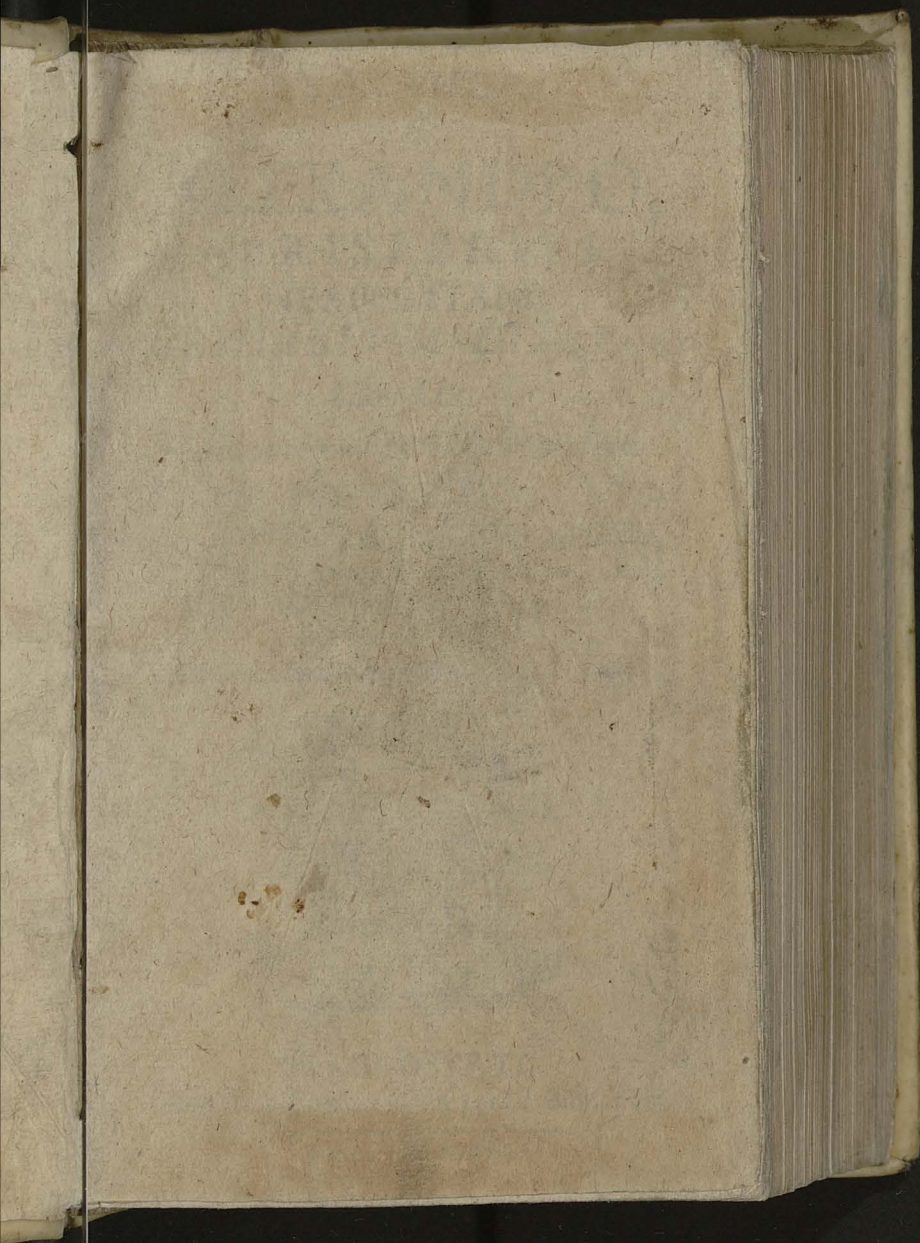

Alexandrus

A

GE

Va

NU

NIT

squal

Ed

Sum

ALEXANDRI
Ab
ALEXANDRO,
JURIS PERITI
NEAPOLITANI,
GENIALIVM DIERVM
Libri Sex,

Varia ac recondita eruditione referti:
NUNC POSTREMVM I NFIS
NITIS MENDIS, QVIBVS ANTEA
squalerat liber pulcherrimus, quanta fieri potuit
diligentia perpurgar, atque in pristinum
nitorem restituti.

Editio ultima, cum INDICE locupletissimo.

FRANCOFVRTI,
Sumptibus JOHANN. PRESSII Bibliopolæ

ANNO M.D.CXLVI.

*Ex Pat. Belg. lib. P. P. Cambrul. Erutarum Montis Regii.
apud Maffianum*

QUÆ DE AUTORIS VITA Ex HISCE COMMENTARIIS colligere licuit.

DE Alexandro hoc, nihil à recentioribus
βίολογιστοis scriptum comperitur. cum
tamen eorum tempore vixerit, quorum
vitæ à diuersis conscriptæ sunt, nimirum
Franc. Philelphi, Georg. Trapezuntii,
Joan. Platina, Joviani Pontani, Theodo-
ri Gaza, Nicol. Perotti, Do. Calderini, Hermolai Barbari,
Pauli Cortesii, Raphaelis Volaterrani, quos partim Ro-
mæ prælegentes audiuit, partim officio sibi deuinxit, par-
tim etiam quæstionibus propositis (vt fieri solet inter do-
ctos) exercuit. Philelphum iuuenis senem obseruauit, il-
lumque Romæ M. T. Ciceronis Tusculanas quæstiones
summo artificio prælegentem audiuit. Nicolaum Perot-
tum, & Do. Calderinum scribit sua ætate Martialis apopho-
reta magna æmulatione Romæ in scholis eodem tempo-
re prælegisse. Professione fuit Jurisconsultus, in qua eo vs-
que progressus est, vt & in agro Neapolitano, & Romæ
causas sæpè defenderit: vbi & ædes ostentis vmbraque illu-
sionibus infames se aliquando incoluisse scribit, ac in a-
gro Vaticano prædiolum habuisse. Tandem vbi in iudiciis
gratia & corruptionibus omnia transigi videret, patronis-
que contra vim potentiorum nihil amplius præsidii esse:
relieto foro, & causarum actionibus, in mitioribus studiis
ætatem consumpsit: satius esse ducens, vt ipse de se inquit
modico ciuilique cultu contentum viuere, quàm bona
animi turpi quæstu pessimo exemplo scelerare.

G. I. 17

JVRIS

JVRIS
TISSIMO.
Præsidi D

si non ut digni
ex optimis qui
mille exemplar
germana ac ne
ne plurib. doc
Bibliopolas te
lexandri ab
quos Genial
bus, quib. de
uenant, & ex
excudendis op
corè, multa in
librorum lect
amiturum qui
git, non ocios
nem acceptan
illam fortasse
diem auctiore
nuper vltro m
ac facilitate,
tulis meis ad
lamitibus,
mus, puto nih
petuum debet
fastidium vsq
nerimus, tu v
uauissimus, r
ius nostrum o
ria semel à p
causa

VITA
IJS

IURIS VTRIVSQUE PRVDEN-
TISSIMO, SENATVS PARISIENSIS PRIMO
 Præfidi D. petro Lyfeto. Joannes Ferrerius Pede-
 montanus S.D.P.

VOD vos in isto honoris ac dignitatis fastigio
 positi. tanquam iuris quidam Coriphai ac ver-
 tices. provincia præstatis. ut eam præuis morib.
 extirpetis. quam optimis legib. formetis. præses
 idem maxime. atq. æquissime. id nos pro medio-
 critate nostra in re literaria iam multos annos

si non ut dignū est. præstamus. sed ut conamur certe. nempe ut
 ex optimis quibuscq. autoribus dum ad præla reuocantur. in
 mille exemplaria transfundendi. mendis repurgatis. illos ad
 germana ac nativa lectionis integritatē reformemus quod ve-
 ne plurib. documentis probare nitamur. quæ apud non paucos
 Bibliopolas testatissima sunt. paucis ab hinc mensibus. cum A-
 lexandri ab Alexandro iurisperiti Neapolitani cōmentariis.
 quos Geniales dies inscripsit (ab eo puto. quod genialibus die-
 bus. quib. à feris feria sunt. ea quæ in his tractat. maximè con-
 uenant) redimprimendi essent. ego ab Ioanne Roigny. viro ite-
 excudendis optimis autorib. perdisigenti. rogatus. ut recognos-
 cerē. multa in his pudenda errata. facile pro nostra indefessa
 librorum lectione sustuli. magnam. ut opinor. ab his gratiam
 initurus. qui id ocii quod subinde inter molesta negocia contin-
 git. non ociosè transigere solent. Quam ego gratiam hi tibi om-
 nem acceptam referant velim. amplissime vir. paruat quidē
 illam fortasse. sed quam nouo aliquo ingenioli mei foetus prope
 diem auctiorem facere. Deo bene iuuante. confido. ut apud te
 nuper vltro me facturum recepi. Nam qua me benignitate
 ac facilitate. ut es hominum humanissimus cum adolescen-
 tulus meus admisiisti. dum querelam nostram ad te de hisce ca-
 lamitatibus. quibus maximè premimur. supplices deferre-
 mus. puto nihil esse in nobis debere quod nō tibi posthac in per-
 petuum debeamus. Nam quum tot pragmaticorum iam ad
 fastidium usque exercitiū cautionibus. nusquam finem inuē-
 norimus. tu vnus tandem ut iuris & æquiperitissimus & ser-
 uantissimus. viam nobis pro tua bonitate aperuisti. qua semel
 ius nostrum obtinere possimus. nempe ut tu. si causa nostra me-
 rita semel à prudēte aliquo & optimi iuris gnaro planè sis edo-
 & causa nostra apud amplissimum ordinem istum verita-

tur aquisissimam sententiam pro iure & a quo pronunciet. Id quod si fit, in tuto nauigamus. Nec enim nos hic aliud. quam iure ac moribus iudicari postulamus: tantum, ne aperta calumniam, vel extortis nescio quib. fauoribus, ne dicam & rapina spoliemur. Pupillorum ac viduarum causas Deus iudicibus semper voluit esse commendatissimas. Iam vero quorum pupillorum causam tuemur? Adolescentulorum certe nobilissimorum, quique non alio in patriam hanc sunt animo, & florentissimum Galliæ regnum, quam eorum auunculus, nempe ut pro eo animam profunderet non dubitens. Ac meretur (ni prorsus fallor) multis quidem nominibus, ut si aliunde eis prospectum non esset, ut publicè, vel certè regia munificentia aleretur. Sic. n. Francia amorem, non secus ac maiores ipsorum unde genus traxere induerunt, ut ab omnib. bonis & hic & alibi in reb. suis antiquissimis meritis iuuari promereatur. Sed quid diutius hic immoror? Ignosce quæso, vir amplissime iustissimo dolori meo, & quam personam sustineam, expende, nempe pupillorum horum non pedagogi tantum. sed auunculi & pene parentis dixerim. Nec. n. eos aut proderet aut deserere certum est. erga quos multam iam annis paternum quandam affectum indui. Præterquam quod etiam si nulla tali necessitudine mihi coniuncti essent, debebam tamen ego eis hic non deesse, cui res & causa hæc omnis est notissima. Non. n. minus in culpa est, magnorum virorum iudicio, qui insonites iniuste opprimi patitur, cum tueri possis, quam quis iniuriam ultro offerat. Quamquam non ego minus hic periclitor, quam mei, ut quæ non modo fortunas meas penè omnes in horum tuitionem impenderim, sed etiam ære alieno grauissimo eorum causa me obstraxerim. Sed hæc iam missa facio, in tua æquitate iudex aquisissime totus acquiescens. Ad Alexandrū redeo, quem tibi eo charior fore spero. quod similis professionis homo ad te tanquam hospes, iurisperitus ad iurisperitissimū, adde & seruantissimū, venit: qui te colloquiis suis, tam variis tamq. eruditis, domi æseris feriatum, vel serio oblectare possit. Animi enim quæ corporis oblectamenta potiora semper existunt, & ea maxime semper audire iuuat, quæ & rara sunt, & auditu iucundissima, quibus totus hic noster scatet, ut nulla pagina sit non admirationis plena. Accipe igitur Præses amplissime, hoc quicquid est munusculi nostri, quæ soles fronte cætera, dum nouas tibi strenas ex hortulo nostri ingenii concinnamus. & causa nostra, quod æquum & bonum patietur, fauorem tuum accommoda. Vale. pupillorum dulce decus & præsidium.

Ad, II.

AD
DREAM

Adria
Alexa

propè singu
fatis explor
litibus & fo
Nunquid e
aut Floræ
bal, id tu mi
tiunculus p
nio tuto co
minem. So
tem vim, &
præter fam
riam, fortu
examulim
tate, sapen
pulsulum &
ciis ocium &
eum, & fau
cum amicis
res & exem
tio aorum
que consule
ea quæ sacra
que à nostra

AD ILLVSTREM AN-
DREAM AQVÆVIAM, DVCEM

*Adriæ virum eloquentiss. Alexandri ab
Alexandro, iurisperiti Neapolitani, in
suos Geniales dies prefatio.*

GENIALES meos, & à severis studiis lucu-
bratiunculas, successivis temporibus ex-
cogitatas, an dicarem tibi Dux inclyre,
diu ancipite cogitatione & dubiamente
in ytramq; parem distractus sum. Cum
enim ætate nostra te ingenio & facundia
propè singulari videamus, quid dignū eruditione tua, aut
satis exploratum probatumq; homo ego tumultuarius, in
litibus & foro versatus, apud te asferre possem, hæsitabam
Nunquid ex agro ieiuno & exili, poma Alcinoos (vt aiunt)
aut Floræserta dare tentarem, vt quod Phormioni Hanni-
bal, id tu mihi aliquando obiectares? Rursus commenta-
eiunculas meas; qualescunque forent, cuius patrocini-
nio tutò committerem potius quàm tuo, habebam nemi-
nem. Solus tu mihi occurrebas, cuius ingenii præstan-
tem vim, & dicendi facundiam noscebatamus: cuiusque
præter familiæ genus inclytum, præterque auitam glo-
riam, fortunæque & animi dores, etiam acre iudicium
examussim de studiis bonarum artium & omni antiqui-
tate, sæpenumero factum audieramus. Accipias ergo o-
pusculum & iocos meos, quibus quando à foro & nego-
ciis ocium & quies erat, quandoque ab incurso calamita-
tum, & sæuientis fortunæ procellis respirare potuimus,
cum amicis interdum ludere solebamus: quibusque mo-
res & exempla omnis vetustatis, veterumque illa institu-
tio auiorum tam circa honores & magistratus, senatus-
que consulta, remque bellicam & militarem, quàm cir-
ca quæ sacra, caeremonias, cultusque deorum: quantum-
que à nostra religione, qua recte imbuti sumus, quæque

):(iij

nobis

nobis sanctissima & providentissima constituta est, illa discrepent, liquidò tibi innotescere possit: opus sanè opusculum: non quò iudicium censuramque tuam, quæ pensculata nimis & acris est, quam nos subire formidamus, experiar: sed quò patrociniū mihi aduersus cabillantes, si qui fortasse sunt, paratū inueniam. Siquidem hæc aliquibus non probari, & fortasse non nimis docta aut exculta visum iri, haud dubito. Id tamen qualecunque sit, tu boni æquique consules. Nam etsi tuo graui & firmo iudicio dignum opus non sit, rudibus saltem ad capiendum maioris operis incrementum, & quandam vetustatis imaginem, vitandumque inquirendi laborem, cum omnia ex pluribus studiis collecta, completi memoria non sit, fortasse proderit. Legentes tantum quæ so meminert, homini in foro versato, & cum multuariis iudiciis ferè pessundato, qui nec curis, nec negotio vacat, animo etiam tam variis actionibus occupato & impedito, quæ maxime à quiete doctrinam auocant: vt quid dignum auribus, diligenterque exploratum, aut satis grauiter pensatum, in medium adferre possit, non facile dari. Adde quod antiquitatis omnis ratio cognitioque, & si quod est vetustatis exemplar apud autores multiuagos, Græcos & Latinos, quos vndiq; conquisitos, quoad facere potui, euoluimus sparsim & intercisè detrusa, nec in promptu exposita sunt. Adde causarum & negotiorum, priuatarum publicarumque rerum sollicitam curam, quæ sapientis quoque animum in diuersum trahit. Sed qualecunque hoc munusculum futurum sit, id à te peto, vt meum erga te sincerum animū, fidemq; & sedulum in omni fortuna obsequium, saltè testari videatur: quod ita acceptū iri à te, etiam atque etiam postulo. Vale.

LIBRI

LIBRI

Locv ex
Iouiani

Qui reges ve

ex suo non

Quale ius in

Quid verbum

designet,

Et quot mili

turma, co

runt

Ex quibus ca

consuevit

Locv ex Te

tuse consue

Spero te an

autorita

gramma

Pleraque ve

causis in

Quare parte

rum anim

Miracula de

Quæ forma

quot por

Quot cogn

minata, &

Quoties opi

relata fue

Verbum, Li

quos com

Quæ & qu

solutè en

Quæ fuerin

minata, &

Historia de

LIBRI PRIMI GENIALIVM

DIERVM CAPITA.

Caput

L ocus ex Tranquillo de testamento Cæsaris in natali Iuliani Pontani inuicem discussus	Pagina 1.
Qui reges vel principes apud varias gentes cognomen ex suo nomine posteris reliquerint	3
Quale ius in magistratus trib. pleb. Romæ fuerit	5. 3
Quid verbum SINO cum negandi aduerbio apud I. CC.	4
designet, & quam vim habeat in edictis	7
Et quot militibus decuria, centuria, manipulus, vexillum; turma, cohors & legio, à Romanis scribi consueue- rint	8
Ex quibus causis dictator apud Rom. olim, & quare fieri consuevit	9
Locus ex Terentii Phormione elucidatus, & vetus sena- tusconsultum à Græcis ad Romanos deductum	10
Spero te amaturum fore, vel amandum fore; veterum autoritatibus Latine dici, contra opinionem quorundā grammaticorum	11
Pleraque veterum Romanor. cognomen, quibus de causis indita fuerint	12
Quare partus ancillæ, cuius fructus legatus fuit, et reliquo- rum animalium, in fructu non sit	15

Miracula de somniis apud nōnullos cognita & cōperta	16
Quæ forma castrorum, qualisque disciplina olim fuit, & quot portæ in Romanis castris esse consuevere	17
Quot cognominibus Fortuna dea apud Romanos cognom- inata, & quibus templis donata fuerit	19
Quoties opima spolia, cæsis hostium ducibus, Romam relata fuerint: & quoties Iani templum clausum sit	21. b
Verbum, Liberorum & Parentum, in edictis prætorum quos comprehendat	22. b
Quæ & quot curiæ Romæ fuerint, & verbum Curia ab- solutè enunciatum, quam designarit	23
Quæ fuerint Romanor. tribuum nomina, & unde deno- minatæ sint: ac quæ apud externos celebrentur	24
Historia de Scipione Asiatico, & morte Æmyliani Sci- pionis	28

INDEX.

- pionis, quæ incerto autore fuit 27. b
- 19 Quanta & quam varia iuriconsultorum opinio fuit de supelle&ili, & quæ supelle&ilis nomine comprehenduntur
- 20 In qua ætate milites à Romanis legi consuevere, & quæ fuerit disciplina militaris, quo dñe iusiurādum 29. b
- 21 Dissensio inter duos ludi professores, super verbo Inuenio & Reperio, contra obseruationes grammatici cuiuspiam 33. b
- 22 Ex quibus victoriis olim COSS. deinde sequuti duces triumphare consueuerint 34. b
- 23 Disceptatio Francisci Philelphi cum grammatico, an Cicerò aliquando ludum aperuerit 37. b
- 24 In quo gradu cognationis apud plerasque gentes matrimonia licuerint, & quam diuersi mores in contrahendis nuptiis fuerint 38. b
- 25 Quid ætemon apud iureconsultes: & quod dicatur plumbum in ripa positum 41. b
- 26 Quod esset collegium fratrum Arualium Romæ institutum, quive Salii sacerdotes, & quot societatu genera fuerint 42. a
- 27 Quot lictores apparatoresque habebat dictator, quot COSS. aut prætores, quæstoresvē, quive secures habebant 44. a
- 28 Quod regium diadema tam apud Romanos, quam apud exterarū nationes gentesq; fuerit, & quæ insignia 46. b
- 29 Quæ fuerint auspicia quæ ē pullis emissis ē cauea capta rentur, & quæ secundos euentus, quæve infortunia afferrent. 48. b
- 30 Pythagoras, Parmenides & Zeno philosophi, tum Ennius & Neuius, Pacuuius, Accius poetæ, unde priginem duxere. 46. b

Caput.

LIBRI SECVNDI CAPITA.

- 1 Locus ex Propertio ab Accio Syncero Neapolitano in conuiuio familiari commodè emendatus 51. a
- 2 Qui quæstores Romæ, quotque fuerint, qualisque potestas & munus erat, aut iurisdictio 53. a
- 3 Quid responderit super controuerso iure testamenti, in quo fundus seu ædes filiarū legatarū fuerant 56. a
- Quæ

Quæ deorum
quæ in
Quæ solenn
olim & nu
Immane exe
tis, & filii
Tria errata in
modè exp
Quot Roma
signa, qui
erat, & qu
Mira exemp
brarum fi
Quæ sint pe
buprestis
Quæ Roma
cognomen
apud ext
Quid sit tri
uestora
cipua
Quæ mulde
bus, & ob
Quæ de sac
Quo tempo
ius, quæ v
Locus ex Ci
non cons
ant
Quod The
sibus tibi
Quivici, vi
mina orig
In quibus m
pter quan
Quibus fini
stent, & q
stadium v
Miraculi de
gebāt, m
In quibus de

CAPITVM.

- Quæ deorum ædes extra vrbs pomærium sitæ, & ex his
 quæ in urbem postea receptæ 56. b
- Quæ solennes ceremoniarum more Romano in sponsalibus
 olim & nuptiis esse cõsueuere, & quæ apud externos 57. b
- Immane exemplum Tulliarum supra corpus patris ambulanti-
 tis, & filii Eucratidis idem facinus admittentis 61. b
- Tria errata interpretis epistolarum famil. Ciceronis cõ-
 modè explanantur 62. a
- Quot Romæ pontifices quodve officium, quæ fuerint in
 signia, quibusquæ legibus maximus pontifex astrictus
 erat, & quid apud externos 63. a
- Mira exempla à compluribus & à se ipso experta de Vm-
 brarum figuris, & falsis imaginibus 67. a
- Quæ sint pedamenta apud I. C. cuiusve generis, & quid in
 buprestis, & pityocampa
- Qui Romani duces ex oppidis & prouinciis vi subactis
 cognomina desumpserunt, & de Scipionum familia, & quid
 apud externos 69. a
- Quid sit triplex forum, de quo in Martiale sit mentio, quæ
 res foras olim Romæ fuerint, quæve apud externos præ-
 cipua 71. a
- Quæ multæ militares maiores, & quæ minores militi-
 bus, & ob quæ delicta inferri solebant 72. b
- Quæ de sacrificiis & aris Hærculis 75. b. 14. 14
- Quo tempore primum prætores creati cœpere, & quod
 ius, quæve illorum potestas fuerit 77. b
- Locus ex Ciceronis oratione pro Milone, quando delicta
 non consummata, ac si perfecta fuissent, puniri debe-
 ant 80. a
- Quod Theophrastus sensit quibusdam viperarum mor-
 tibus tibicine mederi, probatum experimentum 80. b
- Qui uici, viæ, vel cliui præcipui Romæ fuerint, vnde no-
 mina originis sumplerint 82. a
- In quibus membris in homine insit religio quædam, pro-
 pter quam illa sanctè coli debeant & obseruari 83. b
- Quibus finibus, quaque mensura, iter, actus, aut via con-
 stent, & quid pes, cubitus, palmus, iugum, diplotrum,
 stadiumve sit 88. b
- Miraculũ de homine, qui plus in mari quàm in terris de-
 gebat, maximaque æquora velocissime tranabat 90. a
- In quibus deorum sacrificiis victimas aut hostias anti-
 quo

I N D E X

- quo more cedere non licebat 71. b
- 23 Nunquid quod lege Falcidia cautum est de quarta bonorum heredi debita, possit voluntate testatoris comminui vel tolli 94
- 24 Loci ex luuenale parum ab interpretibus diligenter habiti, contra nonnullorum opinionem explanantur 94. b
- 25 Variæ apud diuersas gentes puerorum institutiones, & infantibus Romanis quæ documēta fuerint 96. a
- 26 An inter auguria sternura menta sint, & offensiones pedū, & quæ illorum prædictio fuerit 102. a
- 27 Quæ potestas proconsulis foret, quive erant proconsules, & an idem iuris quod consules haberent 102. b
- 28 Licere vti accusatio casu nonnunquam in vrbis localibus contra regulas grammaticorum 105. a
- 29 Equester ordo quando primum cœptus fuit, quæq; ipsius ordinis potestas & officium atque insignia fuerint 105
- 30 Quid sit charta opisthographa apud iureconsultos, & quot chartarum genera fuerint, & quid cisiarius apud Vlpianum 108
- 31 Solere magnos successus ex infima fortuna, & futuras calamitates plerunque signis præmonstrari 110. a
- 32 Par exemplum Tarquinij Superbi & Trasibuli Milesiorum tyranni, ac Sexti Tarquinij & Zopyri Assyrij 111. a

r Caput

TERTII LIBRI CAPITA,

- 1 Quid dicatur idem apud philosophos, & quid idem à iureconsultis, discussum cum Hermolao in conuicio familiari 112. b
- 2 Gentium diuersarum mores in condendis humandisq; corporibus defunctorū, & qui Romanorū vsus fuerit 114. b
- 3 Consularia comitia per quos fiebant, quæue potestas consulis, quantumquē ius & quæ dignitas foret 116. b
- 4 Quæ sint sigillaria, verbum sæpius repetitum apud Scæuolam iureconsultum tertio de legatis 121
- 5 Quæ delictorum poenæ maiorum criminum apud diuersas gentes more, & legibus fuerint constitutæ, diuersimodum & quæ 120. b
- 6 Locus ex Ciceronis oratione pro Milone explanatur, & quæ regię, quæque atria Romæ fuerint 121
- 7 Quo apparatu, quibusque cæremoniis apud veteres defuncta

functa corp
quiarum
Miraculum
tempesta
Qui xylitici,
quodre o
qui intell
nibus apu
tium
Locus ex lu
te Jurisco
Exempla fr
renti fue
Quæ sint pu
victimæ
Quæ origo
initis in
Quid sit ap
tadromu
Solere fur
ri: & mil
da fuit.
Qui duum
uiri, qui
Quoties co
pluribus
Idus ciliu
mē festa
Defensio V
differat
illum fal
Quibus leg
vapulare
& patro
apud diu
Qui ludi ap
ros, quæ
Quæ vota
apud ex
luti an

C A P I T V M.

functa corpora igni tradebantur, qualisque pompa exequiarum foret 123

Miraculum Tritonum & Nereidum, quæ variis in locis 8
tempestate nostra comperta fuere. 133. b

Qui xyfici, quive thymelici apud iureconsultos dicti sint. 9
quodve officium, & quid nomina designarint. Item
qui intelligantur per aquæ asperfores in sacris certami-

nibus apud iureconf. & quid pancratiaſtes & pancra-
tium 134. a

Locus ex Iuvenale de trulla quid designet, ex authorita. 10
te Jurisconf. & aliorum testimonio explanatur 134. b

Exempla frugalitatis priscorum, & quam parco victu cō- 11
tenti fuerint, & quando luxuriam urbem inuaserit 137. a

Quæ sint puræ & lectæ hostiæ in deorum sacrificiis, & quæ 12
victimæ quibus diis dicatæ fuerint 140. a

Quæ origo censorum, quæve potestas, & ex quam paruis 13
initis in quantum magnitudinis deuenit 144. b

Quid sit apud Iureconf. cœnaculariam exercere, quid ca- 14
tadromus, quid eloaca, sphæristerium, & quid hypocausta
147. a

Solere futuras calamitates multò ante signis præmonstra. 15
ri. & miraculum quo vastitas regni Neapolitani prædi-
cta fuit. 148. a

Qui duumviri, triumviri, quinqueviri, septemviri, decem 16
viri, quiddecimviri, & centumviri fuerint 149. b

Quoties contra ambitum illorū qui appetunt magistratus 17
pluribus legibus à Romanis obuiam itū sit 153. a

Idus ciliusque mensis apud veteres Romanorum maxi- 18
mè festas & feriatas fuisse, & quid apud exteros 154. b

Defensio Vlpiani definientis instratum quid esset, & quid 19
differat Pulsare à Verberare, contra grammaticum
illum falsò accusantem 156. a

Quibus legibus Romano ciui data immunitas fuerit, ne 20
vapulareret: & quæ iura competant dominis in seruos,
& patronis in libertos. Item in exilium mittendi ratio
apud diuersos 157. b

Qui ludi apud Romanos frequētes fuerint, qui apud exte- 21
ros, quæve sint nuce ocellatæ apud Tranquillum 161. a

Quæ vota olim solennia fuisse apud Romanos, & quæ 22
apud exteros, quive vota concipere, & quomodo so-
luti sint 163. a

INDEX

- 23 Consueuisse Romanos illorum bona, quos maximis criminibus damnarant, publicare, & quæ porticus Romæ insignes fuerint 166. b
- 24 Quam multiplex annus apud diuersas gentes fuerit, & qui annus Romanis, quodve principium anni sit 167. b
- 25 Qui topiarii apud iureconsultos dicti sint, & legato fundo instructo an ueniant topiarii, & quæ seruorum species upud eosdem 170. a
- 26 Triumsummorum virorum somnia pares exitus habuisse, quive somnia qualia viderant, vera fuisse experti sunt 170. b
- 27 Qui rex sacrificulus olim apud Romanos, foret, quodve illi nomen, & quæ sacra obiret 172. a
- 28 Thufci vnde duxerint originem, quæve duodecim vires fuerint, quarum consilio bella gerebantur. 173. a

Caput

QUARTI LIBRI CAPITA,

- 1 **L**ocus ex Martiale cum Ioanne Veneto discussus, dum caloris incommoda sub vmbra fraxini propulsarent 174. a
- 2 Quæ apud Romanos fuerint militaria signa, quæ apud externos, quove pacto educi consueuerint: & quid referta, quid vexillum sit 177. a
- 3 Quæ fuerint Romanis comitia centuriata, quæ curiata, quæ tributa, & quæ calata 181. a
- 4 Quando primum ædilitas caperit, & quot fuerint ædiles, & qui curules, & qui plebii 185. b
- 5 Iudicium ignaui iudicii super controuerso iure perperâ iudicantis, haustum aquæ per fundû alienum non debere 187. b
- 6 Quanta feneritate à Romanis contra licentiam magistratum, & quoties occursum sit 188. b
- 7 Qui ordo in disponendis aciebus, & quæ norma militiæ apud Romanos olim seruari solita fuerit, & quæ apud externos 190. q
- 8 An sapienti vxo dueenda sit, & quæ ad propagandam sobolem indulta commoda à Romanis fuerint 194. b
- 9 Ingens miraculum rerum quæ in Germania & Britannia tam ex viribus quam fluctu maris proueniunt 198. b
- 10 Locus ex Iuvenale declaratum, & quotuplex apud veteres liber 199. b

liberratis
tur vul
Qui fuerit
quo pact
ros
Quæ origo
brata, quæ
effigies fu
Quæ vitia ex
gentibm
petua
An sit idem
grammat
Triplex qua
tum sub
pecuniaz
Quæ portæ
mina sum
Quo ritu, q
immola
exteros
Quæ milit
na ab imp
Delusiones
qui diuers
Quando die
incipiat, &
Locus Marti
interprete
Exempla leg
dulta eran
Qued ius, q
rit, & à qui
Quid mina,
& talentu
Quæ theatra
tent vesti
Quid fuerit
digitis qu

C A P I T V M.

liberratis genus fuerit, qualiterque ciuitas amitteba-
tur vul dabatur. 200. a

Qui fuerit modus consulendi senatus, & ubi haberi, & 11
quo pacto suffragia ferri solerent, & quid apud exte-
ros 205. b

Quæ origo sacrorum Lupercalium sit, & quomodo cele- 12
brata, quandoque coli solerent, & quam variaz deorum
effigies fuerint 211. b

Quæ vitia ex loci natura, aut cœli climate, quibusdam 13
gentibz ita innata sint, vt illa habeant propria & per-
petua 213. b

An sit idem deprecari quod recusare, contra quorundam 14
grammaticorum opinionem 215. b

Triplex quæ situm super nonnullis verbis iurisconsulto- 15
rum subobscuris, quis sit illorum significatus, quæve
pecuniaz olim fuerint 216. b

Quæ portæ vrbis Romæ præcipuæ fuerint, & vnde no- 16
mina sumplerint, & ex quibus causis cognomen 219. a

Quo ritu, quibusque cæremoniis hostia apud priscos diis 17
immolabatur, & quomodo fiebant sacra, & quid apud
exteros 221. a

Quæ militibus operam in bello nauantibus militaria do- 18
na ab imperatoribus olim dari solita fuerint 227. a

Delusiones dæmonum malorum à multis expertas fuisse, 19
qui diuersis imaginibus homines deludere 231. a

Quando dies tam apud Romanos quàm exteras gentes 20
incipiat, & qui dies atri, quive fausti sint 232. b

Locus Martialis indistichis elucidatus, in quo plerique 21
interpretes grammatici lapsi sunt 235. b

Exempla legis Juliz & Papiz, quibus quæ lege Julia in- 22
dulta erant, lege rapia fuere prohibita 236. b

Qued ius, quæve potestas dictatoris Romæ & exteris fu- 23
rit, & à quibus dici & quanto tempore debuerit 231. a

Quid mina, quid drachma, quid assis, denarius, sestertium 24
& talentum apud gentes diuersas valuerit 241. a

Quæ theatra Romæ fuerint, & qui circi, quorumque ex- 25
tent vestigia, & quæ penitus conciderint 243. b

Quid fuerit medius vnguis, & infamis digitus, quibusque 26
digitis quæ fuerint qualitates & nomina 245. a

QVIN.

I N D E X

Caput.

QVINTI LIBRI CAPITA.

- 1 **L**ocus ex Martiale, apud Gabrielem Altitium in consuiuiio familiari inuicem discussus 147. a
- 2 Quot plebis tribuni a primordio urbis fuerint, quæve potestas, & qui consulari potestate, & qui tribuni ærarii 249. a
- 3 Quonam modo per feciales inirentur fœdera, aut bella indicerentur, & quid ab exteris seruatum sit 251. b
- 4 Pleraque veterum prænomena vnde deducta fuerint, & denominata, & de Nonis Caprotinis quæ tradantur 255. a
- 5 Quid sit apud Iureconsultos heliocaminus, quid zeta, & vnde deductum nomen & denominatum 256. b
- 6 Quando primum interregnum cœptum fuerit, & quibus de causis interreges Romæ creari consueuerint ibidem.
- 7 Sacrificium Latinarum quomodo in Albauo fiebat, & quæ erant feriæ, quive populi ad sacrum conuenirent 258. a
- 8 Qui ludi Olympici, qui Pythii, qui Isthmii, & qui Nemei olim apud Græcos, & qui Circenses Romæ fuerint 259. b
- 9 Mira exempla quæ in montibus & lapidibus hodie visuntur, vnde originem & causas duxerint 264. a
- 10 Quam varium & multiplex iusiurandum apud diuersas gentes fuerit, & per quos deos iurare consueuerint 266. a
- 11 Quid sit exedra, quid menianum, de quibus apud Iureconsultos mentio frequens, & quid embamma 268. b
- 12 Quot virgines Vestales, quæve illarum disciplina & institutio fuerit, quæve afficiatur pœna incesti damnata 269. a
- 13 Ex quibus veteres captare auspicia solerent, & auspiorum quæ prospera, quæve piacularia sint 272. a
- 14 Quid senserit Hieronymus Porcarius de iniquo iudice, quibusque modis litigantes frustreretur & deludat 276. a
- 15 Quæ in sermonibus quotidianis vulgata prouerbia apud Romanos in vsu fuerint, & quæ apud externos frequentia 277. b
- Qui primus legem theatralē Romæ tulerit, & quor leges plebem ab optimatib. postea distinxerint 280. a

Quid

Quid apud
quid sit c
In quo di
patricius
apud diu
Qui numer
dam fuer
Qui essent
rum inter
Qui fuerit c
ctenæ, qu
Quæ ipse di
bus ferè s
Qui cultus d
imagines
berent, &
In extis insp
boni, quæ
Consualia,
quæve mo
Quæ sacra
quibus e
Quæ affinit
Collatio
SEX
Locus ex
Lemitori
urbatio di
Quæ maxim
pud plera
Qui fuerint
dictio aut
Qui magni d
vnde deorum
rint
Ex quibus op
risingenic
re
Detriumph
Responsum

CAPITVM.

Quid apud Saz uolam Jureconsultum sit Hierosiarthus, 17
quid sit calix diatretus 283. a

In quo discretus ordo plebeius a patricio fuerit, & in quo 18
patricius a senatorio, quodve discrimen in vestibus
apud diuersas gentes 283. b

Qui numerus augurum, quæue potestas aut ius quon- 19
dam fuerit, & quomodo auguria captarentur 291. a

Qui essent equi funales in Tranquillo, contra nonnullor- 20
um interpretationem probabilis opinio 294. b

Qui fuerit cœnandi vsus, quæ hora prandii & 22. & 22
cœnæ, quotq; singulis, lectis cœnitabant 295. a

Quæ ipse dictu admirabilia de vmbrarum figuris nocti- 23
bus ferè singulis Romæ expertus fui 301. a

Qui cultus domorum quondam fuerit, & quare maiorum 24
imagines in postibus, & arma in atriis & vestibulis ha-
berent, & quid de exteris 302. b

In extis inspiciendis quæ prospera, quæue dira sint, & quæ 25
boni, quæ uemali prænuncia 306. b

Consualia, equitia, & ludi Apollinares, quando à Rom. 26
quæ modo & quando Diti sacra fiant 308. b

Quæ sacra expiationis causa à Romanis seruabantur, & 27
quibus ex causis fierent, quæue apud exteros 310. b

Quæ affinitas cum Sex. Tarquinio Superbi filio, & quæ 28
Collatino cum Bruto, & Lucretiæ cū utroq; fuerit, 314. b

SEXTI LIBRI CAPITA.

Caput

Locus ex tertio Ciceronis de officiis, quid venditor 1
lēmitori præstare teneatur, cum Sigismundo in sub-
urbano discussus 326. a

Quæ maxima fuerint oracula, quæue templa celebra 2
apud plerasque gentes in magna religione & cultui 38. a

Qui fuerint legati consulum vel prætorum, quæue iuris- 3
dictio aut illorum potestas sit 322. b

Qui magni dii, qui communes, aut indigetes dicti, quæ- 4
ut deorum cognomenta, & Junonis Romæ templa fue-
rint 124. b

Ex quibus oppidis quibusque regionibus aut terrarum o- 5
ris ingenio clari & præcipua doctrina viri plures euase-
re 328. a

Detriumpho Romanorum apparatu & celebratione 329. a 6

Responsum Raphaeli Volaterrano, quare legum & cau-
satum 7

um in con-
147. a
quæ uero po-
ni arii
249 a
aut bella
t. 251. b
uerint, &
tradantur
255. a
id zeta, &
256. b
& quibus
nt ibidem.
bat, & quæ
rent 258. a
qui Nemei
næ fuerint
259. b
odie risun-
264. a
di diuersas
stuerint
266. a
pud iure-
ma 268. b
lina & in-
damnata
269. a
auspicio-
272. a
uo iudice,
dat 276. a
rbia apud
equentia
277. b
quot le-
280. a
Quid

I N D E

- farum studio intermisso, in his mitioribus studiis oblectaremur
- 8 Quæ sit Bona dea, & quæ à vererib. illi sacra fierent, quidve Rubigalia, Floralia & Vinalia forent 337. b.
- 9 Tantum & Quantum comparatio nonnunquam coniungi, ædèque pro domo sæpè apud authores inueniri 337. b.
- 10 Quæ lege duodecim tabularum vtiliter & cōmodè, quæve parū consultè, & nimis seuerè scripta videbantur 338. b.
- 11 Sacrum septimontium in quibus locis vrbs fieret, quive septem colles vrbs sint, quæve in illis præcipuè dignationis loca forent 344. a.
- 12 Qui flamines primi Romæ fuerint, quod ve flaminis officium, quibusque essent cæremoniis additi 347. a.
- 13 In quot cohortes, manipulos, centurias, decuriasque phalanx diuidatur, & quæ illius descriptio fuerit 349. b.
- 14 Res sacræ, religiosæ & sanctæ quæ censerentur, quibusque sacrum aut sanctum facere licuit 351. a.
- 15 Locus Ciceronis ex Catone maiori de lege Voconi, quæ esset, & quæ Furia & Falcidia, explanatur 355. a.
- 16 Quid responderim Hieronymo Massiano, cur in eodem forem statu semper 356. a.
- 17 Quatio quibus competebar 356. b.
- 18 De tribun. militum in castris Rom. 357. b.
- 19 Quiludi scenici, qui Megalenses, qui Taurii, Compitalitii, Inuinales & Honerarii fuerint 359. a.
- 20 De officio & potestate præfecti vrbs 365. b.
- 21 Miraculum de homine qui extrusus è carcere, rursusque in eum intrusus, inferna se loca adiuisse enarrauit 367. b.
- 22 Quot militum ordines, cuiusve generis milites in Romana & exterorum militia olim militare consueverant 369. a.
- 23 Quid sit lex, quid plebiscitum, senatusve consultum, quid prætorum edicta, vel responsa prudentum 376. a.
- 24 Qui primi de plebe ad dictaturam, consulatum, & præturam, aliosque magistratus euecti fuerint: & de ephoris, quæ tradantur 379. a.
- 25 Quas acies, quosve exercitus, qui duces parua manu profigarint, quæve flumina Xerxis exercitus epotaris 380. b.
- 26 Quid variaz gentes de diia senserint, & quam impia & deestanda sacra apud exterar gentes fuerint 382. a.

ALEXAN

AL
AB A
RIS PE
GE

Locum ex Tra

ditus: cui pra
in homine fu
sermo, ad on
faciebant. Ill
bonarum art
abfimis disc
que nos viril
stri oratione
totos pleru
que lepos e
annum Dece
brate vult, en
iunctissimis
niremus. Q
ter accepti

ALEXANDRI
AB ALEXANDRO IV-
RIS PERITI NEAPOLITANI,
GENIALIVM DIERVM
LIBER PRIMVS.

*Locus ex Tranquillo de testament o Caesaris, in natali Iouiani
Pontani inuicem discussus.*

CAPVT I.

ACCERSEBAT plerumque nos in horros *Iouianus*
amoenissimos, ubi ædículas habebat Iouia- *Pontanus.*
nus Pontanus, in nostra Parthenope
vir memoria quidem nostra, omnibus
bonis artibus atque omni doctrina præ-
ditus: cui præter ingenii mansuetudinem, quæ plurima
in homine fuit, munditia verborum & compositus ille
sermo, ad omnem ingenuitatem plurimum accessio-
nis faciebant. Illoque conueniebamus complurculi, quibus
bonarum artium studia, eademque disciplina, atque nõ
absimilis discendi facultas erat. Detinebat demulcebat,
que nos virille fandi dulcissimus, egregia quadam & illu-
stri oratione, sermoneque perquam lepido & venusto,
totos plerumque dies: tanta in epocomitas, tantus-
que lepos erat. Forte autem, cum natalis sui diem
annum Decembrio mense, vt solebat, cum amicis cele-
brare vult, euenit vt & nos vna cum reliquis mihi con-
iunctissimis, primis ab eo tenebris acciti apud eum conue-
niremus. Quo cum venimus benigne quidem & comi-
ter accepti, ad focum confedimus, festiuissimisque collo-
quiis

GENIALIVM DIERV

quid noctis particulam cum mira suauitate traduximus, cum interim Iouianum florenti quadam facundia & sermone quam castissimo de literaturæ disciplinis differentem, animo serio & aure attenta exciperemus: quo sermone desito cum iam mensas & cœnam instrui iuberet, cæterisque nimis intempestiuum cœnandi tempus esse videretur: Quin ergo inquit optimi iuuenes, dum cœna apparatur, dumque obsonia esui matura sũnt, aliquid per hoc otium legimus? Iussitque; mox adferri sibi Suetonii Trāquilli Cæsaris vitas. Aderat inibi adolescens tunc quispriam lætæ indolis, atque à literarum cultu non abhorrentis, huic demandat, vel diui Iulii vitam donèc maturū cœnandi tempus foret nec turbide, nec ambigue legat. Accipit ille cupidus & libens, atque diserte admodum legere incipit: cum nos interea ea lēctione demulsi, legentis verba, & compositam illam dicendi breuitatem, sumvma cum attentione captaremus, cumque ad calcem lēctionis ventum foret accipiti sententia, & opera verborum significatione, de testamento Cæsaris, in hæc verba ipsum loquutum offendimus: Sed nouissimo testamento tres instituit hæredes, sororum nepotes. C. Octauium ex dodrante, L. Pinarium, & Peditū ex quadrante, reliquos in ima cœra, C. Octauium etiam in familiam nomenque adoptauit: plerisque percussorum in tutoribus filii, si quis sibi nasceretur, nominauit, D. Brutum etiam in secundis hæredibus. Populo hortos circa Tyberim publice, & viriūm trecentos sesteritios legauit. Quibus perfectis, puerum subsistere Iouianus iubet, & ad Dentatū conuersus, iuuenem, qui, vt mihi videbatur, in cognoscendis rebus lēctione multa exercitus erat: Quid tu, inquit, Dentare sentis de hoc quadrante, & dodrante, in quibus hos hæredes scriptos autor hic memorat? Cumque ille hæreditatis quotam esse partem asseueraret, in qua illos institutos à Cæsare arbitrareretur: proba, inquit Iouianus, hæc & vera sententia est, sed inops admodum & ieiunia: plus ego desidero. Et me intuius, rogat nunquid nostro iure ciuili in quo multum operæ per id temporis impendere videbamur aliquid de eiusmodi partibus tradatur? Tum ego: Memini, inquam, traditum memoratumque apud nonnullos veteris disciplinæ authores, præcipue apud nostros Iurist

nostros Iurist
tacunque ess
diuisa, tunc
patrimoniu
num colloca
verò disfunc
dem iocincia
ro asse, hoc e
catantum pa
rò re hære d
integrum pa
ferri volo. Na
tione contin
sultis, singu
ea pars, quæ
est duas vnc
quadrante h
videamus. q
trimonio d
hæreditatis
nit. Deince
tuor enim
Semis autem
tur, quæ qu
quippe cum
dimidium il
ciet. Septun
dodrans verò
quillus hic r
dem fecerit
tas diuisa su
querur. Re
quadrantem
rotius hære
duodecim v
Dextans aut
Quod à Iu
Vnc
Torum en
teri vnciam

nostros Iuriconsultos fuisse, omnem hæreditatem quantæcunque esset, si morientis supremo iudicio non esset diuisa, tum ab ipso iure in duodecim partes omne illud patrimonium parti, quas quidem partes omnes in vnum collocatas, assensu pleraque antiquitas dixit: singulas verò distinctim diuisas, vncias appellauit. Itaq; si te hæredem in vncia instituero, duodecim partes diuiso prius toto asse, hoc est, omni matrimonio & fortunis meis vicatantum pars tibi institutionis iure debetur cum verò te hæredem in assensu effecero, solidam hæreditatem & integrum patrimonium, nullis diminutis partibus transferri volo. Hæ autem duodecim vnciæ, quæ assensu appellatione continentur, propria nomina à veteribus Iuriconsultis, singulæ nactæ sunt: nam præter vnciam & assensum ea pars, quæ sextans appellatur, duas totius assensu partes, hoc est, duas vncias habet, quadrans verò tres. Cum ergo hic in quadrante hæredes institutos L. Pinarium & Q. Pedium videamus, quin ex duodecim vnciis integro Cæsaris patrimonio diuiso, tres tantum vnciæ, hoc est, quarta totius hæreditatis pars his duobus debeat, in dubium non venit. Deinceps est triens, id est, tertia pars totius assensu: quatuor enim hæc continet vncias, quincunx verò quinque. Semis autem dimidium illius habet, quod assensu continetur, quæ quidem pars sex vncias ex toto asse vendicauit: quippe cum totus as in duodecim vncias diuidatur, quod dimidium illius est, sex vncias, id est, semissem efficiet. Septunx autem septem consequitur vncias, bes octo, dodrans verò nouem. Cum igitur in dodrante (vt Tranquillus hic refert) C. Octauium Cæsar testamento hæredem fecerit, ex duodecim vnciis, in quas Cæsaris hæreditas diuisa fuit, hic in dodrante institutus, nouem consequetur. Reliqui verò duo, L. scil. Pinarius & Q. Pedius, quadrantem, id est, tres vncias ex integro asse, & quartam totius hæreditatis vendicabunt. Inter hos ergo & illum duodecim vnciæ, & tota Cæsaris hæreditas diuisa fuit. Dextans autem decem signat vncias, deunx verò vndecim. Quod à Iuuenale non in scite, vt arbitror, dictum est.

Vnciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem.

Totum enim assensum diuisit, cum ex duodecim vnciis alteri vnciam, alteri vndecim vncias patrimonii tribuit. Est locus Sarræ quidem,

*Hæreditas
omnis in xij
partibus diui-*
sa.

Sextans.
Quadrans.

Triens.
Quincunx.
Semis.
As.
Septunx.
Bes.
Dodrans.

Dextans.
Deunx.

Iuuenalis
terti vnciam, alteri vndecim vncias patrimonii tribuit. Est locus Sarræ.

GENIALIVM DIERVm

quidem, inquit Iovianus, ita vt dicis, satisque de qua drante & dodrante, deque vncia & asse, vt à iuris studio so explicatum accepimus: sed vnum illud etiam me angit in quo ancipitem cogitationem iam diu duxi, sapiusque in hoc quærendo fui. Nam cum tres hæredes institutos aut ordicat, plures postea nominauit, Caium scilicet Octauium, Quintum Pedium, & Lucium Pinariũ: demum adiecit, reliquos in ima cera, hoc est, vltima testamenti parte scriptos fuisse. Etenim si totus as inter eos, quos modo nominasti, absumptus est, quid reliqui sit quod istis debeatur, non equidem video, totus enim as, vt modo dixisti, totam absumit hæreditatem, & dodrans cum nouem signet vncias, quadrans verò tres, duodecim vncias & totum efficiunt assem. Neque est præterea quod ex defuncti bonis amplius asse, hæredi scripto debeatur. Ergo aut frustrabuntur peculio Cæsaris isti reliqui in ima cera adiecti, aut alia quædam hæreditas obuenienda est, vt istis etiam satis fiat: quorum alterum si asseueras, profecto perperam & absurde dixeris. Neq; ego Tranquillum vel sincerissimum scriptorum tam inconsiderate loquutum arbitror, vt plusquam oporteat, aliquid in scribendo addiderit: siquidem tam circuncisus in explicandis adnotandisque reb. fuit, vt arguta breuitate pleraque potius perstrinxisse quam aliquid plus iusto addidisse videatur. Tum ego, est, inquam, quod dubitetur. Neque abnuerim, quin locus hic perobscurus forsitan videatur plerisque: qui tamen, probabiliratione reddita, clarus & expositus fiet. Tres enim Cæsar testamento suo hæredes fecit, ex toto videlicet asse: siquidem dodrans & quadrans, duodecim vncias & totum efficiunt assem. Et quod asse distributo, reliquos in ima cera instituit, equidem denotat, non in noua quadam hæreditate hos admittendos fore, sed postquàm in vniuersum bona sua inter hæredes partitus fuit: in ima cera illos qui in singulas partes iure legati admittendi fuerant, nominasse: quæ quidem legata, quanuis toto asse distributo, non extra hæreditatem sunt, sed adscriptis hæredibus, atq; ipso asse debentur. Etenim scriptus hæres qui assem assequitur pro quantitate bonorum in quibus institutus est, legata quoq; distribuet. Vetus enim est testamentum mos (quod ipsum apud iurecōsultos lege sancitur) vt primo

Ima cera.

*Tranquilli
laus.*

Legata.

*Vetus testam
tium mos.*

primo testam
sue plures su
luntate capi
hæredes, lega
sicio ponant
dari herique
tus est: qui
non bona in v
piunt. id quo
deducitur.
Nam cum pri
redes ex asse,
se, quæ ascrip
uium in fami
des & tutores
ritum trecent
troque ad mu
oblonia iam
tempus dilata
lebrandum
uertimus.

Qui reges vult

NON apu
Nobserua
cabene meri
opera: preciu
nemo ambig
peratores, Q
Eredo equid
rentur, & ta
tutis eniteret
que ad præcl
que sequitis
sti: quod non
commune fu
Augustæ non
coniugata fu

primo testamenti capite hæredis fiat institutio, siue vnus siue plures sint: qui in vniuersum bona ex defuncti voluntate capiant: sequente capite & in ima cera, secundi hæredes, legata, & reliqua testatoris voluntas, & dispositio ponantur: siue aliquos onere grauat, aut si quibus dari fierique oportere, testator pro sua voluntate arbitrat^{us} est: qui non hæredes, sed legatarii dicti. Siquidem non bona in vniuersum, sed legata & res singulares capiunt. id quo ex integro asse, atque ex toto patrimonio deducitur. Et hoc Tranquillum nunc dicere arbitror. Nam cum primo capite testamenti Cæsar tres fecisset hæredes ex asse, in ima cera, & vltimo capite aliqua posuisset, quæ ascriptis hæredibus debentur, Caiumque Octauium in familiam nomenque adoptasse, secundos hæredes & tutores nominasse, populo hortos publice, & viritum trecentos sestertios legasse. Quibus verbis vltro citroque ad multam noctem habitis, animaduersum est, oblonia iam præmatura & præcocta esse. Mox in aliud tempus dilatis sermonibus, ad natalem Iouiani diem celebrandum, cuius causa veneramus, ab ipso admoniti diuertimus.

Legatarii

Qui reges vel principes apud varias gentes cognomina ex suo nomine posteris reliquerint.

CAPVT II.

NON apud Romanos solum, sed apud externos quoque obseruatum accepimus, vt ab eo, qui de sua republica bene meritus fuit, posterius duces cognomina accipere operæ precium ducerent. Nam de Romanis, principibus nemo ambigit, quin à diuo Iulio & Octauio reliqui Imperatores, Cæsares & Augusti dicti cognominatique sint. Cæsar^{es}. Credo e quidem, quod desiderio illorum post funera teneantur, & tanquam in posteris eadem indoles futuræ virtutis eniteret: ita eodem sibi nomine adoptato, ipsi quoque ad præclara facinora obeunda inuitarentur. Mansitque sequentis Imperatoribus cognomen Cæsaris & Augusti: quod non ipsis modo, sed vxoribus sororibus & filiabus commune fuit. Siquidem Liui^a postquam nupsit Octauio, Augustæ nomen tulit, & Agrippina postquam Claudio coniugata fuit. Senatus quoque frequenti curia vxoribus

Augusti.

Augustæ mulieres.

GENIALIVM DIERV

Antonini.

Ataulphi.

Imperator.

*Imperatores
qui Vocati.*

rorique Traiani, cognomen Augustarum dedit: & Vitellius matri, & Faustinae uxori Antoninus: sic Iuliani vxor & filia, Augusta appellatae sunt: quibus hoc etiam honoris tributum est, vrillas quandoque facer ignis praeretur, quem mox sequuti Caesares pro maiestate imperii, more Persarum regum & Indorum, sibi vendicarunt: tamen si Vitellius oblatum sibi Caesaris cognomen recusavit, Augusti verò distulerit: quod postea deploratis rebus: quum hostilibus armis premeretur, dimissum reuocauit, & Caesarem se dici voluit: donec post seriem annorum, haud longo interuallo, Romani principes Antonini cognomina sumpserunt. Namque à Pio Antonino, Antonius Philosophus, vir omni laude dignus: deinde Commodus, Caracalla, Gera, Heliogabalus, & alii ex Caesaribus fama illustres, Antonini nomen sibi adoptarunt: voluitque Seuerus Imperator, vt Romani Imperatores, sicut Caesaris, sic in posterum Antonini nomen ferrent, hoc suae posteritati longe clarissimum fore arbitratum. Hoc succedenti aeo, collapsa re militari, Ataulphus Gothorum rex, Roma debellata, eò vesaniae processit, vt quem admodum Caesares, sic in posterum Romanos principes Ataulphos cognominari destinarit: à quo instituto, sicut à pluribus aliis, postea desitum est. Nomen verò Imperatoris, praetoribus olim magnarum laudum titulus fuit: quippe hoc honore velut insigni munere, milites summos duces honestabant: isque praecipuus honos habebatur semper. Postea nisi illos, quorum ductu & auspicio constatum fuisset bellum, & sub quibus decem hominum millia vno praetorio cecidissent, aut saltem duo millia, quae postea consuetudo increbuit, vel denique mille occubuisent, aut praecipua victoria potius essent, nullos Imperatoris nomine dignos putarunt. Propterea Marco Crasso quod vrbeni Zenodotium trans Euphratem, imbelli certamine & incruento Marte vicit, & ob id Imperatoris nomen sibi arrogauit. magna inuidia fuit, quod non multo negotio tantum nomen vendicasset, Pompeius quod in Aphrica Domitium superasset, quodque ex viginti millibus hostium vix tria millia effugissent, toto conspirante exercitu Imperatoris nomine fuit honestatus: qui licet se Imperatorem salutari permiserit, nunquam tamen

epistolis au
Caesar, C
ta Samoit
cisset, ab ex
Caesar, post
arrogauit.
Drulium pri
Germanico
& Tito, exp
toris nomen
quod Partho
Sertorium v
men Curio
meatibus,
Imperatoris
inter Pomp
bus cogere
ne in crime
men tanqu
regis voca
stus semel
cipes hoc
etiam apud
gesimum I
mum Impe
permeues
gerere non
tis praefect
Palmyren
armata in
nomen tul
gesta in ho
eos qui Al
trecentos
enim in Sy
suscipit Al
dinem suc
dem Bo
Capenus
gnum Al

epistolis aut chirographis hoc nomen vsurpauit. Julius Cæsar, C. Cæsaris pater, quod Syllanis temporibus multa Samnitum & Lucanorum millia ad Eserniam interfecisset, ab exercitu Imperator fuit appellatus. Mox diuus Cæsar, post pericula depulsa, prænomen Imperatoris sibi arrogauit. Deinde Augustus Tiberium & Claudium Drusum priuigios hoc nomine nobilitauit. Bello quoque Germanico fufis fugatisque hostibus, Tiberio Cæsari & Tito, expugnatis Hierosolymis, miles victor Imperatoris nomen dedit, & trophæum posuit. Cicero quoque, quod Parthos ad Amanum profigasset, & Metellus quod Sertorium vicisset, Imperatoris nomina tulere. Fertur tamen Curio ad Uricam quod eius opera conductis comitatibus, omnium rerum copia abundaret exercitus, Imperatoris sibi nomen asciuisse. Et Scipio bello ciuili inter Pompeium & Cæsarem, vt pecuniam à provincialibus cogeret, se Imperatorem dixisse. Demum Cæsares, *Cæsarettian-* *dem Impe-* ne in crimen inuidiamque inciderent, Imperatoris nomen tanquam titulum mitem & honestiorem, abrogato *ratoris no-* regis vocabulo iterum & sæpe desumpserunt. Quare Augustus semel & vicies fuit Imperator dictus, & sequenti principum *sumpserunt.* cipes hoc cognomento per sæpe nobilitati sunt. Quod etiam apud Græcos fuit vsurpatum, quippe Phocion vigesimum Imperator dictus est: Aratus decimum & septimum Imperatorem gessit. Pelopidas ter & decies, Philomeneus octauum: quem apud Achæos intra annum bis *Achæorum* gerere non licebat, sicut apud Spartanos bis eundem clas- *Spærtan-* sis præfectum fieri lege utebatur. Sola mulier Zenobia *norum me* Palmyrensum regina, quum orientis regnum tueretur, *Zenobia.* armata in virili veste exercitui præfuisse, & Imperatoris nomen tulisse dicitur, cuius auspiciis pleraque egregie gesta in hostes fuere: sed non solum Romanos, verum eos qui Albæ regnarunt, qui ante Romulum per annos trecentos fuere, idem obseruasse proditum est. Constat enim in Syluio Ascanii filio, qui secundus ab Ascanio suscepit Albæ regnum, reliquos Albanorum reges per ordinem successionis Syluios cognominatos fuisse. Siquidem Æneas Albanorum Rex, & Latinus, & Capys & Capenus, & Tiberinus, ac reliqui deinceps, quando regnum Albæ stetit, Syluii cognomen ab illo meruere.

GENIALIVM DIERV

Murani.

Arfaces.

Parthi.

Incestus.

Parthorum.

Palibroti.

Sandraco.

Taxiles.

Nicomedes.

Cecropida.

Philomenes.

Hellenes.

Sicut Latinis regibus à Murano, qui in Latio regnavit, Murani cognomen inditum ferunt. Quæ quidem res an-
cipitem mihi animum sæpe agit, cogitatioque subit, cur
non exemplo Albanorum & Latinorum, idem quod in im-
peratoribus, etiam in regibus veteres Romani factitarunt,
ut à conditore urbis Romulo reliqui post illum reges scæ-
lix faustumque nomen acciperent: cum præsertim ipse
urbis conditor, bonis artibus partum firmatumque re-
gnum, inter omnia inimica infestaque longe illud maius
auctiusque reliquerit. Sed hanc quæstiunculam relinqua-
mus, quibus huiusmodi indagare, ingenium abunde &
negotium est. Parthos quoque idem observasse, ut regum
cognomen ferrent, multi prodidere. Etenim Arfaces
Scythæ, vir fortis & strenuus, quum premente inopia, la-
trocinis obnoxiam iuventutem ageret, coacta exulum ma-
nu, quos Parthos nuncupant, devicto Seleuco & Ma-
dragora, in regem Parthorum assumptus, illud ita insti-
tuit, formavitque, ut diem victoriæ tanquam natalem li-
bertatis, multis post tempestatibus solemnem celebrarint:
qui postquam fato functus est, tanto honori ipsius me-
moriam fuit, ut celebre ad posterum reges cognomen Arfa-
cis ex suo nomine reliquerit. Nam & Parapatus, & Mi-
thridates, & Pharnaces, & qui post illum regnarunt Partho-
rum reges, cognomen Arfacis sibi posterisque illustri-
tulo propagatum adoptaverunt. Quorum posteros pa-
rum legitime regnare dixerunt, nisi ex matris incesto &
filii concubitu editi forent. Quin etiam apud Indos hunc
aliquando morem inolevisse accepimus. Namque Indo-
rum reges, alios palibrotos, alios sandracotos, nonnul-
los Taxiles, sequente nomine in quemcunque imperium
transiret ob eximiam in bello virtutem denominatos fe-
runt. Bithynos quoque ob prioris Nicomedis clarita-
tem, qui militiæ & domi clarus fuit, Nicomedis cogno-
men regibus indidisse putant: sicut à Cærope, qui Athe-
nis regnavit primus, reges Atheniensium Cecropidas
nuncupari. Hic enim omnem multitudinem in oppida
duodecim digestam partitus fuit, quam Theseus obuiam
eundo periculis, ne hostium præda forent, velut unius
corporis alumnos, in unam urbem postea sociavit & co-
egit. Et Paphlagonum Philomenes, Thessalorum Hel-
lenes

lenes ab He-
gnominatio-
ab Alexan-
uetum fue-
syrus præfu-
sumplere,
granes rege-
ptolemo Ac-
iosorum Py-
thridatis no-
multiplex b-
numeratur,
ris proditum
alcit, pere,
daces præci-
sterum Can-
stans & per-
querages e-
que histori-
tur, Ptolon-
armis sibi
tas, cum
confictaru
& disciplini
grandis nat-
tam bene m-
moriæ Al-
ut Philadel-
put regibus
diderint.
& Philopat-
tor, & alte-
Auletes A-
gaominatio-
discipulus fu-
vibus attr-
scendi studi-
bus celebra-
plaribus,
xit, pulche-

lenes ab Hellena, & Assyriorum reges Tigranes dicti cognominati que sunt. Cum enim Seleucidarum imperium ab Alexandro ad septuaginta supra ducentos annos prouectum fuerit, Tigranis cognomen à primo illo, qui Assyriis præfuit summæ iustitiæ temperamento, posterius desumpsere, ira ut per ea tempora quatuor supra decem Tigranes reges denominati ferantur. Quin etiam à Neoptolemo Achillis filio, qui Pyrrhus dictus est reges Molossorum Pyrrhidæ cum ea loca tenuissent, & Ponti, Mithridatis nomina sumpsere. Is enim cum quo pop. Rom. multiplex bellum gessit, à primo Mithridate sextus adnumeratur, quem Eupatorem vocitarunt. Fuitque literis præditum, reges Persarum, qui spadones in regnum ascendi uere, Bagoios nuncupari. Et in Meroc, quod Candaces præcipua mulier regnum tenuisset, reginas in posterum Candaces cognominari: eaque obseruatio constans & per diu mansit. Nec me præterit, Ægyptios quoque reges eandem consuetudinem usurpasse, ut in pleraque historia est. Siquidem cum antea Pharaones dicerentur, Ptolemæus Lagus gregarii militis filius, qui Ægyptum armis sibi vendicarat, post rescum Antigono compositas, cum quo multiplici bello & immodica similitate conflictatus est, Ægypti regnum quandiu vixit, moribus & disciplinis mirifice instruxit ornauitque. Is igitur iam grandis natu, morbo absumptus est, magno dese, ut de tam bene merito principe, desiderio relicto, cuius memoriam Alexandrini tanta charitate prosequuti fuere, ut Philadelpho qui post eum regnauit, & reliquis Ægypti regibus ab illius nomine Ptolemæi cognomen indiderint. Nam & Evergetes, qui Philadelpho successit, & Philopator, qui Tryphon & Epiphanes, & Lagus, & Antiochus Ægyptiorum reges, ab illo Ptolemæi dicti cognominati que sunt. Hic enim Philadelphus Stratonis discipulus fuit, omni doctrinæ genere clarus, qui cum viribus attenuatis, infirma valetudine laboraret, miro discendi studio affectus, nobilem illam omnium sermonibus celebratam bibliothecam, conquistis undique exemplaribus, omniumque linguarum voluminibus construxit, pulcherrimum sanè regis opulentis monumentum, quæ

*Tigranes.**Pyrrhida.
Mithrida-
res.**Bagoii.
Candaces.**Pharaones.
Ptolemæi.**Ptolemæi
Philadelph.
bibliotheca.*

GENIALIVM DIERV

Ptolem. quæ ad primum Alexandrinum duravit bellum. Quem
Philomator Philadelphum, Philmatorem & Philopatorem ob neces
& Philopa- parentibus & germanis fratribus illatas, perantiphrasin
ror unde & irrisiōnem vocitarunt: sicut Euergeten, quod deorum
dicti. simulachra à Cambyse dissecta restituerat, quasi benefi-
Ptol. Eue r- cum: & Auleten diffamatissimum, quod super cætera
geres. flagitia & dedecora, choraulam & tibias exerceret. Hunc
Ptol. Aule- enim Auleten ob similitudinem Ægyptii regno exegere:
res. qui Romam exul cum venisset, à senatu populoque Ro-
Ptol. Auletes mano benigne exceptus, in Ægypti regnum ab Aulo Ga-
exul restituta binio reductus & restitutus fuit. Post quem Alexandrini
ab A. Cleopatram & Ptolemæum puerum regno præfecere sed
Gabinio. mota seditione à factione alterius partis, Cleopatra: in
Ptol. puer. Syria exulauit, atque ex illo Ægypti regnum penes pue-
 rum sterit. Hic est enim Ptolemæus ille puer, qui Pom-
 peium Magnum ex Pharsalo fugientem, ministro Achilla
 & Phorino miseranda nece affecit: exindeque Alexandri-
 norum res, urgente fato, in peius magis ac magis ruere vi-
 sæ sunt, donec Augustus terra marique victor, Actiaco præ-
 liosuperatis Alexandrinis, Antonioque & Cleopatra quam
 matrimonio sibi deuinxerat, victis necatisque, Ægyptum
 omnem stipendio superimposito provinciam effecit,
 quam primus Romanorum Cornelius Gallus præses admi-
 nistravit. Tunc primum sub præsidibus haberi cæpta est
 atque ex illo finis regum Ægyptiorum fuit.

*Qua potestas, quantumque ius aduersus reliquos magistratus,
 tribuni plebis Roma fuerit.*

CAPVT III.

Tribuni ple- **T**RIBVNOS plebis, quos plebe à patribus discedente
bis quando & ad sacrum montem sedecente, sacrosanctos sibi
creati pri- plebs creauit, nec iuri dicundo, nec postulatis ciuium no-
miu. scendis, sicut aliquos magistratus, sed ut auxilii latio aduer-
 sus consules esset, & illos qui insolenter in plebem insulta-
 rent, vtque præfides libertatis custodesque forent, crea-
 tos accepimus. Ideo nec in sella curuli sedere, nec pur-
 puratos incedere, nec lictorem vt consules prætoresque,
 sed viatorem habere illos satis constat. Causa autem hæc
 est, quod tribunus plebis, populi Romani magistratus
 non est, propterea cum consulum, prætorum & ædilium,
 reli-

reliquorum
 etio cesset
 te esse lique
 multi vocat
 nos tantum
 rix datum e
 carcerem m
 consulem, p
 qui tribunus
 nantem iote
 vt non mod
 ab iniuria q
 cere consul
 nus pro imp
 reliquorum
 bis tantum
 quo non est
 non est, qu
 ni interces
 qui cum n
 vetitum p
 re veller,
 erat, tribu
 sione sua
 men suppli
 pertum no
 dictatoris i
 tribunorum
 que interces
 leuis est vo
 vno aliquid
 mero sunt,
 ne ultra m
 ret. Ideo
 populum a
 militis in d
 enim sine
 diem dice
 magistratu
 sunt, tribu

reliquorumque magistratuum, creato dictatore, iurisdic-
tio cesset & conniueat, solos tribunos plebis in potesta-
te esse liquet. Ex reliquis præterea magistratibus, cum
multi vocationem & cognitionem habeant, apud tribu-
nos tantum prehensionem esse absque vocatione, memo-
riæ datum est. Prehendere enim tribuno plebis licet, & in
carcerem mittere, iure sacrosanctæ potestatis, etiam
consulem, prætorem, censemque M. Drusi exemplo,
qui tribunus plebis, Philippum consulem, quia concio-
nantem interpellarat, præcipitem egit in carcerem, ita
ut non modica vis sanguinis è naribus efflueret. Etiam
ab iniuria quæ coram fieret, inhibere, multamque indi-
cere consuli, dictatori que & reliquis magistratibus tribu-
nus pro imperio poterat. Intercessionem quoque aduersus
reliquorum potentiam magistratuum, apud tribunos ple-
bis tantum modo sunt. Contra verò dictatoris imperium, à
quo non est prouocatio, tribunis intercedendi facultas
non est, quamuis plerique contra dictatoris iussum, tribu-
ni intercessionem valuisse contendunt. Q. Fabii exemplo,
qui cum magister equitum esset, & in eum, quod contra
veritum pugnasset, L. Papyrius dictator animaduerte-
re veller, M. Fabius Pater, qui ter consul dictator que fu-
erat, tribunos plebis & populum appellauit, qui interces-
sione sua, etsi precariam præstitissent opem, reum ta-
men supplicio exemere. Ego autem cum id aliter com-
pertum non habeam, tribunitiam potestatem semper
dictatoris imperio cecisse, ausim asseuerare: ab vnoque
tribunorum ad reliquos tribunos prouocare licere, ipsos
que intercedere posse, non est controuersia. Neque enim
leuis est vnus tribuni in prohibendo potestas. Siquidem
vno aliquid fieri negante, nihil ceteri, etiam si plures nu-
mero sint, decernere valent. Id tamen lege cautum erat,
ne ultra mille passus ab vrbe ad tribunos prouocatio fo-
ret. Ideo si quid sublata intercessione tribunorum, per
populum agi vellent, extra urbem ultra mille passus com-
mittis indictis, & senatu euocato, decernebant. Tunc
enim sine imperio tribunus censebatur. Capitibus etiam
diem dicere, dictatori vel consulibus, postquam abiire
magistratu, & reliquis magistratibus dum in honore
sunt, tribunorum potestatis est. Illud certe satis constat,
neque

*Tribuni
plebis pote-
stas.*

*Tribuni in
prohibendo
potestas.*

GENIALIVM DIERVM

neque tribuno plebis diem integrum ab vrbe abesse lice-
re, ne auxilii latio cum opus fuerit, ciuibz desit: sicut He-
dus in more fuit, vt qui summum gerit imperium, fini-
bus excedere non posset. Neque cum qui parentem su-
perstitem habeat, tribunum plebis esse oportere. Propter
ea Seruilius, qui tribunatum gesserat, falso tribunus esse
creditus est: quod patrem quem obiisse mortem opinio
inualuerat, viuere constabat. Quin & illud animadu-
ertimus, tribunis quoties oportere visum fuit, habendi &
dissoluendi senatus, nonnunquam, ne consularia comi-
tia fiant intercedenti ius potestatemque fuisse. Ipsi ta-
men cum frequens habetur senatus, intra limites curiæ
adesse non licebat: sed postis ante curiæ fores subsellis,
quæ ad populum pertinerent, senatus consulta excipere:
quæ si probarent T. literam subscribere solebant. Si au-
tem minimè rata esse vellent, poterat senatus consultum
per intercessionem tribunitias impediri. Tamen si æuo po-
steriore, tribunalum frequentia curia, de his quæ ad popu-
lum pertinereut, senatum sæpe conspulsisse, ibique subse-
lia habuisse, inter exempla inueniamus: donec Atinio
plebiscito tribuno plebis senatores effici meruere. Posse
etiam plebem consulere, & rogationes & populum ferre,
ac super his leges promulgare, quæ plebiscita dicta sunt,
tribunitiæ potestatis esse nemo dubitauit: quod quidem
coacilium in æde Vulcani frequentes habuere, ibique si
qua turbulenta confusio esset, in qua consulto opus foret
plebeios aduocare, & concionem frequentissimo concilio
habere assueuerant. In quo templo canes pro æditui esse,
& sacrilegis tantum adlatrare, fama ferebat: sicut apud Æt-
nam in Vulcani templo canes lucrum & templum asser-
uare dicunt: & in Daunia, Archaia, Mineruæ delubro at-
que in Græta Diæ matris æde, canes enutriti traduntur:
qui Græcis sublandiunrur, barbaros verò infestantur. In
sinu quoque Adriatico Diomedæ aues Græcis mites, Bar-
baris verò infestæ sunt. Hoc etiam notatum est, tribuni
plebis domum cuius patere, foresq; illius per diem perq;
noctem reclusas esse oportere. Cuius rei causam quæ ren-
tibus nobis, illud probabile visum, quod congressus faci-
les ad se præbere, & neminem aditu arcere debet. Nam
soli tribuno, noctu pariter & die cuius opem imploranti
præsto

*Canes in
templis pro
æditui.*

*Diomedæ
aues.*

præsto esse &
gistratus nū
Quid vrb
ros designa

A R G V E B
quem p
urbanum in
mos est. cole
fuit: Vt colo
ne stercorare
ingredi siner
borum clam
nem crescere
loni negligit
iudices crimi
æstimati pos
legem se ne
se contende
que obliuisc
non admitt
tendere ne
multam die
stularia iudic
tanti litem o
modica alte
tur, ambog
tus ego sum
num litem æ
neminem pe
secundum pa
nandus fuit.
tus, comprob
uentione pos
lum hanc hab
debeat: sed v
gentiamq; se
missa est. De
ductam in ch
prohibere: se
re, ne quid ol

præsto esse & ins auxilii sui expedire, atque à cuiusque magistratus nimia potentia plebem tueri fas est.

Quid verbum sino, cum negandi aduerbio apud Iurisconsultos designet & quam vim habeat in edictis. CAP IV.

ARGVEBAT quispiam negligentia colonum suum, quem partiarium habebat, quod cum fundum suburbanum in agro Neapolitano, ut verus illius regionis mos est. colendum locauisset, in lege locationis ita scriptum fuit: Ut colonus fundum bene coleret, bene irrigaret, bene stercoret, ne quempiam iniussu domini in fundum ingredi sineret. Cum postea dominus poma & fructus arborum clam sublatos, & ex iis nihil ad iustam magnitudinem crescere, quin furto subtractum foret, reperisset: coloni negligentiam incuriamque acerbe atque acriter apud iudices criminatus est, quantique sua interesset, tantilite æstimati poscebat. Cumque colonus secundum locationis legem se neminem admisisse, aut in fundum ingredi sinisse contenderet, contra stabat fundi dominus vehementerque obiurgatione colonum incessebat, cum non modo non admittere quempiam, sed etiam euigilare atque attendere nequis, ingredi eretur, debuisset. Quibus iurgiis ad multam diem protractis, tandem secundum domini postulata iudices litem dedere, quantique domini interesset, tanti litem contra colonum æstimarunt. Sed cum post immodicas altercationes sedata res & compositæ viderentur, amboque & colonus & dominus discessissent: percontatus ego sum iudices, quibus rationibus adducti, contra colonum litem æstimassent: nam pacto stetisse videbatur, si neminem permisso suo in fundum ingredi sinisset: atque ideo secundum pacti legem potius abluendus quam condemnandus fuit. Tum ex his vnus literis homo multis prædictus, comprobata questione: Verbum, inquit, *sino*, in connegatione, *Sino cum negatione.* si cum negandi aduerbio ponatur, non solum hanc habeat vim; ut quis contra facientem prohibere debeat: sed ut impensè operam det, ne ob secordiam negligentiamque secus fiat: quod nisi factum fuerit, culpa commissa est. Debit ergo colonus iuxta conventionem deductam in chirographo, non solum ingredi volentem prohibere: sed enixe dare operam, & fundum ita custodire, ne quid ob secordiam furti dampnive, dominus patere-

GENIALIVM DIERVM

tur quod quia mollior fecit atque neglexit, iure multatus fuit. Et ne, inquit, me hoc tantum asseuerare pates, poterit apud te multum fidei fecisse Alphenus iuris publici priuatiq; peritus, qui de hac quaestione, de qua tu modo quaeris, consultus, ita respondit: (tum ibi libellum mirandae vetustatis è sinu depromit, corrosis iam & senio labentibus literis: in eo ita scriptum fuit) Redemptor syluam ne cædito, neve findito, neve deurito: neve quem findere, cædere, vrere finito. Respondit Alphenus, locatorem potius id videri voluisse, vt redemptor non solum si quem casu vidisset syluam cædere prohiberet: sed vt curaret dare operam, ne quis cæderet. Quod cum legissemus, tum planè animaduertimus grauitè simul & verè litem aestimata & iudicata fuisse.

Ex quor militibus decuria, centuria, ordo, manipulus, vexillum, turma, cohors & legio, à Romanis scribi consueverint. CAP V.

IN antiquis annalibus illorum qui in re militari docti Romani moris & iuris fuere, intercisè scriptum inuenimus, militum ordines in acie instruenda, alias minores, nonnullos maiores descriptos fuisse, quò facilius cuius ordinis quisque miles, cuiusque manipuli esset, & sub quo duce militaret, dignosci animaduertiq; posset. Ideo Imperatores singulas centurias ex centum peditibus, decurias verò ex decem equitibus scribere solita uere, vt hac militum descriptione distinctior acies & instructior fieret. Ordo autem minor centuria, maiorque decuria, ex sexaginta militibus constat, cui præerat vexillarius, plerumque centurio aut ordinis ductor. Manipulus leuis ex viginti militibus & turba scutatorum fit, Persis ex viginti quatuor, militesque manipulares appellati. Huic etiam centurio præerat, quem manipulem vocitarunt. Manipulos verò quindecim suis intervallis distinctos, in prima acie velut fortissimum robur plerumque Imperatores locarunt. Leuisque manipulus dictus, quod hastis miles hastifer, non armis grauioribus munitur. Turma quasi turma, triginta equites, hoc est, tres decurias, & decuriones tres vetusto more recipit, honore præstant: & ordine. Ex tribus enim centuriis, Ramnensi, Tientensi, & Luceri, (quas à prima origine ad belli pacisque munia

ff. loca. l. in lege locatio nis.

Centuria.
Decuria.

Ordo.

Manipulus
leuis.

Turma.

munia Romu
ficiendis tur
maz constitu
ditibus. Ha
his præfunt,
stat, qui centr
dine primus e
ac primi ordi
larium in Ro
Vexillum ex
primum trian
tes: secundū
ro accēssos, qu
congressus ex
tur. Cohors al
quites verò c
hortes, quod
quolaplam a
gentariæ: qu
tibus vero se
nonnullæ c
legionariæ:
hortes nūme
hortes quinq
nicos, & apu
sciptas legat
tubernia, no
vno tabernac
nii caput fore
rus tamen co
fertur, singul
iussisse, qui
né militaren
mam quadra
voceitaur: qu
fit, quarum
fectos manip
turmarum se
nonnunquam
tur. Inter

munia Romulus instituerat) triginta equites singulis con-
ficiendis turmis scribere solitus fuit, exque ea lectione tur-
mæ constitutæ. Sed turma ex equitibus, centuria fit ex pe-
ditibus. Has quoque tribus veteres nun cuparunt, & qui
his præfunt, tribuni vocati. primipilus ex trib. vexillis cõ-
stat, qui centurionem habet, cui primipili nomee, qui or-
dine primus erat, siquidem centurio primus, & primipilus,
ac primi ordinis ductor idem fuit, postque ductor popu-
larium in Romanis castris sæpe meruit, & ordines duxit.
Vexillum ex centum octoginta tribus hominib. fit. Horū
primum triarios habet veteranos, & summæ virtutis mili-
tes: secundū rorarios, fiduciæ paulò minoris: tertiū ve-
ro accensos, qui minimi roboris, vel in fronte locati, primos
congressus excipiebant, vel in postremā aciem reiciebā-
tur. Cohors alia militaria ea mille quingentos pedes, e-
quites verò centū triginta duos habet. Cuius generis co-
hortes, quod ex lecto milite constabant, ad subita belli,
quo lapsam aciem repararent, seruare soliti sunt. Aliæ quin-
gentariæ, quas ex quingentis quinquaginta peditib. equi-
tibus verò sexaginta sex plerumq; describere. Ex quibus
nonnullæ consulares, aliæ prætoriar, aliæ vrbanae, multæ
legionariæ, pleræque auxiliariæ dictæ. Cuius generis co-
hortes numero decē, iussū efficiunt legionem. Tamen si co-
hortes quinquagenarias apud Latinos, Samnites & Her-
nicos, & apud Camertes sexcentorū militū quandoq; de-
scriptas legamus, quas in centurias: centurias verò in cõ-
tubernia, nonnunquā duces diuisere, vt decem militibus
vno tabernaculo degentib. præesset vnus, qui contuber-
nii caput foret, ipsaq; cohabitatio contubernium dicta. Cy-
rus tamen contubernia pro numero ceturionum diuissæ
fertur, singulisq; tabernaculis centum milites cohabitare
iussisse, qui vno cõuictu viuerent, & sub eodē Centurio-
ne militarent. Lycurgus vero ad maximos conatus tur-
mam quadratā ex quinquaginta equitib. fecit, quā *ἑλκμὸν*
voceitauit: qui etiam equites, ac pedites in sex tribus diui-
sit, quarum quælibet tribunum militum, & quatuor præ-
fectos manipulares habuit, quinquagenarios octo, duces
turmarum sedecim. Ex quibus tribubus aliquando tres,
nonnunquam sex turmæ pro necessitate constituebantur.
Inter ceteras fuit Spartæ cohors Pitaneæ præci-
pui

Centuria
Tribus.
Tribuni.

Vexillum
Triarii.
Rorarii.
Accensi.

Cohors
militaria
Quingentaria
cohortis.
Consulares.
Prætoriar.
Vrbana
Legionaria.
Auxiliariæ.
Quadrage-
naria.

Turma
quadrata.

Pitanæ
cohortis.

GENIALIVM DIERV

Legio.

*In legioni-
bus descri-
bendis vari-
atum.*

*Legionum
diuersa no-
minia.
Legionis
præcipua
varia appel-
lationes.
Græcorum
ala.
πραξια.
εγρη.*

pui roboris, quæ ultimo discrimini, & ad extremos casus seruabatur. Et tametsi centuriæ, decuriæ, turma, cohortes, equitatus pro voluntate, proque arbitrio sæpe auæ & immunitæ, nonnunquam duplicatæ fuerint, idem tamen nominis, quamuis mutato militum numero, fortitæ fuere. Legio autem non vno semper eodemque ex numero fit: sed pro robore proque militari multitudine, modò maior ampliorque, modò exilior esse consuevit, sæpiusque numero & genere variavit. Romulo primum regnante, legio ex peditum tribus millibus, equitibus verò trecentis fieri cœpta est: quam quòd ex lectis militibus confecerat, legonem appellari maluit. Auæta mox ciuitate aduentu Sabinorum, & crescente imperio, sex millium peditum, equitum sexcentorum, legiones fieri cœptum Plutarchus autor est: cuius testimonio amplissimo moueretur, nisi quòd à C. Mario primum, cum aduersus Cimbros moliretur arma sex millium & ducentorum peditum, equitum verò trecentorum descriptis fuisse T. Liuius memorat. Scipio deinde cui Aphricano fuit cognomen, cum in Aphricam traiceret, duas Canensis exercitus legiones ita suppleuit, vt singulæ sex millia & ducentos pedites trecentos haberent equites: sæpiusque in describendis legionibus variatum fuit, vt modo quatuor millium peditum, equitum verò trecentorū legiones fierent: modò quinque millia peditum, equites trecenti in singulas essent legiones. Quibus Romani duces ob varios euentus nomina indidere. Siquidem C. Cæsar Martiam & Alaudam præcipuas nuncupauit, decimam maximo in honore habuit: reliquas verò à numero dixit. Nero ad Caspias portas ducturus, sed millium militum legionem fecit, quam phalangem magni Alexandri appellauit. Otho præcipuæ legionis, auxiliariæ nomen dedit: Vitellius, rapacis: Vatro, vni vernaculæ: Pompeius gemellæ, quòd ex duabus vnâ effecerat. Hadrianus Mineruiam, alii primigeniam, nonnulli classicam, plerique Italicam, septimam, Galbianâ, geminâ Vindemissam, alii Claudianam vocitarunt: Valerianus foelicem. Samnites linteatâ, Græcis verò Hipparchia ala fertur præcipua, quæ ex quingentis duodecim constabat equitibus & alia agema: Macedonibus Ethe-rica. Apud Romanos Scriboniana & Singularium. Antio-

chus

chus Geme-
ala Campa-
anteisse fer-
perraro, &
gionum ex-
trias sexagin-
nere consue-
ptos singuli
nominis era-
nitimis, aur-
& cultu Ro-
consuevere
numeros au-
foret: tamen
nullo exter-
rior legion-
centurione
quoque ille
miles subfi-
fecto caste-
reat impe-
reliqui ma-
Claudius v-
tem, alam,
militarem
derim, à qu-
militaris, ex
gradus mai-
imperii co-
tis. Nam
post regem
tribunos ce-
darum reru
exercitu vi-
re aut impe-
Ex qu-

Dicet
sum-

chus Gemeam, mille equitum alam vocitauit, inter quas Gemeam ala
 ala Campanorum, ex quingentis fere equitibus multum
 antea fectur. Illud plane constat, veteres Romanorum
 perraro, & nisi contra maximos conatus plus quatuor le- *Iusta legio.*
 gionum exercitus scripsisse, atque in iusta legione centu-
 rias sexaginta, manipulos triginta, cohortes decem po-
 nere consueuisse. Quodque iure militari præter descri-
 ptos singulis legionibus milites, qui Romani vel Latini
 nominis erant, semper auxiliares ex sociis ciuitatibus fi-
 nitimis, aut externis, peregrinæ iuuentutis sub disciplina
 & cultu Romano, & auctum voluntariis agmen iungi
 consueuere. In quo id seruatum est, ne vnquam amplior
 numeros auxiliorum ex peregrinis copiis, quam ciuium
 foret: tamen si à prima origine Romani semper suo milite,
 nullo externo adiuti militarint. Quodque singulis qua- *Singularum
 legionum
 capita.*
 tuor legionibus, tribuni militum feni ac deni præfecti
 centuriones, decuriones & legati præesse consueuere. Est
 quoque illud animaduertere, lege militari sancitum, vt
 miles sub sit centurioni, centurio tribuno, tribunus præ- *Ordo magi-
 stratum in
 re militari.*
 fecto castrorum, præfectus legato, legatus consulis pa-
 reat imperio. Consul autem, & magister equitum, sicut
 reliqui magistratus, dictatoris iussui & potestati subest.
 Claudius vero Cæsar militiam ita ordinauit, vt post coh- *Militia or-
 do.*
 orem, alam, post alam, tribunatum legionis daret: quam
 militarem institutionem à Lacedæmoniis fluxisse credi-
 derim, à quibus reliqua Græcia annorum duces, velut rei
 militaris, expertissimos, petebat, quibus in more fuit per
 gradus maiores duces minoribus præesse: & ne turbatis *Lacedæmo-
 niorum du-
 ces rei mili-
 taris peritis-
 simi.*
 imperiis confunderentur, munia distincta mandare mul-
 tis. Nam cum rex apud eos summum gerat imperium,
 post regem fuere duces: proxima dignitate tribuni, post
 tribunos centuriones: deinceps decani. Ita vt cum geren-
 darum rerum cura & procuratio multis incumberet, in
 exercitu vix quispiam mediocri prudentia vir sine hono-
 re aut imperio foret.

*Ex quibus causis Dictator apud Romanos olim, &
 quare fieri consueuit.*

CAP. VI.

DICTATOREM, à quo provocare non licebat, quemque Dictatores
 summum Romæ imperium tenuisse certum est, non *cur creare-
 tur.*
 modo *sur.*

GENIALIVM DIERVm

modo laborante republ. & trepidis in rebus, cum aut de communi libertate ageretur, metusque de summa rerum esset, quod vltimum erat consilium: sed ex variis euentis, diuersisque rerum causis creari solitum accepimus. Nam & clauis figendi, & senatus legendi, aut magistratus coercendi causa, nonnunquam quaestionibus exercendis, ple- runque comitiis habendis, sicut res tempusque pos- tulabant, etiam florente republica, & procul à belli tu- multu, creatum fuisse liquet. Constat enim ciuitate mor- bo laborante, cum vis pestilentiae & insanabilis perni- ciez, tabesque ciuitatis ita per omnium capita peruagata esset, vt nec ope diuina nec humanis consiliis leuari posset, quotidieque variis morbis corpora effecta caderent: ex

*Clauis figen-
di causa.*

*L. Manlius
clauo fixo
pestem seda-
uit.*

*Cn. Quinti-
lius clauo fi-
xo mentes
alienatas sui
compos se-
cit.*

*Comitiis
causa.*

*Quaestionū
exercenda-
rum causa.*

seniorum memoria repetitum, pestilentiam quondam fixo à dictatore clauo decessisse. Ideo C. Genutio & L. Æ- mylio Mamercio consulibus, & sæpe alias, cum graui mor- bo ciuitas affecta esset, senatus L. Manlium imperiosum dictatorem clauis figendi causa dici iussit, qui dictator dictus, clauum panxit, isque clauus dextro lateri ædis Iouis Opt. Max. in Capitolio fixus fuit. Post quem cum Romæ de beneficiis quaererent, & aliquot matronæ damnatæ fo- rent, eaque res prodigii haberetur loco: vt mentes aliena- tæ, sui compotes fierent, simili memoria ex annalibus re- petita, clauis figendi causa dictator creatus Cn. Quintilius fuit, qui fixo item clauo, cum eo piaculo ciuium mentes sui compotes fecisset, discordesque animos conciliasset, dictatura se abdicauit. Eos autem clauos fuisse æneos notasque numeri annorum, quibus tunc tempora desi- gnabant, habuisse, idque à Vulsintis emanasse ferunt: qui- bus in vsu erat, clauos indices, numeri annorum habere fixos in templo Nuriæ Hetruscæ deæ. Comitiorum vero causa, si quando neuter consulum bello abesse poterat, vel morbo aut alia necessitate comitiis præesse nequi- rent, senatum absentes COSS. dictatorem, qui comitiis præesset, dicere censuisse, sæpe compertum est. Dice- bat enim consul dictatorem comitiiorum causa in castris, vel vbi terraruna erat, cum ipse à bello auocari commo- do reipublicæ non posset. Quaestionibus quoque exer- cendis creari dictatorem, argumento est, quod Sp. Mè- lio imperium populi Romani affectante, cum nullius imperio

imperio magistratus cogi posset, senatus ut nefarios
 plus conatus reprimeret, utque clandestinas infidias à
 capite & ceruicibus dimoueret, dictatorem creati ex a
 etate Q. Cincinnatum voluit: qui re explorata, sumpto
 de reo supplicio, dictatura se abdicauit. Et cum occultas
 principum coniurationes consiliaque clandestina Capuæ
 fieri percubuisset, senatum quæstiones veri inqui-
 rendi causa decreuisset, dictatoremque quæstionibus ex-
 ercendis dici censuisse, multi adnotarunt. Nec me præ-
 terit, legendi quoque senatus, cum patres in demortuo-
 rum loco suffici, ordinemque senatorum suppleri opus
 foret, ut esset qui nouos legeret senatores, quique sena-
 rum sufficeret, plerumque dictatorem fuisse. Quo tempe-
 re illud euenit, ut duo simul dictatores, quod nunquam
 antea factum, crearentur, Marcus scilicet Iunius, qui ca-
 stris dictator tunc præerat, & M. Fabius Buteo, qui ordi-
 nem senatorum, eo quod multi bello ceciderant, suffi-
 ceret, legeretque. Quanquam & feriarum causa, cum terræ
 prodigia nunciarentur, proptereaque feriarum indicendæ
 forent, ut esset qui ferias indiceret, quique ludis Roma-
 nis, aut quadrigis mittendis præesset. Nonnunquam ut
 illorum contumaciam cohiberet, qui functis honoribus,
 magistratu abire, vel senatus dicto parere nollent. In-
 terdum, qui flammam proderet, dictatorem fuisse legi-
 mus: qui quidem magistratus non Romæ tantum, sed & gratia
 Albiæ, & Lauini, & in toto ferè Latio summus erat. Id
 quoque non prætereundum, quod siue belli gerendi, siue
 cuiusvis muneris exequendi causa, dictator dictus foret,
 nisi virum consularem, quique consulatum antea gessis-
 set, & nocte silente, atque in agro Romano (is autem Ita-
 lia terminabatur) dici licuisset: nec ultra sex menses an-
 te Syllam dictaturæ munus quempiam exercuisse, præ-
 ter Furium Camillum, cui iam exacto semestri, cum
 consternata respublica laboraret ancipiti metu, ne tu-
 multus vibani fierent, nève vrbe relicta Romani Veios
 migrarent, senatus in annum dictaturam inuito proro-
 gauit: atque hic Camillus fuit, qui vindex maiestatis
 Romanæ, dictatura quinquies, triumpho quater potitus
 est. Consulatum vero nunquam attigit, tamen lege ve-
 teri de dictatore creando primum lata, id sancitum fuerit.

*Legendi se-
 natus gra-
 tia.*

*Dictatore
 duo simul
 creati.*

*Feriarum indi-
 cendi causa.*

*Contuma-
 ciam cohi-
 bendi causa.
 Proderet
 flammis*

*Dictator
 quis creaba-
 tur, & quo
 tempore &
 loco, & qua-
 diu.*

*Furius Ca-
 millus.*

GENIALIVM DIERV M

vt nisi consulares viri, quique consulum antea gessissent, nulli dictatores haberentur aut fierent.

Locus ex Terentii Phormione elucidatus, & vetus senatusconsultum à Græciis ad Romanos deductum.

CAP. VII.

LEGEBAMVS aliquando dum pueri essemus, Terentii Phormionem, vbi adolescens filius virginis amore patre vxorem duxerat, lege coactus. Demum reuersus perditus, mentitus se proximum genere, puellam absente patre, seruum, cuius suasu nuptias confecerat, & indotatam duxisset, atq; ignobilem, iurgis afficiebat, quò leui mercede inhonestas nuptias effugere, & filium ab ignominia redimere potuisset. Hoc erat, si dotem virgini dedisset, vt dote contenta alium puella virum quæreret. filium verò dimitteret: aut si pecunia deesset mutuam sumeret vel fœnore. Cui seruus in hæc verba respondit, *Huic dixit pulchrè, si quidam quisquam crederet, Te vino.* Quid sibi vellet, & viuo patre neminem filio crediturum pecuniam seruus respondebat, non satis tunc acceperamus. Sed cum post aliquot dies in eandem lectione, vt fit, incideremus, animaduertimus vetus olim senatusconsultum fuisse, quod primum à Solone veteri lege sancitum, inde ad nostros deductum fuisse arbitror: quo cautum fuit, patre viuento, filio qui sub patris iure est, credi pecuniam non licere: & qui credidisset, petitionem non habere: ne filius familiam ære enexus alieno, vt creditum redderet, vel necem patri machinaretur, aut aliunde eam inhonestius quæreret. Sed cum ipsius senatusconsulti verba non haberemus, incidimus fortè ad id temporis, cum hæc dictavi, in pluscula legum commentaria, quæ ex naufragio erepta, nauta quispiam Romam aduexerat: ea cum emendi studio inspiceremus, illud ipsum senatusconsultum, quod diu impensa opera quæsieramus, casu inuenimus. Verba vero ex eo senatusconsulto hæc sunt: Placere ne cui qui filio familiam mutuam pecuniam dedisset, etiam post mortem parentis, cuius in potestate fuisset, actio petitioque daretur: vt scirent, qui pessimo exemplo fœnerarent nullius posse filii familiam bonum nomen, inde expectata patris sui morte fieri, & infrà. Cum enim fœneratores magna licentia pro arbitrio fœnerarent,

Soloni lex.

Senatusconsultum in fœneratores.

rent, cautum fuisse
dendi, ne quis
bunitia rogatio
ad semissem, p
bunus plebis tu
liceret. Post ali
credendi modum
senatorii ultra
flaret, qui post
centas myriada
deinde Cæsar
Tiberius verò,
menfas millies
tum accipendi
in duplum popu
is, non modò fœ
perpetuo fœna
Causam seruus
Veturium nex
redditi, stupra
rio traditur, q
conatus fuit, q
neue in posteru
re, adnotare sue
dici, qui integri
sent, sed partem
Athenis magni
quis integrum a
poterat. Indis
pleræq; gentes
cum furem dup
runtque Ægypt
latius serperet,
pora adiudicari
fœnerari fas for
quæ lex si sach
gus è tota Spart
cumque omnis
sancitum, vt it
ceret, si cadaue

rent, cautum fuit primò duodecim tabulis de modo cre-

dandi, ne quis plus vnciatio fœnore fœneraret: mox tri-

bunitia rogatione ad semuncias fœnus redactum, deinde

ad semissem, postea ad trientem demum L. Genutius tri-

bunus plebis tulit ad populum, ne vlllo modo fœnerari

liceret. Post aliquod verò tempus, Sulpicius trib. pleb. vt

credendi modum præfiniret, legem tulit, ne quis ordinis

senatorii vltra duo millia drachmarum æs alienum con-

flaret, qui postea decedens, contra legem à se latam, tre-

centas myriadas æris alieni confasse inuentus est, Diuus

deinde Cæsar etiam certum modum credendi præfiniuit,

Tiberius verò, vt fœnus tolleretur omnino disposito per

mensas millies sestertio, cauuit vt singulis facultas credi-

tum accipiendi fieret in triennium sine vsuris, si debitor

in duplum populo cauisset. Postremò pluribus plebis ci-

is, non modò fœnus, sed vetita versura fuit, cautumque

perpetuo senatusconsulto, ne filio familiâs credere liceret

Causam ferunt fuisse, quòd Cælius Plotius fœnerator T.

Veturium nexum & addictum, ob reliquum fœnoris non

redditi, stuprare voluit, & verbere affecit. Sicut de Papy-

rio traditur, qui Publium nexum ad libidinem pellicere

conatus fuit, quæ causa traditur fuisse, vt nexi solueretur,

neue in posterum quisquam neceretur, in qua quidem

re, adnotare succurrit, apud Iureconsultos, Reliquatores

dici, qui integrum æs alienum cum fœnore non exoluif-

sent, sed partem æris alieni & fœnoris deberent: fuitque

Athenis magistratus, cui Zeteta nomen, apud quem si

quis integrum æs debitum non soluisset, conueniri lege

poterat. Indis verò & Germanis fœnus signotum fuit: & fœnus exo-

pleræq; gentes odio illud inexpiabili persequuntur, adeò vt fœ-

cum furem dupli, fœneratorem quadrupli damnarent: fe-

runtque Ægyptios & Arhenienses, cum hæc cōtagio mali

latius serperet, plurib. decretis cauisse, ne ob fœnus cor-

pora adiudicari vel addici possent, neve super corporibus

fœnerari fas foret, nec citra debitoris facultatem scire,

quæ lex Sisachthia & Chreocopia dicta, adeò vt Lycu-

rus è tota Sparta fœnus & vsuras exterminasse dicatur,

cumque omnis Ægyptus esset obruta fœnore, fuit lege

sancitum, vt ita demum mutuum pecuniam accipere li-

ceret, si cadauey patris fœneratori daretur pignori, penes

quem

*Fœnus quo
pactopaula-
tim abrogat-
um*

*Credebatur
uò vltra duo
millia drach-
marum.*

*Cal. Ploti
fœnerator.*

*Reliquato-
res.*

*Fœnus exo-
sum.*

*Lex Sisach-
thia &
Chreocopia.*

GENIALIVM DIERV

Agis.

quem esset potestas paterni sepulchri debitoris oppignorari. Inter ceteros fertur Agis Atheniensium dux adeo fœnus exosum habuisse, vt omnium fœneratorum tabulas igne supposito in foro concremarit, quo igne nullum clarius lumen vidisse Agesilaus dixit. Laudaturque Antonius Pius & Alexander Seuerus, quod Romæ fœnus trientarium constituerint, cum nonnullos fœnoris causa agro paterno auitoque exutos comperissent: semissem verò induxerint. & abrogarint. Lucullus quoque ad eò fœneratorum licentiam cohibuit, vt omnem Asiam fœnore demersam liberarit: Sicut Caro, qui in fœnore coercendo asperior & durior, ex tota Sicilia fœneratores exegit, illamque ære alieno obrutam, in pristinum decus restituit. Hoc quidem senatusconsultum iam longo abuso oblitteratum, diuus Claudius fœneratorum licentiam coercens, ne filiis familias pecuniam fœnori darent, seuero edicto seruari mandauit. Diuus deinde Vespasianus cum censuram agere, salutiparentum & liberorum consulens, illud denuò ex longo intervallo reuocauit. Non ergo in scitè seruus ille respondebat, neminem fore, qui viuo patre filio pecuniam crederet, cuius petitionem actionemque lege & senatusconsulto non haberet.

Spero te amaturum fore, vel amandum fore, veterum auctoritatibus Latine dici licere, contra opinionem quorundam grammaticorum.

CAP. VIII.

COMMENTATIVNCVLAS suas non inuenustas adolefcentis quispiam ingenio & lingua præstabili, dū posteritati & gloriæ seruit, apud nonnullos eiusdem disciplinæ viros lectitabat, non equidem, vt videbatur, laudis indispicendæ gratia, sed vt gravi illorum iudicio subnixus liberius consultiusque, si quod in eis delictum, si quod emendandum esset, castigaret: eorumque explorata sententia, nonnulla in vulgus emittebat: multa, vel tollebar è medio, vel corrigebat. Aderat inibi familiaris meus quispiam, honesti ordinis, Latinæ eloquentiæ & veterum literarum non ignarus, qui cætera quidè minimè visus aspernari, vno verbo se offensum dicebat, quod in posterum nihil in eum scripturum fore, ille dixerat. Mipus Latine (inquit) dictum est, scripturum fore, sed apertius conuenientiusque

etiusque dic
fore, cum
cipio in rus
signat, mi
scripturum
habet grati
ille, hoc sen
diciūque
obseruatio
quibus ad h
nimus. For
cum partici
confundant
re amaturu
dum fore: v
scribere o
gissemus,
disseri, & t
tentia tan
secus à do
quidem T
belli octau
fore, si sen
fore, vt lud
dos fore leg
pellibus hab
fore tantum
ad stipulatu
re putandu
omnis histo
stione mini
terque vete
bus ita dici
eruditissim
fuerit suo,
esse, &c. ei
mus: adeo v
mus: quis p
ri, penind
Sed cum n

eiusque dicendum fuit scripturum esse. Siquidem verbum
 fore, cum tempus quod futurum est designet, cum parti-
 cipio in rus, vel in dus, quod pariter futurum tempus de-
 signat, minime convenire, perindeque haberi, ac si dicas
 scripturum futurum esse: quæ oratio, ut probe nosti, nihil
 habet gratiæ vel dignitatis. Quoque minus dubites, inquit
 ille, hoc senserunt multi eruditi: quorum sententiam iu-
 diciumque minime aspernaberis. Statimque ad nos attulit
 observationes Grammatici hominis non incuriosi, in
 quibus ad hanc sententiam scriptum, definitumque, inue-
 nimus. Fore cum vim participii habeat, cum nomine, non
 cum participio iungi oportere, ne duo simul participia
 confundantur. Itaque dicendum, spero te amatorem fore
 res amaturum esse: non autem amaturum fore, vel aman-
 dum fore: venturum esse, non venturum fore. Et ita dici
 scribi que oportere maxime contendeat. Quod cum le-
 gissemus, tenuit nos admiratio istius doctoris, equidem
 disertis, & tamen inconsideratis, qui præcipiti ductus sen-
 tentia tam asseuerate contendere auderet, id quod longe
 secus à doctissimis sæpe usurpatum memineramus. Si-
 quidem T. Liuius facundissimus autor, secundi Punici
 belli octavo. Et acturum te, inquit, per populum aperte
 fore, si senatus aduersaretur. Et alibi, Libenter facturos
 fore, ut ludi maximi fierent. Et rursus, Eo quoque mittē-
 dos fore legatos, dixit. Et septimo de Macedonico. Sub
 pellibus habendos milites fore. Q. Curtius, Senescendum
 fore tantum terrarum vel sine imperio obeunti. Quibus
 ad stipulatur Plinius naturalis historiz secundo, Quid fo-
 re putandum est? inquit: & pluribus exemplis quibus
 omnis historia referta est, quæ trita & peruulgata in quæ-
 stione minime dubia referre non necesse habeo. Præ-
 terque veterum authoritates, rationes adduci possent, qui-
 bus ita dici convenire facile contenderim, ex arbitratu
 eruditissimi viri. Cum enim substantium olim verbum
 fuerit suo, atque eius infinitivum fore fuisse, futurum
 esse, &c. eiusdemque verbi nonnulla tempora retinueri-
 mus: adeo ut forem antiquum, & essem recentius dica-
 mus: quis prohibet etiam fore atque esse simul custodi-
 ri, perindeque amaturum fore dici, quod amaturum esse?
 Sed cum nos auctoritatibus veterum inniti debeamus,

GENIALIUM DIERV

quibus hæc comperta fuere, quæ pro ratione sunt, frustra in re confessa & explorata rationem & admiracula non necessaria inquirimus. Si qui tamen sunt ita Latinæ linguæ curiosi, aut animo tam agresti & duro, quibus veterum autoritas non satis sit, poterunt ab his, qui istiusmodi res conquisitiis indagant, quibusque ista consecrari curæ fuit, hæc atque his similia perferuari.

Pleraque veterum Romanorum cognomenta, quibus de causis indita & denominata fuerint.

CAP. IX.

VERVM profecto est, id quod à multis traditur, veteres illos non infimæ plebis homines, quorum bona fortique opera populus Romanus vsus fuit, ex re rustica, in qua multum dique versari fuerant, clari nominis cognomenta sumpsisse. Ex qua re coniectari licet, fortes illos atque acri ingenio viros, quicquid à reipublicæ muneribus ocii & laxamenti habebant, id plerunque in exercendis agris & colendis frugibus ponere consuevisse: neque sementis terræ iacere, neque vites amputare, aut agros stercoreare, vel irrigare, fastidio vnquam duxisse: quæ nunc probro ducimus, dedecorique & turpitudini damus. Eiusmodi fuisse Pisones, quod in pinsendo frumento longo vsu fuerant exerciti, vel à piso legumine: hi enim Calpurniorum prosapia à Numa originem duxisse feruntur. Cicerones & Lentuli, alteri ob ciceres, alteri ob lentes eximie cultas, generosum familiæ nomen inuenere. Fabios quoque à satione fabarum sunt, qui autem denominatos: tamen ab Hercule prognatos, & ab fouea dictos nonnulli ferant. Sicut Antoniorum familia, quæ Romæ imperitauit, Antonem Herculis prognatum, autorem stirpis nuncupat. Laetucini, quod Laetucas colerent, & Hortensii, quod horporum studio tenerentur. Stolones quoque à pampinatione & cura arborum, quod curarent ne frutices, quos stolones vocant, ad caudices arborum nascerentur, nobilia cognomenta inuenere. Ex qua familia Licinius ille Stolo, primus de plebe consul, quia filium emancipando, fraudem legi fecerat, qua vetabatur ultra quingenta agriiugera possidere, sua lege damnatus est. Pilmunos, quod pilum conterendo frumento idoneum commentum sunt, dictos accepimus. Et Serranos quod agros

fererent,

Pisones.

Cicerones.

Lentuli.

Fabii.

Antonii.

Laetucini.

Hortensii.

Stolones.

Pilmuni.

Serrani.

sererent, vel quæ
milizæ proprium
ste vi, sicut
incedere: &
ignem efferri
& Porcii, O
pecudibus &
quibus claros
ros fuisse, fan
membria actu
dicognomin
stringere, de
Strabones, I
ta inuenere:
que datum sit
Licinii & Lim
teri quod lin
seorum copia
sit oculum, C
culus, Cycl
Coclitum ap
pandis, Silos
magnitudine
ab auribus m
fronte Fronte
ros, Nigros, R
Silos, naribus
præminent
galbulæ auis
nus luteis per
ctos asseuer
surarum nero
fosque quod
seu teredine
zere, genit
millimo cap
rug genere f
quod scribar
nus, quam si
Inde cognos

sererent, vel quod serenti fuerit delatus honos. Cuius familia proprium erat, feminas nullo tempore linea vestire vti, sicut Cethegis distincto amictu & exerto brachio incedere: & Flaminiis, nisi sacrorum causa e sua domo ignem efferri. Suilli vero, Bubulci, Bupecii, Caprarii & Porcii, Quinii, quoque Caprilii, Equitii, & Tauri, à pecudibus & armenis cognomenta familiae tulere: ex quibus claros illustresque viros militiae domique multos fuisse, fama vulgavit. Rursus ex corporis vitio, aut membri iactura magis, quam honestamento plures distincti cognominati que sunt, quos recensere, & breui perstringere, de quibus meminisse potuimus, non pigebit. Strabones, Pati, & Caci, ex oculorum vitio cognomenta inuenere: tamen si patos habere oculos, laudi plerumque datum sit: sunt enim ad lasciuia proniores. Sicut Licinii & Limi, alteri quod paruis ocellis nascerentur: alteri quod limis oculis intuerentur. Horatio illi, qui Thestorum copias detinuit solus, quod alterum in bello amisit oculum, Coclitis nomen fuit: quamuis quod esset vniculus, Cyclopem, mox lapsa consuetudine pro Cyclope Coclitem appellatum ferant. A simis vero naribus vel repandis, Silos & Simos: à superciliis, Silones: à labiorum magnitudine, Chilones & Labeones: à naso, Nasones, ab auribus mobilibus, Flaccos: à capite, Capitones, à fronte Frontones, dictos accepimus: sicut à colore, Burros, Nigros, Ruffos, Aquilios & Rutilios. Dixere autem Silos, naribus sursum versus repandis: Silones vero, qui præminenti supercilio forent. Galbas quoque à colore galbulæ auis credunt denominari. Est enim passeris genus luteis pennis, tamen si à galbeo indumento aliquo dictos assueverent. Et Lappas, ab inculto capite: & Suras, à surarum neruo sitate: & Halas, à fædo oris habitu: sunt enim vermes seu teredines quos in vustis lignis, cum cariem contraxere, genitos inspicimus. Sicut Enobarbos ab æris simillimo capillo, multi dictos volunt. C. Mutius vir clarus genere factisque cum Porcennam gladio impeteret, quod scribam pro rege obtruncarat, à clade dextræ manus, quam sibi ad ignem deflagrauit, Scæuolæ nomen tulit. Inde cognomentum Scæuolæ multis Romæ factum est.

Suilli, Bubulci, Bupecii, Caprarii, Porcii, Quinii, Caprilii, Equitii, Tauri.

Caprarii, Porcii, Quinii, Caprilii, Equitii, Tauri.

Ex corporis vitio. Strabones, Pati, Caci, Licinii, Timi.

Cocles, Sili, Simi, Silones, Chilones, Labeones, Nasones, Flacci, Capitones, Frontones, Burri, Nigri, Ruffi, Aquilii, Rutilii, Sili, Galba, Lappa, Suras, Hala, Cossi.

Enobarbi.

GENIALIVM DIERVVM

Plauti. Scæum enim Græce læuum designauit. Plautos etiam & Plotos, quod supra modum pedibus planis essent. Plancis vero & Panfis, à vola pedum pariter id nominis fuit: cuius familiæ numeratur Numarius Plancus, vir prætorius & consularis qui sub disciplina Ciceronis euasit orator summus. Sic Valgi, Vari, Vatiæ, Vatinii & Scauri, quod varias haberent furas aut crura pedum intorta, vel quod talis præminentioribus forent. In Scauris enim adnumerantur præcipuæ nobilitatis viri: quorum familiam in Scæuro Mamercus, qui maiestatis reus causam dixit, extinctam fuisse volunt. Ex Metellis vni, quod frontem vitta ligatus ambularet, Vincto: alteri, quod funebres ludos & viscerationem sine mora exoluendos curauit, Celeri nomen datum: tertius, quod à Furio tribuno patris reditum exorauit, Pius cognominatus est. Falconum, quod pollices pedum introrsus curuatos falconis instar haberent. Et Sedigiti, quod senis plerumque digitis, & Tuditani, quod malleo simili capite nascerentur, cognomen gentilitiæ stirpis inuenere. Tudites enim mallei, à tundendo dicti sunt. Sic Malici & Bronci, alteri quod magnis malis & buccis tumidioribus essent: alteri quod ore sine labiis nascerentur. Capellas quoque à capillorum hirsutie dictos volunt. Et Conestellas, à caluitie: Columellas, à proceritate: Aruinas, à pinguedine: Nasicas, ab adunco naso: & Mamulas quasi papillos, ab ipsa re denominatos ferunt. Læcæ quoque in exhausta libido, & obscænus amor, gentilitium nomen dedit. Quin etiam ex variis fortunæ casibus multos clara nomina sumpsisse inuenimus. Valerio tribuno militum cum ad singulare certamen a Gallo provocatus descendisset, quod pugnantem in galea coruus insedisset, Coruini nomen factum. Et T. Manlius, quod præualidum hostem cominus trucidasset, in diuisiæ hosti torquæ detraxisset, Torquari nomen assumpsit. Druso quoque à duce Druso pugna singulari victo, clarum familiæ nomen datum. Rursus Buteones dicti, quod auctori familiæ, cum classi præfectus à portu solueret, Buteo avis scælici omine insedit: quo augurio insignè de hoste victoriâ tulit. Ea enim priorches, quod treis habeat testes nuncupatur. Et Lænatos quod eo vestis genere utebantur, quæ *χλαίνας* dictæ, Quorū M. Popilius Lænas princeps familiæ fuit, qui cōsul- & fla-

& flamen: trum & pleb- magnifici- dauit. Liui nouum ve- binis verò pe, qui cum deductos fe- & honoribu petui defen- cognomen- xtrat, & na- caudicem, rum, vnde pii coronæ originem quod Sabini qua noonu patricia ve- nis, quod sacra facer Aurelii dic- Valerii, Fu- Claudius in iure ciu- dit. Papyri- suæ ætatis obloquen- Prætextat- li quod v- acutum di- erāt, deno- res, lumen quoque, q- ctos putan- fatur. cer gentis- prodissle- sus Clodi- à Sergeti-

& flamen: cum lænam indutus sacrum facere, orto patrum & plebis tumultu ut erat amictus, in forum processit, magnificaque oratione seditionem compressit, & rixam sedauit. Liuius Salinatori, quod in censura ex salaria annona nouum vestigal statuisset, sal cognomentum dedit. Ex Sabinis verò Claudios, autore Appio Claudio gentis principem, qui cum multitudine clientum Romam commigravit, deductos ferunt: ex qua familia multi insignes nobilitate & honoribus, contra furores tribunitios, pro patribus perpetui defensores extiterunt. Huius generis Appius Caudex cognomento fuit, quod primus classem extra Italiam duxerat, & nauali prælio pugnare docuerat. Dixere autem caudicem, lignorum aceruum compactum & conglutinatum, unde & codices. Ea autem Appiorum familia ab Appii corona, quam L. Appius in Acea ludis Numæis meruit: originem duxisse fertur: cui postea Neronis dixere nomen, quod Sabina lingua fortem designauit & strenuum: ex qua nonnulli patricii, alii plebei: plebeia Marcellorum, patricia verò Pulchrorum fuit. Aurelius quoque ex Sabinis, quod publicè his Romæ locus datus foret, ubi soli sacra facerent, à Sole nuncupatos ferunt, proque Aufeliis Aurelii dicti, sicut Valesii, Fusii, & Papyii quondam, nunc Valerii, Furii, & Papyrii, Reprimi litera inuenta. Is enim Claudius Centinianus: seu Centimanus fuit, qui librum in iure ciuili conscripsit, & primus R. literam Latinis dedit. Papytius, à pedum pernecitate, quam victor omnium suæ ætatis æqualium fuit, Cursoris nomen accepit, alteri ob loquendi tacendique in ætate prætextata prudentiam, Prætextatus nomen datum. Præter hos Cati, qui & Corculi, quod yfui & sapientia præstarent, nam catum Sabini acutum dixere. Et curiones à tauris, quibus macilentiore erant, denominati sunt. Ex qua gente tres præcipui oratores, lumen totius senatus atque imperii fuere. Dentatos quoque, quod solido osse vice dentium armarentur, dictos putant, quo modo Prusæ regis Bithyniæ filius fuisse fertur. Quanquam plerique aliter sentiant, autorem scilicet cergentis, cum primum in lucem editus fuit, dense nato prodiiisse, sicut de M. Curio & M. Carbone traditur. Rursus Clodii & Cluentii à Cloante, & Memmii à Mnesteo, à Sergesto autem Sergii, sicut à Naure Nautii, & Gegani

*Salinatos.**Claudii.**Caudex.**Appii.**Nero.**Macellii.**Pulchri.**Aurelii.**R. littera inuentor.**Cursor.**Prætextatus.**Batus, & Corculus.**Curiones.**Dentati.**Clodii.**Cluentii.**Memmii.**Sergii.**Nautii.**Gegani.*

GENIALIVM DIERV

Geganii.

Nautii.

Manilii.

Cæcilii.

Lamii.

Calphurnii.

Pomponii.

Pinarii.

Mamerco.

Reperunda.

rum lex.

αἰμύλη.

Æmylii.

αἰμύλη.

Lepidi.

Cicurii.

Nasica.

Corculum.

Cotæ.

Insani.

Massæ.

Lamia.

Ouicula.

Cunclator.

Verrucosus.

Gurgis.

Nepotes.

Pictor.

Ambustus.

Rutilianus.

nii à Gia, Troianis ducib. qui *Æneæ* comites post euer-
sum Ilium, huc applicuere, illis progenitoribus glorian-
tur. Fuitq; proprium Nautiorum familiæ, vt sacerdotes
Palladis fierent, & sacra tractarent, quod princeps familiæ
palladium Romam attulisse ferebatur. Sic Manilios à Ma-
nilia Telegoni filia, quam Tusculi genuit, & Cæcilios à
Cæculo Prænestis conditore. E Lamios à Lamo, qui For-
miis imperauit, & Calphurnios à Calpho Numæ regis
filio, oriundos ferunt. Quatuor enim Numa filios genuit,
qui omnes honestarum familiarum nomina dedere: Cal-
phum, ex quo Calphurnios: Pomponem. vnde Pompo-
nios: à Pino autem Pinarios, & ex Mamercio Mamercos
fluxisse putant. Calphurniorum familiam illustrasse di-
citur L. Calphurnius Piso Frugi, qui tribunus plebis Re-
petundarum legem tulit primus & promulgauit. *Æmylia*
gens Mamercum Pythagoreum autorem suæ stirpis nun-
cupat: cui propter eximiam humanitatem, quodque ani-
mo esset æquissimo, cognomen *Æmilos* inditum ferunt,
sicut à lepore Lepidi, & Cicurii mansueti appellati. Sci-
pio Nasica, à maioribus naribus, & ob morum temperan-
tiam Corculum. Contrà vero Trebonius, quod esset in-
genio impotens, & moribus difficillimis, Asper dictus est,
Sic Cotæ ab ira, & oris toruitate, quod acres forent & ve-
hementes, & Insani, quod natura intractabiles, atque
Massæ, quasi fures & Lamie, quasi voraces, cognomenta
inuenere. Fabius vero Maximus & morum clementia, &
quod nihil illo esset placidius, Ouiculæ, idem quod Han-
nibalem mora fregit. Cunclatoris, & à verruca in labiis,
Verrucosum nomen accepit. Est enim verruca, præminens
caro seu tuberculum. Alter, quoniam sordidæ intempe-
rantie foret, profusa largitione patrimonium prodege-
rat, Gurgitis: sicut Nepotes, qui attritis facultatibus vi-
no, alea & scortis patrimonium exhausere, appellati. Ter-
tius, quod salutis ædè pinxit, Pictoris. Alius Ambustus,
cuius filia Licinio Stolori nupserrat. Ex qua familia, quod
nulli contigit, vno velut tenore tres principes senatus
fuere. Fabius scilicet Ambustus, Rutilianus, & Gurges,
præcellenti ingenio viri. Is autem Ambustus quod adole-
scens ictus fulmine deflagrauit, idemque Pullus, postea
Rullus nominatur. Fuit quoque Fabius cognomunto
Venox

Venox, qu
quæ venas,
cui primum
magister
cullus est.
cipue cogn
liauit, & hun
lante Sylla, l
sonet, quod
Cæsares, q
quod cum c
elephantem
nomina inu
vt sacra Ap
Iulio vero
tumant:
nugiem,
pedibus pri
tos nuncup
vtero haud
ret, felix a
vno defund
gente patre
sent: & Cor
patre mort
Cornelius
zrem lumie
zum, Scipio
pillo incon
summatissi
nulli secur
mimum ag
præcipuum
hoc est, n
Piso quod
sus, Frugi-
stot cogn
vades dare
supposita
fam se non

Venox, qui censor cum Appio Claudio, ob inquisitas a- *Venox.*
 quæ venas, Venocis nomen accepit. Et alter Rutilianus
 cui primum ob virtutem Maximi cognomen datum, qui *Maximi.*
 magister equitum à Papyrio dictatore penè securi per-
 cussus est. Duos enim Maximos populus Romanus præ-
 cipuè cognominavit. Valerium, qui plebem patrib. conci-
 liauit, & hunc Rutilianum: post quem Pompeius, astipu- *Casones.*
 lante Sylla, Magni nomen accepit. Nec me præterit, Cæ-
 sones, quòd cæso matris vtero in lucem prodissent, sicut
 Cæsares, quòd est Iuliorum familiæ cognomentum vel
 quòd cum cæsarie nascerentur, seu quod auus C. Cæsaris *Cæsares.*
 elephantem occiderat, qui Punica lingua Cæsar dicitur
 nomina inuenisse: cuius familiæ proprium dicunt fuisse,
 vt sacra Apollinis curæ habeant, eiusque ministri fiant, *Sacra Apol-*
 Iulus vero, à prima barbæ lanugine plerique dictos au- *linis.*
 tumant: *Iul.* enim Græci primam in mento dixere la-
 nuginem, & Agrippas, quòd contra nascentium legem, *Agrippa*
 pedibus prius ex vtero emerfis, nati essent, quasi ægre par-
 tos nuncupari, quod omen infelicitatis fuit: sicut qui ex
 vtero haud magno negotio & proniori partu effusus fo-
 ret, felix augurium affert. Et Vopiscos, cum ex gemellis *Vopisci.*
 vno defuncto alter superuiueret: & Proculos, qui foris a- *Proculi.*
 gente patre: ac posthumos qui post patris obitum nati es- *Posthumi.*
 sent: & Cordum, qui serò & postremus: atque Opiter, qui *Cordus.*
 patre mortuo, auo viuo editi forent, dictos existimarunt. *Opiter.*
 Cornelius qui Scipionum nomen propagauit, quòd pa- *Scipio.*
 trem lumine orbem pro baculo regeret, velur hastili ni-
 xum, Scipio fuit appellatus. Et Cincinnatus, quòd esset ca- *Cincinnatus.*
 pillo incompto: & Roscius, quod exactæ virtutis & com-
 summatissimus foret. Cum enim Roscius Gallus histrio *Roscium.*
 nulli secundus supra omnem memoriam absolutissime
 mimum ageret, sicut Pollus apud Græcos, si quem virtute *Pollus.*
 præcipuum & artibus præcellentem videbant, Roscium,
 hoc est, miræ & perfectæ probitatis nuncupabant. Sic
 Piso quòd in omni re commodus foret, vilis & fructuo-
 sus, Frugi est cognominatus. Scrofa vero & Asina vnde *Frugi.*
 sint cognomèta, vulgo proditum est: si quidem alter cùm *Scrofa.*
 vades daret, asinam onustam auro in forum duxit: alter *Asina.*
 supposita vxore puerpera, quam depeculatus fuerat scro-
 fam se non habere mentitus fuit: seu quod Varro tradit,
 qui

GENIALIVM DIERV

qui primus genti nomen propagavit, cum quæstor in Macedonia relictus foret in castris, hostesque impressionem facerent, palam vociferatus est, celeriter se illos, ut scrofa porcos, dissecturum, quod & fecit: unde nomen assequi meruit. Proditumque memoriam est, Cornelium Rufum, quod ex præscripto librorum Sibyllinorum ludos fecerat, Syllam primo, mox annis intercedentibus, Syllam appellatum, posteris nomen propagasse. Et minime, quod * fronte coronatus, militaria gessit facinora, * Fronticii nomen dedisse. Sed iam longius euecti sumus, quam statueramus. Itaque ne longius legentes fatigemus, neque pluribus moremur studiosos, de his hætenus dixisse satis sit. Hac quoque non fuerit ab re meminisse, pleraque cognomina Romanis ex piscibus fuisse indita. Nam Murænas & Oratas, vel quod piscium eius generis viuaria, quam amplissima haberent magno fœnore, vel quod eo edulio præcipuo vescerentur, plerique dictos volunt. Tamen Murænam à nervoso corpore, sicut Neruam à fortitudine, multi denominari dicant. Fœminasque Romanas duo tantum nomina ferre, mares vero tria, sæpius quatuor, prænomen, cognomen, agnomen, & nomen, idque nobilitatem generis monstrare: quodque rarerent mulieres prænominibus utebantur, mares vero frequentissime. Namque cognomen & agnomen mulieri non dabatur. Quod nobis, cum frequenti lectione id observaremus, ita esse propemodum visum fuit.

Quare partus ancilla cuius usus fructus legatus fuit, in fructu non sit, cum reliquorum animalium contenta fuerit. C A P. X.

IN T E R contentiones forenses quondam summa dissensio fuit. an partus ancillæ in qua usus fructus legatus est, in fructu sit habendus, ita ut in eo sicut in ancilla, usus fructus maneat. Vetus quaestio fuit inter consultissimos viros P. Scævolam, & M. Manilium, à quibus Brutus summæ autoritatis vir, qui inter iurisperitos multum longeque præstitit, & M. Cicero iure meritoque dissentit. Verba Ciceronis de finibus bonorum primo, si recensere ea quis vellet, ascripsi: An partus ancillæ sit in fructu habendus, differetur inter principes civitatis P. Scævolam, & M. Manilium: ab hisque M. Brutus dissentit,

Sylla.

* fronte

Fronticii.

* Fronditii.

Cognomina

ex piscibus.

Fœmina

duo, mares

autem tria

aut quatuor

nomina ha-

bebant.

Ciceronis

locus.

riet, quod & acutum genus est, & ad usus ciuium non inutile, nosque ea eorumque scripta, reliquaue eiusdem generis & legimus libenter, & legemus: hæc quæ vitam continent omnem, negligenter? Hætenus Cicero. Manilius & Scæuola, in fructu ancillæ partum esse dixere, ea de causa, quod sicut in cæteris animantibus, quæ in manu mancipioque sunt, illorum fœtus in fructu est. Si quidem pecudum legato usufructu soboles ex pecudibus postea natis suffecta, perinde accedit legato, & in fructu habetur, ac si vna cum pecore legata fuisset. Ita ancillæ legato usufructu, pari exemplo partum ancillæ in fructu esse voluere: pluresque iureconsulti in hanc sententiam concessere, à quibus tamen Brutus grauis autor in primis certioribus argumentis dissentire haud immerito visus fuit: cuius sententia postea obtinuit. Non enim sicut in sobole pecudis pecus enatum nexu obligatur, & in fructu est, ita ancillæ partum in fructu esse, aut in ius ditionemque venire censuit. Quippe pecore legato, ipsam pecus & sobolem tanquam pari nexu obligatam accedere, & in fructu esse consentiunt omnes. Sed in fructu hominis, homo inquit, esse non potest, permagnique interesse an pecus ex pecore, vel homo ex serua nascantur. Cum enim ex serua natus sui potens non sit, nec alieni iuris aut ditionis fiat, sed in seruitio & famulatu domino ita addictus, ut sine domini iussu permisso ve in ius alterius venire, aut mancipio, nexuue obligari non possit, indeo ancillæ partus in ius ministeriumque usufructuarii non venit, sed velut mancipium domino addicitur. Quod in pecore enato secus dici conuenit. Siquidem pecus enatum, cum in manu & fructu sit, vna cum pecore legato tanquam adiectum perinde manet, ac si vna legatum esset. Aptissime commodissimeque Brutus magno ut fuit ingenio, ab homine pecus se iunxit: sed sicut hoc per acriter iudicio non inepte ab altero discreuit, & diuersum arbitratus fuit: ita causam ego tam varæ decisionis à veteribus iureconsultis libenter quæserim, cur aræ usufructu legato, si in ea insula erecta foret, ea postea demolita in eademmet aræ mihi usufructum manere Paulus & Ulpianus censuerunt, non autem contra: namque ædium usufructu legato, illis demolitis, licet alteræ suffectæ sint,

GENIALIVM DIERV M

in eis tamen mihi nullum manere vsumfructum, constans omnium opinio fuit. Et tamen si rationis huius diiudicandæ non prompta animaduersio foret, constitit tamen grande discrimen subesse, quod demolitis ædibus, solum & area quæ prius fuit, manet, in qua mihi vsusfructus incolumis & certus est: ædibus vero demolitis, quamuis alteris inibi suffectis, non easdem censericonuenit. Ideo cum aliæ, non eadæm dicantur, vsusfructum propterea non deberi, iure meritoque putarunt.

Miracula de somniis apud nonnullos cognita & competita, & quo ipse expertus fuit.

C A P. X I.

IVNIANUS Maius conterraneus meus, vir beneliteratus, in exquirendis adnotandisque verborum & sententiarum viribus multi studii fuit: & præterquam quod in erudiendis iuuenulorum animis, imbuendisque doctrina pueris castigatissimæ disciplinæ, somniorum quoque omnis generis ita verus coniector fuit, vt ipsius responsa diuina fere monita haberentur. Ad eum memini cum puer adhuc essem, & ad capiendum ingenii cultum frequens apud eum ventitare, quotidie somniantum turbam, hominesque celebri fama & multi nominis, de somniis consultum venisse. Declarabat desiniebatque ille, non breuiter aut subobscurè, vt plerique, sed exposte atque aperte ænigmata somniorum; siue boni, siue mali prænuucia: ita apte, vt iudicium factum à veridico diceret. Multi quoque illius monitu, vitæ interitum, nonnunquam animi ægritudines vitarunt. Sed quod illi interprete Iuniano assequebantur, animaduerti quosdam haud quaquam summæ nobilitatis, sed homines tenuissimos & fortissimæ, absque vllò interprete assequutos, & somnio tantum præmonitos, imminentem cladem aut futurum exitium, & pleraque incommoda vitasse, verissimaque, qualia futura viderant, somnia extitisse: quod genus Græci *ὄρασεις*, hoc est, visionem dicunt. Nuper in Vesuuino meo familiaris meus quispiam fuit, homo alioqui exiguæ fortis, obscurus & egens, sed tamen spectatæ fidei, & exempli recti, qui ouium greges custodire solitus, cum esset grauior annis, & valetudine non bona, cum curam vnico quem

quem hab
bulo ipse
uem qua
uersari
somnia
excitauit
uit: nam
circum
pergeret
lacerari
pater pra
signis, m
referre n
vidisset
goz adm
quæ sibi
ceret. S
& admi
reprob
meus. c
tus sum
funus a
querela
excitari
sistem, r
effert, &
species h
nuncius
quis sile
ferri vif
monet
ones, hu
rurorum
mus.

Qua for

QV
el
gloria

quem habebat, filio delegarat. Accidit dum procul à stibulo ipse & filius sub paruulo late noctu decubarent, ouem quandam à lupo circumuentam, sibi in somnis obuersari, illiusque dentibus opprimi & lacerari visam, quo somnio expergescens senior, filium qui vna decubabat, excitauit, utque ad gregem propere accederet, exclamauit: namque ouem, cuius etiam nomen referebat, à lupo circumuentam dilaniari dixit. Qui cum illuc excitatus pergeret, eandem, quam pater prædixerat ouem à lupo lacerari atque opprimi inuenit, verissimumque, & quale pater prædixerat, insomnium expertus fuit. Matrona insignis, multi & celebrati nominis, dum Neapoli degerem, referre mihi solita est, quamcunque in somniis imaginem vidisset, eandem sibi postea luce repræsentari. Eaque magnæ admirationi apud reliquas matronas fuit, quod sæpius quæ sibi die euentura erant, somnio monita, futura prædiceret. Sed præ omnibus quæ notauerim, res est memoria & admiratione digna, quam ego nuper expertus sum, & reprobaui. Iacebat in lectulo Marius alumnus & cliens meus, cuius ego ingenium & animi indolem sæpe demiratus sum. Is cum per quietem matrem defunctam effert, & funus apparari vidisset, grauissimos gemitus & lugubres querelas, quamuis somnio confusus, edebat: quem cum excitari iussissem, & causam tam luctuosi gemitus requisissem, retulit matrem vitam functam, sibi per quietem visam effert, & funerari. Obseruaui ego diem, & tempus quo species hæc obseruata fuerat, notauit. Haud multo post nuncius defunctæ matris ad me venit: à quo cum diem requisissem, conuenit, ipso die, quo mater per quietem effert, visa fuit, illam è vita excessisse. Quibus exemplis admonemur, ea esse præcitata quiescentis animi, & diuinationes, humanæque mentis prælagium, quasi vaticinium futurorum diuinitus mortalibus datum per somnia, credamus.

Quæ forma castrorum qualisque disciplina olim fuit, & quæ porta in Romanis castris esse consueuerit.

CAPVT. XII.

QUIBUS castrametandi scientia & idonea castris loca eligendi nota & perspecta cognitio fuit, cuius rei gloria Pyrrho Epirotæ præcipua fuisse traditur, quique milita-

GENIALIVM DIERV

*Castrorum
alia atque
alia figura.*

*Quid prae-
puecauendi
in castris lo-
candis.*

*Porta ca-
strorum.*

*Quare mul-
tiplices porta
in castris
Romani.*

*Diuersis ca-
strorum por-
tis, diuersa
nomina tri-
buit.*

militaris disciplinae praecepta diligenter exequuti sunt
hoc annotasse literis accepimus, ut pro loci qualitate ubi
castra metanda forent, proque angustia & laxitudine aut
militari multitudine, ita seduces castris capiendis insi-
nuent. Sed neque eadem figura & habitu, neque eisdem
in locis semper castrametari oportere, recte arbitrati
sunt. Siquidem modo quadrata, modo triginta, plerunque
rotunda, ex disciplina Lycurgi, qui ita castrametari do-
cuit: nonnunquam lunata, & hemicycla castra habere, in-
terdum planis & patentibus campis, nunc arduis, & accli-
uis in locis, plerunque demissa valle, nunc in colle edito,
& summo iugo castra communire: nonnunquam terrae si-
tu difficili, & impedito saxis praeruptissimis loco munito,
ut si qua maior vis ingruat, milites in tuto sint: & sicut loci
natura tempusque patitur, castra & munitiones exten-
dere: ut opportuna aquatio, ne siti & lassitudine confici-
antur: ut lignorum, ut pabuli copia sit: ne commearu,
ne uere frumentaria prohibeantur, haud paruum muni-
mentum esse putauere. Praecipue cauendum, ne collis aut
iugum immineat, vnde prospectus castrorum, & subita
incurtio fiat, ne uel sylua densa, aut latens fossa, vel sinus
occulti iaceant, vnde latebrae hostium & insidiae parari,
aut tacito speculatu pericula oriri possint. Portae quoque
castrorum, ut pro amplitudine pauciores potius, quam
plures constituentur, esse cum facilius tum etiam utilius,
idque per commodum fuisse & salutare. Tamen in Ro-
manis castris multiplices aliquando portas nonnulli ex-
emplis adnotant: quod ideo seruatum est, ne quid eru-
ptionem subitam in hostes demoretur, utque omnibus
portis effusus equitatus, vno impetu in hostes diuersi ir-
rumpant. Sed tamen ubi amplissima erunt castra, & quan-
uis late fusa, ibi quatuor ad summum portas constitui con-
uenire: minora vero & angusta, duabus contenta esse
debere, omnes ferme consentiunt. Quarum sicut nomi-
na distincta, ita dissimilia fuere munia. Prima enim Prae-
toria, quae & Quæstoria dicta est: siquidem in Romanis
castris, & praetorium ducis & quæstorium fuit, prout prae-
tor, aut quæstor castris & legionibus praerat, quae vel ori-
entem Solem spectare, vel è conspectu hostium dirigi
consuevit. Quod eo fit, ut si quando ad arma conclama-
tum foret, & explicari or-
acie decernere
inueniri si lo
instruere quae
Principali non
cumana, eo qu
facinorosi, in
educuntur, &
principes & su
foret, opem su
lites educere
rebat, Princip
tana dicitur: q
hi, & rerum ut
ces ad vsum m
rent, importa
empla relatu
peratores pra
mutatione ci
castris federe
zem nobilius.
mus facta esse.
tationem prae
tionem, duxer
ut vigiliam u
& si quando ho
singulae statio
biis in stratis e
omnia militari
paratis insidias
stationibusque
inuadant, ced
mylius, ut atte
nocturnas vig
gilare iussit: q
dio curauerun
liaeque diurna
erent: ita ut fe
gladio, & aliu

tum foret, sine tumultu extra castra contrahi multitudo
& explicari ordines, signaque educi possint. Etenim ubi
acie decernendum erat, illic cohortes educi, & copiarum ad-
inueri solent. Vbi etiam militum statio composita,
instructaque ad, subitos conatus esse debebat, cui, etiam
Principalis nomen datum. Altera à tergo castrorum De-
cumana, eo quod ampla & patens: ex qua desertores, &
facinorosi, in quos iure militari animaduertendum erat,
educuntur, & pœnis coercentur. Tertia principalis, ex qua
principes & summi duces velut ex postico, si quando vñ
foret, opem suis laborantibus ferre, ordines tendere, & mi-
lites educere consueverant. Via quoque quæ ad portam fe-
rebat, Principalis dicta est. Quarta est prætorium, quin-
tana dicitur: quippe per eam commeatus in castra conue-
hi, & rerum vñsilium copia venalis exponi: inde etiã mer-
ces ad vñum militaris multitudinis, quæque bello vñi fo-
rent, importari & exportari solita. Hoc quoque inter ex-
empla relatum est: quod & Fabius Maximus, & plerique Im-
peratores præcipiebant, exercitum itineribus, & locorum
mutatione crebro fatigari, potius quam vno in loco in
castris sedere, esse cum tutius, tum ad disciplinam milita-
rem nobilius. Id quod Cyrus apud Xenophontem noui-
mus facturasse. Quamvis nonnulli, castrorum crebram mu-
tationem præ se ferre tarpem fugam, & exercitus aliena-
tionem, duxere. Fuitque præcepto militari obseruatum,
ut vigiliarum vices tubæ in castris per intervalla significet:

*Castrorum
locus.*

*Statio Prin-
cipalis.
Decumana
statio.*

*Via Princi-
palis.
Statio
Quintana.*

*Exercitus
crebro exor-
cendus.*

*Vigilia in
castris.*

singulæ stationes, & expeditæ cohortes, dispositis excu-
bis in stratis equis frangatque, pro vallo excubent, ut om-
nia militari custodia vigilisque tuta firmaque sint, ne
paratis insidiis, & omni aditu præsepto, nudata custodiis
stationibusque castra hostes adoriantur, & nec opinantes
inuadant, cædibusque & rapinis pateant. Paulus verò æ-
mylius, ut attentius custodiæ contra somnum repugnaret,
nocturnas vigilias sine armis fieri, & inermes milites vi-
gilare iussit: quod multi postea duces exequi magno stu-
dio curauerunt. Tametsi veteri exemplo stationes vigi-
liæque diurna nocturnaque munia ab armis in castris fi-
erent: ita ut ferant militem, quia vallum non accinctus
gladio, & alium, quia pugione tantum accinctus foderet,

cap-

GENIALIVM DIERV

*Arma mili-
tum mem-
bra.*

*Animaduer-
sio in dormi-
entibus in sta-
tionibus.*

*Alia disci-
plina.*

*Augustale
tabernacu-
lum.*

*Ducū sum-
morum locus.*

*Tabernacu-
la ex quibus
apud diuer-
sas gentes.*

*Templum
iuxta taber-
naculum
ducis.*

*Vasa con-
clamari.*

*Vallum ca-
strorum.*

capite iuisse. Arma enim veteres membra militum duxe-
re. Ferturque Epaminondas, cum custodias stationesque
circuiret, vt disciplinam exemplis stabiliret, sopitum mi-
litem gladio transfixisse, asserens, quod qualem inuene-
rat, talem reliquerat. Augustus quoque manipulares mili-
tes statione deserta, & centuriones morte multauit.
Caius verò Cæsar, vt ad subitos conatus disposita præsi-
dia haberet, duas sæpè legiones pro castris excubare iussit,
vtque in disponendis castris, tendentium ordines, & de-
scripta suis quæque patribus loca ac iusta itinerum interual-
la distincta sint: vtque tribuni militum in principiis iura-
dent, indeque milites signum petant, ac in stationes &
vigilias eant: etiam vt in prætorio Imperatoris taberna-
culum, quod Augustale dicitur, tendant, ibique pro tri-
bunali federe, classicumque apud eos cani, quotiesque di-
micandum foret, pugnae signum ab his tribuni petere de-
beant. Cyri verò tabernaculum apud Xenophontem hye-
me pariter atque æstu orientem versus, aut in castrorum
medio, quod locus munitissimus foret, statui consuevit.
Ea enim regio summis ducibus dabatur. Alexandri Ma-
gni tabernaculum statum circumcingebant: in quo tradi-
tur mirum, cum ad Oxum amnem statueretur, fontem
manantis olei scaturisse. Philippus autem pro vallo ca-
strorum nonnunquam in conspecto maxime tumulo ta-
bernaculum fixit. Quæ quidem ex corio & pellibus, mo-
dò ex faccis aut ciliiciis pilis contextis cõstruebantur. Nu-
midæ ex calamo & stramento, Nomades centonum instar
testoria intexebant, multi ex tabulis & craticibus: fuitque
more nouitio seruatum, vt in principiis castrorum, au-
t iuxta tabernaculum ducis, templum vel ædiculam simili ex-
emplo milites construant, intra quam signa & aquilam ve-
nerarent & seruarent: vnde cum opus esset, extra castra
educi possent. Illud quoque notatum, per exploratores
centurionesque, Romanos duces prius explorato & præ-
uiso locum castris ante capere consueuisse: quotiesque
motis castris loca mutanda forent, militari more vasa
prius conclamari, & colligi: vtque itineri sarcinas aptent,
admoneri, ne quid ignari imprudentesque præpropera fe-
stinatione prætermittant. Vallumque castrorum in cespite
aggesta humo, aut mole & aggere contra fluminum impe-
tus:

nonnunquam
milibus. pleru-
suppetebat a
miri. Quæ qui-
am, & si detur oc-
dis illam & mun-
crassitudinis, qu-
ssit. Quæ quiden-
us foret, firmis
operi intentos tu-
en, & Gallorum
ebant currus mu-
duo munimentis
o aggere opposu-
ceret, castrorum h-
porum strue ca-
uculas sedet, cum
machinarum, qui-
alsauit, Quo-
ssaque commu-
um acie dimican-
eque longius a r-
i iussu, militi ex-
oerat, in eum m-
autum, ne vagi r-
ostili solo temer-
bnoxii. Quodq-
nilitibus turpi co-
eres enim castra
iniserat, & seu-
io æmilianus Ma-
tas artes calleba-
disciplinam, &
genus, eiectionis mu-
ur, ad opus que-
e coegisse, & co-
cuiuentem exerc-
corrupta castroru-
quoque Macedo-
dia, itinera noctu-

ra militum du-
 ctas statione
 ret, sopitum
 qualem inue-
 nianipulares mi-
 morte multat.
 is disposita pra-
 tris excubare
 m ordines, &
 nerum interu-
 in principis i
 ac in statione
 eratoris tabern-
 , ibique pro
 , quotiesque
 ubi uni petere
 nophontem hy-
 aut in castroru
 statui consue-
 Alexandri M-
 nit: in quo tra-
 neretur, font-
 em pro vallo
 timē tumulto-
 & pellibus, m-
 uebantur. N-
 centonum infir-
 patibus: fuitq-
 trorum, aut tu-
 culam simile-
 a & aquilam v-
 flet, extra castra
 per exploratores
 explorato & pra-
 e: quotiesque
 titari more va-
 sarcinas aper-
 e praepropera fi-
 orum in celsis
 aluminum impo-
 tu-

us: nonnunquam ducta ingenti fossa, vel lapidum conge-
 stis molibus. plerumque arboribus obiectis, prout mate-
 ria suppetebat a tyronibus, perfecti castrorum iussu, com-
 muniri. Quae quidem fossa per saepe fuit duodecim pe-
 dum, & si detur occasio, latitudine quam amplissima, ne
 quis illam & munitiones transcenderet. Vallum verò tan-
 ta crassitudinis, quod nullo telo, nulloq; tormento traici
 possit. Quae quidem munimenta, si quando hostis propin-
 quus foret, firmis stationibus dispositis, ut armati inermes
 & operi intentos tuerentur, fieri solebant. Germani ta-
 men, & Gallorum pleraque gens, pro vallo dispositos ha-
 bebant currus mutuo nexu Romani in magno discrimine
 nouo munimenti genere, clitellas & coniectas sarcinas
 pro aggere opposuere. Caesar ad Mundam, cum inateria de-
 ficeret, castrorum hostium factis aggeribus, & humanoru
 corporum strue castra vallauit. Nicias verò dum ad Sy-
 racusas sedet, cum esset pro vallo pugnandum, incendio
 machinarum, quibus castra vallauerat, hostium vim pro-
 pulsauit. Quodque in castris Romanis postquam vallo
 fossaue communita sunt, equo insidentem militem nisi
 cum acie dimicandum foret, haud facile perspectum esse:
 neque longius à tubae auditu, nisi Imperatoris aut tribu-
 ni iussu, militi exra munimenta abire licuisse: qui contra
 fecerat, in eum militaris animaduersio erat. Idque ideo
 cautum, ne vagi milites solutiore cura obambulantes, in
 hostili solo temere progressi, caedibus essent & periculis
 obnoxii. Quodque mulieres in castris interesse, aut cum
 militibus turpi consuetudine versari non decebat. Mu-
 lieres enim castra sequi apud maiores magnae turpitu-
 dinis erat, & seuerissimae animaduersionis. Quare Scipio
 Aemilianus Maximus Imperator, & qui imperator-
 ias artes callebat, bello Numantino collapsam militiae
 disciplinam, & dissolutum morem in omne licentiae
 genus, eiectionis multis millibus scortorum restituisse fer-
 tur, ad opusque milites traduxisse, stantesque prande-
 re coegisse, & cocti nihil vesci. Metellus in Africa la-
 sciuientem exercitum, & prauis moribus institutum,
 correpta castrorum disciplina, emendauit. Alexander
 quoque Macedo, depulsis pistonibus & cocis, ad pran-
 dia, itinera nocturna: ad cenam cibi vinique parcat gna.

Fossa duode-
 cim pedum
 Valli crassi-
 tudo.

German. &
 Gallorum
 Vallum Ro-
 manorum.
 Vallum ex
 humanis cor-
 poribus.
 Alii disci-
 plina.

Alii disci-
 plina.

Alexandri
 apophthe-

GENIALIVM DIERV

rem se habere dixit. Quibus disciplinae imbuti milites, infide & officio mansere, sapissimeque fuisse perspectum, quod in quibus locis hostes castra metati fuerant, inibi Romani exercitus eadem castra operibus septa habuere, tunc præcipue, quum hostium vestigiis inhærendo, illos haud facile assequi poterant. Quod ne fieret, salubri consilio prouisum fuit, ut abituri milites vetera tabernacula & munitiones incendiant: ne quando illa hostium receptus forent. Erat quoque vetus constitutum, ut quoties duo simul consules prætoresve contra hostes, duos consulares exercitus, multasque legiones ducerent, quo facilius tantæ multitudini præessent, diuisa castra, copias, & præsidia haberent, & munia belli partirentur, ne consula imperia & decreta ambigua forent. Quod æuo succedente à Domitiano vetitum fuit: is enim geminari legionum castra prohibuit, sub vnius imperio, & vni castris satius regi milites arbitratus. Horum castrorum formam in locis compluribus, etiam nunc extare, vallique & fossarum altitudines, & munitiones firmo munimento relictas, nos recentissima memoria vidisse, & singulas portas adnotasse, quæ species illius veteris instituti, magnum nobis documentum fuit, libenter meminimus.

Quos cognominibus Fortuna dea apud Romanos cognominata, & quibus templis donata fuerit.

CAPVT XIII.

INTER numina pleraque quæ veteres habuere, olim à Romanis Fortunam eximi cultam, scriptum in antiquitatibus & traditum est. Idque ex eo conieciari licet, quod plures illi ædes fuisse, ac diuersis nominibus eam denominari vulgò proditum est. Primus enim Ancus Martius Fortunam virili cognomento dedicauit: ut verò plures certioresque, Seruius Tullius Paruæ Fortunæ ædem consecrauit primus. In qua æde signum suæ prætextæ ornatum dedicasse, & longo tempore mansisse incorruptum autores adunt. Causam fuisse crediderim, quod tenuis ipse & parui cultus, ut tum res erant, quodque ex captiua natus, Fortunæ beneficio regnum assequutus foret, propterea templo illam sacrasse, proque dea coluisse, tanquam gratiam meriti ferret: quam quidem ita cumula-

Abituri tabernacula incendebat.

Domitianus geminari castra prohibuit.

Fortuna mascula. Parua Fortuna.

mulatissime re
consecrasse sa
tis Fortunæ
Virilis Fortuna
Quod quidem
um fuisse in ho
berim mox Ti
colle Quirinal
nus prætor urb
geniz ædifica
nico bello vou
veterum monu
Obsequenter
præcipua regio
rio fuit: Viri
ad Tyberis rip
frequentibus
bra, ne quo n
qua tenerent
de Veientibus
uis trecenta
reliquo quod
Fortis Fortuna
cata fuerat, fa
dies annua ob
re Hasdrubal
Muliebris ver
bemiliario,
ue imperio ad
consecratum
ignoret: cuius
vocem ferunt
quo de eius ille
tiam Equestris
uius Flaccus
gulas detulit
re. Ac Bonæ,
uerrenti, Ben
templa, non
Tameñ equ

mulatissimè retulit, ut non una æde illam recepisse aut
 consecrasse satis fuerit: siquidem regnum assequutus, For-
 tis Fortunæ, Primigeniæ, & Masculæ, mox Prosperæ, &
 Virilis Fortunæ templa eundem erexisse fama vulgavit.
 Quod quidem Fortis Fortunæ templum extra pomeri-
 um fuisse in hortis à diuo Cæsare populo legatis iuxta Ty-
 berim mox Tiberii tempore dicatum: Primigeniæ verò in
 colle Quirinali auctores memorant: quam ædem Domi-
 nus prætor vrbæ postea dedicauit, licet alteram Primi-
 geniæ ædiculam Publius Sæmpronius consul secundo Pu-
 nico bello vouisse & voti reus dedicasse feratur. Extatque
 veterum monumentis, eundem Seruium Primigeniam &
 Obsequentiæ fortunam in Capitolio sacrasse, illamque
 præcipua regione coluisse. Prosperæ verò in foro bo-
 rio fuit: Virilis autem Fortunæ templum extra urbem
 ad Tyberis ripam, in quod mulieres quæ dabantur nuptiis,
 frequentes ventitabant, & corpore inuelato singula mem-
 bra, ne quo morbo virioque affectæ forent, aut labe ali-
 qua tenerentur, detegebant. Aucto postea imperio, cum
 de Veientibus Caruius consul triumphasset, ærisque gra-
 uis trecenta nonaginta millia in ærarium detulisset, de
 reliquo quod ex manubiis & omni præda exactum fuit,
 Fortis Fortunæ ædem, prope illam quæ à Seruio Tullio di-
 cata fuerat, faciendam locasse, T. Liuius autor est. Cuius
 dies annua octauo Cal. Iulius celebrabatur, quo tempo-
 re Hasdrubal petiit, & Massiniissa Siphacem bello vicit.
 Muliebris verò Fortunæ phænum Latina via, IIII. ab vr-
 be miliario, in quo loco Coriolanus matris precibus si-
 ue imperio adactus, ab vrbis excidio temperauit, Romæ
 consecratum dedicatumque haud ferme quicquam est, qui
 ignoret: cuius simulacrum non semel humanam emisisse
 vocem ferunt. Fuisse quoque Viscatæ Fortunæ templum,
 quo de eius illecebris multi capiuntur, denominatæ: quin e-
 tiam Equestris iuxta lapideum theatrum ad quod Q. Ful-
 uius Flaccus ex Lacinia Junonis templo marmoreas te-
 gulas detulit: quæ mox ob religionem eodem relatæ fue-
 re. Ac Bonæ, Reduci, Euelpidi, & Atropheæ, nec non Con-
 uertenti, Benesperanti, Propriæ, Virgini, & Seyæ fortunæ
 templa, non vno tempore, constructa multi asseuerant,
 Tame si equestris Fortunæ ædem Romæ nullam fuisse
 aliqui

Fortuna di-
uersi. cogno-
mina.

Primigenia
Fortuna
templum.

Obsequentiæ
Prospera.
Virilis.

Muliebris.

Viscata.

Equestris.

Seyæ.

GENIALIVM DIERV

*Conuertens.
fortuna.*

*Calua
Respiciens.
Fors Fortu-
na.
Propria.*

Malæ.

*Fortuna
simulacræ
diuersæ.*

*Fortuna si-
mulacrū in
cubiculo
Imperatoris*

aliqui contendant, nisi apud Antium. Hanc ædem Fortunæ
Seyæ à Seruio Tullio antea erectam ex phengite lapide
mirifico opere Nero princeps instaurauit, ita vt foribus
opertis diurna ibi lux videretur: in qua Seruii Tullii si-
mulachrum recto vultu toga superiniecta, diu mansisse
dicitur, quasi vt lateret Fortunæ dedecus quod serua na-
tus imperitaret. Conuertens autem Fortuna, quod homi-
nes ludificatur, quodque per omnia humana agit, ac
paruis momentis magnas facit mutationes in eodemque
vestigio nunquam diutius, dicta denominataque est, quæ
à Græcis *τύχη* & *δῖπρος* quasi æstuans dicta. Legitur quoque
Fortuna Calua, quam sub testō nominare, religio non si-
nit: & Fortuna Respiciens, cuius ædes iuxta templum Io-
uis Viſtoris erat. Et Fors Fortuna, quæ ædem trans Ty-
berim habuit: & Fortuna Propria, cuius delubrum in Pa-
latio est, ad portam Collinam fuisse tres Fortunas, de qua-
rum nominibus ambigitur: ædem quoque Fortunæ intra
portam Carmentalem, & malæ Fortunæ in Exquilis, vbi
facellum Larium fuit sub idem tempus dedicatas inueni-
mus. Hanc quæ intra portam Carmentalem sita erat, quæ-
doque incendio absumptam, triumviri reficiendis ædibus
à solo collapsam referre: illam verò, quæ in Exquilis, non
vt opem ferret, sed ne obesset, sicut Febris phanum, & ple-
raq; numina Romani per sancte coluere: Eius verò simu-
lacrum manu altera cum cornu copiæ, altera gubernacul-
um geminum versans effingebatur. Nonnulli habitu
femineo furenti similem, cæcam & exoculatam super vo-
lubile saxum effinxere, quod pullo delectu opes ad malos
& indignos conferat, quodq; vaga, inconstans, & instabilis
foret. Quare Apelles Fortunam sedentem effinxisse dicitur,
eo quod nunquam staret: sed quos fouisse indulgeret
mox de gradu deiiceret Aliqui sine pedib; illā exculpser-
e, sed manus & pennas tantum adhibuere, vt si manus porri-
geret, pennas comprehendere non sineret. Bupalus verò
Fortunæ simulacrum fecisse dicitur primus potum habens
in capite & altera manu cornu Amalthææ. Alii vitream,
quod puncto temporis frangitur, statuere Fortunam. Cu-
ius simulacrum ex auro fabrefactum velut sacratissimum
in cubiculo Imperatoris poni, & post obitū in successoris
tabernaculum transferri Spartanus memorat. Fuitque obser-

obseruatum
nis saepe in
despectu
statos. Prop
tunæ succel
tiam ferret,
& infelici
bæ quoque
illumque Ca
queri vifa ef
que ereptum
fuit sua mor
& Febri, ide
aræ fuere, a
runco & Ro
iulcemodi
rent incom
& oue plac
lium & ar
plex, vnu
tium iuxta
stigia pler
duxisse cre
Impudicitia
auerterent
fectibus ter
Famæ & A
linam dean
habuere. E
cella ostend
uinciam in
culices Oe
rio proditu
culices ex a
Erythræos
tur maxim
Bocotii qu
euntur
Apud eos
Fortunæ

obseruatum, illos qui Fortunam religiose colerent, mag- *Fortuna*
 nis sæpe incrementis auctos, qui vero minimo cultu, aut *cultores &*
 despectui habuissent, pluribus incōmodis fuisse dehone- *despectato.*
 statos. Propterea Timotheus Cononis filius, quod for- *res.*
 tunæ successus sibi adscribere neque illi ut par erat, gra-
 tiam ferret, licet magnus Imperator, de gradu deiectus
 & infelici pugna victus, atque in exilium actus fuit. Gal-
 bæ quoque qui Fortunam Tusculanam torque fraudarat,
 illumque Capitolinæ Veneri dedicarat, in somnis Fortuna
 queri visa est, quod se promisso fraudasset, breui se quo-
 que erepturam quod dederat, interminata est, quod mox
 fuit sua morte subsequutum. Sed quod de Mala Fortuna
 & Febri, idem de Postuerta & Prosa, quarum Romæ duæ *Dii nocētes,*
 aræ fuere, ac de Vxioue, Timore & Pallore, atque Auer-
 runco & Robigo diis, dictum accepimus, Siquidem hu-
 iusmodi numina, ne quid obessent, neue aliquid affer-
 rent incommodi, Romani per sancte habuere, quos cane *Vxiouis*
 & oue placabant. Fuit enim Vxiouis ædes inter Capito- *templum.*
 lium & arcem inter duos lucos. Febri verò phanum tri- *Febri tem-*
 plex, vnum in capite vici longi, alterum in palatio, ter- *pla.*
 tium iuxta Mariana monumenta, cuius adhuc extare ve-
 stigia plerique asserunt. Quæ numina à Græcis originem
 duxisse crediderim: quippe Athenienses Contumeliæ &
 Impudicitæ aras sacrarunt, ut à contumeliis & probis
 auerterent. Lacedæmonii, Morti, & Timori atque aliis af-
 festibus templa dicarunt. Misericordiæ quoque Pudori,
 Famæ & Appetitioni Athenis visunrur aræ. Romani Vitu- *Vitulina*
 linam deam, quod lætitiæ præfesset magno cultu semper *dea.*
 habuere. Etiam Paupertatis & Senectæ apud Gades sa- *Hercules*
 cella ostenduntur. Et Oetæi Hetculæ Conopium, ne pro- *Conopius.*
 uinciam infectam culicib. redderet, venerati sunt. Nam Apollo calia- *ciarius.*
 culices Oetæi conopas vocant. Sicut de apolline Culicia- *ciarius.*
 rio proditum est, qui in attica colebatur, quod infestos *Iupiter hip-*
 culices ex agris perpulsaret: & Hippothonus Iupiter apud *pothonus.*
 Erythræos, & Erythibius Apollo apud Rhodios habent *Apollo Ery-*
 tur maximi. Erythibam enim Rhodii rubiginem dicunt, *thibius &*
 Beootii quoque Apollini Pornopioni sacra facere di- *Pronopion.*
 euntur, ne muribus prouinciam redderet obnoxiam *Fortuna*
 Apud eos enim mus pornopios nuncupatur. Et tamen si *cultus apud*
 Fortunæ præcipuum numen Romæ fuerit, non minus *exteris.*

GENIALIVM DIERVM

tamen apud alios culta celebrataque est. Nam Ferentano in oppido, & in Algido, atque Antii, Equestris Fortunæ templum & alterum Præneste satis vetustum, & multa religione inclytum visebatur, ubi sub imagine duarum sororum colebatur, ex quo consulentibus certa edi oracula pulabant, ubi Sortes primum à Numerio Suffio sitas fuisse fama fert, sicut Lyciæ fons sortes antiquissimis characteribus, quibus futura prænoscentur, emittere traditur. In Eubœa quoque Rhamnii urbs fuit, in qua Fortunæ templum habebatur maximum, & multis caeremoniis sacrum. Præcæteris autem Syri Fortunam impensius coluisse feruntur: cuius simulacrum ad Orontem summo ingenio & arte, ut Pausanias ait, à Sicyonio Eutychide effectum erat: sicut Athenis in Prytaneo simulacrum ἀρχὴς τύχης supra omnium sæculorum memoriam insignè colebatur.

Quoties opima spolia caesis hostium ducibus Romam relata fuerint, & quoties Iani templum clausum sit, aliaque scitu non indigna. CAPVT XIV.

OPIMA spolia, quæ regibus ducibusque hostium caesis Joui Feretrio in Capitolium ferebantur, ter solum Romanis ducibus, qui fortem strenuamque operam reipub. nauarunt, delata fuisse comperimus. Prima Romulus vrbis auctor & parens de Acrone, Ceninensium duce post raptas Sabinas derulisse fertur, quo tempore Jouis Feretrii templum dicauit. Fuere enim Ceninenses ex Sabinis, Latio propinqui, qui vna cum Crustuminis & Antennatibus ob raptarum contumeliam contra Romanos primi sumpsere arma. Jouis verò Feretrii templum fuit in vertice Capitolini montis, exiguum sane, & angustum, sed religione factum, & propter vetustatem longè primum. Neque magno post interuallo Cornelius Cossus dux ea tempestate inclytus secunda detulit spolia de Larate Tolumnio, rege Veientum, quem acie vicit, & manu confecit. Veientes enim gens Hetrusca fuere, cum quibus & Romanis multiplici bello, & prope assiduis cladibus & imperio sæpè dimicatum est. Tertia Claudius Marcellus manu strenuus & bonus Imperator, de Viridomaro Gellorum duce, seu Britomarto apud Clastidium victo, opima spolia reportauit. Cum Gallis enim & Rho-

Sortes.

*Rhamnii-
ses.
Syri.*

*Prima spolia
opima.
Iouis Fere-
trii templi.*

*Secunda
spolia opima*

*Tertia spo-
lia opima.*

& Romanis
mo dissensu
qui post Sa-
lias moliti fu-
seu feriendo
tio & iuuant
dus ferire au-
pitolina arce
licum & la-
re mos erat.
ab iniuncto
rit, nomina
ampla dici
dicimus.
gerantur, si
bus detraxe-
quam o
Feretrio (p
Martij, octo
mentariis
Sed admon-
tem id quo
plum Jani
positis, qua
re coniecta
amorum,
militari vti-
res euasisse
per id temp
quo tempo
pacisque co
iam pacem
rum cultum
Punicum b
Iio contra
est, ab v
cum Carth
lio & Tiro
fractis an
mano Car

& Romanis ad internecionem , & sæpe Marte atrocissi-
mo diffensum est, sed hi Insubres fuere , accolæ Alpium
qui post Senones arma contra Romanos tunc & sæpe al-
lias moliri sunt. Feretrius verò Jupiter , vel à ferendo, *Feretrius*
seu feriendo dictus , quasi vt ducem dux feriret, se propi- *Jupiter vn-*
tio & iuvante effectum sit. Ex cuius æde si quando fœ- *de.*
dus ferire aut pacem Feciales inire vellent , sicut ex Ca-
pitolina arce verbenam & gramen cum terra euulsam, ita
lituum & lapidem silicem, quo fœdus percuterent, sume- *Optima spo-*
re moserat. Opima verò, vel ab opibus, vt ait Varro vel *lia unde di-*
ab inuicto opere , cum victoribus tantum laudes acceffe- *ra.*
rit, nomina sumpsere, seu quod fidei propius est , opima
ampla dici, sicut opimam prædam , & opimum bouem
dicimus. Hæc nisi duces, regesque, quorum auspicio res
geruntur, suis met corporibus dimicantes, hostium duci-
bus detraxerint, necemque & exitum intulerint, haud-
quaquam opima dici voluere. Fuera qui crederent Ioui
Feretrijs polia opima , prima recentis assibus, secunda
Marti, octoginta: tertia Quirino, assibus centum, ex com-
mentariis Numæ præmio constituto , fuisse consecrata.
Sed admonuit me huius rei memento, venitque mihi in men-
tem id quod veterum monumentis extat, ter quoque tem-
plum Jani pacatis vndique populis , ocioque & pace com-
positis, quandiu Romanis res steterit, clausum fuisse. Ex qua
re coniectari licet, Romanos à gerendis bellis, & strepitu
armorum, parum ocii & laxamenti habuisse: atque ideo
militari vsu assiduo, manu promptos, fortesque bellato-
res euasisse. Semel à Numa templum Jani clausum fuit,
per id tempus quo Romæ regnauit, annis ferè IIII. & XI.
quo tempore Janum ad infimum Argiletum indicem belli
pacisque consecrauit, cum populus Romanus tranquil-
lam pacem ageret , & à belli tumultu homines ad deo-
rum cultum curamque reuocaret. Iterum post primum
Punicum bellum, cum ad Ægades insulas nauali præ-
lio contra Carthaginenses fœlici victoria pugnatum
est, ab vrbe condita anno ferè quinquagesimo, isto
cum Carthaginensibus fœdere à Læstio, Marco Abri-
lio & Tito Manlio Coss. Quo tempore diutino bello
fractis animis, vestigialis & stipendiaria populo Ro-
mano Carthago facta est, sed breui tempore: tertio im-
perante

Caribago
vestigalis
populo Ram.

perante

GENIALIVM DIERIVM

perante Cæsare Augusto, post bellum Actiacum. Antonio & Cleopatra victis profligatisque, pace terra marique parta, cum tot dissonas gentes nationesque societate & fœdere iunxisset: & a ciuili dissensione, assiduisque cladibus populus respirasse, & quietis imaginem sumpsisse visus foret. Qui tamen ter Janum clausisse dicitur post Actiacam victoriam: primò, quo tempore Augustus fuit consalutatus: secundò post Cantabricam: tertio, cum à cunctis orbis partibus res pace composuisset. Post quos Nero princeps, & deinde Titus Cæsar enersa Hierosolyma, & bellis confectis, Jani templum clausisse feruntur. Quod quidem templum ad infimum Argileti, medium circa forum, contra Capitolium fuit, forma quadrata, haud multæ amplitudinis. Siquidem cum Jani simulachrum & aram tecto clausisset, non multum vltra spaciū occupauit. Et sicut duplici facie & bifrons effigebatur, sic binis vtrinque foribus munitum erat, vt alteris orientem solem, alteris occidentem prospectaret. Ipsum deinde ad forum Transitorium translatum memorant, captisque Faleris quatuor portarum fuisse extructum, quòd Jani simulachrum cum frontibus quatuor, multo æuo verustum, ibi erutum fuisse dicerent. Aliud quoque Jani templum ad forum Olitorium conspicuum fuit: quod C. Duillius, qui triumphum naualem egit, primus extruxisse fertur. Ad hoc templum, bellum suscepturus consul, frequenti senatu, primoribus patrum ac militibus comitatus, accedebat. Ipse incinctus ritu Gabinio, solemniori more fores templi recludebat. Is verò amictus erat toga super tergum sic reiecta, vt lacinia reuocata hominem cingeret. Qui habitus vestitusque ex eo sumpsit ortum, quod Gabini cum operarentur sacris repentino hostium incurſu, vt erant incincti zonis, ab aris ad prælium profecti, insignem de hoste tulere victoriam. Quod compar fuit cum eo, quod de Pausania auctores produnt, qui cum extra militum stationem sacrum faceret, Lydos repente incurſisse, & sacrificii apparatus dissipasse: ipsumque & comites, vt erant inermes loribus proſecutos Lydos fugasse: inde institutum mansisse, vt Lacedæmonii in ephēbos flagris desæuissent. Inde è columella, quæ pro Bellonæ templo sita erat, hastam consul iaciebat: sicque acerrima bella & maxima pro aris focisque

Templa Iani.

Templi Iani bina fores.

Belli suscipiendi initium.

Toga Gabiniana.

Belli indicendi caremonie.

cisque, quocum clauis elinistra, sexagannus terageſtu manu depressionerunt. Siquitenarium ostmodò decemverò digitoverò numerdigitis quibegari. Aliuili Janum ita in sinistra vecim aras (qucatas V arrognesiā po iuxta illium tyrannus in Prytanæ cendebant regestrece laros amicu astarent, pri solennia ex minatur no Conſuius. potestate di fuisse, ad v nus reddere templumiq Romuli ten quod pateſi an humo te ro post Roſ ter antiquiſ cuius ædem cia, altera torii ordin

cūque, quoque imperio indicebat. Eius verò simulachrum
 cum clavi effingebatur & virga: dextra, trecentenarii: si-
 nistra, sexagenarii quinarīi numeri figuram, quot diebus
 annus terminabatur, manu significans: quippe veteres
 gestu manus modò dextræ, nunc sinistrae, & digitorum
 depressione, aut circumflexione, saepe annos dinumera-
 runt. Siquidem digitus minimo proximus complicatus, *Numerare*
 senarium ostendit numerum: circulare digitos sinistra, *gestu ma-*
 modò decem, nunc triginta: palma porrecta, xl. superiore *nus.*
 verò digito depresso l.x. significari tradunt: Centenarium
 verò numerum de sinistra transferri in dextram: & iisdem
 digitis quibus in leua, sed non eundem numerum desi-
 gnari. Aliusque gestus alios numeros figurauit. Nonnul-
 li Janum ita effixere, vt in dextra T, notam haberet ccc.
 in sinistra verò, Z E. LXV denotarent. Cui etiam duode-
 cim aras (quot mensibus annus claudebatur) Romæ di-
 catas Varro significat: sicut in agro Larifleo, iuxta Ma-
 gnesiam portus Archiuorum duodecim habuisse aras: &
 iuxta Ilum Lecti ara xlii. diis dicata ferebatur. Dionysius
 tyrannus iunior, vt notam dierum totius anni traderet,
 in Prytaneo Tarentino fixit candelabrum, in quot tot suc-
 cendebantur lychni, quot anni dies erant. Perfici quoque
 reges trecentos sexaginta quinque iuuenes puniceis ve-
 latos amiculis, pro numero dierum totius anni qui lateri
 astarent, promptos & expeditos habuere. Ipse autem cum
 solennia exhibentur in præfatione sacrorum, variis no-
 minatur nominibus. Nam & Geminus pater, Junonius, *Iani diuersa*
 Consuuius, Quirinus, Parutius, & Flusius, pro multiplici *nomina.*
 potestate dicebatur. Cuius in foro statua triplex fertur
 fuisse, ad vnā conuenire creditores, ad alteram qui fce-
 nus redderent, ad tertiam qui locarent. Sed præter Iani *Iani triplex*
 templum quod pacatis vndique populis claudebatur, fuit *statua in fo-*
 Romuli templum in Quirinali, omni tempore clausum, *ro Romano.*
 quod patefieri non decebat: quasi arcanum haberi vellent,
 an humo testus, an inter diuos relatus, fuerit: tametsi Var-
 ro post Rostra Romuli sepulchrum fuisse dicat: quod in-
 ter antiquissima vrbis monumenta adnumeratur. Ante
 cuius adem, testante Plinio, duæ myrti fuere, vna patri-
 cia, altera plebeia: quæ pro augmento vel damno sena-
 torii ordinais vel plebei, modò secundè redundabant,
 nunc

GENIALIVM DIERV

*Plutonis
templum.
Necessitatis.
& Violentia
templum.
Iatus cur
& belli &
pacis index.*

nunc detrimento languebant. Apud Heleos Plutonis templum semel annis singulis aperitur, & quamvis patens, nulli ingredi fas erat. Corinthi quoq; Necessitatis & Violentiæ phanum fuisse ferunt, à cuius limine arcantur omnes. Contrà, verò, ædem Horæ perpetuò apertam Romani voluere, illiusque aditum patere omnibus. Cur autem indicem belli pacisq; Ianum potissimum ferant, variata memoria est. Sed tamen si in diuersum autores trahant, illa nobis ratio potior & præstantior visa, quòd cum sub præside Iano temporum ratio vicesque habeantur, ideoque & bisfrontem fingi, & tam anni principium, quàm finem Iano dicari conuenerit. Sic temporum qualitas, siue bellum, siue pax futura esset, sub ipsius præsidio & tutela foret. Apertus, vt omnia hostilia esse, & cuncta bello ardere, velut contra hostes profecto Deo: clausus verò, tranquilla pace vigere, & ab armorum strepitu procul esse designaret.

*Verbum liberorum & parentum, & in edictis prætorum
quos comprehendat, & an ad omnes in infinitum
extendatur. C A P. XV.*

IN edicto prætoris de in ius vocando, scriptum est: Prætor ait, parentum, patronum, liberos. parentesque patroni patronæve, in ius sine permissu meo ne quis vocet: Querebatur apud iuris studiosos, qui tunc animo vacuo & soluto in foro conuenerant, cum prætor coërceat hoc edicto illos, qui se prius non adito, parentem aut patronum, parentemve, aut liberos patroni, in forum vel iudicium traxerint: numis qui auum paternum, qui supra parentem est, vel qui nepotes patroni, aut pronepotes, qui inferiores sunt, sine permissu prætoris in iudicium vocarit, pariter in edictum committat, perindeque multandus & coërcendus poena sit. Quod est dicere: num parentis nomine, aut liberorum, superiores supra partem, aut inferiores ultra filios comprehendantur edicto. Anceps quaestio fuit inter veteres iurisperitos, & diu in vtrunque partem agitata, plerisque arbitrantibus in consularibus edictis, & tribunitiis rogationibus tanquam diuersa dici liberos nepotesque. Multis contra opinantibus, maximeque antiquorum opinionem probantibus, qui consue-

rupt

runt parent
verò, ad tri
ascendenti
controuer
commenta
inuenimus
tus, tam in
men paren
vtrunque se
rorum, sed
habere non
beat filium.
rum opinio
cum nullum
los extendi
lexandri vi
mine non si
prehendi e
quo verbis
vum patet
tes, qui
quam qui
consulto p

*Qua & quomodo
iudicium*

DE A M
Lato. C
tillimo. C
rum mouer
bile, & scr
teris extant
ptione: In
nius, vbi
rem. Cumq
fuisse, ubiq
stra constru
autem in fo

runt parentis nomen ad tritauum vsque extendi : liberos
 verò, ad trinepotes : vltra hos, posteriores nuncupari : ex
 ascendentibus verò, maiores. Nos postea cum in legum
 controuersis versaremur, admodum eleganter in Cassii
 commentariis in hanc sententiam scriptum definitumque
 inuenimus : qui legem duodecim tabularum interpreta-
 tus, tam in senatusconsultis, quam prætorum edictis no-
 men parentis ad superiores, & liberorum ad inferiores ad *Liberos ha-*
 vtrunque sexum, & in infinitum extendit Nec modo libe- *bere qui di-*
 rorum, sed natorum nomen ad idem produci : liberoque *cantur.*
 habere non eum dici solum, qui plures, sed qui vnicum ha-
 beat filium. In cuius sententiam reliquorum iurisperito-
 rum opiniones postea concessere. Caius tamen Caligula
 cum nullum rapinis modum faceret, posteros non vltra fi-
 lios extendi, nequiter cauillatus est. Lampridius verò in A-
 lexandri vita à vulgi sermone non diuersus, parentis no-
 mine non superiores modo, sed cognatos affinesque com-
 prehendi censuit. Ex quibus sine controuersia liquet, id, de
 quo verbis disceptabatur, pari multa, afficiendum, qui a-
 vum paternum qui supra parentem est, vel patroni nepo-
 tes, qui inferiores sunt in forum vel iudicium traxerit,
 quam qui parentem, aut patronum, vel patroni filios, in-
 consulto prætore in iudicium vocauerit.

*Quæ & quor curia Romæ fuerint, & verbum curia sine ad-
 iunctione nominis, quam curiam designauit.*

CAPVT XVI.

DE AMBVLABAM aliquando Romæ cum Pomponio
 Læto, viro literarum & locorum veterum exequen-
 tissimo. Cumque antiquitatis studio ruinas vrbis & vete-
 rum monumenta, quicquid visendum esset & memora-
 bile, scrutaremur, in ruinis templi Pacis, grandioribus li-
 teris extantibus, effractum ibi marmor legimus hac inscrip-
 tione: IN CVRIA HOSTILIA. Quærebat à me Pompo-
 nius, vbinam curiam Hostiliam quondam fuisse crede-
 rem. Cumque me arbitrari apud Rostra Hostilium curiam
 fuisse, ibique Tullum Hostilium regem, curiam iuxta Ro-
 stra construxisse (autore Varrone) respondissem, Rostra
 autem in foro esse Romano: siquidem ex rostris nauium
 Antiarum

GENIALIVM DIERVM

Curia duorum generum.

Calabra curia.

Curia per se quid sibi velit.

Graco stasis.

Antiarum suggestum in foro extructum legimus, in quibus clarorum virorum imagines: qui rei publicæ nauarunt operam, pro immortalis gloria sæpe statui & coli solebant. Fuisseque duorum generum curias, vnum, in quo sacerdotes res diuinas, sacra, & cæremonias, cultusque deorum curarent: alterum, vbi senatum de rebus publicis & ad populum pertinentibus consulerent. Quid tu, inquit Pomponius, cum simpliciter curiam nulla cognominis adiectione apud autores legimus nominari, de qua intelligi oportere censēs: Statuam enim Porcennæ accipimus iuxta curiam fuisse: sed de qua intelligi deceat, non sane definitum est. Nam & Calabram curiam legimus iuxta Capitolium, quæ casæ Romuli fuit, proxima, quam sine calatione aperiri non licuisse scribit Varro. Et veteres curias, vbi pontifices de sacris sacerdotiisque, & religione deorum, deque cæremoniis consulebant. Et Pompeii curiam, in qua senatus frequens est haberi solitos, ibique Julius Cæsar idibus Martiis coniuratorum manibus oppressus interiit. Et aliam cognomento Pompilinam, nouitia denominatione: & diuii Iulii, quæ Julia dicta est: & Augusti curiam, quam in comitio ipsum consecrasse memorant: in quibus templa per augures, ne prophana essent loca, nève edita senatus consulta irrita forent, in augurata fuere. Et Cerusiam quæ seniorum dicta, & Octauianæ, sicut Leucadiam ac Saliorum: siquidem Salii propriam habuere curiam. Atque omnes denique curias suis nominibus notatas definitasque videmus. Sed quia nullo nominis cognomento frequenter curiam apud autores legimus, de qua intelligi conueniat, equidem dubito. Tamen si me opinio non fallit, inquit Pomponius, memini Asconium Pedianum dicere Rostra ad comitium; prope iuncta curiæ fuisse: nulla propria denominatione exprimens curiam, licet alio translata, & noua postmodum facta sit. Ex hoc arbitror, inquit, id quod necessario redundat, cum in rostris olim curia Hostilia fuerit, vt Varro & autores tradunt: cum simplici nomine curiam absque cognomento enunciari videmus, antequam alio translata foret, de Hostilia, quam ibi legimus fuisse, intelligi oportere. Ad hanc curiam ad dextram supra comitium Graco stasis erat, statio legatorum exterarum gentiū & nationū.

Ad

Ad quam
rent, acc
multipli
nominib
laidarun
vbi iura
rentes v
fuit, in
visendum
Marco A
de illa G
monio o
haud ab
marmor
quid min
ex Tibu

Qua fuit
Ant

T R
con
runt, qui
suuino m
mulum
se. Titio
rem à Lu
fecisse,
se, illis
rie, Dic
rias, præ
que curi
no Men
obserua
fuisse, tr
bus & m
erant At
mox ciu
sticuras,

Ad quam si iniuriam questi venirent, aut mandata haberent, accedentes præstolabantur, & subsistebant. Athenis *Curia multiplices* fuere curiæ, inter quas Cholargea præcipuè *triplices* A-nominationis, quod inde Pericles oriundus foret; & Phry-*thenis*. Iaidarum ex qua Pisistratus: & alia magistratuum curia, ubi iura dabant, quod Prytanion dictum dictum est. Mega-*Prytanion*. renses vero cum eorum curiam, in qua Timalci tumulus fuit, inter mira & memoranda ducerent, tanquam quid visendum & mirificum, propter maximas subtractiones Marco Antonio ostendisse dicuntur. Mox sciscitantes quid de illa sentiret, arbitrari miris illam laudibus eius testimonio celebrari, futilem & nullius pensu iudicauit. Cui haud absimile est quod de Chiis proditur: qui cum ex Chio *Ciceronis* marmore versicoloribus maculis, vrbis muros tanquam *dictum*. quid mirum Ciceroni ostentarent: magis mirum fuisse, si *dictum*. ex Tiburtino marmore illos construxissent,

Quæ fuerint Romanorum tribuum nomina; & unde dictæ denominatæq; sint, & quæ apud exteros celebrantur.

CAP. XVII.

TRIBUS Romanas, quas quinque & triginta fuisse, constat, unde dictæ, quæque singulis nomina fuerint, quia subobscura quæstio est, nec satis obuia, in Ver-*Rom. popu-* suuino meo, dum ruri agerem, indagare visum fuit. Ro-*lus in tres* mulum vrbis conditorem, in tres tribus populum diuisi-*tribus diui-* se. Titientem à Tatio, Ramnensem à Romulo, & Luce-*sua*. rem à Lucumone: singulisque illarum Tribunos præ-*Curie*. fecisse, & quamque tribum in decem curias partitum esse, illisque curiones præposuisse, ita vt triginta essent cu-*Decuria.* riæ, Dionysius autor est. Rursus singulas curias in dicu-*Decuriones.* rias, præfectosq; illarum decuriones dixisse, vt in sua quis-*Iuno Men-* que curia sacra facerent, suamque aram haberent: vbi lu-*salis & Qui-* no Mensalis, quæ Quiritia dicta est, colebatur: feriasque *ritia*. obseruarent, ac ex raptarum nominibus decuriis nomina fuisse, multi asseuerant. Tullus vero Hostilius in honoribus & magistratibus dandis fecisse dicitur turmas, sicut erant Athenis curiæ, quæ vice tribuum rogarentur. Aucta mox ciuitate, & latius propagato imperio, trib. simul constitutas, & numero auctas, vt postremo quinque & tri-
D ginta

GENIALIVM DIERVM

ginta fuerint. Ac ex locis quibus ducere originem, aut à conditoribus, nomina tulisse authores tradunt: ita vt post pugnam cum Latinis ad Regillum locum, tunc primum triginta vnâ tribus Romæ factas inueniamus. Ascitis deinde nouis ciuibus, & quinque ad triginta illas propagasse facile crediderim. Romilia ergo tribus, quæ & Quirinalis dicta: quod à Romulo instituta, ex his quos in ciuitatem ascierat ex agro, quem de Veientibus ceperat, & ex Sabinis: & Titienfis siue Titia, à Tito Tatio, dictæ nominatæque sunt. Procedente mox tempore, quum Tarquinius Priscus tres adicere tribus veteribus vellet, augurio detentus est, quo minus faceret. A Seruio Tullio post classes centuriasque constitutas, Suburrana, Palatina, Exquilina, Collina, quas vrbanas appellauit, & à parte cæptæ urbis nominauit, additas fuisse memorant. In quas manumissos, si reipublicæ Romanæ participes esse vellet, vt vna cum ciuibus censerentur, distribuit. In has quatuor vrbanas, Quintus Fabius Rullus omnem forensem factionem postea excreta, censor coegit: quod adeo populo gratum dicunt fuisse, vt ex hoc Maximi nomen assequi meruerit. Proditum tamen memoriam est temporibus Syllæ, libertinos ex factione Carbonis, & bello sociali Latinos populos in quinque & triginta tribus diuisos, ius suffragii habuisse. Lapsis inde temporibus, cum Cn. Manlius tribunus plebis, homo summa temeritate, perniciosissimas leges ferre vellet, vt Libertini in libertinis in omnibus tribubus ascribi & suffragari liceret: ita à Cn. Domitio prætoris truci oratione confractus fuit, vt sublata rogatione turpissime destitit. Demum Clodius tribunus plebis, dum insens animis patricios insectatur, vt libertini, qui in tribus solum tribubus suffragia ferebant, in vrbanis quoque quæ ingenuorum sunt, suffragari possent, legem tulit & promulgauit: quod aliquandiu mansit. Præterque has vrbanas reliquæ rusticæ dictæ, à quibus transire ad vrbanas, Romano ciui fuit probro datum. Est tamen literis proditum, Scipionem Nasicam, licet moribus spectatissimum, à rusticis tribubus ædilitatis repulsam tulisse, quod candidatus dum obuiis manus daret, & suffragia ambiret, rustico opere duras manus illis obiecit. Ab Appio vero Claudio, cum

Romilia tribus siue Quirinalis.

Suburrana. Palatina. Exquilina. Collina.

Vrbana tribus.

Fabius unde Maximi cognomen adeptus.

In xxxv. tribus Latinus populus diuisus. Libertini in libertinis in omnibus tribubus ascribi & suffragari liceret.

Tribus rustica. Scipio Nasica repulsam à rusticis tribubus tulit.

ex Sabinis magret, Claudiam qui extra Cap Pontia, Crustulues in urbem, al enim urbs Scap mium in Sabin eum Camili op tuis ciuibus, qu sunt, quas ex lo re Stellatina, Sa etiam vrbanas a zina, quæ & Fab uo Augusto fue rent, ne quid a inueneribus don tribus fuit, in q dius Nero, cu quod non synd dem Lium e quippe Lium veterem simile batina vero, a ria quoque, Pup cantur. Quam non immerito claro & peruetu dam dici opinat linator in cens quod se ut nocet cenforem que fe reliquit. Phale Lucio Plautio co Ophentina ab G rentina, & Fau statem intercid moria oblitera insignem si qua tristi omne inf dâ putasse, auth

ex Sabinis magna clientum manu Romam commigra-
ret, Claudiam tribum, & Lemoniam à pago Lemonio, *Tribus*
qui extra Capenam via Latina fuit, dictus memorant. Sic *Claudia*.
Pontia, Crustumina, & Scatia ab oppidis, quorum *Lemonia*.
ues in urbem, asciti fuerant, dictæ nominatæque sunt. Ea *Crustumina*.
enim urbs Scapia in agro Campano fuit, Crustumina.
num in Sabinis. Post vero incensam à Gallis urbem, *Scaptia*.
cùm Camili opera ciuitas restituta foret, quatuor ex no-
uis ciuibus, qui in ciuitatem asciti erant, tribus additæ
sunt, quas ex locis nominatas facile crediderim. hæc fue-
re Stellatina, Sabatina, Tormentina, & Armenis, *Stellatina*.
etiam vibanas appellari audio: sed hæc Scaptia & Saba-
tina, quæ & Fabiana dictæ est, peculiare quondam di-
uò Augusto fuisse: atque ideo cùm in campum descende-
rent, ne quid à quoquam desiderarent, pluribus ab eo
muneribus donatæ sunt. Armenis: seu Narniensis, ea
tribus fuit, in qua cum Lilius censor nomen ferret. Clau-
dius Nero, cum quo censuram frequentem iurgiis egit, *Armenis*
quòd non sincera fide secum rediisset in gratiam, eun-
dem Lilium equum vendere iussit, reddens talionem: *seu Narnien-
sis*.
quippe Lilius citato nomine Claudii in Pollia tribu, ob
veterem similitudinem prius equum vendere coegerat. Sa-
batinam vero, à lacu Sabate nuncupatam voluit. Papy-
ria quoque, Pupinia & Pupilla, ex suis progenitorib. *Sabatina*.
cantur. Quamuis Pupiniam ab agro Pupino dictam, est *Papyria*.
non immeritò existimatum. Metiam à Merio oppido *Pupinia*.
claro & peruetusto, cuius memoria inter mortua est, qui-
dam dici opinati sunt. Hanc Metiam Marcus Lilius Sa-
linator in censura cum cæteras tribus ararias fecisset,
quòd se ut nocentem condemnassent, & postea consulem
censoremque fecissent, solam multa exemit, & sine noxa
reliquit. Phalerinam, & Ophantinam, Lucio Flacco, &
Lucio Plautio consulibus additas tribus accepimus. Sed
Ophentina ab Ophente fluuiò dicta est. Sic Volscina, Te-
rentina, & Fautia: quarum sicut loca originis ob vetu-
statem interceiderunt, ita nomina originum abolita, me-
moriam obliterata sunt. Sed Fautiam pluribus cladibus
insignem si quando in comitis prima rogabatur, velut
tristi omne infamem & detestabilem, omnes abominan-
dæ putasse, authores memorant. Constat enim hanc Fautiã

GENIALIVM DIERV

tempore captæ vrbis , quo ad Aliam sedè pugnatum est , & Claudinæ pacis , & ad Cremeram in scælicis pugna , quo pericula & terrores respublica perpessa est maximos , primam rogatam fuisse . Ideo si quando rogabatur prima , tristitia & calamitates , exitialeque omen adferre credita est . Neque ignoro Mentinam , Polliam & Galeriam , haud longe post additas tribus , cæteris adnumerari : quas ex locis nomina sumpsisse , haud dubie existimarim . Hæc enim Pollia tribus fuit , quæ cum Flauiam rogationem de pœna Tusculanis irroganda , quorum consilio defectiones à populo Romano fiebant assidue , omnes tribus antiquassent , sola verberandos necandosque , eorumque bona iure belli publicanda censuit , quod tam ægre Papyria tribus tulit , vt neminem ex Pollia candidatum , Papyria , quæ Tusculanis prior erat , ad honores euehi passa fuerit . Quo autem tempore lex de ambitu à Caio Petilio lata est , Pomptinam & publiciam , mox Anthesin & Velinam adiectas tribus fuisse constat . Hæc enim à Velia , edito vrbis loco , seu à Velino lacu , cuius incolæ in ciuitatem asciti fuerant , denominata fertur : quanuis Velinam cum Exquilina in urbem vno tempore ascitas Liuiustradat . Sed Anthesis iuniorum plerumque fuit : cuius in dandis nominibus fors prærogatiuæ plurimum valuit . præter quas fuisse Atheniensis , Æmylia , Sergia & Cornelia , ex claris Corneliorum & Æmyliorum familiis ductæ , quorum autores nomina familiarum dando tribubus , ad posteros famam nominis transmissere . Sed Atheniensem Marco Fulvio Peto & Tito Manlio Torquato Coss. tribum veteribus additam inuenimus . In Æmylia autem , vt Formiani & Fundani : in Cornelia , vt Arpinates nomina ferrent , quandoque rogatione promulgata cautum fuit . Præter quas erat prærogatiua iuniorum & seniorum , quibus Veturiæ & Galeris nomen . Namque ex ipsis centuriis , facto iterum delectu ex iunioribus & senioribus , præstantiores ætate & dignitate , in proprias centurias seligebant : quantum in ferendis suffragiis erat prærogatiua , & primus honor . Hoc tamendicere ausim , actores Attellanarum hoc priuilegio datas , ne tribu in qua ascripti erant , à censoribus amouerentur : sicut Augustus Histrones immunes verberum fecit , & ne flagell

Mentina.
Pollia.
Caleria.

Pomptina.
Publicia.
Velina.
Anthesis.

Anianensis.
Amylia.
Sergia.
Cornelia.

Veturia.
Galeria.

Atellanarum
acthorum priuilegium.
Histrionum
priuilegium

lis caderentur
triginta tribu
plures in eand
eamque tribu
uæ fauor incli
ipsum autorita
roboris habuit
rit , cum aut
honores proue
Athenis decem
temporibus re
nomina sumpsi
distinctas fuisse
lim ciuitas diu
à Grecope , q
sicut Regis alte
cis , Antiochis
nis , Bantis , H
ges duæ additæ
& Demetrio
las adiecere .
tra Mardonium
serfuga , ab A
illius tribules
ciant quotannis
pecia , Athenon
nas , Agraleuta
cia (vnde Milci
bus iudices qui
que constitutum
cheniensium ne
vrbis in decem p
bus , quæ in ciuit
quidem ex Arca
ria , Amphidyon
da , & Nesyoria
nes tribus Dori
Argis , diuersis
bum suam , cui
bitas , ex Brutis

lis caderentur, edicto inhibuit. Quodque ex quinque & triginta tribubus in comitiis, si quando rogarentur, quæ plures in eandem sententiam irent, cæteris præualuisse: eamque tribum, cuius inferendis suffragiis prærogatiua fauor inclinauit, & quæ primo suffragabatur, cum ipsius auctoritatem omnes tribus facile sequantur, tantum roboris habuisse, ut pro quo candidato suffragium tulerit, cum aut ipsi comitiis, aut in proximum annum ad honores prouexerit. Illud quoque non est ab re dixisse, *Tribus decem* Athenis decem tribus, quarum suffragiis pacis bellique temporibus res publica steterit, à regibus qui imperitarunt, nomina sumpsisse: singulasque tribus, in decem genera distinctas fuisse. Ex quatuor enim tribubus, in quas olim ciuitas diuisa fuit, Clisthenes decem effecit. Nanque à Crecrope, qui primus regnauit, tribus Cecropis dicta, sicut Egis altera, tertia Erichthis: Panthionis, Arhamantis, Antiochis, Leontis (ex qua Themistocles fuit) Oenias, Eantis, Hippocoontis: quibus per subsequentes reges duæ additæ, Antigonis & Demetrias, ab Antigono & Demetrio: qui ex suis nominibus decem veteribus illas adiecere. Hanc Eantidem ferunt, quum fortiter contra Mardonium & Persas pugnaſſet, illosque turpi fugasset fuga, ab Atheniensibus hoc proprium tulisse, ut soli illius tribules Spargiticis nymphis sacrum victoriæ faciunt quotannis impensa publica. Post quas fuere Alopecia, Athenones, Pæanica, Decelensis, Sphecia, Acharnas, Agraleuta, Alimufos (ex qua Thrucydides) & Laycias (vnde Milciades) mox illis prioribus adiectæ, ex quibus iudices qui iura darent in foro diligebantur. Eratque constitutum, ut nisi Cypriorum princeps, tribus Atheniensium nemo sorte educeret. *Tribus decem* Thuriorum quoque vrbis in decem pariter tribus diuisa fuit, quas ex gentibus, quæ in ciuitatem ascia fuerant, denominarunt. Si quidem ex Arcadibus, tres Arcadicæ: reliquæ verò Bœotia, Amphictyonida, Dorida, Lyda, Athenaida, Euboida, & Nesyotis, nomina tulere. Ferturque idem Clisthenes tribus Dorientium, ne forent eadem Sicyoniis, quæ Argiis, diuersis nominibus notauisse. Nam præter tribum suam, cui Arche nomen erat, reliquas ludibrio habitas, ex Brutis appellauit. Quippe Hyatas, id est, suales,

GENIALIYM DIERV

aliquibus Oneatas, hoc est, asinales, reliquis Chœreasitas, hoc est, portales, nomina indidit; quibus mox aliud dixere nomen, hoc est, Hyleas, Pamphilos, Diamantes & Eglyteas. Helci verò, cum xii. tribus forent, postea bello Arcadico parte agri amissa, in octo relapsi sunt: rursus restituto agro: eò venere, vt x fierent. Traditum quoque est, Corinthios, postquam in vnam ciuitatem asciti fuere, in octo tribus distinctos fuisse, quarum nomina prodita non sunt. Et Pyrenses, in ita cum Atralo societate, q̃e nona tribu Attalida x. veteribus adicienda conuenisse, quod postea subsequutum est. Spartæ verò Ægyda & Pirana præcipue tribus fuere, ex qua Menelaus oriundus fuit. Sic ut apud Boios tribus Sappinia. Persæ autem vrbes in quatuor sæpe curias, ad primam vsque lanuginem: Alteram adolēcentes primo flore ætatis, quibus ad militare munus satis erat virium & roboris: Tertiam ætate matura viri: Quartam senio affecti, qui nullo impliciti negotio militiæ, muneribus vacabant: vitamque ocio exigebant. Hiberos quoque apud Albanos in quatuor genera diuisos comperimus: vnum ex optimatibus, ex quibus deliguntur reges, secundum ex sacerdotibus, tertium ex agricolis & militibus, quartum ex plebeis & popularibus. De Megarensibus vero traditum est, olim in quinque tribus omnem regionem diuississe, vt distinctio ordinis fieret: ex quibus alii Heraci, nonnulli Piraci, alii Megarenses, plerique Traspodicei, vltimi Cynofurci dicti. Indi autem non per ætates & tempora, sicut Persæ, sed per munera & artes, singulos populos in septem tribus partiti fuere: in Philosophos, agricolas, pastores, artifices, milites, ephoros & consiliarios: qui licet essent pauci, & seuerissimis moribus astricti, tamen examumissimæ factæ regum pensitabant, & certa lege examinabant.

*Historia de Scipione Asiatico, & morte Æmilianæ Scipionis
qua incerto autore fuit.*

CAP. XVIII.

*Scipio Asiaticus
cuius peculatus
accusatus.*

SCIPIO cognomento Asiaticus, supetioris Aphricani frater, post superatum Antiochum & Asiam bello victus, peculatus crimine accusatus à tribunis plebis quandoque fuit:

fuit: cumque in
tribunus plebis
cano dissentire
recessit, eumque
ius rei beneficii
fuit. Siquidem
lio libaretur, C
sam dedit, quan
bus deprehensi
sent, mare ang
rer, femina au
pronius marcen
ta superesse.
filios sustulit: q
haud multo p
pariter clarus,
stitibus Tiberi
præcellenti in
mistac Sempr
Tiberius cum
sam patribus
alias haud mi
Scipione Nas
vero Gracchus
nibus Rempul
rogari patitur,
occubuit. Se
ius summa dig
Carthaginem
Aphricanus,
gium sortita fu
ne dissidio, qu
beret, aliquan
necis, quæ fui
præbuisse. Qu
co eius familia
Hic enim Sci
fuisse traditur
quæginta, qu
se, nihil vend

fuit: cumque in carcerem duceretur, Tiberius Gracchus
 tribunus plebis (qui antea quod de Repub. cum Aphri-
 cano dissentiret, infensus Corneliorum genti fuerat) in-
 tercessit, eumque ne in carcerem mitteretur, inhibuit: cu-
 ius rei beneficio amicitia inter eos conciliata & affinitas
 fuit. Siquidem solenni die quum Ioui epulum in Capito-
 lio libaretur, Corneliam filiam maturam viro ei despon-
 sam dedit, quam ille tam cupide dilexit, ut duobus angui-
 bus deprehensis in cubiculo, quum haruspices respondis-
 sent, mare angue dimisso, fore ut Cornelia mortem obi-
 rer. fœmina autem, se occasurum maluerit. Titus Sem-
 pronius marem potius extinguere, quam illa morte obi-
 ta superesse. Ex hac Cornelia Sempronius duodecim
 filios sustulit: qui omnes mortem obiire immatura ipseque
 haud multo post, duobus consulatibus & triumphis
 pariter clarus, ac censuræ honore insignis, moritur, super-
 stitibus Tiberio & Caio Gracchis, summis oratoribus,
 præcellenti ingenio, & suorum temporum eloquentissi-
 mis: ac Sempronia filia: quos ex Cornelia genuerat. Sed
 Tiberius cum legem agrariam turbulentissimam, inui-
 sam patribus contra senatus decreta tulisset, nouasque
 alias haud minus perniciosas ferre contenderet, duce
 Scipione Nasica concursu hominum interficitur. Caius
 vero Gracchus tribunus plebis, dum improbis concio-
 nibus Rempub. vexat, actaque sua tueri vult, neque ab-
 rogari patitur, duce Opimio consule serui manu casus
 occubuit. Sempronia autem Scipionis Æmyliani (cu-
 ius summa dignitas, magnæque res gestæ fuere, qui ob
 Carthaginem & Numantiam funditus euerfas, minor
 Africanus, & Numantinus cognominatus est) copiu-
 gum sortita fuit, cum qua non modica similitudine & pe-
 ne dissidio, quod eam ob morum prauitatem exosam ha-
 beret, aliquandiu vixit, venitque in suspicionem ipsius
 necis, quæ fuit autore incerto, non minimam causam
 præbuisse. Quamquam de Caio Graccho, & Fulvio Flac-
 co eius familiari, pariter ambigi dubitarique videamus.
 Hic enim Scipio, licet maximus Imperator, tantæ
 fuisse traditur abstinentiæ, ut annis quatuor & quin-
 queginta, quibus in humanis egit, nihil dicatur emis-
 se, nihil vendidisse, nihil ædificasse: atque in tanta re-

Amor erga
vno reth.

Tiberii Grac-
chi mors.

Sempronia
cui Scip. Æ-
myl. coniu-
gium.

Scipionis Æ-
myl. absti-
nentiæ &
frugalitatis.

GENIALIVM DIERV

rum affluentia & opibus, quibus Carthaginem & Numantiam deleuit funditus, haud plus tribus & triginta argenti libris, auri vero duabus, reliquiffe. Qui tribunus adhuc militum, dum stipendia faceret, magnum Catonis futuræ magnitudinis testimonium tulit. Siquidem interrogatus, qualis inter primores iuuenum videretur Scipio: hunc solum sapere, ceteros vero velut umbras ferri respondit. Quod compar fui: cum Antigoni dicto de Pyrrho: quem magnum futurum virum, si senesceret: & Scipionis de Mario, quem proximum post se Imperatorem, professi fuerunt. Is quoque cum ab Appio Claudio comperit in censura conuicti iactaretur, quod ciuium nomina ignoraret: curæ sibi fuisse potius, ne quoquam ignoraretur, quam multos nouisse, respondit. Illud plane constitit, post Æmiliani necem, homines de Sempronia vxore, quoquo modo merita, nec minus de Cornelia foreru, tanquam cum veneno interceperint, propalam loqui solitauisse: idque non incertis autoribus probari. Hæc nos de Gracchis, propter harum rerum studiosos, quo facilius innotescerent, non omittenda putauimus.

Quanta & quam varia iurisconsultorum opinio fuerit de supellectili, & qua supellectilis nomine comprehendantur. C. A. P. XIX.

Supellex.

QUOD sit supellex, quidve supellectilis nomine comprehendatur, varie inter iurisconsultos dissensum est, pugnantiaque studia inter eos, opinionesque fuere, aliis alias res supellectilis appellatione designantibus: omnes autem ita definire, vt domesticum patris familias instrumentum rerum ad quotidianum vsum paratarum supellectilem esse dicant. Quæ autem res huiusmodi sint quotidiani vsus, quas in supellectili adnumerari conuepiat, sententiæ variarunt, magnaque inter eruditos, & perpetua dissensio fuit. Pomponius, vir, vt in illa quisquis ætate consultissimus, domesticum patris familias instrumentum, quod neque auro argentoque facto, aut vetustanumeretur, supellectilem definiuit. Florentinus inter iurisperitos auctoritate non minori, præter hæc, animalia excepit: itaque equi, boues, gallinæ, anseres, & cætera

*Pomponius.
l. 1. ff. de supel. legata.
Florentinus.
l. 2.
post. iur.*

tera hoc genus uis in quotidianis fuit. Paulus uulgaria quæria quibus uecaula parataphenus, qartificii aliquiigenensis feteri dixit: ita & militaria iunt. Tubæargentum, veinstrumentumcontineri: iupellectilisScipulus, cuSeuerum autgenteosquectile deberet in supellectiLabeonis, rantur, quænon censeriunt, licet merari. Seproutrita est, fuerit. Illutineri mensalectos etiam & thoralia, quuehicula: nPræterea peterem etiam elcaria, vel paxæa uulgisiquid parataquæ modet quo dissensihendique o

tera hoc genus, quæ pecorum numero habentur, quamvis in quotidiano usu forent, in supellectili non haberi censuit *Paulus l. 3.* fuit. Paulus autem iuris æque peritissimus, vasa ænea eod. tit. vulgaria quæ proprio sunt loco sita, capsasque vel armaria quibus vestes librive continentur, etsi quotidiani usus causa parata, in supellectili adnumerari negavit. *Alphenus l. 1.* phenus, qui Seruii Sulpicii discipulus fuit, illa, quæ ad supellectilis artificii aliquod genus seorsum pertinerent, & nomen eo. tit. sui generis separatim haberent, in supellectili non haberi dixit: itaque pugillares & codices, tum fabrilis arma & militaria iuxta Alpheni sententiam, in supellectili non sunt. Tuberus negavit ea, quæ in penu forent, præterea *Tuberus l. la.* argentum, vestem, mundum muliebrem, & alia ornamenta, *beo. in para-* instrumentum agri vel domus, supellectilis appellatione *grapho. l. eo.* contineri: reliqua vero, quæ in quotidiano essent usu, in *tit.* supellectili adnumeravit. Papinianus autem Scævola discipulus, cui in aduocatione fisci successit, magnæ apud *Papinianus l. Legata.* Severum autoritatis, mensas argenteas veleburneas, ar- *eod. tit.* genteosque lectos, & argentea candelabra, legata supellectile deberi dixit: argentum tamen escæ vel potiorum, in supellectili esse Modestinus negavit: fuitque sententia *Modestinus, l. cum qui-* Labeonis, quæ deliciarum magis, quam usus causas pa- *dam eo. La-* rantur, quæque in eximio cultu forent, inter supellectilia *beo. l. qui ve-* non censeri. Myrrhæa vero, quæ vescendi causa parata *stem eod. Co-* sunt, licet in deliciis forent, in supellectili tamen adnu- *seq. l. de ra-* merari. Sed in hac quæstiuncula, quia vulgaris fere & *potis, eod.* protrita est, nimium immorari, nullum operæ precium fuit. Illud certe dixisse haud piget, in supellectili contineri mensas, trapezophoras, delphica, subsellia, scamna, lectos etiam excultos gemmis & auro, culcitras, stragula, & thoralia, quibus lecti thorive insternuntur: non autem vehicula: nam illa instrumenti viatorii esse Florianus ait. Præterea pelues, quanvis argenteas, candelabra, & craterem etiam argenteum, myrrhina, crystallina aut vitrea escaria, vel potoria, lucernam quoque & trullam. Adde vasa ænea vulgaria, quæ proprio non essent loco affixa, & si quid patatum foret quotidiani usus causa, præter illa, quæ modò excepta fuere. Ex quibus datur intelligi id, de quo dissensio erat, quid verbo supellectilis dici comprehendique oporteat. Sed quia de escario argento & del-

GENIALIVM DI ERVM

*Delphica
vasa.*

*Trapezo-
phora.*

*Microtra-
peza.*

*l. in argento
paragrapho.
fi de aur. &
argen. leg.*

phicis mentio est, non omittendum. literis proditum esse, Delphica dici vasa, quorum nulla mutata forma, varius & multiplex vsus foret: namque ita erant fabricata, vt duplici facie diuersis vsibus in seruirent: siquidem Delphi vasa elaborata artis habuere, ita vt poculorum vicem praearent, & clypeorum loco vsui essent Trapezophoras vero mensas fuisse ornatu magno, quae effictis imaginibus sustinebantur, quales hodie in vetustis marmoribus saepe visuntur, quippe mensarum species apud veteres multifarias legimus, scilicet trapezas, quas magidas Graeci vocant, & tripodes, & microtrapezas, in quibus modica parabatur coena, & epidorpias, vinarium & cylibantum, & alia mensarum genera, si cui illa prosequi libeat. Inter escarium vero argentum etiam aquae manaria, id est, vasa abluendis manibus accommodata, quae Latini gutturnia vocant. Pomponius de auro & argento legato contineri putauit.

In qua aetate milites apud Romanos legi consuevere. & quae fuerit disciplina militantis, quod ve insurandum.

CAPVT XX.

*Tyronum
Eruditiario-
rum aetas.*

QVI de militari disciplina libros posteris reliquere, eos haud fere quenquam maiorem septem & decem annis, aut sex & quadraginta maiorem, militiae & tyrocinio adscribi voluisse constat, idque à Seruio Tullio vetere censione cautum fuisse primum, quod a quo subsequente à Caio Graccho lege sacrata sancitum fuit: Causa autem haec est, quod citra eam aetatem aut supra, velut immaturos, aut praeduros & effectos, militiae rudimentis minime idoneos putarunt. Ideo vetus constitutum erat, iuuenes, nisi post pubertatem, & primo flore aetatis, dum per aetatem laborem militatam ferre possent florentes viribus & eos ex urbana, saepius agresti iuuentute rusticis operibus duratos, militari sacramento & muneri adigere, singulosque militiae per numerum in iuniorum tabulis adscribere, qui Catalogi dicti, illos, quae ex corporis habitudine, si apti militiae, si lato pectore, si ceruice erecta, si fortis & strenuus, quae species, qualisque vigor, & quod robur virium foret, internosce-

*Catalogi.
Habitudo.
corporis in
militiam ad
scribendorum*

re, vt

re, ut illorum forti fidelique opera Respublica uti pos-
 sit. Nam nimis pinguem, deformem aut mancum, de-
 fidem aut vecordem, tanquam minus viiles militiæ non
 scribebant, quippe Cato Censorius pinguem militem,
 velut Reipublicæ incommodum, iure incessit, cuius
 inter guttur & inguen cuncta sub ventris dominio fo-
 rent. In qua semel adscriptus, nisi propter demerita ex-
 autoratus foret, ipso nolente, deleri nequibat. In quo id
 sedulo cauebatur, ut primum militiæ vinculum puta-
 rent, sacramenti religionem, secundum, singulorum a
 morem, velut inexplicabilem nexum, cum his qui vna
 mererent, tertium, deferendi nefas. Quibus ad mili-
 tiam admissis, primo anno custos, sub quo disciplinam
 ediscerent, & magister, sub cuius imperio tyrunculi acue-
 rentur, publicè dabantur, ne expertes operum milita-
 rium arma tractarentur. Diuus verò Iulius equites Ro-
 manos aut senatores armorum peritos, sub quibus militiæ
 nescii erudicentur, magistros dedit: quorum præceptis
 imbuti, perstando & peruigilando, militare rudimen-
 tum deponerent, legesque pugnandi, & prælii normam
 ac dictata internoscere. Primusque Publius Rutilius
 consul, collega Cneii Manlii, è Iulo Cornelii Scauri, do-
 ctioribus acceperat, plagas vitandi & inferendi militibus
 præcepta dedit. Inde ne temerè & sine arte pugnarent, ut-
 que tyrones sub disciplina essent, & militarijbut imbue-
 rentur præceptis, tribunis datum negotium fuit. Quos
 optimis disciplinis institutos, tandem militiæ adscribe-
 bant. Apud Persas verò magistri rei militaris grandiori
 ætate fuere, nec citrà annum quinquagesimum, sub qui-
 bus parata instructaque acie, parè primùm & modicè,
 mox exactissima cura militiam ediscebant: apud quos
 iuuentus à vigesimo ad L. annum militare cogitur: ultra
 verò arma tractare vetitum. Siquidem lex militaris et-
 iam Romanis à quinquagesimo anno militem non tan-
 gebat. Apud alios inoleuit mos, ut post annum quadra-
 gesimum militiæ tyrocinio neminem adscriberent post
 quinquagesimum vero militare desinerent, hisque velut
 persunctis militiam, missio daretur. Quod Scytharum legi-
 bus cauebatur, ne hominem sexagenarium militiæ admit-
 terent, Aegyptiis in more fuit, ut Calasiries, qui præcipui
 habentur

*Militiæ vin-
cula.*

*Tyrunculo-
rum custos
& magister.*

*P. Rutilii
præcepta pugnandi.*

*Tribunorum
Magistri
militiæ apud
Persas gran-
davi.*

*Ætas tyro-
num & ru-
diariorum
apud diuer-
sos.*

Calasiries.

GENIALIVM DIERV M

*Senes in mi-
litiam ad-
cripti.*

*Romani ex-
ternum mi-
litiam in ca-
stris non ad-
mittebant.*

*Alia atque
alia vestes
habitu quo
in militiam
proficiunt
sunt.*

habentur milites, à nullo doctore, sed à patre solum mi-
litia præceptis erudirentur. Phocion verò, vt Athenien-
ses nimis Bellicosos à belli furore defectu acerbo cohibe-
ret, quod libentes & cupidi appetebant, lecta iuventute
etiam octogenarios emeritis stipendiis coegit dare no-
mina. Camillus contra Latinos & Volscos magna mole
dimicatueros, seniores, quibus aliquid virium superesset,
in sua verba iuratos centuriauit. Romani quoq; bello He-
trusco, & sæpe alias, seniorum cohortes, post emerita sti-
pendia, quinetiam libertinorum ad militiam exciuerunt. Et
Marius magna partis milites seniores, qui multa stipen-
dia meruissent, & capite censos, sacramento sciuit. Quod
Alexander Macedo fecisse dicitur, vt ducturus contra Da-
rium, veteranos peritos belli militiæ adscriberet. Non sic
Conon, qui vt exercitum suppleret Atheniensium, pue-
ros immaturos annis, quibus vires non suppetebant & se-
nes legit. Milites verò in castris, nisi Romanos ciues, vel
Latini nominis, leuium tamen armorum auxiliariæ exter-
nos, sacramento Romani adigere solitauerunt. Contra verò
Cyri consilium fuit non modò ex ciuibz suppleri mili-
tes, sed velut optimos equos è longinquo quæri oportere.
Idem apud Alexandrinos vetusto more seruatum est,
vt nullos milites nisi peregrinos militiæ admittant. Pro-
ditumque memoriæ est, in fœdere quod cum Romanis &
Antiocho idem est, cauere, ne milites sub ditione populi
Romani conducere, aut voluntarios habere liceret. Inter
auxilia tamen minor, in legionibus longè maior militum
numerus adscribi assuevit. Sed tamen legionariorum &
arma grauiora, & disciplina fuit seuerior: auxiliariorum
verò minor, nectam exactæ diligentia: quibus in præ-
lium euntibus, præter saga togasque & rectam tunicam, al-
bum aut rubrum paludamentum, quo socios ab hostibus
internoscerent, publicè dabatur: Aphris verò, Caunis,
Numidis, Lacedæmoniis, & Messagetis, in bellum pro-
fecturis, ruffas vel puniceas ferre vestes moris erat: vt
eo argumento vulnera & sanguis effusus non innotesce-
rent, confidentiusque & sine pauore dimicarent: id quod a-
pud Persas in vsu fuit. Nanque Artaxerxes ducturus contra
Cyrū milites rubro sagulo ornavit, Cyrus albo. Agesilaus
quoque ita copias instruxit armis, vt omnia ærea punicea
videren-

viderentur. T
eunt: contra
nites discolor
Bos & Insubr
aureo. Britan
quæ atro colo
loni hostium
spectu formid
purminio, di
Cæsar, vt in c
prima signa n
bitu inguinis
moso, & ami
mus Imperat
lecto conspici
dux à grega
cultu corpor
tra Alexand
tum, tum Sici
rea casside,
lud, traditur
mis, visum b
se agere. Qu
(vt tradit H
tur, visum n
derentis, l
betiæ equis
tere visibatur
lom de vest
rum diminu
saga, togæ
in bellum p
describantur
reueris in
primus mil
que auspici
ominis esse
Persas eual
ante regis t
mox reuer

viderentur. Thraces pullas induti tunicas, in acies prodz
eunt: contra Myzæ & æthiopes candido amictu, Sam-
nites discolori veste præliantur, nonnunquam candida.
Bos & Insubres auratis sagulis, Galli virgatis cum torque
aureo. Britanni glasto infecti. Est enim fullonia herba,
quæ atro colore inficit, & hominem decolorem facit. Ge-
loni hostium cutibus ornati, quò truculentiores visu & a-
spectu formidabiliore essent, Æthiopes dimidiatum cor-
pus minio, dimidiatum gypso solent illinire. Fertur Caius
Cæsar, ut in conspectu bellorum cunctis innoresceret, ad
prima signa nouo colore amictus, & diuerso armorum ha-
bitu insignis prodixisse. Et Lucullus cum thorace squa-
moso, & amictu purpureo præliari. Gylippus verò maxi-
mus Imperator, sordida veste & semilacera, ac cultu neg-
lecto conspicuus erat. Agis quoque Lacedæmoniorum
dux à gregario milite nihil differebat: sicut Agesilaus, qui
cultu corporis vili exultabat, exercitu aurem ornato. Con-
trà Alexandrum Macedonem, insignem cum regio habi-
tutum Siculo amiculo, & liço thorace, duplicata ac fer-
rea casside, auro & gemmis arma honestabant. In quo il-
lud traditur mirum, dum in India præliatur, concussis ar-
mis, visum barbaris lumen infundere, & monstrum ante
se agere. Quod compar fuit cum Epizelo Atheniensis, qui
(ut tradit Herodorus) in pugna Maratonia dum prælia-
tur, visum monstrum, quod ante se conspiciebat occi-
dere nisus, luminibus captus perpetuo mansit. Etiam Ty-
berii equus in conspectu belli ore flammam interdum emitte-
re visebatur. Caius tamen Gracchus legem tulit ad popu-
lum de vestibus publicè militibus dandis, sine stipendio-
rum diminutione. Inde institutum, ut singulis militibus
saga, togæque in hybernis dentur: præualuitque mos, ut
in bellum profecturi Romani milites singuli in tabulis
describantur: villorum qui prælio occiderant, nomina
reuerfis innotescerent: utque in delectu conscribendo,
primus miles bono omine tanquam inde faustum felix-
que auspiciū futurum sit, conscribatur. Id enim boni
ominis esse, & prosperos euentus facere putabant. Apud
Persas eualuit mos, ut profecturi in bellum, in cistam
ante regis tribunal singuli singulas sagittas immitterent,
mox reuersi, quisque repeteret suam, ut ex remanenti-

Glastum.

Imperatorū
& ducum
alii atq; alii
ornatus in
bello.Visiones mō
prose in bel-
lo.Lex de ve-
stibus publi-
cè militibus
dandis.In bellum
profecturi
bus

GENIALIVM DIERVM

*Tyrannum
institutio.*

Iphicrates.

*Ad palum
exerceri.
Palum.*

*Palacia lu-
dus.
Sagittande
exercitium.
Cyri discipli-
na militaris
Agefilaus.*

bus illorum qui praelio cecidissent, numerum internosce-
rent. Hi ergo in castris militiam edocti, hyeme pariter
atque aestu diebus singulis mane & post meridiem, locum
tenere, signa sequi, ordinem seruare, fossam fodere, figere
vallum, militari gradu incedere, & alia militaria facere
quotidiano vsu ediscebant. Nam ducibus, centurionib. &
tribunis praeipue curandum erat, in locis vbi statua ha-
bebant, cogere tyrones milites, cum primum merere co-
pissent stipendia, ne sine consilio, sine imperio in hostes
tenderent, per turmas hinc inde crebro concurrere, de-
currere, clamare, locum tenere, imperium seruare iussa
exequi, seque in orbem colligere, cuneum facere & phalan-
gem, vt sequi signa, & pati tardium, aestus ac vigiliis assue-
scent, ne pulsi loco cederent & in acie quisque agnosce-
ret ordines suos: ita vt vsu quotidiano non minus ipsi si-
bi praescriberent quid facto opus foret, nec hoc incitante
ullo, nec imperante, quam ab aliis ediscerent. Quae disci-
plina praecipua Iphicrati traditur, vt sine ducis opera mi-
lites ita institueret consistere in acie: vt peritissime dispo-
siti viderentur. Iactu quoque disci, cursu, saltu, jaculatio-
ne, & luctu inuicem contendere mos erat. Nandi quoque
post solitas exercitationes iuuentutis Romanae summum
studium in militari rudimento fuit, aliaque opera iusta
militaria, quibus quasi simulacris pugnae animos corpora-
que tanquam ad verum bellum acuebant. Ad palum quo-
que exerceri, aut iaculis & sagittis ferire, nonnunquam
fundis & lapidibus, disciplinae militaris erat. Fuit enim
palus cubitorum trium, quem tyrones scuto & clauo velut
hostem petere, in eumque ictus & plagas inferre solebant.
In quo id cauebatur imprimis, ne dum ad palum ictus in-
tendunt, ipsi hostium telis pareant: proinde oportebat a-
nimo eos & corpore intentos esse, non magis ad inferen-
dos, quam ad cauendos declinandosq; ictus: cui ludo Pa-
laria nomen. Arcu quoque & sagittis plerumque Creten-
sibus & Cydoniis exactissima cura milites instituebantur,
sicut apud Graecos palaestra. Cyri vero disciplina fuit, vt
milites semper opus facerent, & nunquam exercita iuuen-
tus, nisi sudore prauius, cibum sumerent. Qui etiam neq;
prandebat neq; cenabat vnquam, nisi sudasset prius, & mi-
litaria obuiisset munera. Agefilaus quoque in gymnasio,

ne

ne ocio senescerent
iusque praemia
assuefecit.
cursus & pugnae
vero Macedo-
nensis praemia
Caesar nullum
ac militari-
bus quamvis gran-
dum laborum
racilla, praer-
iter semper o-
scriptum acce-
pisse per niues
patientia labo-
tus. Quibus
posito rudum
scribebant. N-
xilia Creten-
stri naualiqui
assueti, excu-
praelio vero
rus inquit,
litteris adnota-
ficati credide-
Tu frueris
Qui regitu-
Discit ab ho-
Notat enim i-
miles in emi-
tui solebat.
turae milites
bus testas, qu-
re, sicut Graec-
tegmento vi-
galeis, aut pe-
lem pro con-
pum qui pell-
descentes,
amicti, acies

ne ocio senescerent milites, exercitationis & virtutis cuiusque præmia proposuit, leuibusque præliis experiundo Persarum regum mos traditur, vt cursus & pugnae dona militibus proponant. Alexander vero Macedo, ne ocio milites lasciuirent, certantibus virtutis præmia Chiliarchas dedit. Præ cæteris Aurelianus Cæsar nullum reliquit vacuum diem, quin se pilo, sagittis ac militaribus armis exerceret. Et Maximinus senior, quamuis grandis natu campestrium exercitationum supra modum labores subiit. Antonius quoque Bassianus Ca- racalla, præterquam quod se cum militibus exercebat, iter semper onustus armis pedes fecit. Id quod de Seuero scriptum accepimus, vt hyeme sæua & gelida aperto capite per niues & pruinas, per montes syluasque cursitaret, in patientia laboris & victus abstinentia supra fidem assuetus. Quibus documentis redacto in disciplinam milite, posito rudimento, & continuo vsu firmato, legiones conscribebant. Præterque milites peregrinæ militiæ, inter auxilia Cretenses sæpe militasse accepimus. Hi enim terrestri nauisque prælio ad insidias, furta & rapina populando assueti, excursions maximas facere promptissimi sunt, in prælio vero segnes: Cydones vero fortissimi, sicut Homerius inquit, illorumque caprinis pellibus ornari plerique literis adnotarunt. Idque à luuenale versibus mundis significati crediderim, dum inquit:

Tu frueres scabie mali, quod in aggera rodas,

Qui regitur parma & galea: metuensq; flagelli,

Disce ab hirsuta inculum torquere capella.

Notat enim illa veteris disciplinæ rudimenta, quibus tyromiles in emittendis iaculis apud suum centurionem institui solebat. Quinetiam Romanæ militiæ fuit levis armaturæ milites atque equites, loricas & galeas vsu sinis pellibus rectas, quo truculentiores visu forent, in aciem deferre, sicut Græcorum veteres, pelles fluuiatilis canis pro capitis tegmento vice galeæ detulere, equinasq; iubas & caudas in galeis, aut pennas struthio camelis: nonnūquam leonis pellem pro conis apud Romanos fuisse constat, more Æthiopum qui pelles equorum capitum cum ipsis auribus & iubis deferentes, nonnūquam pardorum pellibus leonumque amicti, acies subeunt & præliantur. Thracibus in more fuit,

è pelle

*Persarum
regum mos.
Alexandri.
Maced.*

*Aureliani.
Maximis.*

*Anton. Ca.
racalla.
Seueri.*

*Cretenses
milites sæpe
in interauxi-
lia.
Romanorum.
Cydones.*

*Iuuenalis.
locus.*

*Galearum
& loricarum
in signa a-
pud diuersas
gentes.*

GENIALIVM DIERV

è pelle vulpina cassides ferre', sicut Albanis & Hiberis cum ferinis galeis pugnare. Rhoxani non modo galeis, sed thoracibus & scutis ex crudis boum coriis uti solebat. Apud Græcos autem, Homerite testimonio, equinæ iuba pro cristis fuere. Pyrrho & Philippo hirci cornua, Hammonis arietis caput. Achæis pennæ variis distinctæ coloribus. Alii rubras cristas supra cassidem deferebant. Cimbri & Theutones horrentium hiatibus animalium contexere galeas. Abradata Persarum duci conus hyacinthinus erat. Cyrus cassidibus æneis & conis albis milites ornavit. Cares gallos gallinaceos pro conis habent. Alexandri cassidem cristata iuba & pennæ candidissimæ circumcingebant. Nonnunquam insigne fuit Epiporpo-ma. Galli non modo scuta, sed corallio ornabant galeas. Galatæ partim cornua, partim quadrupedem habuere effigies. Samnites cum pinnis muralibus digtadiantur, in prælio vero cristatis galeis: sicut Lusitani, & Sacæ Scythica gens, quibus nervatis cristatisque galeis pugnare in usu est. Teucris, Mysi, & Thracibus super æneas galeas bovis aures & cornua apponunt. Inter cæteros Coudiscenturio, bello contra Mysos fertur miraculo fuisse, quod poculum supra cassidē, modo suscitans flammam, modo remittens deferebat. Eratque Romanæ militiæ vetus constitutum, ne miles sine comæatu ab signis abeat, neve præsidio decedat, neve locum relinquat: aut è castris effugiat, neu discedat longius: sed explorato, & sub signis atque subsidiis positus, non modo in acies prodeat, sed ligatum & pabulatum vadat: omnia denique velut si corâ hoste, cauta præuisque sint. Utque milites die simul ac noctu, iuxta parati instructique ad nutum imperiumque præsto sint: qui contra fecerat, aut ignominia notaque afficiebatur, aut severa correptione capite luebat: tametsi nonnulli delicta huiusmodi lenius vindicarint. Namque Æmylianus Scipio, licet grauiissimus exactor disciplinæ, quæ militem extra ordinem deprehenderat, fustiarum plectebat, eumque vulgato ad rem militarem exemplo, si Romanus civis esset, viribus, si vero externus, fustibus cædebat. Est quoque lege militari sancitum, ne lixæ permixti cum equitibus vagentur, neve frumentum publice datum miles vendat, aut prædas pecorum vel mancipiorum vino

*Militia
Romana
vetus con-
stitutum.*

*Scipionis a-
nimaduver-
sio in milite
extra ordinem
depre-
hensos.*

& Hiberis vino commutet: néve gregarius miles in acie vel castris
 modo galeis, seruum aut iumentum habeat: neu quis, vbi tribunus mi-
 litem fuisse, postea ordinum ductor esset: nec qui ordi-
 nes duxisset, miles postea fieret. Utque milites manipu-
 lares, qui sub disciplina militant, semper cincti caligatiq;
 sint, quæ quidem caligæ multiplicibus clauis munitæ e-
 rant, discinctos enim, velut ignauos & militiæ minime a-
 ptos putarunt: præcinctos verò, fortes, & strenuos. Quare *Discincti.*
 Macedonum lex erat militaris, vt qui miles hostem non *Macedonũ*
 occidisset non militari cingulo, sed capistro cingeretur: *lex milita-*
 quod apud Carthaginenses seruatum legimus, vt discin- *ris.*
 ctos, postremos homines ducerent: tamen si, Aphrorum *Aphri dis-*
 peculiari feratur mos fluxa tunica & discinctos incede- *cincti.*
 re. Quicquid vt in expeditionem ituri milites, arma & *Sua quisque*
 vallum, nec non vitem, follem, scutum, gladium, tum, si quid *bant.*
 ad vsum velint, interdum plus dimidiati mensis cibaria, *bant.*
 absque seruorum aut iumentorum ministerio humeris
 ferant, antiqui moris & exempli fuisse. Illud quoque *Pugnare ex*
 animadverimus, nemini in Romana militia extra ordinẽ, *tra ordinem*
 etiam in prouocantem, contra imperium, pugnare li- *ius iuducis*
 cuisse: idem Macedonibus, quibus in iussu ducis aut *non licebas.*
 arma capere, aut in ordines ire vetabatur, quodque, nisi mi-
 litari sacramento miles adscriptus foret, hostem gladio *Sacramento*
 petere, aut militare minime fas erat: perindeque in eum *militari non*
 militaris animaduersio fuit, qui hostem militiæ sacra- *adscriptis.*
 mento non adscriptus occideret, aut qui classico reuoca- *hostem feri-*
 tus, tardius pareret, quam qui ciuem aut focum iniuria *re aut milite-*
 occidisset. Ideo laudasse Cyrus dicitur militem, qui cum *taresas non*
 hostem interfecurus gladium eduxisset, classico rece- *erat.*
 ptui auditio, istus cohibuit, & hostem dimisit. Sed prius
 sua sponte, decuriani equites, centuriati pedires, sacra-
 menta mutuo præstabant, Paulo deinde Æmylio, & Terentio
 Varrone consulibus, tunc primum, quod nunquam antea
 factum, per tribunos militum à voluntario sacramento ad
 legitimum insurandum milites adacti fuere. Quod qui- *Iuramentũ*
 dem Imperator præstare tenebatur primus, suo mox or- *legitimum*
 dine subsequebantur legati, deinde tribuni, deinde cen- *militare.*
 turiones, postea decuriones, mox præfecti castrorum, de- *Iuramenti*
 mum milites: quod singulis annis Calendis Januariis de- *militariu*
 nuo præstabatur. Jurabant enim per deos solenne iussu- *forma.*
 E randum

GENIALIVM DIERVm

randum: postea in acta principum se iussu consulum conuenturos, neque è castris eorum iniussu, quæstis occasionibus abituros, non fugæ formidinisve causa extra ordinem recessuros, nisi teli sumendi, vel hostis ferendi, aut ciuis seruandi causa. Neque in exercitu propeve decem passuum millia, plures argentei nummi furtum facturos, extraque hastam, ligna, pabulum, vtrem, follem, si quid quod pluris esset, nacti fuissent, id omne ad consules delaturos, aut dominis reddituros. Nonnunquam alio sacramento milites adactos comperimus, tunc cum ingens subeunda dimicatio foret, & in extremum discrimen res venit, vt nisi victis, debellatis, fuisque hostibus victores forent, sed ad castra nunquam redituros iurarent. Tum illud notatum est, quod si ab vniuerso exercitu iusiurandum consuli præstandum esset, satis fuisse, si centurio vel tribunus exercitus nomine, conceptis verbis sublimi voce iuraret, omnisque multitudo & singuli milites communi conspiratione & consensu in eadem verba silentio in se iurent. Hocque iusiurandum, ac si concepta verba singuli expressissent, perinde tenere, atque sanctum & illibatum haberi. Apud Lacedæmonios verò milites hoc etiam iuramentum præstare soliti sunt, eisdem cum Imperatore amicos inimicosque habituros. vtque bonorum malorumque firma consensio inter eos & fœderatio esset. Neque omittendum quod, de Atheniensibus memoria proditum est, qui cum propter quotidianas contentiones & violatum ius gentium, in fensu Megarensibus & animo hostili essent: quoties milites solito militari sacramento adigebant, hoc etiam iusiurandum illos subire cõgisse, se intra militiæ tẽpus quotannis quoquo modo possent, Megarensiũ agros finesque infesto exercitu inuasuros, & peruastatis agris, nihil intactum relicturos, atque in eos omni clade belli grassaturos.

Dissensio inter duos ludi professores, super verbo, inuenio & reperiõ, contra obseruationes Grammatici cuiuspiam.

CAVTV XXI.

AMBULABAMUS in littore, dum Neapoli essemus. æstiuo anni tempore, cum iam ad uesperasset, ego & Junius Antonius, & plerique studiosi paribus disciplinis dediti

Fortiter.

Lacedæmonii.

Atheniensium militum in Megarenses consueti iuramenti.

dicti, qui illud
di literati profes
tui contentione
mus. libuit eor
ter, cum inuoi
nactam allequi
ortẽ oblatam, n
maiori carmine d
nost longos & irri
non inuenta, repe
liceret, te ego cū
am comperi. Ou
lum diuicare a
an operæ. Quod
æ lingue doctos
unculas quidã
ecũ adduxerat, e
rat: Excogitare
Quidius. Tu non
aq; legisset, rec
ec mentem Ou
infesto. Siquidem
uin allequi, dedu
e querere: vnde
no eundem Ou
em versu signifi
enta, sed reperta
a nactus sum, sed
t alio versu eund
nanisque artus p
amen. Præterq;
ores probatissim
Quippe Euphrate
gesto vix sufficie
Quia duces asser
ec reperti. Suet
ent, quod aliqua
antes reperiebat
& consilii: non au
tenderet, & voc

u consulum eo-
 quæ sitis occa-
 causa extra os
 stis ferendi, ut
 propeve deca-
 furum factum;
 ,sollem, si quid
 ad consules de-
 quam alio fac-
 tunc cum ingre-
 dis discretimen-
 tibus victores
 eent. Tum illi
 ita iussurando
 nturio vel tril-
 olimi voce iu-
 milites commu-
 rba silentio in-
 pra verba singi-
 tum & illibari-
 hoc etiam iu-
 m Imperatore
 prum malorum
 esset. Neque
 horæ proditu-
 ones & violatu-
 no hostili effe-
 adigebant, h-
 se intra milite-
 tegarent si agri
 ueruatatis agri
 omni clade be-
 to, inuenio & v-
 i cuiuspiam.

dediti, qui illuc ociaudi causa aduenerant. Cumq; duos
 ludi literati professores, super verbo reperio & inuenio,
 graui contentione inter se iurgantes disceptantesque vide-
 remus, libuit eorum disceptationi interesse. Atque ex his
 alter, cum inuenire diceret esse, impenso labore rem diu
 quæ sitam assequi: reperire verò, rem non quæ sitam, sed
 fortè oblatam, nancisci, idq; Ouidii autoritate, qui in suo
 maiori carmine, dum Inachū natam Jo quærentem facit,
 post longos & irritos labores his verbis illam affatur, Tu
 non inuenta, reperta es. Quos ipse versus sic explicabat, vt
 diceret, te ego cū diu quæsierim, non inueni, sed casu obla-
 tam comperi. Ouidium ergo de significato verbi contra
 illum diiudicare asserebat, qui verbū reperio casus facit,
 nan operæ. Quoque minus dubites, inquit ille, habes Lati-
 næ linguæ doctorem non ignobilem: nec mora cōmenta-
 tiunculas quasdā Grammatici hominis non incuriosi, quas
 secū adduxerat, è sinu togæ depromit, in quib. ita scriptum
 erat: Excogitare consiliū est, reperire verò fortuna. Vnde
 Ouidius. Tu non inuenta, reperta es. Hæc cum ille & ple-
 raq; legisset, reclamabat alter, doctorem istum nec verba
 nec mentem Ouidii intelligere quisse, labiq; errore ma-
 nifesto. Siquidem reperire, esse cum labore aliquid quæsi-
 tum assequi, deductū ex re & pario parere enim est cū labo-
 re quærere: vnde pecunia parita, cū labore quæ sita dicitur:
 imò eundem Ouidium quem in mediū ille adduxerat, eo-
 dem versu significantius contra demonstrare: Tu non in-
 uenta, sed reperta es, inquit, quasi, ego te non casu & fortu-
 na nactus sum, sed studio & labore quæ sitam reperi. Quod
 & alio versu eundem exploratius significare aiebat. Exami-
 nansque artus primò mox ossa requirens, Repperit ossa
 tamen. Præterq; hanc Ouidii autoritatem, idem apud au-
 tores probatissimos vsu continuo obseruari. Q. Curtius:
 Quippe Euphrates, inquit, altum limū vehit, quo penitus
 egesto vix sufficiens operi firmo reperiūt solum est idem:
 Quia duces asseruatū profugerant, misit qui cōquirerent,
 nec reperti. Suetonius in Cæsare. Id què eo studiosius face-
 rent, quòd aliquantum vasculorum operis antiqui scruta-
 ntes reperiebant. Vides, inquit ille, reperire esse opetæ
 & consiliū, non autem fortunæ? Atque alter cum contra
 tenderet, & voce immodica obstreperet, eadem sæpius

Laurentiū
 Vallam no-
 tat Elegan-
 tiarum sua-
 rum, lib. 3.
 cap. 2.

Reperio vn-
 de.

GENIALIVM DIERVM

& quædam nugalia repetendo, cupidus ego istius docto-
ris mentem planè perspicere, accipio libellum à manibus
magistri atque in eo lego pleraque nimium audacis do-
ctrinæ & confidentis. Namque eò processit, vt singulos ferè
mè veterum prelatissimos, quorum vèstigiis nobis inniti
operæ pretium est, à præscripta à se lege & dicendi norma
dissidentes, taxare non fuerit veritus. Præter quæ in eo ad-
miratus sum, offendo & nanciscor ferè idem esse quod re-
perio, quod procul à vero esse apertè liquet. Etenim si re-
perire est aliquid impenso studio inuenire, vt est modò o-
stensum: nemo ferè quisquam id in verbo nanciscor & of-
fendo inueniet. Siquidem verba hæc haud dubiè sub casu
& fortuna sunt. Propterea qui rem exquisitius pensabit, in-
ueniet nancisci id frequentius notare, rem scilicet ferè
oblaram: data occasione assequi & habere. T. Liuius tertio
ab vrbe condita. Pacuuius, inquit, Calanus malis artibus
nactus opes. Idem, castris ponendis dispersos nactus. Cæ-
sar idoneam tempestatem nactus dixit, i. assequutus. Id
quod Festo Pompeio autore scientissimè probatur, qui
verbo nanciscor, significatum assequendi potius, quàm in-
ueniendi, in suis commentariis tribuit: & plerisque veter-
um autoritaribus, in quibus si nancisci pro inuenire dixe-
ris profectò absurdè & imperitè loqueris. Hæc & pleraque
in eo cum legissem, cum me iam tæderet, librum restituo,
atque illos inuicem altercantes disceptantesque relinquo.

*Ex quibus victoriis olim consules, & deinde sequenti di-
ces triumphare consueuerint.*

CAPVT XXII.

VETERES Romanos olim non ex quibuscunque victo-
riis triumphare consueuisse, sed cum bellorum & vi-
ctoriarum causæ eo munere dignæ viderentur, triumphos
origine exiles fuerint, atque tenues, quippe quia exiguis
viribus & parua manu rem agebant: postea, aucto dilatoq;
imperio, maiores certioresque fuere, vt ad triumphi mu-
nus quisquam aspiraret. Cum Veientes olim Tarquinien-
sesq; pro Tarquiniiis contra Romanos mouissent arma, &
velut æquo Marte vtrinque pugnatum foret, quod vnoplus
Hetruscorum in acie cecidisse, nec hostium quisquam po-
stera

*Offendo &
nanciscor.*

*Causa triu-
phorū à pri-
ma origine
exiles.*

ra die in conspe-
que Valerius Tar-
Veientibus Tar-
Valerius, & T. Lu-
grum Sabinum
ita hostium ope-
meri posset, trium-
ditis & non cap-
stante dictatore
de Priuerno & Po-
non vicapris, sed
ait: propter qu-
lius consul, dictat-
allistrium pau-
figures Apuanos
ceperunt, & a-
trunt, de Liguri-
edente mox tem-
bus validiorib;
cautum fuit,
illia cecidisse
ernere liceret.
boris exhaustum
stimonio facere
im triumphus in-
xerunt maxim-
bus deuictis per-
abant. Utque ni-
s, quæ bello am-
eretur. Quin-
non aliena prou-
ello, Imperatores
nare nemiplicu-
ad Metarum
incia rem gesser-
iumphauit. Ne-
quod in aliena pro-
ans in urbem ve-
rouineiam fortit-
triumphum decte-

GENIALIVM DIERV

ductu & auspicio parta victoria fuerat, alteri negatum legimus, L. Valerio Potito & M. Manlio Coss. quod contra Aequos in Algidio prosperè rem gessissent, Valerio triumphus, quod perseverantior in hoste persequendo, instando, urgendoque fuerat: Manlio verò, ut ouans urbem iniret, a senatu datum est. Fuitque animaduersum, quod tamen si victis, fufis, fugatisque hostibus, res triumpho dignas Imperatores gessissent, si tamen neque dictator, neque consul aut prætor exercitui præfuisent, neque legitimum haberent magistratum, cuius ductu & imperio victi essent & prostigati, triumphare nemini fas erat. Propterea L. Cornelio Lentulo, magnis rebus gestis, negatus triumphus fuit, quod proconsul Hispaniam provinciam non consul obtinuisset. Tamen si Scipionem proconsulem, & cui sæpè prorogatum imperium fuerat, de Hannibale & Pœnis: & in Cn. Manlium de Gallogræcis, Paulumque Æmiliū de Ingaunis Liguribus, & Pompeium magnū de Sertorio, proconsules egisse triumphos legamus. Per raro enim alicui triumphare permissum fuit, qui sine legitimo magistratu, & sine iusto imperio rem gessisset: præter Pompeium magnū, qui tamen in senatu per ætatem admittus non fuisset, eques Romanus adhuc, id quod contigit nulli, deiuncto in Africa Domitio, triumphauit, cui hoc ferunt præcipuum contigisse, quod è tribus orbis partibus speciosos egerit triumphos: sicut Camillo, qui tres triumphos vnā egit, triplici victoria ouans. Sed nec eum qui magnis perpeffis cladibus, & nimium cruenta victoria esset potitus, tanquam lugubri, & parui compendii, quod multis funeribus, non multis commodis reimpub. affecisset. Propterea Valerio consuli, victori contra Gallos, ob cladem exercitus, negatus triumphus fuit: cum magis dolor ciuib. amissis, quam victoria humanis fufis præualuisset. Nec enim qui exercitus Romana non deportasset, nisi perdomitam pacatamque provinciam successori dedisset, more maiorum. Est tamen memoria proditorum, nonnunquam stantibus consulibus prætorem, qui in sua provincia res gesserat hostesque fuderat, etiam sine consulibus triumphasse: duosque consules de eisdem hostibus parta victoria triumphantes urbem inisse. Neque negauerim, non semel, sed pluries in eodem magistratu, &

*Pomp Mag
eques adhuc
triumpha-
uit.
Camillus
tres trium-
phos vnā e-
git.*

contra eosdem
sæpè ducibus
urbis, non curio-
tes, sed pedibus
demum curruq
mulum de Acro-
quorum triumph
Imperatoribus
gradu est, soli tr
dictatore aut præ
maiori quata vi
glistratus sunt, c
torem & magist
gamus. Illud
ciuem, quamuis
lo victus foret,
que si contra pi
nus hominum
foret, tanquam
victoria aut ho
relicere. Co
victoria est, i
et bene gerend
triumphare, v
res pub. stetit, v
atates, cum A
torio (quem in
umphauit. Ap
Imperator hoste
differ, aut fund
peplo. Fuisse
gesserant fortia
prælia & maxim
moria exponere
ptores produci
rum virorum ge
goni & Demetri
re in populo. Non
manicis, aureis
quinto quoque

contra eosdem hostes, propter res feliciter gestas, magnis sæpè ducibus triumphare permissum: quodque à principio urbis, non curru triumphali, nec equo vehi triumphantes, sed pedibus incedere assueverant. Postea equo vestiti, demum curru quadriugo triumpharunt. Tameris Romulum de Acrone Ceninensium duce, curru quatuor equorum triumphasse Dionysius asseuerat. Ac ex duobus Imperatoribus in magistratu positis, illi qui in supremo gradu est, soli triumphare permissum. Ideo consul cum dictatore aut prætore non triumphat, ne minor potestas maioriæ quata videatur, nè auspicia, quæ maioris magistratus sunt, cum minoribus confundantur, licet dictatorem & magistrum equitum, vna triumphasse sæpe legamus. Illud denique ex annalibus constat, Romanum ciuem, quamuis reipub. perniciosum & infestum, si bello victus foret, in triumpho deferri non licuisse: quodque si contra piratas, seruos aut fugitiuos, vel aliud genus hominum Romano nomine indignum, bellatum foret, tanquam belli causa erubescenda, quamuis parta victoria aut hostibus fuis, auersisque nemini triumphare licere. Contra verò ciues bello victos, quia lugubris victoria est, ipseque dux minime Imperator censetur, licet bene gerendæ rei occasione data, neque onare, neque triumphare, vel supplicationes cuiquam discernere, dum respub. stetit, vñquam permissum fuit, nisi post aliquot ætates, cum Aurelianus Augustus de Tetrico viro senatorio (quem in oriente vicerat) & Zenobia muliere triumphauit. Apud Græcos verò seruatum diu est, vt qui Imperator hostem fugasset, trophæo donaretur: qui occidisset, aut funditus euertisset, triumpho, vel encomio & peplo. Fuisse autem peplum, velum in quo qui facinoræ gesserant fortia, singula egregie gesta, atque acerrima prælia & maxima effingere, illudque pro immortalis memoria exponere palam, & templis dicare assueuerant, scriptores produnt: in quo deorum imagines, sæpè clarissimorum virorum gesta effingebant. Quare Athenienses Antigoni & Demetrii imagines cum Ioue & Pallade effingere in peplo. Nonnulli peplum eximii candoris vestem sine manicis, aureis distinctam clauis fuisse autumant: quam quinto quoque anno apud Hylem mulieres 6. & 10. Junoni

Triumphantes initio urbis pedibus incedebant.

Rom. ciuem in triumpho ducere non licebat.

Græcorum triumph. Peplum.

GENIALIVM DIERVVM

Encomion. contexebant. Encomium verò carmen in victoris laudem editum ad immortalitatem, quo ipsius res gestæ magnificæ, illustri præconio canebantur, quod epinicion
Epinicion. vocant: trophæum verò monumentum dixere nunc mareum, modò æneum, cum inscriptione & titulis ævo perpetuo duraturis. Nonnunquam, si materia non suppetebat, lapides in iugentem cumulum aggerendo, vel insignem arborem excisis ramis, ibique hostium spolia statuendo, in memoriam posteritatis, bonis & fortibus viris pro trophæis erigebant. Tamei si quiprimi ex Græciæ æneum aut lapideum statuere trophæum, non magnopere probatissuerint, quod regum tantum nomina illis inscriberent, nec militum operam aut fortitudinem, quibus victoria parta fuerat, annotarent. Fuitque moris in locis quibus cum hostibus decertassent & vicissent, aut aliqua insigni clade affectissent, ibi victores duces pro monumento laudis cum ampla inscriptione trophæum ponere, & fortium factorum posteris dare memoriam. Quare Pericles novies propatria victor, trophæum posuit, & aliud Agesilaus inter Anthracem Nartheriumque erexit. La-
Trophæum
quibus sta-
tuerebatur,
et quo loco.
Trophæum di-
uersa variacōnes quod Persas parua manu vicissent, porticum Per-
rum gentiū, sicam de manubiis trophæi loco extruxere. Idem conti-
git Fabio Emiliano, qui ad Rhodanum deuictis Gallis
ex candido lapide velut monumentum magno laudis tro-
phæum tulit. Sylla contra Archelaum potitus victoria,
fixit stemma in quo Martem, Victoriā, & Venerem &
se Venustum inscripsit. Marius verò de Jugurtha & Cym-
bris duplici est trophæo donatus. Metellus autem deuic-
to Sertorio aureum sibi poni iussit. Quod & Flaminius
de torquibus Gallorum anreum statuit, cum elogiis mo-
numentorum cladis illatz. Claudius quoque deuictis
Boiis, ex torquibus Gallorum vnum magni ponderis in
Capitolio donum posuit, index victoriæ & triumph-
Siut Octavius, qui auro rostratz columnæ in foro tro-
phæum fixit. Germanicus verò de victis nationibus inter
Rhenum & Albim, congeriem marmorum, structis mo-
libus, Tiberio sacrauit. Proditumque memoriæ est, Ar-
temisiam, deuicta Rhodia trophæi loco duas statuisse
imagines æneas, vnum Rhodo ciuitatis, alteram illi sti-
gmata inurentem pro æterna memoria dedecoris, igno-
minia-

miniæque acc
 tiochi duce
 proco mari
 mox aestu reu
 mina tropha
 proleto Mil
 re nauali pug
 nari, iisdem
 ter peritos r
 rem gessisse
 precario ab h
 rentur, nec e
 meritis lau
 nos, trabear
 busingeret.
 genibus, tro
 ner, est, ex
 Maximus co
 mis, erexer
 Egypti rex
 callent & pr
 trophæum c
 milio & lang
 nullo negoti
 constituto, ta
 nere consue
 qui dux fortis
 hostium clade
 bat: qui vero
 ctoria potitus
 gis decere im
 silio & astu, q
 potiri. Neq
 trophæa, rebu
 foret regibus
 rigerent: q
 phæum polu
 jecti inde vel
 ne in posteru
 phæa ponere

minis que acceptæ. Mirumque prodi de Numenio Antiochi duce, qui cum in Arabia, æstuante vadoso & reciproco mari, prælio nauali contra Persas victor fuisset: mox æstu reuerso, pedestri certamine ibidem victor, gemina trophæa Joui & Neptuno posuit. Sicut de Neoptolemo Mithridatis duce traditur, circa Mæotim æstate nauali pugna, hyeme verò equestri, glacie concreto mari, iisdem in locis victoriam tulisse. Conuenitque inter peritos rei militaris; quod tamen duces feliciter aliquam præcario ab hoste aliquid petissent, nec trophæo donarentur, nec encomio. Viriatus autem Lusitanus hanc temeritatis laudem tulit, ut potius victoria contra Romanos, trabeas & consulares fasces triumphali loco in montibus figeret. Sic Pompeius, deuictis Hispanis & Alpinis gentibus, trophæa, in Pyrenæis iugis, qua in Hispaniam iter est, excitauit. Et Domitius Aenobarbus, ac Fabius Maximus contra Allobroges, tutres, fixis hostilibus armis, erexere. Inter cæteros memoria proditur Sesostris Egypti rex, sic cum hostibus qui magno certamine dimicassent & præsentis animo restitissent, rem gessisset: ibi trophæum cum coleis & virili membro erigere: si verò remisso & languido animo, perignauim segniter victi, aut nullo negotio pulsi essent, contra eos muliebri genitali constituto, tanquam in desides & ignauos, trophæum ponere consueuisse. Apud Lacedæmonios verò, contra Nam qui dux fortiter dimicasset, & cruento Marte, magnaque hostium clade vicisset, trophæi locò gallum diis immolabat: qui verò deditione & pacto, nec nimium cruenta victoria potitus, belli mala vitasset, bouem: ut signarent, magis decere Imperatorem (iuxta Periclis sententiam) consilio & astu, quam gladio aut multo sanguine fuso victoria potiri. Neque prætereundum, quod tamen ponendi trophæa, rebus prospere gestis, apud Græcos frequens usus foret regibus tamen Macedonum fuisse veritum, ne illa erigerent: quippe cum Caranus deuicto Cisseo rege, trophæum posuisset, noctu veniens leo illud euerit & dirjecit: inde velut fœdi ostenti malique ominis, veritum est, ne in posterum reges Macedonum quæstus victoriis trophæa ponerent.

Qui præcario ab hostibus aliquid petissent.

Sesostris trophæum.

Lacedæmonii victoriæ incruentam laudabant.

Periclis sententia.

Macedonibus trophæum erigere vetitum.

GENIALIVM DIERVm

*Disceptatio Francisci Philelpi cum Grammatico, an lice-
ro aliquando ludum aperueris.*

CAP. XXIII.

FRANCISCVS Philadelphus, ætas suæ homo doctus
& fortunatus, inter sui æui poetas famam carmine pri-
mam auspiciatus est: à principibusque qui eo tempore flo-
ruerunt, magnis honoribus & re familiari auctus & hone-
status fuit. Cuius vitia ineuntis adolescentiæ, postquam
deferbuere cupiditates, cum iam ætate matura senesceret,
magnis postea virtutibus emendauit. Is cum æuo ingra-
uelcente celebris famæ haberetur, & optimatum rogatu
accerfituque Romam aduentasset, experiri credo volens
quantum dicendo valeret, Tusculanas quæstiones Cice-
ronis publicè in scholis legere aggressus est. Ad eum quo-
tidie concursus studiosorum iuuenum, & clari nominis
professorum frequens fiebat. Ipseque inter legendum fir-
ma etiam tunc voce & latere, nouis & exquisitis eloquen-
tiæ generibus præceptisque discipulos imbuebat, explora-
toque iudicio singula dicendi genera, & philosophorum sci-
ta multo cum nitore & cultu pensitabat & rimabatur. E-
um ego adolescentulus senem inter ceteros coæuos meos
colui & obseruaui: cumque ad eum nos quoque ventitare-
mus, memini ipsum inter legendum dicere, Ciceronem
cum eiusmodi quæstiones scriberet, conuentum suæ æta-
tis studiosorum habuisse, ludumque literarium quasi ape-
ruisse: & pleraque hoc genus satis scitè & eleganter, vt
mos ingeniumque eius fuit, non sine multo ornatu in
scholis recensere. Cumque perorasset, & à lectione, vt fit,
discipuli apud eum se colligerent & fabularentur, ipseque
illa eadem sapius ropeteret: animaduerti quempiam
grammaticum florentis facundiæ, cuius nomen libens
prætereo, eius doctrinæ æmulum, qui ipsum perniciali o-
dio prosequèbatur, sæpeque apud studiosos illum in inui-
diam crimenque vocabat, singulaque non modo dicta fa-
ctaquesed verba & nutus obseruabat, contradicere: quæq;
ille dixerat, vera esse pernegare, neque apud autores inue-
niri, Ciceronem ludum aperuisse, aut scholas studiosorum
habuisse, asseuerare. Cumque Philelpus, mitis vt erat &
placidus, non rhetorum scholas, in quas homines passim
venti-

*Ludus Ci-
ceronis.*

ventitaren
studiosos d
dum ape
Patrum epi
cit, qui cum
ludum inib
rauit. Hæc
rer insectar
propè dim
posset exca
villum in
Tandem e
cursu, delita
trouersa, &
ronis multi
apertius si
bens, Cassi
Patrum que
minem, q
Patrum. H
di discipu
pud me d
Catillo in
Quod & N
à primò æ
rum artium
mirum de S
mis viris, q
disciplinis
gloriam pe
diuersarum
thagoras Sa
sophistarum
lor reliquis
Epaminun
phrastum,
Perrarogue
est vir, cui
litis, aut
luri, velu

ventitarent, sed tamen aliquos præstantis ingenii viros, studiosos disciplinarum Ciceronem edocuisse, & quasi ludum aperuisse diceret, idque testimonio probari illius ad Pætum epistola, qua se Dionysium superiorem imitari dicit, qui cum Syracusis expulsus, Athenas commigrasset, ludum inibi aperuit: se pariter habere discipulos asseueravit. Hæc & pleraque cum ille diceret: contraque eum alter insectaretur, & iam non contentione, sed clamoribus & propè dimicatione rem agerent, nec res sisti videretur posse: exandescens Philelphus, tanta indignatione exarsit, ut illum in doctissimum omnium indoctorum vocitaret. Tandem communi discipulorum amicorumque intercusu, desita ira & ardore illo animorum, composita controuersia, & lis dirempta est. Sed cum postea in ipsius Ciceronis multiplici lectione versaremur, inuenimus id ab eo apertius significari. Namq; ad Voluminium Cassium scribens, Cassium & Dolabellam suis auribus frui asseuerat. Ad Pætum quoque. Veniunt qui me audiunt quasi doctum hominem, quia paulo sum quam illi doctior. Et ad Papyrium Pætum. Hircium ego habeo, inquit, & Dolabellam, dicendi discipulos, cœnandi magistros: puto te audisse illos apud me declamitare. Varinius quoque ad Ciceronem de Catillo inquit: Defenditur à Q. Volusio tuo discipulo. Quod & M. Fabius de Cælio & Pansa testatur: qui omnes à primo ætatis gradu Ciceronem in disciplinis bonarum artium sectati fuere. Sed quod de Cicerone, idem mirum de Socrate, Platone, & Aristotele, aliisque doctissimis viris, qui scientia præcelluere, accepimus, qui bonis disciplinis iuuenum animos imbuendo, æternam sibi gloriam peperere, suisque dissertationibus & documentis diuersarum opinionum sectas inuenere. Ante omnes Pythagoras Samius iuuenum æmulantium studia, scholasque sophistarum in Italia habuisse fertur, pluresque discipulos reliquisse magnæ & expertæ virtutis. Sic Thebanum Epaminundam Lysias Pythagoreus, Aristoteles Theophrastum, & Syracusanum Dionysium Plato erudiuit. Ferraroque eximius aliquis ingenio & doctrina inuentus est vir, cuius non aliqua monumenta studiorum mandata literis, aut aliqui discipuli sapientiæ præceptis auditi & imbuti, velut hereditaria munera posteritati relicti fuerint,

GENIALIVM DIERVVM

*In quo gradu cognationis apud plerasque gentes matrimonia
licuerint, & quam diuersi mores in contra-*

hendu nuptii fuerint.

CAPVT XXIV.

INTER omnes constare video, licuisse quondam passim
& nullo delectu aut modo, veteres coniugiis affinium
cognatorumque copulari, quod tamen non æquè apud o-
mnes seruatum est. Nam etsi apud nonnullas Indorum
Babylonis. gentes, Arabes, Persas, Maurosque, qui iuxta Bactrianos
sunt, ac Magos & Babylonios, quorum hoc institutum fuit,
cum quibus Chrysippus sentire visus est, filios matres du-
cere vxores, & cum parentibus stupro coire, atque ex eis
sobolem gignere passim licuerit, idque inter eos coniu-
gium nullis fuerit legibus vetitum: tamen apud reliquas
vbique gentes, tam immaue scelus lege & moribus sub
gravi documento interdictum fuit: nefas feliciter existi-
mantes, filios cum matribus turpi amore commisceri, se-
rarum ritu: quod dictu audituque scædum & pudendum
Egyptiis. est. Egyptii verò sororum moribus coniugisque impli-
cari, & cum his passim matrimonia inire solitauere. Quip-
pe Ptolemæus, vt sororis, quam miro amore deperibat,
coniugium sortiretur, & suam libidinem expleret, passim
id licere permisit. Itaque vt dirum facinus, & notam
turpitudinis nefaria velamento matrimonii obnubila-
Persæ. ret, omnibus id permitti voluit. Id quod Persis quoque
licuit. Nam Cambyfes duas sorores, cum desiderium
ferre non posset, & Darius Satyram iisdem genitam pa-
rentibus connubio sibi deuinxere. Idem Epiroræ & Ma-
Epirotæ. cedones: siquidem & Ptolemæus Ceraunicus Arsinoë
Macedo. duxit, & Olympias Pyrrhi filia fratris coniugio posita
fuit. Contra verò omnis ferè Græcia, qui inter priuatas
Græci. necessitudines cum sororibus commisceri interdictum ha-
buere: nefandumque putauere eodem parente genitos
inuicem incestis nuptiis detineri. Tamen si Atheniensibus
Athenien. germanas ducere vxores, crimini datum non fuerit: quip-
po Cymon Elpenicen duxit, & ex illo traditum, impunè
cum sororibus coniugari. Persis quoque legi imum fuit:
Persæ. neque pudeandum visum est, non modò sororibus, sed &
filiabus commisceri. Nanque Artaxerxes Athosim atque
Mestrim filias iustæ vxoris loco habuit: & alii impunè
id fa-

id factitarunt, quod Græci & pleraque gens improbum
 nefandumque existimarunt. Præ omnibus verò Lesbii
 foedissimæ Veneris fuisse traduntur: apud quos nihil syna-
 ceri erat aut incontaminati: adeo ut ne capiti quidem par-
 cerent, & omni foeda libidine se inquinarent. Apud Ro-
 manos verò tam informia coniugia lege & moribus in-
 terdicta fuere: apud nos licet cum affinibus, cum quibus-
 summa erat necessitudo, coniugalem inire copulam esset
 lege vetitum. ea de causa, ut novos affines agnationibus
 familiarum multasque propinquitates & clientelas mu-
 tuis affinitatibus sibi adscicerent cognationis iure: tamen
 cum sobrinis, aut defunctæ vxoris sorore, vel mortui fra-
 tris vxore copulari non vetabatur. Cæcilius enim Metel-
 lus vxore defuncta, illius sororem desponsam tulit. Et
 Brutus Porciam sobrinam, nulla prohibente lege, despon-
 savit. L. quoque Crassus ex defuncti fratris vxore filios e-
 duxit, & propagavit. Ex descendantibus verò ad neptes
 usque coniugia Romani vetuere, id quod etiam plebis ci-
 teo cautum fuit. Sed fratris filiam ducere vxorem, licet an-
 tea lege vetaretur, subsequens inde temporibus passim id
 licere principes voluere, postquam Claudius Cæsar rem
 defuetam vsurpauit, ut Agrippinam, cuius amore depe-
 ribat, sibi vxorem desponsaret. Idem apud Græcos licui-
 se comperimus. Nanque Alexandrides sororis filiam
 sponsam duxit: ex qua Dorycum, Leonidem & Cleom-
 brotum genuit: quod succedenti ævo à Nerua fuit se-
 uera constitutione inhibutum. Proditus tamen memo-
 riæ est Antonius Caracalla, præter instituta maiorum,
 nouercam Juliam vxorem duxisse, nuptiasque incesto
 primus polluisse, causatus, principi quodcunque liberet,
 imponere licere. Et licet focrus genero copulari nullis au-
 spiciis posset, sobrini tamen filiam vxorem ducere nulla
 leges vetuere. Scipio enim Nasica Africani maiorem fi-
 liam nullo prohibente iure sibi desponsavit: quod alii fre-
 quentes factitarunt. Procedente mox tempore, Valenti-
 ninus Cæsar, ut soboles passim propagaretur, gentesque
 affatim redundarent, duas simul vxores ducere licere, duo-
 busque impunè coniugiis commisceri lege sacra sanc-
 iuit: quam legem Iulius Cæsar decreuisse dicitur, ut libe-
 rorum quærendorum causa, quot vellet quisque vxores
 ducere,

Lesbii.

Romani.

Fratris filiam
 ducere lice-
 bat Roma-
 nis & Græ-

IN D.
 7. I.

Nouercam
 ducere.

Sobrini fi-
 liam ducere.

GENIALIVM DIERV

*Vxores quos
quisq; voluit
ducebat.*

*Demetrii
libido.*

*Athenienses
urbanam
ducebant
uxorem.
Spartani.*

*Brachma.
Numida.
Mauri.
Persarum
& Assyrio-
rum reges.*

*Ritus diuer-
si in contra-
hendis nup-
tiis. Thra-
ces.*

*Babylonii
& Assyrii.*

ducere, facultas foret. Id quod apud Siculos & Athe-
nienſes in vſu fuiſſe quandoque inuenimus, Siquidem
Dionyſius vno ſimul tempore cum Doride Locrenſi &
Ariſtomacha Syracuſana nuptias celebrauit. Et Deme-
metrius Antigonis filius, atque Euripides poëta duobus
ſimul coniugiis nihil veriti ſunt copulari. Socratem
quoque tradunt ſimul Xantippen & Myrtonem Ariſti-
dis neptem habuiſſe vxores. Ipſe verò Demetrius tam
inexhauſta libidinis fuiſſe fertur, v: poſt poſitis armis &
omni apparatu belli contra Megarenſes, Lamia proſti-
tuta amore accenſus, inſeruiret: vt haud immerito Lyſi-
macho oſtentanti vulnera, quæ cum leone mira magni-
tudinis pugnans, paſſus fuerat: ipſius legati reſpondiſſe
ferantur, quaſi alludentes, Demetrium quoque meretrici-
cis Lamia in collo notas & vulnera dentibus inſiſta ex-
hibere potuiſſe. Proditum verò memoriæ eſt, Athenien-
ſes, vt exhauſtam iuuentutem belli cladibus repararent,
decreto cauifſe, vt urbanam ciues ducerent, & ex altera
liberos tollere non vetarentur. Apud Spartanos duas ſi-
mul duxiſſe, crimini fuiſſe datum, ſatis conſtat (licet ali-
qui contra vetitum peſſimo id exemplo ſactitarint) Ly-
curgi lege, qui binas vxores vnas ædes incolere, atque in
eadem domo habitare non permiſit. Brachmanes, Numi-
dæ, & Mauri, pro modo facultatum vxores habent,
itaque multis denas, plerique vigenas habere permiſ-
ſum eſt. Reges quoque Perſarum & Aſſyriorum, plures
quibus ciuitates pro tedimiculis & muliebri mundo lar-
giuntur, habent vxores, Sed ſicut apud diuerſas gentes,
nationeſque diſpares gradus affinitatis cognationeſque,
quib. cum iungerentur, deſinitivæ e: ita mores obſcæ-
nos & ſordidos ritus, ac ſceda quædam ſolennia in con-
trahendis nuptiis, pleræque gentes diſpari obſervarunt
modo. Quippe Thraces mulieres nupturæ, non paren-
tum arbitratu, ſed præmiis nubunt. Virgines enim quæ
forma præcellebant, à viris precio exhibitò, & certa ſub-
taxata pecuniarum ſumma, emebantur. Contra verò de-
formes & minus decoræ, preciis mercabantur viros qui-
bus nubarent. Babylonii & Aſſyrii pecuniare ſunt, nubi-
les virgines ad forum in vnum cogere, circumſtanteque
virorum turba, per præconem ſingulas auctiori: vt quæ
com-

complacita for-
ſa ducere tur.
pter inopiam
producebatur
oſtenſis & reue-
tur. Bæotiis &
niſi ſponſus & ſi
libare, haud
matrimonium
ualuit, ſiquidem
cogebatur, At
ex arboribus Pl
que matrimon
contrahi putar
ptui, ne prius
bat, cui crocot
decennio mai
ſtitutio talis e
ſed decem de
ba: quæ totu
pare volunta
bono honeſto
adimeretur, al
moria eſt, Ph
quaſtum facer
que eo quaſtu
nanciſci: de re
apud Cyprios
ad litora deſce
gatoque corpo
quibus virum n
niſi lex eſt vt v
mo Aneſtidis de
lido auro ſita e
meritis, cuiuſſ
faſerat, nemi
ſtante, Indi ve
virgo eleganti
digna foret.
ſilias in cætu

complacita foret, precio exhibitō, aut datis vadibus, spon-
 da duceretur. Apud Taxilos, Brachmanesque si qua pro-
 pter inopiam virum nancisci non posset, in forum virgo
 producebatur: & classico euocata turba, pudibundisque
 ostensis & reuelatis, cui complacita erat, nuptui daba-
 tur. Bœotii & Locris nihil erat in sponsalibus firmum, Bœotii &
 Locri.
 nisi sponsus & sponsa in ara Euclia virgine dicata prius, Euclia ara.
 libarent, haud aliter, nisi more solenni antea libassent, Romani.
 matrimonium esse rati. Qui mōs Romæ quandoque in-
 ualuit, siquidem olim nuptura in sinu Futini Dei sedere Futinus.
 cogebatur, At apud Indos, nisi nubentes vnguento, quod Indi.
 ex arboribus Phasis fluminis distillat, delibuti forent: ne-
 Phasis flu-
 que matrimonium, neque cognationis iura legitime-
 uis.
 contrahi putarunt. Sicut Atheniensibus nulla dabatur nu-
 ptui, ne prius Dianæ sacra obissent. Nam vestem indu-
 bat, cui crocoton dixere nomen: neque initiari poterat Crocoton.
 decennio maior, vel quinquennio minor. Samnitum in-
 Samnites.
 stitutio talis erat, non cuius homini nuptui locare filias,
 sed decem deligebantur quotannis virgines ex omni tur-
 ba: quæ totidem magnæ indolis iuuenib. darentur, com-
 pare voluntate, vt si suscepta vitæ institutione, aut à
 bono honestoque decederent, per ignominiam illi virgo
 adimeretur, alterique locaretur. Proditum quoque me-
 moria est, Phœnices virgines in lustris & lupanari vulgo
 Phœnices.
 quæstum facere in phano Veneris in oppido Sica: ex-
 Sica.
 que eo quæstu meretricio dotem parare, & ita virum
 nancisci: de reliquo verò donum Veneri exhibere. Quod
 apud Cyprios usurpatum fuit. Nam virgines nupturæ, Cyprii.
 ad littora descendere, & cum hospitibus commisceri, vul-
 gatoque corpore quæstum facere solebant, donec dotes,
 quibus virum nanciscerentur, sibi compararent. Armenii.
 Armenii lex est vt virgines in phano vetustissimo & sanctissi-
 mo Anetidis deæ prostituantur, vbi ipsius statua ex so-
 Anetis.
 lido auro sita erat, quam Antonius expilauit: quibuser-
 meritis, cuiusvis præcipui hominis coniugium fortiri
 fas erat, nemini abnuente, aut tale coniugium detre-
 ctante. Indivero maximum decus arbitrati sunt, si qua
 Indi.
 virgo eleganti munere, aut insigni dono prisca artis
 digna foret. Quibus in more fuit, vt parentes nobiles
 filias in cœtu præstantissimorum iuuenum producant;
 exque

Traxili &
 Brachma.

Bœotii &
 Locri.

Euclia ara.
 Romani.

Futinus.

Indi.
 Phasis flu-
 uis.

Atheniens.

Crocoton.

Samnites.

Phœnices.

Sica.

Cyprii.

Armenii.

Anetis.

Indi.

GENIALIVM DIERV

exque illis virum sibi deligat: qui fortitudine, cursu, pugna, aut specie corporis cæteris antestaret, nullaque dote exhibita, quem sibi illa virum delegerat, sponsum abducebat: quippe cum non genere aut nobilitate, sed libentes cum viris insigni corporis forma iungantur, vt species maneret ad postereros. Quod & Catheorum dicunt proprium fuisse, vt sponsa sibi virum deligat: sed vt eo fœdere iungatur, vt viro defuncto eadem pyra oppetere cogatur. Segoregiorum vetus erat mos, vt paratis instructisque mensis interepulas virgo introducatur: & cui ex conuiuiis aquam dederat, eum sibi virum delegisse videbatur. Sicut apud Talcheas Libycam gentem, vbi multi vnam expetunt, apud futurum socerum instructis epulis coram sponsa scommata iactitant, fabellas & iocos: cuique arridet mulier, illum sibi delegisse censetur. Nonnunquam posita virgine, in victoris præmium decernebant. Indi lulatione & pugnis, victorque præmium sponam abducebat. Idem apud Sacas extimas Scythiæ gentes: nâque hisolebant pro sponsa cum rivali pugnis decernere, victusque velut deformatus ignominia, pudibundus & mœrens in latebra degere, & alterius aspectum lucemque vitare. Circa Mæotim gens est, Laxamatas vocant, apud quos virgo nisi qui hostem confecisset, nuptui dabatur nulli. Et ex Carmanis vxorem ducebat nemo, nisi qui hostis caput ad regem detulisset. Apud Syginnos Persicam gentem, mulier aurigandi perita, quemcunque virum ducere ius habet. Troglodytæ verò fœminas viris desponsas primis noctibus cognati affinesque producant, illasque promiscuis adulteris parere sinunt: postea perpetuæ pudicitiae adscriptæ seuerissimis pœnis, vel minima coniectatione, si deliquissent, coëcebantur. Quem morem Gymnasium incolis, Baleraibus, & Lydis inualuisse legimus. Tradunt quidam Andrimachidis in Aphrica populis vsu multa secula viguisse, vt virgines nupturas regi inprimis offerant, vt illarum pudicitiam ante solennia nuptiarum delibaret. Quod à Volsinentibus quandoque seruatum legimus, vt seruili pressi dominatu, ingenuas filias seruis delibandas darent. Ebulibus verò insulis rex imperare dicitur, qui sine spe coniugis, in quamcunque commotus fuerit, vsuariam capit. Apud Æthiopes pleraque gens

Cathei.

Segoregi.

Talchea.

Indi.

Saca.

Laxamata.

Carmanis.

Syginni.

Troglodyta.

Gymnasium.

Baleraes.

Lydi.

Andrimachida.

Volsinentes.

Ebulus insula.

Æthiopes.

gens solennes
to concubitu
non nouere, se
cebat. Quo
qui turpi conu
re. Inter quo
eubitu conu
quinquennium
agnoscere, &
traditum est a
habere vxores
autem paucior
bebat & fore
tiplici coniugi
mani, qui licet
tamen plures
stare putant.
vsu fuit, vt co
sit, ad quam
gressus usque
rius verò con
multa compl
recenseam, q
tique rerum e
statum nouim
sublati liber
rur, mox illam
fuisse. Sic Ce
tes Xantippe
rem apud Laco
pleraque gent
vt ad lenioris
prolis causa ad
orbæ puellæ i
maritus ad rat
riti propinqu
Asiæ rex, cum
morte sublatu
regno sibi ven
illi simul & re

gens solennes nuptias non nouit, quia passim & indiscreto concubitu miscentur. Garamantes quoque nuptias non nouere, sed ferarum ritu passim in Venerem ruere licebat. Quod quidem à barbaris frequens usurpatum est, qui turpi coitu se immiscentes, expertes tori genialis fuerunt. Inter quos Lymirini populi traduntur vulgato concubitu connubia habere promiscua, filiosque editos post quinquennium in vnum coactos, suum quemque similem agnoscere, & pro filio educere. Neque omiserim quod traditum est apud Persas Medosque, reges quam plures habere vxores, mulieres verò quam pluribus nubere: quæ autem paucioribus quinque viris nupsisset, agrestis habebatur & sordida. Thraces quoque honori ducunt multiplici coniugio & numero vxorum gloriari: sicut Germani, qui licet singulis vxoribus contenti sint, nobiliores tamen plures habere vxores pro decore familiæ & maiestate putant. Apud Arabes, Nabarbaros & Britannos in usu fuit, ut consanguineis cognatisque omnibus vna vxor sit, ad quam per vices quisque suo ordine admittitur: ingressusque ad eam, baculum pro foribus potuit: alterius verò congressum pro adulterio luit. Ac ne nimium multa complectar, neue ulterius barbaros ritus moresque recenscam, de his hæcenus dixisse abunde fuerit. Illud vtrique verum est, quod à Græcis & Romanis pariter factitatum nouimus, ut vxorem, quam quis duxisset, etiam sublati liberis alii dare vsuariam, ex qua liberi gignerentur, mox illam vendicare, legibus & moribus permixtum fuisse. Sic Cato Martiam vxorem amico dedit, & Socrates Xantippem. Atque alii id sæpè factitarunt: quem morem apud Lacedæmonios Lycurgi lege, Tapyrasque, & plerasque gentes inualuisse, documenta sunt: qua cauetur, ut ad senioris vxorem, iuuenis florenti ætate, tollendæ probris causa admittatur: legibus verò Solonis sancitur, ut orbx puellæ iis, qui sunt genere proximi, nubant, vtque si maritus ad rationem Veneream minus potens foret, mariti propinquus illius vxorem nanciscatur. Quare Attalus Asiæ rex, cum falsus rumor inuasisset, Eumenem fratrem morte sublatum fuisse, protinus illius coniugem vnâ cum regno sibi vendicauit, deinde Eumene superstitæ, vxorem illi simul & regnum restituit.

*Garamantes.**Lymirini.**Reges Persarum & Medorum.**Thraces.**Germani.**Arabes.**Nabarbari.**Britanni.**Græci & Romani vxorē**aliis vsuariā dabant.**Solonis lex.*

GENIALIVM DIERVM

Quid sit artemon apud Iureconsultos, & quod dicatur plumbum in ripa positum, de quo ambigitur apud multos,

CAPVT XXV.

*Iaboleni
dapsus.
L. Malum.
ff. de verbor.
signif.*

*Alciatus
artemonem
aliter defini-
nit. Vide eius
comment. in
ris. de verbo.
signif. l. ma-
lum.
Artemon
quid verè
significet.*

MALVM, naui esse partem, licet pleræque naues sine malo sint: artemonem verò non esse naui partem, Jabolenus ex autoritate Labeonis, in primis magni & docti viri, de verborum significatioue notauit. Quasiui ego à Iureconsulto maximo temporum nostrorum, claro in iudiciis & foro, qui esset artemon, qui quasi additamentum, non pars naui à iurisconsulto censeretur, cumque ille ex opinione interpretis, artemen gubernaculum seu clauum naui diceret esse: rursus quasiui ab eo rationem tam variae decisionis, cur malus naui pars sit, cum pleræque naues sine malo sint: gubernaculum verò pars naui censeri non debeat, cum extorto gubernaculo naui haud dubiè fluitaret, & incommoda fieret, arbitriumque moderandi deperiret. Quippe sicut gubernaculum, sic malus naui faciliè demi & addi, figique & refigi potest: plusque operæ & negotii gubernaculum naui, quam malus præstat. Cumque ille subdubitare aliquandiu visus non faciliè obiecta dilueret: tandem dixi, à nostris interpretibus pleræque minus commode & vere definiri: ob quæ non solum imperiti legum & rudes, sed & docti in dissonos sensus dilabuntur: multiplicique affecti errore, veros significatus non planè percipiunt. Non enim gubernaculum naui artemon fuit, ut falso illi opinati sunt, quippe gubernaculum non esse naui partem dicere, est improbissimæ insipientiæ, sed artemon trochlea genus tractorium est, quod Græci vocant, quo fune ductorio per orbiculos traiecto, & acto in gyrum, ut nostris moris est, facili ductu importantur onera velexportantur: vulgoque, quantum coniectura assinquimur, organum dicitur. Is autem artemon naui pars non erat, cum non navigationi: sed oneri inferendo machina commode constructa fuerit. Iterum idem Jabolenus plumbum quod pro tegulis tecto appositum foret, ædium partem esse ex autoritate eiusdem Labeonis asseruerat. Quod verò in ripa tegendi causa locaretur, contra esse dixit: quo fit: ut vendita domo vel legata

egata plumbum
non accedat.
professoribus qu
erantur, i pleque
ingenuè se id
plumbum quod
acire, quod tect
lo loco: elictum
umve fuisset: e
riet inherens er
tus, vnde vulgò a
hæsit & subside
Labeonis quod t
erant, ædifici pa
adhæserant, ut p
non esse licet ad
interuenit. Itaq
quod in ripa ita
cedere, legiti
Quod esset colleg
quiver

DRIMVM fac
ualium fuisse
cipio originum
egibus armisque
instituta ciuitate
stituit sacerdotes
appellauit, qua
Referet tamen
Romuli nutrice
fato amfissit,
plumque & car
loci essent & fe
coniuncti. Ho
sola aligata, qu
stare solenni mo
donati primum
quod mansit, ita

legata plumbum quod esset in ripa, venditioni aut legato non accedat. Quid esset plumbum in ripa, scapè à iuris professoribus quæsiui. Et tamen si nonnulli inani opinione ferantur, ipseque legum interpres alioquifacundissimus, ingenuè se id ignorare fateatur, animaduerti tandem plumbum quod esset* in ripa regendi causa, illud dici conuenire, quod testō destinatum, necdum appositum, aliquo loco elictum, donec testō apponeretur, commendatumve fuisset: esseque in ripa id commodè dici, quod parietin inherens erectum, ita subsidet, ne humi iaceat penitus, vnde vulgò arripere dicunt. Id autem plumbi quod ita hæsit & subsidet, in ripa esse dictum est. Fuit ergo opinio Labeonis quod tamen si regulæ plumbeæ, quæ in testō sitæ erant, ædificii pars forent: illas tamen quæ sepositæ muro adhæserant, vt paulò post apponerentur, ædificii partem non esse, licet ad eum vsum destinatæ, vt pro regulis testō inserui ent. Itaque legata domo aut vendita, plumbum, quod in ripa ita situm erat, venditioni aut legato non accedere, legitimè putarunt.

Quod esset collegium fratrum Arualium Rome institutum, quivæ Salii sacerdotes, & quod societatum genera fuerunt.

CAPVT XXVI.

PRIMUM sacerdotum Romæ collegium, fratrum Arualium fuisse multi asserunt. Hoc enim sacrum à principio originum Romulus instituit primus. Nam cum legibus armisque urbem munivisset, ne religio in benè instituta ciuitate deesset, vndecim fratres Aruales constituit sacerdotes, seque duodecimum. Fratresque ideo appellauit, quasi mutua charitate & fœdere nexi forent. Refert tamen Masurius Sabinus, Accam* Larentiam Romuli nutricem, duodecim eduxisse filios, & cum vnum fato amisisset, in defuncti locum Romulum asciuisse: ipsumque & ceteros Aruales appellasse fratres, quod focii essent & ferè pares, agrestis & pastoritia sodalitate coniuncti. Horum insigne fuit spicea corona alba, insula aligata, quam, dum operantur sacris, singulos gestare solenni more decebat: quo insigni ab Acca Larentia donati primum fuere: isque honor perennis illis perpetuò mansit, ita vt nullo successu vel casu tanta societas

** Hypatris
legit Alcia-
tus loco su-
prà citato.*

*Primum
collegium
Romanum.
Fratres Ar-
uales cur
dicti.
Romuli
* al. Laurē-
tiam, & ita
deinceps.*

GENIALIVM DIERVm

Solduni.

*συνπρόσηκόντων
αλλοτρίων.*

*Hunorum
foedus.*

Hiberi.

Cantabri.

*Sociani.
Solduni.*

Æthiop.

nisi vita finiretur : tantæque fuit amplitudinis , vt etiam ab hostibus captos , & in extrema fortuna , aut exules , quanuis nullo postliminio redemptos honor hic comitaretur. Apud Aquitanos verò Solduni dicti sunt , quorum societas erat , vt iisdem vitæ commodis opibusque promiscuo vsu fruuntur : si quid autem aduersi contingeret eosdem casus , eandemque fortunam , ac etiam vitæ interitum , vna subire cogerentur. Quod ab ægyptiis vsurpatum legimus , quibus amicitiæ genus & sodaliticium fuit , cui nomen *συνπρόσηκόντων* , quasi commorientium , qua nulla sanctior , firmiorque fuit : quo genere Antonius & Cleopatra , cui plus nimio se addixit , mutuo affectu deuincti fuere hac lege copulati , vt si fatale quippiam aut dici casus alteri contigisset , alter tanquam poenæ socius eundem fortunæ exitum esset laturus , sociique & comites essent fortunarum & calamitatum. Apud Hunos tale foedus inexplicabili nexu contrahebatur , vt viginti viri generosi spiritus , eisdem sacris initiati , vnâ comites essent consiliorum , & voluntatum : eo vinculo , vt in conuictu frequenti & contubernio maneant , & ne punctum quidem temporis vacuum relinquunt : prosperaque & incommoda mutuis officiis ferant ad supremum diem : morte autem obita , superstites defunctum efferrant , & comitentur. Hiberorum verò mos fuit , vt amici in familiaria iura assueti , principi se deuoueant , vitæ mortisque vltiores : quippe ita in cohorte amicorum deuoti erant , omnium consiliorum secretorumque participes fiant , & si quid timendum accidisset , omnes casus , & fortunæ minas , atque vnâ mortem oppetere cogantur. Qui mos Cantabris fuisse traditur , vt pro amicis & federatis sociali fide se immolare , atque interire non dubitarent , insigni testimonio mutux charitatis & perpetui amoris. Ex Socianis quoque Gallorum gente , sexcenti ex primoribus , Solduni vocati , vnâ cum rege viuunt & commoriuntur : nefas putantes , superstitem principi suo esse. Apud alios verò intimi familiares , qui manus , mens , lingua , & oculus , atque aures principis vocantur , in eodem cultu & conuictu sunt , rei nullius signari , & amici principis , qui arcana consilia & abditos sensus soli cognouerunt. Ab Æthiopibus seruatum

VM

tudinis, vte in
 tuna, aut ex
 honor hic con
 ti sunt, quo
 is opibulque
 nerfi conting
 ac etiam vita
 ab Egyptiis
 nus & sodali
 commorient
 genere Anto
 , mutuo aff
 fatale quipp
 quam penna
 rus, sociique
 m, Apud He
 hebat, vti
 ris initiati,
 um: eo vinc
 maneant, die
 quant: pro
 nt ad suprem
 defunctum
 nos fuit, vt a
 euoueant, v
 e amicorum
 eorumque pa
 t, omnes ca
 ppetere cog
 ur, vt pro au
 atque inter
 tuæ charitat
 allorum gen
 ti, vna cum
 ntes, super
 timi familiar
 que aures pri
 unt, reuoc
 a consiliis &
 Ethiopibus
 uatua

natum est, vt familiares in regis societate per omne ob
 sequium insinuati, vna cum rege ad supremos annos vi
 uant consociati & foederati, qui summum inter amicos
 locum tenent, & si qua corporis parte rex mancus fieret,
 eodem membro se deforment, eoque morte sublato, spon
 te intereant. Tauri apud Scythas cum regibus præcipue
 gratos: & qui magno in honore fuissent, ex amicis sepe
 lire in vsu fuit, cui rex tanquam pignus amoris aurem
 abscindere solebat. Apud Græcos vsurpatum est, vt cum
 aliqui in explicabili nexu copulantur, vno pallio inuicem
 se operiant, & morte obita eodem cumulentur: quo signi
 ficabant, duo simul corpora concordibus animis & vna
 mente teneri. Priscis autem Longobardis maximum fuit
 amoris vinculum apud liquem ponere barbam. Is enim
 intimo foedere astrictus erat, apud quem lanuginem quif
 piam deposuisset, sicut apud Persas donari annulo à rege,
 foedus in explicabile & summi amoris vinculum putaba
 tur. Huic ergo Larentiæ, quæ Flauia dicta est, mense A
 prili solennes, dies & sacra ab Aneo instituta, Romani af
 fiduè celebrant: quæ Larentalia dicta sunt, & decimo
 calendas Januarias, quidies Ioui feriatius erat. Cui Mar
 tis flamen, plerunque pontifex in Velabro, vbi Larentiæ
 ara & statua erat, sacrum anniuersarium facere, ad eiusque
 sepulchrum Decembri mense conuenire frequentes, &
 dare inferias solebant, quod populum Romanum dece
 dens hæredem fecerat. Cuius rei causa, eius dies inter fa
 stos relatus fuit. Stataque die flamen Quirinalis illi quot
 annis sacrum facit. Huius postea exemplo inter Romu
 lum & Tatium in ira societate retinendis Sabinorum sa
 cris, sodales Titii à T. Tatius, vel à titiis auibus, quas ob
 seruauit augures, denominati sunt. Post quæ, sodalitates, Titii
 sacris Idæis magnæ matris receptis, Romæ sub idem tem
 pus inuentæ, veluti publica munera habita sunt, sicut
 sub Tyberio Augustales, qui numero quinque & viginti
 exprimatoribus vrbis, sorte ducebantur: quos Tiberius
 Julia genti sacrauit. Et Antonini temporibus Antonia
 ni sodales, mox Æliani, & Aureliani, & demum Fausti
 nianæ puellæ ad imaginem antiquitatis nuncupatæ, quin
 in principis comitatu in explicabili foedere vincti erant, &
 post funera illi flamines & sacerdotes consecrati. Sed cum
 à Ro-

Tauri.

Græci.

Longobardi.

Persæ.

Larentalia.

Sodales,

Titii.

Titii aues.

Sodales.

Augustales.

Sodales An-

toniniani.

GENIALIVM DIERV

Salii.

*Pelta coeli
rus de lapsa.*

*Insigne Sa-
liorum.*

*Tripudia
Saliorum
carmina.*

*Ventrem in
carminibus
Salearib. no-
minari ne-
fas erat.*

à Romulo hoc sacerdotium primum institutum ferant, reliqua sacra Numa summus religionum cultor obiecit, nulla controuersia est. Nam & Pontifices, Flamines, Salios, atque Augures ab ipso inuentos tradunt. Fuerunt enim Salii Martis sacerdotes numero duodecim ex patriciis, liberi & ciues, & qui neutro parente orbatii essent à Numa seu Tullo Hostilio bello contra Fidenates (vultus auctor est) voti causa nuncupati, qui postea numerum Saliorum duplicasse fertur, ita ut quatuor & viginti bellipacisque temporibus collegio cooptarentur: cuius sacri causa hæc & origo fertur: Cum enim regnante Numæ, morbo & afflatu noxiæ ciuitas affecta esset, eaque lues nullis sacrificiis aut piaculis sedari videretur posset, in manus Numæ decidisse ferunt. In qua cum virbis salutem suam crederent, ne inuentu facilis, & ob id furto exposita esset, alias undecim elaboratæ artis eadem facie mensuraque à Mamurrio fabro, ne dignosci possent, constructas dicunt fuisse: illasque in Martis sacrarij asseruisse, illarumque custodes, Salios vocasse: quorum princeps præsul, alter vates, alius magister, qui præsidebant dicti: Illorumque insigne tunica erat panicea, & æneum in pectore tegmen, quod supra tunicam versicolore inducebant: tum balthei, & æneæ galeæ: quibus ornati Martio mense, cum tripudiis tibiam, solenni que saltu cœlestia ancylia eiusmodi ferentes, culti ornatique prodibant: ipsique gladiolis illa percutientes cum gressu & gradu composito, pulsu pedum ad sonum vocis modulato, per Capitolum & forum perque urbem incedebant. Inque eo tripudio Mamurrium fabrum, qui tam exacte illa molitus esset, in nominis memoriam sempiternam ac pennatas impennatasque agnas pro spicis & aristis, & Lucecium Iouem, Janumque deorum Deum, aliosque deos: excepta Venere, quam in carminibus Saliaribus nominare nefas erat, verbis subobscuris, Marti consecratis, quæ nec mutare licebat, ritu prisce religionis, in fine carminum refererebant. Post aliquot verò ætates, Imperatorum nomina sui carminibus Salios adnotare constitutum fuit: ut illorum quoque memoriam sempiternæ gloria mandarent. Quare Germanici nomen Saliari carmine & mox

mox aliorum nomen
rata fuere, quod
essere antequam
um sacra & festos
nibus cum cantu
ant: in quibus
uenta adhibeban
n posterum. Qu
nare, quod nisi e
ur uemo: & nisi li
Quodque Appius
us, & L. Bibacul
e, gloriæ duxere.
lorum fuisset coo
philosophus natus
alios adnumerat
us ferret. Erat
ræturam, alium
nter Salios esse
inates, Salios M
d magnam aram
fallere consuevit
ncylia de prompt
amen genibus n
er feciales indice
uria Saliorum c
Martem e sua sede
na expediti, legio
omnia hostilia est
nes habiti sunt, d
nire, peregrè pro
uid publicæ prin
titisque maneret

*Qui illos, a
consules au*

*QV o d Rom
beaq; & reli*

& mox aliorum principum, intercurſu temporum, celebrata fuere, quo tempore Faminica dialis vxor capillum peſtere antequam ancylia conderentur, vetabatur: quo-
rum ſacra & feſtos dies coenis ſumptuoſis, & commeſſationibus cum cantu & ſymphoria opipare celebrare ſoliti ſunt: in quibus fuitiles coronas & alia conuiuſis oblectamenta adhibebant. Hique dies religioſi & ſacri manſere in poſterum. Quod ſacerdotium quanti fuerit, licet æſtimare, quod niſi ex patriciis ad hunc honorem admitteretur nemo: & niſi liber & ciuis, patrimus & matrimus foret: Quodque Appius Claudius triumphalis, Scipio Africanus, & L. Bibaculus inter Salios eſſe, & hæc ſacra attractare, gloriæ duxere. Et Titus Veſpaſianus, quod numero Saliorum fuiſſet coopatus, gratias egit. Antonius quoque Philoſophus natus octo annos, ab Adriano Cæſare inter Salios adnumerari laudi duxit, velut magni ſplendoris munus ferret. Eratque conſtitutum, vt qui conſularum aut præturam, aliūve magiſtratum gereret: ancylia ferre, & inter Salios eſſe cogi nequiret. Præter quæ, etiam apud Larinates, Salios Martis ſacerdotes fuiſſe: & in ſacris Herculis ad magnam aram, Salios ſacrorum miniſtros cum cantu præſallere conſueſſe comperimus. Et tamenſi Martio menſe ancylia deprompta è Martis ſacrario prodirent, ſi quando tamen gentibus nationibusque iuſtum piumque bellum perfectiales indicebatur, ancylia in eodem ſacrario, aut in curia Saliorum commouere moris erat, quaſi eo motu Martem è ſua ſede excitum, eoque propitio & volente, arma expediri, legiones conſcribi, exercitus apparari, atque omnia hoſtilia eſſe designarent: qui dies religioſi & infames habiti ſunt, quibus antequam conderentur, ſponſalia inire, peregrè proficiſci, aut pacis fœdera tractare, vel aliquid publicæ priuatæve rei inceptare, velut mali auſpicii, triſtiſque maneret exitus, omniſolum fuit.

Qui liſtores, apparitoresque habebat dictator, quos conſules aut prætores, quaſtoresve, qui veſtes res habebant, & qui non.

CAPVT XXVII.

QVOD Romulus parto regno cum ſella curuli trabeaq; & reliquo ornatu ſe auguſtiorẽ feciſſet, tum maxi-

GENIALIVM DIERVM

*Lictores.
Apparito-
res.*

Viatores.

*Lictorum
munus.*

*Accensus.
Præco.*

Brutiarii.

*Secures ab-
iectæ post
exactores-
ges.*

maximè duodecim lictoribus insigne fecerit, qui fasces seculares velut insignia maiestatis præferrent, à multis est memoriæ mandatum. Nonnulli Tullum Hostilium Romanum regem primo purpuratum cum lictoribus & fascibus in publicum produisse ferunt. Sed perpendimus non lictores modò cum fascibus & securibus, sed apparitores quoque regem præire consueisse. Fuere enim apparitores ministri regii, qui astabant lateri, & corporis stipatores erant: ut si quando opus esset, ad imperium nutumque regis præsto forent. Præter quos fuere viatores in regio comitatu, qui quoties senatus cogendus esset ex agris, Senatores aduocarent, contumacesque citarent & arriperent. Quippe cum prisca temporibus proceres ciuitatis morarentur in agris, si quando concilium publicum cogendum erat, à villis accerserentur, in senatum: ex quo qui eos euocabant, viatores dicti: quique ex viatoribus ligandis cadendique ius habebant, lictores nominati sunt, quibus iussu regis delinquentes vincire, nudatosque virgis cadere, & si crimen expoleret, securi percutere, negotium erat. Ideo lora in sinu gestantes, regi apparebant quibusque mandatum erat, facinorosis & delinquentibus crura & manus ligabant, ut post verbera nouissimo exemplo afficerent. Præter quos fuit accensus & præco, qui dicto consulis alteriusve magistratus ad imperium nutumque præsto essent. Accensus, ut ad concionem: præco, ut ad comitia Quirites aduocaret. Quod munus ut esset expeditius, libertis dari consuevit, sicut ministrorum & apparitorum, Brutiariis, coactis seruilis exhibere, pro eo quod bello Punico secundo post cladem Cannensem ad Hannibalem defecissent primi. Sed cum post exactos reges Coss. creatis, omnia insignia, quæ apud reges erant, populus consilibus concessa voluerit, Brutus & Valerius Publicola, qui assertores & vindices Romanæ maiestatis fuere, cum statuissent non formidolosum & ferum, sed mitem & plebi percharum efficere Consulatum, utque offensionem & inuidiam vitarent, in publicum prodeunt res cum eisdem quibus reges insigniis, secures à fascibus dimouerunt: & cum solis fascibus ad populum concionati sunt. Inde mansit in posterum, ut cum duodecim fascibus, totidem lictores sine securib. consuli præirent. Hæc enim

enim fuere in-
ris. Illis ergo
præferabantur
perii tenebant
ius tribunal pr
nore summi in
ret quomodo &
viatoresque &
bant: consili
tantum, demp
provincia, aut
cum securibus
Idque ideo ca
purgare, illor
flagitiaque &
In vrbem enim
pe suprema
merum no
lem & pto
consulis fili
decim vt co
solent: extra
ruisse iuueni
uilegio hono
consularem n
ni autem ple
origine sine l
pe cum Tibe
torib. primus
uincias fortir
lictors habet
ro, ædiles, du
sionem & vo
vtebatur, ne
res cum fasci
habuisse lega
res quætores
cuisse appare
ribus inter de
dia pœnas à

erit, qui fasces
errent, à multis
allum Hostiliu
m lictoribus
ed perpendis
us, sed appa
uere enim app
& corporis sup
perium nutu
e viatores in
us esset ex ag
tarent & attri
rocere ciuitas
in publicum co
tum: ex quo di
ex viatoribus
nominati sunt
datoque virg
reutere, nego
apparebant qu
quentibus cr
issimo exempt
præco, qui d
um nutum q
præco, ut ad
ut esset expe
orum & appa
e, pro eo qu
ntem ad Ha
st exactos reg
reges erant, p
tus & Valen
anæ maiesta
& ferum, se
latum, ut q
cum prodeun
cures à fascib
lum conciona
duodecim fasce
præirent. Ha
enit

enim fuere insignia summi honoris imperii consularis. Illis ergo magistratibus secures cum fascibus in vrbe præferebantur, qui sine prouocatione summam imperii tenebant, ut dictatori, & decemviris, à quibus ad maius tribunal prouocatio non erat. Dictatori ergo pro honore summi imperii, quod plus iuris & maiestatis haberet quatuor & viginti lictores cum fascibus & securibus. viatoresque & apparitores, qui summouerent turbas, præstantibus consilibus in vrbe duodecim lictores cum fascibus tantum, demptis securibus: foris verò, ut in decreta sibi prouincia, aut quum castris & legionibus præessent, fasces cum securibus, unaque lictores apparitoresque præcedebant. Idque ideo cautum, ut prouinciam perniciosissimis hominibus purgare, illorumque audaciæ & temeritati obuiam ire, flagitiaque & dedecora pœnis & damno multare valerent. In vrbe enim consuli cum securibus, esse ius non erat: quippe suprema potestas, ius de nece cuius consuli intra pomerium non datur. Obseruatumque fuit, ut inter consulum & ptoximum lictorem, nemini officii causa nisi pratori in consulis filio aditus esset. Pratori verò in vrbe non duodecim ut consuli, sed sex tantummodo lictores apparere solent: extra vero urbem, aliquando cum securibus apparuisse iuuenimus. Paulo tamen Æmylio in prætura privilegio honoris duodecim secures apparuisse ferunt, ut consulare maiestatem in prouincia præseferret. Tribuni autem plebis solum viatorem, apparitoremque à prima origine sine lictore habuere: qui etiam libertini erant, quippe cum Tiberius Gracchus in tribunatu libertis apparitoribus primus usus fuisse dicatur. Postea verò quam prouincias sortiri cœperet, & illis cum imperio præesse, etiam lictores habendi tribuno facultas data est: Quæstores vero, ædiles, duumviri, & minores magistratus, qui prehensionem & vocationem non habebant, in vrbe nec lictore utebantur, nec viatore: tametsi prætorem duodecim secures cum fascibus, & quæstorē, lictorē, & fasces quandoque habuisse legamus: quod in prouinciis, quas sortiti prætores quæstoresque fuerant, non autē intra pomerium id licuisse apparet. Extra urbem enim his uti fascibus & lictoribus interdum cum securibus licebat, ut sceleris, & perfidiæ pœnas à facinorosis expererent: in vrbe verò minime

Secures cum fascibus præferebantur post exactos reges.

Consulibus quor lictores Vide de hac re infra lib.

2. cap. 27

Ius necis intra pomerium consuli non dabatur. pratori in vrbe quos lictores.

Tribuni plebis viatores & apparitores.

GENIALIVM DI ERVM

*Quæstor par-
ricus qui &
Parricidius
Lictores cū
fascibus in
urbe habere
quibus per-
missum.*

nisi quæstores parrici forent, quibus pro imperio & ma-
iestate cum crimina vindicarent. in urbe lictores cum se-
curib. sæpè prælati sunt Marcus tamen Linius Drusus dum
quæstor Asiam obtinerent. nullo licitore aut alio insigni
honorum uti voluit, ne quid seipso insignius prouincia
haberet. His ergo quorum erat maius imperium, & ma-
xima auspicia, quique cum adeunt magistratus. Vestæ &
penatib. rem diuinam faciunt. ut dictatori, consuli & præ-
tori, passim lictores cum fascib. in urbe habere licuit. Di-
ctatori etiam cum securibus, cæteris verò, qui minima au-
spicia habebant, licitore uti non licuit, nisi quæstori parri-
cio, ut percensimus. Fuitque vetus constitutum, ut præ-
fecti prouinciarum & præsidēs, senatoribus ex claris ma-
ioribus & inclytæ familiæ, peregrè agentibus, quo con-
spectior dignitas & honoratior foret, plerunque in prouin-
cia lictores cum bacillis darent: utque reges externi aut

*Lictores
cum bacillis
Regibus ex-
ternis præses
cum licitori-
bus & fasci-
bus præibat.
Lictores
cum virgis
laureatis.
Lictores fo-
res virga
percutiebāt.
Lictorum
munus.*

federati in prouincia populi Romani venirent, magi-
stratus Romanus aut præses illi cum licitoribus & fascibus
præiret. Mario enim prætor Asiam obtinente, & in eam
profecto Mithridate, semper cum fascibus Marius præ-
cessit Mithridatem. Qui quidem lictores non his modo
magistratibus, sed & Vestalibus & sacerdotibus, mox
Cæsaribus & summis Imperatoribus cum virgis laureat-
is, & Augustis mulieribus pro muliebri fastigio præces-
sere. Quare Agrippinæ matri Neronis perpetuo sena-
tus consulto lictores duo tributū fuere, & Flaminium Clau-
diale. Contra Tiberius Drusillæ matri decerni licitorem
minimè passus fuit, licet Augustus illam in familiam no-
menque Augustæ testamento ascuiisset. Illud quoque ob-
seruatum est, ut cum lictores iussu Consulū aliquem e do-
mo euocarent, fores ad ium virga percuterent, quasi eo
signo publicam adesse personā innotesceret. Si cui tamen
ob claritatem dignitatemque deferrebant, virga fores per-
cuti vetabant. Cum enim Pompeius Magnus Possidonis
domum, summi sapientiæ Professoris esset ingressurus,
fores virga percuti vetuit, & fasces sumpsit. Etsi quando di-
ctatori, consuli aut prætori præirent, pro imperii maiesta-
te obuiū quæque semita cedere, denudare caput, & obsequi
honoris causa equo descendere iuberent, obuiamque
turbam virga subsisterent, & summonerent. Apud Athe-
nienſes &

nienſes & o-
notaretur,
gas habuer
Fertur vero
vno licitore
tereundum
mittere fasc
imperi o pa
affectati reg
sum missi:
tiora arbitri
consuli etia
solere. quæ
expedition
esset. Paul
ro album p
tos cum m
rem licitori
dis licitore
co habitur
victoria co
reatis fasc
Romam n
re, navem
cium esse:
sis & dissip
maduerſu
prælio, lau
tū, ut in vi
tur. Ipsis ve
nomen, qu
Verus feci
ret, illosq;
Quædam
tum que m
maiores sa
hirudines
ualla loco
& nocturn
perarent.

nienſes & omnem ferè Græciâ, vt diſcrimen perſonarum notaretur, magiſtratus non liſtores, ſed lixæ ſimul & virgas habuerunt vice liſtorum, quos *λεῖπες* nuncupant. *lixæ* & *virgas* loco liſtorum habebant. Fertur verò Germanicus, Athenienſes ſocios & fœderatos vno liſtore velut præcipuo munere donafſe. Neque præſtorum habebant. mittere faſces conſueuiſſe: vt ſignarent honori deſerre, & *λεῖπες*. imperio parère. Quare Valerius Publicola in ſuſpicionem ſummiſſio ſummiſit: ſcil. populi quam conſulis maietàtē & iura, potiora arbitratus. Liſtoresque cum faſcibus ſæpè paludatos conſuli etiam paludato in prouinciam profeſturo præire ſolere: quæ quidem paludamenta tunc ſumebant, cum in expeditionem aut decretam ſibi prouinciam conſulturus eſſet. Paulo tamē Æmilio prætori in Hiberiam profeſturo album paludamentum, ac liſtores miniſtrosque albatos cum modico comitatu tributos comperimus. Sine autem liſtoribus proficiſci in prouinciam, aut cōſulib. profectis liſtores in vrbe manſiſſe, religioni eſt & prodigii loco habitum. Fuit quoque receptus mos vt quoties inſigni Faſces lauri reati. victoria conſules potiti eſſent, obres proſperè geſtas laureatis faſcibus prælatis incederent literasque laureatas *Litera laureata*. Romam mitti, aut nuncios cum iaculis laureatis aduenire. reata. re, navemque laureatā aut vittatam, ſcælicis victoria nuncium eſſe: ac lata & magna ſignificare tunc, quum depulſis & diſſipatis copiis hoſtes victi eſſent & proſtigati, animaduverſum eſt. Victo enim Mithridate, & fugato duplici prælio, lauro ornatam navem, & bellico apparatu inſtructā, vt in victoria mos erat, Lucullus Romam miſſiſſe dicitur. Iſſis verò nunciis tabellarius, Græci *πτεροφόρος* dixerunt nomen, quoniam erectas pinnaulas geſtat: quod Ælius Verus feciſſe dicitur, vt cuſtorib. alias penatās imponeret, illoſque ventorum nominibus appellaret: quandoque *Παρύρας* & *Παραπτόρος*, Perſæ *αἰσῆρος* & *αἰσῆρος*. Proditumque memoriæ eſt, columbas tabellariorum, vice apud maiores ſæpè fungi ſolitas: quippe Cæcinnæ Volaterranus hirūdines victoriæ nuncias habuit. Cyrus verò per interualla locorū tabellarios ita diſpoſuit, vt fatigatis recentes, & nocturni diurnis ſuccederent: adeo vt volantes grues ſu perarent. Quod & Xerxes feciſſe dicitur, vt cuſtores inui-

cem

Tabellario-
rum diuerſa
nomina.

Columbari-
& hirundi-
um ars.

Tabellarii
Cyri per in-
terualla lo-
corum.

GENIALIVM DIERV

*Cornix lite
as perferēs.*

*Græcorum
mos audito
lausto nun-
cio.
Carthagi-
nenses.*

*Betulla
virga.*

*Alexandriæ
fasces non
ingredie-
bantur.*

cem succedentes haberet dispositos, quos neque imber, neque noxa à cursu dimoueret. Inter alios Marthes Ægypti rex proditur cornicem habuisse, cui cursoris vice literas perferendas dabat. Nec ab re fuerit meminisse, ex viridi lauro fascium Luculli, Pompeii fasces languentibus foliis lictores exornare, concessæ mox victoriæ omen fecisse. Sicut Superbus Tarquinius, ne suum ducem Latini agnoscerent, néve discreta insignia haberent, ex Latinis Romanisque fascibus manipulos miscuit, singulosque ex binis fecit. Ipse tamen Pompeius, licet se Imperatorem siuerit appellari, nunquam tamen in fascibus insignia lauræ coronæ detulisse legitur: quo exemplo arguitur, Imperatorem fascibus laureas apponi consueisse: quo iustum imperium & legitimus triumphus notaretur. Apud Græcos verò vetusto more receptum est, ut si quid faustè & feliciter nuncii afferrent, coronati aduentarent: ipsique ciues felici accepto nuncio, in communis signum lætitiæ coronati incederent, ouantes gratantesque. Carthaginenses, rebus feliciter gestis, præcipuum lætitiæ genus habent, victimas cadere, ludos celebrare, munera mittere. Quodque fascibus, quos præferebant lictores, Betullas virgas maxime commodas duxere. Itaque ex illarum virgis, tum propter candorem, tum propter tenuitatem publicos fasces, qui magistratibus præirent, efficere. Atque illud animaduersum est, quod tametsi ad reliquas prouincias, præfides & magistratus cum lictore & fascibus irent: tamen Alexandriam consulares fasces accedere, aut urbem inire vetabatur: quod diuinis carminibus & vaticinio prædictum esset, tunc demum Ægyptum fore liberam, cum adeam Romani fasces aduentarent. Tametsi Romani magistratus libera & fœderata oppida, velut sociali fide copulata, plerunque sine lictore aut fascibus adirent.

Quod regium diadema tam apud Romanos, quam apud exterarum nationes gentesque fuerit, & qua insignia.

CAPVT XXVIII.

*Paulus
Cortesium,
Plutarchi*

APUD Paulum Cortesium virum doctum, & mihi per familiarem, legebatur Luculli vita ex Plutarcho, in qua expeditionem & prælia contra Mithridatem à Sylla primum

primum, n
verborum re
bile bellum
de consilio
meru, ac sub
ad sortem,
in tanto disc
more consu
feditur, &
tum anim
opite gestat
voluisse:
ualia in ma
uenire sole
imè aptissim
quidam vir
quoniam mo
gestaretur, s
diadema regi
neque illo ef
raret. Qua
aliud fuisse
gium tam R
fasces esse
tum Plinius
quid vlceris
taquam regi
re, qua in pa
feruntur vete
alligasse, sem
telus, quod
Virtuti seu D
quo Armen
Pompeii ped
re, & omni
der memorat
terasset, m
nam candida
fi. Quod om
verus docuit.

primum, mox à Lucullo suscepta, multa cum facundia verborum refert, cum quo multiplex, varium & inexpiable bellum fuit: quoque modo fufus & profligatus, quum de consciscenda morte cogitaret, repentinæ incurfionis meru, ac subito malo perterritus, eunuchume cubiculo ad sororem, & duas vxores, Monymam & Veronicam, vt in tanto discrimine, ne consternarentur, sibi vel honesta morte consulere, antè quàm victor hostis adueniret, misisse dicitur, & dum alii alio letho absuuerentur, illarum alterum animo consternatam, diademate detractò, quod capite gestabat, & collo circumdato, suspendio vitam finire voluisse: alteram veneno mortem sibi consciuisse, & qualia in magnis discriminibus & summæ fortunæ casibus euenire solent: in eandem sententiam multa commodissimè aptissimeque enarrat. Atque hæc cum legerentur, quidam vir curiosus & haud illiteratus, qui vnà aderat, quoniam modo potuisset quispiam diademate quod capite gestaretur, suspendio vitam finire, demirabatur: quippe diademata regium ex auro gemmisque constare dicebat, neque illo efficere potuisse quenquam, vt laqueo deperiret. Quæ cum dixisset, multique idem sentirent, dixi aliud fuisse sententiæ & opinionis meæ, diademaque regium tam Romanis quàm exteris gentibus, candidam fasciam esse respondi, quod insigne à Libero patre inuentum Plinius notauit: ideo crimini datum Pompeio fuisse, quòd vlceris velandi causa, crus fascia circumcingeret, tanquam regium sibi diadema vendicaret: nihilque referre, qua in parte gestaretur, illi obiectum esse: tamen si ferantur veteres, quòd caligis non vterentur, crura fasciis alligasse, femoraliaque & tibialia habuisse. Et Lucius Metellus, quod vlceris causa frontem fascia circumdedit, Vittati seu Diademati cognomen tulisse. Tigranes quoque Armenius candidam fasciam insigne regium ante Pompeii pedes abiecisse dicitur, velut dominatione cederet, & omni publico munere se abdicaret. Quin Alexander memoratur, cum desiliens equo casu Lysimachum vulnerasset, medendi vulneris causa diadema sibi detraxisse (nam candida fascia erat,) illoq; Lysimachi vulnus alligasse. Quod omen illum futurum regem designauit, sicut e vetus docuit. Idq; apud autores assiduus exëplis patère. Metellus

*locus in vit
Luculli.*

*Diadema
quid.
Pompeius
taxatus*

*Metellus
taxatus;*

quàm

*mibi per-
archo, in
em à Sylla
primum*

dic ve.

GENIALIVM DIERV

Cidaris.
Tiarr.
Candys.
Regni inau-
uratio.

acrorum
fidis inau-
uratio.
Tiara.

Perse.

Numida.
Macedones.
Assyrii.
Sarda.

Siculi-
phoenices.
Syri.
Cilices.
Ægyptii.

Reginarum
honos apud
Ægyptios.
Phrygum
reges maxi-
mi.

Darii & A-
lexandri
diademata.
Syrii.

dis verò , Persis & Armenis regibus , cidaris cum cærulea fascia albo distincta, vel tiara amictusque purpureus quadrangulari figura. Interdum candys, quod persarum Ly-dorumque insigne regum erat, pro diademate fuit. Quos quidem reges antequam sceptrâ inirent, sacris initiari oportebat qui modus erat, ut vestem, quam gestavit Cyrus, primum induerent; mox terebinthum & caricas gesta- rent poculumque lactis ebiberent, sicut initiatos sacris Iu- sidis fores ædis aperire, arcanosque libros euoluere, aqua ablui, ad sacrata deduci, duodecimque stolis primò, & mox ipsius deæ picta veste indui dicebat. Quæ quidem tiara pileus erat, ex qua redimicula, quibus maxillæ velantur defluebant, qua Phryges in sollempnibus utebantur sæpè. Quod quidem diadema Armeniorum reges, nisi à Roma- nis, assumere non poterant. Namque experimento cogni- tum erat, barbaros male Roma petere reges quàm habe- re: Persici Reges obseruauerunt ex myrtha & labizo odora- ta, capiti insigne regiū ferre, palmamq; picturatâ, & auro distinctam induere. Numidis regib. sceptrum in sinistra, & candida in fronte vitta, insigne est regale habitum. Mace- donum regum chlamys, chausia, & crepida, ad diadema. Assyriorum verò tiara diademate obuoluta, & tunica pur- purea, & partim alba, quam nisi rex induere nemo poterat. Sardis quoq; curru vehi, & rectam ferre tiaram solis regi- bus dabatur. Apud Siculos purpurea vestis, argenteus bac- culus, & purpura gemmis extructa cum diademate. Phœ- nicibus, Syris & Cilicibus, chlamys cum crepidibus, & candicans diadema. Ægyptiis autem regibus nunc leonis, nunc tauri, aut draconis efficta imaginem, aut ignem, ar- borémve effictam supra caput ferre, principatus & regii dominatus insignia fuere. Tametsi regni cura & procura- tio illis penes regias vxores fuerit, quibus plus quàm regi honoris obsequique tributum est. Nonnunquam diade- ma aspidis imagine distinctum, Ægyptiorum regem spe- ctatissimum insigne fuit. Parthis duplex diadema amplissi- mum decus regum dictum esse, quippe quorum reges magni, & regum reges habebantur: sicut Phrygum reges adeo processere, ut regum maximi nomina ferrent. Darii diadema fuit purpureum albo distinctum, quod mox A- lexander vsurpauit ferre. Syrii quoque stolam & sceptrum pro

pro regio dia-
reges tenuisse
stare, proque
tes in exerciti-
torem illi
diademate d
gali ornamen-
quem delega-
collare per vi-
nis autem res
non quadrat
minatus fue-
minimè vlos
uidiosum de
Romæ verò
laurea capiti
purea chlam-
porum inter
præter more
eoque insig-
velantæ pro
qui tantum r
imperiis libi
singulari orn-
sum tyrannu
ut successu co
solens, se Jou
dedecora. au
amque vestem
cultu instar t
regem exist
sui generis no
quo liberum
nitus excessi
pro sceptro th
na tu habent,
ge nimis disti
trinitabilis pr
cidari dixim
esse, sed speci

pro regio diademate habuerunt. Apud prius verò seculum reges tenuisse hastas, quas sceptrā nuncupant pro maiestate, proque diademate fuisse proditum est. Ferunt milites in exercitu Pharnacis, tumultuaria coacta manu, latiore illi scirpum, dum ipsum in regem assumunt, pro diademate dedisse. Sicut Amasi, dum concionatur, pro regali ornamento galea data est. Bataui & Germani, regem quem delegere, attollere humeris, & scuto exceptum subcollare per vices pro regio fastigio obseruarunt. Romanis autem in regibus diadema, trabea & purpureus amictus, non quadrangularis, sed semicircularis insignia regii dominiatus fuere. Sequuntosque postea Cæsares, diademate minimè vsos comperimus: imò omne decus regum, ut inuidiosum deuitalle: quippe nomen regum alibi magnum Romæ verò intolerabile fuit. Frequens enim apud eos laurea capitis deorum, & distincta radiis corona, ac purpurea chlamys, insignia imperii fuere. Tametsi post temporum interualla ex Cæsaribus Aurelium Cæsarem, præter mores institutaque maiorum diadema vsurpasse, eoque insigni primum vsus fuisse legamus. Denique eo velantiæ processum fuit, ut sequenti Cæsares sacrum ignem, qui tantum regibus Persarum mos erat, velut imaginem imperii sibi præferri sinerent, eoque præcipuo insigni & singulari ornatu vterentur. Fertur Clearchus Heraclensium tyrannus; cum effluxerent opes, eo processisse, ut successu continuæ felicitatis supra spem humanam insolens, se Iouis filium diceret: superque cætera flagitia & dedecora, auream aquilam sibi præferri sineret: purpureamque vestem auream coronam, & cothurnos excellenti cultu instar tragicorum regum pro insigni haberet, hanc regalem existimans palmam, velut eo ornatu argumenta sui generis non ambigua fide demonstraret: & Antigonus, quo Liberum patrem referret, insolenti dominatu eo vanitatis excessisse, ut hederam capiti suo pro diademate, pro sceptro thyrsus gestaret. Indi verò reges pro regio ornatu habent, ut cum foras prodeunt, aurea mitra pluribus gemmis distincta, & sindone amicti, tympanisque & tinnubulis præcedentibus, conspicui fiant. Quod autem de cidari diximus, non abnuerim illā ab tiara haud multū abesse, sed specie ferè pari, neque inuenuita fuisse. Præter quæ

*Sceptrum
scyrpius la-
rior loco dea-
dematis.
Bataui &
Germani.
Romani
reges.
Regis nomē
Roma into-
lerabile.*

Ignis sacer

*Clearchi
fastus.*

*Antigoni
insolentia.*

Indi.

*Cidaris &
tiara affini-
tas.*

fuere

GENIALIVM DIERV

Crobylum. fuere capitis insignia Atheniensibus, quod, crobylum vocant, Cypriis quod cordylen, Persis Nidarion, Ægyptiis fasciolum non regium, sed clarorum virorum & principum. De regali autem sceptro illud memoria proditum est, externorum regum sceptra in summo ciconiam, in imo hippopotamum habere effectum: quo argumento regem iustitiæ obsequi oportere, atque feritatem & indomitas libidines, ne ita desæuiat, emollire significabant: quod ciconia summæ pietatis, hippopotamus violentissimum animal foret. Lydia verò reges sceptri loco securim habuisse feruntur, sicut Labradeus Jupiter in Caria pro sceptro & lumine securim ferebat. Romanis verò regibus lituus cuspidem incurua, qui etiam virga auguralis erat, sceptri loco est habitus. Tarquinio Prisco sceptrum fuit eburneum, in summo aquilæ figuram habens, & corona aurea, quam usque ad extremum tulit. Iodis autem nisi ex ebene sceptra fumere non licebat. Quorum reges cum iura dabant, aut externos legatos admittebant, tunc capillum perfringere, atque ornari solebant eximie. Babylonii verò tanto studio sceptra prosequuti sunt, ut extra domum sine sceptro prodire, aut conspici nefas ducerent: in quibus diuersas effectas species figuraeque habebant: quippe mali, rosæ vel lilii, aut aquilæ, alteriusve aus in summo insignia ferebant. Hoc diadema apud externos hodie videmus in usu frequentem, ut imaginem præ se ferant antiquitatis. Nam candida fascia velut regio insigni caput obuoluti, regalem præ se ferunt maiestatem. Non ergo mirum, ubi summa desperatione & diffidentia, Mithridatis vxor nihil prolatandum rata, cum mortem oppeteret, si arrepto diademate & insigni regio, quæ fascia erat, eodem collo allegato, vitam finire voluisset.

Babylonii.
Figura alia atq; alia in sceptris.

Qua fuerint auspicia quæ de pullos emissis de cauea captarentur, & qua secundos euentus, quæve infortunia afferunt.

CAPVT XXIX.

INTER auspicia quæ veteres maxima cura, cultuque obseruarunt, annotauere annales, non parua æstimationis fuisse pullos, quibus de cauea emissis plus dabatur. Et tamen si antiquo

antiquo augurum decreto omnis avis tripudium facere possit, tamen inter eas præcipui fuere pulli Melici & Chalcidici, quibus tantum honoris tributum est, tantumque fabulosa vetustas religionis adscripsit, ut nisi his præmonentibus, comitia non haberent: nullos ad honores probeberent: nulli provincias demandarent: non senatum consulerent: non bella vel paces inirent: nihil denique domi forisque agerent, quod ab his non prædictum velut Deorum monitu, magna cura pensitarent. Hæ enim quasi *Ritus auspicii capiendi à pullis.* internuntia Jovis & interpretes futura præmonere dicebantur, quibus pullarius præerat: quotiesque de promovendo negotio, aut re exequenda pullos consultum ibat, imperato de more silentio pultem illis ante caueam aut offam obiciat: eratque tempus consulendi summo mane & primo diluculo. Quod si oblata esca *Signa mali ominis.* pulli non exirent, aut sero progressi escam non attingerent, retrove cederent, vel occinerent, aut non vescerentur, seu placenti alarum alimenta refugerent, aut reuolarent penitus, omen magni terroris & sollicitudinis, tristissimosque euentus adnotabant. Tunc enim pullarius quasi monitu fatorum exitus animo præsumens, diem prælii, aut rei exequendæ tempus diffundebat. Quod nisi paritum fuisset, extremum exitium & perniciem plerumque attulere. Tiberio Graccho, qua die in turba cæsus occubuit, pulli non addixere, sed emissi è cauea, terroressere, euentu tristissimo, qui mox consequutus est. Et Claudius Pulcher moturus aduersus hostes, non pascens in auspicando pullis, per contemptum religionis initio nauali prælio, terribili strage cum omni classe profligatus, pœnas dedit insignes. Sunt tamen exempla, delula religionem & contempta auspicia felices euentus & successus plerumque habuisse fortunatos. Papyrius enim Cursor, cum à pullario admoneretur, ne cum Samnitibus prælio decerneret, oculis non addiscentibus, foeliciter dimicauit. Et Flaminius Consul moturus aduersus hostes, *Indicia boni ominis.* contemptis auspiciis, fortiter pugnavit & vicit. Si autem pulli è cauea egressi, obiectam pultem aut ollam volenti animo depasti essent, ita ut illis volentibus frustum ab ore decideret, & terram paupret, quod tripudium faceret solistimum, rem haud dubie fortunari, & auspicia secunda esse

GENIALIVM DIERVm

esse lætosque successus & spem mirificam præsignarunt. Sed quod de pullis apud Romanos proditum est, idem in Lycia in Apollinis fonte, & in Medorum lacu ad Neptuni aquas Limitæ pisces facere tradunt: vbi à consulentibus euocati, ad auitum veniunt: qui sibi obiectas carnes diriperent & pascerentur, scelicia portendere, & præsens auspicium facere, imperiumque breuifuturum interpretabantur. Contra si caudis abegissent, aut aspernati cibum refugissent, tunc luctus graues & dira ac pestifera augurati fuere.

Auspicia ex piscibus. In Epiro quoque in templo Apollinis draco colebatur: & in Ægypto Apis bos in phano antiquissimo & sanctissimo intra septa magnæ religionis, in quibus coniectura diuinæ mentis, & prædictiones futurorum putabantur. Sicut in Memphi vacca, & in Heliopoli Mneus bos, atque in Arsinoë crocodilus. Hisque porrectam escam accipientibus aut auersantibus, scelicia auguria & exitus fortunati, nonnunquam magna infortunia & repentinum in commodum prædici & præmonstrari. Fuitque obseruatum in omni augurum responso, vt si pullarius, seu quiuis augur qui auspicatur, cuique monita Deorum prædicere, & de augurio respondere, ac portenta interpretari curæ fuit, tacitum ferret, quod dii vulgari voluissent: haud aliter contraheretur nefas, quam si occultenda diuulgaret, & abdita palam faceret. Si verò augurio fallaci mentiri ausus fuisset, sinistrumque pro dextro, vel quid prodigii foret, contra denunciasset: non id illi qui de auspicio consulit, sed in ipsius pullarii vel auguris caput, qui tam improbe mentiri ausus esset, quicquid fuisset infortunii, recisurum.

Pythagoras, Parmenides & Zeno philosophi. tum Ennius, Pacuuius, Accius & Neuius poetae unde originem duxere.

CAPVT XXX.

Pythagoras. **Q**UOD de Pythagora Samio veteribus monumentis memoriz & literis proditum est, his etiam Genialibus adicere non dubitavi. Siquidem hic Samo relictus, ex patrio & natali solo primo in Ægyptum, mox Babyloniam ad Persarum magos contemplandosque siderum

motus,

motus, originemque mundi spectandam profectus est. Inde Creram Lacædemonemque, ad cognoscendas Minois & Lycurgi inclitas ea tempestate leges contenditis quibus instructos tamquam ex mercatura bonarum artium Metapontum & Crotonem venit: vbi suis monitis præceptisque tantum processit, vt populum in vitia lapsū, ad frugales mores modestiamque reuocarit. Ibiq̃ Architam primò & Epicharmum, mox Philolaum & Alcmeonem, deinde Zenonem, Parmenidem, ac Lyfiam suæ di-
Parmenides
 sciplinæ sectatores habuit: qui eius monitis doctrinaque
& Zeno,
 imbuti, diuina mente & consilio viri euasere, lumenque
Pythagora
 & ornamentum suæ reipublicæ fuere. Sed Architas & discipuli,
 Lyfias ex Tarento, Alcmeon & Philolaus Crotonia-
 ræ, vbi quondam magna Græcia fuit: Parmenides verò
 & Zeno ex Elea Lucaniæ vrbe, quæ post Silarim iuxta sinum Possidoniatem sita est, oriundi fuere. Eam plerique Eleam dixere, alii Ileam, quæ à Phocensibus colonia deducta fertur. Hinc enim ille Zeno fuit dialecticæ primus inuentor, cuius pleraque extant egregie dicta factaque, qui Pythagoræ præceptis imbutus, cum Phalaridi tyranno homini sæuo & sanguinario ob crudelem dominatum necem machinaretur, vt ciues ab impotenti seruitio tolleretur, & arcano consilio detecto, captus ab eo in omnes *Zenonis*
 ciuiatus laceraretur acerbis quæstionibus, quòd *constantia*
 conscios coniurationis non detegeret, nullis terroribus adduci potuit, vt affinem culpæ & conscios facinoris palam faceret: sed vultu interrito, & quadam sublimi constantia ea præsentia animi fuit, vt singulos tyranno inimitos familiares, quanquam infontes, coniurationis capita esse diceret: quibus sublati, multitudinem sæuientem magnifica oratione ita impulit, vt facto impetu lapidibus eum obruerint. Sed quod de Zenone, idem de Theodoro,
Theodori
 qui in Hieronymum Hieronis filium, iuuenem omnibus *constantia*
 flagitiis coinquinatum propter turpitudinem fordesque vitæ coniurauerat, scriptum accepimus. Is enim quum tormentis per omnia exempla cruciaretur, quæ fortissimi cuiusque patientiam vincerent, ea fuit constantia animi, adeoque fortis & magnus, vt omnes socios facinoris supprimeret: tyranni verò alumnos & familiares, velut sceleris ministros & eodem crimine pollutos, per car-
 nifices

GENIALIVM DIERVM

*Leana con-
stantia.*

*Berosus a-
stronomus.
Epicharis
libertina.*

Ennius.

Salentini.

*Pacuvius
Accius.*

Neuius.

nifices & tortores ad supplicium tradi fecerit. Leana quoque quauis mulier, cum per omnes cruciatus vexaretur à tyrannis, nunquam adduci potuit, vt consilia Harmodii & Astristogitonis tyrannicidarum detegeret. Ob quod meritum simulachrum illi Athenienses erexere leanam æneam, cui ob taciturnitatem linguam addi vnerunt: sicut Beroso astronomo, ob vera quæ prædixerat vaticinia in gymnasio statuam lingua aurata effinxere. Cui non absimilis Epicharis libertina fertur, quam in coniuratione Pisoniana iussu Neronis per omnia fœda exempla cruciatam, non verbera, non ignes, non torquentium ira peruincere potuit, vt se consciam fateretur. Fuit quoque alter Zeno philosophus insignis, & alii nominis eiusdem fama illustres. Sed quia Tarenti mentio & Illeæ facta est, admonet etiam Rhodiarum in Appulis sitæ vrbs, quæ multi nominis & famæ non minoris habitæ sunt. Ex his enim Ennius poeta oriundus fuit: tamen ex Tarento ortum nonnulli credant. Ea enim vrbs à Tarenao haud multum distans: citra Brundisium in mediterraneo sita est, vbi Lupiæ & Salapia opida fuere. Salentinia autem hi sunt, qui extimam oram Italiæ & Chersonesum circa Japygiam incolunt, qui Mefapii, Calabri, Japyges, Pecucii & Appuli communi nomine appellantur. Fuit iisdem temporibus Pacuvius tragediarum scriptor, Brundisii in agro Salentino Enniisore genitus, & Accius tragicus libertinis parentibus, haud multum ætate distans: simul & Neuius poeta, qui ex Campania, vt frequens opinio est, originem sibi vindicauit.

Libri primi Genialium dierum Finis.

ALEXAN.

ALE
AB AL
RIS PER
GEL

Locum ex Propertio
nisi

S
A
m
co
ri
A
fac

suuado fuit à p
eoque vel hone
pidissimis, id qu
conferebamus,
comitatu perfr
uitate insigni p
bus mundis & g
tu nonnunquat
coraque non v
bitz ferculo cur
novæ passæ
gore seruatis: &
trino suo, quæ
die, cum mihi &
nazario ex Ath
lelcenti, quem l
rar, liberalibus
ingenio non im

ALEXANDRI
AB ALEXANDRO IV-
RIS PERITI NEAPOLITANI,
GENIALIYM DIERVM

LIBER SECVNDVS.

*Locus ex Propertio, ab Accio Syncero Neapolitano in com-
muni familiarum commodè emendatus.*

CAPVT I.

SATVRNALIBVS cùm ego & familiares
mei complusculi sub idem tempus Neapoli
conueniremus, cumque à forensibus nego-
tiis feriarum causa aliquando quies foret: ad
Accium Syncerum, virum ingenii cultu &
facundia singulari, cùm quo mihi per uetus cō-
Accius Syncerus.

suetudo fuit à puero, nonnunquam ventitabamus: cum
eoque vel honestis deambulationibus, vel sermonibus le-
pidissimis, id quod erat temporis, ad multam sæpè diem
conferebamus, quotidianoque eius congressu & assiduo
comitatu perfruebamur. Accipiebarque nos homo ille sua
uitate insigni plerumque novo epigramate, aut elegia, versi-
bus mundis & graphicè factis: multo cum nitore & cul-
tu nonnunquam festivissimis epulis, & laxiore conuictu,
cœnaque non vulgari nec protrita, sed aut veteris concur-
bitæ ferculo cum lactucæ thyrsi minutim casso, & aci-
no vix passæ insperso: aut olentibus pomis anni fri-
gore seruatis & sicu sicca Sinuessana cum rosaceo ex Pe-
trino suo, quæ ipse appellabat Petrinia. Velut fuit illa
die, cùm mihi & plerisque doctis viris cœna exhibita, Sa-
nazario ex Æthiopia bonæ frugis liberto, scitissimo ado-
lescenti, quem libertate & gentili cognomento donau-
rat, liberalibusque disciplinis instruxerat, ita ut cuius
ingenio non impar videretur, demandauit, ut Propertii

GENIALIVM DIERV

tii elegias à se pluribus in locis castigatas, summissim leniterque cantaret. Quod cum ille cupidè faceret, versusque ad tibiam modulis dulcissimis seita & canora voce canere incoeparet, nosque & proferentis verba, & concentum, numerosque admodum suaves summa cum voluptate capteremus: & iam millibus modulatis versibus, ventum esset ubi Cynthia Baiis demorante in . diu abuisse conqueritur, his verbis:

Ecquid te mediis cessantem Cynthia Baiis,

Qua iaces Herculeis semita litoribus:

Et modo Thesproti mirantem subdita regno

Proxima Misenis aquora nobilibus?

Propertii lo-
cus discus-
sus.

Accius carminibus pausam fieri iussit, & ad me conuersus. Quid tu, inquit, qui orbis situm tam diu legendopergulas, Misenum aut Baias cum Thesproti regno commune habere vidisti? Nunquid in memoriam venit, Thesprotium agrum in Epiro iuxta Chaones & Acarnanes, aut (sicut Herodotus ait) Ambraciis & Leucadiis proximum longe à Cumanò abesse? Quid enim isto in loco hic poëta senserit, qui regno Thesproti æquora Miseni proxima subdita esse dixit, cum tanto maris terrarumque recessu discreta sint, non equidem intelligo. Neque enim Thesprotius in Cumanum venisse, aut in Italiam colonias deduxisse, vel armis novas sedes conquisisse, vnquam, quod meminerim, legi: nisi tu fortè qui meliore memoria es, aliter sentis. Cumque me id arbitrari respondissem, quod plerique studiosi sensere, vt poëta loci confinio & quasi commercio ductus, cum ex Chalcide & Euboea profecti, multum in ora maris possent, lateque fines propagassent, illosque Cumanum tenuisse, & illuc colonias deduxisse, autores tradant: siquidem Hypocles Cumæis, & Megasthenes Chalcidensis multo emenso mari huc colonias deduxere, moniti oraculo: quippe cum nullam coloniam sine consilio deorum Græci transmitterent, vel, vt multi ferunt, duce Parthenope Eumeli filia, quæ solum Neapolitanum delegit, columbæ augurium sequuta: cuius rei wonumentum Apollini statuam Neapolitani erexere, columba humero insidente, quam ipsa inspicere & adorare videbatur: Thesprotiumq; agrum ab Euboea haud multum distare certum sit, quasi ad hoc alludens poëta, subdita regno Thesproti, æquora.

apollinis
statua Nea-
poli erecta.

ti æquora Mi-
Chalcide Thes-
Miseni finiri
pretea ea loca
positas loca &
positè & aperte
quis orationib;
itaque versut
quit Accius, q
Propertius fuit
contenderet,
rum loco nunc
communio cui
stetque, si om
bes maritimas
antiquitate pe
rum flexu & m
Cumæis abesse
Neque ego h
dissimos & m
struso & recon
tarim. Etenim
classè huc adu
Campaniæ ora
feri, sicut Japy
re, cur loca
Chalcidensib;
quidem ignora
conuenientia
lumerat comm
si versus istos
tarimari volum
habet, sed Pa
tenderim. Ide
aliter scriptum
ror ita aliquib
queat. Quo
argumento,
actu marino a
las fecisse, liqu

et æquora Miseno proxima affirmarit : scilicet quia ex
 Chalcide Thesprotis proxima & Cumæis profecti, agrum
 Miseno finitimum, hoc est ipsas Cumas tenuerunt, pro-
 pterea ea loca subdita videri : solereque non ignobiles
 poetæ loca & recessus circumscribere, illaque non ex-
 positæ & aperte, sed quasi per tegmenta & figuras obli-
 quis orationibus denotare : idque sensisse doctos viros,
 itaque versus interpretatos fuisse dixi. Nunquam, in-
 quit Accius, quod ego scio, tam hispida & aggregata
 Propertius fuit, ut cum Chalcidem aut Cumæos dicere
 contenderet, Thesprotium agrum quasi finitimum illo-
 rum loco nuncuparit, quum præsertim nulla societas aut
 communio cum Thesprotiis agro Cumano fuerit : con-
 stetque, si omnes sinus, promontoria, litora, insulas, & vr-
 bes maritimas, ac maria vasta, & terræ infusa ex omni
 antiquitate percensere velit, Thesprotios magno lito-
 rum flexu & multiplici sinu longe à Chalcide Eubœæ &
 Cumæis abesse, nec ita finitimos, ut forsitan arbitraris.
 Neque ego huius poetæ præstantis ingenii vim, hos niti-
 dissimos & mundissimos versus optime editos tam ab-
 struso & recondito significatu verborum conculcasse pu-
 tarim. Etenim si Chalcidenses & Heretrienenses ex Eubœa
 classe huc aduectos Cumas condidisse, & pulcherrimam
 Campaniæ oram, ac loca Miseno proxima tenuisse fama
 fert, sicut Japygiam, Phaliscos, Nolam & Abellam tene-
 re, cur loca Miseno finitima potius Thesprotiis quam
 Chalcidenfibus : quam Heretrienfibus subdita dixerat, e-
 quidem ignoro ; cum & hi veri incolæ sint, & longè aptius
 convenientiusque fuit istos, quam illos, cum quibus nul-
 lum erat commercium, nominasse. Verum, inquit Accius,
 si versus istos bene pensitare, & verba ac sensus aure atten-
 ta rimari volumus, non Thesproti, ut communis error
 habet, sed Prochyta à poeta scriptum fuisse facile con-
 tenderim. Idque ita esse, in quoduis pignus vocarim, non
 aliter scriptum carmen ab eo editum velle fuisse. Sed hic er-
 ror ita aliquibus insedit penitus, ut diuelli haud facile
 queat. Quod tamen ita esse, inclinat animus probabili
 argumento, cum Prochyta & Pithecusæ à continente
 æstu marino auulsas, quandoque circumfluum mare insu-
 las fecisse, liquido constet, sicut Capreas, Leucosiam, Syre-
 nes,

GENIALIVM DIERV M

*Prochyta
insula.*

nes, & Oenotrias: seu quod multi tradunt, Inarimen montem fuisse, qui motu terræ disclusus à continente, Prochyta fecit insulam, angusto freto interfuerente, quæ Græcis ab effusione dicta est. Ipsamque & Pithecusas disclusas montis partes, proximas Cumanorum finibus, tanquam moles abiectas ante agrum Cumanum & Misenum existere, antiqua monumenta annalium prodidere: quod & nunc visere licet. Subdita ergo, Prochyta regno Miseni proxima æquora poëtam dixisse crediderim, cum ipsa litora facili traiectu apta & coherentia sint: quippe cum ante ipsam paruo freto distincta iaceant, propterea subdita videri potius, quàm Thesprotios,

*Insula regna
subinde nū-
cupantur.*

*Propertius
falso nauita
fuisse existi-
matus.*

*Locus alius
Propertii.*

*Propertii e-
legias quan-
do & ubi
reperit.*

cum quibus nullum commercium fuit, extimos & remotissimos intellexisse. Insulas quoque regna nuncupari, Virgilii testimonio probatum est septimo Æneidos, dum inquit: Fertur Tholeboum Capteas dum regna teneret. Huiusque erroris illud quoque specimen est: quod alio in loco communi opinione, pudendo errore receptum erat, nauitam hunc poëtam fuisse: quod quidem ita fuit in confesso, ut in eius vitæ commentariis plerique id pro certo posteris tradere non dubitarent, ut altero versiculo constare videbatur: *Et quanuis nauita diues eram*: quo imperitius dici profecto nihil potuit, cum neque hoc vsquam gentium tradatur, vel elegantissimus poëta & honestissimus, vitæ genus poëtarum studiis piaculari & portentoso, nauitæ munus concupiuerit. Et portenti ac prodigii simile est, hæc commenta in tanti ingenii viro opinari. Sed quod vero minime abest, mendum etiam in hoc versiculo facile, inquit, ostendimus: si quidem ubi legebatur perperam, *Quanuis nauita diues eram*, Non ita diues eram, dicendum fuit. Huius quoque rei haud improbable documentum videri, quod Iouianus Pontanus vir multæ eruditionis, antiquissimo firmabat testimonio, Propertii elegias patrum nostrorum ætate, & se adulescentulo primum in lucem prodixisse, cum antea incertia temporum incompertæ forent & in cognita: opusque oblitteratum & longissimo ævo absumptum corrosis & labentibus literis in cella vinaria sub doliis inuentum apparuisse, & cum libelli vetustate, verbis & monumentis absumptis longo situ & senio, quod in diurna

turna obscuri-
quient, effec-
latimque dico
effici quisse,
rentur. Ad
re admodum
iocinabatur
erroresque d
batur.

Quique

OR, i c o
& Grat
mulo, deinde
replures cer-
mō inuenta
toribus tradi-
lam, qui cum
rium condic-
præfessent,
hi, P. Vetur
stutæ munus
ne & prosper
multuata qu
deducta est,
qui vrbanis
bus ad belli
ut hi possent
ri: quo tem-
nast, ut ex q
sto, locus reli
Pientes affi-
cietatem afo
ut seni creat
Romani vel
proveniente
tur, quibus
ruisse: done
ginti excre

turna obscuritate latuerant, veram lectionem assequi nequirent, effectum ut mendosi inde codices prodirent: paulatimque discuti errores, & corrigi coepti sunt: nec tamen effici quisse, ut posteris omnino integri inoffensque darentur. Ad hunc modum Accius Syncerus noster scire admodum apud complusculos qui aderamus, sermocinabatur, itaque mendaces libellos deprehendebat, erroresque diiudicabat, ac perpenso iudicio vitia rimabatur.

Qui quæstores Roma, quotq; qualisq; potestas & munus erat, aut iurisdictio.

CAPVT. II.

ORatio quæstorum antiquissima est, ut Pomponius l. i. ff. de offic. & Gratianus scribunt: quippe à conditore vrbs Roma. *fic. quæst.*
mulo, deinde Numa Pompilio, ut nonnulli putant, ut veterum *Quæstorum origo.*
replures certioresque, à Tullio Hostilio quæsturam primò inuentam fuisse autumant. Sed sicut hoc incertis autoribus traditur: ita exploratum est, Valerium Publicolam, qui cum Bruto consul fuit, cum Saturni ædem & ærarium condidisset, duos quæstores qui publicæ pecuniæ præfessent, suffragiis populi creati voluisse. Fuere autem hi, P. Veturius & M. Minutius, qui primi ex patribus quæsturæ munus curiatis comitiis cepere. Quæ res cum bene & prospere Reipub. cessisset, & plebs cum patribus tumultuata quæsturæ se participem fore contenderet, *Deinde*
deducta est, ut ex duobus quatuor quæstores fierent: duo, *quatuor.*
qui vrbani negotiis & ærario præfessent: duo, qui consiliis ad belli ministeria præsto forent: liberumque esset, ut hi possent populi suffragio ex plebe vel patribus creati: quo tempore tanto certamine in quæsturam plebs inuasit, ut ex quatuor vix vni patricio, Fabio scilicet Ambustio, locus relictus foret. Interiecto deinde tempore, quo Picentes assiduis cladibus fatigati in populi Romani societatem asciti sunt, quæstorum numerus auctus fertur, ut seni crearentur. Coniectari licet, quod auctis populi Romani vestigalibus, & quæstu vberissimo ex prouinciis proueniente, illorum numerum, qui id munus exequerentur, quibusque curatio hæc demandaretur, augeri oportuisse: donec Syllana lege intercurfu temporum, vltro viginti excreuisse dicuntur. Quid autem quæstorio munere

GENIALIVM DIERYM

ri conueniat, separatim & intercisc autores tradunt. Nam consules, prætoresque in prouincias profecturi, singulos quæstores, quorum curæ captiua præda & quicquid auri argentiue inde adueniret, appensum adnumeratumque demandaretur, apud se habebant. Quorum munus erat, vectigalia populi Romani in prouincia exigere, stipendia præbere militibus, singulaque accepta expensaque rationibus inferre: multas quoque pecuniarias tam Romæ quam in prouinciis exigere & in publicas tabulas notare: omniumque rerum pecuniarumque notas & illustres rationes dare: illasque confectas & consolidatas absolutasque per suos scribas in ærarium deponere. Quos quidem scribas maximæ probitatis, ne quid fraudis doliue admitteretur huic muneri adscribebant: tamen si scribæ officium Romanis mercenarium fuerit, nec magni testimonii aut precii. Macedonibus contra apud quos nisi viri expertæ virtutis, magnique rebus gestis, & procumulo magnæ gloriæ admitterebantur. Siquidem Eumenes Cardanus scriba Philippi regis fuit: & alii viri illustres hoc munere velut amplo honore honestati fuisse. Cato verò in quæstura ministros & scribas rationibus obnoxios, grauiter increpitos, quod parum integra fide æra persoluissent, sordum in modum vexasse, & magistratu deiecissee dicitur: qui tam accuratè quæsturam gessit, ut vnus ex quæstoribus quotidie ad ærarium veniret primus, & rationibus confectis recederet postremus. Hos enim quæstores à principio consules eligebant, nonnunquam sorte ductos accipere coacti sunt: donec eum quoque honorem populus suffragiis tribuitiis, quibus libitum est, demandauit. In qua re id obseruari meminimus, ut antequam consul prouincia decederet, quæstori magistratu abesse non liceret. Alii verò quæstores dicti, qui prouincias decreto senatus fortiebantur: qui etiam ius dicere, lictores habere, & munera belli obire, ac magistratus insignia in prouincia ferre poterant: quibus & mandata imperia, & exercitus commissos, illorumque ductu & auspicio egregiè bella gesta, prouincias administratas & perdomitas, hostes victos & profligatos atque exercitus suos & multiplici clade avectos legimus. Præter quos vrbanique quæstores fuerunt: qui et si nullo imperio fungerentur, quippe qui nec vocatio-

Quæstorum officium.

Scriba quæstorum.

Cato in scribas infideles.

Quæstores à quibus eligebantur.

Aliud quæstoris genus.

Quæstores urbani.

cationem ne
li, ut plerique
inignes for
vocari: nego
tio fuit. N
ram gessere
erogari, vel
mandabant
giones duci
rario prome
turos mitte
misoris terr
& munera, q
hospitaliter
nomine præ
rum deesset
men non or
solitauerunt
rent, ante q
magistratu
in primis
senatu evo
admiti iub
Repub. me
prodire illo
iuuare, ben
mnum cur
per oppida
post temp
ab exteris
quum vix t
it, ut supla
rum & colo
Saturni pera
minadare,
foret, nolce
post manda
tur. Quin
vrbani h
fuisse quæ

cationem nec reprehensionem haberent, nec sella curuli, ut plerique magistratus, neque lictoribus aut viatoribus intignes forent, & apud prætorem possent à priuato in ius vocari: negotiosa tamen & plena sollicitudinis administratio fuit. Nam & ærarii, & vestigalium pop. Romæ curam gessere: tum si quid pecuniarum publicæ vel priuatim erogari, vel ærarium condi deberet, quæstorum curæ demandabantur. Cumque exercitus scribi, & in campum legiones duci oporteret, signa militaria à quæstoribus ex ærario promebantur: eaque ad consules in expeditionem ituros mittebantur. Quin etiam regibus & legatis ex vltimis oris terrarum Romam profectis publicum hospitium & munera, quæ lautia dicta sunt, sæpè commeatus largè & hospitaliter, & vestimenta quæstorum vrbani publico nomine præstabantur: ipsisque ac comitibus ne quid rerum deesset, vrbani quæstoris curæ mandabatur. Qui tamen non omnium gentium legatis hæc munera præbere solitauerunt. Nam si quæ incognitæ legationes aduentarent, antequam admitterentur, exploratores minoresque magistratus profecti obuiam, qui quæ petentes venissent, in primis inquirebant: itaque æde Apollinis extravrbem senatu euocato, postulata noscebant: quos, si videbatur, admitti iuebant. Et si socii essent fœderati, aut benè de Repub. meriri, quò honoratius exciperentur, his obuiam prodire illosque liberali & largo viatico, ac comi hospitio iuuare, benignè inuitare, comitatuque & copia rerum omnium cumulare, nonnunquam apparatis excipere epulis per oppida perque municipia solebant. Sed quum lapsis post temporibus, propagato late imperio, legati sociorum ab exteris & vltimis gentibus vrbem quotidie adirent, quum vix tot commeatibus populus sufficeret, cautum fuit, ut sublato sumptu & viatico, legati regum, municipiorum & coloniarum, vnde cunq; Romam profecti, ædem Saturni perant in primis, ibique apud præfectos ærarii nomina dare, & literis ascribi debeant: ut quum commodum foret, noscendis singulorum postulatis lenatus detur, & post mandata singulis in prouincias profecturis consuleretur. Quin etiam absentibus consulibus, comitia quæstorem vrbani habere posse, non est controuersia. Præter hoc fuisse quæstores parricos, qui & parricidii dicti sunt, apud multos

*Quæstorum
vrbani
munus.*

Quæstores

parrici sine

parricidii.

GENIALIVM DIERV

*l. 2. paragr.
deinde ff. de
orig. iur.*

*Quæstores
parrici ad
numerū vi
genarium.
Quæstura
primus gra
dus honoru.*

*Quæstura
honor & di
gnitas.*

*Lex Pompe
ia de quæstu
re munere.*

*Quæstores
initio gla
diatoria mu
nera exhibe
bant.*

multos comperimus, tantæ dignationis, vr capitis reos agere & maiestatis postulare, diemque perduellionis ad populum dicere, capitales res quarere, & de fontib. quæstiones habere possent. A quæstoribus Cæsonè Fabio & Lucio Valerio dies dicta perduellionis Cassio fuit. Et ab Aulo Cornelio & Seruilio quæstoribus M. Volsio, quid fallus haud dubiè testis in Cæsonem fuerat, diem dictam accepimus: qui postea seuera correctione damnati suorum facinorum pœnas dedere. Hos etiam licetorem & viatorem habere & ius dicere liquet: qui & quæstiores dicti: quam iurisdictionem triumviri capitales postea sibi vendicarunt. Quos quidem parricos Syllæ temporibus ad viginti numerum propagatos, vr de fontibus pœnas exigent, autores memorant. Per quos ius quotidie dici, & senatum suppleri voluit. Est quoque illud animaduertere, quod licet quæstura ex minoribus magistratibus in vrbe foret, eius tamè dignationis erat, vr quisq; egregius & bonè indolis adolescens, ex illa gradu ad reliquos honores faceret. Namque hinc aditū reliquis adeundis magistratibus auspiciabantur: siquidem primis experimentis quæsturæ initiari, qui nullis ante honoribus vsi erant, inculpatæ vitæ testimonio ad ædilitatem, mox præturam, & demum consularum euehebantur. Quin etiam tanto honori quæstura fuit olim, vr viri consulares, magnisque honoribus functi illam gerere indecorum non putarent. Cum Marco Valerio Volesi nepote Titus Quintius Capitolinus, qui ter consul antea fuerat, quinque amplissimis magistratibus insignis erat, quæsturam gerere non dubitauit. Cato quoque triumphalis senex quæsturam ita gessit, vr consularis potestas quæstorio munere adiuncta videretur. Quod & lege Pompeia cautum fuit, vr deinceps, quæstiores, nisi viri consulares suffragio populi crearentur. Fuitque inde seruatum in exercitu, cum pro re consilium capiendum erat, vel acie duces congregi parant, vr quæstores vna cum legatis & senatorij ordinis militibus, tribus militaribus, & primorum ordinum centurionibus, consilio aduocentur. Cumque antea quæstiores designati gladiatoria munera exhiberent, quod illis erat hoc munus à principibus datum, postea Neronis tempore senatus consulto cautum fuit, ne deinceps quæstiores exhibendi

bendi gladi
Nec præter
præscripto
ita senatus
rum, & libell
re, & manda
affiduè vacat
edicta ad mi
pralecta, & a
ceps missa a
ficio, per co
orationes in
lisse dicatur.
(quippe fini
ri permittet
continuo tri
lisse compen
stis officio
torios præ
ta ab Augu
rum præfe
fuere ex nu
fectis ad qu
curam tabe
stos transfe
uentum est
batur. Ap
quæstura fu
contraxit o
partiret, ne
lapidibus q
esse volue
tentia acco
dunt, & ad
turni æden
aditu præf
locus fore
& senatoru
gnorum n
Saturni æ

bendi gladiatores ad ferrum necessitate polluerunt. Nec præterierim quæstores principis candidatos ultra præscriptos, cæteris adnumerati: quorum munus erat, a cæta senatus & principis perscribere orationes Imperatorum, & libellos ad senatum missos cum postulatis recitare, & mandare literis: dictandisque epistolis & legendis assidue vacare. Quare orationes principum, senatusque edicta ad militum conciones, per quæstores sæpè perscripta, lecta, & audita fuisse legimus. Tamen Nero princeps missas ad senatum orationes, præterito quæstoris officio, per consules recitasse pro concione: & Vespasianus orationes in senatu quæstoris vice frequenticuria reculisse dicatur. Sed cum quæstura annuus magistratus foret (quippe finito anno, ex legis præscripto, reditus quæstoris permittebatur) quosdam tamen prorogato imperio, continuo triennio ærarii curam, & quæsturæ munus gestisse comperimus: donec lapsis temporibus, desito quæstoris officio, cura ærarii à quæstoribus urbanis ad prætorios prætoresque, ac præfectos ærarii, lege promulgata ab Augusto translata fuit. Is enim ex numero senatorum præfectos ærarii delegit primus: deinde sorte ducti præfectis ad quæstores rursus deuoluii iussit. Deinde Nero curam tabularum publicarum à quæstoribus ad præfectos transferri voluit: donec ad Vespasiani tempora peruentum est, quibus rursus à prætoribus cura ærarii gerebatur. Apud Athenienses verò amplissimus magistratus quæstura fuit: quam cum gereret Periander, gravissimam contraxit offensam, quòd parcius frumentum populo impartiret, proptereaque acculatus, & à plebe præ concione lapidibus obrutus fuit. Cur autem in æde Saturni ærarium esse vouerint, licet varia opinio dissentiat, illorum sententia accedo magis, qui censuerunt id quod nonnulli tradunt, & ad fidem pronius est, Valeriū Publicolam, qui Saturni ædem construxit, loci oportunitate ductū: quòd omni aditu præsepto undique præruptum & ab accessu munitum, locus foret, tandem Saturni ædem æris publici, legumque & senatorum consulumque tabularumque publicarum, & signorum militarium sacrarium esse voluisse. Præter quòd Saturni ærarium, Nemi quoque & Tibure, sacrarium

Quæstores principis candidati: & quod illorum munus.

Quæstura annuus magistratus.

Ærarii curam à quæstoribus ablata.

Quæstura apud Athenienses. Periander lapidatus. Ærarium in æde Saturni, & quare.

pecu-

GENIALIVM DIERV

Nemis
Ibure etia
ait Era-
fium Ara-
rii sanctus
Vicesmaru
Incensima-
rium Ciimi-
Archium.
Ararium
militare.

Saturnia
des ubi sita.
Carmenis
Phanum.
Porta Car-
mentalis.
Saturnia
porex.
randana.
Dolus belli
sedes.

Atheniensis
um thesauri
Lacedamo-
norum, Ma-
cedonum, Sy-
racusianorum.
Assyriorum
Cambysis
Gaza Deio-
tari, Lyfi-
machi, Itha-
guriha.

pecuniarum thesauros ad incertos belli eventus, si ex-
na vis ingrueret longo tempore seruari acceperimus. Illud
quoque non ab re fuerit meminisse, in eadem Saturnia
defuisse sanctius ararium intentionis curæ: in quo aurum
vicesmarium, quod ex vicesimis exigebatur, ad ultimos
casus & in extrema fortuna populi Romani seruabatur:
quod incensimarium, ab aliis quoque cimiliarchium di-
ctum est. Ex quo Caius Cæsar primo ingressu ciuili bel-
li latetum aureorum sex & viginti millia. percussæ verò
monetæ, pondo trecenta millia, quod erat tot triumphis
parum congestumque, & laserpiti pondo centum & vn-
decim protulisse fertur. Post quæ legimus ararium mili-
tare cum vectigalibus nouis ab Augusto editum: vnde
prompta pecunia stipendiis sufficeret. ædem verò Sa-
turni in faucibus Capitoli fuisse constat, qui mons Sa-
turnius dictus, vbi Carmentis phanum, à quo Carmen-
tali portæ nomen datum: vbi quoque Saturnia porta,
quæ Pandana, eo quod semper pateret, dicta est: in qua
æd Senaculum fuisse auctores memorant. Apud Græ-
cos is lud fuit notatum, Myniam, Chrysæ filium, qui My-
niis imperitauit condendis pecuniis thesauri locum muni-
nuisse primum. Tum si quando conspirante Græcia,
communi consilio bellum gerendum foret, in Delo in-
sula quam sedem bello delegerant, collatas pecunias ad
belli opus tanquam ararium deponere consueffe: idque
quantum opinione auguror, ideo visum quod difficilis
aditu, & arcis in modum munitissimus locus foret. Cœ-
tus quoque & belli consilia in eiusdem insulæ templo,
nonnunquam apud Olympia habebant: deque rebus ma-
ximis de concilii sententia decernebant Athenienses ve-
rò Delphis thesauros omni ætate intactos habuerunt.
Lacedæmonii pecunias publicas in thesauris non coëge-
re: veriti ne violentiores custodes nacti, illas expilarent,
Macedones in oppido Quinta iuxta Tharsum, omnem
gazam & pecuniam ad belli opus deponebant, Syracu-
sani in Labdalo castello munito, Assyrii autem Susi-
Cambyfis ararium opidum Gaza in Palæstina fuit.
Nam Persæ gazam ararium vocant. Deiotari verò in
Peio Phaygia, Lyfimachi thesaurus Pergami seruabatur:
aliquando in Cetirizi promontorio, Jugurthæ in Thala &

Capla

Capla Numi
montibus po-
tis: nam sac-
Bambina &
loniorum au-
tem, velut ar-
esse consue-
Quid respon-

A Pvdtri-
remur,
testamentum
um filium bo-
pticiæ verò si-
dum subarba-
go, vti hac do-
filia potens vi-
postularer, &
quæ ædes ad-
ciscendæ ite-
reclamabar
to, vti siue ad
legato peti-
que dari, sed
rum fuisset a-
cepe. Cumq;
perent, & in-
patronorum
consultus eg-
sentirem, tel-
prolato, cum
controuersia
vtrunq; Sep-
quam ædes in
parentis arbi-
consuluisse a-
Dicitio enim
nem momentu
non disunct

Capſa Numidiæ. Perſarum Reges barbaras opulencias in montibus ponunt, Hebræi in Thracæ & Tauro Hiericuntis: nam ſacrum theſaurum, corbanam vocant. Tigranis in Bambina & Olena, Mithridatis in petra Armeniæ. Babyloniorum autem regum in Zeugma vrbe iuxta Euphratem, velut arce tutiſſima, tributorum theſaurus & ærarium eſſe conſuevit.

Quid reſponderis ſuper controuerſo iure teſtamenti, in quo fundus ſeu aedes filia legata fuerant.

CAPVT III.

APUD tribunalia iudicum, cum in foro & iudiciis verſaremur, ibiq; aſſideremus vt poſtulata cognocerem, teſtamentum exhibitum eſt in hæc verba: T. Sempronium filium honeſtiſſimum, ex aſſe mihi hæredem volo, Septiciæ verò filiz meæ impuberi, cum viripotens erit, fundum ſuburbanum ſeu ædes meas quæ in via lata ſunt, do lego, vt hac dote contenta Ælio Campano nubat. Cumque filia potens viri dotem ſibi à Sempronio apud iudices dari poſtularet, & lege ageret, tamque ad fundum ſuburbanum quæ ædes admitti peteret ex legato, ideoque ad iudices conſcendæ litis gratia veniſſet, Sempronius contra renitens reclamabat, & Septiciæ alterũ tantum deberi ex teſtamento, vt ſue ad fundũ, ſue ad ædes admiſſa fuiſſet amplius ex legato periri nõ poſſe aiebat: cũ teſtamenti verba nõ vtrunque dari, ſed alterum admitti designarent, illamque ſi alterum fuiſſet aſſequuta, ad aliud iure legati admitti non decepe. Cumq; ad multam diem iurgiis clamoribusq; obſtreperent, & infinita contentio, atq; inæxplicabilis difficultas patronorum eſſet: tandem poſt immodicas altercationes, conſultus ego à iudicibus ſuper hoc iure controuerſo quid ſentirem, teſtamentum & tubulas mihi exhiberi iuſſi: quo prolato, cum poſtulata cognouiſſem, diſcuſſo iure quod in controuerſa venit, & teſtamenti verbis maturè penſitatis, vtrunque Septiciæ deberi, & tam ad ſuburbanum fundum, quam ædes iure legati admitti poſſe reſpondi: quippe cum parentis arbitrium tam ſuper fundo quam como Septiciæ conſuluiſſe appareat, & hoc ex teſtamenti verbis liquere. Dictio enim ſeu, vltimæ diſpoſitioni appoſita, in qua omne momentum rei eſt, & teſtatoris voluntas ſita apparuit: non diſiunctiua, ſed coagmentatiua eſt: illamque copu-

lare

*Perſarum
regum.*

Hebræorũ.

Tigranis.

Mithridatis.

Babyloni-

orum.

Dictio ſeu

ultima di-

ſpoſitionis

appoſita.

GENIALIVM DIERV M

*Text. in l. si
quis ita le-
gauerit ff. de
auro & arg.
lega. ergo
male locus
exprimitur
de legatis 3.*

lare verius quam disungere : propterea vtrumque simul comprehendere dixi. Et hoc habere rationem explicatam ex perpetua legis dispositione, quam Paulus Iureconsultus libro iuris ciuili tertio de legatis aptissime prosequutus fuit : qui de hac controuersia consultus, ita respondit: verba Pauli ex eo libro hæc sunt: Uxori meæ mundum, ornamenta, seu quæ eius causa parauit, do, lego, placuit omnia deberi: hoc enim verbum seu, ampliandi legati causa positum est. Quibus perlectis, iudices secundum ipsius postulata Septiciæ litrem dedere.

*Qua deorum ades extra vrbis pomerium sita fuerint, & ex
his qua in urbem postea recepta.*

CAPVT IIII.

*Ædes Vul-
cani cur diu
in urbem nō
admissa.*

*Ædes Bello-
na & Mar-
tis.*

*Veneris
Erycinæ.*

QUOD ædes Vulcani à Romulo primum extra pomerium constructa, in urbem diu admissa non fuit, causam hanc ferunt fuisse, vt is deus procul incendi arceret: nève confinio & quasi contagio, vrbis, quæ incendiis exposita erat, discrimini aut noxa foret. Quos enim deos vt sua veteres obesse sunt arbitrati, in urbem diutius non admisere. Hac de causa ædem Bellonæ & Martis extra Capenam quarto ab vrbe miliario constructam ferunt, vt à ciuium mentibus intestinas clades, ardoremque conferendæ manus, à ciuili cruce ad hostiles pugnas auocarent, vtque domi iugi concordia quiete viuerent, illos veluti fomenta præliorum intra urbem esse noluere. In hac æde Bellonæ summis ducibus, qui fortem strenuamque operam reipub. nauarant, post res gestas magnificè, senatus sæpè dari, ibique de triumphis deque victoria consuli mos erat. Martis verò ædem, quæ Gradius dicitur, Appia Via quindecim stadiis ab vrbe: & alteram, Quirini cognomento, quasi sedati & tranquillæ, intra pomerium fuisse, multi meminerunt. Sic Veneris Erycinæ templum extra portam Collinam magna mole constructum ferunt, cum porticu insigni, quod deuicta Sicilia Marcellus fundasse dicitur, ne libido inualesceret. Utque luxuria à matribus familias abesset procul, ideo ab vrbe semotum extra pomerium locauere. Ad hanc ædem si quando circus maximus Tyberis alluuione inundaret,

daret, ludos A
quæ virgines a
rilia rudimen
temporum, v
nes ab effusa
fuerint ades
tur Louis & Pa
beris, quam a
cum ægra vale
uagata foret:
lubrius ducer
rulo funeribu
extra portam
tis via Lauica
secundo Punt
enim Hannib
monia Roma
gerendæ rei d
sa, fatum vrb
da vrbe auer
diculo deo p
Rediculi, qu
tus, nullo edi
diculi extra
in quo Hanni
pollinis extra
riscum ara, q
Marcellus res
extra Collina
des inter foru
in altera extr
requam admi
quoque multi
miliario ad f
excidium mi
mulier vrbis
tuna templu
se liquet: in
res litare au
trea Spei ex

daret, ludos Apollinares sæpe celebratos comperimus: in quâ virgines ætate adolescente Veneri pupas, velut puerilia rudimenta offerre tradunt. In ea quoque intercurſu temporum, Veneris Verticordæ ſimulacrum, quod homines ab effuſa libidine auerteret, dedicatum fuit. Sed quæ fuerint ædes deorum extra vr̃bis mœnia præcipue, traduntur Louis & Fauni atq; Æſculapii phanum in inſula Tyberis, quam ab Epidauro aduectus, ſedem ſibi delegerat, cum ægra valetudine vr̃bis oppreſſa, & late vis morbi per-uagata foret: ſeu quod feruente morbo foris habitare ſa-lubrius ducerent. Naniæ quoq; ſacellum, quod cantu que-
rulo funeribus præſſet, pari exemplo ab vr̃be ſemorum, extra portam Viminalem ſtatu-erunt: ſicut phanum Qui-
etis via Lauicana, & Rediculi extra portam Capenam, quod ſecundo Punico bello conſtructum fuiſſe conſtat. Cum enim Hannibal vr̃bem oppugnaturus, inter Anienem & phanum, mœnia Romana caſtra metatus foret, quod nulla bene gerendæ rei occaſione data, & ſpe vr̃bis potiundæ abſciſſa, fatum vr̃bis & propitii dii illius mentem ab oppugnâ-
da vr̃be auertiffent, & inde parum feliciter rediſſet, Rediculo deo phanum ibi conſtructum ferunt, dictumque eſt Rediculi, quod viſis quibuſdam & oſtentis inde deterri-
tus, nullo edito negotio redierit. Ultra quod campum Rediculi extra Appiam ad ſecundum lapidem fuiſſe dicunt, in quo Hannibal caſtrametatus fuerat, Ædem quoque Ap-
ollinis extra portam Carmentalem, ſicut ædem Hono-
riſcum ara, quam Q. Maximus dedicauit, & collapſam M. Marcellus reſtituit: atque Herculis templum diu manſiſſe extra Collinam plerique aſſerunt. Sed hæc Apollinis æ-
des inter forum olitorium & circũ Flaminium fuit. Nanq; in altera extra pomerium legatis exterarum gentium, an-
tequam admitterentur, ſenatus dari conſuevit. Templum quoque muliebris Fortunæ, Latina via, quarto ab vr̃be miliario ad foſſas Cluillas, quod inde Coriolanum vr̃bi excidium minitantem maternæ preces auocauere, quodq; mulier vr̃bi laboranti præſidio fuit, & Virilis ac Fortis For-
tunæ templa iuxta Tyberim pariter extra pomeriũ fuiſ-
ſe liquet: in quo muliebris Fortunæ templo, ſolas mulie-
res litare aut ſacrificio admitti ſeruatum eſt. Ædes præ-
erea Spei extra portam Carmentalem fuit: & altera inſo-

*Ludi Apol-
linares.*

*Pupa Veneris
offerebatur.
Venus Ver-
ticorda.*

*Naniæ ſacel-
lum.*

*Quietis &
Rediculi*

& phanum,

*Campus
Rediculi.*

*Ædes Apol-
linis.*

*Herbulis
templum.*

*Fortuna
muliebris.*

*Virilis &
fortis Fortu-
næ templum
Spei ædes.*

GENIALIVM DIERV

re olitorio. Hanc ædem extra Carmentalem secundo Punico bello incendio deflagrasse, à triumphis postea restitutam: illam vero in foro olitorio sub idem tempus fulmine istam fuisse, quo tempore Hannibale Italiam pertransiente, respublica intestino malo laborabat, & cuncta bello ardebant, multi prodidere. Quæ res vastitatem Italiæ, & imminens excidium, quo terra marique imperium agebatur & fluctuabat, haud dubie designauit. Apud Athenas vero Cynosarges Herculis templum, gymnasium & lucus extra urbis moenia viscebantur. Apud alios Timorem, Pallorem, Paupertatem, & Senectam, tanquam noxia numina, procul à ciuitate arcere, nisi quod Spartzæ Timoris templum iuxta eorum tribunal Ephori locarunt, cum reipublica nulla re magis quam metu corrigi putarent. Aulii Esculapii templa extra urbis moenia statuere, quod foris degere salubrius ducerent. Ab Ægyptiis autem perpetua constitutione seruatum est, ut nunquam Saturni templa aut Seraphis intra oppida admittant: sed velut peruiigiles & excubitores deos, extra pomerium & in suburbiiis sedes habere sinant, tanquam illorum numine & fauore validis septi præfidiis forent: proque aris focusque & deorum templis, ac solo in quo nati essent, excubarent: illorumque ministerio & opera ab hostili incurtu & clandestinis insidiis se tutos adnotarent.

Quæ solennes cæremonia more Romano in sponsalibus olim & nuptiis esse consueuerunt, & quæ apud exteros.

CAPVT V.

NUPTIARVM solennes cæremonias, quæ ritu Romano in sponsalibus adhiberi solent, quas nostri maiores festo coniugii die seruare consueuissent, quasque vestito more prætermittere non licebat, has ferme accepimus. Vbi enim virgo necessitudinis causa futuro viro spondebatur, ipso sponsalium die, signatoribus & auspiciibus duobus nuptias castas & legitimas auspicabantur noctu, nonnunquam die luce prima: in quo id cauebatur in primis, ne motus cæli aut terræ fieret, neve turbatiore cælo, & die inquieto foedus inirent. Hæc enim præcipue nuptiis aduersari putabant. Auspicatissimum vero signum esse cornicem, maximamque fidei, & inuiolati foederis indicium facere,

*Athenien-
sium templa
extra mœ-
nia.
Timoris.
Palloris.
Paupertatis.*

*Saturni &
Seraphis
templa.*

*Cæremonia
nuptiarum.*

Cornix.

cere. Ea enim altera extincta. Lyceibus pri-
gantur. Qui tu-
paranymphus
qui sponsam
lenoi stipulat
re in futuram
tore Seruio S.
In qua sponsio
primere fas er-
Castum Calas
Tarquiniū Pri-
vlturpantes.
numine, prim
secunda hora
nunquam per
mulier, an ei n-
vir, an ei pat-
quo genere
fortunis omi-
vt filia & su-
bus modis co-
confarratione
transit, quere
mancipio sit:
dem confarr-
tione nonnun-
niamus. Stri-
ignem & aqua
batur, quæ er-
inexplicabili
enim elemen-
communis co-
ceru futuri
verò & Mac-
sponsam, cū
Calatas, vt
Camma Cal-
veller, diffi-

cere. Ea enim cornicum societas est, ut ex duabus sociis altera extincta, vidua altera perpetuo maneat, quod de Lyncibus proditur, ut post amissam coniugem alii non iungantur. Qui tum pro marito auspicabatur, auspex, idemque paranympus, quæ pro vxore, pronuba dicebatur. Tunc qui sponsam ducturus erat, illam sibi in coniugem dari solenni stipulatione postulabat: qui verò daturus, illi vxorem futuram spondebat. Qua de causa mulier, sponsa (auctore Seruio Sulpitio) & ipsa cōuentio, sponsalia dicta sunt. In qua sponsione nec propria nomina sponso sponsæ exprime fas erat: sed vir Caius, virgo verò Caia dicebatur. Castum Caiæ Cæciliæ coniugium, quæ Tanquil dicta. Tarquinii Priscum coniugem sortita fuit, felici nomine usurpantes. Idque sacrificio perfecto & consulto deorum numine, primo diluculo & matutino. Siquidem prima & secunda hora sponsalibus olim & nuptiis dabatur. Nonnunquam per coemptionem nuptias contrahebant, ita ut mulier, an ei materfamilias esse velleret, à viro: inuicemque vir, an ei paterfamilias esset futurus, à muliere rogaretur: quo genere sponsaliorum, vir vxor inuicem in bonis & fortunis omnibus succedebant. Mulierque in mariti familiâ ut filia & sui hæredis loco admittebatur. Quippe cum tribus modis contraherentur nuptiæ, usu, coemptione, & confarratione: per coemptionem vxor in viri familiam transfertur, quare materfamilias dicta, quæ in mariti manu & mancipio sit: usu verò & confarratione minimè, quæ quidem confarratio solis pontificibus dabatur. Tamen si fortione nonnunquam vxores ductas, & sponsalia initia inueniamus. Stipulatione ergo facta, & sponsione sequuta, ignem & aquam in limine appositam uterque tangere iudebatur, quæ etiam noua nupta aspergitur: quasi eo fœdere in explicabili vinculo, & mutuo nexu foret copulati. Hæc enim elementa sunt primæ naturæ, quibus vita victusque communis constat, & quibus qui extorres ab hominum cœtu futuri sunt, interdici legibus solent. Apud Græcos verò & Macedones panem gladio diuisum, sponsum & sponsam, cum ineunt sponsalia, gustare solenne fuit. Apud Galatas, ut ex eodem poculo vir & vxor bibant. Quare Camma Galata cum viri mortem illata à Sinorige vlciscivelleret, dissimulato dolore, sponsalia cum eo iniire finxit.

*Auspex. Pa
ranympus
Pronuba.
Sponsa.
Sponsalia.*

*Prima &
secunda ho-
ra sponsali-
bus accom-
moda.*

*Nuptia tri-
bus modis
contrahen-
tury.*

Cæremonia.

*Græci.
Macedones.
Galata.*

GENIALIVM DIERV

Cois.

Alii.

Iuno iugalis

Nuptia vn-
de.

versa &

Affirii.

Hetrusci.

Dona uxori
dare probi-
bicum.

Annulus
pronubus.

Germani.

Locrenses.

Bæoti

Græci.

Celibarii.

venenatumque poculum illi propinavit: quo hausto, Si-
norix, & ipsa læta quod ultra virum esset, mortē obiuere.
Cois autem in more fuit, vt sponsi cū in eunt sponsalia,
muliebri veste induantur, Romulus quoque in commu-
nitione panis & aquæ matrimonii fœdus inisse traditur.
Ab aliis est vsurpatum, vt vltæ purpurea candido distin-
cta, aut veste vericolori, sicut apud Latinos vsus erat, no-
ua nupta sponsusque amiciantur, aut iugum pariter sub-
eant: quare Iuno iugalis dicta, quasi æquissimo iure, &
concordibus animis inuicem nectentur, societasque &
communicatio vitæ coita foret. Vel caput obnubant, vt
veteribus mos erat, vnde nuptiæ. Persæ autem & Assyrii,
accepta inuicemque data dextra, fœdus matrimonii in-
eunt. Nihil enim apud illos fide antiquius erat. Apud
Hetruscos in coniectione nuptiali, viri sublimes por-
eam immolant, quasi diis testibus illud bene cessurum,
& futurum inuiolabile. Quod quidem dirimere non lice-
bat nisi diuortio, morte, captiuitate, vel seruitute. Dona
verò & munuscula virum ab vxore. vel contra accipere,
legibus erat & scripto iure veritum: nefas existimantes,
quos legitimus amor coniunxisset, donis videri potius al-
lici, quā coniugali amore conciliar. Annulus tamen spon-
sæ dono mittebatur à viro, qui pronubus dictus: is enim
erat ferreus, & sine gemma, prisca videlicet secula, & an-
tiqui victus parsimoniam, ac frugales mores designans.
Germanorum fertur mos non improbandus, vt sponsus
complacitæ mulieri, quam ducere animo destinauit, do-
tem det, qua exhibita, frenatum equū & boues, scutū, gla-
dium & arma, tanquam pignus amoris, vxori mittat. Cū
verò sponsa ad virum ire parat, in ipso nuptiarum cele-
bri officio seruatu est, vt rectam tunicam & puram togam
vestiat, verbenaq; quæ Veneri dicata est, & floribus her-
bisq; à selectis corollam texat, eamque sub amiculo defe-
rat. Id quod Locrensisbus in vsu erat, vt matronæ ex lectis
florib; nectant coronas. Nam empta gestare ferta, vitio da-
batur. In Bæotia vsurpatū est, vt sponsam obtegentes, aspa-
rago coronent: apud Græcos autem sisymbrio, caputque
hasta gladiatoris, quæ in corpore mortui steteret, quæ ce-
libatis dicta est) comat ac frontem & comam discriminer.
Opinari licet, quasi fortes ea de causa viros seipsum iuram
omine-

ominetur: a-
tur. Deberet
rugi, seuerit
iam caput vel
rat, quo matr
que eo flamin
ideo sine diffi
men apud Spa
quæ nullo con
& aperta: nup
pite, foras n
rea, quæ se al
uelare ius era
gebat ex lana
vinctum, nem
ptiale sit, solu
sobole gigne
secundus for
cunditatis (qu
fuisse dicunt
gi, quæ nupt
mox nuptial
bebatur: ei
stum morem
Lustanis vero
care permittit
generis non li
nuptia egredi
aut vestibulum
inuitam & gre
lunt, videlicet
res exitura no
ritalis erat, in
mum egressa,
menæum, of
ptam secum d
trimi & matri
verò anreit, q
prælucente a
(vt Paulianus

ominetur: aut quod sponsi disciplinæ se subditam fateatur. Debere enim uxores sub viri disciplina esse & corrigi, seuerissimis exemplis veteres voluere. Flammeo etiam caput velabat, pudoris causa, quod lutei coloris erat, quo matronæ spectatæ pudicitia tegebantur. Quodque eo flaminica utebatur: cui diuertere à viro non licet, id eo sine dissidio matrimonium fore opinati sunt. Id tamen apud Spartanos in more fuit, ut virgines innuptæ, & quæ nullo coniugii fœdere iunctæ essent, facie inuelata & aperta: nuptæ vero, nisi velata parte oris, & operto capite, foras non prodirent. Chelidoniis quoque mulieres, quæ se alienis viris collocassent, dimidium faciei inuelare ius erat, ultra reuelare vetitum. Seque cingulo cingebat ex lana ouis contexto, quod Herculaneo nodo vinctum, nemini, nisi in geniali toro, & dum sacrum nuptiale sit, soluere permittitur, ominis causa scilicet. ut in sobole gignenda, educendisque liberis, sicut Hercules, secundus foret, eo argumento, quod illum eximia fecunditatis (quippe qui se septuaginta ex se liberos reliquit) fuisse dicunt. Zona quoque nouam nuptam circumcingit, quæ nuptiarum die à viro soluebatur, nonnulli ferunt. mox nuptiali mundo compta, in pelle lanata sedere iubebatur: eique pellem sub pedibus strauere, sanè vetustum morem, quo pellibus veteres vsi sunt, significantes. Lusitanis vero, in roseis tantum ornamentis sponas locare permittitur, quibus omnes vtuntur pariter, alterius generis non sinit. Cumque ad virum profectura noua nupta egredi vult, ipsum limen transcendere sua sponte, aut vestibulum tangere non sinunt: sed quasi raptam & inuitam è gremio & sinu matris, transcendere limina volunt, videlicet nisi coacta, suos relictura, aut proprias lases exitura non fuisset: vel quia ibi delibandus flos maritalis erat, inuitam ingredi videri volunt. Ipsa verò domum egressa, præcedente tibicine, & eo, qui canit Hymenæum, officio frequenter affinium stipata, colum comptam secum defert, & fufum cum stamine: duo vero patrimi & matrimi pueri, eam tenentes deferunt: textius verò anteit, qui facem accensam præfert ex pino alba, quæ prælucente ad virum nupta deducitur. Apud Græcos verò (vt Pausanias ait) media locatur in nuptiali curru, sponso

*Flammeo.**Chelidoniis.**Zona soluta.**Lusitanis.**Cæremonia dum sponsa ad virum proficisceretur.**Græci.*

GENIALIVM DIERV

& necessario affini iuxta comitante, quem parochum vocant, cuius axem pro foribus incendebant, vt signarent illam ibi perpetuo mansuram, neque vlla tempestate inde recessuram. Quod si curru sponsa non subuehitur, sed pedibus mariti domum pereret, Chamæpus dicebatur. Apud Rhodios noua nupta per præconem in mariti domum aduocatur, & eo proclamante in thalamum admittitur. Eam verò facem ideo accensam ferunt, quia nisi sub noctem, & in tenebris præcis seculis inire coniugium non licebat. Alio deinceps fastidium præferente, scilicet quia nihil confarrationis fœdere in sponsalibus religiosius fuit. ideo in dirimendis nuptiis, & si quando vir ab vxore diuertere contendit, diffarrationem fieri acceperimus. Eandem verò facem sub lecto viri posuisse, aut in sepulchro conburendam curasse, fœdum erat auspicium, & omen exitiale, maximaque facere infortunia creditum. Fuit quoque Græcorum mos, vt cum sponsa ad viri domum traducitur, puer spinis & glande querna obstitus, canistrum panibus onustum deferat, sponsaq; præcedens passim clamat, *ἡμεῖς ἡμεῖς, ὁ γάμος ὁ γάμος*: quod est dicere, effugi malum, inueni bonum, quasi post frugales mores, re & honoribus auctior sit. Dum que ad virum vadit, intranti domum nuces iuglandes flagitant, easque pueri iaciunt, & passim feliciter dicunt, Thalassiumque modulatis carminibus clamitant, sicut Græci *ὦ θάλασσε ὦ θάλασσε*, qui felices coniugio fuere: quem morem inoleuille opinati sunt, quasi fœlicem vt Thalassium, cui Sabina virgo honestæ formæ in raptu contigit, sponsum futurum ominentur, dignamque esse, quæ Thalassio viro admodum fortunato nubat, his vocibus significari. Varro tamen perhibet, signum lanificii esse Thalassionem, quem vereres quasillum seu calathum lanificii aptum nuncuparunt. Nuces verò spargunt, vel quia iactu tripudium excitant, vel quod gemino proteæ operimento, fœtus suos multipliciter muniant, similia in fœtibus nouæ nuptæ augurati. Athenis verò inualuit usus, vt sponsi caput caricis & palmarum fructibus, legumine & colybiis inspergant: quod & seruus nouitiis, cum primum dominorum ædes introissent, fieri vsurpatum est. Sponsus vero illam domi operiens, in qua sedes erat coniugii futura, paratæ magno ianuam lana cingit & coronat: multa que

*Chamæpus.
Rhodii.*

*Nocte inibant
coniugia.
Confarratio.*

Diffarratio.

Græci.

*Nuces spargantur.
Sponsa.*

Thalassium.

In Menan

dris, & apud Ari-

stoph: in auibus repetiturum.

Thalassio.

Nuces quare spargebatur. Athenienses.

Ianua sponsæ ornatur.

multaque la-
noua nupta
lupino, in
irreparat
le nigri cau
sum habean
lesicia maxi
rum, lupi ro
tio in dom
sanguine illi
zere. Ipsa au
alles, ex qu
prione sibi
pede habere
pluribus orn
compito vic
teres sacipe
receptaculu
sponsalioru
so bulbi cur
ptialicæ na
succum lac
nisi adeo m
nuptam non
Babyloniis
præglutato.
bito, viri tha
tem postrid
affines læti
in viri dom
simul, & re
uem sponsa
re fuit. in co
tum est, ne q
ginenses,
Et in Lepta
sponsi matr
get, eo exer
cos, vt post
munus, qua

multaque lauro exornat, postesque virtutis laneis primum à noua nupta attingi & ornari, oleoque & adipe suillo vel lupino, iniungi iubet: ne quid perniciosæ pestis in domum irrepat: quod magorum commentum fuisse dicunt, ut fel. *Magorum commentum.* le nigri cauis suffitas domos, & genitale sub limine defossum habeant, contra mala medicamenta & amatoria maleficia maxime proficere arbitrati. In foribus vero villarum, lupi rostrum, ne quid deperiret, neve mala fascinatio in domum irreperet. Alii stellam marinam vulpino sanguine illitam, ne quid periculo foret aut noxæ, defixerere. Ipsa autem cum viro congressa primum, treis ferebat *Cum viro congressa.* asses, ex quibus vnum viro dabat, velut imaginaria emptione sibi sponsum precio quæsiuerit: alterum, quem in pede haberet, in foco larium ponebat, quem accensum, pluribus ornabant coronis: tertium, quem in saccipherio, in compito vicinali paulò post resignabat. Dixere autem veteres saccipherium, maiorem crumenam, & nummorum *Saccipheriū.* receptaculum. Ac epulis instructis, ut porcum macerarent sponfaliorum die, deducto ex Hetruria more: utque sponso bulbi cum nucleis pineis, erucz succo, & pipere in nuptialicæna dentur obsonia, seruatum est. Pleriq; papaveris succum lacte & melle dilutum exhibuere. Apud Persas, *Persa.* nisi a deso malo, aut cameli medulla, ingredi ad nouam nuptam non licebat, neque alio vesci cibo illa tibi fas erat. Babylonis vir & vxor non miscentur, nisi thymiamate *Babylon.* prægustato. Solon verò nisi malo Cydonio epulis adhibito, viri thalamum sponfam ingredi vetuit. Repotia autem *Solonis institutum.* postridie nuptias, apud nouum maritum propiores affines lætiore conuictu percolebant, qua die noua nupta in viri domum libertatem auspicari, & dominam agere simul, & rem diuinam facere assuebat: quo tempore clamem sponse dari ad signandum partus facilitatem, in more fuit. in cœnis verò nuptialibus Naucraticarum obseruatum est, ne quis ouum aut mellita inferret. Apud Carthaginienses, *Naucratica Carthaginienses.* ut thynnorum concisus carnisbus vescantur. Et in Lepta Libya, ut postridie nuptias ollam sponfa ad sponsi matrem petitem mittat, quam illa asperius abneget, eo exemplo iurgiorum auspicium augurari. Apud Græcos, ut postera die à nuptiis, pater mittat sponse nuptiale munus, quæ *ἐπιμύθια δέγγε* vocitabant. Namque ingenuus puer,

GENIALIVM DIERV

puer, specie liberali, candida amictus toga, cum ardenti
face præibat: longo mox ordine succedebant, qui mun-
dum muliebrem, deinde qui aurum & gemmas, deinde
qui vasa & pelues, qui pectines & alabastrors, qui sandalia, &
demum reliquam supellectilem ferebant. Parcius tamen
Athenienses apud Athenienses. Nam Solon treis modo vestes & quæ-
frugatiores modici precii vasa non elaboratæ artis, sponfam ad virum
αιαγλυ- ferre iussit. Præter quæ fuere dona, quæ domestici con-
πῆλαι. ferebant, & amicicum primum sponfa reuelata facie vi-
Romani. sendam se præberet, *αιαγλυπῆλαι* dicta. Romani ob-
Camillum. feruarunt, ut nuptialia munera socii generis non mittant,
Le Flus ge- quod erat lege veritum: sed vas artis eximiae, quod Camil-
nialis. lum dicunt, ubi mundus & iocalia vxoris erant, opertum
in nuptiis ferant. Genialis præterea lectus, duabus culci-
tris in Genii honorem parabatur eximie, ad quem noua
nupta quicunque facibus noctu admittebatur: quas ab ædili-
bus accendi, & ex pino arbore fieri erat auspiciatissimum,
& fortunati euentus, cum ex hac arbore in raptu Sabin-
Spartani. arum, pastores faces accendisse ferantur. Spartani, Ly-
curgi lege sponfam raris crinibus in veste virili, pronuba
patente cubiculo constituit solam, cui sponfus exoluens
Zona solutio Zonam in tenebris primos congressus capit. Quas quidem
faces pronubæ, & quæ vni semel nupserant, aut congres-
Graci. sus conjugales nouæ nuptæ deferebant. Græcis vero nu-
bentium matribus tenere faces in nuptiis negotium da-
rur, quod *ῥαδὺν* dixere. Simulque carmina & Fescennii-
nos versus, atque sacrum hymnum, quem epithalamium
vocat, decantare, atque in his quinque deos precari so-
lebant, ut nouæ nuptæ volentes & propitii adessent, pro-
lemque secundarent, Iouem aduulrum, Iunonem aduulram,
Venerem, Dianam, & Suadelam. Namque hæc numina
coniugis præesse putabant: quas etiam pronubas no-
uam nuptam ad virum comitari, & domum deducere non-
nulli tradunt. Dixere autem Fescenninos, à Fescennio
Campaniæ, vel Sabinorum, ubi carmina nuptialia inuen-
ta, & posteris memorie data sunt primum: ea quidem
fuerunt procacia, & lasciuia licentia conjugali, in nuptiis
decantari solita per ludum iocumque, amores, gratias,
& mistos leporibus lusus continentia: quos Augustus in
Pollionem scripsisse, eumque mordaciter taxasse fertur:
quibus

quibus quod
facile dixit
cis vero an
bus canere, s
ridis & Pele
tilenam in co
mosum esse
mari bonum
batur: Bon
parum esse
ptias legiu
aurum eo,
bia dedisset
lia & potesta
cum peregr
barbata iung
cessitudinis
milia non era
tur, in Græci
ptias curari
posteror, fo
externis da
manas ducer
des forent, f
latrinati, Ver
mano & pere
impares nup
gicimæ non
fuit, ut si Ro
Latinis Rom
degere, vel
sematrem se
non dabant
menfe Maio
retur, institu
ac diebus im
dum condit
post Idus,
Quinetiam
bus, vel Ca

quibus quod non responderet, increpatus Pollio, se non facile dixit in eum scribere, qui posset proscribere. Græcæ Amœbaum carmen. Canthilena in conuiuiis.

niciis vero amœbaum carmen in nuptiis modularis vocibus canere, solenne fuit: quod festo nuptiarum die Thetidis & Pelei deos decantasse ferunt. Plato in Gorgia cantilenam in conuiuiis decantari prodidit hoc tenore: Formosum esse & diuitem, ac bene valere, summum existimari bonum. Athenis vero inconditum carmen canebatur: Bonos amare, timidos repellere, sciens timidorum partem esse gratiam. Illud autem non præterierim, nuptias legitimas illas haberi, quæ inter Romanos ciues, aut cum eo, cui princeps populæ ciuitatem aut connubia dedisset, contrahuntur: quo iure nasci liberi, in familia & potestate sunt: cum impare vero, aut si Romanus cum peregrina, vel Latini nominis muliere, aut serua vel barbata iungeretur, nullum fuisse ius nuptiarum necessitudinisque. Itaque nasci liberi, sub patris iure aut familia non erant, sed matrem sequebantur: tametsi tradatur, in Græcia, & Apulia, & Carthagine, seruales sæpe nuptias curari. Quod quidem connubium, ut maneret ad posterum, sociis & bene meritis, ac finitimis, nonnunquam externis dare solitaerunt. Siquidem Campanis ut Romanas ducere liceret uxores, atque liberi ut iusti hæredes forent, fuit olim pro magno munere datum: sicut Alatinati, Verulano & Ferentinati. Neque enim cum Romano & peregrino connubium esse censuere. Namque impares nuptiæ, aut sine testibus, ac patre non iubente, legitimæ non sunt. Idque senatusconsulto Romæ cautum fuit, ut si Romanis Latinas uxores ducere contigisset, aut Latinis Romanas, sui essent iuris & arbitrii, siue Romæ degere, vel in patriam redire vellent: atque in nuptiæ puellæ sit matrem sequantur. Quodque virgines publicis festis non dabantur nuptui, viduas vero nubere fas erat. Ac fas erat. Lemuria.

mensis Maio, quo Lemuria, ut occisi Remi umbra placaretur, instituta sunt. Et dum feralia seu parentalia fiunt, ac diebus impuris, & quibus ancylia in templo Martis nondum condita sunt, vel festis diebus, & mense Iunio, nisi post Idus, quemquam nuptiis copulari religiosum erat. Quin etiam animaduersum est, postera die à Nonis, Idibus, vel Calendis, uxorem sponfamve ducere Romanis

GENIALIVM DIERVM

Dies atrii.

Persa.

non licere: sed eos dies velut tristi omine infames & detestabiles censerī: quoniam hi dies atrii decreto pontificum habentur: quibus legiones educere, aut acies cum hoste committere, vel quicquam publicæ rei agere, religio non sinit. Persis vero nuptias contrahere, aut maritale coniugium inire, initio verni æquinoctii tantummodo permittitur: reliquo anni tempore non licet.

*Immane exemplum Tullia supra corpus patris ambulantis
& filii Eucratidis idem facinus admittentis.*

CAPVT VI.

*Sceleratus
picius.*

*De hoc, cap.
18. huius li-
bri.*

*Scelerata
porta.*

*Scelerata
castra.*

*Sceleratus
campus.*

DE Tullia Seruii Tullii filia, nequissima fœmina, quæ Tarquinio superbo nupta fuit. inhumanæ crudelitatis memorandum facinus, & post homines natos inauditum accepimus. Cum enim furis eius Tarquinius æque ferox agitatus, regni cupiditate improba Seruium Tullium Socerum, ut ipse regno potiretur, interficiendum curasse, prætervehens ipsa carpento infestis furis agitata, & muliebri spiritu inflata, supra patris defuncti corpus, vulneribus & plagis affecti & cruentati, incedere non dubitauit. Ob cuius inhumanum scelus, & rei fœditatem, loco tantum nefario & conscelerato, Scelerati nomen factum. Sane detestabile facinus nominis diritate execrantes. Fuerat enim Cyprio nomen vico in quo hæc gesta sunt, postea sceleratus dictus: Cypriusque nuncupatus, quod cum locum eum Sabini infedissent, boni ominis causa Cyprium, hoc est, bonum appellarunt. Scelerata quoque porta, quæ Camentalis olim fuit, subinde dicta est. Cum enim C. C. & VI. Fabii vno agmine inde egressi, contra Veientes ad Cremeram acriter dimicantes, ad vnum procubuisent, portæ vnde egressi sunt, Sceleratæ nomen indidere: scilicet memoria detestandi facinoris, indignitatem rei posteris relinquentes. Castra quoque, in quibus Claudii pater Drusus graui morbo afflictus, & tristi fato sublatu fuit, quia intempestiua morte præuentus, acerbo funere decessit, Scelerata etiam dixere, quanta eum charitate milites prosequuti fuerint, turpi conuiuitio, & infando nomine significantes. Fuit quoque Sceleratus campus iuxta Collinam portam, in quo Vestales incesti damnatæ,

mnatæ, viuadō dictum, hætris imperiū Demetrii in exterminatō pēteret, à filiē ciuerat, vti cupatur, tū non contenēris affe- no, in sepul- in nulla vq- bus mortale caci, ad cæd- tem Bactria- nis, haud p- Seythis illos fueri.

Tria errata

TRIBUS
tum, e-
infacundum
M. Cælium
gnauū quī
oppidum Pin-
hi ad summa
sibi Cicero
eum nomen
dum: ac
nisi ut oppi-
pugnem. Q
rer. Quid q
ne habuit:
tantum ab
co sensu, &
fucare? Qu
verborū li

mnata. viua defodit & fœuere. Sed quod de Tullia est mo-
dò dictum, haud abfimile facinus in Eucratidem, qui Ba-
ctris imperitauit, admissum accepimus: siquidem cum
Demetrii ingentes copias parua manu fudisset, Indiamque
exterminato hoste, magno consilio subegisset, dum Bactra
peteret, à filio impuro & flagitioso, quem socium regno as-
ciuerat, vt solus potiretur regno imprudens ex infidijs oc-
cupatur, turpique necè in via trucidatur: qui patris cede
non contentus, pari scelere & audacia per corpus vul-
neribus affecti currum agere, & sanguine inspersus pater-
no, insepultum abiicere non dubitauit, ausus facinus, quod
in nulla vnquam Scythia tyrannus admisit. Tantis sceleri-
bus mortales vesana regni cupido cepit, vt effrenato furore
caci, ad eadem & cruorem agantur præcipites. Fuere au-
tem Bactriani iuxta Sogdianos & Hyrcanos, horridis inge-
niis, haud procul à Scytharum gente: quippe Tanais ab
Scythiis illos diuidebat, bellicosissimi, & rapto viuere as-
fueri.

Eucratidis.

Bactriani.

*Tria errata interpretis epistolarum familiarium Ciceronis
commode explanantur. CAP. VII.*

TRIBUS erratis lapsum offendimus virum sanè erudi-
tum, epistolarum famil. Ciceronis interpretem non
infacundum, cuius scripta vulgo innotuere. Primò illa ad
M. Cælium epistola, in qua verba sunt Ciceronis: *Oppu- Ciceronis
gnauis quinq; & viginti diebus, aggeribus, vineis, turribus, locus.
oppidum Pindenissum munitissimum, tantis operibus, vt mi-
hi ad summam gloriam nihil desit, nisi nomen oppidi. Quid
sibi Cicero vellet his verbis, non satis assequi videbatur:
eum nomen oppidi nihil censeret aliud, quam ipsam oppi-
dum: ac si diceret, ad summam mihi gloriam nihil deest,
nisi vt oppidum quod oppugnare adorsus sum, deniq; ex-
pugnem. Quod tamen longè abesse à vero intellectu appa-
ret. Quid quæso nomen oppidi cum ipso oppido commu-
ne habuit: aut quid tam insolens, aut à Ciceronis facundia
tantum abesse potuit, quam verba planè exposita, poetis
eo sensu, & quasi figuris circumscribere, aut coloribus in-
fucare? Quod tamen aliter intelligi oportere ex contextu
verborum liquere arbitror. Cum enim ex oppidis vt expu-
gnatis*

GENIALIVM DIERV

gnatis Imperatores plerunque nomina ferrent : quippe cum ex Coriolis Martius Coriolanus , & ex Fidenis Sergius Fidenas, atque ex Creta victa Metellus Creticus dicti sint : quæ sibi cognomenta in testimonium maximæ & expertæ virtutis , rerumque gestarum gloriæ adoptarunt : sic Cicero cum spem haud dubiam potiundi haberet oppidi , nihil deesse ad summam gloriam nisi nomen oppidi & cognomentum ex Pindenisso asseuerat : videlicet sicut Aphricani, Numantini, & Cretici illi nomina tulere, sic ex Pindenisso ipse cognomentum ferat. Rursus alia ad eundem Cælium epistola, his vtitur verbis : Mea vero officia ei non defuisse tu es testis, quoniam , vt opinor, comicos accidit Phannia. Quod ille in Terentiano Phannia non posse accommodari aiebat : sed alium quendam fuisse Phanniam , de quo sentiret Cicero, qui in notitiam nomenque non venit. Quæ verba, si pensare quis voler, atque ingenii acie non obtusa rimari , etiam ad Terentianum Phanniam saluo sensu accommodabit. Cum enim Phannia ille Terentianus, Chremetis frater fuerit, & Crito Andrius inopino aduentu opportunè introducat aduenisse : quo significante de Phannia Chremetis frater & filia Glycerio, in notitiam venit , ipsamque filiam sibi esse compertum habuit : pariter Cicero per opportunè comicum Phanniam aduenisse dicit, hoc est , aliquid secreti consilii, quod nondum emergerat , prodisse in lucem, quo sicut in Phannia Terentiano Glycerium Chremetis filia, & Phannix neptis apparuit : sic ipsius opera opportunè sit intellectum , Ciceronis officia illi non defuisse, & se de Appio bene meritum significari. Tertio ad eundem Cælium Ciceronis verba sunt : Vtor ætatis vitio, velim ita sit : sed tamen togam prætextam texti apio, puto te audisse. Quid verba signarent, haud perspicue capere visus fuit. Dicebat enim his verbis id notari, quasi meam togam merore circumdedi : cum apium amarum esse constet, quod animo afflicto & iacenti esset. Id tamen aliter intelligi conuenire, qui sensum eruere voler, haud dubiè animaduernerit. Cum enim apium funeralis herba fuerit, exque apii corona defunctorum tumulos ornari , atque in ludis funebribus apio coronari victores proditum sit, meritò, inquit, cum tot calamitatibus Respub. opprimatur, ob

*Alius locus
Ciceronis.*

*Ciceronis lo-
cus alius.*

*Apium fu-
neralis her-
ba.*

cur, ob imm
atrocissimos
nihil opis a
quæ magistr
eò indignati
publicè ferre
licitus sit, sibi
posuerit, quæ
est dicere, si
nius Pollio a
nec superesse
toria & cont
etiam Græco
dine & rebus
Quos intelle
contextu pla
Quot Romæ p
gnia, quæ

Non son
nomen
sacerdotia à
vt verò alii,
interiectis te
tuor, mox à t
sto auctum fu
uiolarus, do
uit. Inter qu
præcipuus et
tur fuit, relig
sacra & res di
que omnia ex
quibus diis, q
templa sacra
na sacra uegli
aut deorum c
lestium deoru
exhibendis, p

tur, ob immodicas simultates & ingruentia bella, cum in atrocissimos fluctus Reipubl. inciderim, ipsique cadenti nihil opis afferre valeam: meam, inquit, togam prætextâ, quæ magistratum decet, texi apio, hoc est, funere: quasi eo indignationis venerit, ut cum vltimis labentem Rempublice ferre nequeat, deque illius interitu crucietur & sollicitus sit, sibi iam in extremo vite curriculo mortem proposuerit, quam pro Reipubl. libenter subiturus fuit: quod est dicere, si Respub. morietur, se nolle vivere. Sic ut Afinius Pollio ad Ciceronem: Nam nec Reipub. deesse volo, nec superesse, inquit, Ideo togam prætextam, quæ prætoriam & contularis est, apio, hoc est, funere texuerit, quod etiam Græco est proverbio usurpatum, ut in mala valetudine & rebus accisis & deploratis, apio opus esse dicant. Quos intellectus, qui rem assequi vult, ex verborum *paræmia* contextu planè redundare perspiciet.

Quot Roma pontifices, quodve officium, & qua fuerint insignia, quibusq; legibus maximus pontifex astrictus erat, & quid apud externos.

CAPUT VIII.

NON sordidum neque obscurum apud veteres olim *Pontificii collegii numerus diversus.* nomen Pontificum fuisse traditur. Nam quum inter sacerdotia à Numa instituta, ipse se pontificem in primis: ut verò alii, Marcium M. filium ex patrib. legisset, postea interiectis temporibus, collegium pontificum ad quatuor, mox à tribunis plebis rogatione promulgata, ad octo augmentum fuit: mansitque hic numerus longo ævo inuiolatus, donec Sylla ad quindecim collegium ampliauit. Inter quos maximus pontifex, genere & dignitate præcipuus erat, & aliorum longè princeps. Horum igitur fuit, religiones & cæremonias publicas priuatasque, sacra & res diuinas sanctissimè tueri & interpretari, illaque omnia exscripta signataque habere, ut quibus aris, quibus diis, quibusque hostiis, quibus diebus, & ad quæ templa sacra fierent, perspectum haberent: ne qui Romana sacra negligenter, peregrinosque ritus adsciscerent, aut deorum cæremonias turbarent. Ad quos tam de coelestium deorum sacrificiis, quam de funeribus, iustisque exhibendis, placandisq; manibus, ac supernis infernisque diis

*Pont. max.
Pontificum
munus.*

GENIALIVM DIERVM

*Pontificis
maximi
munus.*

Album.

diis, de sepulchris & votis rite exoluendis, de feriis, de religione, pietate, sanctitate, ceremoniis deorum, deque fide & iureiurando, sacrificiisque solennibus, plebs quoties videbatur, tanquam ad antistitem deorum immortalium, caeremoniarum, & sacrorum, consultum ibat. Ipseque maximus pontifex preces supplicationesque deorum, cum pontificali carmine præire, comitia habere, dieique feriatis indicere, quo quisque Deus ritu, quove die colatur, quibusque precibus aduocatur, & quid quaque die operis fieri, vel non fieri publicis feriis cōveniret, edocebat. Eundemque pontificem maximum singulorum annorum res gestas & memoratu dignas, diurnis actis mandare literis, illasque non solum monumentis tradere, sed in albo proponere & referre, ut populo exscribendi potestas fieret, solitum esse traditum est: Quod Album non apud pontifices modo, sed penes senatores, iudices, prætores, decuriones, ac citharædos, & cenurias fuisse, constat. Denique apud Cæsares & omnes magistratus qui coercionem habebant, album fuisse apparere: in quo singula constituta, decreta, & mandata publicè edicta proponebantur. Quare Alexandrum Severum imperatorem, illorum quibus magistratus delegabat, nomina in albo proponere accepimus, ut vitia virtutesque innotescerent: & quo quisque honore dignus foret, populi iudicio exploraret. Ac non solum Reipublicæ sacra caeremoniasque curare, sed de rebus quæ ad Religionem pertinent, iudicia ferre: contumaciæque minorum magistratuum vindex esse, sacrificantes observare, piaculæque iræ Deum conquirere, ne secus quam præscriptum esset, sacra fierent, neve incerta auspicia, aut turbata religiones aduersus mortes institutaque maiorum observarentur. Utque super impetranda venia, venerandisque diis iusta solennia exhibeantur, cauere debebat. Tum religionis arcana, & diuinas traditiones cognoscere, & si quid religioni minus verè adscriptum esset, religione liberare, aut numinibus obligare: de Vestalium capite discernere, & ferre sententiam, quæ sacra, quæve prophana essent, diiudicare, neve quis praua religione populum alligaret, maximi proutificis officium & munus erat. In quo fuit obseruatum, ut nunquam in fastis die & ominosa collegium

legium cōsula
re Vitellio or
pus, decim
gai, collegi
pons subiciu
men factum.
compactus, q
qua parte lab
cto, rescire
fuere, donec
store lapideu
bus verbis con
pontificum d
exoluebantur
tur. Quod
sa adoptionis
essent sacra, a
curiata dicta
ne quis doli
mine adhibe
cum factæ,
forent. Et
peria, nec m
tio ab urbe a
sor esse & po
ab urbe trino
sus Licinius p
censuram præ
fex pro præce
men qui simu
sacrorum ad
tra Italiam se
decreto, per
belli summa
etum, sortitu
tus, occubu
Italiam sorti
noris culme
Co. Corneli
tifici maxim

legium cōsulat, quod dirum foret, & auspicii mali. Quā-
 re Vitellio principi, quod pontificatum maximum ade-
 ptus, decimoquinto calendas Augusti, die cladibus insi-
 gni, collegium consuluerat, magno exitio fuit. Tum si
 pons sublicius collaberetur, illum rescire, unde illis no-
 men factum. Is enim ligneus erat, & nullo ære aut ferro
 compactus, quem sacrum illi æstimarunt ita, ut in ali-
 qua parte labentem, nisi caesa victima & sacrificio perfe-
 cto, rescire non liceret: diuque Romæ lignei pontes
 fuere, donec post interualla temporum ab Æmilio quæ-
 store lapideus constructus fuit. Vota etiam solennia quib-
 us verbis concipi, quibusque pecuniis exolui deberent,
 pontificum decretis cauebatur, illorumque arbitratu vel
 exolvebantur, aut non rite emissa denuo concipiebantur.
 Quod si quis sui iuris arrogandus foret, quæ cau-
 sa adoptionis, quæ ratio generis, quæ dignitas, quæque
 essent sacra, apud pontifices lege quærebatur: quæ lex
 curiata dicta est. Idque ideo cautum, nec qua calumnia,
 neu quis dolus compositus in arrogando sui iuris ho-
 mine adhiberetur: ita ut adoptiones contra ius pontifi-
 cum factæ, aut sine collegii decreto, nullæ & pro irritis
 forent. Et quamuis proprium sacerdotis esset, nec imperia,
 nec magistratus gerere, nec equo vehi, aut trinoctio ab
 vrbe abesse: poterat tamen idem consul vel cen-
 sor esse & pontifex, pariter religioni & Reipub. præesse
 rati & simul ab vrbe trinoctio abesse, equo vehi, vel pedibus ire. Cras-
 sus Licinius pontificatum maximum & consulatum, mox
 censuram præturamque simul gessisse, & Liuius ponti-
 fex pro prætore ordinibus præfuisse traditur. Ipsum ta-
 men qui simul consul foret & pontifex, ne Reipubl. aut
 sacrorum deseratur cura, neve longius ablegaretur, ex-
 tra Italiam sortiri prouinciam non decebat ex senatus
 decreto, postquam idem Crassus prætor & pontifex, cui
 belli summa commissa erat, quod nunquam antea fa-
 ctum, sortitus Asiam, ab Aristonico Atalifratre prælio vi-
 ctus, occubuit: donec post interualla temporum, extra
 Italiam sortiri prouincias cœpere. In tantumque ho-
 noris culmen pontificatus, & eo excellentiæ creuit, ut
 Cn. Cornelio prætor, quod Marco Æmilio Lepido pon-
 tifici maximo conuiuium fecisset, multa dicta fuerit, *tificii.*
 ipsum

*Pontificis
unde dicti.*

Lex curiata

*Consul &
cenfor pote-
& simul
esse pontifices.*

*Calumen
honoris ponti-
ficii.*

GENIALIVM DIERVM

ipsumque regis dignitati proximum crederent. Nam & listor apparebat, & curuli regia sella ac lestica insignis erat, quam ante vestibulum conspicuam habere affuebat: ad cuius fores pro splendore dignitatis, viridis laurus affixa videbatur. Cumque ceteri honoribus functi, rationem administrati muneris reddere cogerentur, pontifex tamen maximus pro maiestate gesti honoris, rationem dare minime cogi poterat: ipsique pro imperio & potestate, quoque plus dignitatis ferret, cum galero esse, & carpento, ut reliquis sacerdotibus, ingredi licebat. Quippe pontifici proprium insigne erat galerus, sicut lituus auguribus, paludamentum imperatoribus, diadema regibus. Et quum in capitolium nulli fas foret carpento vehi, solis pontificibus sacerdotibusque Tarpeium ascendere carpentoliciuit. Ad eumque si qui noxii confugissent, ea die à pœna immunes erant. Ideo non vulgares, neque obscuros, sed qui nobilitate generis & multo splendore illustres forent, quippe autoritate & opibus anteirent ceteris, ad pontificatum admiscere. Dique Romæ pontifex, qui antea curuli sella non sedisset, nemo creatus fuit, donec lapsis temporibus, etiam qui nullos curules gesserant magistratus, ad pontificatum admiscere. Primus enim T. Coruncanus ex plebe homo, pontificatum maximum meruit, quo tempore M. Atilius Regulus primo Punico bello graui supplicio excruciat, pœnas dedit. Et deinde M. Drusus, quod antea contigit nulli tribunus plebis simul & pontifex creari meruit, Postea ex plebe & patrib. nullo delectu aut discrimine admitti cœpere. Cumque ad collegium pontificum pertineret, in demortui locum alium cooptare, Cn. tamen Domitius Tribu. pl. offensum collegio. quod se in numero pontificum non cooptassent, ius subrogandorum pontificum sacerdotumque à collegis ad populum transulisse fertur. Ipseque pontifex maximus primus populi suffragio, alique deinceps creari cœpere. Sunt verò qui credant, Licinium Crassum de cooptatione collegarum ad populi beneficium transferenda, legem tulisse primum. Inde comitia à populo pontificibus creandis sæpe indicta fuisse. Id tamen in admittendo pontifice sedulo cauebatur, ne quem eligerent, qui cuiquam ex collegio inimicus foret, hique per collegium admissi,

*Pontificis
insigne.*

*Qui pontif.
ces crearen-
tur initio.*

*Cautio in
admittendo
pontifices.*

admissi capi di-
tutum, in dem-
tamen exacti
cum alterius in
apartique opo-
nem fieri nece-
mortem obli-
cū enim T. O-
anno mortuus
et in locum y-
mus, Claudius
cooptandis sac-
Est tamen me-
pertinens inter
vbi aliud ali-
sententia esset
to statuisent.
dotes immunde
dotes pecunia
dium contuli-
pontifices tri-
immunes dic-
bantur, fuisse
qui fastos, &
rarum gestar-
illis ministri ac-
lueris, minor
labra Junoni
nam obseruan-
essent, referre
crorum recipi-
etiam interpre-
competeret a-
periuuit. Qui
multa secula a-
quoque mino-
mus collegio
minimus dice-
los pontifices
farrationis iur-

admissi capi dicebantur. Arque licet vetus fuerit constitutum, in demortui pontificis locum alium nominari, si tamen exacto anno pontifex mortem obisset, in eius locum alterius nominatio non erat, licet alterum suffici coaptarique oporteret. Tunc enim pontificis nominatio nem fieri necesse putarunt, quum nondum exacto anno mortem obisset constaret; postea verò non licebat. In locum enim T. Octacilii Crassi pōtificis maximi, qui exacto anno mortuus fuerat, alterius nominatio non fuit. Tam- etsi in locum vivētis pontificis alium substitutum legamus. Claudius verò Cæsar tanti sacerdotium fecit, ut in cooprandis sacerdotib. neminem nisi iuratus nominaret. Est tamen memoriæ proditum, ut si quid ad religionem pertinens inter pontifices discreparet, variatis sententiis, ubi aliud alii sentiunt, id satis fuisse crederent, stabili- que sententia esset ratum, quod tres pontifices cōmuni de- creto statuisent. Et licet à collationib. multi fuerant sacer- dotes immunes, sunt tamen exempla, pontifices & sacer- dotes pecuniam propter bellum conferri solitam in stipen- dium contulisse, illamq; quæstores sæpè exegisse frustra; pontifices tribunos appellasse, quum se ob sacerdotium immunes dicerent. Sed præter hos qui collegio coop- rantur, fuere pontifices minores. Nam scribæ pontificū, qui fastos, & cōmentarios habebant, fidelem custodiam- rarum gestarum, qui annales maximi dicebantur, quique illis ministri aderant, quod omnes æuigēsta mandabant literis, minores pontifices dicti sunt: à quib. in curia Ca- labra Junoni singulis calend. sacra fiunt: novamque lu- nam observare, & quot dies à calend. ad Nonas super- essent, referre solent, ut populo causas feriarum à rege sa- crorum recipiendi facultas foret. Ad quorum collegium etiam interpretandi iuris, & an posset lege agi, quæque competeret actio in iudiciis, declarandi ius spectavit & pertinuit. Quippe ius civile inter sacra cæremoniasque multa secula abditum, solis pontificibus patebat. Ex his quoque minoribus distinctio gradus fiebat. Nam qui pri- mus collegio ascitus erat maximus: qui verò ultimus, minimus dicebatur pontifex. Illud quoque verum est, so- los pontifices nouo more coniugalem copulam sacræ cō- farrationis iure inire solitos. Quippe quum matrimonia

Pontifices
minores.
Pontificium
minorum
munus.

Pontifex
minimus.

GENIALIVM DIERV

*Pontificis
uxor casta
& innocens.
Qua Pontifi-
cis videre
nefas.*

*Pontificum
iuramentum
Pontifex
max. quibus
præerat.*

*Per pontifi-
cem enuncia-
ta prodigia.*

*Pontifex à
sanguine
purus.*

*Pontifex &
augur si-
mul.
Sacerdotium
triplex.
Porcus ex
omni scro-
farum fax-*

apud maiores tribus modis fierent, vſu, cœmptione, & confarratione, confarrationem ſolis pontificibus dede-
runt, quum aliis modis per cæteros contrahantur. Anim-
aduertum quoque eſt, pontificis vxorem ſingularis ex-
empli & magni documenti eſſe oportere, vt ſicut ab omni
noxa & libidine ipſe mundus erat, ita vxor caſta & inno-
cens maneat. Quodque pontifici maximo cadauer vide-
re nefas fuit, ne quid triſte aut lugubre oculis acciperet,
multo magis ſi hominum inſepultum reliquiſſet. Si tamen
in occurſum cadaueris imprudens incidiſſet, interpoſito
velamento, ne viſum offenderet, ſaluis cæremoniis pro-
dire poterat. Cui etiam per liberos iurare non licebat, per
deos autem permiſſum fuit. Quodque ex octo pontifici-
bus pontifex maximus reliquis præeſt & prope domina-
tur, cui rex ſacrorum, augures & omnes flamines, ac Ve-
ſtales virgines parent, quibus multam indicere, & pœ-
nam irrogare poterat. Cuius arbitratu publica & priua-
ta ſacra gerebantur, Veſtalesque virgines ad ſacri & æter-
ni ignis cuſtodiam, qui in penetralibus Veſtæ colebatur,
eligebantur, ipſiusque curæ cuſtodixque mandabantur.
Atque ex decreto pontificum enunciata prodigia ſæpius
procurata fuere, licet augurum proprium munus foret.
Namque augures auſpiciis, pontifices verò ſacris præſuere.
Cum enim C. Seruilius pontifex maximus L. Cornelium
Dolabellam inaugurare vellet, nec ſe magiſtratu abdica-
ret, & propterea comitiis indiſtis illum populi iuſſu co-
geret, quia ſcæda tempeſtate comitia turbata fuere, reli-
gio fuit ex illo pontificibus inaugurandi, indeque inau-
gurare deſinere. Neque ſolum ab omni ſanguine puras ma-
nus pontificem ſeruare decuit, ſed ne participem quidem
aut conſcium alicuius necis fieri. Eundemque duplici ſa-
cerdotio ſunctum ſæpè animaduertum eſt. Siquidem Q. Fa-
bius Maximus, & pontificatum & auguratum vnà geſſit:
aliique utrique ſimul ſacerdotio præſuere. Ex Cæſaribus
verò C. Cæſar auguratum ſimul & pontificatum, Galba
autem ſacerdotium triplex geſſiſſe dicitur: id quod à re-
gibus Spartanorum uſurpatum fuit. Nam quum pri-
mum in eam aſſumpti ſunt dignitatem: priuilegio hono-
ris præcipui, Iouis cœleſtis & Lacedæmonii ſacerdotio
funguntur, quibus ex omni ſcrofarum ſœtu porcus de-
beatur,

babatur, vt ſi
eſſet. Eſt au-
rum aut ſer-
Opuntios du-
ſacra ſicuri
ſi ſunt, & nu-
ptiis plures,
ſacerdotia &
diſant. Ap-
mine cenſen-
chierofynen-
pertinet. Ba-
matea, alium
legium, paſte-
ſices per om-
primus qui b-
raculum, Ap-
ſacra obiban-
quo cultu, q-
Apud Ather-
culis, ſtepha-
pagati, ex
re, ſeuiri Buz-
ſacerdotium
Veneris tem-
ientana Juno-
attrectare ne-
Iſebias: Bac-
ſacerdos, Bup-
tur. Apud
pheſe Diana
drinorum ac
ſolium ferre c-
purpuram in
dibus ſemper
nudam hume-
eti ſunt, capi-
auratum a
ſupra caput d-
ſum, coralliu-

babatur, ut si diis immolare vellent, nunquam victima de-
 esset. Est quoque literis prœditum, apud Græcos unum vi-
 rum aut feminam nonnunquam sacris prœfuisse: apud
 Opuntios duos, quorum alter deorum, alter dæmonum
 sacrificia curat. Indis verò solis sacerdotes numero diuer-
 si sunt, & nunc plures, nunc pauciores cooptantur. Egy-
 ptii plures, qui easdem traditiones atque auita & paterna
 sacerdotia & imperia filiis tradunt, qui post regem secun-
 di sunt. Apud alios autem pontifices diuerso iure & no-
 mine censentur. Nam Græci pontificem summum, ar-
 chierosynen vocant, ad quem ius & moderatio sacrorum
 pertinet. Babylonii Chaldæum Isidis sacerdotem gram-
 matea, alium Mithram, Sicyonii Charnium, quorum col-
 legium, pastophorum nuncupant. Delphis quinque ponti-
 fices per omnem vitam sacri erant, qui Hostii dicti: quorum
 primus qui hostiam immolabat, hostiter: qui verò edebat o-
 raculum, aphetor: nuncupati sunt: qui vñ cum propheta
 sacra obibant, diuinaeque prœdictiones & caeremonias, &
 quo cultu, quibusque exemplis fierent sacra, prœdicebant.
 Apud Athenienses Daduchus maximus erat sacerdos Her-
 culis, stephanophorus, Palladis Eteoburades, à Bure pro-
 pagati, ex qua familia longo tempore sacerdotio prœfue-
 re, sicuti Buzigia familia à Buzige heroë, qui Athenis diu
 sacerdotium tenuit. Et posterius Cyrtæ & Myrtæ in Paphiæ
 Veneris templo sacris caeremoniis prœfuerunt. Quod de Ver-
 ientana Junone proditur, quam nisi certi generis sacerdos, Iuno Veien-
 attrectare nemo poterat, Clazomeniis Palladis sacerdos, Iana.
 Ischias: Bacchi verò, Thyas nomen habet. Poliei Jouis Ischias.
 sacerdos, Buphonus: in Troëzene, Hippolytus nuncupa-
 tur. Apud Cretenses matris magnæ sacerdos, Melissa: E-
 phesæ Dianæ, Megalobyzus, qui eunuchus erat. Alexan-
 drinorum atque Atheniensium Phœcasi, quibus candida
 solùm ferre calceamenta licet: ex quibus antistes sacrorum
 purpuram induit. Dodonei verò oraculi pontifices, pe-
 dibus semper illotis erant, qui tanquam sacrosancti super
 nudam humum cubare coguntur. Isiaci, linea stola ami-
 ti sunt, capite raso, calceis papyraceis, sistrum tenentes, Isiaci.
 aut ramum absynthii marini, vel nuce pineas, & anubim
 supra caput deferentes. Sicut Indi vates tanquam religio-
 sum, corallium ferebant. Et Cybelis sacerdotes, flagrum, cerdores,

GENIALIYM DIERV

Panthai.

Pontifex apud Hebraeos.

Cyb. sacerdos ornatus.

Arabum Pontifices. Palladis sacerdos.

Sacerdotum dignitas.

Sacerdotes Iouis in Meroë.

sacerdos apud Germanos. Pontifex apud Nares.

Nares. Traianus.

Sacerdos. Hercules in Tyro.

Ægyptii sacerdotes.

& matrem Deum colentes iuxta Sueuos, formas aprum quo insigni ab hostibus tui sunt: Panthei sacerdotes omnium duces sunt, quibus causarum iudicia & publicarum rerum arbitria tribuuntur. Apud Hebræos pontifex festis diebus mitram gestat, cum nebride auro distincta, aut tunicam talarum, & corhurnos cum tintinnabulis quem maiestate decorum, tanti Alexander fecit, ut venerabundus venienti occurreret, & velut sanctissimum numen adoraret, Fuitque animaduersum, Bellonæ, Cybelis, & Iſidis sacerdotes eadem sacra abire. iisdem pro ceremoniis teneri. Sed Cybelis sacerdotes variis coloribus fucatus, & faciem pigmento delinitus oculoque obunctus, cum mitella & crocoto, lineo calceamento, ante simulachrum deæ incedebat: cui erat proprium, cum tintinnu cymbalorum & sonitu tympanorum sacrum facere. Arabum verò pontifices lineas vestes induunt, mitras gestant cum sandalio. Apud Pedasios Palladis sacerdotes sacram barbam nutrire cogitur, neque erasa incedere fas erat. Albanis ceremoniarum antistes ea fulgebat dignitate, ut post regem haberetur secundus. In Aritia Artemisæ Dianæ sacerdos rex vocatur. Idem in Cappadocia Bellonæ phanum obtinuit: & in Comanis Ponticis tantæ dignationis erat, ut annis singulis bis diadema gestaret. In Zela quoque tanti imperii fuit, ut suprema fulgeret dignitate. Traditumque est, in Meroë Jouis sacerdotes adeò superstitione impleſſe animos, ut nonnunquam misſo nuncio necem regi Æthiopie demandarent, nullo detrectante, aut mandatum iussionemve abnegante: donec ad Erganem regem peruentum est, qui omnes occidit, & sacerdotium sustulit. Apud Germanos nulli verberare, aut vincire, vel animaduerrere nisi sacerdoti permisſum. Narualis iuxta Sueuos præſidet pontifex, qui muliebri ornatu ingreditur semper. Fuitque memoria prædiorum, Trallibus regiam regibus destinatam, illi quoque qui summum gerebat sacerdotium, priuilegio honoris dari. Sicut in Tyro Herculis sacerdos, qui cum insula & purpureo, incedit, post regem proxima dignitate fungitur. Apud Ægyptios qui sacra ministrant sacerdotes, capite rasi sunt, cum apud alios comati incedant: à quibus est vsurpatum, ex philosophis sacerdotes, & ex sacerdotibus proba-

probatissimis
megistus,
plus maxi
nices So
ta, ad imo
figum,
ex auro g
Mira exte

PROFE
mirabi
quæ homi
dunt, fa
quod equi
ſer, niſi
étrinæ: ip
in rebus m
quod Ro
morbo æ
quia corp
minus pro
balaca, qu
uandi cauſ
piti morbo
leuari. Hi
iter intend
quum eſſet
labore vir
obiit diem
provideri
tis amplo il
norato virb
mæſtos ali
ipſe & com
cepere.
ſte appet
rium diuer
dediſſe.

proba-

probatissimum in regem eligere. Vnde Mercurius Trismegistus, id est, ter maximus, nomen tulit, quòd Philosophus maximus, sacerdos & rex maximus esset. Apud Phœnices Solis sacerdos, veste, auro & purpura varia manuleata, ad imos pedes fluxa incedebat, & tanquam splendoris signum, & amplissimi honoris prærogatiuam, coronam ex auro gemmisque ferebat.

*Mercurius
Trismegis-
tus vnde
Phœnices.*

*Mira exempla à compluribus experta de umbrarum figuris
& falsis imaginibus, & quæ ipse didici atque
expertus fui.*

CAPVT IX.

PROFECTOREM mirificam, & dictu æstimatuque admirabilem, de umbrarum figuris & falsis imaginibus, quæ homines varia specie & aspectu vano plerunque illudunt, familiaris meus quispiam modo mihi enarrauit: quod equidem fabulosum aut commentitium videri posset, nisi grauioris esset ingenii & præstabilis homo doctrix: ipsiusque virtutis & non ambigua fidei plerisque in rebus multa & magna documenta forent. Refert enim, quòd Romæ quondam ipsius amicus diutino & graui morbo ægrotabat, cum quo coniunctissimè vixerat: & quia corpore inualido affectoque esset, valetudineque minus prospera vteretur, visum est ad illa apparitissima balnea, quæ Cumis sunt, vegetandi corporis & animi leuandi causa proficisci: cum ferè constet, homines ex accipiti morbo, locorum mutatione & sereniorè cælo plerumque leuari. Hi ergo cum fidis aliquot comitibus Cumas quum iter intenderent, & aliquantulum viæ emensi forem æger quum esset & vita & spe tenui, vi morbi coalescente, & labore viæ, in hospitium in quod fortè diuerterant, suum obiit diem. Is ergo amicus qui uia accesserat, quantum provideri hominis diligentia potuit, pro loco funere laetis amplo illum efferri, rem diuinam fieri, atque in honorato urbis loco sepulchro condi curauit: ibique cum mæstos aliquot habuisset dies, curatis rebus omnibus, ipse & comites Romam, vnde digressi fuerant, reuerti cœpere. Sed cum aliquantum viæ remensi essent, & nocte appetente in vnum, quod viæ proximum fuit, hospitium diuerterent, ibi se animo & corpore fatigatum quieti dedisse. Cumque solus degeret, & adhuc vigilans foret,

fert repente amici nuper defuncti imaginem summo pallore & macie, ac eo ferme habitu oris, quali illum cum ægotaret, dimiserat, ad se accessisse: quem quum fuisset intuitus, & præ timore nec animo nec mente satis constaret, quisnam esset, interrogauit. Ille autem cum nihil respondisset, exutis, vt videbatur, vestibus, in eodem quo ipse iacebat lectulo, se collocauit, ac prope accessit, quasi eum amplexibus periturus foret. Alter verò cum propè iam metu exanimis videretur, ad lectuli spondam secessit, illumque propè accedentem abegit: qui cum se abigi expellique vidisset, fert in eum toruo & minus familiari vultu inspexisse, resumptisque mox vestibus illum è lectulo surrexisse, cinctumque & calceatum inde abeuntem nunquam apparuisse. Quo timore familiaris ille percitus, subita vi morbi correptus, ac propè ad internecionem grauissima valetudine oppressus fuit. Ferebat etiam dum in lectulo cum illo lactarent, nudum illius pedem vsque ad os gelidum ac rigentem attrectasse, vt nulla glacies illius frigori comparari poterit. Equidem memorabile hoc, cuius mirum videri posset, nisi peruulgata res esset, ædes quasdam Romæ euidentissimis ostentis ita infames, vt nemo illas incolere ausus fuerit, quia varijs umbrarum illusionibus & tetrīs imaginibus, noctibus ferè singulis inquietetur. Gordianus amicus meus spectata fidei homo mihi retulit, cum Aretium ipse & familiaris suus iter vnā intenderent, & à semita, vt fit, longè deuiassent, loco infami & deuio, vbi ne vestigium quidem apparebat humanum, & ardua propè inuia diuersis tramitibus aberrare cœpisse: ibique cum nec oppida aut vicos, neque aliquid culti viderent, sed nemora taprum saltusque inuios & inaccessos, omniaque vasta, muta, & deserta ab humano cultu peragrarent, in quibus ipsa solitudo terrebat animos: vergente iam ad occasum die, fessos labore ac via confedisse. Cumque hominis vocem audire procul visissent, ad illam propius accessisse, homines obuios, quos de via interrogarent, dari sibi arbitrari. Nec mora, in proximo iugotrium hominum imagines immane s & formidabiles vltra humanum modum, nigris & demissis tunicis, in veste lugubri funestaque, barba capilloque summo horribili facie conspexisse: qui cum voce gestuque ad se ipsos

ipsos aduocare
los interim in
apparuisse
amicum velle
coros conspe
gam cœpere
rustici cuius
re. Sed quo
tradiderim, p
valetudine op
em mulieris
tam fuisse, q
cirus fui, repu
atque res esse
figuram illam
esset, interro
verba respon
fuisset inuit

Quæ sint p

Cum in
Crum pra
Ulpianum ex
ritem posse
dam ex vicin
iure consule
gabat, quid
seruitus con
cogitabund
inuolucra ve
biguos magi
quibus nihil
tamest ped
ca fulcitur,
triplici gen
men, & ri
cupari, Cai
to fulta vic

ipſos aduocarent, ac iam prope eſſet, vt illuc accederent, illos interim ingenti mole corporis longè humana maiores apparuiſſe, atq; alium ſpecie non abſimili nudum & nullo amictum veſtitu, mirificos edentem ſaltus geſtusque indecoros conſpexiſſe. Quo timore conſternari, prope fugam cœpere, viamque arduam & præcipitem emenſi, vix ruſtici cuiuſpiam vile hoſpitiũ vbi reciperentur, inuenerunt. Sed quod ego certum habeo, & ſatis certa probatione eradiderim, proſectò haud minus eſt. Cũ Romæ agra valetudine oppreſſus forem, iaceremque in lectulo, ſpeciem mulieris eleganti forma mihi planè vigilanti obuerſatam fuiſſe, quam cũ inſpicerem diu, cogitabundus & tacitus fui, reputans nunquid ego falſa imagine captus, aliter atque res eſſet, aſpicerem. Cumque meos ſenſus vigere, & figuram illam nuſquam à me dilabi viderem, quænam illa eſſet, interrogavi: quæ tum ſubridens, & ea, quæ acceperat verba reſpondens, quaſi me planè derideret, cũ diu me fuiſſet intuita, diſceſſit.

*Quæ ſint pedamenta apud iureconſultos, cuius ſue generis,
& quid hypreſis, & pytiſcampa.*

CAPYT. X.

CVM in legum commentariis verſaremur, & ruſticorum prædiorum ſeruitutes ſcrutaremur, inuenimus Ulpianum ex Neratii ſententia cenſuiſſe ruſticam ſerui-
tutem poſſe conſtitui, vt pedamenta ad vineam fulcien-
dam ex vicini prædio mihi ſumere liceat. Quæſui ego à
iureconſulto, qui omiſſa modestia multa ſibi ineptè arrogabat, quid pedamenta eſſent, quibus ſumendis ex alieno ſeruitus conſtitui poterat. Atque ille in reſugari cum diu cogitabundus hæſitaſſet, haud multò poſt, neſcio, quæ inuolucra verborum, & falſarum opinionum ineptias, ambiguos magis, quam veros ſenſus denotantia profudit, quibus nihil veri animaduerti cognosceſque potuit. Et tamen ſi pedamen munimen eſſe, & palum quo vitis caduca fulcitur, neminem fallit, vnde pedatio dicta: tamen id triplici generis fuiſſe animaduertimus. Nam & pedamen, & ridicam & ſtatumen eiufmodi fulcimenta nuncupari, Cæſar aſſeuerat, Græcè charax: quare pedamen-
to ſultæ vites, characatæ dictæ. Sed pedamen quodli-

Pedatio.

Xdeq.?

Pedamen.

GENIALIVM DIERV

Ridica.

Statumen.

Arundinetum.

Traduces.

Romphi.

Arbusta.

Cantherius.

Iugum.

Draco.

Focaneus.

Emissarius.

Sagitta.

Spado.

Cantherius.

Maiales.

Capi.

l. eiusdem.

S. alium ff.

ad leg. Corn.

de scar.

ber fulcimen esse cui vitis inharet, ridicam ex querna arbore, aut ex iunipero, olea vel cupresso plerumque fieri: tamen nullo discrimine ex his quoque componi pedamentum opinio fuerit: statumen è palis & pertica, quod verò ex arundinibus pedamentum fit, arundinetum. Quod autem natium ex arboribus in arbores, ita ductis viribus nonnulli traduces, quidam romphos, plerique arbusta dixerunt, quas in Transpadana Italia ex corno, populo, tilia, acere, orno, carpino, & quercu frequenter arbustari tradunt. Quare multi in eadem atque in Campano agro harum plantaria instituunt: quæ si recto ordine digesta fuerint per æqua interualla quaquaversum, in quincuncem metat dicuntur. Interque vites simplici iugo porrectum ordinem, cantherium transversamque hastam inter pedamenta, qua viris innititur, Cato & Varro iugum: quadruplex verò iugum, à cauis ædium compluuium, unde compluuias vites dixerunt: palmitem verò pluribus annis duratum, & quasi emeritum, draconem: qui in bifurco medius inter duo nascitur, focaneum: qui verò per tabulata scandit ad superiora, emissarius dictus est: superior pars malleoli, sagitta: furculum autem, qui nihil affert fructus, appellant spadonem, quasi sterilem. Ea verò iuga in agro benè culto, plano & minus ventoso, altiora: in arido, gracili, ac ventis exposito, humiliora fieri oportere Plinius notauit. Tamen si cantherium equum dici cui testes adempti sunt, neminem præterit, sicut verres castrati, Maiales fiunt, & galli capi. Ex quo licet intelligere, ut ex tuo fundo pedamenta ad vineam fulciendam mihi sumere liceat, posse constitui serui putem. Censuitque Paulus iure consilium, quod tamen si ex tuo fundo pedamenta sumere licere, in fructu sit, tamen hoc ius capiendi, apud legum peritos seruitutem non vsum fructum putari. Rursus alium celebri fama iura Romæ proferentem, in auditorio professorum de scaris interrogavi, quid esset quod Ulpianus legem Corneliam de veneficiis sanctione teneri. Quid essent pityocampæ, & quid buprestis, ut me deceret, quæsiui. Cumque ille portenta verborum longè à fide deuia effudisset, quæ quæ pudendi sint erroris, referre non necesse habeo. paulo post dicti

dicti pertasus
autem perfer
tyocampas
ali, quæ in pi
men factum
cas Græci
verò animal
bzo, qui in
concitantur
pauloque po
dicunt, quod
sentaneo ren
tor est. Qu
vel pityocan
properandam
Corneliæ te

Qui Roman
meni

CONS
capitis
memoria da
strenuam qu
pido Coriol
gium Fiden
verò Metell
midia, Num
Macedonia
guomenta
deuictis Bal
Luculliaur
cum pleriq
& alium Da
la controue
Corintho,
primalaus
ita bello aff
leui certam

dicti pertaxus se hoc ignorare ingenue asseueravit. Nos autem perferutati verbi significatum, animaduertimus *pitycampas*. tyocampas erucas esse, seu teredines virulentas, viru exiti- ali, quæ in pinis sæpè nascuntur a boribus, vnde illis no- men factum. Nam *nirus* pinus est, *xyum* eruca: quippe eru- cas Græci *xyum* dicunt, veneni præsentissimi. Buprestis verò animal inuentu rarum in Italia, simillimum scara- bæo, qui inter herbas fallit sæpè boues: quod euorato ita concitantur rabie, vt actæ in furem, terrorem afferant, pauloque post rumpantur, ex quo perniciole virus confici dicunt, quod foedissimè vexat: contra cuius exitium præ- sentaneo remedio Græci succurri prodidere, & Plinius au- tor est. Qui ergo tanti facinoris conscius, vel buprestim, vel pitycampas, aut monstrifici quid veneni ad necem properandam dederit, eum iudicio capitali & pœna legis Corneliæ teneri, iura & leges voluere.

Qui Romani duces ex oppidis & prouinciis vi subactis cognomena desumpserunt, & de Scipionum familia, & quid apud exteros.

CAPVT XI.

CONSVEVISSE Romanos ex oppidis vel prouinciis capitis aut vi subactis plerunque cognomento ferre. *Coriolanus.* memoriz datum est. Martium Coriolanum, quod fortem strenuamque operam reip. nauasset capto Volscorum oppido Coriolis, Coriolani nomen sumpsisse ferunt. Et Ser- gium Fidenatis, ex bello quod ad Fidenas gessit. Ex tribus verò Metellis, vnus deuictio Jugurtha & vi subacta Nu- midia, Numidici: alter Q. Cæcilius, L. Metelli filius, Macedonia, Macedonici: tertius ex Creta, Cretici co- gnomena sumpserunt. Fuit quoque Metellus Balearicus, ex deuictis Balearibus cognominatus. Sed Numidicus, L. Lucullianusculus fuit. Macedonici, Metellum Baleari- cum plerique filium, nonnulli fratrem dicunt Creticum verò & alium Dalmaticum, eiusdem Macedonici filios fuisse nul- la controuersia est, L. quoque Mummius delecta Achaia & Corintho, Achajci cognomen tulit. Sed Corinthi iuperata prima laus Macedonici fuit. Is enim omnem Achaiam ita bello affixit, vt rebus accisis Mummius superueniens, seu certamine expugnatam Corinthum victoriz suæ ad-

*Coriolanus.**Fidenas.**Numidicus.**Macedoni-
cus.**Creticus.**Balearicus.**Achajicum.]*

GENIALIVM DIERYM

Messala,

Isauricus.

Allobrox.

Caucius.

Calceus.

Getulicus.

*Scipionum
familia.*

Aphricanus.

Asiaticus.

scripserit. Messana quoque in Sicilia, & Isaura in Cilicia bello domita. M. Valerio & P. Seruilio, Messala & Isaurici cognomena dedere. Is enim Seruilius vir acer fuit & strenuus, qui in Ciliciam cum imperio profectus, illam, collatis signis, viatque armis domuit, Lyciaeque vrbes clarissimas iusto praelio vicit. Isauros primum bello aggressus imperio adegit. Victor denique triumphum ex hostibus, & Isaurici cognomen reportauit. Ex Allobrogibus quoque Fabius Allobrox, & ex Caucis Germanica gente Gabinus secundus Caucius, & ex Calceis Brutus cognomento Calceus, & ex Getulis Cossus Getulici nomina sumpserunt. Calcei enim vltterioris Hispaniae populi sunt, duri & agrestes, qui extrema & montana incolunt, ac difficiles saltus & impeditos ad Oceanum incolunt. Ideo bellacissimi & subactu difficillimi fuere. Fertur tamen. Q. Turnius, qui Garamantes vltra Aethiopes horridos & incultos bello vicit, ob modestiam, & vitandae inuidiae causa, Garamantici cognomento abstinuisset. Scipionem praeterea Aphricanum, qui dux fatalis contra Hannibalem fuit, Aphrica superata, & Carthaginensibus bello victis, Aphricani cognomen tulisse, & alterum ex deuicto Antiocho & Asia subacta, Asiaticum cognominatum ipse uenimus. Sed hic Asiaticus frater Aphricani fuit, quorum alter P. Scipio, nomine a se, victae gentis Aphricanus: alter L. Scipio frater, Asiaticus dictus est, qui Cos. aduersus Antiochum primus Romanorum in Asiam signa intulit: cum eoque consule Aphricanus frater legatum se gerens, pariter profectus est, illiusque ductu & auspicio pleraque egregie gesta in hostes fuere. Victo deinde Antiocho, & pace Eumeni concessa ob Asiam victam Asiatici cognomen reportauit. His enim duobus fratribus, Aphricano scilicet & Asiatico pater fuit, P. Scipio ex Corneliorum gente, cum quo primum Hannibal Poenus signa in Italia contulit, cuius fuit Cn. Scipio frater, summis ambo Imperatores, viri ornatissimi, qui paucorum dierum interuallo in Hispania caesi occubuerunt. Sed ex Publio hi quos dixi, Scipiones, Aphricanus scilicet & Asiaticus, filii extiterunt: ex Cn. autem P. Cornelius Nasica ortus fuit, qui vnus vir optimus a senatu iudicatus matrem Cybelem ex Pessinunte suscepit, Tyberiumque

Grac

Gracchum sed quoque & alius
is Aphricani
mantiam be
tious appellat
nime ex Corn
in nomen &
ior Aphrican
& Kimbelli, v
vis animi fore
ne discederet
filium, vt mu
nomenque ac
vixor filia Pau
cladi superest
vnicum filium
pioni Nasicae
mylio vero P
nem alterius
in potestate
Horum alter
ciofissimum
alter tertia p
tem obiere i
quis Pauli A
stris: qui A
mor, prou
occidit. C
gregia facin
profectus te
nem & Numa
ria, & rebus
nori Aphric
cuti Caesare
stria cognom
populi decre
quidem Seu
ex Arabia
alique bel
ductu & a

ura in Cilicia
Salz & lau-
vir acer fuit
fectus, il-
ycizque vr-
mum bello
umphum ex
Ex Allobro-
Germanica
allectis Bru-
lus Getulici
us Hispaniz
tana incul-
incolunt.
Pertur-
niopes hor-
& vitandæ
nuisse. Sci-
talis contra
arthagenen-
& alterum
cognomi-
ricani fuit,
ntis Aphri-
us est, qui
rum in A-
anus frater
ue ductu &
re. Victo
Asiam vi-
im duobus
uit, P. Sci-
Hannibal
Scipio fra-
qui pati-
occubere.
canus scilicet
Cornelius
iudicatus
beriumque
Grac

Gracchum seditiones in vrbe molientem interemit. Fuit quoque & alius Scipio cognomento Æmylianus, prioris Africani nepos adoptiuus, qui ob Africam & Numantiam bello domitas, minor Africanus & Numantinus appellatus est. Sed hic Æmylianus quem dico, minime ex Corneliorum gente propagatur, sed adoptiuus in nomen & familiam venit. Siquidem cum Scipio maior Africanus filium haberet natura admodum tenui & imbelli, vnde & valetudinarius vocatus, quod non ea vis animi foret, vigorque, nullosque liberos sustulisset, ne discederet sine liberis, hunc Æmylium Lucii Pauli filium, vt multicredunt, ex filia nepotem, in familiam nomenque adoptauit. Fuerat enim Scipioni Africanæ vxor filia Pauli Æmylii, qui consul ad Cannas ne tantæ cladi superesset, in conflictu bellicæsus occubuit, ex qua vnicum filium tulit, filias verò duas, quarum altera Scipioni Nasicæ, altera Tiberio Graccho nuptæ fuere. Æmylio verò Paulo quatuor filii extiterunt: duo in adoptionem alterius familiæ dati, Scipio videlicet & Fabius: duo in potestate retenti, quos ex altera coniuge sustulerat. Horum alter quinque diebus ante triumphum, quem speciosissimum de rege Persa & omni Macedonia habuit, alter tertia post triumphum die, adhuc impuberes mortem obiere immaturam. Hic ergo Æmylianus ex reliquis Pauli Æmylii filiis iunior fuit, gloria militari illustris: qui Africanus nepos adoptiuus, auitæ virtutis memor, prouocatore barbarum tribunus adhuc militum occidit. Cum patre aduersus Persem acriter pugnans egregia facinora gessit. In Africam deinde cum exercitu profectus tertium Punicum bellum confecit, Carthaginem & Numantiam funditus evertit. Parta deinde victoria, & rebus confectis, cognomentum Numantino & minori Africano inditum fuit. Horum postea exempla secuti Cæsares, ex prouinciis quas vi & armis subegere illustria cognomenta ob immortalem gloriam tulerunt: sæpe populi decreto, nonnunquam acclamatione senatus. Siquidem Seuerus Imperator, & reliqui post eum Cæsares ex Arabia, Adiabena, Parthia, Armenia & Germania, aliique bello domitis gentibus nationibusque, quas suo ductu & auspicio conquiescere, Arabici, Adiabeni, Parthici

*Æmylianus.
Africanus
minor &
Numanti-
nus.*

*Cæsares ex
prouinciis à
se subactis
cognomina-
ti.*

GENTILIVM DIERV M

Parthici, Armenici, & Germanici, sicut Sarmatici, Aphrici, diuersis titulis cognomenta cepere. Fertur tamen Valeriano Cæsari, quod promptus ad arma & bellicosior esset, milites militari studio manu ad ferrum nomen indidisse: qui postea in imperio delatum Carpici cognomen refutauit. Alexander verò Seuerus Imperator, licet Imperatoris, patris patriæ, & magni cognomenta tenuerit, asserens magnis rebus gestis ea sibi nomina parare oportere: tamen ob deletos Azauenos, Azauenici cognomen sumere non dubitauit. Traianus autem contra Parthos victor, Parthici appellationem non accepit. Cui cum multi deferrentur honores, reliquis posthabitis, sola Optimi agnominatio gauisus fuit. Commodus verò eò recordiæ processit, vt pro Commodò, Hercules & Iouis filius dici maluerit, quod sibi postea in inuidiam perniciemque cessit. Apud Græcos non ab oppidis & prouinciis, sed à rebus gestis magnificè, Soter & Callyneos dicti: à forma & specie corporis, Pythos & Cyrippus: ab excellentia crurum, Eucnemos: à virtute, Euergetes & Philadelphus: à fortunæ felicitate, Eudemos: à multiplici victoria, Nicanor: ab vrbium expugnatione, Polycrates: à fortitudine, Acherisites, aut Aquilæ vel fulminis nomina fuere: quare Pyrrho ab Epigrotis Aquilæ nomen inditum: à multiplici doctrina, Polihystor: ab optimo consilio, Aristobulus dicti. Quibusdam regibus liuor & vitium, nonnunquam ignauia & nequitia cognomentum dedit: quippe Antiocho regi Macedoniæ, quod multa promitteret, parum efficeret, Doso: Ptolomæo, Lamyro ob vitæ turpitudinem nomen fuit. Antigonus quoque à rapacitate Hierax, & à genuum magnitudine, Gonatus. Alii à verborum obscuritate, Scotini, & ab Amentia Choalemi, atque ob fictos mores Laconistæ notam nominis tulere: sicut Xenarchus Rhodius à bibacitate, Metretes: & Atheniensis Diorinus, Chone, hoc est, infundibulum, quò illo appposito assatim hauriret. Demochares verò ob procacem linguam, Parthasides, & Demosthenes, ob morum feritatem, Arges serpentis nomine appellati sunt. Inter quos Varro Iosphistæ à forma nasi ciconiæ comparis, Pelargus nomen factum. Nonnullis verò ob claritudinem, Lychni

Carpicus.

Azauenicus.

*Optimus.
Commodi
vecordia.
Externa.
Speci.*

*Ab habitu
fortuna, &
rebus gestis.*

A vitio.

dixere nomen
ria valeret,
riam & serm
sotomus: Ph
Cleomenes &
des ob morum
studium mira
miam Cacote
tacum Sarapo
uit. Antiochus
nis cum vanu
dici voluit: sic
ceps, qui Opti
iulit. Proditus
iorum, cum Di
manum per,
promissis cor
ea captus & o
dedisse. Sicut
mentitus erat
& facinorosus
diatorio ictib
le est, quod d
de in os incl
numine afflar
nus habitus,
rapinarum asc
millia coegit,
prælio vicit &
tus, post mul
nas dedit.

*Quid sit triplex
forma*

DOMITIUM
sum vidu
pretabatur tu
versus memini

dixere nomen. sicut Artaxerxi, Mnemoni, quod memoria valeret, Pericles summus Orator ob dicendi elegantiam, & sermonis magnitudinem, Olympius Dion. Chrysostomus: Phocion, ob frugalitatem, Chrestus seu bonus: Cleomenes & Ptolemæus, Benefactor nuncupati, Aristides ob morum sanctitatem, Iusti. Callimachus propter studium miræ artis, Calotechnos, sicut aster ob artis caluminiam Cacotechnos sumptere nomen, Alcæus tamen Pittacum Sarapodam, quod latos haberet pedes, cognominavit. Antiochus verò Syriæ rex, elatus supra modum hominis cum vanum titulum vendicatos, cognomento Deus dici voluit: sicut apud Romanos Domitianus, & Caius princeps, qui Optimum Maximum, & Latialem iuven se dici iussit. Proditus tamen est Mariccus quidam è plebe Boniorum, cum Dei nomen sibi arrogasset, & non spernendam manum per ditissimorum asciuisset, quos ingentibus promissis corruperat, ita ut in Romanos ferret arma postea captus & occisus, falsi inditi nominis gravissimas pœnas dedisse. Sicut Selus ignotus homo, qui se Aetnæ filium mentitus erat, quum loca circa Aetnam cum perditissimis & facinorosis prædaretur, à Romanis captus, in ludo gladiatorio idibus bestiarum occisus fuit. Cui haud absimile est, quod de Euno Syro proditur, qui cum nucè iuglande in os inclusa ignem euomeret, simulans se deæ Syriæ numine afflatum apud servos & infimam plebem diuinus habitus, primò duò hominum millia in Sicilia sperapinarum asciuit, mox effractis carceribus ad sexaginta millia coegit, Manliumque & Lentulum prætores iusto prælio vicit & profligavit. Denique à Romanis coercitus, post multiplices clades suæ temeritatis meritis pœnas dedit.

Quid sit triplex forum, de quo in Martiale sementio: quæve fora olim Romæ fuerint: quæve apud exteros præcipua.

CAPVT XII.

DOMITIVM Calderinum virum disertum & studiosum vidimus aliquando, dum Romæ ageret. Interperabatur tunc Martialis epigrammata, in quibus hos versus meminisse legisse:

GENIALIVM DIERV

*Causas, inquit, agam. Cicerone disertius ipso,
Atq; erit in triplici par mihi nemo foro.*

*Martialis
locus à Do-
mitio depra-
uatus.*

*Forum Ro-
manum.*

*Comitium.
Basilica opi-
ma, Iulia.
Porcia.*

*Forum Ce-
sari.*

*Forum Au-
gusti.*

Fori vetus.

*Forum bea-
rium.*

*Forum oli-
torum.*

*Columna
lactaria.*

*Forum cu-
pedinis.*

Piscarium.

Vlpium.

Palladium.

Quos ille in scholis cum suis, sectatoribus sic definiebat. ut tria fora Romæ esse diceret, in quibus iudicia redderentur, Latinum scilicet, Romanum & vetus: quod in commentariis à se editis referre non dubitavit. Sed quum legissemus fora multiplicia Romæ, in quibus forensi negotia & iudicia adirentur, Romanumque forum, Latinum quoque & vetus dici, tenuit nos admiratio, quod vir ille ingenio alioqui, exculco strictum & inexploratum non prætereundam, pertransierit. Nam & Romanum forum in comitio legimus inter Capitolium & Palatium, ubi rostra, ædes Saturni, Castoris & Pollucis templa fuerunt, quod Latinum forum dictum est. In quo Romani magistratus, finito honoris tempore, imperii insignia dimittere assueverant: ad quod populus frequens conveniebat, sicut ad comitium senatores, ibique Pauli basilica mille & quingentis talentis exacta, quæ mox Fulviæ dicata fuit: licet aliam opimam, in qua senaculum erat, quod in ea seniores assidebant: & aliam Iuliam, cuius constituenda præfectus Vitruvius fuit: & aliam Portiam, quam Cato Censorius magna mole construxit, basilicas fuisse legamus. Alterum verò Cæsaris forum dictum est, ubi Veneris templum ab eo extructum fuerunt. Et Augusti forum, quod cum æde Martis ultoris Augustus sua impensa instruxit, ornauitque: Vetus quoque forum boarium legimus, in quo ædes Herculis rotunda, matris Martiæ, & Pudicitia patricia sacella. Ibi etiam bos ex ære ægineo fabricatus. Quintum fuit olitorium iuxta quod ædes Spei & Pietatis, quam Marcus Acilius Glabrio duumvir dedicavit. Junonis Martiæ & Fauni templa fuere, ubi lactariam columnam fuisse Pompeius memorat, in qua infantes lacte alendos deponebant. Forum quoque Cupedinis, macellum appellari, quod cupidinarum dicunt: cuius generis in Thessalia & omni Græci frequentia fuere. Præter quæ Piscarium & forum Neptuni Transitorium nomen erat, Pistorium in Auerantibus, Vlpium & Palladium. Sed Piscarium iunctum Boarium dicunt fuisse secundum Tybrim, iuxta Jani templum ad Janiculum, quod quidam Junonium vocant, sicut fora publica iuxta Veneris phan-

mirabili structura & forum operibus ornata adirentur, quam, nec Titus, & Latinus, etiam quodque secto sic est: fuisse, in quo que Cato Censorius lapidibus Octavia Augustantes opera Constatque, si- tunc diceret, genitricis, m- struxisse, cui- so constitit, p- positro, Cæ- bantur. I- præcipue fo- tur cum por- forique extr- multitudines non sufficien- Augusti num- triplex de qu- sari & Augu- reddi conlue- rit tamen in- ris: apud Jon- raium dixer- Samios & Al- thenis quon- quod et- dum pro- maius, qu- que Parabi- iudices: &

Veneris phanum & alia, vt Traiani, vbi columna integra mirabili structura hodie superest, iuxtaque forum Nervæ & forum suarium, à sequutis Principibus præcipuis operibus ornata. De foro autem veteri, quod in eo causæ actarentur, quantum commemini, nec reperitur quicquam, nec traditur, nisi vnum idemque Romanum, vetus, & Latinum forum dicant fuisse. Sed quod nos sentimus quodque probabilius putamus de triplici foro, profecto sic est: primum forum Romanum iuxta comitium fuisse, in quo de iure controuerso responderi solebat: eumque Cato Censorius, ne populus litibus assuesceret, acutis lapidibus sternendum putauit: quem postea Marcellus Octauia Augusti sorore genitus quo salubrius discipulantes operam forensi labori darent, velis inumbravit. Constatque Julium Cæsarem, cum ius quotidie seuerissimè diceret, alterum de manubiis vna cum æde Veneris genitricis, magnifica impensa & profusis sumptibus construxisse, cuius aream supra sestertium millies, & immenso constitisse autores tradunt. ipsumque suo nomine imposito, Cæsaris appellasse, in quo iudicia etiam reddebantur. Tertium diuus Augustus inter publica opera præcipuè forum cum æde Martis vltoris construxisse fertur cum porticu duplici, vbi Apollo eboreus videbatur: forique extruendi causam fuisse, hoc nimum iudiciorumque multitudinem, quæ videbatur (vt Tranquilli verbis utar) non sufficientibus duobus foris, tertio indigere, quod Augusti nuncupatur. Ex quibus sine controuersia liquet, triplex de quo quærimus forum de Romæ, deque Cæsaris & Augusti foro: in quibus lites actitari, & iudicia reddi consueverant, non de aliis intelligi oportere. Succurrit tamen in hac re notare, Spartæ forum Clarium vocari: apud Jones Panium: Argis gymnasium, quod Cyllaraium dixere. Athenis aliud, quod Ptolemæum: & apud Samios & Alexandrinos duo fora, Larua nuncupari, Athenis quoque Dipylum & Ceramicum, atque Helicium, quod etiam stadium maximum, & Delphinum, & Palladium propositum fuisse, aliaque ignobiliora, vt Parabiston maius, quoniam absconditum & Trigonum. Fuit quoque Parabiston maius, in quo vndecim considebant iudices: & aliud forum, vbi Olæara, quam præcipuè

Forum veteris.

Quod
Quod per
triplex forū
apud Mar-
tialem intel-
legendum.

Fora apud
extraneos.

Olæara.

Athe-

GENIALIVM DIERV

Donabi sepulchrum. Athenienses colunt, & Batrachium, & aliud Punicem, à coloribus: & in Thessalia liberum, atque in Pyrao Hipodromia, & Capuæ Albanum. Celebratur inter cætera Arginum forum sepulchro Donabi, qui insigni prudentia & astu præcedentes reges anteisse fertur: in quo lupo æreus cum tauro pugnans fatum Pyrrho regi, prædixere: & Magnetum sepulchro Themistoclis: sicut forum Antiochiæ, Germanici funere insigne fuit: & Megarensium, sepulchro Coræbi: in quo mirum proditur, ut oleaster longo ævo suspensa diu arma intra corticem admiserit: mox incisa, ocreas & galeas peperit. Et Celænarum, ubi Marlyæ pellis detracta ab Apolline, appensa vixebatur. Mirumque prodi de Aricia foro, ingenti chasmate in profundum hausto, magno & exitiali portento calamitatis futuræ. Tradunt Thaletem in loco Milefii agrivili & contempto sepeliri voluisse, prædiuinantem animo, in illo Milefiorum forum celebre quandoque futurum.

Fora duplicia apud Persas. Apud Persas verò fora duplicia fuere: vnum, quod liberum vocant, in quo honorati & præcipuæ nobilitatis viri principem locum tenebant, ubi regia erat: alterum in quo mercenarii & negotiatores, aliæque humilis turba diuergebant. Capuæ quoque fora distincta fuere: alia plebeiorum, quum plebs à patribus dissentiret, alia nobilium. In quibus enim nobiles erant, ne essent in contubernio fordinissimorum, ad illa infimo ordini accedere non licebat.

Fora Capuæ.

Quæ multa militares maiores, & quæ minores militibus, & ob quæ delicta inferri solebant.

CAPVT XIII.

Facis ad hoc cap. l. non omnes. ff. de re milit.

MVLTA militares nonnullæ maiores, quæ capitalis supplicio luebantur, pleræque minores, prout gravioriter aut leuiter delictum esset, facinorosis & delinquentibus militibus, necessarii ad rem militatæ exemplo, à ducibus inferri solitæ sunt: quibus sanciuerunt militaris imperii disciplinam, ut ignauus & contumax miles, prout segnis negligensque, aut affinis culpæ fuisset, ita acriter & seuerius iudicio, vel leuiori pœna notaretur. Nam desertores seditiones & fugitivos, aut si loco, statione vel præsidio cessissent, tergæ dedissent, aut à castris effugissent, tanquam pessimo

Capitalia crimina militum.

pessimo facinorosi turbant. Nonnulli verò id supplicium verò quum ceterum accerrimus. Traditur præpositum alterum desecit. Claudius humi iussit. Julio amisso in quos Aufidius multis desertoribus maiori discipulam occiderat, graviter, utbiterant, satis humi destituere & aciem reliquit. fustuario plebis capitale fuit. nisi noxam ceterorum quæ pœna seuitur vel extra vallum milites in priores destituerunt. his contumaciter, deinceps. Hos verò qui cessissent, quique segnes & cunctati, iure iurati stipendia faciebant. pugillarium sebatu notamaciis parerant.

pessimo facinore adstrictos, capitali pœna plectere sole-
 bant. Nonnunquam vbi multitudo obnoxia foret, auto-
 res turbarum ad palum deligare, aut securi percutere: re-
 liquæ verò multitudinis decimum quemque sorte du-
 ctum id supplicium petere peruulgata pœna fuit. Cæsar
 verò quum conueneret in cæteris, ledninosorum & deserto-
 rum accerrimus inquisitor, & punitor dicitur fuisse maxi-
 mus. Traditur Alexander Macedo quendam castelli custo-
 diæ præpositum ob desertam stationem nece multauisse,
 alterum desciscientem sagitta confixisse. Appius tamen
 Claudius humanius agens, ex his quos loco cessisse noue-
 rat, decimum quemque in conspectu exercitus fuisse per-
 cuti iussit. Juba rex asperior & durior, desertores qui lo-
 co amisso in castra aufugerant, cruce affixit. Inter cæte-
 ros Aufidius Cassius memoriæ proditur, nouo exemplo
 multis desertoribus manus detruncasse & pedes, asserens
 maiori disciplinæ fore, miserabiliter criminofum viuere,
 quam occidere. Seuerus autem Imperator, exactor alioqui
 grauis, vrbanas cohortes, quod neci Pertinacis consen-
 serant, satis habuit, militaribus insignibus exutos, nudos
 destituere & dimittere. Antiqui tamen moriserat, vt qui
 aciem reliquissent, aut infrequentes ad signa conuenirent,
 fustuario plecterentur. Præsidio verò decessisse, semper
 capitale fuit. Si quæ verò cohortes signa fœde amississent,
 nisi noxam cuius arguebantur, purgassent, in eas more
 maiorum quandoque capitali supplicio, plerumque leuiori
 pœna seuitum est. Quare pro frumento hordeum dare,
 vel extra vallum sine tentoriis relinquere, nonnunquam
 milites in prima acie inducere, aut districtis gladiis discin-
 ctos destituere, variisque ignominiiis afficere solebant:
 vt his contumeliis coerciti, intentius mandata exequeren-
 tur, deincepsque ad subeunda pericula paratiores forent.
 Eos verò qui pugnam detrectassent, aut secessionem fe-
 cissent, quique erant fugæ & pauoris insimulati, quique
 segnes & cunctabundi arma cœpissent, leuissima nota ce-
 rat, iureiurando adigere, non aliter quàm stantes, quoad
 stipendia facerent, cibum potumque capturos: aut traditio
 pugillarum, quos tacti statim legerent: quæ leuior cen-
 sebatu nota. Augustus tamen decimam legionem contra-
 macius parentem, cum ignominia totâ dimisit. Ob minora

*Punitio vbi
 multitudo
 peccasset.
 Cæsar.*

Alexander.

*Appius
 Claudius.*

Juba.

*Aufidius.
 Cassius.*

Seuerus.

*Antiqui
 moris puni-
 tiones.*

GENIALIVM DIERVm

*Minorum
criminum
punitio.*

Aere diruti.

*Notati in
politia.*

Graci.

*Archiloch⁹
à Lacedæmo-
niis ciecitus.*

Germani.

P. Maxim⁹

P. Scipio.

*Aphricanus
posterior.
Paulus Æ-
mylius.*

verò, & leuioris noxx crimina, vel locum & ordinem in acie mutare, vel stipendium anni differre militibus, neque his æra procedere, qui ære diruti dicebantur, aut in politia vel in frequentia notare, vel citra commoda stipendiorum exaurorare, vel locum in quo tenderent in castris, adimere: illosque sine pellibus tabernacula habere, vt hūmi & sub diuo accubarent, vel ne in oppidis hybernarent, inhibere solebant. In politia autem & in frequentia notabantur hi, qui rudibus & parum nitidis armis, vel strigosiori equo & macie effecto utebantur, quique prædicto ad pugnam die, occasionibus quæsitis, contumacius parent: quæ mora excusabat, si funeris paterni, vel sacrificii gentilis, auspiciue, aut morbi fontici, vel feriarum causa ad constitutam diem non adessent. Qui verò arma alienasset, aut illa amisisset, propter inertie turpitudinem, æque ac desertor morte luebat. Apud Græcos verò, militari erat iure cautum, vt qui miles scutum in acie amisisset, capite lueret: qui verò gladium, leuiori pœna notaretur: quia maioris disciplinæ, se ab hoste tueri & præstare incolumen, quam cum sua pernicie hostem perdere, semper summi duces putauere. Quod Scipionis Æmyliani verbum fuit, malle se ciuem seruare, quam multos hostes perdere. Quare Lacedæmonii Archilochum poetam vrbe exegere, quod carmen scripserat, in quo suadere visus fuit, satius esse arma quam vitam in acie amittere. Germanis quoque, qui scutum amisisset in bello, à publico concilio & sacris arcebat. In transfugas verò velut maiori crimine obnoxios, & patriæ ac ciuium proditores, capitali pœna plerunque sæuitum est. Hi enim semper venia indigni fuere, sicuti prodicionis insimulati. Quanuis Q. Fabius Maximus illorum, qui contra religionem iurissurandi ad hostes transfugerant, dexteras amputari mandauit, hoc animadaersionis metu sub disciplina & in officio fore arbitrat. A Publio tamen Scipione in peragus & fugitiuis fuit acerbè consultum. Siquidem ex Romanis, qui rupto imperio ad hostes transfugerant, in crucem efferrî: nominis verò Latini, securi percuti iussit. Posterior Aphricanus transfugas bestiis obiecit, Paulus Æmylius elaphan- tis. Germani arboribus suspendunt, ignauos & imbelles palude mergunt. Qui verò captiui in hostium potestate

sua

sua desidia re-
fuit, vt equi
transcribere
& fossa non co-
Nerone in A-
quod hosti ce-
re iussit. Arta-
bellarat, pro-
cum ferre nud-
liquissent, ign-
capite depilan-
tam seueræ di-
qui soluris vi-
fuerit, nec ill-
pi permiserit.
biliret cohort-
dicarapinas a-
sent, hac fuer-
pedum poner-
Xerxes quod
ad hostes sieb-
ne ferrent, se-
scorta alerent
Phalaride con-
que Lydis supe-
se fertur, vt di-
resque tunicas
rum virilis hab-
tur, qui optima-
calamistrato-
Etique tunicæ
contra contin-
desciscerent, y-
iuberet. Seuer-
ptam, quod R-
Genutius cor-
totam & in for-
& capite minu-
niam fioirent
rimus. Marc

sua defidia venissent, his armis & ordo militandi mutatus fuit, ut equites in peditum, pedites in funditorum alas transcriberent: utque locum extra castra assignatum, vallo & fossa non communirent. Quare Domitius Corbulo à Nerone in Armeniam missus: duas alas & tres cohortes, quod hosti cesserant, extra vallum sine munimento tendere iussit. Artaxerxes Medum qui transfugerat, & rursus rebellarat, pro insigni ignominia iussit scortum capite circumferre nudum. Quin etiam summis ducibus, si quid deliquissent, ignominia loco detrectas vestes flagellari, & pro capite depilando tiaram depilari iussit. Titus Vespasianus tam seueræ disciplinæ fuit, ut militem ab hostib. captum, qui solutis vinculis ad castra refugerat, ultra militare non suserit, nec illi arma crediderit, quod viuus ab hostibus capi permiserit. Sertorius verò, ut disciplinam exemplis stabiliret cohortem propter obscenitatem morum & immodicam rapinam ad vnum interfecit. Daci cum malè pugnascent, hac fuere ignominia notati, ut eubantes capita loco pedum ponere, & ministeria vxoribus præbere cogerentur. Xerxes quoq; ut Babylonios, quorum ductu defectiones ad hostes fiebant assidue, reprimeret, cavit edito uti arma ne ferrent, sed cauponæ indulgerent, tibiis psallerent, & scorta alerent. Sicut Leontini, ne res nouas molirentur, à Phalaride conuiuiis & vinolentiæ relictis sunt. Cyrus quoque Lydis superatis, cum essent infidi & damnosi, imperasse fertur, ut dimissis armis, iocis & nequitia vacarent, talaresque tunicas ferrent. Ideò Lydius ornatus, mollis & parum virilis habitus: quod de Aristodemotyranno prodicitur, qui optimatum filios, ne quid contra se moliri possent, calamistratos incedere, & tortis crinibus ornati, tales piætasque tunicas induere iussit. Cato autem in Hispania contra continuas defectiones salubri remedio prouidit: ne desciscerent, ut oppidorum moenia sub idem tempus dirui iuberet. Seuerius Romani: nam legio nem licentia corruptam, quod Rhegium in cuius præsidio erant, occupassent, Genutius consul millia hominum quatuor exautorauit rotam & in foro percussit. Sæpius verò exilium, ut relegati & capite minuti procul à lare senescerent, & ita ignominiam finirent, ignauis & contumacibus datum compemimus. Marcellus autem, milites à quibus orta esset fuga,

*Domitius
Corbulo.*

Artaxerxes.

T. Vespasianus.

Sertorius.

Daci.

Xerxes.

Phalaris.

Cyrus.

Lydius ornatus.

Cato.

*Genutius
consul.*

Marcellus.

GENIALIVM DIERV

Ignominia.

Decempeda.

Agrosum

apud alios a-
lia dimensio.

L. Calphur-
nus.

Piscennius
Niger mili-
um.

Tiberius.

Censio ha-
staria.

Hastam da-
re vel adi-
mere.

Milites ob-
esi.

quique pauore signa reliquissent, sequenti pugna inter primas acies frequenter induxit, ut quid ignominie acceperant, aliis preliis periculo expiarent. Fuit illa etiam nota ignominie non parua, quali Calphurnius Piso consul, & demum Octavius Augustus affecit milites, ut tunicatos discinctosque per totum diem cum decempedis plerunque cespitem portantes, ante pratorium stare, vel obsoleta toga & tunica discincta, nudis pedibus ante principia adesse iuberent, vel ut fossam fodere discincti cogerentur: ut eo habitu & specie deformi in omnium conspectu prae se ferrent insignem memoriam flagitii ignominieque acceptae. Est autem decempeda ligum quod latifundia metiuntur, & in partes diuidunt, oblongum pedibus decem. Tamen si diuerso quisque more agros metiri soleat: quippe in Aegypto aestuaria & fossas funibus metiuntur, aut passibus, in Hispania iugis in Campania versibus, circa Persidem schœnis, alii parasangis: alibi peritica, cui nomen Acæna: agricolæ iugeribus, nonnulli stadiis metiri solent agros, camposque. Lucius verò Calphurnius consul haudab simili exemplo præfectum equitum, quod arma hosti tradidisset, lacinias abscissis, discincta tunica, & nudis pedibus ad principia per omne tempus militie adesse iussit. Fertur Pescennius Niger ob subtractum gallinaceum commanipulones hac affecit ignominia, ne focum facerent, nève cocti quid obsonii sumerent, sed pane & frigidis vescerentur. Tyberius verò nimis seuerè. nam pratorianum militem ob subtractum pauonem capite puniuit. Militem verò militie gradu deornare, aut exautorare, velequum illi adimere, ipsumque vitibus aut virgis cedere, seu equos detrahare, vel hastas dare iubere, quæ censio hastaria dicta est, hæc & eiusmodi, non proleui noxa, sed pro acri delicto, magnæ animaduersionis loco à ducibus inferri solita sunt. Hastas dare iubebantur milites, quibus propter probra ignauie & luxurie, hasta adimebatur. Etenim sicut gloria causa fortes viri donabantur hasta pura, hi qui primum victores in prælio fuissent: ita ignauis & contumacibus adimebatur. Hoc notabat, tanquam spes merendi stipendia illis adempta foret. Quinetiam multi obeso & præpinguui, quodcutè nimis bene curasset, & nimia sagina grauis esse

esset, aliquando Agellum fecerunt quinquaginta milia dimissit, tumax miles, & ob ignominia notabatur nemo alloquior fugi esset de milites ordines diuisi in castra rem redibant palam fecissent pud Syracusanis, militum nuncio ordines darentur. Quod uiz cuiusque militem extra sa dedisset tegetis Agellus, est Agellus, dam Alia cosides videret & nudatos, per ecula fortibus videret. Hoc quod iubere ignominia animi, nec coram pœna, quæ parte defluxa, illud quoque militares leuissimè maiora lege militari, sum est, non pro milites quam men ad officium

esset, aliquando equum duces ademere: id quod magnum Agesilaum fecisse legimus. Augustus tamen his, qui maiores quinque & quadraginta annis equum retinere noluerunt, reddendae gratiam fecit, illosque velut emerita militia dimisit. Apud Thuriis lex erat militaris, ut con-
Agesilaus.
Augustus.
Emerito.
rum etas.
Thurii.
Spartani.
 stus, ob ignominiam victus teneretur. Spartanis tam seuera militiae disciplina fuit, ut miles qui in acie scutum amisisset, capite lueret. Idem probro militiae aut ignominia notabant. Qui probro notabatur, eum nemo igne, nemo alloquio impartiuir. Ignominia notabatur, qui fugam exisset, desertor aut transfuga. Apud Aegyptios, qui milites ordines reliquissent, aut dicto non parerent, vel iniussu in castra redissent, de gradu deiectione, ad inferiorem redibant statum. Siverè ducis consilium hostibus palam fecissent, lingua multabantur. Fuitque moris apud Syracusanos, ut hipparchi, hoc est, equitum praefecti, militum nomina in tabulis scriberent, illorum, qui in acie ordines deseruissent, ut post praelium poena notarentur. Quod & Xerxes fecisse dicitur, ut virtutis signum cuiusque testis & spectator esset, Cyrus autem quem militem extra ordinem inuenit, qui ne proditoris causa dedisset teiga, capite puniuit. Nec praetermittendus est Agesilaus, qui quum in bello Peloponnesiaco quosdam Aetios in veste munda & nitida, corpore verò desides videret & ignavos, ea affectus ignominia, ut vestibus nudatos, per castra incedere cogeret, illorumque amacula fortibus viris, quorum in bello virtus enituit, dono daret. Hoc quoque loco poenae militaris fuisse tradit, iubere ignominiae causam militibus audacioribus, qui nec animi, nec consilii haberet, venam solui, quae non tam poena, quam medicina fuit, ut superflua sanguinis parte defluxe, se magis intra gyrum rationis continerent. Illud quoque notandum, quod inter animaduersiones militares leuissima est admonitio, castigatio minor, deprehensio maior, ignominia maxima. Ideo milites, in quos lege militari, cattigatione aut admonitione animaduersum est, non propterea ignominia notati erant. Quod quoque milites quamuis graui ignominia affecti essent, si ita ignominiae men ad officium redeuntes, semel atque iterum bene nauatam

Ignominia
notati.
Aegyptii.

Syracusani.

Xerxes.
Cyrus.

Agesilaus.

Militibus
prater modum
audacibus
vena solue-
batur.

Ordo animad-
uersionum
in milites.

Ignominiae
solutio.

GENIALIVM DIERVM

nam reipublicæ operam præstitissent, singulaque aut bina ex hostibus spolia retulissent, aut digno aliquo facinore flagitii labem aboleuissent, tunc demum vno atque altero felici prælio prior culpa correcta, & oblitterata memoria dedecoris, noxa atque ignominia soluti, & in eo quo prius erant gradu restituti, pristinam dignitatem, & honoris gradum, quibus antea functi erant, quandoque recipere. Notarumque & illud est, perraro bis delictum impetratores venia dignum putasse: quia iuxta verbum Lamacchi, summi ducis non est in bello bis errare, ubi si quid ostenditur perperam temeritate vel incertitia, emendari non potest: paruaque in bello offensa, magnarum sæpe rerum momenta facit.

Qui solennia in Herculis sacro ad aram maximam seruabantur, & quæ apud externos, quæ uero ara Herculis Roma fuerint.

CAPVT XIV.

Ara maxima Herculis

*Iupiter inuentor.
Marathonius
Poritius.
Pinarius.*

App. Claudius facinus.

POST urbem conditam Romulum urbis autorem sacra Græco Herculi ara illi erecta, quæ maxima dicta est, ut ab Euandro constituta erant, fecisse, eaque posteris mansisse, licet is proditum est. Quæ ara ante Romulum religiosisissima fuisse traditur: eamque ipsum Herculem Ioui inuentori, si amissas boues reperisset, dedicasse fama vulgauit. Hoc enim sacrum Euander instruit primus post Marathonios, qui primi diuinos honores Herculi dederunt: Poritius & Pinarius, qui ex clarissimis familiis ea loca incolabant, ad sacrum adhibitis. Traditumque memoria est, Poritios sacris præfuisse: & propitiatio deo, extis solennibus depastos: Pinarios uero extis adæcis reliquam dapem venisse. Inde institutum mansisse, ne extis solennibus vescerentur in posterum: ipsique Poritii eorumque posteris, ab Euandro edocti, multis post tempestatibus antistites templi, sacris & cætemoniis præfuere: donec sublata Poritia gente, seruis Publicis tradita sunt. Appius enim Claudius censor, sublato Potitiorum genere, cui ad aram maximam familiaritate id sacerdotium fuit, seruis quos docuerat, sacra delegauit. In quo id traditur mirum, utrumque omni stirpe intra annum extincti fuerint. Ipseque Appius huius auctor facinoris, ob hoc amissum, in ex-

sa exitum
sue consilio d
calamitosam
tollit faucibus
boarium: in
sua Herculi v
fecturi sacru
debita solenn
præterire non
sex quirem d
fronde. Cum
facere omib
esse, vel exta
aut solennia
ciis deorum,
adire, adorant
esse debeant
sunt, dum
esse decet.
nium fieri
sacris seruati
lennibus, qu
leant. Cum
sacerdos, Ve
bis, & compo
ad aram max
xerculem De
Herculis tem
rius dei arant
est, ita more
mam sacrum
ad tempus h
tum, ut ab
canis arceat
& à Delo, vbi
purum, & p
culis, quilib
res exemit,
in usu erat,
libertate ce

in extremum vitæ exitum penè lapsus sit: & siue casu,
siue consilio deorum immortalium, luminibus orbatus,
calamitosam vitam egerit. Fuit autem hæc ara in Capi-
toli faucibus, iuxta Carmentalem portam, & forum
boarium: in qua proprium erat, vt iuuenus indomitus
sua Herculi victima mactaretur: cui, & Fauno, viam pro-
fecturi sacrum facerent. In qua propria quædam huic aræ *leg. loc. 55.*
debita solennia præter aliorum instituta mansere, quæ *Sacrificiis*
præterire non erat fas, Siquidem in eo prætor, aut pontifex *Ceremonia*
seu qui rem diuinam facit sola lauro, nec alia coronatur *solennes*
fronde. Cumque mulieribus adesse sacris, & rem diuinam *aram maximam*
facere omnibus ferè liceat, Hercules tamen sacrificio ad *Herculis ob-*
esse, vel exta tangere, aut vesci, aræve ad mouere manus, *seruari soli-*
aut solennia videre, religio non sinebat. Hæc cum in sacrifi- *ta. De hoc*
ciis deorum, qui rem diuinam facit, capite operto numina *cap. 19. &*
adire, adorantesque vestes ad caput obducta sacris inter- *2. huius l.*
esse debeant: apud aram Herculis maximam, dum sacra
fiunt, dumque lisatur, omnes capite aperto & inueltos
esse decet. In qua præter aliorum morem, nec lectister-
nium fieri, nec puluinas suscipi poterat: in quibus quoque
sacris seruatum legitur, vt sedentes epulis vescantur so-
lennibus, quum in cæteris stantes & saltabundi vesci so-
leant. Cumque in omni precatone, qui vota effundit
sacerdos, Vestem & lanum, aliosque deos præscriptis ver-
bis, & composito carmine aduocare soleat: illos tamen, qui
ad aram maximam sacrum faciunt, faciunt, alium quàm
Herculem Deum aduocare non decebat: quippe cum in
Herculis templum deorum nemo admittatur, neque alte-
rius dei aram effigiemve, sicut in cæteris phanis, videre fas
est, ita more tradito, vt mane simul et vespere ad aram maxi-
mam sacrum fiat, quum in cæteris matutinum tantum mo-
do tempus hostiis immolandis dicatum sit. Fuitq; obserua-
tum, vt ab eiusmodi sacris nedum serui & liberti, sed &
canis arceatur, sicut ab arce Atheniensium, vbi Mineræ, *Canis sacris*
& à Delo, vbi Dianæ templum fuit, arcebat, quod im- *ciectus.*
purum, & procax animal esset. Neq; fas visum, sacra Her- *Platæses in*
culis, qui libertatem impartiuit, quique ex seruitute gen- *parentatio*
tes exemit, nisi liberos attingere. Quod Platensis lib- *nibus, man-*
in vsu erat, vt dum manibus illorum, qui pro Græciæ *capia arce-*
libertate ceciderant, parentant, & supremum exhibent *hant.*

GENIALIVM DIERV

Coi.

*Lindorum
sacra male
dica.*

*Sacra Eleu-
sina & Le-
nea, maledi-
ca.*

*Veneris sa-
crum in At-
tide.*

*Sacra alia
& diuersa
Herculis.*

*Carthagi-
nenses*

*Aravictoris
Herculis.*

*Ara Hercu-
lis iustis.*

*Herculis
templum.*

*Hercules
victor.*

*Herculis a-
edes rotunda.*

*Aedes A-
chillis.*

*Hercules O-
liuarius &*

Cubans.

officium mancipia procul arceant. Cuius exemplo Coi rem diuinam Junoni exhibentes, à solenni epulo seruos abegere. Traditum, verò est Rhodi, Lindi incolas nouo ritu Herculi immolare: nam maledictis ludibrisque verborum Herculi litant, iunctis bobus. Siquid verò honesti probique in sacrificio prolatum dictumve fuisset, tanquam ominosum specie religionis crimen erat. Idem in sacris Euleusinis, quæ magna dicta sunt, fastiditum comperimus, in quibus mulieres mutuis probris conuiciisque se incescere, & maledictis solent conuiciari. Et in festo quod Lenæum Athenienses vocant, fœda conuicia per risum & iocum inuicem poëg iactitant, & contumeliis se laceant. Apud Coos autem sacerdos muliebri veste amictus, & mitra caput ornatus, Herculi sacrum facit, & victimam cædit, sicut in Attide viri ornatu muliebri, mulieres virili, Veneri rem diuinam faciunt. Cui persimilis est, quod in Mutinini sacello mulieres togis prætextatis velatae Romæ sacrificant. Nonnulli conturnice, vt Phœnices, plerique humana victima, & Chartagineses, Herculi litant. In Pantheo quoque statis diebus in sacris Herculis mactabatur homo, fœdo facinore & perniciali exemplo. Fuitque literis proditum, ab ignauis vota Herculi & preces effusas non exaudiri, quod soli strenuo & per uigili prosperos successus faceret & propicius foret. Sed præter hanc aram fuit alia Victoris Herculis in foro boario: qui triumphalis dictus est, cuius statua ab Euandro sacrata triumphali die, habitu triumphali ornabatur. Alia ad citum maximum, Cereris & Herculis, qui custos cognominatur à Sylla ex prædicto Sibyllinorum carminum, vt multi autamant, erecta & constructa. Templum quoque Herculi iuxta Tyberim mirabili structura olim fuisse legimus, in quo ex decimis sacrum fit, vbi duæ aræ, exque earum altera mulieres degustare, ex altera viros tantum vesci erat. Ad portam quoque trigeminam Hercule Victoris cognomento fuit, atq; in eodem boario foro ædes Herculi rotunda præcipuæ admirationis, ad quam nec canes nec muscas ingredi opinio est, sicut Hercules O. Achillis ædem ante Borysthenem nulla ales ingreditur. Fuit præterea Hercules cognomento Oliuarius, & Hercules Cubans. Fuisseque Herculi & Musis communem aram

aram circo Fla-
pecunia consti-
tempore sacra-
pla, quæ in sui
Hercules Con-
tonos, à Celsi
pulsor malori-
Iolao nepoti a-
incolis fuisse.
rent: iursus f-
restitui sanita-
Perfas colitur
qui per quiet-
nati uisitant
vagati fuerint
cui pharetris,
tos reperiunt
Athenas verò
suum & lucus
potentia & a-
aduertere, a-
quod illam
pterea odio
mulieres tan-
ptum à mulie-
uerent, in O-
colaar, quo
Martie misc-
vt nemo illi
quod Tened-
plicio afficer-
minasset. C-
ptum nomen
pinæ Cerber-
iam producit
quod Promet-
uæ in fensio, p-
faciant, quod
incendant, f-
Sibas citra I-

templo Cui
 epulo seruos
 nolas nouo
 risque ver-
 d verò ho-
 ve fuisset,
 erat. Idem
 titatū com-
 onititūque
 Et in festo
 uicia per ri-
 umeliis se
 i vestem
 facit, & vi-
 ebri, mu-
 per similis
 rat extatis
 e, vt Pho-
 eneses, Her-
 sacris Her-
 triciali ex-
 ota Hercu-
 nuo & per-
 pret. Sed
 foro boā.
 Euandro
 tur. Alia
 custos co-
 in carmi-
 Templum
 ctura olim
 i duz ara,
 tera viros
 geminam
 idem boā.
 mirationis,
 est, sicut
 ngreditur.
 is, & Her-
 mmunem
 aram

aram circo Flaminio, à Fulvio Nobiliore ex censoria
 pecunia constructam, mox à Martio Philippo Augusti
 tempore sacratam fama vulgavit. Sed præter hæc tem-
 pla, quæ in summa religione & cultu maxima fuere, fuit
 Hercules Conopias apud Oetæos ab Erythræis Hippo-
 tonos, à Celtis Ogmyos, ab aliis Alexicacos, quasi de-
 pulsor malorum cognominatus. Feruntque templum
 Iolao nepoti ab Hercule constructum, tantæ maiestatis
 incolis fuisse, vt si à solitis deficerent sacris, muti euade-
 rent: rursus si sacra se perfecturos vouerent, in pristinam
 restitui sanitatem. Præcipuè verò admirationis apud
 Persas colitur Hercules in monte, cui nomen Sambûlos,
 qui per quietem sacerdotes monere dicitur, vt quos ve-
 natui sistant ornatos, qui quum per nemora & saltus diu
 vagati fuerint, nullo rectore nocte redeunt ad stabula va-
 cui pharetris, mox omnes saltus feris confossis contra-
 ctos reperiunt, ita vt multo venatu incolæ ditentur. Apud
 Athenas verò Cynosarges templum Herculis, gymna-
 sium & lucus, maximi nominis erant, quæ Philippus im-
 potenti ira deuastauit, & incendit. Hoc etiam licet anim-
 aduertere, ab Iliensibus Herculi sacra celebrari vetitum, Herc. Ilien-
 quod illum Hercules olim depopulatus esset, eum pro-
 pterea odio prosequuntur perniciali. Sicut apud Thraces,
 mulieres tanto flagrant odio, quod Orpheum discer-
 ptum à mulieribus dicerent, vt viri vxoribus stigmata in-
 urerent, in Orphei uicinem. Et Lemnii cum Vulcanum Sic Venus
 colant, quod apud eos nutritus foret, Venerem quod
 Marti se miscuisset, velut adulteram adeo contemplerūt,
 vt nemo illi sacrum faceret. Tenedii quoque Achillem, Et Achilles
 quod Tenedum deuastasset, ita infensum habuere, vt sub
 plicio afficeretur, si quis restituta templo Achillem no-
 minasset. Contra verò Syracusanis Herculem prom-
 ptum numen, & maximi cultus fuisse, quod ope Profer-
 pinæ Cerberum ex inferis eduxisse dicerent. Caucasiæ
 iam produntur Herculem summis percolere honoribus,
 quod Prometheus vinculis exoluisset: roui & Miner-
 uæ infensi, pleni persuasionis, tanquam Prometheo satis-
 faciant, quod igniferis sagittis aquilas & illorum nidos
 incendant, sæculque euascent & depopulentur. Ferunt
 Sibas citra Indum, adeo Herculem velut gentis auto-
 Siba-
 rem

GENIALIVM DIERYM

*Tirii.
Gaditani.
Hercules
plures.
Jones 300.
Orphei 5.
Venere
quatuor
Jouis filii.*

*Neptuni.
Monstrosi.*

*Hercules qui
appellari.
Hercules
Libycus.*

sem coluiffa, vt pellibus amicirentur, vt Hercules clauas gerent, illasque bobus & equis inurerent. Sicut Tyrii & Gaditani Herculem magni numinis instar habuere. Fuitque memoriz proditum, Herculem non vnum fuisse, sed plures. Nam præter Tyrinthium, etiam Argium, Thebanum, Libycum, Cretensem & Ægyptium legimus. Denique Varro Hercules tres & quadraginta, ac Jones trecentos enumerat; Cicero sex fuisse dicit. Græci verò Orpheos quinque fecere, & Veneres quatuor. Sicut enim præstantissimos & summa prudentia viros, Jouis filios, vt Æacum & Minoa, & semideos, qui à Joue genitus ducunt: ferocissimos, Neptuni, tanquam è mari genitos, vt Cyclopes & Læstrygones; monstrosos verò & ignobiles e terra editos vetustas nuncupauit, vt Tityum & Antæum; ita omnes, qui vario & solerti ingenio fortissimum aliquod facinus gessere, vel periculis subleuandis hominibus profuere, aut alicuius ingenue artis autor vel princeps foret, à maioribus Herculis nomina tulere. Sed quod de Libyco Hercule dictum est, meminisse oportet, quod hic Libycus Ægyptius nuncupatur, qui Nilo natus Phrygiæ literas primus inuenisse, & per manus posteris dedisse traditur.

Quo tempore primum prætores creati cœpere, & quod ius, quæue illorum potestas fuerit.

CAPVT XV.

PRODITVM memoria est, ab ortu vrbis ad annum fere trecentessimum & nonagesimum, prætorem, qui ius in vrbe diceret, nullum Romæ extitisse. Fuerat enim hoc consulis munus, & illorum, qui in summo erant magistratu, super iure controuerso respondere. Sed quia à iure dicundo, ingruere bellorum tumultu, per se pe eos auocari oportebat, prætor ac proprio magistratu, qui ius in vrbe diceret, opus esse visum fuit. Igitur quo tempore tribuni militum consulari potestate esse desiere, quum iam de consilibus ex plebe creandis magis contentionibus agitari cœptum esset, ea que res iniquis patribus infamisque haberetur, neque aliter sedari videretur posse, tum primum leniendæ multitudinis causa, vt consul etiam de plebe fieret, à patribus est impetratum, inuicemque ipsa plebs, vt prætor vnus ex patribus crearetur, qui ius in vrbered-

be redderet, rius Marci filii quibus hostellam, vt conluere. Nec dihaud diu polsantelenatur, quàm cmagux vlu rus auctus ferluerint. Qtempore Actot extra Itamunus solus alter vrbana fuere. Et quinde hostibumis decerneas fortici cœpere, vritando imendum crQui rament ne decreto Neque diu tranfalpini creati lege ternos creat fere Maced missa fuit runque suu gno increm obtineret sent, magis merus audi vero curri nationem v falsis leges tuor qui de cere, ita vt

be redderet, haud dubie assensit. Fuit enim is Spurius Fu- *Sp. Furius*
 rius Marci filius primum prator ex patribus, eique vt ali- *primus pra-*
 quibus honoris insignibus conspicuus foret, curulem *tor.*
 tellam, vt consuli dictatorique, & eadem auspicia esse vo-
 luere. Nec diu apud patricios honos iste mansit. Namque
 haud diu post Q. Publius Philo primus de plebe aduer-
 sante tenatu prator factus est: communicataque tam prae-
 tura, quam consulatus cum plebe fuit. Sed cum praetores *Prætorum nume-*
 magis ex usu Reip. viderentur, ita breui illorum nume- *merus au-*
 rus auctus fertur, profecto vt mirum sit quam facile coa- *Actus. l. 2. §.*
 luerint. Quippe latius propagato & aucto imperio, quo *deinde ff. de-*
 tempore Attilius Colatinus primo Punico bello dicta- *orig. iur.*
 tor extra Italiam duxit exercitum, cum obire tantum
 munus solus non posset, duo praetores creati, exque his *Prætor ur-*
 alter vrbani, alter peregrinam iurisdictionem sortiti *banus &*
 fuere. Et quia plerumque usu veniebat, vt vrgentibus hinc *peregrinus.*
 inde hostibus, & multiplici bello ingruente, ferro & ar- *Prætores*
 mis decernendum foret, praetores sicut consules, provin- *provincias*
 cias sortiti, hisque & exercitibus cum imperio praesse *sortiti.*
 cæpere, ibique non solum ius dicendo, sed armis impe-
 ritando imperium exercuere. Ipsi enim licet ad ius di-
 cendum creati, non tamen à belli cura vacatio dabatur.
 Qui tamen si in imperio esset, iura tamen provinciarum si-
 ne decreto tenatus aut populi iussu mutare non poterant.
 Neque diu post, primo Punico exacto bello, cum Galli
 transalpini in Italiam irrumperent, quatuor praetores *Prætores 4.*
 creati lege Bebia fuere: quæ iubebat, à ternis ad qua- *Lex Bebia.*
 ternos crearilicere. Mansitque hic numerus ad primum
 fere Macedonicum bellum: quibus & belli summa com-
 missa fuit, illorumque auspiciis egregia res gesta ple-
 runque sunt. Tunc quoque additis provinciis, & ma- *Prætores.*
 gno incremento rebus auctis, cum M. Cato Sardiniam
 obtineret, Siciliaque & Hispania imperio accreuis-
 sent, magisque indies praetores ex usu forent, illorum nu-
 merus auctus fertur, vt seni crearentur. Post temporum
 verò curricula, quibus Cornelius Sylla Remp. in domi-
 nationem vertit, cum plures de parricidiis, de sicariis, de
 falsis leges tulissent, vt essent, qui eas tuerentur, qua-
 tuor qui de criminibus inquirerent, veteri numero adie-
 cere, ita vt decem crearentur. Mox Julius Cæsar nume-
 rum

GENIALIVM DIERV

Pratores 10.

Pratores 12.

Pratores 16.

Pratura

adidati 12.

Pratores de-

cem & octo.

Magistratus

tutelar.

Pratorum

ure dicun-

do iuridic-

tio quàm

ata fuerit.

rum ampliavit: nam præter hos annonæ & rei frumen-
tariæ præfecit duos, ad inuehendos commeatus, qui fru-
mentarii seu Cereales dicti: quibus ut ne quid commea-
tus frumentique vrbi deesset, præuidere præcauereque
negotium erat. Et mox alios, qui ætarii curam agerent,
adiexit. Diuus deinde Augustus federim expleuit nume-
rum, tamen si præturæ candidatos duodecim ab Augusto
editos, autores sint: quem numerum non excessurum
Tiberius iureiurando firmavit. Domum diuus Claudius
alios constituit, qui efficientium voluntates tuerentur,
& de fideicommissis ius dicerent, quos fideicommissarios
vocaluit: quo tempore ad decem & octo prætores, quod
nunquam antea factum, excreuit numerus & Et cum pu-
pillis tutores à consulibus ante poscerentur: Marcus An-
toninus Philosophus, omni doctrina homo eruditus, cu-
ius pleraque extant egregia facinora militaria, ut diligenti
disquisitione tutores pupillis darentur, proprio magistra-
tuicam curam demandauit, qui Tutelaris dictus est. De-
nique nullo præfinito numero tot fuere, quot expedire
reipubl. visi sunt: quod lege prætoris cauebatur, cuius
verba subiici: *Juris disceptator qui priuata iudicet, iudi-*
carive inbeat, prætor iuris ciuili custos esto: huic potestati
parento quatenusque senatus creuerit, populusque iusserit,
tot sunt: & infra: *Quam lata autem in iure dicundo præ-*
torum iurisdicatio fuerit, multis documentis ostenditur.
Nam & bonorum possessionem dare, & ad defuncti bona
heredem admittere, nonnunquam ius constituere, &
verus abrogare poterat, seruos manumittere, iudices de-
legare, tutores pupillis minime inuisos constituere: dolo
vel metulapsis, aut vi deiectis subuenire: de fide, deque
iureiurando, tutelæ, mandati, pro socio, fiduciæ: deque
empto, vendito, locato, conducto ius dicere, suæ cogniti-
onis erat. Læsos quoque immatura ætate vel sexu, in in-
tegrum restituere: edicta proponere, legem ad populum
ferre: neque probitas aut innocentia fraudi cuiquam esset,
cauere debebat.

Idq; in tabulis dealbatis, qua album prætoris dicebantur. In
authenti de litigiosis. § Iubemus col. 8. quorsum etiam spe-
dat locus, si quis album prætoris corrupisset, &c.

Hæc Iac. Omphalius.

Quin-

Quineta
mittendis
dem dedi
doum
que ad di
spicere: v
Rei autem
ius docet
provincia
misisse.
dabatur:
firo die,
reum, ut n
tur. Deni
in provin
ius fuisse,
pertinent
iuris, quod
me præte
uatorum
delicet q
cere licet
& quæst
nem, nec
care cuius
imperio s
Fertur qu
bano dedi
cognoscer
bus viris i
deliquisse
deiecti su
criminibu
exturbati
Moris præ
tum, consi
rere, & qu
res quæst
bus paren
tustius

Quin etiam ferias concipere, ludis præesse, quadrigis emittendis signum dare, aquæ ductuum curam gerere, ædem dedicare, de gestis cuiusque magistratus dilquirere, duumuiros, & decemuiros creare, bonis interdicare, quæque ad disciplinam publicam pertinerent, curare & prospicere: tum criminolos reos facere, officii prætoris erat. Rei autem criminis fiebant, ut accusator criminofum in ius ducat, & apud prætorem reum agat, his verbis: Aio te prouinciam depeculatum fuisse, aut crimen aliquod admisisse. Tunc si reus tacuisset, tanquam irconuictum lis dabatur: si verò esset inficiatus, inquirendo crimini præfixo die, à prætore accusatio constituebatur, & tunc in reum, ut noxam cuius arguebatur, dilueret, lege agebatur. Denique illud receptum est, absentibus consulibus, & in prouinciam profectis habendi senatus prætori Romæ ius fuisse, comitisque præsidendi, de rebus quæ ad rempublicam pertinent, consulandi, vrbi præssendi: atque idem ferè iuris, quod consules habere, nulla controuersia est. Nec me præterit, memoriæ datum esse, non modò super priuatorum causis, sed inferiorum quoque magistratum, videlicet quæstorum & ædilium, prætori more prisco ius dicere licere: Itaque tam plebeios & humiles, quàm ædiles & quæstores, reliquosque magistratus, qui nec vocationem, nec prehensionem habent, apud prætorem in ius vocare cuius potestas est: quos in vincula duci iuberet, pro imperio & potestate & legitimis pœnis afficere poterat. Fertur quoque Octauius Augustus hoc munus prætori urbano dedisse, ut popularium litigatorum appellationes cognosceret, prouincialium verò cognitionem consulari. Moris præterea fuit, ut sicut dictatores magistrorum, si deliquissent, ex consensu senatus nonnunquam prætura deiectioni fuere. Nam & P. Lentulus prætor & alii magnis criminibus circumuenti, abdicato magistratu: de gradu exturbati, malè administrati muneris panas dedere. tusti iuris fuit. Tamen si prætores sicut consules non modò

*Rei criminis
quomodo
fiabant.*

*Prætoris potestas
absentibus
consulibus.*

*Prætor etiam
minoribus
magistratibus
ius dicebat.*

*Prætores de
gradu deiectioni.*

*Ordo magistratuum
Romæ.*

*Quæstores
prætorum
vicarii.*

GENIALIVM DIERVM

*Pratori ur-
bano plus
decem dieb.
urbe abesse
non licebat.
Lictores
Prætoris.*

*Toga præ-
texta præto-
rum.*

*Prætoris di-
gnitas apud
exteras gen-
tes.*

quæstorem, sed legatum vnum pluresve in provincia habuisse, ipsisque quoties abessent, legionum & exercitus curam demandasse. compertum sit. Illud quoque non ab re fuerit meminisse, prætorem urbanum plus decem continuis diebus Roma abesse non licere: ipsisque non duodecim, sicut consuli, sed vt inferior magistratus notaretur, sex tantummodo lictores cum fascibus Romæ, in provincia verò sibi decreta, pro maiestate imperii, etiam cum securibus præire. Paulum tamen Æmylium cum prætor in Hiberos duceret, cum duodecim lictoribus præturam gessisse auctores tradunt. Credo equidem, vt dignitas consularis adiuncta prætoris videretur, vtque plus maiestatis inesset, ideo duodecim lictores præter præscriptum Æmylium in provincia habere senatum voluisse. Fuitque animaduersum, prætorio viro, & qui fuisset prætura functus, toga prætexta vti licere: eundemque Æmylium non in purpura modò prætexta, sed trabea candida & ministris dealbatis, atque in equo albo præturam gessisse. Neque præterierit nomen prætoris & munus non Romæ tantum, sed apud Latinos populos & Siculos, atque in Sannio, & Campanis, exterasque gentes præcipuum fuisse. Nanque Ægyptiis loco censoris erat, cui portoria exigendi munus impendebat. Achæis bini prætores longo tempore imperitarunt, mox vnum acceperunt. Apud Macedones, Saguntinos & Syracusanos domi forisque iura dabant. In quo magistratu cum esset Dionysius, gradum ad tyrannidem fecit. Apud Thebanos summam imperii tenebant, sicut fuit Epaminondas: & nisi præsentem eo magistratus eligi nequibant. Sardium prætor, de bellis consultabat, & fœdera inibat. Ætolis, cum de bello aut quouis negotio senatum consulisset, dicenda sententia ius non habebat. Epirotis & Atheniensibus prætor, thesmodeta, & belli dux, singulis annis sortito creabantur. Is autem, si quando bella mouenda, & armis decernendum foret, militum delectus habere, legionesque & turbas conscribere solebat: quam præturam Nicias cum Pericle aliquando gessisse fertur. Nonnunquam Athenienses decem prætores militiæ præfecerunt, qui per vices castris legionibus imperitarunt. In quo magistratu cum esset Aristides, Milciadi cessit: ne in pugna Marathonica aduersus Darium

Darii

Darii præfectu
prætorum dis

Locum ex Cic
consumm

CVM Cic
cura &
multo cum ve
remus, in qua
in re de Castor
bensum dicit
Nisi quia res
si exitus rerum
eur. Minus do
niendum cert
iniqui omni ne
sortita non su
ratum facinu
me præsentem
dendi causa
nenum para
cem inrulerit
Rursus, si ex
vt quia mente
huc opere no
bilominus pa
telligi ex vet
tere putant
mum facinus
nestis facibus
nari, patriam
necem paren
crimina in qu
turum est, præ
summatum est
ris, sed facino
qui tam atroc
exitiale scelus
sillud opere

Darii præfectum in dissidium veniret, quum multitudne prætorum discrimen impenderet.

Locus ex Ciceronis oratione pro Milone, quando delicta non consummata, ac si perfecta fuissent, puniri debeant.

CAPVT XVI.

CVM Ciceronis orationem, quam pro Milone magna cura & summo ingenio elaboratam in foro dixit, multo cum verborum pondere & nitore, quandoq; legeremus, in qua ad exaggerandam inuidiam Clodii, seruum in æde Castoris cum fida, vt Pompeium trucidaret, deprehensum dicit, in hæc verba ipsum loquutum offendimus: Nisi quia res perfecta non est, ideo puniendi non fuit: quasi exitus rerum, non hominum consilia, legibus vindicentur. Minus dolendum fuit, re non perfecta: sed tamen puniendum certe nihilominus. Hactenus Cicero. An semper, inq; omni negotio praua hominum consilia, quæ exitum sortita non sunt, perinde legibus vindicanda sint, ac si cogitatum facinus esset admissum, in congressu equalium tunc me præsentem quærebatur: vt si quis cum telo hominis occidendi causa deprehensus, ipsum non occiderit: vel qui venenum parauit, hominem non necauerit: an tanquam necem intulerit, perinde mulctandus & coercendus pœna sit. Rursus, si extra cogitationis fines peccatum non excessit, vt quia mente conscelerata, quis agitat facinus, illudq; adhuc opere non inceptauit, neq; actum exequutus est, an nihilominus pari supplicio afficiendus fuerit. Et quantum intelligi ex veterum monumentis dabatur, distingui oportere putant: vt si homo magnum aliquod scelus, aut extremum facinus patrare inceptat, vt qua deorum templa fuestis facibus incendere, phana depeculari, sacra profanari, patriam, parentes, Lares, focosque hostibus prodere, necem parenti aut principi parat, aut eiusmodi damnata crimina in quib. magna calamitas, aut ædum exitum futurum est, procul dubio leges inceptum facinus, ac si consummatum esset, puniri voluerunt: nec solum autores sceleris, sed facinoris conscios. Non enim secus censuere eum, qui tam atrox ditumve facinus moliri ausus fuit, quiq; ad tantum exitiale scelus animum induxit, perinde affici oportere, ac si illud opere consummasset. Idque exemplis patere, quod

lex

GENIALIVM DIERV

Græcorum.
lex.

lex Julia in mœchos animaduertit, ac fures ac proditores æquè punit, qui adulterium furtumve patrarunt, quam qui inceperant, etsi crimen non perfecerunt. Idem Græcis lege cauetur, vt tyrannorum filii velut facinoris conscii parentum crimina luant, & haud secus morte exilioque multentur, scædæque, in eos exempla iræ inuidiæque exercentur, tamen si Romana lege caueatur secus, quod in leuioris noxæ criminibus, & vbi non est tanta sceleris magnitudo, aliter statutum est. Tunc enim delinquentes peccato nondum absoluto, non vsque adeò criminibus obnoxii fiunt, nec sceleris ita se obligant, ac si opere executum esset, sed pratoris arbitratu pœna modò maiore, modò minore, pro noxa, & quoad vsque ad facinus progressum fuerit, puniri oportet: vt nec à pœna immunes fiant, nec tam seuera legum disciplina, quàm qui effecere, puniantur. Idque Ciceronem sentire sumus arbitrari, quum legibus hominum consilia, non euenta rerum, vindicari dicit: vt quia immaniſſimo reatu obnoxius fuit, qui cum sica Pompeii trucidandi causa deprendus fuerat, in quo totius reip. salus & maiestas imperii periclitabatur, haud dubiè pœna detestabili dignus erat, tamen si illud non consummasset, tantum eo casu foret, quo hominum consilia incepta, ac si exitum sortita fuissent, pœna coërentur. Non sic autem vbi cogitationis fines crimen non excessit. Tunc enim cogitatio, necdum incepto facinore, quia intra cordis arcenum facinus retinetur, neque satis apparet nequitia, quoad vsque deducta est, etsi Deo obnoxius fiat, qui scelus quamuis minimum animo præsumit: tamen crimen conceptum aut cogitatum facinus legibus pœnam nõ meretur: quippe voluntates (vt Cato inquit) neque legibus neque pœnis fiunt obnoxie. Huc pertinet illud Iuuenalis: Nam scelus intra se tacitus qui cogitat, vllum Facti crimen habet: scilicet Deo obnoxium inuisumque fieri, qui læsa conscientia, infandum facinus animo agitauit.

Iuuenalis.
Satyr. 13.

Quod Theophrastus sensit, quibusdam viperarum morsibus tibicines mederi, probatum experimentum.

CAPVT XVII.

THEOPHRASTVS philosophus præstabili vir sapientia, Academix post Aristotelem successor, in reb. physicis & mathematicis magna doctrina & æstimatione fuit.

Eum

Eum literis m
morsibus can
gana artis
quod & Alci
neticos men
nulla re mag
modulis reli
quoque lsm
eos, & coxen
bonæ valeru
harmonia co
nuper in nob
to & compen
gio percussos
ancipiti mor
citharista iux
neni qualitat
venenum ill
aut senſim p
arane genui
casu spectes
quo anni te
aliquid neru
vero actu an
pos, vbi pecu
tum maxime
vtrulento pe
est, vt quemo
succurratur,
subsequatur
uaserint, ve
stupore & h
tam miserab
præſenti ma
luit, vnum h
tius tibices
enim morbo
monis & oc
nec fari, ne
aut citharan

Eum literis mandasse accepimus, quibusdam viperarum moribus cantus tibiæ aut fidicinum, atque alia organa artis musicæ modulari adhibita, aptissime mederi: quod & Asclepiades medicus literis prodidit, qui phreneticos mente imminuta & valetudine animi affectos, nulla re magis quam symphonia & vocum concentu ac modulis resipiscere, & sanitati restitui censuit. Fertur quoque Ismenias Thebanus plures Ræotiorum ischiadicos, & coxendicum dolore laborantes, in centione tibiæ bonæ valetudini restituisse. Tanta hominis naturæ cum harmoniâ consensus est. Quod cum credi vix posset, nuper in nobis, quum casu ad id incideremus, pro explorato & comperto fuit. Siquidem à tarantula, id est, phalangio percussos, quos vulgo Tarantos dicunt, haud aliter ex ancipiti morbo conualecere vidimus, quam si tibiæ vel citharista iuxta eos diuersos modulòs incinat, vt pro veneni qualitate, ira harmonia & audiendi illecebra capti, venenum illud vel ex intimo corpore dilapsum effundat, aut sensum per venas diffusum dilabatur. Tarantula enim araneigenus est, dirum animal, tactu pestilens: eam si casu spectes, futilem & sine noxa putabis: & sane reliquo anni tempore minime perniciofa aut exitialis, vix aliquid neruorum aut virium ad nocendum habet. Cum vero æstu anni flagrantissimo, assiduo sole Apuliæ campos, vbi peculiare hoc malum existit, rorrem conceptum est, tum maxime seu afflatu noxio, seu æstu accensa, morfu virulento pestiferam perniciem affert: cui tanta malo vis est, vt quemcunque morfu percusserit, nisi celeri remedio succurratur, aut stupor exitialis primo, deinde certa nex subsequatur necesse est: aut si qui forte vitæ damnum euaserint, veluti a balienati mente & semiuuii, continuo stupore & hebeti sensu oculorum auriumque affecti, vitam miserabilem ægerime ducant. Huic pesti & tam præsentī malo, quantum prouideri humana diligentia valuit, vnum hoc salubri remedio esse compertum est, si protinus tibiæ aut citharista varios concinat modos. Tunc enim morbo eiusmodi percussus, qui moribundus, & sermonis & oculorum sensus amiserat, quique nec ingredi, nec fari, neque aliquo sensu frui valuerat, mox vbi tibiæ aut citharam admotam propius audit, illo miti sono &

*Phreneticus
vocum con-
centu respi-
ciunt.*

Tarantis.

Tarantula.

GENIALIVM DIERVMI

concentu captus & demulsus, velut è graui somno excitus, oculus attollit parumper, mox se in pedes erigit, ac sese recipiens, paulatim pro modulo & pulsu sanorum, seruata psallendi lege ingreditur. Tunc enim inaugescente sono, quasi permulsis animis & confirmatis, exultabundus maximo nisu atque impetu in saltus gestusque, nec indecoros, neque à pulsu citharæ dissonos erumpit: ita ut etiam rudes & ignaui, psallendi modos docti in ludo videantur. Memoria repeto, dum per loca illa diutino situ squalida, & ardore solis feruentia, cum aliquot comitibus iter intenderem, vndique oppida & vicos, alia tympanis, nonnulla situlis, pleraque tibicine circumsonantia audisse: cuius rei causam quærentibus nobis relatum est, tarantulæ morbo affectos vndique per oppida curari. Cumque eius rei gratia in pagum quendam diuenteremus, inuenimus adulescentem morbo eiusmodi affectum, qui velut repentino furore istus, & mente abalienatus, corporis motu non indecoro, & manuum pedumque gestibus ad tympanum psallebat non inconcinne, utque vehementius modos acciperet, quasi illo pulsu demulceri animus & leniri dolor videretur, sensum & plucide aures tympano admouere, mox caput, manus & pedes crebro motu concutere, & demum in saltum se attollere videbamus. Quæ res quum ludò & risu prorsus digna visa foret, interim is qui tympanum pulsabat, sonitu parumper intermisso, pausam fecit. Atque illum morbo affectum, vbi præsentio illa quieuit, velut artonitum, stupentique similem, repente animo linqui, & omni sensu destitui cernimus. Rursus resumpto tympano, vbi primum modulos audiuit, pristinas illum vires resumere, & acrius in choreas insurgere spectabamus. Creditum est, quod à vero non abhorret, vim illam veneni virulento morsu & sanie conceptam, harmonia & vocum concentu per totum corpus diffundi, atque inde fato nescio quo dilabi & exinaniri. Ideo illos qui morbo eiusmodi laborarunt, si quid reliquiarum residuum fuit, quod penitus curatum non sit, si quando sono extrinsecus vel concentu illorum aures affici contigerit, veluti mente consternatos, toto corpore & animo concuti, ac manibus pedibusque gestire compertum est, donec vis illa tabifica penitus extincta fuerit. Nos etiam quædam araneæ generæ

Aranea.

nera & Scorp
gigni: literis
affectos ho
dendo, non
mortem opp
moræ est, in
sus lethiferi.
Phœnicia ve
vel solo halit
ros quidem,
pernicii irat
te Scorpione
ciosos & inf

*Quirici, vi
mina*

ADVER
pæcip
variis euen
incoluere, a
transfere
cum Porfen
pentinas inc
cere quisset
mouit copias
vulneribus
& culti in cal
petiere, qui
appellarunt.
cum bello eg
Latinos præ
ora tenuisset
aqua deduc
ait Varro no
& Palatium
tuor, prope
mum lautu
boarium for
adem Iunon

nera & Scorpionum, præcipuè apud Albanos & Hiberos *Scorpiones* gignit, literis mandatum legimus, lethiferi morsus, quibus *apud Albanos* affe&os homines tam dira inficiunt tæbe, vt quosdam *nos & Hispanos* dendo, nonnullos stendo, alios diuerso animorum habitu *heros*. mortem oppetere compellant. Illud tamen proditum memoriz est, in Arabia viperas minus esse lethales, nec mor- *Vipera in A* sus lethiferi, quod odoratis depastæ, virulentæ non sunt. In *rabia*. Phœnicia vero, & omni Aphricæ tractu tuculentiores, & *In Phœnicia* vel solo halitu afferre necem, & in Syria angues ne laceffi- *& Aphrica* tos quidem, Syros attingere: in peregrinos autem, ictu *tractu*. perniciali iras acuire. Contra verò in Altenio Cariz mon- *In Syria*. te Scorpiones aduenis innocuos esse: incolis verò perni- *In Altenio* ciosos & insectos. *monte*.

Qui vici, via, vel clui præcipui Roma fuerint, & unde nomina originis sumpserint. CAP. XVIII.

ADVERTI sape animum, sicut fora, ita & vicos vrbis præcipuos, partim à conditoribus, nonnunquam ex variis euentis nomina sumpsisse: plerunque, qui loca vrbis incoluere, ad posteros denominationes ex suis nominibus transmisere. Thuscum vicum ideo dictum ferunt, quod *Thuscum vici-* cum Porfenna rex vrbi castra admouisset hostiliter, & re- *cus*. pentinas incursiones faceret, neque vt admitteretur effacere quisset, re infecta inde discedens, contra Aricinos admouit copias: vnoque prælio fusi Hetrusci, lassitudine & vulneribus saucii, Romam petiere: vbi maiora cura habiti & culti in calamitate, amore vrbis locum quem incolet, petiere, quibus in vrbe datus est, quem Thuscum vicum appellarunt. Sunt qui credant Cælium Iubenium Hetruscum bello egregium, cum expedita manu Romulo contra Latinos præsidio venisse: cum quin monte Cælio loca editiora tenuisset post Cælii obitum, ne quid moliri possent, in æqua deducti, infima vrbis coluisse, quibus Thusco vico, vt ait Varro nomen datum. Ea autem fuere inter Capitolium & Palatium loca iuxta Comitium stadiorum ferme quatuor, prope Velabrum, quantum à foro ad circum maximum latitudinis est. Ex Vico enim Thusco & Velabro per *Cluius publicus.* Edes Iunoboardium forum in cluium Publicum, steterat, atque in *Edes Iuno-* *Ver-* ædem Iunonis reginæ, ibiq; ædem Verrumni fuisse autores *tumni*.

GENIALIVM DIERV

eradunt, qui deus instar magni numinis apud Tuscos, & multo in honore fuit. In capite enim vici Tusci, inter circum maximum & Auentinum, Argiletum & sepulchrum Argi visebatur. Patricii autem vici nomen dictum accepimus, quod regnante Seruio Tullio, quum timor incessisset patres, ne quid Romana nobilitas moliretur, locus in vrbe semotus, quem incolerent, datus fuit, quem patricium, quod ea loca patricii tenerent, vocatum ferunt. Præter quem fuit angiportus patricius ad ædem Dianæ, ad quem viros ingredi religio non finit. Cyprium vero dictum putant, quod quum Sabini locum in sedissent, boni ominis causa Cyprium. hoc est, bonum nuncuparunt, cui postea propter Tullie inhumanum scelus, quod infando facinore carpentum supra defuncti patris corpus egerat, Scelerati dixere nomen. Ex summo enim Cyprio vico eunti dextra in vrbicum flectebatur: inde ad Exquilias iter erat. Sic vicus Aphricus, quod in eo ex Africa diuertebant hospites, qui que obsides datie rant, denominari cepit. Et Fregellæ, quod ea loca Fregæ ciuitatis hospites incolerent. Iugarium verò dixere ab ara Iunonis iugæ, quæ præcipuo ibi honore colebatur. Iunonem enim Iugam vocant, quod iungere matrimonia & nuptiis præesse putarunt. Hunc Iugarium in infimo Capitolinis montis prope Æquimelum & templum Fortunæ fuisse, iuxta ædes matris magnæ indubia argumenta sunt: quibus in locis etiam Opæ & Mineræ ædes erant. Sobrium autem vicum, vel quod nulla ibi caupona foret, aut vinarta officina: vel quia lacte, non vino, Mercuriolitabatur, nomen vendicasse, Pompeius autor est. Vicus vero longus, sicut via lata à latitudine, sic à longitudine nomen fecit. In eo enim Febris phanum, & ara Pudicitie plebeie, quam Virginia Auli filia nupta plebeio, templo sacrauit, esse traduntur. Nanque aliam patrie Pudicitie ad ædem Herculis rotundam in foro boario fuisse vulgatissimum est. Cuius Pudicitie signum præterquam ab ea, quæ vni nupsisset, castissima matrona attingi, aut in æde litari nulli permissum fuit. In via verò lata, lacus Ganymedis Solisque & Speiæ Fortunæ: templa in magno fure cultu. Præter quos erat clius Capitolinus, ex quo ad æqua vrbis ex Capitolio descensus patuit.

Argiletum.
Vicus patricius.

Angiportus patricius.

Cyprium vicus.

De hoc cap. 6. huius lib.

Vicus Vrbicum.

Vicus Aphricus.

Vicus Fregellæ.

Vicus Iugarium.

Vicus Sobrius.

Longus vicus.

Febris phanum.

A pudicitia plebeia.

Et patricia.

Via lata.

Clius Capitolinus.

fuit, iuxta quæ
ge ab æde Iu
cius à Public
publica imper
apparent. Per
& boarium ac
descensum pa
Nam clium
bitauit, & ru
Fagutalque lo
sebat, parite
que clius pro
fudi celebrati
stius qui, vt m
dicarunt. In h
rum magnam
mus quoque S
liario, cuius
menti genus
Sicut in sexta
& ad Capita
quod de vicis
rias à Cerion
plum Telluri
celebres & pri
Succusano, v
minari tradun
tatis & famæ
in Capitolium
captiua præda
tionibus dop
debant: eam
lum & Tatiu
uis in comiti
dus, atque id
contendant. I
quot mensib
solerent, dici
thenis viam f
agerent. Ma

fuit, iuxta quem Saturni & Concordiæ templa haud longè ab æde Iunonis Moneræ: & alter publicus seu Publicius à Publiciis ædilibus, qui locum statuerut, vel quod publica impensa constratus foret, sicut via publica, sita apparent. Perque hunc clium Publicum ad Velabrum, & boarium ac piscarium forum ex Capitolio atque arce descensum patuisse, & inde in Exquilias iter esse tradunt. *Clius Publicus.*
 Nam clium Vrbicum, iuxta quem Seruius Tullius habitauit, & publicum vicum, ad quem lacus Fagutalis, Fagutalque Iouis facellum, in quo fagus arbor sacra videbatur, pariter in Exquilias fuisse proditum est. Fuit quoque Fagutalis.
 que clius proximus non incelebris, ad quem Florales ludii celebrati plerumque sunt, & Vicus Cosconius & Histrius qui, ut multi atumant, à conditoribus nomen vendicant. In hoc vico Histrio secundo Punico bello aqua-
 strum magnam vim erupisse T. Livius memorat. Legimus quoque Sandaliarum vicum ab Apolline Sandaliario, cuius effigiem ornatam sandalio quod est calceamentum genus, in quarta vrbis regione authores ponunt. Sicut in sexta regione malum punicum fuisse memorant, & ad Capita bubula, ad Pirum & Scalas anularias. Sed quod de vicis, idem de viis dictum accepimus. Nam Carinas à Cerione dictas Varro significat, iuxta quas templum Telluris, & Pompeii domus. Hæc enim & Suburra celebres & primæ viarum habitæ. Hanc verò ab agro Succufano, vel quod sub muro Carinarum foret, denominari tradunt. Post quas via sacra non minoris celebritatis & famæ adnominatur: siquidem per eam frequens in Capitolium iter erat, per quam triumphalis pompa, captiuæ prædæ, & hostium spolia, subactis gentibus & nationibus domitis, solenni apparatu triumpho die procedebant: eamque sacram nuncupari quod inter Romæ sacrum & Tatium ictum in ea fœdus fuisse tradunt. Quamuis in comitio inter Romanos & Sabinos percussum fœdus, atque ideo à conuentu Comitum veteres appellasse contendunt. Nonnulli quod per eam sacra in arcem quotquot mensibus deferri, indeque augures captare auguria solerent, dici opinati sunt. Cuius cognomen etiam Atheniensis viam fuisse legimus, quod Eleusina sacra in ea peragerent. Ea alia Mylasæ in Caria eiusdem nominis pro-

GENIALIVM DIERVM

Via Melita. dicitur, ab vrbe ad Iouis templum stadiis sexaginta, per qua
Via Coloni- sacrorum pompa ferebatur, Inter vicos autem Athenis præ
des. cipua dignationis Melita, vbi Phocionis ædes erant, &
Clælia sta- Achæis Colonides memorantur. Hæc quidem sacra Romæ
tua. à Carinis oritur, & ab Strénia sacello, vbi statua Clælia
Cluacina virginis insidens equo, ibique ad ædes Larium, & demum
Veneris ad Scauri ædes procedebat, vbi templum Cluacina Vene
templum. ris situm memorant fuisse, quod inibi Sabinæ mulieres
Cluo. infestas acies, & vlque accensum prælium inter Romanos
Fabius For- Sabinosque diremissent. Cluere enim antiqui pugnare di
nix. xerunt. In ea quoq; regia fuit, vbi Ancus Martius primò,
Calphur- & post aliquot tempestates Iulius Cæsar habitasse fertur.
nium Fornix. Ibique Fabius fornix arcus Marmoreus, à Fabio censor
Via fornix- extructus, qui quondam de victis Allocrogibus trium
cata. phauit. Erhaud procul Calphurnius fornix, apud quem
Via exqui- C. Gracchus fragmento subsellii ictus occubuit: præter
lina. quas fuit via fornicata in campo, vbi Flaminia & Septa fu
Via Cæli- ere. Exquilinam vero & Cælimontanam, quod in Cæ
montana. lio campo loca, quibus olim Ouilia nomen, tabularis cin
Septa. cta, æuo mox succedente, sumptu magnifico & excellen
Ouilia. ti cultu marmorea facta, quæ excelsas porticus & ingen
Via noua. tes ambulationes accepere: in quibus populus ad comi
Aii ara. tia frequens conuenire, & de dandis honoribus, deque rep
Alloquutio- pub. decernere solebant, ibique res censu & æstimatione
nis templi. dignæ, & quæ magno parantur, venales exponi. De noua
autem via, quod supra ædem Vestæ, iuncta Romano fo
ro & Velabro fuerit, quodque ex Velabro ad eam iter es
set, ibique ante aduentum Gallorum, Gallos primum ad
uentare auditum sit: Proptereaque Aii dei aram, & Allo
quutionis templum illic à Furio Camillo extructum diu
mansisse, à multis scriptum & memoratum est.

In quibus membris in homine insit religio quadam, propter
quam illa sanctè coli debeant & obseruari.

CAPVT XIX.

Religio in **Q**UIBUS DAM membris in homine religionem ines
capite. se, eique sanctè obseruari & colidecere, multi ar
bitrati sunt. Siquidem in capite hominis tanquam in ar
ce, vbi

ce, vbi mens
sanctissima ho
& nerui, r
quem reueret
ad omnem oc
decedere sol
capite in exh
nia nostra pa
Varro signifi
enim capita
miora esse,
suere. Ideo
firmiores: Pe
adeo vt leui
Iulius, & alii
seu imber ell
durato, inces
frigore aut in
de Hadrian
fuisse, vt by
to capite in
stantissimu
lucare, salu
torem, qui n
autem nome
minum appe
nomine aut
putarunt. D
gere, venera
gnitate & b
minibus hau
der Macedo
gominatu
disse saluten
trem, regen
ro quoque
demalique
dinis siogu
Numidaru
partiri oser

ce, ubi mens & sedes animæ creditur esse, quæ pars longe sanctissima homini est, quod inde originem sumunt sensus & nervi, religio quoddam numen inesse fertur. Ideo si quem reuererantur veteres, aut honore dignum putabant ad omnem occursum caput reuelare & assurgere, ac de via decedere solebant, scilicet existimantes, nudo & aperto capite in exhibendis honoribus esse oportere, veluti omnia nostra patefaciamus: credo etiam valetudinis causa, ut Varro significat, quod ad fidem proxime accedit: detecta enim capita contra vim algoris calorisve haud dubie firmiora esse, & ad valetudinem mire proficere multo censuerunt. Ideo ægyptii, quod detecto sunt capite, habentur firmiores: Persæ vero, quod cum mitra & pileo, debiliores, adeo ut leui ictu offendantur capita. Hinc Hannibal, diuus Iulius, & alii summi duces, detecto semper capite seu solo, seu imber esset, velut contra frigora tempestatesque obdurato, incesse. Masinissa quoque Numidiæ rex, nullo frigore aut imbri adduci potuit, ut caput tegeret. Quod de Hadriano & Severo principe traditur, tantæ firmitatis fuisse, ut hyeme sæua & gelida perniues & frigora aperto capite incesse. In quo quidem id longe præstantissimum fuit, suis nominibus quemque vereri & salutare, salutantibusque reddere salutem. Ideo nomenclatorem, qui nomina suggereret, iuxta veteres habuere. Si autem nomen non succurreret, illum honoris causa donum appellabant. Græci vero non proprio, sed officii aut muneris nomine aut muneris, quod gerebar, salutare religiosius putarunt. Defuncti vero corpus exanime, aut vnam tantum, venerationis signum erat. Si qui tamen præcipua dignitate & honoribus fulgerent, illos propriis salutare nominibus haud decorum videbatur. Fertur tamen Alexander Macedo postquam profligato Dario Magnus est cognominatus, nulli nisi Antipatro & Phocion i literis disse salutem. Et Demetrius præter se Antigonom partem, regem nec nominasse quenquam, nec salutasse. Nero quoque Cæsar nedum salute, sed ne resalutatione qui dem aliquem impatiuit. Crassus contra: nam infimi ordinis singulos propriis nominibus resalutauit. Reges Numidarum pro maiestate habent, nulli mortalium impartiri osculum, nec salutem: Pyrrhus vero in salutatione Pyrrhus.

Capite reuelato assurgere, & de via decedere.
Capite aperto esse, solobre.

Suo nomine salutare.
Nomenclator
Officii aut muneris nomine salutare.

Defunctorum corpus aut vnam tantum.
salutationes
Alexander
Demetrius.
Nero.
Crassus.

Reges Numidarum.

GENIALIVM DIERV

literarum, adulterinas Lysimachi literas deprehendit. Nam quum Ptolemæus Pyrrhum epistolis filium salutarer, in adulterinis quas Ptolemæi nomine Lysimachus destinarat, regem nuncupavit. Tigranes autem quod à Lucullo non rex regum salutareretur, quasi coarguens imperitiam suam, ipsum pari modo retaxavit. Namque ad eum ut Imperatorem scribere contumaci epistola recusavit. Cui haud absimile est, quod Menecrates Iupiter cognominatus, cum literas ab Agesilao hoc tenore accepisset: Menecrati rex Agesilaus felicitatem: quasi conuicio affectus foret, rescripsit, Menecrates rex Agesilao sanitatem. Dario quoque quum se regem ascripisset, neque idem nominis Alexandro impartisset Alexander rescripsit, ut de cetero meminisset, se non tantum regi, sed & suo scribere. Cassander vero quum omnibus libellis & epistolis rex salutarer, tantæ moderationis fuit, ut nunquam sibi regium usurparit nomen, sicut Porus Indorum rex ab Alexandro victus, in posterum nunquam se regem appellari sustinuit. Contra Perses Philippi filius, quum rebus deploratis, & euerlo regno supplex ad Consulem scriberet, tanquam in altiore fastigio positus, se regem ascribere non dubitavit. Inter ceteros proditur Hannibal eo insolentia processisse post victoriam ad Cannas, ut nulli civium suorum, nisi per interpretem responsum aut salutem dederit. Et Pallas Claudii libertus, eius proteruitas fuisse, ut non modo nulli ministrorum salutem impartiuert, sed ne vocem quidem cum familiari communicavit. Ferrus tamen Sapor Persarum rex, quum ad Constantium scriberet, Imperatorem, Solis & Lunæ se fratrem dixisse. Et Artaxerxes quum minaciis literis urbem excidia, vastationes agrorum, cades incendia Lacedæmonii interminaretur: Spartanos Laconico more unico verbo respondisse, scilicet, ut faceret. Cui haud absimile est, quod quum Lysander post multiplicia bella ad Ephoros scripisset, Capta sunt Athenæ. Ephori suo more paucissimis responderunt. Sat est capi. Philippo quoque Macedonum regi, iniqua postulationi, Lacedæmonii rescripserunt his tantum verbis, *Dei iussu reges, rex.* De eo quod ad nos scripisti, non. Sicut iterum quum Spartanos fines ingressus quæsiuisset, verum vellent amicum an hostem se venire: iidem rescripserunt,

Tigranes.

Menecrates.

Darius.

Cassander.

Porus.

Perses.

Hannibal.

Pallas.

Sapor.

Artaxerxes.

*Laconum
breui loquē
tia.*

plerunt. & M
nientium m
lippi hostis
cepissent, es
secrera eon
mortalibus
enim capiti
re mos erat
qui dantur
tis ostender
ligiose & ve
velare capu
quoque cap
aurea coron
dior in hos
diadema est
essent, oscu
vero salutan
gnatos tam
fuissent, au
frequens
mus, ut cog
pud Persas,
do homines
Thebanus
tradecus] fa
orantis spec
ge est habi
res salutare
deum, mor
instituta ma
vero Cyro
latum com
morem dec
magno stu
& Alexand
quis inter
dus, fores
gram Gen
chia, pectu

deprehendit.
um salutarer,
chus destina-
quod à Lucullo
s imperitiam
deum vt Im-
ulauit. Cui
cognomina-
sser: Mene-
icio affectus
tatem. Da-
idem nomi-
e, vt de cate-
ribere. Cal-
lis rex salu-
tibi regim
Alexandro
bellari susti-
pus deplora-
beret, tan-
scribere non
o insolentia
cium suum
m dederit.
vt non mo-
ne vocem
men Sapor
Imperato-
res quum
s agrorum,
x: Spar-
scilicet, vt
ander post
unt Athe-
nt, Sate est
postulan-
tibus, &
non, sicut
sser, v-
tem referri.
pserunt,

pserunt. *Id est, neutrum.* In qua quidem re Athe-
niensium moderatio adnotanda succurrit, qui quum Phi-
lippi hostis literas, qua ad Olympiadem scripserat, inter-
cepissent, eas inuolatas reddiderunt, ne tori genialis &
secreta coniugū panderent. Verum aliter quum diis im-
mortalibus honores dabant, fieri seruatum est. Tunc
enim capite operto & velato sacra facere & numina adi-
re mos erat: vt deorum honores longe dispares ab his, deos.
qui dantur hominibus, magnamque in eo vim diuinita-
tis ostenderent, quum se moto visu à rerum conspectu, re-
ligiose & venerabundi diuina peragerent. Ideo in sacris im-
velare caput, & veste operiri, antiqui moris fuit. Regum
quoque capita insigni fascia ornari, sicut Imperatorum Caput san-
aurea corona vel lauro: quoniam ea pars corporis san-
ctior in homine est, propterea ibi insigne bonorum & hominis.
diadema esse voluerunt. Persarum mos erat, vt si pares Oscula im-
essent, osculo impartirent quos honorabant, inferiores partiri.
vero salutando, potentiorum gemas manu tangerent. Co-
gnatos tamen, reliquosque necessarios, vbi diutius ab-
fuissent, aut longius essent abfuturi, se inuicem osculari
frequens vsus erat; quod à Romanis vsurpatum inueni-
mus, vt cognatis obuiam factis frontem suauientur. At
pud Persas, Medos & Indos, reges adorari, & salutan-
do homines toto corpore procidere, inuenimus. Quare
Thebanus Ismenias iussus Attaxerxem adorare, ne con-
tradecus faceret, prolapsus annulum sustulisse, & ita ad-
orantis speciem præbuisse dicitur. Id quod Romanis lon-
ge est habitum nefas, nisi quod C. Caligula cum Cæsa-
res salutarentur prius, adorari se iussit capite velato, vt
deum, mox Diocletianus socordia intolerabilis, contra
instituta maiorum, idem exequi ausus fuit. Apud externos
vero Cyro Persarum regi, adorandi cultum primum de-
latum comperimus, cui proximum diis immortalib. ho-
norem decreuere. Quod mox Indi & posterius reges exequi
magno studio curauerunt. Id quod Octavius Augustus
& Alexander Seuerus præcipue detestati sunt. Nam si
quis inter salutandum flexisset caput aut assentaretur blan-
dius, fores detrudi atque exigi iussere. Frontem vero sa-
cram Genio nonnulli tradunt. Sicut enim lunopi bra-
chia, pectus Nepruno, cingulum maris, renes Veneri, Fron-
pedes

Adorati re-
ges.

Oct. August.
& Alexand.
Seuerus ad-
rationem re-
pudiarent.

GENIALIVM DIERV

pedes Mercurio, digitos Mineræ consecrauit antiquitas
 ita frons Genio dicata fuit: quippe deum venerantes, fron-
 tem tangere, & indita ad frontem manu, numina adire so-
 lebant. Quare Pompeio magno frontis honorem, & os pro-
 bum, velut maximum naturę munus tribuerunt. Ipsa enim
 feueritatis & clementiæ index est. Ideo minorem frontem
 venustum facere & mitem, remissum & quietum, multi
 censuerunt. Contra frons magna, segnes: parua, mobiles:
 rotunda, iracundos: lata, mēte flexibiles designauit. Quod
 etiam carmine Homerus profecutus fuit, vt singulos mem-
 bris honestaret deos. Namq; Iunonem facit candidas vlnas
 habere, Auroram roseos lacertos, Minerā oculos glau-
 cos, Thetidā argenteos pedes. Heben vero talos pulcherr-
 imos. In oculis quoq; religio fuit, in quibus imago & na-
 tura hominis, ac tacitus sermo mentis maxime exprimi-
 tur. Vt enim cauda leonibus, aures equis animorum in-
 dicia præstant: sic oculis hominum, mentis imago appa-
 ret: nam cordis nuncii sunt. Ex his enim virtutes vitiæque
 agnoscimus, iratum vel propitium animū, lætum aut af-
 fectū perpendimus. Dignitatemq; oris exhibere consue-
 uerunt, vitamq; à morte distinxerūt. Hos osculari & am-
 plecti, ac præcipua charitate prosequi solemus. Refert ve-
 ro Aristoteles, caprinos oculos, & modice cōiuncentes, aut
 paruos, morum præstare indicium optimorum: contra ob-
 longos, pessimos notare: candidos & protentos, impuden-
 tes: carnosos, versipelles: mobiles, inconstantes. Nasum
 quoq; morū facere indicium multi arbitrantur. Ideo Per-
 sa adunco naso (quos grypos vocant) præcipue honorant,
 quod talem fuisse Cyrum crede- ent. Simos vero, mites face-
 re & gratiosos, in eo. n. irrisionis sedes est: quare nasuti, &
 habere nasum irrisores dicti. In superciliiis autem notatur
 fastus, qua parte negamus vel annuimus. Et quidem por-
 recta molles significant, nimis deflexa, austeros: inflexa,
 derisores: demissa, maleuolos; nā si quem fastidimus, truci
 supercilio designamus. Ideo Romanæ mulieres super-
 cilia Lucinæ consecrarunt, quia inde lux ad oculos fluit.
 In genis autem est sedes pudoris, Has enim quum pudeat,
 primum rubore suffundividemus, pudibundumque ani-
 mum ex illis pensitamus. Quare in pueris rubere genæ,
 & ingenuo pudore affici, probitatis signum est: in his enim
 pudor,

Frons minor

*Frons ma-
gna.*

*Frons ro-
tunda.*

*Oculorum
religio.*

*Physogno-
mia ex ocu-
lis.*

Ex naso.

*Ex superci-
liis.*

Ex genis.

pudor, integri-
 memoræ fuit
 buisse, vt
 impetito, nih
 dor, in senat
 no verò Cæsa
 batur, quum
 abiecere, per
 bornam læsa
 est. Magnas
 & loquacem
 strare. In au
 elenchos ferr
 ris gestare au
 fuisse dicitur.
 infestaret. P
 sos, nigriores
 & decoloris
 niferatur ad
 In pectore a
 tatis bullam
 filii, ibi cord
 præterea ge
 uimus. Etenim
 lunt, deorum
 prehendant,
 suppliciter y
 miserationis
 quissimos, in
 genua appre
 offerre, vltim
 sacrarū con
 cruda exta in
 testari, vel n
 aquam inieci
 pulos suppli
 mū supplica
 cineres con
 suppliciter a
 qtos iuniora,

pudor, integritas, & virtus ostenditur. In quo proditum
 memoriae fuit, populum Romanum tantum pudori tri-
 buisse, vt Philippo regi Macedoniae pluribus criminibus
 impetito, nihil aequè profuerit, quàm Desperii filii pu-
 dor, in senatu obiecta minimè diluere valentis. Domitia-
 no verò Casari crebra oris confusio pro modestia puta-
 batur, quum esset summa immanitas. Ideo qui pudorem
 abiecerat, perfricuisse faciem dicti. Contra in auriculis ru-
 bor: nam laxa conscientiae & admissae turpitudinis signum
 est. Magnas tamen auriculas, stultum designare voluerunt;
 & loquacem: mediocres verò, mores optimos præmon-
 strare. In auribus mulieres binos ternosque vniones aut
 elenchos ferre, nobilitas signum fuit: sicut in Oriente vi-
 ris gestare aurum. Sylla tamen tunc maximè truculentus
 fuisse dicitur, & aspectu minaci, quum eius fratrem rubor
 infestaret. Plato vero homines rubicundos dixit animo. *Platonis ex*
 fos, nigriores, viriles: albos, Deo deuotos, mellei coloris *colorib. phy-*
 & decoloris vultus, nimium amatores. Tamen si commu- *sognomia.*
 ni feratur adagio iracundissimos esse flauos, rubentesque. *Pectus sedes*
 In pectore autem sedem esse consilii: ea propter prætex- *consilii.*
 tatis bullam pendere pro pectore, quod vbi sedes erat cō-
 silii, ibi cordis insigne maneret, multi prodidere. Hominis
 præterea genib. quandam esse religionem & pietatem no-
 uimus. Etenim supplicantes, & qui piè exorare aliquid vo-
 lunt, deorum hominumq; genua amplectuntur, manus ap-
 prehendunt, ad genua procumbunt, illaq; tanquam sacra
 suppliciter venerantur & colunt, in his numen & sedem
 miserationis esse arbitrati. Quauis apud Græcorum anti-
 quissimos, in supplicando mentum attingi, & altera manu
 genua apprehendere, aut oleæ ramū velamento supplicii
 offerre, usurpatum sit. Et apud Molossos cum regis prole ad
 sacrarium confugisse, eumque sedentem erexisse: Spartanis
 cruda exta in manu obtulisse; Persis, per Solis iubar ob-
 testari, vel manu ignem excipere, & si voto caderet, se in
 aquam iniecturū interminari: apud Scythas & Latinos po-
 pulos supplicem in Lare sedere tacitū, abiurationis & maxi-
 mū supplicandi genus notabatur: sicut Cræcis humi inter-
 cineres considerare ad ignem. Eratq; Macedonū mos, si quid
 suppliciter exposceret, seminudos, & interiori tantū ami-
 ctos tunica, obtestari: quod à Romanis quoque usurpatum
 memi-

*Ex auricu-
lis.*

Genua.

*Supplicium
gestus apud
diuersos.*

*Mentum
attingere.*

GENIALIVM DIERV M

meminimus, vt nudo pectore & deiecta toga ab humeris deprecetur genu nixi, nonnunquam humi deiecti, quæ infima obtestatio putabatur. Siculorum vero & Græcorum inualuit mos, squalida veste, capillo & barba promissa, illuie & squalore obritos ad miserationem adducere, pedibus quoque obuolui, & humum verrere crinibus, aut passis protectisque manibus obtestari, præcipuum subplicandi fenus, fuisse multi prodiderunt: Sicut manus in cælum tendere, diis opem exposci, vel puluerem crinibus spargere, intimum doloris signum notabatur. Est quoque in dextris religio: eam porrigimus, si quid data fide futurum pollicemur. In ipsa enim fidem sacratam, Numma Pompilius voluit, sacrumque Fidei instituit, ad quod flamines curru arcuato manu ad digitos inuolura, solenni pompa vehi iussit: magno argumento illam in dextris sanctam sacratamque, & propterea minimè violandam ratus. Apud Persas quoque, si quid firmum illibatumque volebant, illud dextræ & fidei pignore fciebant: itaque nihil apud eos fide antiquius fuit. Ad dextram vero locari, præcipuè apud Ægyptios magnus est honos habitus: in medio verò maximus. Quod æquè apud Romanos seruatum est. Idem apud Aphros Numidasque. Etiam in dextra magnam viro inesse authoritatem maiestatemque, hoc argumento notari, quum tumultuantem multitudinem dextra compescimus, aut indicere silentium pacemque manu protenta afferre significamus. Inde nos principum stãtuas pedestres equestresque ad hoc æui dextra porrecta inspicimus. Marius quoque quum in Romanos maxima clade sæuisset, quos seruare voluit, dextra porrecta, aut salute data, incolumes fecit. Refert tamen Xenophon, Cyrum singulari prudentia viros adhibitos conuiuas, quò honoratius exciperentur, in sinistra locare solitum, eamque partem velut cordi affinem, digniorem duxisse. Legimus quoque victrices dextras Imperatorum, ob fortia facinora milites deosculari, apud Romanos patritii moris fuisse: pedes verò nunquam nisi quod de Maximo proditur, tantæ perfidie regnasse, vt in salutationibus sibi pedes osculari suerit. Tamen Iulius Cæsar Pompeio Pæno agenti gratias, pedem cum focculo aurato osculandum dedisse legatur. Fuitque apud Lingones seruatum

vt dex-

Dextra religio.

Ad dextram locari.

Dextra autoritas.

Ad sinistram locantur Cyrenæ.

Manuum deosculatio. Pedum osculatio.

vt dextræ effi-
tati tellerant
& infortuna
sedes locabat
aut attestari
gebant: p
nobis sermo
& figuras sen-
bant, lepori
essent auditu
malum, croc
anguillam, q
oculum: si
auarum, iisd
eum veniam
mo digito se
obsignare so
vsque ad ima
bitrati. Id
gitum mini
pignus amo
nore foret
penetraret.
lem, non ex
confuisset: q
diderim, ne
lis annuli, re
manu deferr
gnandi causa
insigni long
tis ad extera
ut igne mun
bantur. Po
bus ab aro p
reos primum
insigni equi
Idemque La
li frequente
& funeribus
reos sumi.

vt dextræ effigies hospitii symbolum ferret & incolumi-
tatis tesseram. Sinistram verò attigisse, ominosum erat,
& infortunii loco habitum. In ima verò aure memoriæ *Memoria se-*
sedes locabatur; ideo si quem facti alicuius admonebant, *des in ima*
aut attestari in iudicio volebant, imam autem veteres tan-
gebant; propterea tinnitu ferunt aurium, absentium de
nobis sermones præsentari. Quare Ægyptii, qui per notas
& figuras sensus effingunt, si quem memorem significa-
bant, leporem aut vulpem auritis auribus, quod summi
essent auditus & insignis memoriæ, effingebant: si vero
malum, crocodilum: si velocem, accipitrem: si inuidum,
anguillam, quod cum piscibus esset infociabilis: si iustum,
oculum: si liberalem, dextram manum digitis passis: si
avarum, iisdem compressis, marmori insculpebant. Etiam
eum veniam sermonis à diis poscimus, proximo à mini-
mo digito secus aurem locum Nemeseos tangere, & os
obsignare solemus: in eo venam quandam tenuissimam
vsque ad ima cordis penetrantem, peruagata opinione ar-
bitrati. Idem in sponsalibus & solenni die nuptiarum, di-
gitum minimo proximum annulo excolebant, & velut
pignus amoris præcipuum ducebant, vt is in summo ho-
nore foret, quo duce mutuus amor vsque ad cordis ima
penetraret. Sed meminisse par est, hunc annulum nuptia-
lem, non ex auro, sed ferro vetetes coniugibus dono dare
consueisse: quem quidem prior ætas in sinistra ferebat: cre-
diderim, ne vsu attereretur, quod erat proprium nuptia-
lis annuli, reliquos verò, siue ex ferro, siue auro, quacunque
manu deferre licuisse, eisque veteres non ornatus, sed si-
gnandi causa vsos fuisse, populumque Romanum sine hoc
insigni longo tempore sterisse, solitumque primò lega-
tis ad exteras gentes profecturis, annulum aureum vel-
ut igne munus dari: hique foris aureo, domi ferreo ute-
bantur. Postea iudicibus & equestri ordini, hisque qui-
bus ab auro paterno sesteritia CCCC. census fuisset, fer-
reos primum annulos: deinde aureos dari coëptum: quo *Annulos qui*
insigni equester ordo à senatorio discretus noscebatur. *initio gesta-*
Idemque Lacedæmoniis in vsu fuit, quibus ferrei annu-
li frequentes fuere. Morisque fuit aureos annulos in luctu *De hac re in*
& funeribus, funestisque casibus Reipubl. deponi, & fer-
reos sumi. Scilicet arbitrati sine auro in luctu esse opor-
tere: *frà scp. 29. huius libri.*

Digitus à
minimo pro-
ximus.

Annulus
nuptialis.

Annulos qui
initio gesta-
bant.

De hac re in
frà scp. 29.
huius libri.

tere:

GENIALIVM DIERVM

*gemmarum
usus in an-
nulis unde.*

*Nota geniti-
ua.*

*Nonii sena-
toris annu-
lus.*

*Epicuri ima-
go in annu-
lis.*

tere: in quibus Imperatorum & principum, aliorumque quos colebant, & præcipuo honore prosequerantur, aut maiorum imagines effictas exculptasque habebant. Primi enim, saxifragmentum fetro inclusum gemmæ loco gestasse feruntur: superior Aphricanus sardonichem, quod sola gemmarum ceram non auferret, Polycratis annulo celebratam. Lentulus aui figuram, Aphricam filius patris effigiem inculpsit annulo. Augustus Octavius Sphingis, mox imagine Magni Alexandri, nonnulli Harpocrate & Ægyptiis diis vsi sunt. Notaque est Pyrrhi gemma, in qua Apollo & Muses cum suis insignibus non effictæ, sed naturæ specie viscebantur. Et annulus Syllæ. in quo traditus Iugurtha inculptus erat. Celebratur quoque rana Maccenatis, & ensifer leo Magni Pompeii in gemma & Seleuci annulus fatalis, in quo anchora efficta viscebatur, cuius imago in femore posteris familiæ nativa apparuit: sicut Thebis habere lanceam, genitiuius notis Satorum nomini & familiæ datum erat. Inter quos fertur in brachio Dacorum, notam originis quarto quoque partu regenerari. Et Augustus corpore maculoso in modum & ordinem cælestis viæ notas habuisse. Præceteris autem magnis effertur laudibus Nonii senatoris annulus gemma xx. millibus sestertiis taxata, propter quam ab Antonio proscriptus fuit. Proditumque memoriæ, Macrianorum familiam hoc habuisse proprium, ut Magni Alexandri imagines tam viri quàm scemina in annulis deferant, & reliqua supellestile effictas. Ipse tamen, deuictio Dario, quas destinabat in Asiam literas, Darii annulo imprimebat: quas vero in Europam, suo. Quibusdam verò Epicuri imagines non in annulis modò, sed & in poculis habere, magnæ curæ fuit, hoc fausti omnis generi & nomini suo esse arbitrati. Claudii verò Cæsaris principatu compertum est, non gemma signare, sed auro: quod violare signis gemmas nefas ducerent. Quomodo Commodus Imperator signo Amazoniæ signasse dicitur, donec secutis temporibus passim id insigne appeti cœpit. Annulorumque frequens vsus fuit & promiscuus, ita ut Romani milites sine delectu, & demum libertinæ conditionis homines sine delectu, & demum libertinæ conditionis homines, quo etiam scemina & extremò mancipia, quod antea non licuit, annulorum au-

reorum

reorum iure donarentur. Qui enim libertus eo munere donatus erat, velut ingenuus censebatur viuens, ita ut haud secus quam quilibet liber, magistratus honores gerere, & reliqua ingenuorum munia obire posset: morte autem obita hæreditatis & bonorum partem, ut quilibet libertus & seruitute exemptus, patrono dare cogebatur. Eratque constitutum, ut qui libertus annulo donaretur, expulso veteri nomine, equestre assumeret. Apud Persas vero donari aonulo à tege, amicitia signum erat, eo argumento illos in intimam sodalitatem, & vinculum maximi fœderis admittere significantes. Atheniensibus autem, etiam seruis nequissimis ferreo annulo signare permittitur: sicut Babylonis, qui annulo signatorio vtuntur omnes. Apud Catos licet fortissimus quisque annulum ferret, ignominia hoc ducebatur loco, tanquam vinculo nexu foret, nisi aliqua hostili cæde eo se exoluisset. Carthaginenses pro numero expeditionum milites donabant annulis pluribus. Nec fuerit alienum meminisse, Heliogabalum singulis diebus nouos variasque annulos, eundemque nunquam bis induisse. Atque A. pollonium Thyaneum annulos ab larcha dono datos, instar numinis habuisse, ita ut singulis diebus per vices variatis, maximorum secretorum particeps fieret. Sed quia de Harpocrate mentio facta est, non omittendum hunc Deum inter numina Ægyptiorum reputari, qui ex Isi & Osiride natus, quoniam præmaturo partu editus erat, tanquam mutus & elinguis, præsul silentii & taciturnitatis habitus est, ideo digito obsignante ora effingebatur. Fuitque animaduersum, hunc Harpocratem, Serapidem, & Isim, Pisone & Gabinio COS. quum reliquos in capitolium admississent deos, euerfis illorum aris Romanos exegisse, illosque diuinis coli honoribus vetuisse: sæpeque actum in senatu fuisse, de Ægyptiorum & ludæorum sacris cæremoniisque vrbe pellendis, quod turpium religionum & nouarum superstitionum causa & seminarium forent. Athenienses vero Serapidem à Ptolomæo acceptum, non solum in urbem introducere, sed magnis percoluere honoribus, cuius templum in Memphi vetustissima visuntur, ad quæ nec peregrino, nec sacerdoti, prius quam Apim sepelissent, ingredi fas erat.

Quibus

*Annulorum
aureorum iure
donatus
libertus habebatur
in
genum, ac
nomen mai-
rabat.
Apud per-
sas à rege
donari bn-
nulo.*

*Heliogabali
in annulorū
usus luxus.*

*Harpocra-
tes.*

GENIALIVM DIERV

Quibus finibus. quaq; mensura iter, actus aut via consistit,
& quid pes, cubitus, palmus, iugum, diplobrum,

stadium ve sit.

CAP. XX.

Instit. de ser-
uis in princ.

Iter.

Actus.

Via.

ale. in l. Mil

la passus. &

l. quantum.

f. de verb.

sign.

Actus.

Iter.

Palmus.

Lichas.

Palma.

Lichas.)

Spithama

maior.

Passus.

Pes.

Cubitus.

Cubitus

Aegyptius.

Cub. Regius

Vlna.

PRIORVM rusticorum seruitutes apud iureconsul-
tos, qui iura finium, possessionum, aquarum, itinerum-
que notauerunt, has esse nouimus. Iter, Actum, Viam, &
Aquaductum. Iter esse constitit ius eundi per fundum
alienum, hominis tantum: Actum, hominis & iumentis:
Viam vero, hominis, iumentis, & vehiculi. Sed qua mensu-
ra, quaque finitione iter, actus, aut via constet, nec expo-
sita, nec satis aperte illorum documentis tradunt. Quum
vero in nonnullorum autorum lectione versaremur, qui
hæc compertius tradiderunt, inuenimus lege duodecim
tabularum, viam in portecto, octo: in anfractu, pedum sex-
decim constitui: illiusque dimidium, hoc est, pedes qua-
tuor, actui tribui debere: siquidem actus latitudinis pe-
dum quatuor: longitudinis pedum viginti supra centum
definitus est: iter vero, dimidium quod actus, hoc est, pe-
des duos tantum latitudinis habet. Etenim quum palmus
ex quatuor digitis constet, prout Sidonius & alii metiti
fuere, isque quater multiplicatus, pedem efficiat, ex qua-
tuor palmis, hoc est, digitis sedecim, pedem constare ne-
mo dubitauit. Nonnulli licham quatuor digitorum pal-
mum vero (qui spithama dicitur) duodecim effecerunt.
Est autem spithama, mensura manus expansæ à magno
digito ad minimum, quantum protenditur palma. Sed
si pollicem tantum explices & indicem, lichas inoccupat-
ur. Maior vero spithama in duodecim partes diuisa, duos
efficit pedes & quadrantem. Passum vero nonnulli quin-
que alii sex pedum, siue quatuor cubitorum descripse-
re. Pes autem cum dimidio, cubitum facit: illum nan-
que ex sex palmis, hoc est, quatuor & viginti digitis con-
fici, Aegyptiumque cubitum Samio parem esse, consen-
tiunt omnes, Regius vero cubitus quam communis, tri-
bus digitis habetur maior. Si autem ambigas explices ma-
nus, & in longum protrahas à pectore linea deducta, vlna
dicitur. Rursus qui mensuras & interualla scrutati sunt
duos actus quadratos, iugerum efficere volunt: iugerum
enim dixerunt, quod iugo bouum vna die exarari posset:
qui

qui iuger mo-
latitudine vi-
quadratus sit
centum vigin-
duo plethra si-
diplobrum:
atque ex sex i-
quidem pleth-
definire. J-
qui decem po-
bet. Commu-
tum virginti
dibus longitu-
stadiorum d-
ter fecere.
rum hippicu-
hippicum, me-
quum omnia
puteis, Solo-
stirent, ad hi-
quatuor hip-
re haud dubi-
quis metiri v-
deado, in infi-
lo ad sextulan-
miuanciam,
ser. Etenim
pulum effici-
bus triginta,
pinantur vno
scrupulos sici-
cir partem di-
id est duode-
tuor & vigin-
hæc fuerunt
multi ex trig-
tuor parasan-
ex centum v-
quindecim
& parasanga

qui iugeri modus in longitudinem xl. & cc. pedibus: in Jugerum.
 latitudine verò centum viginti definitur. Actus verò Jugum.
 quadratus ita præfinitus est, ut ex quoquo latere pedes Actus qua-
 centum viginti efficiat. Hunc nonnulli plethrum, nam dractus.
 duo plethra singulis iugeribus tributa sunt: duo iugera, Plethrum.
 diplerthrum: diplerthrumque stadii tertiam partem esse, Diplerthrum.
 atque ex sex iugeribus stadium effici voluerunt. Quod Stadium.
 quidem plethrum nonnulli longitudinis pedem centum Scrupulus.
 definire. Jugerique partem minimam, scrupulum dici,
 qui decem pedum longitudinis simul & latitudinis ha-
 bet. Communi tamen dimensione, stadium passibus cen-
 tum virginti quinque: diaulon verò, mille & ducentis pe-
 dibus longitudinis metiri solent. Græci tamen curricula
 stadiorum ducentis passibus in terris Græci communi-
 ter fecere. Sunt qui tradant stadium quater multiplica-
 tum hippicum: octies verò, mille passus efficere. Tameñ
 hippicum, mensuræ genus esse multi contendunt: quippe Hippicum.
 quum omnia ferè Actica siticulosa sit, & effosis viciis mille passus.
 puteis, Solon lege sanxit, ut ex publico puteo ne homines Actica siti-
 strirent, ad hippicum haurire liceret. In spatiis verò sicut culosa.
 quatuor hippicum, sic duodecim stadia dolichum effice-
 re haud dubie liquet. Ex hoc igitur tanquam ex fonte, si
 quis metiri volet, & ulterius progredi continua spatia ad-
 dendo, in infinitum usque procedet. Siquidem ex scrupu-
 lo ad sextulam, & à sextula ad sicilicum, & inde ad se-
 miunciam, & demum ad vnciam, & ultra progredi pos-
 set. Etenim decem pedes quum vndique quadrant, scrupu-
 lum efficiunt. Ex tribus verò scrupulis, hoc est, pedi-
 bus triginta, sextulam effici: eam verò sextam partem o-
 pinantur vnciæ. Est autem aeris minima pars. Sex autem
 scrupulos sicilicum conficere, qui vnciæ quartam effi-
 cit partem drachmas scilicet duas: & ex duobus sicilicis
 id est duodecim scrupulis, semunciam: nec non ex qua-
 tuor & viginti scrupulis vnciam effici volunt. Sed præter
 hæc fuerunt parasanga & stathmus. Hanc parasangam
 multi ex triginta conficiunt stadiis, Stathmum verò, qua-
 tuor parasangas penè conficere, haud dubium esse, ita ut
 ex centum viginti stadiis stathmum effici dicerent, & hunc
 quindecim milliarium spatii efficere. Persæ verò schœnos
 & parasangas diuersis efficiunt modis: quippe Persicam
 para-

GENIALIVM DIERVM

paraſangam alii ſexaginta ſtadiorum, nonnulli ex trecentis quadraginta efficere, prout cuique commodum fuit, & pro voluntate. Meſurarum verò alius modus eſt. Nam quatuor chœnices modium faciunt: chœnica ſemodium, Medimnus autem ex ſex modiiſ conſtat: Athenienſes verò ex ſeptem, qui duas amphoras, & nonaginta ſextarios parit. Modius, duo & viginti ſextertia: modiolus quartam modii habet. Culeus viginti amphorarum capax eſt: vrnarium, quadraginta, octo autem congii amphoram efficiunt. Sed tamen amphorarum alia minoris meſura, vt Italica: alia duplo maioris, vt Antiochicæ cenſentur. Italica enim vrnarum duarum fuit. Attica trium, quæ cadus & metreta dicitur. Cadum tamen à Græcis pro amphora ſepè accipi legimus. Namque Antiochius cadus amphoram capiebat Italicam. Artabarum verò vna Medica eſt, altera Egyptiaca, capiens modios tres Italos, & tertium alterius. Singuli tamen congii ſex ſextarios habent, heminas ſcilicet duodecim, quippe duæ hemina ſextarium complent. Quadrantal autem octo & quadraginta ſextarios capit, quod amphoram Italicam nonnulli dicunt eſſe, cuius dimidium vrna dicitur, quæ ex quatuor & viginti ſextariis fit. Italus verò ſextarius, viginti vnciarum fuit, cotylarum ſcilicet duarum: quippe decem vnciæ corylam efficiebant. Apud Arabes verò ſextarius medium continet vnciæ: eſt enim nomen ponderis, qui à Græcis ſtater dicitur: iſ enim Latinis ſemunciam facit. Scurula ſeptem habet vncias, cotula quandoque ſex: ea enim ſex recipit cyathos, ſiquidem vncia & cyathus eiſdem æſtimationis fuere. Cyathus verò Atticus decem drachmis appendebat: communis duodecim, qui efficit vnciam & ſemiſſem, quæ eſt ſextarii pars duodecima. Alii ſextam partem ſextarii, cyathum capere dixerunt. Chus verò, qui Græcè χυς, cotulas octo habet. In ponderibus autem drachma ſex obolos facit, obolus ſex ſiliquas. Siliqua verò & ſcrupulus idem æſtimatur. Ea enim apud Romanos minimum habuit. Drachma ex tribus ſcrupulis, hoc eſt, decem & octo ſiliquis conſtat. Poſt drachmam nummus erat argenteus, qui fit ex ſcrupulis quatuor, hoc eſt, drachma & ſcrupulo, qui etiam denarius dicitur. Poſt hunc vncia ex octo drachmis vel ſex denariis prodiit. Et poſt vnciam

Chœnix.
Medimnus.

Modius.
Modiolus.
Culeus.
Vrnarium.
Amphora.

Cadus.
Metreta.
Artaba.

Congii.
Sextarius.
Quadrantal.
Vrna.

Cotyla.
Stater.
Statula.
Cotula.
Pincia.

Cyathus.
Chus.
Pondera.
Drachma.
Obolus.
Siliqua.
Scrupulus.
Drachma.
Nummus argenteus.
Denarius.
Vncia.

ciam libra Ita-
riis duobus &
conſtare dicit
eri volueret
thos ſex, ſicut
quartam effi-
Communis
rari eſſe, &
ſtare. Sed tam
& nationibus
explicari ſati
fuiſſe argum-
accuſas Cart-
fuiſſe, vt nun-
nim vini poet-
rum ſpecies e-
hactenus dixi-
cutrit, quod
nonnulli ex
Herodorus
dimidio par-
eſt, paſſim
communi op-
eſt.

Miraculum
rit

Quæſtiones
tos con-
vires & quali-
tati ſunt: in-
dus, Ariſto-
Julius Firmi-
tores, quos
prædictione
quo ſubtili-
tarunt, illos
pedaminati

ciam libra Italica, quæ ex duodecim vnciis, hoc est, dena- *Libra.*
 riis duobus & septuaginta, siue drachmis nonaginta sex
 constare dicitur. Heminam verò ex sexaginta drachmis fi- *Hemina.*
 eri volueret: est enim dimidium sextarii: habet enim cya-
 thos sex, sicut cotula. Acetabuli autem mensura, hemina *Acetabuli.*
 quartam efficit partem, hoc est, drachmas quindecim.
 Communis tamen habet opinio, heminam dimidium sex-
 tarii esse, & acetabulum ex octo & decem drachmis con-
 stare. Sed tamen si mensurarum & ponderum pro gentibus
 & nationibus varia dimensio sit, eaque nec definiiri, nec
 explicari satis valeat: tamen sextarium minoris mensuræ *Sextarius.*
 fuisse argumento est, quod Hannibalem Italia pulsam post
 accisas Carthaginensium res, tantæ abstinentiæ dicunt
 fuisse, ut nunquam sextario vini indulserit, parcissimo en-
 nim vini poculo contentus erat. Et quia singulas mensura-
 rum species exequi longum esset, ne pluribus morer, de his
 hæcenus dixisse abundè fuerit. Illud tamen annotare suc-
 currit, quod licet schœnum ex duobus & viginti stadiis, *Schœnum.*
 nonnulli ex triginta, varia opinione, constare dicant: &
 Herodotus schœnum sexaginta stadiorum scribat, & ex
 dimidio parasangam: tamen ex stadiis quadraginta, hoc
 est, passibus quinque millibus schœnum verum confici,
 communi opinione, quæ longè præstantior fuit, receptum
 est.

*Miraculum de homine qui plus in mari quàm in ter-
 ris degebat, maximæque aqua velocissi-
 mè tranabat.*

CAPUT XXI.

Quæ siderum motus, statusque & interualla ac cer-
 tos constitutosque cursus & recursus, illorumque
 vires & qualitates mensuralque solis ac terræ, animo me-
 titi sunt: inter quos apud Græcos Berofus, Eudoxus, Gni-
 dius, Aristoteles, & Empedocles: apud nostros, Aratus,
 Julius Firmicus, M. Manlius, & alii claris sapientiæ au-
 tores, quos fama vulgavit, periti cœlestium, qui diuinas
 prædictiones, decreta stellarum, ac vim fati, potestate
 quo subtili inquisitione collegere, hoc inter cætera adno-
 tarunt, illos qui sub delphini sidere in lucem editi fuissent, *Nati sub*
 pedaminatos esse, hoc est, præcipua pedum pernecitate *delphino.*
 valere:

GENIALIVM DIERV

valere: prorsus vt admirabile videatur, quam pernicio cursu, & quam volucris meatu magna spatia terrarum breui intervallo emensi fuerint: Quauis plerique physici rerum non ignari, quod his splen deficiat, propterea cursu valere contendunt. Constat enim quanto minor in corporibus splen foret, tanto perniciores homines esse. Hinc Ladasi ille cursor apud autores tantopere celebratus, memoria dignus fuit: qui longum itineris spatium cursu citatissimo emensus est, vt nulla pedum vestigia extarent, ita vt saepe visum falleret. Quod verum falsumne fuerit, nonnullis ambiguum est. Philonides quoque Alexandri Magni cursor, qui ^{hunc de quo} dictus est, pernicio cursu valuisse fertur: cui adnumeratus est Lasthenes Thebanus pernicio tatis eximia, ita vt, ab Choromo Thebas vsque cum equo cursore contenderit, & victor fuerit. Inter quæ vacuosa ^{est} nimirum maiori miraculo visum est, quod Plinius notauit, annos nouem genitum puerum, à meridie ad vesperam, quinque & septuaginta passuum millia præcipiti celeritate confecisse. Quod pene à fide deuium & dictu mirabile, quantum vix credidique possit, plerisque visum est. Inter cæteros produntur Marsi populi, singulari fidere seu fato geniti, vt præcipua pedum leuitate cæteris præstent, ingentiaque spatia vix credibili celeritate peragerent. Tradunt quoque Troglodytas & extimos Æthiopes natia quadam pernicio tate tantum valuisse, vt fugacissimas feras rapido cursu assequi non dubitarent. Eos quoque qui sub piscis astro, certo cursu stationibusque sideribus constitutis editi essent, nando plurimum valuisse, & præcipuos natatu nonnulli tradunt. In his quoque lienis defectus multum profuisse creditur: nam quibus deesset lien, natatu plurimum valere contendunt. Horum præcipui sunt Ichthyophagi, Troglodytes proximi, ceu maris beluæ immensos tractus natatu peragantes. Inter quos Scyllis quidam Sicyonius proditur apud Græcos omnium ea tempestate maximus vrinator, qui ex Aphetis Artemisium vsque octoginta ferè stadia natatu breui spatio peredit. Nostra verò ætate nonnulli exutere memorandi & multi nominis, qui nando ingens maris interuallum & maxima aquora emensi fuere. Ex omnibus autem quos nostra vidit ætas, recentiore memoria

Ladas.

Philonides.

Lasthenes.

*Pueri novæ ætatis mi-
raculo-
sa ce-
loritas.*

Marsi.

Troglodyta.

Æthiopes.

*Nati sub
piscibus.*

Ichthyophagi.

*Scyllis Si-
cyonius.*

ria

ria nouimus
sed extrema
qua stipe loca
tabat, qui ab
Neapolis in
dii pelagi est
nonnunquam
sicillimo, ead
asse inuentus
dem plurib. a
promptissim
se præcipitem
longius ipsu
ad Prochyta
qua post hom
ab autoribus
latum audiui
culum fuit:
tanx homo f
runt, cognor
tus, qui plus
lebat, cumq
cessum habui
diutius degen
aquis abesse
ret, idque sui
illi quo fato
mnes relique
secus quam m
tiaeque immer
tempestate
ciate, natatu
mirabile, qui
ra ferrentur,
vastum & ape
& turbines,
tem ab vndis
& quia omni
percitos, la
vnde veniret

ria nouimus quempiam haud sanè ingenitæ nobilitatis, sed extremæ sortis hominem, qui nauticam operam exiguâ stipelocare solitus, sapissimè piscatu victum quæritabat, qui ab Enaria (quæ inter Pithecusas è conspectu Neapolis insula sita est) Prochytam vsque quod intermedium pelagi est stadiorum fermè quinquaginta, naufrago nonnunquam & fluctuante plago, ac tempore anni difficillimo, eadem die nando measse, & nonnunquam remeasse inuentus est. Quod cum vix credibile videretur eundem plurib. ad spectaculum effusus, quò res testator esset, promptissimum sui periculum fecisse: & quum in Enaria se præcipitem in mare dedisset, lembum post sequentem longius ipsum nantem obseruasse, donec terræ appullus, ad Prochytam incolumis elapsus est. Sed super omnia quæ post hominum memoriam vnquam andita, quæquæ ab autoribus prodita sunt, quod à Iouiano Pontano relatum audiuius, dictu mirabile & supra omne miraculum fuit: siquidem patrum nostrorum memoria, Gatanæ homo fuisse traditur, cui nomen Colan inditum fuit. *Colan vrinatur.* singulari fato seu fortuna genitus, qui plus in aquis degere, quam in terris victitare solebat, cumque diebus singulis mare & aquas petere necessum habuisset: ibique naturæ vi & necessitate coactum diutius degere consueuisset: alioqui dicebat fore, ut si ab aquis abesset diu quasi respirare, & ducere vitam nequireret, idque sui exitii mox causam fore asseueraret. Quod illi quo fato aut sùdere euenerit, in ambiguo plerique omnès reliquere, eumque tantu nando profecisse, ut haud secus quam marina belua, maxima pelagi interualla, spatiaque immensa quingentorum & ultra stadiorum, fœda tempestate & reluctantibus aquis, excellenti vi & velocitate, natatu peragraret. Notumque & illud est, dictu mirabile, quum medio cursu naues plenis velis per æquora ferrentur, violentissimis interdum tempestatibus per vastum & apertum mare, interque agitationes fluctuum & turbines, huic natanti obuiam fuisse: ipsumque nantem ab vndis nautas suis nominibus aduocare solitum & quia omnibus notus erat, nautas subitæ rei miraculo percitos, latissimis animis illum in naui excipientes, vnde veniret, quoque iter intenderet, & quantum pelagi

GENIALIVM DIERV

laginando emensus foret, quantasque tempestates tul-
 rit, sciscitari consueuisse, ipsumque Colan singulis omnia
 significasse: mox cum sociis in naui pransum aut potum,
 postquam acquievisset, mandata ad suos, quid illis dici re-
 ferrique vellent, & quid faciundum arbitrarentur, à sin-
 gulis accepisse: nudumque ut erat, è naui medio iam pe-
 lago cursum tenente, se præcipitem in mare dedisse: mox
 Caietam, modò in Salentina, Brutia & Lucana littora, mo-
 dò in Siculos fines, & natale solum, ad quod frequens ven-
 titabat, incolumem nando peruenisse mandata quæ à nau-
 tis acceperat, singulis necessariis & affinis significasse.
 Idque non semel facere consueisse, donec festo annuo so-
 lennique die in Siculo freto effusa multitudine ad specta-
 culum, in portu Messanæ, ut aiunt, experiri credo volens,
 quantum præ cæteris vrinando valeret: dum patenam au-
 ream munus natantibus tunc à rege in mare deiecitam, ab
 imo eripere conatur, quum se in mare merisset, dum illi-
 us studio profunda exquirat vada, diu expectatus, ab imo
 maris fundo in quod deiecerat, nunquam emerit, neque
 postea inuentus apparuit. Creditur in concavus illius pe-
 lagi cauernas, quibus totus ille sinus repositus est, incidisse:
 ipsumque in imas voragine vorticibus rapidis semel dela-
 psam quum se recipere veller, & ad superiora niti, reuer-
 ti nequisse: cumque diutius reluctatus, respirare nequireret,
 inter occurrentes scopulos vndique inundantibus aquis
 oppressum, vitam exuisse.

*In quibus deorum sacrificiis victimas aut hostias antiqua
 more cadere non licebat.*

CAPVT XXII.

INdeorum sacrificiis seruatum est, ut non omnibus
 diis victimas aut hostias caderent. Nam in quibusdam
 sacris cæde victimarum abstinetur. Siquidem in Termini
 sacro nihil animarum sacrificari olim mos habuit, quia
 eum deum veluti pacis custodem, à cæde immunem esse
 voluere. Primus enim Numa Pompilius Terminum &
 Fidem templo sacravit, incruentumque sacrum instituit.
 ac lege sanxit, ut qui Terminum exarasset, ipse & boves
 deo sacrificerent. Libo ergo, & farina, ac fruge, & mola
 salsa, ut ferè omnia Numæ sacra fuere, Terminum apud
 præcos

*Sacra sine
 cæde.
 Termini sa-
 crum incru-
 entum.
 Numa in-
 stitutum.*

præcos liba
 sine farina
 nullum fieri
 manu excerp-
 rumque extra
 templo Pytha-
 gora, sed vique
 offerendum.
 tenuissima &
 zuit, ex herbi-
 quando diffu-
 sica apud eu-
 animalium s-
 colebatur, de-
 runt, Termini
 secto conspic-
 mundo temp-
 Quod à Græc-
 patra temp-
 Arica temp-
 in summa
 pio in mont-
 diis, quia cæ-
 lant, mundu-
 nis vsurpatur
 cõscendant,
 thæ Papeum
 phanum dei
 templa mar-
 mira arte, tan-
 libis, vel Cr-
 & Ægyptio
 tem Termini
 Maximi, in
 crum festis
 rio sub pate-
 bus ex lapide
 oleagineis
 priorum qu-
 ne victimar

prifeos litabatur sub diuo. Fuit enim Numæ institutum,
 vt sine farina, quæ horna esset, id est, huius anni, sacrum *Farina hor-*
 nullum fieret. Apud prius verò seculum, herbas aut fructus *na.*
 manu excerptos, pro holocausto diis consecrabant: illa-
 rumque exhalatione & fumo superis litabant. Quo ex-
 emplo Pythagoras nihil animatum diis immolandum cen-
 suit, sed vsque ad farinam & mel, terræque fructus & flores
 offerendum. Quod etiam Lycurgum fecisse legimus, qui
 tenuissima & nullo paratu Lacedæmoniis sacrificia insti-
 tuit, ex herbis & his quæ parabilia in promptu sunt, ne- *Sacra ex her-*
 quando difficultate parandi omitterentur sacra. Nullaque *bis apud se-*
 ficta apud eum vel picta imago fuit: quippe hominum aut *culi prius.*
 animalium species diis tribui vetuit. Templū verò in quo *Lycurgi sa-*
 colebatur, desuper patens foramē habuit, qui nefas dixe- *ra frugalitas*
 runt, Terminum deum pacis & iustitiæ custodem, sub *Imagines à*
 secto conspici. Sic Ioui, Soli, Lunæ & Dio fidio, in aperto *Lycurgo*
 mundo templa hypæthra, & sub diuo veteres extruxere. *prohibita.*
 Quod à Græcis sæpè factitatum nouimus, vt his diis hy- *Termini*
 pæthra templa constituent, sicut ædes Iouis Puluerii in *templum*
 Attica semper sine recto erigebatur. Græci verò Mineræ *aperitum.*
 in summa parte ædium sine victima sacrificant, Æsculæ *Templi Io-*
 pio in montibus. Apud Persas nulla dicabantur templa *uis puluerii:*
 diis, quia cū Solē præcipuū numen & deorū maximū co- *Minervæ &*
 lant, mundū vniuersum illi templū esse dixerunt. A Bithy- *Æscul. sa-*
 nis usurpatum legimus, vt adoraturi, montium cacumina *cra.*
 cōscendant, & sine tēplis Iouem Pappā salutēt, sicut Scy- *Apud Persas*
 thæ Papeum. Quæ etiā Diogenis opinio fuit, qui mundū *nulla tēpla.*
 phanum dei sanctissimū existimauit. Ægyptis verò, licet *Bithyni.*
 templa marmore & auro essent elaborata, luxu ingenti & *Iupiter*
 mira arte, tamen deorū imago erat deridicula. Nā Simia, *Pappa.*
 Ibis, vel Crocodilus, aut alix id genus pestes, magorum *Diogeres*
 & Ægyptiorum portenta, pro diis colebantur. Fuere au- *Deorū ima-*
 tem Termini & Fidei templa iuxta ædem Iouis Optimi *gines ridicu-*
 Maximi. in Capitolio primum à Numa constructa, cuius *la apud Æ-*
 crum festis Terminalibus in agris, sexto ab vrbe milia- *gyptios.*
 rio sub patienti cælo fieri solebat: cui festi nomen, in qui- *Festa Ter-*
 bus ex lapide silice vel molari, nonnunquam ex truncis *minalia.*
 oleagineis sacrificialibus Terminus erigebatur. Ægy- *Ægyptiorū*
 ptiorum quoque erat iste mos, non pecudibus & sangui- *sacra in-*
 ne victimarum, sed precibus & thure placare deos. Ideo *cruentia.*

GENIALIVM DIERVM

Serapin non cæde animalium, sed verbenis, coronisque & panificiis placabant. Quod Numam Pythagoræ præcepta sequentem, in suis sacris instituisse non ab re fuit: quamvis procedente tempore agnam aut suam intermisso more prisco in sacris Terminalibus cædi seruatum sit. Palilibus quoque intentioni cura custoditur, ne qua mactetur hostia: quod eum diem qui patriæ natalis erat, à cæde & sanguine decet esse purum. Fuit enim is dies XII. cal. Maii, quo fausto & felici omine vrbs fundamēta iacta sunt primum: quo die mos erat ouilia purgare, transilire flammam, sapa & milio sacrum facere, Geniales dies agere, cœnas apparare, à litibus abstinere: quæ prosperos successus decernebant. Deum verò in cuius tutela vrbs foret, nec nominare, nec quærere licebat: eumque nominasse, aut quæsiuisse, nota futurum erat. Ideo Valerius Soranus mortis supplicio pœnas dedit, quod numinis nomen in cuius præsidio vrbs esset, efferre in publicum ausus fuisset. Idque idè cautum, ne euocationes, quæ ab hostibus ad placandos deos, qui vrribus præsunt fieri solent, contra deos præsidis vrbs Romæ fierent. Festa autem Palilia etiam ante urbem conditam pastoribus, qui proxima vrbs incolebant, celebrari solita inuenimus. Pales enim dea pabuli & pastorum est, quam plerique Vestam, alii matrem deum nuncupant, cui pro partu & prouentu pecorum, lacte & libo sine victima litabatur, eique Palilia dicauere, qua die urbem à Romulo conditam fuisse tradunt. Nec solum vrbs natalem, sed singulorum dies natalitios, pulte, fritillo, mero, libis, floribus & thure, sacra Genio, sine animali hostia, læti libentesque concelebrarunt: quibus diebus effudisse cruorem, aut animal mactasse, mali portenti erat, & scædi auspicii: namque erant hilaritatis & lætitiæ pleni dies. Terræ quoque sacrum fieri non victima, sed frugibus, floribus & lacte, plerique decere putant. Etiam solenne Fidei sacrum siue cæde & sanguine victimarum idè Numa instituit, eiq; albo panno velato: sacra facere, & ad id sacrum flamines curru arcuato, manu ad digitos inuoluta vehi iussit, solenni pompa, magno argumento, qui fidem rutandam, & in dextris sacratam sanctamque ostenderent: idque propterea asserunt, quod dextra iuncta, denarium numerum, qui sacratissimus est, efficiat. Suffimenta quoque

Palilia.

Deum vrbs nominare nefas.

Pales.

Natalitia festa.

Terræ sacræ Fidei sacræ.

Decem.

que ex faba, n
ctima, quo te
notatum e
esse, & vitali
tum posteri
victimâ sacr
latentem an
detexit. Qu
rent sacris ad
his maximè a
monte Cæli
voluere. Sarc
licuit antea,
crificari desi
bus sacrum fi
natis mos
barur. Nam
placenta qu
rent, Mania
à Bruto insti
humana vic
antea puer
tibus suppli
esse, & exar
an seruus ess
cia in comp
dulgere ass
norum obse
sensione qu
seruos inger
& à libenis
dare & mun
sortiri inter
gistratus pu
diem conce
ris commu
pellantur f
peritabant
apud The
sarios dies

que ex faba, milioque aspersa mulso diis offerri absque victimâ, quo tempore vix calente pralo permuntur, sæpe notatum est. Et Carnæ deæ, quæ visceribus humanis præ-
esse, & vitalia fouere credebatur, sacrum à Bruto institutum posterius seruauerunt, ut pulte fabacea & lardo absque victimâ sacrificetur. Hic enim quum excors putaretur, latentem animum nimium diu reconditum, suo tempore detexit. Quas quidem fabas, nisi post Iulias cal. adultæ forent sacris adhibere non licebat: vires namque corporis his maxime augeri confirmarique opinati. Quam deam in monte Cælio sedem habere, illique cal. Iulii sacrum fieri voluere. Saturno quoque & Maniæ humanis victimis, quod licuit antea, postea admonitu Herculis, animali hostia sacrificari desitum est: ideo ad aram Saturni accensis luminibus sacrum fieri cœpit, unde cæreis missitandis in Saturnalibus mos inoleuit, qui apud Cyrenenses aliter seruabatur. Nam Saturno rem diuinam facturi, sic ornantur: placenta quæ missitant, quod mellis repertorem esse ducerent. Maniæ verò, quæ mater Larium fuit, in compitalibus à Bruto institutis, ut omnis antiquitas fabulata est, non humana victima, ut olim, (nam pro familiæ incolumitate antea pueros mactabant) sed alliorum & papauerum capitibus supplicari cœptum fuit: in quibus sacris serui interesse, & ex æquo omnium iure, sublato discrimine, liber an seruus esset, ut in Saturnalibus, unâ cum liberis sacrificia in compitis facere, & commessari, ac largiori potui indulgere assuerant, ut hac comitare obstricti in domitorum obsequiis paratiores forent, odiaque inuicem offensionesque dimitterent. Quippe festis Saturni diebus, seruos ingenuorum ministeria occupare, pileos sumere, & à liberis nullo discrimine differre stipelque inuicem dare & munera missitare, seruatum est. Regna quoque sortiri inter æquales, & tanquam reges imperitare, magistratus purpuram induere, reliquos in veste candida diem concelebrare. Qui etiam moscum Græcis & exteris communis fuit. Nanque apud Babylonios Sacea appellatur festa, quibus quinque dies serui dominis imperitabant: ex quibus vnus, itola sumpta, dominabatur. Apud Thessalos Pelotia, Cretenses Hermæa, annuer-
sarios dies festos habent, quibus ex æquo iure serui do-

Saturni &
Maniæ.

Cerei in Saturnalibus
missi.

Cyrenenses.

Serui in Saturnalibus.

Sacea festa.

Pelotia.
Hermæa.

GENIALIVM DIERV

Panagyr. minique socii & penè pares, communi libertate fruuntur. Sicut Troezenis panagyr, in quibus serui cum dominis pari exemplo insunt. Thebanis verò ludi musici Saturno dicati erant Saturnaliorum loco. Ideo in compitibus manet constitutum, ne humano sanguine sacra polluerent, utque pias & effigies viriles & muliebres ex lana in compitis suspenderent. Laribusque tot pilas, quos essent servorum capita, & tot effigies quos essent liberi, noctu pro victimis darent: ut si quod periculum familiae immineret, aut triste fatum, hoc sacrificii genere expiarent. Sicut mense Maio, quum prius de ponte sublicio in Tyberim homines mitterent, quae de causa flaminicam tristem esse, & animo afflicto convenit, quæ hec eo mense lauat, nec aliquo cultu vitur: postea ab Hercule admonitas, non homines, sed hominum effigies Vestales abicere coepisse, quæ triginta numero fuere. Casta quoque mola, & sale tuso, & in ollam fictilem cum aqua immisso, eadem virgines sine victima sacrum facere solebant, cæteri farre & vino, in quibus sacris asellum panibus coronatum adhibere. Lari quoque familiari Cal. Idibus & Nonis, corona in foco indita, pro aris focusque, proque familia, non sanguine victimarum, supplicatur. Quæ quidem sacra ex hordeacea pulre, libo, farre, vino & thure, cum sale & salino sunt fieri solita: cui etiam particulas cornarum & singulorum fructuum primitias sacrarunt. Ignem equum familiarem fauilla & cineribus excitatum, sanctissimis caeremoniis taciti adorabant. Fuitque antiquorum mos, ut profecturi viam, simulacrum dei tanquam Larrem familiarem & Fortunæ comitem secum ferant, cui festis diebus thure & melle vota effunderent & supplicarent. Etiam in Quinquatriis Mineræ, prima dies sine victima aut cæde fuit, quod illa in lucem primum editam fuisse putant, quinquatrumque ideo dixere, quod diem quintum post Idus festum haberent, sicut Triatrum, Sexatrum, Septematrum & Decematrum. Quidam, quod quum quinque diebus operarentur sacris, & reliquis omnibus victimas cæderent, atque exercitis ensibus pugnas committerent & digladiarentur: prima die velut pacata & festa, à victimarum cæde abstinere. Ultima verò Tubulustium dicta, qua in atrio Saturio tubæ lustrantur

Lari.

Minerva.

Tubulustium Jani.

bantur agna
nonnuquam
& melle, si
tare non pig
diuinam faci
adorantes ve
exhibeant d
tribus aut po
tes, velut ve
uelato. Hon
crum fit, ser
pud aram q
pite supplica
dei, qui capi
quod magis
tum veland
se, vetustissi
Nunquid qu
habet

VERB
finitu
posthanc le
cuique ciui
violet, ius
nus quam q
redes capi
pecuniam s
eam pecuni
debeto dar
ba in conue
quæ rebatu
minus quat
piat, possit
omne pat
serit, ita vt
bonis capi
foret. Cu
ex scavo

bantur agna. Jano quoque libo & placenta, ac mola falsa, nonnuquam thure & mero: *Cereri* autem lacte, vino & melle, sine victima sæpe litatum est. Hoc quoque adnotare non pigebit, quod quum in reliquis sacris, qui rem diuinam facit, veteri instituto capite velato immolet, & adorantes vestem ad aures vsq; attollant, vt se humiliores exhibeant diis, vel ne quid inter sacrificandum triste auribus aut oculis accipiant: Saturno tamen sacra facientes, velut veritatis cultori, capite aperto immolant & inuolato. Honori quoque & Opi ex vetere instituto dum sacrum fit, semper aperto capite & sine velamento sunt. Apud aram quoque Herculis maximam omnes aperto capite supplicare vetusto more seruatum est: vel quia ipseus dei, qui capite aperto est, habitum imitari non liceat: vel quod magis adducor, vt credam, vt ante *Eneam*, qui ritum velandi capitis inuenit primus, aram maximam fuisset, vetustissimasq; illius cæremonias signarent.

Nunquid quod lege Falcidia cautum est, de quarta bonorum heredi debita, possit voluntate testatoris comminui vel tolli.

CAP. XXIII.

VERBA legis Falcidiæ, quibus modus legatorum præfinitus est, hæc fuere: Quicumque ciuis Romanus post hanc legem rogatam, testamentum faciet: is quantâ cuique ciui Romano pecuniam iure publico dare, legare volet, ius potestasq; esto: dum ita detur legatum ne minus quàm quartam partem hæreditatis eo testamento hæredes capiant. Eis quibus ita datum, legatumue erit, eam pecuniam sine fraude sua capere licet: isque hæres qui eam pecuniam dare iussus, damnatus erit, eam pecuniam debeto dare, quâ damnatus est, & infra. Cum ea legis verba in conuentu Iurisperitorum legerentur, præsentem me, quærebatur, nunquid quod hac lege sancitum est, vt non minus quarta hæreditatis parte, testamento hæres capiat, possit voluntate testantis ita comminui vel tolli, vt si omne patrimonium & totum assensu legaris distribui iusserit, ita vt nihil, aut minus quarta parte criptus hæres ex bonis capiat, an id contra legem factum, ius ratumque foret. Cumque nonnulli è grege patronorum cepserent ex Scævolæ sententia licere cuiuis non infano præter legum

GENIALIVM DIERV

legum solemnitate, ita vt uolet testari, si modò id uel-
let haberi legitime factum, palamque id antea testatus
esset, plurimumque in eo momenti fore: quippe quum
ipsa decedentis uoluntas, lex planè censetur: & hoc
Pomponium iure consultum, hanc legem interpretatum,
censuisse, contenderent, decernentem testatoris uolun-
tatem, qualiscunque foret, ad omnem successione spe-
ciem extendi oportere: multiq; in eius sententiam irent,
& uelut cunctis obuium id palam faterentur, nos contrà
sentire uisi fuimus. Nam Papiniani responsa relegentes,
hoc ipsum improbasse animaduertimus, atque respon-
disse in hæc uerba: Priuatorum pactionibus, legi refragari non decere. Itaque trienti, quæ per legem ex-
functi bonis debetur, neque per testatorem æstimatio-
nem minui, neque ius quod debetur, auferre posse: ne
uidelicet testator scriptos hæredes aditione iudificatus
foret, Quæ sententia quum diu nobis in sedisset tamen
refutari & dilui potuit: quippe quum in eandem lectio-
nem, ut sit, incideremus, animaduertimus minus pro-
babili, nec uero iudicio, sed falsa nos duci opinione, no-
uissimoque iure multis post seculis edito, contra prisco-
rum decreta sese cautum fuisse: atque abrogata Papi-
niani sententia, ex placito principum lege edita sanc-
tum esse, ut si testator trientem dari hæredi inhibeat, to-
rumque assen legati, absumi uolet, ut pro uoluntate de
bonis disponere, illaque, sicut libitum est & quantam
partem uolet, cuius legare ius potestasque foret: liberum
esset hæredi scripto, si nimium tenuiter sibi consultum
esset, minusque commodi tot legatis distribuendis, hæ-
reditatem allaturam putaret, aditione abstinere, & ius
succedenti abnuere. In quam sententiam, quæ notior &
probabilior fuit, nouissimæ Jurisconsultorum opiniones
postea concessere.

*Loci ex Iuuenale parum ab interpretibus diligenter habiti,
contra nonnullorum opinionem explanantur.*

CAPVT XXIV.

DERESSVS ego à forensium causarum contentione, &
iudiciorum strepitu, aliquando uacuus cura & labo-
re ad hæc mitiora studia nostratia, uelut in aliquod op-
portu-

*l. quod de
bonis. S. r. ff.
ad l. Falcid.

Authent.
sed cum se-
stator. C. ad
l. Flac.*

portunum di-
aut ueteres, a-
gendis persi-
viribus pensi-
pam non equi-
mentarios su-
& posteritati
his uersibus
tribuni Non
offendimus,
& post impen-
in iudicio ex-
penze doctri-
re apertius se-
Accipe uisitor
lites iudicio
aurum quod
di postulare
receptus, quæ
arguat impen-
vir ignorari
fuit tribuunt
tionem, apu-
pendium ma-
fuerit? Non e-
super eo diu
iuria tenuem
tiam potestat-
re enim licet
tem super co-
nales & omni-
tarea quid im-
quam ut in e-
plebs aut au-
beat, ita ut ro-
stro debeatur
que ab auctor-
est, ut poeta
gnitionem,
expendantur

portunum diuersorium, me recipiebam : & quoscunque aut veteres, aut nostri cui libellos nactus eram , in his legendis perscrutandisque , aut verborum & sententiarum viribus pensandis exercebat. Cumque, vt fit, in cuiuspiam non equidem indocti, nec spernendi auctoris commentarios super Iuuenalis Satyris, quos nuper ediderat, & posteritati tradendos curauerat, fortè incidissem, super his versibus Septimæ: *Rara tamen merces, qua cognitione tribuni Non egeat* : in hanc sententiam ipsum locutum offendimus, vt diceret, apud tribunos pl. agi necesse fore, & post impensos labores erudiendis pueris, ludimagistrum in iudicio experiri oportere, vt mercedem laboris & impensæ doctrinæ assequatur, idque Iuuenalem in fine satyræ apertius sentire, dum inquit: *Et quum se uerteris annus, Accipe victori populus quod postulat aurum*: tanquam post lites iudicio à tribuno plebis diffinitas, tandem populus aurum quod petebatur, victori magistro & mercedem tradi postularet. Qui sensus etiam à multis mira persuasione receptus, quam absonus sit, quamque pudendo errore coarguat imperitiam interpretis, nemo mediocris solertiz vir ignorarit. Ubi enim, quæso, apud autores compertum fuit tribuum plebis iuris cognitionem, aut in ius vocationem, apud suum tribunal Romæ habuisse, ita vt an stipendium magistro debeatur, suæ cognitionis & arbitrii fuerit? Non enim vt de controuerso iure cognosceret, aut super eo diiudicaret: sed vt à maiorum magistratum iniuria tenuem plebem defenderet in re præsentī, tribuniciam potestatem inuentam veteres voluere. Prehendere enim licebat tribuno, & in carcerem remittere, non autem super controuerso iure diiudicare, quod omnes annales & omnia monumenta vetustatis percalluere. Præterea quid imperitius dici potuit, aut tam præposterum, quam vt in exactionem vilis stipendii populus, tanquam si plebs aut aut plebiscitum aliquod rogaretur, interesse debeat, ita vt rogatione promulgata, an stipendium magistro debeat, decernat: Sed quod est vero propius, quodque ab auctoris mente non obsonium putamus, profectò sic est, vt poëta non de tribuno plebis, qui iuris non habet cognitionem, sed de tribuno ærario, apud quem leuiiores expenduntur causæ, intellexisse credatur. Etenim lique-

*Iuuenal. lo-
cus in fine
sat. 7.*

*Trib. æra-
rium.*

re ar-

GENIALIVM DIERV

te arbitror, leues & nummarios iudices, tribunos fuisse
 ararios, causarumque cognitionem habuisse in minimis:
 quippe ab Aurelio tribuno plebis rogatione promulgata,
 iudicia in tres ordines diuisa fuere: senatores, equestrum
 ordinem, & tribunos ararios, quorum cognitio in mino-
 ribus fuit causis: ideo in sublellis, non pro tribunali ius
 dicebant. Raram dicit ergo mercedem, quæ cognitio-
 ne non egeat tribuni, non plebis, apud quem nulla erat iu-
 ris cognitio, sed ararii, qui de minoribus causis ius redde-
 bat, intellexisse probabile est: quod & nos sentire salua fide
 possumus. Rursus quod dicitur in fine satyræ, *Accipe, vi-
 stor populus quod postulat aurum*: neque de rogatione po-
 puli aut scito plebis, quod illi asseuerant, intelligi arbi-
 tramur: sed vetustum potius morem præsignari, qui apud
 Romanos in sacris certaminibus inoleuit frequens. Fuit
 enim antiqui moris, ut qui in theatro præstabant mune-
 ra, multitudini effusa ad spectaculum stipem spargerent,
 victoresque certaminum, & multarum palmarum gla-
 diatores, ære collato & stipe donarent. Quinetiam non
 ludiones modò, sed elephantos, & eos qui in certaminibus
 fortiter quid aut dignum laude gessissent, à populo col-
 latione stipis & assibus donari legibus. Constatque popu-
 lum Romanum Spurio Posthumio, & Quinto Martio
 Coss. primum stipem in ludis spargere cepisse. Nam
 drachma grandinis in morem, atque odorari imbres in-
 star pluuie, & alia missilia effusè spargebantur. Quod
 sequuti Cæsares, opulentiùs, vberiusque ad leniendam
 multitudinem factitarunt. Siquidem C. Cæsar nummos
 non mediocris summæ effudit in populum. Nero tessera-
 ras frumentarias, aurum, argentum, gemmas, margari-
 tas, naues, insulas, agros, vestes tabulas pictas, mancipia
 & iumenta missilia dedit. Domitianus cum omne ge-
 nus rerum in theatro sparsisset, & pars maior inter popu-
 laria deesset: ne indonati abirent senatorius & eque-
 ster ordo, per singulos cuneos quinquagenas tesseras pro-
 nunciavit. Heliogabalus verò aurea & argentea pocula
 ac vestes magni consus in plebem sparsit munuscula. Mul-
 tri quoque ex theatro missas à sinu columbas fecere, quæ
 cum per caueam diu volassent, reuertebantur ad domi-
 nos. Fertur tamen Scipio infamiae notam habuisse, quod
 pecuniam

*Versus postre-
 mus eius-
 dem Satyræ.
 Stipis sparsio
 in populum.*

*Populi in
 ludiones.*

*Cæsa. in pop.
 pecunias
 sparserunt.*

*Scipio infam-
 ia notatus*

pecuniam in
 muneribus au-
 cum in diripi-
 mine & rixa i-
 taque optimi-
 rent, ne quid
 tur, eludis ex-
 stata clarissim-
 num, & edoc-
 inquit, merce-
 lare solent: c-
 dem, qualis e-
 tur, cum ære
 Quod nos qu-
 etioni magis

*Varia apu-
 in*

*Q*UAM
 Mas pue-
 rentur, quæ
 moriæ prodi-
 ac Cæsias: &
 edito circun-
 tur, & affi-
 ita incommo-
 le passurus a-
 ultantes iub-
 modis & inf-
 minentibus
 dem excede-
 meminimur
 ste & piè vi-
 bant. Span-
 mum editos
 audosque in

pecuniam in populum ludis publicis iecisset, velut istis muneribus auram popularem aucuparetur. Quæ quidem cum in diripientium manus mittebantur, non sine discrimine & rixa in concursatione & tumultu assequi poterant. Itaque optimus quisque, cum primum missilia induci viderent, ne quid discriminis in conflictu turbæ elisi paterentur, è ludis excedebant, quæ apud autores monumentis testata clarissimis comperta sunt. Post emensum ergo annum, & edocendis pueris labores impensos, Accipe poëta inquit, mercedem, qualem victori in ludis populus postulare solet: ac si dicat, vilem æstem, & nimis tenuem mercedem, qualis est stipis exigua, quæ à populo in ludis postulatur, cum ære collato victor à plebe donatur, consequeris. Quod nos quantum ingenii captu assequi possumus, lectioni magis conuenire, & vero sensui congruere putamus.

Varia apud diuersas gentes puerorum institutiones, & infancibus Romanis qua documenta fuerint.

CAPVT XXV.

QUAM variè apud nationes externas & gentes utimas pueri postquam in lucem editi essent, educarentur, quæque institutio fuerit, à nonnullis literis memoriarum proditum est: Siquidem apud Thraces, Thrausosque ac Cæsias: & Causianos, assuetum erat, ut puero in lucem edito circumdati cognati affinesque, puerum lamententur, & afflictii iaceant, ac recensentes calamitates & vitæ incommoda, cui tantum restet malorum, quæ mox ille passurus aduenit, pectora plangent. Idem in funere exultantes iubilant, scilicet cui defuncto omnibus incommodis & infortuniis, quæ vita fert, ex hac luce & imminenti malis, atque omnis scuitia fortunæ tandem excedere datum sit. Quod ab Indis quoque seruari meminimus. Nam Gymnolophistæ & Brachmanes castè & piè viuentibus mortis diem natalem vitæ ducebant. Spartanos Lycurgilegibus institutos, infantes primum editos, ut labore firmentur, rigidissima aqua fouere, nudosque in patientia laboris enutrire, nihilque somni causa fieri.

Thraces.

Transi.

Cæsia.

Causiani.

Indi.

Spartiani.

GENIALIVM DIERVM

sternere, proditum est. Necnon cibi potionisque modò præfinito, cum æqualibus in sobrio conuictu, inque eodem sodalitie & societate studiorum, humili cultu educare, duraque & horrida disciplina seuerissimis moribus assuesfacere, nequa vitia mentem adhuc rudem inficerent, nève moribus incompòsiti euaderent, illis magnæ curæ fuit. Quare prouerbio increbuit, solas Lacænas viros parere. Quod à Cretensibus & Germanis vsurparum fuit, ut pueri ab ineunte adolescentia calores & frigora pati assuescerent, utque vilibus tecti amiculis, hyeme pariter atque æstu eodem cultu incederent: & postquam satis virium assequuti videbantur, ut militiæ per ætatem patientes forent, non in munditiis, ne langueret animus, sed in laboriosis, exercitationibus, currendo, algendo, æstuando, famem sitimque tolerando, ardua & perdifficiles vias peragrand, exerceant: ac pugna simulacris, in quibus verbera & plagas dare & accipere cogebant. Quinetiam fuit Lacedæmoniorum mos solennis, ut agrestes, quos Hilotas vocant, quam maxime possent, vino ingurgitent, ad potumque & crapulam appellent, illosque vino madidos & distentos in cœtum adolescentium iuuenum introducant, ut iuxta Anacharsis & Platonis consilium, temulentia turpitudinem intuentes, quasi pertæsi ignauiam, à vino & luxu promptius abstinerent, ac tam tetri aspectus, tamque dedecoris non solum pigeret, sed puderet. Tantaque disciplina fuit, ut iuuenum corpora, ne lasciuiarent, statim diebus apud Ephoros exhiberent, nudosque inspicerent. ut si quid insolitæ pinguedinis contraxissent, parsimonia & victus abstinencia emendarent. Ad aram verò sic verbera afficiebantur, ut plerisque sanguis maneret ad necem. Apud Gallos quoque & Iberos zonæ mensuram habent magistratus, quam si capere non posset mulier succi plena, aut puer obesus, magno afficitur probro. Quibus amatores, imitatoresque virtutum & adolescentium bonæ indolis permitti suere, ut laudati & donati facilius ad res magnas, & magno viro dignas se accingerent: qui etiam Cretensium fuit mos, quibus non fuisse amatos iuuenes, ignominia datum: ex quibus amantem *φιλότιμος* dixere, amatum verò *κλεινόν*. Quorum exemplo, Lucani liberos à prima infantia sine veste aut ministe-

*Prouerbiū.
Cretenses
Germani.*

*Lacedæmonii.
Hilota.*

*Galli.
Iberi.*

Cretenses.

Lucani.

ministerium ser-
sylus, quibus
tum liquor
Ægyptus, sy-
fantum circū
vitæ commod
bes corporum
ti putant, ut d
& pudendum
rabiæ gens est,
sed mulieres l
te Lydorum r
sermo proditu
mulieres exsc
dæmonii & T
insuescunt in
versati musica
anum xxx.
rent: qui non
nota inultus
& poetica, m
quibus excel
artibus, quas
plus operæ &
mæ adolescen
& gymnastica
quo ad reliqu
cerent. Ete
indigna prius
terentur: æ
nisi liber & i
diars primum
fuit studii, ut
puam liberali
perpetuo int
tur: indoctū
huius artis n
stitutum era
artes institua
nirant. Id q

ministerio seruilli, in duritie & parsimonia educabant in syluis, quibus præda venatica erat cibis, potus vero fontium liquor. Colchis, Æthiopibus & Troglodytis atque Ægyptiis, Syris & Phœnicibus, pudenda editorum infantium circumcidere in usu erat, hoc non mediocriter vitæ commodis conducere arbitrat: quo commento labes corporum & eluiones dilui putabat, seu, quod multi putant, ut diuersitate noti fierent, vel ut omne arcanum & pudendum facinus inuelatum fieri ostenderent. In Arabiæ gens est, Creophagos vocant, quibus nedom viri, sed mulieres ludaice excindisolebant, sicut de Andramite Lydorum rege, qui primus enunchas fecit mulieres, sermo proditus est, quo exemplo in Ægypto aliquando mulieres excindebantur. Arcades vero pueri, cum Lacedæmonii & Thraces, quamquam ferum genus, à teneris infuescunt inter prima rudimenta in modulis & cantibus versati musicasque artes & vocum concentus ediscere ad annum xxx. velut hoc amplissimum iuuentuti munus darent: qui non didicisset, rudis & ignauus, atque infamiae nota iniustus putabatur. Græci vero adolescentes, musicæ & poeticæ, liberalibusque potius vacabant disciplinis: in quibus excellere pulchrum putabant. In his enim tribus artibus, quas liberales vocant, litteris, palaestra, & musica, plus operæ & studii conterebant. Nec minore studio primæ adolescentiæ iuuenes imbuebant, ut præter literas & gymnasticas disciplinas, iuxta Aristotelis præceptum, quo ad reliqua munia firmiores essent, etiam natate discerent. Et tamen sic canendi ad tibia[m] ars libero homine indigna prius visa foret, ad eamque sola mancipia admitterentur: æuo mox succedere tanti fuit honoris, ut ad illam nisi liber & ingenuus admitteretur nemo. Sicut pingendi ars primum Sicyone, mox per omnem Græciam tanti fuit studii, ut pueros ingenuos picturam, tanquam præcipuam liberalium artium, in primis edoceren[te] magistri, perpetuo interdicto, ne ad illam mancipia admitterentur: indoctusq; & omniū postremus habebatur, quisquis huius artis nescius aut expers foret. Platon quoque institutum erat, ut iuuentus musicæ disciplinis inter primas artes institueretur, ut grauiora studia honesta voluptate lenirent. Id quod Pythagoras censuit, qui repentinos mo-

*Celchi.**Æthiopes.**Troglodyta.**Ægyptii.**Syri.**Phœnices.**Arabes.**Andramis**Lydorum.**rex castra-**uit mulieres**Arcades.**Lacedemo-**Thraeces.**Græci.**Artes libera-**les.**Gymnastica**discipline.**Natate.**Canere ad-**tibia[m].**Pingendi**ars.**Musica.*

GENIALIVM DIERV

tus animi, & mentis perturbationes, nulla re magis quam
vocum concentu mulceri potauit. Cuius tanto studio
Ad myrtum Græci affecti fuere, vt etiam ad myrtum canerent, can-
cancro. torque cantorem myrto tradito inuitaret, quod postea
Timotheus proverbio increbuit. In qua Timotheus tibicen mul-
tibicen. tum floruisse proditur, qui duplicem mercedem exigebat
ab his, quos ab aliis magistris male institutos acciperet,
Pæni. quod hi prius dedocendi quam erudiendi erant: à rudi-
bus vero & ignavis, simplicem. Pœnorum vero mos pa-
tritus erat, editorum infantium venas capitis lana succida
inurere, defluentemque pituitam hoc modo sistere, quod
Æthiopes. salutare experti aduersus morbos, hoc tanquam peculiari
remedio se munire, Æthiopes quoque ab ipso natali
die, editos infantes in fronte inurunt, & stigmatem notant,
Hyberni. quo capitis & oculorum humor exiccutur. Quinetiam in
Hybernia, quæ in penitissimò Oceano extra terras insula
sita est, cultu indomito & fero. pueri ita aliti educatique
sunt, vt inter arma & cædes versentur assidue, matresque
natura immites, ingenio barbaro, primos cibos edito in-
Baleares fanti gladio admouere ferantur. Tenet fama, apud Balea-
res matres infantes pueros ab ipsis vitæ incunabulis his
disciplinis assuescere, vt nisi oblatum cibum baculo aut
funda perierint prius. cibo vesci prohibeant. Quem ve-
Cadurei. sum vetustissimum apud Cadurcos, Acarnanes, atque Æ-
Acarnanes. thiopes inualuisse legimus, vt saxa ingentia fundis intor-
Æthiopes quere, aut sagittas & iacula ingentis ponderis vibrare à
Ægyptii. teneris ediscant. Idoneos autores habeo, Ægyptios im-
puberes filios apud se alitos & educatos his disciplinis ex-
ercere, vt nisi centum octoginta stadia prius confecerint
cursu, vesci cibo nullo modo sinerent, quos à pueritia &
primis annis nudis pedibus ingredi iuebant, ne delica-
Indi. tior cultus corpora emolliret, eneruaretque. Indi &
Brachma- nes. Brachmanes edito infanti curatorem & vitæ magistrum
custodemque adhibent, vt sub legibus & magistratibus,
bonis disciplinis formatus: salutatibus exemplis erudia-
tur. Apud quos infans in lucem editus post menses duos
in medium producit: & cuius indolis & formæ sit, pu-
blico concilio decernitur: vt ex facie & corporis specie, si
pace vel bello bonus, & an vita sit vel morte dignus, iudi-
cetur. Et si cuius indoles probaretur, bonis in ille formaba-

tur

tur doctrinis
quod apud Sp
ciosus puer
& deformat
timas terrarum
multi à primo
quid editum
flumen aut m
pueros, cum
generis educa
turi sint, peric
manent, velu
si vero conste
degeneres in
Psis quoque
pentibus, si il
mento inter
dolefcentibu
forent, pro se
tum decus
tentibus &
genuos filio
familiaris fun
& ferulem in
lescentes ing
assidua exem
te se preconi
nisi post pube
nunt: qui in
Germanorum
stitutum non
set, aut si que
rent, illos pa
runt, facili
tam sanctis
bil addi vide
hæc illis rud
ini quo dign
contendere.
galis & mo

tur doctrinis : qui verò minus , morte afficiebatur. Id quod apud Spartanos erat Lycurgi lege sancitum , ut speciosus puer & forma liberali publicè educari : mancus vero & deformis in loca vasta & prærupta exponi , vel in ultimis terrarum oras ablegari deberet. Idem legibus Romuli à primo ortu vrbs constitutum ferunt , ut si mancum quid editum , aut monstrosicum fuisset , statim à partu in flumen aut mare exponatur. Produunt Æthiopes editos pueros , cum paulum processere , super aues , quas diuersi generis educant , sublimes imponere , eosque cuius spei futuri sint , periculo internoscere. Nam si volantes intrepidi manent , velut generosos & se dignos magna educant cura : si verò consternantur animo , & trepidi pauent , tanquam degeneres in loca deserta exponunt & abiiciunt. Quod de Psyllis quoque proditum est , qui partus obiciendo serpentibus , si illæsi manent , an suæ originis sint , experimento internoscunt. Nonnullæ Indorum gentes pueris à adolescentibus , etiam si magnæ fortunæ & amplis opibus forent , pro seruīs utebantur : ut eam sortem experti , quantum decus libertatis foret , agnoscerent. Quod cum Cretensisibus & Laconibus commune asseuerant fuisse , ut ingenuos filios seruilia exhibere cogèrent. Phrygibus verò familiare fuit , proprios videri filios in eximio ætatis flore , & seruilem in modum educare. Nabathæis quoque adolescentem ingenuos , seruilia præstare officia consanguineis , assidua exempla sunt. Persæ autem editum infantem , ante septennium , in conspectu parentum non adducunt Alii nisi post pubertatem filios à parentibus conspici non sinunt : qui mos apud Heduos , plurimasque Gallorum & Germanorum gentes frequens fuisse traditur. Quod ita institutum non ab re fuit : scilicet , ut si quid grauius accidisset , aut si qua calamitas & aduersus casus puero euenturi forent , illos parentes , qui ipsorum conspectu tam diu caruerunt , facilius ferant. Eisdemque Persæ apud se educatos tam sanctis moribus imbuebant , ut illorum disciplinæ nihil addi videretur posse : siquidem per omnes ætatis gradus hæc illis rudimenta fuere . iustitiam colere , & æquum ab iniquo dignoscere : tum iaculari , equitare , arcu & cursu contendere , & præcipue vera loqui. Cibus verò tam frugalibus & modestus , aduersus famem & sitim tantummodo

GENIALIVM DIERV M

paratus, vt iuuentus nasturtio, pane, aqua & sale, velut exquisitis valde obsoniis, vesceretur. Tanti pudoris fuisse, vt pro lege seruarent, ne in publico aut spuerent aut nasum emungerent: neve in conspectu parentum, nisi iussi considerent. Et quum natalem diem festum singuli & præcipuum habeant, illis tamen, etiam indulgentissimi parentes, vino abstinere, velut immani scelere, præcipiebant. Vtque nullis errorum maculis notarentur, nudum conspici viros, nec fas necius esse dicebant. Itaque nudum conspiceret hominem, ac si immane scelus admissum foret, capite luebatur. Scythiis verò à patribus traditur mos non improbandus, vt iuuenes ephebos plurimos sibi amicos comparare, velut firmissima vitæ prædia, iuberent. Is enim habebatur affluens & beatus, qui pluribus familiaritatibus fultus foret: pro certo arbitrati, in rebus deploratis & afflictis, nulli vnquam satis fuisse amicorum Romanis verò præualuit vsus, vt quæ vterum ferunt, antequam edatur partus, Postuertæ & Prosa, quibus duæ aræ dicatæ erant, ne partus peruersi fierent, neve foetus præposterè exiret, immolarent, Egeriæ quæ nympha & Fluoniæ Iunoni sacra facerent: quia putabant illatum ope conceptum egere, & fluorem sanguinis cohibere. Cuius rei causa apud Tibarenos inoleuit mos, vt mariti post vxoris puerperium, capite obuoluto, tanquam ipsi enixi fuissent, in lectulo decumbant, ea accubatione vxoris labores & ventris profluvia cohiberi arbitrati. Fuisse autem Tibarenti iuxta Cappadoces, qui in risu & iocis atque indulgentia fortunæ versari solebant. Idem Thracibus & Scythiis, Cantabris & Celtiberis propriū: vt puerperæ viris, ipsarum vice decumbentibus, ministrant & famulentur. Apud Athenienses præcipuum edulium puerperæ brassica dabatur, velut parturienti commodissimū: mox stolis initiatorum, infantem obuoluere, ad valerudinem mirè proficere putantes. In Cyro mulier, puerpera editæ prolis nullam curam gerit, sed vir domi abditus, infantilis educationis curā atque onus fert. In Lyguria quoque & Illyrico mulieres tam patientes laborum sunt, vt post puerperium minimè decumbant: prægnantesque inter opus enixas pueros domum referre tradunt: quos non peperisse, sed inuenisse credas. Cumq; infans editus

primam

Vini abstinentia.

Nudum vidisse hominem capitale. Scythia. Amici.

Romani. Postuertæ. Prosa.

Egeria. Iuno Fluonia.

Tibarenorum maritorum.

Thracæ. Scythia. Cantabris. Celtiberis. Atheniensibus. Cyrenis.

Lygures. Illyrici. Romanorum mos & caetera.

primam lucem
sterice except
curi exitus in
in adibus parat
vitalis foret: r
quem vexare pu
ros, qui perui
rum primus lin
scopis euerreba
rum apud præfe
berent. Quæ qu
numenta, seruau
tu eum initiatu
que Adolescent
fabulino more
vt in testudine
dinum factis, ca
perungerent. Sy
rino admodum
& aqua. Galli
gora pati edific
men Cario C
studuisse, vt n
velamentis oblu
fortè deciderent
tras iuxta cunas
rit fierent. Mari
fuissent, femini
nunquam septim
teste Aristotele
bus infans castib
ro & omni ferè
indere seruatum
vt non hominun
infanti nomina
genitores ducer
infantibus inde
nonymi fuere.
ecos liberos apu
à partu nomina

primam lucem hauisset, Romanis erat in usu, ut ab ob-
 sterice exceptus humi sterneretur, quasi diuinationem
 futuri exitus inde auspicati: lectoque Pilumno & Picumno
 in ædibus parato, ita augurabatur, ut his præsidibus diis
 vitalis foret: neve Sylvanus in domum irrepere valeat,
 quem vexare pueros opinio erat, ad fores ædium tres vi-
 ros, qui peruigiles domum circuirent, aduocabant, quo-
 rum primus limen securi, alter pilo feriebat, tertius vero
 scopis euerrebat: mox nomen & tempus editorum filio-
 rum apud præfectos ærarii publicis actis testarentur & scri-
 berent. Quæ quidem in Saturni æde, tanquam publica mo-
 numenta, seruari proditum est. Deinde cum cibo & po-
 tu eum initiarent, Edusæ & Potinæ sacra facerent. Eodem-
 que Adolescentæ Maïæ, quæ fatua dicta est, ac Scatano &
 Fabulino more patrio immolarent. Fuitque receptus mos,
 ut in testudineis alueis, aut ex tergore matinarum testu-
 dinum factis, calda pueros abluerent, mox oleo & butyro
 perungerent. Spartani quandoque mero abluabant, quod
 vino admoto resoluti ægritudines putarent, Nonnulli sale
 & aqua. Galli prægelido amne, ut à teneris calores & fri-
 gora pati ediscerent. Idem Thraces Scythæque. Fertur ta-
 men Cato Censorius tam accuratè procurandis liberis
 studuisse, ut nisi se spectante nunquam infantem abluï, aut
 velamentis obluolui fuerit: neve pueri recens editi cunis
 fortè deciderent, & terra corpuscula affligerentur, culci-
 tras iuxta cunas vndique sternerent, ut inde excepti inno-
 xii fierent. Maribusque non die, postquam in lucem editi
 fuissent, scæminis verò octauo nomina imponerent, non-
 nunquam septimo, qui dies lustricus nomen habet. Quod
 teste Aristotele ideo cautum, quod ante septimum pluri-
 bus infans casibus expositus manet. Ab Atheniensibus ve-
 ro & omni ferè Græcia, decima à natali die, infanti nomē
 indere seruatum est. Apud Troglodytas fuit patris moris,
 ut non hominum, sed arietis, pecoris aut ouis imponant
 infanti nomina, quod bruta, quorum ope victitant, suos
 genitores ducerent. Atlantes verò Aphricæ populi, nulla
 infantibus indere nomina consuevere: sed velut bruta a-
 nonymi fuere. Diuus autem Antoninus Philosophus, na-
 tos liberos apud præfectos ærarii profiteri, & tertio die
 à partu nomina ferre iussit. Nono verò die nomina in-
 fanti.

monia post
editum in-
fantem.

Sylvanus
pueris in se-
stus.

Spartani.

Galli.

Thraces.

Scythæ.

Cato Censo-
rius.

Quoto die
infanti no-
men dabant
Romani.

Dies lustrici-
cus.

Athenienses
troglodyta

Atlantes.

GENIALIVM DIERVM

fantibus indere, antiqui moris fuisse, illud exemplo est, quod Nundina dea apud Romanos magnæ religionis erat. *Nundina.* Matres ipsæ rat. ipsumque infantem editum in gremio & sinu matris ac nutrices suo ipsius lacte educari potius, quam apud coemptas nutrices infan- ces alii permitterent, cum ingenuitas à matre sola, non patre proficiscatur: aut si permisissent, magna cura præcipuas illi nutrices Laconicas, velut educationis magistras, admouerent: cum propter lactis & educationis vitia sæpe infantes degenerasse comperit sit. Quod æquè Germanis est habitum nefas, apud quos mater filium suo lacte alit, nec nutrici educandum delegare licet. *Græci.* Romanæ pueri vero inualuit mos, ut quinto die à partu, mulieres comitantes puerperii, manus abluant, & puerum lartibus circumnabant & ferant, polyposque & sepias manuscula à cognatis ferant, prætexta. Deinde cum puer paululum processisset, prætexta illum donabant Romani, & bulla: ea enim erat aurea, in signe nobilitatis, figuram cordis habens, ut signarent, eam ætatem alterius consilio regendam: qua primum à Prisco Tarquinio donatum eius filium tradunt, quem in prætextæ annis hostem dicunt occidisse. Hac Romani pueri honestè geniti, & liberaliter educati patricii, aut illorum, qui e quo meruissent, filii postea vti fuere. *Lorum quo-* rum insigne libertorum, plebeiorum & pauperum. Propius verò est, quod fœdere isto cum Sabinis & ratio cautum fuit, ut bulla prætextaque per eas tempestates Sabinorum ornatus, Exempla paraptarum filii vterentur. Fuitq; antiqui moris, ut parentes bonis exemplis artibusq; honestissimis liberos educerent, *Exempla par-* plerumq; apud patruos, ne nimia parentum indulgentia la- *ventum co-* sciuerent. Maximaque dabatur opera, ne quid insolens aut *pam pueris,* perniciosum, neve quicquam quod inipus esset decorum, eorum infante pater faceret aut diceret: neve vir mali exempli, qui seruilibus vitiis imbueret animos, in conuictu esset: magni enim interest, quos quisque audiat domi, quibus cum loquatur puer, Quare Cato censor fasti exempli fuit, ut Manlium senatu mouerit, quod interdiu præsentem filia vxorem suauisset: afferens se à sua nunquam nisi cum tonaret, præ timore complexum esse. Et Hieron Epicharmum comicum mulcasse, & pœna affectis edicitur, quod eorum filia lasciuos edidisset versus. Tum ut socii consiliorum, magistrisque & comites puero probatissimi darentur, qui

Hi vov.

Magistri & socii apud Romanos.

darentur, qui ter. Nam præperum est. tum meministia, magistros pertæ virtutis exemplique eam, Agamemlemachus Menonem, & tendos: sicut berius Theod Virgilius Silonibus instructæ Ætrina, integrimus enim Camperit: cuius mus. Cato non alium qu erat, filius ex Staius, C alterius, sed tare illos sci non solum in literis & bon turque aliqu neri propinq uitate & monarum artium mo honestit cas, & huc chias Græci & animi cult tati anguilla leuioribus bantur, qui animos cor Græciam le scerent, ma mo tyrocin

darentur, qui acuerent iuuentutem ad studia & bonas artes. Nam prauis impulsoribus multos degenerasse compertum est. Quod etiam à Græcis summo studio seruatum meminimus, vt dum puerilis ætas prona esset ad vitia, magistros adherent probatissimos, magnæ & expertæ virtutis, quorum conuictu & domesticis disciplinis exemplisque formarentur. Sic Achilles Chirona & Phœnicem, Agamemnon Nestorem, Hector Polydamanta, Telemachus Menclæum, Alexander Aristotelem Antigonus Zenonem, atque alii vitæ magistros habuere non ponitendos: sicut Augustus Apollodorum Pergamenum, Tiberius Theodorum Gadareum, Homerus Prognopidem.

Virgilius Sillonem, Cicero Diodorum, qui illos egregiis *Carbilus*
tibus instructos ad bonam frugem prouexere: quorum do- *primus ludis*
ctrina, integritate & fide, magni postea viri euasere. Pri- *magister*
mus enim Carbilus proditur, qui iuuentuti Romæ ludum Roma- *Roma-*
aperuit: eius Carbilii libertus, qui uxorem repudiavit pri- *Caro Cen-*
mus. Caro vero Cenforius tam sancte filium edocuit, ut *forius filium*
non alium quæsiuerit magistrum: sed seipsum, quia pater *instruxit.*
erat, filiis exhibuerit præceptorem. Augustus quoque O- *Aug. Cæ-*
ctavius, Caium & Lucium, quos sibi filios acieuerat, non *uius filios æ-*
alterius, sed sua ipsius doctrina imbuit: itaque literas & na- *scitissos e-*
tare illos scientissime docuit. Vtque in ludum literarium *docuit.*
non solum ingenui pueri, sed & virgines nondum adultæ, *Virgines lu-*
literis & bonis disciplinis formandæ ventitarent. Eligeba- *rum litera-*
turque aliqua matrona insignis, spectatæ virtutis, toti ge- *rium adi-*
neri propinqua, aut vir grauissimæ disciplinæ, cuius lan- *bant.*
ctitate & moribus tota familia & infantilis cognatio, bo- *Ordo insti-*
narum artium cupiens, imbueretur. Apud eumque in do- *tuendi in li-*
mo honestissima Hetruscas primum literas, mox Græ- *teris apud*
cas, & haud multo post circumscriptas sententias, quas Romanos. *Romanos.*
Chris Græci vocant, edicebant: deinde studia liberalia, *Quo instru-*
& animiciuocant. A quibus si quid esset offensum: prætex- *merito vap-*
tati anguillarum tergore, pueri ferula, à parentibus vero lar- *uati negli-*
leuioribus flagris vel plagis, aut puerili verberare plecte- *gentiores.*
bantur, quibus exciti disciplinis, ad virtutem vegetabant *Thurii.*
animos corporaque. Quod apud Thurius & omnem fere Græci. *Græci.*
Græciam lege cauebatur, ut pueris cum primum adole- *Scipondia*
scerent, magistris studiorum doctos ætate & vfu, in pri- *professoribus*
mo tyrocinio publica impensa præficerent. Vtque plures *confistunt.*
vnius

GENIALIVM DIERVM

Thufci. vnus curæ & disciplinæ mandarentur, qui magister effet
Massilienses. & comes, sicut de Thufcis & Massiliensibus traditur. Idem
Iberi. apud Iberos Sertorius fecit, vt magistri scientissimis, qui
Sertorius. artes docerent liberales, ingenuosque educarent, stipen-
Alexander. dium de publico daret. Alexander Macedo multis milli-
 bus puerorum ex Perside magistros dedit, qui Græca in-
Vespasianus. stituta, mores, militaremque disciplinam præciperent.
Antoninus Quod de Vespasiano proditum est, vt Græcis Latinisque
pius. rhetoribus annua centena daret: & de Antonino Pio, qui
Traianus. rhetoribus per omnes provincias annua salaria constituit.
 Traianus quoque adolescentes ad quinque millia bonæ in-
 dolis, ex omni imperio selectos publice alit: & parentis af-
 fectu paribus disciplinis erudiri curauit, ex præcepto Ly-
 curgi, qui ingenuis adolescentibus virum præesse voluit
 peritum ac vigilantem, ex his qui summi eliguntur ma-
Padonimus. gistratus, quem padonimus nuncupauit. Persarum vero
Persæ. pueri non literas, quemadmodum consueudo fert, sed iu-
Regii pueri stum ab iniquo secernere, & quæ pœna improbus homo di-
apud Ægy- gnus, qui pace vel bello bonus, & quæ sit turpis & honesti
ptios. distinctio in scholis ediscebant. Ægyptii geometriam & a-
Magica ars. rithmeticam, puerum vero regium magicas artes edoce-
 bant in primis, tanquam studia sanctiora. Ea enim erat
Reges Persa- diuinorum scientia, qua imbui regum filios voluerunt, quo-
rum. niam ad magnæ fortunæ cultum ingenia exercitaret. Qui
Spartana mos Persarum regum frequens fuit, vt magicis artibus
virgines. imbuerentur. Spartana vero virgines nondum adultæ, in
 discorum iactu, cursibus & palæstra exercentur omnes
 nudæ: quod studium à Laconibus, qui summi palæstritæ
 fuerunt, excolebatur in primis: id quod Plato non impro-
 bavit, censuitque vt non modo puellæ, sed & anus lucta-
 rentur cum viris, vt patientes laborum facile res arduas
 subirent: quorum studio in posterum adeo affecti sunt, vt
Gymnasia, gymnasia & palæstras, quibus tota Græcia dedita erat,
Palestre. ita occupasse animos tradunt, vt pro fortibus militibus se
Græci. bonos palæstritas & athletas dici potius exoptarint. Ap-
Pythagoræo- pud Pythagoreos discipuli, licet disciplinis imbuantur bo-
rum discipu- nis illis tamen annis quinque obstinato silentio tacendum
lorum silen- erat. quippe primum rudimentum erat tacere & meditari.
ium. Creteusum pueros cogebant magistri in primis leges,
Cretenfes. mox deorum hymnos atque egregia ducum facta modu-
 latis

latis vocibus
 fice viuunt, q
 dum enim
 re magna fac
 datum, vt q
 ceret. Tan
 morum exer
 focer cum g
 ducerent nō
 quod quau
 mnis esset vi
 & computat
 improbando
 actissima.
 quatuor vsq
 ad decem,
 uerunt. Miru
 se, vt vix to
 Vetere ver
 re nesciui
 & motus lo
 doque in v
 molles saltu
 pueros, enia
 saltatorium
 uorumque
 tu psallere,
 Persas, atq
 isse, Homer
 beralia, sal
 & equitare
 nem tanqua
 derent, inte
 cina fieret
 saltare ded
 tasse dicitu
 stinere: v
 comus in b
 Baccho die
 vno pede s

latis vocibus mandare memoria. Apud Siginos, qui Per-
 fice viuunt, quadrigas agitare, erat puellare studium. Non-
 dum enim adulta virgo quadrigas flectere & circum age-
 re magna facilitate callebat : quibus hoc erat priuilegio
 datum, vt quem vellet ex iuuentute in virum deligere li-
 ceret. Tanta porro Romanæ verecundiæ obleruatio & Romanorū
 morum exempla fuerē, vt nec pater cum filio pubere, nec pudor.
 focer cum genero lauaret, nudosque conspicerē parentes, Arithmeti-
 ducerent nefas. Hoc tamen ad memoriam insigne est, cā discerant
 quod quauis pueritam castigatæ disciplinæ forent, vt o- pueri Roma-
 mnis esset vita plena grauitatis : calculum tamen edificere, ni & quare,
 & computationibus dare operam ; in vsu fuit Romæ non
 improbando, tanquam inde redundaret ingenii ratio ex-
 actissima. In quo id fuit animaduersum solos Thraces ad Thracū nu-
 quatuor vsque numerare didicisse, Græcos & barbaros merus.
 ad decem, Albani vero vltra centum computare non no- Græcorum.
 uerunt. Mirumque prodi, Meletem adeo vecordem fuis- Barbarorū.
 se, vt vix toto ingenii captu ad quinque numerare disceret, Albanorū.
 Veteres vero Romanorum vltra centum millia numera- Meletidis.
 re nesciuisse, multi asseuerant. Tum saltationis genera, stupiditas.
 & motus Ionicos Romanam iuuentutem edificere, quan- Roman.
 doque in vsu fuisse. Siquidem Iones psallendi normam, & Iones.
 molles saltus primi inuenisse traduntur. Itaque ingenuos
 pueros, etiam senatorum filios, schola egressos ad ludum Ludus sal-
 saltatorium frequentes commearē, & cum crotalis, ner- tatorius.
 uorumque & tibiarum cantibus ad numerum certo mo-
 ru psallere, antiquæ disciplinæ fuit. Quod apud Græcos:
 Persas, atque Indos, dignum laude & exquisitæ artis fu-
 isse, Homero teste probatur, qui inter cætera ludicra li-
 beralia, saltationem ponit. Quippe saltare habent Persæ
 & equitare præcipuum. Lacedæmonii quoque saltatio-
 nem tanquam ad bella vtilem, vt gressu composito ince- Persæ.
 derent, inter quotidianas disciplinas habuere. Et vt con- Lacedæmo-
 cinna fieret motio in congregiendis hostibus pueri nudi nii.
 saltare dederunt. Quare Epaminundas & saltasse & can-
 tasse dicitur probe. Quas etiam per genera modos di- Epaminun-
 stinxere : vt podismus, & siphismus, & mus, & tetra- das.
 mus in hostium congressu fierent. Ascolasmus vero Modi & sal-
 Baccho dictus erat, vbi in theatro super vtres obunctos tandi gene-
 yno pede saltant : Calabrisimus Phalicus, & Bætriasmus, ra-
 N 5 Strobi-

GENIALIVM DIERV

Strobilus, Apocinus, & Aposisis, aliaque saltationum genera, diverso quæque gestu & modo erant in quotidiano magis vsu frequentia. Et tamen saltatio non ubique & passim, sed in tempestiuo conuiuio deliciarum causa, si quando præstabatur, laudis fuit. Quippe cantus & saltatio, Homero teste, conuiuii appendices sunt, modesta tamen, non imprudens, qualis fuit Hippoclidis, qui apud Clithestem futurum socerum, dum intempestiue saltat & gesticulatur, illum desaltasse matrimonium Clithestes dixit. Appius quoque Claudius vir triumphalis & Gabinus, M. Cæcilius & Licinius Crassus optime saltare gloriæ duxerunt: sicut fidibus sonare. Discebant enim fidibus antiqui apud magistros & artifices: nam Decius Sylla optime cantasse dicitur, & Cato Censorius simpliciter cantare, non seruile duxit opus. In tantumque honoris culmen apud veteres musica processit, ut illam sacris & publicis cæremoniis adhiberent, cum in deorum puluinibus & epulis magistratuum fides præcinerent. Et apud Græcos iidem musici vates & sapientes erant. Apud quos post cœnam circumferebatur lyra, quam cum recussasset Themistocles, est indoctior habitus. Cimosque & Epaminundas, quod fidibus scirent, antelati fuere. Canebant enim veteres ad tibiam clarorum virorum laudes & virtutes, tamen si principibus hoc fuerit probro datum. Quare verbum Philippi fertur in Alexandrum, debere ipsum pudere, quod tam pulchre caneret. Et Pyrrhus, an Caphias vel Pytho melior musicus videretur, interrogatus, Polyperconem meliorem ducem respondisse fertur. Scipio tamen Æmylianus Romanæ iuuentuti, quod in ludum histriionum ingenui pueri venirent, & cum sambuco & psalterio canerent & psallerent: & Cicero Gabinio consulari studium saltandi, ut probum obiectauit. Domitianus quoque in censura ciuem Romanum senatu mouit, quod choreis plus nimio indulgeret. Id quod Ægyptiis seuera fuit lege inhibita, apud quos pueri nec palæstræ vacant, nec musicæ. Quod de Alcibiade proditur qui musicam tanquam ingenuo indignam, odio prosequutus fuit. Contra Pythagoræi: nam tanti musicam fecere, ut excitarentur ad lyram, & quietem capturi, sono inuitarentur. Inter puerilia

*Hippoclidis
desaltatio.*

*Fidibus
discebant
veteres.*

*Musica
hominum.*

*Lyra post
cœnam.
Themistocles.*

*Cimos.
Epaminundas.*

*Musica
victoria
superata à
quibus.*

*Musica
laus.*

alia verò rud
quum agitat
fuit. Cur aut
derent nomi
pubertatem
tur, ut multi
no ætatis pu
pore iura pu

Animer

Esset in
dum, in
bola dicta
non facere
superueni
sue mali
mare & p
ri exemp
lyse refer
phonte ad
tans quida
militiæ cre
a dextra st
captiui im
excussus d
ræ. Inde a
tis bonum
sarem min
immineat
autem, i
originem
pterea pr
gurale &
Ea quide
miræ ob
fanda om

tilia verò rudimenta, bastilia iacere, sudem torquere, equum agitare, arma tractare, Romanæ inuētutis peculiare fuit. Cur autem citius fœminis, serius vero masculis indiderent nomina, credo propterea visum, quia fœminas citò pubertatem assequi compertum est. Ideo veteri lege cauebatur, vt mulieres duodecimo, mares verò quartodecimo anno ætatis pubertatem assequi censerentur. Eo enim tempore iura publica masculis pubertatem definire.

*Exercitia-
menta pu-
rorum.*

*Fœminis
cur citius
quàm mas-
culis inde-
rentur qua-
mina.*

*An inter auguria sternutamenta sint, & offensiones pedum,
& qua illorum prædictio fuerit.*

CAPVT XXVI.

ESSE inter auguria sternutamenta & offensiones pedum, in naturali historia Plinius notauit, quæ symbola dicta sunt. Plerique contrà: nam sternutamenta non facere auspicium censent: sed quum captatis auguriis superueniunt, illa rata facere, siue boni prænuncia sint, siue mali: qualiaque prædicta, quæuisque fuerant, affirmare & probare sermonis veritatem putauerunt: Homeri exemplo, qui Penelope malum procis futurum ab Ulyssereferente, Telemachum facit sternutasse. Et Xenophonte ad milites concionante, sub idem tempus sternutans quidam, omen fecit felicissimum, ita vt totius dux militiæ crearetur. Themistocle verò ad aras sacrificante, à dextra sternutans homo, augurium fecit, quo præcipui captiui immolarentur. Hippia quoque dum sternutaret excussus dens, magnum augurium fecit calamitatis futuræ. Inde apud veteres vetusta fuit religio in sternutamentis bonum omen & salutem precari: quod Tiberium Cæsaris præfatem mirificè exegisse dicunt, vt si quid infandi dirique immineret, ea precatione & salute auertatur. Aristoteles autem, quod è capite hominis tanquam ex arce ducunt originem, quæ pars diuisa & sanctior homini est, propterea prodeuntem inde spiritum, tanquam signum augurale & diuinum numen, nos venerari decere censuit. Ea quidem apud eos, qui ista peruestigare adorti sunt, omnis ex miræ obseruationis fuere. Nam si essent maritima, nec sterneretur, si vero

*Salutē præ-
cari in ster-
nutamentis.*

Observatio

si vero

GENIALIVM DIERV

si vero meridiana, firmissimi auspicii esse præcipue à dextris, arbitrati sunt. Sæpe tamen symbolum veritatis, & prognosticum liberationis facere ab insidiarum metu, voluerunt. Fuitque animaduersum, inter epulas medio accubitu, sternutamento reuocari ferculum: si non postea gusteretur aliquid, inter dira, & certissimo exitio haberi. Sed tamen si de sternutamento variata opinio sit, offensiones tamen pedum infausti semper ominis fuisse, ac portenti & prodigii mali, vulgo proditum est. C. Gracchus qua die ciuili seditione oppressus fuit, domo egrediens, ita pede limen offendit, vt non parua vis sanguinis efflueret. Neroni quoque in expeditionem Alexandrinam profecturo, lacinia surgenti adhæsit, Crassi etiam filius contra Parthos proditurus in aciem, ita pedem offendit, vt humi prostratus concideret: quos omnes vehementi discrimine & immani strage oppressos, atque indignissimam fortunam expertos, satis constat. Patentque abundè exempla, quæ singula exequi longum esset. Illud tamen annotare succurrit, adeo Romanos olim in magnis minimis que rebus auspiciorum euentusque omnia obseruare solitos, vt ab inceptandis prosequendisque negotiis leue suspicio auguriorum, velut tristitia portæaderent, & magna infortunia facerent, auocarentur. Nec modo auspicia, sed sacrificia, ludosque solennes ita obseruauerunt, vt ob minimas sæpe causas illos instaurarent & reficerent, Sacrorum vero cæremonias tam sanctè coluerunt, vt ex leui offensione idem sacrificium trigiesies instauratum, & denuo ac sæpius procuratum fuerit.

Qua potestas Proconsulis foret, qui ve erant Proconsules, & an idem iuris, quod consules, haberent.

CAP. XXVII.

QUOTIES instantibus curis mihi animus laxatus fuit, sæpenumero quæsiui, quæ potestas Proconsulum foret, illorum quibus finito consulatu, prorogatum esset imperium. Et dum quæro, ab autoribus traditum memoratumque inueni, quod vrbi finito magistratu annuo, non expediret consulem prouincia decedere: illi, ne sine honore esset, imperiū sæpe prorogari, vt eam prouinciam Proconsul

Omen expeditionis offensionis.

consul, non rogabarque lus sine senatus in decerne ad populum & suffragati quod a populo His ergo à patre ad sex menses, vel reuocatur. Publii prorogatum cum cepit in Aphticam reipub. prouinciam debellatum bus consuli bantur, plurimè procōsules creauit. misit & maiori proconrat. Semproniū Hannam Claudius Marcellus Hannibalē facile vinctū aduersum eam consules imperio dentinos motibus rem gerensulatus insignes, facies, leuincia sibi debuit pro imperio conspicuus consuli præsens uentaret. Tignibus et

consul, non vt consul administraret, Continuabat prorogabaturque illi senatus imperium, nonnunquam populus sine senatu, ex autotitare tribunorum plebis. Nam si in decernenda prouincia senatus aduersaretur, tribunus ad populum ferebat, plebsque sciscebatur, & ex scitu plebis & suffragatione populi proconsulatum decernebat: idque quod a populo scitum erat, ratum firmumque manebat. His ergo à populo vel senatu prorogabatur saepe imperiū ad sex menses, modò ad annum, aut donec debellati hostes, vel reuocati à senatu forent, prout ex rep. esse videbatur. Publius enim Philo consul narratur primus cui prorogatum imperium fuisset, & ex eo proconsulare officium cœpit pro munere dari. Scipioni deinde Aphricano in Aphticam profecto, ne finito consulatu, in commodo reipub. prouincia decederet, imperium consulare, donec debellatum esset, prorogatum fuit. Nonnunquam stantibus consulibus, si qui in prouincia tumultus aut motus orirentur, pluresque prouinciæ oporteret præesse, novos proconsules senatus, nunc iisdem, nunc aliis decretis prouinciis creauit, ipsique plerunque legiones & exercitus commisit & mandauit: poteratque non modò consuli, sed prætori proconsulare munus dari: sicut exemplis pluribus ex rat. Sempronio enim Graccho, & Q. F. Maximo Coss. quum Hannibal Italiam omni clade belli peruastasset, Claudius Marcellus ex prætore proconsul designatus vires Hannibalis multis præliis ita fregit & comminuit, vt facile vinci posse documentum daret. Quin & illud animaduersum est, easdem legiones atque exercitus, quibus antea consules præfuisse, ipsi pro consulibus prorogato imperio demandari, vel novos comparari contra repentinis motus, quibus hostibus obuiam ire, & magnis opibus rem gerere possent. Habebatque proconsul proconsulatus insignia eadem, quæ & consulatus. Nam & lieto-
proconsulibus insignia.
 res, fasces, securæ, prætextam, curulemque sellam in prouincia sibi decreta velut consul retinebat quibus insignibus pro imperii maiestate, proque splendore dignitatis conspicuus erat: nisi eam adiret prouinciā, in qua consul præsens foret, aut è prouincia decedens Romam aduentaret. Tunc enim finito honore, siue imperio aut insignibus erat. Proconsuli enim porram Romæ ingresso minueba-

GENIALIVM DIERVM

minuebatur honor, priuatusque & sine imperio censebatur. Neque enim proconsulem habere imperium, vbi vnâ esset consul, consentaneum erat, nisi par illi imperium delegatum fuisset. Tunc enim & consularia ornamenta & potestas vtrique erat par. Hoc tamen intererat, quod proconsules & proprætores auspicia non habebant: quippe inauspicati erant, quum consules prætoresque auspicia haberent maxima. Si tamen consul in prouinciam veniret, in qua proconsul degeret: ipse cum lictoribus & fascibus consuli obuiam ire, & velut priuatus equo descendere, & obsequium præbere debebat. Quod vero æquatum imperium proconsuli vnâ cum consule fuerit, pluribus patet exemplis. Nam & cum T. Claudio consule, qui Aphricam prouinciam fortitus erat, P. Cornelii Scipionis qui illam proconsul administrabat, æquatum imperium fuit: & quum vrbs ab Hannibale admotis hostiliter legionibus premeretur, metusque de summa rerum esset, Q. Fuluium proconsulem Capua profectum, ne ei minueretur imperium, quod urbem inisset, ex æquato cum consule imperio, vrbi præfuisse legimus. In urbem tamen reuersus proconsul, poterat absentibus consulibus eorum vices gerere, vrbi præesse, senatum habere, comitia quid triumpho dignum gesserat, etiam de victis hostibus triumphare. P. Philo proconsul, & cui prorogatum imperium sæpe fuit, Græcis in Campania debellatis, qui rupto imperio descuerant, de Palæopolitanis simul & Græcis triumphum egit. Et Seruius proconsul de Cilicibus & Isauris, quod indomita ingenia debellasset, triumphasse fertur, tametsi proconsulem non gerere magistratum legitimum, & ideo triumphare minime posse, plerique assueverent. Fuit tamen animaduersum, proconsulem sine prouincia nonnunquam, vt milites in officio haberet, & obsequentes imperio, à senatu creatum exercitui præfuisse. Qui etiam Legatum & Quæstorem, quorum consilio niti quibusque adiutoribus & ministris tam in administranda prouincia, quàm gerendo bello vti posset, sicut consul, habebat. Illud etiam non præterierim proconsuli sex tantummodo Fascium insignia præire, apud nonnullos scriptis mandatum fuisse: licet alii duodecim fascès, lictoresque & eadem

*Proconsul
& proprætor
auspicia non
habebant.*

*Æquatum
imperium
proconsuli
cum consule.*

*Proconsul
potestas in
vrbe consulibus
absentibus.*

*Proconsul
triumphus.*

*Proconsul
sine prouincia.*

*Fascès pro-
consuli sex
tantum.*

eadem insignia
re argumentum
atque videretur
vero iurisdictio
voluntariam
tam liberi quàm
proconsulis
consul in de
cit: consul va
quod; ante
debebat pro
vetabatur. F
modo prorog
consularem
gnatum ante
se: Siquide
initum hono
prætores pr
nus ex senat
prum, qui
proquæsto
proprætor
remque co
insignia pra
emplo prob
tile doxerit
ad quas soli
res, nonnull
consules, p
thago proc
Asia citra T
vtraque M
fuere. Cyp
Creta & B
lim prætor
Soli vero
uincialis pr
Hispania in
Lusitania
Ea vero in

eadem insignia honorum proconsuli sicut consuli appare-
 re argumentis asseuerent. Quæ quidem insignia statim
 atque urbem ingressus est, pro consul accipiat, contentiosa
 vero iurisdictionem, nisi in decreta prouincia non exercet,
 voluntariam autem, ubiq; . Quippe manumitti apud eos
 tam liberi quam serui vbique possunt: apud legatum verò
 præconsulis non possunt. Hoc tamen interest, quod pro
 consul in decreta statutaque sibi prouincia ius tantum di-
 cit: consul vero, etiam extra prouinciam & vbique dicit:
 quodq; ante successoris aduentum, legatum dimittere nō
 decebat proconsulem: id enim lege Iulia repetundarum
 vetabatur. Fuitque memoria proditum, non consulibus
 modo prorogato imperio ultra tempus finiti honoris pro
 consularem iurisdictionem fuisse: sed & consulem desi-
 gnatum ante consulatū proconsulare imperium gessis-
 se: Siquidem Nero Cæsar, & alii designati consules ante
 initum honorem sæpe proconsulare imperium gessere &
 prætores prætura functi, & quæstores post quæsturæ mu-
 nus ex senatus decreto prouinciæ præfuerunt ultra præscri-
 ptum, qui non prætores, aut quæstores, sed proprætores
 proquæstoresque dicti nominatique sunt. Eundemque
 proprætorem & consulis legatum fuisse simul, proquæsto-
 remque consulis pro prætore prouinciæ præfuisse ibique
 insignia prætoria, aut quæstoria habuisse, multiplici ex-
 emplo probatum est. Illud quoque admonitu non inu-
 tile duxerim, quasdam prouincias proconsulares fuisse,
 ad quas soli mittebantur proconsules, quasdam consula-
 res, nonnullas prædiales, plerasque prætorias, quibus
 consules, præfides prætoresque præfecti erant. Nam Car-
 thago proconsularis erat prouincia. Numidia, Libya, &
 Asia citra Taurum & Cyrenæ, consulares. Tripolis, &
 vtræque Mauritania, atque Ægyptus, sub præsidibus
 fuere. Cyprus, Iberia, Sardinia, Sicilia, Illyricus, Achaia,
 Creta & Bythinia prætoriar. Sardiniam & Corsicam, o-
 lim prætorias, postea sub præsidibus fuisse comperimus.
 Soli vero Massilienses & Nemaufenses ab onere pro-
 uincialis prætoriar feruntur immunes. Cumque omnis
 Hispania in sex prouincias diuidatur, ex his Bæthica &
 Lusitania consulares fuerunt, reliquæ sub præsidibus.
 Ea vero in quatuor conuentus diuisa fuit, in quibus prouincias
 dabant.

l. i. & ff. de
 off. proc. &
 leg. & l. ob-
 seruare. eod.
 tit.

Consulin
 quo à pro-
 consule dif-
 ferat.

Prætores.
 proquæsto-
 res.

Prouincia
 proconsula-
 res, prædia-
 les & præto-
 ria.

Hispania

GENIA LIVM DIERV

Noricis.
Pannonis.
Cappadocia.
Armenia.
Catramo-
tica.
Paphlago-
nia Mysia.
Syria.
Troas.
Indi.
Gallia.
Aquitania.
Britannia.
Macedonia.
Illyrici.
Thracia.

Cappadoces
liberterem
deprecati.

Proconsulū
dignitas
quando de-
sit.

dabantur iura: Gaditanum, Cordubensem, Actisatanum, Hispalensem. Lusitania vero in Emeritensem. Pacensem & Scalobitanum. Norici & Pannonii in quatuor provin-
cias Valeriam, Sueuiam, Dalmaticam, & Messiam. Cappa-
docia in decem praturas, postea in satrapeas diuisa fuit,
Armenia magna pars in duodecim gubernationes Cha-
tramotira qui iuxta sinum Arabicum incolunt, in quatuor
monades. Paphlagonia in tetrarchias, Mysia in admini-
strationes: Aegyptus in praefecturas & regiones, Syria in
toparchias, Thracia in stratageas, Troas in nouem prin-
cipatus; Indi in sex quinterniones, singulas praefecturas
diuisere. Nonnulli in satrapeas, sicut Laodicem. Alii in
ethmarchias, multi in tribus, plerique in classes aut cen-
turias partiti fuere. Gallia, Aquitania, & Britannia pro-
uinciae decem & octo numerantur, ad quas praefides mite-
bantur, quas Caesar in provincia formam redegit pri-
mus. Macedonia septem provincias habuit, totidem Illy-
ricus, Thracia sex. Augustus Galliam & Aegyptum, Clau-
dius Cappadociam, Caesar Archelao vita functo, maiorem
Cappadociam Romanorum provincias fecit. Proditur
tamen Cixares primus Asiae populos in provincias, di-
stribuisse, & in suum quemque ordinem distinxisse, ha-
statos, sagittarios, & equites. Nero Caesar pontum Pole-
moniacum & Alpes Coctias, Polemone rege via functo,
provincias fecit: & nationes Alpium maritimas in ius La-
tii transtulit. Fertur vero de Cappadocia mirum, quod cum
liberi essent, libertatem a Romanis deprecari sunt: asserē-
res illam se ferre non posse, & sub regibus, esse maluere.
Vespasianus Achaia, Lycia, Thracia, Cilicia, Comage-
nem, Rhodum, Ayzantium, & Samum libertate adempta
provincias fecit: Traianus Daciam, Mesopotamiam,
Assyriam, Arabiam & Armeniam. Fuitque haec dignitas
apud Romanos in usu frequens, maximeque splendoris:
donec temporis intervallo, post Hadrianum imperato-
rem, & ordo & honor proconsularis desinere. Siquidem M.
Antoninus imperator provincias ex proconsularibus, con-
sulares aut praetorias pro belli necessitate fecit: ipse vero
Augustus pacatas imperii provincias & ab hostili tumultu
ociosas, populo Romano regendas dedit, sibi que tumultu-
antes & operosas, aut hostium incursionibus inquietas
desumpsi.

desumpsi: ad-
fectos cum in-
quam legio
Achaia & M
lari imperio e

Licere uti acc
bu

A DIBIT
Acilio, & i
dici cum freq
fuitque hic se
cinnus & eleg
ex quo traiec
Idē. Si semel,
futurum sit,
ni ab vniuers
quae consiliu
Herculis fig
dicendi mo
contendere
calibus per a
contraque g
visurasse, ubi
regula Latini
babuliter dici
uis patere po
Cornelius co
legato, Rom
ripi freti di
brogēs, inqu
Cicero ad C
commoratu
sunt, ex qui
exercitu, in
dū consenti
numero vid
uenientior
adiciamus,

desumpfit: ad quas modo proconsules, præsides aut præfectos cum imperio, modo præsidia & exercitus, nonnunquam legiones & auxilia destinavit. Tiberius quoque Achaïam & Macedoniam onera deprecantes, proconsulari imperio exemit, sibi que illas regendam asciuit.

Licere uti accusatiuo casu nonnunquam in verbis localibus, contra regulas grammaticorum.

CAPVT XXVIII.

ADHIBITVS sum in concilium, magis quam in concilio, & in causam descendendi potius, quàm in causâ, dici cum frequèntius tum ornatius, sæpe numero videmus: fuitque hic sermo veteribus non frequens modo, sed concinnus & elegans. Titus Livius de Macedonico bello: Si ex quo traiecimus in Græciam, adhibitus esse in conciliû. Idè. Si semel, inquit, in causam descenderit, nihil integrum futurum sit. Et alibi: In euentum eius vrbis positum, sperni ab vniuersa gente Thessalorum, aut timeri. Et rursus: In quæ consilium dedi: Et de Macedonico octano: In ædæ Herculis signum ipsius dei positum, & seruges equi. Què dicendi modum habuisse proprium & perpetuum ausum contendere. Quin etiam illud animaduertimus, verbis localibus per accusandi casum eundem frequenter vsum: contraque grammaticas regulas nouo exemplo multis usurpasse, vbi minime conuenire putaretur, quæ oratio à regula Latinitatis procul abesse visa est: tamen rectè & probabiliter dici, in eaq; magnû fuisse orationis ornatû, cuius patere potest. Quippe de Macedonico bello: Lucius Cornelius consul, inquit, relicto ad exercitum Claudio legato, Româ venit, Idè: Quæ pro Chalcidibus ad Euripti fretû dicta erant. Cæsar commentario quinto: Allobroges, inquit, crebro ad Rhodanum dispositis præsidiis. Cicero ad Catonem: Cû ad Cibistra quinque dies essem commoratus, & pleraque quæ frequenti lectione obuia sunt, ex quibus satis exemplorum colligi potest: cum in exercitu, in castris, in Cibistris, grammatici omnes dicendû consentirent. Quod tamen non ineleganter dici sæpe numero videmus: Nâ præter euphoniæ sonû, qui aptior conuenientiorque fuit cû præpositionem ad, accusandica sui adiicimus, eius eam vim virtutemque animaduertimus, vt

Verba localia cum accusatiuo.

GENIALIVM DIERV

prope locum rem agi, certissima observatione designet, proximus modò autoritatibus ostensum est. Quod enim Cæsar ad Rhodanum disposita prædia habuit, aut Cicero ad Cibistra fuit commoratus, vel quod T. Livius ad exercitum dicit legatum reliquisse: id signat iuxta Rhodanum exercitum vel Cibistra: vel per solæcisimū modum dici grammatici volunt: & in primis Diomedes, ut è cælo descendere in terris. Aut quandam magis intentionem, ac vim, & penitus atque altè fuisse penetratū in rem de qua agimus, exprimere contendimus, & tunc in, præpositio, accusatiuo apposita, expressius id significavit, ut superiore exordio & primis probatorum autoritatibus percensuimus. Huius rei admonuit me liber observationum grammatici cuiuspiam, quæ in manus meas venire, in quibus ita scriptum legimur: In marmore incisæ sunt literæ, in gemma, in lapide, in ligno: non in marmor, gemmæ, lapidem, vel lignum: contra vero, in æs incisæ literas dicimus, non in ære: cum longè secus contra istius grammatici opinionem, crebrò apud autores vsurpatum inueniamus. Nam in lapide vel ligno, aut lapidem vel lignum, & in ære vel in æs incisæ literas passim dici licere, plusculis exemplis apparet, maioremque vim per accusandi casum exprimi. & penitus atque altè fuisse penetratum, demonstrari. Plinius iunior ad Traianum: Quæ vos, inquit, patres conscripti, nequa interciperet oblivio, & in publica acta mittenda, & incidenda in ære censuistis. Plinius item naturalis historiæ quarto & trigésimo: Vfus, inquit, æris ad perpetuitatē monumentorum iam pridem translatus est tabulis æreis, in quib. publicæ constitutiones inciduntur. Cicero quoq; actione sexta in Verrem: Id non modo tunc scripserunt, inquit, verum etiam in ære incisum nobis reliquerunt. Ex quibus apparet, per accusandi & auferendi casum in marmore & in æs, ac in marmore & ære incisæ esse literas, Latine dici licere: sed cum accusandi casum ponimus, videri expressius atque altius rem fixam designari: quum verò ablativo vrimur, leniter & in superficie, & non penetrati funditus significari.

Equestris Ordo quando primum coepit fuit, quæq; ipsius ordinis potestas & officium atq; insignia fuerint.

CAPVT. XXIX.

Rectè

*Laurentius
Valla taxatus
lib. 3.
cap. 18.*

RECTE & ordinem, pro editi fuit, ret socum, pol patriciis & len aureorum, qu ordo notabat ius non equit gne, sed & len ls tamen ordo pluridinis vigi plurimis hono principio orig gio, in libertat equestri Ordio senatores, qu pñs deinde ten & haud multo riori compet confundere in senatum ve ra, deinde ple tributum est, non essent, p gesserant, in ius habere pol equites supra runque antela res erant, illi vtaqua parte uiderentur, l & incorrupta num & dimi fuit. Ipsaq deligebantur Quippe alio sunt iudices: secreti: quib negotium er na ferrent, ra

RECTE & condignè quidam existimauerunt cum duo ordines, plebis scilicet & senatorius, Romæ à principio editi fuissent. equestrem ordinem, qui medium tene-
ret socum, postea adilici cœptum esse: quibus purpura, vt patriciis & senatoriis, vt non licebas: ius tamen annulorū aureorum, quo insigni à plebe secernebantur, & medius ordo notabatur, publicè tributum ferunt. Quod quidem ius non equitibus modò tanquam bellicæ virtutis insigni-
gne, sed & senatoribus & militiæ primoribus datum fuit. Is tamen ordo est senatorio minor, magnæ tamen am-
plitudinis vigorisque habitus est: quippe erat auctus am-
plissimis honoribus, & senatorio penè par. Nam cum à principio originum electo Tarquinio, & depulso metu re-
gio, in libertatem se vrbs vendicasset, Brutus primus ex equestri Ordine senatum suppleuit, trecentosque delegit
senatores, quorum consilio & autoritate niterentur. La-
psis deinde temporibus, Caius Gracchus Tiberii frater, & haud multò post Liuius Drusus tribunus plebis, vbe-
riori compendio cum aliquando ordinem cum senatorio confundere decreuerunt: vtque plus dignitatis ferret, vt in senatum venire, & sententiam dicere liceret, lege sacra-
ta, deinde plebiscito sanxerunt. Quibus etiam equitibus tributum est, vt tamen à senatoribus in senatum dilecti non essent, pro eo tamen quòd magistratus & honores gesserant, in senatum venire, suffragari, ac sententiæ
Senatores
ius habere possent, qui sunt pedarii appellati. Quinetiam
pedarii.
equites supra senatores extulerunt, & velut principes ple-
runque antelati sunt. Nève iudicia quæ penes senato-
relati sena-
reserant, illius tantum ordinis forent, idem M. Liuius, torib.
vt æqua parte penes senatum & equestrem ordinem di-
uiderentur, legem promulgasse fertur: quæ diu sancta & incorrupta mansit: quæ res magnorum sæpe dissensio-
num & dimicationis perniciosæ causa & seminatium fuit. Ipsæque decuriæ iudicum, quæ ex ordine equestri
Decuriæ iu-
deligebantur, mox pluribus discretæ nominibus fuere, dicū variis
Quippe alii tribuni æris, alii selecti, nonnulli appellati
modis no-
sunt iudices: quibus postea * nongenti additi ab omnib. minate.
secreti: quibus scita suffragiorum in comitiis custodire
* al. decem,
negotium erat: qui tamen iudicum, non equitum nomi-
Liui.
na ferrent, tamen equestris fuisse ordinis, & inter equites
adnumez

GENIALIVM DIERV

adnumerari, haud dubium est. Nanq; & annulo vt equites, utebantur, & eadem habebant honoris insignia, iisdēque fungebantur munerib. Ad quos aliquē ex nouis ciuibus, & cui haud multo tempore ciuitas data esset, admitti non decebat, quis nefas duxere ciuem nouitium inter equites adnumerari. Tamen si Hannibalis tempore, quo Italiam omni clade belli peruaftabat, ius annuorum aureorum fuisse promiscui vsus, Plinius asseuerat. Hic etiam ordo quandoque diuisus in plures species fuit nominibus variis: ex quibus qui ampliori prerogatiua illustres erant, petra cognomentum tulere, plerique Fabiani, alique alio nomine censi. Denique Nero Cæsar ordinem Augustanorum equitum instituit primus, reliquis per eum ordinibus offensis, & ferē destitutis: quoque plus dignitatis ferrent, seruatum est, vt multæ prouinciæ per solos equites Romanos præsidum loco regerentur. Nam & Cappadociæ, & Ægypto, & aliis pluribus dii equites Romani præfuere. Inter quas Ægyptus hoc proprium tulit & peculiare, vt ad eam nemo senatorii, sed equestris tantum ordinis præses accederet: quorum decreta diuus Augustus perinde haberi iussit, ac si Romæ magistratus aut reges, consules, prætores se illa censuissent. Cumq; Imperatores ius populo dicerent, fuit constitutum, vt equites cum senatib. vnâ diiudicandis causis consilio adessent: sita vt eorū arbitrato iura & controuersias diffinirent. Tantiq; splendoris fuere, vt præfecturam prætorii amplissimum mutus continua ferie ad Titum vsque, ab ordine equestri administratam legamus: quin etiam res Cæsarum & negotia procurare iam diu equestris nobilitas censebatur. Et quom de fluxis morib. equites Rom: magno abusu pantomimis aggregarentur, illorumque latera cingerent, Tiberius Cæsar equestre splendorem illorū contagio pollui arbitratus, ne equites Rom. prodeuntes eorum latera regerent, edicto vetuit. Tamen si legamus Augusti tempore equites Romanos ad scenicas operas produisse, & Neronem equites, vt operas arenæ promitterent, præmiis donisque adegisse. Contrā verò Caligulam: nam equestrem ordinem, & scenæ deuotū, assidue proscidit, & conuiciis affecit. Cæpitque mox in senatus consultis post populum Rom. equester ordo adici, ita vt senatus populusque Romanus & equester

*Ius annulo-
ram promi-
scuum.*

*Eques or-
do diuisus.*

*Equites de-
generarunt.*

ster ordo, pub-
dignationis
velut ampli-
ire non curau-
distinctum ta-
tum tradider-
scisceretur,
pleingenens
quadringenti
sus fuisset: q-
quicredenti-
doque ordine
cur annulus e-
dinem design-
questris Fabi-
ditur, qui n-
uerlus Samni-
natulconsulco-
tus eques Ro-
ret aut indig-
ni antea hui-
questris Ord-
Romanorum
deprauatis m-
concionē ab i-
reis annulis de-
donati, & ord-
pes, qui præro-
verò vestigali-
lissima manc-
aliscere, &
honestare, vlt-
tis explosisque
splendorem a-
manorum po-
nis obsoleti-
ses verò tanta-
pletes, equi-
quitum ordin-
um, in magno

ster ordo, publica decreta edictaque testarentur. Eoque dignationis ordo processit, ut Mæcenas equestri gradu velut amplissimo fastigio contentus, ad senatorium transire non curauit. Cui postea sequuti Cæsares, laticlauum distinctum tamen à senatorio, velut honoris ornamentum tradidere. Cautumque fuit, ne quis huic ordini adscisceretur, néve ius annulorum aureorum daretur, nisi ipsæ ingenuus, pater & auus ingenui forent, cuique sestertia quadringenta, quod peculium aequestre habitum est, census fuisset: quod etiam Tiberii edicto cauebatur. Fuere qui crederent, auri ornamenta foemina medium quandoque ordinem fecisse, stolasque à plebeiis diuississe, ut si aut annulus equitibus, ita auri cultus foemina medium ordinem designaret. Apud Romanos verò flos ordinis equestris Fabius Rutilianos inter ornatissimos fuisse proditur, qui magister equitum cum Papyrio Cursore aduersus Samnites militauit. Quo tempore perpetuo senatus consulto cautum fuit, ne cui pater, auus, aut maritus eques Romanus fuisset, quæstum sui corporis faceret aut indignis artibus se pollueret. Et tamen si publica ante hæc huic ordini asciti essent (siquidem principes equestris Ordinis olim publicani fuere: flosque equitum Romanorum publicanorum ordine contingebatur) postea deprauatis moribus, paulatim mancipēs & scribæ pro concione ab Imperatoribus, velut præcipuo munere, auri annulis donari cœpere. Deinde libertinos hoc iure donati, & ordini aduocari cœptum. Fuere enim mancipēs, qui prærogatiuam inter publicanos habebant. Qui verò vestigia redimebant, publicani dicti. Denum vilissima mancipia, seruitute exempta, in hunc ordinem asciscere, & equestri dignitate ac prætorii ornamentis honestare, usus inualuit. In qua reseruatum est, ut sublati explosisque veteribus nominibus, quos ad equestrem splendorem aduocabant, ingenuorum veterumque Romanorum nominibus nuncuparent, ne quid nota nominis obsoleti collato honori officeret. Apud Chalcidenses verò tanta ratio peculii habita est, ut qui essent locupletes, equitum nomina ferrent. Cretenses quoque equitum ordinem, & vetustate & dignitate longè præcipuum, in magno precio habuere. Acheis equester honor velut

Laticlauum.

Quadringenta sestertia peculii aequestre.

Foemina auri ornamenta, quod equitibus annuli. Fabius Rutilianus.

Publicani equestris Ordinis. Plura cap. 19. humilib. Mancipēs. Publicani.

Nominis mutatio.

Chalcidenses.

Acheis.

GENIALIVM DIERVM

Germani.
Capuenses.

præcipuo semper munere præcelluit: sicut Germanis qui Bataui dicuntur. Et Capuæ equitibus plerumque est honor habitus, quibus ciuitas data est, quod bello Latino à Romanis non descississent. Maximæ verò celebritatis apud Gaditanos hic ordo fuisse traditur. Siquidem vno censu quadringenti Gaditani bello egregii huius Ordinis censi traduntur. Qui etiam numerus in cæstris di-

Gaditani.

Pataničses.

Quibus mi-
litib. annu-
los aureos
gestare con-
cessum.
Perse.

Macedonũ
regum mu
nera.

Fibulae
rea.

Julii prodi
galitas.

Bruti, Spar-
saci, Fabri-
cii, & Re-
scennii fru-
galitas.

Amiochi
luxus.

ditum est, quod
præter fræna
pia, galeas
ætos, & argen
supellectilem
ferre permise

Quid sit char.
pianus m
fuo

Quidam
litteris
rum, cum quod
nem parua
recondita, et
inaccessibiles: &
de bonorum
chartarum appe
dit delectatione
tus sit, posse
opistographum
spondere eum
se nihilominus
pham dici chi
verbi denique
sint perpicua
multo post, qu
uertit, et
digressus est.
strophographo
liquere, verbi
assequi potest
vtraque facit
hoc est, intus
belli erant
reperiri scri
T. modus, qu

ditum est, qui tam prodigæ luxuriæ exercitum duxit, ut præter fræna & monilia, phaleras & armillas atque ephippia, galeas ad arma, etiam clauos aureos crepidis subiectos, & argentea vasa ad spurcissimos vsus, reliquamque suppellectilem ex argento auroque intertextam, militibus ferre permiserit.

Quid sit charta opistographa apud iureconsultos, de qua Ulpianus mentionem fecit, & quot chartarum genera fuerint, & quid cistarius apud eundem Ulpianum.

CAPVT XXX.

QUIDAM inter causidicos patronus disertissimus, & in literis non postremi nominis, audiuit me, atque alterum, cum quo in foro deambulabam, iuris peritum hominem paræ æstimationis, virum natura tristi admodum & recondita, cuius nomen libens prætereo, ne quem videar inceslere: & petiit ab eo edoceri, quid sibi vellet Ulpianus de bonorum possessione secundum tabulas, ubi inquit, *l. Charta ff. chartæ appellationem etiam ad nouam chartam referri, & de bonor. poss. ad delictum: proinde, si in opisthographo quispiam testatus sit, posse hinc peti bonorum possessionem. Quid esset opisthographum, significari sibi postulabat. Cumque ille respondere cunctaretur, & incertus animo fluctuaret, putare se nihilominus dixit, ex interpretis autoritate, opisthographam dici chartam, in qua descriptæ impensæ ad calculos referuntur, vnâ cum tributis & debitis: afferens quandam verbi deriuationem deridiculam, & alia nugalia, quæ cum sint perspicuæ falsitatis, referre non necesse habeo. Nec multo post, quæstione deposita, cum ad alios sermones diuertisset, quasi tacita confessione victus, non sine pudore digressus est. Quo digressio, quid ego sentirem de opisthographo, petiit à me ille serio explanari. Dixi ego satis liquere, verbi originem è Græco deductam, & quantum assequi poteram, opisthographam dici chartam, quæ vtrique facie & diuerso latere scripturæ admovebatur, hoc est, intus & à tergo: quæ plerumque non specie libelli erat, sed voluminis instar torquebatur, quo more prisca scripta edidisse feruntur, deductum nomen à *ὑπογράφω*, quod post & retro significat: καὶ ὡς ἔστι, quod est*

Opisthographum.

GENIALIVM DIERV

est scriptura. Qui igitur tam à facie quam à tergo scripta exarabant, in opistographo scripsisse ferebantur. Plinius iunior: Electorum commentarios centum sexaginta milia reliquit opistographos, hoc est, etiam à tergo scriptos. Unde morbum opisthorthonicum dici volunt illorum, qui ceruicem retro flexam habuere: sicut opisthocomæ, qui comas retro ferre consuevere, qualis Hecctoris coma dicitur fuisse. Fuere enim apud veteres chartarum diuersa genera. Nam & sygrapha, & opisthographa edebantur scripta. Sygrapha enim vno, opisthographa utroque exarantur latere. Quod verò testatoris manu scriptum erat, holographum: quod priuatim, chirographum: quod autem quisque sua manu scripsit, autographum. Præter quæ fuit hieratica ex biblo in Ægypto frequens, sacris tantum voluminibus dicata. Hæ fuerunt à principio ex cortice platani, fraxini, aceris, populi alibæ: item fagi & vlmæ, aut (sicut Ulpianus censuit) ex tiliæ, philyra, & papyro. Liber enim, interior pars est corticis, quæ ligno coheret, in quo ante vsum chartarum exarabantur scripta, vel in palmarum foliis, ut Plinius notat. Fuitque antiquissimi moris, publica monumenta pluribus voluminibus: priuata autem linteis describi: in quibus nonnunquam publica. In papyro autem perraro publica, frequentius priuata edebantur. Is enim in palustribus Ægypti frequens erat, qui intextus farina glutinabatur. Erant quoque tabellæ cera illitæ, in quibus monumenta literis nonnunquam mandati legimus, aliquando duplices, plerunque triplices, aut quincuplices colore diuersæ. Nam & luteæ erant, virides, crocæ, purpureæ. In triplicibus epistolas, in quincuplicibus honores & magistratus: in duplicibus si quid esset arcanum & subticendum, interioresque animi notas magis adnotabant. Philyram verò corticem esse tiliæ Græci asseuerant: in qua notas verborum & sensa mandari literis sæpè proditum est. Post quas chartæ hæc dinæ (quas pergamenas vocant) fuere Pergami vrbe Troadis primum inuenta: vbi quum Attalus & Eumenes imperitarent, nobilem illam omnium sermone celebratam bibliothecam, conquisitis vndique exemplaribus, hæc dinis chartis construxisse feruntur. Nam aliam Ptolemæus Philadelphus, plus

*imodoque
ptos.
Opisthoco-
ma.
Chartarum
genera.
Sygrapha
Holographi
Chirographum.
Hieratica.
Autogra-
phus.
papyrm.
Liber.
librorum.
ff. de leg. 3.*

*Tabellæ
ræ.*

*Philyra
Charta, hæ-
cina.
Attaliæ
Eumenes bi-
bliotheca.
Ptol. biblio-
theca.*

ducentorum
sunt. Quam
nulli ad pri-
rant: quæ mo-
Asinius Polli-
dicitur primu-
ut Victorio-
tuam populus
illius exempli-
dorus, priu-
cupasse veter-
modi pelles
non ceris, n-
efflorescere.
leges atque i-
Zenone audi-
nimalium fi-
Ab his enim
quæ ex dem-
Pelagica li-
Assyris Rad-
Phrygiis H-
aut ab Corin-
li) Simonide-
Quamvis æ-
sus mentis e-
dasse literis,
terarum do-
num charac-
tustatis nun-
Profram ora-
est, Ægypti
dicunt, qui
soli sacerdo-
ex omni æ-
que Æthio-
literibus di-
led à sum-
tæpocon G

GENIALIVM DIERV

Indi.

*Carth. Gra-
cas literas
discere pro-
habirum.*

*Lectores a-
pud Roma-
nos.*

*Latini ser-
monis usus
pro munere
datus.*

*Id. itē quari-
tur in prin-
cipio locati.*

*Cisarius.
Vehiculorū
genera di-
uersa.*

Petorizum.

Pilentum.

Couinum.

Thensa.

Arcera.

habeant, illorum singuli quatuor recipiunt significatus. Atque Aegyptios à dextra in sinistram, contra Græcorum morem, ductus disponere. Atque Indos absque usu literarum, omnis aui res gestas & memoratu dignas Pythagorico more memoria tenuisse: illasque à parentibus traditas per manus posteris dedisse: qui tamen haud multo post in sintonibus scribere inceptarunt, totasque paginas monumentis rerum gestarum impleuerunt. Fuitque apud Carthaginenses vetus constitutum, ne quis Græcas literas aut idioma edisceret, cum arcana illorum consilia & abditos sensus linguæ commercio & per occulta colloquia Dionysio prodita intelligerent Romanis quoque per signa ac paruas breuesque notas, multarum literarum sensa colligere, per notarios usus inuoluit, adeo ut quamuis citato sermone editas in foro orationes per notas facile aduarii exciperent, ac sensa & verba intelligerent. Quin etiam Romani principes lectores apud se habebant quos *ἀναγνώστεις* dixerunt, cum ipso occupati, lectioni vacare non valerent: quin etiam usum Latini sermonis nonnullis coloniis pro munere impartuerunt. Quippe Cumanis à populo Romano tributum fuit, ut publice Latine loquiceret, utque præconibus Latine vendendi auctionandique facultas foret. Rursus quaesivit sibi explanari, qui esset cisarius, de quo apud Ulpianum & legum peritos frequens mentio fit. Dixi ego cisarium dici, qui vehiculum duceret, & quasi aurigarum. Cisium enim vehiculi genus esse, aperte liquet. Cicero in Antonium secunda Philippica: Inde cisio celeriter ad urbem venit, capite inuolutum. Etenim vehiculorum curruumque diuersa fuisse genera, non vna facie, apud auctores legimus. Nam & essedum & petorizum, cisium, caruca, carpentum, pilentum, arcera, plaustrum, rheda & sarracum, epihedium, quod barbarum est, carri, couinum, & arcitima, licet diuersi generis, omnes tamen vehiculorum numero fuere. Petorizum enim gallicum fuit, rotarum quatuor. Pilentum veneti coloris, quo matronæ vestabantur castæ, quas postea basternas dixerunt: couinum Britannorum, essedum Belgarum, thensa deorum ex argento, caruca Germanorum & Gallorum, arcera infirmorum. erat enim plaustrum tectum undique.

Eas

Eas quidem c
perimus: quip
cis iter fecisse
mentorū in
locati, quod
cisium euerit
liberari, sed i

*Solere ma
sala*

VT om
diferunt
aut ex inop
imperia qu
menta mira
riculis, post
non calu a
Remum &
profluente
alios plerū
bulæ ab ex
regi, cuius
ficus & pull
lumque à f
ditur: qu
biè porten
pe qui reru
tio omnes
quod ex a
congestio
alperitates
luit, ut
cufis, & o
rus sit. Hic
fiderem
li Roman
emplo tr

Eas quidem carrucas etiam in Italia frequentes fuisse compertimus: quippe Nero Cæsar nunquam minus mille carrucis iter fecisse proditur, longo semper agmine impedimentorum incedente. Censuitque Jureconsultus titulo locati, quod si cisiarius, dum præterire contendit ceteros, cisiium euerit, & seruum quassauit vel occidit, culpa non liberari, sed in eum ex locato ius dari & agi licere.

Vlpianus loco præscripto.

Solere magnos successus ex infima fortuna, & futuras calamitates plerunque signis præmonstrari.

CAPVT XXXI.

VT omnis antiquitas fabulosa est, his, qui in magnis discriminiibus positi admirabiles exitus habuere, aut ex inopi calamitosaque fortuna regum fastigium & imperia quæsiuere, quod res admirabilior videretur, commenta miraculi non semel affinxit, ut qui ex grauibus periculis, postea erepti forent, maiestate & cura numinum, non casu aut fortuna seruari viderentur. Romulum & Remum & Rheia Syluia & Marte genitos, cum exponi in profluentem Amulius iussisset, à lupa distentis uberibus alitos plerique omnes tradiderunt. Quod commentum fabulæ ab exteris nostri mutuari sunt. Nam Cyro Persarum regi, cuius larè imperium valuit, cum ab Astyage expositus & pulsus infans foret, canem vbera præbentem, ille Cyrus à cane. Cicero dicitur adhibere portendere visa est. Nec vna prædictio fuit: quippe quiterum gestarum magnitudine paruo imperii spatium omnes reges antecesserit. Hieronem Syracusanum, Hiero ab quod ex ancilla editus fuerat, in syluis expositum apes apibus. congesto in ossa melle aliquandiu aluere: qui mox omnes asperitates superuadens, tantum ingenio & virtute valuit, ut ob multa rei militaris facinora, regnum Syracusis, & omnia ornamenta virtutum paulo post affectus sit. Hic est enim ille Hiero, qui præcipua & constanti fiderem Romanam iuuit, vnoque tenore amicus populi Romani & fidissimus cultor perpetuo mansit. Pari exemplo traditur Semiramis circa Syriæ stagnum infans expo-

Fabulose antiquorum historia.

Romulus & Remus à lupa nutriti.

Cyrus à cane.

Hiero ab apibus.

GENIALIVM DIERVM

exposita, ab auihus diu alia & educata, magno praesagio futurae felicitatis, quae mox sublata à pastoribus post varios casus, regia coniunx fieri, & latè imperitare meruit, Midæ quoque regi Phrygiae quum obdormisceret, formicæ, quæ tritici grana in os congesse, diuitias & opes immodicas illi futuras euidentissimis ostentis adnotarunt. Habis Tarcessiorum rex magnis difficultatibus, infans agitated, tandem inter feras à cerua alitus, & haud multo post laqueo captus, post subactas gentes & domitas, saeuientes fortunæ minas experiri desinit: qui deinde regnum assequutus, documenta egregii principis dedit, summoque iustitiæ temperamento illis gentibus praefuit. Quod commentum de Telepho Herçulis filio, qui aui iussu in syluis expositus fuerat, veteres prodidit: Sicut Peliam ab equa, Paridem ab vrsa, Aegythum à capra nutritos fabulati sunt. Aded ex grauibz periculis ereptis futurae signa felicitatis quandoque fuere praenuncia. Rursus Sandrocotto, qui haud multo post Indorum rex fuit, quum Alexandro inuisus infestusque, sauitiam fugiens, per vastas solitudines curis & insomniais fatigatus, languente corpore iaceret affictus, solusque obdormisceret, leo horribilis & pertimescendus sudorem dormienti deterisit lingua: quod ostentum ex omni sauitia fortunæ illum emersurum, & mox imperii præpotentem designauit. Sicut Gordium dum conductis bobus agrum coleret, aues omnis generis circumuolantes, illum ex infima fortuna ad summum honoris culmen processurum ostenderunt. Mitto Lyfimachum, & alios quos refert multum operæ esset, qui saeuientis fortunæ minas & miserabiles casus, ac vim fati potestatemque mira virtute superarunt. Sed sicut post calamitates magnis praesagus multi felices euentus sortiti fuere, ita ancipitem fortunam, & infandas strages ac praesens excidium, veluti magna sortis humanæ documenta, nonnullis demonstrare facta voluerunt. Quo tempore Cræsus Lydorum rex à Cyro subactus, regno pulsus fuit, semestris filius in crepundiis articulatione loquutus fertur, magno ostento & pernicioso. Xerxe expeditionem in Græciam parante, equali leporem enixa, & multa quæ incertæ naturæ partum edidit, cruenta bella stragesque, & memorandum illud excidium, quæ postea

Midæ.

Habis à cerua.

Telephus.

Pelias ab equa.

Parid ab vrsa.

Aegythius à capra.

Sandrocottus.

Gordius.

Lyfimachus.

Portentis infelicitatis futura.

postea pr
Sagunt
est inter
è matris
tisse. Qu
mum be
ad inter
dit. Est q
bus, m
id genus
disse, be
quantum
quæ serp
dicitur.
taceam
portent
fortunæ
dictioni
tura quæ
uisa, m
tis deb
citas, f
tentis
tempel
Gordio
cere, id
næ pro
gallina
tenebr
lamina
inseñsi
strauit.

Parid

Quæ
fensu
vellet

postea præcipientibus. satis secuta sunt, præmonstrarunt. Saguntique quoque, quo tempore Hannibalis excidium passa est, inter magna & assidua monstra, satis constat, infantem è matris utero penè editum, in ipsum matris aluum reuertisse. Quod prodigiū, quasi diuinatio futuri esset, teterrimum bellum & fatale excidium, ac imminens fatum, quo ad internecionem funditus euerfa est, haud dubiè ostendit. Est quoque in exemplis, excisos panes Syllæ temporibus, manantis sanguinis guttas fudisse, canesque & alia id genus animalia rugitu miserabili lugubres voces dedisse, bellum ciuile & intestinas clades, tantumque cædis, quantum postea effusum est, denotasse. Inter quæ ancilla quæ serpentem enixa est, Marficum portendisse bellum dicitur. Multaque eiusmodi in medium afferri possent, ut taceam Tarquinium, aliosque innumerabiles, ac mille portenta, quibus maxima & cruenta bella: ac inuidentiæ fortunæ calus, euentusque tristissimi variis prodigiis prædictionibusque præscita fuere. Ita profectò est, ut quæ futura quandoque sunt, multis signis quasi multò ante præuisa, monitu impulsuque Dei declarentur. Et quod satis debetur, siue anceps malum, & aliqua temporis atrocitas, siue certa spes & indubia salus futura sit, novis portentis signisque denunciatur: quibus fata imminetia & tempestates sedulo vitari possunt & caueri. Sed quod de Gordio legimus, cui aues circumvolantes auspiciū fecere, id a mirum Vitellio principi exitio fuit. Nam Vienne pro tribunali sedenti, supra caput & humeros, residens gallinaceus rantumque fædarum auium superuolans, ut tenebras penè afferrent, præsens periculum & futuras calamitates, quibus ad internecionem diis hominibusque infensus redditus est, non cæca existimatione præmonstrauit.

per exemplum Tarquinii superbi & Thrasybuli Milefiorum tyranni, ac Sexti Tarquinii & Zopyri Assyrii.

CAP. XXXII.

QUOD de Tarquinio superbo scriptum legimus alia quando, qui odio inextinguibili diis hominibusque infensus, regno pulsus fuit, quum Gabios olim opprimere vellet dolis, quia nuncius filii dubiæ fidei videbatur, ne secreta

GENIALIVM DIERV M

secreta sui consilii panderet, in hortos quibus deambula-
bat, illum adduxisse. Et quum nihil responderet, summa
papauerum capita baculo decussisse: quo ænigmate quid
vellet pater, filius intellexit. Idem de Thrasybulo Mile-
siorum tyranno, non mitioris perfidiæ, scriptum accepi-
mus. Quum enim à Periandro Corinthio nuncio con-
sultus foret, quid sibi agendum putaret, vt omni suspicio-
ne procul & metu vacuus imperitaret, quasi elinguis fo-
ret, nihil aliud retulisse fertur, præterquam quod nuncium
Periandri haud exploratæ fidei virum, in legetem messi-
maturam adduxit, summasque frumenti aristas baculo
decussit, nullo verbo reddito, eodem nuncio anxie prose-
quente, & quid vellet, Periandro referri expectante. Quo
facto intellexit sagacis vir ingenii. vt si ciuibus domi-
nari & tyrannide potiri cuperet, principes ciuitatis &
summa capita rerum, quibuscunque modis posset è me-
dio tolleret, tacitisque ambagibus sublati potentiori-
bus, illum regno potiturum depulso metu, affirmauit.
Atque hic Periander fuit, qui tyrannos, si diuitibus do-
minari cuperent, amore potius ciuium & charitate, quàm
armis stiparentur, monuit & suauit. Non enim parua di-
xit munimenta, beneficentiam & studia hominum ad
perpetuitatem. Sed in hoc stratagemate, quod de Sexto
Tarquinio legitur, cuius fœda vitia, & fœdiores libidines
fuerunt, quòd odio & dissidio patris simulato ob suorum
morum difficultatem, superbumque ac immodicum im-
perium, fugam fecisset, Gabiosque infestam Tarquinio
gentem petiisset, ab illisque exercitui præfectus fuisset.
vno atque alio teroprælio prosperè rem egisset: tunc demùm
creditam sibi vniuersam rem Gabinam sublati de me-
dio primoribus patrum, haud difficulter, nec magno cer-
tamine in manus Tarquinii tradidisse. Haud ab simile fa-
ctum, sed pari exemplo, eiusque confectis dolis, rem
gestam apud Persas inuenimus. Namque Assyrii cum à
Dario desciuissent Babyloniamque urbem præualidam
occupassent, difficilisque expugnatio foret: in magna
rerum difficultate Zopyrus quidam ex optimatibus,
homo calidus & veterator, ex omni barbarie ad omne
facinus promptissimus, animo inuerecundo & astu
barbarico, truncis auribus & naso lacero corpore, &
facie

Imperium
habilo.

Tarquinii
iunioris
techna.

Zopyri faci-
num.

facie defo-
dis comm-
de casum
foret. All-
nis apud
Assyriis b-
dicunt fu-
prosperè
tunc poss-
ue: sum f-
valido pr-
negotio
astu & val-
lacero &
bus & pla-
gnis que
sibi vuln-
custodes
cepisset,
inuasisse
Syracusa
idem fa-
multorū
in modū
peruicac-
agmine f-
cupauit.
mouentū
astu & m-
iuuenis
bus, qu-
consilio
ret. Na-
Aristod-
illosque
insidiæ,
Cumas
homo ve-
quum f-
cera, la-

facie deformata scdum in modum, singulare genus fraudis commentus fuit. Quippe simulans se a Darii tam scdè casum, quum illo oris dehonestamento conspicuus foret, Assyrios & Babyloniam petiit, asserens sibi nullum nisi apud Darii hostes receptum tutum putasse. Inde ab Assyriis benigne exceptum, turmis equitum praefectum dicunt fuisse, vno atque altero praelio contra Darium prosperè rem gessisse: & cum ex composito victor fuisset, tunc postquam dux totius militiae constitutus fuit, vniue: sum sibi creditum exercitum, ipsamque Babyloniam valido praesidio munitam, in Darii manus haud multo *Pythistrati* negotio dedisse. *dolus.* Pythistratus quoque memoratur, calido astu & vasto ingenio, vt Athenarum dominio potiretur, lacero & deformato corpore, pluribus sibi illatis vulneribus & plagis in forum prodiiisse, & clamore querulo, magnisque fletibus incensam multitudinem aduocasse, ea sibi vulnera ab inimicis illata palam vociferatus: & cum custodes corporis, manus iuuenum audacissimorum accepisset, tyrannidem Athenis magno scelere & perfidia inuasisse. Neque absimili exemplo Dionysium, qui *Dionysium* Syracusas flagitiosius occupauit, pari audacia & astu *occupanda* idem factitasse accepimus. Namque dolois consiliis se *tyrannide* multorum insidiis appeti asseuerans, prope concionantis *ars.* in modum per infinitas obtestationes apud populum, peruicit. vt sexcentos circa latera armatos sumeret: quo agmine stipatus graui & superbo dominatu patriam occupauit. Adeo perniciosi exemplis & vesana cupidine mouentur homines, vt quod virtute nequeunt, callido astu & malo facinore allequantur. Proditur memoriae iuuenis inter ceteros non ignaui spiritus, ex optimatibus, quos Aristodemus tyrannus extorres fecerat. hoc consilio vsus, vt patriam ab impotenti seruitute liberaret. Nam corpore plagis affecto, vt fides haberetur, ad Aristodemum venit: & quos fidissimos habebat, exciuit, illosque in saltus inuios & inaccessos, vbi disposita erant insidiae, adduxit, quibus debellatis, & tyranno occiso, Cumas feruili iugo liberauit. Sossis vero Syracusanus, *Sossis.* homo versuti ingenii, nouandires occasionem nactus, quum similibus dolis sanguine foedatus, & veste lacera, lamentabili voce coatta Dionem multitudinem exci-

GENIALIVM DIERVM

excitet, consilio parum celato, postquam diluxit *fraus*,
tanquam molitor nouarum rerum, & vulgi turbator, A-
thenis iudicium subiit, & intestinae fraudis pœnas luit.

Libri secundi Genialium dierum Finis.

ALEXANDRI AB ALEXANDRO IV- RISPERITI NEAPOLITANI, GENIALIVM DIERVM

LIBER TERTIVS.

*Quid dicatur idem apud philosophos, & quid idem à iure-
consultis, discussum cum Hermolao in
convivio familiari.*

CAPVT I.

HERMOLAUS Barbarus amicus meus sum-
mus, perquam fuit literis homo oratissi-
mus, bonisque disciplinis & ingenuis arti-
bus excultus, ac præter ingenii amœnita-
tem, quæ plurima in homine fuit, doctri-
na quoque curiosa & eleganti. Ad eum quotidie, dum Ro-
mæ ageret, complures viri bene literati, atque in studiis
doctrinarum magistri, sapientiæq; doctores facundissimi,
exercendi animi causa frequētes ventitabant. Accipiebat
que singulos ille, aut noua lectione autoris non vulgaris,
nonnunquam quæstiunculis ex philosophia minime pro-
cacibus & petulantibus, sed placidis & ingeniosis, ac pro-
æstimatu cuiusque, festiua quadam argutia animum la-
cessentibus; ita ut ipse consuetudine & sermone quoti-
diana semper quisque doctior & lepidior fieret. Forte
verò

verò cum festa solennique die ad cœnam ab eo iuuitati nonnulli ex nostratib. boni adolescentes, studia humanitatis professi, nos vna transactis negotiis conueniremus, excepit nos ille cœnula admodum lauta & frugi, non prodigis epulis, & paratu magno, sed parco, breui, & parabili cibo, & vt tenui conuictu, ita summa voluptate comitateque mutuos ipse sermones multos conuiualibus iocis, in longum protraherebat. Cumq; inter cœnandum, sicut solebat in conuiuio familiari, iuuenis quispiam lætæ indolis, & haud illiteratus, Thesei res gestas nuper è Plutarcho in Latinum versas, scitè admodum & venustè lectitaret, quoque pacto in Cretam delatus, Labyrinthi errores & Minotauri monstra superarit, reuersoque vt Athenienses ob res fortiter gestas dies festos dedicarint: & alia permulta, vt ingenium facundiaque eius fuit in extollendis vendicandisque Græcorum rebus, plusquam satis est, profusa: Hoc quoque legebat, nauim qua in Cretam Theseus delatus fuerat, ad Demetrii Phalerei tempora Athenis seruata custodiri. Et quia longo æuo abstracta materia fuit, lignis antiquioribus detractis, nouisque coaptatis, diu mansisse: Eaque cum eadem Thesei nauis diceretur, apud Philosophos aliosque physiciæ studiosos, an eadem esset nauis, an verò altera, ancipitem quæstionem incidisse. Cumque hæc & pleraque ex Plutarcho in hanc sententiam ille legisset: Morosa, inquit Hermodolus, & quæ nihil habeat controuersia quæstio hæc inter philosophos agitari cœpta fuit. Cui enim non explicatum est, vbi materia non eadem subest, quæ prius erat, & si loco illius altera suffecta sit, minimè eadem rem dici oportere? Constat enim, nauim quæ demptis tabularis & tignis ex noua materia coaptata est, non eandem esse. Siquidem cum quid idem esse dico, illud ita demum esse idem putandū est, si nihil ei additū detractumve sit. Nauis ergo quæ veteti dempta & noua coaptata materia, facta est, quia non eadem materia nunc est quæ olim fuit, eadem omninò dicenda non est. Cumque me, qui vnà aderam, quid de istiusmodi re iudicii haberem, potissimè interroget: respondi meminisse me in complurium iurisperitorum libris secus longè atque ipse censeret, scriptum legisse, quos omnes contra sentire atque isti opinio-

Idem.

Idem apud
iureconsultos. I mor-

GENIALIVM DIERVM

quo ff. de iur. ni aduersari haud dubium fuit. Namque Alphenus iuris
dictis. Et est civilis & veterum literarum impensè doctus. haud imme-
rent. Pauli. ritò existimauit, vbi iudicium coram vno pluribulve agi-
 tari ceptum fuit: si illis fato perfunctis alii suffecti sint, id-
 dem iudicium censerì: & populum eundem esse, qui nunc
 est, & qui ab hinc centum annis fuit. Nauim quoque quæ
 mutata veteri materia noua suffecta est, non aliam, sed
 eandem decere existimari. Quod si aliter dicimus, vtiq-
 foret, vt nos qui immutamur quotidie, iidem non esse-
 mus, qui ab hinc anno fuissimus. Quinetiam si longius eu-
 gari libet, inueniremus Ulpianum magna virum autorita-
 te, qui ob excellentem doctrinam Aurelii Alexandri Im-
 peratoris sacri scriniorum magister fuit, & Pomponium pa-
 riter iuris scientem & peritum, literis prodidisse: Si grex
 mihi testamento legatus esset, isque adeò immutatus est,
 vt ne quis quidem, quæ scripti legati tempore fuit, hodie
 superstit, sed omnis ex sobole postea nata suffectus sit, eun-
 dem gregem dici, atque adeo legatum testamento deberi,
 quia cum quid loco alterius sufficitur, idem existimari
 haud dubium est. Atque hoc, inquam, apud veteres iurispe-
 ritos ita in confesso fuit, vt exploratius nihil esse possit.
 Cumque Hermolaus me fuisset intuitus, veluti fateretur,
 quod asseram: Esse, inquit, arbitror, vt dicis, etsi mihi hæc
 sententia omninò non probatur, cui prorsus non accedo: &
 cum ista sit: veterum iurisperitorum opinio, vt modo dixi,
 aliquid obniti non auderem, si penitus vera foret. Nam
 quod asseueras Ulpianum & iureconsultos sentire, facilis
 est & expedita distinctio, id quod asserunt censerì in casu-
 bus per te modo explicatis, non ramen vt in omnire, om-
 nique negotio idem statuendum censeam. Nam si altius
 rem intueri volumus, profectò referre arbitror, cum quid
 idem esse dicimus, an illud eiusdem substantiæ & formæ,
 an verò alterius dicamus. Formam verò à substantia ab-
 esse ignoras, quas à vestris iureconsultis materiam & spe-
 ciem appellari audio, quam Aristoteles *εἶδος* nuncupat, Pla-
 to *εἶδος*: nonnulli materiam, plerique causam & formam.
 Cum ergò aliquid idem esse dico, hoc apud physicos ita
 receptum est: quod est vero proprius, tunc demum illud id-
 dem dici oportere, si eadem materia subest quæ prius fuit
 & forma seu species immutata non est: idq; posse interno-

*Idem apud
 philosophos
 & physicos.*

sci

fei, quod mutatio formæ vel substantiæ diuersam, non eandem rem facit. Nauis ergo quæ tignis detractis ex alia materia coaptata est, & grex noua sobole suffectus, sic populus & alia hoc genus, quia materia seu nauis substantia non eadem est, quæ olim fuit: quippe quia illa dempta, alia suffecta est: licet forma species nauis, gregis, populi, eadem subsit, eandem rem non esse haud dubie efficit: quum diuersa materia vel forma dissimilem rem, non eandem efficiat: alioqui dicendum foret, eandem nunc Athenas esse, quæ quondam fuere, eandem Carthaginem, eandem denique Romam, vrbes præualidas olim & populos præpotentes: nunc (vt vides) ita incendiis & ruinis deformatas, vastas, & infrequentes, vtillarum vix memoria aut vestigium extet. Vestri verò Jurisconsulti rem aliter intuentes, licet materia rei mutata, si altera illius loco suffecta sit, dummodo eadem species maneat, eandem rem dici putant: credo quia nihil officii aut repugnat, quare illud ex constitutione iuris idem censeretur non debeat. Etenim si in demortui loco suffectus est iudex, vel si testamento quispiam gregem legauit, seu quid aliud arbitrare, liceret quod prius erat, mutatum sit, & aliud illius loco suffectum: quia non propterea mutata testantis voluntas probatur, ex qua iuris constitutio pendet, eandem rem censeretur proculdubio facit. Ubi enim ratio legis inest, ibi idem iudicium, bonum & æquum est. Quod apud physicos, qui rem acutius intuentur, & magis hæc ad viuum refecant, cum sint rerum scientissimi, & artium periti, non ita receptum est. Leges enim quod probabile est, quantumque æquitas & ius suadet, sequuntur: Physici verò, quantum veritas & ratio necessariò conuincit, efficiunt. Ex hoc igitur effici cogique potest id de quo disceptabatur, nauim quæ mutata veteri materia, ex altera coaptata est, quia non eadem substantia subest quæ pridem fuit, licet vestri Jurisconsulti aliter sentiant, tamen secundum physicas rationes eandem non esse, nec censeretur: quia mutata materia vel substantia, diuersam, vt dixi, non eandem rem facit. Hæc Hermolaus admodum facundo, vt erat, ingenio, multa que cum elegantia verborum, apud complurculos qui aderam, dum cœnulam nobis daret, scire subtiliterque dissecebat.

GENIALIVM DIERV

Gentium diuersarum mores in condendis humanisque corporibus defunctorum, & qui Romanorum vsu fuerit.

CAPVT II.

*Romani ini-
tio humi co-
debant, non
cremabant
corpora.*

*Cornelius
Sylla primus
crematus
Roma.*

*Thales mos
sepeliendi.
Heraclisi.
Carthagi-
nensium, Sy-
riorum &
Ægyptiorū.*

*Condita
corpora.
Succuse-
dri.
Teda.*

*Pythagoreo-
rum sepe-
liendi mos.
Lycurgi sen-
tentia de*

ROMANOS olim ab ortu vrbis defuncta corpora hu-
mi condere, neque cremare consueuisse, illud argu-
mento est, quod Numæ Pompili corpus in area lapidea
post multa secula à Cneo Terentio in Janiculo inuentum,
veterustissimi authores tradunt. Postea quum longinquis
bellis defunctos erui cognouisset, vt igni cremarentur,
decreto sanxerunt. Primus ex patriciis Cornelius Sylla
traditur, qui decedens igni se cremari voluit, veritus ra-
tionem. Nam ipse corpus Marii & eruta ossa subuertit, &
in Anienem misit. Inde mansit diu defunctos cremandi
consuetudo: à qua sequitis temporibus dum Antonini
Cæsares imperitarent, desitum fuit. Tunc enim illo
more abrogato, denuò corpora humi condere cœpere, ex
instituto Thaletis, qui cum omnia ex aquis constare dicat,
defunctos terræ mandari iussit, vt humore dissoluantur.
Heraclitus verò igitur, tanquam ad originem suam reuer-
tantur: quippe cum omnia ex igne constare diceret. Car-
thaginenses verò cum prius terra obruerent fatis defun-
ctos, postea à Dario admoniti, mutato consilio igni tra-
didere. Apud Syros & Ægyptios condendi & non cre-
mandi corpora, medicataque cadauera asseruandi in lo-
culis, vetustum morem inualuisse accepimus. Condebant
enim cadauera myrrha, aloë, cedro, melle, sale, cera, bitu-
mine & resina, odoribus & vnguentis delibuta. Ex succo
enim cedri exanimum corpus seruari, sicut viuientia cor-
rumpi, haud dubiè perspectum est. Sudore quoque ligni
tedæ concisæ & furnis adastræ, apud eisdem mortuos de-
libutos, seruari prodiderunt, ita lineamentis integris, vt
viui apparerent: quod ab exteris regibus vsurpatum acce-
pimus, vt eorum corpora non cremarent, sed diffusa o-
doribus tumulo inferrent aut humi conderent. In tan-
tumque odores ad defunctos pertinere creditum est, vt
quauis cremarentur, vnguenta tamen & odores flam-
mæ inicerent. Pythagoræi non vguentis, sed foliis po-
puli, myrti, & aloës stipati humi mandabantur, sicut M.
Cato condi & humari voluit. Lycurgum legimus nihil
cum mortuo sepeliri mandasse, sed puniceo amictu vela-
tum,

rum', & oleæ fronde circumdatum, terræ mandari voluit *sepultura.*
 se, Albanis pecuniam cum mortuis sepelire in loculis *Albanorū.*
 mos erat. Taxilis, Brachmanis, & Iberis, vulturibus defun- *Taxillorum*
 ctæ corpora obicere. Bachæis, quæ apud Colchos & Iberos *Brachma-*
 gens est, agnatos morbo extinctos, velut ignavos & de- *num.*
 generes, igni tradere: in bello autem absumptos, tanquam *Iberorum.*
 fortes & strenuos, obicere vulturibus Parth. & Magi pro- *Barchæorū.*
 cul à nostro orbe siti, honestissimam sepulturam vulgò *Parthorum.*
 auium aut canum laniatus putauere, nudaque tantum ossa *Magorum.*
 quæ supererant, terræ mandare assuèrant. Sicut apud Hyr- *Hyrcanorū.*
 canos, quorum horrida & inculta vita est, aliasque gentes *canes sepul-*
 indomitas, canes pro sepulchro, fuere, qui sepulchrales di- *chrales.*
 citi. Hos affluenti cibo nutriebant, & suos quisque canes
 parabat in vita, à quibus mortuus laceraretur, atque hoc
 eximium & solenne putabatur funus. Persæ fato defun- *Persarum.*
 ctos, cæra circumlitos, vt maximè diuturai essent, domi
 condebant. Assyrii in melle, regum verò in paludibus. *Affriorum*
 Humi verò tradere, aut igne cremare, capitale fuit. Esse. *Essedonum.*
 donum traditur mos, vt parentum funera cantibus prose-
 quantur, mox cæteribus propinquorum aduocatis, quod
 dictu auditque fœdum est, ipsis cadaveribus immixtis
 ouillis carnibus vescantur. Id quod ab Indis & Massage- *Indorum.*
 tis vsurparum ferunt, quorum prodigiola inmanisq; e na- *Massagera-*
 tura est: nam senio confectos in frustra cadere, illorumque *rum.*
 carnibus immixtis pecudibus vesci assuèrere. Id quoque
 apud Derbices persicam gentem, & cum Hybernis effe- *Derbyi &*
 ratu hominibus commune fuit, vt parentes & affines qui *Hybernorū.*
 succubuerunt, comesse, pietatis maximæque potestatis mu-
 nus putarent: quod Chrysippus philosophus probauit,
 & literis proderè non dubitauit. Fuitque proditum, eos-
 dem Derbices in more habuisse, viros certam progressos
 ætatem, more hostiarum: immolare ad aras, mulieres verò
 senescentes prævocare. Tradunt Hyperboreos illos peni- *Hyperboreo-*
 tissimos, qui in extremo orbis tractu siti sunt, homines *rum.*
 gentis barbariæ, & omni humanò generi infociales, eos
 qui longo æuo vixerunt, post epulas & familiare conui-
 uium fertis redimitos, ex rupe abrupta in mare dare præ-
 cipites quæ lex in Corde insula ad Hellespontum fuisse tra-
 ditur, vt supra l. x. annos nati, aconito, vitam finire co-
 gantur, ne ipsi desides & ignaui, fortium virorum ciba-

GENIALIVM DIERVM

riaabsumerent, locumque & partes aliorum occuparent.

Cassiorum. Quod de Capis quoque memoria proditum est; nam si-
li parentēs septuagenarios domi clausos, aut in loca incul-
ta & deserta, intimasque solitudines expositos, vel fame
eneatos, siti & inopiā conficere; celebre funus putarunt.

Scythiamos. In Scythia gens est, quæ parentum cadauera inter niues
& glaciem truncis affixe arboribus detineant, illa terræ
mandare, pro scelere proque flagitio arbitrati. In Phry-
gia mortuos sacerdotes non defodiunt, sed super lapidibus
decem cubitis erectos, sublimes constituunt, sicut Nasa-
mones, qui sedentes mortuos statuebant. Thraces quoque
fama est & Indos, ætate confectos, illos præcipue quibus
studium sapientiæ fuit, incensis rogis mortum oppetere,
& sine aliquo funerum apparatu, lætos se flammis ini-
cere, non refugere, nec formidare. Alios inibi homines in
alio tractu orbis intonsos & incultos, ultra Arabes & Æ-
thiopes, parentes & sibi coniunctissimos, in litioribus,
ita vt fluctibus operiantur, sepelire, ipsosque Æthiopes
ad certos annos vitam producere, quæ exacta, diuerso
quique fungatur fato, exanimæque corpora vel in flu-
men delicere, vel vitro operta, ita vt integra spectentur,
& posteris spectaculo sint, asseruare. Præones & Itagna,
Ichthyophagi in mare defunctos abiciunt. Troglodytæ
paliuri virgis, mortui ceruicem cum pedibus alligantes,
efferunt: deinde cadaueri lapides aggerentes, cornu ca-
præ inibi ridentis apponunt, hoc pro exequiali pompa,
proque funere existimantes. Quod à Gymnasiarum inco-
lis usurpatum legimus, vt incisa & defecta cadauera in vr-
nam imponent, de superque ingentia saxa accumulent. A-
rabum verò mos proditus est, vt regum & summorum du-
cum elata cadauera in loca terra & inculta stercore ob-
ruant, ac cæno & limo aggesto terræ imponent. Panebii,
si quando res moritur, corpus quidem defodiunt, caput
verò auratum in templo augustissimo consecrant dicant-
que. Sicut Saitanis reges qui imperitarunt, iuxta septa
templi sepelire assuetum erat, hoc sepultura genus opri-
mum & pietatis vltimum officium æstimantes. Lotopha-
gis nulla sepulchrorum habetur cura, sed defunctos in
mare deliciunt, parum referre arbitrati, igni, terra, vel aqua
dissoluantur Apud Athenienses & omnem ferè Græciam

cor-

corpora non
funebri veste
musmos fuf-
thenienses or-
occidentem v-
luat. Maxim
theniensibus
ita vt qui illo
dignos putar
uali pugna in
supplicio affe-
sequi ne qui
strata exquir
mulo public
magnæ cura
ens, ne duos
totum sublit
Cimon Mile
prium fe pr
Cares mort
tot pisces in
qui humare
mero tot ob
virtutis & x
prisci corpor
tunica: quia
ges verò exi
unt: vnde d
ponant, aut
guli incoler
quos domes
ge duodecim
rentur, gra
In vrbe nes
umphasset
vel armis r
honoris ca
pud Spar ta
in vrbe & f
Atheniensi

corpora non cremare, sed terræ condere, & sepelire cum funebri veste. Phrygius verò igni imponere, antiquissimus mos fuisse proditur. Sed in humanis corporibus, Athenienses orientem versus, Megarenses & Phœnices ad occidentem vertere solebant. Aphri verò, ut Græci sepeliunt. Maxima autem sepeliendorum cadaverum cura Atheniensibus fuisse fertur, præcipue bello peremptorum, ita ut quillos inhumatos relinquerent, quous supplicio dignos putarent. Idcirco summos duces, quia casus naturalis pugna in mare deiecerant, grauibz potnis & capitis supplicio affecere: quibus cum peremptorum corpora assequi nequibz illorum ossa & dissecta membra passim strata exquirere, & humo tegere, defunctosque in acie, tumulo publicè extructo quotannis pro concione laudare, magnæ curæ fuit: adeò ut Nicias cum exercitu iter faciens, ne duorum militum inhumata cadavera relinqueret, totum subistere agmen, donec humarentur, iussit. Et Cimon Milciadis filius, ut pater sepulchro conderetur, capitiuum se præbere non dubitavit. Traditum quoque est, Cares morte sublatos milites, armatos sepelire: & Sindos tot pisces in sepulchris mittere, quot hostes confecisset, qui humaretur. Sic, Iberi post hostium interfectorum numero tot obeliscos apponunt, hoc insigne testimonium virtutis & expertissimum decus arbitrari. Condebant enim præsci corpora vel arcis lapideis, vel fictilibz cum funebri tunica: quia nudum iacere cadaver, pro flagitio erat. Reges verò externis differtis odoribus, in montibus sepeliunt: vnde deductum, ut illorum sepulchris pyramides apponant, aut columnas, Romani verò in domibus quas singuli incolebant, dolis aut vasciculis: quæ ex causa lares, quos domesticos vocant deos, colere cœperunt. Postea lege duodecim tabularum, ne in vrbe sepelirentur, neque vrentur, graui fuit documento sancitum, cuius verba sunt: In vrbe ne sepelito, neque vrito. Cineres tamen eius qui triumphasset, aut Imperatoris, qui hostes bello domisset, vel armis rempauisset, in vrbem ferre licebat: quibz hoc honoris causa, ut in foro conderentur, tributum est: licet apud Spartanos secus longè seruati sit, Lycurgi lege, quibz & in vrbe & secus deorum templa sepelire permissum. Nō sic Athenis: nam in campo extra vrbem tumulus erat, in quo

Phrygius.

Megarensium.

Phœnicum.

Aphrorum.

Atheniensium

in sepelitis

corporibus

cura.

Nicias.

Cimon.

Carummos.

Sindorum.

Iberorum.

Corpora quo

condebantur.

Romanorum.

Lex de mor-

tibus in vrbe

non sepeli-

endi.

Spartanorum.

Atheniensium

GENIALIVM DIERVM

*Corinthio-
rum.*

*Dio Cynici
sepulchrum.*

*Loca genti-
lisiorum se-
pulchrorum
Romanorum.*

columnæ extabant, in quibus defunctorum nomina, per singulas tribus, qui illic conditi erant, continebantur. Corinthi quoque extra urbem maximorum virorum monumenta fuere. Inter quæ Diogenis Synopenfis, quem canem Græci cognominarunt, sepulchrum visebatur. Reliqui vero in agris quisque suis, aut in fundo suburbano, seu auito & patrio solo ex senatusconsulto Cneo Duillio Cos. Romæ humari consuevere. In quibus sepeliendi licet toti generi & familiæ ius esset à principio, postea vñ in familia ius sepulcri non descenderet, recentiore cura prouisum fuit. Frequentius in Flaminia aut Latina via, ac suburbis & anfractibus viarum, Romanorum gentilitia sepulchra fuere. Ibique Calatini, Scipiones, Seruili, & Metelli, aliorumque honestissimæ familiæ condebantur: ad quæ vasa figulini operis, nonnunquam arma militaria, ensesque & libellos, aliaque quæ defuncto cordi in vita fuerant, quorumque effici studio tenebatur, ferre, & eod. sepulchro tegere assueverant, ut ea, quæ viui dilexerant, vna conderentur. Memini dum Romæ agerem, in vetustis sepulchris, quæ in via Appia plurima visuntur, inter ædificia hortosque, interque coagmenta lapidum, erutum cadauer fuisse, multo æuo vetustum, adolescentulæ mulieris facie, capillo, oculis, naribus, & reliquis lineamentis prorsus integris & incorruptis: nisi quod vestigia liquam inum & vnguentorum, quibus delibutum fuerat, apparebant: recenti specie, inscripti-
one nulla, qua nomen defunctæ innotesceret. Pomponius tamen vir, ut in ea ætate, veterum literarum impense doctus, Tulliolam M. Tullii Cic, filiam, de cuius obitu ad Seruium Sulpitium sunt epistolæ, aut Priscillam Abscantii, de qua Sylua Papinii extat, fuisse augurabatur. Id quibus argumentis asseuerares, cum nulla inscriptionis vestigia extarent, prorsus nescimus.

Consularia comitia per quos fiebant, quæve potestas consulis, quantumq. ius & qua dignitas foret.

CAPVT III.

Comitia consularia per quos fiebant.

COMITIA Consularia nouis consulibus creandis non modo per consules haberi, sed per interregem, nonnunquam absentibus Consulibus, alterum Consulem, cuius erat fors, ut comitiis præesset, ex prouincia euocari, aut

ri, aut si mor-
publ. aucto-
præset, l.
sulem ex pat-
illum cui mi-
forent, quiq.
dictatorem
asse, & in m-
dictatura se-
non solum d-
defuncto co-
dubium est.
rias & tribus
quamuis sin-
que habita-
patricios, se-
æuo succed-
sulum inu-
tia fuere: e-
eoque pleb-
ad capesse
dicandum
aliquo rati-
tunc cum p-
mobello J-
termisum
sturam, æ-
sent, ad con-
eos qui null-
busque ma-
uenimus.
tor dictus, l.
lum antea
peius Mag-
quam alie-
Quorum n-
les, in fa-
mani desig-
turpissim-
sape nomi-

ri, aut si morbo vel necessitate impediti, commodo rei-
publ. auocari non possent, dictatorem dici, qui comitiis
præfesset, sæpè rescriptum est. Dicebat enim dictator Con-
sulem ex patrum decreto, nonnunquam ex opinione sua,
illum cui militares & ciuiles artes, ac imperatoria consilia
forent, quique è republica magis esse videbatur. Tamen si
dictatorem comitiorum causa aliquando se consulem cre-
asse, & in magistratu fuisse legamus, qui comitiis habitis
dictatura se abdicabat. Eadem verò comitia Consularia,
non solum cum vtrunque Consulem fieri, sed cum altero
defuncto collegam cooptari oporteret, sæpè indici haud
dubium est. Ipsisque comitiis plebem interesse, ac centu-
rias & tribus in campum aduocari frequenter inuenimus:
quamuis sine plebe per patres scientesque patrum plerun-
que habita legamus. In quibus etiam absentes non modo
patricios, sed plebeios Consules nominari licuit. Tamen si
a quo succedente ex longo interuallo nobilitas adeò con-
sulatum inuasit, vt soli patricii, penes quos maximæ diui-
tiæ fuere: eiecta plebe, ad consulatum assumerentur. Ad
eoque plebs obnoxios summissit animos, vt nulli plebeio
ad capeffendos consulatus, & intermissum honorem ven-
dicandum animus fuerit: à qua impotentia nobilitatis post
aliquo tannos, vrgente belli discrimine, patricii desinere,
tunc cum percussa nobilitate Caius Marius nouus ho-
mobello Jugurthino consul factus, plebi Romanæ in-
termisum diu consulatum restituit. Et tamen si nisi quæ
stutam, ædilitatem & præturam per gradus antea gessis-
sent, ad consulatum nulli admitterentur: plerunque tamen
eos qui nullos antea curules gesserant magistratus, qui-
busque mandatus honor non fuisset, consules creatos in-
uenimus. Caius Claudius Cento comitiorum causa dicta-
tor dictus, P. Seruilius Quirtilium Galbam, qui nul-
lum antea honorem gesserat, Consulem creauit. Et Pom-
peius Magnus ex senatus consulto legibus solutus, prius-
quam alicui magistratui præfuisset, Consul factus est.
Quorum nomina, postquam comitiis relati erant Consu-
les, in fastis & annalibus (vnde & tempore & annos Ro-
mani designabant) in primis annotate soliti sunt, ex quibus
turpissimorum Consulum propter flagitia & dedecora,
sæpè nomina inducebantur: id quod actis testabatur.

*Consul se di-
ctatorem
creauit.*

*Nobilium
consulatus
ambitio atq;
inuasio.*

*Consulatus
ad plebem
reuelutio.
Consules sine
magistratu
alio praece-
dente creati.*

GENIALIVM DIERV

*Collega con-
sulis.*

*Consules bi-
ni apud Ro-
manos.*

*Reges bini
apud Iberos
& Carthag.
Præfecti &
reges bini a
pud Lacedæ.*

*Lycurg. per
ordines reip.*

*Spartana
curâ diuisit.*

Achai.

Athenienses.

Prytanes.

Chaones.

Megistanes.

*Cosmi Ca-
ramanges.*

Is verò qui consul dictus designatusque fuerat, antequam magistratum iniret, collegam sibi sæpè nominabat, quod è repub. videbatur, vt positis simulationibus, vna mente, consilio ac virtute, nec sædo certamine, & per dissidium, quod praua ambitio solet respub. ageretur, vtque ex voluntate sua Consul quem maxime appeteret, collegam haberet. Nonnunquam senatus collegam dixit. Sæpius verò ipsis comitis duo fuere creati Consules communi studio voroque. Erant ergò Romæ bini Consules potestate pari, sicut apud Iberos bini deliguntur reges: alter qui iura daret, alter qui populis præficeret, & Carthaginensibus duo annui reges præfuere, quæ Suffetes dicti. Aliquando iudicum ordo præfuit, quierum & personarum ius habebant. Et Lacedæmoniis bini præfecti, mox bini reges nomine magis quàm imperio, ex Procli & Heristenis familia primo postea ex Eurytionis & Agidis: demum ex Heraclidarum genere, pari iure & imperio non dissimili imperitarunt: tamen si Lycurgus reip. curam per ordines diuiserit. Quod apud Achæos simile accepimus, vt binos prætores annuos sibi præficeret, qui publicas res simul & iudicia curarent: aliquando decem, quas *ἡμισυγῆς* vocabant. Athenienses verò post eiectiones triginta tyrannos, qui plures quàm mille quingentos ciues indemnatos necauerunt, neque sinebant cognatos funeribus adesse: decem qui præessent, per Thrasylbulum acceperunt: mox ipsi à Pausania eiectionis, Prytanes numero quinquaginta præfuere, quæ pars decima senatus erat, quorum numerus quingentorum fuit. In quo obseruatum est, vt nemo ex genere Athamantis, natu maximus, Prytanes fieret: qui etiam Rhodi summus erat magistratus. Apud Chaones autem annui magistratus ex primoribus ciuium deliguntur. Armeniorum Megistanes, Cretensium Cosmi dicti sunt: sicut Persarum, Magi & Caramanges, qui loco prætoris erant. Bæotus vnde cum summæ rerum præerant, qui pacis bellicque temporibus ius dicebant. Qui quidem Consules, etsi pari honore essent: non tamen simul insignia consulatus, aut imperium habebant. Nam postquam Iunius Brutus, eiectione Tarquinio & regibus exterminatis, cum Collatino Consul creatus est, licet omnia iura insignia, quæ apud reges erant populus Consulibus concessa voluerit, tamen ne duplicatus

terror

terror videret, cautum
rium habebat
ad vnum
luere. Id
respub. ite
non habebat
quebantur
denud. Et
veluti capi
tum fuit,
aut si num
aut si omni
tamen qui
ineunti pr
tus insigni
prætexta,
Consul fuit
dictaturat
bitantur.
lum, ne in
ret. quam
promulgat
nabantur,
ve: quos
ret: vel si
sortem se
tur, vt leg
cias delig
agipotera
tamen v
exercitu
men deli
ri, aut
erero sen
fecturi Q
facile li
Inter qu
ti, & fe
comping

terror videretur, si apud vtrunque consulares fasces videret, cautum fuit, ut apud alterum, cum videlicet, qui imperium haberet, fasces essent. Ideo alternis mensibus, modo ad vnum, modo ad alterum Consulem fasces transire volueret. Idemque sequentis temporibus, dum imperium & lem.

respub. stetit, seruatum est. Sed tamen quo mense fasces non habebat, accensus apparebat Consuli, lictores verò sequebantur: quod intermissum, diu postea Cæsar reuocauit. *Virri prius* denud. Et quāuis Consuli antiquiori fasces darentur prius, *darentur* veluti canitiem & annos venerantes: postea lege Julia cautum fuit, ut ei qui plures liberos quàm collega haberet, aut si numero pares essent, qui maritus foret, præferretur: aut si omnia essent paria, antiquior fasces acciperet. Eos

tamen qui secundum gererent Consulatam alteri nouum inuenti præferri haud dubium est. Erant ergo Consularis insignia, duodecim fasces, lictores totidem, purpurea prætexta, curulisque sella. *Consulatus insignia.* Quin etiam eum, qui antea Consul fuisset, iterum & sapius Consulem creari: & qui dictaturam gessisset, in Consulem assumi posse nemo dubitauit. Q. tamen F. Maximus legem tulit ad populum, ne intra annos decem eundem Consulem resciceret.

quam legem consensu tacito abrogatam, Sylla iterum promulgauit. Creatis ergo Consulibus prouinciæ nominabantur, ut eas vel ipsi inter se compararent, sortirentur ve: quos ire ad bellum, quos præesse exercitibus oporteret: vel si in deligendis prouinciis non obueniret, extra sortem senatus decerneret. *Lex à Labio lata.* Quod lege curiata cauebatur, ut senatus contra legem Cuiatam sine sorte prouincias designaret: aut si senatus auersaretur, per populum agi poterat, ut extra ordinem Consuli prouincia daretur: tametsi vtrunque Consulem in eandem prouinciā cum exercitu profectum quandoque legamus. Optionem tamen deligendæ prouinciæ extra ordinem collegæ dari, aut suam sortem permutare cum collega abique decreto senatus, antiquo more non licebat.

Ad quas profecturi Consules, sic æs hostiis & sacrificio perfectum non facile litarent, sæpè diffuso tempore ire superfluum est. Inter quas fuere minores prouinciæ, pauci momenti, & ferè defamatissimæ, ut sylvarum colliumque, ne compingendis nauibus materia deesset, & frequens ad omne

Prouinciæ rum sortitio inter consules.

Lex curiata.

Prouinciæ minores.

GENIALIVM DIERVMI

omne genus operum materia suppeteret. Consules vero nominatos, ab ipso inito magistratu legiones cum collega partiri, ac Iouis Optim. Max. templum adire, senatum habere, eumque de provinciis, deque omni statu reipub. consulere, Latinas ferias indicare, Junonisque Sospitæ, & Joui Latiali solenne sacrum in Albano facere: in quo carnem Latinis populis diuidere mos erat, sæpè per spectum est, indeque auspicato ad vota nuncupanda in Capitolium ire, votisque nuncupatis, paludatos vel trabeatos in veste regia, prosequentibus primoribus patrum in provinciis quisque suas proficisci: & prius quam ad hostes ducerent legiones, ad populum concionari de provinciis, de administratione belli, & quam spem de se polliceri possint, referre solitos inuenimus. Ex omnibus quoque magistratibus solos Consules, dictatores, prætoresque, consularibus auspiciis creatos, antequam adeant magistratibus, Lanuui Vestæ & penatibus rem diuinam facere tradunt. Quibus in bellum profecturis militaris supellex consulari maiestate digna, scribæ, librarii, præcones, apparitores, nulli & tabernacula publicè dabantur. Quæ quidem paludamenta mox sequenti Cæsares sibi desumpserunt. Diuus verò Augustus proconsulibus profecturis in provincias, promulus & tabernaculis certam pecuniam subtaxari iussit. Alexander verò Seuerus ituris præsidibus in provincias, mulos, equos, vestes & coquos publicè dabat: in quadruplum illa reddituris deposita administratione, ubi male se gessissent. Athenienses verò duces in bellum prodituri, sertum ex olea sacrum sumere, & vasa quæ ferre iuebantur. Erat igitur consulis officium, domi forisque, ac belli pacisque temporibus toti reipub. consulere, inque custodienda regendaque reipub. totis incumbere viribus, omni denique studio, consilio, fide, gravitate, & robore animi, pro commodis reipugnare. Itaque in exercitu si quæ obeundæ essent expeditiones, legionibus præerant, & summi Imperatoris officioungebantur. Et in vrbe tam de provinciis quam de magistratibus, de fœdere, pactioibus, gerendisque bellis, militibus scribendis, comparandisve: deque statu, dignitate, commodisque reipubl. de communis salute ciuium, & spe bonorum, deque legatorum postulatibus, senatum

Paludamentum & trabea vestes consulares.

Consules, dictatores & prætores in bellum profecturi.

Athenienses duces in bellum prodituri. Consulis officium.

consulere de
tentias roga
soli decern
gitratu am
torem. cens
lem esse iud
Quod leges
regio præsum
lendo, præto
to, nemini p
magistratuum
tatem annua
parento, se
domum cum
cōsulto sena
est, si quiden
sulo senatu
cere tribun
terat. Eund
conciones
cere, & ne
torem dic
rum finis f
rat, legat
ritate senat
bat. Istam
pitalem ve
qua caueba
testatem f
in caput ei
posse, et
guirur, ad
puli iudici
dictatori
legamus
primum d
chum, &
cio popul
ret (quod
periculor

consulere debebat : deque omnibus his singulorum sententias rogare. Sed citra senatus aut populi auctoritatem, soli decernere non licebat. Ipsorum tamen consilio, magistratu amouere poterat, & de gradu deiicere etiam prætorem, censoremque: velaqua & igni interdiceret, aut exulem esse iubere, bella suscipere, supremum ius habere. Quod lege magistratus cauebatur in hæc verba: *Consules regio presumpso imperio, huque præuando iudicando, consulendo, prætores, iudices apparento, militia summum ius habento, nemi in parento, salus his populi suprema lex esto, eundemq; magistratum, ni interfuerint decem anni, ne quis capito, ciuitatem annali lege seruanto, duella iusta iuste gerunto, sociis parento, se & seruos continento, populiq; sui gloriam augento, domum cum laude redeunto, & infra.* Nonnunquam sine cōsulto senatus, Consul magistratu amouisse compertum est: siquidem Flaccus Consul Thermum prætorem in consulo senatu honore priuauit & fascibus. Diem quoque dicere tribuno pleb. & reliquis magistratib. pro imperio poterat. Eundemq; ab omnibus magistratibus comitatum & concionem habere, deque consilio senatus consilium facere, & ne fierent inhibere, atque si è rep. videbatur, dictatorem dicere posse, nulla controuersia est. Cumque honorum finis sit consulatus, totiusque imperii maiestatem gerat, legatis vñdecunque in curiam admissis solus ex auctoritate senatus, responsa dabat, legemque ad populum ferebat. Is tamen quum de capite ciuis agebatur, pœnam capitalemve noxam inferendi ius non habebat, lege edita, qua cauebatur, vt à Consulibus (ne per omnia regiam potestatem sibi vendicarent) impunè prouocatio esset, nève in caput ciues Romani, nisi populi iussu, animaduertere possent. Tunc enim qui noxæ capitis reus, sceleris coarguitur, ad populum produci debebat, & dicta causa ex populi iudicio de capite ciuis cognitio dabatur. Nam soli dictatori & populo ius de nece ciuium datum est. Tametsi legamus Opimium Consulem contra instituta maiorum primum dictatoriam sibi vim vsurpasse, Caiumque Gracchum, & Fulvium Flaccum, aliosque ciues, absque iudicio populi necasse. Si tamen consuli senatus permitteret (quod in summis reipublicæ casibus, & magna mole periculorum fiebat) vt caueretur, ne quid respublica detrimentum

Consulatus potestas.

Consul de capite ciuis nullum, ius.

GENIALIVM DIERV

trimenti caperet, tunc de nece ciuium decernendi, illoſque omnibus modis coërcendi, belli gerendi, domi ſorſique ſummum imperium habendi ius dari cenſebatur. Ipiſi tamen conſuli Romanum ciuem, etiam ſenatorem, in carcerem duci iubere, & multam irrogare facultas erat. Quod ſi quis parum iuſto nuncio multam irrogatam, aut indigno iniuriam factam querebatur, alterius Conſulis opem implorare, ad eumque prouocare licebat, ipſique collegæ interdicens, inhiſcendique ne quid ſecus fieret, ius erat atque poteſtas. Quod ſi quæ cauſæ prætoriam excederent cognitionem, de his quoque apud Conſulem iudicium eſſe perſpicuum eſt. Et quāuis tanta poteſtas Conſulis foret, eoque excellentiæ & felicitatis creuerit, vt totius rei publ, & imperii ſummam gereret, ſiquid tamen impotenti animo contra rempub. motus fuiſſet, poterat ei ante tempus finiti honoris conſulatus abrogari, & de gradu deiici, ſicut multis exemplis perſpicuum extat. Q. Cincinnatus dictator, L. Minutius conſulatu abire iuſſit, & imperium illi abrogauit, quod eius ignauia caſtra hoſtes obſederant, & penè expugnarent. Fuitque literis memoriæ proditum, quod in prouinciam proſectus conſul cum exercitu, inde decedere, aut præſidium dimittere, vel in aliam prouinciam ducere iniuſſu ſenatus minime poterat, idque lege Julia ſub graui documento vetabatur, ne Conſuli ſua ſponte bella gerere, aut in regionem prouinciamque ſibi non decretam ſine authoritate patrum & iuſſu populi accedereliceret. Quod tamen apud Spartanos reges ſecus fuiſſe conſtat. Illiſenim in quamcunque prouinciam regumve ſuo arbitratu bellum gerere, copiasque deducere permittitur, etiam ſine conſulto ſenatus. Hoc quoque memoriæ datum eſt, poſt binos Coſs, quos ab initio exactis regibus continua ſerie creatos nominamus, ſemel apud vnum imperium conſulare ſteſiſſe, tunc cum vrgente diſſidio Pompeii & Cæſaris, ſenatus ne quid reſpub. detrimenti caperet, vnicum Conſulem Cneum Pompeium dicere coactus fuit. Iterum Syllæ temporibus, Cinna interempto, ſolus Carbo geſſit conſulatum. Quinetiam illud proditum eſt, Conſulem initio creatum, ne magiſtratum iniret, præterquam

*Conſulibus
iniuſſu ſenatus
prouincia
diſcedere
non licebat.*

*Spartano-
rum reges.
Penes vnum
conſulem
imperium
conſulare.*

[religio-

religione. et
que imperio
factus eſſe
giſtratu, per
pulum, ſole
contra leges
potuit, ex ſu
verbis publi
ſtere dicat
cioneque di
ne ciuium
cebatur. Il
imperium co
quadrageſim
re antea lic
quod dignu
ſulatum gere
uinum in te
tempus ad
iuniori, Sci
uio Auguſt
ris diſciplin
conſulatus.
enim ætatis
minus ſuffra
tus, alioſq
Quos enim
fatis annoru
liuſtribunu
dino Coſs.
rauit, qui
petereſſe
eos qui ſuo
pulſa ad præ
quā per a
ſulatum præ
fectis, & cu
num, & d
reuocati ſo
non eſſe

religione etiam senatusconsulto vetari: & si inisset, vi atque imperio se consulatu abdicare, donec alter rite suffectus esset, iubebatur: quodque Consul abiturus magistratu, peracto honoris tempore coactionatus ad populum, sollemnissimum iniurandum se in magistratu contra leges nihil legisse, & quantum ratione providere potuit, ex sua animi sententia nihil deliquisse, conceptis verbis publicè præstabat. Quod quidem ne quid præposterè dicatur, alioqui præeunte sæpè exhibebatur, cationeque dimissa, cum ingenti comitatu & gratulatione civium stipatus patrum frequentia domum deducebatur. Illud quoque non omittendum, quod licet imperium consulare annuum esset, nullique nisi exacto quadagesimo & tertio ætatis anno consulatum capere antea licuerit: pluribus tamen citra eam ætatem si quod dignum operæ pretium rei publ. præstitissent, consulatum gerere permissum fuit. Nam & Valerium Corvinum in tertio & vigesimo ætatis anno, ante legitimum tempus ad consulatum promotum legimus: & Mario iuniori, Scipioni Africano, Pompeio Magno & Octavio Augusto, aliisque ducibus, ob singularem rei militaris disciplinam & ob candorem ingenii ante tempus, consulatus, aliosque honores delatos comperimus. Neque enim ætatis magnam habebant rationem Romani, quominus suffragantibus meritis, dictaturas & consulatus, aliosque honores meritis civibus demandarent. Quos enim amplissimis ornamentis dignos putarunt, satis ænorum & ætatis habere duxerunt: tametsi L. Junius tribunus plebis, Q. Fulvius Flacco & Manlius Acidino Coss. rogationem ad populum tulerit, qua declaravit, qui, & quibus annis nati, quemque magistratum peterent caperentque. Fuit præterea literis pauditum, eos qui suo anno consulatum peterent, perraro sine expulsa ad præscriptos honores admissos. Qui verò serius quàm per ætatem licet, sine expulsa plerumque ad Consulatum promotos: Consulibusque in provinciam profectis, & cum hostibus bellagerentibus, etiam ultra annum, & donec debellarum cum hostibus: aut à senatu reuocati forent, imperium sæpè prorogari: quos tamen non esse consules, sed velut perfunctos magistratu, pro-

*Iniuradū
consulis pūi
magistratus
desungere-
tur.*

*Ætas con-
sulum.*

*Notandum
hoc.*

*Consulare
imperium
prorogatum*

GENIALIVM DIERV

proconsoles nominari, ipsosque interim falces & listores habere, quoad sibi proconsulare duraret imperium, satis compertum & cognitum est.

Qua sint sigillaria, verbum sepius repetitum apud Scauolam iureconsultum, tertio de legatis.

CAPVT IV.

VERBA Scauolae iureconsulti libro iuris ciuilis respon-
sorum tertio de legatis, haec fuere: Paterfamilias ita le-
gavit, lances numero duas leues, quas de Sigillarib. emen-
dari volo. Is de Sigillaribus leues quidem non emerat: lan-
ces autem emptas habebat, & dictauerat testamentum an-
te triduum quam moreretur. *Quaeritur* est, an haec lances
quas emptas de Sigillaribus habuit, legato cederent, quum
nullas alias de Sigillaribus emerit, nec legauerit. Respon-
di secundum ea quae praeponerentur, deberi eas quas de Sigil-
larib. emisisset. Haecenus Scauola, *Quaeritur* ego e viro docto
multi nominis inter causidicos, quid esset dicere, lances
quas de Sigillarib. emam, dari volo: isque de Sigillaribus, le-
ues quidem non emerat, ac sepius repetitum nomen de Si-
gillaribus quid designaret. Atque ille quum Sigillaria, vasa
esse diceret ad vsum nescio quem praeparata, informia &
impolita, & quaedam nugalia ex auctoritate interpretis,
dum post multa deblaterata verba, quum se quoque in
contextu verborum, & eruendo sensu abstruso dubitare
diceret, haud multo post nactus nescio quam occasionem,
& causatus sibi negotium esse, non aliter explicato dubio
quod quaerebam, discessit atque abiit. Cuius illecebra ad-
moneor, ut pessime cum his actum magnopere censeam,
qui praetermissio Latinae linguae nitore, & cultu verborum,
se protinus ad legum interpretamenta praecipites tra-
dunt, magno errore nimis propterea festinationis. Siqui-
dem hoc primum docendi sunt, quonam modo vim ac
sensu verborum, & iurisconsultorum mentem plane per-
cipiant, ut si quid in controuersiam venit, non praepo-
steros sensus, sed proprios assequamur significatus. Si-
gillaria enim vicum esse Romae celebrem, ubi venum res
venales exponerentur, ibique vasa praecipua, signaque
exquisita

*l. penult. §.
pater. ff. de
leg. 3.*

*Legum stu-
dio si relicto
linguae Lati-
nae nitore in-
epti plerun-
que.*

Sigillaria.

exquisita ar-
de nomen fa-
Suetonius in
sefabrefactum
ram imperat
laria comitau
rum: Apu
poeta confede
exequar ling
Huc pertine
legimus, qui
laribus prop
Ditis Roma
statorem qui
promiserat,
emptas de Si
pturum prop
at, illas quas
forent, lega
Qua delicta
gen

PLATO in
duplicem
nam comme
nitio delinq
cunia, velle
deinceps qu
promptior &
solet, quum
cipienti con
quis audient
poena afficit
betur ut me
dem noxa d
eo effraenat
proposita in
inuitat. E
magnis crim

exquisite artis ex ære argentoque fabrefieri solebant, unde nomen factum loco, notum ferè & peruulgatum, est. Suetonius in Claudio: *Essedum argenteum, inquit, sumptuose fabrefactum, & venale ad Sigillaria redimi, coneidique coram imperauit.* Idem in Nerone: *Sporum Roma circa Sigillaria comitatus est.* Aulus Gellius lib. 5. Noctium Atticarum: *Apud Sigillaria fortè in libraria ego & Julius Paulus poëta consedebamus.* & pleraque eò pertinentia exempla, ne exequar singula, quæ omnium sermonibus celebrata sunt. Huc pertinet quod dies Sigillariorū Saturnalibus adiectos legimus, quibus imaguncula & simulacra venalia in Sigillaribus proponebantur: quæ pro suis capitibus in facellum Ditis Romani deferrebant. Fuit ergo Scæuolæ opinio, testatorem qui lances quas leues de Sigillaribus se empturum promiserat, legasset, & morte præuentus non emisset, sed emptas de Sigillaribus antea habuisset, licet leues se empturum promississet: tamen ne testatoris voluntas irrita fiat, illas quas de Sigillaribus prius emisset, qualescunque forent, legato accedere voluisse.

Quæ delictorum pœna maiorum criminum apud diuersas gentes more & legibus fuerint constituta, & quæ minorum.

CAPVT V.

PLATO in Gorgia, & philosophi plerique non ignobiles, duplicem puniendis peccatis purant esse causam, vnam commonitionis, alteram animaduersionis. Commonitio delinquentis causa fit, quum ei qui peccauit, vel pecunia, vel leui coercitione multa dicta est: quod eo fit, vt deinceps qui deliquit, ad benè honesteque viuendum promptior & emendatior fiat. Ea pœna per leges inferri solet, quum leuiter delictum fuit: vt si iudici aliquid præcipienti contumacius paritum est, vel si prætoris dicto quis audiens non fuit. Animaduersio vero non ipsius qui pœna afficitur, sed reliquorum qui supersunt, gratia adhibetur vt metu pœnæ ne simili exemplo fiant, reliqui eadem noxa deterreantur. Nam delictum quo impunitius, eo effrænatus fit: quia nisi fuerit vindicatum in noxios, proposita impunitas spes mortalium animos criminibus inuitat. Ea animaduersio infertur in viros facinorosos & magnis criminibus obnoxios, vt in reos sacrilegii, maiestatis,

Duplex puniendi peccati causa: Commonitio.

Animaduersio.

GENIALIVM DIERV

*Alia atque
alia pœna
pro facinoris
magnitudi-
ne.*

*Romani.
Latomia.*

*Rupes in fo-
ro Tarpeio.*

Corvus.

*Lethes.
Latomia.*

Theſaurus.

*Barathrum
Domus.*

ieſtatis, parricidii, peculatus, alioſque nefarios & conſe-
leratos, qui propter aliquod inauditum facinus pœnas
ſcelerum iure & lege perſoluunt. Hinc eſt quod pro ex-
ceſſu, pœnæ à legibus conſtitutæ ſunt, aliæ bonorum, a-
liæ relegationis, nonnullæ membrorum, pleræque capi-
tales: vt pro criminis qualitate, legum iudiciorumque pœ-
nis coërceatur, aliquando exquisitis tormentorum ſup-
pliciis in aliquos publicè ſœnitum eſt. Etenim qui in De-
um, aut principem, parentes, aut patriam delinquit, vt qui
patrios Lares focosque, & deos penates, quique deorum
delubra, ſepulchra maiorum prodere, phana peculiari, pa-
rentes occidere non verentur, non vulgari pœna, ſed no-
uis exemplorum modis afficiendos, iura diuina & huma-
na voluere, poſteris documento futuros, vt qui ita affe-
ctos viderint, ne ipſi pari crimine obnoxii ſiant, deter-
reantur. Indicant hoc Romanorum ſecures faſcibus al-
ligatæ: quippe qui leuiter peccantes, ſlagris & fuſtibus:
qui verò grauius deliquere, capitali pœna pleſtere ſo-
leant. Hæc enim Romanis pernulgata pœna fuit, vt le-
uiter delinquentes, nudatos virgis cæderet, aut in lato-
mias darent: qui locus erat cuſtodix deſtinatus, iuxta
Tullianum & forum piſcarium, à Tarquinio Superbo
primum inſtitutæ. Vel ſi grauioribus criminibus obno-
xii, capitalia auſi fuiſſent, tergo & capite luerent, vel de
ſaxo & robore deiicerent. Erat enim rupes vaſta in Tar-
peio foro ſuperſtans: aut ſi ita eſſent nepharii & conſe-
lerati, reſoluto plumbo necarent, vel vno tractos in ſcalas
Gemonias darent præcipites, exemplo Theſſalorum, qui-
bus locus ſupplicio deſtinatus erat, cui nomen corui, ex
quo noxii agebantur in præceps, vnde frequens illud apud
Ariſtophanem, *οὗς ὑπεγίγης*. Perſis verò carcer fuit nomine
Lethes, & domicilium cineribus reſertum, ad quod niſi
moriturus accedat nemo. Syracuſis quoque Latomia o-
pus ex ſolido ſaxo in mirandam altitudinem depreſſum,
& omni aditu obſepro munitiſſimum. Apud Meſſenios
carcer Theſaurus nomine locus ſub terra quadrato ſaxo,
in quo Philocræmenes necatus fertur, tam immanis fuit
& ſæuus, vt neque ventum, neq; auram acciperet. Romæ
barathrum dixere noxiorum cuſtodiam. Athenienſes ſæ-
uiſſimum carcerem, Domum nuncuparunt, ſicut tributo-
torum

torum exa-
gitationem to-
uir carcerem
pauit: alii pro
ſpiritum dix-
pœnam ad-
gebant. Er-
rem & lach-
pud Romæ
tererrimum
Sicut Eth-
locus erat.
iuxta templ-
millus dedi-
bant, Sext-
quoque cuſ-
pe notatum
ſimum de N-
qui quadrig-
illud velut
exemplum
nariæ cer-
minimè fa-
à conſulibu-
to, ſæpe pop-
multa triu-
ta bobus, &
cebat, æſtim-
ſibus: min-
mani reges,
quam in ſac-
dem priſca
buiſſe ſeru-
multa tam-
ret: vt inno-
pœnas. A-
multas in
mel, illatan-
tas, pecuni-
gulis delicti

torum exactionem ciuitatis regimen, miti nomine indi-
 gnitatem temperantes. Quo exemplo Appius decem-
 uir carcerem quem constituit, domicilium plebis nuncu-
 pavit: alii promptuariam cellam, nonnulli publicum ho-
 spitium dixerunt. Spartæ Decas erat locus in carcere ad
 poenam ædificatus, ubi damnatos mortem oppetere co-
 gebant. Et spelunca quam Ceadas vocarunt, quasi pallo-
 rem & lachrymas, terræ caliginis & diri aspectus: sicut a
 pud Romanos Tullianum. Carthagenensib. verò Ancon
 teterrimum fuit domicilium, & apud Cyprios Ceramon.
 Sicut Æthiopibus Macrobiis Heliotrapeza noxiorum
 locus erat. Enere autem Scalæ Gemoniæ in Auentino,
 iuxta templum Junonis reginæ, quod Veis capris Cam-
 millus dedicauit. Unde autem damnatos suppliciiis afficie-
 bant, Sextricium vocarunt, præter quas Laromias, Albæ
 quoque custodiri noxios tanquam loco munitissimo sæpè
 notatum est. Et quanuis à principio originum seuerissi-
 mum de Metio Suffetio sumptum supplicium legamus,
 qui quadrigis distentus in diuersa discerptus fuit, tamen
 illud veluti immitte, præterque legum humanitatem, in
 exemplum deductum non est. Quineriam multæ pecu-
 niariæ certus fuit modus præfinitus, quem transcendere
 minimè fas erat: quippe de multarum æstimatione, tam
 à consulibus quàm à tribunis plebis, sæpè senatus consul-
 to, sæpè populi rogatione cautum fuit, quib. maxima erat
 multæ trium millium & viginti assium, quia plus triginta
 dobus, & duabus ouibus quempiam multari non de-
 cebat, æstimabaturque bos centussibus, ouis verò decus-
 sibus: minima verò, oue taxabatur vna. Sæpius verò Ro-
 mani reges, homicidii conscios arietis damno multabāt,
 quam in sacrificiis deorum expendere consueuere. Siqui-
 dem prisca paupertas ex noxiorum bonis sacra diis exhi-
 buisse fertur: quare supplicia dicta: cautumq; fuit, ne quis
 multam indicendo, bonem prius quàm ouem nominat-
 et: vt innotesceret, Romanis mitiores semper placuisse
 poenas. Apud Athenienses verò seruatum inuenimus, vt
 multas in aram Jouis Seruatoris dedicarent: quam se-
 mel illam remittere non decebat, licet poenas iure debi-
 tas, pecunia redimere fas foret: Platonis exemplo, qui sin-
 gulis delictis denariam multā constituit, vt pro criminis
 excessu

*Deens.**Ceades.**Tullianum.**Ancon.**Ceramon.**Heliotra-
peza.**Scala Ce-
monia.**Sextricium.**Multæ pe-
cuniaria
summa a-
pud Roma-
nos.**Homicidii
multa.**Multa a-
pud Athe-
nienfes.**Platonis de-
multa con-
stitutum.*

GENIALIVM DIERV

Germani.

excessu decuplum pœnæ penderetur. Germanis quoque homicidium certo pecorum numero luebatur: leuiora verò crimina, pecoris, vel equi damno. In metallum vel ad insulas in perpetuum vel præfinito relegare, aut aqua & igni interdiciere, seu ad bestias damnare, frequens etiam Romanis pœna fuit. Illis enim aqua & igni interdicebatur, quibus cōmercium societasque hominum; ne quis eos vrbe, mensa, recto, aut lare reciperet, vetabatur. Ad

Bestiis obicere.

bestias damnabantur nequissimi serui, aut hostes infestissimi, plerunq; homines perniciosi & immanes, qui ob multiplicia crimina defectionesque, indigni venia fuere; quibus in theatro, vt cum immanissimis beluis depugnarent, negotium datum est: qui bestiarii dicti. Nonnunquam ob crimen damnatos, auro effodiendo aut lapidicinis veteres destinarunt, vt vindicti opus facerent perpetuo vel præfinito. Illi verò, qui flagitiis vel tam effemis moribus cooperti fuere, quique eam capitalem noxam ausi, vt his legum vulgaris pœna non satisfaceret, vel ad bestias damnabantur, vel exquisitis tormentorum suppliciis, & ultimis cruciatibus puniebantur. M. Maleolus, matre interempta, Romanorum primus parricidii damnatus, insutus culeo in mare præcipitatus fuit. L. deinde Hostius, post secundum Punicum bellum parricidii insimulatus pari supplicio necatus & concruciatu, pœnas dedit. Manifeste hæc pœna in parricidas adhæc tempora: culeo enim gallus gallinaceus, simia, & vipera cum homine insuitur, & in flumen vel mare detruditur: vt in rixa inferorum animalium, & fœda laceratione corporis, ob tanti sceleris immanitatem diro cruciatu vulnere interimatur: vtque ab omni elemento repudiatum cadaver, inquieto labore & perpetuis fluctibus agitetur. *Aegyptii.*

Aegyptii.

Aegyptii. adeo parricidas infectati sunt, vt eos per singula membra acutis calamis impeterent, mox minutissimis ictibus concussuati super spintrum acervos comburerent. Si verò pater filium occidisset, vt continuo triduo circa defuncti corpus genitor assiduus filii spectator esset sancuerunt: nulla iustiore pœna, quam facinoris conscientia ipsum puniri arbitrati. Lusitani parricidas sinibus eiectiones saxi opprimunt. Persæ patris occisorem nothum putant Iulius verò Cæsar præter præscriptas legibus pœnas parrici-

Vbi pater filium occidisset.

Lusitani. Persæ.

parricidas b
& Romulus
neminem
qui tantum
sacriligos st
meriti aut co
ricidas & m
liti essent, o
minum sum
gissent. Q
veruserat m
pita & vicos
de saxo præ
monias deie
tendis facin
quos Areopa
ci oratione
litium cont
die iudicab
diuersum a
non videre
signarent.
nibus: pri
signis osten
causaque de
ciendostrac
ta erat, aut
cum templo
tum est, fuit
causam dici
aut inuidian
conem pro
quàm in ca
tribunal et
diuicand
ges iura da
dicunt: qu
effertur, ac
per sordes
lora concii

parricidas bonorum omnium damno multauit. Solon
& Romulus nullam in parricidas statuere poenam, quod
neminem tam nefarium & consceleratum aestimarunt,
qui tantum facinoris admitteret. Apud Græcos poena in *In sacrilegos*
sacrilegos statuta fuit seuerissima, vt precipitati vel im- *Græci.*
mersi aut combusti poenas darent. Macedones verò par- *Macedones.*
ricidas & maiestatis reos, qui in principem aliquid mo-
liti essent, obruunt saxis, nec modò facinoris reos, sed o-
mnium sunt deuota capita, qui illos quouis gradu conti- *Qui in rem-*
gissent. Quod si quis in repub. hostilia molitus esset, pub. hostilia *pub. hostilia*
vetus erat mos, vt furca ceruici inserta nudum per com- *moliti essent.*
pita & vicos ducerent, virgisque ad necem caderent, mox
de saxo præcipientem agerent, aut vincto tractum in Ge- *Externa:*
monias deiicerent. Apud exteros autem in animadu- *Areopagita.*
tendis facinoribus dispares mores ritusque fuisse. Nam
quos Areopagita capitis agebant, tacentes ipsi & nulla tru-
ci oratione aut efferati odio sententiis afficiebant: ipsique
litium controuersias noctu & obscura luce, nunquam
diuersum agit, tantum modo facta cognoscerent, personas
non viderent. Quare Thebani vt incorruptam iustitiam
signarent, nec variari gratia, iudicum imagines sine ma- *Judicum &*
nibus: principis verò, sine oculis in foro proposuere: vt principis *principis*
signis ostenderent, iudices affectibus capinon oportere: imago apud *apud*
causae definita, damnatos vndecimuiris poenis affi- *Thebanos.*
ciendos tradebant, quibus publica poena frequens, cicu-
ta erat, aut venenum. Is verò Areopagus, Athenis vicus *Areopagus.*
cum templo Martis, in quo primum capitis iudicium la-
tum est, fuisse dicitur. Apud quos fuit lege cautum, vt qui
causam dicit, ne proœmio vtatur, nec ad miserationem
aut inuidiam adducat: quippe mouere affectus per præ-
conem prohibebatur orator: ne cui plus in misericordia *Bithynii,*
quàm in causa spei esset. Bithyniis è conspectu Solis *Babyloniis.*
tribunal erat, quòd illum tanquam sacrosanctum, causæ
diudicandæ præesse dicerent. Apud Babylonios, vbi re-
ges iura dabant, quatuor aues è tecti culmine pendere
dicunt: quæ fortunæ varietatem, & ne se supra hominem
efferrer, admonerent. Cambyfes verò in sede, vbi iudex
per sordes insitè iudicarat, ipsius detractum corum in
lora concidit, & tribunal ornauit. Fertur Darius Sando-
cem

GENIALIVM DIERVm

Animaduerm cem *Eolidis* præfectum, quòd pecunia corruptus iniu-
fio in corru. stè iudicarat, cruce affectile. Nero quoque edicto cavit, ne
pros iudices. patroni causarum mercede aut muneribus patrociniis
Areopagi adessent. Tantique *Areopagus* fuit, vt *Heroas* & semi-
estimatio. deos illuc in iudicium aduocatos dicerent, & *Pisistratus*
in eo iudicium subire non dubitavit. Quod post aliquot
ætates quum propter continuas clades & belli mala ferè
destitutus esset, *Cimon Atheniensis* in pristinum illum

Lacedæmo- splendorem lucemque restituit. *Lacedæmonii* quoque,
nii noctu son quos mortis supplicio dignos putarunt, noctu, non die,
res pledebāt. pledere consueverunt. Causas verò iudices occlusi, ne-
minem videntes, exclamare conacionis iudicabant. Quod

Roman. æquè apud Romanos ferè comperimus, quibus ante ho-
constituit. ram decimam de absente iudicare ius non erat, neque in-
tra tricesimum diem sortiri dicam, quod lege *Rupilia* ve-
tabatur. Tametsi noctu sumere supplicium de nocente
non liceret, quia nota esse supplicia ad aliorum emendati-
onem publice censuere. Macedonibus saxis opprimere de-
linquentem, antiqui moris erat. Apud *Memphitas* homi-

Macedones. cidii reus ab oppidis & commercio humanum extermina-
Homicidii batur: donec a *Gymnosophistis* expiatus, in patrium so-
apud Mem- lum & Lares proprios restitui merebatur In *Meroë* verò,
phitas, si quid rex deliquit, nulla afficitur pœna, sed cunctis auer-
In Meroë santibus, & quotidianum congressum negantibus, mœ-
rex. rore & tæbe conficitur. *Ægyptiis* fuit in more, vt hi de qui-
bus sumendum erat supplicium, ceruices fune innexas
tenerent, & frangata ora, vt eo insigni pœnas luitare nota-

Supplicio af- rentur: pridieque quàm darentur neci, munuscula & coe-
ficiendi apud nam ex regis mensa acciperent. Quem vsum *Cæsarum*
Ægyptios; temporibus inualuisse legimus, vt quos morte afficere vo-
lebant, illis exquisita obsonia & partem coenæ mitterent;
si verò in dicta causa supplicium sumendum foret, tradito

Æthiopes. libello, supplicium eademque demandarent, vt hoc im-
perata necis prætextus & signum foret. *Æthiopum* tra-

Moyris, abso- datur mos, vt delinquentes aureis catenis vinciant: & quos
lutionis & morti destinassent, per lictorem signum mortis illis rex
ampliationis mitteret: ipsique accepto signo, protinus mortem sibi
symbola per consciscerent, eo generilethi, quod quisque delegerat:
literas. quod apud Romanos quandoque inoleuit, vt in capitis
iudicio, per θ seu χ in vnam coniectas literas, signum
mortis

mortis & ca
& u absolut
fundi, i
que amplia
bus inauspi
menclatura
acie tribun
absolutio
lum indicat
runque fer
vocare non
sortibus au
Lusitani de
circa Cauca
nullum mo
agro exten
tum est.
hanc luit
nulla infig
ma censet
leges sanc
teretur a
nis, vt qu
nis modiu
tus foret.
Quare oc
cipitrem i
vt desertor
rum, aut e
illarum ta
sumant.
agro erip
aut vomer
esset, cap
in rebus
nimis sa
& in hor
id suppli
ris curua
bus allig

mortis & capitis supplicio afficiendum notarent : per
 & α absolutionis : per λ verò & , prolutionis, & diem dif-
 fundi , quum parum sibi liquere de causis significarent, *Z. in sortib.*
 quæ ampliacionis tabella dicta est. Z quoque in sorti-
 bus inauspicata fuit , & mali euentus. Nonnulli in no-
 mencultura militum per ρ superstites , per θ defunctos in
 acie tribunos annotare prodiderunt. Alii calculo cretæ, *Per cretam*
 absolutionis : carbone verò , condemnationis symbo- *& carbonē.*
 lum indicarunt : tamen si iudices Romæ per tabellas ple-
 runque ferre iudicia inueniamus , quæ semel definita re- *Græci per*
 uocare non licebat. Apud Græcos autem alba faba in *fabam albā*
 fortibus auspicata fuit , & boni euentus : nigra verò , mali. *& nigram.*
 Lusitani destinatos neci lapidibus obruunt. Nonnullæ *Lusitani.*
 circa Caucasum gentes , etiam pro criminibus maximis
 nullum morte afficiunt , sed exilio mulctant , vrbeque &
 agro exterminant : quod in Seripho insula , fieri adnota- *Seriphis.*
 tum est. Apud Indos qui maximi criminis reus agitur, *Indi.*
 hanc luit noxam , vt à rege tonderi iubeatur , qua pœna
 nulla insignior fuit : sicut Hebræis vino abstinere maxi- *Hebræi.*
 ma censebatur multa : fuitque Atheniensibus quandoque *Athenienses.*
 lege sancitum , vt qui maximi criminis reus agitur , si sa-
 teretur admissum , impunitate donaretur. Arque Trallia- *Tralliani.*
 nis , vt qui Minyam aut Lelegem occidisset , si legumi-
 nis modium defuncti cognatis exoluisset , e cæde expia-
 tus foret. Alii pro leui excessu mortis pœnam inferebant.
 Quare occidisse ciconiam in Thessalia , aut Ibm , vel ac- *Ob leue cri-*
 cipitrem in Ægypto , capitale fuit. In Cyrenaica lex erat, *men capitis*
 vt desertoris pœna teneretur , qui in gentem vim locusta- *supplicium.*
 rum , aut earum fortis non debellaret. Nam plerumque *Cyrenæi.*
 illarum tanta exoritur vis , vt quicquid herbidum est , ab-
 sumant. Vaccæis quoque si quis vel minimum ex alterius *Vaccæi.*
 agro eripuisset , capite luebat : sicut Phrygibus rastrum *Phryges.*
 aut vomerem subtrahere. Et Indis qui vestigal furatus *Indi.*
 esset , capite pledebatur. Derbices quoque Persarum gens, *Derbices.*
 in rebus diiudicandis adeo seuerissimi fuere , vt pro mi-
 nimis sæpè causis iugularent : apud quos scæda supplicia
 & inhumana delinquentibus sunt dari solita , præsertim
 id supplicii genus , quod disphendomena vocant , vt proce-
 ris curuatis arboribus , & criminoso in deflexis cacumini-
 bus alligato , illis repente laxatis , lacerum corpus in di-
 uerfa

GENIALIVM DIERV

uerfa distraherent. Aliudque non minus calamitosum & ultimum humanorum, vt duabus scaphis fabrefactis, ibique homine occluso, ita vt manus & caput extarent, retro odore, & immunda tabe, ac longo cruciatu hominem conficerent. Apud Græcos quoque in noxios sæpè fœde fatuitum est. Nam ignis & rota, nouissima fuere exempla, & frequens supplicium noxiorum. Leges etiam Draconis tam seueræ disciplinæ fuere, vt pro leuissimis causis mortis pœnam inferrent. Quare verbum Demadis proditur, Draconem non atramento scripsisse leges Lacedæmoniis, sed sanguine: quia seueritate tantum contraxit inuidiæ, vt in theatro apud Æginam populari tumultu omnium conspiratione iniectione multæ vestis præfocaretur. Athenienses quoque olim damnabant reos, non si totam simul legem, sed vel si vnā syllabam transgressi fuissent. Neque prætereundum, quod quidam Æthiopum rex fecisse proditur, vt delinquentium crimina non mortis pœna, sed nasi mutilatione puniret, vt eam oris turpitudinem veritatis, circa conspectus à criminibus abstinerent. Inter cæteros proditus est Persarum rex quidam, qui quum civili tumultu, fœdo esset conuictio tactatus, adeo exarsit, vt totius populi nares rescinderet. Apud Druidas verò & Cercetes Galliarum populos, sacrificio interdiceret, grauissima pœna notabatur. Eos enim quibus ita interdictum erat, inter impios consceleratosque habebant. Ferturque in elephantina Æthiopia sacrilegos hac pœna multari, vt opiusam herbam bibere cogantur, qua pota ira terroribus & falsis imaginibus afficiebantur, vt mortem sibi consciscerent. Et in Perside veneficos plecti, vt in amplo lapide caput impingerent, rursusque alio superinducto illud effrangerent. Apud quos fama est, delinquentes ante regiam expectare iudicium, ibique pro criminis excessu supplicium pati. Neque prætermittendus Sabatus Æthiops, qui etiam in reos non morte, sed vinctos compedibus operi delegando plectebat: aut Mezentius, qui viuum corpus pœtrido cadaueri colligando, immanissimo cruciatu necabat homines. Apud præfatos verò Romanorum, vbi quis noxium & exitiale crimen admisisset, nisi die ad populum dicta, & reo de crimine accusato & conuicto, dieque constituta causæ dictio- nis, causaque populi iudicio probata legitime, supplicium,

capi-

Græci.

Leges Draconis sanissimæ.

Athenienses.

Druidæ & Cercetes.

Æthiopes elephantini. Ophiusa herba Venefici in Perside.

Sabatus.

Mezentius Rom. ciuium prærogatiuum.

capitis de Ro
enim dies a
bis, quib
quam à priu
tum gessisse
& M. Corta
stulauit. Eo
busque add
rat. de reo
mos erat, vt
populum pr
cessarii, qui
tribus irent
ti, barbam c
tur: vte o
rationem p
M. Maolii, q
stos quidem
rebus veste
pium Clau
esset non
& tam con
cia animi
exilium Cl
viginti mill
habitum in
nestos & in
Scipio Am
lum à Clau
ceret, indif
rastitauit, &
plissimum i
micis quin
dixit, & in
phontes A
victor fuit
retur, ad
septus præ
mum que p
Martio Co

capitis de Romano tunc sumere non licebat. Dicebatur enim dies ad populum à magistratibus aut tribunis plebis, quibus ius dicendi diem data facultas fuit: nonnunquam à priuatis Siquidem Lucullus cum nullum magistratum gessisset, antea, Seruilio auguri peculatus diem dixit: & M. Cotta, virili toga assumpta, Cn. Carbonem reum postulauit. Eoque producto ad populum, accusatoribus testibusque adductis, si noxæ capitali & vero crimini locus erat, de reo supplicium sumebatur iudicio populi. In qua re mos erat, ut tam ipse reus, qui capitis accersitur, quam ad populum producitur ad iudicii diem, quam amici & necessarii, quique proximi aderant, priusquam in suffragia tribus irent, squalida obsoletaque veste, flentes & sordidati, barbam capillumque summittant, & poenam deprecantur: ut eo squalore & habitu deformi populum ad miserationem pietatemque adducerent. Legimus in iudicio M. Manlii. M. Manlii, quum causam ad populum diceret, nec coniunctos quidem sanguine, in capitis dimicatione & dubiis rebus vestem mutasse. Et inter clara nomina reorum, App. Claudium, quum à tribunis plebis dicta illi dies esset non modò facie reorum non fuisse, sed tanto spiritu & tam contumaci vultu causam egisse, ut manente ferocia animi tribunos perterrefaceret. Contra verò, quum in exilium Cicero ageretur, præter senatum vniuersum ultra viginti millia hominum sordidas vestes & foedum corporis habitum induisse, ut ob illius calamitatem se quoque suestos & in ignauo dolore esse ostenderent. Fertur tamen Scipio Æmilianus, quum esset sibi dies dicta ad populum à Claudio Asellio tribuno pleb. & reus, causam diceret, in discrimine mortis præter reorum morem barbam rasitauisse, & nitida veste fuisse: & Cato Censorius amplissimum innocentiae testimonium tulisse, quod ab inimicis quinquagies criminis postulatus in foro causam dixit, & iudicum votis absolutus semper. Sicut Aristophontes Athenis nonagies & quinquies causam dixit, & victor fuit. Herodes verò quum apud Hyrcanum accusaretur, ad causam dicendam purpuratus, & armatorum septus præsidio in forum venit, & iudicium euasit. Priusquamque pop. Romani iudicium post exactos reges de Martio Coriolano fuisse traditur, & C. Galba, qui quum

*Diem dicere
altis quibus
concessum.*

*Reorum
sordes.*

M. Manlius.

App. Claudius.

Cicero reus.

Scipio Æmilianus.

Cato Censorius.

Aristophontes.

Herodes.

Primus pop.

Rom. iudicium.

cium.

GENIALIVM DIERV

*Rempra-
monius.*

*Subscripto-
res.*

*Laudatio
iudicialis
rei.*

*Lacedamo-
nii.*

*Ubi ad aqua
rent suffra-
gia, reus ab-
soluebatur.
Thucydides
in tercio.*

*Romanorū
supplicia
crudelia.*

in collegio sacerdotum esset, iudicio populi condemnatus fuit. Inde vt iudicio populi de capite Romani ciuis decerneretur, consuetudo mansit. Quin etiam non solum de ciuis Romani capite, sed nec de bonis, nisi ex decreto senatus, & populi placito, aut eorum, qui ius dicunt, omnibus sententiis statutum fuisset, decerni lege nihil poterat. Ipsi tamen, qui reus agebatur, ne imparatus & insciens accederet ad causam, cuncta quæ ab accusatore monenda erant, per custodem debent innotescere & significari, vt diluendi criminis & obiecta purgandi facultas foret. Accusatori verò subscriptores aderant, qui ea, quæ accusationi conferrent, summissius sugerebant & præbant. Reo quoque laudatio iudicialis seruabatur, vt si crimen obiectum dilueret, aut merita prævalerent, amici ad miserationem populum flecterent & circumagerent. Quod deinde Pompeius lege lata fieri vetuit, laudationesque solitas pro reis vsurpari prohibuit: qui quum Numatium Plancum in iudicio laudaturus postea accessisset, Cato qui iudex aderat, aures manibus obserasse fertur, dicens, laudationem quam lege à se lata fieri prohibuerat, lege auersante audire nolle, quod legum ipse lator & euerfor esset. Lacedæmoniis quoque Lycurgi lege cauetur, vt nisi in conuictum, & prætoris iudicio condemnatum, nulli pœna noxæ merita inferatur. Quam legem Agesilaus, cum de reo omnium nequissimo sumendum supplicium foret, quod in patriam coniurarat, abrogauit: ne diu negotium discutiendo, pœnam iure debitam frustraretur. Fuitque constitutum, vt æqualibus votis super vindicando facinore in diuersa trahentibus, pro reo iudicium staret: quod videbatur æquissimum: id quod sæpè ab Atheniensibus factitatum est. Nam quum de extinguendis Mitylenis suffragatores paribus votis dissentirent, Diodori sententia peruicit, quia lenior. Et quamuis veteribus Romanorum mitissimas placuisse pœnas legamus, lapsis postea temporibus, à principibus, quos nulla sarietas pœnarum cepit, multa iræ atque inuidiæ scæda exempla edita inveniuntur, vltimisque cruciatibus & crudelibus suppliciis sæpè in noxios vindicatum. Nam & tunica fomentis igneis illita, ad palum deligati adurebantur, vel grandi stipite

stipite à fum
crudeli cruc
quileos, si
poribus igne
stiarum, alie
exempla, qu
fuisse suppli
que Antigone
sa, quod ant
cultus: & A
paries sequi
magistratus
ius erat mun
manu appre
re: donec
staueretur.
tur, prædic
mos Roma
ba illum, a
citaret: ius
aut de nox
ne probat
rent. Iu
erant, conc
solennissim
mox de præ
iurandum a
verba: Ut n
illos deduci
ses iusturan
tiam datur
centes sic
noxio post
rium fieri
classicum
de noxio
tur: quipp
constituti
mum sem

stipite à summo ad imum adigebantur, vtrigue accenso, crudeli cruciatu excarnificati interirent, præterque equuleos, fidiculas, ergastula & cruces, circumdatoque corporibus signes, lacerationes membrorum, & incurfus bestiarum, aliosque enestos veneno & fame & dictu fœdiora exempla, quæ exequi longum esset, conspectus sumptum fuisse supplicium de regibus authores memorant. Namque Antigonus Judæorum regem Antonius indicta causa, quod ante id tempus nulli regum contigit, securi percussit: & Agrippa Bogum Maurusiorum regem Antonii partes sequutum, supplicio affecit. Fuitque propterea magistratus apud Cumeos, quem Phylactum vocant, cuius erat munus, in frequentem senatum venire, regesque manu apprehensos, de quorum iudicio agebatur, detinere: donec de illorum præmio aut pœna patrum decreto statueretur. Quod si is, qui reus agitur, & capitis accessit, prædicta die in iudicium non venit, vel domo abest, mos Romanus erat, ut ante fores ædium nomenclator tuba illum ad causam dicendam, quatuor diffinitis in locis citaret: neque ante fas erat in eum capitis iudicium dari, aut de noxio supplicium sumi, quàm discussa causa, crimine probato, & reo convicto, ne inauditi & indefensi perirent. Iudices verò, qui pro excessu criminis litem daturi erant, conceptis verbis se nihil habere, nihil precibus dare, solennissimum iurandum præstare cogebantur, quod mox depravatis iudicis fieri desitum est. Hoc quidem iurandum apud Ægyptios sanctius præstabatur, in hæc verba: Ut ne regis quidem minæ, aut iussa à recto bonoque illos deducerent, aut transuersos agerent. Apud Athenienses iurandum iudices præstant, secundum leges sententiam daturos, & causam definituros. Iudicium verò de nocente sic fiebat, ut prætor tribunal in primis ascenderet, noxio post terga ligarentur manus, misso præconio silentium fieret, legitima deinde prætoris proferrentur verba, classicum ad spectaculum postea canerent, suppliciumque de noxio sumerent. Quod plerumque non statim sumebatur: quippe senatusconsulto Tiberii tempore, & per alias constitutiones actum fuit, ut damnatorum pœna in decimum semper differretur diem.

*Supplicium
de regibus
sumptum.*

Phylactus.

*Reus non
comparens
in iudicio.*

*Iudicium iuramentū
solenne ante
sententiam
definitivā.*

*Iudicium de
nocente quo
pactū fiebat.*

Locus

GENIALIVM DIERV

Locus in Ciceronis oratione pro Milone explanatur, & quæ regia, quæq; atria Romæ fuerint.

CAPVT VI.

CVM Romæ in gymnasium literarium, quò plerique eruditorum conuenerant, nos quoque laxandi animi causa quandoque ventitarem, doctor ibi quispiam, Tullianæ lectionis, ut ipse aiebat, professor, ingenio aliqui ex culto, sed suæ laudis plusquam satis esset vendicator, multo auditore circumdatus, Ciceronis orationem quam pro Milone inscripsit, magno ingenio elaboratam, publicè apud complusculos lectionabat: eiusque disputationem & constitutionem, communesque locos, singulasque partes & colores, aliaque oratoriarum artis documenta, disciplinaeque rhetorum, per numeros nouis & exquisitis modis ex intimo artificio adnotabat. Cumque verba ex ea lectione percenseret, quibus Cicero, quantum potest maximè, Clodium in inuidiam crimenque adducit, eumque in festa oratione infectatur his verbis: *Hac sica longo intervallo conuersarurus in me est nuper me quidem, ut scitis, ad regiam ampenè confecit.* Sic ipse explicabat, ut diceret, hanc regiam fuisse in colle Quirinali, ubi Numam Pompiliū habitasse autores tradunt, quodque in eā sedem habuerat. ideo regiam & atrium Numæ ibi fuisse, & de hac Ciceronem intelligere assererat. Atque hæc & pleraque in hac sententiam, quum ille dixisset, tenuit nos admiratio istius doctoris, tam inconsideratè & perperam loquentis, id quod errore manifesto procul à vero esse liquidò constat: siquidem non ubique Romani reges belli pacisque temporibus habitauerunt, illic regias, aut atria construxerunt. Tullus Hostilius primo in Velia, mox in Exquilis aedes habuit: & Tarquinius Priscus supra nouam viam, Seruius Tullius etiam Exquilis incoluit: & tamen nullas iisdem in locis regias habuisse feruntur. Sex enim aut ad summum septem Romæ fuisse regias, compertum habemus: vnā ad ædem Vestæ iuxta forum, quam Numa incoluit, ibique atrium regium fuit: eamque regiam longo tempore præcipuam fuisse, cum religione, cum antiquitate, multi prodiderunt: quæ postea incendio Neronis vna cum æde Vestæ deflagauit. Alteram in Cælio monte, ubi Tullius Hostilius, quò frequenter incolere-

*Regia 6. aut
7. Roma.*

tur, regiam æ-
cus Martius Ge-
nunc intell-
spei & Miloni
opera Clodii
crois perpera
petii theatro,
theatra enim
celli theatrum
lumnas magi
Plinius notau-
liam in Sacra
sto, sed aliene
grippa plura
fuit ille Marc
Marcello gen-
quam morte
his qui attri-
tum fuisse d
atrium Libe
templo Lib
interiecto t
mulatricia
theca Græc
porum penè
lius censores
fuerunt, contin-
pluuiam recipi
gulos disposi-
cum in Capiti-
lumnæ ex pr
liud Pompe
quoque atr
tria, Memm
fecit, Et atr
aqua lustra
aut atrium
Nec omite
monument
Nam Circha

tur, regiam ædificauit. Tertiā in sacra via, in qua An-
 cus Martius sedem habuisse fertur : de qua Ciceronem *Cicero ex-*
 nunc intelligere Asconius sentit : quippe inter seruos Hi- *placatus.*
 spei & Milonis pugnam inibi commissam, & Ciceronem
 opera Clodii vitæ periculum adisse tradunt : quamuis A- *Acronis*
 cron perperam aliter sentire visus sit. Aliamque in Pom- *error.*
 peii theatro, quod in campo fuit, fuisse memorauit. Juxta
 theatra enim regias sitas persæpè inuenimus, sicut Mar-
 celli theatrum, quod regiam habuit, ad quam quatuor co-
 lumnas magnitudinis miræ ex theatro Scauri translata
 Plinius notauit : & Pauli regiam ad Curtium lacum, & a-
 liam in Sacratio. Fuit enim theatrum Marcelli ab Augu-
 sto, sed alieno nomine, conditum, quo tempore à M. A-
 grippa plura & egregia Romæ constructa fuere. Hic enim
 fuit ille Marcellus Augusti nepos, ex Octauia sorore &
 Marcello genitus, cui filiam Augustus paucis ante diebus,
 quàm morte sublatus esset, desponsauit. Neque assentior
 his qui atrium in colle Quirinali vna cum regia condi-
 tum fuisse dicunt : siquidem omnes ab Asinio Pollione *Atrium Li-*
 atrium Libertatis in primis constructum volunt, quod in *bertatis.*
 templo Libertatis conspicuæ magnitudinis erat. Postea
 interiecto tempore Gracchorum pater in Auentino ex
 multa pecunia illud amplius erexit : in quo biblio-
 theca Græca Latinaque viscebatur : quod intercursum tem-
 porum penè collapsum Sext. Helius Pater, & C. Corne-
 lius censor, restaurarunt. Ea quidem atria ædificii genus *Atria quod*
 fuere, continens mediā arcem, in quam ex omni recto *genus adifi-*
 pluuia recipitur, columnis quadrisariam par singulos an- *ciorum.*
 gulos dispositis, & epistyliis. Fuit quoque atrium publi-
 cum in Capitolio, & atrium Scauri, in quo maximæ co-
 lumnæ ex præruptissimis saxis collocatæ feruntur : & a- *Atria di-*
 liud Pompeii, quæ postea ipsius curia facta est. Legimus *uersa Roma.*
 quoque atrium regium iuxta forum piscarium : & duo a-
 tria, Meuium & Titium : quæ Porcius Cato in Latoniis
 fecit, Et atrium Vestæ, & Saurium, in quo sacrorum tubæ
 aqua lustrabantur. In colle verò Quirinali, quod regia
 aut atrium fuerit, nec traditur quicquam, nec inuenitur. *Regia apud*
 Nec omittendum, plures regias velut regalis opulentæ *exteras gen-*
 monumenta, apud plerasque gentes laudibus celebrari. *tes.*
 Nam Circha & Utica Massalyorum regum regie fuere :
 sicuc

GENIALIVM DIERV M

sicut Sybaris Colchorum, Libs Antæi: Jol Jubæ & Zama, Pergamus Eumenis, Cynaræ Byblus, Gnosfos Minois: Deiotari Blutium, Halicarnassus Caria principum, Eleusa Archelai, Naparia Candacis, regis fuere: Darii verò regia fertur Sadracæ in Assyria. Parthorum Susa, vbi hyemem agunt. Ecbatana & Persepolis, vbi ætatem: quam Alexander interfectis facib. incendit. Indorū regum Taxilla. In Ægypto Abydis. Tigranis Artaxata, olim Medorum nunc Parthorum: Memnonis regia Susis, Attali Trallibus, & Sardis Croæsis regia visebatur, quā Geruasiam fecere. Cyri autem regia Babylon fuit, quā Susis anteferre statue-
rat. Tamen Persarum mos foret, in montib. regias facere, in quibus thesauros & antiquissimas gazas congregabant: villas velut amplissimum virtutum monumentum posteris relinquerent. Mithridatis autem erat Gabii, & Oenotriorum rex Pandosia: Macedonum Demetrias. Ilion Priami, Scepis Æneæ, Tolgus Pyrrhi: Alexandria verò tres habuit regias, vnam Lochiam promontorium, alterā Timonium appellavit Antonius. Mulzū quoque pars regiarum erat. Etiam in Antiochia Assyriorum regum regia ferebatur: sicut Sogianæ gentis in Maracanda: Sami Polycratis. Alexander autem Macedo præcipuè Arabiam, quā sedem imperio delegerat, totius imperii regiā destinavit.

Quo apparatu, quibusque caeremoniis apud veteres defuncta corpora aigni etadebantur, qualisq. pompa exequiarum foret.

CAPVT VII.

Quo ritu, quibusque caeremoniis defuncta corpora offerri consueuissent, qualisque funerum apparatus & exequiarum pompa fuerit, à multis sæpè authoribus inter cetera perscriptū est. In primis obseruatū fuit, vt proximus sanguine, morientis corpus, dum trahit animam, amplexus, exhalantis spiritum osculo exciperet, statumq; hauriret: mox decedentis oculos & ore clauderet, vsque ab Homeri temporib. vsitatum: nefas existimantes, à viuētib. decedentium oculos spectari, tamen lege Meuiæ (vt Varro significat) ne filii parentibus oculos sigillarent, cautum fuit. Nasamones verò præcipuè curant, vt morituros quem agere incipiunt animam, sedentes consti-
tuant,

Persarum regia in montib. Vide sup. lib. 2. cap.

Nasamones.

tuant, ne cubantes spiritum exhalent. Post quæ defuncti corpus per intervalla conclamatum, propiores affines calida ablueret, deinde vnguentis vngere, candidoque amictu induere, ac diebus septem seruare solebant, ars constituta ubi odores incenderent, quæ acerra dicta est. Græcis verò septendecim diebus corpora antequam cremarentur toridemque noctibus seruare mos erat. Qui quidem amictus non ex lana: sed lino intexebatur, Ægyptiorum exemplo, apud quos lanæ vestes, nec cum cadauere sepeliuntur, neque in ædes deorum importantur. Id quoque à Græcis vsurpatum fuit, ut veste alba cadauer, coronisque ornarent, & præanantes, sepulchro inferrent, Die verò octauo per præconem indicto funere, ne fraudarentur solenni honore supremi dies, ut homines ad honestandas exequias conuenirent, his verbis, *OLLVS* ierho datus est, proclamabatur. Apud Spartanos erat constitutum, ut rege defuncto, equites obitum regis enunciantes cursitent, foeminaeque crinibus passis & libero conquestu, tinnitu olas pulsant æneas, quibus nec nocte nec die quies. Tunc auditu regis obitu, in omnem formam luctus concedi permissum erat: mulieresque proxima affinitate, in veste candida & capite aperto, ritu Romano eiulantes, funus celebrare. Filii verò recto capite in veste pulla parentes efferre consuevere. Apud Græcos foeminae virique in candida veste cum coronis, amplissimi viri exequias prosequuntur, & velut in publico luctu complorant promiscue. Quod fuit in more Syracusanis, qui candido amictu velati, & fronde coronati, Thymoleonem extulere, cui perpetuos honores, atque in foro sepulchrum decrevere: sicut Sicyonii Aratum in veste alba, & coronis sepulchro intulere. Argiui quoque in luctu albas vestes aqua ablutas induunt, & in candido amictu funus comitantur, Ægyptii atque Assyrii funere obfiti squalore & sordibus, ac cæno oblit, capillum summittentes, & barba detonsa: Milesii verò crasis capitibus, plangere consueverunt qui mos apud barbaros inoleuit frequens, ut in funere casibus aduersis iuuenes tonderent comam, barbam ipsi ponerent, & vxorum capita deglabrarent. Persæ quoque detonsis coniugibus & liberis, lacera veste, lugubri vultu, corpora efferebant: qui etiam in funere clarorum virorum

*Græci.**Spartanorum
ritu rege
defuncto.**Filii parentes
efferebant.
Alba vestis
lugubris
apud quos**Luctus in-
dicia comæ
& detonsa
barba.*

GENIALIVM DIERV

Græcorum rorum seipſos, equos & iumenta tondebant. Apud Græ-
& Romano- cos conuenit, in luctu viros comas alere, barbam capil-
rum mos. lumque ſummittere, mulieres verò tonſis crinibus eſſe:

Iliad. N.

Lycii.

Macedones.

Bionis dictū.

*Carthagi-
 nenses &
 Græci-*

*Ægyptii in
 obitu regis.*

*Lacedæmo-
 nii.*

quem morem à Romanis uſurpatum legimus, vt ſorores
 defunctis ſtratribus, & matres filiis orbatæ, in acerbo fu-
 neris luctu, cum flebili vociferatione detonſos crines
 corporis imponerent: qui mos antiquiſſimus vſque ab
 Homero traditur: apud quem Patrocli cadauer opertum
 amicorum capillis ſuperiectus fuit: & Achilles ſlauam co-
 mam in defuncti Patrocli funere manibus ſecuit. Quip-
 pe ea lugenti aptiſſima putantur, quæ indecora, nec vſu-
 tata ſunt. Cuius rei cauſa, in Lycia affines & propinqui
 in funere muliebres veſtes induunt, vt eam veſtitus de-
 formitatem pertæſi, citius à lachrymis abſtineant: Ma-
 cedonibus aſſuetum erat, vt crines tonſi defunctos luge-
 ant. Nanquè Archelaus Macedoniæ rex Euripidem tra-
 gicum intimum familiarem, crinem tonſus luxit. In quo
 facetiſſimum illud Bionis proditur, perinde lugentes ca-
 pillum euellere, quaſi caluitio mœror lauaretur. Cartha-
 ginenſes in luctu comas & ora lacerant, & vbera plangunt.
 Idem Græcis in uſu fuit, vt in luctu capillum manu di-
 ſcindant, & comam vellant, vtque defuncti vxor in ſletu
 oculos corrumpat, quaſi hoc munus morientis foret. Æ-
 gyptiis quoque traditur mos vt in obitu regis ſinguli ca-
 pita luto deturpent, & nudatis mamillis mulieres, virique
 pectora plangant, atque in deformi illuuiæ, ſeptuaginta
 duos dies cibis animantium, vino & omni paratu abſti-
 neant: ac recensentes regis virtutes, crebris eiulatibus lu-
 ctum renouent. Si verò telis moriatur, in luctus & mœro-
 ris ſignum ſola ſupercilia eradant. Apud Lacedæmonios
 obitu regis enūnciato, Spartiæ ſerui & mulieres, ingen-
 ti coacta manu, laceratis crinibus abſciſſa veſte, cum vo-
 cibus & vlulatu frontes manu plangunt, & capite con-
 uerberato, interitum miſerantes, eum fuiſſe optimum re-
 gem, voce ſignificānt: quem morte ſublato, omni ge-
 ne honorum, velut diuinum cumulari Lycurgus lege
 ſanxit. Ideo præualuit mos, regum & optimatum in fu-
 nebri pompa, vbi dolore inteſtino premuntur, vt deco-
 riſ immemores cinere caput aſpergant, faciem deturpent,
 eunicam diſcindant, humi iaceant, comam vellant.

Contra

Contra verò
 laſciuiaq; geſ-
 re ſoliti ſun-
 tes, funera cu-
 Cimbrī & Co-
 dio exultant
 re & luctu ſu-
 luctus, & qui
 funeris erat,
 uenio, Soli-
 honores geſſi-
 lari vel ſenat-
 plebeiorum
 eiſdem illa co-
 conſtrato pu-
 functi corpor-
 bicine præce-
 functi & facti
 fidem, non ſi-
 lo caneret,
 rorem acco-
 in illas æter-
 poſt funera
 ſolenne, & o-
 pe M. Æmy-
 cepit filiis, v-
 ſibi facerent
 ſine pompa
 ſtūi preſſer-
 quæ cantu &
 præclara ge-
 laudarent,
 rent, ac ſe-
 quidem mœ-
 nus, quia
 ne, quod
 præconio
 triciis atque
 exequiali
 funeribus

Contra verò Thraces: nam defunctos cum cantu & luxu Thraces. lasciuiaque, gesticatione, patrium carmen canentes, efferre soliti sunt. Massilienses quoque nulli dolori indulgent. Massilienses. res, funera cum necessariis, adiecto conuiuio, celebrant.

Cimbri & Celtiberi, si qui in acie mortem oppétunt, gau- Cimbri. dio exultant: si autem morbo affecti decedunt, in squalo- Celtiberi. re & luctu sunt. Pellibus quoque vestiri Romanos diebus Romani.

luctus, & qui funus facerent, cuiusque cura & procuratio funeris erat, prætextam pellem induere, apud multos inuenio. Solitos etiam illorum corpora qui magistratus: & honores gesserant, in prætexta purpurea togaque consu- strati aut lari vel senatoria, virosque triumphales in tunica Jouis: honores plebeiorum verò in toga plebeia aut pallio efferre, & cum gesserant.

eisdem illa cremare, sæpè compertum est. Lecto igitur Ricus esse constrato, purpura aut linteis splendentibus, & in eo de- rendi funus.

functi corpore locato post vltimam conclamationem, tibicine præcedente, qui nāniam funebrem, qui laudes de- Nania.

functi & facta recensebat, cum pudorem, integritatem & fidem, non saltabundus, vt olim, sed stans Phrygio modulo caneret, funus præcedebat. Is enim modus erat ad mœ- rorem accommodatior: quòd ideo institutum ferunt, quasi in illas æternas amœnitates, ac in sedes & consilia piorum post funera recepti videantur: tametsi multi hoc funeris solenne, & omnè apparatus prætermitti iusserint. Quippe M. Æmylius Lepidus principes senatus decedens præ-

cepit filiis: vt sine linteis, sine purpura & tibicine funus sibi facerent. Et Atticus Pomponius, multique clari viri sine pompa funeris efferri voluere, Præficesque, quæ luctui præssent, aduocare, vel precio conducere solebant, Quæ funeris pompa con- semperint. præfice.

quæ cantu & funebri carmine lamentarentur, vitamque & præclara gesta, summasque virtutes non sine miseratione laudarent. Nonnunquam mimos qui personas effingerent, ac facta dictaque repræsentarent, adhibebant. Quas quidem nānias Græcis in luctu sæpè decantari inuenimus, qui apio coronati, defuncti laudes recensere carmine, quod Ialemon vocant, & res memoratu dignas clario præconio celebrare assueverant. Senatoribus verò & patriciis atque summis ducibus tuba: minoribus & plebeiis, exequiali tibia caneant tibicines. Quam tibiam non in funeribus modo, sed in sacris, in ludis, & conuiujs adhi-

bebant

R

GENIALIVM DIERVM

Imperatores. bebant. Imperatoribus etiam pluribus tubis mœstum clangentibus, quod à Caribus, & Phœnicibus deductum autumant, quin funebri pompa breuibz tibiis, lugubre canentibus, vti consuevere, Deferendi verò feretrum, propinquioribus virilis sexus dabatur munus. Itaque filii parentes, & fratres sorores elatas funere deferebant, nonnūquam serui libertate donati, plerunq; senatorii, prætorii & consulares quique amplissimis honoribus functi erant, Imperatorum & consularium virorum feretrum detulere. Quare Pauli Æmylii, qui de Macedonia triumphauit, legati Macedonum: & Syllæ dictatoris feretrum, senatores & sacre virgines extulerunt. Et Merello, filii tres cōsulares, duo triumphales, vnus censorius, & alter prætor lectum subiere. Dumque effertur, insignia honorum quos gessisset, vt fasces, secures, lictores, armaque & dona militaria, coronasque omnis generis, quas inuita meruisset, vexilla atque vrbium dona & legionum, spoliaque hostium ac munera, quæ quis daturus erat, expressosq; cera vultus, & decora maiorum, totiusque familie longo ordine simulacra, & gentile stemma præferebant ab vltima origine, quanto cum poterant apparatu. Quare C. Cæsar in amicitæ funere, Marii statuas pro decore familie detulisse fertur. Et Tiberius in Drusi funere originem Iuliæ gentis, Æneæ, omnesque Albanorum reges, Romulum & Appium Claudium, cæterasque Appiorum effigies longo ordine produxit. Ferunt quoque Iuniam, quæ Cassio nupta fuit, viginti clarissimarum familiarum imagines, velut indicium splendoris & vetustatis familie in funere præcessisse: inter quos Manlios & Quintos, Cassiumque & Brutum. Nonnunquam, vt ampliore efferrentur funere, plures defuncto strauere lectos, qui instrati in pompa funeris antebant: sicut de Sylla, cui sex millia, & Marcello, cui sexcentos prælatos legimus. Tum si qui ab eo serui manumissi & libertate donati fuerant, illi præcipuè, qui fide insignes à domino cogniti forent, herilem interitum miserantes, pleni lacrymarū, clarū corpus præcedebant pileati, aut alba lana capitibus velatis: qui quanto plures erant, tanto plus nominis, laudisque dedere, quod familiam totam decedens dominus, tantis muneribus cumulasset, ac liberatis precio affecisse. Nonnunquam illos, qui rasis capitibus

Lecti disfuncto strati. Liberti in funere herili.

tribustrium defuncti conuenimus. canus seruus capite rasopileatum pileatium & missio in venenim adoleinduebant, luctu. Na deposita, phcolor tradit strabus cudo regum abus. Funeris nebris, viui Interim lectu vnguenta Sobscura: lunnas efferrecauit edificatur corpora aut ductis, qpoterant imarmata: in vexillis militi defunctum sium mucro & rogum lumenimundata, pro odore abigepore locatore, & cœlo defuncti, tapro portorapud Hermros descencut circa ex

ribus triumphantis currum fuerant prosequuti, eiusdem defuncti corpus pileatos in pompa funeris præcessisse inuenimus. Q. Terentium Culleonem, quem Scipio Aphricanus seruitio ex emerat, quique triumphantis currum capite raso fuerat prosequutus, eiusdem elatum corpus pileatum præisse memorant: post, sequente proximorum assinium & amicorum turba, lugentis habitu, capillo demisso in veste pulla aut cærulea, vt Caro significat. *Quum Vestium lū. gubrium color* enim adolescentis funus facerent, cæruleum frequentes induebant. Apud exteros verò phæus color sumebatur in luctu. Nanque Antiochus, audito fratris obitu, purpura deposita, phæum induit, qui inter album & nigrum fuisse color traditur. Nonnunquam senatu vniuerso & magistratibus cum vexillis, interdum equitum turmis, si quando regum aut imperatorum funus efficerent, comitantibus. Funeris enim hæc lex erat, vt præcedente pompa funebri, viui sequantur, tanquam haud multò post morituri. *Lex funeralis.* Interim lectulo plerique flores & corollas iacere, nonnulli vnguenta & odores, alii dona cumulare, idque noctu & obscura luce ideò ardentes faces adhibebant. Nam die funus eas effere vetusto more non licuit: quod Demetrius rex cauit edicto, vt ante lucem vel post crepusculum efferantur corpora: die vero non liceret. Sæpè tamen imperatoris aut ducis, qui occubuisse in acie, funus milites, quantum poterant militaribus studiis, celebrarunt. Ea pompa fuit, vt armatæ instructæque legiones in turmas & centurias cum vexillis militaribus inuersis, aut abiectis militiæ insignibus defunctum comitentur, phalerasque equis detrahant, ensium mucrones & lancearum cuspides humi deiectas ferât, & rogam lustrant. Id quod apud Græcos etiam seruati meminimus. Rogo igitur extructo, & pyra cupressu circumdata, propter grauem cremati corporis nidorem, ne tetro odore abigerentur proximantes; ac desuper defuncto corpore locato, illius oculos antequam cremaretur, patefacere, & cælo ostendere mos erat. Apud alios trientem in os defuncti, tanquàm nauulum imponere: què apud inferos dari pro portorio opinio fuit, & vana superstitione creditum: quod apud Hermonientes verabatur, quia pronus inde ad inferos descensus erat, quasi nauulo non indigerent obituri: sicut circa exitum Syrtium fuit Lethe amnis, & in Epiro atq; *Lethe.*

GENIALIVM DIERV M

Acherusius specus.

Os Plutoniū Inferni ostia Galli.

Heraclea pontica Acherusius specus, quem vsque ad inferna patere dixerunt, & contra Laodiceam os Plutonium, in quo omne animatum moritur: & in Tanaro Laconiae inferni ostia, & spelunca per quam Cerberum eductum, & Furiarum templum esse ferebatur. Gallis verò mutuum inuicem pecuniam dare, quam apud inferos post obitum redderent, in vsu erat, Præfica assistente, & lamentabili carmine populum rogo circumdatum ad complorationes & lachrymas prouocante, populo etiam largis fletibus, & pari comploratione respondente. In quo luctu quædam ad miserationem canebantur carmina & versus ad tibiam cum laudibus & lachrymis, pietatem, humanitatemque & defuncti interitum miserantes. Eam verò pyram pro dignitate & honoribus, quibus in vita functus erat, & prouigamplissimos magistratus & imperia gesserat, modò maiorem, modò minorem extruxere. Fuitque lege duodecim tabularum cautum, ne delignis politis extrueretur: donec per funerum ministros, qui pollinctores dicti sunt, corpus igne superposito cremabatur. In qua extruenda id seruatum est, vt præter arida ligna, papyrum quoque quò facilius cremeatur, nonnunquam crocum & vinum affatum apponant. Germanis struem rogi nec veste, nec odoribus cumulare licet, sed sua cuique arma & suus equus adicitur rogo. Corpora verò clarissimorum virorum, nisi ex lectissimis lignis certi generis, concremari sine villo funeris solenni permittitur. Dumque igne accenso corpus ardebat, pro dignitate, proque opibus quibus quisque potens erat, ita amici & affines, quique coniunctissimi aderant, quæ chara habebant & præcipui cultus, cum gemitu & quæstu miserabili, in luctus & grauissimi doloris signum, ignibus iaciebant. Itaque multi vestes triumphales, ensesque & baltheos, nonnulli arma militaria: mulieres verò, ne studio vincerentur, ornamenta sua, armillas, zonas, mundumque muliebrem, vitasque virginalis comæ: alii retortos cincinnos & torques, ac bullas prætextasque liberorum, flammæ indidere: thuraque, vnguenta & odores omnium generum, quos lancibus ferebant. Quare multos copia odorum ad pyram exanimatos, & præter infinita odoramenta, in funera Syllæ, statuam iustæ magnitudinis ex odoribus absumptam comperimus. Quæq; defuncto

Pollinctores.

Pyra apud Germanos. cum corpus arderet.

Odoramenta igni iniecta.

functo charis-
rumque reru
gladios &
ad eundem
marentur,
exemplis pa
norum rogi
intulisse, a
de canibus,
cere, memo
machicanes
iniectisse, &
rat Græcoru
rogum disse
pecora, equ
& oleum fun
res, & qui cu
cipis, vim vi
reant. Inde
quæ charissi
matur, vna
mos, vt viro
cultu ornata
eodemque tu
entelque cum
tes, eademque
cto rege, in
præcipuam
nem, ac mini
ad rogum pr
vt Imperator
solenni pom
circa rogum
Utque in om
que tondear
templa lapid
partus expo
arque in pon
atque iuuen

functo charissima, & cordi fuisse arbitrabantur in vita, quarumque rerum mirum & efficax studium fuerat, ut scura, gladios & arma, canes, dilectos equos, lusciniæ, auesque ad eundem rogam trucidatos, ut vnâ cum defuncto cremarentur, igni tradebant: plerique verò seipsos. Unde *Amici se in rogam con-* exemplis palam factum nouimus, multos accensis dominorum rogis doloris impatientes, vel violentas sibi manus *uicidentes.* intulisse, aut igni pariter absumptos esse. Quod etiam de canibus, qui charitate dominorum in flammæ se iniicere, memoriæ proditum est. Nam Hieronis & Lyfimachi canes, accensis rogis dominorum, in flammæ se iniicisse, & vno incendio arsisse tradunt. *Quæ etiam e-* rat Græcorum & Æthiopum præcipuus mos, ut comas ad *Coma rogo* rogam dissecant, corporique & igni imponant: boues & *iniecta.* pecora, equosque & canes in ignem mittant, vinumque & oleum fundant. Utque rege morte sublato, familiares, & qui cum eo coniunctissimè vixerant, charitate principis, vim vitæ sibi ad rogam afferant, vnaque morte intereant. Indorum peruulgata historia est, ut viro defuncto, quæ charissima coniunx in vita fuerat, eodem igne absumatur, vnaque concremetur. Thracibus & Getis erat iste *Thracæ.* mos, ut viro defuncto, præcipuè dilecta coniunx, marito cultu ornata ad tumulum duci, & à propinquiore mactari, eodemque tumulo humari debeat. Gallis verò, ut serui clientisque cum dominis patronisque vnâ cremarentur viuentes, eademque pyra intereant. Gerri Scythica gens, defuncto rege, in tumulo vbi cadauer odoribus delibutum erat, præcipuam concubinarum, pincernam, coquum, agasophnem, ac ministrum, vnâ tumulare, eosque & L. ex ministris ad rogam præfocare assuerant. Græcis verò vsurpatur, ut Imperatore aut duce fato perfunctis, funus efferatur solenni pompa, & apparatu regio: captiuique & milites circa rogam digladiantur, ouesque & boues mactantur. Utque in omnem formam luctus concedatur, equi virique tondeantur, propugnacula è mœnibus diruantur, templa lapidentur, aræ subuertantur, Lares abiiciantur, partus exponantur, cibo abstineant, ignis extinguatur, atque in pompa funeris, magistratus, sacerdotes, pueri atque iuuenes cum trophæis, coronisque & armis mili-

GENIALIVM DIERVM

*Adrogū ad
ferri solita.
Galatæ.
Funebri
laudatio.*

*Valerius Pu-
blicola pri-
mus oratio-
ne funebri
usus.*

*Ægyptii ro-
ge defuncto.*

Indi.

*Laudatio fu-
nebris apud
Græcos.
Orationem
funere quis
primū ha-
buerit apud
Græcos.*

taribus funus prosequantur. Cœnas quoque ferales ap-
parari & crateres lacte, vino & sanguine, nec non mella &
crocum ad rogam inferri solita inuenimus, vt vnâ cum de-
functo cremantur. Fuitque moris Galatarum, vt defuncti
familiares & affines, inscriptas epistolas ad rogam conici-
ant, velut apud inferos mortui illas inolecturi forent.
Funebremque laudationem optimates & grandes natu,
aut proximi necessarii in honore positi, de laudibus defun-
cti habere, ac solenni laudatione illius facta dictaque, & to-
tius vitæ cursum, maiorumque laudes recensere assuerant.
Primus enim Valerius Publicola, mortuo Bruto, supremas
ipsius laudes accurata oratione prosequutus fuit. Inde in-
stitutum, vt clarorum virorum in funeribus solennis lau-
datio esset. Nam & Appii decemviri defuncti laudatio-
nem, sequentis temporibus plebs æquis auribus audiuit. Et
Scipionem in funere supremo, vt hominem diuinum, Ma-
ximus commendauit. Fuitque in usu apud Ægyptios, rege
defuncto, antequam iusta dentur, per sacerdotem, qui pro-
ximam tenebat dignitatem omnem vitæ feriem, vt ipsius
dicta factaque, & an fuerit fortissimè præliatus, an verò se-
guis & deses, & alto suggestu in maximo omnium con-
uentu perlegi & recenseri: & si vitia præualebant, honore
funeris priuari, atque insepultum cadauer abiici: Si verò
virtutes præcellerent, omni honore cumulari, vnguentis
deliniri, & laudibus celebrari. Reliquos verò cuiusque for-
tis homines, ita laudari, vt siue vlla opum fortunarum ve-
mentionem, solam religionem, iustitiam, pietatem que com-
mendarent. Apud Indos verò multa sæcula viguit mos, vt
quum moritur quispiam, pro foribus domus, magistratu-
tus cui hoc munus impendebat, antea vitam moref-
que describat: vt vitia laudique innotescant omnibus, &
palàm fiant. Ferriturque Fabius Maximus præ cæteris vnus,
qui in funere filii intestino dolore affectus, oratione non
infracta ad populum ipsius laudes magno spiritu disseruit.
Quod à Græcis simile quoddam accepimus, vt defuncti
laudes solenni oratione & longè petito proœmio prole-
quantur. Proditurque primus Pericles fuisse, qui carmine
& laudibus eos, qui in bello Peloponnesiaco pro patria
occubuerant, prosequutus fuit. Alii verò Solonem Græ-
cis funebrem orationem primū inuenisse ferunt. Et
quan-

quamuis à pri-
res laudare
collatum
derunt, cau-
rum, solenni
functi & cre-
nesque nigr
cerdotes,
noribus, tu
dibus, ossa
vino lauare
grento in sp
lachrymas, i
seruatam ap
nias, quo
ceant, ex lic
que ad rogi
Carystolap
igne adure
ro, & nom
fuerat, ip
nere absol
quam eos
libus officii
mationes,
pulum facie
mites fuera
lares reuer
se piaculo
genus suffi
indexerunt
strantur pu
altari extin
cipientes,
acto igitur
nem & lu
que, Græc
memorian
uium curs
turum, vt c

quamvis à principio virorum tantum gesta, nec mulie. *Mulieres et-*
res laudare consueſſent: quia tamen Camilli tempore iam in fune-
collatum aurum, vt ſe pop. Rom. à Gallis redimeret, de re laudare.
 derunt, cautum fuit, vt in earum funeribus ſicut in viro-
 rum, ſolemnis laudatio eſſet: Nono verò die reliquias de-
 functi & cremati cineres mater, ſoror & propinqui, affi- *Cineres col-*
 nesque nigra in veſte & effuſis comis, aut pontifices & ſa- *ligendi mos.*
 cerdotes, nonnunquam primores patrum perfuncti ho-
 noribus, tunicati & diſcincti, lotis manibus & nudis pe-
 dibus, oſſa è cinere ſeparare & colligere, eaque lacte &
 vino lauare, & deos manes aduocare: Græci vino & vn-
 guento inſpergere ſolebant, cumque odoribus, effuſi in
 lachrymas, in vna condere, & linteo ventilare. Fuitque *Tunica fu-*
 ſeruatum apud Indos & Ægyptios, regum funebres tu- *nebres regiſ-*
 nicas, quo cineres cremati à reliqua ſauilla diſtincti ia- *Indorū. &*
 ceant, ex licio, quod igni non abſumitur, conficere, eiſ- *Ægyptiorū.*
 que ad rogiſ defunctum corpus induere. Quippe in *Licium.*
 Caryſto lapis naſcebatur, qui velut lana intextus, nullo
 igne adurebatur. Tunc poſtquam defuncto conclama-
 to, & nomine deplorato, ſatis lachrymarum luctuſque
 fuerat, ipſique terra aqua aſperſi & luſtrati erant: omni mu-
 nere abſoluto, ſupremum ſalue & Vale, tanquam nun-
 quam eos viſuri vltra, conclamabant: & à præſica ſera-
 libus officiis iuſtiſque perſolutis, poſt lamenta & conclamationes, *ILICET*, dicebatur: qua voce miſſum po- *Illicet.*
 pulum faciebat. Quique funus proſequuti, quique co- *Luſtratio*
 mites fuerant, velut ſupremo functi officio, ad proprios poſt inſtaſu-
 lares reuerſi aqua aſperſi, ignem ſuper gradiebantur, hoc neris abſo-
 ſe piaculo ex funere expiari arbitrati, quod expiationis lita.
 genus ſuffitionem dixere: cuius rei cauſa ſerías ſæpè *Suffitio.*
 indixerunt, quæ Denicades dictæ. Græci verò aqua lu- *Denicales*
 ſtrantur pura, eademque expurgantur, in qua torrem ex ſeria.
 altari extinxiſſent, prius. Scythæ poſt funus amicos ex-
 cipientes, epulum præbebant cadauer comitantibus. Per
 acto igitur funere, vbi à luctu quieuit animus, viſceratio- *Viſceratio-*
 nem & ludos funebres, plerumque gladiatores, munera- *nes & lud-*
 que, Græcis Gymnica certamina & equeſtria, in defuncti *funebres.*
 memoriam populo dari, ſeruatum eſt: nonnunquam na-
 uium curſus, & naumachiam. In qua viſceratione fuit inſti-
 tutum, vt omniacarij vñirent: quare ad pollinctū eme-
 re, ſer.

GENIALIVM DIERVM

re. sermo percrebuit. Ferturque Numæ edictum, ne pices, qui squamosi non essent, ad pollinctum emere fas foret: scilicet ne nimis magno in funeralibus cœnis mer-
Emerere ad pollinctum. carentur obsequia: quam cœnam pollincturam dixere: in qua, etsi nihil deesset, omniaque affatim suppetere, latari tamen minimè decebat. Fuitque institutum, ut per vini cibique lenimen, defuncti desiderium leuaretur. Præterquam erat cœna exequialis, quæ senibus & his, qui multum ætate processerant, dabatur: in qua pransi, discedentes post supremum officium, alter alteri valedicebat: quam
Silicernium Athenienses. Silicernium vocant. Athenis per funeris præfectos epulum apud defuncti maximè necessarium dari consuevit. Ar-
Argini. guorum verò institutum fuit, ut defuncti affines statim ab excessu Apollini sacrificent, & trigesimo post die Mercu-
Ludorum funebrium apparatus. rio, Apollinisque sacerdoti hordeum dent: ignemque extinguant, & rursus accendant, carnesque victimarum percoquant, quibus postea vescuntur. Eos quidem ludos apparatus magnifico, continuis ix. diebus, in hisque gladiatorum paria, qui venalem sanguinem habebant, Romanis exhibuere, ad quos intromitti matronas nefas habitum. Idque adeò usu & moribus interdictum fuit, ut P. Sempronius uxori, quod ludis funebribus interfuisset, re-
Imagines & columna in memoriam defuncti erectæ. pudium dederit. Domi quoque in loco celebri, defuncti imagines in memoriam posteritatis, plerumque cereas aut marmoreas, vel æneas: columnas quoque cum trophæis & titulis, ac magnificentissimis decretis, publico consilio erigere, & res gestas monumentis insculpere, leuandi desiderii causa antiquo more seruatum est. Quas etiam iniuria cæcis ciuibus sempiterno æuo duraturas, publico decreto erexerunt, ut gratiam benè meritis ferrent. Apud
Lacedæmonios. Lacedæmonios, his qui in re militari facinorae gesserant fortia, statuas & columnas pariter cum elogiis post obitum dedere. Rege verò defuncto, ipsius simulacrum, ita ut viuus appareret, in tota purpura & auro instrato effin-
Tempus luctus, & quantitate defuncti in defletis erant, aut contra. xere. Tempus verò luctus, ut erat à Numa constitutum, posteri seruauere: qui puerum trimo minorem, nec lugeri, nec plangi voluit. Id quod in Thera vna ex Cycladibus seruatum legimus: in qua pueri citra septennium, aut homines ultra quinquagesimum annum in defletis fuere: quod illi rapti immaturo funere, vix primum vitæ limen attigissent,

gissent, isti autem satis diu vixissent. Neque ultra menses decem, filios parentum, aut uxores virorum mortem de-
 flere statuit. Quod lugendi tempus, patri & filio, æque
 fratri & sorori commune esse voluit: ultra verò non licuit,
 ne luctu indefesso, & lachrymis nunquam desinentibus
 domus & familia funestarentur: itaque post annum paren-
 tes filiorum, & fratres sororum funere des flere veruit: ab
 eo enim tempore lamentis parcere iussum est. Tamen si
 nullum lugendi tempus viris legitimum fuisse nonnulli
 credant, annumque sceminis tantum definitum ad de-
 plorandum, masculis non item: intra quem alteri nubere
 non licebat, & concepto necdum edito partu, verabantur.
 Marcus tamen Antonius philosophus, ne ultra quinque di-
 es lugerent Romani filium sibi morte sublatum, summæ
 spera adolescentem, edito inhibuit. Quintus verò Maxi-
 mus filio consulari, & Lucius Paulus duobus paucis diebus
 amissis, & M. Cato, mortuo prætoris designato filio, non
 luxerunt. Marcus quoque Bibulus consul, quum toto con-
 sultatu domi delituisse, quo die de obitu duorum filiorum
 certior fuit, in senatum venit, & munus consulare obiit.
 Quod de Anaxagora & Xenophonte traditur, & Asinio
 Pollione, qui quo die filium amisit, in conuiuio luxit. Con-
 tra Pericles, quum animo infracto semper fuisset, amisso
 Paralo filio, magnitudine doloris victus, lachrymas vbe-
 res dedit, & eiulatus nunquam desinens. Filios verò
 minores decennio, tot mensibus, quot annis vixissent, à
 parentibus lugeri statuit. Sed nec uxores à viris, nec spon-
 sas lugeri fas putauit. Tempore verò luctus matronæ
 purpuram aurumque deponunt, atraque vestes induunt,
 & in pellibus degunt: nec illa resumere, donec eluxerunt,
 licet. Viri autem senatorii laticlavum & annulos aureos
 exuentes, pullas vestes sumunt, barbam capillumque sum-
 mittunt. Piceas quoque & cupressos, veluti ferale arbo-
 res & Diti sacras, in lugubri domo patriciorum, amissis
 fratribus, liberis & propinquis, apponere mos erat. Græ-
 cis verò funesti, & qui exequias duxissent, vt lapide Le-
 sbio extructas domos incolant, quod subtristi esset aspe-
 ctu. Atheniensibus Solon flebiles lamentationes, & cæ-
 tera dolorem testantia, velut inania, & nihil vitæ profi-
 cientia, sustulit. Lycurgus verò Lacedæmoniis ix. die
 nū-

*Qui non lu-
xerunt filios
vita defun-
ctos.*

*Periclis lu-
ctus de filio.*

*Luctus tem-
pore ornatus
omnis abii-
ciebatur.*

*Piceæ & cu-
pressus arbo-
res ferale.*

Græci.
Athenienses.
Lacedæmo-

GENIALIVM DIERYM

Thracet.

rum spatio ludum terminauit. Quod à Thracibus & Maf-
siliensibus vsurpatum legimus. qui quotidianas lachrymas
& funesta omnia, ac sordes lugubres in funere inhibuere.

*Luctus pa-
eris minuen-
di causa.*

Luctus autem & mœror patrius intra lugendi tempora ob-
plurimas minuitur causas: vt si liberi nascerentur, si pater
filius, frater aut vir ab hostibus capti reuertissent: aut cum
prior affois, quàm qui lugeretur, domi natus foret: vel si
puella dabatur nuptui. Publicus vero, si lustrum fieret, aut vo-

Publici.

ta soluerentur, vel sacra Cereris instarent. His enim casibus
domum aut familiam in squalore & sordibus esse non de-
cebat. Hoc quoque notare contentus sum, neque puerum
minorem septennio, priusquam omnes geniti dentes fore-
rent: neque fulmine ictos, qui vita functi essent, rogis im-
ponere, aut corpora cremare: neque hominem vita subla-
tum, feris publicis efferre licuisse. Quodque quoties plu-
ra cadauera & acervata corpora vrent, aut incendi cura-
rent, solitos esse funerum ministros, denis virorum corpo-
ribus singula muliebria adicere, vt vnius adiumento cæte-
ra facilius deflagrarent.

*Notandum
hoc.*

*Miraculum Tritonum & Nereidum, quæ variis in locis
tempestate nostra comperta fuere.*

CAPVT VIII.

TRITONEM & Nereidas, hominesque marigeni-
tos, quos marinos appellant, præterquam quod apud
Plinium naturalis historia nono legeramus, nostra quo-
que tempestate conspicuos fuisse, multa documenta sunt.
In memoria mihi est, cum adolescentulus ego in porti-
cu nostra Portanouensis Neapoli quandoque diuerte-
rem, Draconetum Bonifacium Neapolitanum, patriciæ
gentis & inclytæ familiæ virum, vt in homine militari,
facundiæ florentis, & multarum rerum cognitione cla-
rum, tunc seuestra venerabilem, & debilitate pedum in-
ualidum, in conuentu maximo, præsentem atque audien-
tem me, referre solitauiſſe: se dum in Hispania militaret,
marinum hominem vultu & corpore prorsus humano,
absoluta similitudine puberæ, postremis vero in pi-
scem desinentibus, vidisse, eumque ex vltima Maurita-
nia & Oceani finibus ad regulos, sub quibus stipendiæ
facie-

*Homo ma-
rinus.*

faciebant, & honestum ordinem duxerat, pro monstro alatum. Fuisse autem facie hominis vetusti, capillo & barba hispida atque hirta, colore cæruleo, statura procera, & maiore humana, alis quoque tenui cartilagine, quibus marinos fluctus secabat, & membrana passim interlucente munitum. Et hanc rem non sibi tantum, sed plerisque summæ nobilitatis viris, notam conspicuam fuisse, dicere. Sed ne quis hoc vanum aut commentitium fortasse putet, Theodorus Gaza vir Græcæ sacundia clarus, & philosophiæ præceptis imbutus egregie, apud Iouianum Pontanum, ad quem frequens ventitabat, compluresque nostrates, scite admodum & luculenter ratiocinabatur, se dum in Peloponneso ageret, & sæda maris tempestate oborta, durissimo tempore anni, nonnulla piscium monstra procella ad litus illisissent, inter cætera vidisse Nereidem in litore, fluctibus expositam, viuentem iam & spirantem, vultu haud absimili humano, facie quoque decora, neque inuenusta specie, corpore squamis hirta ad pubem usque, nisi quod cætera in locustæ caudam desinebant: ad quam properè visendam cum frequens concursus fieret, ipse quoque & nonnulli è propinquis oppidis vicini affinesque eò se contulissent, illam frequenti turba circumdatam, mœstam & animo consternatam, ut ex vultu coniectari erat, in litore iacentem crebroque suspirio fatigatam conspexisse: mox cum à tam frequenti corona inspiceretur, seque in sicco destitutam videret, præ dolore gemitus spirantes, & lachrymas vberes dedisse: cuius misericordia motus ipse, ut erat mitis placidusque, cum turbam decedere de via iussisset, ipsam interim * brachiis & cauda, quo maxime modò poterat, humi reptantem, paulatim ad aquas peruenisse. Cumque se præcipitem magno nixu in mare dedisset, ingenti impetu fluctus secare cœpisset, momentoque temporis elapsam ex oculis, nusquam apparuisse. Georgius quoque Trapezuntius vir multi nominis, & Georg. Trapezuntius, magnæ eruditionis, aperta professione referebat amplexantem, se cum haud procul à litore in fonte quodam spatigaretur, puellam conspexisse elegantiforma, vndis extantem pubetenus, & quasi lasciuiret subinde emergentem sommergentemque se, quoad usque se conspectam

*Nereis à
Theodoro
Gaza visa.*

**Branchis.*

intel-

GENIALIVM DIERVM

Triton.

intelligens, haud amplius apparuit. Sed super omnia in nostro xuo, haud absimile factum accepimus in Epiro, profecto exemplum inter pauca memorabile, quod nonnulli prodendum posteris putarunt, & actis quoque publicis testatum est. Ad fontem iugis aquarum, ad quem mulieres ex oppidulo aquatum ventitabant, Tritonem seu marinum hominem esse spelunca, quam fortè ibi nactus fuerat observare solitum, si quando solam ad aquas accedentem, aut per lictus obambulantem mulierem videret, ipsum ex vndis & spelunca leni gressu tacitisque vestigiis desilire, & à tergo accedere, ac vi compressam mulierem ex insidiis adori, & ad mare concubitus causa arripere, arreptamque sub vndis deferre consuevisse. Quod cum apud loci incolae percrebuisse, diligentius marinum monstrum observasse, & cum diutule laqueos illi intendissent, haud multo post dolo captum, & laqueis vinctum cepisse: cumque cibo abstineret, extra aquas diutius vivere nequisset, squaloreque tandem & tædio ad extremam tabem venisset. Tenet fama, Venereoseos & flagrantissimè mulierum amatores esse: propterea oppidi incolae edicto inhibuisse, ne qua deinceps ad fontem mulier, nisi viris comitata, accederet. Hæc nos & eiusmodi ab his, qui diuersa maria penetrarant, & eadem monstra placidis aquis colludentia vidissent, & in occursum nautis, exertis capitibus ab vndis, occurrisse, & voces audisse referebant, plerunque accepimus.

Qui Xystici quive Thymelici apud Iureconsultos dicti sint, quodve officium, & quid nomina designarint. Item qui intelligantur per aqua aspersores in sacris certaminibus apud Iuriconsultum, & quid pancratia sit & pancratium.

CAPVT IX.

Joannes Platina.

CUM Joanne Platina viro docto & antiquitatum studio, pro familiari consuetudine sæpe deambulabamus, & omnes antiquitates, veterumque monumenta atque ruinas urbis explorabamus. Dumque in veteri sepulchro inter semitura vestigia in Quirinali, literis miranda vetustatis situ & senio oblitteratis, epitaphium legere in scriptum his verbis: L. THENEDORVS

XV.

X Y S T I C
M E R E N T
essent, q
gno menta
res, qui Xy
velut in gy
dici respon
ampla latit
& arbores p
sæpè tempo
paradromi
gymnasia:
Cynofarge
mibi non su
rare: tum
ciliu iure a
tasse. N
vel ex eo q
tur: quod v
est hasta:
rent, velut
esset, nun
pugiones
histrionica
dixerunt:
fallat, de hi
tionem fier
num specie
thymelici
te, & are
retiat: i
rum nume
sublatos,
iectos: hist
rima flagi
choragium
omnes in
pleraque h
erat, veter
verò nos h

XYSTICVS, PARIDI THYMELICO BEN-
 MERENTI FECIT. Quærebat Platina qui Xystici
 essent, quive Thymelici, nunquid artis nomina vel co-
 gnomenta forent. Cumque meminisse me apud auto-
 res, qui Xystici dicerentur, legisse, quodque in Xystis
 velut in gymnasiis nude exercebantur, athletas Xysticos *Xystici.*
 dici respondissem: Xystos autem longas fuisse porticus *Xysti.*
 ampla latitudine & gymnasium vbi ambulationes essent,
 & arbores plerunque digestæ: in quibus Athletæ hybernis
 sæpe temporibus luctabantur: quas Græci hypæthras seu *Hypæthra.*
 paradromidas dicunt, instar illorum quæ in Attica fuere *Paradromi-*
 gymnasia: quæ tria vel maximè memorantur, Lycæum, *de.*
 Cynosarges, & Academia. Qui autem thymelici essent *Gymnasia*
 mihi non succurrere, neque in mentem venire inasue-
 rare: tum Platina quasi admirans, ait: nunquid nostro *tria in Atti-*
 ciuili iure aliquam de thymelicis mentionem fieri adno-
 tassent. Nam de Xysticis satis sibi liquere, pugiles fuisse,
 vel ex eo quod in Xystis & longis porticibus exerceban-
 tur: quod vel hastis decernerent, à Græco verb. *Xyxis*, quod
 est hasta: quare Xysticos ludiones, quod hastis depugna-
 rent, velut gladiatores, & xystarchum, qui gymnasio præ-
 esset, nuncuparunt: thymelicos verò, eiusdem generis *Thymelici.*
 pugiones seu histriones fuisse se arbitrari. Siquidem Græci
 histrionicam, thymelen nuncupant: *θυμῆλον* enim scenam
 dixerunt: *θυμῆλον* scenicos & histriones: & nisi quid se
 fallat, de his apud Iureconsultos in edictis prætorum men-
 tionem fieri aiebat. Fuere, inquit, athletarum & histrio- *Athletarū*
 num species multifariæ: nam & gladiatores, & pugiles, & *& histrionū*
 thymelici, & pancratiastæ, xystici, pantomimi, palestri- *species va-*
 tæ, & arenarii, sicut Thraces, mirmillones, sequutores & *ria.*
 retiarum: omnes athletarum, histrionum, & comædo-
 rum numero habentur, licet pantomimos à Domitiano
 sublatos, mox à Nerua restitutos, demum à Traiano, e-
 iectos: histrionesque à Tiberio, & deinde Nerone ob plu-
 rima flagitia Italia pulsos legamus. Thymelicum verò
 choragium apparatus esse scenarum & histrionum, quos
 omnes inter artifices adnumerari, neminem fugit. Et
 pleraque hoc genus memoriter & expedire, vt suus mos
 erat, veterum testimoniis exemplisque referebat. Cùm
 verò nos hac admonitiene attentiores facti, in legum
 com-

GENIALIVM DIERV M

commentariis versaremur, deprehendimus apud Ulpianum titulo de infantibus, thymelicorum, xyfticorum & athletarum, quod tunc non commemoramus, mentionem haud dubiam fieri: thymelicosque & xyfticos, inter athletas & eos, qui in theatrum prodirent ad edendas in scena operas, adnumerari: id quod Platina fuerat præclarè arbitratus, censuisseque Jureconsultos, quòd pugnan- di causa in arenam prodirent, & ludicram facerent, non propterea infamiæ crimen aut notam incurrere. Cuius verbis admoneor, ut verum esse censeam, quod apud Ciceronem refert Æmilianus, artem ludicram & scenas quandoque Romanos probro duxisse, genusque hoc hominum tanquam scurras improbissimos tribu amovere voluisse. Quare sub Tiberio in opera scenæ prodixisse famosâ nota censebatur. Quod etiam senatusconsulto fuit vetitum, cautumque leuere, ne equites Romani ludo & arena polluerentur. Tamen si feratur Augustus athletis conseruasse priuilegia & ampliâsse, coercitionemque in histriones magistratibus inhibuisse, ita ut in eos animaduersionem non haberent. Gracis verò, prodixisse in scena inter athletas, honori fuit, nec probro datum est: quippe cum Plato summus fuisset athleta, post multiplices vi- ctorias se philosophiæ dedit. Verba verò Ulpiani ex responsis Sabini & Cassii hæc fuere: Athletas omnino artem ludicram non facere: virtutis enim gratiâ hoc facere, & vtile videtur: ut neque thymelici, neque xyftici, neque agitadores, neque qui aquam equis spargunt, carerique eorum ministeria, qui certaminibus præstant sacris, aut deseruiunt, ignominiosi. Ex quibus liquet, thymelicos & xyfticos à Jureconsulto inter athletas adnumerari. Sed quia de pancratiaste, & his qui in sacris certaminibus aquam equis spargunt, mentio fit, qui fuerint hi, & an inter ludiones recepti, adhuc ambigi dubitari- que potuit: cum præsertim nullam de his qui aquam in certaminibus spargunt, mentionem fieri apud veteres, quod meminim, sciam: nisi eos dicamus fuisse, qui in stadio dispositi, equis sponte currentibus, quòd velocius metam contingerent, aquam per vices spargere, itaque illos ad cursum impellere solerent. Pancratiasten vero cum dici volunt, qui luctator simul & pugil foret: quippe

Ciceronis
locus.

Scenici in-
fames apud
Romanos.

Scenicorum
honos apud
Gracos.

l. Athletas.
ff. de his qui
not. infra.

Quis in sa-
cris certa-
minibus a-
quam as-
pergunt.

Pancratia-
sten.

quippe cum
que teneretur
sticus nunc
fuitque Ulp
eretur, in
quem oppre
Ulpiani ex
pancratio, m
rit, Aquilia
Locus ex Ju
Ju

TRVL
immem
uenale dictu
uerfia est, n
vase in quo
aludfordi
lalanum d
niat: sed d
illudque g

Si be
Si tr

In quo illu
quam calic
crepitum fa
idem crime
eo, qui post
ita elidit in
mi animi, a
isse liquet
impuros, q
rant, Graco
de conuiu
siduum p
tior crepat
no purab

quippe cum alii pugiles, alii luctatores forent, is qui vtroque teneretur studio, pugna scilicet & lucta, pancratia sticus nuncupatur: & ubi exercentur, pancratium. Censuitque Ulpianus ad legem Aquiliam, illum qui dum exerceatur, in colluctatione vel pancratio, aut pugilatu alium quem oppressit vel occidit, Aquilia teneri. Verba verò Ulpiani ex ea lege hæc sunt: *Si quis in colluctatione, vel pancratio, aut pugilatu, dum exercentur, alius alium occiderit, Aquilia teneretur.*

Locus ex Juvenale de Trulla, quid designet, ex autoritate Jurisconsultorum, & aliorum testimonio explanatur.

CAPUT X.

Trulla.

TRULLAS pocula esse, & vasa potoria cenferi, haud immerito plerique existimarunt. Idque quod à Juvenale dictum est de trulla, de quo apud eruditos controversa est, non id credi decere, quod vulgò putarunt: ut de vase in quo alui proluuiis effunditur, intelligatur, cum id aliud sordidum nomen sit, & à doctissimis scaphium & lasanum. lasanum dicatur, veroque auctoris sensui non satis conveniat: sed de vase potui parato intelligi oportere constat, illudque quam fyncerissimè à poeta dictum fuisse:

*Laudare paratus.**Si benè ructavit, si rectum minxit amicis,**Si trulla inuerso crepitum dedit aurea fundo.**Locus Iuvenalis satyr. 5.**nalis satyr. 5.*

In quo illum significare haud dubiè putamus, qui postquam calicem exhausit, in ipso fundo, ructu aut sibilo crepitum facere more detestabili non fuit veritus, ubi idem crimen bis arguere satyricæ dignitatis fuit. Vel de eo, qui postquam vini calicem hausit, id quod remansit, ita elidit in pavimento, ut resonaret. Quod insolentissimi animi, audacis aut petulantis, nimixque securitatis fuisse liquet: quem abusum apud compotiores & belluones impuros, qui scortis vinoque madidi & epulis distenti erant, Græcis inualuisse multi adnotarunt: ita ut ludus inde conuiualis foret, quem cottabasis appellarunt, cum residuum potum in æneas phialas iactarent: qui si sonantior creparet, se ab amica redamari, & mutuo affectu teneri putabant. Quod esse probabile, & ab auctoris sensu non

Cottabasis.

GENIALIVM DIERVM

non aliènum, ex contextu verborum liquere putamus. Id verò quod de trulla diximus, inter pocula censerì, scitè admodum à Scæuola lib. 3. de legatis definitum est in hæc verba: *Seia dulcissima poculum aureum quod elegerit, si dei heredum commissio ut darent: quæ cum in hereditate non sint nisi trulla, scyphi, modiolus, phiala, an Seia de his speciebus eligere possit.* Respondi, cum omnia potui parata pocula dicantur, posse. Plinius septimo & trigésimo historię naturalis: *Titus Petronius, inquit, vir consularis, inuidia Neronis, myrrinum nullam ccc. sestertiis emptam fregit, ut mensam eius exheredaret.* Cic. in Verrem vi. actione: *Erat, inquit, vas vinarium ex una gemma prægrandi trulla excavata.* Horatius quoque in satyris:

Qui Veientanum festu potare diebus,

Campana solitus trulla, vappamq; profectus.

Ex quibus licet æstimare, trullam inter pocula & vasa potui destinata censerì, sicut scyphus, modiolus & phiala, & quam Vauro dixit, depeftam: Tameñ scyphum Herculis, cantharum Liberi poculum legamus: quo Marius post heraclem victoriam potasse assidue dicitur. Fuit quoque heracleum. Herculis poculum, sicut nestorida, quo Nestor utebatur: & grammaticum Homeri carmine celebratum: quæ in Dianæ templo affixa Capuæ visebantur. Notatumque fuit, inter scyphos, Bæotios palmam cum exaruerint, ad vsum vasorum præcipuas fuisse. Fertur L. Crassus orator duos habuisse cyathos Mentoris manu, c. sestertiis emptos, quibus ob pudorem nunquam usus fuit. Ex Cornelius Macrus in sacris propinare electrina parera, quæ in medio Alexandri vultum, in circuitu verò breuibus signis omnem historiam & bella continebat. Præter quæ vinaria vasa à Græcis celebrantur, crosso, bicus, gaster, gasterum bicarium, cybellum, amphicypellum, cyphela, & quod hodie seruat nomen baucalium, diuersorum generum, & cymbium nausinstar, præterea dactylorium ex proiectione digitorum nuncupatum, guala, dynoscybrium, cotyle, encotyle, cadus, & cadiscus & theryclia, non incelebres, quibus Dionysius libasse fertur. Id autem quod populari sermone de trulla secus dictum est, ab eruditis haud immeritò perperam iudicari.

Succurrit

Depefta.

Heracleum.

Nestorida.

Gramma.

Grammaticum.

Heracleotici.

Heracleotici.

scyphi.

Cucurbita.

Alexandrina.

na.

Succurrit
consultus de
legatis val
quo animad
continetur,
nullum voc
vini appella
ro continer

Exempla fru
tenis fuerin

PRISC
fuere, m
dem & vini
num bibisse
mine depre
uitque vsus,
rent scilice
Maffiliensi
barorum g
res: nec mul
glodias lie
vulgus tamen
Quod & vir
que trigésm
erorum caul
di quotidian
buit. Legia
uiuio vinum
tum Copon
magistratum
demnatum
xorem, quo
mitus mul
leudinis ca
gna natu,
mori coact
sum Samnit

Succurrit tamen in hac re notare, quod Pomponius iure-consultus de auro & argento legato memoriæ prodidit, *Promulsi-* legatis vasis etiam scutellas & promulsidaria contineri: in *daria vasa* quo animaduertimus, promulsidaria vasa, quibus mulsum οἶνόμελι, με- continetur, nuncupari. Et licet Græci οἶνόμελι & μελίπικτον λικαγρον, mulsum vocent, Vlpianus tamen de vino & oleo legato, vini appellatione putat mulsum non contineri, οἶνόμελι v̄- ro contineri.

Exempla frugalitatis priscorum & quam paruo victu contenti fuerint, & quando luxus primum urbem inuasit.

CAPVT II.

PRISCÆ frugalitatis & abstinentiæ, quæ veteres vi-
fuere, multa & magna nobis documenta sunt. Siqui *Vini vsus*
dem & vini vsus adeo mulieribus interdictus fuit, vt vi- *mulieribus*
num bibisse perinde esset, ac si in adulterio aut graui cri- *interdictus.*
mine deprehensa, capitali iudicio plectenda foret. Inole-
uitque vsus, vt cognati affinesque mulieribus osculum fer-
rent scilicet, an vinum bibissent, vt ore explorarent. Idem
Massiliensibus & Milesiis, pluribusque Græcorum & bar-
barorum gentibus, apud quos hydropotæ fuere mulie-
res: nec mulieres modo, sed & viri abstemi. Apud Tro- *Troglo-dyta.*
glodytas licet reges mulsum bibant priuilegio honoris,
vulgus tamen abstemium est, & aquam potat cum paliuro,
Quod & viris æque Romæ criminofum fuit, ad annum vs-
que trigefimum: seruo vero interdictum penitus, nisi sa-
crorum causa solennibus festisque diebus. Quem osculan-
di quotidianum vsus postea Tiberius Cæsar edicto inhi-
buit. Legimus Romulum vrbs conditorem, quod in con-
uiuio vinum non biberet, à conuiuio increpitum. Et Quin-
tum Coponium, quod vini amphoram ei cuius suffragio
magistratum petebat, dono dedisset, ambitus fuisse con-
demnatum. Proditurque memoriæ Egnatius Metellus *Vxores nec a*
xorem, quod vinum biberat, fuste necasse. Et Cneus Do- *ta ob vinum*
mitius mulierem, quæ visa est plus vini bibisse, quam va- *potum.*
letudinis causa deceret, dote multasse. Et matrona ma-
gnâ natu, quod clauis cellæ vinariæ resignasset, inedia
moricoacta. Lucius quoque Papyrius imperator aduer-
sus Samnites dimicaturus, victori Ioui pocillum mulsi

GENIALIVM DIERV M

Ebris exoss. pro re magna votum fecisse dicitur. Bibebant enim mul-
 rinum aut passum, sapam aut defrutum, aliaque eius ge-
 neris potu dulcia. Adeoque eos qui se vino ingurgitarent,
 ofos habebant; vt sequutis temporibus censores tanquam
 indignos qui honores & publica munera gererent, sena-
 tu amouerent, notaque & ignominia perstringerent. In-
 dignum enim videbatur, illos qui ingenio temulento &
 marcido forent, quique libidinum maculis notarentur, ad
 rempub. accedere, aut de publicis consultare. Quod et-
 iam Creteneses, Lacedæmonios, & Carthaginenses facti-
 tasse nouimus, qui militibus, ne efferos militia animos
 insolentia assuicerent, in omni militia vini potum in-
 terdicere ex instituto Platonis, qui etiam magistratibus
 donec in honore essent, vinum inhibuit. Id quod penes A-
 thenienses criminofum erat, quibus ebrius princeps
 morte multabatur. Et Pittacus temulentos, si quid de-
 liquissent, duplici pœna puniri curauit, vt formidine
 supplicii a vino promptius abstinerent. Quinetiam Æ-
 gyptiorum lex erat, vt certa vini subtaxata mensura regi
 quotidianis ferculis daretur, vltra quam excedere non li-
 cebat, ne sui impos, per occasionem & licentiam turpitu-
 ni & sordibus vacaret. Sicut proditur de Mossynæcis vl-
 tra Carambin flumen, qui regem quem delegere, si quid
 prauè deliquisset, totius diei inedia multabant. Apud Lo-
 crenses Seleucus vinum vsque adeo auersatus fuit, vt etiã
 morbo affectis dari inhibuerit, cavitque, vt qui vinum
 biberet, capite lueret. Indi adeo abstemii fuere, vt nisi sa-
 crorum causa, vinum bibere nulli fas foret: quibus erat
 constitutum, vt si temulentum regem mulier occidisset,
 hoc donaretur munere, vt successori nuberet. Persarum
 quoque milites adeo abstemii traduntur, vt pane & aqua
 sapius vicitantur, panis condimentum & obsonium, famẽ
 esse dicunt: quibus tamen semel annis singulis ine-
 briari permillum erat. Proditumque est, Scythas, cum ine-
 briari gaudeant, & abstemii sint: si quando ebrietatis dul-
 cedine capi vellent, ne contra constitutum facerent, in i-
 gnem coniectis herbis & fumo hausto, haud aliter quam
 vino epoto madidos fieri. Quod de Thracibus traditur,
 qui epulantes focos ambiunt, herbarum semine ignibus
 iniecto cuius nidore capti ebrios imitantur, & tanquam
 vino

*Ægyptiorum
lex.*

Mossynæcis.

Seleucus.

*Indorum co-
stitutum.*

*Persarum
milites ab-
stemii.*

*Inebriandi
ratio absque
potu apud
Scythas.*

Thracibus

vino affecti to-
buris tristitia
arborum fructu
podis & can-
num quæ me-
tios potu è fr-
molta secula
annos fere
Romæ fuisse
menti & fab-
lationibus d-
pistores tosto-
quæ multitu-
Quippe cum
fruges igne
siones dictos
vetus mos, v-
temporib-
mulierû. An-
des fuere fr-
Atheniens-
triant peco-
mine confli-
gis pisces,
Getulis ferin-
lonophagist-
autem Carm-
tarunt, Alan-
& Getarum
barium fuit.
que victum
ramenta ign-
luptatis alle-
qua & polen-
traque pau-
voluptates
voluptatis
quod oleris
cenfuit, lib-
dam tantæ

vino affecti temulenti, iacent, sicut nepenthes succo deli-
 buris tristitiâ discuti putarunt. Babylonii quoque incenso *Babylonii.*
 arborum fructu, & fumo hausto ita ebrii redduntur, ut tri-
 pudis & cantibus exultent. Indos ferunt ex fructu arundi-
 num quæ mel gignunt, aut vino ex dactylis, atque Ægypti-
 os potu è frugibus inebriari. Quinetiam populum *Romanorû*
 multa secula non pane, sed pulve victitasse: pistoresque per *frugalitas.*
 annos fere sexcentos vsque ad Persicum bellum nullos
 Romæ fuisse satis constat. Fiebat enim plus ex aqua fru-
 menti & fabarum, aut hordei farina, quam in sacris & ob-
 lationibus deorum pro victima adhibuere: qui quidem
 pistores tostum panem lautioribus coquere solebant, reli-
 quæ multitudinî far, ideo quod far pinsebât, pistores disti.
 Quippe cum veteribus molarum nullus vîsus foret, sed *Pistores.*
 fruges igne tostas in pilas coniectas pinserent: vnde & Pi- *Pisones un-*
 sones dictos volunt: id enim molarum instar erat. Fuitque *de dicti.*
 vetus mos, ut iidem essent coci & pistores. Lapsis mox *panis mulie-*
 temporib. haud longo interuallo, panes facere, opus fuit *rum opus.*
 mulierû. Ante verò fruges cognitæ gentib. plurimis glan *Glandes.*
 des fuere frumenti loco: sicut Argæis & Thyntiis, sicut *Argæ.*
 Atheniensibus, quibus Cares adeo abundant, ut illis enu- *Tyrinthii.*
 triant pecora: milium Mæoticis & lotometra, ex cuius se- *Athenienses.*
 mine conficiunt panes: Medis amygdalæ, Ichthyopha- *Cares.*
 gis pisces, Æthiopibus locustæ & arundinem fructus, *Maotici.*
 Getulis ferina caro & pabulû pro pulmêtario cessere: Che- *Medi.*
 lonophagiste studines, cardamum vero Persis, palmulæ *Ichthyopha-*
 autem Carmanis & Babylonis. Ægyptii ex loto diu victi *gi.*
 tarunt, Alani carnibus, non pane vescuntur. Nomades *Æthiopes.*
 & Getarum pars, lacte. Indis autem calistæ semen ci- *Getuli,*
 barium fuit: quorum reges oleribus & palmulis plerun- *Chelona-*
 que victum quæsiuerunt, ciborum affluentia, velut inui- *phagi.*
 ramenta ignauæ, auersati. Epicurus quoque summus vo- *Persa.*
 luptatis assertor, victu frugali & modesto contentus, a- *Carmani.*
 qua & polenta aut pane hordeaceo victum quæsiuit, con- *Babylonii.*
 traque paupertatem inuictum animum gessit, non quod *Ægyptii.*
 voluptates auersaretur, sed quod in tenui victu se plus *Alani.*
 voluptatis experiri aiebat: cuius rei argumentum est, *Nomades.*
 quod oleribus & pomis ac vilibus cibis, quibus viuendum *Indi.*
 censuit, libros refarsit. Inter quos proditur Philinus qui- *Epicuri*
 dam tantæ abstinentiæ, ut nullo cibo nisi lacte victitaret *frugalitas.*

GENIALIVM DIERV

& Moscus Antimolus sophista solis caricis,vesci solitus, Pueris quoque & iuuenibus, vt verecundiores essent, in magistrorum & affinium conspectu foris cœnare: viris autē, vt frugalitatis & parsimonix documenta darent, propalam cibum capere, consuetudo fuit, torusque illis ex vlua palustri fiebat, aut stramento hyemeque ad focum. ætate verē in propatulo & sub dio, neque vltra nouem singulis lectis cœnitabant, illosque lautioribus vesci cibis non sinebant. Nam carnis aridæ: aut lardi poudo tria, & fassamentorum libram, quotidianis ferculis apponere criminofum erat. Siquis vltra apponeret, lege pleſtebatur, C. Fannii consulis lege, ante tertium Punicum bellum introductum est, nequid volucrum præter vnā gallinā, quæ utilis non esse, sapponeretur. Vtque modus cœnarum luxuria non diffuēret, singulis diebus præterquā Saturnalibus, & Romanorum ludis, vel plebeiis, denos asses, qui domesticis cœnis impenderentur, præſiniuit. Tantæque frugalitatis fuere, vt mensam quanuis parcam omnino vacuum tolli non sinerent: sed ad cohibendū appetitū semper aliquid reliquiarum, quod postera die cœnam iuaret, superesse voluerunt. Ouumque & mel initio conuiuii ministrari, in secundis verō mensis poma simul & mel dari consueuere. Quam victus parsimoniam Athenis quoque seruari tradiderunt. Nam Dioscuri in Prytæneo prandium parabatur: in quo nisi oliuæ, caseus & porrum, dabatur obsonium. Et à Platone in lautissimis cœnis, sal: oliuæ, caseus, porrum, atque olera tantum ex agris iubentur apponi. Ac festis diebus pueri modesti cum verecunda grauitate maiorum laudes carmine dæcantare, grandioresque natu summo obsequio vereri, illosque à conuiuiis domum reducere solebant, militiæ & colendis agri adeo intenti, vt illustria inde cognomēta ferrent: agrumque malè colere, aut minus arare quā veteres, censoria nota putabatur. Cumque octo dies cultura agrorum impenderent, nonum vrbānis rebus & nundinis destinarent: tamenſi priori æuo, frequentiores Romanis nundinas, & tertio quoque die mercatu frequēti nonnulli conuenisse dicant. Q. Cincinnatus ab aratro ad dictatū vocatus, postquam domitis hostibus triumphans vrbem iniit, licet non ex imperii maiestate, aratrum

Lex Fannia.

Saturnalia.

Ratio administranda mensæ.

Dioscuri.

Cœna Platonica.

Agriculatorum apud veteres.

aratrum tamen
Curius Dentatus
sibi parare co
stris fuisse asse
ro Antonio co
toni cum in H
nistrasse. Fer
libus cœnare
repluisse. Atq
roſta attingit,
muncula & v
tamen id sibi
dem paupertat
tus. Quam r
& Tuberoni
nis forent,
dem lares in co
se, exque eius
rum vltra sep
bras viro tri
Intra bina en
millia grauis
adeo parci fu
indomitas cup
seruisse paup
largitionibus
contenti, abſq
frugalitatis &
tati exhibent
ræ commend
Thebanum B
torem, adeo
contentus,
foret, domi
impensa & æ
magis gloria
qui diuitiis,
opiæ deueni
quæ cultui en
suis manibus

aratrum tamen sumere, & agrum colere non dubitauit. *Frugalitatis*
 Curius Dentatus cum à Samnitum legatis adiretur, rapa *exemplis a-*
 sibi parare obsonium inuentus est, cui duos calones in ca- *pud Roma-*
 stris fuisse asserunt, cum summam imperii gereret. M. ve- *nos.*
 ro Antonio consulari VIII. seruos, Carboni VII. & M. Ca-
 toni cum in Hispaniam Consul duceret, III. solum mi-
 nistrasse. Fertur quoque Ailius Catulus consul, cum in ficti-
 libus cenaret, legatos Aetolorum vasa aurea offerentes
 repulisse. Atque Epicus poeta, qui primus Latinorum he-
 rota attigit, adeo victu fuisse renui, vt in Auentino do-
 muncula & vnus ancillæ ministerio contentus fuerit: nec
 tamen id sibi turpe quicquam aut dedecori putauit: siqui-
 dem paupertas, tunc solida laus censebatur, & vera vir-
 tus. Quam rem æstimare licet, quod Aeliorum familiam,
 & Tiberonum, cum decem & septem eiusdem cognomi-
 nis forent, modicis ædibus cum vxoribus & liberis eos-
 dem lares incoluisse, eundemque agrum Veietanum atas-
 se, ex quo eius fructu victitasse legimus. Modumque agro-
 rum ultra septem iugere excedere, aut denas argenti li-
 bras viro triumphali in suppellectili esse, perniciosum erat.
 Intra bina enim iugera possidere satis visum, ita vt decem
 millia grauis æris, maximas putarent diuitias. Quin etiam
 adeo parcifuerunt & tenues, vt non minus criminidarent, *Paterna*
 indomitas cupiditates non refrænasse, aut paternam non *paupertatis*
 seruasse paupertatem, quam ingentes maiorum facultates *conseruatio.*
 largitionibus abligurisse: multique oleribus leguminibusq;
 contenti, absque esu carniū sæpe victitarunt, documenta
 frugalitatis & abstinentiæ insignem memoriam posteri-
 tati exhibentes. Quam etiam Græcis solidæ laudis & ve- *Exempla*
 ra commendationis fuisse multi adnotarunt. Legimus *frugalitatis*
 Thebanum Epaminundam tot victoris clarum impera- *apud Gra-*
 torem, adeo diuitiarum abstinentissimum, vt vnica veste *ecos.*
 contentus, si quando vetustate collapsam refarcire opus
 foret, domiclausum se teneret, quem Thebani publica
 impensa & ære collato ob inopiam extulerunt. Aristides se
 magis gloriari paupertate publicè testabatur, quam reli-
 qui diuitiis. Hippas quoque philosophus Elæus, ad id in-
 opia deuenit, vt vestem, annulum, crepidas & soccos, quæ
 quæ cultui erant necessaria, ne quid temporis deperirer,
 suis manibus elaboraret. De Lamacho fertur, quoties ab

GENIALIVM DIERVM

Atheniensibus dux crebatur, pro pallio & crepidis mutua ab amicis pecuniam sumere, cum vnde compararet, non esset. Crates, Diogenes, & Antisthenes, alique produntur philosophi, abiectis diuitiis, pera & baculo contenti vixisse. Phocion, Pelopidas, Socrates atque Ephialtes, pauperrimi & in cultu tenuissimo vivere, omnium tamen optimi atque iustissimi. Adeoque luxuriam & molliorem cultum detestati fuere, ut Thebis columna in templo statuta fuerit, in qua dira execrationes in regem Memnon, qui molliorem vitæ cultum inuenit, continebantur.

Vnde corrupti mores primi.

Postea paulatim frugales mores defluxere, paupertasque probro haberi coepit: luxuriæque peregrinæ inuictum malum & effeminandos animos, ab exercitu Asiatico in urbem primum inuectæ, mores infecerunt, sicut aurum persicum, fugato Mardonio Atheniensium animos labefecit, & dira tæbe infecit. Inde illecebræ libidinum, & rerum secundarum luxus in omnem licentiam grassari. Primumque lones, vnguenti coronarum & secundæ mensæ consuetudinem inuenere. Tum vestis stragula, mensæque ac citharæ eburneis pedibus insidentes, inæstimabili censu comparatæ: epulæque lautiores, & præter epulas psaltriæ, ludiones, & alia conuiuîs oblectamenta inuenta sunt. Hinc peregrina obsonia, remotorumque litorum pisces, & magno censu comparatæ dapes, ferculaque festertium millies æstimata, & gulæ nouissima irritamenta aliaque exquisitissima condimenta, & ventris prodigia inuenta sunt, ut nisi quis illa apponeret, sordidus & parum laurus haberetur. Adeoque luxus excreuit, & eo processit luxuria, affluentibus diuitiarum copiis, ut obsonia lautiora, maioresque epularum sumptus, & magnas effusiones edito coercere, & luxuriosos apparatus pluribus legibus inhibere necesse fuerit. Hinc Fannia, Orchia, Dida, Oppia, Cornelia, Ancia & Iulia, leges ad cohibendam luxuriam victus vestitusque, & cœnarum immodicos sumptus latæ sunt. Hinc censorum edictis, vulvas, verrina abdomina, & glires epulis & conuiuîs inhibita. Quod & Lycurgum fecisse nouimus, qui conuiuiorum apparatus & mentis lautiores, veluti cupiditatum inuitamenta sanctionibus inhibuit: sæpiusque abrogatis legibus nouæ pothea editæ fuere. Et quanuis Antiocho rege victo, P. Licinius

Leges ad cohibendam luxuriam.

clius Crassus
ta exotica ven
moniorum
Antonijs, &
rum sumptibus
rogasset, sen
prætura deie
Aphricani p
pellibus, & c
incultam par
Sicut de Cleo
tus fuit, quod
nico more ad
pellibus hoc d
non mediocr
continentissi
Cæsar, qui
coerceri im
omittere qu
quod postea
minus taci
maes leges
modus, lu
voraginem
deo processit
loque simul

Qua sine p

IN hæc
bus hosti
libabatur,
quo sola ad
dicta. Ha
anser, quas
rem diuin
ex hoc dis
bus & taur

cinus Crassus & Iulius Cæsar censores ne quis vnguentaria exotica venderet, pœnis inhibuerint, exemplo Lacedæmoniorum, qui vnguentarios vrbe exegere: & quanuis M. Antonius, & L. Flaccus, quod legem de coercendis epularum sumptibus antea latam, Duronius tribunus plebis abrogasset, senatu eum amouerint: tamen Q. Ælius Tubero prætura deiectus fuit, & despectui habitus, quod in funere Africani populum Romanum publico epulo hœdinis pellibus, & testis Samiis, ac lectis ligneis excepiisset, quod incultam parsimoniam in rebus publicis non exhorruisset. Sicur de Cleomene fertur, qui amicorum cuidam subritus fuit, quod hospites iure nigro & pane igni durato, Lacedæmonico more ad epulas admisisset. Licet Cato senior, quod pellibus hœdinis in publico epulo pro stragulis vsus esset, non mediocrem laudem tulerit: quod frugales mores & continentissimos exemplo iuuaret. Fertur tamen Tiberius Cæsar, quum de coercendo luxu legem ferre vellet, nec coerceri immodicos sumptus videret posse: satius duxisse omittere quod assequi nequiret, quam tentare turpiter quod postea non efficeret. Sisti deinde res non potuit, quominus tacito consensu destitutis moribus, sumptuariæ quoque Leges sumptus abrogatæ fuerint, quum nullus esset sumptibus præscriptus modus, luxusque & ignauia nullis præscriptis finibus, in latum abrogatæ voraginem & gurgitem vitiorum, ad nefas omne usque a deo processerint, vt diuina & humana prophanarint, populoque simul & plebi grauem perniciem attulerint.

Quæ sint pura & lecta hostia in deorum sacrificiis, & quæ victimæ quibus diis dicatæ fuerint.

CAPVT XII.

In sacrificiis deorum fuit pontificalis observatio, vt duo hostiarum generibus diis sacrificant: vno, in quo cum litabatur, voluntas dei per exta exquirebatur: altero, in quo sola anima deo consecrabatur, quæ hostia animalis dicta. Hæ frequentes fuere, ouis, sus, capra, bos, gallina, & anser, quas cum immolabant, nisi puræ essent & lectæ, ad rem diuinam non proficere putabant. Fuit quoque opinio, potius ex hœdis & agnis, quia mites sunt, quam ex gallinaceis, suisque & tauris, quoniam animo abundant, deos consuli, & futuram

GENIALIVM DIERV

Leſta hoſtia. tura prænſci. Ideo ouilis pecoris hoſtiam non ab ampli- tudine, ſed quia animi eſt placidioris, pontifices maximam duxerunt. Leſta autem dicuntur hoſtiæ, maiores & vberius depaſta, quæ claudæ, morboſæ aut vitioſæ non ſunt,

Sacrificiū à Numa conſtitutum. (quia pernſci, niſi ex ſana victima, futura non poſſunt) quæve fixam autem, vel caudam aculeatam, aut linguam nigram non habent. Numa Pompilius deos fruge coli, & malo falſa ſupplicari inſtituit, quam molam ex farre, ſale

Fornacalia. & aqua compoſuit, ſine qua nullum ſacrificiū ratum fieri cenſuit. Atque id far, niſi toſtum eſſet, ad rem diuinam non eſſe purum ſtatuit. Ideo Fornacalia & religioſos dies, ac

Graci. ferias quibus far in fornacib. torrebant, ſeruari iuſſit. Græci vero non far, ſed hordei primitias, libumque & placentas ex hordeo diis offerre, hordeumque ſale inſperſum, in primis aræ inſundi ſatius duxere, ſine quo, ſalutis cæremoniis, nullum ſacrum fieri poterat, illique qui primitias eiſmodi colligebat, crithologo dixere nomen. In quibus Fornacalibus, qui non fuerant feriat, quique in ſua tribu, vt erat conſtitutum, ſacrum non feciſſet, in Quirinalibus ſacrificio expiare cogeatur: idcirco Quirinalia ſtultorum

Quirinalia. ſua cuique deorum victimarum ſacra conſtituta ſunt, quæ præterire & tranſgredi non erat fas, Namque aliena hoſtia dii non placantur. Quippe Ioui tauro, verre & ariete ſacra facere non licet: qua ſol Neptuno, Apollini & Marti taurus immolatur. Tametiſi flaminis vxor omnibus nundinis Ioui arietem maſter, & triumphis die Ioui taurus hoſtia dicata ſit. Et apud Homerum Vlyſſes immolauit Ioui arietem. Iupiter vero prodigialis mola falſa & thure placatur. Neptuno pleraque gens de nigro tauro, Trœzenti de fruſtuum primitiis ſacrificant, Græci de cruribus taurorum: Vlyſſes ariete, apro & tauro litauit. Athenis autem licet octauo die menſis cuiuſque Neptuno ſacrum fiat, non tamen de tauro ſemper. Neque Apollini ſemper Græci tauro, ſed multiplicis generis victima ſacrificant. Namque Homero teſte, alius tauro, alter ariete, aliquiſ hireo ſacrum fecit. Ex bobus vero, vitulis & pecudibus, laudatiſſimæ vitulæ ad deorum placamenta habentur. Ideo Ioui à flamine omnibus Idibus bos candidus, & ex agro Falifico vel Menania immolatur. Namque illos ad victimas farciunt, & deorum ſeruunt ſupplicio. Bos

Iupiter prodigialis. ſacra Neptuni.

Viſula.

tamen

tamen iu-
bouis tri-
mo à pa-
tum quæ
mam: &
Lege aut
cum ani-
ſacris ma-
erat, vt a-
Ægypti
camelos
ſacrifican-
Fertur ta-
pra quan-
plumis in-
tauro, a-
hi omne
xis homi-
riculum
ſum eſt.
vt lingu-
vel vou-
puram
rina expi-
minales
conſenti-
ca focur-
autem ſa-
ctima lu-
cum aru-
ſequi: ex
ſaltatu,
poſtqua-
metere
dicta eſt
re imm-
to, quoc-
riis Cer-
hibere n-
gales lib

tamen iugo subactus, sacrificio non est purus. Fœtus vero *Bos iugalis* bouis trigesimo die, pecoris septimo, suis vero nisi decimo à partu die puri habentur: ideo sacrificiales disti. *Victima iugalis* Credendumque est, bouem quinquennalem, insignem Ioui victimam: & pecudes cum bimæ sunt, sacrificio maturas fieri. *Lex Solonis de boue non sacrificando* Lege autem Solonis de boue nulli deo sacrificari licet: quia cum animal sit inuocuum, & agrorum cului deditum in sacris mactari vetuit: quippe veteribus tantæ venerationis erat, ut æque capitale esset, bouem quam ciuem necasse. *Heroibus* Ægyptii boues ruffas Typhoni mactant, Arabes pingues camelos in ara ignoti dei: sicut nupturæ virginibus camelo sacrificant. *quibus animalibus* Heroibus vero tauro, capro & ariete litant. *tabatur.* Fertur tamen Pythagoras præter à se instituta & præscripta quandoque bouem Musis, Ioui autem gallum albis plumis immolasse. *Hostia solis* Solida vitilia, nisi cæsis tribus hostiis, tauro, ariete & verre, pura non habentur, sed tamen ut da. hi omnes solidi firmique sint. Nam vitulos ad aras humeris hominum allatos, & claudicantes & cuius cauda ad articulum suffraginis non pertingit, non litare animaduersum est. Idque apud Ægyptios seruari tantis cæremoniis, ut linguam boui exerendo & caudæ pilos explorando, si vel vnum pilum nigrum reppererint, hostiam tanquam impuram non admittant. Græcis autem tauri an puri sint, farina explorantur, caper cicerebus, capra frigida aqua. Ruminales quoque hostias nisi bidentes fiant, non esse puras consentiunt omnes. Ambaruale vero sacrum, nisi de porca focunda & grauida, aut vitula fieri non censuevit. Est autem sacrum ambaruale, cum arua & segetes solenni vitula lustrantur. Eam victimam maturis frugibus ter circum arua ducere conuenit, omnesque post eam clamantes sequi: ex quibus vnus querna ornatus fronde, cum solenni saltatu, composito carmine Cereri decantabat laudes: ac postquam lacte, vino & fauolibassent, antequam fruges meterent, porcæ Cereri immolabant: quæ præcidagæ dicta est. Fuitq; memoriæ proditum, à fuilli pecoris genere immolandi initium Romæ primum factum, eo argumento, quod sus fœderibus & sponsalibus adhibetur, & in initium Romæ Cereri mactatur. Et quamuis in sacris Cereris vinum adhibere nefas sit, in hoc tamen sacro de vino libasse pontificales libri non verarunt: quam quidē immolari ab eo, qui

GENIALIVM DIERV

Cybeli porca immolabatur. mortuo iusta fecisset, crimen admitti putabatur. Deorum quoque matri nullum sacrum nisi de porca, fieri permisum. Et lustrari exercitum nisi sue, oue & tauris, qui puri essent, non erat fas: qui postquam ter circum instructas acies duxerant, præcedente pompa, & gressu composito, Marti immolabatur. In sacris deæ Phrygiæ, quæ Matuta & mater deum dicta est, cui galli exsecti membra secabant, cymbala pulsantes, porcæ tanquam impuram hostiam Romani non admiserunt: apud cuius ædem supplicantes, filii bonæ exoptare vetantur matres, nepotibus non vitæ. Bellonæ sacerdotes non animali hostia, nec victima, sed suo cruore sacrificant: gladios enim districtos utraque manu tenentes humeros sibi & lacertos, tanquam phanatici, dissecant: hoc sanguine litari & crimina expiari putantes, ita ut pro vulneribus stipes recipiant. *Ægyptii* Lunæ tantum & Libero suæ, reliquis diis boues mares, vitulosque & anseres immolant: capram tamen, aut hircum nullo modo. Contra vero Britanni, quibus leporem, gallinam & anserem in cœnis apponere, aut diis offerre lege vetabatur. In Mysia Abbreteni Iouis templum est, in quo suæ comesset aut mactasse, scelus erat infandum & piaculare. Idem apud Phœnices, quibus per omne tempus suis abstinere præcipitur. Fertur vero in Thessalia Castiniensis Veneris phanum fuisse, & aliud in Sida Pamphylia, & in aspendo Argiuorum, & Argis, in festo quod Hysteria dicitur: in quibus præter instituta moresque aliorum, suæ mactare licet, cum in cæteris nullo modo fas sit. Solum apud Tuscos in Ægypto, ubi Venus cornuta colebatur, vacca Veneri immolabatur: & in Nitriorica præfectura, ovis. In Æsculapii sacris nisi capræ & gallinæ immolantur: hæque ad rem diuinam luteo rostro & pedibus, puræ non sunt: nigræ vero & imparibus digitis, idoneæ. Astris & stellis volucres dicatæ fuerunt, Isti anser, gallus Nocti & Laribus, nonnunquam porcus, sicut equus Soli & Marti, Lunæ taurus, Iunoni agna, Veneri columba, & capra Pani & Mineræ, Dianæ vero cerua. Quamquam Libero vino, melle & lacte, interdum capro & hircæ sacrum fieri nouimus. Mineræ vero nihil caprini generis, sed vaccam aut boues iniuges: & Iunoni apud Lacedæmonios capram immolari, quare & *ajspay* dicta.

Græci

Græci v
cornib
tibus
Apollon
litabat
que à M
immol
C. ta
numin
inferit
capra, n
vero Di
autem
sacrum
nant. P
tanhi
tius cat
dexter
consil
est, pi
paide
migræ
quæ se
reri, A
lipura
miano
rias, su
sit, alit
te bou
stis O
tur: qu
domo
citi, s
tur:
preto
tini s
cio e
mnia
tuam
tur, sa

Græci vero Mineræ iuuenecam sæpe indomitam auratis cornibus mactarunt. Pyrrhus tamen, dum splene laborantibus medetur, albo semper gallo sacrificauit. Soli vero in Soli. Apollonia oue, Pani & Syluano porco, nonnunquam lacte Pani. litabatur. Fauno agna vel hædo, Priapo alino. Obseruatum Syluano. que à Massagetis est, vt reliquis diis posthabitis, Soli equum Fauno. immolent: sicut à Sauromatis, vt equas diis patriis mactent. Priapo. C. tamen Caligula cò vesaniæ processit, vt sibi tanquam Massageta. numini sacro, fasilanos, phœnicopteros & pauones mactari Sauromata. iusserit. Athenienses tamen annua solennia Mineræ, non Athenienses. capra, nec boue, sed tauris & agnis exhibere solent. Persicæ Persicæ. vero Dianæ boue lampadis caractere notata: Tempestati Diana. autem pulla. Tradunt quoque in parte Apbriæ Mineræ Tempestati. sacrum fieri, vt sine victima puellæ inuicem fustibus decernant. Persæ quoque equum Marti, Carmani asinum, Lusitanihircum, Latini picum, Lacedæmonii equum, frequentius canem. Sabelli taurum immolabant. Romani equum dexteriorem bigæ, Galli cisalpini verrem, diuerso quisque consilio ritumque: ita vt à Phaselitis, quæ in Pamphilia gens est, piscibus salis Marti & diis immoletur, & à Bœotis copaide coronata, ab aliis thyngo. Ad Opertanea vero sacra Opertanea nigræ gallinæ non videntur puræ. Fuere à. sacra Opertanea, sacra. quæ seorsum ab hominum conspectu in operto sunt. Cæ. Baccho. reri, Apollini & Baccho capris sacrum fieri decere nonnulli putant: sicut Veioii, quem Apollinem dicunt, ritu Ro- Veioii. mano capra immolatur: Herculi & Cereri xii. calē. Ianua- Herculi. rias, sue, panibus, & mulso sacrum fit si tamen sus prægnans sit, aliter non habetur pura. Et in Fordicidiis, nisi prægnan- Fordicidia. te boue pontifices litare non solent: qui etiam dies in Fa- Ordicalia. stis Ordicalia dicuntur. Lares canum pellib. ideo ornant- Lares. tur: quia domus fidi custodes sunt, & alienis formidolosi, domesticis verò blandi, atque ad nocturnos strepitus solaciti, sicut canes, qui floribus & fertis, thure & fruge coluntur: quorum ædes in campo Martio ab Æmylio Regilo prætorē dicata fuit. In quorum sacris id custoditur, vt libertini sacerdotes sint, qui Augustales dicti, nihilq; de sacrificio extra ædes mittatur foras, sed intra domesticos Lares omnia absumant: sicut cum sacrum Vulcano fit, q; Proter- Proteruia. uiam dixerunt, nisi victima, & quodcunq; superest, igni detur, sacrificium pollui putabant. Domesticis vero Laribus Laribus. rerum

GENIALIVM DIERV

rerum dabantur primitiæ, sæpe etiam porcus: tametsi hostilibus Laribus, quod ab his hostes arcerentur, sæpe immolauit antiquitas. Gynæciæ Romani pro his, qui domi nascuntur, canem immolant: sicut Græci Proserpinæ, & Dianæ Sabæi. Est autem Gynæcia, quam Romani Romanam deam vocant, quæ ex corruptilibus generationes facit: cui quum res diuina sit, optant nemini bonum euenire qui domi nascatur. In Lupercalibus carnem immolari mense Februario, quia lupo canis insensus est, & in expiationibus cane litiari legimus: atque ad placandum Caniculæ sidus frugibus inimicum, etiam mactari canes: quas, si ruffæ non sunt, puras non putarunt: quod sacrum, Canarium augurium nuncupant. Pro frugibus quoque & pecoribus, ut rubigo auerteretur, lactenti catulo sacrum fieri conuenit. Idque Rubigalibus per Quirinalem flaminem sacrum extra urbem fieri, in quo super extra canis thus & merum infundere mos erat: quos etiam catulos recens editos, tam in adicialibus quàm deorum cœnis sæpe adhibuere. Apud Lacedæmonios Marti immolabatur canis. Et Bœotii, cane in duas partes dissecto per medium, iræ expiatio fuit, idem & Caribus, ut extra canis diis offerre in usu haberent. Viuas etiam canes cruci affigi, atque inter ædes Iuuentutis & Sumani, singulis annis ansere insidente, deferri vulgo proditum est: quæ crux nisi ex sambucosis fieri, sacrum ritè fieri minimè putarunt. Isidius anser propria victima dicata est, Plutoni taurus, Proserpinæ iuuenca: & bos fuluus Auerno. Vlysses verò apud Homerum ariete & oue nigra Erebro sacrificauit. Sed nec sementem administrari, nec oues tondere, nisi catulatio prius fieret, vllò modo licuit. Vinum in sacris Cereris adhibere nefas est. Primitias verò frugum Cereri, vinum verò nouum Baccho dare conuenit: quibus, velsi, priusquam sacerdotes illa libassent, minimè faserat. In sacris deæ Ruminæ inferre vinum, expiatione dignum fuit: quippe illi sacrum facientes, hostiæ lac, non vinum inspergebant. Et in sacris Floræ, quam Bonam deam nuncupant, cum vinum libant, lac fuisse dicunt. Vestæ quoque non vino, sed de Numicio flumine libatur, quibus diebus mense Iunio molæ frumentariæ & asini sertis & pane coronantur: ad cuius templum iuxta forum, nisi nudo

Gynæcia.

Lupercalia.

Canicula
sideri.

Profrugibus

Marti.

Bœotii.

Caribus.

Isidi.

Plutoni.

Proserpinæ.

Auerno.

Erebo.

sacra Cereris

absque

vino.

Ruminæ.

Floræ.

Vestæ.

nudo pe
apud Cr
tumque
cris, sed
Auroræ
diluta sa
cessum
sta, aut
polluta
quæque
insultu
thuris, d
nisi mult
Victima
procedu
seruatur
tius mo
postero
fuisse
mouer
differet
cecidit
finiuit
licer, ap
à minist
ficium d
morelq
gratam
mugitu
nere po
sacra fa
libus: in
quo ter
bus fab
domo
ipsamq
post ter
mures
Maior
reanim

nudo pede accedere non conuenit: sicut in ædem Dianæ apud Cretenses, quam Britomartam nominant. Proditumque memoriæ est, Romulum nunquam vino in sacris, sed lacte libasse. Athenienses quoque Mnemosynæ, *Qualia vina libabantur diis.* Auroræ, Soli, Lunæ & Vraniæ, non vino, sed aqua melle diluta sacrificant. Vbi verò in sacris vina libare diis necessum erat, ex Græca & imputata vite, seu fulmine tacta, aut quæ vulneratis pedibus calcata, vel immunditie polluta fuerat, aut iuxta quam homo laqueo pependerat, quæque circumcisis vinaceis profluxerat, vina libare diis *Thasii Eumenides.* infaustum erat. Thasiis verò, nisi vinolibaneo, odore thuris, diis prohibebatur & in Asopo in æde Eumenidum nisi mulso libare, & pro coronis floribus vti permissum. *Maiores & minores victimæ.* Victimæ maiores dum immolantur, auratis cornibus procedunt: minores, coronatæ offeruntur. Est quoque obseruatum, vt si cum vinum hostiæ fundendum foret, potius molam aut fruges in caput spargerent ordinē præpostero: aut si cum hostia ad aras ducitur, vehementius fuisset reluctata, ostendissetque se inuitam altaribus admo-
ueri, vel ab ara aufugisset, vel percussa mugitum dedisset, aut in aliam corporis partem, quam oporteret, cecidisset, piaculare sacrum & triste auspicium faceret, quasi inuitis diis offerri videretur. In qua re animaduertere licet, apud Hermonienſes boues præferoces facili ductu à ministra sacrorum peruetusta muliere, sponte ad sacrificium duci & immolari. Iones tamen contra instituta moresque sacrorum, tunc maximè hostiam litare, & diis gratam fieri putabant, cum inter immolandum taurus mugitus daret. Funestamque familiam, aut hominem funere pollutum, nec ædes deorum dedicare, nec publica sacra facere posse liquet, nisi in Lemuralibus & Parentalibus: in quibus inferis diis dare inferias vsus obtinuit: quo tempore ædes deorum clausæ iacent. In Lemuralibus fabam noctu iacere vsurpatum est, Lemures se ex domo eicere clamantes, quam nigram esse conuenit: ipsamque lotis manibus, & pede nudo per ora versare, & post tergare iicere, ærisque tinnitum facere, vtque Lemures faba redempti, domo abirent, nouies orare. Idque Maio mense tribus noctibus fieri, donec solutis religio-
Parentalia, ne animis, manes expiatis ducerent. In parentalibus *assemere*

GENIALIVM DIERV

Cœna feralis.

Fœminini generis victima potiores.

Ægyptii.

Romanorum mos.

Victima fœmina. Thucydides lib. 1.

Dii manes.

assumere fabas vsus obtinuit, sicut in privilegiis cicer. Ac fœrales cœnas, lentescque & offas ad sepulchra illorum ferre, quibus parentare ius erat: quæ etiam Feralia à ferendis epulis dicta sunt, quas in defunctorum sepulchris super nudam silicem apponebant. Notatumq; fuit in omnibus sacri, fœminini generis victimas esse potiores: itaque si per marem litari non poterat, fœmina succidanea dabatur, non e contra. Nam si per fœminam hostia minime perlitatum foret, succidaneam adhiberi non licebat. Apud Ægyptios fecus, quibus fœminam hostiam immolare est habitum nefas, barbatis quoque circa montem caucasm, & apud Derbices Persicam gentem, fœmininum animal victimam dare, aut eius carnibus vesci, sub graui documento vetabatur. Si tamen primis hostiis non litassent, aut si primum negligentia vel casu non rectè initum aut curatum sacrum foret, illas denuo augeri & sapius ad expianda numina permittitur, donec ritè perlitatum animaduertent. Illud quoque non omittendum, consueuisse Romanos pro rebus quas citò expediti cuperent, ætate grandioribus hostiis: vbi vero rem agere vellent & produci, iuniori victima sacrificare. Vnamque hostiam nunquam duobus diis aut incertis, sed certo numini immolare, superisque impares, inferis veropares. Quotiesque aliquid inuenturum aut difficile sacrificio adhiberi oporteret, illud cera vel pane effectum appondere satis, simulacraque eiusmodi ficta & commentitia, ac si ipsa res repræsenteretur, eandem vim vigoremque habuisse: id quod à Græcis obseruatum comperimus. Cum enim Gyziceni nigram bouem Palladi quotannis immolarèt, & pressi obsidione, bouem comparare nequirent, ex frumento illam effinxere, eoque pacto persoluto voto numen expiarunt. Athenienses quoque in festis Iouis Milichii, quæ Dialia vocant, extra urbem sæpe non veras victimas, sed commodè effictas obrulere. Vtque si pro infantibus immolandum foret, non grandis, sed minor hostia mactetur. Notatumque & illud est, in deorum Manium sacris auersa & tristia auspicia, aut dira & nefanda, magis fausta & foelicia esse, itaque in his sacris potius est non litare, quàm litare.

Quæ

Quæ origo est in

CENSOR
creuit,
disciplina
vestigialia
bitrium, sub
circa morum
nim M. Geg
tur Coss. p
Sempronius
litæ consti
credant, qu
gistratus et
Æmilio di
sura foret.
celsuræ stat
sonibus trib
principio a
tatore al
Coss. vter
gnationis v
consulatus
lustrificac
marum mi
ciplinam c
Nam de iur
tere, epula
ptare, sum
principem
turpitudin
notisque &
referre, e
gram mal
que & pro
vuentes,
re, cenfori
motis sen
quod leg

*Quæ origo censorum, quæue potestas & ex quam parui initii
in quantum magnitudinis deuenit.*

CAPVT XIII.

CENSORVM origo licet à paruis initiis orta, eo tamen creuit, ad tantumque fastigium deuenit, vt morum disciplinæque Romanæ, decoris dedecorisque discrimen, vestigialiaque, & publicorum locorum priuatorumque arbitrium, sub illius cura & potestate foret: totiusque reip. circa morum disciplinam supremum ius haberet. Fuere enim M. Geganio Macerio iterum, & T. Q. Capitolino quintum Coss. primi censores suffragiis populi creati Papyrius Semproniusque: tametsi Seruium Tullium, à quo iura militiæ constituta sunt, primum censorem fuisse nonnulli credant, quod pop. Romanum primus censuisset. Qui magistratus etsi à principio quinquennalis, postea à Mamercio Æmilio dictatore cautum fuit, vt annua & semestris censura foret. Cuius rei causa ipse Æmilius, quod veterem censure statum, citra præfinitum minuisset, à proximis censoribus tribu motus, & ærarius factus est. Ad quam licet à principio admitteretur patricii solum, postea P. Philone dictatore alter censorum, deinde Q. Pompeio & Marcello Coss. vterque ex plebe censores creati. Demum eo dignationis venit, vt nisi clari illustresque post triumphos & consulatus illam expeterent. Hi ergo censendi populi & lustrifaciendi causa ab initio creati, eo processere, vt maximarum mininarumque rerum, præcipue circa morum disciplinam cogitationem, animaduersionemque haberent. Nam de iuramento cognoscere, & in periuros animaduertere, epularum sumptus cohibere, senatores legere & coopare, summotis indignissimis, & honestissimis allectis: principem senatus constituere, immeritisque propter turpitudinem sordesque vitæ, senatu vel tribu amouere, notisque & ignominia afficere, aut in Ceritum tabulas referre, etiam ædilem quæstoremque: tum illos qui agrum male colerent, aut incuriose haberent, perditosque & profusos nepotes, parumque honestis moribus viuentes, aut verbis inciuilibus loquentes, ararios facere, censoria potestatis erat. In quo id fuit seruatum, vt motis à senatu notas ascriberent, & demerita notarent, quod lege censoria cauebatur, cuius verba ascripti:

*Censores
primi.*

*Censura in
tio quinquē
nalis, postea
annua.*

*Censorum
munus.*

Cens-

GENIALIVM DIERVM

Censores populi soboles familiasq; censento, pecuniasq; urbis
 templa, vias, ararium, vectigalia tuentor, populiq; partes in
 tribus distribuunt, & pecunias in ciuitatis ordines partiun-
 to, equitum peditumq; prole distribuunt. calibes esse prohiben-
 to, mores populi regunt, probrum in senatu ne relinquunt:
 bini sunt, magistratum quinquennium habent, reliqui ma-
 gistratus annui sunt, eaque potestas semper esto, & infra. Re-
 ferebant enim censores in Ceritum tabulas, illos quos ig-
 nominia causa suffragiis priuabant, qui quidem censores
 tur senatu: qui eques, equum publicum venderet: qui ve-
 ro plebeius, in Ceritum tabulas referretur. Obserua-
 tumque, vt quem censores senatu amouerent, nota quo-
 que & ignominia perstringerent: eaque quæ ad publicam
 disciplinam pertinerent, lege edita statuerent. Denique
 eo dignationis, venire; vt omnium magistratum prin-
 cipem locum tenerent: ad eamque nisi viri consulares
 & maximis functi honoribus, admitterentur nulli. Quin-
 etiam vitam singulorum & mores inquirere: exceptisque
 consulibus, præfecto urbis, rege sacrorum, & Vestalibus
 virginibus, circa disciplinam morum in omnes magistra-
 tus censere & animaduertere poterant. Quæ censura apud
 Siculos quoque magni nominis fuit: nam cum omnes Sici-
 li ex censu tributa conferant, omnis potestas æstimationis
 faciundæ censori permittitur. Hanc etiam institutionem
 Carthagenensibus fuisse accepimus, vt illi præfectum mor-
 um & vitæ magistrum habeant: quem ferunt in Hamilca-
 rem animaduertisse: congressumque cum Hasdrubale
 tunc in primo flore ætatis vetuisse, quia multi obloque-
 bantur, quod parum integra fama esset. Apud Argos ve-
 ro, si quis in re querenda negligens foret & remissus, aut si
 desidiosum & segnem viderent, rationem vnde victum
 quæreret, apud magistrum qui loco censoris erat, reddere
 cogeatur. Quod Areopagitæ Athenis sæpe exequuti
 sunt, vt quid quisque Atheniensium ægeret, & quo quæstu
 viveret, magna cura inquirerent. A Nabathæis senarum
 legimus, vt negligens & remissus, qui opes paternas minu-
 isset, pœna multaretur: cui vero res esset auctior, dona-
 retur præmio. Id quod Draconis lege cauebatur, vt

Censores in
 quos magi-
 stratus cen-
 sebant.
 Siculi.

Carthagi-
 nenses.

Argi.

Negligens
 multatus.

qui

qui oculi damnatus esset, capite lueret. Amasis quoque Ægypti rex inter cætera constituta, præcipua lege cauit, ut vitæ rationem prætor à quocunque exquirat, ut si quis turpi quaestui viueret, velut facinorosus noxam lueret. Quam legem Solon imitatus fertur, præcipuè cauendo, ut qui malis artibus degeret, cuique otio periret dies, poena afficeretur. Cuius rei causa Massilienses, veteres sacri *Sacrificuli* ficulos, qui quaestus causa sacra circumferebant, suis à Massiliensibus oppidis exegere, ne religionis prætextu otium sectarentur *sibus eiectione*. & luxum. Quin etiam de paupertate, orbitate & cælibatu quærere & contumaces plectere, censorum munus erat. Furius Camillus quum censuram ageret, ut exhausta *Lex Camilli* ciuitati propter assiduas bellorum clades, ciues suppetere *de maritandis ordinibus*, legem de maritandis ordinibus tulit, qua inter cætera poenis coercuit illos, qui viduarum nuptias, quarum *Cælibatus* viri bello ceciderant, deuitarent. Eos verò qui ad senectutem *multatus* cælibes peruenerant, æra poenæ nomine ad ærarium ferre iussit. Quam legem Q. etiam Metellus Numidicus iterum in censura promulgauit. Edes quoque sacras, vias, aquarum ductus, & loca publica facienda locare, aut aquarum fluxus dare & inhibere poterant. Siquidem Cato Censorius aquam publicam, quæ in priuatas domos & hortos deriuabatur, inhibuit, & porrecta in publicum ædificia demolitus fuit. Væstigia quoque & portoria noua statutuere, & vetera exigenda mandare, illaque publicanis & conдукtoribus locare non verabatur. Ea tamen proferbere, nisi Romæ & accito populo, eiusque placito & assensu, ac publico præcone consulto, & nisi calend. Martis, quibus væstigia locantur, censori facultas non erat. In quo fuit animaduersum, post Pauli Æmilii triumphum, quem de omni Macedonia habuit Perse deuictum, usque ad Hircium & Pansiam consules, populum Romanum væstigalium collatione & tributo vacasse. Is enim tantum auri & argenti ex manubiis in ærarium tulit, ut tributorum collationem & onera leuarit. Etiam de ære alieno cognoscere censoriarum potestatis erat. Animaduersum tamen est, de nulla re censores, quam de iure iurando seuerius iudicare consueisse, quodque posteriores priorum decretis plerumque non iterere, sapiusque illa resciderunt & antiquarunt. Post aliquot verò ætates Romani

*Proscribere
væstigia
soli censori
non licebat.
Æmilii
manubias
opime.*

*De ære alieno.
De iure iurando.*

GENIALIVM DIERV M

*Censorum
potestas di-
minuta.*

*Censura
clari.*

Indi.

Athenienses.

mani nimium potestatem esse rati, mucronem censorum multis remediis retulerunt, & ne impunè insolecerent, censuræ extenuatis viribus, grauibz edictis coerciti sunt. Quare P. Claudius in tribunatu plebiscito sanxit, ne quem censores notarent, nisi antea legitimè accusatus, & triu- que censoris iudicio damnatus foret: in tantum, vt Metello censori, quod minus iustè pœnam irrogasset, aqua & igni interdictum fuerit. Diuus verò Claudius, dum censuram ageret, illum nisi sua voce & sine patrocinio vitæ rationem reddere passus fuit. Clara quoque censura fertur Appii Claudii, & Claudii Plancii, qui viam Appiam è Roma Brundisium strauit, & aquam quæ Appia dicta est, inue- hendam curauit. Tamen C. Græcum in tribunatu vias perpurgasse, & itinera imperuia munivisse, singulisque miliaribus lapideas columellas statuisse, & Scaurum Æmy- lium vsque Sabatios, M. que Lepidum, & C. Flaminium in consulatu Ariminum vsque, & deinde in Aquileiam stra- uisse legamus. Julius quoque Cæsar commissa sibi Appiæ cura, dum illius refectio vacat, magnas opes effudisse fertur: quam postea collapsam Augustus sibi muniendam desumpsit, reliquis triumphalibus viris delegatis, quas præcipuis operibus ornarunt. M. verò Æmylius consul pa- catis Liguribus, viam à Placentia vt Flaminia committere- tur, Ariminum vsque strauit: & Flaccus in censura viam per Formianum montem perduxit. Fuit quoque inter cele- bres Latina & Valeria, altera vsque Sinuessam, altera ad Marfos. Nam Salaria & Nomentana haud multæ longitu- dinis per Sabinos constratæ sunt. Indis fuit in vsu, vt per consiliarios purgentur viæ, quibus per dena stadia singulos lapides locare, & diuerticula ac distantias adnotare nego- tium erat. Athenis verò viarum curatores vniuersæ ferè ciuitatis administrationem habebant. Magni quoque ex- emplî censura fuit Fabii Gurgitis, qui licet defamatis- simus, postea æstate grauis censuram seuerissimis moribus egit: sicut L. Lentuli, qui repetundarum accusatus, haud multò post censor sanctissimus euasit. Præ cæteris M. Cato- nis censura apud omnes ordines plus nimio tristis & vehemens habita est: quare præcipua flagrauit inuidia, quod inuictò animo esset, & inflexibili. Illud quoque notatum

est,

est, solere censores novos milites, & eos qui supra septimum & decimum annum equo merere debuissent, nec litassent, ærarios facere. Quare M. Attilii Reguli, & P. Curii Philonis præclara censura numeratur, quod iuueni Romanorum duo millia, qui Hannibale Italiam peruastante quadriennio militiam detractassent, inter ærarios retulerunt, suffragioque & comitis priuarunt. Eis quoque qui parum idonei militarent, munusve facerent, equum adimere, illisque arma & equum vendere: alios ætate & viribus habiles ad militiam cogere, & sacramento adigere, aut equum publicum dare, officii censoris erat: quod à Solone olim constitutum ferunt, qui eadem poena afficiendum putauit eum, qui militare nollet, & qui aciem desereret, quiue in acie timidus & ignauus esset. Etiam equitatum recensere, alios qui legitima stipendia fecissent, militia amissos facere, aut numeratis stipendiis cum laude missionem dare, vel equum deferre illis qui militaria munera obiuissent: nonnunquam si crimen expoleret, reum capitis agere poterant: quippe M. Fabius censor feuerior & durior, Fabium Buteonem filium furti insinulatulatum capitis reum egit, & ultimo affectit supplicio. Et quanuis qui consularatus, dictaturas, & alios gesserant magistratus, ad censuram admitti solerent, plerunque tamen ædilitate, qui nec prætor, nec consul fuisset, gradum ad censuram fecisse comperimus, præcipue quum antea vita plena grauitatis foret. Crassus Licinius, nec præturam antea nec consularatum gesserat, ad censuræ honorem ex ædilitate euectus fuit, quam vnâ cum pontificatu gessit. Ac licet ex duobus consulibus altero defuncto, collegæ subrogando haberentur comitia, alterque consul in defuncti locum cooptaretur: tamen ex duobus censoribus altero defuncto, alium subrogari non licebat. Quod C. Julio censore mortuo, L. Papirius Cursor, ne abiret magistratu, M. Cornelium Magluginensem collegam sibi subrogarat, religio inuasit, & piaculari fuit, quia eo lustro à Gallis vrbe capta est, ne in demortui locum censor subrogaretur. Itaque censore vita functo collegam magistratu abire oportebat. Quanuis Appius Claudius Cæcus, contra mores institutaque maiorum, collega se magistratu abdicante solus censuram gere-

*Censuram
muni &
potestas.*

*De hoc item
lib. 2. c. 13.*

*Censores ante
consulari.*

*Notandum
hoc.*

*Claudius
solus censu-
ram egit.*

GENIALIVM DIERV

re non dubitavit. Hoc quoque adnotasse non pigebit, licet omnibus magistratibus circa morum disciplinam censura præmineat, tamen tribunatu plebis & aedilitati illam quandoque cessisse constat. Ideo P. Furio & M. Attilio censoribus, ab Appio Metello tribuno plebis, quod quæstorem eum proximo anno tribu amoverant, & ærarium fecerant, diem dictum, ipsosque in vincula duci iussisse comperimus. Nec minus de P. Sempromio plebis tribuno, qui Appium Claudium censorem, nisi collega intercessisset, in vincula duci iusserat, comperitum est: quod profecto non fecisset, si id sibi iure sacrosanctæ potestatis facere non liceret. Quamvis postea consensu senatus res discussa fuerit, ne tribunitio furori censura obnoxia foret. Fertur tamen Domitius Nero, Neronis avus, dum aedilitatem gereret, adeo procax & animi immodicus fuisse, ut L. Plancum censorem via sibi cedere coegerit, illud quoque non præterierim, quod inter opera censoria in primis cibaria anserum, qui peruigilem curam gerunt in Capitolio, quod olim fuere vrbis custodes & imperii: Jouemque minandum: ex vestigalibus verò lacus Lucrinus eruendus boni ominis causa, locari consuevit: quibus censoribus incumberebat locationis leges dicere. Sicut Athenis Apodectæ, qui collationibus & vestigalibus præerant, quorum iudicio quicquid controuersia erat in publicis collationibus, decernebatur. Quodque cura horologii inter opera censoria non in postremis erat. Atque in delectu, censione sive, primi Valerii: Silirini, & Statorii privilegio honoris nominantur. Quodque hi qui censoria nota antea notati fuerant, licet censores possent creari, & quo minus crearentur, censoria nota minus officiat: tamen hi qui censuram gessissent, quamvis laudabiliter, iterum censores creari, aut ad munus censorium admitti nullo modo poterant. Idque exemplo C. Cæsar, qui a L. Marcello & Cn. Domitio censoribus senatu motus, & ignominia notatus, haud longo post intervallo, oblita memoria dedecoris, & permulsis civium animis, ad censuram euectus fuit. Illud quoque non abs re fuerit dixisse. Tiberii tempore magnis contentionibus actum in senatu, ut non modo censura, sed reliqui magistratus quinquennales forent,

*Tribunorū
pleb. & aedi-
litum in cen-
sore potestas*

*Domitii Ne-
ronis in aedi-
litate proci-
pua.
Censorum
munera pæ-
cipua.*

Apodectæ.

*Censorem
bis eundem
creare non
fas erat.*

forent, & nisi
herent: quæ re
literata sunt

*Quid sit apud
iudicem*

IN circulo
præsentem
sic cœnaculū
de his qui dei
exerceant, m
verò pluribus
summe quid fu
naculo deiecit
sentirent, au
tum commin
lum, superio
quæ pars inq
batur. Fuit
cum quid sibi
locarent. A
bus cœnaculi
Augusto certa
testimonium pr
dici, qui eius
nis domorum
nam superior
bant: ad inf
ro teste, hosp
cœnaculū
cœnacula loca
nuerit, residu
culo deiecit
qui incoleren
gere licere: d
riam à sagis
storum libro
nus vestimen

forent, & nisi quinquennio singulo comitia magistratuum fierent: quæ res primum dilata, mox perpetuo silentii obliterata fuit.

Quid sit apud Jureconsultos cœnaculariam exercere, quid catadromus, quid cloaca, quid sphaeristerium, & quid hypocausta.

CAPUT XIV.

IN circulo Jurisperitorum mutuò sermocinantium, præsentem me, quæ situm est à notæ sacundæ viro, quid sit cœnaculariam exercere. Siquidem ab Ulpiano, titulo *l. si verò. l. s. de his qui deiecerunt*, dictum fuit: Si quis cœnaculariam *sed si quis ff. exercens*, modicum sibi hospitium retinuerit, residuum *de his qui verò pluribus locauerit*, si ex eo cœnaculo deiectum effu- *deiecerunt*. sumve quid fuerit, omnes teneri, quum ex mediano cœnaculo deiectum probaretur. Et tamen si nonnulli diuerla sentirent, ancipiti contentione distracti, dixi ego, quantum comminisci potui ex Varronis autoritate, cœnaculum, superiora ædium, ad quæ scalis ascenderetur, dici: quæ pars inquilinis, & his qui domos conducerent, locabatur. Fuitque moris prisce, ut plerique ex ædibus, modicum quid sibi reciperent, superiora verò domus inquilinis locarent. Fuisse enim Romæ ædificia frequentia, pluribus cœnaculis constructa, edita in altum, quæ postea ab Augusto certa sub taxata mensura cohibita sunt, multis testimoniis probatur. Cœnaculariamque exercere eum *Cœnaculariam exercere quid.* dici, qui eiusmodi negotium ageret, locareque inquilinis domorum cœnacula consueisset. Græcis verò contrariam superiora domus & altera penetralia sibi recipiebant: ad inferiora autem vestibula, & sub porticu, Homero teste, hospites diuertebant. Censuit ergo Ulpianus, si cœnaculariam exercens, hoc est, curam gerens eiusmodi cœnacula locandi, modicum quid ex hospitio sibi retinuerit, residuumque pluribus locauerit, si ex cuius cœnaculo deiectum quid esset, in porticiam non venit, omnes *Cœnaculariam exercere quid.* qui incohererent, una actione teneri, contraque singulos a *l. 17. ff. pro socio. l. cum duob. §. qui dñ sagariæ.* gere licere: dicique cœnaculariam à cœnaculis, sicut sagariam à sagis, de qua Jureconsultus sexto & decimo digestorum libro mentionem fecit, quando scilicet sagariæ, & id genus sagariæ. nus vestimenti mereatur quispiam, quò pluris distrahen-

GENIALIVM DIERVVM

Camelaria, do lucrum faciat. Sic camelariam dixere camelorum curationem, & camelarios camelorum curatores, quod munus personale est: de quibus apud Jureconsultos de muneribus fit mentio frequens: & qui vecturis victum quarantabant, vecturam facere dixerunt. Rursus quærebat, quid significet illa Labeonis verba de actionibus empti, dum inquit: *Quod si periculosa rem antea seruo id imperasti, quod sine periculo non sunt varietat, tuque vendito à te seruo id imperasti, quod sine periculo* *legata per damnum ve, si quam in perniciem seruus incurrisset.* Quid *Jabolen. in l. catadromus, & quid esset cloaca, quærebat.* Respondi *penult. ff. de catadromum* decursum dici, spatiumve in quo agitantur præcipiti cursu, *ad. ff. de equis*, per quem seruus currando, vel in cloacam se demittendo, nimium vitæ periculum adibat. Quippe curru vel equi impetu, dum incautius subit, obteri, vel in cloacam mergi poterat. Fuisse enim cloacas Romæ in ingentem altitudinem depressas, receptaculum omnium purgamentorum urbis, à Prisco Tarquinio primum, mox à Superbo, & demum interiecto tempore à M. Agrippa profusus sumptibus, & magna mole constructas, authores tradunt: per quas septem amnes quasi sub vrbe pensili solida structura raperent omnia, & auferrent: ad quas non sine vitæ periculo descendens erat. Neque dubium, quin seruus vix sine noxa per catadromum currere, vel in cloacas descendere poterat. Tertia fuit quæstio, quid significet illa Ulpiani verbatulo mandati, quibus Aurelium hospiti suo medico mandasse dicit, ut in hortis suis sphæristerium & hypocaustra, lux valetudinis causa, Ravennæ construat. Quid esset sphæristerium, & quid hypocaustra, ambigebatur. Cumque censerent ex interpretis autoritate, locum amœnum dici sphæristerium, hypocaustra verò subterraneum, & alia imperitissime: tandem quum certaretur sententiis, ex Plinii & aliorum autoritatibus comperitum est, sphæristerium locum fuisse circularem, qui plures capiebat circulos, & spatia variis lufibus distincta, à sphærica figura dictum, demulcendi laxandique corporis, & animi remittendi causa, à summis viris & magnis honoribus functo, intra ædes, nonnunquam in thermis

l. si quis mihi. ff. mand.

sphæristerium.

mis extructum
cursui, cum lu
cur trigon h
ludo, Græcis
tuendam di
membra del
xandrum Se
& currere, a
vero cubicu
admittitur,
intus, nec fo
quod est succ
uandi causa
quid combu
ad dictarum
contineri.
maximè ob
plagam inco
frequenter
ni, ibique e
modi hypo
difficultate
videmus.

Solere futurum
min

SOLERE D
Suerfimum
stendere, v
stibus præm
dis autorib
nius regno
nem eloqui
to pernici
Græco Ly
silium sem
euentu, fa
signasse dic

mis exstructum. Erant enim loca deambulationi, quieti & cursui, tum luctæ, iaculationi & palæstræ accommoda: Sic trigon locus triquetro similis, ubi pila exercebantur & ludo, Græcis frequens erat. In hoc enim ad valetudinem tuendam diuum Vespasianum remisso à negotiis animo membra defricare solitum, Suetonius memorat: & Alexandrum Seuerum, teste Lampridio, in sphæristerio luctari & currere, ac molliter exerceri accepimus. Hypocausta vero cubiculum dici vndique occlusum, in quod aër non admittitur, sed igne accenso, seruiore atque æstu vaporat intus, nec foras diffunditur calor, dictum dicitur *ὑποκαυστός*, quod est succendere, quasi vaporarium, quod caloris asseruandi causa fit. Censuitque Ulpianus tertio de legatis, quicquid comburendi causa, siue ad balnei calefactionem, siue ad diætaram hypocausta paratum foret, ligni appellatione contineri. His enim hypocaustis propter frigora, quibus maxime obnoxii sunt, Germanos, & eos, qui gelidissimam plagam incolunt, ac loca assiduo niuis casu inaccessa, vti frequenter inspicimus: in illisque versari duro tempore anni, ibique epulari, ac seria & iocos agere. Hodieque eiusmodi hypocausta in nostro orbe, Germanorum more, in difficultate hyemis ac gelida & nivali die à multis incolis videmus.

Solere futuras calamitates multò ante signis præmonstrari, & miraculum quo vastitas regni Neapolitani prædicta fuit.

CAPVT. XV.

SOLERE Deum immortalem, quum aliquid diri vel aduersi imminet, id portentis & prodigiis futurum ostendere, venturasque calamitates signis minisque cœlestibus præmonstrare, & ipsi nouimus, & à non contemnendis autoribus relatum accepimus. Quo tempore Tarquinius regno pulsus fuit, satis constat imminens exitium canem eloquutum fuisse, serpentemque latrasse: quo portento perniciem & exilium sibi mox futurum ostensum est. Croeso Lydorum regi, quando id concidit regnum, natum filium semestrem articulatè loquutum, diro & prodigioso euentu, fatalem calamitatem quæ postea sequuta est, præsignasse dicitur. Gallis etiam Senonibus ad urbem prope-

GENIALIVM DIERV

rantibus, in noua via, vbi Alloquutionis postea templum
fuit, vocem auditam quæ Gallos aduentare diceret, inter
exempla relatum est. Sed ne infinitas species, & nimis vete-
ra ab vltima origine percerere videar, patrum nostrorum
memoria euidentissimis ostentis, antequam in Ponto By-
zantium ab immaniſſimis Turcis terra marique oppugna-
retur, quo excidio quanta calamitas, quantumque vul-
nus Christianæ Reipubl. illata fuerint, nemo ignorauit:
compertum est, apud Comum citerioris Galliar vrbem,
virgente ad occasum die, ingentem canum multitudinem
per aëra ferri: postque diuersorum pecorum armenta, spe-
cies peditum primò leuis armaturæ: deinde hastatos scu-
tatosque subsequi, equitesque in turmas diuisos ingenti in-
structa acie prosequutos, horis fermè tribus imaginem
aduentantis exercitus præbuisse. Denum corpore proce-
ro immanem & formidabilem hominem supra quam
dici possit, veluti exercitus ductorem, terribili equo insi-
dentem, processisse, aliaque ludibria oculorum per inane
apparuisse, ingentium malorum prænuncia, donec nocte
appetente, visio omnis illa dilapsa est. Quæ ostenta futu-
rum excidium, eadem & calamitatem, quæ postea vir-
gentibus satis sequuta sunt, præsignasse nemo dubitauit.
Sed quos nos recenti exemplo experti vidimus, profectò
haud minus est. Quum florente fortuna Ferdinandi I.
Regis Aragonii, vrbs Neapolitana & regnum nullis ad-
huc belli calamitatibus premeretur, satis constat Catal-
dum sanctum virum, qui abhinc annis mille pontifex
vrbi Tarentinæ præfuit, quemque patronum Tarentini
ciues venerantur & colunt, nocte intempeſta ministro sa-
cerorum cuiuspiam tunc sacris initiato, & in casta religio-
ne educato, semel atque iterum in somnis apparuisse, ad-
monuisse, vt libellum à se conscriptum, quem in abdito
loco viuens abdiderat, in quo diuina arcana scripta erant,
effodere, & protinus ad regem deferri curaret, qui quum
parum fidei somnio dedisset, eadem sibi per quietem sa-
pius obuersata specie, quum primo diluculo solus morare-
tur in templo, ipsum Cataldum qualis erat olim dum in vi-
stro planè vigilanti apparuisse, & prædixisse, vt postera luce
quum primum posset, libellum à se conscriptum, in abdito
loco

*Visio belli
Turcici.*

S. Cataldus.

loco, quem
regi deferre
communi
populi com
libellus latu
obſignatum
In eo certu
mitates, &
postea sequi
docti, mag
tanta vis di
ipſum Ferd
quod vitari
ſſet excessi
acta manu
gnum inua
post patris
turpi fuga
lium Ferd
miri erga
batur, mil
re imma
Gallos &
gnire, ſi
quimox re
bus, & am
prophanag
vrbes, villa
ta ſorda &
cædibus &
dum conq
incendit
tuisse, et
malis, post
coniuge &
lætis, in
morbo &
adhuc re
ſatis piam
peruentu

loco, quem in somnis prædixerat, conditum effodere & regi deferre ne cunctaretur, pœnam, nisi fieret, grauitè comminatus. Postea luce solenni pompa ministrum cum populi comitatu ad latebram, in qua longissimo æuo libellus latuerat, processisse: eumque plumbeis tabellis obsignatum, & clauis obseratum inuenisse, satis constat. In eo certum est, futurum regni excidium, misérias, calamitates, & luctuosa tempora, atque instantia mala, quæ postea sequuta sunt, regi prædixisse. Id quod experimento docti, magna mercede persolutum vidimus. Siquidem tanta vis diuinæ prædictionis fuit, ut haud multò post ipsum Ferdinandum seu Deum ira, seu fato insuperabili, quod vitari non potuit, in primo belli apparatu è vita constet excessisse, Carolumque Gallorum regem ingenti coacta manu, innumeris copiis Neapolitanum omne regnum inuasisse, Alphonsumque Ferdinandi primogenitum, post patris obitum vix regno assumptum, regno orbatum, turpi fuga velut in exilio diem suum obiisse. Mox ipsius filium Ferdinandum iuniorem summæ spei adolescentem, miri erga omnes studiis & fauoris, cui rursus regnum debebatur, misero & fatali bello implicitum, in ipso ætatis flore immatura morte præuentum, occubuisse. Postea Gallos & Hispanos communicato imperio, & æquato regni iure, fugato Frederico altero prioris Ferdinandi filio, qui mox regno successerat: ad motus hostiliter legionibus, & ampliore exercitu denuò regnum inuasisse, sacra prophanaque occupasse, bonorum direptiones fecisse: vrbes, villas, vicosque omni belli clade peruasatos, multa scæda & indigna passos, Oppida quoque & municipia cadibus & rapinis plena, provinciasque hostilem in modum conuasatas, & in extremum discrimen adductas, incendiis & stupris, ac si quid ultra malorum est, paruisse, eundemque regem nondum functum fatalibus malis, post euerfam domum, & tot vrbiùm clades, cum coniuge & liberis regnum depulsum, domo & fortunis relictis, in inimicorum manus supplicem venisse, ibique morbo & tæbe confectum, è vita tandem excessisse: donec ad hæc tempora, in quibus formidare non desinimus, & an satis piamenti pœnarum adhuc pensum, sit, ignoramus, peruenit.

GENIALIVM DIERVM

Qui duumviri, triumviri, quatuorviri, quinquenviri, septemviri, quindecimviri, & centumviri fuerint.

CAPVT XVI.

Duumviri.

DUUMVIROS sacris faciundis, qui carminum Sibyllæ, & sacerorum pop. Ro. placandæque & auertendæ deûm iræ, antistites erant: quique quoties prodigia nunciarentur, adiri solebant: à principio binos fuisse accepimus, à Tarquinio institutos: quorum alterum M. Attilium, quod arcana Sibyllæ promulgare, & palam facere ausus fuerat, velut patricidam insutum culeo, proiecit in mare. Lapsis deinde temporibus, à Sextio & Licinio trib. pl. cautum fuit, vt pro duumviris sacerorum, decemviri crearentur, quinque patrum, quinque plebis: mansitque hic numerus ad Cornelium ferè Syllam, quo tempore quindecimviri, qui sacris faciundis, supplicationibus & læstifterniis præessent, quique placamenta deûm & expiationes ediscerent, officiaque cæremoniæ exequerentur, librorumque & carminum Sibyllæ curam agerent, primùm creati sunt.

Decemviri.

*Quidam
centumviri.*

Sibylla libri.

Qui quidem librà Tarquinio Superbo ære magno coempti, ad Cornelium vsque Syllam mansere incolumes: tunc enim incenso Capitolio, quum omnia perflagrarent, ipsi pariter absumpti fuere. Sicut enim erant in Capitolini Iouis templo, in arca lapidea loco subterraneo, magna cura studioque seruati. Tamen ad Augusti tempora superfuisset, eosque sub Palatini Apollinis basi conditos fuisse, Suetonius Autor sit, vbi vnà cum Martiorum carminibus, & Pægoës nymphæ, quæ Thufcis artem scripserat fulguritatum, seruabantur. Eam verò Sibyllam putant Erythræam, cui nomen Herophila. Alii post Hierophilam Erythræam vixisse arbitrati sunt, quæ mulierum prima cecinit oracula. Fuit enim Alexandri tempore. Nam Delphicam ante Troiana bella varicinatam, & pleraque Homerum operis suo carmina accommodasse ferunt. Alii Cumanam, quæ Amalthæa dicta est, dicunt fuisse. Præter quas fuere vaticinio insignes mulieres, vna Athenais nomine: apud Hebræos Sabba, apud Chaones Phaennis, Dodoneis Pellæ, licet Sibyllarum nomen non assequatur. Nam Sibyllarum quatuor præcipuè nomen vendicarunt, Erythræa, Samia, Ægyptia, & Sardinia: quibus

Athenais.

Sabba.

Phaennis.

Dodoneis.

bus postea
cita & num
minibus
mis lictis
Plautum &
rant. Q
Valerius
le versus e
eodem sac
lebratiqu
sociali, dat
lium, & Er
omnia Sib
set, vera di
libro Sibyl
lus recipi
Tiberius
cemviris
ta excre
nominat
oportere
um viros
nisi patri
obitum,
que vrb
& sacras
que ad pl
bant. Tun
dubius Re
adytum a
præscrip
sternia cu
bus aut fe
lebrare,
solemnib
viri, qu
carent a
aut refic
quam à

bus postea adiecta, Judæa Cumæaque : quæ mente con-
 cita & numine afflata, euentorum consequentiam car-
 minibus prædixere. Eratque mos vaticinandi, vt ex pri-
 mis literis cuiusque versus vaticinium contexerent: quod
 Plautum & Ennium in quibusdam versibus fecisse memo-
 rant. Quibus postea libris Gabinius, M. Octacilius, & L.
 Valerius legati ex consulo senatus Erythras profecti, mil-
 le versus eiusdem Erythræ summa cura conquisitos, in
 eodem sacrario collocarunt: qui vnâ religiose culti conce-
 lebratique sunt. Mox Augustus, incendio Capitolio, bello
 sociali, dato sacerdotibus negotio, per omnem Samum, I-
 lium, & Erythras, Aphricam, Siciliam & Italiam conquiri
 omnia Sibyllæ carmina, & quantum humana ope fieri pos-
 set, vera discerni & interpretari iussit. Et demum quum de
 libro Sibyllæ relatum ad patres fuisset, quem Caninius Gal-
 lus recipi inter cæteros eiusdem vatis iusserat, summa ope
 Tiberius restitit, & ne reciperetur, effecit. Et quanuis de-
 cemuiris factorum alii superadditi sint, ira vt ad sexagin-
 ta excreuisse dicantur, semper tamen quindecimuiri dicti
 nominatique sunt. Creabat enim eos senatus, vel quando
 oportere videbatur, consul. Quinetiam ex scito plebis, du-
 ñm uiros populum creasse, plerunque compertum est: qui
 nisi patricii essent, in numero eligi nequibant, & nisi post
 obitum, alium murari aut cooptari non decebat, ab omni-
 que urbano munere & belli cura immunes erant. Hi ergo
 & sacras ædes dedicabant, & obsecrationes expiationes-
 que ad placandas auertendasque deorum iras procura-
 bant. Tum si tetra prodigia nunciarentur, aut monstra in
 dubiis Reipublic. casibus, iussu senatus ad libros tanquam
 adytum adibant, illorumque iussu, quæ decreta erant, aut
 præscripta, velut ex oraculo monita, fiebant. Etiam lecti-
 sternia curare, & ex præscripto librorum, ludis Apollinari-
 bus aut secularibus præesse, templa dedicare, ludos ce-
 lebrare, vota concipere, supplicationibus sacrificiisque
 solennibus præfici solebant. Præter quos fuere duum. *Duumuiro-
rum mu-
nus.*
 uiri, quibus hoc munus incumbere, vt sacras ædes di-
 cendi. *Duumuiro
electi.*
 carent authore senatu, aut facerent, faciendæ uel locarent, *A plebe.*
 aut rescicerent. Hos quoque ex scito plebis, nonnun-
 quam à consule, sæpè à prætore creatos comperimus: *A consule.
A prætore.*

GENIALIVM DIERV

*Deſumui
municipia-
rum & Na-
uales.*

*Capitales
deſumui.
Diem per
duellionis
dicere ad
populum.*

*Triumui
capitales.*

*Præſectus
vigilum.*

*Triumviri
conquiren-
de pecunia
cauſa creati
Triumui.
legende in
uentutis &
militia ido-
neorum.*

eoque abſoluto negotio, ab iniuncti muneris cura quie-
ſcebant. Et duſumui municipiorum, & alii Nauales, qui-
bus naualium pop. Ro. quoties inſtrui claſſem vel reſti-
ci oportebat, vtq; naualib. focis implerentur, cōmeatuque
& armamentis inſtruerentur, negotium dabatur: nec non
aquæ ductum, deriuandarumque aquarum, coloniæque de-
ducendæ qui curam ageret, quique id muneris exequeren-
tur, ſæpè duſumuiros fuiſſe comperimus. Et alios Capita-
les, qui perduellionis diem ad populum dicerent, & in fa-
cinorofos animaduertent, à principio originum crea-
tos, Diem verò perduellionis ad populum dicere, erat ali-
quem capitis accuſare, vel mortis pœna reum agere. Hos
quoque leuiori pœna coercere, vel ſuſtibus cedere poſſe,
aut in carcerem duci iubere, nulla controuerſia eſt. Præter
hos fuere triumviri etiam capitales, poſtquam Curius
Dentatus de Samnitibus triumphauit, tunc primùm Ro-
mæ creati, qui de criminibus pariter cognoscere, & in fa-
cinorofos, ſi quid ſcelere & perſidia deliquiſſent, animadu-
uerterent: qui vigilias per urbem diſponere, & ne qui no-
cturni cœtus fierent, obſeruare: neu qui molitores nouarū
rerum hoſtilia auderent, proſpicere debebant: quæ cura,
lapſis temporibus, ad Præſectum vigilum translata eſt. His
quoque, vt carceribus latomiarum intentior cura agere-
tur, carceriſque cuſtodiam haberent: vtque neci deſtinatis
menſa lanonia, machæra, & ſupplicii inſtrumenta præ-
ſto forent, cura procuratioque impendebat: vt quum in
reos animaduerti oporteret, ipſorum interuentu fieret.
Qui tamen ſi facinorofos capitis agere & punire poſſent,
virgines tamen, aut immaturas puellas, licet maximorum
criminum reas, & pœnæ capitali obnoxias, triumviri iudi-
cio afficere non poterant: quorum cura conſilioque non
modò incendia, ſed coniurationes clandestinæ, & inſti-
na vrbis mala ſæpè depulſa ſunt. Nec me præterit, poſt
Cannenſem cladem, propter ingruentem ararii & mili-
tum inopiam, triumuiros conquirendæ pecuniæ moneta-
les ſeu menſarios creatos fuiſſe, æris, argenti, atque auri
flatores: quorum munus erat, numiſmata probi auri & ar-
genti, iuſtque ponderis examinare: & alios legendæ iu-
uentutis, qui militiæ idoneos per oppida conſiſtiſ-
adſcriberent: quod quidem ingruente bellorum tumultu

tu sapè fieri animaduertimus. Quo enim tempore ad Cannas magna clade pugnatum est, consternata republ. triumphis datum negotium fuit, vt non ingenuos modò, sed seruos ære coemptos, & mancipia ad quatuor & viginti millia sacramento adigerent. Etiam sacris, requirendis, & ædibus reficiendis quandoque triumphuiros præfuisse accepimus, sicut reipub. constituendæ, & legendi senatus: aliosque recognoscendi turmas equitum cum fide curaque ab Augusto institutos, plerumq; assignando agro in coloniis & municipiis: quiq; vigilias circuirent, & incendii occurrerent: qui nocturni appellati, quòd noctu per urbem excubias agerent, triumphuiros creari animaduersum est. In qua re proditum memoriæ fuit, M. Militium, Cn. Lollium, & L. Sextium triumphuiros nocturnos, quòd sacra via ad extinguendum incendium præsto non fuissent, è tribun. pleb. increpitos, multam exoluisse, qui etiam supplendi senatorum numerum, immeritosque amouendi plerunque ius habuere. Et si quando ius dicebant, non in tribunali sella curuli, sicut consules, prætoresve, sed in subelliis velut tribuni & quæstores, iura dabant. Quotiesq; per senatum populumq; ager dandus vel diiudicandus, aut coloniæ deducendæ forent, triumphuiros qui agrarii disti sunt, plerunque præfuisse compertum est: tametsi agrum Pontinum quinqueuiros diuississe, & per vigintiuiros ac decemuiros agrum Capuæ & Samnii diuisum, ac veteranis præmia assignata legamus. Proditum tamen memoriæ est, cum trib. pl. ferrent ad populum de decemuiris cum imperio creandis, vt quicquid agri publici per Italiam, Syriam, vel Asiam esset, plebi diuideretur, leuemque promulgare contenderent, Ciceronem summa ope restitisse, & velut rem pestiferam rogationem antiquasse, eosque magnifica oratione sic fregisse, vt victi obmutescerent. Quartumuiros verò creatos accepimus illos, quibus deducendarum coloniarum, aut si quid nouum nunciatum foret, vt curarent, ne damno resp. afficeretur, obque varia negotia munus mandatum erat. Præter quos fuere quinqueuiri agris diuidendis, muris, turribusque reficiendis, sapius vt plebem fœnebre pecunia leuarent: vt quæ æs alienum pro his qui soluendo nō essent, de publico soluerent: qui mensarii nuncupati: quòd res quantum

*Triumphuiros
sacris requis-
rendis, & æ-
dibus refici-
endis.*

*Triumphuiros
recognoscen-
dis turmis
equitum.*

*Triumphuiros
nocturni.*

*Triumphuiros
ius supplendi
senatorum
num. erum
habuere.*

*Iura in sub-
sellis dabant.
Agrarii
triumuiros.*

GENIALIVM DIERVM

Quinquen-
ri cis Tybe-
rim.

Quinquen-
ri ultra.

Septemviri
epulonum.
Tres viri in
ter sacerdo-
tes afriti.

Adiuciales
cœna.
Epulones
unde dicti.
Quindecim
virorū epu-
lonum filia.
Decemviri.
litib. diudi-
candis loco
prætorum.

tum ad patrum plebisque conciliandos animos profuerit, difficile dictū est. Quippe quum esset plebs obruta fœnore, pecuniis in foro positis, vim ingentem æris alieni dissoluerunt. Post quos vsu exigente, quinquenviri creati cis Tyberim & ultra Tyberim, qui possent vespertinis horis vices magistratuum gerere, quum magistratus ad id temporis in foro esse non diceret. Deniq; quoties aliquod munus factū difficile reipubl. impendebat, in quo præcipua aliquorum opera fidesque exquirebatur, vbique multum studiis curæque opus erat, modo duumuiros, nunc triumuiros, aut quartumuiros, quinquenviros, sexuiros, aut decemuiros creare: quorum opē consilioque iniuncta munera sæpē exequuti sunt. Ipsique negotio absoluti, pro quo dicti creatiq; erant, ab inuictō munere quiescebant. Fuitque animaduersum, quod si decemuiros locandis vestigalibus (quod plerunq; vsu veniebat) Romani præfecissent, his vbique vestigalia distrahendi potestas erat, quum aliter nisi Romæ à censorib. vestigalia locarentur. De septemviris epulonum traditum accepimus, quod hi à principio tres viri fuere, asciti inter sacerdotes quibus togæ prætextæ ius datum, vt pontificibus. Hi fuere C. Licinius Lucullus, T. Romulus, & P. Porcius Lecca, qui legem de creandis primū tulere, quos propter sacrorum multitudinem: vt ludorum epulare sacrificium conficerent, pontifices sacris præesse volvere, Qui tempore procedente, septem creati fuere. Et quia sacris epulis præerant, cœnarumque pontificum, quæ adiuciales dictæ sunt, curam agerent, ipsique epulis Joui principi deorum, cæterisque diis indicerent, Epulones appellati: qui si qua iusta & solennia sacris deessent, ad pontifices referebant: deque illorum consilio sententiaque, sacra & omissa cæremonias decernebant. Horum filia, ne inuitæ Vestæ sacerdotes fiant, sicut auguris & pontificis maximi, aut quindecimviri sacrorum, veteri priuilegio immunes erant. Præter hos fuere decemviri, sub titulo æquandarū legum à principio sine prouocatione creari, mox alii litibus diiudicandis, qui loco prætorum in vrbe ius dicebant. Quippe quum belli munita prætoribus deferrentur, & ob id virgente armorum tumultu, ab vrbe auocarentur, ne iudicia Romæ deessent, illis in expeditionem profectis, decem-

decemuir
lorum po
loco: cu
dicitur.
quod mu
illinc eni
viri excul
nem Ger
maturius
commen
mum iudi
bus nulla
dicta. E
pulo ius di
bus, sup
ipſi centur
sint. Qui
nm colib
rant: ideo
de hæred
tilitatib
stillecidi
turbulen
rent, per
coriudici
go circui
uiralia de
disse feru
centes pri
bus auspi
pateretac
rentur in
deprauat
rent puer
quibus ne
centumu
acta hosti
in loco ha
ne & pact
personas

decemuirs, qui litibus diiudicandis, & noscendis singulorum postulatis præsto forent, præfecerunt prætorum loco: cui magistratu Adrianus ante imperium præfuisse dicitur. Post quos fuit vigintiuiratus causis diiudicandis, *Vigintiuiratus.* Illinc enim gradum ad reliquos honores auspicabantur, viri ex culti ingenio & doctrina. Ad quod Tiberius Neronem Germanici filium promoturus, quod quinqueanno maturius peteret, quam per leges liceret, illum senatui commendauit & veniam petiit. Et centumuirum amplissimum iudicium, qui iura populo aliquandiu dixere: à quibus nulla erat prouocatio, quorum iudicia centumuiralia dicta. Ex singulis enim tribus terni iudices selecti, populo ius dicebant. Et quamuis ex quinque & triginta iudiciis, *Centumuiralia iudicia.* supra centum superessent quinque, usus obtinuit, ut ipsi centumuirum, eorumque iudicia centumuiralia dicta sint. *Centumuirorum iudicia.* Qui omnes quum iura daturi erant, hasta posita in uentrem coibant, illorumque iudicia in duas hastas diuisa erant: ideò centumuiralis hasta sermonibus celebratur: quide hæreditatibus, testamentis, usu capionibus, tutelis, gentilitatibus, agnationibus, alluionibus, nexis, mancipiis, & stillicidiis, quam maximè ius dicebant. *Centumuiralis hasta.* Qui quum propter turbulenta confusionem in longissimum lites traherent, perraroque causas deciderent, diuus Vespasianus ex tot iudiciis selegit quosdam, qui breui curriculo, nec longo circuitu causas definirent. Domitianus quoque centumuiralia decreta & constituta velut ambitiosè edita, rescidisse fertur. Tantique exempli fuere, & Romani adolescentis primæ indolis experimenta à causis centumuiralibus auspicarentur. Et cum antea ne nobilissimis quidem pareret aditus nisi à consulari viro magno fauore producerentur in foro viri præclari, magnæque eruditionis: postea deprauato usu obtentum est, ut ad declamandum transirent pueri extremæ fortis nullo discrimine aut delectu, in quibus nec facundia esset, nec eruditio. Præterque hastam centumuiralem, mos erat militaris, ut si qua ciuitas vi subacta hostili incurfu diripienda foret, à duce exercitus edito in loco hasta poneretur, qua significatione illà non deditione & pacto, sed tanquā vi captam diripilicere, & in bona & *Hasta cruenta.* personas grassari designabat: quæ hasta cruenta nuncupatur.

Nam

Inueniuntur in causis centumuiralibus primæ exercitæ.

GENIALIVM DIERVM

Nam captas, non deditas vrbes diripi veteres voluere. Tum si quando bona præscriptorum, hostiūve manubiz aut præda venales forent, vestigialive locarentur, vsus obtinuit, vt hasta posita vānirent, quæ publica dicta est, sicut bello capti, quod coronati, & seruare comparati, quod ex edito lapide enunciabantur vānales, sub corona & de lapide empti dicebantur, & qui turmatim vāneunt, in casta. Fuitque moris vetusti, vt his qui trans mare aduecti venales forent, quo à reliquis mancipiis dignoscerentur, alba creta pedes illinirent. Obseruatumque, vt de seruīs sub pileo venditis, emptori venditor nihil præstaret, neque euectionis iure teneretur, tanquam insignia forent mancipia & probatissima. Utque præcones & qui bona proscribunt, bona regis Porſennæ vānalia singulis auctionibus proclamant, ex eo deductum, quod discedens ab vrbe Porſenna castra commeatibus referta populo diripienda dedisset. Præter quas fuit hasta salutis, vbi in summa inopia ad leuandam famem, hasta posita publice frumentum vānit. Græcis verò vbi venalia producuntur mancipia, cycli: vbi verò conscendunt, vt essent conspicua omnibus, trapezæ dictæ sunt. Alicubi à principio quæstura functi, centum viros aduocare, & ad iudicia cogere consueſſent: Augustus ramen censuit, vt postpositis quæstoris viris, decemuii designarentur, qui illos in vnum cogerent, & ius dicere iuberent. Illud ego non præterierim, apud Carthaginenses centum viros de numero senatorum fuisse ascitos, qui rerum gestarum & bellicæ administrationis rationem à ducibus exigerent. Et ab Ægyptiis triginta iudices ex præcipuis ciuitatibus eligi sole-re, ex quibus optimus eligeant, qui totius collegii caput & princeps foret: Et in Alcido in templo Dianæ quindecim viros tam diuinis mysteriis & sacrificiis solennibus, quam responsis dandis præſſe. Et Arbenis Arnophagōn religiosissimum & summum iudicium haberi: in quo senatus & populus vnā coibant, quo tempore à triginta tyrannis penè in extremum discrimen adductæ sunt. Deinde exactis tyrannis, decemuii rempubl. administrarunt, quorum cuique Decaduchō nomen erat. Post hos Astinomi præſſere numero decem, quinque in Pyrazo, totidem in vrbe: quibus cura psaltriarum imminerebat & tribicinium.

Sub hasta publica vendere.

Sub corona & de lapide empti.

Trans mare aduocati illiniri.

Sub pileo venditi.

Hasta salutis.

Quæstura functi.

Centumuii apud Carthaginenses.

Triginta iudices Ægyptiis.

Quindecimuii.

Arnophagōn.

Decemuii apud Athenienses.

Decaduchō.

Astinomi.

bicinium. M
fecere, qui
chontes aut
rius Archou
ſes, ſicut Ro
nis, annos c
ſummus er
nis ageret,
gia dignati
reliqui, ale
docti, qui d
gnoscebant
bant, et toli
& vrbs cur
diu autem c

*Quoties con
plura*

Post v
bitur le
est: ſcilic
honoribus
vera virtut
domi milit
ſulatu, am
lex contra
per tribun
ros tribuni
re, quæ ne
quenquam
tribunus pl
rum qui ho
pœna mul
ui cenſura
uiam læpe
Caponum
gſtratū
pœnas iuiſ
grauissimi

bicinum. Mox nouemuirorum magistratum, præcipuum fecere, qui sortito creabantur annis singulis, quos Archontes nuncupabant: inter quos primus Archon primarius Archontium & longè princeps erat, à quo Athenienses, sicut Romani à consulibus & Lacedæmonii à tribunis, annos & tempora dinumerabant. Eum honorem, qui summus erat magistratus, Hadrianus Cæsar, dum Athenis ageret, & mox Galenus gessisse fertur. Secundus, à regia dignatione βασιλεύς: tertius à belli ductu πολίμαρχος: reliqui, à legum latione δέσμοιταί dicti sunt ætate & usu docti, qui domi iura dabant, querelas accusationesque cognoscebant, deque controuersis æquo examine decernebant, Ætolis verò polemarchus claudendarum portarum & urbis curam gerebat, clauelque noctu detinebat: interdum autem custodiis portarum assidebat.

*Nouemuirī.
Archontes
Athenienses
ab Archontibus.*

*Romani à
consulibus.
Lacedæmonii à tribu-
nis numerabant annos
& tempora-
βασιλεύς.
πολίμαρχος.
δέσμοιταί.*

Quoties contra ambitum illorum qui appetunt magistratus, pluribus legibus à Romanis obuiam itum sit.

CAPVT XVII.

POST urbem conditam longo tempore nullam de ambitu legem fuisse latam, multorum literis proditum est: scilicet quia in dandis magistratibus & conferendis honoribus, præsci Romani non largitione & ambitu, sed vera virtute nitebatur: propterque res egregiè gestas domi militiæque, meritis ciues prætura, ædilitate & consulari, amplissimisque honoribus honestabant. Prima lex contra ambitus illorum, qui magistratus appeterent, per tribunos plebis lata fuit, quo tempore post decemuiros tribuni militum consulari potestate reipubl. præfuerunt, quane cui album in vestimentum petitionis causâ quenquam adire liceret, cauebatur. C. deinde Petilius tribunus pl. legem tulit ad populum, qua largitiones illorum qui honores pecunia mercarentur, graui damno & pœna multauit: fuitque seuerissima disciplina & sub graui censura lex seruata, qua ambitioni & cupiditati obuiam sæpè itum est: ita vt inter exempla relatum sit. Q. Coponium, quod vini amphoram ei cuius suffragio magistratum petebat, dono dederat, ambitus condemnatum Cincius lex pœnas luisse, Cincius deinde legem tulit muneralem, qua grauissimis pœnis affectos, qui à quouis candidato

*prima Ro-
ma lex contra
ambitum.*

*C. Petili
lex.*

*Cincius lex
muneralis.*

GENIALIVM DIERVM

- Alialex.* munus suffragii causa, donumve acciperent. Inde cantum, vt in petendis honoribus candidati sine toga ad comitia descenderent: ne pecuniis in sinu reconditis tribuum suffragia mercarentur. Sed cum quotidie hoc malum serpere videretur magis, & ambitus petentium coerceri oporteret, Paulus Æmilius consul legem tulit ad populum, qua ne cui suffragii causa munus dare liceret, multiplici pœna interdixit. Postea lege Calphurnia his qui mercede corrupti, aut munere deliniti candidatis obuiam essent, quique precio illos sectarentur: aut si prandium ad captandos animos, aut quid muneris exhibitum foret, præter pœnas legibus constitutas, etiam pecuniaria multa dicta fuit. Id quod Fabia lege cauebatur, qua præfinitur numerus sectatorum prosequentium in comitiis candidatos, pœna adiecta, si quis plures aduocaret: quam legem Marius etiam in suo tribunatu contra illos qui tribuum suffragia ambirent, seuerissimè tulit. In tantumque ambitus honorum inhibitus fuit, vt Licinia lex & Ebutia, non modo illi qui de nouo creando magistratu ad populum ferret, sed nec ipsius collegæ & affini curationem potestatemve demandari, graui documento sanciuerit. Demum Marius in consulatu denuò ita ambitum osum habuit, vt aduersus Coriam collegam, & Metellum tribun. pleb. legem promulgarit, ne quis largitione aut donis magistratum honoresve assequeretur. Mox Pompeius Magnus quum vnicus esset consul, aliam per tulit, qua peruicacem illorum cupidinem, qui magistratus appeterent graui censura multauit. Mansitque diu Romæ hæc vitæ integritas & obseruantia disciplinæ, vt procul ambitione officium & virtus pluri quam census æstimaretur, adeò vt post longa tempora Catonem ambitus diem dixisse illis, qui largitiones fecerant, pro miraculo fuerit: qui vt obuiam effrænatæ cupiditatibus irer, se quibuscunque qui honores mercarentur, pecuniaque aut pollicitationibus ambirent, diem ad populum dictum, iureiurando firmavit. Postea vsque adeò mores degenerarunt, itaque ambitio hominum mentes peruasit, vt sine discrimine nullo pudore aut modestia in assequendis honorib, propalam largitiones fierent: neq; præturas, consulatus, aut potestates mercari turpe ducerent: palam q;
- Paul. Æmili lex.*
- Lex Calphurnia.*
- Lex Fabia.*
- Lex Marii.*
- Lex Licinia & Ebutia.*
- Marii lex alia.*
- Pomp. Magni lex.*
- Morum de generatio.*

palamque candidati quum ad comitia descenderent, diu-
sores haberent, & magistratos curiarum, proque assequendis
honoribus nummos in tribus pronunciare, & pecunias de-
donere, ac per sequestrem spargere in turbas non formida-
rent. Et ne quid turpitudinis deesset, manus & operas cli-
entum & comitum audacissimorum ad vim & seditionem
paratas haberent, ita ut seditionissimo cuique, temeritati-
que & audaciae præcipuus locus foret, quum populus mer-
cede corruptus, atque alii potentia amicorum fulti, per-
cudes & dimicationem, perque omnem licentiam & au-
daciā, fasces, imperia, sacerdotia, & triumphos da-
rent: & non iusto suffragio, sed armis lapidibusque pro lar-
gitori certarent. Tantaque exarsit ambitio, ut ex hac tur-
bulenta confusione, octo serè mensibus urbem inter po-
pulares procellas, patrum & plebis certamina, dum sediti-
onibus vacant, sine lege, imperio: sine honoribus diuca-
ruisse magistratibus legamus: quæ quidem res non medio-
cri damno dedecorique fuit. Qui morbus Athenas quoque
peruasit. Nam cum antea incorrupti mores fuissent, pri-
mus Anytus Anchæmeonis filius largitionibus immodicis
pecunias erogasse, & suffragia mercatus fuisse dicitur, per-
niciā exemplo magnæ turpitudinis & dedecoris inde
subsequuti. Deinde Lycurgus ambitiosæ largitionis maius
testimonium fecit: nam donato singulis magistratibus ta-
lento, rex Spartæ creatus fuit. Donec M. Tullius, & mox
diuus Julius, deinde Augustus, ne qua occasio fraudi pare-
ret, inter cæteras quas tulerunt leges, seuera correctione
ambitus illorum, qui largitionibus suffragia captabant, in-
hibuere: Et deinde à Lurcone tribuno pleb. ut qui nummos
in tribus pronunciasset & dedisset, quod viueret, annua se-
stertia pœnæ nomine singulis tribubus pendere cogere-
tur, salutari edicto cautum fuit. Sed cum effrenatæ cupidi-
tati nondum obuiam irent, corruptionesque suffragiorum
nihilominus immodicæ fierent, senatusconsulto prouisum
est, ut candidati ante inita suffragia, nec conuiuentur, nec
munera mittant, neque pecunias deponant. Quibus edi-
ctis, legibus & senatusconsultis, vix tandem ambitus illo-
rum, qui honores peterent, postquam diu peruagati sunt,
compressere.

*Urbs sine
magistrati-
bus ob sedi-
tiones.*

Athenienses.

*Senatuscon-
sultum in
candidatos.*

GENIALIVM DIERV

Idus cuiusq; mensis apud veteres Romanos maximè festas, & feriatas fuisse, & quid apud externas.

CAP. XVIII.

Idus solennes.

Feria Idibus discata.

Idibus Januarii.

Idibus Februarii.

Idibus Martii.

Idibus Aprilis.

INTER festos celebratosque dies, quos in honore deorum vetus religio sanxit, Idus præcipuè solennes semper fuisse accepimus. Nam præterquam quòd omnes Idus Joui feriatas, à flamine diali bouem immolari singulis idibus per spectum sit: tamen præcipuè quædam erant feriæ Idibus dicatæ, quas veteres coli obseruarique iusserunt, vt illas præmittere, & insolennes relinquere, ducerent nefas. Nanque Idibus Januariis tibicines festum diem agere multa licentia & lasciuia, muliebrique habitu per urbem vadere solebant. Causa verò traditur, quòd cum honoribus amplissimis essent honestati, his postea exuti, vno agmine Tybur concessere: quibus reuocandis libertus operam dedit, qui apparatis epulis, quasi rem diuinam facturus, illos muliebri ornatu, ita vt compri paratique erant, vino & epulis madidos carpento Romam reportauit: mansitque ad posteros festa dies annua, vt eo habitu triduo vagantes per urbem perque forum cum cantu & tibia succederent. Qua die, ob Augusti victoriam, quodque Augusti cognomen Octauio delatum fuit, in templo Jouis Opt. Max. veruex à flamine immolabatur Idibus Februarii in Tyberis insula, vbi Fau-ni ædes erat, Romani rem diuinam & sacrum annum fecerunt. Idus verò Martias ad Annam Perennam, quò com: modè annare & perannare liceret, festas genialesque obseruarunt, largioribus poculis indulgentes. Ea enim nympha soror Didonis credita, in Aricino seu Laurente sedem habuisse fertur, quam à perpetuitate Perennam nuncuparunt: quæ Idus infastæ & ominosæ postea fuisse: placuitque illas parricidium vocari, quod illis diuus Cæsar coniu-ratorum manibus casus occubuit. Idibus April. victori Jo-ui Q. Fabius ædem, quam bello Sabino vouerat, cum qui-bus cruento Marte & intestinis sæpè cladibus dimicatum fuerat, dedicauit: eaque dies festa in posterum haberi coepta. Hæc enim ædes in palatio fuit magno sumptu & mole constructa: Maiis verò Idibus mercatorum festus agebatur dies, quòd ea Mercurio, qui mercimonis præest natalis foret: quodque Appio Claudio & P. Seruilio C o s s. ædes

ædes illi dicata fuerat, qui mensis mercimoniis sacerim-
 posterum semper habitus. Quippe eo mense mercato-
 res Maix Mercurioque sacrum facere, & semper prægan-
 tem immolare, seque & merces ex Mercurii fonte ad Ca-
 penam lustrare assuerant, ita magnos & vberes quæstus fa-
 cere opinati. Hanc ædem ad Circum maximum constru-
 ctam dicunt fuisse, præcipuo opere, & magno impendio:
 quo etiam die scirpeas effigies de ponte Sublicio Vestales *De hoc lib.*
 in Tyberim deiicere produntur, cum prius homines con- *2. cap. 22.*
 sueffent. Idibus Juniis alter tibicinum dies anniuersarius *Idib. Junii.*
 agebatur festus: qua die tibicines, qui sacris præcunt, per
 urbem vadere feriatos, & ad ædem Mineræ convenire
 solenne fuit: ipsasque minuscultas quinquatrus, quod diem *Minuscula*
 quintum post Idus feriatum haberent, appellarunt: sicut *quinqua-*
 triatrus, sextatrus, septematrus, & decematrus: quo etiam *trus.*
 tempore *Idib. Junii* Jouis ædes dicata fuit. Idus autem Ju-
 lias equitum turmæ festa fronde & olea ornata, in cam-
 po Martio instructæ, tanquam qui congregi acie parant,
 trabeati celebrant magnis cæremoniis, ut fuit à Fabio in-
 stitutum. Nam prætoriarum cohortes instructæ, tanquam in
 hostes tenderent, & eques compositus per turmas, in ar-
 mis stabant: in qua pompa Germanici imagine præce-
 dente, equitum turmæ sequebantur instructæ cum mili-
 taribus donis, quibus in testimonium virtutis ob fortia
 facinora donati fuerant: eademque dies, quod populus
 Romanus ducens contra Latinos mira felicitate potitus
 fuerat, Castori & Polluci sacra fuit & celebris: ferturque
 origo antiquissima, quod tunc Castoris ædem votam
 Latino bello, L. Æmylio & Cæsone COSS. in foro vbi
 visi fuerant, senatus dedicauit. Ex illo traditum, ut so-
 lenni apparatu pompa à templo Matris deum extra ur-
 bem, ad forum vsque procederet: inde trabeati & olea co-
 ronati equites, ab æde Honoris ad Capitolium irent. Quem
 transuectionis morem diu intermissum Octavius reuoca-
 uit: cavitque ne quis in transuehendo (quod antea licue-
 rat) ab accusatore detraheretur. Qui mensis Atheniensis *Athenienses.*
 bus quoque festus erat: quippe Nonis Junii olchophoria *ὠλκὸς φόβος.*
 celebrant: in quibus oleæ ramum pane fici, cotyla mel-
 lis, & fructuum primitiis onustum, per ingenuos pue-
 ros foribus appendunt ciuitatis. Et mensis munychio-
μουνυχίας.

GENIALIVM DIERVM

*Idib. Aug.
gusti.*

Indi.

*Membrum
virile à ma-
tronia hono-
ratum.*

*Idib. Octo-
bris.*

*Magnorum
& parvorum
mysteriorum
solennis dies
apud Athe-
nenses.*

*Calend. No-
uembriis.*

*Idibus De-
cembris.*

nis vnde uigesimo die, equester ordo pariter Jouis solenni more prodibat cum pompa. Idus verò Augusti serui & mancipia atque omnis famulatus festas obseruauerunt, quòd Seruius Tullius ancilla genitus, in lucem tunc editus fuisset: quo tempore vxoribus caput lauare felix faustumque putabatur. Sicut apud Indos quum rex capillos abluir, festum celebrant diem, donaque inuicem missitant, & diuitias ostentant. Qua die serui & seruæ æquato iure, & nullo discrimine, liberæ an seruus esset, cum dominis colludere, & festos dies Romæ agere solebant: qui dies etiam pro natali magni Alexandri apud plerosque esse censebatur, propterea religiosus & sacer Dianæ habitus. Nam facibus accensis, in nemus Aricium, ubi erat Dianæ templum, ab vrbe discurrebant. Quo etiam mense res celebrata sermonibus proditur, ut matronæ virilis membrum figuram diuinis percolerent honoribus: quam extra portam Collinam ad ædem Veneris cum pompa sacrorum deferrebant, Egyptiorum more: mox à castissima & spectatæ pudicitie matrona præter matronale decus, in sinu Veneris locaretur. Idus quoque Octobres festas fuisse tradunt, quo tempore in Martio campo equum qui October diceretur, immolari seruatum est: cuius caput ut ex eo sanguis manaret, protinus in regiam deferre, mox cauda desecta, illius cruore aram spargere, & in Regiorum locum deportare, illudque pannis redimere assue- rant, de quo inter Suburranos & Sacrauienses magnis contentionibus non sine discrimine certabatur. Ab Atheniensibus verò seruatum est, ut mense Octobri magnorum mysteriorum decimoquarto cal. Nouembris solennis agatur dies, & Liber pater in Eleusinam ex vrbe transmittatur. Nouembri verò parua, Junio autem rursus magna celebrentur mysteria, quæ Cereri sacra erant: parua Proserpinæ. In quibus maximè cognitum est, ut quam quis induit vestem initiatus, eam ne amplius exueret, donec lacera & pertrita foret. In aliis mysteriis traditur mos, ut vestem in qua quispiam initiatur, templis & numinibus dicarent. Quæ quidem mysteria cum alieno tempore inueneri nefas esset, Demetrius rex, ut illorum particeps fieret non suo tempore, Ianuarium & Junium menses Nouembrem appellauit. Idus verò Decembres splendens fuisse non-

nonnulli
rioris bi
Faunire
thenis v
erant sa
lendas J
esse, E
tos, qu
mensis
sancteh
poculis
cuiusqu
verò, sin
lendas
ros dies
dem ne
mensis
fuere. A
anni, vi
cora re
molant

Defensio
se

HE
&
ritate
quod
stimen
autori
instra
vestim
res in
Cuius
dum a
multa
center

nonnulli tradunt, quo in cursu equorum victorem dexterioris bigæ sacrum Marti immolarent. Nonis Faunalia & Fauni festa per uigili anniuersario colebantur Romæ. Athenis verò decima & octaua ipsius mensis die, Æsculapii erant sacra & festa. Quod autem dictum est Idus Ioui, calendaras Junoni sacras esse, scire licet certis autoribus traditū esse, Epicureos singulis mensibus statos dies habere feriatos, quas Icadas nominant, hoc est, vigesimam cuiusque mensis Lunam: quod ea natus Epicurus foret, quam tam sanctè habuere, ut illius imaginem non modò annulis, sed poculis ferrent insculptam. Et ab Atheniensibus octauam cuiusque mensis Neptuno festam coli & feriari: à Græcis verò, singulis calendis deos venerari: sequentem post calendaras diem semideis & heroibus tribuere: qui etiam statos dies mensium certis numinibus consecrarunt. Siquidem neomenia, quæ apud nos calendaras sunt, & septima mensis Phæbo, quarta Mercurio, octaua Theseo dicata fuisse. Apud Lacedæmonios autem singulis calendis totius anni, vini quartarius: & farinæ medimnus, ac singula pecora regibus velut ministris sacrorum, Apollini mox immolanda, dabantur.

Nonis.

Æsculapii
sacra.

Eixodæ.

Epicureorū.

Athen. Ne-

ptuno.

Græci.

Lacedæmo-

ni.

Defensio Ulpiani desinientis instratum quid esset, & quid dixerat pulsare à verberare, contra grammaticum illum falso accusantem.

CAPVT XIX.

HESTERNO die familiaris meus in dicendo promptus & audaculus arguebat Ulp. Jureconsultum, ex autoritate doctoris grammatici, cuius libelli vulgò innotuere, quod malè desinisset instratum quid esset, cum omne vestimentum esse diceret, quod iniicitur, quod Ulpianus ex autoritate Labeonis affirmat. Non enim vestimentum esse instratum dixit ille, neque stragulam vestem pro hominis vestimento, sed pro lecti operimento tantum apud autores inueniri: & pleraque in hanc sententiam adduxerat. Cuius dicta quum percupidè legeremus, mirum in modum auctoris incuriam admirati fuimus, quilibet abunde multa disseruisset non inepte, in nonnullis tamen perlicenter profatus est. Quippe cum stragulam non modò

Vallam nota-
tas Elegant.
lib. 6. ca. 46
L. instratum.
ff. de verb.
sign.

GENIALIVM DIERV

Instratum.

pro lecti operimento accipi, sed pro hominis vestimento apud autores sæpe legi inspicimus, Ulpianumque signatè & verè loquutum, qui instratum, omne vestimentum quod iniicitur, definiuit. Tranquillus in Nerone : Funeratus est, inquit, Nero impensa c.c. millium, stragulis albis auro intextis, quibus usus calendis Januariis fuerat. Pompeius Festus grammaticorum longè eruditissimus, qui verborum proprietates viresque admodum pensitauit, *Vestis*, inquit, *generaliter dicitur, ut stragula, ut pallium, tunica, vel penula*. T. Liuius tertio de Macedonico bello : *Et quum tibi viro liceat purpurea in veste uti stragula*. Paulus quoque iureconsultus ex pellibus vestes confici dicit, cum & tunicam, & stragulam pelliceam nonnulli habeant. Ex quibus stragulam vestem hominis designare, indubitata exempla sunt. Rursus eundem Ulpianum taxauit, quod ex autoritate Aufidii iureconsulti censuit, pulsare & verberare eo differre, quia verberat quis cum dolore, pulsatur vero sine dolore : propterea Ulpiani definitionem inuidiosè criminatur, tanquam possit aliquis cum dolore pulsari, & sine dolore verberari : additque verberare esse verberare cedere, quod est instrumentum longum & exile, qualis est virga, & pleraque eo pertinentia. Sed cum istius auctoris venia dixerim, Ulpiani mens aliò spectat : quippe si mentem ipsius pensitamus, proculdubio intelligemus illum verberare dici propriè, qui animale corpus verberare affligit : ipsumque signatè & appositè loqui, qui hominem vel pecus verberatum dixit, non pulsatum. Quum verò ad rem sensu carentem ictus inferuntur, tunc pulsare dicimur, non verberare, ut pulso ostium, lanam, aut vestem : verbero hominem, vel pecus. Neque illi assentior qui dixit, verberare esse verberare cedere, hoc est, fuste longo affligere : nam & pugnīs & lapide verberatum quempiam latine dicimus, sicut fuste vel baculo : idque Terentii testimonio vel maxime apparere. Leno enim in Adelphis, quum se verberatum dixisset, mox designauit, quo verberare esset affligtus. *Vsq̃ue aded*, inquit, *mibi pugnīs os fregit*. Aul. Gellius nocturnum Atticarum, *Pro delectamento*, inquit, *habuit manus sua verberare*. Tamen si verberari rem animam & sensu carentem, apud autores plerumque usurpatum legamus, Plinius decimo quarto historię naturę : *Campa-*

*In eundem
Vallam pro-
ximo capite.
Vide Alcianum lib. 4.
de verb. sig.*

*Verbero.
Pulso.*

nie

*nia vina, inq̃
Luna, imbre,
phica exere
ri rem anim
rimus. Suet
rum corre
propriè & si
diderim. Si
loqui volun
crebro ictu
aliud dixer
quod verbe
præclarè ce
que confess
Quibus legi
pulari &
tr*

SERV
Squis ciu
quo minus
in ciues R
innocente
rent, & per
cium, ne
tor : qua
grati iudi
pœnis mul
aliis latis
& Semp
quis capiti
duodecim
Centuriat
ciuitate, v
dicta caus
triplicis g
locorum i
insulam d
dam mul

nia vina, inquit, exposita in cadis sub diuo verberari, Sole, Luna, imbre, ac ventis, aptissimum. & alibi Carthago in Africa exercetur halitus maris, & verberatur imbrī. Et pulsari rem animatam, & sensus participem quandoque comperimus. Suetonius in Galba: Ut inter conuentum matronarum correctā iurgia, inquit, & manu pulsata sit. Quod non propriē, & signatē, sed quasi metaphoram accersitum crediderim. Si tamen certis verbis & vera finitione signatis ea loqui volumus, pulsatum illud verē dici, quod sensu carens crebro ictu percutitur, siue ostium, aut pallium, siue quid aliud dixeris: verberatum verō hominem, aut animal, quod verberare afficitur, dici conuenire, prout Ulpianus præclare censuit, apud authores probatissimos certum atque confessum est.

Quibus legibus Romano ciui data immunitas fuerit, ne uapularet & quæ iura competant dominis in seruos, & patronis in libertos. Item in exilium mittendi ratio apud diuerfos.

CAPVT XX.

SERVIIVS Consul traditur primus, qui legem tulit, ne *Seruii lex.*
 quis ciuem Romanum vinctum clausumque teneret, quo minus edendi nominis ei potestas foret. Et cum primò in ciues Romanos verberibus animaduerneretur, sæpiusque innocentes ob factionem & gratiam propius inuidiæ forent, & pœnas luerent immeritas, Porcius Cato pro tergo *Lex Catonis pro tergo*
 ciuium, ne cui impune insultare liceret, legem tulisse fertur: qua si quis verberasset necassetve Romanum ciuem, *ciuium.*
 grati iudicio mortis cruciatus, bonorumque & exilii pœnis mulctari sanxit. Quam legem Sempronius consul *Lex Semproniana & Porcia*
 aliis latis nouisque additis pœnis confirmauit, quæ Porcia & Semproniana dictæ: quibus legibus de ciue Romano, si quis capitis accesseretur, populi iudicium erat, quod fuerat *Lex 12. tabularum.*
 duodecim tabularum lege sancitum, vt de capite ciuis, nisi Centuriatis comitiis, decerni nihil posset, sed nec tolli de ciuitate, vela solo patrio relegari, aut in exilium agi, nisi dicta causa, & Centuriatis comitiis poterat: quod quidem triplicis generis erat, autore Martiano. Aut enim omnium locorum interdicebatur accessus præter vnum, vel in *Triplex genus exilio*
 insulam deportabatur: aut sicut Claudius Cæsar quosdam *plectendi.*
 dam mulctasse dicitur, vt ultra tertium lapidem ab vrbe egredi

GENIALIVM DIERV M

egredi vetaret : qui etiam sanxit, vt hi quibus provincia
interdictum esset, vrbe quoque summouerentur. Cum quo
apud exteras gentes solum vertere, & in exilium agi, pro
supplicio minimè dari soleret, quia non pœna exilium e-
rat, sed supplicii diffugium, ne pœnas iure debitas lue-
rent : solis Romanis pro maleficio exilii pœna fuit : quas
postea leges Cornelius Sylla, oppressa republica, quam in
dominationem vertit, abrogauit. Quippe inter graua
& acerba plurima, primus Romanorum sine populi iudi-
cio ciues morte multauit. Atheniensibus verò Clisthe-
nes exilii legem tulit primus, qui haud multò post sua le-
ge damnatus, pœnas luit. Deinde exilio quindecennali,
aut decennali, nouarum rerum molitores multare, in-
ualuit mos: quod genus ostracismon dixerunt, ab ostraco
siue testula, per quam suffragia ferebant. Qui mos talis
erat, vt in testulis nomen audacis & perniciosi ciuis, cuius
potentiam formidabant, comitiis inscriberent : & cuius
plures erant testæ in vnam coniectæ, is de conciliis senten-
tia ab aris focusque proiectus, vt à ciuium arceretur aspe-
ctu, quindecim aut decem annorum exilio solum verte-
bat. Fuitque constitutum, vt ita damnati, Argiuam exula-
tum irent, vbi bos erat æneus magnitudine visendæ: quare
qui illic exulabant, seruare bouem dicebantur. Quæ com-
mitia, nisi supra sex millia ciuium concilio ad iudicii diem
conuenirent, nulla atque irrita erant. Ea quidem ostraca,
non plebeiorum atque ignobilium causa, sed ad retunden-
dam nobilissimorum potentiam commenti fuere, vt ex-
torreslare & patria, quasi in exilio consenescerent. Quare
Athenienses egregios ciues & benemeritos sæpius ob
virtutem, ne quis amplius emineret, testula ablegarunt.
Siquidem præter Theseum, quem in Scyrum exegerunt,
Solon lator legum, Aristides quo nemo iustior, & Themis-
tocles, alique ob illorum magnitudinem, in exilium acti
sunt: Milciadem verò mori coegerunt. Id enim optimo
cuique Athenis vsu veniebat, vt in exilium ob eminentiam
virtutis pelleretur, Syracusanis verò petalismus exilii ge-
nus fuit, quo efferentis se ciuis audaciam virtutemque
comprimerent. Hi enim non testula, sed in oleæ frondi-
bus suspecti cinis nomen inscribebant : & cuius folia plu-
ra existerent, illius conspicuam magnitudinem, quinquen-
nali

Cor. Sylla
legum Rom.
euerfor.
Exilii lex
apud Athe-
nienfes.

ὀστρακισμός.

Seruare
bouem.
Ostraca ad
quid excogi-
tata.

Atheniensium
in beneme-
ritos conde-
mnationes.

Syracusani.
πεταλισμός.

nali exili-
perbole
exilii gen-
luminat
leretur,
honore p
eum pop
cipes, sen
runt, vte
nendi nu
sunt, ne in
onibulqu
de ficiat
stitutis,
sultum fu
domin
dem neq
affigitur
iugo sub
nium ci
vt vinde
pe, qua
canden
vultus in
tur, hac
solebant
set ad fac
nari ma
probitat
vinculis,
catenis,
& lami
pœna fu
re coem
pus face
sum, fla
tem, au
apud Pa
liberâ fi
quibus

nali exilio multabant. Fuitque finis ostracismi in Hy- *Finis ostracismi.*
 perbole ignobili, & minimæ sortis viro, qui vltimus ho- *C. Gracchi*
 exilii genere exterminatus fuit. Postea C. Gracchus inco- *lex.*
 lūmitati ciuium consulens: ne quid in eos grauius consu- *Alia lex.*
 leretur, alia sacrata lege sanciuir, vt qui in magistratu &
 honore positus ciuem absque populi iudicio necasset, in
 eum populi animaduersio foret: quam legem sequuti prin-
 cipes, sempiternā constitutione sanxerunt. Insuper statue-
 runt, vt citra senatus auctoritatem, de nece Ro. ciuis decer-
 nendi nulli facultas foret. In eas verò, qui Romani non
 sunt, ne impunè insultare liceret, pluribus legibus sancti-
 onibusque obuiam itum est: vt lege Julia de vi, Cornelia
 de sicariis, & Aquilio plebiscito, pœnis multifariam con-
 stitutis, quibus singulorum indēnitatibus salubriter con-
 sultum fuit. Super seruis quoque, ne in eos grauius æquo *Dominorū*
 domini animaduertent, pœnæ sunt constitutæ. Siqui *in seruis po-*
 dem nequam & contumax seruus, vt plaustrum lignum cui *testas & a-*
 affigitur temo, quæ furca dicta est, in collo ferat, & eo quasi *nimaduersio*
 iūgo subactus, manibus post terga reuinctus, per ora om- *Furca.*
 nium circumferatur, a singulisque furcifer appellatur: vel *Furcifer.*
 vt vincti pedes & manus, incedant: nonnunquam pausica- *pausicape.*
 pe, qua ori manus ad mouere prohibentur, opus faciant: aut *Nota frontis*
 candenti lamina, vel literis frontem & ora inurantur, & *inusta.*
 vultus inscribitur: vtque neruo & compedibus coërcean-
 tur, hac deformi nota, velut insigni animaduersione affici
 solebant: vt ea ignominia affecti, maior illis verecundia ef-
 fet ad facinus. Pistrino quoque detrudi seruos, & dam-
 nari mancipia infida, vel notis barbaricis iniuri, vt ob im-
 probitatem insignes forent. Tum post verbera & cruciatus,
 vinculis, nuditate, fame, siti, & compedibus, numellisque,
 catenis, neruis, pedicis, boiis, & si crimen exposceret, cruce
 & lamina seruilem in modum affici, vetus ac permulgata
 pœna fuit. Apud Persas verò consuetum erat, vt si seruus æ- *Persarum*
 re coemptus aufugisset à domino, vinctus compedibus o- *serui.*
 pus faceret: si autem spontè reuertisset & fateretur admis-
 sum, flagellis caderetur. Ipsi enim nimiam fuisse seruitu-
 tem, autores produnt: quippe cum nulli manumittantur
 apud Parthos, nullaque mancipia dempto seruicris iugo *Indis & Ta-*
 libera fiant. Contra apud Indos & Taprobanæ incolæ, *probanis*
 quibus nulla fuit seruitus, omnesque vna ingenuitate nulli serui-
 tuten-

GENIALIVM DIERVM

Babyl. nri. tenentur. Babyloniiis facinorosi serui & contumaces, per-
crines trahebantur, vt facinoris admissi pœnas darent.
Germani. Germanis verberare seruum afficere, aut vinculis cœercere,
habetur nefas: apud quos laxior seruitus erat, & libertinis
penè par: quippe sibi acquirunt serui, & peculium habent.
Agis in Hi- Proditum tamen est, Hilotas à Spartanis bello subactos, cū
letas. rebellassent, ab Agide perpetua seruitute damnatos, vt do-
minis illos manumittere, aut extra Spartanos fines venun-
dare non liceret. Diogenes verò Cynicus Manem seruum,
cū aufugisset, non modò verberare non affecit, sed libe-
rum ire iussit, ac dimisit: turpe existimans Manem sine Di-
ogene viuere posse, non autem Diogenem sine Mane.
Lycurgus. Contrà Lycurgus apud Spartanos seruorum petulantiam
Diuus Pius. tam seuerè cohibuit, vt facinorosos seruos dominis inter-
ficiendi ius daret.

*In seruos quatenus sœuire liceat, est in l. l. C. de emendatio-
ne seruorum, & intit. Inst. De iis qui sui vel alie. iur. sunt.*

Hæc Omphalius.

Deinde tam diuus Pius quàm sequuti principes super do-
minorum potestate in seruos, salubriter consuluerunt, ne
dominis plus æquò sœuire liceret, neue iniusta imperia do-
minorum noxæ forent, nèue domini seruos quotidianis
verberibus afficerent, sed loris cæderent. Quibus constitu-
tionibus cauetur, vt in eum, qui suum occidisset seruum,
haud secus pœna diceretur, quàm qui alienum necasset. D.
quoque Hadrianus seruos à dominis occidi vetuit: sed si
quid deliquissent, prætoris iudicio pœna affici præcepit, ita
vt Umbriciam matronam, quòd in ancillas suprà modum
sœuierat, in quinquennium relegasse ferant, quod magis è
rep. ducerent, per mulcèdo tractandoque seruorum ani-
mos mites fieri, quàm verberare. Et tam ab his, qui mancipio
addicti aut are coempti sunt, quàm his qui manu emissi li-
bertatem meruerunt, debita iura dominis patronisque as-
sertoribus constituit. Nam iura patronatus, post libera-
tem impensam seruo, dominis incolumia esse voluit, quæ
ex certis causis patronus dominusve amittebat. Siquidem
si libertum seruumve optimè meritum, dum famis pericu-
lum adiret, patronus non aluit, aut si inuitus libertatem
dedit: lex Ælia Sentia, & D. Pius ius patronatus patrono, &
dominiū domino ademit Quod & Claudius Cæsar sanxit,

vt

Patrona-
rum ius in
clientes.

vt ægra &
mulatu &
libertum
eum ad
lege Jul
inducta
malè au
affecta
domo e
malè m
torem s
manifest
bertatis
Quod al
ut cont
seruire c
stadium
cedæmo
Massili
tronum
vices l
missi
ties de
verò C
cauit: il
uiturè:
miserat
Quod l
ti senat
in seru
domin
Quod
prodit
denud
pauit:
prodit
cauit e
sed pœ
sent, ai
minus

vt ægra & affecta mancipia si exponerentur, ab omni fam-
 mulatu & seruitio immunia forent. Item, si ad iusiurandū
 libertum patronus adegit, ne nubat, néve vxorem ducat,
 eum ad ius patronatus lex pariter non admisit. Tamen si
 lege Julia de maritandis ordinibus, hæc iuramenta postea *Catonis in*
 inducta & remissa fuerint. Fertur propterea Cato senior *mancipia a-*
 malè audisse, tanquam asperior & durior, quod ægra & *peritas.*
 affecta mancipia, velut bruta animalia senio debilitata *Patronus in*
 domo exigeret, & victum negaret. Contrà verò aduersus *libertum in-*
 malè meritos, impuros & flagitiosos libertos, aut si dela- *gratum.*
 torem summississent, vel patroni nomen detulissent, seu *gratum.*
 manifesti criminis rei forent, patrono ius reuocandæ li-
 bertatis, & vniuersa promerita abrogâdilege donabatur. *Edictum aⁿ*
 Quod ab Atheniensibus decretis edictisque cautum erat, *pud Ath-*
 ut contumax ingratusque libertus sub mancipio esse, & *nienses in li-*
 seruire cogeretur, quoniam liber esse nescisset, quod apo- *bertos in-*
 stasium nuncuparunt. Seruos verò libertate donatos La- *gratos.*
 cedæmonii aphetas, & adespotas, atq; eritheras dixerunt. *Apostasius.*
 Massiliensibus libertus, ter doli admissi reus aduersus pa- *Apheta.*
 tronum, velut mancipium seruire cogebatur, per singulas *Erithera.*
 vices libertate relicta: si quam verò offensam quartò ad *Massilienses.*
 misisset, domino imputabatur, & inultus ibat, quod to- *Cl. Cæsar.*
 ties deceptus patronus, quartò se ei credidisset. Claudius
 verò Cæsar libertinos qui se pro ciuibus agerent, publi-
 cavit: illos verò qui ingrati notareentur, reuocavit in ser-
 uitutē: qui etiam libertū, quod patrono delatorem sum-
 miserat, vt de statu faceret quæstionem, seruituti addixit.
 Quod Nerone quoque imperante seruatum est, & frequē- *Nere.*
 ti senatu obtentum, de manumissis propter ingratitudinē *Nerua.*
 in seruitutem reuocandis. Nerua Cæsar seruos à quibus
 dominos accusatos reperit, velut ingratos iussit occidi.
 Quod in seruo Artetii proscripti pop. Romanus fecisse
 proditor, quem velut ingratum in seruitutem reddidit
 denuò, quod proscripto domino bona & liberos occu-
 pauit: sicut Sylla de saxo deiecit seruum Sulpitii domini *Sylla.*
 proditorem, vt sibi gratificaretur. Diuus autem Seuerus *D. Seuerus.*
 cauit edicto, ne serui delatores dominorum audiantur, *Liberti qui*
 sed pœna multentur seneriori. Si verò leuiter offendit *leuiter pœ-*
 sent, aut contumeliam conuitiumque fecissent, vel dicto *essent.*
 minus audientes, forent, vltra vigesimum lapidem in ter-
 ram

GENIALIVM DIERVVM

Taciti Cæsaris editi.

Tiberius.

Servi capti ad regū imperatorumq; statuas confugientes. Dianæ Ephesiae templū.

Asylum.

ram oramve Campaniæ relegandi, domini arbitrium erat, vel ut ferrum traderent; tum ut amplexus hominum vitarent, & a foribus domini arcerentur. Fuitque aliquando in usu, ut de servis in dominos nec quaestio haberi, nec iudicium dari posset. Quod Tacitus Cæsar cauit edito ut ne maiestatis quidem causa contra dominorum capita servi admitterentur, aut per eos inquirerent magistratus. Nec solum servi in dominos, sed ne patroni in clientea testimonium valuit: quod à Romulo primum edita legē cautum: propterea Tiberius, ut contra Libonem per servorum quaestiones inquireret, fraudem legi fecisse dicitur, quod illos emancipari, & deinde per tormenta inquiri iussit: donec post temporum curricula Caius Imperator servis, si quid quereretur de dominis, passim accusandi, & contra eos lege agendi facultatem dedit. Est tamen observatum, ut si quem ex servis dominus de ergastulo aut vinclis relaxaret, catenas à manibus pedibusque quibus vinctus fuerat, quandoque incideret, ut vinclorum pars in corpore maneret: quo argumento signabant servum minus iuste vinctum fuisse, neq; iustam servitutē servasse, nullumque ius patroni domino competiisse, illumq; pristina libertati, ac si nunquā vinctus fuisset, restitutum. Et tamen si servos profugos leges suscipi vetarent inuitis dominis, tamen qui capti bello ad imperatorum regumq; statuas confugissent, velut ad asylum, nexu soluebantur & immunes erant: in eos enim manus iniectio non erat. Nanque Ephesi templum Dianæ id iuris habuit: ut ad illud confugientes mancipio soluerentur. Quod Alexander ad stadium produxit: postea ab Augusto sublatum, ne proposita impunitatis spes facinoribus causam daret. Primum enim Cadmus dum Thebas conderet, asylum aperuisse fertur, ad quod fugientes sine discrimine servi aut liberi, ab omni poena tuterant. Nonnulli à prognatis Hercules asylum Athenis primo institutum ferunt, ad quod à patribus oppressis confugere fas erat: Post quod in Rhethæo litore fuit Aiakis asylum, & in Sigæo Achil-
lis: quorum exemplo Romulus & alii asylum aperuere, quod accedentes impunitate donabantur. Apud Molossos, Samothraces, Crotoniatas & Messenios ac plerosque ad deorum aras confugisse, pro asylo habitum est: velut Itha-

cen-

cenfib
tariis ref
sepulchr
nexu sol
plum ad
multat
git. Et in
& in Ca
ad quoc
lenta in
cia Dian
Aspend
ur Dian
bile fuit
monii v
ti, incol
pud Stra
sci ara, in
& profer
sculapi
dignati
nia iud
exolve
sent, ta
ut in æ
Herculi
rent, op
morra
uus lapi
lopolin
aufugit
nente b
confug
pileum
manus
punisa
cia, Ty
nitates
quonit
ius vete

censibus Jovis Servatoris ara: delictis enim non voluntariis refugium esse aras putauere. Atheniensibus Thesei sepulchrum id iuris habuit, ut serui ad illud confugientes nexu soluerentur. Et Sparta Chalciaecum Mineræ templum ad quod Pausanias fugiens, obstructo aditu, morte multatus fuit: & aliud Chalcicon, ad quod Agis confugit. Et in Tænaro Neptunifanum ad quod Cleombrotus: & in Caluaria insula in Ægæo etiam Neptunitemplum, ad quod Demosthenes quum aufugisset, ab omni violenta incurfione Archia mansit illæsus: atque in Thracia Dianæ templum inter Clitorium & Cynætham, & in Aspendo Pamphyliæ, Tiberii statua pro asylo fuere: sicut Dianæ Leucophriæ oppressis per fugium inuiolabile fuit. Palladis quoque templum velut asylum Lacedæmonii venerantur, in quo nocentes, etiam capitis damnati, incolumes fiunt. Et in Aphrodisio, & rapho Veneris, apud Stratonice Jovis & Triuiæ templa, Siculis Saliscii ara, in Peloponneso Hermonia fanum sacrum Cereri & proserpinæ, in Epheso Artemisium, Pergami ædes Æsculapii, in Græcia Calydoniæ Palladis templum, tantæ dignationis fuere, ut capitalem fraudem ausi, aut pecunia iudicati, qui ad illa confugissent, noxa pecuniaque exoluerentur. Apud Scythas quidam Riphæos confugissent, tanquam sacrosanctos, sui iuris & arbitrii erant: sicut in Ægypto & Osiridis asylo iuxta Saim: in Conopio Herculis templo, ad quod serui confugientes, si initiati forent, opprimi aut vicogi non poterant. Traditumque memoræ est, in Libya oppidum fuisse, ad quod si quis seruus lapidem importasset, liber & sui potens erat: & Duopolin in eadem id iuris habuisse, ut qui seruus ad eam aufugisset, omni nexu solueretur. Cinna verò ciuili manente bello cum per præconem edixisset, ut serui ad eum confugientes velut ad asylum, liberi forent, illosque ad pileum vocasse, magnas seruorum & perditissimorum manus coëgisse fertur. Sed cum propter asylorum impunitates multa facinora admitteretur magna licentia, Tyberius Cæsar, ne impunita essent crimina, immunitates asylorum abrogauit, & exoletum morem antiquiuit, qui tamen Samiæ Junoni & Æsculapii delubro ius veteris immunitatis ob religionem restituit, Neque

*Jovis Servatoris ara.
Thesei sepulchrum.*

Cinna.

*Immunitas
asylorum per
Tyberiam
abrogata.*

omit.

GENIALIVM DIERV

*Servorum
nomina.*

omittendum, servis apud Romanos Statii, Dionisii, nec non Stichi & Heræ frequens nomen fuisse: sicut Athenis Dauus & Geta. Cum enim Dacia tea Dauu dicerentur, ad Istrum fontes bello subacti, Atheniensibus serui erunt: inde seruale nomen Dauu & Getæ posteris reliquerunt. Apud Syros Dama, in Paphlagonia Tybius, apud Phryges Manes & Mida seruale nomen fuit. Lacedæmoniorum serui peculiari nomine Helotæ, Argiuorum Gymnetæ, Cretensium Epharmiotæ, Clarotæ & Mnotæ dicuntur: Theffalorum Penestæ, Syracusanorum Eustatoni, Marianorum serui Doriphori, Sicyoniorum Corynephori appellati sunt. Pelotæ verò & Thetes, liberorum quidem nomina fuere, illorum qui coacti inopia, seruitia præstabant, sicut Callicyrii in Creta, & Syracusanis Arotæ & Callyrii. Præ cæteris autem Jones præcipui inter seruos habitii, & velut insignia mancipia, nobilitati sunt. Quare Calli-cratis Lacedæmonii verbum fuit, qui interrogatus cuiusmodi sibi viderentur Jones, facetissime respondit, frangi seruos, liberos utique malos. Quod Agesilaus de Asiaticis iudicauit: & vulgò de Caligula proditum est, nec seruum meliorem, nec deteriorem dominum fuisse. Athenienses verò Harmodii & Aristogitonis, qui Hippiam interfecerunt, velut deuota nomina libertati, tanti fecerunt, ut lege sanxerint, ne illa servis indere liceret. Quo exemplo Domitianus Merium Pomposianum, quod nomina Magonis & Hannibalis servis indidisset, supplicio affecit, tanquam clarissimorum virorum nomina seruiti contagio polluisset: præter quæ constans obseruatio Romanus fuit nimium diu seruata, ne cuius Romanus cuius crimine obnoxius relegaretur, donec haud magno intervallo id seruare desinere. Primus enim L. Lamia Romanis cuius à Gabinio consule relegatus fertur, & post eum plures legum iudiciorumque pœnis affecti: fuitque animaduersum, civilibus bellis captos, velut hostes in prædam verti, & venum ire non licuisse, semperque leuius, seruiturum apud Romanos deditis, quam captis fuisse. Græcosque perraro seruitutem seruasse: quare illorum nullus mercatoribus dabatur locus sicut Persarum, qui nunquam Romæ seruire, nisi sub Alexandro Severo Imperatore, licet mox adhibito pretio ad suos redditi sunt. Ponticosque & Lydios seruos aut

*Jones serui
præcipui.
Callicratis
disfata
responsio.*

*Romani ci-
ues non rele-
gati.*

*Leuius ser-
uiturum de-
ditis quam
captis.*

Phrygios

Phrygios
liare esse
no mercat
Quin lud
qu

L V d
Ltur, q
mas eran
Horum l
diacie pa
rent, ac p
Ita cauere
niture, al
ma fuere
summis h
Palamed
exercitus
gulorum
erant fig
vocat.
vero qu
bebant,
tesseris.
zontes, ta
est, octo
octo pun
sichorius
Qui quic
lus supe
ne lufon
consiste
& ancep
affereb
ro terna
merum
termina
tricenar
dragea

Phrygios gregatim Romæ venire: Thracibusque pecuniari esse sale coempta mancipia habere, sicut Lemniis vino *Sale & vino coempta mancipia.*

Quia ludi apud Romanos frequētes fuerint. qui apud exteros, quæve sint nuceæ ocellatæ apud Tranquillum.

CAPVT XXI.

LVDVS calculorum veteribus præcipuus fuisse traditur, qui & latrones dicti: hi enim in duas diuisi turmas erant, colore diuersi, quorum alii milites, alii stotes. *Latronum & stotum ludo.*
 Horum lusus erat, vt turmis instructis, velut qui congressi acie parant, hinc inde sub hostium imagine procederent, ac præscripto fine, quoad quisque progredi debeat. Ita cauere oportebat, vt dum hostem quisque inuadere nititur, alterius non pateat incurfibus: qui etiam ex gemma fuere: viris & mulieribus frequens, à melioribus & summis honoribus vel maxime cultus & celebratus: quem Palamedes inuenisse proditur, ad comprimendas otiosi *Tali.*
 exercitus seditiones. Post quos fuere tali eburnei sex angulorum æquali latitudine, tesserae vero quatuor: namque *Tesserae.*
 erant figuræ ex omni latere quadratæ, quas Græci *κύβες* vocant. Sed tamen in iactu tesseris utebantur tribus, talis vero quatuor: in quibus figuræ effictæ vicem numeri habebant, sed quinarius numerus non erat in talis sicut in tesseris. Tali autem, astragali Græce dicti: & astragalizontes, talis ludentes. Geminum vero quadratum, hoc est, octo laterum, dixerunt Asphalum: Taxillorum ludis octo punctis vel figuris constabat: inter quos vnus Stesichorius nomine, hoc est, octonarius, præcipuus erat. *Astragali.*
 Qui quidem turricula, seu quæ dicebatur orca vel fritillus super parenti tabella punctis distincta iactabantur, ne lusoris manus iactum falleret, & non casu, sed fraude consisterent. Talorū vero canis damnosus, senio medius & anceps: siquidem modo lucra nonnunquam damnum afferebat. Is vero quaternarium numerum facit, chijs vero ternarium, Venus autem quæ summum continet numerum, multū lucri affert: semperq; felici exitu ludum terminauit. Hæc enim cani opposita, colias dicebatur: tricenariumque absoluebat numerū. Euripides vero quadragenarium. In talis quoque legimus Vulturium & Herculem *Canis. Senio. Chijs. Venus. Colias. Euripides. Vulturium. Hercules.*

GENIALIVM DIERVM

Midas.

*Ludi illu-
strium &
doctorum
virorum
post seria
negocia.*

*pila ludus
& folliculi.*

culem basilicum, quæ an signa fuerint vel numeri, dubi-
tatur adhuc. In tesseriis Midas fortunatissimus erat. In ta-
xillorum iactu ter sex summam Græcis afferunt victoriâ:
tria vero, summum damnum. Qua quidem alea Porcius
Cato luisse fertur animi laxandi causa, & Augustus effu-
se: Domitianus & Claudius, qui etiam lusorium conscri-
psit opus. Inter reliquos Theodoricus Gothorum rex, cū
in alea vinceret, fertur indulgentissimus fuisse, eaque mo-
menta domesticos promerendis gratiis captare solitos,
sicut cum Vespasianus in balneum transfret. Quibus
quidem tesseriis aptissima fuisse ligustra Plinius notauit.
Fuit quoque apud veteres ludus pilæ & folliculi, præci-
pue commendationis, & magni studii, quo & Iulius Cæ-
sari, & Octavius, & alii clari viri illustresque exercendi
corporis, & animi vegetandi causa studiosissime lufere.
Quo etiam Sæuola iureconsultus, remisso à negociis ani-
mo, luisse proditur, nonnunquam tesseriis aut calcu-
lis. Quod de Dionysio tyranno traditur, ut pila & follicu-
lo assidue luderet. Reliqui vero clarissimi duces, aut sa-
pientia professores non improbandi, animum diuersis
studiis iocisque remiserunt. Quippe Socrates, dum animo
vacaret, cum pueris minutis & facie liberali, iocari affue-
rat: & Scipio Aphricanus conchas mari legendo sæpe re-
misit duras: & Cato Censorius cum verna & famularum
nimium relaxauit: qui etiam qua die tulit repulsam, in con-
uiuio lufit. Quod de Archyta Tarentino proditur, ut cū
pueris & seruitiis lusus agitarer. Heraclitus quoque E-
phesus quum a negociis quiesceret astragalus lufisse fer-
tur. Et Attalus Asiæ rex hortum pro deliciis coluit, nonun-
quam fundendis statuis ocium occupauit. Memoratur
Alexander Seuerus imperator per dies festos perdicum
& catulorum pugna se oblectasse, & Amasis Egypti rex
post seria morionem egisse, & magnus ille Agelilaus cum
infante filio arundinem ascendisse. Neque prætereundum
quod de Demetrio proditum est Poliorcete, qui post ne-
gocia bellicas machinas: & de Europo Macedoniz rege,
qui in ocio lucernas fabricauit, Parthorum quoque re-
ges, quum ocium superaret, cuspides acuisse feruntur. Et
Dionysius iunior cura belli solutus, plaustella, mensas &
sedes mira arte compinxit. Attalus veto Philomator pro
oblecta

oblectamentum
venenofalo:
tamen pila
fieri solitus e
qua sinistræ
pulsu magis
vel maxime
pilam iacere
quoque & eq
& cursu exer
do fuit: Pat
tractare, seu
stu: quos lud
seu quinque
venit his lud
octo fuere lu
stadium, dia
le, & halma
quod volub
luce autore
intra lineas
medio quib
iam mitteret
discus: fuit
bus excepta
que, ita ut q
miseret. Na
qui illum vi
erant enim
re, in quibus
rotabant: &
batur. Fuit
cum per circ
re ita librat
ludiones di
eo enim sen
res Lydos f
lus ferrè, it

oblectamento habuit, elleborum, aconitum & cicutam, venenosasq; herbas plantare, vt fructum inde legeret. *[Sed Pila iuueni- tam en pila iuuenum lusus erat, frequens in Martio campo nui ludis.]* fieri solitus, exque his altera paganica, trigonalis altera, in qua sinistræ vsus præcipuus traditur. Nanque illius impulsu magis quàm dextræ ludus agebatur, cuius erat vsus vel maximè in corporis motu & agilitate, vt sciret apte pilam iacere atque excipere, modò incurrere. Armis quoque & equis, tum hasta, claua & pila, lucta, venatione & cursu exerceri Romanam iuuentutem vetus consuetudo fuit. *Exercitia Rom. iuuentutis.* Pariter sudem torquere, equum agitare, arma tractare, sicut iactum disci, cursu, saltu, iaculatione vel cæstu: quos ludos pentathlum dixere, & ludiones pentathlos *pentathlos.* seu quinquæ questiones. Eratque senatus consulto cautum, *Ludi quibus pecunia lu- octo fuere ludi, quibus iuuentus exercebatur impunè, dere licebat.* stadium, dialulus, dolichus, hoplite, pygme, pancratiun, *Græcia iu- le, & halma, hoc est saltus. Præter quos fuit harpastum, uentutis quod volubili rotunditate in solo iactatur: qui ludus Pol- ludi.* luce autore fiebat, vt iuuenes in geminas diuisi turmas, *Harpastum.* intra lineas seu metas consisterent, harpastoque posito in medio quisque contenderet, vt intra gyrum alterius lineæ immitteretur: quod si contingeret, victores erant. Et *Discus.* discus: fuit enim instar pilæ æneæ, quæ brachiorum viribus excepta, & in altum missa, exercebat corpora animosque, ita vt quantum quisque viribus præstaret, maxime cerneret. Nanque is fortior, & præcipuo robore habebatur, qui illum ultra signatum gessisset scopum: sicut halteres: *Halteres.* erant enim circuli figura non spherica, sed dimidia longiore, in quibus digiti inferi possent, quos facilibus brachiis rotabant: & nunciando, nunc rotando ludus committebatur. *Petaurili- dus.* Fuit quoque petauri ludus admirationis præcipuus, cum per circulos quispiam veloci cursu transuolat, corpo *Petauriste.* re ita librato, vt circulum non offendat: vnde petaurista: *Follis ludus.* Follis ludus. Follis a ludus remissior & ignauior habitus, eo enim senes imbelli ætate ludere solebant. Horum autores Lydos fuisse ferunt, qui vt famè qua premebantur, facilius ferrè, in miseris hoc solatii inuenere, vt ludo tempora

GENIALIVM DIERVM

Sphæra ludus. transigerent. Apud Græcos frequens ludus erat sphæra, quia qui vicisset, rex dicebatur & imperabat: victus vero, asinus, & victoris mandata exequabatur: cui sphæromachia nomen, quo in gymnasio iuuentus exerceri conluerat. Spartanis palæstra, Atheniensibus præter palæstram, quam primi inuenere, erat equester ludus, quem dixere apobaten, quo Phocionis filius sæpissime lusit, & victor fuit. Proditurque Germanorum mos peculiaris, vt cum omnia lussissent, nihilque pecuniarum superesset, in lusu extremo de libertate contenderent, victusque in alea, seruitium pati, & additi victori velut mancipium patiebatur. Apud quos frequens ludus erat: vt nudi iuuenes inter gladios & infestas frameas se inuicem iactitent, illasque saltu transiliant illæsi. Græcis quoque iocus erat, cui nomen encotyle, quo victi vincentium genua manibus excipientes sublimis deferunt, & alius cindalifmus apud plebem frequens, quem clauis exercebant. Nucibus vero, & par impar, vel coturnicum & gallinaceorum certaminè, quo ludo Antonius & Octavius lussisse, & hic quidem melioribus omnibus victor abiisse fertur: aut turbine, vel micantibus digitis, nonnunquam ocellatis nucibus Romæ ephebi pueri ludere solitauerunt. Nummis quoque in sublime iactatis caput vel naui petere, vt quod tunc forte eueniret, & peritis responderet, id victoriam daret: aut dormientibus oculos & ora pingere, frequens erat puerorum lusus. Quæ quidem nuces loco aleæ fuerunt pueris nondum adultis, quibus in Saturnalibus ludere permissum, sicut iuuenibus alea, reliquo anni tempore vetabatur. Parthorum vero pueris ludus erant aurei tali, quibus certo anni tempore indulgere licebat. Sed quod modò est de ocellatis nucibus dictum, memini doctos viros super nucibus ocellatis, eiusmodi quæ essent, ancipitem diu cogitationem duxisse, variaque in opinione versari, & alios nuces auellanas, alios amygdalas putare, neque satis certam ferre sententiam super Tranquilli verbis, quibus Augustum laxandæ animi causâ cum pueris facie liberali ocellatis nucibus lussisse dicit. Quod verò nos sentimus, & probabilius putamus, id est eiusmodi, vt nuces ocellatas, nucleos, quos in Persicis pomis sitos inspicimus, dici-

mus

mus esse, quod videmus: dictum quibus munus na oscilla, sicut bus tunc ludere intelligi con-

sententiæ for-
Qua videri
ext

QVI mos
Colennita
quiti sunt. In
suli aut imper
belli incerta
fid incofulto
de manubis
impensa exo
templa ædel
mina placari
multis pocilla
mus, in quo
opertus imper
ludque conce
plerunque im
tatos, vt scilicet
nis imperio pr
in Asia, decen
& tricennalia
rum sacra adi
præcipitur. Ex
sa miliaria, a
perimus. P
mus, a passu
rona que ex
tas, & voto
vota pro imp
uium verbis

mus esse, quibus persæpe ludere nostrates pueros hodie videmus: dictasque ocellatas, propter ocellos & foramina, quibus muniuntur vndique. Neque de amygdala & auellana oscilla, sicut error habet, sed de Persicorum ossibus, quibus tunc ludebatur, & nunc frequens puerorum lusus est, intelligi conuenire, credimus exploratæ & non ambigæ sententiæ fore.

Quæ vota olim solennia fuere apud Romanos; & quæ apud exteros, quivæ vota concipere, & quomodo soliti sint.

CAPVT XXII.

QVI mos vetustus in votis nuncupandis olim, quæque solennitas concipiendorum fuisset, multi variè exequuti sunt. In primis obseruatum legimus, vt simul ac consuli aut imperatori, cui belli summa commissa erat, euentu belli incerta spe fluctuanti, votum vouere collibitum esset, si id incòsulto senatu, aut citra populi auctoritatem faceret, de manubiis vel hostium spoliis, aut si non sufficienter, sua impensa exoluere teneretur. Vouebantur enim sæpius templa ædesve deorum: ludique diis, aut statue, quibus numina placari, aut expiari crimina putabant. Nonnunquam multi pocillum pro magno munere diis votum inueni-
De bellis- uentis.
Ludi diis; aut statua.
Is erat L. P. quo supra cap. II.
 mus, In quo fuit seruatum, vt velato capite, & veste caput pyrius, de opertus imperator, prætor aut consul votum effundat, il-
Volato capite, ludi ab impiis.
 ludque conceptis verbis suscipiat. Quos quidem ludos plerunque imperatores vouerunt ex anno imperii computatos, vt scilicet totidem dierum ludi fierent, quot illi anni imperio præfuis-
imp. voti.
 sent. Ideo Galienus Cæsar deuictis Syris in Asia, decennialia vota celebrauit. Theodosius vicennialia & tricennialia: sicut denariæ caremoniæ & tricenariæ, qua-
Ceremoniæ denariæ, tricenariæ;
 rum sacra adituris, de cem aut triginta diebus obseruantia præcipitur. Et centenariæ cœnæ à centenis sestertiis: & va-
Cœnæ cen- tenariæ.
 mus, à passuum longitudine dimensas. Vestes etiam cor-
Porticus centanaria.
 ronatasque ex auro & gemmis, plerunque numinibus votas, & voto persoluto dicatas inuenimus: quæ quidem vota pro quibus concipiebantur.
bus concipiebantur.

GENIALIVM DIERVM

natum est, vt nisi tertio die post calendas Ianuarias, pro salute principis votum concipiatur, vtque solenne infurandum nuncupationibus votorum præstetur. Etiam pro ita & reditu, proque incolumitate principis, iacere stipem ad lacum Curtii, aut ludorum celebritates apud Romanos votum fuisse compertum est. Quotiesque pro principis incolumitate concipiebatur votum, Tiberio imperante id seruatum est, vt in votorum nuncupatione Neronem, Drusumque diis commendarent. Quæ vero dictator, consul aut prætor vota suscipiebat: non aliter nisi verbis conceptis, præeunte pontifice maximo, ne quid præposterè dicatur, concipi poterunt. Et incerta quoque pecunia, & quæ non extaret, votum concipi posse plerunque animaduersum est: si tamen semel votum emissum foret, illud denuò irritum facere non licebat. Quod si incerta pecunia fuisset, pro quo votum conciperetur, eaque bello vsui non esset, illam reponi, nec cum alia misceri oportebat: quod nisi factum esset, votum non ritè emissum, nec religione vouentem exolui putarunt. Quod si Ver sacrum in magnis reip. casibus votum vouendum foret, illa infixæ religio animis fuit, vt nisi ex autoritate collegii pontificum votum fieret, non votum, sed inconsulta pollicitatio censeretur. Hoc enim antequam emitteretur, patribus renunciari, & populi iussu, ac consulto senatus, arbitraturque pontificum fieri debebat: aliter ritè factum conceptum ve esse minus censere, illudque à prætore vel consule, aut pontifice maximo emitti perperam. In hoc enim voto quicquid ex suisbus, ouibus & agnis inter calend. Marc. & Idus Maias apud quemque natum editum ve fuisset, voto contineri dixerunt: pueros quoque & puellas, qui inter hæc tempora editi fuissent, haud dubiè voto comprehendi. Sed quia immolare eos turpe ducerent, hoc piaculari sacro expiarunt, vt adultos velarent, velatosque extra fines exigerent, qui vernæ dicti sunt, quo periculo liberi religione putabantur.

Iurij consultus eos seruos, qui neque empti, neque aliunde acquisiti, sed domi & ex ancillis nostris nati sunt. vernas appellat. l. seruis urbanis §. Si alii vernæ ff. de leg. 3. & l. cum super venis C. de rei vend.

Cuius instar Metapontinos votum vouisse ferunt: nam voti compotes auream ætatem Apollini deuouerunt, quod

Pro principe.

*Vota, quæ
dictator, cõ-
sul, aut præ-
tor suscipie-
bat.*

*Ex incerta
pecunia.*

*Vota ex au-
toritate col-
legii pontifi-
cum.*

Vernæ.

*Metaponti-
ni.*

quod esse ar-
num deo &c.
ver sacrum
solutum, reli-
que exolutu-
eis & Roma-
contagio &
primum ino-
lis erat, vt cel-
in eis que cen-
no tempore i-
ser, centum
Fuitque cons-
soluebantur,
in luctu vou-
memoria præ-
numini vota
am rapide in-
tanta plerun-
gi, Apuli ver-
geo, ne in-
tur. Præci-
vti deo vota
ad eorum ex-
dictus euertit
copias ducer-
ferunt, vt ve-
ventis extru-
suum classe
tructam aran-
effundunt, vt
torum villæ
Methonem
violentiores
sacrum regunt
summo verti-
desaper bre-
primus, lo-
quam vinum
deo, vota en-

quod esse arbi tramur, vberrium & quæstuosissimum an-
 num deo & numinibus consecrari. Fuit animaduersum,
 ver sacrum antea vorum, & post temporum interualla per-
 solutum, religione vouentem, & populum exoluisse, rite-
 que exolutum videri. Præter quæ hecatombas vouere Græ- *hecatombas*
 cis & Romanis antiqui moris fuit olim, quum pestilenti *vouere. &*
 contagio & graui morbo laborarent: quod à Laconibus *quando. &*
 primum inuentum fuisse dicunt. Cuius voti obseruatio ta- *quod genus*
 lis erat, vt centum aræ vno in loco aggesto cespide fierent: *sacrifici.*
 in eisque centum boues, centum oues, centumque sues v-
 no tempore immolarent. Si vero imperatorum votum es-
 set, centum leones, centumque aquilæ vna mactarentur.
 Fuitque constitutum, vt cum hecatombæ vel publica vota
 soluebantur, populi luctus & mæror desineret. Namque
 in luctu vouere, est mali auspicii & detestabilis. Et quoque
 memoriæ proditum, non diistantum, sed & velut sancto
 numinivota persoluta. Quippe Augustus Circio, ne Galli- *Vento vota-*
 am rapide infestaret, votum exoluit, & sacrum fecit: cuius *persoluta.*
 tanta plerunque vis erat, vt testa auferret. Calabri lapy- *Arabulo.*
 gi, Apuli vento Arabulo, Athenæ Scitoni, Pamphylî Ga-
 gneo, ne incolas tabe afficerent, neve arua depopularen- *Thurii.*
 tur. Præcipue Thurii magno affecti beneficio, Boreæ
 vti deo vota persoluerunt, quod Dionysii classem, quam
 ad eorum excidium parauerat, vehementior coortus, fun-
 ditus euertisset: sicut Xerxe in Græciam innumerabiles
 copias ducente, Delphicum respondisse Græcis oraculum
 ferunt, vt ventos precarentur sibi auxilio adesse: qui ara
 ventis extructa, illos propitios habuerunt, tota fere ho-
 stium classe demersa. In agro quoque Sicyonio ventis ex- *Ara ventis*
 tructam aram legimus: cui quotannis noctem vnam vota *extructa.*
 effundunt, vt lenita vis venti desineret, cum turbine ven-
 torum villæ arbuta, fruges passim deuastarentur. Et apud
 Methonem Palladi, Anemotidi templum dicatum est, ne *Pallas.*
 violentiores perflantes loca deuastarent. Ponri vero & Per- *aurum.*
 sarum regum vouendi modus erat, vt in excelsis iugis & Regum Pon-
 summo vertice montium pyram construunt, alteramque *is & Persa-*
 defuper breuiorem: ipseque ad pyram ligna rex inferat *rum vouen-*
 primus, Iouiue Militari lac & melinspergat: & post- *di modus.*
 quam vinum, mel, & odores infuderit, velut propitiato
 deo, vota enunciet: pulmentoque præparato, quod astanti-

GENIALIVM DIERVM

*Græcorum
mos vouen-
di.*

*Athenien-
sium vota.*

*Sacra ex
quibus in
votis con-
cipiendis.
Parthorum
reges & ma-
gi.*

Egyptii.

Mysi.

*Solennia
vota.*

*Herminudis-
p. 8.*

bus datur, pyræ ignem inferat, quo incendio æstuante æ-
re, vix illuc accedere permittitur. Græcis vero frequens
vſus erat, vt ſtatuas longo ſuo duraturas diis vouerent.
Quippe Nicanore ægrotante Ariſtoteles vota fecit pro in-
columitate: ſtatuas ſe, loui Senatori vnā, alteram lunoni
Soſpitæ dicaturum: qui loti, & pura veſte amiſti, in ſuperi-
ore domus thalamo plerumque vota effundunt, & diis ſup-
plicant. Athenienſes vero, quum in aureis & argenteis
vaſis diis propinaſſent, & Præna ceciniffent, tunc demum
ſanctiſſimis cæremoniis cælum ſuſpicientes, vota nuncu-
pabant. Ea autem ex primigeniis agnis, nonnunquam ex
bobus, qui iugum non ſubiiffent, frequentia fuere. In quo
fuit ſeruatum, vt ramus ex ſacra olea alba lana corona-
tus in emiſſione votorum adhiberent. Sicut Parthorum
reges & magi, qui nyctegretum, quæ nyctilopa dicitur,
herbam coloris hyſginei, vt ſpinæ folia adhibebant, ma-
gnis ſæpe laudibus celebratam, qua non adhibita nullum
votum rite concipi arbitrat ſunt. Quicum deos euoca-
bant, marmaritimam herbam, quæ in deſertis petris & ſaxis
præruptiſſimis naſcitur, admiſcebant. Apud Egyptios
vero, pro pueris morbo affectis, vota concipiebant, vt ſi
deus voto aſſeſſet, deſectum capillum diis dedicarent. My-
ſis niſi immolato prius equo & litato, extriſque depaſtis,
vota concipere non licuit. Inter ſolennia autem vota
ſuiſſe traditur, quoties exercitus duces de ſpoliis hoſtium
Vulcano votum feciſſent (id enim ſoluebatur) vt ſuſis fu-
gatiſque hoſtibus, ſcuta, gladios & arma, ſpoliaque, non-
nunquam bellorum machinas, curruſque & inutiles naues,
vno in loco aggererent, pyraque extructa, circūſtante po-
pulo & frequentiffimo exercitu, velut diſpoſita acie, dux
more patrio diſcinctus, Vulcano, Marti & Palladi incen-
dat, ipſeque dux indutus purpuram, primus ardentem fa-
cem ſumere, ambaſque manus in cælum tendere, deinde
in pyram ſummittere debeat, toto circum exercitu exul-
tante: & percuffis armis plaudente: pyraque & armis exu-
ſtis, ſacra & rem diuinam faciant: tamen ſi arma militaria
non exuri, ſed belli more cremari ſolita legamus. Apud
Hermunduros, inter ſolennia vota belli duces ſacrare di-
uerſam aciem, illamque Marti & Mercurio deuouere con-
ſueuerunt: quo voto equi, viri, ſpolia & machinæ, & con-

Et bello quaesita occisioni dantur. Artaxerxes pro vxoris *Artaxerxe.*
 salute, Terræ votum faciens, se illam atacta humo solenni
 prece adoraturum promittit: & Berenice, vt Deo vota solue- *Berenice.*
 ret, nudo pede, & abrafo capillo Hierosolymis ante tribu-
 nal supplicauit. Nonnunquam frequens apud veteres vo-
 tum fuit, vt decima prædæ & spoliolum, quicquid ex hosti- *Decimam*
 stibus captum fuisset, Ioui & diis deuouerent: quare Iupiter *præda par-*
 prædator nuncupatus: sicut Camillus captis Veis votum *tem diu vo-*
 vouisse dicitur. Id enim solvebatur, vt prædæ parte diuen- *uebant.*
 dita, donum diis & numinibus dicarent. Qui mos Gallorum *Iupiter præ-*
 fuit, vt belli iure quaesita, plerunque vero partem Marti de- *dator.*
 vouerent: in quo id erat constitutum vt diuina ope implo- *Galli.*
 rata, is plus spei ferret, & propitius facilius haberet deos,
 qui maiorem prædæ partem his deuouisset. *Qua* tempe-
 state Crotoniata aduersus Locrenses, graues testataeque in-
 nimicitias habebant, bello dimicaturi, cum decimam præ-
 dæ Apollini vouissent. Locrenses vt voto vincerent, nonam
 deuouere: & cum Galli Aristonico duce contra Rom. mili-
 tarent, deque hostium præda aureum torquem Marti pro-
 misissent, Flaminius, vt voto vinceret, de torquib. Gallo-
 rum Marti trophæum posuit. Aratus vero Sicyonius cum
 CCCC CC. hominum capita, ne ab aduersariis voto vince-
 retur, se deo immolaturum vouisset, voti compos, exolue-
 re votum Theſſalico dolo recusauit. Fuitque vouentium
 mos, vt qui compotes voti fuissent, quo potiora sumerent,
 veteribus persolutis, nouis se obligarent votis: vtque pater
 qui solus autorandi potestatem habet, votum filii nomine
 concipere, ipsumque numinibus obligare possit. *Decima frus-*
 Decimam quoque fructuum Herculi passim voueri, votumque effun- *ctum Her-*
 di solere Romæ in vsu comperimus: quod auspiciatissimum *culi.*
 duxerunt & fortunatissimum. Qua de causa Lucullum pe-
 ritum Romani moris & iuris, quod decimam Herculi vo-
 uisset, votumque persoluisse, maximis auctum opibus fortu- *Consulū post*
 nisque æstimarunt. Illud utiq; verum est, consules designa- *initium ma-*
 tos ipso die inti magistratus in bellum profecturos, cōcio- *gisfratū vo-*
 nem ad populum habere, Capitolium adire, ibiq; sacrificio *ra in Capi-*
 profecto vota effundere solere: tunc suscepto emissoque *tolio.*
 voto, cum se numinibus obligarent, rei voti appellati: cum *Rei voti &*
 autem voti compotes promissa exoluissent, damnati voti *damnati.*
 dicti sunt. Quoties grauius & acerba ac misera & intole-
 randa

GENIALIVM DIERVM

Calamitoso- rum & in-
iuria affecto-
rum vota &
imprecatio-
nes.

Cretensium
imprecatio-
nes.

Chroandas.

Spartanorū
in portu & Ph.

Opi voti cō-
cipiendi ra-
tio.

Agricola.

Equites.

Nauta.

Qui laborib
anguntur.

Fures.

Iuvenes.

Viatores.

Pastores.

Aphrorum.

Diis manib.

& Diti.

anda quispiam pateretur indigne, voti & imprecationis
genus maximum erat, vt postius humigenibus, ambas pal-
mas crebris ictibus solo incuteret, aut torrem ignitum ia-
nuæ apponeret, illique obuianti delibatis sacris, madente
lachrymis sinu, deos superos, atque inferos, cælum noctem
que contestans, necem, exilium, dirasque calamitates, fu-
riali carmine imprecetur: & sæua quædam numina aduo-
cans: illum cum omni stirpe & gente, caput, domum, fortu-
nas deuouere, & prætereuntem execrari debeat: quæ im-
precario dici non potest quam miri & efficacis studii sit ad-
vim diuinitatis commouendam, Quibus diris Atteius tri-
bunus ple. execratus est M. Crassum ad bellum Parthicum
prodeuntem, magno post exitio consequuto. Cretensibus
vero acerbissima censetur imprecatio, omnibus votis ex-
petere, vt hi quos deuouemus, mala consuetudine dele-
tentur: qua imprecatione nulla est efficacior ad excidium
properandum: tanquam qui in abulum semel lapsus fuis-
set, amplius emendare facinus, & ad frugales mores reuer-
ti nequireret. Ideo Charondas graues pœnas sanxisse fertur,
ac omni supplicio dignos putasse illos, qui cum malis af-
fuescerent. Apud Spartanos inter sæuissimas execrationes
fuit in portu & Ph., quam caballationem recentiores vocant,
id est, equorum enutritio, eo quod magno staret impen-
dio & homines suauj capti ad perniciem duceret. Nam
morbus alendi equos non pauperes, vt aiunt, sed arua fru-
menti fera sectatur. Eratque in veteribus monumentis,
quod qui Opi deæ, quæ terra dicta est, votum concipiunt,
sedentes votum effundere, inque concipiendo terram tan-
gere debeant. Vtque pro bouum incolumitate agricolæ
Syluano vota persoluant, farris, adorei, lardi, ac pulpæ & vi-
ni, pro equis Hipponæ, Castori & Pollucini nautæ, & qui nau-
fragium timent. Qui vero laboribus anguntur, Tutano:
fuerit Lauernæ, Iuuenes Horæ sicut pastores Pani deo pro
pecoribus: & qui viam profecturi sunt, Herculi supplicunt.
Syluano quoque in singula bouum capita adoreo, lardo, &
vini sextario, subtaxata mensura, votum fit. Ferunt pasto-
ritios Aphros inter vota & primitiarum loco, autem pecu-
dis præcidere, illamque ceruice aduersâ supra domum ab-
icere: pro noctibus vera serra, vogueuta & coronas Ven-
neri aut Cupidini dona ferre. Cumque diis manibus & Diti
con-

concipitur votum, quæ deoptio potius dicta est, quibus
tribus atris Telluri Iouique sacrum sit: in quorum pre-
catione, qui rem diuinam facit, cum Tellurem inuocat, ma-
nibus terram tangit: cum vero Iouem, sublati in cœlum
manibus precationem peragit. Cum autem votum effun-
ditur, manus pectori admoouere præcipitur: aliter votum
non ritè concipi, sed pollui sacra in expiabili religione pu-
tarunt. Animaduersum tamen est, pontificum decreto ca-
ueri, ut si ab exercitus duce diis manibus quispiam deuo-
tus & consecratus foret, neque is in acie cecidisset, ut Diti Deuoti à
duce exer-
citus.
molati non licere. Et tamen si res deo deuotas nemo sibi
asciscere queat, hominem tamen deo deuotum, aut diis
consecratum occidere permitti impune, eamque eadem
capitali noxæ non haberi, tanquam illius anima non ad
nos, sed ad deos pertineat. Illud quoque inter auctores con-
uenit, fuisse apud Gallos inter consceleratas preces & ne-
faria vota, quæ nec more nec iure concipiuntur, frequenti
in usu, ut in magnis discriminibus & extremis casibus ho-
mines se diis immolatu-
ros, Romanis ferro se digladiatu-
ros, aut pro alterius salute se & caput suum deuoturos,
nonnunquam in scenam se prodituros, & histrionicam sal-
tatu-
ros: apud Græcos decimum quæque Apollini Delphi-
co daturos: Locresibus virgines se prostituturos: apud alios,
defectum crimen diis oblaturos: & apud Persas viuos ho-
mines defossuros vouerent. Quare Amertis Xerxis vxori,
ut gratiam diis referret, quod in vita diu processerat, qua-
tuordecim illustrium Persarum liberos sub terram viuos
defodisse, & votum persoluisse dicitur, tanquam his vo-
tis & diis imprecationibus dii immortales & cœlestia nu-
mina placentur. Ipsis enim defodere viuentes, vulgato in
Idomeneus.
usu fuit. Idomeneus vero Cretensum rex, cum naufragus
ex voto conscelerato filium sibi obuiam factum im-
molare diis vellet, illumque perditum ire, à Creten-
sibus
pulsus, & patria eiectus fuit. Pausanias autem Lacedæ-
moniorum dux, ad Platæas victor contra Mardonium,
cum de manubiis tripodem aureum Delphis votum sol-
uisset, suumque nomen inscriberet, Lacedæmonii per-
tæsi insolentiam, epigramma induxerunt, & ciuitatum
nomi-

*Cæmonia
in votis con-
cipiendis.*

*Hominem
deuotum oc-
cidere im-
pune licebat
Galli.*

*Græci.
Locrenses.*

*Ametridis
votum.*

Pausanias.

GENIALIVM DIERV

*Hammonis
responsum
de Laceda-
moniorum
frugalibus
sacris.*

nomina inscripserunt. Neque præterierim responsum Hammonis Atheniensibus datum, Ioui magis cordi esse vora Lacedæmoniorum tenuia, & modicas oblationes pias & castas, quàm immodica & opulenta Atheniensium, atque opimis hostiis & victimis illorum sædari aras. Id quod Pythagoras censuit, thure & libis magis gaudere & placatiores esse deos, quàm hecatombis & multo sanguine asfiduè aras cumulari.

*Censueuisse Romanos illorum bona quos maximis criminibus
damnarant publicare: & quæ Porticus Roma
insignes fuerint.*

CAPVT XXIII.

*Bona suppli-
cio affectoriū
publicata.*

Tarquinius

C. Cassius.

*M. Manlius
Capitolinus.*

ADVERTI sæpe animum, consueuisse Romanos, quos pro criminibus oppidò grauibz supplicio affecterāt, illorum bona propter criminis detestandum facinus publicare: illaque destinare publicis vsibus, vt domini supplicium bonorum publicatio sequeretur. Sic Tarquinio rege eiecto, ager qui Tarquiniorum quondam fuerat, Marti dicatus, campus Martius dictus est: sic Caii Cassii domus, cui ob affectati regni crimen dies perduellionis dicta fuit, euerfa & demolita, area ante Telluris ædem facta est. Domus præterea M. Manlii Capitolini, quæ quondā in arce fuerat, qui suspicionem regni poenas dedit, de saxo deiectus, ædes atque officina monetæ fuit: in qua æde linter libri, in quibus erant fata Romanorum, seruabantur. Nam Sibyllinos & Marrianos, ad quos decemviri, quoties diu consulti sunt, adire solent, in Capitolini Iouis & Apollinis templo in palatio seruari certum est. Inde senatus decreto, iussuque populi, ne quis arcem incolet, neve Manliæ gentis homo Marci prænomen ferret, cautum fuit: vt æterna memoria dedecoris generi, & nomini suo iniusta foret. Et cum Macellus quidam nequam & criminofus, qui in ganeo & lustris vitam egerat, propter latrocinia, sordisque vitæ capitali supplicio poenas dedisset, bonis publicatis, in ipsius domo ab Æmylio & Fulvio censoribus macellum, vbi obsonia venderentur, locum extructum fecerunt: tamen si forum olitorium Romæ antiquum macellum fuisse tradant. Sp. quoque Melii domus, quod turpiter regnum appetere conatus esset, postquam capitis acce-

*Macellus.
Macellum
nouum.
Macellum
antiquum.*

S. Melius.

acces-
tum
dich
in palat
& euer
Fl acci tu
molitus
bricis po
rum cri
in signis
Sylla die
publican
lia dicta
merferu
facinore
nisse op
porticus
ante ipsi
Iunius, i
tio adem
Philippi
manu c
Flamin
de Per
etam leg
Statoris
bant. F
fenda, &
gusto qu
qua am
sto dem
cultus m
ambula
Celebra
bliothe
suum ty
quinq
psana, &
tis & m
cus Poe
celebra

accersitus pœnas dedit, patrimonio publicato, *Æquimeli-*
 lium dicta est. Meminimus quoque Vitruvii Vacci, cuius *Vitruvius.*
 in palatio domus, ob illius facinoris pœnam, publicata *Vaccus.*
 & euerſa, Vacciprata loco nomen dedit. Nec minns M. *Vacciprata.*
 Flacci turbulenti ciuis, qui cum C. Graccho seditionem *M. Flaccus.*
 molitus fuit, cuius domum *Q. Catulus* de manubiis Cim- *Porticus.*
 bricis porticum fecit, quæ Catuli appellatur: vt tanto *Catuli.*
 rum criminum facinora nomen denotaret, supplicii que *Lex de bonis*
 insignis memoria foret sempiterna. Quibus exemplis *proscripto*
 Sylla dictator, & mox C. Cæsar de bonis proſcriptorum *rum publi-*
 publicandis, pernicioſas leges tulere, quæ Iulia & Corne- *candus.*
 lia dictæ, vnde tot ſectiones & omnis generis ſectores e-
 merſerunt. In quam porticum Ciceronis domus indigno
 facinore euerſa, iuſſu Clodii mutata fertur. Sed memi-
 niſſe oportet, præter hanc Quinti Catuli, plures Romæ
 porticus inſigni nomine fuiſſe. Nam Pompeii porticus *Porticum cæ-*
 ante ipſius curiam fuit: & altera Octauiz iuxta ædem *plures Romæ.*
 Iunius, in qua ſigna militaria olim à Dalmaticis Domi- *Pompeii.*
 tio adempta, mox ab Auguſto reſtituta, diu manſere: & Octauia. *Philippi.*
 Philippi porticus Herculis imagine & Helena Zeuxidis *Philippi.*
 manu celebrata. Porticum quoque duplicem ad circum *Porticus du-*
 Flaminium, ab opere Corinthiam, à Cneo Octauio, qui *plex ad circũ*
 de Perſeo naualem triumphum egit, magnificè inſtru- *Flami.*
 ctam legimus, atque munitam: & Metelli iuxta ædem *Cn. Octauis.*
 Statoris Iouis, per quas matronæ veſtari & ſpatiarì ſole-
 bant. Fuit præterea porticus Quirini, antiquo opere vi-
 ſenda, & Lucii & Caii; atque alia Liuiæ & Octauiz ab Au-
 guſto quondam, ſed alienis nominibus conſtructa. In *Liuiæ.*
 qua ampla prætoria fuiſſe memorant, quibus ab Augu-
 ſto demolitis, porticus ſub nomine Liuiæ non minoris
 cultus maiſtatiſque ſuffecta eſt. Et porticus Claudiz, vbi
 ambulationes ſubdiales miro ingenio elaboratz fuerunt. *Claudiz.*
 Celebratur quoque porticus Auguſti in palatio, cum bi-
 bliotheca Græca Latinaque, Numidico marmore per
 ſuam ſymmetriam extructa. In qua Belidum imagines *Vipſana por-*
 quinquaginta, quæ maritos necauerunt, ſitz erant: & Vi- *sicus.*
 pſana, & ſeptorum marmore, & imaginibus, tum laure-
 tis & magnificis operibus excultæ. Athenis verò porti-
 cus Poecilæ, & altaria varia, vbi Mercurius æneus erat,
 celebratiſſimæ piſturæ varietate, miris laudibus ferun-
 tur,

*Æquimeliũ**Vitruvius.**Vaccus.**Vacciprata.**M. Flaccus.**Porticus.**Catuli.**Lex de bonis**proſcripto**rum publi-**candus.**Porticum cæ-**plures Romæ.**Pompeii.**Octauia.**Philippi.**Porticus du-**plex ad circũ**Flami.**Cn. Octauis.**Metelli.**Quirini.**Lucii.**Liuiæ.**Octauia.**Claudiz.**Auguſti.**Vipſana por-**sicus.**Athen. por-**sicus Poecilæ.*

tur,

GENIALIVM DIERV

Pythianactia.

Poecile in E-

lide.

Heptapho-

non.

Angiportus

Patricia.

Extra portā

trigeminā.

Ad portam

Fontinalem.

Seueri por-

ticus.

Lycium.

tur, vbi pugna Marathonica depicta, & alia Pythianactia & Poecile in Elide, quam echum vocabant. Ferturque de Olympiæ porticu, quam heptaphonon vocitant, diuersa structura facie, mirum: vt, vox conclamata per septem orbis ruptis spatiis, eandem multiplicato sono referat: sicut in Cyzico turres septem, acceptas voces numerofo percussu multiplicant. Inter quas angiportus Patricia non in postremis fuit, iuxta ædem Dianæ, ad quam ingredi viros religio non finit. Extra quoque portam Trigeminā, vnam porticum, & alteram ad portam Fontinalem iuxta Martis aram, ab ædilibus curulib. ex multatitia pecunia constructas, & Seueri porticum postea additam fuisse, à multis prodita memoria est. Sed quia de Poecile porticu loquor, sciendum est, in hac Stoicos philosophari, sicut Peripateticos in Lycio. Quare Zeno, quod in porticu docebāt, quæ Græce *σολα* dicitur, autor Stoicæ sectæ perhibetur. Epicurus vero scholam & conuentus in hortis habuit, vbi philosophabatur.

Quam multiplex annus apud diuersas gentes fuerit, & qui annus Romanus, quodve principium anni sit.

CAP. XXIV.

DE multiplici anno apud plerasque gentes animaduertimus dispares differentias, & multiformes species fuisse: aliosque alia obseruatione annum metiti: ita vt suo quenque ingenio, & prout cuique commodum fuit, annum dimensos inueniamus. Persis non obscura nec incelebratione, trecentis sexagintaquinque diebus annus præfinitur. Ex Græcis plerique, singulis quatuor mensibus annum statuere: nonnulli ad Solis cursum terminant, quare lycabas dicebatur. Quidam ex barbaris, trium mensium effecerunt. Arcades interdum vno, nonnunquam tribus mensibus annum metiti sunt ita, vt quadripartitis temporibus diuiso solis cursu, per singula tempora annum efficerent. Alii æstate vnum, alterum hyeme me commenti fuere: plures a tribus temporibus, æstate hyeme & vere, quatuor mēsum annum statuere. Egyptii non vna facie, sed multiplici sorte variarunt, vt quandoque, trium, sæpius quatuor mensium annum efficerent: plerunque mensis spatio ad cursum lunæ metiebantur. Fuere qui

Persæ.

Græci.

Alii.

Arcades.

Alii.

Ægyptii.

qui crederent
sum, frequen
que diligenti
mensis vero
Sed post om
annum repe
lis cursum d
no assignati
minarunt:
tudines ante
uis in se flex
quod volubi
xereque ann
efficere, an
Fertur Solon
modo antea
sio anni fieri
meatus, qu
Solarem ver
rum effice
num deme
ieceret, qui
Thaletem
fisse, primu
Omaibis au
ita vt post o
locum vnde
ta annorum
derunt: que
rū LIII. ann
Arabes in p
norum mill
runt. Alii X
trib. millib
terminari d
multa secul
rent, quæ m
gestum an
nios tredec
nus claudet

quicredent, Cares & Acarnanes aliquando sex mensium, frequentius menstruum annum fecisse. Indos quoque diligenti dimensione plena annorum spatia seruasse, menses vero in quinos denos dies, præter alios, definisse. Sed post omnes, variatis temporibus, Ægyptios verum annum reperisse, atque obseruata ratione aliorum, ad solis cursum diuississe satis constat, duodecim mensibus anno assignatis, quos CCC. dierum numero singulos terminarunt: quem propter motus conuercentes & vicissitudines ante inuentas literas ita effinxere, vt draco curuus in se flexus suam caudam morderet: quæ descriptio, quod volubili orbe circum agitur, annum designauit. Dixereque annum lunarem dierum XXX. alii. CCCLIII. effecere, annumque Ioui, menses vero lunoni dicarunt: Fertur Solon ita metitus fuisse annum, vt ad Lunæ cursum modo antecedentis solem, modo subsequenti, dimensio anni fieret: quod Indos facere inuenimus, vt ad lunæ meatum, quum se in cornua curuabat, tempora notarent. Solarem vero qui ex XII. mensibus constat CCCLX. dierum effecere. Thebani verò sacerdotes ex Solis cursu annum demetientes, duodecies tricenis diebus quinos adiecere, qui vertentem annum efficerent. Sunt qui tradunt Thaletem Milesum in CCCLXV. dies annum diuississe, primumque veram dimensionem commentum fuisse. Omnibus autem sideribus in suum recurrentibus orbem, ita vt post omnium siderum contorsionem, ad eundem locum vnde digressa fuerunt, regressio fieret: quum multa annorum intercefferint millia, magnum annum traderunt: quem quidē post duodecim millium & nongentorum LIIII. annorum spatia fieri, mathematici volunt: idque Arabes in primis opinati sunt. Nonnulli nisi post XV. annorum millia conuersionem maioris anni fieri iudicant. Alii XXXVI. annorum millibus, plerique ex singulis trib. millibus: multi mille CCCC. & LX. annor. circuitu terminari dixerunt, quum luna & sol, aliaque sidera, post multa secula & ætates, suis locis & originibus restituta forent, quæ mundanū annū nuncupant. Galli autem post trigésimum annum seculum fieri putant. In Italia apud Lauinios tredecim mensium spatium, hoc est. cccclxxiij. diebus annus claudabatur. Romulus decē mēsuū curriculo definiuit annum

*Cares.
Acarnanes.
Indi.*

*Ægyptii verum annum inuenerunt.
Anni symbolum.*

Annus Lunaris.

Solonis anni dimensio.

*Annus solaris.
Thebani sacerdotes
Thales Milesius.*

*Annus magnus.
Arabes. Alii*

*Annus mundanus.
Galli.
Lauinii.
Romulus.*

GENIALIVM DIERVVM

Vide Alci.
in l. cum bis-
sextus ff. de
verb. sig.
N^oma Pom-
pilius.

Intercala-
latio.

Græcorum
intercalatio

Augustus.

Anni prin-
cipium;

Annus natu-
ralis & ci-
vilis.

Trieteris.

Olympias.

Eudoxi an-
nus.

annum, Martiumque principium fecit, quintumque ab eo Quintilem, & reliquos deinceps nuncupavit. Numa vero Pompilius aliquando morosius vestigans, primus ad solius cursum, post Ægyptios, in duodecim menses annum dimensus fuit, Ianuario & Februario adiectis: Ianuarioque initium dedit, tunc vere anni principium esse arbitratus, quum post hybernū tropicū sol quo vltierū progrediatur non habent, perfecto cursu zodiaci, per singulas stationes celerī meatu ad nos reuerti incipit. Quem quia tricenis diebus per singulos menses luna non perficit, ita dispensauit intercalandos dies, vt vigesimo anno ad meram eandem solis, vnde orsi essent, plenis annorum spatii dies congruerent: quod erat apud Græcos aliter mensum intercalare: dum ita intercalabant, vt tertio quoque anno mensem intercalarem adicerent, Ægyptii vero tricenis diebus, quibus annus claudebatur, qui nos dies singulis annis pro intercalari adiecere. Sæpiusque in describendo intercalari variatum fuit, donec diuus Augustus intercalario mense sublato, ita annum designauit, vt quarto quoque anno absolueret, non autem incipiente, vt Cæsardiu dicarat, vnus intercalaretur dies, vt ad solis cursum dimensio anni congrueret, Hebræi ab æquinoctio verno, Græci à solstitio, Ægyptii ab autumno initium fecere anni: quibus September erat principium: cui Hermen dixere nomen: ex quibus, alii primum mensem totius anni Theit nuncupant: alii, vt Achæi & plerique, circa ortum Vergiliarum, velut anni principio, magistratus & honores incunt. Ætolii post autumnale æquinoctium comitia faciunt. Druides à sexta quaque luna augurantur anni initium. Eratque annus naturalis, qui duodecim spatio mensium claudebatur: & ciuiliū variarum gentium opinione definitus. Nam & Trieteris duorum spatio annorum constabat, tertio incipiente: Olympias ex quatuor, quinto redeunte. Eudoxi annus octo ex nostris continet. Is enim ad veram anni cognitionem proxime accessit: deinde Hipparchus, postea Ptolemæus, demum Cæsar. Chaldaicus, duodecim: Methonicus, vnde iugini: Saturni, triginta annorum fuit: Iouis duodecim: Martis duorum. Alii septimum queng; obseruarunt annum, propterea quod ætatis hominis signum imprimeret. Nonnulli per ætates annos

annos distinxere, ita ut singulis ætatibus triginta annorum spatium daret. Itaque pro gentium arbitrio, proque voluntate, nonnunquam iudicio imperitæ multitudinis ciuilibus annus terminabatur, quem magnum plerique dicunt. Sed quamuis anni principium Ianuarius fecerit, tamen sequitis temporibus, quo ad comitia & ineundos magistratus. diuersa Romanis anni principia fuere. Nam Publio Ebutio & Quinto Seruilio Coss. calendis Sextilibus principium anni agebatur: in eisdemque consules, prætores, & reliqui magistratus honores inibant. Quo autem tempore decemuirii reipublicæ præfuere, non Sexiles calendæ, sed Idus Martiæ solennes ineundis magistratibus fuere: donec tribunis, militum consulari potestate, creatis, cum Veientes diutino & graui bello premerebantur, ad Idus Decembres anni principium haberi ceptum fuit, in quibus magistratibus inibant, & honores dabant. Mansit hæc descriptio anni ad secundum Punicum bellum, quo Romani exitiali bello conficti sunt, ex quo tempore Idus Martiæ anni principium fecere. Scæpiusque super anni principio Romani variarunt, ut modò calendis Quintilibus, modò Octobribus calendis, prout res tempusque postulabant, anni principium facerent: donec ad Augusti tempora ventum est, in quibus rursus calendis Januariis, suscipiendis honoribus anni principium fecere. Fuit tamen memoriæ proditum, Nerone imperante censuisse senatum, ut Decembri mense, quo in lucem editus erat, anni principium fieret: sicut Augusto regnante, officiosæ in eum vrbes, quo die ad se primum venisset, anni initium fecerunt. Est quoque illa obseruatio solennis nimium diuersuata: quæ quamuis principio anni mensibus variato, tamen sicut initio seruari cepta, ita ad postremum mansit, ut in aris Vestalibus nouum ignem calendis Martiis accenderent, laureas virides tam in consularibus fascibus, quam ædibus regis sacrorum, Flaminum, Vestalium, atque curiæ, veteribus mutarent, mercedem magistris soluerent, vestigalia locarent, matronæ seruis cœnas apponerent, & festum diem agerent: quare Matrimonialia dicta: muneraque viri mulieribus mitterent, ut in Saturnalibus viris mulieres comitia aspicarentur. Sed quod de Martio loquimur, à primo vrbis ortu anui

Anni per ætates distincti.

Diuersa anni principia Romanis, comitiis & ineundis magistratibus.

Initio anni quæ semper obseruari solita.

Matrimonialia.

Martii.

GENIALIVM DIERV

mensis ob-
servatio.

Mensium
diversorum
diversa no-
mina apud
diversos.

Suum cuius
mensi nu-
men.

Athen. in-
stitutum.

Cæsares mē-
sibus à se no-
mina impo-
suerunt.

principium fecisse : animaduertendum, prioribus seculis apud varias gentes miræ observationis fuisse. Siquidem Numa primus, mox Albani, Aricini & Tusculani Martium totius anni tertium fecerunt, Sabini & Peligni quartum, Laurentes & Phalisci quintum, Hernici sextum, Equiculi decimum locum in anni constitutione Martium habere voluerunt. Atheniensibus verò Martius Anasterion dicitur, ab aliis Munychio. Aprilis, Chronius & Antesterion, ab Ægyptiis Pamenothus. Maius Metagetrion, qui apud Syracusanos Carnius, ab Oscis Melius nuncupatur. Junius Boædromion, Panemius Julius, Augustus Thiaris. Gordias September, qui ab Ægyptiis Tot, ab eisdem Choâ & Thibis, December Possideo & Mechiris, Ianuarius qui apud Jones Lenæos dicitur, quod Bacchi tunc festa fierent, Tragelinus autem Februarius. Eratque vetus constitutum apud Pontifices, ut sua numina mensibus præficerent, mensesque singulis nominibus dicarent. Quippe Ianuarius Junoni erat sacer, Neptuno Februarius, Martius Minervæ, Aprilis Veneri, Maius Apollini, Junius Mercurio, Ioui Julius, Augustus Cereri, Vulcano September, Marti October, Nouember Dianæ & Veste December. Ab Atheniensibus verò, ut Ianuarius qui erat anni principium, utque prima & vltima dies eiusque mensis Demetrii nomine appellaretur, aliquando lege cautum fuit, quum Demetrio plus nimio indulgerent, & famularentur. Cuius exemplo nonnulli ex Cæsaribus, perpetua felicitate insolescentes, mensibus sua nomina indiderunt, fauore imperitæ multitudinis ducti. Nam September & Junius Germanici nomine appellati sunt, October Domitianus, Aprilis Neronæus, Maius Claudius : sicut Augusti & Iulii nomina velut sanctiora diuo Cæsari & Octauio vulgi opinio & consensus consecrauit. Tiberius verò Cæsar, ne September suo nomine, néve October Liuius vocaretur, apud populum intercessit & peruenit. Commodò autem Antonino pro Augusto Commodum, pro Septembri Herculem, pro Octobri Inuitum, pro Nouembri Exuperatorium, pro Decembri Amazonium, assentatores nomina indiderunt : à Tacito verò Cæsare September Tacitus dictus est.

Qui

Qui topiarii a-
infra

Um est
Clius, &
le iam occi-
dio fieret: qui
mero patron-
tus, quæbit
piarii, quod
reconsultis,
riis multimo-
fieri, respond-
id pernegaba-
piarii apud
cto afferbat
deret tumult-
iure conten-
tunc mihi in-
diorum ruffi-
cis, qui arb-
rias formas
tiavatio & lo-
fuisse me
rias hominu-
adium, vel
operis magi-
nati, dicitur
effingunt
fuit, nec fast-
myrto, rosis
rarios excul-
uiffet, habet
me domum
ab Ulpiano
re topiario,
unde fieri a-
cateros fun-

Qui topiarii apud Jureconsultos dicti sint, & legato fundo instructo, an veniant topiarii, & servorum species apud eosdem.

CAPVT. XXV.

Cum æstate anni in Vaticano ego & Franciscus Helius, & nonnulli studiis & honestis artibus dediti, sole iam occiduo deambularem, & de opere topiario mērio fieret: quidam doctrina & fama celebri, & tunc in numero patronorum allectus, homo maledicus & conuiciatus, quæsiuit à me, credo explorandi causa, qui essent topiarii, quodve topiarium opus foret. Cumque ego à Jureconsultis, quos profitebatur, de opere topiario & topiariis multimodam mentionem non ambiguo significatu fieri, respondi sem, potuisse vel ab illis didicisse: ipse verò id pernegabat, & paulò commotior, haud visquam de topiariis apud Jureconsultos mentionem fieri petulanti dicto asserbat. Sed quum libri tunc copia non esset, ne videret tumultuosius agere, & contentione. magis quam iure contendere, in aliud tempus dilatis sermonibus, quæ tunc mihi in mentem venerunt, dixi topiarios inter prædiorum rusticorum operarios censerī: dictosque à Græcis, qui arbusculas virgulaque ductilia facili flexu in varias formas figuræque, modò humi, modò per ruris spatia vario & solerti ingenio effingerent & concinnarent: fuisseque moris præci, buxo, myrto, aut alio virgulto varias hominum effigies naviumque formas, aut turrium, ædium, vel cubiculorum suecietes, in hortis per huiusmodi operis magistros, qui topiarii dicti sunt, effingi & concinnari, *ὀψιτρίων*, hoc est, à locis quæ virgultis eiusmodi effinguntur. Quæ quidem ars in hortis colendis frequens fuit, nec fastidienda sedulitas: quo opere hortos nostrates myrto, rosis, hædera, aliisque virgultis per istiusmodi operarios excultos videmus. Quibus ille quum vix acquievisset, haud multò post digressus est. Ego quoque quum me domum recepissem, leui defunctus opera non modò ab Ulpiano, sed alius quoque Jurecōsultis de topiariis & opere topiario, quod ille pernegabat, mentionē multimonā ab unde fieri animaduerti, atque respondi Vlpianum, inter cæteros fundo instructo legato, non modò instrumenta *Topiarii.*
*etiam me-
minisse Afri-
canus in l. cū
quareret. §.*

GENIALIVM DIERV

l. instrumen
ra in si ff. de
fundo instr.
lega.
Atriaris.
Focarii.
Mediastini.
Arcarii.
Hercitæ.
Casparii.
Sæculari.
Apolides.
Insularii.
Orcini.
Originarii.
Adscriptitii.
Fornacarii.
Vicarius.
Amanuenses.
Dispensa
tores.
Receptitius
seruus est, ut
Gell. lib. 17.
cap. 9. inter
pretatur,
quæ mulier
de dote exci
pit.

fundi, sed si viridaria sint, etiam topiario accedere legato.
Verba ex Ulp. responsis de instructo fundo hæc sunt: *Qui
busdam regionib. accedunt, si villa cultior est, veluti asrien
ses, scoparii: si etiam viridaria, topiarii: si fundus saltus, pa
stioneq; habeat, greges, pecorum pastoresq; saluarii.* Sed quæ
de scopariis mentio fiat, non omittendum seruorum spe
cies à Jureconsultis ob opera & ministerio multiplices
censeri: inter quos fuere atrarii, focarii, qui & mediastini
dicti sunt. arcarii, & hercitæ, qui versantur in agris. Ca
psarii enim Paulus notauit, qui vestimenta in balneis
seruanda suscipiunt: Ulpianus verò qui libros deferunt,
capsarios appellauit: sacculares autem, qui vetitas exer
cent artes, quique in sacculos ablata reponunt: & apoli
des, qui nullo iure ciuitatis funguntur, in opusq; publicum
deportati, seu ad insulas relegati sunt, qui & insularii appel
lati. Orcinos dici liberos arbitrantur quidam, quos te
stator post obitum liberos iussit, ita ut hæres patronatus
ius haberet, non dominus: præter quos numerantur o
riginarii & adscriptitii, qui adscripti fundo, quem co
lunt ira sunt, ut nisi cum fundo alienari queant: origina
rii verò qui ex adscriptitiis in ipso solo good incolunt,
nati educari que sunt. Vicarium seruum Ulpianus cen
suit, qui ordinario subest, & illi paret: & fornacarium, qui
fornaci alcarie seu ferrariæ seruit & inuigilat. Post quos fu
ere amanuenses & dispensatores: alteri, quorum opera
velut scribatum dominus vititur: alteri, qui æra dispensant,
impendiaque & expensæ rationibus notant, & inferunt.
Receptitius verò dicitur, qui ob vitium redhibetur.

*Trium summorum virorum somnia pares exitus habuisse:
quiue somnia qualia, viderant, vera fuisse
experti sunt.*

CAPIT. XXVI.

D. Claudii
somnia.
Hippia so
mnia.

Q UOD olim diuo Cæsari, antequam in citeriorem
Galliam mouisset, & infesta in urbem ferrer arma,
in somniis oblatum est, quum sibi per quietem visum fuit
matri stuprum intulisse: quo somnio ad spem amplissi
mam coniectores illum excitant dominium orbis sibi
dari interpretati: idem somnium Hippia Pistrati filio,
qui

qui tyranni
priatus adhu
uentu oblatu
cies matris,
lata fertur:
& ores respon
plenus, Athe
Hic enim ille
scelere aggre
exul solum vi
fuit: denique
nia celus, per
dem Pistrati
rum scitiam
dominatu op
ab Harmodi
sine omnium
bertati, ne qu
blica detesta
riorum regi
libus filia vi
braretur, vi
futurum, qui
runt portend
regirelatum
Hystaspis qui
Europam obi
rem vidisse id
controuersia
id quod veris
vita functo
qui regiam o
fertur: cui m
cit, villam
compar est:
olea cuius r
visus erat,
mile accepit
intestina pe

qui tyranni successor, patriam crudelius occupauit, dum priuatus adhuc regium affectat fastigium, haud dispari euentu oblatum fuisse memorant. Siquidem nocturna species matris, cum qua coire videbatur, sibi per quietem oblata fertur: qua dere imperium latè sibi porrendi, coniectores respondentunt. Ipseque somnio, monitus, & spei plenus, Athenarum dominio haud multò post positus fuit. Hic enim ille Hippias, qui tyrannidem non sine immani scelere aggressus, patre impotentior effrænatiorque, cum exul solum vertisset, impia contra patriam arma molitus fuit: denique cum Dario conspirans, in pugna Marathonica cæsus, pænas patriæ & penatibus dedit. Alter verò eiusdem Pisistrati filius Hipparchus, qui multorum tyrannorum sæuitiam antecessit, quum patriam & ciues impotenti dominatu opprimere, coniuratione in caput tyranni facta, ab Harmodio & Aristogitone fortissimis iuuenibus non sine omnium salutis cæsus fuit: quorum nomina deuota libertati, ne quando seruis indere liceret, Atheniensibus publica detestatione sanxerunt. Rursus quod Astyagi Assyriorum regi in somniis oblata species tulit, qui ex naturalibus filiarum vitæ enatam, cuius palmite omnis Asia obumbraretur, vidisse visus erat: quare consulti arioli, nepotem futurum, qui toti Asiæ imperitaret, & regni sibi responderent portendi euerfionem: hoc nimirum Cyro Assyriorum regi relatum insomnium fuit. Nam maximum filiorum Hytaspis qui Darius erat, duabus alis, altera Asiam, altera Europam obumbrante, per quietem sibi intimum familiarem vidisse insomnium ferunt: cuius rei imagine nulla fuit controuersia, quin post eum Darius regno potiretur id quod verissimo euentu consequutum est. Quippe Cyro vita functo, Darius ex coniuratis vnus, interfectis Magis qui regiam occuparant, solus Assyriorum regno positus fertur: cui miro ingenio præfuit, tantumque virtute effecit, ut illud maius auctiusque relinqueret. Cui insomnio compar est Xerxis visio, qui quum in Græciam duceret, olea cuius ramis omnis terra obumbraretur, coronari visus erat, mox illa cum somnio euanescente. Hinc si miles accepimus, quod mater Octauii vterum ferens, sua intestina per omnem terræ ambitum explicari imagi-

*Astyagi
somnia.*

*Cyro inso-
mnia.*

Xerxi visio.

*Octauii ma-
tris somnia.*

ptum est, ut quæ post vina & cibos, quæve repetito somno *Quæ somnia vana.*
eueniunt insomnia, quæve sunt quum folia ex arboribus
decidunt, ea plerunque vana existimari: quotiesque alicui
mente confusa stupendique ex abrupto somnus aufugit,
velut dirum, in magnam somniantis perniciem recisurum. *Somnia con-*
Illud quoque haud abnuerim, apud coniectores obserua- *trarios euen-*
tum fuisse, somnia & nocturnas visiones contrarios euen- *tus sortiri.*
tus sortiri: flereque, vapulare & iugulari obuersatum in som-
nis, prosperos euentus facere: contra verò, ridere, dulci-
bus vesci, & re Venere a frui, damna & languores. Timere
autem à somno, mali & futuræ ægritudinis signum est.

*Qui rex sacrificulus olim apud Romanos foret, quodve
illi nomen, & qua sacra obiret.*

CAPYT XXVII.

CUM à principio vrbs multa & magna sacra reges obi-
rent, ad quos de religione, deq; sacrificiis, & cæremoni-
is deorum sacerdotes sæpè consultum ibant: qui etiam
rem diuinam facientibus aderant, ne bonis auspiciis ceptum
confirmatumq; regium nomen, post exterminatos reges
aboleretur penitus: nè de relictis sacris regium nomen
expeterent, longè antiquissimum rati, sacra quæ penes re- *Rex sacro-*
geserant, alicui demandare: regem sacrificulum creauit, *rum, & eius*
qui sacrorum rex dictus, sine regio imperio, solo nomine *munus.*
rex, sacra quæ penes reges erant, obiret, ac cæremoniis præ-
esset: quem creatum, aut in locum decedentis lussèctum,
sicut reliquos sacerdotes, in augurari oportebat. Eratque
non annuum, sed perpetuum sacerdotium, immune ab om-
ni bellum multo. Neque enim rex sacrorum militare, sti-
pendiæve facere, aut castris & legionibus præesse poterat,
propter suspectum inuisumq; regium nomen, neq; magi-
stratum gerere, aut concionem habere, vel cum populo a-
gere. Nanque eius potestas sola religione & templis tene-
batur. Primus enim Manius Papyrius ex patriciis, Bruto *Manius Pa-*
consulere rex creatus fuit: cui ius sacrificandi, & de sacris *pyrius præ-*
decernendi reliquerunt, eumq; Pontifici Maximo subiece- *mus rex sa-*
runt: ideò in sacris epulis, post Maximum Pontificem, su- *crorum.*
pra flaminem Dialem, Martialem, & Quirinalem, ac cum-
bebat.

GENIALIVM DIERVVM

bebat. Atque licet à principio à populo crearetur ex patri-
ciis & multis honoribus functis, post aliquot ætates à mino-
re parte populi, selectis calatque comitiis (quibus sunt sa-
cerdotes) ex plebe creati cœpit tunc, quum Maximus Cu-
rio plebeius homo rex sacrorum fuit: cuius vxor regina sa-
crorum hoc habet proprium, vt quoties sacra facit, ex malo
punico virgulam, quam in arcum dicunt, pro insula defe-
rat, quæ omnibus cal. Junoni sacram facere, eique porcum,
vel agnum mactare debet in regia. Ad quem Vestales vira-
gines die constituta annis singulis ventitare, & ne sacra ne-
glexerentur, quæ suæ fidii tutelæ quæ credita erant, præ-
monere solebant. Erat ergò regis sacrorum munus, quinto
Id. Jan. sano arietem immolare, diesque fastos prædicere
& nefastos, sacra procurare, & quæ sacrificio vsui essent mi-
nistrare. Ideò sacra facturi, lanam, farra & fruges, lauros &
verbenas, quæque sacrificio opportuna sunt, regem petunt:
adeoque tam intra quam extra pomerium, populi ciues,
que, quique in agris agunt, imperiti morum ciuiliū, at-
que vna agricolæ, de sacris festisque diebus consultum va-
dunt, & sacra postulant. Ipseque feriarum causas, & quid
quoquo mense faciendum, à quibusque cauendum esset,
prædicebat, præmonebatque. Cui hoc proprium dicunt
fuisse, vt sacrificium in comitio peragat: quo perfecto, nul-
la cunctatione vel more se ex foro proripiat: quando verò
diuinis rebus perfectis in comitum venit, in fastis notaba-
tur, vtque cal. Martiis fores regis sacrorum, flaminis & pon-
tificis maximi, noua exornentur lauro, sicut palatinæ ædes
& Augustæ quercus virides, nunquam lauros habuere. Cu-
ius filix ad sacerdotium Vestæ inuitæ eligi nequeunt: nam
priuilegio honoris ab hoc onere immunes erant: volentes
verò non vetantur. Quæ autem eiusmodi sacra fuerint,
solis regibus credita, quòve piaculari sacro expiarentur, li-
cet priscis monumentis perscriptum fuerit: apud nostros
tamen, quia nimis antiqua & obsoleta sunt, memoria ob-
scurata, nec traditur certum, nec nobis interpretari facile
est.

*Regina sa-
crorum.*

*Regis sacro-
rum munus*

*Quid pro-
prium regis
sacrorum.*

*Filia regis
sacrorum.*

*Thusci unde duxerint originem, quare duodecim vrbes fue-
rint, quarum consilio bella gerebantur.*

CAPVT XXVIII.

Thusco.

Thusco.
T Hyscor
teus arm
multum m
ab Alpibus a
runt: tantum
mis & multi
nulla apud l
diis fluxisse
rum sterilita
que victus ca
rentur: Ly
populi parte
Tyrreno fil
est, vt ab iner
bus mare ing
tenuere, vbi
à Thusco reg
deorum, &
Græci voc
profecti do
& bonitate
aucti, mi
Apenninum
re inferum.
beri ad M
Trans Apen
Adria ipsoru
que in prin
bulo gentis
potentissimi
communi n
mittere seru
à singulis v
veris tempo
beam, præte
palmatam c
imperi orn
philia & Ly
ginti vrbib
præfectus m

THYSCORVM gens olim celebris fuisse traditur, præpo-
 tens armis virisque. Siquidem plurimum illi terra,
 multum mari valuerunt, totamque Italiae longitudinem
 ab Alpibus ad fretum Siculum fama nominis sui impleve-
 runt: tantum in re militari processere, vt Thufcorum ar-
 mis & multitudine hominum, & quia finitimi vrbierant,
 nulla apud Italos terribiliora fuerint. Illorum origo à Ly-
 diis fluxisse dicitur. Nam quum Mæonia quondam agro-
 rum sterilitate premeretur, neque alimentis sufficeret, eaz-
 que victus caritas foret, vt patrias sedes relinquere coge-
 rentur: Lydorum rex, superante multitudine, dimidiam
 populi partem sedibus excitam ad nouas sedes quærendas
 Tyrrheno filio tradere coactus fuit: cui prodigium factum
 est, vt ab ineunte pueritia incanuisse tradatur. Qui naui-
 bus mare ingressi, pulsas Umbria armata iuuentute loca
 tenuere, vbi nunc Tyrrhenia dicta est. Eos etiam Thufcos,
 à Thufco rege, qui ex prognatis Herculis fuit, seu à cultu
 deorum, & ritus sacrificiorum, cuius cultores Thyoscos
 Græci vocant, dictos plerique autumant. Hi ergo
 profecti domo, & maria emensi, ad ea loca nauibus delati,
 & bonitate agrorum, & disciplina militari magna sobole
 aucti, mirum est quam facile coaluerint: quippe citra
 Apenninum duodecim magnis vrbibus præsidentes, ma-
 re inferum Tyrrhenum vocitarunt: quantum à Ty-
 beri ad Macram tractus est, fines propagarunt.
 Trans Apenninum verò totidem coloniis deductis, ab
 Adria ipsorum colonia Adriaticum mare dixerunt: at-
 que in principatus diuisi duodecim Lucumones voca-
 bulo gentis dictos, id est, magistratibus, qui duodecim
 potentissimis vrbibus imperitarent, præfecere: indeque
 communi rege creato, singulas vrbes singulos lictores
 mittere seruatum est, sicut in conuentu Amphictyonum,
 à singulis vrbibus Pythagoras mittebatur, autumni & num con-
 uentus. Unde Romani fasces, lictores, tra-
 beam, prætextam, curulemque sellam, togam pictam, & Pythagora
 palmatam tunicam, tubas, & sacrorum ritus, atque alia
 imperii ornamenta sumpsere. Cuius exemplo in Pam-
 philia & Lycia Lyciacus conuentus erat, ex tribus & vi Lyciacus
 ginti vrbibus maximi nominis, quorum suffragiis Lycia conuentus.
 præfectus magistratusque creabantur: quarum maximæ
 Y 5 tria

*Thufci terra
 & mari bel-
 litosi.*

*Thufcorum
 origo.*

Lucumones.

*Amphicty-
 num con-
 uentus.*

Pythagora.

*Lyciacus
 conuentus.*

GENIALIVM DIERVM

*Achaicus
conuentus.*

*Tetrapolis
conuentus.*

Duodecim.

Thufcorum

ciuitates ex-

cellensiores.

*Volsuna
phanum.*

Lydi.

eria fert suffragia: media duor: reliquæ singula. Idque erat rarum, quod plurium assensu niteretur. Et alter Achaicus ex decem. Hæ fuerunt, Patræ, Dymæ, Phara, Tritæa, Lenoria, Ægyra, Pellena, Ceraunia, & Carinia. Quorum suffragiis quæstor vnus, & dux vnus eligebatur. Cui similem accepimus conuentum Tetrapolim apud Rhodios, Cabitæ, Bubonis, Bulburæ, & Oenoandri, quarum singulæ singulis suffragiis valent, Cabira verò duobus. Sed quæ illæ duodecim vrbes Thufcorum, quæ aliis præcellerant, quæque nomina fuerint, haud facile compertum tra diderim. Quantum verò coniectari, & ex autorum monu- mentis assequi licuit, fuere inprimis Mantua, quæ princi- patum Hettruriæ & præfecturas habuit: deinde Tarqui- nij, à Tarconte præfecto vrbis: & Verulonia, quæ consu- laria ornamenta vrbi dedit: Perusia, vbi Juno Hetrusco- rum numen colebatur eximie, oppidum armis virisque potens. & nulli inferius claritate: Corycus & Arretium, quæ fermè Hettruriæ fuerunt capita: Item, Cære, quon- dam Agillina: Vei vrbs natura situque inprimis nobi- lis: Fidenæ, & Volsinium Hetruscorum opulentissimum: quas validissimas olim Hettruriæ vrbes, & inclytæ ferti- litatis fuisse, celebris fama est. Clusium, cui Carmasoli dixere nomen: Item Volaterræ inter Hettruriæ vrbes ton- gè maximæ. Hi ei gò communiter rege creato, hostili im- minente tumultu, si qua arma suscipienda aut decrectanda forent, vnanimi conspiratione & concordii consilio con- ferebant: quod consilium ad Voltunæ phanum Hetruscæ- deæ in totius Hettruriæ medio habebatur. Fuit enim pha- num Voltunæ, prope Vulsinium, vt vulgò iactitant, haud procul à Ciminiis iugis: quippe in agro Rulsiniensi, quo facilior esset aditus, conuentus toti Hettruriæ, si quid con- sulto opus foret, indicebatur. Quod quidem nonne quo- que die indici solebat, & ob id crebra concilia, & nonas multiplices apud Hetruscos inueniri tradunt. Lydi au- tem sunt qui quondam Mæones dicti, inter Phrygiam & Caream seu Lyciam iuxta Mæandrum. Hermus & Pa- & solus visendi fontes, qui arenas emittunt aureas, ex Ti- molirupe & monte Ito defluentes, vberissima loca innun- dant, frumenti & pecoris atque agrorum vbertate floren- tia, quibus in tota ferè Asia nec fortior nec magis strenua gens

gens vlla hab
Colophon
habitant: q
facit, & (v
yberes perla
diebus solen
lo in Phoca
renis celeb
gus in Iberi
Gemmas v

A L
AB
RISPE

Locus

cederen
mitissim

gens vlla habitata est: in qua vrbes insignes Leptra, Ephesus, Colophon, Clazomenæ, Rhoca, & Sardis Lydorum caput: habitantq; vicis pluribus. Is verò Hermus Mysiæ initium facit, & (viferunt) ex monte Dindymene lapsus, campos yberes perlabitur. In quibus Dianæ templum Colone, vbi diebus solennibus simiæ saltare dicuntur: inde cum Pædolo in Phocaicum labitur mare. Flumina autem auriferis arenis celebria traduntur. Padus Italiæ, Pædolos Lydiæ, Tagus in Iberia, Ganges in India atque Hebrus in Thracia. Gemmas verò mittunt, Aosis, Mater, & Ganges.

Flu. aureis arenis.

Flu. gemmis celebris.

Libri tertii Genialium dierum Finis.

ALEXANDRI
AB ALEXANDRO IV.
RISPERITI NEAPOLITANI,
GENIALIVM DIERVM

LIBER QVARTVS.

*Locus ex Martiale cum Joanne Veneto discussus, dum
caloris incommoda sub umbra fraxinæ
propulsarent.*

CAPVT I.

N suburbanum suum, prædicio meo proximum, in agro Vaticano Joannes Venetus, vir ætate nostra multi nominis, & Græcarum literarum facundia clarus, nos & complusculos honestissimos viros, æstate anni, cum omnes æstiuatum concederent, ad se aduocabat: in quo quidem rure præter mitissimum cælum, quo præcipue nitebat, & amœna diuerticu-

GENIALIVM DIERVM

uerticula, visu iucunda, frondosum nemus manu consi-
tum, & umbrosa conuallis, per quam aquila per varias her-
bularum leni murmure vagabatur, non nihil amoenitatis de-
corisque addebat: parabatque nobis interdum ipse cœnu-
lam ex olusculis, & à selectis herbis, facetoque nos sæpè
conuiuio excipiebat: nonnunquam ficus biferas, & poma
Persica, cum acidis malis & immaturis, asperrimi gustus,
quibus mirifice oblectabatur, bellaria exhibebat. Interim
dum cœna apparabatur, sub fraxino patulis ramis, vnde
prospectus ad urbem erat, in lætissimo gramine consede-
bamus: inibi que remittentes animum, festiuissimis quæ-
stiunculis, luculentoque & vario sermone, nonnunquam
lectione auctoris non inuenisti, caloris incommoda & flagrantē
æstus propulfabamus: velut fuit vna die, cum nos vnâ cum
nonnullis earundem disciplinarum sectatoribus, honestis
adulescentibus ad vmbra, vt fit, insalubri aura vniuersi af-
sideremus: iuuenis quispiam Martialis epigrammata, quæ
fortè secum detulerat, admodum venustè lectitabat: cum-
que ipsius auctoris satis festiua carmina pleraque non sine
multo lepore percurrisset, tale inter cætera epigramma
legebatur:

*Quidd nobis Proculina concubino,
Et mæchum modò, nunc facis maritum,
Ne lex Julia te notare possit.
Non nobis Proculina, sed fateris.*

*Martialis
loquitur.*

Quo perlecto conuersus Joannes ad Corelium virum
doctum & sapientem, qui vnâ aderat, & Neapoli Romam
recens aduenerat: Quid tu, inquit, Corelicenses hunc au-
torem sentire voluisse, quum hanc mulierem, quæ veteris
consuetudinis pertesca, concubinum legitimum virum
duxit, non nubere, sed fateri adulterium dixit? Neque e-
nim satis perspicere queo, in quo se adulteram fateatur,
quum legibus inhibitam consuetudinem reliquerit, & le-
gitimo potius coniugio copulari voluerit. Quinimò vbi
prius mœchando deliquisset, nunc venia digna foret, quæ
explosa pessima vitæ consuetudine, ad legitimum matri-
monium conuolauit. Cumque ille se reputare dixisset,
quod ea mulier, quæ in crimen suspensionemque venit
cum aliquo mœchari, neque id exploratum satis aut pa-
lâm factum est: si eiusmodi suspensione flagrans, concu-
binum

binum virum duxit, suspicione procul sublata rem palam aperta professione efficere, & reatum suum confiteri, quippe quæ ortam adulterii suspensionem nuptiis confirmari: & hoc poëtam intelligere se arbitrari respondisset. Quid si, inquit Joannes, mulier hæc non in suspensionem venit, neque concubinarum diffretur? siquidem non dissimulanter, sed perdito pudore palam mœchata est. Et nunc pertæsa veteris consuetudinis, quum concubino coniugali nexu legitime copulatur, quibus de causis ipsam profiteri reatum dicere possimus, non equidem video. Propterea, inquit, aut autor hic loquitur perperam, aut inuenuste: qui hos versus ad vnicum duntaxat modum perstrinxerit. Neque ego poëtam hunc tam inconsideratè loquutum arbitror, vt lepidum hoc epigramma vnica tantum specie, abstruso & recondito significato concluderit, vt de ea solum loqui censeatur, quæ adulterii suspitione flagrauit, non quæ palam adulterata fuit, quum præsertim author hic habeat hoc proprium, vt nulla circumlocutione vsus, simplicissimis verbis iocos suos admodum venuste prosequatur. Et ad me conuersus, petiit, vt si quid aliter censerem, in medium afferrem. Tunc ego, memini, inquam, nisi fallor, lege Julia de adulteriis cautum fuisse, vt si qua mulier cum aliquo mœcharetur, eumque postea coniugali copula virum duxisset, siue veteris consuetudinis in honestæ, siue criminis pertæsa: non propterea adulterii crimen, aut si quid esset offensum, dilui & extinguere, siue palam, siue clam mœchata fuisset, imò tanquam in confesam adulterii pœna lege exercetur: & hoc Iureconsulti l. miles. §. licentuerunt, legem Juliam interpretati. Nam commissum ante adulterium, cum quo se mulier postea matrimonio deuinxit, velamento matrimonii non extinguere dixerunt: idque poëtam hunc sentire me arbitrari respondi, vt si mulier hæc seueritatem legis Julię verita, ne pœna notaretur, concubinum virum duxisset, hoc modo adulterii crimen eludere posse arbitrata, non dilui pœnam, nam poeta inquit, sed plus negotii habere: quippe quum crimen illam confiteri certum sit. Siquidem lex Julia perinde ream afficit, & supplicio dignam censeat, ac si reatum suum & se adulteram fateretur: quod vel hoc ipso

*Martialis
apertus ac
minimè in-
volutus.
Lex Julia de
adulterio.*

*l. miles. §. li-
cent ff. ad leg.
Jul. de adul.*

GENIALIVM DIERVM

*Multa capi-
ta legis Iul.*

*Multiplices
leges Iulia
non eodem
tempore latae.*

confiteri visa est, quum fraudem admittere, & poenam legis eludere conata sit. Etenim multa fuisse capita legis Iuliae, aperte liquet. Neque enim temeratores solum nu-
ptiarum, capitis lex Julia accessit, sed & eos qui neque modo, neque iure legibus tradito ab vxore diuertunt, gra-
ui poena prosequitur. Quinetiam qui dotale praedium in-
uita vxore alienat, aut qui turpibus libidinib. vel impudi-
co vitio se immiscet, poenam legis Iuliae non euadit. Fue-
re enim multiplices leges Iuliae, non vnis latae temporibus, vt de maritandis ordinibus, lex Iulia muneralis, qua
modus impensarum conuiuiis praefinitur: Julia pecula-
tus, Iulia ambitus, repetundarumque pecuniarum, quas
a prouincialibus quispiam nequiter extor sit: quam L. Pi-
so Frugi de pecuniis repetundis primis tulit in eos, qui
ararium, vel prouinciarum pecunias, aut dona depeculati
sunt: de annona, de residuis, de vi publica, de veneficiis:
vt si quis noxio poculo, aut impuris medicaminibus ali-
quem fuerit infectatus: & maiestatis, quae quidem lex in
eos qui contra principem aut rempubl. hostile quippiam
moliti fuerint, grauiter animaduertit. Lege quoque Iu-
lia, quid in prouinciam eunti magistratui, aut praefidi a
sociis tribui darique oporteat, praefinitur. Nam prater
secum, testum &igna aliud gratis nihil debere putauit.
Eademque lege, cui ex consulibus prius fasces sumendi
potestas sit, haud perplexè definitur, praeterque ista ho-
minum vitae proficientia, eadem lege, multa acri & per-
penso iudicio animaduersa fuere. Sed inter reliqua legis
Iuliae constituta, nulla (vt verum eloquamur) seueriori
animaduersione coercita sunt, quam adulterii crimina &
maiestatis,

*Criminis
adulterii &
maiestatis
punizio.*

*Maiestatis reus non tantum gladio ultore perit, bonis fisco
addictus, iuxta l. qui quis C. ad leg. Iul. maies. verum etiam
memoria ipsius post mortem damnatur l. meminisse. & l. fin.
C. de p. §. publico autem iudicio. Insti. de publ. iud.*

His enim criminibus obnoxios ita lex punit & prosequi-
tur, vt leui suspitione astrictos, tanquam reos depuret
& conuineat. Quam quidem post Argium Hicetum,
qui primus in adulteros legem sanxit, diuus Iulius, mox
Augustus, aliquanto enixius perculere, grauique coerci-
tione.

riore, & mu-
poenam gra-
ab his cortu-
ra vltra duc-
titanus quoc-
nouis edicti-
solum poen-
miser, edict-
cunque spe-
sum admi-
tronarum qu-
vero, Ethio-
nita adulter-
runt: id eo L-
vero, vt ab a-
reticulas A-
rem esse vo-
Troglodyte-
peret, oues
xores & fil-
vxores & fil-
non afferri
misericord-
uissimae an-
lege erat fa-
darentur.
des expilab-
Judaea lapi-
set vxorem
nia notatis,
in adulterio
dam. Apoc-
expellit dor-
cir: Sicut
vinctos duo-
lana coron-
fidas inside-
so plectitu-
cantur.

rione, & multiplici pœna adulteria coercere: & Tiberius
 pœnam grauiorem adulteris sanxit, quod amicitia fœdus
 ab his corrumpi putaret, adeo vt etiam propinquis adu-
 lteræ vltra ducentefimum lapidem exilium indixerit. Domi-
 tianus quoque, & post illum multi Cæsares, Iuliam legem
 nouis editionibus innouarunt: ita vt diuus Seuerus non
 solum pœna teneri illum, qui in nuptam adulterium ad-
 misit, edicto cauerit, sed qui in sponsam: quia nec qualem
 cunque speciem matrimonii violare fas est. Sicut ince-
 stum admittere lex putauit illum, qui stupra virginum ma-
 tronarumque attentasset, etiam sine stupro. Apud Indos
 verò, Æthiopes, Massagetas, barbarasque nationes, impu-
 nita adulteria fuere, Lacedæmonia adulteria non noue-
 runt: ideò Lycurgilege in adulteros nulla pœna fuit. Solon
 verò, vt ab adulteriis cohiberetur iuuentus, coemptas me-
 retriculas Athenis prostituit primus, obuiasque in Vene-
 rem esse voluit, ne matronarum contagio polluerentur.
 Troglodytarum lex erat, vt qui tyranni vxorem corrup-
 peret, oue mulctaretur. Nomades communes habent vx-
 ores & filios. Apud Scythas præter enses & cyathum,
 vxores & liberi in communi sunt. Thracibus in vsu est,
 non asseruare virgines, sed cum quibus libitum est, com-
 miscerilicet: in nuptas verò si quid esset offensum, gra-
 uissimæ animaduersionis pœna constituta. In Tenedo
 lege erat sancitum, vt adulteri mas & fœmina capite mul-
 ctarentur. Apud Athenas mugile plectebantur, aut se-
 des expilabantur, cui supplicio paratimos nomen: in
 Iudæa lapidibus obruuntur. In Attide qui alterius vitia-
 set vxorem, raphanis per obscœna afficitur, vt ea ignomi-
 nia notatis, a contagio alienæ vxoris abstineret. Cumæi
 in adulterio deprehensam omnibus exhibent subigen-
 dam. Apud Germanos adulteram excisis crinibus maritus
 expellit domo, & per omnem pagum nudam verbere affi-
 cit: Sicut Lepreæ, qui deprensos mœcham per triduum
 victos ducunt per compita. Gortynis deprensus adulter,
 lana coronatur, in reliquum vitæ ignominiosus. Apud Pi-
 sidas insidens asino circumducitur. Apud Ægyptios na-
 so plectitur. Illi verò qui liberam violasset, vitilia exci-
 cantur. Quod à Romanis quoque vsurpatum legimus

*In sponsam
adulterium.*

Incestus.

Stuprum.

*Que gentes
adulterium
non punie-
bant.*

*Solon mera-
trices rema-
dum adul-
terii prosti-
tuit.*

Troglodyta.

Nomades.

Scythæ.

Thracæ.

Tenedii.

*Athenienses.
Iudæi.*

In Attide.

Cumæi.

Germani.

Lepreæ.

Gortyni.

Pisidæ.

Ægyptii.

Romani.

GENIALIVM DIERV

Nam Bibienus Carbonem deprensam, fœdum in modum castrasse dicitur. Et apud Græcos Dindymus tubicen testiculis suspensus, ex nomine multam tulit. Zeleucus Locrensis utroque oculo multauit adulterum. Et Sempronius Musca C. Gallum flagellis cecidit, & verberare affecit.

Parthi.
Lex Solonis. Parthi nullum delictum adulterio grauius vindicant. Lege autem Solonis deprensam mœchum interimere licebat, quod Platonis lege cauebatur. Inter ceteros Opilius Marcinus adulteros tam perniciali odio prosequutus fuit, ut deprensos ignibus cremaret. Apud Arabes aliasque nationes adulterii semper capitis pœna fuit: quod plerique philosophi prodidere, qui adulterium periurio grauius crimen censuerunt, & ideo seueriori pœna vindicandum. Neque enim satis constans aut probabilis illorum mihi opinio visa est, qui in constituendo optimo reipubl. statu communes statuere vxores, quæ Platonis, Zenonis, Chryssippi & Diogenis opinio fuit, cum inde intestina odia offensionesque gignantur. Tradunt verò Magos nulla lege, sed nouo commento adulteria vindicare, ut surculus per ranæ viscera ad os transfixus, in mensuris vxoris defigatur à marito. Tunc enim vxorem fastidire adulteria, & illorum radio affici, pro certo opinati sunt. Cui haud absimile est, quod Aristoteles prodit, in Phasi flumine arbusculam nasci, cuius ramus exceptus à viro, & in vxoris thalamum immissus, efficit, ne vxor alium virum appetat. Mirumque prodi apud Hebræos, ut aqua epota, in qua sacra verba diluta erat, adulterii conscia hydropis corripitur. Veneritamen scito apud Romanos cauebatur, ut maritus vxorem in adulterio deprensam, impune necaret: illa tamen si vir adulteraret, iudicio agere non posset. Hacergò de causa quantum mihi datur cernere, inquam, existimo poetam hanc ream criminis deputare voluisse, quæ ut pœnam legis euaderet, illum cum quo mœchabatur, in virum duxit, eamque veluti ream adulterii, sicut lege Julia diffinitur, coërceri decere: neque velamento matrimonii crimen dilui vel extingui. His nos quæstionculis & alijs festiuis sermonibus dum cœnulam nobis daret, cum Joanne Veneto caloris incommoda & æstus iniuriam propulsabamus.

Parthi.

Lex Solonis.

Arabes.

Magi.

*Arbuscula
in Phasi ad-
uersus ad-
ulterium.*

*Quæ apud Romanos fuerint militaria signa, quæ apud exte-
ros, quo ve pacto educi consueverint, & quid tessera,
quid vexillum sit.*

CAPVT II.

SIGNA militaria, quæ exercitum præire consueuerant, quum acies educendæ, & manus cum hostibus conserendæ forent, à principio sceni manipulos fuisse accepimus, quos hastis alligatos signiferi deferre, & illis præeuntibus decernere solebant: vnde & manipulares dicti. Aucto mox imperio, prorogatisque finibus: quinque signa ærario depromi, & militum acies ac legiones præire assuerunt. Hæc fuerunt, aquilæ, lupi, minotauri, equi & apri simulacra: quibus præeuntibus, legiones educere, & ferro decernere mos erat: inter quæ apri effigiem quintum tenuisse locum accepimus. Sed tamen cum dimicandum foret, sola aquila quæ ordines præiret, è castris educabatur, & sub eo vexillo pugnabatur: reliqua verò in castris ante prætorium fixa locabantur. Hoc enim insigni Jouem aduersus Titanas vsu ferunt, inde ad Cretenses: à Cretensibus ad Troianos: demum in Latium ab Ænea translatum defluxisse: quo postea Romani velut præcipuo vexillo in bellis vsi sunt, propius vero est, quod Ioue dimicantæ contra Saturnum, aquilæ augurio tanquam felici & fortunato, regni victor euasit: quo exemplo Romani aquilam velut auspiciatissimum signum habuere, quam vnâ habuisse non satis fuit: ideò plures educere institutum erat, ita vt singulas legiones aquilæ anteirent. Obseruatumque, vt Romanæ legiones nisi vbi aquilarum iugum foret in castris, nunquā fere hybernarent, Severissimaque disciplina cohortes, quarum desidia signa amissa forent, plectebantur. C. deinde Marius bello Cimbrico, reliquis depositis militaribus signis, solam aquilam tenuisse fertur, eamque argenteam magis quàm auream habuisse, quod fulgentior ex argento atque conspectior foret: quâ tanta religione coluere, vt festis illâ diebus, vnguentis haberent delibutum: miræque obseruationis erat, vt Romana signa quæ in castris ante prætorium figebantur, non euellerentur, quum acie dimicandum foret, quam captatis auspiciis legiones in prælium prodirent.

Manipulares vnde.

Signa quinque militaria, ex æra.

Vnde aquila signum apud Romanos.

** forte, signum. C. Marius aquile signo solum vsus. Aquila religione culta.*

Auspicia capta ante prælium.

GENIALIVM DIERV

Prælia enim maiores nostri nunquam gerebant nisi auspato. Quæ, si quum foras educi deberent, facili ductu euclerentur, & leuia translata forent, prosperrimi augurii & indubitata erat victoriæ signum: contra verò, si in eximendo, magno impulsu opus foret, tunc cladem & excidium futurum haud dubiè præmonstrabant. Cumque in confictu bellorum manus cõserèbant, ipsa militaria signa in media locabantur acie, vt pro signis antesignani, post signa alia pugnaret acies: nonnunquam in prima fronte multiplici subsidio firmata præbant ordines. Persis quoque aurea aquila supra oblongam hastam patentibus alis militare signum fuit: nonnunquam, Solis simulachrum, sacerque & æternus gnus. Atheniensibus noctua: Thebanis sphingis effigies. Eæ in insulâ marina turtur, Cimbris æneus taurus, Eumeni Ceres & Alexander, Cratero & Neoptolemo Minerua, militum signum in bello notabatur. Cyrus aureum gallum affixum lanceæ, militi in acie pro vexillo dedit. Fertur Osiris canem gestasse pro, insigni armorum. Et Porus Indorum rex Herculis simulachrum, quod deferuisse, militare flagitium habebatur. Indis aurem regibus sæpius nulla imago aut effigies, sed tintinnabula & tympanum præcedunt. Egyptii quoque animalia quæ colunt, effictis tabellis, pro bellico insigni habuere. Germani effigies lyncis depictas præire iubent. Insubres, si quando præcipua bella sumpturi erant, aurea signa, quæ immobilia vocant, è templo Mineruæ efferentes, præferunt phalangi. Consueuisse etiam singulas turmas, manipulos, & cohortes ac legiones, proprium vexillum & militare signum habere, vulgò proditum est: vt cuius esset legionis quisque miles, & sub quo duce militaret, facile dignosceret, ne sine signis, sine imperio inordinati & incoppositi ducerentur, sed conspicua omniù signa forent. In quibus nomen Imperatoris, aut consulis, nonnunquam draconis efficta imago (quare draconarii dicti milites) quod vexillum purpureum erat, aliaque insignia perscripta erant. Nanque diuus Julius vexillo quintæ legionis, quod contra Jubam elephantorum victrix fuerat, elephantum inscripsit. Alioque insigni legionarii milites, alio prætoriani, dissimilique auxiliares utebantur. Postea vt Imperatorum imagines per imaginiferos deferrentur in acie,

Locus signorum in ipso confictu. Persarum signa.

Atheniensium.

Thebanorum.

Eæ in insula.

Cimbrorum.

Eumeni.

Craterei.

Nooptolemi.

Cyri.

Osiris.

Porus.

Indorum.

Egyptiorum.

Germanorum.

Insubrium.

Vexilla diuersa.

Draconarii milites.

Imperatorum imagines.

acie, pro signum quadratum in vexillo fuit conferendū & cornuum ram fuisse acie inueni fieret. Tarsularibus vestes verò licu ratque most strave, & adrent, excubina designa acie decerneua & rubæ uocarent, aut batur, Persis gypsiis sistemultuante qua signum pra taberna hostem ietegionibus, sed non diei noctedæmonii & sed tibiaturuere. Lycurea enim tibi duo foraminiquippe pro cendere sole Afus varius, rius bellicosus ridus. Gracurunt. Apumius & Otomonius Enyram rapidè a illam Alex

acie, pro signis vulgo seruatum est. Nonnunquam labans quadratum hastæ appensum, quod labarum dixere, pro vexillo fuit. Signa verò educendi exercitus, & certaminis conferendi, in Romanis legionibus, concentus tubarum & cornuum: & si quando silentio educendæ forent, tessera fuisse accepimus. Eam verò tubam Tyrrhenus Pissæus inuenit primus æneam, cum antea ex cornu bubulo fieret. Tamen buccina in prætoriiis castris semel, in consularibus verò bis dabatur signum: qua tuba pedites, equites verò lituo ad pugnam aduocari sæpè notatum est. Et ratque mos militaris, vt quoties mouenda erant signa castrave, & ad reliqua belli munia, soli cornicines signum darent: excubias verò, somnique & vigiliarum tempora, buccina designarent. Si autem legiones ducendæ in hostes, & acie decernendum foret, aut receptui canendum, & cornua & tubæ eodem concentu canerent. Si conciones aduocarent, aut silentium indicarent, per tibicinem indicabatur. Persis verò proficiscendi hora significatur cornu, Ægyptiis fistro. Alexander Macedo, quum tubæ sonitus tumultuante exercitu non exaudiretur: iussit peritiam ex qua signum eminebat, quæ omnibus conspicua foret, supra tabernaculum figi: quo viso quisque miles paratus in hostem irret. Quæ quidem tubæ non in singulis modò legionibus, sed cohortibus & turmis, præ hi signum dare, nec non diei noctisque horas vigiliasque diuidere solebant. Lacedæmonii & Phryges non cornuum tubarumque signis, sed tibiarum miti sono & modulo leni temperari consueuere. Lycurgus enim militibus tibiam pro classico dedit. Ea enim tibia quæ Phrygia dicitur, à dextra vnum, à sinistra duo foramina habuit: cuius modulus non vnos accepimus: quippe pro modulo sonorum, ita animos mulcere aut accendere solebant. Siquidem Æolius modus simplex fuit, Asius varius, Lydius querulus, Phrygius religiosus, Dorius bellicosus, Gygius autem hilaris & lætus, Ionicus floridus. Græci autem in rebus seruis sæpè Dorium adhibuerunt. Apud quos fuit in bello modulus ad tibiam Hormius & Orthius, in commensationibus Parænius, Lacedæmonius Enyaterius, Atheniensibus Cyelius. Hunc Orthium tam rapidè audientium animos accendere ferunt, vt quum illum Alexandro Timotheus concineret, velut furens &

Signa alia atq; alia per tubam cornu aut buccinam. Tessera.

Persæ. Ægyptii.

Lacedæmonii & Phryges.

Tibia Phrygia.

Æolius modus.

Asius.

Lydius.

Phrygius.

Dorius.

Gygius.

Ionicus.

Hormius.

Orthius.

Parænius.

Enyaterius.

Cyelius.

GENIALIVM DIERVVM

*Casterium
melos.*

*Lacedæmo-
nis prælium
inituri.*

*Rom. tibia
quos fora-
minum.
Tibiarum
diuersæ ge-
neræ.*

Crætaenses.

Parthis.

Lyndi Indi.

*Galata.
Busfritæ.
Lycopolitæ.*

Cimbri.

Pœni.

Illirii.

*Signa certa-
minis futuri*

efferatus in rabiem, protinus ad arma exiliuerit. Præter quod Castorium melos Laconicum, ad excitandos militum animos multum valuisse fertur. Quinetiam in prosequendis hostibus effusè fugientibus, aut si receptui cæ-
nendum esset, diuersi traduntur moduli, ad militum exci-
tandos animos aut sedandos. Qui quidem Lacedæmoniū
prælium initari, pluribus concinentibus tibiis acies ine-
unt, vt his modulis capti, maturò incederent, ferociamque
& immodicos animos cohiberent, nève, id quod in con-
cursu magnorum præliorum vsu venit, hostem cupidè in-
sequeuti, sæuè & atrociter contra victos insultarent, ita vt
longius effusi, acies confunderent & perturbarent. Roma-
næ verò tibiæ primò quaternis foraminibus, postea tot
pertusis excultæ fuere, vt haud multum abessent à tubæ:
quarum diuersa traduntur genera. Nam præcentoriæ er-
rant, & Vascæ, quibus in sacris præcinebant: & puellatoriæ
sono clariore, ac Gingrinæ & Miluinæ, quæ in acutos exe-
unt sonos, sicut à locis Lydiæ, Corinthiæ, & Egyptiæ, sonis
diuersis, & nominibus variis Crætaenses autem cithara, fidi-
bus & tibiis vtuntur in præliis, quibus instructas acies ac-
cendunt. Parthis cornua, sæpius ingens tympanum cum
ferreis tintinnabulis, pugna acuebat animos: quod qui-
dem lance concava, corio vndique portento, & clauis æ-
neis affixum erat, quod simul ac diuerberabant, ignoto
& horribili sonitu tonitrus instar intonabat. Lydiæ autem
cum fistula & fidicine. Indi cum cymbalorum & tympa-
norum pulsus in hostes ducunt. Id enim erat tubarum lo-
co. Non enim tibiis habebant Indi, nisi in regia, quum rex
dormitum vadit: sicut reges Siculi ad citharæ & auium can-
tus dormiebant. Galatis verò barbara tuba horribili so-
no bellicum occinit. Contra apud Busfritas & Lycopolit-
as in Ægypto, quibus tubis canere vetabatur, quòd so-
num asininum redderent. Ipsi enim asinos exitiali odio
prosequuntur, propter Typhonem asini colorem præferē-
tem. Cimbri protentas vehiculorum pelles tantis pulsabāt
ictibus, vt ingentem fragorem redderent. Apud Pœnos,
& in castris Hannibalis rubram vestem tabernaculo ducis
protentam, plerumque tubæ sonitum: Illirii, linteum pro-
tentum, aut rubicundam tunicam sarissæ appositam: aliis
protentam purpuram, indicium certaminis fuisse proditiū
est

est: quo vis
se ad pugnan-
seruat leg-
renta, diem
culum imag-
in castris.
& magnis v-
capita come-
argumento
gere signaba-
mines, sicut
bus Laonica
duces, mili-
ptos vidisse
des & ignau-
fuisse in ac-
tos obstupi-
toriam inui-
Nonnunqu-
demonstra-
lumen, & in
occulta con-
puniceo pa-
norum claus-
æreo clypeo
tiverò nauis
gnum habui-
gines ferret
pitum, n-
insignia hab-
minibus ple-
Gido nauis
ræ. Parona,
curiam aute-
Rhodiorum
Mitylenæ
quæ hirci &
frequens ha-
re, lata alu-
quòd sine m-

est: quo viso quisque miles prævideret præcaueretque, & se ad pugnam accingeret. Quod in Romanis castris ob-
 seruatum legimus, vtrubra veste tabernaculo ducis pro-
 tenta, diem prælii præsignarent. Dario super taberna-
 culum imago Solis crystallo inclusa, signiloco fulgebat
 in castris. Apud Spartanos in vsu erat, vt quoties fortiter
 & magnis vtrunque viribus decernendum foret, milites
 capita comerent, capillum, barbamque depecterent: quo
 argumento periculum se animæ adire, & hostiles spiritus
 gere signabant. Erant enim Spartani milites comati, o-
 mnes, sicut Mylessi, Thurii, & Tarentini, ac cæteri qui-
 bus Laonica instituta placuerunt. Ideo cum Persarum
 duces, milites Laonidæ comatos & multo pectine com-
 pto vidissent, ferunt illos despectui habuisse, velut des-
 des & ignauos: quum verò animi rigorem & fortitudinem
 fuissent in acie experti, animorum præstantiam admira-
 tos obstupuisse. In nauali autem prælio vexillo ex præ-
 toria nauis sublimi elato, pugnae signum militi dabatur. Signa in
 Nonnunquam concussu veli aut chlamydis, aduentus prælio na-
 demonstrabatur: excussu verò, discessus: sicut in nocte
 lumen, & in die fumus, insidias aduentusque hostium, &
 occulta consilia plerunque iudicarunt. Apud Athenienses
 puniceo paludamento è nauis prætoria contra Lacedæmo-
 niorum classem pugnae signum sæpè datum est. Lyfander
 æreo clypeo è nauis elato, irruptionis signum dedit. Brut-
 ti verò nauis prætoria, quo ab aliis dignosceretur, O si-
 gnum habuisse fertur, tametsi singulae naues deorum ima-
 gines ferrent, sub quorum essent tutela. Nanque alia Ne-
 ptunum, nonnullæ pistricis, centauri, equi, vel draconis
 insignia habuere, Græcis verò nauibus ex insularum no-
 minibus plerunque nominas fuere, quippe Gnidurgis, ex
 Gnido nauis dicta: Samena, quod ex Samo rotunda figu-
 ra: Parona, quod ex Paro: & Corcyria, ex Corcyra. Cer-
 curiam autem quasi caudatam appellarunt, sicut Afractam
 Rhodiorum, contra tempestates imbellem, Dyerotam
 Mitylenæorum. Legimus quoque in Lybia fuisse nauigia,
 quæ hirci & capri tulere nomina. Barbarumque nauigium
 frequens habuisse arctis lateribus, quod cameram dixe-
 re, lata aluo in modum recti occlusa, pari vtrunque prora,
 quod sine noxa mutari, & volui ex omni latere posset,

GENIALIVM DIERV

*Alexandri-
ni.*

*Lumen in
pratoriana-
ni.*

*Tessera mi-
litaris.*

Supparum verò , Alexandrinæ naui proprium insigne fuit. Nam solis Alexandrinis suppara velorum licebat intendere, sicut corbes onerariis nauibz pro signo suspendebantur. Marcus verò Antonius successu rerum insolens, purpureum velum pratorix naui apud Actium pro insigni dedit: quo abiecto, victus fugientem vxorem fuit prosequutus. Id quod Alcibiades fecisse dicitur, vt pratoriam nauim cum velo purpureo haberet. Alexander quoque quum Indum nauigaret, versicolori velo totius classis insignia variauit. Fuitque obseruatum, lumen in pratoria naui, quod cætera classis prosequitur, spectatissimum insigne noctu. Quare Scipio in Africam transmissurus, velis in altum datis, singula rostratæ naui, bina onerariæ, pratorix triua luminaria dedit. Et in nauali pugna deponere signum aut velum, ad alterius præscriptum se imperata facere, & mandatis obsequi significari. Abiectis verò armis plausum facere, aut nauim velatam insulis accurrere, supplicandi genus esse probatum est. Sed quod modò de tessera dictum fuit, animaduertimus tesseram symbolum fuisse bellicum, & signum quo socii milites dignoscebantur ab hostibus, vt pro quibus, & contra quos arma sumerent, facillè dignoscerent. Eam fuisse in castris diui Cæsaris Venerem genitricem: in Pompeii Magni Mercuralem inuictum: in Pompeii iuuenis. Pietatem: in Antonii exercitu Lar deus fuit, in Syllæ autem Apollo. Neronem verò optimam matrem militibus tesseram dedisse tradunt. Ipseque diuus Cæsar quandoque felicitatem, nonnunquam Victoriæ militibus tesseram proposuit: Brutus in Philippis Apollinem. Cyria autem tessera fuit, Jupiter belli socius & dux. Diuus verò Antoninus, Aquanimatis. C. Caligula Priapum & Venerem Cassio tanquam molli & effeminato, signum dedit: adeò Seuerus Septimius, Laboremus: Pertinax verò, Militemus Claudius Cæsar Græcanico versu definiuit tesseram, in hæc verba: Virum vlscisci decet, quando quispiam prior iniuriatur, siue molestus est. Demetrius Iouem victoriæ militibus edixit tesseram. Fertur Antiochus cognomento Soter, aduersus Galatas dicturus, signum proposuisse, Benè valere. Et Mæcenas quoties in castris ducis fungebatur officio, discincti tesseram dedisse, quum quidem siue

siue quem in
pora curare,
giones con
pro militari
bat, non erro
bebantur, si
accepta, m
lata, aciem
fium eorum
sunt. Erat
quoducto,
quid subitum
sed tumultu
nomina dare
& inter se co
tes haberi, a
tuaria manu
subito hosti
laxamentu
diestrigint
se erat, illu
rum victori
in mydus: ap
Pileum que
ri. Manus ex
taris erat. M
tium armoru
ad arma con
Athenionem
Drepanis d
ret, interem
mru, & con
enim factio
cia, satis con
ricæ & Ioui
nes Atheni
legimus, in
duas, Thuc
rum, cui Po
rat. Nonnu

siue quem incolumem reuerti, siue castra metari, aut cor-
 pora curare, & prandere milites, seu qua vigilia educi le-
 giones conueniret, vel quid aliud silentio agi oportet,
 pro militari signo dari soliti sunt. Qua data, satis consta-
 bat, non errore, sed consilio & imperio ducis, ea quæ iu-
 bebantur, fieri. Fuitque probatum experimentis, tessera
 accepta, milites ordines seruare frequentes: ea verò sub-
 lata, aciem dissipari. Alii tesseram mensuram fuisse, qua
 frumentum militibus metiebantur, non ineptè arbitrati
 sunt. Erat præterea vexillum cærulei ruffique coloris,
 quo educto, inque arce proposito, satis constabat, milites, si
 quid subitum ingrueret, in re præcipiti non iusto delectu,
 sed tumultuaria manu arma expedire, & iustitio indicto,
 nomina dare, etiam sine vacationis priuilegio, saga sumi,
 & inter se coniurare, legiones conscribi, delectum festinan-
 tes haberi, arma apparari oportere: quæ quidem tumul-
 tuaria manus, & subitaria legiones dicebantur: quum ad
 subitos hostium incurfus, in præcipiti celeritate, non satis
 laxamenti iusto delectui ducibus dabatur. Isti autem fuere
 diestriginta, intra quos expeditioni milites apparari neces-
 se erat. Illud autem satis constat, concussu & crepitu armo-
 rum victoriam significari, exhortationes fieri. Apud Græcos
 in præcipiti: apud Aphros, iniice, iniice, seditionis signum fuit.
 Pileumque in hasta propositum, ad libertatem proclama-
 ri. Manus expedire, atque altè illas efferre, consensus mili-
 taris erat. Manus verò Imperatori protentare milites, ini-
 tium armorum: & flagrante seditione, tumultum suscitari:
 ad arma conclamari, hostes adesse significari. Defectionis,
 Athenionem vocare. Is enim Athenio Sculus fuit, qui
 Drepaneis deficientibus, quum capita factionis assumeret,
 interempto domino, & ex ergastulis coacta seruorum
 menu, & comitibus voluntariis, regnum sibi adciuit. Fuisse
 enim factiones partium in Sicilia, quemadmodum in Græcia,
 satis constat. In omni ferè Græcia fuerunt partes Do-
 ricæ & Jonicæ: inter Doreas erant Lacedæmonii, inter Jo-
 nes Athenienses. Athenas quoque in factiones tres diuisas
 legimus, in Diacreos, Pedios, & Paralios: aliquando in
 duas, Thucydidis vnâ, Periclis alteram: aut in plebeio-
 rum, cui Polyarchon & optimatum, cui Cassander præ-
 rat. Nonnunquam in plures, scilicet Ephialtis, Myronidis,

*Tessera alia
significatio.*

*Tumultua-
ria manus,
& subitaria
legiones.*

*Tempus ap-
paranda ex-
peditionis.*

*Indicia
quædam mi-
litaria.*

Athenio.

*Factiones.
Sicilia.*

Athenienses.

GENIALIVM DIERV

Thomidæ, Cimonis, & Leocratis. Thessaliam verò in
Argorum. Egesearetos, & Petreios. Et in Argo, Aristippi & Aristæi.
Milestorum Et apud Milesios, vna Plutis, altera Cheromacha factio
Carthagi- fuit: sicut apud Carthaginenses Barchina & Hannonis.
nensum. Alibi simultas plebeiorum & patriciorum. Quippe Pe-
Gallorum. ricles plebem, Cimon optimates fovebat. Gallia verò
 cum in factiones duas diuisa foret, alterius Hedui, alteri
Spartanorū. Sequani capita fuere. Lycurgus Spartam in duas facti-
In Pelopon- ones diuifit, quas phylas & obas nuncupauit. Etiam Pē-
neso. loponnesus variis nitebatur factionibus: namque Argiui,
In Chio. Elui, Mantinenses, alique finitimi Lacedæmonius, diuersa-
 rum factionum fuere. In Chio autem fuere factiones duæ:
 & quum alterius princeps Onomadeus, victoria contra al-
 teram potitus esset, alterius factionis viros ab vrbe minimè
 exigendos curauit, ne inimicorum metu vacuus (quod v-
Romanorū su plerunque venit) dissidium cum amicis sereret. Con-
militū mos. sueuiffe quoque Romanos milites, itaque militari discipli-
 na traditum ferunt, vt stipendii pecuniam, aut aliud è pa-
 ratam, quæ vnicuique superesset, pugnae tempore apud si-
 gna in sarcinulis deponerent, eamque Imperatores iuxta
 signa seruari mandarent. Quod ideo constitutum ferunt,
 vt non modò patriæ & Larium, sed fortunarum suarum mi-
 lites defensores paratiores, propterea que fortiores forent.
 Et licet dimidia pars stipendii apud signa sequestrari prius
Asiatici. sceleret: tamen Domitianus, nec vltra mille nummos de-
 poneretur à singulis, edicto prohibuit. Quod ab Asiati-
 cis Romanos sumpsisse crediderim: quibus fuit in more, vt
 militiam sequuti, quæ preciosa haberent & magni census,
 secum in expeditionem ferrent: vt tuendi necessitate quæ
Persæ. illis erant charissima, plurima & maxima prælia obirent,
 promptiusque dimicarent. Persæ verò non pecuniam &
 gazas, sed pellices velut charissima pignora, quæ stimulis
 agerent apud signa deponebant, vt pro his quæ erant ex-
 optatissimæ, & quas maxime diligerent, velut coniugum
 & patriæ memores, forti & præsentis animo mortem op-
Cū duo con- petere non dubitarent. Illud quoque, proditum memoriæ
sules contra est quoties duo simul consules iisdem creati auspiciis, con-
eundem ho- tra eosdem hostes ducerent legiones, tam itineris quam
stē ducerent. ineundi certaminis signum ab antiquiore, & consulari, aut
 pluribus honoribus functo, dari consueuisse: quodque
 siquan-

quando pat
 per præcone
 verò tribun
 nominibus.

Qua fuer

Quo
 prætor
 habebant, c
 quatuor esse
 bunitia & co
 storia: cen
 vocatis cen
 butim, defen
 toribus, &
 centuriae in
 possent, ubi
 torum die
 in centuria
 tum turma
 one omniu
 comitia, si
 cesque patri
 ercius præ
 tum, quod i
 tem non de
 gredi non e
 torum verò
 ciues vadun
 cendere, cu
 prehensare
 gnoro quo
 le & comm
 (quorum
 qui facere
 tametsi ca
 tores a def
 commemo

si quando patricios & senatum aduocare consules vellent: per præconem singulis nominatis, aut buccina: plebeios verò tribunus plebis per ministros, non singulos expressis nominibus, sed vniuersos cornu aduocabat.

Quæ fuerint Romanis comitia centuriata, quæ curiata, quæ tributa, & quæ calata.

CAPVT III.

QUON centuriatis comitiis consules, tribuni militares, prætores, & reliqui magistratus, qui maiora auspicia habebant, crearentur, nemini dubium fuit. Cum enim quatuor essent comitiorum genera ædilitia, prætoria, tribunitia & consularia, quibus postea addita censoria & questoria: centuriata fuere, quæ nisi auspiciato fieri poterant, vocatis centuriis, partibus distributis centuriatum aut tributum, descriptis ordinibus, classibus, ætatibus, auditis auctoribus, & repromulgata & cognita. Vocabantur enim centuriæ in Martium campum, quo conuenire facilius possent, vbi libera erat suffragandi potestas, ibique comitiorum die ex censu & ætate illorum, qui ex qualibet tribu in centurias selecti erant, & in classes (nam populus in centum turmas diuidebatur) non autem mixtim ex colluione omnium, per pontem suffragia ferebant. Quæ tamen comitia, si quando populus coire noller: per patres clientisque patrum fieri poterant: positoque vexillo in arce, exercitus præsidii causa imperabatur. Idque propterea cautum, quod intra urbem comitia habere, aut legere militem non decebat: quippe armatis legionibus urbem ingredi non erat, ne grassatoribus obnoxia foret. Candidatorum verò mos fuit, quum comitia fiunt, & in suffragium ciues vadunt, in candida veste sine toga in campum descendere, cum clientibus gentilibusque, singulasque tribus prehensare & circuire: hominesque etiam tenuissimos & ignotos quorum suffragiis nituntur, rogare, atque illos per se & communes amicos appellare, obsecrare & obtestari, (quorum nomina memoriter referenda erant: quod si qui facere nequirent, adhibito nomenclatore faciebant: tametsi cautum postea fuerit, ac candidatis nomenclatores adessent) suæque merita & facinora domi forisque commemorare, demissisque & humilibus verbis supplicare,

Centuriata comitia.

Pop. in centum turmas.

Candidatorum mos.

Nomenclatores candidatorum.

GENIALIVM DIERVM

care, nihil denique fraudis aut lenocinii omittit,prehendere amicos, ambire patronos, domos stationesque circuire, admonere beneficii, pellicere donis iuuenes, & ingentia polliceri, nihil reliqui facere, vt sibi in consequendis honoribus socii & adiutores sint, atque in petitione suffragentur. In quare elaborandum erat, vt adolescentes nobiles, & summo loco natos, studiosos haberent, qui omni studio & comitate rogandi persuadendique erant, vt se amicos, suffragatores, duces atque assertores exhiberent, competitoribusque inuidiam, sibi que studia hominum, fauoremque conciliarent. Nam multos potentia & multitudine amicorum fultos, potestates & imperia peruicisse inuenimus. Quum enim populus tam Romuli quam Tulli legibus comitiorum princeps foret, ita vt quos creare magistratus vellet, illi potestas esset: his artibus delinire mentes, singulorum que animos captare oportebat. Quod licet esset in vsu frequens, nonnulli tamen hoc supplicandi genus velut sordidum & parum libero homine dignum, deuitarunt. Siquidem L. Crassus nunquam adduci potuit, vt præsente Q. Scæuola, more candidatorum, populo supplicaret. Phocioni quoque, cum nunquam supplicare populo sustinisset, & ideo comitiis interesse noller, absenti & inuito honores delati sunt. Qui etiam candidati, vt plus auctoritatis ferrent, vtque iusta suffragatione digni haberentur, cognomina sæpè clarissimarum familiarum desumpserunt: ea que propria, & peculiaris licentia candidatorum fuit, vt bonum nomen ferrent, & ex optimatibus iudicarentur. Nec minore studio his quos rogabant, agere gratias: nam mirum & efficax studium in agendis gratiis habebatur. Singulos denique prehensare, obuiasque manus dare, salutare, & omnibus arridere debebant. Qui vt conspicui essent, vtque à populo spectarentur, nundinarum tempore & mercatu frequenti, quo opifices & agrestes ad urbem conueiebant (quum nona quaque die fora constituerentur) in edito colle spectandos se præbebant, vt popularem gratiam fauoremque aucuparentur. Idque post aliquot secula, lapsis iam & defluxis moribus, fieri seruatum est. Antea enim sine ambitu suffragiorum, aut his lenociniis, præsente senatu, summo silentio, ipsi per se candidati

Romuli &
Tulli lege,
populus com-
mitiorum
princeps.

didati in com-
officia in Re-
sent, tum
tione explic-
goitudine h-
bant, qui or-
rum gestari-
rat, quam pr-
uafere. Qui
sul aut prator
ius e iuralem
verò suffragi-
selekti, cui
posset, ne ve-
curabant: d-
solum custodi-
Describebant
tra cancellos
cata fuerat,
tur. Dem-
stra, quam
quem quæ-
ci moris, vt
pro suo cand-
centuriis mi-
ribus quam
bant centuri-
per vices, qu-
alia seruata e-
sine Longini
populus per
gem tulit tal-
sit. Ea enim
nimolibero
sed punctis
posito, pe-
conferrent
quando mo-
licentia pal-
quia auctori

didati in comitiis vitam suam belli domique, decora atque officia in Remp. & quid singulis vniuersisque præstitissent, tum maiorum fortiter facta, longa & accurata oratione explicabant: qua cura, qua diligentia, qua animi magnitudine honores gessissent, testesque & laudatores dabant, qui omnes æquissimis animis audiebant. Quæ rerum gestarum commemoratio non ficta, longè plus poterat, quàm preces & ambita suffragia, quæ postea urbem inuasere. Quibus quidem comitiis plerunque dictator, consul aut prætor, maioresque magistratus præerant. Ante cuius curulem sellam candidati suffragia excipiebant. Scita verò suffragiorum nongenti, qui ex ordine iudicum erant selecti, custodiebant: & ne quid fraudis dolive admitti posset, nève quis tesseras in loculum coniceret, sollicitè curabant: quippe singulis tribubus comitiorum die non solum custodes, sed rogatores & distributores præerant. Describebantur nomina tribuum vel centuriarum, quæ intra cancellos, quibus Quilia nomen erat, ut quæque vocata fuerat, ex urbe, ut forserebat introducta, suffragabatur. Demum tribuum sortitione facta, in cistellam posita, quam stulam dixere, renunciabant præconis voce, quem quæque tribus candidatum elegisset. Fuitque prisci moris, ut Veturia, cuius erat prærogatiua suffragiorum, pro suo candidato prius in suffragium iret. Nanque ex centuriis militaribus, facto iterum delectu tam ex iunioribus quàm veteranis, præstantiores in proprias seligebant centurias: quarum erat prærogatiua suffragiorum per vices, quibus Veturiæ nomen daturum. Nonnunquam alia seruata est suffragiorum ratio: siquidem Lucius Calpurnius Longinus tribun. plebis Caius Mario & Flacco Coss. ut populus per tabellas punctis distinctas suffragia ferret, legem tulit tabellariam, quæ diutàncta & incorrupta mansit. Ea enim lege, ne qua inuidia oriretur, & quo magis animo libero vota impartirent, cautum fuit, ut non voce, sed punctis suffragarentur. Puncto enim in tabula apposito, per singulas tribus, pro quo candidato suffragia conferrent, dignosci poterat. Quibus tabellis nihil aliud quando melius visum, quàm illis ambitus & concionum licentia palàm adempta fuerit. Postea animaduertentes, quia auctoritas optimatum, & illorum qui honoribus præ-

Bomistis centuriatis quibus præerant.

Scita suffragiorum quibus custodiebantur.

Quilia. Suffragiorum ratio. Veturia tribus.

Suffragia per puncta. Lex tabellaria.

stant,

GENIALIVM DIERV

*Alia ratio
suffragiorum.*

*Candidatus
ad magi-
stratum ali-
quem desi-
gnatus.*

*Ubi primis
suffragiis nō
successisset
candidatis.*

stant, plus voce quam puncto haud dubiè poterat, post-
positis tabellis, ad aperta suffragia, & primum ordinem
comitiorum rediere. Nonnunquam discoloribus ceris si-
gna suffragiorum & sententiarum notabantur: quod in
iudiciis quoque fieri animaduertimus. Per hæc verò vni-
uersus populus effuso studio & fauore accensus aliquem
insignem candidatum, ob excellentem virtutem milita-
rem, cuius summa dignitas, maximeque res gestæ fuere,
cunctis suffragiis consulem aut prætorem, ædilem aut cen-
sorem declarauit, & comitiis renunciauit. Quibus in suf-
fragium missis, consul qui præsidebat, eum qui ad honores
promotus fuerat, primus voce renunciabat: mox præconis
voce populo palàm fiebat. In quo proditū memoriæ est, do-
mitianum morte affecisse Flauium Sabinum, quod consu-
larium comitiorum die, præco illum non consulem, sed
per errorem ad populum Imperatorem declarauit. Qui
verò candidatus renunciatus designatusque fuerat, ante-
quam iniret magistratum, solenne carmen precationis
præfatus, sicut mos est, celebri oratione populo vniuerso
agere gratias, eumque honorificentissimis verbis alloqui, &
de se bonam spem polliceri debebat. Quod Paulus Æ-
mylius, cum aduersus Persentotis comitiis consul foret
renunciatus, facere recusauit. Nam palàm professus est,
nullas se gratias populo debiturum: quin si meliorem na-
di essent, liberam se eligendi potestatem populo daturum
dixit. Inde è campo qui designatus declaratusque fuerat,
in Capitolium, mox ab vniuerso populo in domum suam
deducebatur. Quod si primis suffragiis minus valere po-
terant, parum virium in promouendo candidato fuisset:
quippe cum bina denuò de eisdem candidatis sæpè co-
mitia fierent, quo facilius in comitiis concordia popu-
li firmaretur: plerumque prolatis comitiis: fracto animo,
squalore & lachrimis demissi & supplices candidati, sin-
gulos etiam de plebe homines, atque humillimum
quemque prehensare, populoque vniuerso supplicare so-
lebant: ita vt quod prius assequi non poterant, pietate
motus populus tradere. Id enim in comitiis plerumque
eueniebat, vt dies intermissus, rumoresque temerè dissi-
pati, aut fabulæ fictæ, vel minima offensiuicula, paruaque
rarum momenta, totam sæpè rationem comitiorum per-
turba-

turbarent,
sæpè tum
gratia aut m-
cederent, ne-
repudiari,
præsertim à
ne mouetur
populum bi-
centuriatisq-
contulisse:
postremis co-
suffragation-
tia cum p-
datorum, q-
toribus, pro-
ret. Per se
res deligeba-
litaris ordo
tererant: q-
duces dele-
pulus inire
centuriæ &
rulare. Q-
rentur, illa
rent. Præ-
comitiorum
in campum
tum ferunt,
gitione & a-
cicatrices &
gnando pass-
moriz est, A-
didatus in c-
rat rogam-
se, magnoc-
tulisse. Q-
indici, cu-
autem cur-
conferend-
ducibus de-

turbarent, & magnos motus excitarent. Fiebatenim
 sæpè tum miseratione, tum splendore vitæ, nonnunquam
 gratia aut meritis antea exhibitis, vt magni casus inter-
 cederent, fieretque repentina mutatio: vt qui modò erant
 repudiari, honestissima suffragatione haberentur digni, *primis co-*
 præsertim à populo, qui velut mare sempiterna agitatio- *mitis repu-*
 ne mouetur. Nonnunquam in conferendis honoribus *diari, secur-*
 populum bis censuisse, & suffragia dedisse compertum est: *dis sæpè ad-*
 centuriatisque & decuriatis comitiis diuersa suffragia *missi.*
 contulisse: quod ideo fit, vt cuique libera facultas foret,
 postremis comitiis mutare suffragium, si quem primæ
 suffragationis pæniteret. Fertur tamen C. Cæsar Comi-
 tia ita cum populo partitus, vt pro parte dimidia candi-
 datorum, quos populus vellet, exceptis consularis peti-
 toribus, pro altera dimidia, quos ipse dedisset, pronuncia-
 ret. Per se verò in comitiis consularibus, quia Imperato-
 res deligebantur, præter populum vniuersum, etiam mi-
 litaris ordo & equites frequentissimo consilio aduocati in-
 tererant: quippe suffragatione militari summi plerunque
 duces delecti sunt. Scipioni enim Aphricano iussu po-
 pulus inire suffragium, omnis militaris ordo, omnesque
 centuriæ & tribus ad vnum, imperium in Hispaniam de-
 tulere. Quoties dissimilia suffragia diuersis comitiis da-
 rentur, illa præualere certum est, quæ iustis comitiis fie-
 rent. Prærogatiua enim suffragiorum, semper iustorum
 comitorum fuit. Quod autem dempta toga candidatos
 in campum prodire obseruatum est, propterea constitu-
 tum ferunt, ne per occultos sinus pecuniis absconsis, lar-
 gitione & ambitu suffragia mercarentur: aut saltem vt
 cicatrices & vulnera, quæ pro patria proque ciuibus pu-
 gnando passi sunt, conspicua forent. Proditumque me-
 moriæ est, Aphricani superioris filium, cum præturæ can-
 didatus in campum descenderet, candidam quam induer-
 at togam, turpitudinis maculis obsolefactam ostendisse,
 se magnoque dedecore, totius populi suffragio repulsam
 tulisse. Quæ quidem centuriata comitia per cornicinem
 indici, curiata verò per lictorem calari solebant. Fuere
 autem curiata comitia, in quibus non de magistratibus
 conferendis, sed de exercitu, de legibus, de legatis, deque
 ducibus deligendis, & legionibus inter consules partien-
 dis,

*Militaris
 ordo in co-
 mitis con-
 sularib. ad-
 uocatus.
 Cum disur-
 sa suffragia
 darentur.*

*Curiata
 comitia.*

GENIALIVM DIERV

dis, de prouinciis, de genere belli, de quæ his quæ ad rem pertinent militarem, & an contra hostes arma sumere expediret, decernebatur: vt si rogationem probaret populus, bellum fieret: si verò antiquaret, cessaretur ab armis: in quibus suffragia non ex censu & ætate, sicut in centuriatis: sed ex generibus omnium ætatum & ordinum promiscua multitudine ferri assueant. Cum enim virum tribules dabant suffragia, & vbi accedebat singulorum totiusque vulgi opinio & consensus, ea comitia curiata: cum verò per singulas centurias vnus ferebatur calculus, centuriata dicta sunt: Ideo in curiatis omnis potestas suffragiorum, & comitiorum euentus, penes populum stetit. Nam singulis popularibus, etiam despectissimo cuique virum suffragandi, proque suo candidato decertandi potestas erat. In centuriatis verò cum non singuli censerent, sed per centurias suffragia ferrent, in quibus copiarum aliquorum plus poterant, pro eo quod ex omni tribu præcipui opibus & dignitate, in centurias selecti, suffragabantur, diuitum suffragationem præualuisse certum est. Interdum verò curiatis comitiis, tribunos plebis, tribunosque militares, & alios magistratus extra ordinem creatos inuenimus: tunc maxime, quum hi magistratus primum inuenti constitutique sunt. Erat enim consentaneum in nouis magistratibus creandis, non aliquorum, sed totius populi suffragia postulari. Quod nisi comitiis curiatis fieri posset, nemo dubitauit. Fuit quoque animaduersum, leges quæ ad populum pertinerent, quandoque centuriatis comitiis latas. Siquidem L. Valerius Publicola comitiis centuriatis legem tulit, ne quis magistratus ciuem prouocantem verberaret, necaretve. Præter quæ fuere Calata comitia, quæ curiata & centuriata continent. Hæc enim sunt pontificis maximi & sacerdotum, in quibus non omnes, sed descripti selectique conuenire & suffragia ferre poterant. Nam cum vniuersum populum sacerdotia mandare, vel quenquam sacris præficere, propter religionem non deceret. Cn. Domitio tribuno plebis legem ferente cautum est, vt minor pars populi selectique vocarentur, & ab ea parte, qui dignus collegio foret, in sacerdotium assumptus cooptaretur. Ideo non plures quam decem & septem tribus, in pontificis aut sacerdotum comitiis

*Centuriata
diuitum
suffragia.*

Calata.

tiis vquam
rias, sed popu
pulum vniu
rent. Cu
propter reli
propria, in q
quo comitis
gationes ill
eunt potesta
illa sunt cala
sacrorum au
fuior: si qui
terentur, sac
tis comitiis d
corum dete
sum est. T
nera: vnum
per as & libr
Hanc iuris s
videtur, cu
transfer. T
tes itur in
tuor adhib
mostaliter
togam circ
quatuor aud
in acie secus
quæ tunc fier
minum, ne
tributum vic
tribus & suff
Post aliquot
L. Mummi
gionatum su
tique & quæ
vt tribuni pl
rone primu
ne promulg
nos per clie
bus etiam et

tiis vnquam interfuisse compertum est. Quæ non comi-
 tias, sed populi concilium dicebatur: quippe qui non po-
 pulum vniuersum, sed tantum partem concilio aduoca-
 rent. Cumque sacerdotium maximæ esset autoritatis, *Sacerdotum*
 propter religionem decuit sacerdotes comitia habere *comitia pro-*
 pria, in quibus ad sacerdotium assumeretur. His quo-
 quo comitis calatis, quæ arbitris pontificibus fiunt, ar-
 rogationes illorum, qui, cum sui iuris sint, in alterius trans-
 eunt potestatem, fieri compertum est. Hæc enim comitia
 illa sunt calata, quæ pro collegio pontificum aut regis
 sacrorum augurisve aut flaminis in augurandorum causa
 fiunt: siquidem vti hi crearentur, & in collegium admit-
 terentur, sacrisve præficerentur & inaugurarentur, cala-
 tis comitiis decernebatur. Calatis quoque comitiis, & sa-
 crorum detestationem, & testamenta fieri animaduer-
 sum est. Tria enim veteribus fuisse testamentorum ge-
 nera: vnum quod calatis comitiis fiebat, alterum quod *stamen ordi-*
 per æs & libram, libripende adhibito, & emptore familia. *nam in prin-*
Hanc iuris solennitatem Cicero in Topicis nexum appellare Testamen-
videtur, cuius meminit Iustinianus in l. vno. Cod. de r. iuc. torum tria
transfer. Tertium, quod procinctum vocabatur, cum mili-
 tes ituri in prælium, nulla legum solennitate, trib. aut qua-
 tuor adhibitis, raptim apud cõmilitiones testabantur: qui
 mos taliserat: vt milites, cum decernere parant, antequam
 togam circumcingerent, aut clypeos arriperent, tribus aut
 quatuor audientib. heredem sibi nuncuparent, si quid
 in acie secus eueniret. Postremò fuisse cimitiam tributa,
 quæ tunc fieri cognitum est, quum non ex generibus ho-
 minum, neque ex censu & ætate, sed per regiones vrbis
 tributum vicatimque suffragabantur: in quibus interesse
 tribus & suffragari per regiones & compita assuerant.
 Post aliquot verò secula Publius Scipio Aphricanus &
 L. Mummius censores suffragia mutasse feruntur, vt re-
 gionatim suffragarentur, pro generibus hominum cau-
 sisque & quæstibus, tribus describendo. Quib. comitiis,
 vt tribuni plebis minoresq; magistratus fierent, à Vole-
 rone primum, deinde à Lectorio tribuno plebis rogatio-
 ne promulgata, cauebatur, ne patricii quos vellent, tribu-
 nos per clientum suffragia crearent, non populus. Qui-
 bus etiam tributis comitiis tribuni militares sæpè creati
 fuisse,

*Tributa Co-
mitia.*

GENIALIVM. D IERV M

*Comitiati
tribuni.*

*Mos auspi-
candorum
comitiorum.*

*Senatum &
comitia
quando habe-
ri nō licebat.*

*Fœmina co-
mitiis non
intererant.*

fuere, qui comitiati dicti: in quibus si deessent senatorii ordinis candidati, Augustus Octavius illos ex equestri ordine suffecit, ita ut finito honore, in vitro vellent ordine permanerent. Et licet centuriata comitia decreto senatus & auspicato, ac sacrificio perfecto & litato fieri minimè solerent: tamen tributa comitia, quia minorum magistratuum sunt, nec senatusconsulto, nec augurato, nullisq; præcedentib. sacrificiis facta, & eadem die absoluta, rata erant. Tametsi lege Ælia & Fusia, ne quis per eos dies quibus cum populo agitur, nisi de cœli prius servasset, agere liceret, cautum fuerit. Eratque mos auspicandorum comitiorum, ut cum præfatione deorum dearumque bonis faustisque omnibus, ac diis benè iuvantibus, concilia inirent. Apud Argiuos verò indictis comitiis, cum prætor in præfationis carmine Iovem, Apollinem, atque Herculem præfari soleret, ut successus darent prosperos postea Philippi nomen adiecerunt præfationi, assentationis genus. Illud tamen non præterierim, neque comitiabilibus diebus, more maiorum, senatum haberi: neque nundinarum tempore comitia fieri licere, ne à legibus accipiendis, qui trinundino dabantur, plebem auocari contingeret, neve interpellarentur nundinatores, utque rusticis, qui in urbem veniunt, componendi lites, & transgendi facultas foret. Quodque die imbris aut turbine procelloso, aut si fœda tempestas cum grandine, vel si tonitrua aut venti fierent, vel si in frequenti multitudine quispiam morbo concideret comitiorum die, & nisi servatum de cœlo esset prius, quoad centuriata comitia, cum populo agi non licebat: habitaque in his & promota, tanquam fœda tempestate facta, dirimi oportebat, augurum responso, qui quid vitii intercessisset, renunciabant, idque lege Ælia & Fusia, In quod id fuit memoriæ proditum, cū Appius Pulcher ad populum causam diceret quod navali prælio victus, per contemptum religionis classem amisisset, omnesque tribus in eius noxam suffragia ferrent, beneficio tempestatis adiutum, pœnam effugisse: nam subito imbri & turbine coorto, sublati comitiis iudicium euasit. Ante verò comitia habita, quid vitii intercessisset renunciari auguri non licebat, quia diuinare videbatur. Quodque cum fœminis comitiorum nulla fuit

fuit commun
suffragia ferr
& propterea
nientes const
blicit aduoc
virorum inte
frequentius
res nummos
uentum seru
peditiones, A
assuescerent
rent: quippe
rio, ultra qui
negociis ad R
rent, aliquo i
quorum imm
mitia haberi
nis foret: ne
tendos hono
to: neque a
legibus sol
fragia pert
procul Desp
nullus abse
tur, non solu
tudo illorum
ferunt. Quo
set, comua
eum qui con
assumi non
fuere, licet p
illos allequi
nariu maior
libus vacare
scendere co
tani senes d
te derurba
gori, & ani
gistratum
torem, sed

fuit communio: ideo mulieres nec comitiis interesse, nec suffragia ferre, neque foro aut concionibus immisceri, & propterea nec arrogari poterant: quod erat apud Athenienses constitutum, ut nulla foeminarum conciliis publicis aduocetur, vel ferre suffragium, aut concionibus virorum interesse valeat: fuitque moris apud eos, quo Nummi in frequentius comitiis assuescerent, ut singuli suffragatores nummos acciperent: quod à Callistrate primum inventum ferunt. Nam cum propter assiduas bellorum expeditiones, Athenienses à rebus urbanis distracti, vix foro assuescerent, & per infrequentiam comitia cogi nequirent: quippe cum ex omni populo in quouis arduo negotio, ultra quinque millia non convenirent, ut posthabitis negociis ad Rempub. accederent, & de publicis consularent, aliquo inuitamento cohortandi fuere. Neque ab his quorum imminutum imperium fuit, apud Romanos comitia haberi, tanquam infausti prodigii & infandi ominis foret: neque illorum qui rei agerentur, nomina ad petendos honores admitti, nisi crimine inducto & absoluto: neque absentium rationem habendam, licet nonnulli legibus soluti, contra comitiornm morem absentes suffragia pertulerint. Quod à Locris Amphissæis, qui haud procul Delphis incolunt, factum meminimus: apud quos nullius absentis habetur ratio, sed cum concio aduocatur, non solum pylagoræ & sacratores, sed omnis multitudo illorum qui sacra faciunt, conveniunt, & suffragia ferunt. Quotiesque non iustus comitorum rogator fuisse, comitia inde habita, minus legitima censeri: & licet eum qui comitia haberet, aut illis præesset, ad honores assumi non deceret: plerumque tamen qui comitiis præfuere, licet pessimo exemplo, aliorum ministerio & opera illos assequi meruere. Estque memoriæ datum, sexagenariis maiores, & homines grandævæ ætatis, quod civilibus vacarent muneribus, ad comitia suffragii causa descendere cogi nequire, quare deiecti de ponte, & deponantur senes dicti sunt. Namque iuvenes olim senes de ponte deturbasse dicuntur, quum illis non idem maneret vigor, & animi sensus esset obrutus. Quodque comitia magistratum non solum per dictatorem, consulem & prætorem, sed inter regem, ædilem, quæstorem, tribunum plebis

Athenienses

*Qui comitiis
excluderentur*

*Absentium
nulla ratio.*

*Comitia il-
legitima.*

*Senes depon-
tani.*

*Comitia quo-
rum auctori-
tate indice-
bantur.*

GENIALIVM DIERVM

plebis, præfectum vrbis, tribunumque Celerum, aut pō-
tificem maximum, de senatus sententia plebisque scito,
nonnunquam per populum indici compertum est: ipse
tamen prætor consularibus comitiis author esse non po-
test, quod maius versaretur imperium in consulibus cre-
andis quam vt per prætorem explicaretur. Cumque Cæ-
sarum temporibus, arbitrio principis, nonnunquam tri-
bunum suffragio comitia fierent, Tiberius Cæsar inter
cætera constituta, è campo ad patres transferri voluit:
quorum consilio & suffragio etiam sine populo candidari
ad honores & imperia prouecti fuere. Ex duobus tamen
consulibus, ei qui minor natu foret: comitiorum haben-
dorum munus dari consuevit. Sine autem consulibus, præto-
ris ves tribuni, aut alterius magistratus decreto, populo &
plebi conuenire, aut clandestinos cœtus, coitiones vel
conciliabula habere (ne quis malo exemplo populum se-
uocaret, vel secretas consultationes faceret) non licebat.

*Clandestina
coitiones ve-
ritia.*

*Quando primum adilitas coeperit, & quor fuerint adiles, &
qui curules, & qui plebei.*

CAPVT IV.

Quo tempore exactis regibus, & consulibus creatis,
plebs contentione maxima cum patribus certauit,
& tandem vt alter ex consulibus plebeijs foret, obtinuit
pro eo patres communicato plebi consulari, ædilitatem
simul & præturam vindicarunt. Igitur curuli ædilitate
creata, illam Cneo Quinto Capitolino, & P. Cornelio
Scipioni ex patribus dederunt: postea alternis annis, mo-
dò ex plebe, nunc ex patribus ædiles creati coepti, mū-
nusque promiscuum fuit: donec curulis ædilitas ad liber-
tini generis homines delata est: tunc cum Cneus Fla-
uius Appii scriba, libertino patre natus, cum Quinto
Anitio Prænestino, haud multò ante hoste populi Ro-
mani, ædilis curulis ius civile in penetralibus pontificum
diuulgauit, diesque fastos in albo proposuit, ac ædem
Concordiæ cum non mediocri inuidia nobilium dedi-
cauit. Demum dissidente plebe à patribus, vt duo essent
plebis ædiles, sicut duo patricii antea fuerant, plebs est à
patribus concessum. Lapsis inde temporibus, cum Ju-
lius

*Alter ex
consulibus
plebeijs.*

*Ædiles al-
ternis annis
modo ex ple-
be, modo ex
atribus.*

*Duo plebis
adiles.*

us Cæsar
duo patricii
nona foren-
quorum præ-
pruatum qu-
peditis consul-
imperii sæpè
publica priua-
fora, porticus,
operibus refec-
citum erat, in
zona, ludorum
dum prius acce-
procuratio & t-
quos etiam se-
conderentur,
que frumento
tate laboraret
in castra dese-
Marius & T-
frumentum
talque inuex-
rum meruere
olei denas libr-
na dignus fui-
tum erat, agri
bui acculare, f-
obsonia inhib-
proba animad-
potestate et
gitur, ne quid
na & olera, in-
lium potestate
quantum plebs
na interrogant-
dix patrio m-
nis decedere
edictis caut-
era, ritus & d-

lius Cæsar rerum potiretur, tunc primum sex ædiles creati: duo patricii, qui Cereales dicti, qui curam gererent annonæ forensis, copiarumque cibariorum: reliqui ex plebe: quorum præcipuum munus erat, urbis, ædium sacrarum priuatumque curam agere: ad eosque absentibus vel impeditis consulibus summa rerum & maiestas consularis imperii sæpè delata est. Hi præcipue curabant, ut ædificia publica priuataque fierent, utque templa, theatra, studia, fora, porticus, curiæ & basilicæ, atque mœnia, magnificis operibus reficerentur & ornarentur: quod lege veteri sanctum erat, in hæc verba: *Suntque ædiles curatores urbis, annonæ, ludorumque solennium, ceteraque ad honoris amplioris gratiam prius accessus esto, & infra.* Quibus sacrarum rerum procuratio & totius urbis tutela sæpè commissa est. Ad quos etiam senatusconsulta & scita plebis, ut in æde sacra conderentur, deferrebantur. Præparando conuehendoque frumento & oleo, ne urbs penuria annonæ, neve caritate laboraret, utque commeatus quæque bello vlui forerent, in castra deferrentur, ædiliū munus erat. Ideo Manius Martius & Trebius ædiles plebis, quod in summa caritate frumentum populo in modios assibus dedere, commeatusque inuexere, statuas in Capitolio cum titulis honorum meruere. Et M. Scruilius T. filius ædilis curulis, quod olei denas libras singulis assibus præstitit, celebri memoria dignus fuit. Etiam in eos qui plus quam lege definitum erat, agri possiderent, diem dicere, matronas probi accusare, fœneratores coercere, populas & gancata obsonia inhibere, in facta dictaque inciuilia atque improba animaduertere, atque in exilium agere ædilitiæ potestatis erat. Nero tamen dum munere ædilitio fungitur, ne quid cocti in popinis vaniret, præter legumina & olera, interdixisse fertur. Quinetiam nimiam ædiliū potestatem cohibuit, statuitque quantum curules, quantum plebei pignoris caperent, quantumque potestatem irrogarent. Circa religionem, ne qui nisi Romani diæ patrio more colerentur, neve à vetustis ceremoniis decederent, ædilibus præcipua cura fuit: quorum edictis cautum est, ut Iudæorum Ægyptiorumque sacra, ritus & cæremoniæ ex vire pellerentur, & exigerentur

*Sex ædiles**Cereales.**Lex de ædilitio plebeis.**Nero ædilis.**Ædilitium**edictum in**Iudæorum**& Ægyptio-**rum sacra.*

GENIALIVM DIERV

*Exempla
dilitiorum
edictorum
vide in 21.
lib. Pandect.
de adilit.
edict.*

*Ephori apud
Lacedaemo-
nios.
Agoranomi.*

*Honos adili-
tii muneris.*

*Ædilitatis
repulsas pas-
si, ad alios
tamen ma-
gistratus
statim eue-
cti.*

*Ædilitatis
munus cum*

rentur. Senatusconsulta excipere super emendis vendendisque seruis aut iumentis, si ex fide bona venirent, de quo illorum vitio & morbo cognitionem animaduersionemque habere, thermarum curam agere, illasque ne essent immundæ, ne se nimis æstuarent, curare, ædilitiæ cognitionis erat. De mensuris quoque & verrendis viis, deque alea cognoscere, de superque edicta proponere, quæ ædilitia edicta sunt, multamque non parenti irrogare, aut nota turpitudinis afficere poterant. Horum exemplo Ephori Lacedæmoniis fuere, & in Thessalia ædiles, quibus virgas lixæ præferebant, quorum munus erat annonam & forum cupidinis curare. Apud Græcos & Ætolos agoranomi, quorum edicti vendentium & ementium rabies coerceretur: qui hoc etiam sibi arrogarunt, de venditarum emptarumque rerum usu & commercio, deque conuentionibus & pactis cognoscere. In tantumque honoris culmen ædilitas prouecta fuit, vt vrbe peste laborante, maiestatem consularis imperii ad ædiles decidisse, Titus Liuius autor sit, ac iam bonis temporibus ab optimis quibusque splendor ædilitatis quæsitus fuerit. Nam & duo Crassi, & Quintus Mutius, & Publius Lentulus, & Scæurus, summis honoribus functi, ædilitatem magnificentissimè gessere, illamque magni muneris loco exequuti fuere. Paulus quoque Æmylius quum duodecim magnis competitoribus in petitione ædilitatis prælatus fuerit, pro summo honore duxit. Sunt tamen exempla illorum, qui repulsam in petitione ædilitatis perpassi, mox consulatus, præturæ & summos honores metuere, inter quos C. Marius, qui in duabus ædilitatis petitionibus, curulis scilicet & plebeis, vna de his repulsam tulit, septies deinde consul fieri metuit. Scipio vero Æmylianus: cum candidatus ædilitatis in campum descenderet, ab vniuerso populo fructum vberrium cepit: nam pro ædili, omnium suffragatione consul factus est. L. Lucullus cum ante adultam fratris ætatem, magistratus petere noller, tantum gratia & fauore valuit, vt absens vnâ cum fratre ædilis relatus fuerit. Vespasianus vero candidatus ædilitatis, quinquies repulsam passus, demum ad imperium fuit euectus. Et quanuis ædilitas per se proprium munus foret, sæpe tamen magistratos

equitum

equitum & tribus plebis simul cum magisterio & tribuna-^{alio munere}
 tu ædilitatem gessisse comperimus. Cn. Flavius Appii ^{conuinctum}
 cæci scribam, cum tribunatu plebis ædilitatem, & T. Sem-
 pronium, magisterium equitum vnà cum ædilitate habu-
 isse constat, tamen si duos magistratus, præsertim curules,
 simul gerere, antea interdictum fuerit. Munera etiam ma-
 gnificentissima & ludos apparatusissimos, ad conciliandum ^{Ludi per æ-}
 populi fauorem, per ædiles plebis aut curules, nunc Roma-^{diles editi.}
 nos, nunc plebeios, nonnunquam scenicos, publica vel pri-
 uata impensa, aut ex multatitia pecunia curari & instau-
 xari, plerunque adnotauimus: in quibus venationes belua-
 rum, quæque mira spectantur & insolita sunt, nonnun-
 quam gladiatorum paria qui diglediarentur, spectaculis
 exhibuere: quæ munera cum magnificentissimè per ædi-
 les edita fuissent, gradus ad amplissimos honores magistra-
 tusque fecere. Illud memoriæ datum est, eos qui scri-
 ptum facerent, ad ædilitatem admitti nequissè. Propte-
 rea Flavius scriba, quia scriptum fecerat, nisi iurasset se
 scriptum non facturum, ad ædilitatem admissus non fuit.
 Quodque ædiles, sicut tribuni plebis, sacrosancti ali-
 quando habiti sunt: quod licet veteri constet exemplo, lex-
 que à Valerio consule post decemuiros lata, tam tribunos
 quàm ædiles, iudices atque decemuiros inuiolatos sanxis-
 set: tamen quia ædiles curules neque prehensionem, nec
 uocationem habere, nec lictore uti, eosque à priuato ad ma-
 ius tribunal prehendi ducique à magistratibus nouimus,
 propterea ædilem non esse sacrosanctum opinati sunt:
 quod Domitianus Cæsar facto declarauit, qui tribuno ple-
 bis autor fuit, ædilem repetundarum accusandi, iudices
 que in eum à senatu petendi. Qui quidem ædiles non
 Romæ tantum, sed in oppidis & vicis ignobilibus sæpe
 fuere magistratus, qui de mensuris & rebus minimis iura
 dabant. Hoc quoque notatum est, posse ædiles exha-
 usto atque inopi ærario nouum vectigal constituere, quo
 Reipub. oneribus consulatur. Quodque sicut tribunos
 plebis ad tribunatum, ita ædiles siue curules seu plebei-
 os, qui patrem haberent superstitem, ad ædilitatem ^{Vectigalia}
 minimè admitti posse, exemplis maximè probatum ^{per ædiles cõ-}
 est. ^{stituta.}

GENIALIVM DIERV M

*Iudicium ignavi iudicis super controuersio iure perperam
indicantis, haustum aquæ per fundum alienum
non deberi.*

CAPVT V.

SUPER controuersio iure in foro Romano, me presente
apud ignauum iudicem qui præsidebat, dum quotidiana
patrocinia præstarem, aspera & vehemens quæstio agi-
tari coepta est. Petebatur enim à testatoris filio, cui haustus
aquæ in fundo quem alteri legauerat testamento, exceptus
fuerat, isq; fons immodicis caloribus postea exaruerat, de-
inde tribus post annis denuò emergerat, ex testatoris vo-
luntate se ad illius haustum per fundum legatum admitti.
Cui contrà stabat fundi dominus, & desita aqua, seruitutem
se nullam debere aiebat. Quippe cum aqua, cuius haustus
testamento exceptus fuerat, fonte arefacto, esse desierit,
cessare etiam seruitutem, quæ propterea debebatur, dicen-
dum erat: & ubi haustus aquæ ex nouo fonte illi forsan debe-
retur, ius tamen eundi per fundum suum, se inuito, illi non
esse: pluraq; in hanc sententiam adduxerat, quibus non dis-
simulanter quæstioni responderè videbatur. Contrà verò
testatoris filius, relicta à parte seruitute, & haustus aquæ sibi
legato, etiam aditum ad aquam, qui null. bi nisi per fundum
patere poterat, reliquum dicebat: cum nullus aquæ usus fo-
ret, nisi haurire liceret, neq; posse hauriri, nisi per fundum
aditus esset. Quod si fieret secus, profectò cum sibi aliunde
haurire non daretur, ipse legato præter testatoris volunta-
tem frustratus foret: quod est pudendum dicere. Rursus ta-
meti aqua desita fuisset, seu æstu vehemēti, seu quouis mō-
do arefacta, ea postea renata, ius pristinum sibi deberi asse-
rebat: nam quandiu è fonte manaret, ius hauriendi sibi in-
regrum esse dicendum erat. Cumque immodicis iurgiiis
desuper obstreperent, & turpibus vocibus inuicem confi-
ctarentur, iudex qui assidebat leuerus & vehemens, ambo-
rum audito postulatu: pauca interfatus, quæ sicut an aqua ex
fonte arefacto penitus fluere desisset, & quum triennio a-
quam ex fonte manare desisset (quippe quum tenuis, non
perennis foret) illamque denuò scarurisse, tabulis & testi-
bus planum fecissent, deque hoc nulla controuersia fo-
ret: hoc asseuerato, parumper subdubitare visus, paulò
post

pōt eo inclinavit sententia, ut eundi per fundum alie-
 num, & aquam desitam rursus hauriendi, testatoris filio
 ius non esse, sibi liquere iniquissimo decreto pronūciaret.
 Quā iniuria decreti cum vehementer ille offensus recla-
 masset, & propterea me adiūisset, peteretque ut sibi in cau-
 sa adesset, utque suas partes propugnationemque mea
 cura patrocinioque susceperem: quāvis ego à iudice, ut
 bona cum venia dicere mihi, quo iure, qua lege aut exem-
 plo, isti cui servitus testamento relicta fuerat ius non esse
 hauriendi ex fonte renato declarasset. Siquidem si haustus
 aquæ testamento legatus erat, iter quoque ad haustum ex
 æquo & bono relictum videri debet: cum nisi haurire lice-
 ret, nihil præstaret commodi legatum, nihil opis, idque
 tam Paulum & Marcellum, quam Nerarium & Vlpianum
 de servitutibus sentire asseveravi. *l. item. S. r. ff. de ser. rust.*
 Quinetiam de tum- *de ser. rust.*
 ptibus funerum idem Vlpianus censuit: Si in fundo à me *pra. l. si ven-*
 vendito sepulchrum mihi excepero, iter quoque ad sepul- *dit. ff. de*
 chrū exceptum videri, cum subsequens antecedens sup- *relog. &*
 ponat. Neque repugnat, quod arescente fonte, desita ser- *sump. fun. l.*
 vitus videbatur, quia satis habet rationis explicatæ, quod *& Atilici-*
 mox fonte renato ius idem mihi deberi ius potest intel- *rus. ff. de*
 ligere, idque Iabolenum & Paulum de servitutibus etiam *servit. rust.*
 censuisse. Quinetiam Atilicinus consultissimus vir super *praed.*
 hac controuersia Cæsarem Statilio Severo in hanc senten-
 tiam rescripsisse dicit. Idque cum lege & iure affirmare
 contenderem, peteremque ut more institutoque maio-
 rum, si quid iudicando deliquisset, caveret ne magno saltē
 afficeretur incommodis qui in meam fidem clientelam-
 que venerat: Iudex ad me conuersus grauitè credo ferens
 se frequenti auditorio interpellatum, stomachabundus &
 vultu fere minaci, Semel, inquit, desita aqua, postquam
 fons exaruit, ius illam hauriendi pariter desitum videri.
 Quippe cum aqua nulla sit, quæ debeat, servitutem ex-
 tinctam amplius non reuocari respondit. Cumque ego
 contradicerem, horum autoritatibus nixus pluraque in
 meam sententiam adducerem, præsertim cum nemo tam
 indoctus, ignarusque rerum foret, vel qui primis (ut aiunt)
 libris iura degustarit, qui restituta re in statum priorem, id-
 dem ius quod antea fuerat re integra, incolume esse nega-
 ret: ipse autem egregius nebulo cum in eandem sententiā

GENIALIVM DIERV

irer, illamque nullo argumento, nec iudiciali deceptione, vt modesti iudices solent, dilueret vel firmaret, siquid probandum aut refellendum esset, sed prope ad extremam insaniam vecorse exanderet: ego qui probe noram spiritum eius, ne insectatione & conuiciis agerem, dicendi paulam feci, satiusque duxi clienti salutari consilio prodesse, quam rationibus non proficientibus cum homine illiberali & clamoso nequicquam disceptare: clientique vt ad maius tribunal prouocaret, persuasi: profuitque prouocasse. Nanque haud multo post discussio negotio lege & iure, inducto iudicis decreto, probabili, & recto iudicio pro testatoris filio lis data est. Verbera vero Caesaris ad Statilium Severum ex eius epistola hæc fuere: *Succurrendum his putavi: itaque quod ius habuerunt tunc, cum primum ea aqua peruenire ad eos non potuit, id eis restitui placet.*

Quanta seueritate à Romanis contra licentiam magistratuum. & quoties occursum sit.

CAPVT VI.

QUANTA disciplina cauerint Romani, ne qui magistratus gererent, nimia, licetia abuterentur, illud documento est, quod pluribus legibus, plebiscitis & senatusconsultis præscripti fines magistratuum, & potestas coarctata fuit, præcipue cauendo, ne imperiosa illorum licentia extra gyrum rationis excederet. P. Valerius, is qui cum L. Bruto post reges exactos consul factus est, ad terrorem incrementis audacia legem promulgauit, qua cauebatur, vt à quocunque magistratu ad populum prouocandi cuius, potestas foret: scilicet existimans maioris imperii aduocatione, nimiam magistratuum licentiam coarctari. tametsi regum temporibus, prouocationem à regibus fuisse ad populum, idque pontificalibus libris caueri, multi contendunt: quam legem à Muræna consule, quo tempore Sora & Alba coloniz deductæ sunt, iterum latam comperio. Postea exacto decemuirorum imperio pop. Ro. vt licentiæ temeritatique obuiam iret, præter auxilium tribunitiū, non uā sanciendo legem, constituit, ne quis vllum magistratum sublata intercessione crearet: qui creasset, eum ius fasque esse occidi. Quod mox Duillius consul alia constitutione innouauit, vt qui magistratum sublata prouocatione creasset,

P. Valerius
lex.

Duillius con-
stitutio.

set, tergo & capite lueret. Lapsis inde temporibus cum opes plurimorum praualerent, humilioresque à ditioribus assidue premerentur, hisque superbe auareque imperitarerent, iterum Valeria lex tanquam vnicum præsidium libertatis ante primum punicum bellum lata fuit: qua inter cætera eum qui prouocasset à quoniam magistratu, virgis cædi, & securi percussus veruit: pœnam tamen si secus fecisset, non adiecit, nisi improbe factum videri. Cumque adhuc non satis innocentia consultum foret, & plebis libertas opprimeretur, magis sæpiusque hoc malum increbesceret, inita tandem ratio est, qua salubriter tenuioribus consul-

Valeria lex.

tum foret. Siquidem M. Valerius consul legem de prouocatione ad populum, ab eadem familia sæpius latam, tanquam patronam & vindicem libertatis, tertio promulgauit, grauissimisque pœnis affectit eum, qui spreto more patrio, ad maius tribunal prouocare inhiheret, in tantum, ut etiam de vi & maiestate damnatis, ius prouocandi ad populum dederit. Tamen post decursa secula, Caligula, ne longo circuitu ducerentur lites, nimis prouocationes, inhibuerit. Sed quamuis tot legibus aduocatio maioris potestatis, quæ ab iniuria tenuiores vendicaret, permissa foret: nondum tamen satis petulantia & effrænata licentia prouisum erat, nisi cauere, ne sæpius eadem imperia gerendo, nimis aliquorum potentia insolesceret. Ideo Q. Martius censor legem tulit ad populum, ne quis eundem honorem bis ambiret. Et deinde F. Maximus aliam recitari iussit, quo etiam plebiscito cauebatur, ne intra annos decem eandem potestatem gerere liceret. L. deinde Sylla, aliquem prius prætorem quam quæstorem fieri, aut consulem quam prætorem, edita lege vetuit: eundemque nisi decursu decenni spatii, bis vni magistratui præesse, graui pœna interdixit: arbitratus frequens honorum vicissitudinis, nimia potestatis esse, & potentia non ferenda. Quod haud multo post noua constitutione innovatum fuit: cautumque, ne cui intra vigesimum annum, muneris publici administratio daretur. Et cum licentia præsidum in edendis spectaculis, multo prouincialibus damno & incommodo foret, quotidieque nouis collationibus exaurirentur: Nero vetuit, ne gladiatorum munus, aut ferarum spectaculum præsidibus in prouinciis ederent. Quo etiam

M. Valerii lex de prouocatione ad populum.

Prouocationes inhibita.

Q. Martii lex.

Fab. Max. lex.

L. Sylla lex.

Ætas muneris publici obseundi.

Neronis statutum.

GENIALIVM DIERV

*Mulcta ini-
qua pronon-
cationis.
Plebiscita
diuersa.*

*Magistratu
& imperio
deiecti.*

*C. Gracchi
plebiscitum.*

*Annaria
lex.*

*Ratio admi-
nistrati mu-
neris.*

etiam tempore statutum est, vt qui perperam ad princi-
pem vel senatum prouocasset, pecuniam pœnæ nomine in
ararium ferre, & mulctam exoluere cogeretur. Pluraque
extant plebiscita, quibus ne duos magistratus, præsertim
curules, vno anno habere: neve plebeium magistratum
patricio gerere liceret, cauebatur. Quinetiam pro ma-
gistratu aliquid gerere inhibitum erat, nisi prius sacramen-
to adactus fuisset: quod ideo cautum ferunt, ne spe & cu-
piditate improba, imperia & honores assumerent. Iura-
bant enim apud consulem vel senatum solenne iururan-
dum per deos, postea vt in acta principum iurarent. Cæsa-
rum temporibus seruatum est. Neque enim plus quinque
dies, nisi qui iurasset in legem, imperium gerere licebat.
Siqui tamen in magistratu auare, superbe & insolenter se
gessissent: ipsos ante tempus finiti honoris imperio desti-
tere, & de gradu deici iubebant. Primusque cui abroga-
rum imperium fuerit, Tarquinius Superbus proditus est,
qui propter insolentiam regno pulsus fuit. Postea exactis
regibus Sergium & Virginium tribunos consulares, quod
male ad Veios pugnaissent, & Cn. Manlium, & Seruili-
um Cepionem proconsules, quod ipsorum temeritate clades
ingens accepta fuisset, & à Cimbris cæsi, & castris exuri es-
sent: aliosque ignauia insimulatos, abrogato imperio, an-
te tempus finiti honoris, senatus magistratu abire & insi-
gnia imperii dimittere coegit. Quod & C. Gracchus
alio plebiscito confirmauit cauens, vt si cui ante tempus
propter indignitatem imperium esset abrogatum, is alte-
rius adeundo honoris facultatem non haberet: neve maxi-
ma imperia diurna essent, quod vnum officere libertati co-
gnitum est. Magistratus & honores geri vltra annum an-
naria lege prohibetur. Iulius vero Cæsar lege sanxit, ne
prætoriarum prouinciæ vltra annum, neve consulares plus
biennio obtinerentur. Tiberius collatos semel honores
non facile ademit, cum saturos & opulentos præfides mi-
nus noxios prouincialibus duceret. Neve finito magi-
stratu, is qui prouinciæ præfuisse, impune insultasse
gauderet, triginta diebus lege Cornelia successorem ex-
pectare & ex prouincia reuersus, rationem administrati
muneris lege Iulia reddere cogeatur. Ideo plures con-
sules prætoresque sanctos honoribus, quod mente im-
proba,

proba, avarè &c.
tos & ararios fi-
cauebatur, v-
logi teneretur
accessisset, rati-
res obnoxios le-
eligi conueni-
stratus populo
qui rationibus
bus, ne in sole-
vnum interd-
arbitrati. The-
mo accederet
set, Bithynis,
nequiret: qu-
duobus & vi-
ret.

*Perum ho-
constat. Lan-
minoribus qu-
nequeer*

*Quod si se-
successori tr-
retineret, is
gebatur. C-
vltra præscri-
capite lueba-
dum patriæ
præfinitum
tradi disse,
testis in elad-
tanto progr-
tis acquiritur
sibus quoque
rator aut di-
set, sed do si
Romani ve-
amississent
nia & exili-
Publicola*

proba, auarè & crudeliter in prouincia se gessissent, damnatos & ærarios factos inuenimus. Apud Græcos verò lege cauebatur, vt qui gesti muneris rationem non redderet, alogii teneretur, Apud Athenienses quisquis ad rempublicam accessisset, rationibus ita obnoxius erat, vt etiam sacerdotes obnoxios lex iuberet, apud quos computator publicè eligi consuevit, qui redditus ciuitatis per singulos magistratus populo resignaret: neminemque coronari licebat, qui rationibus reddendis obnoxius foret. Carthaginensibus, ne insolescerent magistratus, toto imperii tempore vinum interdicebatur, ita abstemios moderatiores fore arbitrati. Thebanis lex data est, vt ad munera publica ne accederet, nisi qui annis decem à mercimoniis destitisset, Bithynis, vt minor annis triginta, ad honores admitti nequiret: quod tamen Augustus ita præfiniuit, vt ab annis duobus & viginti admoueri iuuenes ad munera iuberet.

Verum hodie id temporis ad xxxv. annum coarctatum esse constat l. an remp. ff. de mun. & honor. l. sextumdecimum. u. de minoribus quoque. ff. de vaca. & exe. mune. & l. non tantum & neque enim. ff. de decurion.

Quod si forte finito magistratu quispiam prouinciā successorī tradere negaret, vel ultra iustum tempus fasces retineret, is velut maiestatis reus in principem & rempublicam agebatur. Cui simile apud Thebanos accepimus: nam qui ultra præscriptum honores gesserat, conspirationis reus capite luebat. Fertur tamen Epaminundas Thebanus, dum patriæ consultum vult, præturæ quam gerebat, ultra præfinitum tempus præfuisse, nec successorī exercitum tradidisse, quo tempore Lacedæmonios graui bello & interstinis cladibus affecit: ne si honore decederet, Thebani tanto progressu rerum frustrarentur. Cuius rei causa capitibus acquisitus, omnium votis absolutus fuit. Carthaginensibus quoque tam leuē viguit disciplina, vt si quis imperator aut dux prauo consilio, licet scilicet euentu pugnasset, scdō supplicio in crucem elatus, morte pœnas daret. Romani verò duces, qui temeritate vel inscitia exercitus amisissent, aut fugæ & pauoris insimulati essent, pecunia & exilio sæpè mulctati sunt. Lege quoque à Valerio Publicola primū lāta cautum fuit, vt qui imperium magistratus

Graci.

Alogii rei.

Athenienses.

Magistratus

fungentes a-

pud Cart.

vino absti-

nebant.

Ætas fun-

gendi magi-

stratu apud

Thebanos &

Bithynos.

Qui finito

magistratu

prouincia

abire nolles

Thebani.

Carth. seu

ra disciplina

Roman du-

ces mulctat

ob exercitiū

temerè am-

sum.

Valerii Pu-

blicola lex.

GENIALIVM DIERVM

magistratumve à populo non accepisset, capite plecteretur : quod ab Atheniensibus seruatum est, quibus nulli erant magistratus, nisi sortitione publica & suffragiis populi creati. Tanta videlicet cura tantaque sollicitudine maiores nostri contra insolentiam magistratum, præsidia legum inuenere.

Qui ordo in disponendū aciebus, & qua norma militia apud Romanos olim seruari solita fuerit, & qua apud exteros.

CAPVT VII.

MILITUM ordines in Romanis castris plures fuisse, exque diuersis formis instrui acies consueffe, & firmari subsidiis, sæpe notatum est. Species vero militum à principio ita distinctæ fuere, vt aut inter hastatos, & leuis armaturæ milites, aut in principibus, vel inter triarios essent. Et licet de instruendis disponendisq; aciebus certa lex tradi nequiret, quia ex monte, flumine, vel locorum situ facile vel impedito, aut ex subiecta planicie, & natura regionis perlustrata oculis, prouidens diligenq; dux, exploratō & præuisō acies dirigere, & copias ad mouere debet: & nunc directā, nunc cuneatā, vel trigonā, aut hemicyclā, modō latē fusa, & protenta acie, nunc quadrato agmine, quod frequens apud Persas & Scylos fuit, in hostes vadere, aut hostium vim excipere: nunc frontem vel cuneum, nunc subsidia, orbem globum, forfices, serras, turres, atque alas facere: ita vt terrarum situi sese accommodet, & qualitati insinuet: tamen ubi locus tempusque patitur, hæc acierum forma, & turmarum descriptio magnas sæpe acies fudit. Nam primi erant Hastati, qui hasta tantum gæsæque, & Pilani, qui pilo primos congressus excipiebant. Fuit autem pilum ligneo hastili, & ferro quadrato, oblongo & præacuto. Hi ergo quindecim manipuli erant expediti & delecti pediteres. Inter quos iaculatores, & leuis armaturæ milites, qui in prima fronte siti, dato signo in hostes incurrere, ac pilis missilibusque hostem ferire, deinde gladiis cominus congredi solebant: in quibus tyrones qui nuper militiæ adsciti erant, militabant, ab hisque primi erant congressus, & hostes laceffiti, assuerant. Mos ergo Romanus erat, instructo paratoque exercitu, quum congressu acie parant, deos primū consulere, mox auspicato

&

Species militum.

Prudēs dux ex occasione oblata acies dirigit.

Acetum & turmarum forma. Pilum.

Tyronum congressus. Mos Rom. aggrediendi conflictus.

& litato, ne ince
committerent
in Syria mos
ineunt, primo
fimo clamore
voce editus, ne
dubie satis anim
riam spondeba
cuiusque. Si y
esset, quod euen
bium præbeba
citandum, non
interebant. N
& congressio
ti clamore fin
lerabili clame
ac virtute: qu
sam dedit.
ritō imperiti
certaminis a
Quod quide
sus irruerent
taciturni esse
li & German
cum hoste co
barritum vo
prælia iniba
bantur: aut
vois sono
rent, capti
omen augu
etiam in v
matres fam
ut Dionys
decernend
ret. Amb
pulsantes,
sonantibus
Vbi & Tr

& litato, ne incertis auspiciis, & turbatis religionibus acies committerent, Solem venerari, & in hostes ducere, sicut in Syria mos erat: quumque classico signo dato pugnam ineunt, primo occurfu ad ardorem excitandum, ardentissimo clamore concurrere, & signa inferre. qui si consona voce editus, neque impar, varius vel dissonus foret, haud dubie satis animorum ad certamen esse, & futuram victoriam spondebat: namque is erat index voluntatis & animi cuiusque. Si vero excitatior crebriorque ab hoste sublatuisset, quod euentus praelii calurus foret, indicium haud dubium praebebant: in qua quidem re ad ardorem animi excitandum, non solum acies, sed ipsa quoque signa militaria inferebant. Neque enim parui momenti fuit illa prima vis & congressio militaris, cum alacres & fiducia pleni, ardentissimi clamore simul in hostes ibant, & signa inferebant, intollerabili clamore, animorum vno impetu consentiente ac virtute: quae res magnarum victoriarum plerumque causam dedit. Quare à Iulio Caesare Pompeius haud immerito imperitiae arguitur, quod in pugna Pharsalica milites certaminis avidos, impetum excipere, non inferre iussit. Quod quidem Cyri consilium fuit, ut si hostes tumultuosius irruerent: taciti milites impetum exciperent: si autem taciturni essent, clamore & strepitu acies inuaderent. Galli & Germani, quibus inconsulta ira & furor est, si quando cum hoste congredi parant, dissono & truci cantu, quem barritum vocant, cum ululatu & tripudiis scuta quatientes praelia inibant, ex quo futurae pugnae fortunam augurabantur: aut patrio more, nudis corporibus, horrendoque vocis sono: nonnunquam ut auspiciu pugnae sumerent, captiuum cum suo milite committebant, unde belli omen augurati, in hostes ibant. Quibus Germanis hoc etiam in usu erat, non ante acies committere, quam per matres familias, quas plurimas educebant in castris (sicut Dionysius, qui armatas thyrifis mulieres habuit) antequam decernendum esset, sortibus & vaticinio praedictum foret. Ambrones non cursu furioso, sed in cessu tardo armati pulsantes, rhythmis cum gressu & pulsu armatorum consonantibus, suum nomen exprimentes. in hostes ducunt, ubi & Treuiri virorum cantu, & foeminarum ululatu, viri.

Clamor con-
sonus.

Pompeium &
Iul. Caes. im-
peritia accu-
satus.
Cyri consi-
lium.
Galli &
Germani.
Barritus.

Bellionem.
Germano-
rum.

Ambrones.

Ubi & Tre-

terro-

GENIALIVM DIÆRV

Æthiopes. terrorem faciunt, & voce obdunt. *Æthiopes*, cum cecinit bellicum, clamoribus dissonis tumultuantur, & sui moris tripudiis exultant, *Syria* autem in primo congressu Solem venerati immodicis vocibus exultantes, cursu quàm citatissimo acies subeunt, & in hostes irruunt, ita vano metu deturbari & ludificari hostem opinati. *Athenienses* & *Lacedæmonii* pæana canentes & hymnos Joui, congrédi solent: quod frequens apud Græcos fuisse notatum est. Fuitque Spartanorum mos, ut ante hostium congressum Amori sacra faciant, utque reges Lacedæmonici antequam signa inferant, Musis immolent, Clementiæque & Amicitia, non Marti: satius ducentes, pacatione hostium animos & pace incruenta conciliare, quàm prælii subire aleam, & multa hostium cæde victoria potiri. *Cyrus* autem, ne hostium effensis clamoribus milites percussis trepidarent, hymnum Polluci & Castori canere iussit, quo concentu effecit, ne improvisae formidine caperentur. Post hastatos sequebantur principes, qui viribus & ætate fortiores, in quindecim pariter distincti manipulos, scuto & insignibus armis, sub ipsis signis militabant: qui non continenter iuncti erant, sed modicis spatiis discreti, quasi in subsidiis positi: ut si hastati commissio prælio ab hostibus deturbati retro cederent, ad principes & grauioris militiæ viros receptus tutus foret: hi quæ cum ad hostium subitos conatus præsto essent, obnoxii vrgentesque integris viribus fessos adorirentur, & impressionem facerent. Post principes verò triarii pluribus vexillis ordines ducebant. Erant enim veterani milites, magnæ & expertæ virtutis, qui stabili genere pugnae assueti, scuta & hastas tenentes humi fixas, genu dextro innixi, prælii euentum & Imperatoris nutum expectabant ad inuadendum: qui modico etiam interuallo seiuncti à principibus considebant. Iisque ordinibus, cum prociñctæ acies starent, si à principibus haud feliciter pugnatum esset, nec ad arcendam vim satis roboris aut virum foret, ut victi percussis, & consternati cederent, perditis properebus, & desperata salutè, sed ad triarios per interualla ordinum sensim referebant. At tunc exurgentes triarii in quibus omnibus belli moles, quodque virium erat, esse putabatur, (namque his vincere

cere aut mori d
bus firmata ac
nibus, ita vt
claudebant:
vt derumpi ei
tamen, vt in
da acies primæ
que haud abstin
mi in prælio, q
sent, in secund
derent ad prim
gredi ad pugna
posset. Ger
cuneis acies in
insuperabiles e
Scythæ, Thrac
geret aciem, f
to agmine.
cunque parte
bis fronti acie
militibus ter
eum in cornu
se ad frontem
verterent se si
quoque quadr
dimidium ante
Thessali rhon
circum agitur,
runt Tribalo
langes, & quic
bellibus, secun
viribus, tertiam
in fugam conu
puli cum ante
post ea discipli
struebant. App
erant primi cu
Atheniensibus
cies decernit
hostes irruat.

cere aut mori decretum erat) conferti pluribus ordinibus firmata acie, tanquam vallo muniri, strictis mucronibus, ita ut vii viro, armis arma coniuncta forent, vias clauderent: ita magno praesidio firmati in hostes ibant. ut derumpi ei acies non posset. Neque enim longum certamen, ut increfcens vis diutius durare posset, nisi secunda acies prima, & integri fessis succederent. *Cyri acies instructio.* Cyrus quoque haud ab simili exemplo ita aciem instruxit, ut qui primi in praelio, quique primarum centuriarum milites essent, in secundis pugnarent ultimi t deinde ultimi succederent ad primos, ita acie instructa, ut seruatō ordine progredi ad pugnam, & cum opus foret, pedem retro ferre possent. Germani verō per familias & propinquitates cuneis acies instruebant, Sarmatae per turmas, quibus insuperabiles erant: pedestri verō pugna nihil ignauius. Scythae, Thraeces & Macedones cuneo, qui mediamurgeret aciem, frequenter vsi sunt. Persae & Sculi, quadrato agmine. Celtiberi tantum cuneo valebant, ut quacunque parte decurrerent, irruptionem facerent. Galli bisfronti acie pugnabant, cuius vsus talis erat, ut nullam militibus terga dandi spem ostenderet. Lacedaemoni cum in cornu incedunt, turma in postremis sequitur, quae se ad frontem & in latus flectere queat, & cum opus foret, verterent se singuli ordines, & depugnarent. Agesilaus quoque quadrato agmine exercitum saepe duxit, ita ut dimidium ante, dimidium verō post exercitum haberet: Thessali rhombi figuram primi inuenere, quod facile circum agitur, cuius ope adiuti, hostibus praualuere. Ferunt Tribalos populos omnem aciem in quatuor phalanges, & quicquid est copiarum diuidere: primam ex imbellibus, secundam ex optimis, qui robore praestabant & viribus, tertiam ex equitibus, quartam ex mulieribus, quae in fugam conuersos, conuiciis incescerent. Latini verō populi cum antea Phalanges similes Macedonicis facerent, post ea disciplina Romana edocti manipulatim acies instruebant. Apud Spartanos in expeditionib. obeūdis reges erant primi cum cohortibus suis, in recessu verō postremi. Atheniensibus lege cautum erat, ut polemarchus cum acies decernitur, dextrum semper latus teneat, indeque in hostes irruat. Thebani cum ad Leuctram sinistro cornu

Germanorum acies.

Sarmatae.

Scythae.

Thraeces.

Macedones.

Persae.

Sculi.

Celtiberi.

Galli.

Lacedaemonii.

Agesilaus.

Thessali.

Rhombus.

Tribali.

Latini.

Spartani.

Atheniensium lex.

Thebani.

Lace

GENIALIVM DIERV

Lacedaemoniorum & Atheniensium consuetum.

Princeps.

Psammetichus.

Romani.

Darius.

Sortitio de loco.

Ubi antesignani viscerent.

Lacedaemonios fugassent & victoria potiti essent, omnibus praeliis obseruauerunt, vt sinistro cornu principatum darent. Eratque inter Lacedaemonios & Athenienses conuentum, vt si arma contra eosdem hostes ferrent, Athenienses sinistrum, Lacedaemonii dextrum in acie tenerent locum, tametsi in pugna aduersus Mardonium Athenienses dextrum cornu contra Persas. Lacedaemonii sinistrum contra Bæorios & Thessalos tenuere. Cumque aduersus Mardonium & Medos Athenienses & Tegeates super instruendis aciebus dissiderent, dextrum cornu, vsurpantibus Atheniensibus: Aristidis autoritate effectum est, ne intempestiue contenderent, quamcunque partem in acie dedissent, se viriliter operam navaturū professus. Cui non absimile est, quod cum Themistocles cum Eurybiade Lacedaemoniorum duce contra Xerxem classem duceret, & de ducatu orta contentio esset, facile cessit, asserens intempestiuam contentionem e sua republica non esse eum videri principem, qui meliorem operam nauasset. Apud Lacedaemonios vero milites ex Scyro insula, cum sinistrum sibi locum delegissent in acie, semper obseruauerunt, vt deinceps sinistrum cornu tenerent. Ferturque Psammetichus Aegypti rex cum pugnaturus contra Affirios, ignominiae loco Aegyptios in sinistra mercenarios vero & externos in dextra phalangis locauisset, exercitus alienatione & dissidium passus fuisse. More tamen Romano antiquiori duci dextrum cornu dari consuevit: sinistrum vero, quia minus curae & sollicitudinis habet, iuniori & minus assueto, quamuis sinistro nonnumquam summos duces attributos inueniamus. Tullus enim Hostilius aduersus Fidenates pugnaturus, sinistrum sibi desumpsit cornu, dextrum vero Metio dedit. Darius quoque ad Arbelam cum sibi sinistrum tuendum sumeret, Mazeo dextrum assignauit. Si tamen inter duces loco non conueniret, plerumque de ordine agminis quem tenerent, inuicē fortiebantur. Cumque signa militaria in media locarentur acie, ita vt pro signis antesignani, post signa alia pugnaret acies quoties hostium imperu antesignani viscerent, ne nudarentur pugnatoribus signa, collato statim gradu ex secunda prima fiebat acies, ita vt a suo quisque manipulo vel cohorte pugnans non recederet, qui omnes

mnes ita docti instructique erant, ut ad 'norum momentis
 intenti, ad illius imperium, se in turmas colligere, rursus di-
 uidere possent, obistere, circuire, mutare pugnam, modo
 à fronte, nunc à cornibus occurrere, sequi signa, ordines
 seruare, consistere, & locum non deserere, tã facile scirët,
 signo dato expediti & dicto velocius mandatis parerent.
 Erant enim ita instructæ acies, ut faciles partienti, faciles
 iungenti forent: talisque disciplina, ut etiam in conflictu
 belli, & dum præliatur, milcs in sua legione, cohorte vel
 manipulo maneret, ab eaque pugnans non recederet. Hoc
 quoque proditum est, quod quoties grauis armatura ho-
 stem fugasset, ne turmæ equitum cursu & fuga insequen-
 do dissiparentur, signaque & ordines reliquerent: leuem
 armaturam, funditores, sagittariosque, qui hostes longius
 agerent, & trepidantes opprimerent, emittebant. Quod
 longè secus apud Lacedæmonis fuisse tradunt. Quippe *Lacedæmo-*
 in pugna acerrimi existunt, diuque & fortiter præliantur, *minii hostes*
 dum hostem in fugam vertant, quib. fugiais, effusos in se *fugientes nō*
 qui nesciunt. Cum enim hostem dare terga coegissent, *insequeban-*
 continuò redibant in ordines. Neq; enim videbatur deco-
 rum satis, in fugientem hostem & agmen consternatum
 inferre signa, & in terga dantes, ius victoris exercere. Quo
 tiesque ad vltimum laboris & periculi ventum erat, ut lo-
 lutis ordinib. vagè dissipati milites, forent in summa de-
 speratione & diffidentia, rem in asperis præliis sæpè in *extremo*
 tentatâ. felici euentu multi magno studio exequuti sunt, *periculo.*
 ut dissipati milites ad suos mox ordines redirent: deinde
 coacto agmine, omnes vno impetu impressionem face-
 rent, & vtrò in hostes irruerent, magnoque ardore ani-
 morum pugnam reputarent, id quod apud Germanos fre-
 quens fuit, ut cedere loco, & rursus instare pro consilio *Germani.*
 haberent, vel ut equites dimissis equis ad proximos eua-
 derent. immiscentes se peditibus, dum fluctuatur acies,
 hosti obuiam irent: idè ut spe fugæ erepta, æquato o-
 mnium periculo, pedestri prælio acius insisterent: vel ut
 in hostes acius incurrerent, detractis frænis, cum effu-
 sum cursum temperare nequirent, equos concitatos age-
 rent, & impressione facta, vi viam facerent, sparsosque &
 incompósitos adorirentur. Nonnunquam ut vexillo si-
 gniferis adempto, & in hostium agmen, aut intra vallum

GENIALIVM DIERV

Cimbri.

*Romanorum
cuneus
phalanx.*

Transfuga.

*Fugientes ex
prælio.*

*Petitio ut
defuncti se-
pelirentur.*

*Deditionis
signa apud
diversas
gentes.*

inieto, quo acius subirent, instando, atque vrgendo, ne illo potiretur hostis, maiori impressione dimicantes, ita iruerent, ut lapsam plerunque aciem reparant. Apud Cim-bros in more fuit, ne fuga signa & ordines dissiparent, turmas & robor legionum longis catenis inuicem cōnectere, & per balteos milites colligare, ut ita nexi firmius propugnarent. In quo traditur operæ pretium, quod cum Lacedæmonii contra Tegeates dimicarent, & de victoria confisi, vincula secum ferrent, quibus illos victos ducerēt: postea victi & fugati à Tegeatibus, eisdem vinculis nexi & captiui ducti sunt. Romanis frequens vsus erat, cuneum facere & phalangem, ut inuicem scutis annexis, & supra capita elatis densâ latitudine succederet, vnaqueque conspiratione & cōsensu in orbem se colligerent, & impressio-nem facerent. Illud quoque salutare creditum est, transfu-gas detractis armis, nequid insidiarum simulata transitio-ne moliri possent, in postremam aciem inducere: nanquo illis credere non facile licet. Profuit quoque salubre con-silium, quod in magna consternatione, accisis rebus, & de-sperata salute, à Romanis sæpè factitatum nouimus, ut dis-positis equitum turmis ante munimenta, fugientes teme-rè ex prælio ad castra, milites pauidos & consternatos pro hoste haberent: illosque strictis gladiis inuaderent, ut non minus à tergo quàm à fronte infestas acies viderent. Hæc enim vltima desperatio nonnunquam militum animos inces-sit, ut inclinatas & turpi fuga profigaras acies plerun-que repararint: tantoque ardore pugnam legamus resti-tutam, ut milites ancipiti coacti metu, victoriam ex ho-stium manibus sæpè eriperint. Enit hoc quoque nota-tum, dum acies præliantur, & armis decernunt, petere ut defuncta corpora liceat sepelire, vel post prælium abire, concessum de victoria videri. Eos enim, qui vicerunt, precario aliquid ab hoste petere non decebat: sicut confes-sio cedentis, & detrectantis certamen, ubi hostes ad pug-nam elici nequeunt, pro victoria fuit. Apud Gallos & His-panos brachia & manus inermes tendere: apud Romanos capita scutis subdere, & arma tradere, deditionis signum erat: quare Pompeiani in pugna Pharsalica passis palmis salutem periere. Armis quoque dimissis, salutationem mo-re militari facere, magno sæpè præsidio exitit militi-bus

bus. Junctis velatisque manibus supplicare, aut cum infu-
lis & velamentis prodire, apud Græcos manus inermes da-
re, Indis cum pateris occurrere, & vina libare, aut ex Solis,
ara accensis facibus obviam prodire, in fidem venire & po-
testatem, signum fuit. Neque enim decebat illos qui passis
palmis in deditionem venissent, morte afficere, aut in eos
velut hostes insultare. Dextris autem exertis, & sublati-
manibus incedere, apud Græcos & Persas pacis signum
erat: sicut Assyriis & Massiliensibus cum infulis, Græcis
cum oleæ ramis aut lauro accedere, & Barbaris florescentes
capite corollas gestare. Ægyptiorum mos traditur, ut ve-
ste sumpta, & prælatis omnibus sacris, pacem deprecantur.
Gallorum, occurrere magistratus cum pueris & scæminis:
Apud Persas terram & aquam offerre, deditionis signum
erat. Quare Darii legaticum ab Atheniensibus magnificis
verbis terram & aquam peterent, ab eisdem alii in bara-
thrum, nonnulli in puteis præcipites acti sunt. Apud La-
cedæmonios scutis positis, manus excutere: in singula-
ri pugna vox, Herbam do, se victum fateri significat: sicut
olim bello capti, cum salutem peterent, in discrimine ex-
tremo salutem dicere cœperunt. Athletarum mos erat, ut
cum in certamine victi, digitum aut manum exerendo:
pacem peti ostenderent. Fuitque sententia Barsidæ Pelo-
ponnesii ducis, cum acies decernere parant, instructo
exercitu, lancearum frequentem motum & galearum, à qua
parte futura sit fuga, demonstrare. Esse quoque Romanæ
militiæ comperimus, ut equites in prælio duplici utantur
equo, ut vni fatigato, alter recens expeditusque succedat:
quoque sicut miles pedestris militiæ, arma & vallum, &
quoties opus foret, plus dimidiati mensis cibaria: ita equi-
tes præter arma & gladium, folliculis frumentum deferre
bunt. In nauali autem prælio constitutum est, ut milites nō
militari solum fungantur munere, sed velut classici remi-
gent, & per tabulata nautarum ministeria exequantur, ho-
stiumque tela excipiant, & scutis auertant. Hanc disci-
plinam militarem Lycurgus non omnibus significandam
censuit. Ideo lege cauit, ne contra eosdem sæpius mo-
uerent arma, ne iterum repugnando, diutino bello affue-
scere, & longa militia hostes, disciplinis erudiri contin-
geret, ideoque bellicosiores & effratiore forent.

*Dedentes se
interficere
nefas.*

Pacis signa.

Athleta.

*Barsidæ sen-
tentia.*

*Equites duos
equos habe-
bant.*

*Equites quoque
ferrent secū.
In nauali
prælio.*

GENIALIVM DIERV

Accusaturque Agesilaus, quod continuis bellis quib. Bæ-
otiam infestauit, Thebanos ociosos, & bellorum rudes ita
erudiuit disciplina & vsu armorum, vt sæpè ipse ab eisdem
in extremum vitæ discrimen cū toto exercitu lapsus fuerit.

*An sapientis vxor ducenda sit. & que ad propagandum sobo-
lem indulta commoda à Romanis fuerint.*

CAPVT VIII.

VERVS quæstio fuit, & prudentibus in vtramque
partem agitata, adhuc in quæstione est, an sapienti vx-
orem ducere expediat. Compater amicus meus, homo
perfactus multæque venustatis, & multi salis, cui in o-
mni sermone mira fuit vrbinitas, semperque venustè di-
cta, semperque opportunos iocos habebat: si quem in no-
stra Parthenope vxorem ducere audisset, cum grauibz
cōiitiis, perinde ac si in aliquod crimen prolapsus foret, in-
cesslere solebat, quod homo liber, & sui potens, in seruitu-
tem mancipari, & sub imperio vxorio seruilem in modum
excruciari non curasset: habens semper illud in ore Tha-
letis Milessi, qui iuuenis cur vxorem non duceret, interro-
gatus, quia in intempestium erat, respondit: irerum senex
cū ad coniugium vigeretur, rursus intempestium dixit:
hac ambage verborum, sapienti nunquam vxorem ducen-
dam fore demonstrans. Verum qui hæc perperenso iudi-
cio explorare vult, profectò in coniugiis multa inueniet
commoda vsui vitæ necessaria, sine quibus vix homini sa-
pienti cœlibem vitam ducere expediet. Si quidem nō par-
ua adiumenta ex hac societate homini vel inquieto & fati-
garo ad requiem forensium exercitationum, vel in secun-
da fortuna ad ampliorem fructum lætitiæ, quum habeat cū
qua congaudeat, parantur: præsertim si quis morat̃, & non
quotidiani damni, ac fœdis & pudendis vitiis nequissimā
fœmiam nactus fuerit. Nec minus quū studio & labore fo-
ris bona quæsiuerit, superesse domi qui ea diligentissimè
tueatur. haud mediocre præsidium vitæ putauerunt. Illud
quoq; non parui refert, habere in miseriis solatium, in peri-
culis adiumentum, sociamq; vitæ etiam in calamitate, quæ
te perinde ac se foueat & amplectatur. Adde mutua pigno-
ratori genialis iubolisq; quam sibi quisq; post futuram, &
bonorum participem cernit: ingenitamq; charitatem in fi-

*Thaletis' di-
ctum de du-
cenda vxore*

*Coniugii
commoda.*

lios, animosque confociatos : quæ ad ciuitatis & reipub.
 præsidium, nec minus ad propagationem nominis valent
 sempiternam. Quibus delinimentis adductus Socrates,
 nec Xanthippe quamuis morosa & iurgiosa: nec Pythago-
 ras, Crates & Aristoteles, alique sapientissimi viri, coniu-
 gio carere voluerunt. Quod legibus Lycurgus man- *Lycurgi less*
 dasse fertur : nam si qui in orbitare & solitudine cælibes *in cælibes.*
 vixissent, ea afficiebantur ignominia, vt à ludis arceren-
 tur, per hyemem verò forum nudi circuire cogerentur. *Sparta.*
 Spartz enim tam cælibi, quàm sero & malo marito legi-
 bus indicta pœna fuit : quæ iudicia cacogamia & opfiga-
 mia dicta. Cretenses vero felici instituto vsurparunt, vt è *Cretenses.*
 grege iuuenum deligerent forma conspicuos, quos ad vx-
 ores ducendas, propagandamq; sobolem vi & lege com-
 pellerent. Thuriarum lex erat, vt iuuenes primo ætatis flo-
 re ad ducendas vxores muneribus honoribusque inuita-
 rentur; qui vero ea defuncta alteram superduxisset, is inui-
 sus & execrabilis diis hominibusque, ab omni honoris adi-
 tu & magistratu arcebatur. Platonis verò legibus caue-
 tur, vt qui ad quintum & trigessimum annum mansisset cæ- *Platonis le-*
 lebs, nullo dignus honore, & omnium postremus habere- *ges.*
 tur: cuius rei causa, Romanos magistratus ad coniugium &
 prolem excitandam non solum pœnis coercere repugnan-
 tes, sed & præmiis inuitare iuuentutem sæpenumero vi-
 demus. Furius Camillus & Posthumius quum censuram *Calibes*
 agerent, his qui ad senectutem cælibes peruenissent, aut *multati.*
 viduarum nuptias, quarum viri bello ceciderant, detrecta-
 rent, multam pœnæ nomine in ærarium ferre iusserunt.
 Q. Metellus Numidicus censor, & postea diuus Iulius, *Lex de mar-*
 deinde Augustus, liberorum gignendorum & sobolis cau- *ritandis or-*
 sa legem de maritandis ordinibus tulere, eos ad progeni- *dinibus.*
 em propagandam præmiis & immunitatibus inuitantes:
 siquidem cui tres erant liberi, vacatio muneris; cui plures,
 libertas donabatur. Quod à Lacedæmoniis constitutum
 ferunt, vt trium liberorum parens, à custodia & excubiis;
 quatuor vero, ab omni onere immunis foret. Quinariam
 præturas, quæsturas & consulatus, honoresque & magistra-
 tus, Romani veteres, nisi parentibus plurium liberorum,
 comitiis dedere. Quare exemplis palam factum nouimus.
 plures candidatos, quum ad comitia & campum descende-

GENIALIVM DIERVM

re et scitis adoptionibus liberos sibi pessimo more ementitos fuisse. Quod postea senatusconsulto sublatum fuit, ne simulata filiorum adoptio veris parentibus fraudi esset, semperque mariti, & plurium liberorum parentes in omni negotio pauciores liberos habentibus, aut sine vxore degentibus, antelati fuerint. Persarum more, qui ingentia munera his, qui plures genuerant filios, proponere soliti sunt: quorum reges si quando Persidem adirent, singulis mulieribus ad sobolis inuitamenta singulos aureos dare consuevere, pręgnantibus verò duplices. Quō rex Ochus, quum esset sordida auaritia, ne quid elargiretur, adire recusauit. Mulieribusque quę trium liberorum matres forent, etiam viuo patre testari, & sine curatore de bonis disponere, negotiaque alia gerere permissum erat. Viroque decedente sine liberis, omnium bonorum hæres lege Romuli vxor erat: si verò cum liberis, æqualem bonorum partem cum liberis forebat. Utque non seuera & tristis, sed læta atque hilaris illarum pudicitia foret, vxoribus nec molere, nec coquere, aut alio seruilium munere fungi permiscere, nuptiaque pecuniarum & fortunarum viri, sacrorumque socias esse iussere. Illosque qui in vxorem aut liberos violentas manus intulissent; velut sanctissima deorum templa violassent, impios consceleratosque duxerunt. Veteres n. mulieres propter infirmitatem consilii, sub parentum tutela cognatorumque esse voluere, donec viro desponsata coniugali copula iungerentur: tunc enim à tutela libera, in virorum manu, non in seruitio erant. Ideò & mariti mores pro lege habere, atque his accommodare conuenit. Contra decet virum curare, ad cultum victumque ei ne quid desit: namque vxori malę tractationis contra virum lætio datur Cauendumque ne vxoris imperio maritus agatur: nam illum famosum despectumque paulò momento præcipitem ageret. Quare verbum Catonis talia exprobrantis in Romanos sæpe emanauit: Illos omnibus gentibus armis imperitare ipsis verò vxores. Fuitque ideò proditum in Assyria, Lunę templum apud Carras fuisse, in quo qui Lunę supplicaret, vxoris imperio subigi: qui verò Luno deo sacrum faceret, vxori dominari ferebatur. Quibus etiam mos à Semiramide traditus per diu mansit, vt viris vxores dominentur, Sauromatas etiam ferunt hoc habere præcipuum, vt viri

*Qui plures
haberent li-
beros, alijs
prælati.
Persa.*

Romuli lex.

*Vxores ser-
uilia mune-
ra obibant.*

*Qui in vxore
aut libe-
ros violentas
manus intu-
lissent.*

*Vxor erga
maritum,
& contrā.*

*Viri sub v-
xoris impe-
rio apud
quos.
Semiramis.
Sauromata.*

viri sub impe-
ptios, vt viro-
bus vxoribus
suo arbitrio
mē mulieribus
tis solæ præla-
tinet. In quo
dæ, quæ quom-
viris imperita
parturunt.
in Repub. ma-
bra iura, abu-
segmentis &
milere. Qua-
lato imposita
ta dedisse, pe-
lo, quum Re-
matronæ æ-
coribus facti
contulisset:
ad sacra &
tum est. Ca-
redimere op-
ornamentorum
se populum
cut virorum
sulto cautum
fertur in fun-
laudauit vxor
næ munera
ceps defuncti
prolequenti
dus, & sine d-
alio copulam
in adulterio
prehenso fo-
te diuertet
set, boni
Antonius a

viri sub imperio vxorio & famulatu sint. Apud *Ægyptii*.
 ptios, vt viro mulier præficiatur, lege cauebatur, testanti-
 bus vxoribus inter solennia sponsaliorum, in primis virum
 suo arbitrio parere oportere. *Spartanæ* mulieres mini-
 mē muliebris animi, viris imperant, domesticisque nego-
 tiis solæ præsumt, curaque omnis & procuratio ad ipsas per-
 trinet. In quo fertur lepide dictum Gorgonis vxoris Leonida.
 quæ quum ab hospite argueretur, quod solæ *Spartanæ*
 viris imperitarent, Haud immerito, inquit. Nam solæ viros
 in Repub. magnum virum esse, pluris veteres censuerunt.
 parturiunt. Semper tamen bonum maritum agere, quam
 Ipſisque ad coniugii & sobolis inuitamenta, inter mulie-
 bria iura, abundantia auro mundoque muliebri, aureisque
 segmentis & purpura, omnibusque delinimentis vt per-
 misere. Quare in maximis bellis sæpē matronas auro col-
 lato inpos ærarium subleuasse, & magna Reipubl. adimen-
 ta dedisse, perspectum est. Legimus secundo Punico bel-
 lo, quum Respub. infestis hostibus affligeretur, scirentque
 matronæ ærarium populi Romani bello exhauriri, ipsas
 cœribus factis spontē aurum & ornamenta sua in ærarium
 contulisse: cuius rei causa vt festis profestisque diebus dum
 ad sacra & ludos irent, carpento veherentur, à senatu da-
 tum est. Camilli quoque tempore, cum à Gallis pop. Rom. *Matronarū*
 redimere oporteret, in angustia ærarii, quidque auri & *auro inops*
 ornamentorum erat, matronas publicē contulisse, eoque *ærarii sub-*
 se populum redimisse accepimus. Propterea vt earum si- *lenaum.*
 cut virorum, in funere solennis laudatio esset, senatuscon-
 sulto cautum fuit: primaque Popilia à Crasso filio laudatā
 fertur in funere. Postea Julius Cæsar defunctam primus
 laudauit vxorem, & Nero Poppeæ formam, & alia fortune
 munera pro rostris magnifice extulit. Alique dein-
 cept defunctorum laudes, ad populum solenni oratione
 prosequuti sunt. Utque perpetuum hoc coniugale for-
 dus, & sine dissidio foret, vxori virum relinquere, & cum
 alio copulari nequaquam licebat: viri autem, nisi vxor *Matrona*
 in adulterio aut veneficio, seu clauium adulteratione de- *carpento*
 prehensa foret, aut si vinum biberet, leges à Romulo la- *vesta, & in*
 tæ diuertere nulli sinebant: qui aliter dissidium fecis- *funere solen-*
 set, bona viri ad vxorem depolui voluere. Quare L. *niter lauda-*
 Antonius à censoribus notatus, & senatu motus fertur, *ta.*

GENIALIVM DIERV M

*Repudium
obleues
causas.*

quod nullo consilio aut modo, quam in matrimonium duxerat, repudiasset: & Tiberius Cæsar quaestorem gradu deiecit, quod quam coniugem duxerat, tertia post die dimisit. Tamen ex leuibus causis repudium intercessisse plerumque inuenimus. Siquidem Q. Antistius vxorem, quod cum libertina fabulari viderat, repudiavit: & C. Sulpitius, quod inuelato capite foras prodisset, quippe veste à capite deducta matronas incedere, minimè faserat. P. quoque Sempronius quod, ludos se in scio spectasset, vxori repudium remisit. Taxaturque Meccenas inconstantia, quod cum ab vxore semel diuertisset, illamque reconciliata gratia paulò post reduxisset, iterum ac tertio cum ea simulatare exorta repudium fecit, & mox in gratiam venit. Quare millies eum duxisse vxorem ferebatur, cum vnā haberet. Paulus verò Æmylius quum argueretur, quod post longum tempus vxorem Papyriam fecundam & formosam dimisisset, dixisse ferunt, neminem scire in qua parte calceus licet speciosus foret, suos premeret digitos. Domitianus tamen Augustus equitem Romanum ob reductam vxorem, cum qua Martius ob adulterii crimen dissidium fecerat, iudicum albo erasit, & nota affecit, & M. Lepidus, quod Apuleiæ vxoris desiderium post diuortium ferre nequiret, morbo extrahuit: sicut Antistia repudiata à Pompeio, ipsius mater indignitatem ferre non valens, necem sibi manu consciiuit. Solon verò lege constituit, vt qui vxorem exturbasset, dotem illi restitueret, alioqui inter usurium sesquidrachmale ob moram soluere cogeretur. Primus enim P. Caruilius Ruga post annum quingentesimum trigésimum tertium, vel vndevigesimum ab vrbe condita quum vxorem duxisset ex qua vitio corporis, liberos suscipere nequisset, sterilitatis causa diuortium fecit: quod apud diuersas gentes fiebat conditionibus variis. Nam Thuriis hac lege permittitur, vt neutri cum iuniore sponsa aut viro coniugium potest inire liceret, ne libidine aut illecebra voluptatum magis quam causa diuertisse videantur. Apud alios his verbis concipitur diuortium, vt pari voto vir & vxor inuicem dicerent: *Tuas res tibi habeto.* In sponsalibus verò dirimendis hæc fuere verba: *Conditione tua non utar.* Atheniensibus libello repudii porrecto à viro vel vxore, an concedi

*Solonia lex.
Quis primus
repudiari
vxorem Ro-
ma.
Thurii.
Verba di-
uortii concip-
iendi &
sponsaliorū
dirimēdorum.
Libellus re-
pudii.*

cede debeat
mel cum au-
neque à viro
permittitur
cepto, nec
non licere.
uam Diuor-
probatum
pus tãgere
à tactu alle-
semitis viro
consulto ca-
causa exhib-
lege Julia v-
nim Reipu-
apud Rom-
dotes non
draginta m-
quod quin-
men tuler-
manum e-
cederent
manum C-
lias, quod
re non poss-
ristidis filia
locarunt.
tes, ne sp-
legibus vet-
vt viri vxor-
nihil cons-
Idem Can-
nullum est
sponsas m-
tur ordine
Massilien-
mittitur.
contingit
quantam
tantam de

cede debeat, magistratus decernit. Apud Germanos *Germani.*
 mel cum nupta transigitur, cum qua senescendum erat,
 neque à viro diuertere, neque post obitum alteri nubere
 permittitur. Id tamen memoriae proditum est, vxori con-
 cepto, nec dum edito partu, post diuortium alteri nubere
 non licere. Damnaturque Augustus Octavius, quod Li-
 uiam Diuillam ex altero viro abduxit gravidam, quam
 probauit vnicè. Neque in ius vocanti matronam, eius cor-
 pus tãgere, aut à magistratibus summpueri permittitur, vt
 à tactu alienæ manus inuiolata maneat. Sed matronæ in
 semitis viros de via decedere iussum est: quod & senatus-
 consulto cauebatur: neque dotale prædium, quodve dotis
 causa exhibitum esset, viro inuita vxore alienare, (quod *Dos vxoria.*
 lege Julia vetatur) ne vxor indotata maneat. Expedit e- *l. ff. soluto*
 nim Reipub. dotatas esse vxores, licet priscis seculis dos *matrim.*
 apud Romanos æs graue fuerit: mox decem millia æris,
 dotes non excessere: postea corruptis moribus, ad qua-
 draginta millia supergressæ sunt, in tantum, vt Megulia *Megulia*
 quod quingenta ætis millia dotem dederat, Dotatæ no- *Dotata.*
 men tulerit. Fuit tamen lege cautum, vt si mulier viro in
 manum conueniret, omnia quæ mulieris fuissent, viro ac-
 cederent dotis nomine. Proditumque est populum Ro-
 manum Cati Fabricii, & Cn. Scipionis, ac Manii Curii fi-
 lias, quod ob tenuem rem familiarem pro natalibus nube-
 re non possent, de publico dotasse: sicut Athenienses A-
 ristidis filias ob modicas facultates, ære collato, connubio *Solonis &*
 locarunt. Solon verò Lycurgus salubriter consulen- *Lycurgi lex*
 tes, ne sponsæ magna coniugia inirent, viris dotes dare *Germanorū.*
 legibus vetuere. Germanorum fuit vetus constitutum, *vetus con-*
 vt viri vxoribus dotes dare cogantur: qua non exhibita, *stitutum.*
 nihil consociatum aut fœderatum sponsalia haberent. *Cantabri.*
 Idem Cantabris, vt nisi à viro sponsæ dos fuisset soluta, *Indi.*
 nullum esset matrimonii fœdus. Apud Indos pari boum
 sponsas mercari permittitur, qui cum in plures diuidan-
 tur ordines, vnus tribus viro, alterius sumere non licet. *Massilienses.*
 Massiliensibus ultra aureos centum, dotem nulli dare per- *Cretenses.*
 mittitur. Cretensibus dimidia pars bonorum quæ fratri *Galli.*
 contingit, sorori dotis nomine accedit. Apud Gallos
 quantam pecuniam vir ab vxore accepit dotis nomine,
 tantam de suo conferre tenetur, vt quod inde redunda-

GENIALIVM DIERV

Egyptii.

*Carthagi-
menfes.
Spartano-
rum consti-
tutum.*

*Vbi uxores
deliquiffent
in maritos.*

*Viriplaca
dea facellum*

*Magiftratus
Athenis ad
conciliandū
difidentes
cum viris
uxores
Harmofyni.*

*Post viri o-
bitum ma-*

rer cum fructibus fupertiti accederet. *Egyptii* verò adeo dotes auerfati funt, vt qui viri dotes acciperent, velut mancipia vxori adducerentur. *Carthaginenfes* non dōtibz, fed nuptiarum impenſis, quas immodicas faciunt, modum ftatuere. Fuitque conſtitutum apud *Spartanos*, vt qui rei quarendæ cauſa locupletum affinitates quærent, pœna multarentur. Quare *Lacedæmonii*, qui *Lyſandro* fupertire, illius filias le ducturos vxores promilerant, & eo morte ſublato ducere recuſarant, optimo iure, *Æphoris* iudicibus, pœnas dedere: quod ſpe præmiorum locupletum affinitatem affectaſſent. Si quid verò ab vxore delictum eſſet, aut ſi quæ ſimilitates offenſionē ſue forent, ſiquidem leuia & per ignorantiam admiſſa, clementi animaduerſione & molliſſimis pœnis emendabant, ſi quid verò grauius, de eo vir non in iudicio & foro, ſed remiſſo iudiciorum munere, ne litibus obſtreperent, cum propinquis tanquam domeſticis iudicibus, cognoſcebant quicquid diſſidii foret, in ſacello deæ *Viriplacæ*, illarumque contumaciam pœnis ſeruioribus aut mollioribus cohibebant. Quod etiam *Tiberius Cæſar* ſtatuit, vt propinqui & neceſſarii matronas proſtrata pudicitia, quibus accuſator deſſet, communis ſententia coërcerent. Non nunquam vxoris offenſa, mariti iudicio permiſſa fuit: nam *Pomponia Græcina* capitis & famæ poſtulata, iudicio mariti in ſons renunciata eſt. *Athenis* verò erat magiſtratus, qui diſſidentes cum viris uxores, quæ non ſincera fide in gratiam rediſſent, ſine iurgio & ſine offenſa conciliaret: in quo *Crates* *Diogenis* ſectator fuit qui litium omnium & iurgiorum moderator & arbiter inter propinquos præcipue habitus eſt. Sicut apud *Spartanos* *Harmofyni* erant magiſtratus, qui mulierum pertulantiā immodeltiamque cohibebant. Apud alios fuere conciliatrices, qui viris uxores, & vxoribus viros conciliarent. Adeoque more maiorum muliebris pudori ſalubriter temperamento conſultum fuit, vt ne priuatam quidem rem agere fœminas, niſi auctore parente, fratre, viroque permiferint. Illud certè non eſt ab re dixiſſe, quod quæ vno viro contentæ erant, quæque matronale decus ſeruafſent incolumē, haud aliter quam pudicæ corona donabantur: quæ verò poſt viri obitum coniugium inſiſſet, niſi poſt decum

mum

mum menſe
inuſta putal
bus immola
mittendū
togaſque fa
fueſſe, ſum
veſtas con
Augustus
ſore, aut
trio domus
rò in æro
niſicium m
pudicitia
ſtitutum ad
primus au
ones dicti
reinger R
mulo & Ta
quam lanif
cum colo
Martii ad
ea togam
it. Etar tan
querent fu
prouentib
ribus cord
lum comp
uſſere: qu
uarique vi
mulieres,
plurimum
centes quo
lieres pen
Non ſic
verò in
tro

mum mensem nupisset, levis & impudica atque infamia inusta putabatur. Ideo prægnantem bouem Numæ legibus immolare, & ita facinus expiare cogebatur. Neque mittendum, quondam vxores viris, & matres filiis, tunicas togasque facere, easque acu & ligio ac telis intexere consueffisse, summosque Imperatores & duces à necessariis sæpè vestas contextas induisse. Quare Alexander Macedo & Augustus Octavius, domesticis tunicis ab vxore, matre & sorore, aut nepte confectis, vsi sunt, quas veteri more in atrio domus cum clientibus Romani intexebant: Græci vero in cæco & paræco. Quippe apud matronas quondam lanificium magnæ laudi fuit, lanamque fecisse mulierem, pudicitix & probitatis signum erat: quod à Phrygibus institutum ad Romanos fluxisse putarim, quibus Attalus rex primus aurum vestibus intexere instituit. Unde Phrygiones dicti, qui pietas vestes intexebant. Quo enim tempore inter Romanos & Sabinos fœdus istum est, cum Romulo & Tatius conuenit, ut Sabinæ ab omni opere, præterquam lanificio, immunes forent. Scribitque Varro, lanam cum colo & fuso Tanaquilis, & sandalia, in templo Ancii Martii ad sua tempora durasse incolumem, factamque ab ea togam regiam virgulatam, qua Seruius Tullius vsus fuit. Erat tamen pagana lege sancitum, ne mulieres in via torquerent fusos, aut illos detectos ferrent: quoniam frugum proventibus aduersari putabatur. Utque lanificium veteribus cordi fuisse adnotarent, sponsam nuptiarum die colum compram, & fustum cum stamine, ad virum deferre iussere: quem morem apud multos etiam nunc coli obseruarique videmus, præcipue Iberos, quibus quicquid texunt mulieres, in commune conferunt, & virorum iudicio quæ plurimum texuit, honoribus cumulat, & precio. Phæacenses quoque, Homero teste, sicut rei naualis viri, ita mulieres pensa trahendi, & acu vestes intexendi peritæ sunt. Non sic Ægyptii: nam viris domi pensa curare, fœminis vero in foro vacare vsus erat. Apud Persas autem matronas lanæ admouere manus, aut calathum

& pensa tractare, probro & turpitudini dabatur.

trimonium inueniunt.

Lanificium matronarum.

Phrygiones.

Pagana lex.

Phæacenses.

Ægyptii.

Persæ.

Ingens

GENIALIVM DIERV

*Ingens miraculum rerum que in Germania & Britannia
tam ex vitibus quàm fluctu maris
proveniunt.*

CAPVT I X.

*Vites in
Germania.*

*Clauiculi
& folia vi-
tium ex auro.*

Causa.

PROFECTOREM mirificam, & ostento similem, & quæ di-
ci credique vix possit, umicus meus summus nuper e-
narravit mihi, quam ego his commentatiunculis meis ad-
dicere dubitarem (ita videtur esse rara dictu, & super om-
nem impudentiam, prorsusque ridiculæ vanitatis) nisi hoc
pro comperto & explorato, multorum testimonio com-
probasset, quise non audisse vel legisse, sed oculis vidisse,
& manibus atrectasse asserabant. In citeriori Germania
intra Danubium loca esse, in quibus, nisi contra frigora &
gelu, ac feram sæuamque hyemem, vites maxima parte
anni sub niuibus humo contestæ iaceant: cum nulla his
contra immodica frigora tempestatesque firmitas sit, vt-
pote in tractu gelidissimo, prorsus algore intereant. Eas
demum liquarismuibus, æstate anni ingruente, & calore
cœli, mirificè germinare, & frondes geniculatas emittere,
sed vini parum effundere. Interque eas nonnullas, nescio
qua cœlitemperie seu occulta & cæca origine, vires existe-
re peculiari miraculo, & admirationis præcipuæ: quæ cla-
uiculos & plerunque candicantia folia ex puro auro ger-
minant, & simul coalescant; illosque vidisse, & manibus
atrectasse, regibusque & summis ducibus vñ cum palme
vitis rimoso cortice, dono datas, ingenti miraculo fuisse:
neque id ubique & passim, sed aliis in locis, & modo hic,
modo alibi fortuito euentu, & prout naturæ libitum fuit,
euenire: atque apud incolas pro ostento minimè haberi:
sed quia in locis pluribus id accidere soleat, quasi inter
quotidiana frequentia reputari. Cuius rei causam quæ-
rentibus nobis, plerosque eruditos consulentibus physici
cæ non ignaros, qui naturalium rerum momenta & cau-
sas didicere, nemo eorum quisquam satis exploratam fer-
re sententiam, aut quæstioni satisfacere visus fuit: adeo
difficiles causas explicatusque habebat, nisi quod ex
contagio terræ & glebæ, vbi hæc provenere, cum ibi au-
rifodinas esse certum sit, subtrus in radicibus coalescere
aurum, & vñ ingenitum & condensatum occulta vi &
origine

origine, dur-
ruto aut do-
germina con-
runt: sicut
minium effe-
extare rubra
genio ornat
cum mihi à
fuit: refer
inter quæ m
& sinu intem-
prociad Lun-
naris & reflu-
bulosita in
malos & nau-
expditos,
fungos breu-
adolescere i
sed tamen a
tempore, v
rum dictu
iulmodi ita
missis, &
stere, rescia-
enatare, par-
quia passim
esse desinet
strifica esse
experiment
uit, & opus
dictu admi-
cultate gign-
les, Cicero
panim flou-
nasci arbor
vltra diem
quod idem
in Cypro g-
quod in fru-
mox ad plu-

origine, dum germina emittunt, mirabili naturæ consti-
ruto aut decreto stellarum, aurum simul erumpere, & ita
germina concipere, frondesque aureas emittere credide-
runt: sicut in Scythia autores tradunt in montibus ubi
minium effoditur, ex contagione & cæli moderamine
extare rubras niues. Junius Dentatus Parthenopeus in *Niues rubra*
genio ornatissimo vir apprimè nobilis & eruditus, quo *in Scythia*
cum mihi à primo ætatis gradu vetus & magna amicitia
fuit: referre solebat pleraque prodigiosa & admirabilia:
inter quæ miraculum ingens in penitissimis oris Britannia:
& sinu intimo, ubi æstus effusi Oceani, secundi & reci-
proci ad Lunæ augmenta & damna, ac frequentes fluxus
maris & refluxus, haud secus quam tempestas Itatis vici-
bus litora infestant, ab autoribus memorati existunt. sæpè
malos & nauium carinas vetustate tabescentes ad litora
expositos, & diutina aqua madefactos, quosdam veluti
fungos breui pediculo, iuxta aquas gignere, paulatimque
adolescere inter fluctus, lapsisque diebus etiam moueri,
sed tamen à trunco minimè diuelli: interiecto deinde
tempore, velut ad iustam magnitudinem peruenerint, mi-
rum dictu tradit, quod omnem superat fidem, fungos e-
iusmodi ita genitos, à trunco sponte euelli, mox alis e-
missis, & peniculis enatis euolare, & marinas aues exi-
stere, vesicque pisciculis litoralibus, perque maria passim
enatare, pariterque apud incolas mirum non haberi: sed
quia passim id euenire soleat, quoridiano vsu miraculum
esse desinere. Hæc, inquam, mirifica viderentur, nisi mon-
strifica esse vbique solertis prouidentisque naturæ opera
experimento videremus. Ita enim parens natura compara-
uit, & opus fabricata est, vt sub orbe diuersissimo, pleraque
dictu admirabilia, excedentia fidem, inexplicabili diffi-
cultate gignantur. Nam quis crederet quod Aristote-
les, Cicero & Plinius tradunt, in Ponto Euxino apud Hy-
panim fluium tenues membranas acinorum modò in-
nasci arboribus, ex quibus mox uolucris quadrupes, quæ
ultra diem vitalis non sit, erumpere conspiciatur? Aut
quod idem scribit Aristoteles *Ἐν τῇ κυπρίᾳ ἀγροσμίτων, Æs semina-*
in Cyprio genus quoddam gigni æris, auro non absimilis *in Cypre.*
quod in frusta minutissima concisum agricolæ serant,
mox ad pluuiam exoriri & coalescere: & postquam adole-
uerit

*Fungi in ca-
riosis nauib.
nati, qui de-
inderviuans.*

*Vide Hæsto-
rem Boëtii
in hist. Sco-
tor fol. 14.*

*Apud Hypa-
nim fluium.*

GENIALIVM DIERV

uerit ad iustam maturitatem, colligi & recondi: Vel quod idem compertum in Iberia dicit, pastores quandoque syluam incendisse: mox tellure concissa multum argenti deliquati effodisse, iudicatumque esse, glebam refertam venulis, orichalcum argentumque educere: Aliaque quæ ardua sunt explicationis, & difficultatis immensæ. Atque, ut reliqua omittantur, nonne vsu quotidiano assiduoque experimento didicimus, ex minimis paruisque seminibus leui calore solis, animari vermiculos mirabili constituto, qui fronde contecti & educati, paulo post, cum adoleuerint, sericum, vnde nobis pretiosarum vestium vsus est, ex se emittant, & demum quum adulti fuerint, gignant ex se cucullos & follicula, in quibus reconditi immoriantur, indeque enascantur papiliones candiduli, qui inuicem nexi pariunt semina, ex quibus denuò nasci queant? Ista quidem frequenti apud nos spectaculo quasi quotidiana viluere: quæ si aliis referantur, quibus hæc incomperta sunt, prorsus incredibilia, & fide caritura, ac fictis sermonibus similia haud dubiè viderentur. In qua quidem remirari succurrit, quod Procopius Græcus autor literis & monumentis recentium historiarum prodidit, Justiniani temporibus commentum hoc serici, solerti ingenio quæsitum, primum in Italiam allatum fuisse, cum antea incompertum foret & incognitum. Cuius dicto licet coniectari, Sericeas vestes ex vermiculis, quales hodiè visuntur, apud prius seculum & vestes Romanorum non fuisse, licet byssus & purpura ac vestes Sericæ, dissimili videlicet licio contextæ, omnium sermonibus celebratæ sint, quod ex frondium canicie depectunt Seres. Byssumque apud Indos frequentem gigni tradunt, ex arbore populo haud dissimili, foliis verò salici, quem in Græcia etiam nasci Pausanias prodit: apud eosque lanigeras arbores florem emitte ex nucleo, quo detracto, reliquum ut lana carminetur. Atque in Persicis insulis arbores inftar cotonei mali cucurbitas emittere, quæ mox ruptæ, lanuginis pilos ostendant, ex quibus conficiuntur vestes. Et in Atlante arbores nasci, quarum comæ lanugine vestiuntur, quæ Sericis velleribus non cedant. Quod nobis quoque satis probabile, nec à fide deuim videretur: nisi apud Indos & Ægyptios bombycem Coam intexere vermes, qui aranea

rum

*Vermiculi
sericū ex se
emittentes.*

Papiliones.

*Serice vestes
quando pri-
mum emer-
serint.
Byssus.*

*Lanigera
arbores.*

*Arbores in
Persicis in-
sulis.
In Atlante.*

rum more
mos.

*Lucus ex
liber*

*IN Iuuen-
I potencie
meminim*

Sipo

Prele

Flag

*Quos pler-
lucro inter-
facile æstin-
sensu existi-
tur, profect-
autem eru-
magis ex c-
multis scri-
dantur, &
fectatus:
indignā pa-
dicent, & i-
tium sponte
do conclus-
arbitratur:
fir, designa-
te in libert-
apud quæ-
cuti iustus,
eum iacta-
seruicium ex-
fuerat, ma-
numission-
quebatur:
seruo, cui
dis consul-
tate donat
sequenti est*

rum more fila deducant, multiplici lectione videre.
mus.

*Lectus ex Juvenale declaratur, & quotuplex apud veteres
libertatis genus fuerit, qualiterq; civitas amie-
rebat, vel dabatur.*

CAPUT X.

IN Juvenalis satyra quinta, qua in eos inuehitur, qui
potentiorum sectatores fiunt, hos versus postremos
meminimus legisse: — Omnia ferre

Si potes & debes, pulsandum vertice raso

Præbebis quandoq; caput, nec dura timebis

Flagra pati, his epulus & tali dignus amico.

Quos plerique parum docti grammatici, verborum inuo-
lucro interpretati, ita studiosos demorantur, ut non sit
facile æstimare, quæ tãdem autoris mens, & qui verborum
sensus existat, qui tamen si explorato iudicio exponan-
tur, profectò manifestè aperti que fiunt. Et licet aliud alii
autem eruditiores, huic ego opinioni accederem, quæ
magis ex cõtextu verborum redundat: Quod quum antea
multis criminationibus, illos qui mensas potentiorum se-
ctantur, & aliena quadra student vivere, poeta fuerit in-
sectatus: post multa quæ sub alieno imperio digna atque
indignæ pati necesse est, ut tandem se in libertatem ven-
dicent, & iugum quod imperiosi domini ferendo, servi-
tium sponte subierant, demum à collo discutiant, suaden-
do concludat: quoque pulsandum caput vertice raso prope
arbitratur: scilicet modum quo liber quispiam à prætore
sit, designavit. Fuit enim antiqui moris, ut qui ex servitu-
te in libertatem vocabatur, raso capite ad prætorem itaret *Manumissio*
apud quem bis terq; caput percussus, vel per lictorem per-
cuti iussus, virgula quæ vindicta dicta est, aut festuca in *quibus caræ-*
eum iacta, quum eum vertisse dominus, prætoris iussu *monis fieret*
servituti eximeretur: quique libertatem eo modo nactus *lego & l. pæ-*
fuerat, manumissus vindicta dicebatur. Quo genere ma-
numissionis libertatem una & civitatem Romanam asse-
quebatur: scilicet à vindictio Vitelliorum seu Aquiorum
servo, cuius indicio detecta coniuratione de opprimen-
dis consulibus, autore T. Livio, primus libertate & ciui-
tate donatus est. Cautumque fuit ut qui ita libertatem as-
sequuti essent, vindicta manumissi dicerentur. Raso enim
capite,

GENIALIVM DIERV

*Feronia
templum.*

*Lacedæmo-
monii.*

Adscripti.

Apud Roma-

nos triplices

libertatum

species l. l. c.

de iis qui in

ecclē. man.

*Postliminii
ius.*

S. si ab host.

l. i. i. quib.

mod. ius. pa-

po. l. l. l. post-

liminium. ff.

de capti. &

postlim. re-

Qui ab Im-

peratore ci-

uitate doxa-

us esset.

capite. tam illi qui liberi fiebant, quasi tempestatem effu-
gissent, quam qui bello capti seruitute exempti fuerant,
incedere, & triumphantis currum prosequi consuevere.
Obersuatumque fuit, vt in templo Feroniæ libertorum
dez, tam serui quàm additi ex compedib. & ergastulo, li-
bertorum munia acciperent. Non ergò inscite, debere eos
qui potentioribus tam seruiliter famulantur, caput raso
vertice prætori pullandum præbere, seque in libertatem
vindicare, nec dura Virronis flagra patienda esse, poeta
censuit: scilicet alludens ad eos qui ex seruitute à prætorē
manumissi, & libertate donati sunt. Apud Lacedæmonios
verò qui serui mancipio eximuntur, fronde coronati in-
cedunt, & templa circumeunt: apud quos ii qui à tyrans.
liberati erant, adscripti vocabantur. Sed notandum
apud Romanos libertatum triplices fuisse species: nam
plerique manumissi, liberi simul & ciues Romani erant,
quæ maior libertas, & ex vindicta appellatur: alii testa-
mento, velin æde sacra, aut ante consulē, vt inquit Caius:
nonnulli censu fiebant liberi, quo genere manumissionis
etiam ciuitatē Romanam assequabantur. Quum enim so-
li ciues censerentur, si quis seruus iubente domino in cen-
sum relatus esset, & liber & ciuis erat: qui tamen census
non ius ciuitatis confirmabat sed indicabat, eū qui census
fuisse, pro ciue se gessisse. Quum quidem ciuitatem & li-
bertatē nisi aut proscriptione solū vertendo, aut si aqua &
igni interdictum foret, ex decreto senatus iussuq; populi,
nemo inuitus amittebat. Neque enim ciuem Romanum
sine autoritate senatus. ciuē esse desinere fas erat, nisi ca-
pti ab hostibus fuissent: tunc enim quoad captiui erant,
ius ciuiū & ciuitatem, amittebant: qui si in urbem postea
redirent, iura ciuitatis & libertatis postliminio recipi-
unt: itaque liberi & ciues Romani fiunt. Fuitq; memoria
proditum, vt quem pater aut populus vendidisset, vel
pater patratus hostibus dedisset, si ab hostibus receptus
fuisse, etque fuisset, cum eo nullum postliminium foret.
Quod si is quem pater patratus deuouerat, receptus non
sit, cum eo postliminium esse, consentiunt omnes: quum
nec deditio, nec donatio sine acceptione intelligi possit.
Ciuitatem Romanam amitti, si Romanus ciuis vrbis alte-
rius iura asciuerit, multi censuere, quum duarum ciuita-
tum

rum iure ci-
est, eū qui a
ob crimen p
men reicap
prius ciuitat
in eam, quo
ptione ciui
Hanc verò
manas dab
tatis in col
fuit, nehi q
rent. Quan
ob plurima
tatu transfe
tione popul
Mox lege C
ciuitatem d
tempore
pro concio
Coss. C. M
lonias tern
lege Pomp
colis Tran
tum est, qu
Italos & Ro
licis Populi
uius Flaccu
excitasse d
iure ciuitat
qui ciuilib
vindicauit
haberen
bant, sedes
quibus vlt
suffragiū in
quum rerū
sublata &
curā fuit
nomen Ro
mitiis cent

rum iure ciuili; nemo censeatur ciuis. Animaduorsumque est, eū qui ab Imperatore ciuitate donatus esset, nunquā ob crimen populi iudicio fuisse condemnatum: si qui tamen reicapitisagerentur. & ob id solum verterent, non prius ciuitatem amisisse censebantur, quam essent recepti in eam, quo vertendi soli causa venerant: idque non ademptione ciuitaris, sed aquæ & ignis interdictione fieri. Hanc verò ciuitatem à principio parcissime populus Romanus dabat: quippe Crasso & Scauola Coss. ne ius ciuitatis in colluione & quasi promiscuum foret, cautum fuit, ne hi qui ciues Romanini non essent, pro ciuibz fierent. Quare Punico ardente bello (Murrina Syracusanus ob plurima in remp. merita, & quod in Sicilia cum equitatu transierat ad nostros, ex autoritate senatus, & rogatione populi, ciuitate donatus fuit, loco magni muneris. Mox Icge Gellia & Cornelia, vt nisi quibus Cn. Pompeius ciuitatem dedisse, nemo ciuis fieret, decretum est: quo tempore Theophanem Mytlenæum ciuitate donauit pro concione. Antea verò lege Apuleia, quam Saturninus Coss. C. Mario tulisse dicitur, vt in singulas Latinas colonias ternos ciues facere liceret, cautum erat. Deinde Pompeii lege Pompeia, quam Pompeius Strabo rulit, veterib. incolis Transpadanis idem iuris quod Latinis coloniis, tribu. tum est, quos postea ciuitate donauit. C. quoq; Gracchus Italos & Romanos eodem iure censuit, quo tempore Italicis Populis pluribus ciuita. tributa fuit. Primusq; Fuluius Flaccus consul Italos, vt in ciuitatem assumerentur, excitasse dicitur: deinde Tyrrheni, Lucani & Samnites iure ciuitatis donati fuere. Demum Sylla illorum seruus, qui ciuili bello ceciderant partium suarum, in libertatem vendicauit, & ciues esse voluit: qui tamen si ius ciuitatis haberent, non tamen cum veteribus tribub. suffragia ferebant, sed ex illis velut nouis incolis alias effecit tribus, quibus vltimi suffragabantur: ita fiebat, vt ad illos petratum suffragii ius veniret. Quæ omnia post ciuile bellum, quum rerum Sylla potiretur & summam imperii teneret, sublata & inducta, in melius emendauit. Nam magnæ sibi curæ fuit non in colluione omnium, neque apud externos nomen Romanam passim vulgari. Ideò populi iussu comitiis centuriatis, singulis municipiis ius ciuitatis, quod

*Ciuitatem
parcissime
initio dabat
Romani.*

*Pompeii
Straboni.
C. Gracche
lex.*

*Ciuitate do-
nati raro
suffraga-
bantur.*

GENIALIVM DIERV

Lacinia & Mutia lex.

Lex de regendis ciuitatibus.

Docti ciuitate donati.

Marii lex.

Ciuitate donati apudedis artibus abstinebant. & nomina mutabant.

Aug. Caesaris lex.

Ciuitate donati sine suffragio.

antea acceperant, ademit. Quod & Licinia lege & Mutia cauebatur. Quippe cum Italix populi magna pars se pro ciuibus gererent, Licinius Crassus Orator, & Mutius Scæuola pontif. max. ut in suum quisque ius rediret, legem de regendis ciuitatibus tulerunt, quum summa cupiditate ciuitatis Romanæ Italici populi tenerentur: qua lege ita alienati animi sunt, ut principium belli Italici fuerit. Itaque ius ciuitatis, quod cum infimis antea promiscuum erat, apud paucos redundans, optabilius fuit. Diuus postea Cæsar medicinam professos, & liberalium artium doctores præcipui muneris loco ciuitate donauit: qui quum Nouocomensibus ius ciuitatis dedisset, Marcellus consilid irritum fecit, arreptumque decurionem Nouocomensem virginem in foro pulsaui, præfatus ea dedisse verbera, ne se Romanum ciuem aliquando censeret. Marius quoque legem tulit, ut nisi ex decreto populi, nemini in Regione esse liceret. Mox Syllæ exemplo mille homines Camertes, propter nauatam insigniter operam in bello, ciuitate donauit. Eratque constitutum, qui in numero ciuium Romanorum adsciti, quique ciuitatem Romanam populi iussu assequeuti fuerant, (nequid discriminis cum veris ciuibus foret) pudendas artes, & homine Romano indignas, non pertractarent, ac mutatis explosisque veteribus nominibus, P. Cornelii, Metellorumque & Claudiorum, aliorumque nobilium Romanorum prisca nomina, tanquam vericiues, & cultu Romano educati usurparent. Demum Augustus Cæsar vindex maiestatis Romanæ, ne vnquam tortus aut victus vlllo libertatis genere ciuitatem nancisceretur, edita lege statuit, ipsamque parcissimè & velut magnum operæ precium largitus fuit. Quod & Claudius Cæsar prohibuit: nam peregrinæ conditionis homines, gentilia Romanorum nomina assumere vetuit, ciuitatemque Romanam vsurpantes, securi percussit. Sed animaduertendum: non omnes qui in ciuitate adsciti erant, protinus suffragii ius in tribub. habuisse, vel ad magistratus & honores admissos esse, quia nisi ius suffragii à populo his impartiretur, atque in tribus admissi descripique fuissent, ad dandos honores, promouendosque magistratus, ius suffragii non habebant. Siquidem multis dabatur ciuitas sine suffragio, plerisque ius Quiritium, nonnul-

nonnullis libris ius Bigales habere. Quam natus solus Quiritium compito Alii qui ex ciuitatis magistratibus, Cumani, & Campanibus postea barbari, concussus suffragii lapsa, magister dis sacris, eo quod adgerent, qui ex tantum necessitatibus diti sunt. Marius, Manam ita ciuitatis & nates, Nolani, Lucensium, Noronorum coloniarum quod coloniarum arbitri habere institutis am semel deduci ne delear. Ditate coloniarum ciuitatem se coloniarum

nonnullis libertas, aliquibus municipii & fœderis, pluribus ius Latii, alii tanquam coloni, alii stipendiarii & vetitales habiti, nonnulli sponfione in amicitiam recepti fuere. Quam quidem suffragii lationem, sine consulto lez *Jus Quiritium cui primò datum.* Quiritium, primum Archagato medico, cum taberna in compito Acilio, datum fuisse legimus: municipii verò, illis qui ex alienis ciuitatibus adsciti, munerum Romanæ ciuitatis participes erant, nisi quòd ad suffragia ferenda & magistratus admitti non poterat: sicut Fundanis, Formianis, Cumanis, Acerranis, Lauiniis, & Tusculanis, qui haud multò post in ciuitatem admissi fuere. His namque & Campanis equitibus ciuitas sine suffragio data fuit: quibus postea Arpinatibus ius suffragii, quod antea negabatur, concessum ferunt. Anagninis quoque ciuitas sine suffragii latione collata est, consiliaque & connubia adempta, magistratibusque interdictum, præterquam in curandis sacris. Et quum Puteoli, Salernum & Buxentum, pro eo quod adscripti coloni nomina dedissent, se pro ciuibus gererent, senatus iudicauit non esse ciues. Nonnunquam qui ex municipiis suo iure & legibus vtentes, muneris tantum cum populo Romano participes erant, nullis necessitatibus aut alia lege vel fœdere adstricti, municipales dicti sunt: sicut M. Cato senex, T. Coruncanus, Caius Marius, M. Tullius, & alii. Tertiò, qui ad ciuitatem Romanam ita venerunt, vti municipia essent suæ cuiusque ciuitatis & coloniar, vt Tiburtes, Prænestini, Pisani, Urbinates, Nolani, Bobutinenfes, Placentini, Napesini, Sutrinii, Lucenses. Fuitque obseruatum, vt ita recepti, peregrinorum loco non haberentur, sed ciuium. Et tamen si ius coloniar quàm municipii semper maius & auctius fuerit, quòd coloni iura institutaque populi Romani, nihil sui arbitrii habent: municipales verò suis vtuntur moribus & institutis sine imperio populi Romani: tamen in coloniam semel auspicato deductam, illa incolumi, noua colonia deduci nequit, licet illa existente noui coloni deduci valeant. Differt tamen colonia à municipio, quia ex ciuitate colonia aliò traducitur, municipales verò aliunde in ciuitatem veniunt. In quo animaduertendum, plura fuisse coloniarum genera: nanque aliar Latinar, aliar ciuium genera.

GENIALIVM DIERV

Romanorum dicta sunt, alia ex utrisque, nonnulla ex pedibus velegitibus, quum in agrum bello captum stirpis augenda causa mittebantur: siquidem Bononia, colonia Latina fuit: Mutina & Parma, ciuium Romanorum. Placentia equites solos habuit Latinos, licet Cicero Placentiam municipium, non coloniam dicat esse. Eratque constitutum, ut singulae coloniae annuam pensionem populo Romano penderent: tamen si Liuius Drusus trib. plebis duodecim colonias sine onere pensionis deduxisset legatur. Fertur tamen populus Romanus illensibus ob generis vetustatem, & qui autores Romanae stirpis fuerant, plenissimam immunitatem dedisse, ut tutelae curaeque excusationem haberent: Tyriis vero libertatem, sicut Atheniensibus & Theffalonicis, quibus etiam D. Seuerus, ob egregiam fidem, Italicum ius dedit, Cyzicenis vero, quum Mithridatico bello, ob insignem operam, libertatem meruissent, postea Tiberius Caesar, quod insolenter in ciues Romanos se gessissent, libertatem ademit, & stipendarios fecit. Nero quoque vniuersae Achaiae libertatem dedit, Graeciamque liberam dimisit, & nationes Alpum maritimas in ius Latii transtulit. Ex insulis vero Cephalenia, Zazynthus, Aegina, liberae fuere. In Aphrica, Carthago, Leptris, Adruma, Ruspinum, Thapsus: quae etiam a diuo Seuerus & Antonino iuris Italici factae sunt: Otho Lingonibus prius legibus vniuersis ciuitatem dedit. Ex finitimis, Ostia, Antium, Latii habere. Mincurnae, Tarracina, & aliae plures, militiae, aliorumque munerum vacatione fungebantur. In Sicilia, quia prima omnium provincia facta est, Mamertina ciuitas & Taorminia, federatae liberae vero & immunes, Centuripinum, Alexina, Segestana, Alatiensis, & Panormitana. Inter Romanos, quas Centuripini & Segestani Latinitatis iura obtinebant. De iure Latii. Eratque vetus mos, ut qui ius Latii haberent, alios sumere iuribus vniuersis aut praesides non tenerentur, nisi Rom. ciues. de eleganti Nemausenses enim quum ius Latii obtinerent, ad aedilitalocum Alci. tem & quaesturam aliosque honores, nullos nisi Romanos li. 2. dispon. ciues admiserunt. Postea libertate populi Rom. ex omni genere, omni que natione terrarum, bene meritos de nomine Romano, quorum virtus enituit, in ciuitatem adsciscere, & fide ac societate iungere, usus inualuit. Estque inter exempla non stipendarios modo, sed hostes populi Rom. quum ad nostros

Libertas.

Jus Latii.

Prius legibus

eorum qui ius

Latii habere

rent.

Liberalius

deinde ciui-

tate dabant

Romani.

De iure La-

tinis vni-

uersis vni-

uersis vni-

uersis vni-

uersis vni-

uersis vni-

uersis vni-

uersis vni-

uersis vni-

uersis vni-

uersis vni-

uersis vni-

uersis vni-

uersis vni-

uersis vni-

uersis vni-

nostros imperatores profugissent, aut magno vsui reip. fuissent, quin etiam seruos bene de rep. meritos, ciuitate donatos esse. Itaque Tusculanos, Æquos, Volscos, Hernicos bello victos, post victoriam ciuium numero Rom. adsciuerunt, suæque tutelæ duxere, & veluti patroni clientes, in fidem accipere, cognationeque & hospitio iungere. Sic Iulios Alba, Coruncanos Camerino, Portios Tusculo oriundos, in senatum asciuerunt. Lapsis deinde temporibus latius hoc ius propagatum fuit, ita vt in Hispania oppida Latio antiquitus donata, vnde triginta numerentur: libertate, sex, fœdere, tres: stipendiaria centum viginti. *Ius ciuitatis latius propagatum.* ceteriori verò oppida ciuium Romanorum tredecim: Latinorum veterum, octodecim fuerunt: fœderatum, vnum: stipendiaria centum triginta quinque. Inter quas, Pacenses & Emeracenses in Lusitanie iuris Italici fuere. In Aethiopia ciuium Romanorum quindecim. Denique rep. variis casibus agitata, Vespasianus vniuersæ Hispaniæ ius Latii tribuit. Otho Lingonibus vniuersis ciuitatem dedit. Claudius verò Cæsar, omnes Græcos, Gallos, Hispanos, Britannos, Sauromatas, ciuitate donare, & togatos vigere statuit. Quinetiam non modò in iura ciuium, sed in imperium sæpe externos Romani adsciuerunt. *In imperiū adsciti.* Primus enim Traianus externus, & deinceps alii ad imperium promoti fuerunt. Solon verò Atheniensibus, præter eos qui sacra & genus aut stirpem antiquissimam haberent, ius ciuitatis nulli peregrino dari mandauit, nisi ei qui aut perpetuo exilio patria pulsus esset, aut alicuius artis causa cum penatibus & domo Athenas commigrasset. *Athenienses.* Postea Pericles legem tulit, vt hi soli Athenienses fierent, *Periclis lex.* qui vtroque parente Atheniensi ciue nati forent: in tantum, vt Euagoras vix propter multiplicia beneficia ciuitate donari metuerit. Qui etiam autor fuit, vt ex non legitimo matrimonio editi, ciuium non censerent numero: licet contra legem à se editam, illegitimum filium sibi supersititem, ciuis loco haberi voluerit. Deinde inquilini & aduentitii, passim in ciuitatem adsciri fuere, coacti, tributum nomine, drachmas duodecim quotannis pendere: sceminæ verò, sex. Lacedæmonii vero Lycurgi legibus & Thebani, nouos incolas & peregrinam stirpem non admiscere: sed *Lacedæmonii.* ius ciuitatis & vrbis vsu per agris interdixere, victos

GENIALIVM DIERVM

Helota. que armis pro alienis acquirere. Finirimos tamen, quos *Helotas* nuncupant, pari iure vixisse, & à Procli & Eurythe-
In hospitali- nis Heracлитibus descendentes, in civitatem adscitos fuisse
tas. comperimus. Quinetiam peregrinis Spartanam adire, om-
Dirinoxeni. ni tempore non licuit, quòd illorum commercia vitari-
 quare Dirinoxeni, quasi fallentes hospitem dicti sunt. Nec
 solum Spartæ peregrinos & conuenas non admiserunt, sed
 si quis ciuis Sparta discendens, apud externos moraretur, ca-
 pite luebat: quibus nec peregrinari licitum erat, ne versu-
 tias & dolos a peregrinis haurirent. Neque aliud Lacedæ-
Quid Lacedæ- moniis & Atheniensibus fuisse fertur exitio, (quanquam
moniiis & multum armis valerent) nisi quòd victos bello, olos ha-
Atheniensibus berent, nulloque commercii iure dignos ducerent. Qua-
fuerit dere Phocion Atheniensibus subiratus fuit, quòd filium
exitio. Spartam ad peregrina noscenda instituta dimississent. Tyr-
Tyrtauspos- tærum tamen poetam Lacedæmonii ciuitate donarunt,
ta. contra instituta maiorum: quòd idèd factum Pausanias ait,
 nequando illis obiici posset, quòd peregrino duce vñ fuis-
 sent. Atheniensibus quoque lege cautum fuit, ne quis A-
 theniensium Megaram pedem inferret, multa capitis in-
 dicta, quòd odio eos prosequerentur perniciali; Pœnis,
 si quis vi tempestatis, aut hostium impetu ad eorum lito-
 ra applicuisset, intra quintum diem abire cogebatur. Car-
Carthagi- thagenenses quoque adeò peregrinos olos habebant,
nenses. vt qui in Sardiniam aut Herculis columnas ad nauiga-
Scythæ. bant, mari demergerent. Quod Scythiis quoque prodi-
 tum est, qui adeò perègrinos insectati fuerunt, vt eos om-
 ni vitæ commercio prohiberent: Anacharsim, quòd sa-
Scythotauri cra Græco more faceret, occiderint. Idem de Scytho-
Gampha- tauris, qui pro hostiis aduenas immolabant, proditum est.
fantes. Inter cæteros feruntur Gamphasantes in intimis Libyæ
Seres. oris, adeò hominum commercia fugere, vt nulli se pere-
 grino misceri sinant: & Seres, qui cæteris & congressus fu-
 giunt hominum, ita vt rerum precia oculis æstimantes,
 sua tradant, aliena non emant, scilicet arbitrati, iura ci-
 uium cum peregrinis communicari non oportere. Apud
Indi. Indos quoque nisi triduo, hospitem diuertere non licebat,
 ne ciues longo vsu dissimiles mores imbuerent, & in a-
Ægypti. lienas leges ritusque transirent. In Ægypto quoque apud
 Bursim & Cynospolim, hospites non diuertebant neque
 admit-

admittebantur alieni: qui omnibus fere barbaris mos exo-
 letus erat, ut hospites finibus pellerent. Claudius quoque
 Caesar peregrinos ferre gentilia Romanorum nomina ve-
 nuit edicto: proditumque est de Epidauriis mirum, quod
 quum Illyricos mores oſos haberent, nec illorum com-
 mercia vitare poſſent, ut ſe à contagione accolarum ſerua-
 rent immunes, ita cauiffe, ut vnum ſeligerent ætate gra-
 uem, qui ſolus ad illos penetaret, cum quo commercium
 haberent, quem poletem dixerunt. Contra vero Germanis
 ius hoſpiti ſanctiſſimum erat, hoſpitiſque ita enixe indul-
 gebant, ut quemquam hoſpitiſm, cum quo menſa fuiſſet
 communis & ſacrificia, arcere recto, aut auerſari nefas du-
 cerent. Idem apud Lucanos, quibus lege cauebatur, ut ſi
 quis Sole occaſuro diuertentes hoſpites, notos ignotoſque,
 domo exigeret, *καὶ ὅς τις* teneretur, multamque eo no-
 mine pendere cogeretur. Calabri quoque hoſpites comi-
 hoſpitiſ benigne inuitant, pyra illis affatim apponendo.
 Traditum tamen memoriæ eſt, quum inter Megarenſes
 & Corinthios de imperio certaretur, captiuos in bello tam
 leniter habuiſſe, ut illos velut hoſpites inuicem tractarent,
 & ſine precio dimiſſos, doryzenos appellarent. Illiſ enim
 Iupiter *Ἰουπὴρ* in præcipuo cultu erat, id eſt, hoſpitalis.
 Quare milites cum hoſtibus extra etiam familiaria iura ſer-
 uabant, in acie vero pugnant vehementiſſime. Græcis
 quoq; diſſimiles & longe diſpares libertatis ſpecies fuere:
 ſiquidem non pari libertate feruntur, aut veſtigali & tribu-
 to premuntur omnes: quippe Tenedii & Hæmii veſtigales
 erant, Chii tributorum immunes & liberi, nauibus tan-
 tiſmodo præſtandis obnoxii. Cythera Laconiz inſula, hoc
 tantum premebatur onere, ut è Sparta præfeſtum quo-
 tannis acciperet, ad reddendum iura. Lacones præter
 amicorum miniſteria, aliud nihil tributi nomine pende-
 bant. Vici quoque circa Babyloniam ad præbenda ci-
 baria canibus regum cogebantur, reliquis exempti oneri-
 bus. Æthiopes vero tertio quoque anno, binos ſemo-
 dios auri rudis Dario regi pendere dicuntur, dūcenos fa-
 ces ebeni, quinos pueros & elephantorū dentes vige-
 nos. Sicut Colchicentenos pueros, & totidem virgines,
 reliquorum tributorum immunes. Indi autem æquali

*Claudii edi-
 tum.*

Epidaurii.

*Poletes.
 Ius hoſpitiſ
 apud Ger-
 manos.*

Lucani.

*καὶ ὅς τις.
 Calabri.*

*Iupiter ze-
 nus.*

*Apud Græ-
 cos qui à ve-
 ſtigalibus
 immunes
 & qui non.*

GENIALIVM DIERVM

Romano-
rum vesti-
galia.

Minor seu
media liber-
tas.

omnes premunur onere : nam quartam fructuum partem regibus annis singulis pendere coguntur. Syri (vt inquit Vlpianus) à quartodecimo masculi, à duodecimo feminæ ad quintum & sexagesimum annum tributa conferunt. Lepus in Aphrica tantum vestigalibus valuit, vt singula in dies talenta Carthagenensibus vestigal penderent. Sicut ex effossione æris in Macedonia, singula talenta in singulos dies Alexandro pendebantur. Et Babylon regi Persarum, singulis diebus singulas argento plenas artabas soluebat. Apud Romanos vero qui populi liberi erant, tributum nihil conferebant, stipendiarii autem ad millium opus, stipendia pendere cogebantur : licet ex Cæsaribus plerique vestigalia noua & inaudita proposuerint, vt pro eduliis que tota vrbe venirent, pro litibus atque iudiciis quadragesimam summæ: sicut Caligula exegit ex gerulis octauam, ex prostitutis quantum vnaquæque vno concubitu mereret. Vespasianus quoque vestigalia reuocauit noua, & grauia prouinciis auxit. Alexander Seuerus brachariorum, linteorum, citrariorum, pellionum, plaustrariorum, aurificum & aliarum artium vestigal instituit : ex quo thermas quas fundauerat, pluribus vñbus ornauit. Antiquis etiam Romanorum, ex agris & noualibus decima seminum dabatur, vestigalis nomine : nanque aratores decimam frumenti populo Romano pendere cogebantur. Tiborius Cæsar centesimam rerum venalium, in ducentessimam relaxasse dicitur. Et Nero in initio sui principatus, quo gratiam popularem aucuparetur, quintam & vigesimam venalium mancipiorum remisisse, & Traianus vestigal vigesimarum sustulisse. Proditum que memoriæ est, quum in dubium veniret, qui liberi essent populi, quive stipendiarii, à M. Antonio publicos tabellarios institutos, vt si in prouincia quispiam causam liberalem diceret : per eos testationes libertatis, & alia immunitatis documenta Romam ferrent. Minorem vero libertatem, seu mediam, si assequi dicebantur, qui manu à prætore emissi, non Romani ciues, sed Latini nominis tantum ex lege Iunia Norbana fiebant : vel suprema voluntate domini testamento, si eum hoc expresso manumississet : aut si inter amicos dextra apprehensum, ad se conuertens, liberum

rum esse iussu
populis socie
bantur. Nam
milites ex La
morum auxil
tum, vt qui i
ret, non ideo
retur. Et q
quid deliqui
mani ciues
sui & C. Gra
minominis
in hac re La
denique lib
hi, qui manu
deditorum
vuentes lib
uataque ob
mentia, qua
autem, vit
tes neque
disponere,
nis, quasi se
etiam cum
dixerunt.
dem recep
sent, immu
ui, qui, pos
pro crimina
impressa
dissimiles
multiplic
abrogatis
iurestatu
sequantur
postea de
furta quæ
timque li

rum esse iussisset. Hi enim his immunitatibus, quæ Latinis populis societate & fœdere iuncti: indultæ erant, fungebantur. Nam in vrbe & Latini censebantur, & in castris, vt milites ex Latinis coloniis, non vt externi, aut leuium armorum auxiliarii, stipendia merebant. Fuitque obseruatum, vt qui ius ciuitatis haberet: si Latinas colonias incolet, non ideo solum vertisse, aut ius ciuitatis amisisse putaretur. Et quanuis in Romanis castris, qui militabant, si *Externi milites* quid deliquissent, si externi, flagellis & virgis: si vero Romanus ciues forent, vitibus cæderentur: tamen *Liuius Drusus* & *C. Gracchus* tribuni pleb. ne liceret quempiam Latinis nominis virgis afficere, sed vitibus plebiscito sanxerunt, in hac re Latinos populos Romanis cœquantur. Tertiam denique libertatem, quam minimam dixere, assequuntur *Minima libertas*. hi, qui manumissi, nec ius Latii habentes, nec ius Latii habentes, deditorum numero censentur: qui nullis priuilegiis fulti, viuientes liberi erant, & velut ingenui munia publica priuataque obire, magistratusque & cætera dignitatis ornamenta, quæ libero debentur, assequi poterant: morientes autem, vitâ vna & libertatem amittebant: ideo decedentes neque testari poterant, neque post obitum de bonis disponere, præter patroni voluntatem, adeo vt eorum bonis, quasi serui peculio, manumissores potirentur. Quod etiam cum Latinæ libertatis hominibus multi commune dixerunt. Fuere autem *Deditii*, qui victi armis, & in fidem recepti, tantum ne seruirent, neve sub mancipio essent, immunes facti sunt: cuius etiam generis feruntur serui, qui, post admissa crimina, suppliciis subditi, aut publice pro criminibus cæsi, vel in quorum facie notæ seruitutis impressæ fuerant. Dique hæc discrimina libertatum & dissimiles species fuere: donec sequuti principes, pertæsi multiplices variasque libertates dare, veteribus legibus abrogatis, nouisque adscitis cooptatis, ex æquo omnium iure statuerunt, vt manumissi apud prætorem, plenam assequantur ciuitatem & libertatem: vnde abusus inualuit postea deprauatis moribus, vt multi serui, per rapinas & furta quæsitis pecuniis, libertatem à dominis emerent, statimque liberi & ciues, Romani fierent.

GENIALIVM DIERV

Qui fuerit modus consulendi senatus. & ubi haberi, & quo pacto suffragia ferri solerent. & quid apud externos.

CAPVT XI.

*Patres centum.
Patricii.*

*Patres ducenti.
Patres trecenti.
Patres minorum gentium.*

Adlecti.

*Patres conscripti.
Senatores Ro. 1000.
Jul. Caesar.
August.
Octavius.
Senatus auctoritas.*

*Athenis quingentorum.
Areopagita.*

Senatores à Romulo centum creatos fuisse, qui ob honorem Patres, eorumque progenies patricii dicti sunt: quorum consilio res publica niteretur domi forisque, multi prodidere. Deinde communicata vrbe cum Sabinis & Datio, idem Romulus alios centum legit in patres, explens numerum ducentorum. Postea Tarquinius Priscus, in orbitate senatus legisse centum alios fertur, minorum gentium appellatos: tametsi à Bruto familias minorum gentium inuentas nonnulli credant. Primus enim Valerius Publicola, post exactos reges patrum numerum à Superbo cædibus imminutum expleuit, & amplissimum ordinem auxit, quatuor & sexaginta supra centum ex equestri ordine in concilium cooptatis, ita vt trecentorum numerum faceret, qui Adlecti dicti sunt. Quos enim post exterminatos reges, ætate graues, spectatæque probitatis videbant, senatus tanquam grauissimo sanctissimoque concilio adscribebant. Quos quidem, quum alii in locum decedentium suffecti, & in senatum literis adscripti essent, conscriptos vocarunt, modo plures, modo pauciores, ita vt frequens senatus, & quicquid erat patrum, ex fere trecentis senatoribus constaret. Et quum Iulius Cæsar supra mille senatores, belli casibus imminuto ordini adsciuiisset, Augustus Octavius selectos & perpurgatos duabus lectionibus, remotis indignissimis, in pristinum decorem renouauit. Hique veluti præsidēs & reipublicæ custodes, tantæ autoritatis fuere, vt si populus regem aut magistratum quempiam iussisset, id sic ratum foret, si senatus autor fieret. Leges quoque à populo latæ, haud aliter ratæ fuerunt, quam si patrum consensu approbarentur. In reliquis vero ita præscripta senatus potestas erat, vt iudicium populi auctoritate senatus, rescindi non posset. Athenis vero senatus fuit quingentorum, qui vna cum tribunis & quæstoribus, senesque cum iunioribus, de rebus singulis decernebant. Postea Areopagita, sanctior senatus à Solone delectus est, quorum consilio

consilio libera bella indicere. Eumolpidæ ximum venophoron conlus aderat. senibus connum, in senarios centum bus nobilitatis. Artinos vocat senatu præfati qui perpetua definebant legibus. Maxime rex quibus autoritatem hos fieri populi sexaginta pellati, a sententia mune concis consulem præfati Bithyni & minetum ad dem apud natus vicefectos, quithynos non licet polectum concilium fusionis, le delecto decernimus ordinem apparatur. Quæstor legat

consilio liberata moderatione, ciuitatis iura seruabantur, bella indicebantur, lites explicabantur. Nonnunquam Eumolpidae & praëcones publico consulto praëfuere. Maximum vero, à mille & quadringentis gerebatur, cui Ar-nophoron dixere nomen: in quo vnà & senatus & populus aderat. Lacedaemoniorum senatus ex duodetriginta senibus constabat, qui nisi sexagesimum implessent annum, in senatum adscribi non poterant. Apud Epidaurios centum octoginta rempub. administrabant, ex quibus nobilissimos popularium deligebant senatores, quos Artinos vocabant, & Conipodes. Carthaginensibus pro senatu praëfuere seniores, nonnunquam iudicum ordo, qui perpetuus erat magistratus, & nunquam nisi cum vita desinebat. Caro apud Vticam trecentorum concilium legit: Massilienses sexcentos, quos Thymuchos appellarunt: ex quibus quindecim principes, tres praesides erant, autoritate & opibus longè primi: nemoque Thymuchos fieri poterat, nisi qui iustos filios haberet. In Cnido sexaginta praëfuere ex optimatibus, Amnemones appellati, ad quos de rebus maximis referebant: qui verò sententiam rogabat, Aphester dictus est. Athæi commune concilium, Arnarion vocarunt: qui de rebus publicis consulturi, in Iouis laco Arnario coibant, cui decem praesidebant, quos Demiurgos vocatos ferunt. Sicut Bithyni & Galatæ concilium trecentorum, in locum Dryminetum aduocabant. Apud Argiuos octoginta viri. Idem apud Mantinenses. In Elide autem sexaginta senatus vice fungebantur. Cretenses decem habuere praefectos, qui de rebus maximis decernebant, Apud Bithynos minorem annis triginta in senatum adscribere non licet. Aetolorum concilium multiplex fuit, quod Apolectum nuncupant. Maximum vero Crotoniatarum concilium erat, nec facile explicatu, & turbulentæ confusionis, in quo si quid consulto statuendum erat, mille delectos consulebant viros, vbi præ tumultu minus decerni quicquam lege poterat. Sicut apud Seres maximus ordo ex quinque millibus consiliariis fiebat, qui in apparatu belli, elephantem singuli praestare tenebantur. Q. Hortensius tribunus plebis, deinde Philodictator legem tulere, vt plebscita omnes Quirites tene-

Eumolpida
& praëcones.
Arnophori.
Lacedaemoni-
um senatus
28.

Epidaurii.

Artini.
Conipodes.
Carthag.
Vticenses.
Massilienses.
Thymuchi.
Cnidi.
Amnemones.
Aphester.
Arnarion.

Demiurgi.
Bithyni.
Galatæ.
Argini.
Mantinenses.
Elidenses.
Cretenses.
Aetoli.
Apolectum.
Crotoniata.

Seres.
Q. Hortensius & Philodictator leg.

rent,

GENIALIVM DIERV

Senatus au-
soritas.

Lacedæmo-
niis.

Atheniēses.

Senatoris of-
ficium.

Populi præ-
rogatiuum.

rent, vtque leges à populo latæ, ritè promulgatæ non
essent, nisi post initum populi suffragium patres autores
fierent. A primo verò vr̄bis ortu, post exactos reges, de
nulla, re populus diiudicasse, aut suffragia tulisse tradi-
tur, nisi ex consulto senatus. Prius enim iubebat popu-
lus, deinde confirmabat senatus, quod æuo subsequente
fieri desitum est. Nam de his quæ plebs sciuit, non senatus,
vt prius, diiudicabat: sed deprauato vsu, de his quæ senatus
cognouerat, populus iudex erat: quod à Lacedæmoniis
seruari meminimus, vt sententia quam senatores reges,
que censuerant, populo decernendi corrigendique facul-
tas foret, iubente Lycurgo, qui cooprandi senatus, & le-
gendi quos vellet magistratus, ius populo dedit. Contrà,
Athenienses, iubente Alcibiadē: nam omne regimen &
summa imperiū à populo ad senatum transfudere. Sylla
quoque dum rerum potiretur, trecentos legit senatores:
sanxitque vt nisi ex consulto senatus, nihil ad populum
ferretur. Erat igitur senatoris officium, tam de promouen-
dis magistratibus, prouinciisque administrandis, quam de
bellis, triumphis, supplicationibusque decernendis, deque
præsidibus in prouincias, & auxiliis summittendis, de le-
ge, de fœdere & pactiōibus, ac tota gerenda Rep. liberè
sentire, ac fortem constantemque sententiam dicere. Ne-
que enim in administranda Repub. gerendoque imperio,
quicquam bello vel pace decerni poterat, nisi patrum au-
toritate, & decreto senatus. Quippe senatui de rebus
omnibus decernendi libera facultas erat, nisi in magistra-
tibus creandis, & legibus sancendis, aut si in hostes arma
mouenda, vel à bello recedendum, pacesque & fœdera in-
eunda forent. Tunc enim sine populi iussu senatum ni-
hil sentire vel decernere posse liquet. Prouinciarum ta-
men decernendarum, imperatorisque diligenti iudicium,
atque ararii dispensandi munus, ad senatum sine populo
semper spectasse, nemo dubitauit, tametsi pop. Rom. con-
tra senatus decreta prouincias nonnunquam demandasse
legamus. Pacta quoque sponsionesque iniussu populi fa-
cta, etsi per senatum postulata aut consules, populum non
tenere, nulliusque roboris esse haud dubium est. Sena-
tores quoque, vel à dictatore legendi senatus causa, vel à
censoribus, seu triumuiris, qui ius legendi senatus ha-
beant,

bebant, & e-
summa digi-
optari solu-
stremò, pl-
nem, centu-
libertinoru-
censuram a-
ordinem i-
teruallo ex-
rum iura in-
Primique H-
habebant:-
tum, & ius-
uis præcept-
riam non a-
Octauius ta-
dentes in ci-
vale dicere
senatori, re-
Seuerus In-
clauum ad-
senatus.
nunquam
qui quum
ambulante
indignum
poterat esse
vt Tiberiu-
decederet.
maior ne-
lum sellas
balus vniu-
omnes vrb-
Qui tamen
fragili hab-
rant, nequ-
rant, sed in-
ire oportet
alios magi-
suffragan-

bebant, & eos ex gente patricia, Romanos primum ciues summa dignitate & amplis honoribus functos, legi & cooptari solitos inuenimus: deinde, ex ordine equestri: postremò, plebeios & vltimæ sortis, per gratiam & libidinem, census habita tatione, non morum, non nunquam libertinorum filios. Appius enim Claudius cæcus dum censuram ageret, filiis libertinorum in senatum adscitis, ordinem inquinasse dicitur primus. Nec longò post interuallo exteræ gentes & transalpinæ nationes, senatorum iura in vrbe adipisci, & in senatum admitti meruerunt. Primique Hedui, qui iura fraternitatis cum Romanis habebant: deinde alii illorum exemplo admissi in senatum, & ius suffragii habuisse feruntur. Nero verò, quando præceps & furibundus, libertinorum filios diu in curiam non adsciuit, admissosque gradu deiecit. Augustus Octauius tanti senatoros fecit, vt singulos nominatim sedentes in curia salutaret: & discedens, nullo se mouente, vale diceret. Vespasianus quoque non oportere maledici senatori, remaledici autem ius esse respondit. Alexander Seuerus Imperator nullum in senatum admisit, neque latitium ademit, aut pœna affici passus fuit, nisi de consilio senatus. Quod diuus Nerua & Hadrianus iurauerat, se nunquam senatorem nisi ex consulto senatus puniturum: qui quum libertum suum inter duos senatores cæderet, ambulantiem vidisset, misit qui illum colapho maderet, indignum arbitratum, præcipere illis honorem, quorum poterat esse seruus. Tantæque dignationis habiti sunt, vt Tiberius Cæsar illis quandoque assurgeret, & de via decederet. Claudius quoque tanti senatores fecit, vt de maiore negotio acturus in senatu, medius inter consulum sellas tribunitio sub sellis sederet. Contra Heliogabalus vniuersum senatum adeò flocci fecit, vt senatores omnes vrbe expulerit, illosque seruos rogatos esse dixerit. Qui tamen non statim vt in senatum lecti erant, ius suffragii habebant, siquidem qui in postremis scriptis fuerant, neque suffragari, neque per se censere aliquid poterant, sed in sententiam quam princeps in senatu dixisset, ire oportebat. Si qui tamen præturam censuramque, aut alios magistratus non senatores gessissent, ius propterea suffragandi, aut in curiam eundi non habebant. Non enim

Qui & quo modo senatores eligebantur.

Appius Cl. ordinem senatorium inquinauit. Exteri in senatum admissi. Senatorum honos.

Senatorum contemptus. Senatores electi non solum suffragabantur, sed in sententiam ibant.

GENIALIVM DIERVM

L. Cassilex.

Pedarii senatores.

Senator sexagenarius onere reip. exemptus.

Cato maior.

Nicias.

Senaculum.

Qui senatū cōvocabāt.

Vbi senatus haberetur, & quando.

enim quia prator aut quaestor fuerat, ideo in senatum admitteri, aut publici concilii particeps fieri poterat: neque is senator, cui abrogatum imperium fuisset. Siquidem L. Cassius tribunus pleb. C. Mario & L. Flacco Coss. legem tulit, ut quem populus damnaasset, is de gradu edictus, ius in senatum veniendi, aut suffragandi non haberet. Senatores quoque qui honoribus functi essent, quique curules gesserant magistratus, curulitella in senatum & curiam vehi, & cum sceptris, si duces aut viri consulares fuissent: qui verò non gessissent, pedibus ire in curiam, & quod videbatur è repub. censere, & ideo pedarios nuncupati per spectum est: qui tamen si in senatu deesse nō solerent, cum de triumphis aut supplicationibus agitur, tamen si cū senatus cogendus foret, ad consulis edictum non convenirent, aut contumacius parerent. pignoribus & multa plectebantur. Si qui tamē senatores quintum & sexagesimum annum ætatis excessissent, eos cogi inuitos, aut contumaces pignore vel pecunia plecti non decebat. Senatori enim sexagenario ad eam ætatem in senatum non venisse, nulli fraudi fuit: semper tamen in senatum frequentem venisse, & fortem sententiam dixisse, boni senatoris est habitum. Fertur verò Cato maior, tametsi annis grauior esset, cum in eo vigeret vis ingenii consiliique, nullare nulloque negotio adduci potuisse, ut in frequentem senatum venire moraretur: sicut de Nicia ferebatur, qui assiduus semper in Atheniensium senatu erat. Tamen si senatores plerunque in senaculo stationem habere, & inde citato gradu, non expectato edicto, in curiam ire solitos legamus, Sed animaduertendum, non cuicumque conuocandi senatus, vel consultum faciendi, ius potestatemque fuisse, quia solis magistratibus, qui vocationem prehensionemque habebant, ut dictatori, consuli & pratori, aut trib. pleb. tribu- noque militari, vel vrbis prefecto, aut interregi, conuocandi senatus ius potestasque fuit. Priuatis enim hominibus aduocandi senatum facultas non dabatur. Neque io loco prophano senatores convenire ad consultandum, sed in loco augusto & sacro, & vbi deorum templa essent. Neque ante lucem vel post occasum diei factum sententius consultum, valere aut ratum esse liquet. Debereque

prius

prius auspiciis illius diei, bonis actibus & thure & templo Athentes sacerdotum monitione Senatusque sitas, & per negotiorum sententiarum est. Et filis, debet tu aut con Nonnunc ximi rogati vix rogari videri. Et vel differre sententia xima par sententiam onem ven in parte pl vnius exq in illius se aut cum d traditum, singulis re priuatique licuit sena postulare, Apud Ath que ætate dæmonio dicunt in pro se d fabis suffi dicit roga

prius auspicari, & ab ingressu hostias immolari apud aram illius diei, in cuius templo conuenirent: quorum extra tribunis ætariis venire mos erat: vel sicut Augustus censuit, thure & mero supplicare, vt rite senatusconsultum fiat, exemplo Atheniensium, qui omnibus publicis consiliis man-
Auspicato.
Athenienses.
 tes sacerdotes, qui sacra facerent, adhibebant: & Lacedæmoniorum, qui senatui semper augurem adesse voluere. Senatusq; consultum vel per singulorum, sententias exquiras, & per calculos coniectos in urnas, quum de quoquo negotio, quid quisq; sentit, consultitur, & suo loco rogatus
Lacedæmonii Senatusconsultum.
 sententiam dicit, aut quum verbo assentitur, fieri adnotatum est. Et in interrogandis sententiis, post relationem consultis, deberi à consulari gradu incipi, & principem in senatu aut consulem designatum prius, deinde reliquos rogari: Nonnunquam obseruatum est, vt ex consularibus duo maximi rogarentur primi, deinde inferiores: iuuenes verò vix rogari, quasi pudor esset iuuenem sene sapientiorum
Vbi sententiis certaretur.
 videri. Et si certaretur sententiis, nec satis liqueret, tunc vel differri consultationem, vel si duæ senatum distingerent sententiæ, cum aliud alii censeant, id quod senatus maxima pars decerneret, ratum fieri, aut si non probaretur, sententiam diuidi: hoc erat, vt si plures causæ in disquisitionem venirent, vt de singulis referatur, postulare: & quod in parte placeret, id sequi: vel per discessionem, tunc cum vnus exquisito voto, cæterum qui in suffragium ituri erant in illius sententiam pedibus irent, vel si manu porrigereat, aut cum de scripto sententiam dicerent. In quod id fuit traditum, vt diuinis rebus prius, & de Rep. infinite, aut singulis rebus finire, ad senatum referatur, si quid publici priuatique negotii foret statuendum. Nonnunquam licuit senatori, priusquam ordine sententiæ rogarentur, postulare, vt extra ordinem de Republica dicere liceret. Apud Athenienses verò in frequenti senatu pro cuiusque ætate sententiæ rogabantur. Regibus autem Lacedæmoniorum binos calculos ponendi, cum sententiam dicunt in senatu, facultas erat, tertium verò, si quid pro se discerni vellent. Græcis & plerisque gentibus fabis suffragia dabantur: Syracusanis nemo sententiam dicit rogatus, sed vt quisque ætate & honore anteit, ita
Diuidere sententiam.
Per discessionem.
Athenienses.
Regi Lacedæmonii.
Calculis.
Fabis.
Mores rogandi sententiæ apud diuersos.
 sua

GENIALIVM DIERYM

fua sponte, quid sui consilii sit, in medium affert non rogatus: aut si tacent omnes, forte dicere coguntur: quibus in usu erat, ut in concionem prodituri, per literarum elementa forte educerentur. Quare Dionysius proditurus cum M. sortitus fuisset, futuram sibi monarchiam cauilatus est. Lycurgus verò, cum essent adollescentes loquaciores, & in conciliis obstreperent, cauit edito, ut nemo in foro, nec in publico confesso diceret, nisi rogatus. Apud Heduos fuit constitutum, ut qui in senatu sententiam dicit, ex eadem familia rogare neminem possit, quid esset sententiae & opinionis suae. Proditumque memoria est, Germanos concilio coacto, si quid quod minus placeret, propositum esset, murmure & fremitu dissentire, & sententiam aspernari: si quid verò complacitum fuisset, frameas & tela concutere, sonoque armorum & tripudiis approbare. Macedonum quoque fuit mos, ut in publica consultatione si quid improbarent, hastis scuta quatientes obstreperent, & auersarentur. Lacedaemonii summis clamoribus agunt, nec calculis sententiam dicunt, nec ad murmuratione suffragia ferunt: aut si cuius partis clamor contentior esset, ut non facile dignoscerent, in duas partes suffragatores transire iubent, ut quae pars maior esset, animaduernerent. Apud quos usu receptum erat, ut singuli in concionibus baculum ferrent. Belgae verò contra. nam si quid publico consilio statuendum erat, miro silentio decernunt: si quis autem fremeret aliquo concionante, parte vestis multabatur. Gallis & Germanis, ut in publicis consultationibus armati conueniant, & quid facto opus sit, decernant, in more fuit: & si tumultuarentur, silentium sacerdotes indicabant. Apud Tyrios secus, apud quos si quis cum telo concioni interesset, capite luebat. Id tamen Atheniensibus fato datum erat, ut abusi ingenio, si quid publico consilio decernendum foret, in deteriore partem plerumque statuant, semperque quod in discrimen adducit, consilium sequantur. Quare verbum Anacharsis fuit, sapientes in concionibus sententiam dicere apud Graecos, stultos verò diiudicare. Persarum verò mos fertur inter epulas, postquam vino incaluerant, haud secus quam reliqui in concionibus, concilium habere, & de rebus maximis decernere. Sed tamē non idem semper ordo rogandi

Lycurgi editum.

Hedui.

Germani.

Macedones

Lacedaemonii.

Belgae.

Galli & Germani.

Tyrii.

Atheniensium fatum.

Anacharsis dictum.

Persae.

Diuersus ordo rogandi.

rogandi sensus
qui princeps
legi debebat
consultum an
nonquam co
ximi, summi
à consulibus
primi. Ob
locum extrin
men ordinat
uare capere
tamen Augu
dine nec mo
ni verò pro
tur primi, si
tiam consule
filio aderant
dumque diffi
quicquid e
verò sentent
plures alter
fos, & non
quoque sen
te in theatro
opinionis fo
tentiam, per
diem absum
que dies tot
foro autem
rò darentur
praescripto
orationes pr
in eo tempu
lectitarent.
tiae dedit, e
tres horas
tori, tres re
perorari ius
trahebant, t
Si tamen ali

rogandi senatus fuit: siquidem modo primus rogabatur, qui princeps lectus erat in senatu à censoribus. Is autem legi debebat princeps senatus, qui ex censorii viris, qui censuram antea gessissent, antiquior superuiveret: non nunquam consules designati, aut viri consulares æuo maximi, summis honoribus functi sæpè aliqui extra ordinem à consulibus studio & necessitudine ductis, rogabantur primi. Observatumque fuit, ne quem citra consularem locum extra ordinem primum consul rogaret. Quem tamen ordinem rogandi sententias Calendis Januariis seruare cœperat, is toto anno perpetim seruabatur. Diuum tamen Augustum sententias de maiore negotio non ordi-
Germani.
 ne nec more, sed prout libuisset, rogasse ferunt. Germani verò pro ætate & nobilitate in concionibus audiuntur primi, si qua consultatio foret. Rogabant ergò sententiam consules, quique senatui præerant patres, qui consilio aderant: ipsosque dum de re quapiam consultant, patres quodumque differendo altercandoque sententiam dicunt, modo sententiam ro-
gabant.
 quicquid è fide sua ducerent, stantes esse oportere: post verò sententiam assidere. In quo fuit prohibitum, ne poplites alternis genibus imponerent: quod eos esse ociosos, & non præparatis animis designaret. Quod Athenis quoque seruatum meminimus, ut præcone pronunciantem in theatro vel curia, stantes singuli decernant, quid suæ opinionis foret. Jus tamen senatori erat, ut rogatus sententiam, perpetua oratione, & quam voluit diu, dicendo diem absumeret: adeò ut nonnullos horis septem, plerisque dies totos concionem in senatu habuisse tradant. In foro autem lege cauebant, ut sex horæ accusatori, reo verò darentur nouem, ne paucioribus clepsydriis tempore præscripto præciperent causas. Ex quibus nonnulli, ne orationes præmeditatas memoriæ mandarent, nimiumque in eo tempus absumerent, descriptas conciones è libello lectitarunt. Postea Cn. Pompeius quasi frænos eloquentiæ dedit, ex quo tempore intra paucissimas, neque ultra tres horas perorare cogebantur. Nam duæ horæ accusatori, tres reo dabantur: vnaque die ab accusatore & reo perorari iustum: quia multi data opera in ferum remtrahebant, tempusque diffundebat, rebus non definitis. Si tamen aliquorum opinioni assentiri vellent, poterant etiam

disenatus.
Princeps senatus.

Consules & patres quodumque modo sententiam ro- gabant.

Sex hora accusatori, reo autem nouē constituta.
Concionis à libello legere
Dua hora.
accusator.
tres reo concessa.

GENIALIVM DIERYM

*Sedentes a-
liorum opi-
nioni assen-
siebantur.
Senatoris
ius.*

*Nouissimum
sententiam
dicere.*

*Senatuscon-
sulta in ara-
rium deposi-
ta.*

*Tacita sena-
tusconsulta.
Sanctius
concilium.
Sanctior se-
uatus.
Solonis lex.*

Apolecti.

*Decreta se-
natus ad
principem
pertinentia.*

etiam sedentes, illi opinioni, cui visum erat studio & vo-
luntate accedere. Justamen fuit senatori à sententia,
quam semel dixerat, si probabile quid contra afferretur,
deduci: aut si ambigua foret, nec facilis explicatu, illam
interpretari. Id tamen notatum est, parum fuisse, in sena-
tu breuiter censere, & rectè sentirei nisi facundè senten-
tiam tueretur, & argumentis firmaret. Post omnes verò
rogari, & nouissimum dicere sententiam, ignominia loco
est habitum. In qua re succurrit annotare, quod lite-
ris proditum est, Marcum Perpennam, & Lucium Volu-
sium Saturninum, omnibus quos in senatu sententiam
rogauerant, superstites fuisse. Cumque antea senatus-
consulta pro voluntate consulum supprimerentur, vel e-
nuociarentur, postea à Lucio Valerio & Marco Hora-
tio consulibus statutum fuit, vt amplissimi ordinis decre-
ta ad ædem Cereris ab ædilibus deferrentur, demum, vt
in ærarium deponerentur. Quod etiam Augustus cau-
uit, ne senatus acta publicarentur, neve magistratus depo-
sito honore statim in prouincias mitterentur. Ex his ta-
men quædam fuere tacita senatusconsulta, quæ palam e-
nunciare non licebat, quæ in sanctiores sinatu & concilio
arcano, tanquam in recessu semoto, seruabantur: quibus
decernendis neque scribæ, neque serui publici intere-
rant, ne communicatio consilii foret, cauebaturque, ne
quis enunciarer, Apud Carthaginenses verò, triginta sena-
torum principes sanctiori concilio & arcanis negociis præ-
positi erant, quæ tanquam cœleste arcanum, dici non po-
test, quam alto silentio obtegerentur. Qui etiam san-
ctior senatus Athenis fuisse proditur, sine cuius consilio
aliquid grauius decerni, aut ferri ad populum, Solonis
lege vetabatur. Syracusani autem sanctiorē senatum non
habebant, sed si quid arduum & perdifficile imminebat,
soli Timoleonis summi ducis velut sancto arcanoque
concilio, iudicio decernebant. Etolis Apolecti sanctissim-
um & arcanarum rerum fuere concilium: quorum con-
sultatione, si quod instaret periculum, decerni oportebat.
Cæsarum verò temporibus, decreta senatus, quæ ad prin-
cipem pertinerent, non arcano senatui, sed libris elephan-
tinis mandabantur: qui summa cura in Vlpia bibliotheca,
vt essent perpetuo monumento seruabantur. Quæ qui-
dem

dem arcana patrum consilia quanto silentio obregerentur, illud argumento est, quod *Q. Fabius Maximus*, cum de tertio Punico bello, quod in arcano consilio decretum erat, Crasso in itinere obnunciasset, à senatu grauer in-crepitus & conuiciis affectus fuit. Alia verò consulta, *Senatuscon-* quæ tacita non erant, postquam maturè statuta fuerant, *sulca non* de concilio sententia in concione, quæ pro vestibulo cu- *tacina.* riar obseruabatur, recitari & publicè edi poterant. Erant *Insignia* si- gigitur senatoris insignia, tunica & purpura & laticlauius, *natoris* & ius spectandi in orchestra, & epulandi publicè, tam in *e- vestes.* pulo Iouis in Capitolio, quàm ludorum causa. Qui qui- *Laticlauius.* dem laticlauius propria vestis senatoris erat, qua tenatus dignitas & amplissimus ordo notabatur. Nonnunquam senatoribus uti penulis, quanquam tenuissimo cultu forent, indultum fuit: quippe Alexander Seuerus Imperator, ut senatores ingrauescente ætate, frigoris causa pe- *Penula.* nulis uti possent, privilegio indulgit, sæpiusque aliis in- *Insignia alia* gnibus uti licere datum est. Nam Caius Duillio, quina- *atq; alia cõ-* uali prælio Carthaginensium classem fudit, præter curru- *cessa bene de* lem sellam, ut quoties à cœna rediret, funale præferretur, *republicæ meri-* & tibicen præcineret, concessum fuit. Et Marco Valerio *tu.* Volesio filio, quoddam Sabinos fudit fugauitque, & castris exiit, locum in circo ad spectandum cum sella curulisibi posterisque permissum nouimus. Lucio quoque Metello, qui oculis orbam senectutem egit, ut quoties in senatum iret, curru veheretur, fuit pro munere datum. Nonnunquam antiquior sententiæ dicendæ locus, toga prætexta, sella curulis, ius imaginis, in memoriam potestatis, & in veste purpurea spectandi, pro magnis officiis in Rempublicam senatoribus munera data sunt. Tantæque dignitatis fuere sequutis temporibus, ut in oppidis per loca & conuentus umbraculis vterentur, indultum sit. Mox sequuti Cæsares, cum ordinem amplissimis *Umbracula* honoribus honestarunt, præcipue Alexander Seuerus, *senatorum.* ut dignitas conspectior fieret, argentatis rhedis carru- *Argentata* cisque senatori uti permisit: utque sanctior reuerentior *rheda* & que ordo putaretur, ex senatoribus illos, qui principali *carruca.* dignitate insignes forent, in ordinem patriciatu, quæ *Ordo patri-* maior ampliorque dignitas haberetur, multos adciuit & *ciatus.* ponexit. Sed hoc post multas ætates nouissimo inuento.

GENIALIVM DIERV M

*Mulieres se
natum adire
verabatur.
Senaculum
mulierum.
Mesa sedie
in senatu.*

Artemisia.

Agrippina.

*Lacedæmo-
ni & Ger-
mani fœmi-
nas conciliis
admittunt.*

Troglodyta.

Germani.

*Celta &
Galli.*

*Gallica mu-
lieres iudi-
ces.
Pueri in se-
natu.*

Fuitque lege sancitum, ne mulieres cuiusvis negotii cau-
sa, senatum aut curiam adirent, nisi quod Heliogabalus
senaculum mulierum in colle Quirinali constituit primus:
qui præter mores institutaque maiorum, ut in ordine se-
natorio mater admitteretur à senatu, perucit: sicut de
Mesa Varia eiusdem Heliogabalia uia, proditum est: cui
tributum ferunt, ut fœmina in senatu sederet, patres con-
suleret, & sententiam diceret, cæteraque senatoris munia
obiret. Quod de Xerxe authores tradunt, qui in arcano
concilio cum delectos Persarum proceres consuleret, Ar-
temisiam sæpè ad consultandum acceffuit, cuius senten-
tiam sequutus fuit. Antea verò Claudii & Neronis tem-
pore, cum non pro dignitate videretur Agrippinam pa-
trum consultationibus admitti, decreuere patres, ut à ter-
go abditis foribus staret, velo discreta, quod visum arce-
ret, aditum admitteret. Lacedæmoniis verò mulieres ad-
hibere publicis conciliis, illasque frequenti curia in exe-
quendis negotiis socias assumere vsus erat: apud quos
fœminarum arbitrio decernuntur multa, idem apud Ger-
manos, ut ubi plurimum negotii sit, fœminarum consiliis
regantur: quarum pleraque ut deas colunt. Neque omit-
tendum quod de Troglodytis traditur, quibus tanti exempli
fuere mulieres, ut in conspectu bellorum, matronarum in-
ter cursu infestas acies dirimant: adeò ut ipsi interceden-
tibus præliari ducerent nefas. Quod etiam apud Germa-
nos frequens fuit, ut illorum fœminæ, quas plurimas in
castris habebant, labentem sæpè aciem restituant, aut in-
festissimos animos concilient. Celtæ verò & Galli non
solum mulieres conciliis admittunt, sed quicquid est con-
tentionis, fœminarum iudicio decernunt: ita ut intestina
sæpè oia illatum interuentu sedasse ferantur. Proditum-
que memoriæ est, in fœdere cum Hannibale & Gallis icto
caueri, ut societas staret eo iure, quod si Carthaginensis
aliquod admissum (pateretur à Gallis, eius rei iudicium
penes Gallicas mulieres foret: si verò Gallus à Cartha-
ginensi, penes magistratum Carthaginensem cognitio
esset. Utque pueri prætextati cum parentibus senatori-
bus, boni exempli causa in senatum ventitarent: quod
post Papyrium prætextatum, ne quis in senatu gesta e-
nunciaret, longo exinde tempore fieri desitum est. Neq;
illud

illud præ-
teritque:
nisi La-
re tradito
faciebat.
quid per-
tubarum
prio ser-
pretes d-
per eod-
Et tunc
turdrim-
sum habu-
veniam p-
principes
peregrini
rio vique
natus leg-
rimoniis
ne & mo-
prouinc-
illud qu-
mos octo
Augustus
rium aux-
los largo
Tiberius
uit, &
prodigos
loco ced-
los, q-
spote cel-
liari esse
Philosop-
& fortu-
Quoties
conuoca-
lege Pu-
ventorum
ri non d-

illud prætereundum, memoriæ datum fuisse, legatis exterisque gentibus in senatum admissis, Romanos consules nisi Latine responsa dare consueſſe. Quibus admissis, more tradito à patribus, potestatem si quid vellent, senatus faciebat. Græci verò concilio indicto per præcones, si quis quid peteret, enunciabant: sicut Atrebates & Bellouaci, tubarum cantu concilium aduocabant. Siquid verò proprio sermone loqui vellent, his in senatum admissis, interpres dabatur: per quos quæ opus erant proponebant, per eosdemque consulta senatus & responsa accipiebant. Et tamen si Molo rhetor in senatu Græcè declamasse dicatur drimus, Tiberius tamen adeo Græcum sermonem osum habuit, ut in senatu nescio quid Græcè prolaturus, veniam petierit. Et Claudius Cæsar, Græcæ provincie principem, quod Latine nesciret, albo iudicum erasit & peregrinatum misit. inualuitque mos, ut mense Februario usque ad calendas Mart. per consules designatos, senatus legatorum audiendis postulatis, & sociorum querimoniiis quotidie detur, ne tardio, aut longa expectatio- ne & mora frustrarentur: quæ quidem decreta senatus in prouincias quisque suas cum singulis actis referebant. Illud quoque satis constat, censum senatorium ad num- mos octingentorum millium olim fuisse, quem Cæsar Augustus & sequenti principes ad duodecies centies sester- tiū auxerunt: & ne quis eorum inops aut egens foret: il- los largo viatico & magnis muneribus profecuti sunt. Tiberius vero præterquam quod censum senatorium iu- uit, & honestam paupertatem innocentium subleuauit, prodigos tamen & egentissimos, vel senatu mouit, aut loco cedere coegit. Fertur tamen Claudius laudasse il- los, qui ob rei familiaris angustiam senatorio ordini spote cessissent. Et Nero senatoribus qui tenui re fami- liarie essent, annua salaria statuiffe: & Marcus Antoninus Philosophus, ut senatores peregrini quartam bonorum & fortunatum saltem in Italia possiderent, lege sanxiffe. Quotiesque ambo consules adessent, senatum vnus iussu conuocari non licuisse: quodque comitialibus diebus ex lege Pupia, aut tertris & nefastis, seu cum tonuiffent, aut ventorum procellæ tempestatesve fuiffent, senatum habe- ri non decebat. His tamen comitialibus qui Quirina-

*Responſa La-
tinè daban-
tur legatis.
Atrebates.
Bellouaci.*

*Græcus ser-
mo Romanis
inuisus.*

*Census se-
natorius.*

*Antonini
philosophi
lex.
Quando se-
natum non
habere dece-
bat lege Pu-
pia.*

GENIALIVM DIERVM

lia sequuntur, senatum non impediri nonnulli putant : id quod Athenis quoque & Syracusis præcipue obseruatum fuit. Nam terræ motu facto, aut tempestate ingruente, concilium differri oportebat. Fuitque aduoratum, post horam decimam, nouam cognitionem causæ in senatu haberi non licere, neq; patrum decreta in ærarium ante lucem deferri posse : quod senatusconsulto, Tiberio postulante, vetabatur : quo tempore comitia è campo ad patres translata fuere, quum ad eam diem etsi arbitrio principis niterentur, plura tamen suffragiis tribuum fierent. Augustus tamen Octauius, vt bis in mense legitimus senatus haberetur, calendis scilicet & Idibus, edicto cauit. Ac nisi exacto quarto & vigesimo ætatis anno, in senatum quempiam admitti non licere, præter admodum paucos, quibus ob egregiam virtutis indolem, hoc à senatu indultum fuit. Tamen si Augustus, quò celerius liberi senatorum senatui assuescerent, iuuenibus post virilem togam protinus laticlauum dedisse, & curiæ admisisse feratur. Fuitque vetus constitutum, vt adolescentes senatorum filii, primo floræ ætatis parentes & necessarios in vestibulo curiæ operiantur, illosque senatu egressos domum reducant & comitentur. Senatoribusque ad plebem transire, & iura patrum amittere, & plebeia subire licuisse : quod præter Marcum Manlium, qui primus à patribus ad plebem defecit, aliis pluribus datum & permissum fuit.

Qua origo fuerit sacrorum Lupercalium & quomodo celebrari, quandoq; coli solerent, & quàm varia deorum effigies fuerint.

CAPVT XII.

Lupercalia. **D**E origine Lupercalium, diuersa ab autoribus prodita sunt: quippe à Romulo & Remo, postquam Numitore auo occiso, Amulio regnum restitutum est, ipsique condendæ vrbis locum in regionibus, in quibus geniti educatique erant, nati sunt, sacra eiusmodi instituta ferunt, quum capri epulis & vino, incincti pellibus hostiarum, per luxum & lasciuiam currerent: quæ Inuum vocare. Multi ab Arcadibus, qui cum Euandro in hæc loca venerant, hoc solenne ludicrum in honorem Lycæi Panos allatum fuisse autumant. Sunt qui putent Romulum & Remum, quum

*Edictum
Augusti.*

*Senatores
domum re-
ducti per fi-
lios & co-
gnatos.*

Inuum.

quum Fau-
quorum o-
incurriss-
potiti sunt.
libus, per l-
uiani, no-
tionis cau-
est, quod
pulus purg-
celebrant
fiant, cuius
lescentes p-
dum pudor
decreto lau-
didæ, quæ
bus immo-
cunt, duo
guine host-
lacte mad-
risum effu-
nudique e-
rerent vu-
eisdem loi-
que vtã sic
fuerant, cu-
vaderent:
præbere al-
propterea
monte, vb-
ehrum cap-
sideribus
fuit: alter
uum. In-
quippe Pa-
Ægyptiis
Iouis simi-
lummis p-
colant, m-
maximo i-
fuere, vt n-

quum Fauno sacra facerent, clamore pastorum excitos, quorum oues abactæ erant, in latrones præda onustos incurrisse nudos, prædamque detraxisse: qua postquam potiri sunt, sacra instituisse, ut nudi iuvenes, incincti pel-
Lupercalia ad inferos pertinent.
 libus, per ludum & lasciuiam current: ex quibus alii Fa-
 uiani, nonnulli Quintiliani dicti. Quod sacrum expia-
 tionis causa inuentum, ad inferos pertinere, argumento
 est, quod mense Februario, hoc est xv. cal. Martias, quo po-
 pulus purgatur, & inferorum placantur manes, hoc sacrum
 celebrari tradunt: quodque Iunoni Februatæ tunc sacra
 fiant, cuius feriæ Lupercalia sunt: in quo licet antea ado-
Cæremonia Lupercalium.
 lescentes passim current, postea Augustus Octauius,
 dum pudori consultum voluit, ne imberbes cursarent,
 decreto sanciuir. In eo quoque capræ immolantur can-
 didæ, quæ solennis victima in Lupercalibus habetur: qui-
 bus immolatis, viri honesto loco nati, quos Lupercos di-
 cunt, duo ibi sisterent, quorum frontes & ora cultro san-
 guine hostiarum infuso, inuicem intingerent: mox lana
 lacte madida sanguinem detergerent, quibus de more in-
 risum effusis, dum cachinnat, tergora in lora inciderent,
 nudique & vncti. amicti & caprina pelle, in orbem discur-
 rerent vultu hilari vsque ad ineptias, obuiamque turbam
Crepi luperci.
 eisdem loris impeterent: quare crepi dicti. Obseruatum
 est ut à sicu Ruminali, vbi Romulus & Remus expositi
 fuerant, cursum inceptarent, concitoque gradu per urbem
 vaderent: quibus mulieres occurrere, & palmas feriendæ
 præbere assuerunt, fecunditatem & partus facilitatem
 propterea sibi dari arbitrata. Quod sacrum in Palatino
*Panos simula-
lacrums.*
 monte, vbi Panos templum fuit, colebatur: cuius simula-
 chrum caprina facie, rubro colore, hirtis cornibus, pectore
 sideribus radiante, infima sui patre hispida, & caprino pede
 fuit: altera manu fistulam tenens, altera pedum incur-
 uum. In cuius etiam sacris canem immolari tradunt:
 quippe Pan magnum & sanctissimum habebatur numen.
*Panos nume
maximum.*
 Egyptiis enim ex octo diis habetur maximus: qui &
 Iouis simulachrum arietis facie effinxere. Mendesi Pana
*Iouis simu-
lacrums.*
 summis percolunt honoribus, adeo ut hircum pro deo co-
 lant, mulieresque cum hircis coire dicantur: caprariique
 maximo in honore sint. Apud Thebanos arietes tanti
 fuere, ut non mactarentur, sed essent sacrosancti, Arcades

GENIALIVM DIERV M

*Aula ani-
malium a-
sylum.*

*Diana Æto-
lia lucus.
Manali.*

*Bœotia per-
dices.*

*Veionis si-
mulacrum.
Apollinis.*

*Veionis te-
plum.*

*Iuno sospita.
Simulacris
deorū in-
cula an-
na.*

*Saturni ef-
figies.*

Osiridū.

Pani & Ioui Lycæo statâ die, humana victima sacrificant: in cuius templo umbras non cadere, opinio fuit. Athenienses annuis hostiis & ardenti candelabro litant. In Parthenio monte Panos delubrum erat, vbi locus nomine Aula omnibus animalibus velut asylum, quem leones & lupi, dum feras instantur, adire non audent, sed protinus subsistunt & feras relinquunt. Sicur in Dianæ Ætolia lucu in Veneris, fabulantur, canes dum feras insequuntur, vbi ad lucum confugerint, ab insectatione quiescere. Idem in montibus, quos Græci Mænalos vocant, Aristoteles prodit: ad quos vbi feræ à canibus impetuntur, tanquam in tussimam arcem se recipiunt: ipsique vltra præscriptum, progredi non audent. Quod de Bœotiis perdicibus memoria proditum est, vt præscriptum finem & quasi metas habeant in aere, vltra quas meare non possunt. Mirumque euenire in Pedasia regione Caria, vt quum Ioui Lycæo statâ die sacrificetur, capram è Pedaso sua sponte ad sacrificii locum venire & se immolandam præbere dicant. Romanis vero præter alios deos fuit Veionis simulacrum, quem dixere Apollinem, cuius caput ornatur cornibus, sagittaſque manu tenet, iuxta quem aries iacet: sicut imago Apollinis Smynthei, premens murem effingitur. Arque in Ægypto in templo Vulcani, eius simulacrum cum mure apprehenso conspicitur: propterea quod Arabes quum regionem inuasissent, Vulcanus magnam vim murium effudisse, arcusque & habenas corrodifecisse, atque ita hostes fugasse dicitur. Fauno quoque capram immolari nouimus, quanuis semideo: cuius ædes vna ad forum olitorium, altera ad Tyberis ripam Iouis & Fauni. Veionis templum inter duos lucos erat, Capitolium & Palatium. Præter quæ fuit sospita Iuno Lauini, cuius simulacrum caprina pelle velatur annis singulis. Sed quia de imaginibus sermo est, non omittendum id quod à Tyriis obseruatum legimus, vt deorum simulacris vincula annexant, ne euocarentur & abirent, quum eos hostili carmine euocatos, abituros timerent. Romani quoque Saturni effigiem toto anno vinctam laneo vinculo habuere, festis solum diebus Saturnaliorum vinculis exoluentes. Ægyptii quum Osirim, quem Solem, & maximum deorum nuncupant, effingere contendunt, sceptrum in cuius

cuius summi
vero modum
lem leoni
te. Indi
lis simulacrum
in cuneum
positus pro
exurgit in
liburnæ
simulacrum
mana effig
fastigiata.
studinem
habitu mu
nica vero
to
rugosa, de
multos m
maqueru
Ceretis
bata, viril
gypto, d
pud Aſcal
strema de
fertur qua
ribus figu
cibus dica
niligno e
figies vni
tragonus
ebore au
supra cui
Trenalis
Matris d
nec à quo
pauperis
Diuitiaru
batur. Lu
ro canino
tertia ad

acrificant;
Atheni-
t. In Par-
us nomine
leonei &
d protinus
etoliz luo
antur, vbi
re. Idem
Aristoteles
tanquam
a præteri-
is per dici-
m & quasi
essunt. Mi-
num Ioui
sponte ad
ere dicant.
nularum,
cornibus,
sicut ima-
gitur. Ar-
trum cum
d Arabes
vim mu-
te, atque
immo-
ad forum
ni. Ve-
m & Pala-
us simula-
quia dei
da Tyriis
ocula an-
ostilicar-
uoque Sa-
o habue-
exoluen-
maximum
ptum in
cuius

cuius summo oculi species inerat, effinxerunt: Serapidis *Serapidis.*
vero modium apponunt supra caput. Persæ figurant So- *Solis.*
lem leonis rictu, cum tiara vtraque manu cornua premen-
te. Indi gryphos iungunt Solis quadrigæ. Phœnicibus So-
lis simulacrum lapis est niger, ab imo rotundus, tenuatur
in cuneum. Apud Pæones discus brevis longo ligno ap-
positus pro Sole colebatur. In Attica Apollo verticofus
exurgit in pyramidem. Isis vero apud Suevos in modum *Isidis*
liburnæ. Et Iupiter Labradæus cum securi, sicut Terræ *Iouis Labra-*
simulacrum cum clauis. Paphia quoque Venus fuit non hu- *dæi.*
mana effigie, sed informi, latiore initio, metæ in modum *Terræ.*
fastigiata. Elei Venerem hirco insidentem, altero pede te- *Paphia Ve-*
studinem premente, effinxere. Et Pygalienses Cererem *neris.*
habitu mulieris in petra iacentis, capite & iuba equina, tu- *Herculis a-*
nica vero demissa. Apud Celtas Hercules fuit cognomen- *pud Celtas.*
to *Ἡρακλῆς*, imagine decrepiti senis, capite incompto, pelle
rugosa, dextra clauam tenens, sinistra protentum arcum,
multos mortales catenis victos ducens: quibus altissi-
ma quercus erat Iouis signum, sicut Palladis Atticæ, &
Cereris Farræ, informis signum. In Cypro Venus bar- *Veneris in*
bata, virili specie, & habitu muliebri: apud Thussas in *Cypro.*
gypto, cum cornibus bubulis effingebatur. Fuitque a-
pud Ascalon Syriæ Decreta dea facie hominis, cuius po-
strema desinebant in piscem. Mercurii imago Græcis *Decreta.*
fertur quadrato statu, capite solum efficto, talis specie plu- *Mercurii.*
ribus figuratis, quos pro immortalis gloria magnis sæpe du- *Hammonis.*
cibus dicebant. Eratque opinio Pythagoræ, non ex om- *Dei apud A-*
ni ligno exculpi Mercurios decere. Hammonis vero ef- *rabes.*
figies vmbilico similis habetur. Et apud Arabes lapis te- *Olympii Io-*
tragonus pro deo. Olympii autem Iouis in Attica os ex *uis.*
ebore auroque constat: reliquum corpus ex luto & gypso, *Minerva*
supra cuius caput Horæ & Parcæ visuntur. Sic Mineræ *Trenalis.*
Trenalis os erat ligneum, manus & pedes marmorea. *Matris deû.*
Matris deum simulacrum, nec qua sit materia aut specie
nec à quo artifice, noscebatur. Boni euentus species erat
pauperis habitu, dextra pateram, sinistra spicam tenens. *Boni euentus.*
Diuitiarum vero deus Spartæ, & cæci & iacentis facie cole- *Pluti.*
batur. Iustitia apud Ægyptios fuit sine capite. Osiris ve- *Iustitia.*
ro canino. Dionysii forma vna barbati, altera cornuti, *Osiris.*
tertia adolescentis viscebatur. Mirumque prodi de Mem- *Dionysii.*

GENIALIVM DIERV

Memnonis. nonis statua, vt quum matutino solis radio illustratus, aris
Serapidis. tionitum & speciem loquentis præbeat: sicut de Serapidis
 simulachro in Ægypto, templo ita extructo, vt exoriens
 Sol os & labra illustraret. Nec prætereundum, quod Æthi-
 opibus in vsum venit, vt deorum simulacra minio illini-
 rent, illa pro maiestate numinum sanctiora & augustiora
Ala diis ad- arbitrat: apud Ægyptios & Phœnices, vt singulis diis sin-
dicta. gulas alas adderent: Saturno vero quatuor, duas protentas,
Saturni. duas vero remissas, & oculos quatuor, vt signarent ipsam
Athletarum dormientem vigilare & vigilantem dormire consueſſe.
viciorum. Quodque Athenienses, si quem athletarum victorem de-
 signabant, statuam illi obnixo genu cum scuto, porrecta
 hasta imperum excipere effuxerunt: pro eo quod Chabrias
Alabandæ. milites Agesilai hoc statu imperum excipere docuit, & vi-
 ctor. Fertur Licinius in Alabandas facitissime cauillatus,
 quod statuæ, quæ erant in balneis, essent habitu iura dan-
 tium & causas agentium: quæ vero in foro, omnes discos
 reneretur. Illud quoque non in postremis fuerit, Rhodi su-
 pra septingenta tria millia signorum, nec pauciora Athe-
 nensis, Delphis, atque Olympiæ fuisse, Romæ vero tantum
 statuarum, vt alter populus lapideus videretur.

*Que vitia ex loci natura aut cali climate quibusdam genti-
 bus ita innata sint, vt illa habeant propria
 & perpetua.*

CAPVT XIII.

*L. Parthe-
 nopæus.*

LVCIVS Parthenopæus, delictæ, amor & decus no-
 strum, ingenio fuit homo eleganti, sermoneque per-
 quam docto & exulto, vultu hilari & festiuo, præditus
 omni vrbanitate, & omnisale: sed cultu corporis inue-
 nusto, vesteque humili & inhonesta, adeoque omnium
 rerum hominumque contemptor, vt summæ nobilita-
 tis viros ne congressu quidem suo dignaretur: & nisi li-
 teratos, quos toto pectore fouebat, reliquos flocci pen-
 deret & nihili duceret: denique nulli obnoxius, liber &
 suo arbitratu vivebat. Is dum Neapoli essemus doctis
 iuuenibus comitatus ad nos ventitabat: congressuque
 hominis eloquentissimi & mihi amicissimi fruebamur
 totos fere dies. Dumque, vt fit, diuersarum gentium mo-
 res

res apud nos scitè subtiliterque penetrarent, memini ipsum dicere solere, quod sicut quædam regiones sunt, quæ acuta ingenia & solertia gignant, ut quibus est aer purus & tenuis, velut Athenis: alia, quæ retusa & heberiora, ut quibus crassus & pinguis, sicut Thebis: ita ex cœli rigore vel clementia, sive nunquam ex siderum statu vel influxu, virtutes vitiaque gentibus innasci, quæ ingenta adeo loci incolæ afficiunt, itaque corporibus animisque insident, ut illa habeant propria & perpetua. Siquidem Campani superbi-
 binatura, & bonitate agrorum, ex micissimo cœlo & affluentia copia voluptatum terrestrium maritimarumque rerum, semper habiti sunt. Domicilium enim Superbiæ Argiui & Brutii
 (ut Cicero inquit) penes Campanos fuit. Argiui & Brutii ex more insito genti, latrones. Illorum namque ingenia late-
 trociniis læta sunt, & rapinis gaudent. Rhegini pauidi & formidolosi. Itali nobilitate præstant, & regali quadam magnificenti-
 a lauti & magni sunt. Galli super insitam genti vanitatem, mobiles & stolidi, contentionis avidi, consilii-
 que capiendis non ratione, sed impetu feruntur: tamen religioni deditos esse, haud dubium est. Hispani-
 ia stabiundi, duri & parci, abactoresque acerrimi, ad inedi-
 am laboresque, atque ad mortem parati. Græci licet ingenio & facundia præsent, eo tamen nationis vitio (unde Græca fides in proverbum venit) assentatores, leues atque infideles esse manifestum est. Cappadoces, Cilices & Cretenses, suo-
 pte ingenio fraudulentis & mendaces: quippe promissi fidem fallunt: & periurio se adstringunt: in quorum notam Græcum illud est, Τὴν ῥῆσιν ἡ ἀπιστία. Aphri
 Aphri subdoli & mendaces: cum enim multum classe rebusque maritimis valeant, usu & commercio multarum gentium ad fallendum proni & solertes sunt. apud eos enim frequenter mercatores ventitant, & studio quæstus, quæ vsui sunt, merces important. Numidæ verò leuissimæ fidei ingenia, Chii petulantissimi. Nam cum tribunal Ephorum fœdassent ob petulantiam, qua naturæ vitio laborant, ab Ephoris impune tulere. Galatæ minaces, Syri cupidi & avari, præter modum rerum appetentes, gens inquieta, audaxque in novas res. Alexandrini derisores & dicaces, Indi & Persæ ociosi, neque

Campani.

Argiui &

Brutii.

Rhegini.

Itali.

Galli.

Hispani.

Græci.

Cappadoces.

Cilices.

Cretenses.

Aphri.

Numidæ.

Chii.

Galatæ.

Syri.

Alexandrini.

Indi.

que

GENIALIVM DIERVM

Ætoli. que enim ab re proditum est, ocium fratrem esse libertatis. Quod de Ætolis quoque traditur, qui nullius imperio paruerunt. Hi enim cum perpetuo liberisint, in ocio degunt. Contrà verò Lydos & Phryges, quum regibus seruiant, negociis intentos esse & laboriosos. *Emporitani.* poritani imbelles & barbati, Ætoli & Locrenses fœdistrangi, Druidæ religiosi & malefici, supra quàm dici potest: nam dedita superstitionibus gens, in sacris hominem immolant, & cruore captiuorum adolent aras: viscumque & alia dictu nefanda pro numinibus colunt. Fuere enim Druidæ gens Gallica in Belgis, apud Gallos præ omnibus sacri. Sicut enim apud Persas magi, in Græcia philosophi, in Babylonia Chaldæi, apud Indos Brachmanes, in Æthiopia gymnosophistæ, apud Scythas Agrippei, Abii & Calui, in Ægypto Heliopolitani, apud Hyperboreos Atymphæi atque in Hispania Turdetani, sacri habentur: sic apud Gallos Druidæ magno in præcio sunt, *Emporitani.* & diuinis propè laudibus celebrati. Emporitani autem in ora minoris Syrtis, iuxta Aphros Numidasque degunt, *Germani.* agri vberis & fertilis: soli Germani vero & Cimbri, *Cimbri.* duri & laboriosi: a tyranniis tamen & rapinis, quarum nullam infamiam putant, à pueritia dediti. Quare Cimbros Germani prædones vocant, quorum vires ad impetum validæ sunt, sed momento temporis dilabuntur. *Corfi.* Cordiri & immanes, horridis ingenii: quippe qui ipsas belluas crudelitate vincant, truci ore ingentiam immanitatem præferentes. Scythæ quoque rapidi & feroces, & dira feritate grassantes, suis tamen rebus contenti, nihil alienum appetentes, apud quos nihil est furto grauius. *Scythæ.* Afiani, Iones, Abydemi, Medi, Arabes, Tarentini & Galata, *Afiani.* Afiani, Iones, Abydemi, Medi, Arabes, Tarentini & Galata, *Iones.* Afiani, Iones, Abydemi, Medi, Arabes, Tarentini & Galata, *Abydemi.* Afiani, Iones, Abydemi, Medi, Arabes, Tarentini & Galata, *Medi.* Afiani, Iones, Abydemi, Medi, Arabes, Tarentini & Galata, *Arabes.* Afiani, Iones, Abydemi, Medi, Arabes, Tarentini & Galata, *Tarentini.* Afiani, Iones, Abydemi, Medi, Arabes, Tarentini & Galata, *Galata.* Afiani, Iones, Abydemi, Medi, Arabes, Tarentini & Galata, *Siculi.* Afiani, Iones, Abydemi, Medi, Arabes, Tarentini & Galata, *Cumani.* Afiani, Iones, Abydemi, Medi, Arabes, Tarentini & Galata, *Bœotii.* Afiani, Iones, Abydemi, Medi, Arabes, Tarentini & Galata, *Thebani.* Afiani, Iones, Abydemi, Medi, Arabes, Tarentini & Galata, *Syracusani.* Afiani, Iones, Abydemi, Medi, Arabes, Tarentini & Galata,

multiplicisq
omni virtut
omnibus vi
que proditu
turbulenti
& fallaces s
incolunt, n
quum Ligi
rique Mon
non conuen
His enim c
dilect, &
gresses, du
apud nos se
examinaba
mentio loc
cere ausim
quæ celi cl
betes & ob
verò diffic
educere.
di Deos co
bonarum
men Ariste
colunt, ani
re: qui vere
Neque om
cum primis
certamine
nauali, ven
ròtibis, lo
tauit vulga
pali luxum
Sybaritica
sciplinas M
nationibu
tur, Theb
nienfes fra
netæ athle
quod E

multiplicisquenaturæ: aut enim excellentissimos esse, & omni virtutum genere præditos, aut improbißimos, & omnibus vitiis deprauatos: quod de Atheniensibus quoque proditur. Atque Heduos iracundos & temerarios, turbulenti & concitati animi. Et Ligures duros, agrestes & fallaces suapte natura, & ex sterili agro & aspero quem incolunt, nihil ferendo nisi magno labore partum. Sed quum Ligurum quidam Firmates, nonnulli Apuani, plerique Montani, alii Hiluaces, alii Frusinates dicantur, hoc non conuenire, nisi transmontanis Liguribus assererat. His enim cum longè ab hominum commercio & cultu distent, & in arido solo sustentur, facili euenire, vt agrestes, duri & immanes fiant. Hoc modo Lucius noster apud nos sermocinatus peracri iudicio locorum mores examinabat, virique & virtutes rimabatur. Sed quia mentio locorum, & morum distinctio facta est, hoc dicere ausim longa obseruatione probatum, eas regiones, quæ cæli clementia & affluentia copia gaudent, sensu hebetes & obtusa mente plerunque homines gignere: quæ verò difficiles & agrestes sunt, singulari ingenio viros educere. Ita enim parens natura, siue ille effector mundi Deos comparauit, vt ubi rerum vbertas & copia sit, ibi bonarum artium studia sæpè & ingenia desint. Sensitamen Aristoteles, eos qui Scythiam versus loca deserta incolunt, animo quidem abundare, ingenii non satis habere: qui verò mitiorem plagam, ingenio & arte præstare. Neque omiserim quod Maximus Tyrus Græcus author cum primis prodidit, Crotoniatis palæstra & gymnico certamine valere, Lacedæmonios pedestri, Athenienses nauali, venatu Cretenses, Sybarites luxu, Thebanos verò tibis, Iones aurem choro & cantu. Qui etiam adnotauit vulgari adagio ferri, Medicam molliem, Sardapali luxum, delicias Ionicas, Siculas mensas, saltationes Sybariticas, Corinthias meretrices. Artium quoque disciplinas Menander dixit natia consuetudine distinguinationibus variis. Nanque Mitelenæ cithara delectantur, Thebani tibia, Alexandrini geometria valent, Athenienses statuaria & pictura, Crotonlatæ medicina, Æginetæ athletarum pugna. Quod proximè, accedit ad id quod Eustachius memorie prodidit, forsan mutuatus

*Athenienses.**Hedui.**Ligures.**Regio fertilis**hebetes.**contra diffi-**cili ingenio-**stiores produ-**ci.**Maximus**Tyrus de di-**uersum**genium pe-**ritia peculi-**ari. Adagia**à ciuitatum**morib. sum-**pta.**Eustachius.*

ab

GENIALIVM DIERV M

*Theſſalus
equitatus.*

ab illis, Bceotios circa palæſtram reliquaſque artes gymnicas valdè probari, Athenienſes in naualibus, Theſſalos in equeſtri, (quippe cùm ex equo primùm pugnare docuerint) Lacedæmonios legibus valere, Cyrenæos in epeſtica ſcientia. Quod autem de Theſſalo equitatu dictum eſt, qui conferto prælio inſuperabiles erant, non prætereundum, Philippum Macedonem, qui totius Græciæ communis hoſtis & prædo habitus eſt, vt Theſſalos equites velut firmiſſimum robur, & longè optimos bello, ſuæ phalangi adiungeret, Theſſaliam propterea inuaſiſſe, illamque incendiis & ruinis deformafſe.

*An ſis idem deprecari quod recuſare, contra quorundam
grammaticorum opinionem.*

C A P V T. XIV.

*Lau. Vallenſis
taxatus
lib. 6. cap. 4.*

Q U I D in mentem venerit nonnullis grammaticis, qui non temperantes maledictis, multa nec perpenſo iudicio, nec examinato modo digeſta, præcipere non verentur, non ſatis conſilio. Nuper cùm in commentariolos obſervationum grammatici cuiuſpiam, quos de Latina dicendi norma vivens ediderat, fortè incidiffem, in quibus graui cenſura antiquiſſimum quenque autorem taxat, ita ipſum loquutum offendimus, vt diceret A. Gellium malè ſenſiſſe, quòd deprecari, abominari vel deſteſtari eſſe dixit: cenſuitque deprecari nihil eſſe aliud, quàm dicto vel facto recuſare: quaſi multum diſcriminis foret inter abominari & recuſare: idque Ouidii authoritate probare nixus fuit, de Ponto:

Sapè precor mortem, mortem quoq; deprecor idem,

Ne mea Sarmaticum contegat oſſa ſolum.

In quibus verſibus deprecari pro recuſare, intelligit: quod verbis pluribus affirmare contendit, quæ conſultò præterimus. Sed libet interrogare, num proprio ſignificatu Latine dixerim, Scipio fœdus cum Hannibale inire deprecatur, quia paciſci cum Hannibali recuſat: aut, Romani cum Pyrro pacem deprecantur, quia pacem abnegarunt. Contraque hanc verbi ſignificationem ſecus ab authoribus dictum, & verbum deprecari in aliò ſenſu accipi, videmus. Titus Liuius ſexto ab urbe condita:

Non

Non trapi
cero prin
publica di
Cœſare: Se
tatibus plu
profecto al
ri idem eſt
iecto verb
deierare.
voluit dep
exploratiu
herule non
berio: Clau
ne capiti q
Agrarian
vobis depre
priè loquet
probabilit
authoribus
& precipi
& contem
catur, noi
expoſcens
neſque ho
precatur,
uicium ſua
ſare: qui
obteſtari n
dere, & ou
precibus ex
nec deprec
zere volebat
do: De A
in manu C
deprecatus
ſicui illa p
quer, depre
modo, veh
de, præpo
memoran

Non praeipiam, inquit, gratiâ publici officii deprecandi. Cicero prima actione in Verrem : Si libere quaesentio, de re publica dixerò, primum deprecor ne irascatur. Suetonius in Cæsare: Senatum literis deprecatus est: & veterum autoritatibus pluribus, in quibus si deprecari recusare dixeris, profectò absurdè & barbarè loqueris: hic enim deprecari idem est, quod valdè precari. De enim præpositio, adiecto verbo, plerumque augeat, ut demirari, defraudare, deiecerare. Rursus quod ille autoritate Ovidii motus, voluit deprecari idem esse, quod recusare, idem Liuius exploratius ostendit tertio de Macedonico bello : *At hercule non ius, sed iniuriam deprecantur*. Suetonius in Tiberio: *Claudium, inquit, adèd violentum & contumacem, ut ne capitis quidem reus deprecari sustinuerit*. Cicero in legem Agrariam : *Si quid deliquero, nulla sunt imagines, quæ me à vobis deprecantur*. Quibus in locis non signate nec propriè loquetur, qui deprecari recusare dixerit. Sed verus probabilisque sensus est, tam in Ouidio, quàm proximis authoribus, id esse deprecari, quod suppliciter petere, & precibus exposcere, ne quid fiat, quod tu vitare cupis, & contendis ne eueniat. Mortem ergò Ovidius deprecatur, non simpliciter recusans mortem, sed suppliciter exposcens, ne mors contingat inter tot truces, immanesque homines. Et ille iniuriam vel supplicium deprecatur, videlicet rogat ne inferatur iniuria, neve conuicium fiat. Multum longeque distat deprecari à recusare: quippe deprecari est precibus rogare, & summissè obtestari ne quid fiat: recusare verò, iure & manu contendere, & quadam mentis vecordia minaciter magis quàm precibus exposcere. Cæsar commentario quinto: *Hedui nec deprecandi, nec recusandi causa legatos ad Cæsarem mittere volebant*. Cicero Tusculanarum quaestionum secundo: *De Anaxarcho, inquit, Democritog, cogitetur, qui cum in manus Cyri Nicocreonis incidisset, nullum genus supplicii deprecatus est, neq; recusauit*. Pluribusque patet exemplis, si cui illa persequi libeat: ex quibus sine controuersia liquet, deprecari id esse quod precari, sed dupliciter: vno modo, vehementi studio & enixe precari ut quid fiat, & tunc de, præpositio augeat, ut primis autoritatibus, quas supra memorauimus, ostensum est: altero, precibus eniti & rogare, ne

De præpositio adiecta verbo.

Deprecari à recusare multum distat.

GENIALIVM DIERV

ne quid fiat seu eueniat tale, quod tu nolles euenire, & futurum detestaris, sicut & proximè dictum. Et tunc de præpositio, non augendi, sed vim potius minuendi habet. De enim adiecta verbo, duplicem significatum, licet diuersum capit, vt plerunque solet: plurimumque interest, in vtro accipias significatu. Quoniam modo & vtro magis conueniat sensu, ex ipsa lectione & contextu verborum, prout obuia sunt, cuius vel mediocriter erudito facile est discernere,

Triplex quaesitum super nonnullis verbis Jurisconsultorum subobscuris, quis sit illorum significatus, quare pecunia olim fuerint.

CAPVT XV.

CVM Romæ Palatini fori iudicia operiremur, quidam non ex plebe homo, pollens eruditione & doctrina, ad me adit, & perconatus est, quid sibi vellet Vlpianus de officio proconsulis, æstimans eum qui prouincia præfesset, dissimulare non debere, si quos causarum concinnatores, aut litium redemptores deprehendisset. Quis esset litium concinnator, & quis redemptor, quærebatur. Et quia facilis explicatu quaestio erat, leui functus opera, respondi concinnatorem litium eum dici, qui nouas lites simulatis captionibus & cauillis improbis, in longum ducere molitur, cum sibi iure agere non liceret. Concinnare enim esse rem effctis mendaciis, omnibus lenociniis perpolire, sicut sicut is qui vnguentis deliburus, madenti coma, & capillo composito conspicitur, quos M. Caro vitiligatores nuncupat. Græcè autem *ῥυτιγὲς δικάων*, quasi sector litium. Redemptoremque causarum eum dici, qui lites quotidianas pecunia mercari, illasque passionibus muneribusq; pellere conaretur, haud secus quam qui domos ædificiumque faciendum vtendumve precio conducit: qui etiam quadruplator & interceptor alienæ litis dictus est, quos homines tanquam inciuiles, & malarum artium artifices, Iureconsulti iure inceslere. Iterum quæsiuit ex me, quid esset quod Alphenus legem Aquiliam interpretatus, inquit: Quod si tebernarius à prætereunte, flagello, in quo dolor esset, suis

Vlpiani loci. neque quam § nec adde. ff. de off. procons. Concinnator.

Vitiligatores Redemptor causarum. Quadruplator. Interceptor alienæ litis. Alpheni loci. l. si quadruplator. ff. ad l. Aquil.

ser casus. si perit admodum gellum in quod nulli fallor erat, ideo doctum in hac dictum sultum ramcat, pro eo sulti non per admodum & esset, scriptum aliter à iure Dolone enim culpe late rat, vt Varro pugio ita sicut guntur facili vt si à prætere repugnand prout in quod quam non propulsare aliquid occidit bernarius, illi oculum chum, ne o in forum aut telo in curia ordinis, cur pene oppre quod esse in num sit mē voluere. C tandem, er sente in di mota lite traque reu est, solitud parete, ne quod rescit

set casus, si illi repugnando oculum eruisset gladio, propter id admissum, Aquilia non teneri: quod diceretur flagellum in quo dolor esset, quærebatur. Cumque nonnulli falsa opinione persuasi, flagellum quod dolorem afferat, ideò dolorem in eo esse assererent, dixi ego mendum in hac dictione fuisse, ingenue me arbitrari, neq; iureconsultum tam in scitè loquutum, vt in flagello dolor esse dicat, pro eo quod flagris inflictis dolor affert: cum iurecòsulti non per metaphoras, nec circuitu longo, sed mundè admodum & circuncisè loquantur: sed pro eo quod dolor esset, scriptum fuit, dolo esset, dicendum fuisse: neque aliter à iure consulto scriptum, veris patere argumentis. *Dolon.* Dolonè enim lignum vel fustè signare, in quo ferru acuta cuspide lateret, quod haud secus quàm gladius vulnera ingerat, vt Varronis testimonio probatur. In eo enim latens pugio ita situs erat, vt foris minus appareret. Idque coarguitur facili argumento, quod non erat consentaneum, vt si à prætereunte leui flagello tabernarius ictus foret, illi repugnando ferro decernere, & oculum eruereliceret, prout in quæstione est. Quippe inculcata tutela non esset, quum non pari, sed maiore impetu armorum, iniuriam propulsaret, quod est lege veritum. Dicendum ergò fuit, aliquid occulti teli in flagello latuisse, quo percussus tabernarius, impune prætereuntem gladio reperiutere, & illi oculum eruerere valuit. Hoc dolone Tiberium Gracchum, ne opportunus iniuriæ foret, accinctum processisse in forum auctores tradunt, quo honestius & dissimulato telo in curiam iret. Et Claudiu Cæsarem à duob. equestris ordinis, cum dolone & venatorio cultro præstolantibus, pene oppressum, Suetonius refert. Tertiò consuluit me, *l. pro peran-* quod esse iudicium eremodiciu, de quo apud Iustinia- *dum. §. cum* num sit mētio frequens, cōtra, quod restitutionē dari leges *autem ere-* voluere. Cumq; aliquorum discreparet sententia, perui- *modiciu.* tandem, eremodiciu dici iudiciu, cum quid reo ab- *C. de iudic.* sente in disquisitionem venit, superque iure controuerso *Iudiciu ere-* mota lite, solus actor nullo se opponente, exercuit, con- *modiciu* traque reum, indicta causa, lis data fuit: *ἀπὸ τῆ ἐρημίας*, hoc apud Iustitia- *nianum.* est, solitudine, eo quod solus actor nullibi reo com- *De cremo-* parente, nec signis collatis (vt aiunt) obtinuit: contra *quod rescissionem* quod rescissionem plerunque dari leges voluere. Demum *dicio vide*

GENIALIVM DIERVM

Budaum in- cum sermo incidisset, quid emptio, quid permutatio ef-
Annotat. & set, quæsitum fuit, quo in loco Homerus meminit Achivos
Alciatum non pecunia, nec ære signato, sed rudi massa æris vel ferri
lib. 4. de vinum, mercati, & cum mancipiis permutare consueffe:
verb. signif- cuius autoritate Vpilanus de contrahenda emptione, etiam
 sine pecunia fieri emptionem, asseuerat. Dixi id de quo
Apud vere- cōsulebamur, mihi in promptu non succurrere, sed tamen
res diu pe- meminisse me, tam apud exteros quàm Romanos, æris
cuniarum signati argentique & pecuniarum longo tempore nullum
usum, argē- vsum fuisse, mercesque non pecuniæ interuentu nec signa-
ti item, & nato ære, sed rebus commutare consueffe. Siquidem Ar-
auri non meni, Scythæ, Seres & Sarmatæ, non intercessu pecuniæ
fuisse. res emere, sed rerum cōmercio permutare assueverant. De-
 ferta enim & vacua cultoribus loca, hominibusque infre-
 quentia, magis quàm vrbes incolebant. Indi quoque illi
 penitissimæ, & Essenti idem factitarunt: nam fuso ære ute-
 bantur, aut orichalco (quippe cū veteres orichalcum
 preciosius auro ducerent) percusso verò minime. Lusitani
 graui sarcina æris, vel frusto argenti sapius, nummi loco
 vti fuere. Lacedæmonii Lycurgi legib. omnem auri argen-
 tique vsum amouentes ferrum, & rudem massam vasti
 pōderis, pro pecunia habuere, sicut Byzantii ferri massam
 pro nummo appendebant. Massyli verò in A phrica populi,
 pecora & mapalia pecuniæ loco habuisse feruntur, cum
 quib. merces sæpè mercatores commutabant. In Britan-
 nia gens inhospita, iuxta Scylitam insulam, permutando
 dare necessaria & accipere consueverant. Reliqui ære aut
 annulis ferreis id certum pondus deliberatis. Quod apud
 Baleares fuit in more, vt omnem auri aut argenti mate-
 riam execrati, nullius generis nummos ad se afferri sine-
 rent. Idem de Carmanis & Bamyceatius, qui in Tigri
 sunt, memoriæ proditum est, vt omnia metalli genera
 cōementes, illa in profunda texarum, & abditas solitudi-
 nes suffodiant, ne pecuniæ commercio eneruaretur ani-
 mi indoles, ingenique: Quod de Indis & Ethiopibus tra-
 ditum accepimus, qui auri materiam tam vili æstimantur,
 vt catenas noxiorum tantum ex illo confarent. Omnes
 denique gentes nationesq; apud prius seculum, mercibus
 res inuicem commutare, vel coriis bouum nummorum lo-
 co, aut bobus pecudibusque, ac ferreis virgis vsos com-
 perimus

perimus, Ho-
 dignas, no-
 xatit, cum
 gitor Lydia
 nullus foret,
 tum primò
 pondera &
 tant. Apud
 sit primus.
 se traditur.
 longo temp-
 mentis bobu-
 bant: æstim-
 bus. Corin-
 ginibus, iudi-
 tes, congiari-
 sius ex staon-
 pore, ære gri-
 non numerat-
 Tullius rex
 vade & pe-
 nummi, t-
 ret. Sed
 propterea a-
 ementem qu-
 post decem
 debitaque e-
 massa æris fu-
 merari solita
 one & Cæ-
 lum, argen-
 parte Janus
 quinque an-
 nummum
 annos duos
 incussu fuer-
 re victoriat-
 uis Drusus
 scuisse, & si-
 Vitorato

utatio ef-
nit Achinos
is vel feri
confuiffe:
one, etiam
xiid de quo
sed tamen
mano, aris
ore nullum
tru nec fig-
quidem Ar-
ffu pecuniz
merant. De-
ffique infre-
quoque illi
ffo are vte-
orichalcum
ne. Lufitani
ummi loco
ffu auri argen-
affam vaffi
ffu maffam
ffica populi,
untur, cum
In Britan-
ramutando
ui are aut
Quod apud
enti mare.
ffferri sine-
qui in Tigri
illi genera-
ffas folitudi-
areturani.
opibus tra-
fftimarunt.
Omnes
mereibus
morum lo-
ffos com-
perimus

perimus, Homeri testimonio, qui res censu & æstimatione dignas, non pecunia, sed boum & pecudum numero taxatit, cum nihil tunc impenso precio vaniret. Primitur Lydi aureum & argenteum nummum, cum tunc nullus foret, inuenisse traduntur: tamen si Ægynæ argentum primò signatum nonnulli credant. Alii apud Eleos pondera & ex argento nummos à Phædone inuentos putant. Apud Persas verò Darius ex auro monetam percussit primus. In Latio Saturnus æreum nummum reperisse traditur. Romanis quoque auri argenteique signati longo tempore nullus usus fuit. Pecudibus enim & iumentis bobusque res permutare, fontesque plectere solebant: æstimabaturque bos centussibus, ovis verò decussibus. Coriis verò boum nummos percussos à primis originibus, iudicare licet, quòd Numa Pompilius scorteos affles, congiarium populo dedisse fertur. Post quos Dionysius ex stanno conflauit nummos. Interiecto deinde tempore, ære graui Romanos vsos comperimus, quo appenso, non numerato, debita exsoluebant: quo tempore Seruius Tullius rex primus nota pecudum æs signasse proditur, vnde & pecunia dicta. Cuius rei causa in vetustissimis nummis, bouis, pecudis, aut suis signum incussum appareat. Sed quauis à Seruio Tullio pecunia percussa, non propterea à graui ære precii nomine, quod inter licentem ementemque conuenit, exsoluendo desitum est: quippe post decem viros, etiam ære graui Romanos vsos fuisse, debitaque exsoluisse, autores tradunt, quod æs graue, massa aris fuit, non percussa aut signata: appendi, non numerari solita. Sequitis mox temporibus, Seruio Cepi-

Aurei & argentei nummi inuentores.

Nummi ex coriis boum.

Pecunia vnde.

Nummorum apud Romanos insignia.

GENIALIVM DIERVM

*Persarum
stateres.
Graeci.
Athenienses.
Elei.*

*Noctua in
numismate
Atheniensis.*

Troezenii.

*Persae.
Germani.
Dardani.
Rhegini.
Cephalenes.
Thasii.
Argiui.
Mitylenaei.
Tarentini.
Aspendii.
Locri.
Chii.*

*Peloponnesii.
Cyziceni.
Tenedii.
Corinthiaci.
Gergithii.
Nummi cum
Caesarum
inscriptio.*

rates incussere. Persae stateres Daricos numismata habere dicuntur. Graeci & Athenienses Tetracinae, & Cistophoros, ac Philippeos nummos, qui bouis imaginem longo tempore habuere incussam, tunc primum à Theseo inuentos: vt ab armis ad agrorum cultum ciues auocare: cuius formae Eleis numisma fuit, in quo bouis imago designabatur. Praeter quos fuere Oscenses & stateres Darici, Philippi & Alexandrei, qui ex auro cudebantur, in quibus mulæ cum curru videbantur effictæ. Postea noctua cum Mineruæ facie Athenis incudicæpta: vnde illud proditum est, Gilippi seruum ephoris detulisse, multas sub testis cubare noctuas, quod Lysandri pecuniam, quam Gilippus fuerat depecularus, sub testis condiderat. Troezenii cum Neptunum præcipuum colant, tridentem nummo effictum habuere. Persicus verò nummus sagittarium incussum habuit, qui Daricus etiam dictus. Germani Serram, qui Serrati, Dardani duos insculpsere Gallos. Rhegini leporem & currum, Cephalenes equum, Thasii Persen, Argiui mulæ rem, Mitylenæi Sapphus imaginem. Tarentini nummi Tarran Neptuni filium, qui Delphino vestabatur. Aspendii palæstras Locri autem & Ozolæ hesperum stellam effinxere. Apud Chios ænea moneta fuit, cui nomen Homerus Peloponnesiorum numisma testudinis figuram habuit, cui Cheloni dæxere nomen: Cyziceni altera parte Cybelen, altera leonem: Tenedii securim, & facies duas eadem ceruice prominentes. Corinthiaci, qui Poli dicebantur. Pega sum: Gergithii autem, qui in Phrygia minore sunt, Sibyllæ imaginem, quod inde esset oriunda, hoc sempiternæ laudi fore arbitrati. Postea verò nouitio inuento, vt imagines Caesarum cum inscriptione & titulis, numis adscriberentur, obseruatum est. Quare Nero Caesar in habitu citharedise nummo insculpsit: & Severus Imperator habitu Alexandri nummos figurauit. Galenus post occisos satrapas Persarum, monetam, qua Persas captos ducebat, percussit iussit, Augustus Octanius nota fideris capricorni, sub quo in lucem editus erat, argenteum nummum percussisse dicitur. Denique, cum apud prius seculum nullus nummorum vsus foret, iudicare licet Homeri temporibus non pecunia, nec ære signato, sed mercibus inuicem Achiuos vinum, æs & ferrum, armis & mancipiis emere consueuisse.

Cum

Cum vero h
iudicis qu
gocio comp

Ephoroi
A'moi p
A'moi p
A'moi d
Vnde rep
Æris qui
Ascutis
Munibant

Qua porta
mina

VRBIS
fuit, ita
gruæ fuisse
rigine fund
radicibus a
bus portis
talis quæ
gonia quam
Id autem po
rio proceden
montis Pala
demum ad G
set tunc Rom
bat. Varro
palatio, v
no, occiden
Romuli fuit
Adiecto dei
cades Satur
cirati castel
quod semp
ni montis C
tali portam

LIBER IV.

219

Cum verò hac admonitione attentior factus, ἐν τῇ κ. τῆς
 ἰνιδδὸς, οὐκ ἐγοῦρα γὰρ διὰ verfarer, eos versus haud multo ne-
 gocio comperi: qui tales sunt:

Ἐθ' ἔν' αὖ οἰνίζοντο κερὰ καμῶντες Ἀχαιοί.
 Ἀλλοὶ μὲν χαλκῶν, ἄλλοι δ' αἰγῶν σιδήρεω,
 ἄλλοι δ' ἐλαφὶς ἄλλοι δ' αἰγῶν βοόεσσιν,
 Ἀλλοὶ δ' ἀνδρῶν πόδεσσιν, ἦεντο δ' αἶψα γαλαῖαν. id est,
 Unde reportabant crinii vina Pelasgi,
 Aëris quidam, alij fulgenti munere ferri,
 At scutis alii, pars bobus mancipiisve
 Mutabant passim, & conuiuia lata parabant.

In fin. lib. 7.
 Iliad.

Quæ porta urbis Romana præcipua fuerint, & unde no-
 mina sumpserint, & ex quibus causis cogno-
 mena. CAP. XVI.

URBIS Romæ sicut sæpissime pomerium prolatum Tres portæ.
 fuit, ita multiplices portas pro murorum ambitu ex- Carmētalīs.
 tructas fuisse, facile est coniectari. Nam cum à prima o- Pandanæ.
 rigine fundamenta urbis in Palatino monte fuerint, cuius Mugonia.
 radicibus antiquissimum pomerium terminabatur, tri-
 bus portis tunc urbs contenta erat: hæ fuerunt, Carmen-
 talis quæ Scelerata, Pandana quæ Libera dicta est, & Mu-
 gonia quam Trigoniam à tribus angulis vocatam ferunt.
 Id autem pomerium quod Romulus posuit, à foro bo-
 rio procedens ad magnam Herculis aram: inde per ima-
 montis Palatini ad aram Consi, mox ad curias veteres, &
 demum ad sacellum Larium, protendebatur, & cum es-
 set tunc Roma quadrata, ad forum Romanum procede-
 bat. Varro autem à sylua, quæ erat in area Apollinis in
 palatio, vsque ad supercilium scalarum Caci in Auenti-
 no, occidentem versus, & ad tugurium Faustuli, ubi casa
 Romuli fuit, prima urbis fundamenta protendi asseuerat.
 Adiecto deinde Capitolino colle, à Tito Tatius, quem Ar-
 cades Saturnium vocarunt, satis constat, portam illic ex-
 citati castelli, Saturniam nuncupasse: quæ Pandana, eò
 quod semper pateret, dicta est. Cumque infima capitolini
 montis Carmentæ habitaculum fuerint, inde Carmen-
 tali portæ nomen datum, quæ & Scelerata, eò quod CCC.

Saturniæ.
 Pandanæ
 unde.
 Carmētalīs.
 Sceleratæ.

E e 3

& se-

GENIALIVM DIERV

& septem Fabii inde prodeuntes, infausto praelio ad Cremeram omnes à Veientibus oppressi, & miserranda nece cæsi fuere. Iuxta quam ædes Martis, Matutæ & Bellonæ, & columna, ex qua dabatur belli signum, si quando contra hostes prævalentes fumebantur arma. Ad hanc portam matronas Carmentæ Nymphæ (quæ mater Euandri fuit) annuas hostias immolare & sacrum facere produnt. Sed cum Tarquinius Priscus quadrato saxo primus, & deinde Servius Tullius pomerium protulissent, duosque vrbi colles adiecissent, ita vt septem collium vrbs fieret, qui vltimus vrbs ambitum auxisse fertur, ac reliqui reges urbem parum mœnibus validam, aggere & fossis munivissent, portarum quoque numerum augeri consentaneum fuit, eo, quæ magnitudinis vrbs processit, sæpius aucto dilatoque pomerio, vt lxxx. & xxx. portas per omnem ambitum Romæ fuisse legamus: ipsumque pomerium Aurelianum Cæsarem tandem definitum, vt ad millia passuum xxx. mœnia protenderet: tamen Nero Ostiam tenus mœnia promouere, atque inde fossa mare veteri vrbi statuisset inducere. Exquilinam ergo, Viminalem, Quirinalem, portas, & Cœlimontanam, à collibus vrbs, vbi sitæ erant, verusto nomine denominarunt: quævis quod Quirini sacello foret proxima, Quirinale dictam nonnulli ferant, iuxta quam Veneris Erycinæ templum. Quæ quidem Viminalis aliquando Numetana dicta est: sicut Exquilinam Taurinam à capite tauri insculpto, vocatam ferunt. Capenam verò constat affluentium aquarum multiplices habuisse decursus. Illinc enim ad Martis ædem semita fuit, quadrato saxo, vbi & Manalis lapis, qui in urbem delatus, pluias excitare dicebatur: sicut aqua in Lycæi Iouis fonte, si quando siccitate laboraretur, sacerdotis manu quernoramo agitata, cogebat nubes, largosque effundebat imbres. Et Athenis Terræ fuisse simulacrum Pausanias prodit, suppliciter à Ioue aquam expetentis vero euentu, cuius ara in monte Hymetto visebatur, quem *Ιουέτορ*, quasi pluuium Iouem dixere. Et apud Indos in arce, quam magi incolunt, dolium vidisse Apollonius tradit, quo aperto, in defectu aquarum nebula emittuntur, quæ totam Indiam imbribus humectant. Quod etiam documentum Democritus fuit, vt ad imbres excitandos,

Vrbs septem collium.

Portæ lxxxviii vrbs Romæ.

Exquilina.

Viminalis.

Quirinalis.

Cœlimontana.

Numetana.

Taurina.

Capena.

Pluuia excitanda modis.

Iupiter pluuius.

dos, caput & ceperit. A magno studio inaspergebat trati. Et Arore velant Pellinunc M. Marcel votam de quando praxima, quæ Salus. E Veis cursu palma in C minaræ que eam, ad p immolare ta & piacul morat. Co anfractu essent loca rycinæ & rati nome Vestales all quod ex Sa line Collat Ferentin Gabios. H tam non ximo palat doricus re porta quan eam proxi ualia & Vo quercum munita fo In qua cap postquam nerego p denegauit

dos, caput & collum chamæleontis, ligno roboris vti præceperit. Ad eandem quem Capenam aqua Mercurii erat magnis studiis celebrata : qua mercatores Idibus Maiis se inspergebant & sua, vberes quæstus propterea facere arbitrat. Et Alcm on aquæ riuulus, cuius aqua sacerdotes, furore vesano inter se digladiantes, Cybelis simulacrum ex Pessinunte aduectum, quotannis abluebant. Iuxta quam M. Marcellus secundo Punico bello, ædem Virtutis antea votam, dedicauit. Mutionis vero, à Mutione qui illi aliquid quando præfuit, & Minutia, quia Minutii sacello erat proxima, quem pro deo verustas coluit. Et Salutaris ab æde Salutis. Et Rhautumena, ab auriga Rhautumeno, qui Veis cursu vicerat (quo & curru effuso, equi citatissimi cū palma in Capitolium contenderunt) portæ dictæ denominatæque sunt. Carulariam vero dixere, quod iuxta eam, ad placandum Caniculæ sidus frugibus inimicum, immolarentur ruffæ canes. Et Piacularem, propter ostentatam & piacula, quæ illic fiebant assidue, dici Pompeius memorat. Collina quoque, quæ Agonenfis dicta est, propter anfractus multiplices, quod partim edita, partim decliua essent locat nomen sortita dicitur : extra quam Veneris Erycinæ & Quietis templa fuere, & iuxta campus, cui Scelerati nomen fuit : in quo incesti damnatas, viuas defodere Vestales assuevere. Romanulæ vero, & Collatinam : alteram quod ex Sabinis Romam patens via foret : alteram quod illic Collatiam expeditum iter esset, denominarunt : sicut Ferentinam, quod Ferentinum ferret : & Gabiulam, quod Gabios. Hanc vero Collatinam aliquando Pincianam dictam nonnulli volunt, quod nomen adhuc manet, à proximo palatio deductum, vnde demolita marmora Theodoricus rex Rauennam deportauit. Fuit quoque Romula porta quam Sabinus Romanulam vocauerunt, quod per eam proximus Romam aditus esset, quæ gradus ad Noua Querculana & Voluptatæ sacellum habuit. Et Querculana, quod ære quercum proximam haberet. Et Randa sculana, quod ære munita foret : siquidem à veteribus æs Randus dicebatur. In qua caput æneum longo tempore steterisse memorant, postquam Genutius Typus prætor oraculo monitus, ne regno potiretur, illinc ingredi noluit, accessumque denegauit. Sicut Ianualis à Iani signo ibidem affixo

Aqua Mercurii.

Alcm on.

Mutionis.

Minutia.

Salutaris.

Rhautumena.

Carularia.

Piacularis.

Collina seu

Agonenfis.

Campus sceleratus in quo

Vestales defodiabantur

Gabiula.

Collatina

seu Pinciana.

na.

Ferentina.

Romula seu

Romanula.

Querculana.

na.

Randa seu

lana.

Randus.

Ianualis.

GENIALIVM DIERVM

nomen vendicauit: quæ sub colle Viminali fuisse traditur, per quam vim aquarum ingentem magnis procellis, contra Sabinos fluxisse, illosque violentissimis tempestatibus oppressisse memorant. Quam Romulam Ianualem, & Mutationis non in pomerio, sed intra vrbis ambitum sitas Trigemina. nonnulli volunt. Nam de Trigemina & Lauernali satis constat, alteram propter trigeminorum pugnam, quum regnante Tullo, inter Romanos & Albanos à trigeminis pugna commissa fuit: alteram quod ad lacum Lauernæ facilius inde via foret, nomina tulisse. Fuit enim Lauerna furum dea, in cuius luco, vt impunita essent furta, prædam fures fortiri, & rapacissimum quemque immolare tradiderunt. Est tamen literis proditum, Latinos populos annis singulis ad Trigemina Euandro, veluti deo, sacrum facere: sicut matronæ apud Carmentalem, Carmentæ. Sanqualis proxima ædibus Anci regis, porta fuit non incelebris. Et altera Libidinenfis, per quam fato defuncti efferebantur, & Mugonia, à boum mugitu, qui illic frequentes erant, denominata: iuxta quam Tarquinius Priscus habitasse fertur, quæ & Trigillia dicta est: præter quas fuere Neruia, Lauicana, Meria, & Flumentana, iuxta quam fluxisse Tyberim volunt. Ex hac enim ad Petellinum lucum modica via erat. Et triumphalis, per quam triumphum die, aurati currus, capriua præda, & pompa triumphum procedebat. Aurelia, Vaticana, & Portuenfis, quæ Septimiana nouitia denominatione, ac Fontanilis trans Tyberim, quod haud procul inde fontium sacra, fontibus & puteis coronatis fierent, dictæ nominatæque sunt. Sed præ cæteris vnam legimus fuisse, cui fenestras dedere nomen, vel quod humilis & angusta foret: siue quod Tarquinio Prisco regnante, quum à pastoribus oppressus fuisset ex insidiis, Tanquilus inde populum alloquuta, ipsius interitum tam diu dissimulauit, donec Seruium Tullium regni successorem fecit. Est quoque illud animaduertere quod cum mœnia ciuitatum sancta sint: propterea que illa transgredi sine piaculo fas non sit, certisque præfinitis spatiis, pomerio inaugurato, fuerint consecrata: ita vt quicquid circa ea soli esset, nonque habitari, neque arari liceret: portas tamen sanctas haberi minime decebat, quippe quum ingredi & exire, & defuncta corpora illinc efferre, aliaque prophana facere cuius.

Mœnia ciuitatum sancta l. l. c. l. ff. de verum de iur. §. sancta in ff. eo. sit.

uis permittit
denominat
superlimin
erat, sicut n
driz Canoni
quam dam
bus patenti
fuit Trias
rum porta
quoque Sa
Argo Diam
cia, apud T
in qua vog
renti Tem
gradianæ
byloniæ ve
Semiramis

Quo
in

Q Vm
exem
teribus m
metu sing
gredi aut
eisdem sac
placari de
nias & soli
eant, ha
bant. Si
immolat
purgant
dat: qui
obseruat
mam Por
nium & V
bus legun

uis permiffum fuerit. Apud exteros vero portæ præcipua denominatione iſtæ feruntur. Scæa apud Troiam, in cuius ſuperliminio Laomedontis cadaver ſepulchro conditum erat. ſicut murus & amnis eiufdem nominis fuere, Alexandriæ Canopica, Athenis Pyraica, & Sacra, & Charonia, per quam damnati ferebantur ad ſupplicium: & Dipylus omnibus patentior, atque aliæ Nymphates nomine. Megariſ fuit Triafia, quæ Diplon diſta. Corinthi Teneatica. Thebarum portæ Homoloidæ nuncupatæ ſunt: Apud Sicyonios quoque Sacra fuit, ubi Epopei viſebatur monumentum. In Argo Diampares, apud Leontinos Iraceæ, in Cyzico Thracia, apud Tybur Rarana: Capuæ Iouis, ubi platea Seplaſia, in qua vnguentarii negotiantur: Cremonæ Brixiana, Tarrenti Tementida, Syracuſis Meniditæ, Trogillorum, & Agradianæ: extra quas frequentia ſepulchra viſebantur. Babyloniæ vero licet plures celebrentur, tamen præcipue Semiramideſ, Ninorum, Chaldeorum, Belideſ, & Ciliæ.

*Quorū ritū, quibꝫ ceremoniis hoſtia apud præſcos diis
immolabatur, & quomodo fiebant ſacra, &
quid apud exteros.*

CAP. XVII.

QUAMVIS mos ſacrorum fuerit, quoque ritu, aut quibus exemplis hoſtia cæderetur, & res diuina fieret, veteribus monumentis interciſſe perſcriptum eſt. Et tametiſ ſingulis fere diis ſua ſacra inſtituta forent, quæ tranſ- *Singulis diis ſua ſacra.* gredi aut præterire ducerent nefas: neque deos omnes eiſdem ſacris ſemper, ſed alios aliis ritibus cæremoniſque placari deceret: tamen in omni ſacrificio ſtatæ cæremoniaſ & ſolita ſolennia conuenit obſeruari: quas ſi præter- *Sacerdos lo-
tus & ca-
ſtus.* eant, haud dubie piaculum fieri, & ſacra pollui putabant. Siquidem in omnibus ſacris, ſacerdos quum diis immolat, & rem diuinam facit, prius corporis ablutione purgatur, & à Venere abſtinet, vt lautus puruſque accedat: quippe ieiunij & caſtimonia ſacra adituſ miram obſervationem fuiſſe, authores tradunt. Legimus Numam Pompiliū, quum pro frugibus faceret, eſu carniū & Venere abſtinuiſſe. Et Iulianū Cæſarem olei- *Ieiunium.* bus leguminibusque contentum ſæpe cœnitaſſe, ob reli-

GENIALIVM DIERVM

Egyptii.
Aqua asper-
sio.

Abii.

Anymphi.

Cybeles.

sacerdotes.

Ansidora
aduersus Ve-
narem.

Agessilai sen-
tentia.

Hierophan-
ta.

Athenien-
sium.

Iouis pro-
pheta.

Indorum
magi.

Rem diuinā
facturus.

ligionem : atque eos qui Isidis sacris initiandi erant , dies decem parcere carnibus & vino : & Egyptios festis quibusdam diebus ieiunia seruare. Aquæ verò aspersione corporis labem tolli , & castimoniam præstari putabant : præterque Mysos & Essenos , aliosque qui ob religionem animantibus abstinent , cælibemque vitam agunt , qui Abii & Anymphi dicti sunt , constat sacerdotes matris deum Samia testa sibi virilia amputare : atque illos qui maxima sacra obibant , vt in casta religione manerent , & procul à mulierum contagio vitam agerent : herbis quibusdam e masculari , & virilitatem amittere. Vtque nulla nisi sacrorum maneret cura , nudique & vacui religionis intendere , cunctarum rerum dominio se abdicare. Quod iure pontificio cauebatur , cuius verba sunt , *Addiuos adeunto caste. Pietatem aahibento. Opes amouento. Qui secus faxit, deus ipse vindex erit.* Quam castimoniam apud exteros quoque seruari meminimus. Quippe in Thesmophoris matronæ Athenienses , vt Veneris ictus eohiberent , foliis vitilium cubilia substernebant , nonnulli garo ex piscibus , qui squamam non habent , quod incendia libidinum reprimerent , & irritos conatus faceret , in sacris vsi sunt : quod Agessilaus putabat deos , nō minus religiosi operibus , quam sacrificiis castis delectari. Legimus quoque Hierophantas Atheniensium , postquam in pontificatum euecti erant , vt castissime sanctissimeque sacrum facerent , cicuta sorbitione castrari : & Egyptios sacerdotes , negociis omissis , mulieribus nunquam indulgere , carnibusque & vino abstinere : atque gymno. sophistas adeo abstinentiæ studiosos , vt pomis solum , oriza & farina alantur. In Creta quoque Euripides testatur , quos vocant Iouis prophetas , non modo carnibus , sed ne coctis quidem vesci : & Indorum magos , qui ad Solis sacerdotium euecti erant , carnibus abstinere , & nunquam sub tecto esse , sed lineis velari , & sub dio vitam agere : Quineuam obseruatum inuenimus , vt qui rem diuinam facturus erat , ad suam leuandam culpam , se in primis reum dicere debeat , & noxæ poenitere ac fateri admissum , vultumque submittere , & ad omnem modestiam fingere : deinde ipse , aut publicus præcedens sacra , *Hoc age* , clamitet , voceque excitet populum , ac virga turbam summoueat , quæ com-

menta-

mentaculo obstrepat , re , & in re , taciturnitate opus facient pollui purabatur , qui si ret , Gra tur primum sacris , refer ni. Nam no , homin tur : neve vetabantur ptas , aut se tebat : id stis victus , cerdos loc seruum in cum his s lēntigine ab aris pro que viuen sacris arce Germano se non po templa in qui imper hostem in poterat nis vero , lant. C pite , ne lum ferre stituit , ne di , qui l fictis cum liud agat de velce

mentaculum dicta est: silentiumque indicat, ne mala vox *Commenta-*
 obstrepat, neve quid triste auribus accipiat, & sacris faue- *culum.*
 re, & intentos esse iubeat. Nanque in deorum sacrificiis *Taciturni-*
 taciturnitate in primis, & intentis animis opus erat: quia si *tas in deorū*
 opus faciendum sacerdos inter sacra vidisset, temerari & *sacris.*
 pollui putabantur religione inexpiabili. Ideo custoda-
 batur, qui sacra inspiceret, & alter qui linguis fauere iube-
 ret. Græcis autem, ad sacrificium accessuris, hoc præfa-
 tur primum, *πῶς τῶδε?* hoc est, Quis hic? Qui vero inter sunt
 sacris, referunt: *πολλοὶ καὶ πολλοί*, quod est dicere, Multi, & bo-
 ni. Nam polluti homicidio, aut sanguine infecti huma-
 no, hominesque turpissimarum sordium, sacris arceban-
 tur: neve aras contingerent, aut sacrificio interessent, lege
 vetabantur. Et quia à quibusdam sacris mulieres innu-
 ptas, aut sernitio pressos, vel aræ coemptos, abesse oport-
 tebat: ideo in sacrorum apparatu licetor præfabatur, Ho-
 stis victus, mulier, virgo, exesto. In Charonea vero sa- *Charonen-*
 cerdos locum tenens, pro ædibus Matutæ clamitat, non se-
 ferum ingredi, non seruum, non Ætolum, non Ætolam:
 cum his sacrificio adesse non liceret. Apud Magos, qui *Magos.*
 lentigines habent, tanquam inuisi diis immortalibus,
 ab aris procul sunt: & hi qui elati reuixerunt, quibus
 que viuentibus exequiæ factæ sunt, velut prophani, à
 sacris arcebantur: sicut à sacerdotio bis nupti. Apud
 Germanos, qui scutum amisissent in acie, sacris interef-
 se non poterant. Et apud Ægyptios subulcis vniuersis
 templa interdicta fuerē: & Hebræis menstruaris, & his
 qui impetiginem habent: Scythis quoque qui nullum
 hostem interfecisset in acie, in sollempnibus libare non
 poterat: reliqui initiati adesse non vetantur. Roma-
 nis vero, si quæ sacrificio mulieres interfunt, capita ve-
 lant. Cumque adorat qui rem diuinam facit, velato ca-
 pite, ne auersus animus à sacris fiat, dextram ad oscu-
 lum ferre, & se in orbem circumagere, prout Numa in-
 stituit, necessum habet. Quodque tibicines & citharæ-
 di, qui lyras septichordes tenderent, in deorum sacri-
 ficiis cum cantu & longis tibiiis præcinant, & ne quid a-
 liud agatur exaudiaturque, moneant, illudque ius in æ-
 de vespendi habeant, prisca est religione seruatum:
 quæ

*Quibus sa-
cris adesse nō
licebat.*

*Germani.
Ægyptii.
Hebræi.
Scythæ.*

*Mulieres in
sacris, & rē
diuinam fa-
cturus, capi-
te velato.*

GENIALIVM DIERVM

quæ quidem tibiæ sacrorum, ex buxo: quæ verò ludis præcinebant, ex ossæ affinino aut argento fiebant: quod illæ miti sono ad rem diuinam, istæ stridenti & acuto ad prælium accenderent. Fuere enim tibiærum species plurimæ ad vsus varios: nam Libies plagalon vocant, quæ ex loto fit: elymos ex buxo & lauro. Celtæ ex calamis videntur fistula, Ægyptii ex stipula hordeacea: Scythæ & Arimaspi ex aquilarum & vulturum ossibus: ex quibus aliquæ erant Serranæ, quæ æquales habent cauernas: aut Phrygiæ, quæ impares & inæquales. Post aliquot verò tempora, ne tibiæ præcinerent in sacris, fuit lege cautum. Ægyptiis in vsu erat, non tibiæ, sed cantus adhibere: in sacris, quibus septem vocales deos modulata voce collaudare, tibiærum & citharæ loco fuit. Iudæi in sacris non modo tibiæ, sed tympanis concinunt. Vtque suæ hostiæ diis dicatæ sint, & superis albæ. inferis verò nigræ immolentur, neque duobus diis vnā hostiam mactari, quia vtri deo res diuina fieret, facile non dignoscerent, in omni sacrificio vulgo seruatum est. Namque aliena hostia, vel debili & manca, quæque reluctatur, & se admoueri altaribus non sinit, dii non placantur: fugientemque hostiam, quæque altaria derectaret, vbicumque nanciscerentur, mactari oportebat, ne piaculum fieret. Et sicut suæ hostiæ numinibus dicatæ sunt, ita & aræ fuerunt. Superis enim, à terra exaltatis aris: terrestribus, in terra: inferis verò, sub effossa terra sacra facere conuenit: quod apud Indos fuit diu seruatum, vt terrestribus diis in cauernis, Soli verò in sublimi sacrum faciant. Nonnunquam sine arā, in nudo solo & pauiamento sacra peregrisse Græcos, compertum est. Eumæus apud Homerum super escharam, victimam fecit. Arabes arulam super aram constituunt, in illaque Soli immolare, & thus adolere solent. Hæ enim ad normam quadratæ fuerunt: superque eis sacra facturi, cespitem ex gramine, seu verbenas apponunt: istæ enim faustæ in omnibus sacris habitæ, quæ ex sacro loco decerpere conuenit. Ipsasque aras suorum numinum fronde ornare, vt Ioui esculo, Apollini lauro, Mineruæ olea, Veneri myrto, Herculi populo, Baccho hedera, Panī verò pino, Diti autem cupresso. Quanquam ad aram maximam Herculi sacra facturi sola lauro, neque alia coronentur fronde. Thraces & Iudæi pro lege

Tibiærum variae species.

Ægyptii propriam canis in sacris adhibitus. Iudæi.

Sua cuique deorum hostia.

Qua hostia dii non placabantur. Sua cuique ara.

Indorum sacra.

Odys. 14. Arabes.

Verbenas facit in sacris.

Ara frondibus diis sacratis ornata.

Lauro ad aram maximam Herculis.

lege habent
ces ambrosii
Druidæ ne
Ptolomæus
non solum
solennibus
tis ceteris
myrica.
Parthi ex
dunt, Fer
adorasse,
rō corona
dicauit. A
sic Thebis
facile quid
fertracem
& arbores
omnibus
Persas no
interfunt
his coron
imagines
sacrarum
& excellen
plerisque
lebatur:
tantum,
men colu
templis,
humanis
runt, nec
nominib
cerdos a
da (nam
nec mai
puta & a
gesseran
& fronde
tonsa co
traditum

lege habent, in omnib; sacris hederæ coronari. Cappadoces ambrosia. Apud Ægyptios hederæ viribus præfertur. Druidæ nullum sacrum sine roboris fronde conficiunt. Ptolomæus heliochryso coronauit deos. Thraces verò non solum coronati, sed scuta & gladios hederæ ornati, in solennibus libant. Iſiaci, absinthii marini rami virgultis cæteris præferunt. Ægyptii in Iouis pompa, & Magi myrica. Hermionenſes hyacintho coronantur in sacris. Parthi ex diuerso gramine coronata agna, odores incensunt, Ferunt Ægyptios agresti herba manibus decerpta adorasse, & papyri flore coronasse deos. Vespasianus verò coronas ex cinnamomo interraſili auro sæpè templis dicauit. Apud alios autem fagi cortex religiosus fuit. Non sic Thebis & Athenis: nanque in Palladi templo haud facile quiscum hederam inuenit. Ea verò hederæ quæ fertracemos labruscæ modo, quam simulacem nominant, & arbores quæ nec feruntur, nec fructum ferunt, in faustæ omnibus habentur sacris, & damnatæ religionis. Apud Persas non modò qui sacrificat, sed hostia, & qui sacris interfunt, festa ornantur fronde. Indis contra: nanque ex his coronatur sacrificat nemo. Persæ tamen nec deorum imagines habent, nec templa erigunt (erant enim ædium sacrarum & simulatorum euerſores) sed in loco mundo, & excelſorum, precatatione diis victimas immolant: quod à plerisque vsurpatum inuenimus. Nam Garmeli deus colebatur: cui nec templum erat, nec simulacrum: sed arantùm, & diuinus cultus. Iudæi mente sola vnum; numen colunt: idè nulla apud eos simulacra, non modò templis, sed nec vrbus insunt. Germani quoque nullam humanioris speciem diis, præ eorum magnitudine, dederunt, nec templa dicarunt: sed lucos & nemora deorum nominib; appellant, illa velut sacra templa venerati. Sacerdos autem, & qui victimam facit, pura in veste & candida (nam color albus Deo gratus in primis) in textili tela, nec maioris operæ quam menstruæ, nonnunquam in purpura & auro. Triumphales viri, & qui amplos honores gesserant, in triumpho ornati aut in prætexta, lotis manib; & fronde coronati, sacri & venerabiles, nudis pedibus, & tonsa coma ad rem diuinam accedebant. Idq; à Pythagora traditum Lacedæmonii obseruarunt, qui nudis pedibus

Thraces.

Iudæi.

Cappadoces.

Ægyptii.

Druidæ.

Iſiaci.

Hermionenſes.

Parthi.

Thebani &

Atheniens.

Herba infau

sta in sacris

Persæ.

Indi.

Iudæi.

Germani.

Vestis sacer.

doris sacrifi

carii.

Triumphales.

les viri.

Lacedæmonii.

nisi.

GENIALIVM DIERV

Pura & religioſa veſtis.

Homicidii exptatio. Ægyptii.

Hoſtia ornatus.

Senones.

Scythia.

Aqua ſacris adhibita a bono diuerſos.

Camilli.

adorandum ſacrificandumque cenſuerunt. pura autem & religioſa dicebatur veſtis, qua rem diuinam facturi, feſta vruntur die. Ea quidem erat ſoluta omni vinculo nullis maculis nec ſqualore obſita, nec funeſta aut fulgurata. Quod ſi quis nece aliqua pollutus fuiſſet, bis ſeptem vicibus inundationibusque veſtes abluebat aqua, his pigmentis ab immunditia emaculari arbitratus. Ægyptii verò laneas veſtes non inferunt in deorum templa, nec cum his cadauera ſepeliunt. Hoſtia ſi maior erat, auratis cornibus: ſi minor, coronata illius dei ſponde, cui ſacra ſunt, incedeſebat. inſulaque lanea & candida vitta circumdata, ante aras nullo vinculo ligata ſiſtebatur: neque enim in ſacris vinctum quid eſſe poterat. Contra verò apud Senones, nam lucum ſacrum venerantur, quem niſi vinculo ligatus ingredi nemo poterat: qui ſi forte prolapſus coruiſſet, attolli minimè licebat, ſed per humum reptare neceſſum erat. In Scythia quoque Marti ſacrum ſit, in quo vitima primis pedibus ligata ad aram ſiſtitur, cui laqueum in collo iniiciunt, ac baculo circumducto ſtrangulant, ſine precatione & votis. Quam quidem aquam de fronte Iturnæ, qui circa Numicium labitur, quæque in omnibus ſacris adhibetur, inprimis inſpergebant. Eam verò aquam ſuper terram poſuiſſe, piaculum & triſte omen erat. Ideò vas lato ore, & fundo anguſto in quo hauriretur, ne ſtare poſſet, in ſacris adhibebant, cui cadum, alii ſcyphum dixere nomen, illudque manibus tenere oportebat. Quod quidem flaminicæ virgines ſacrorum miniſtræ, aut Veſtialium famulæ, nonnunquam pueri flaminum miniſtri, quos Camillos appellant, patrini & matrimi omnes coronati tenebant manibus. Ex hac aqua ægros curari, & bonæ valetudini reſtitui putabant. Apud Athenienſes verò aqua erat ex Callirhoë fonte, magnæ religionis, in maximis ſacris & ſponſalitiis caremoniis, in quibus aliam adhibere nefas habeatur. Fertur in Delii Apollinis templo, præcipua aqua fuiſſe & ſacrificantium uſui accommoda, quâ ad alios uſus hauſiſſe, magni criminis inſtar erat. Græci in ſacrificiis & expiationibus. Eleutheri aquam frequentes adhibent: Trocceni ex Hippocrene, Perſici reges ex Choaspide, quam peregrè profeſturi ſecū ferūt. Arabū reges ex Euleo, qui ortus à Medis, præcipuo nitore fluit. Præcate-

ris

ris verò Ægria ad temrent, & (ubi Babylonis dere aſſue nis oſtende mas region inſula velat ad orientem idoneum a manentis Perſarum culocaner Solem ven verbis priſco deos preca runque ter meridie, & ſurparunt adorantes occaſum: Apolloni ri, proced tem & He inſula ex l ta, nonnu de deſueb quæ in om in votis n fieri oport quibus tu catione ob Vulcanus. carmine p ſtrictum ſ poſtiſum votis & pr deum Hel buit, in p luit: & Do

ris verò Ægyptiæ tanti Nili aquam fecere, ut quum hy-
dria ad templum humeris ferebatur, omnes procumbe-
rent, & sublatiis manibus, diis gratias agerent. Feruntque
Babylonios reges ex Nilo & Istro aquas inter gazas cona-
dere affueuisse, velut hoc argumentum suæ magnitudi-
nis ostenderent, quum per tot spatia terrarum, totque in-
uitas regiones aduectæ fuerint. Ipse verò sacerdos lana
insula velatus, & fronde coronatus, aram manib. tenens,
ad orientem versus (quippe matutinum tempus sacrificiis
idoneum æstimarunt, quum deos tunc assidere templis, &
matutinis salutationibus adesse opinio foret; Magorum &
Perfarum exemplo, quib. in more fuit, primo semper dilu-
culo canere diis, hymnosque & laudes dare, orientemque
Solem venerari) meditato & solempni precationis carmine
verbis prisca ex antiquis vetustate erutis, numina &
deos precatu, vota effundebat: quàm precationem plex-
runque tergeminabat. Indi verò & gymnosophistæ in
meridie, & ubi multum diei processerat, immolare diis
vsurparunt. Quod Mercurius in Asclepio, existimauit, ut
adorantes medio die conuertantur in Austrum occidu in
occasum: si verò primùm oriatur Sol, in ortum. Fuitque
Apollonii Tyanei opinio, summo diluculo cū diis versa-
ri, procedente mox die, de diis loqui oportere. Moses au-
tem & Hebræi occidentem spectari censuerunt. Ea verò
insula ex lana alba & cocco fuit, instar fasciæ; plerunque la-
ta, nonnunquam tortilis & rotunda, ex qua vittæ hinc in-
de defluebant. Principiumque precationis à Iano & Vesta,
quæ in omnibus sacris præcipua numina sunt, quæque
in votis nuncupandis præfationem perpetuam meruere,
fieri oportebat: ut per eos ad reliquos deos aditus pateat,
quibus thus in merum offerabat inprimis. In qua pre-
catione obseruatur, ut Iupiter pater Optimus maximus,
Vulcanus, Apollo, Mercurius, omnes denique dii sacro
carmine patres aduocentur. Quod in omni sacro con-
stitutum fuit, ut cuius deo sacrificetur, necesse foret,
post ipsum, reliquos aduocari, ut hi volentes & propitii
votis & precationibus adsint. Antonius verò Imperator
deum Heliogabalum, quem magni numinis loco ha-
buit, in præfatione sacrorum reliquīs diis præponi vo-
luit; & Domitianus Palladem velut genitricem, & se Pal-
ladiis

*Sacerdos sa-
crificantis
ceremonia.
Tempus sa-
crificiis ido-
neum.
Magi &
Persæ.*

*Indi & gy-
mnosophistæ.
Insula sa-
cerdotis.
Precatio.*

Hebræi.

*Constitu-
tum in omni
sacro.*

GENIALIVM DIERVM

*Melissa
nympha.*

*Sua cuique
deorum car-
mina & pre-
cationes.*

*Quid pre-
candum à
diis.*

*Precantes
aram tene-
bant.*

*Precibus
peractis.*

ladis filium per sacrificulos in primis iussit aduocari. In Peloponneso autem Melissa nympha, quæ usum mellis gentibus dedit, in omni præfatione sacrorum, principium precationis fecit. Quam quidem precationem plerunque ter repetebant, sicut libationem. Diis deinde & votis rite nuncupatis, eundem Janum in fine precationis denuò aduocare necessum erat, ut is deus precationis caput & finem faceret, & in precatione autem victimas cedere, aut deos rite consuli, fas non putarunt. Itaque sua carmina, suæque precationes singulis diis instituta sunt, quas plerunque, ne quid præposterè dicatur, aliquis ex scripto præire, & ad verbum referre solebat. Fertur tamen Pyrrhus Epirota, ubi immolabat, nullas effundere precationes solitus, nisi quod sanitatem & bene valere precabatur à diis. Apud Indos hi qui Pedalii vocantur, inter vota precesque, solam iustitiam petere, in usu habent, quasi hoc munere deum amplissimum esset mortalibus datum. Socrates in Phædro, ut pulcher intus fiat, utque bona animi & corporis bene haberent, & ut dentur optima precari docuit. Apollonius Tyaneus à diis poscebat, ut bonos cognosceret, malos vitaret. Interdum pauca habere, & nullius indigere, precatio fuit: quam quidem precationem nunc sacra præcedere, nunc subsequi, plerunq; finè claudere, nonnulli volunt. Manibusque precantem aram tenere oportebat, quia nisi teneretur ara, solas preces non litare perspectum est. Pellex tamen, Numæ legibus, aram tangere vetabatur, quam si terigisset, agnum solutis criminibus cedere cogebatur. Precibusque peractis, & rite deprecato numine, qui rem diuinam facit, se ad dextram voluere & circumuertere manumque, priore digito in erectum pollicem residere, ori admoovere, deinde sedere vetusto more debet, velut diis ratas preces habentibus. Galli verò se ad lauam vertere religiosius putarunt. Græci post effusas preces, manus osculantur. Id quod Romani factitarunt, qui prætereuntes phanum aliquod, manum labris admouent, tanquam deos venerarentur & timeret, ratasque preces significarent. Frugesque in caput victimæ, aut molam ex farre molito & sale, deinde nouum vinum aut costum, & mascula thura inter cornua fundebat, maiestatem esse hostiam voce significans: quod quidem victimarum proba

probatione
sent, sacrifici-
ges, sed h
Terei sepul-
hordeo vt
nullam, ni
Proditum
thure, nec
atque Saba-
lent, de my-
iratos, que
segni nor
sacrificium
placandis nu-
nari. Vinum
prius simpu-
uo, quod in
illiusque sec-
ut patiter li-
nu excerp-
re, obliquu-
cere, & se-
habebatur
libare diis: f
re: fascibus
sacro fieri m-
rat, & igne:
lum sacrifici-
nas accende-
nistros, qui
re iubebat.
& agones di-
fra iugulum
sed præcluf-
neve quid
erat, si cœl-
statuere, vt
spiceret. Q
non licebat
& antes, Ag

probationem proficere credebant, ut si non obstupuis-
sent, sacrificio probarentur idoneæ. Græci autem non fru-
ges, sed hordeum sale conspersum aris inspergebant. Ad
Terei sepulchrum Megaris, dum sacrum sit, calculis pro
hordeo utuntur. Dianæ verò Propylææ mulieres Eleusinae
nullam, nisi ex hordeo ibi nato, molam cōficere possunt.
Proditum memoriæ est, Iliacis temporibus, veteres non
thure, nec costo, sed cedri & citrifumo deos adoleuisse:
atque Sabæos quum omnia odorum genera diis accumu-
lent, de myrrha tamen nihil impartiri, quasi numinib. sub-
iratos, quod solam myrrham ex omnibus odoribus, apud
se gigni non fuissent. Sine mola enim salsa, nullum diis
sacrificium ratum fieri putabant, in ea efficaciorum vim
placandis numinib. & commouendæ diuinitatis esse opi-
nati. Vinum verò antequam funderet sacerdos, propinabat
prius simpulo & simpuluo ligneo, vel fistuli admodum par-
uo, quod in sacrificiali apparatu erat, cyatho haud dissimile,
illiusque secundum libationem altantibus circumferebat,
ut pariter libarent. Tum seras inter cornua victimæ ma-
nu excerptas, tanquam prima libamina, in ignem mitte-
re, obliquumque cultum à fronte ad caudam victimæ du-
cere, & se ad orientem vertere debebat, quod sacrificio
habebatur primum. Siquidem prima sacrificij pars erat, *Sacrificij*
libare diis: secunda immolare: tertia, reddere: quarta, lita
re: fascibusque adhibitis ex tædæ ligno, ut in quocunque
sacro fieri mos erat, quas nisi mares ferre alius nemo pote-
rat, & igne accenso super aras (neque enim sine igni vl-
lum sacrificium fieri licebat, quum etiam sabbatis lucer
nas accendere diis prisco more seruatum sit) accinctos mi-
nistros, qui sacrificanti præsto aderant, & etiam immola-
re iubebat, qui victimarii, seu cultrarii, à nonnullis popæ
& agones dicti sunt: qui illam supra verticem, plerumque in
fra iugulum feriebant. Indi verò victimam non iugulare, *Indi non iu-*
sed præcluso spiritum necare assuerant, ne quid deperiret, *gulabant*
neve quid mancum deo offerretur. Græcis autem moris *victimam.*
erat, si cœlestibus diis victimam facerent, sic hostiæ caput
statuere, ut cœlum spectaret: si verò inferis, ut terram de-
spiceret. Quib. quidem ministris, nisi iussi essent, manare
non licebat. Ideo succincti nutum imperiumque expe-
ctantes, Agon dicebant. Interim cæsa victima, alii vasa,

*Nullum sa-
crum absq;
mola salsa.*

*Propinatio
in sacris.*

*Ceremonia
in victimis
litandis.*

*Sacrificij
partes qua-
tuor.*

*Nullum sa-
crum absq;
igni.*

Victimarii.

Cultrarii.

Popæ.

Agones.

Indi non iu-

gulabant

victimam.

Græci.

GENIALIVM DIERVM

vt cruorem exciperent. cadenti hostiæ supponebant, alii decoriabant. Mox aruspex, flamen, aut sacerdos cultro ferreo viscera & iecinora rimabatur, in illisque deos consulebat, & an perlitatum foret, explorabat attentè. Apud Galatas verò non aruspex, sed Philosophus aderat: sine quo sacrum diis nullum exhiberi poterat. Is autem culter ferreus erat & oblongus, manubrio eburno, clavis æneis, ære cyprio, & capulo argenteo ornatus: nanque manu viscera tangere non decebat, ne qua offensa, pollutis sacris contraheretur. Apud Delphos fuit vsurpatum, vt cultro quo diis immolabant, de nocentibus supplicium sumerent. Persæ & Cappadoces non gladio, sed stipite mactabant hostias. Romani etiam malleo: apud Homerum querno trunco. Quibus inspectis, ex omni viscere & membro primitias, partesque selectas farina farris inuoluere & in calathis sacrificanti offerre debebat: tunc hostia perfecta dicebatur, quas sacerdos baris imponens, foculo accenso comburebat. Hoc enim in omni sacrificio seruatum est, vt de singulis oblatiis, aut deo immolatis particulas tanquam libamina, vt holocaustum fiat, in ignem mitterent. Ægyptii sacerdotes, immolata victima caput abscindunt: illudque diris carminibus execrari, in flumen deiiciunt, cum precatatione solenni, vt si quid aduersi casurum foret, in caput illud redundaret. Apud Græcos ex cæsa victima, nonnuquam capite & ventre excepto, cætera dabantur diis: linguæ verò præconibus. Hunc verò ignem ex olea, lauro, vel quercu crassiori cortices, aut cuius caudex cauus, fungosusque foret, accendere, vel numinibus adolere nefas erat. Hæc enim ligna nunquam dira malique ominis, detestati sunt: quem ignem subdita face accendebant, eumque partim ex fumo, quas vertigines faceret, quantumque se attoleret, partim ex flamma, si lucidior aut obtusior, & qua specie foret, multi obseruarunt, qui capnomantes dicti. Si autem mortuo carbone sacrificetur, lignum ne glebæ religionis foret & perniciosum, nemo dubitauit. Per hæc ligna arida dempro cortice sacrificio apponere de superque oleum fundere, & aruinam pinguem, ignemque appositum non flatu, sed ventulo excitare in vsu fuit. Solique, velut deorum maximo, quum virgultorum fascis apponunt, & incendium suscitant, his verbis proloqui, * *Ede ignis domini.*

Galata.
Cultus sacrificii.

Delphi.
Persæ.
Cappadoces.
Romani.

Seruatum in omni sacrificio.
Ægyptii.

Græci.
Ignis sacrificiorum ex quo struuntur.

Capnomantes.
Persæ.

Ecco.

mini. A
stagnum.
sua (pon
um fieri fa
ui in Pella
runt. E
gnis extr
dunt Mag
myrto &
que Eretr
victima, ca
tur. Ita
carnes ipsa
pidibus sac
ligno ince
in sacrifici
bus sparge
re superpo
culo, mitter
ra, licet n
ris postea
sæ verò, e
deos con
molata ni
Thiseræ in
mittunt, &
Ægyptios
ficiunt ard
Quare ven
nustum, qu
tes in sac
quibus sac
ne sacrific
fuit, vt in
ant. Ex re
quibus qu
habent, fe
vrex his b
assis, pro i
hentes ven

mine. Apud Siculos in colle Vulcanio, iuxta Petrensium *Siculi.*
 stagnum, dum sacrum fit, sarmentorum fascies super aras
 sua sponte ignem concipere, & nullo stante hali u incendi-
 um fieri fabulantur: Sicut de Seleuco traditur, qui cum Jo-
 ui in Pella victimam faceret, ligna aris imposita ultro arie-
 runt. Et de Egnatia nympa in Appulis, in cuius arali-
 gnis extructis, igoem sua sponte excitari opinio erat. Tra-
 dunt Magos apud Persas, dum sacrum fit, carnes super
 myrto & lauro appostas subtilibus virgis adurere. At-
 que Eretrienes mulieres in Cerealibus obseruare, ut caesa
 victima, carnibus non igne coctis, sed sole torridis, vescan-
 tur. Et apud Scythas sacrum fieri Marti, ubi victimarum
 carnes ipsarum ossibus aduruntur. Lusitani vero ignitis la-
 pidibus sacrificales carnes coquunt. Josides, licet ex omni
 ligno incendiant aras, spinas tamen asparagi aut stramina
 in sacrificiis cremare, nefas habent. Mox farra viscera
 bus spargens, probata libataque extra lancibus imposita, a-
 ra superponebat visceraque, detractis extis, flammis & fo-
 culo, mittebat desuper thus & costum. Ea quidem visce-
 ra, licet nunquam abluta, elixa per se fiebant, vinumque a-
 ris postea fundebat, & tunc porrici hostia dicebatur. Peri-
 sa vero, ex immolata victima, nihil diis adolent, sola anima
 deos contentos esse rati. Lusitani quoque ex hostia im-
 molata nihil concidunt, sed extra perspicunt, & diuinant.
 Thiseræ in Asia, & Argini, ossa victimæ tantum in ignem
 mittunt, & desagrant: ipsi autem vescuntur carnibus. Apud
 Ægyptios inualuit mos, ut immolata victima, dum sacri-
 ficiu ardet, omnes se diuerberent, & flagris afficiant.
 Quare verbum Xenophanis physici proditum non inue-
 nustum, qui cum Ægyptios sese conuerberantes & lugen-
 tes in sacris vidisset, admonuit, ut si deos esse crederent,
 quibus sacra ministrabant, ne lugerent: si vero homines,
 ne sacrificarent. Quod ferè a Lacedæmoniis usurpatum
 fuit, ut in adolescentes ephebos, circa aras flagris defen-
 ant. Ex reliquis vero hostiæ membris cœnam apparabant,
 quibus qui sacris interfuere, vesci licebat. Græci vero satis
 habent, femora hostiæ in duo frusta concisa, igni subicere,
 ut ex his holocaustum fieret, visceribusque super prunas
 assis, pro ientaculo, mox carnibus versu decoctis, discum-
 bentes vesci. Quibus ex legis præscripto portiunculam ad

*Egnatia**nympa.**Magi.**Eretrienes.**Scythæ.**Lusitani.**Josides.**Porricere**hostiam.**Persæ.**Lusitani.**Thiseræ &**Argini.**Ægyptii.**Xenophanis**dictum.**Adolescentes**in sacris La-**cedæmoni o-**rum flagellati.**Græci.*

GENIALIVM DIERVM

*Lacedæmo-
nii.*

*Mensa pro
aris.*

Delphi.

*Hecata sa-
era.*

*Laudes deo-
rum inter
vescendum.*

*Hymnorum
genera.*

*Vide L. Gre-
gor. de poëti-
ca, dialog. i.
fol. 100. &
101.*

domesticos afferre, & amicis partes victimarum impartire licebat : extraneos autem ad sacra adhibere, fas non erat. Apud Lacedæmonios autem in publica visceratione, primi reges erant, quibus duplum, quàm cæteris, dabatur, priuilegioque honoris, præter libamina, immolatorum quoque animalium coria debebantur, hordaceasque pul-tes, libaque & farra, ac fructuum primitias, non auro vel argento, sed fictili vrna & catino, aut simpulo, vel ligneo scypho: qui ne carie absumeretur, pice oblitus erat: aut gutto fagino, sicut Marius Curius, diis prolibare soliti sunt: vetustissimam religionem, qua in deorum sacrificiis fictilibus utebantur, designantes, qui pietate, religione & iustis precibus, non censu, deos placari putabant. Quippe tunc maximè dii propitii esse crediti sunt, cum fictiles erant. Hostiaque immolata, & mysteriis peractis, qui sacris intererāt, fisco & farre apposto, cum rotundis paniceis, quas in honore deorum adhibebant, stantes vessebantur. Siquidem in ædibus deorum & epulari simul, & sacrum fieri seruatum est: nam mensæ in sacris ædibus ararum vicem præbebant. Quibus quidem extis & carnibus sacrifici- calibus, nisi ritè sacrificio perfectò, vesci non licebat. Del- phis verò assuetum est, vt immolantes victimam, exclusis cæteris vescantur: ad quam extraneos admittere, nefas e- rat. Contrà in sacris Hecatæ, in quibus, qui sacrum fecit, de sacrificio vesci non permittitur. Quæ quidem exta, veru assa, apponebantur semper, cum heroicis temporibus non vescerentur elixis. Arietis tamen, non veru cocta, sed elixa in olla apponunt: aliter ritu præpostero sacrum fieret. In- terque vescendum, laudes diis canere assuerant, his, quibus sacrum fieret: pedibusque circum aras psallere ad nume- rum, carminaque & hymnos canere, ac cymbala pulsantes, choros agitare. Fuitque obseruatum, vt sacrificantes aras circum currerent, cursum auspiciati à læua dextrorsum, quod religiosius putarunt, mox à dextra læuorsum. Cum- que hymnorum plures species forent, quibus psallebant diis, hi tamen fuere in vsu frequentes: Hyingos Dianæ, Apollini pæan & Prosodia, Dionysio dithyrambus, Cere- ri Julus, Veneri Eroticus, id est, amatorius: præter quos fuere, prosodion, hyporchema, & stasimon. Quod ideo inuentum est, nequa pars corporis religione vacaret: quasi

quasi penitus
rent. Memp.
præter alios
ti sunt. Et Gra-
ne sacrificia p
cantu. Cont
salutatio, vel
lo quoque ab
fiebat. Fere
sacrum facer
tarent, cyn
rent, adhibu
lorum & son
tas quoque n
panis vnâ tub
monis conce
voce illos, qui
verò functus
quasi populur
sacris instaur
tem foras ex
omnia m'yste
habeatur, sic
sacrificiis seru
& farre non m
gantur vnâ q
hostias denuc
sacrum instaur
propitiato nu

*Qua militi
ab i*

Prisce ten-
tem oper
hemina vel
lica dicta) bin
die circuma
enim militie
stos labores

quasi penitus sacro numine afflati, quodam furore capri forent. Memphitæ verò in Osiridis templo dum sacrificant, *Memphitæ.* præter aliorum morem, nec canere tibias, nec psallere soliti sunt. Et Græcorum plerique, cum nulla numinis afflato- *Græci.* ne sacrificia perficiunt, sed animo remisso, absque tibia vel cantu. Contra apud Indos, quibus nulla fuit numinis con- *Indi.* salutatio, vel sacrificium, nisi adhibita saltatio foret. In De- *Delii.* lo quoque absque saltatione vel musica, sacrum nullum fiebat. Fertur Antoninus Cæsar, quum deo Heliogabalo sacrum faceret, mulieres Phœnissas, quæ in urbem cursi- *Curetes.* tarent, cymbalaque & organa musica circum aras psalle- rent, adhibuisse: & Cybelis sacerdos, cum tinnitu cym- *Illice.* bolorum & sonitu tympanorum, sacrum facere. Apud Cure- *Illice.* tas quoque nullum sit sacrum, sine strepitu & fragore, tym- panis vnâ tubisque pulsantibus. Reigitur, diuina & cære- *Illice.* moniis concelebratis, sacerdos I L I C E T, succlamabat: qua voce illos, qui interfuerant, missos faciebat. Apud Græcos verò functus mysterio, sacerdos sic renunciat *Illice.* quasi populum missum faceret. Siqua tamen mysteria in sacris instauranda forent, initiati manebant, prophanos au- *Prophani à* tem foras exigebant. Namque hoc erat vsu frequens, vt *mysteriis ex-* omnia mysteria secreta sint, summaque in his silentiis fides *acti.* habeatur, sicut in Samothraciis & Eleusiniis. Illud vtique in sacrificiis seruatum nequaquam præterierim, vt mola salsa & farre non modò frons victimæ, sed voci cultrique asper- *Illice.* gantur vnâ quodque immolata victima, si non litassent, hostias denuò augeri iterum ac sapius, & maioribus hostiis sacrum instaurari debebat, donec inuenta pace deum, & propitiato numine, ritè perlitatum æstimarent.

Quæ militibus operam in bello nauantibus militaria dona ab Imperatoribus olim dari solita fuerint.

CAPVT XVIII.

PRiscis temporibus militaria dona, quæ militibus for- *Militaria* tem operam nauantibus in bello, à ducibus dabantur, *dona.* heminx vel quartarii farris fuere,) vnde adorea, laus bel- *Adorea.* lica dicta) binaque iugera, aut tantum agri, quantum vno die circumarassent, amplissima dona putauere. Precia enim militiæ, hæc habita sunt maxima, vt post exhau- stos labores, milites emeritis stipendiis, sanguine &

GENIALIVM DIERVM

*Perniciosus
ciuis.*

*Corona mi-
litibus dari
solita.*

*A. Posthu-
mus pri-
mus coronā
dedit.*

Græci.

Indi.

*Ciuica coro-
na cui daba-
tur.*

*Obsidiona-
lis.*

*Ciuica ex
graminealis*

fudore partis agris donarentur. Hos enim latissimos fructus, velut opimam prædam laborum periculorumque accipiebant: quippe perniciosum ciuem putabant, cui bina aut septem iugera non essent satis. Præter quæ, vt ad decora militiæ magis incenderent animos: quoque honoratior testatiorque eorum virtus foret, mercede propo-
sita, obsidionalẽ, ciuicam, muralem, naualem, castrensem & aureas coronas, amplissimaque alia honoris genera inuenere, quibus donabantur, qui vrbes, castra, aut exercitus obsidione liberassent, ciuem se seruassent, vel primi obsessa vrbis muros subiissent. Primus enim A. Posthumus dictator, ad lacum Regillum castris expugnat, magni muneris loco, auream coronam dedisse fertur. Mox sequuti duces militibus, vt essent re & fortuna auctores, alias largiri fuere, quas quidem frequenti prætorio, egregius laudibus cumulatis, cum præfatione virtutum, militibus tradebant. Apud Græcos duces in vnum coeuntes, in concilio agitant, & sententiis decernunt, quem primum, quem secundum, qui depulsas hostium copias longius egerit, & quo præmio aut honore dignus sit, diiudicant: idque apud deorum aras in Isthmo, in clyto Neptuni templo, sumpto ab ara suffragio, & vt erant sententiæ, sic agro & vacatione donare, ac pro merito præmia largiri solebant. Apud Indos vero nullo militari dono aut hostili præda donabatur miles, nisi qui hostis caput rerulisset in castra. Sed præ cæteris, corona ciuica maximi fuit ornatus, cui cedunt aureæ, murales, castrenses atque rostratæ: eratque proprium ius ciuicæ, vt illa donatus, perpetuo eam gestare liceret, & ludos ineunti, à populo & senatu vniuersi assurgeretur, ius spectandi inter senatores, munerum vacatio sibi, patrique & auo paterno. Præcipua vero obsidionalis, tanquam virtutis præferens, spectatissimum insigne, æstimatione immensa, longè præcellere credita est. Hæc enim ex illo fiebat gramine, vbi ciues obsidione essent liberati: qua nulla nobilior, publica militari lege diffinitur. Quippe cæteras, imperatores aut duces singulis militibus tradunt: graminea vero, velut multo maximum decus præferens, nisi ab vniuerso exercitu, seruatori suo, concedi minime poterat. Ciuica ex quer-
na fronde fit: muralis in pinnarum similitudinem, naualis
instar

instar nauium
lo figurabatur
nutio & toto
fuerant, priu
censul contr
quod eius co
sto & arctiss
qua ab vniu
iam aurea o
opimo aur
lis F. Maxim
seruasset, à
conspiration
Co, Teio A
cerat, ipse q
exercitum q
vt prætexta
concessum
Dentato, &
gulum, priu
um excidit
Aphricano
sar in expu
nali & ciuic
Iuris signum
stratam ver
donante Ca
Augusto, q
um in Isthm
phaleratiss
adde vexilla
in bello ope
bus quam si
est. Sed a
torquibus
nis, sed ciu
lius phaler
muralis, c
autem Cal
siderum sp

instar nauium rostri: quæ verò castrensis, velut effictio val-
lo figurabatur. Hac obsidionali Q. Cincinnatus à Mi-
natio & toto exercitu, quod illius opera obsidione liberati
fuerant, primus donatus fertur. Et deinde M. Valerius
consul contra Samnites, P. Decium tribunum militum, qui primus
quod eius consilio & ministerio exercitus, ex saltu angu-
sto & arctissimis faucibus, euaserat, præter gramineam,
quæ ab vniuerso exercitu & suo præsidio donatus fuit, et-
iam aurea corona & centum bobus, eximioque vio albo,
opimo auratis cornibus, donauit. Eademque obsidiona-
lis F. Maximo imperatori, quod cunctando temp. & ciues
seruasset, à toto exercitu, senatuque & populo, communi
conspiratione & consensu tributa est. Et bello Cimbrico,
Cn. Teio Atinati, quod cuncta tem primipilum interfe-
cerat, ipseque arrepto vexillo per castra hostium eruperat,
exercitumque incolumem eduxerat, præter gramineam,
vt prætextatus ad ribicinem immolaret foculo accenso,
concessum fuit. Contigitque idem honos semel L. Scinio
Dentato, & M. Calpurnio tribuno, quod M. Artilius Re-
gulum, primo Punico bello in Sicilia cum exercitu, hosti-
um excidio liberasset. Deinde Scipio Æmilianus bello
Aphricano, mox Sylla bello Marsico, demum Iulius Cæ-
sar in expugnatione Mytilenarum, & Augustus, obsidio-
nali & ciuica donari fuere. Ea enim ciuica, singularis sa-
lutaris signum erat: obsidionalis vero, vniuersorum. Ro-
stratam vero accepit primus M. Varro bello pirarico, acceperis.
donante Cn. Pompeio: & deinde Agrippa, bello Siculo ab
Augusto, quod in conspectu navalis pugne, in naues hosti-
um insiliissent primi. Corniculasque, & aureas coronas, militaria.
phalerasque argenteas, & aureos torques, tum armillas,
adde vexilla cærulea, honoris causa ob nauatam insigniter
in bello operam, & ob multa rei militaris facinora, militi-
bus quam sæpissime ab imperatoribus dari, adnotatum
est. Sed auxiliares & externi aureis: Romani argenteis
torquibus donabantur. Contra vero armillas non exter-
nis, sed ciuibz tradebant. Augustus tamen Octavius faci-
lius phaleras & torques, & quicquid auro constaret, quam
murales, castrenses, aut ciuicas coronas, munera dedit. C.
aurem Caligula noui generis coronas, Solis & Lunæ ac
siderum specie commentus fuit. Scipio vero Æmylia-
nus

Novi generis
corona à Ca-
ligula exco-
gnata.

GENIALIVM DIERV

Alia dona.

*C. Sicinius
Dentatus
optime do-
natus.*

*Hasta pura
que dice-
bantur.*

*Murali co-
rona quis
primum do-
natus.*

Alia dona.

nus regum & sociorum munera oblata, pro tribunali reci-
piens, in publicas tabulas per quæstorem referri iussa,
postmodum fortibus viris pro meritis tradebat. Præterque
aureos torques, etiam duplicem annonam, interdum mili-
tiæ vacacionem, & immunitatem ob virtutis præmium,
nonnunquam duplex stipendium imperatores largiti sunt:
æraque multiplicia, sagaque & tunicæ singulis militibus,
qui rebus fortiter gestis interfuere, plerunque ius civitatis
ex lege Calphurnia: vel senatoria fungi dignitate inter
patres, aut diebus solennibus coronatum incedere, velut
præmia victoriæ, haud quaquam spernenda munere fuere.
Neque dubium, illos quorum opera insignis in bello steris-
set, perditæque & afflictæ res restitutæ essent, pluries donis
muneribusque honestari. C. Sicinius Dentatus, clarus vir
ingenio factisque, ob egregia facinora militaria, præter o-
cto aureas coronas, obsidionali vna, muralibus tribus, ciui-
cis quatuor, torquibus tribus & octoginta, hastis puris duo-
deuiginti, armillis plus centum sexaginta, donatus fuit.
Habeturque inter exempla, hunc Sicinium militaribus
donis, omnium honores & virtutum præmia anteisse.
Hæ quidem hastæ, quod nullo ferro munitæ forent, puræ
dictæ sunt, quibus donabantur plerunque milites, qui tunc
primum militare facinus in bello admisissent. Cui pro-
ximus fuit Manlius Capitolinus, qui vix decimo & septi-
mo ætatis anno, bina ex hostibus spolia tulit, primumque
murali corona donatus, ciuicas sex, militaria dona sex &
vigiñti meruit ob virtutem. Probus quoque, qui postea
in imperio assumptus fuit, quum bello Sarmatico iam tri-
bunus multa fortiter fecisset, hastis puris quatuor, coronis
vallaribus duabus, corona ciuica vna, vexillis puris qua-
tuor, armillis aureis duabus, torque vno, & patera sacrifi-
cali aurea quinque libris, vna pro concione donatus fuis-
se memoratur. Quinetiam illud perspectum est, in an-
nonæ caritate, & rebus angustissimis, militem ob rei mili-
tariæ singularem scientiam, collato frumento & pecore do-
nari. Manipulumque hastatorum, ob insignem operam,
corniculis armillisque argenteis, Sp. que Nautium à Papy-
rio consule, bello contra Samnites, etiam coronis aureis
donatum, præterque aureas pateras, sellasque curules ebur-
neas, & scipionem eburneum, hastæ quoque, tunicæ Palma-
ræ &

æ & pistræ, a-
quam altius,
rogatiua, m-
ra tributa fu-
tua, aut con-
populæ A-
bus statuas
rent, vt pop-
id meruisse
rat facinus,
taribus don-
prator, den-
stellis & fit-
bilitori à Ca-
pote quodp-
rant, coron-
multiplicia
puerilia hæ-
& agris, po-
apud Athe-
tibus duce-
bussent, p-
tur. Quod
rum virtus
quens tam-
quam tani-
Ceramico.
qui ob sing-
meruissent
ria à milit-
berasset à
donatos, la-
Marathon-
cie vicit,
portico, si-
ter primo-
cem, quo-
re & corn-
vigiñti le-
cim, &

ræ & pictæ, atque in bello nauali vexilla cærulea, nonnun-
 quam altioris dignitatis gradus, aut militaris ordinis præ-
 rogatiua, militibus, qui strenuam operam nauarunt, mune-
 ra tributa fuere. Summis vero ducibus triumphalis sta-
 tua, aut consularia ornamenta. In quo animaduertum est,
 populū Atheniensem perraro virtutis præmium aliqui-
 bus statuas dedisse, in quibus illorum nomina inscribe-
 rent, ut populi hoc videretur beneficium, non illorum, qui
 id meruissent. Nemoque qui præclarum aliquod gesse-
 rat facinus, prout, cuiusque meritum virtusque fuit, mili-
 taribus donis indonatus abuisse fertur: adeo ut Quintus
 prætor, deuictis Hispanis, equites nouo genere honoris, ca-
 stellis & fistulis donarit. Proditum tamen est, Fulvio No-
 biliori à Catone obiectum, quod leuissimis de causis, ut
 pote quod puteum strenue effoderant, aut vallum cura-
 rant, coronis milites donasset. Cæsari quoque Augusto
 multiplicia hæc munera largienti, obiectū à militibus fuit,
 puerilia hæc deliramenta esse. Namque exercitui pecunia
 & agris, non his honoribus opus erat. Legibus vero Solonis
 apud Athenienses cauebatur, ut præter ea dona, quæ mili-
 tibus duces impartiti fuerant, illorum filii qui bello occu-
 buissent, publice alerentur, & bonis disciplinis instrueren-
 tur. Quod Pisistratus cauisse dicitur, ut filii parentum, quo-
 rum virtus insignis in bello fuerat, dona acciperent. Fre-
 quens tamen illis munus erat, corona ex auro, nonnun-
 quam tæniis & vittis caput ornare, aut publica sepultura in
 Ceramicis. Namque intra mœnia sepelire non licebat, nisi
 qui ob singularem excellentiam, præcipuum hoc donum
 meruissent. Legimus Syracusanum Dionem, parta victo-
 ria, à militibus aurea, & Themistoclem, quod Græciam li-
 berasset à Lacedæmoniis, corona oleagina & curru eximio
 donatos, laudatosque magnifice: ac Miltiadem ob pugnam
 Marathoniam, in qua ultra centum millia Persarum vna ac-
 cie vicit, ab Atheniensibus consequutum, ut in Pæcile
 porticu, sua imago in prætorum numero exculperetur in-
 ter primores. Agamemnon vero, Homeri testimonio, Aia-
 cem, quod cum Hectore pugnasset, bouis immolati tergo-
 re & cornibus: Achillem vero, præter septem tripodes, &
 viginti lebetes decemque auri talenta, equorum duode-
 cim, & septem Lesbium fœminarum munere donauit

*Dona sum-
 morum du-
 cum.*

Athenienses.

*Nemo bene-
 meritis de
 rep. in Ro. ex
 exercitu indo-
 natus.*

*Solonis lex
 de filiis quo-
 rum paren-
 tes in bello
 perierant.*

Ceramicis.

Oleagina.

Pæcile.

Iliad. 7.

Iliad. 19.

GENIALIVM DIERVM

Seytha.

*Romanorū
vñs de his,
quorum pa-
rentes ceci-
dissent bello.
Dona confa-
deratorum.
Ceramicus
extra Athe-
nas.*

*Ceramicus
alter, in ur-
be.*

Casaliuum.

Celosta.

Summenū.

Sphincta.

Casaluades.

Lacastria.

Casorides.

Casorita.

Lupa.

*Alia dona
militaria.*

Platzensibus ob nauatam insigniter operam in bello Per-
sico, munus octoginta talenta largitus fuit. Seythis vero
mos erat, his qui hostem superassent, semel annis singulis
cretere regio vinum bibere, quod victoribus circumfere-
bat: qui vero pluribus casis victor fuisset, duobus calicibus
potare. Romanis vero traditur vsus, vt quorum paren-
tes reip. causa occubuisse, liberi pramia ferrent, quæ il-
lis deberentur. Si tamen regibus foederatis aut sociis
mittenda dona forent, Scipio eburneus, toga picta, & pal-
mata tunica cum sella curuli, frequentia fuere. Erat au-
tem Ceramicus extra Athenas locus, in quo deorum homi-
numque excellentium simulacra & statuas. publico decre-
to erigere, atque eos qui pro patria occubuisse, sepelire,
illisque erectis tumulis inscriptiones & elogia, decretaque
ac titulos apponere assuerant: inter quas Chrysippi imago
porrecta manu visebatur, aliorumque philosophorum, di-
uerso gestu & modo. Singulis enim sepulchris singulae
columnae affigebantur, cum inscriptionibus & titulis,
quos ob egregia quisque facinora meruisset, ibique velut
monumentis & trophæis, celebrata illorum memoria fu-
it. Alter vero Ceramicus intra urbem locuserat: Athe-
nis, diuersorum scortorum, cui nomen Casaliuum, sicut
Græcis Celosta, & Romæ Summenium, vbi prostabant
meretriculae, quæ pluribus notata nominibus fuere: nam
& Sphinctæ, Casaluades, Lacastria, Casorides, & Casoridæ
dictæ: apud Latinos lupæ. Postea sequenti Cæsares, cen-
turiiones legatosque legionum pro magnis officiis in
remp. consularibus ornamentis, aut equo publico, non-
nunquam triumphali statua donauere. Quod à Mace-
donibus antea fuit vsurpatum. Namque Alexander Ma-
cedo centum viginti equites, qui in campis Adrastæis ce-
diderant, propter multa belli decora, equestribus statuis
donauit: illorumque filios patrum stipendia ferre iussit. Il-
lud tamen haud indignum est quod annotetur, quod viri
triumphales, qui triumphalia ornamenta meruissent, præ-
cipuo honoris priuilegio, eadem ipsi dona aliis fortiter di-
micantibus, lege militari, impartiri poterant: quodque vi-
genere hoste & nisi debellato, dona militaria duces la-
giri non solebant. Et licet milites in castris per exiguo ad ves-
cendum argento vterentur, militariq; disciplina horridus
miles

miles, non co-
beret esse in
gratia m
mulcendis
res magnas
quisque su
re aut mor
uitutem p
cula nihili

Delusio

NON e
autor
mones vo
maginibus
nostra quo
Nuper an
ri, rem di
uenisse e
torum te
diffimul
silencio, el
minis aud
re iesset in
nomen, t
quem pian
nibus iou
ad ipsam,
deretur, q
prehendi
multum
monem
animo co
se dimitt
taque e
non effi
obuerfan

miles, non cælatus auro & argento, sed ferro & animis de- *Ornamenta*
beret esse munitus: ramen eiusmodi dona, quibus virtutis *virtutis mi-*
gratia miles donabatur, velut inuitamenta virtutum, per- *litaris fere-*
mulcendis militum animis tanti fuere, itaque animos ad *bant in ca-*
res magnas acuebant, vt his honoribus aucti & confirmati, *stis.*
quisque suum decus faceret, destinarentque animis, vince-
re aut mori, morremque potiùs, quàm ignominiosam ser-
uitutem præoptarent, vitam denique & quæcunque peri-
cula nihili penderent.

*Delusiones demonum malorum à multis expertas fuisse,
qui diuersis imaginibus homines deluserunt.*

CAPVT. XIX.

NON est profectò fabulosum, quod apud sanctos viros,
natores memorant, vt cum tetrisspiritibus quos dæ-
mones vocant, congressum habuerint, illosque diuersis i-
maginibus, ac multiplici specie propè deluserint: siquidem
nostra quoque memoria id euenisse, compertum est.
Nuper amicus meus summus, ingenio & fide singula-
ri, rem dictu admirabilem, hæc prodentibus nobis, sibi e-
uenisse enarrauit: quod quum credi vix posset, illam mul-
torum testimonio comprobauit: se quum apud coniun-
ctissimum & sibi familiarem Neapoli diuerteret, & noctis
silentio, clamantis de via, & opem implorantis vocem ho-
minis audisset, quum accenso lumine accurrisset, vt quid
rei esset inquireret, ibi dæmonem, & dirum quoddam
numen, tetra & horribili specie conspexisse, qui iuuenem
quempiam clamantem & reluctantem, in via infestis ma-
nibus inuadere quærebat: quo conspecto, quum miser ille
ad ipsum, quem propè videbat, accurrisset, & ne apprehen-
deretur, quanto poterat nixu, ipsius vestem & manum ap-
prehendisset, se, diuino sapius aduocato numine, quum
multum diuque frustra fuisset reluctatus, vix tandem dæ-
monem abegisse: quo demum abacto, quum iuuenem
animo consternatum in domum recepisset, nūquam quod
se dimitteret aut pallium relaxaret, efficere quisse. Tan-
taque eum torpèdo inuasit, vt mente euiecta, sui compos
non esset, quum sibi prorsus representari & ante oculos
obuersari illa species videretur. Tandem ad se redditus,

rem

GENIALIVM DIERVM

rem quo pacto se habuerat, enarrauit. Constat enim, prauis illum moribus & inciuilibus, cum Dei contemptu diu vixisse, in parentesque tunc iurgatum, contumelias & intoleranda probra dixisse, deuotionibus execrationibusque diris ab eis agitarum abiisse. Sed nec cui hæc vana vel ficta sermonibus videantur, autor est Thomas monachus homo minimè malus, cuius ego fidem probitaremque pluribus in rebus expertus didici, qui serio mihi retulit, quod cum in monasterio & sacris ædibus, quæ in Lucanis montibus sunt, cum pluribus iurgatus foret, & post immodica conuicia & rixas. animo perturbato inde se properaret: cumque per nemora iter solus intenderet, speciem hominis vultu tetro, nigra barba, promissis tunicis, vultu aspectuque deformi & sæuo, obuiam habuisset: quem cum compellarer, quid ille solus per deuia errabundus incederet, dixit, equum quo vectabatur amisisse, atque in proximos campos illum euasisse credere: cumque per sinus inuios equum vnâ quæsitum pergeret, ad profluentem, in cuius alueo gurgites magni & formidabiles redundabant, deuenisse. Et cum monachus, vt aquam traiceret, calceos sibi eximere appareret, illum magnopere coegisse, & tandem peruicisse, vt super spatulas suas ascenderet, potiusque à se, qui corpore maior erat, vectaretur: qui acquiescens, quum super illius spatulas, vt succollaretur, monachus ascenderet, illeque iam aquam ingredi appareret, dum vada exquirat, illius pedes non humana, sed terra & deformi specie conspexit. Quo animaduerso, horribili terrore percitus, Deum vt sibi præsto adesset, acclamauit. Mox dæmonem & diram illam speciem, diuino audito verbo, stridore querulo & vi maxima, quanta dici potest, ita e conspectu abiisse dicit, vt imminentem quercum ingenti impetu colliserit, ac perfractis ramis funditus auerterit, ipseque consternatus atque exanimis diu iacuerit. Credebat enim, quod à vero non abhorret, nisi præuidisset, illum in rapidissimos vortices & voragines fluminis præaltas, se fuisse necaturum. Sed præ omnibus quæ audierim aut viderim, res est admiratione digna, quam recenti memoria enenisse, comperimus Romæ. Quippe notares est quum apud Gabios, quidam infimæ sortis & obscuris natalibus adolescens, vesanus & furiosus, cuius prauis mo-

res &

res & vita
conuiciat
tus, de
bus & imp
mam pete
in patrem
minis tru
leta & squ
rent, illu
solicito vi
quid sibi
rent, illu
facioris
se quoque
gerent, &
tente, ad
tisse, atque
tum fuit, h
barent, pe
sum vider
disse, vt e
experge
audito, &
ximo, ta
collisile,
perfriger
lurgeret,
mox lum
& semine
perfractu
Quo mal
vire non
tu, percol
multu, vi
lusiones
nostra no
admonet
mus, qui
cula, in i
atione po
quod dis

res & vita facinorosa fuerat, in parentem grauibz iurgiis conuiciatus foris, post iurgia immodica, cum furis agitur, ^{aduocare} dæmone, cui se deuouerat homo ille improbus & impurus, furore cæcus & amens discessisset, & Romam petere cœpisset, eo consilio, ut aliquod dirum facinus in patrem moliretur: dum irer faceret, dæmonem facie hominis truculenta, sordida barba & capillo, vesteque obsoleta & squallida, obuiam habuisse: quod cum simul pergerent, illum interrogasse iuuenem, quem animo anxio & sollicito videbat, quid tam tristis incederet. Atq; ille, quum quid sibi iurgii cum patre fuisset, quodque aliquid scelesti facinoris patrare cuperet, respondisset: dæmonem illum, se quoque simili casu percitum fuisse, dicere: proinde pergerent, & suas iniurias ultum irent. Cumque nocte appetente, ad urbem applicuissent, in proximo hospitio diuertisse, atque in cubiculum, quod à caupone utriusque exhibitum fuit, haud multo post cubitum iuisse: cumque vnâ cubarent, pestem illam immanem, cum illum somno oppressum videret, infestis manibus iugulum hominis apprehendisse, ut elisis faucibus necaret: quem iam oppressisset, nî expergefactus ille, Dei opem & auxilium aduocasset: quo audito, furiam illam terribissimam stridore & tumultu maximo, tantoque impetu cubiculum, vnde euasit, dicitur collisisse, ut tigna & tectum euerterit, regulasque penitus perfregerit. Quo strepitu, cum magister hospitii excitatus surgeret, & quid ruinæ & strepitus esset, inclamaret, allato mox lumine, rem sicuti erat, adolescens ille, quem solum & seminecem inuenerat, enarrauit tectumque collisum & perfractum, vnde dæmon è conspectu abiit, demonstrauit. Quo malo perterritus, cum suæ turpitudinis, & anteactæ vitæ non solum pigeret, sed puderet, diuino afflatus spiritu, perosus scelera, boni exempli & procul à populari tumultu, vitam egit. Multas quoque malorum dæmonum illusiones persæpè apud sanctos viros, fuisse legimus, quas nostra non semel vidit ætas. Quibus salutaribus exemplis admonemur, ut præmuniri aduersus illorum insidias simus, qui nobis inimici infestique sunt, & tanquam in specula, in insidiis stant: nè ve desides & ignaui, concepta opinionione populari illorum, qui ista minimè credunt, in aliquod discrimen dilabamur.

GENIALIVM DIERVM

Quando dies tam apud Romanos, quàm exterar gentes incipiat, & qui dies atrii quivē fausti sint.

CAPVT XX.

Egyptii & Athenienses **P**ERVULGATVM ferè est, *Egyptios & Athenienses* diem à Solis occasu facere: & ad alterum occidentem terminare, ita vt quod spaciū inter duplicem occasum fuit: integrum diem putarent. *Perseæ & Babylonii* contrà: nam diem ab ortu Solis incipere, & ad alterum terminari dixerunt. *Vmbri & Hetrusci*, à sexta hora ad alterius sextam *Romani* à media nocte ad mediam sequentem, ita vt quod inter duas dimidiatas noctes temporis fuit, integrum diem facerent: *Vulgus* omne ab oriente luce ad tenebras. *Galli & Germani* ita sunt metiti diem, vt temporum spacia, non dierum numero, sed per noctium vicissitudines computarent, noctesque diebus anteferrent. *Ipsi enim* noctes ante diem fuisse arbitrati sunt. Fertur *Solon Atheniensibus* suasisse, vt non ad solis, sed lunæ meatum dies & tempora dinumerarent. *Thebæi* verò contrà: nam dies non ad lunæ, sed Solis cursum metiti sunt. Fuitque tam *Græcorum* quàm *Siculorum* mos, inprimis curare, vt sui dies mensisque cum Solis & lunæ ratione congruerent: & si quid discreparet, tunc vnum diem aut biduum ex singulo mense adicere, vel adimere. *Dierum* verò qui dam fausti: & agendis rebus felices, quidam atrii & tristici omine infames habiti: quibus aliquid moliri, aut nouæ rei inceptare, euentus exitialis erat. In his exercitum conscribere, legiones educere, manus cum hoste conferre, sponsalia inire, peregrè proficisci, aut quicquam publicæ vel priuæ rei moliri, inceptu fœdum & exitiale aestimant. Obseruatumque fuit, vt qui hostes bello tentare, vel acies eo tempore committere curarent, rem in non mediocre periculum discrimenque adducerent, magno postea exitio cōsequuto. Fuisse autem atros duxere dies, post Idus Quintiles, ad quintum decimum Calend. Sextiles, duplici clade insignes, quo ad Cremeram Fabii cæsi, & quo ad Alliam fœdè *Romani* à Gallis fusi fugatique fuere: quibus grauiter afflicta, & in extremum discrimen adducta Romana res fuit, Quare *Vitellio* pontificatum maximum adepto, quod diem ad quintum decimum calend. Sextiles, ceremoniis publicis sacram, consilio edixisset,

xisset, dirum omem fuit: qua calamitate doctus populus Rom. illum diem nullius publicæ vel priuatæ rei insignem & notabilem fecit, Cuius exemplo etiam postride calendæ, nonas, & idus mensis cuiusque, religiosos & ominales ac in faustos putauere: propterea quod maximis cladibus & infandis contumeliis pop. Rom. tunc affectū fuisse liquet. Dies quoque Manibus sacros, quum mundus patere dicitur, quibus occulta deorum manium sacra apparent, plerique omnes veluti atros & ominosos obseruarunt: illosque velut fœdi exitus & ancipitis fortunæ derefati sunt. Hi fuere dies postridie Vulcanalium, & ante tertium nonas Octobris, & ante sextum idus Nouemb. Etiam mense Maio, dies quibus Remuria celebrantur, vt occisi Remi vmbra placaretur: & Nonis Iulii, quæ Cal. Remuria. protinæ dictæ sunt, qua die Romulus apparere desit. Et dum Feralia seu parentalia diis manibus fiunt, ac impuris diebus, quibus ancilia nondum condita in templo Martis erant, tam nuptiis quam itineri ominosos exitiales & euitabiles duxerunt. Et qua ante quartum Nonas Sextiles pop. Rom. ardente Punico bello ad Cannas insignem cladem passus fuit, etiam ante quartum Nonas calend. & Idus cuiusque mensis, veluti tristi euentu infelices, pari superstitione denitarunt. Feriis quoque Latinis statis, vel e communibus. aut Saturnalibus, ac diebus festis & sacris, ludisque publicis, licet fausti felicesque forent, tamen prælium committi, vel rei militaris delectum haberi, aut quoquam peregrè proficisci, tanquam piaculari die, ominosum erat, dirum atque pestiferum. Præter hos fuere dies profesti, fasti, intereisi, & præliares: quia feriis publicis, quibusdam hostem lacescere vetabatur. Quippe diuisa tempora voluptatis & laborum, remissionum & curarum. Romani veteres habuere. Profestisenim diebus, quasi procul à religione, Rempub. & priuatam gerere licet, quia comitiales, comperendinos, & præliares continent. Comitiales fuere, quibus cum populo agilibat, concilio coacto, nisi si quæ feriæ conceptæ essent, quibus non liceret. Comperendini, quibus vadimonium dicere & vadere permissum: fuitque animaduersum in profestis etiam fastos contineri, quibus fari ius erat. Fasti verò dies diis dicati fuere, in quibus foretibus negotiis omissis, sacri.

Dies manibus sacri.

Remuria.

Dies profesti, fasti, intereisi, & præliares.

Comitiales dies.

Comperendini dies.

Fasti.

GENIALIVM DIERVM

Intercisi.

Fasti.

Nefasti.

Idus Martii

*Apud exte-
ros.*

Chalcedo-

Pis.

Parthi.

Cyrus.

Asiani.

Persa.

sacrificia, ferias, ludos, epulasque solennes celebrare, ac in-
ter vota & sacra, fausta que omnia versari, verbisque pro-
phanis abstinere conuenit. Intercisi autem dicti, in quib-
us deorum simul atque hominum res agerelicet: nam ma-
ne & vespere fari inhihetur, medio tempore inter casam
hostiam & porrectam fari permittitur. Fasti etiam dies, in
quibus ius fatur, id est, dicitur: nefasti, in quib. non reddi-
tur ius, nec fari licet. Prefestos etiam etiam dies, qui erant
ante fastos, nonnulli dictos volunt. Idus quoq; Mart. quod
illis C. Cæsar coniuratorum manib. casus occubuit, pla-
cuit parricidiū vocari, id eod inter atros & ominosos recep-
ta. Quotiesque incurrente anno dies cœpit, qui adiectus
nundinis foret, totum annū luctuosis casibus, & diro euē-
tu infelicem incurrere opinati sunt. Proditum tamen me-
moriæ est, statos dies anni, infelices aut fortunatos, apud
varias gentes pro multiplici euentu, non vna ratione ob-
seruari. Siquidem Chalcedonii cuiusque mensis vigesimā
primam diem, funestam & portentosam habuere, quod
illa Darii præfectus ipsorum pueros castrauit, & in Persi-
dem misit. Parthi diem, qua Arsaces Seleucum vicit, tan-
quam initium libertatis, faustum felicemque obseruauerunt.
Cyrus diem, qua Scythas & Sacas clade afflixit, adeo fe-
licem habuit, vt eam Sacam appellarit. sicut Asiani festā
diem Mutiam nuncuparunt, quod Q. Mutius Asiam sin-
gulariter rexerat. Athenienses quarta Hecatombæonis,
qui mensis erat Soli facer, duplici victoria insignem, sive
at fortunatam, obseruandam præceperunt, qua ad Leu-
ctram & Gerestum feliciter pugnatum est. Iidem quar-
tam decimam Boedromionis, aut secundum Bœorios, sext-
tam & vigesimam Panemi mensis, quod Atrabazum &
Persas ē Græcia fugarent, felices habuere: qua die Libe-
ratori Ioui victimas cædunt, & sacrum faciunt. Persæ ve-
rō tertiam & sextam mensis Boedromionis, tanquam lu-
gubres & defamatissimas deuitarunt, quibus diebus in
pugna Marathonica, & ad Plataas, & ad Mycalem à Græ-
cis confictati, & magnas clades perpeffi sunt. Qui etiam
diem, qua Magi qui regnum occuparant, interempti sunt,
tam solennem habuerunt, vt illam Magophoniam, hoc
est, Magorum occisionem, appellarent, qua die nulli Ma-
gorum extra limen prodire fas est. Mensis quoque Thar-
gelion

gelion pler-
Alexander M.
gelionis & l-
moleonte i-
rō lectus
In eo enim
dri Macedo-
functus fer-
natalem su-
lati fuere,
vt lacrimæ
& gaudio deli-
pia vicisse a-
se, natum qu-
deslagasse
rant, ab He-
propagaret
genti clade
ciadis capre-
re. Ipsi quo-
ragitionis
bilem hab-
oppressi su-
gesimam n-
Atheniense
morabili el-
In qua re p-
sanorum d-
nis natali su-
Siculi, velu-
rent: sicut
lem suum
verō diem
singulis an-
ius, gaudi-
tan dixer-
cibiades
signasse e-
templi ori-
indicto, à

gelion plerisque manifestum infortunium fecit: in quo Alexander Macedo apud Granicum duces regis Thargelionis & Darium clade afflixit, & Carthaginenses a Timoleonte in Sicilia victi, fusi, fugatique fuere: contra verò sextus Thargelionis dies multis auspiciatissimus erat. In eo enim Socratis natalis dies proditur fuisse, & Alexandri Macedonis, qui qua die in lucem editus, eadem vita functus fertur, sicut de Magno Pompeio, qui altera post natalem suum die, & Attalo, qui ipso natali die, morte sublati fuere, proditum est, Quam diem Philippus Macedo, ut lætam & fortunatam mirifice observavit, quod triplici gaudio delibutus fuit: nam quadrigas suas ea die Olympia vicisse accepit, & Parmenionem ducem hostes fudisse, natumque sibi Alexandrum filium fuisse. Quæ nocte deflagrasse templum Dianæ Ephesæ, autores memorant, ab Herostrato incensum, ut famam nominis scelere propagaret. Quæ etiam die iterum Persæ ad Plataas, ingenti clade superati traduntur: atque ideò ex voto Milciadis capras trecentas Athenienses quotannis immolare. Ipsi quoque Carthaginenses nonam diem mensis Meragitionis, pluribus calamitatibus iniustum & detestabilem habuere, qua magnis infelicitatibus & infortuniis oppressi sunt. Contra verò Syracusani, quartam supra vigesimam mensis Maii, quem illi Carnium vocant, quod Athenienses cum toto exercitu ad Asinaram flumen memorabili clade profligarant, præcipuè felicem habuerunt. In qua re proditum memoriæ est, Timoleonem Syracusanorum ducem, præcipuas victorias semper Syracusanis natali suo dedisse, adeò ut ipse natalis diem omnes Siculi, velut multiplicis victoriæ autorem, festum agerent: sicut de Iulio Cæsare proditur, qui Idus Iulii natalem suum fortunas semper habuit & felices. Xerxes verò diem, qua rex dictus fuit, tanquam imperii natalem, singulis annis insignem celebrauit, qua diademate ornatus, gaudi delibutus, cœnam proceribus dabat, cui Titan dixere nomen: fuitque adnotatum, diem qua Alcibiades Athenas ab exilio remeavit, certissimum illi præsignasse exitum, quod funesta tunc colerentur sacra, qua templi ornamenta deponere, pavimenta regere, & iustitio indistincto, à neptis quiescere mos erat. Sicut quintade-

GENIALIVM DIERV

*Quintade-
cima Iulii.*

*Postridie
nundinarū
aut Nonis.
Cretenses.
Thraces.
Romani.
Ephemerides.*

*Annales.
Acta diu-
na.*

*Dierum ob-
servatio à
quibus con-
tempa.*

C. Caesar.

L. Lucullus.

Dion.

Pelopidas.

Alexander.

cima Iulii mœstissima fuit, qua mulieres Atheis ieiunium seruant, & tum sacra Adonia celebrant: & apud Romanos 6. Calend. April. quod die cultores matris deum plangere & lamentari incipiunt. Augustus verò mirum in modum obseruauit, ne postridie nundinarum quoquam proficisceretur, aut Nonis quicquam rei seriæ inchoaret, quod illas infortunatas multis fuerat expertus exemplis. Apud Cretenses obseruatum est, vt albis lapillis lutos dies, lugubres nigris calculis adnotaret: idem apud Thraces. Romani quoque quid quaque die lucri damniue fecissent, literis designabant, quæ Ephemerides dictæ. Nam verusti moris erat, vnumquemque domesticam rationem, totius vitæ suæ per dies singulos adnotare. Cæsar autem in consulatu diurna acta senatus & populi publicari mandauit, testantia siue latum quid, siue triste cecidisset. Fuitque ex dignitate pop. Rom. res illustres semper annalibus, quotidiana verò diurnis actis, mandare literis. Sed tamen à reb. arduis omni nola dies deterreat, nonnulli tamen omnem hanc religionem ludificati sunt: prosperoq; euentu contra vulgi opinionem minimè obseruandam censuerunt. C. Cæsar cum admoneretur, ne ante brumam copias in Africam transmitteret, nulla religionis cura feliciter transmisit. L. etiam Lucullus, quum contra Tigranem duceres legiones uulla fari religione motus, quie prid. Non. Octobr. (quæ dies atra forte inciderat) contra innumerabiles Parthorum copias prælio decerneret, asserens se ex atro & lugubri felicissimum illum diem facturum. Nec euentus defuit. Nam prælium ingressus, parua manu ingentes hostium copias incredibili felicitate superauit: militesque imperium auspiciumq; sequuti suum memorabili victoria Tigranis regia & regno pariter potiti sunt. Dion quoq; Syracusanus, quum contra Dionysium moturus, luna eclipsim pateretur, & tota delitesceret, nullo prodigio aut ostento moratus fuit, puin eiecto tyranno, crudeli dominatu Syracusas liberaret. Quod de Pelopida, dum contra Alexandrum Phææum ducit, & aliis memoriæ proditum est. Romulo quoque licet felici augurio nato, in ortu tamen & obitu solem defecisse dicunt. Alexander verò Macedo cum ducturus contra Darium, luna eclipsim pateretur, & ob id milites

trepidat.

crepident,
nis exprom
Junio mens
luctuosum
asserens me
isse. Sunt ta
sam, mox fe
qua die Cra
sus fuit, eade
eorum & Pa
fecit. & die
exfluere in
granem & A
stris exiit, gl
uio, idem di
fuisse tradit
priori anno
guribus bell
que qua die
caruor, ead
cerunt. S
stium vim
pellarent, q
rent, null
nullos cense
in hostes ar
diebus vim
vtique. Il
prilis, Rom
cupant, qu
mnes signo
noctibus eff
blicos, ac
res Veneri
dunt. At
iuuenes co
mos, vt q
regio com
que & nigr

trepidarent, *Ægyptios* adsciuit vates, causasque defectio-
nis expromere iussit: qui dum contra *Perlas* dimicaturus,
Junio mense exercitum duceret, quod apud *Macedones*
luctuosum erat, contempta religione, feliciter dimicauit,
asserens mensem Junium, secundum Maium appellari iuss-
isse. Sunt tamen exempla Romanis, eandem diem luctuo-
sam, mox felicem, intercedentibus annis euenisse. Nam
quā die *Crassus* magno dedecore profligatus à *Parthis*, cæ-
sus fuit, eadem, licet aliquot decursis annis, *Venditius Pa-*
corum & *Parthos* singulari victoria magnis cladibus inter-
fecit: & die qua à *Cimbris* profligato exercitu, *Romani*
cæsi fuere ingenti clade, eadem postea *Lucullus* contra *Ti-*
granem & *Armenios*, quos magna cæde debellauit, & cæ-
stris exiit, gloriam tulit insignem. *Augusto* quoque *Octa-*
uio, idem dies susceptum imperii primus, & vitæ supremus
fuisse traditur. Quinto verò *Fuluio* contigit, vt qua die
priori anno ex prætura triumpharat, eadem postea de *Le-*
guribus bello victis triumphans urbem iniret. *Græci* quoq;
que qua die ad *Platzas* contra *Mardonium* feliciter dimi-
carunt, eadem licet intercedentibus annis, ad *Mycalen* vi-
cerunt. Sed sciendum, populum Romanum quoties ho-
stium vim propulsarent, aut illatam iniuriam laceßiti de-
pellerent, quo minus arma fumerent, & hostibus obuiam
irent, nulla religione teneri, atrosque & euitabiles dies
nullos censere, illosque tantum obseruare, cum inferenda
in hostes arma, non propulsanda forent. Feriatis enim
diebus vim cuiquam inferre piaculare est, propulsare non
vtique. Illud etiam succurrit, ad octauum calendæ *A-*
prilis, Romanos lætitiæ diem colere, quem *Hilaria* nun-
cupant, quo tempore *Sol* *Zodiaci* peragrato spatio per o-
mnes signorum stationes, ad nos reuertens, longiores
noctibus effecit dies, quibus festa solennia, & ludos pu-
blicos, ac dies hilares concelebrant: quo mense mul-
res *Veneris* sacrum facere, & myrto coronatas lauare tra-
dunt. *Athenis*, *Lunæ* hebdomadibus festos agere dies, &
iuuenes conuiuari solenne fuit. Apud *Indos* erat patrius
mos, vt quum dies primum augeri incipiunt, rex cum
regio comitatu ad flumen lauaturus accedat, equos-
que & nigros tauros diis immolet, veluti felices & for-

*Qui eandem
diem lucto-
sum & pau-
lo post felicē
habuere.*

*Rom. quan-
tū atris dieb
à re quapiā
auspicanda
abhorreret,
& contrā.*

Hilaria.

GENIALIVM DIERVVM

Niger color tunatos. Ipsi enim nigrum albo prætulērunt, & sanctius
albopralatus dixerunt. Quodque Sextilibus calendis ex veteribus
apud Indos. domibus migrare, & nouas incolere Romani consueuerant.
Domibus illasque veluti boni euentus & fortunatas obseruarunt.
quando mi- Neque præterierim, diebus atris & infaustis, pontificum
grarent Ro- iussu, non modò à bellis gerendis, & reipub. cura, sed à re-
mani. bus diuinis, & sacrificiis decorum supersederi iussum.
Diebus in- Quippe diebus inauspicatis & ominosis nullum sacrifi-
faustis etiam cium rito fieri pontifices putarunt, nisi hordæ, hoc est, præ-
sacris absti- gnantes immolarentur boues, qui Hordales dies nuncu-
nebasur. pati. Romanosque à primis originibus ad primum Pu-
Hordales nicum bellum, ortus tantum & occasus dierum: postea
dies. meridiem, accenso pronunciante, notare consueuisse.
Dierum ra- Euo postea subsequente, diem in horas, noctemque in
tio apud Ro- vigilias diuisisse, ita vt maximam diem in duodecim, mi-
manos. nimam verò in decem horas partirentur. Noctem verò
Noctis par- ita metiti sunt, vt modò in horas duodecim, nunc in qua-
tes. tuor vigilias, etiam longissimas noctes, facili diuisione di-
 stingerent: Vesperam, cōtinium, aliàs in tempestatem,
Diei partes. gallicinium, & luciferum: sicut in ternas horas, singulas
 vigilias pensitarunt. Diem verò in luciferum, mane,
 ortum, meridiem, & occasum: tametsi diem simul & no-
 ctem nonnunquam in horas vigintiquatuor dimensis, ve-
 teres obseruasse legamus. Horamque balnei, hyeme no-
 nam, æstate verò octauam fuisse: ipsamque vmbris postea
 & clepsydris notare consueisse, ita vt tribus clepsydris aut
Hora balnei paulò plus, hora finiretur. Horarum quoque duogene-
Umbra. ra fuere: nanque ex his quædam æquinoctiales, isomerinæ
Clepsydra. dictæ, quæ pro qualitate temporum, licet vniformes es-
Hora dupli- sent, diem à nocte dissimili numero variarunt: aliæ tem-
cies. porales seu vulgares, quæ à Græcis cæricæ: quibus singuli
 dies æstu pariter atque hyeme, duodenis horis continen-
Meridies. tur. Solaria enim antiqui eo libramento habuere di-
Media nox. stincta, vt sexta diei hora, meridies: noctis quoque sexta
 hora, media nox designaretur. Quum enim lege na-
 turæ radii solares, alii hyberni, alii æstiu sint, ita vmbræ a-
 liæ æquinoctiales, aliæ æstiuæ, aliæ hybernæ fuere. E-
Horologia. rant enim horologia figurata, & ea finitione descripta, vt
 æquinoctialis, brumalis, & solstitialis dies, in partes duo-
 decim assidue diuisus foret, horasque pro qualitate tem-
 porum

porum & di-
 quam cresco
 comment
 primus, qua
 nus erat
 tendum ba
 lipatuiffe,
 tenebris a
 noctu laua
 rò Cæsar an
 balneis nem
 ad vesperam
 bus permitti
 der postea S
 æterna conc
 cum antea p
 post Anton
 peque cum
 spasio no les
 lauaret.
 balnea, &
 que & cru
 in nundin
 thermæ pul
 le, & sumpt
 more, lat
 præter Agri
 brantur De
 Aurelianæ
 ptu profut
 placeret, c
 ciarum for
 est calida
 multa frig
 vngi, nisi la
 drans, diu
 sine mer
 tanto stud
 cties dieb
 proditum

porum & dierum, modò maiores, nunc minores, nonnumquam crescentes, aliquando breuiores ostenderent : quod commentum Anaximenes Milesius excogitasse dicitur primus, quas quidem enunciare Romanis, puerorum munus erat : Sed quia de balneis mentio facta, est non omit-
tendum balnea apud maiores nocte, aut ante auroram nulli patuisse, utque sine metu cuique lauare liceret, à primis tenebris ad auroram sequentem clausa fuisse : siquidem noctu lauare veteribus interdictum erat. Hadrianus vero & Caesar ante octauam, nisi valetudine laboraret, publicis balneis neminem admisit. Tempusque lauandi à meridie ad vesperam destinauit (quo tempore prostare meretricibus permissum lauacraque pro sexibus separauit. Alexander postea Seuerus, ne quid populo incommodaretur, nocturna concessit balnea, oleo pro luminibus præbito. Quæ cum antea promiscua essent viris æque & mulieribus, ipse post Antoniniū Philosophum lauacra mista summouit, seque cum populo in thermis vnà lauit: quod de T. Vespasiano legitur, ut plerunque in thermis, admissa plebe, lauaret. Et licet à primis originibus, cum pauca essent balnea, & nullus cultus, Romanis raro lauarent, brachiaque & crura labore fatigati tantum abluerent, & toti nisi in nundinis lauarent: tamen post aliquot ætates balnea & thermæ publicis visibus multimodæ fuerunt, magna mole, & sumptu constructæ, Alexandrino & Numidico mare, latissimas specularibus, mira cælatura & arte. Nam præter Agrippinas, Neronianas, Vespasiani & Titi, celebrantur Domitianæ, Alexandrinæ, Gordianæ, Seuerianæ, Aurelianæ & Constantinianæ, solidissima structura & sumptu profuso. Constatque Marcum Agrippam, ut populo placeret, centum septuaginta balnea seu lacus in prouinciæ formam, Romæ gratuita præbuisse: in quibus etsi calida prius abluerent, postea ut à balneis corpora multa frigida stringerent, constitutum ferunt, nec prius vngi, nisi lauissent: cumque pro singulis olim daretur quadam mercede, diuus Antoninus, ob popularem gratiam, balneum sine mercede exhibuit. Commodus verò Imperator tanto studio balnea prosequutus fuit, ut septies atque octies diebus singulis lauaret. Quod de Gordiano & Galeno proditum est, quia ætate quinquies, hyeme verò bis in die lauaret.

Quando balnea ingredi licebat.

Quo tempore meretricibus prostare permissum. Balnea virorum & mulierum distincta. Nundinis toti solummodo lauabant initio.

Therma à Caesaribus structa.

Agrippa centum septuaginta balnea struxit Romæ.

Balneum sine mercede ab Antonino non exhibitum.

GENIALIVM DIERV M

*Imperatoras
balneis de-
diti.*

*Patriciorū
& plebeiorū
distincta bal-
nea apud
Carthag.
Graci pro-
miscue la-
uabant.
Germani.*

*Dardani.
Illyrii.*

Lusitani.

Apolloniis

Tyaneis in

Spartanos

dictum.

Locus ob-

securus.

Æthiopes.

Macrobii.

Scythæ.

Assyrii.

Celtiberi.

Cantabri.

lauaret. Illud certè satis constat, Carthaginensibus distincta fuisse balnea patriciorum & plebeiorum, more inque præualuisse, vt in quibus patricii lauabunt, ad illaplebei non accederent. Gracis verò contrà: nulla enim distinctio ordinis fuit, aut personarum: diuites nanque cum pauperibus lauare, & patricios cum plebeiis nullo discrimine licebat. In quibus tanta plerunque hominum cuiusque ordinis concurrebat turba, vt balneatores, si vulgi maior vis ingrueret, pertasi frequentiam, vt tædio odoris diffugerent. Germani verò non in balneis, sed fluminibus lauabant. Ideo nandi periti, & summi vrinatores habiti. Si quando tamen lauarent balneis, calda abluebantur, lautiq; vescebantur. Dardanis & Illyriis ter solum lauare permittitur, primò scilicet natali die, secundo in nuptiis, tertio in obitu cuiusque. Lusitanis frigida tantum lauare licet, sicut Spartanis, quibus calda corpus abluere veritum est: quos cum Apollonius Tyaneus molles & vnguento delibutos videret, aduocatis ephoris balnea inrerdixit, senectam hominum calida appellans balnea. Cumque Ephesi balneis præpositum lapidibus appeterent, quòd illa non calefecisset, summopere restitit, cum frigida lauare satius duceret. Æthiopes Macrobiis fonte abluuntur, in quo loti, perinde ac oleo vincti, membris agiles sunt, & violam olent, Scythæ nullo fonte lauant, sed vioribus aquam fudentibus corpora scabro lapide conterunt, cupresso, cedro, & thuris ligno confricantes. Assyriis licet lauare diebus singulis peculiare sit, tamen à coitu & in morte præcipuū. Apud Celtiberos verò obseruatum est, vt in balneis non aqua, sed lotio diuersuato lauent, dentesque & gingiuas pumicent: quod & Cantabri faciunt, hanc optimam curationem, & exhaustis viribus mirè proficere arbitrati.

Locus Marialis in distichis elucidatur, in quo plerique interpretes grammatici lapsi sunt.

CAPVT XXI.

*Nicolaus Pe-
rotus &*

Nicolaus Perottus Sipontinus præsul, homo fuit accurato ingenio, & lectione multa exercitus. Eum Domitius

mitius Cal-
latione do-
iurgis qu-
cessibat.
menque vo-
toribus si-
quo pacto
lectione
eodem ter-
cuius hoc

*In p-
Q*

Ita istos ven-
blaterata v-
queas cum
asseueret,
rota, non a-
erica plet-
dat, vt ed-
versus si p-
lumine p-
esse cibor-
dubitet, ip-
pauiment-
stulis per-
effingi, vt
quasi inue-
catur: no-
scopis dar-
restulis ef-
leant, & id-
dis nullus
fidentes,
gitarunt
prantes,
multipli-
na, ita so-
quem se-
fallit.

mitius Calderinus, vir, ut in ea tempestate, doctus, & æmu- *Domitii*
latione doctrinæ & morum dissimilitudine, osum habebat: *Calderini*
iurgiisque & conuiciis apud suos sectatores plerunque in- *ballucina-*
cesserat, sæpiusque apud studiosos in inuidiam illum cri- *tie.*
menque vocabatur: & ut sunt fere ingenia, in explicandis au-
toribus si quid in controuersiam veniret, uterque potius
quo pacto diuersus ab altero dissentiret, quam quid veræ
lectionis esset, rimabatur. Cum autem in scholia Romæ
eodem tempore Martialis apophoreta publice legerent,
cuius hoc distichon fuit:

*In precio scopas testatur palma fuisse,
Ocia sed scopis nunc analecta dabunt.*

Ita istos versus uterque interpretatus est, ut post multa de *Feroteus in*
blaterata verba, vix aliquem sensum illorum dictis elicere *Cornucopis*
queas cum modo mendum in versu, postremo fuisse alter *secus inter-*
asseueret, & pro ocia, precium poni oportere, modo ala- *pretatur,*
zota, non ab à priuatiua, sed intentiua dicta esse affirmet, al- *quam hic*
ter ita pleraque nugalia iurgiis & maledictis plena effun- *accusatur.*
dat, ut e quidem singula enarrare & referre pigeat. Qui
versus si pensitati recte fuerint, absq; multo verborum vo-
lumine plani expeditique fient. Cum n. analecta reliquias *Analecta.*
esse ciborum, qui è mensa cadunt in pauimentum, nemo
dubitet, ipsaque purgamenta cœnæ, quæq; euerri solent in
pauimentis, velut ibi relicta essent, è paruulis minutisq; te-
stulis per calculos colore distinctos, opere in lichostroto ita
effingi, ut vera videantur, Plinius autor sit: atq; ideo asarota *Asarota.*
quasi inuerribilia dicta: quippe cum *σάργα* græce scopæ di-
catur: non ab re, ipsa nunc analecta seu purgamenta, ocia
scopis dare autor affirmat: cum ea in pauimento è paruulis
testulis efficta, talia forent, ut scopis euerri nullo modo va-
leant, & ideo ocia scopis dare necesse sit, cum his euerren-
dis nullus scoparum vsus foret. Ipsi vero pertinaci odio dis-
sidentes, non quæ effingi solebant purgamenta cœnæ, co-
gitarunt: sed de veris analectis & reliquiis cœnarum disce-
prantes, quæ cadunt è mensa, in assequendo autoris sensu
multipliciter laborarunt, Depicta ergo purgamenta cœ-
næ, ita solo hæere dixit, ut ocia scopis dare necesse foret,
quem sensum ita expositum, aperte liquere, neminem
fallit.

GENIALIVM DIERV

Exempla legis Iulia & Papia, quibus, qua lege Iulia indulta erant, lege Papia fuere prohibita.

CAPVT XXII.

*Lex Iulia de
maritandis
ordinibus.*

*Sexagenari-
us & supra
eam aetatem
uxorem du-
cere prohibe-
batur.*

QUOD lege Iulia de maritandis ordinibus apud veteres cautum fuit, ut hi quibus vigor iuuenilis foret, primo flore ætatis ad vxores ducendas, liberosque educandos, propagandamque sobolem non solum præmiis inuitati, sed pœna deterriti cogerentur, id lege Papia & Pompeia certo ætatis gradu interdictum erat: quippe sexagenariis & supra eam ætatem ducere vxores, fuit hac lege vetitum. Turpe enim visum est, & fœdissima res senectuti, ut quibus ad eam ætatem fors liberos non dedisset, aut cælibes vixissent his quasi emeritis, ætate affecta, aliunde liberos quærere libido foret. Hanc postea, legem Claudius Cæsar abrogauit: nam sexagenarios & ultra, liberos gignere, & prolis causa ad coniugium admitti, decere arbitratu est. Rursus quod eadem lex Iulia cauit: Quod si libera quæ patrono nupsit, eo inuito, ab eo diuertisset, non modo post diuortium alii nubere, inuito patrono, prohibetur: sed patroni coniugium ita lex tutata est, & ratum habuit, ut eo etiam volente, alterius coniugii facultatem eriperet: id etiam lege Papia inhibitu fuit: siquidem senatorem eiusque liberos libertinas ducere vxores perpetua constitutione prohibuit, ita ut inter virum separatium & libertam, aut libertini status mulierem, nullum matrimonium censuerit esse, senatorium videlicet sanguinem libertino admistum, quasi contagio pollui arbitrata. Eademque lege Papia, certa delatoribus præmia constituta sunt: nam quum facinorosi & perditii homines clandestina facinora admitterent, quæ ad aliorum perniciem & commune tendebant exitium, vtileque videretur, plures delatores esse, qui offensas specularentur in principem, ne quid impune perditissimi homines moliri possent, delatoribus certa præmia constituit: eaque quum dimidium illatæ mulctæ antea fuissent, Nero princeps delatorum licentiam volens comprimere, eadem præmia ad quartas reuocauit: quare quadruplatores dicti, quod quartam partem de proscriptorum bonis, quos detulerant, consequerentur. Tiberius vero Cæsar, causa præciui quæstus, tantum delato

*Delatoribus
præmia lege
Papia con-
stituta.*

*Quadrupla-
tores unde
dicti.*

delatoribus
veri, sine va-
batur, simpli-
te & fortun-
simulacrum
que impressi
intulisse, di-
se, ita ut pri-
delationes
cufatorum
berius dicti
rentur, tan-
minis postu-
Vitellius qu-
puniuit. De-
aures delato-
delatorque
onibus post
de Constan-
mitteret
sianus & Ti-
sequeuti, ve-
per amphibi-
nis coerciti
tonius delato-
probarent
tum mem-
tores minis
& damno
tum, ut ne
militi, aut v-
tem, crim-
sus tyrann-
Sagogidas
æque reffe-
admissionem
de prodi-
tiorum ce-
reliquisset
mittebat:

delatoribus tribuit, ut nemini fidem abrogaret, siue quid Imperatores veri, siue vani referent. Nam ebriorum sermo excipitur, qui delatori- batur, simplicitas iocantium, & quodcunque dictum capi- bus auscul- te & fortunis luebatur, adeo ut capitale esset, circa Augusti tarum. simulacrum seruum cecidisse, vestem mutasse, effigiem- que impressam nummo vel annulo, larrinæ aut lupanari intulisse, dictum factumque eius aliqua æstimatione læsis- se, ita ut primores senatus, & magna hominum vis infimas delationes exercerent. Cumque senatus de præmiis ac- cusatorum abrogandis aliquando agendum putaret: Ti- berius dictitans iura subuertere, si custodes legum amoue- rentur, tantum licentiæ delatoribus dedit, ut plerique cri- minis postulati, ante iudicium supplicium præuenerint. Vitellius quoque delatos mathematicos, inauditos capite puniuit. Domitianus dum rapinis intendit animum, ita aures delatoribus patefecit, ut nihil cuiquam tutum esset, delatorque delatorem timeret, & causidici causarum, acti- onibus posthabitis, ad delationes se conferrent. Quod de Constantino traditur, ut delatores omni tempore ad- mitteret, eosque ingenti studio foueret. Non sic Vespasianus & Titus, qui adeo illos infestati fuerunt & odio pro- ratores dela- sequuti, velut publico exitio destinatos, ut flagellis cæcos tores auer- per amphitheatri arenam spectandos traducerent, ut pæ- satis. nis coerciti, à noxiis deferendis abstinere. Pius vero An- tonius delatores, si non probarent, capitali pœna affecit, si probarent, oblato præmio dimisit infames. Idem fa- ctum memoratur de Opilio Macrino imperatore, ut dela- tores minimè admitteret, sed vndique conquisitos, pœnis & damno mulctaret. Fuitque veteri sanctione consti- tutum, ut neque mulieri, neque damnato criminis, neque militi, aut veteranis, neque viris clarissimis ob dignita- tem, criminis deferre licitum esset. Fertur Diony- sius tyrannus, cum in ciues nullo placatiore animo esset, Sagogidas dispositos habuisse, qui singulorum dicta fa- ctaque referrent. Circa patroni quoque ad bona liberti admissionem, & patronatus iura, eadem lex satis commo- de prouidit: nam si libertus, cui centum millium sester- tiorum census fuisset, duos vnumve liberos post obitum reliquisset ad virilem bonorum partem patronum ad- mittebat: si vero tres aut ultra haberet filios, superstitibus,

GENIALIVM DIERV M

nihil ex bonis liberti hac lege patrono debebatur. Fere quoque & alia legis Papiæ salubriter constituta, inter quæ vt viginti Vestales virgines, quæ sacri & æterni ignis pereonem curam agerent, pontificis maximi serui ad sacerdotium eligerentur, & cooptarentur. Vtique nemo ad honores magistratusve admitteretur, nisi ciuis effici, aut ciuitate donari antea meruisset. Propterea Marco Perennæ probum obiectum fuit, falsoque consul fuisse creditus est, quod contra legem Papiam, priusquam admitteretur ad ciuitatem, consul factus fuit, procedente mox tempore, cum ius ciuitatis passim & sine delectu, etiam infimæ fortis hominibus daretur, idque scdum, neque ex imperii maiestate visum foret, lege Papiæ caurum est, vt peregrini vrbe Romana vti prohiberentur, ad eamque alienigenæ non admitterentur. Sed quauis lex Iulia libertinarum coniugia priori constitutione admiserit, lapsis postea temporibus eadem lex libertinas, & ludicram aut scenam exercentes, senatorio viro admisceri graui pœna interdixit; videlicet, ne senatorius ordo contagio libertinarum pollueretur. Verba ex ea lege hæc sunt: *Qui senator est quiue filius, neposue ex filio, proneposue ex filia natus, cuius eorum est, eritue, ne quis eorum sponsam uxorem nesciens dolo malo habeto libertinam, aut eam qua ipsa, cuiusue pater materue artem ludicram facit, feceritue, sponsa nuptarue sciens dolo malo esto. Neve quis eorum dolo malo sciens, sponsam uxoremue habeto.* Hactenus lex Iulia. Post aliquot vero ætates Aurelianus Cæsar constitutiones legis Papiæ velut vanissimas induxit & abrogauit. Claudius vero Cæsar adeo liberarum mulierum, quæ seruis nubunt, coniugium odio prosequutus fuit, vt præter legem ingenuitatis, præterque instituta maiorum, filios inde editos, non ingenuæ conditionis, sed libertinos esse, iuraque libertorum nancisci, & ingenuitatis amittere, lege sanciret: ipsaque si maritus ignorasset, serua esset: si vero conscius fuisset, libera. Diuus vero Vespasianus statuit edito, vt libera, quæ se alieno seruo iunxisset, ancilla haberetur. Contra vero alia constitutione cauit, vt si serua mulier hac lege veniret, ne prostitueretur, si contra legem venditionis prostituta foret, vt esset libera: prociuensque, ius patronatus non haberet. *Ægyptiis autem*

Lex Papiæ ab Aureliæ non abrogata. Claud. lex in liberis seruis nubes.

Vespasiani editum.

Ægyptiis quos

autem nullus
mus: quia so
rem vero n
tem Athen
coniugio n
non habere

Quodius,

*Q*ui de
hoc qu
veteres ma
bus extare,
tum dicitur
it, cuius du
magistratu
Græcis, qu
pods, T
potestates
gistratum
cant: Pœ
totius regi
nes & chili
doq; impe
& hipparch
gnetes mag
Thebanis a
pellati:
diaturnus,
Cappadoci
gobardos
gum impe
pur rasitan
sicut Plata
vestem, q
tur. Per
& nunqua
ret, tamen

autem nullus ex serua genitus, habetur seruus, aut illegiti- *seruos assi-*
mus: quia solum patre ingenuitate & genus præstare, *ma- marum.*
trem verò natalibus nihil conferre putabant. Pericles au-
tem Athenis autor fuit, vt qui ex serua, aut non legitimo *Pericles.*
coniugio nati essent, vel turpi nota affecti forent, ciuium
non haberentur numero, sed ex ternorum,

Quod ius, quare potestas dictatoris Roma & exteris fuerit, & Dictator
à quibus dici & quanto tempore debuerit. *quis.*

CAPVT XXIII.

QV de creando dictatore exploratum ius habuere,
hoc quoque adnotarunt, dictatorem dici qui apud
veteres magister populi vocabatur: idque libris augurali-
bus extare, magno argumento, quòd ab eo magister equi-
tum dicitur. In eo enim ius maiestatis & totius imperii fu-
it, cuius ductu & auspicio sæpe resp. & imperium stetit, què
magistratum ex Albanis deductum autumant, plerique à
Græcis, quos illi *επιστάτας*, aut à Lacedæmoniis, quos *ἐπι-
στάτας*. Thessalarchos dixere, qui parem regiæ dignitati
potestatem habent. Hedui Vergobretum, summum ma-
gistratum, qui vitæ necisq; imperium tenet: Iberi Iben vo-
cant: Pœni, Iuferem, Ægyptii diaceterem, qui post regem
totius regiæ curationem habet: sicut apud Persas megista-
nes & chiliarchus. Hi verò asymnetæ, veluti tyranni, quan-
doq; imperitarunt, qualem Mitylenæi Pittacum elegere:
& hipparchi apud eosdem, & Trallianis asiarchæ: apud Ma-
gnetes magnetarches: ab Achæis diorigius & demiurgus, à
Thebanis archinus, ab Oseis medix summi magistratus ap-
pellati: apud Carthaginenses dionysiarthus, Capuæ me-
diaturicus, Neapoli demarchus, Taranti democrates, in
Cappadocia satrapes, in Paphlagonia dynastes, apud Lon-
gobardos exarchus, Cretensibus cosmi fuere, qui vice re-
gum imperitarunt: quibus in vsuerat, vt nunquam ca-
put raserent, sed barbam capillumque summitterent:
sicut Platænsium princeps, ferrum tangere, aut aliam
vestem, quàm candidam induere, perpetua lege vetaba-
tur. Persis vnus rex summæ potestatis perpetuò præerat,
& nunquam nisi morte mutabatur. Argis licet vnus fo-
ret, tamen annis singulis amoueri seruatum est. Athe-
nien &

*επιστάτας**ἐπιστάτας**Vergobretus**Iben.**Suses.**Diacetes.**Megistan.**Chiliarchus**Hipparchi.**Asiarchæ.**Magnetar-**chæ.**Diorigius.**Demiurgus.**Archinus.**Medix.**Mediaturus.**cus.**Demarchus**Democrat.**Satrapes.**Dynastes.**Exarchus.**Cosmi.**Platænsium**princeps.**Persarum**rex per vici**regnabat.**Argi.*

GENIALIVM DIERVM

*Atheniensium
democratia.
Lacedæmo-
nes.*

nienfes, quum regali antea regerentur imperio, postea re-
gio dominatu abrogato, libertatem tuentes, popularem
statum delegere. Apud Lacedæmonios vero, qui sum-
mum gerebat, imperium, aliquando rex fuit, qui ex Hera-
clidarum genere eligebatur, ex quo nouissimi Spartæ re-
gnarunt imperio illibato, aut ex Euricio nitidis & Agidis
familia, sæpius duo ex stirpe Procli & Euristhenis progna-
tis Herculis: ex quarum altera in alteram transire non li-
cebat: qui tamen nõ vt reges summum ius habebant, quia iu-
ris omnis publici potestas penes senatum erat. Sic in
Papho ex Cirinasorum gente, & Athenis ex Erichthei stir-
pe magistratus ad sacra Cereris fiebant. In Ionia quo-
que nisi ex Codri progenie, fieri rex nemo poterat: & apud
Milesios nisi ex Scamandri Hectoris filii, & Ascanii
Æneæ. Idem apud Marcomannos & Quados, ex Maro-
budui & Tudri genere, exemplo Rheginorum, quibus
princeps ex Messeniorum stirpe fit. Persici quoque re-
ges ex Achemenidarum familia soli sunt. Et apud Siculo-
sex Teline prognati, inferorum deorum longo tempo-
re sacrificulicerant, qui à duobus quæstoribus regi sole-
bant summæ potestatis, vno Lylibætano, altero Siracusa-
no. Etiam Corinthi Bacchiadum familia annis ducentis
imperitauit, quos Cypselus tyrannos postea exegit, cuius
factionis Demaratus & Tarquinius domo eiekti, regnum
Romæ tenuerunt. Nonnunquam seniores & nobilissi-
mi popularium, Lacedæmonii amplissimum gessere ma-
gistratum. Parthi quandoque ex duobus collegiis, co-
gnatorum scilicet & magorum, binos reges creantur. In
Meroe nemo summum gerebat imperium, nisi qui præua-
lido corpore cæteris antestaret. Gordii regem quàm o-
besum & præpinguem esse voluere, quod ex corporis mo-
le animi indolem diiudicarent. Apud Medos, nisi qui vi-
ribus excelleret, præcipuoque corpore cæteris emineret,
iure gentis nemo rex eligitur: & in Lybia solum, qui citissi-
mo cursu valeret, pro rege imperitauit: sicut apud Carheos
Indicam gentem, qui insigni corporis forma cæteris antei-
ret. In quo traditur mirum, ex tot millib. armatorum, quos
Xerxes in Græciam duxit, neminem sibi corporis magni-
tudine aut specie præstitisse. Æthiopes quoque, si quando
regiæ stirpis vir deesset, maximarum virium, quique opi-
bus

*Paphis.
Athenienses.
Iones.
Milesii.
Marcoman-
ni.
Quadi.
Rhegini.
Persæ.
Siculi.
Corinthii.*

*Parthi.
In Meroe.*

Gordii.

Medi.

*Libyes.
Cæthei.*

Æthiopes.

bus & robore
trâ: nam nisi
sunt. Sabæ
lioribus iure
hoc propriu
venerationi
tur, lapidi b
bane, vt qui
ne regnum
manos, vt ex
tute. Apud
rum dilecti
tenereregni
assumptus, i
â populo, de
num gentib
non virum,
ram Græcis,
isse, a nullis
xandri post
uente nem
festos appa
ses Antipol
plurimos ho
gium, detu
num in Gra
que Socium
officiis deu
tiam, hoc es
mendari in
tamen vniu
quo non gr
perium esse
ergo dicta
patrum, et
scito plebi
ter consule
bunis mili
dici mos en
torem p

bus & robore præcelleret. regem eligeant. Sodonii contra: nam nisi regia stirpe ortus foret, neminem dominari sinunt. Sabæis post constitutum regem, primus ex nobilioribus iure gentis ad successionem adspirat regni, cui hoc proprium est, ut extra septa prodire non audeat, quod venerationis plus inesset: quod si extra regiam conspiceretur, lapidibus impetitur. Fuitque observatum in Taprobane, ut qui liberos haberet, in regem assumi non posset, ne regnum hæreditario iure sibi vendicaret: & apud Germanos, ut ex generis nobilitate rex fieret, dux verò ex virtute. Apud Persas verò, ut rex fiat nemo, nisi qui magorum disciplinis imbutus esset, quibus nefas erat, illegitimum tenere regnum, si legitimus superuiveret. Utque in regem assumptus, in principio dominatus, quodcumque optaret à populo, donum ferat. Proditumque memoræ est, Sitonum gentibus iuxta Sueuos & Germanos, vetusto more, non virum, sed feminam dominari. Regiumque nomen tam Græcis, quàm Romanis longo tempore inuisum fuisse, a nullisque in Græcia usurpatum, nisi à Philippi & Alexandri posteris. Atque ex Alexandri ducibus Eumene viuentem neminem regium nomen sibi vendicasse: sed præfectos appellari solitos: donec Eumene defuncto Athenienses Antippono & Demetrio immodicè obsequentes, inter plurimos honores regium illis nomen, velut altius fastigium, detulere. Licet Sicyonis primum Ægialeum regnum in Græcia tenuisse, multi asseuerent. Romani quoque Socium atque amicum, nisi benemeritos, & magnis officiis deuinctos, nullos appellarunt. Et tamen si democratiam, hoc est, popularem potentiam, aliqui præcipue commendarint: & alii aristocratiam, id est, optimatum regimè tamen vnus imperium pietate & religione inclytum sub quo non grauis dominatus, sed iustum & legitimum imperium esset, omnium consensu præfertur cæteris. Eum ergo dictatorem primo, vel ab vno ex consulibus, autoritate patrum, etiam sine populo, vel ex senatusconsulto, aut ex scito plebis à populo, vel à consulibus, iussu populi, & si inter consules non conuenit, fortitum, qui dicat, vel à tribunis militum consulari potestate, nonnunquã à prætore dici mos erat. Quoriscumque alteri ex consulibus dicendi dictatorem potestas fuit, semper illi, qui fasces haberet, & nisi

Sodonii.

Sabai.

Tabrobani

Persæ.

Sitiones.

Regium nomen diu inuisum.

Socii.

Amici.

In quo participatio
à grecis participatio
Imperium
vnus laudatum.

Dictatorem

qui dicerent.

Dictatorem

qui dicebat

et quo locis.

GENIALIVM DIERV

nisi vir um consularum , & in foro Romano oriente nocte
& silentio dicere licuit. Tametsi consularum siue collegam
dixisse, & pratores ante consulum sapè dictos fuisse cõ-
pertum sit. Poteratq; secundo, tertio, & deinceps idem di-

Dictatorum tator dici. Inde, quia dictus esset, non creatus, nec comi-
summa apud tiis electus, ut reliqui magistratus, dictatorem dici volunt:
diuerſas gẽ- qui non apud Romanos tantum, sed Carthaginenses, Fide-
res potestas. nates. Lauinienſes, Albanos, Tusculanos, Samnites, & o-
Magister e- mne ferè Latium, multæ erat potestatis, & summi imperii.
quitum vnâ Is autem dictator simulatque dictus erat, magistrum equi-
cum dictato- tum, velut imperii socium, nominabat, cui summa rei bel-
re dictus. licæ dabatur. Tametsi dictatorem & magistrum equitum

Dictator à à senatu vel populo vnâ plerumque dictos inueniamus. Ti-
populo sine tum Largium bello Latino, cum in ancipiti terrore esset
patribus di- senatus, dictatorem & vnâ cum illo Spurium Cassium ma-
ctus. gistrum equitum dixit, qui velut magister consiliorum

dictatori aderat, atque ad ipsius præscriptum parère oportebat, ita ut si quando abesse contingeret, eius vices gerere & munia obire posset. Et licet ante Q. F. Maximum, nemi-
nem nisi à senatu vel consule dictum inueniamus: tamen
secundo Punico bello, cum acerrimo prælio & maximo
resp. affligeretur, nouo exemplo populus sine patribus (q
nunquam factum antea) eundem F. dictatorem, & Q. Mi-
nutium magistrum equitum dixit. Cumque à principio

*Plebei di-
ctatores.*

patricii tantum & consulares dicerentur, haud longis post
temporibus plebeios dictos comperimus. Cum enim o-
mne nomen Hetruscum, Tarquinienſibus & Faliscis duci-
bus, infesto exercitu in Romanos copias admoerent, ad-
uerſus tantam belli molem, primus de plebe dictator di-
ctus C. Martius Rutilius fuit, qui magistrum equitum C.

*Cornelius
Sylla dicta-
torem seip-
sum dixit.
Dictatoris
summi im-
perium &
potestas.*

Plautium de plebe hominem sibi cooptrauit: & exinde ius
arbitriumque dictatoris creandi, senatui populoque tribu-
tum est: donec precedentis tempore Cornelius Sylla, qui
victam armis remp. in dominationem vertit, contra mores
institutaque maiorum, dictatorem seipsum dixit, illiusque
imperium in annos centum sibi prorogauit. Quo ex-
emplo C. Cæſar perpetuæ dictaturæ munus sibi ven-
dicauit. Erat igitur summum dictatoris imperium: nani
& capite multare, & consulum deicere, honoresque aliis
abrogare, aliis conferre poterat. Qui tantæ potestatis
erat,

erat, ut licere
uos ciues in
ficere. Nam
leges, iudi-
na coniugis,
potestati, fid-
ta rerum ha-
pite multar-
iniussu pop-
Nam si quid
stes ducere,
oportebat, ci-
uocare liceb-
potellare &
rare licebat.
cellat aut co-
stratus, sub il-
Illique non
ginti liẽto-
tantæ mai-
iret, ut sup-
quo insign-
lus proceda-
stratu ceu se-
potestas que
luc inita, nu-
abrogari po-
creuerit dic-
que maiesta-
erat. Id enim
bita nimia p-
populi suffra-
eques ire v-
lũ ferebat, e-
tamen Cæ-
mẽ curauit
nonnunqu-
sicut de Ag-
munus ante
hostibus, &

erat, ut liceret ei sine senatus aut populi consilio, Romanos ciues in vincula conicere, atque indemnatos morte afficere. Nam salus ciuium vniuersorum, ius de tergo vitæque, leges, iudicii libertas, aræ, foci, & dii penates, insuper bona coniugis, & liberorum pudor, pudicitia, eius tutela, potestati, fideique credebantur, cognationes quoque, capita rerum habere, in exilium agere, bonis interdicere, capite multare: bellum, pacem, fœdera, societatesque etiam iniussu populi facere & dirimere, sui arbitrii & iuris erat. Nam si quid collibuisse, siue delectum habere, siue ad hostes ducere, aut aliquos auxilio iuuare, ipsius dicto parere oportebat, cuius erat arbitrium pro numine, nullique pro uocare licebat. Neque enim ut in consulibus, qui pari sunt potestate & iisdem auspiciis creati, alterius auxilium sperare licebat. Denique dictatore creato, omnium iurisdictio cessat aut conuiet: consules, prætores, ædilesque & magistratus, sub illius imperio conticescunt præter tribus plebes. Illique non duodecim fasces, ut consuli, sed quatuor & viginti lictores cum securibus, fascibusque apparebant: qui etiã tantæ maiestatis erant, ut si quando in consulis prouinciam iret, ut supremus ordo notaretur, sine lictoribus, aut aliquo insigni honorum consul, veritus maiestatem viri, solus procedat, priuatusque ubi dictator erat, & sine magistratu ceusebatur. Et quia maximum dictatoris imperium, potestasque imperiosa erat, pactiones vel fœdera iniussu suo inita, nullarum virium fuisse liquet: illaque suo iussu abrogari poterant & induci. Sed quamuis eo excellentiæ creuerit dictator, ut summum teneret imperium, præcipuaque maiestate polleret, ipsi tamen equo vehi minime ius erat. Id enim veteri lege exceptum fuerat: scilicet, ut inhibita nimia potestate, tantus honor aliquo sine præscriptus, populi suffragio indigeret. Ideo si quando in expeditione eques ire villet, ut equum sibi ascendere liceret, ad populum ferebat, ex quo permissu populi equo vehi poterat. Quod tamen Cato iunior, licet in summo esset magistratu, minime curauit: nam maxima itinera & longas vias pedibus seper nonnunquam cætherio sarcinis adoperto, obiuit expeditus, sicut de Agesilao proditur. Cumque ad sex menses dictaturæ munus antea præfinitum foret, multos debellatis & domitis hostibus, & munere absoluto, citra mensē dictaturæ excessisse com-

*Dictatore
equo vehi
non licebat.*

*Dictatura
tempus præ
scriptum.*

siſſe com-

GENIALIVM DIERV

comperimus : nonnullis etiam ultra annum, per denos vicenosque dies, prorogata fuisse: alios oblatum dictaturæ munus renunciaſſe, ſicut de Terentio Varrone, qui ad Cannas inſigni ſtrage proſtigatus fuit, proditum eſt. Alios cum dictatura ſimul conſulatum geſſiſſe, quod de Sylla & Cæſare legimus. Quotiesque ſe abdicare & mune re abſolui volebat, prius magiſtrum equitum abire magiſtratu neceſſum erat, ne dictatore deſito, equitum magiſter, qui proximum gerebat imperium, in ſummo ſolus honore aliquid moliretur. Neque ante dictatura ſe abdicare illum ſinebant, quam iuſſu patrum, prius conſulibus creatis, qui rei publ. præſſent, imperium dimitteret: quo dimiſſo, poſtquam honore abiit, pauca & modicè loquutus, à populo & primoribus patrum frequenti amicorum officio ſtipatus, cum gratulatione & gaudio domum deducebatur: quod ſerè omnibus magiſtratibus commune fuit, niſi quod Cicero diſceſſurus conſulatu, de rebus à ſe geſtis, à Q. Marcello prohibitus eſt concionari. Proditum tamen memoriæ eſt, quosdam depoſita dictatura ſe conſules dixiſſe (quauiſſimo exemplo) & cum collega conſulatum geſſiſſe. Quod malum ſe ſerperet latius, tam conſulto ſenatus, quam tacito conſenſu ſublatum fuit. Illud certe conuenit inter omnes, dictatorem ſine magiſtro equitum creati non licere. Sicut enim à prima antiquitate tribunus Celerum regiaderat, cuius ope rex nitebatur, & legatus conſuli, ac prætori quaſtor, auxilio & adiumento erant: ſic dictatori magiſter equitum, & Imperatori præfectus prætorio. Quibus abſentibus, hi quaſi ſuffecti, honori præſidioque erant: vt ſi quando abeſſe, aut grauiori morbo laborare contingeret: ipſorum vicem gererent, & munia obirent: ac quædam inter eos ſocietas & coniunctio imperii, virtutis & ignauitæ cuiusque teſtes forent. Apud Lacedæmonios à Lycurgo inſtitutum ſerunt, vt octo & viginti ſeniores regiadeſſent, ac duo propinquioreſ, & contubernales, quos ipſe elegerat, qui phyctii appellantur, vt ſi quid caſurum foret animaduertenterent, ipſiſque munia & officium obirent. Nonnquam ephori in expeditionem proſecto regi, cuſtodem & imperii ſocium dedere, tameſſi augur perpetuus regum aſſeſſor foret. In Meroc rex quadraginta rectores accipit

Getæ.

Getæ Cogeon
tionis erat, vt
bateos, qui in
prudencia a
torio dictum,
dente, ex lo
vt qui ſenato
poſſet: qui ci
Cæſar habitu
prætorio, de n
aſſumitur, pri
teſtare. In qu
præfecto præ
proſe: ſi in in
Cumque antea
nimis potentia
partes diuiſam
tres præfecti p
perator, ne m
prætorio ſena
gnitio & iudi
ogabalus ver
& hiſtrionica

Quid mina, qu
talen

ENiawro T
demo conſ
diſpendio conſ

Talentum h
Putabant non
netam fuiſſe,
ex ſenſu verbo
raque non ign
uenimus m
plices, ita vt
tati, in mag

Tribunus
Celerum
adeſt regi.
Legatus cō-
ſuli aderat.
Quaſtor
prætori.
Magiſter e-
quitum di-
ctatori.
Præfectus
prætorio Im-
peratoris.
Octo & 20.
ſeniores regi-
Lacedæmo-
niorum ade-
vants.

Getę Cogeonum qui regi adesset, fecere: qui tantę digna ^{Phonot.}
tionis erat, vt diuina mente pręditus haberetur. Apud A- ^{Augur regis}
bateos, qui intimus regi pręsto aderat, frater dicebatur, qui ^{assessor.}
prudentia anteibat cęteris. Sed quod est de pręfecto prę- ^{In Mercem.}
torio dictum, animaduertendum, temporis cursu proce- ^{Getę.}
dente, ex longo intervallo à Caesaribus fuisse institutum, ^{Præfectus}
vt qui senator esset ad pręfecturam prętorii euehi non ^{prætorio.}
posset: qui cū per senatum antea eligeretur, Augustus ^{Caesarum}
Cęsar habitu suffragiorum suspecto statuit, vt pręfectus ^{institutum.}
prętorio, de numero prętorum sorte eligeretur: cui dum ^{Traiani di-}
assumitur, princeps gladium pręcingit pro imperio & po- ^{estum.}
testate. In quo fertur egregium Traiani verbum, dum
pręfecto prętorio ensē cingeret, vt si iuste imperaret,
pro se: sin iniuste, contra se illum sumeret, admonentis.
Cumque antea vnus foret, Commodus Imperator, velut
nimis potentis, duos esse voluit, eam potestatem velut in
partes diuisam, tutiorem arbitrat: quo etiam tempore
tres pręfecti prętorio fuere, donec Seuerus Alexander Im- ^{Præfecti}
perator, ne non senator de senatore iudicaret, pręfectos ^{prætorio.}
prętorio senatores iussit esse. Ad eos enim senatorum cog-
nitiō & iudiciū, iusque & animaduersio spectauit. Heli-
ogabalus verò adeo pręfecturam inquinauit, ut saltatorem
& histrionicam professum, pręfectum prętorii faceret.

*Quid mina, quid drachma, quid assis, denarius, sestertium &
talentum apud gentes diuersas valuerit.*

CAPVT. XXIV.

EN τὸν Τερέντιον Terentii comici, Chremes Mene-
demo consilium dans, vt amanti filio, quam minimo
dispendio consulat, ipsum his versibus affatur:

— Et tibi perdere

Talentum hoc pacto satius est, quam illo minam.

Putabant nonnulli studiosi, minam modicę summę mo-
netam fuisse, ita vt vix denarii pondus æquaret: quod ferē
ex sensu verborum constare videbatur: sed cū in ple-
raque non ignobilium autorum lectiōe versaremur, in-
uenimus minarum diuersa genera, qualitatesque multi- ^{Mina di-}
plices, ita vt nummorum inexplicabiles species perseru- ^{ueria.}
tati, in magnis versaremur angustiis, cū summa esset

H b

dis-

Getę.

GENIALIVM DIERVM

diffensio, nihilque explorati animaduerti diffiniri que posset. Nam minarum quasdam ex drachmis septuagintaquinque constare legimus, quasdam Atticas, quarum sexaginta paruum talentum efficiunt: aliquam ponderis maioris, quæ ex centum ferè & viginti denariis fit, aliam apud Athenienses septuaginta trium drachmarum numero taxari: nonnullas Euboicas, quarum septuaginta, Babylicum efficiunt talentum. Ex quo iudicate licet, non tam modici valoris minam apud priscos fuisse. Ea enim ^{notè} dicitur Græcè, quæ tum nummi, tum libræ nomen habet; apud quosdam sexaginta communi æstimatione appendebat, qui obolos mille ducentos pariunt. Nam viginti obolos siclum efficere, haud dubium est. Drachmarum quoque multiplicia fuere genera; ex quibus aliqua denos efficiunt asses, aliquarum duæ & dimidiata integrum sestertertium: constituitque drachmam Atticam & argenteum denarium Romanum, paræ æstimationis fuisse: nummumque, drachmam & denarium idem valuisse: quanvis alii contra, qui duas drachmas & dimidiam, decem nummos nostrates efficere contendunt. Dion verò drachmas pro assibus accepit: centumque drachmas, centum denariis argenteis æquari censuit, qui libram efficiunt, quod Plutarchus & alii testati sunt. Communi tamen æstimatione, drachma sex obolis, aut æreis signatis appendebat, qui singuli quanternis quadrantibus valebant. Obolos verò sex siliquas. Siliquamque & scrupulum idem esse opinati sunt, drachmamque in ponderibus partem viciæ octauam fecisse: continere enim scrupulos tres, siliquas verò octodecim: nam singulos scrupulos, sex siliquas habere constituit. Drachma tamen Æginensium maior Attica, decem obolis permutabatur. Denariorum quoque diuersa fuere genera: nam & denos asses, singulos pondus denarios efficere legimus. quod æs graue dicebatur, unde ex decem æreis denarius: duosque cistophoros, deuarii pondus pendere. Nonnulli denarium ex siliquis viginti quatuor confecere, alii ex octodecim, drachmamque & denarium idem esse; sexque millia denariorum integrum solidum efficere, & hoc esse talentum Achaicum arbitrati sunt. Primo tamen Punico bello populus Romanus, cum ærarium laboraret, asses vnciales fecit: placuitque æreum denarium

sedecim

sedecim assibus
verò quater
drachmas
ge & quadri
Postea verò
In militari
libris daba
que append
gum ferend
sibus vñ sue
unciales feci
libram asses
commodo le
assibus libran
fierent, qui d
runque tam
libras efficien
& haud mult
pratore irro
decussib. H
quos exigui
quaternis a
decem chal
frequens co
quadragesim
ratque semit
drantes, die
quod vetus
habuit. Se
fuere, quie
sestertertius, q
bat: ex qui
rium consta
constare.
um efficiunt
ses tantum
Fuit enim
sestertertios
testament

sedecim assibus permutari, quinarium octonis, sestertium verò quaternis assibus valere, ita vt sestertius nummus drachmas quaternas faceret. Notaque denariorum, bigæ & quadrigæ fuere: quare bigati & quadrigati dicti. Postea verò lege à Papyriolata, asses semiunciales facti. In militari verò stipendio, denarius pro assibus decem militibus dabatur. Antea verò libralis assis, & dipondius ærum ferendarum causa imperitarunt, Romani librariis assibus vsi fuere: tamen si Quintus Fabius Maximus asses triunciales fecisse dicatur. Cumque secundo Punico bello librarii asses fierent, vt populus ære alieno non magno incommodo leuaretur, debitaque exoluerentur, ex singulis assibus librariis senos percussere, ita vt ex librariis sextarii fierent, qui demptis tribus vnciis, tantumdem valerent. Plerumque tamen compertum est, denos asses pondo, singulas libras efficere. Sed tamen assem minorem esse monetam, & haud multò æstimari, argumento est, quòd in multa à prætoribus irroganda, bos centis assibus æstimabatur ouis verò decussibus. Hos tamen asses Græci obolos, alii stipes dixere, quos exigui valoris fuisse haud dubie constat: nam singuli quaternis assibus valebant, & octo chalcis: tamen si Plinius decem chalcis obolum æstimari dixerit. Tres enim obolus frequens continet siliquas, nonnunquam sex: ea enim quadragessimam supra centesimam partem vnciæ facit. Erantque semiobolus, diabolus, triobolos, qui etiam quadrantes, dichalca & trichalca dicti. Obolique nomen tulit, quod vetus Atheniensium nummus obeliscum incussum habuit. Sestertiorum verò quidam maiores, alii minores fuere, qui ex quaternis assibus constabant. Erat enim is sestertius, quarta denarii pars, quo tempore decussis valebat: ex quibus apparet, ex sexdecim quoque assibus denarium constare, duasque drachmas & dimidiam, sestertium constare. Alii ex duobus assibus & tertio semisse sestertium efficiunt, quem minimum appellant, quia non duos asses tantum, sed semissem quoque tertii assis continebat. Fuit enim illius multiplex variaque natura. Eiusmodi sestertios fuisse opinamur, quos Julius Cæsar nouissimum testamento suo, viritum trecentos populo legauit, cum

Asses semiunciales.

Libralis

assis.

Dipondius.

Asses triunciales.

Assis minor moneta.

Obolus.

Stipes.

Chalcus.

Semiobolus.

Diabolus.

Triobolus.

Quadrantes.

Dichalca.

Trichalca.

Oboli unde dicti.

Sestertiorum genera.

Minor sestertius.

Minimum sestertius.

GENIALIVM DIERV

Vide Tran- amplioris summæ neque erogari potuissent, & adhiben-
quillum in dum singulis tantam pecuniam vix illius sufficerent fa-
vita lulii, cultates. Maior verò ex centum drachmis Achaicis seu
circa fin. denariis constabat. Romani verò ex argenti libra aut
Maior se- paulò iusfrà, tria efficiunt sestertia, ita vt centum sestertia
sterius. libris triginta argenti appenderent. Alii sestertium ex di-
Romani. pondio & semisse conficiunt, qui duas libras & dimidiam
Talentum facit. Quare viginti quatuor sestertia talentum Atticum
Atticum. efficere relatum est, quod teste Varrone sexaginta argen-
De aureo ti libris taxabatur: quo fit, vt eiusmodi sestertius nummus
vide Alci. duar libras & dimidiam contineat. Sunt qui putent, ex au-
lib. dispund. ri libra quadraginta millia ararium signati, quod & Plin.
3.6.9. & in l. nius arbitratu est. Mille quoque sestertiis vnum aureum
Etia aureos. computari, nouissimis Cæsarum temporib. à Iureconsultis
ff. de ver. sig. legem Papiam interpretatibus, relatum accepimus: is
Aureus. autem aureus, chrysus dicebatur: quorum septuagin-
Chrysus. ta quinque in singulas expendebantur libras. Præter quos
Stateres. fuere stateres aurei, qui mina permutabantur: alii argen-
Talentum tei, quorum decem chrysus efficiunt. Talentum quoque
multiplex. veteribus multiplex fuisse inuenimus, nec vnius generis,
Atticum. sed alium Atticum, sex millium denariorum: aliud Alexan-
Alexandri- drinum, duodecim, Neapolitanum sex, Syracusanum triū
num. summam non excessit, Euboicum verò quatuor millium
Neapoli Rom. monetæ, Achaicum etiam sex millium fuisse asse-
num. runt: præter quod fuit Ptolemaicum: Syrium, & Antioche-
Syracusani. num, & Babylonium quod duabus minis Atticis taxaba-
Euboicum. tur. Erantque talentorum species multimodæ, ita vt sicut
Achaicum. libra & pondo non æqua omnibus, ita dissimilia talenta
Ptolemaici. fuerint. Est tamen proditum memoria, ex mille sestertiis
Syrium talenta Attica, paulò minus quadraginta, effici, ex qua
Antiochenū adnumeratione fit, ex vintiquinque sestertiis talentum
Babylonii. Atticum constare: communis tamē estimatione, talentum
Talentum decuplo maius, mina taxabatur. Autori idem est Priscia-
paruum & nus, talentum paruum minarum sexaginta: magnū verò,
magnū ex octoginta trium, & vnciarum quatuor: Atticum verò ma-
Prisciano. gnum talentum, octoginta libras Romani ponderis pen-
 dere: paruum verò, sexaginta minis Atticis taxari. Proce-
 dente mox tempore, talentum Atticum viginti quatuor
 sestertiis Romanis fuit: ea summa est viginti quatuor
 nummorum millium: siquidem mille nummi Romanorum

rum

rum, quoque sestertium efficiunt. Quinetiam Atticum *Sestertium* talentum quandoque sexdecim sestertiis taxari, Varro si- *Romanum* gnificat. Ægyptiumque octoginta ponderibus pende- re. In tributorum verò taxatione adhibitum Romanis talentum, haud minus pondo octoginta Romanis ponderibus pendebat. Cuius generis talenta, cum leges pacis Antiocho daræ sunt, Romanis equis pensionibus exhibita fuere. Idemque in vestigalibus & portoriis in seruari comperimus. In qua quidem re fuit memoriæ proditum, Romanos victis gentibus nationibusque, tributum nomine argentum, non aurum indixisse. Sunt tamen exempla, centum talenta nonnunquam duodecim pondo, Romanis ponderibus effecisse. Pondo autem idem esse, quod libra, omnes consentiunt. Quod quidem talentum plerumque, non ex pecunia percussa, sed ex massa argenti aurive, aut eboris, ferri quoque & aluminis, aut eboris, quod tributum loco ab Æthiopicis, & Persarum regibus appendebatur, constare volunt. Legimus singula millia talentum, thuris annua, Arabes regibus Persarum pensitasse, ipsosque Æthiopes vicenos dentes elefantorum, eisdem pendere consueisse. Romanosque à Corsis centum millia pondo ce- *Ex pecunia percussa.* ra, tributum nomine exegisse: Cappadoces Persis quingen- *Ex pecunia percussa.* tos equos, & mulorum duo millia annua dedisse. Plerumque *Aureus.* ex pecunia percussa, quod frequens fuit: nam ex tribus aureis etiam talentum constare, Pollux autor est: quod aureis *Argenteus.* tribus Atticis valebat: Aureus autem duabus drachmis Atticis *Talentum.* taxabatur. Argenteum verò, minis Atticis sexaginta *Romanorum.* ta. Babylonicum verò, sæpè duo millia & septingentas *Iliadis 23.* minas Atticas effecisse volunt. Ipsum tamen Romanum talentum quàm sæpissimè septuaginta librarum fuit. Apud *A condita vrbe ad Pyrrum nulla* alios verò minimæ summæ, & parvi æstimabatur, Homero *moneta fuerunt.* teste, qui in ludis funebribus Patrocli, cum primus victor *Nota Chis-* bouem accepisset donum, ultimus duo talenta præmium *magines nummorum* tulit. Hoc quoque ex autoribus constat, quod à condita *apud veteres Romanos.* vrbe, ad Pyrrum regem, populus Romanus argento signato minimè usus fuit: rudi enim ære appenso, non num- *apud veteres Romanos.* merato, utebantur, postque percussam monetam, placuit *Romanos.* denarium pro decem libris æreis, quinarium pro quinque, sestertium pro dupondio & semisse, computari. Fuisseque in veteri nummo æreo, altera parte Janum bifrontem,

GENIALIVM DIERV

altera proram navis exculptam, & in antiqua moneta, bo-
uis ouisque imagines: quæ res, Romanos gregibus olim &
pecudibus valuisse, argumento fuit, quare pecunia dicta
est. Iani autem bifrontis nota, & navis prora, ideo in sculpta
feruntur, ut priscos Latinos, tunc efferum genus, cum pasto-
ritiam vitam agerent, è feta agrestique vita, legibus & o-
mini rerum affluentia, quæ illuc terra mariq; importaban-
tur, à Iano, qui cultioris vitæ modum inuenit, excultos de-
notaret. Neque omittendum, quod Plinius naturalis histo-
ria libro retulit, Seruiliorum familiam trientem sacrum
coluisse, illique statis diebus, noua religione sacrum fecis-
se: qui quum varia specie & forma dissimili videretur, mo-
dò accessionem & fortunæ incrementa, nonnunquam da-
mna familiæ præsignabat. Illud quoque admonitu non in-
utile dixerim, Lugduni Romanos Imperatores argentum
aurumque, & monetæ omne genus signare consueisse: siue
quod prompta ibi ad cudendum, metalli copia foret, seu
quod munifissimus locus, & accessu difficilis, ad confluen-
tēs, quod ibi Rhodano Arar commiscetur, esse censeba-
tur.

*Seruiliorum
familia tri-
entē coluit,
vide xlin.
lib. 34. c. 13.
nat. histor.
Lugdunensi
monetæ
genus à
Rom. cude-
batur.*

*Quæ theatra Roma fuerint, & qui circi, quorumque extent
vestigia, & quæ penitus conciderint.*

CAPVT XXV.

IN conuerti eruditorum, præsentē me, sermo haberi cœ-
ptus est de theatris, quæ multa in vrbe fuere, cur pauco-
rum vestigia extent, cum plurima legamus fuisse: Roma-
nosq; bellis cōfectis, adeo spectaculis deditos, ut illa appa-
ratissimè exhibētes, quouis magistratū aut honore dignos
ducerent. Cumq; ex his quidam, populum Romanum pe-
dibus stantem, sine scēpa diu spectasse asserent, mox sub ta-
bernaculis ligneis, aut arundine fultis, q̄ senatus consulto
intra vrbe, propiusve mille p̄s, theatra habere aut ludos,
nisi stantem spectare non liceret: ideo rara fuisse, illorum-
que substructiones & diruta vestigia nunc extare: plures
tamen fuere, qui plurimorum, quæ sequutis temporibus
extructa sunt, non species modò, sed ne ruinas quidem ap-
parere dicant, licet enim post secundum Punicum bellum,
P. Cor. N4- P. Cornelius Nasica, cum à censoribus locatum, spectan-

dis

dis ludis theatrum extrueretur, velut publicos morbos no-
 citurum, demoliri fecerit, popululque stans aliquandiu *demoliri so-*
 spectauerit: & Augusti tempore tria theatra solum, & am-
 phitheatrum Romæ fuerint: tamen subsequente ævo, quin
 theatra, circi & porticus ingentis operis, plures & celebra
 Romæ fuerint, nemo dubitauit, tunc maximè, cum vrba
 Roma excellentiæ & felicitatis creuit, vt ædificiorum ma-
 gnitudine ad summum maiestatis fastigium deuenerit.
 Constat enim veterum monumentis, Marcelli theatrum
 operis sumptuosissimi, ad infimum Argileti, iuxta tem-
 plum Pietatis conditum fuisse, quod Augustus Marcelli
 nomine inscripsit. Octauia vero mater, Augusti soror, eius
 memoriæ ibi bibliothecam addidit præcipui sumptus. Hic
 est enim ille Marcellus, cui cum filiam Augustus despon-
 sasset, haud multo post egregius adolescens, acerbo fune-
 re sublatu fuit. Et theatrum Scauri, quod in ædilitate
 fecerat, triplici scena, trecentarum sexaginta columnarum,
 signisque æneis tribus millibus conspicuum, cuius cauea
 (vt auctor Plinius est) supra hominum octoginta milli-
 um capax erat. Aut Curionis, qui post homines natos
 theatrum versatile & temporaneum, mirabili commento
 construxit, operum longe maximum & conspicuum.
 Primus enim Lucius Mummus, exacto Achaico trium-
 pho, theatrum temporaneum, & scenam lignea compage
 posuisse fertur. Cumque apud Fidenas theatrum memo-
 rabilicatu, cum magna hominum pernicië & ingenti stra-
 ge, corruisset, senatusconsulto cautum fuit, nequis in po-
 litem theatra, nisi solidæ firmitatis, extrueret. Antea e-
 nim Pompeius Magnus, perpetuo mansurum, solida mate-
 ria ædificauit primus, in cuius dedicatione ludos dedit in
 circo, & elephantorum pugnam: quod illi fuit vitio & cri-
 mini datum, cum antea ligneis gradibus scena fieret:
 quod à Pompeio magna ex parte cœptum, Caligulam
 perfecisse, Neronemque in aduentu Tyridatis Armenio-
 rum regis inaurasse legimus. Iuxta quod Iouis statua vi-
 senda magnitudine, cui arcus marmoreus à Claudio Cæ-
 sare Tiberius dicatus, proximus erat: cuius exemplo
 Iulius Cæsar molem amphitheatri ingentem, in campo
 Martio substructionibus maximis erexit: quam postea

*sica theatra
demoliri so-
cit.*

*Marcelli
theatrum.
Bibliotheca
Octauia.*

*Scauri the-
atrum.*

*Curionis
theatrum.*

*Theatra tem-
poranea.
Theatrum
apud Fide-
nas lapsum.
Pompeii
theatrum.*

*Amphithea-
trum à Iulio
Cæsare ex-
structum.*

GENIALIVM DIERV M

*Corn Balbi
theatrum.
Pomp. am-
phitheatru.
Tauri am-
phitheatru.
Castrense.
Neronis
Cæsaris.
Vespasiani.*

*Theatrum
lapideum
iuxta adem
Fortuna.
Circus ma-
ximus Tar-
quinis.*

*Circus Ne-
ronis.
Circus Flo-
ra.*

Augustus, mausoleum ædificaturus (teste Tranquillo) de-
molitus fuit. Et Cornelii Balbi theatrum, cui quatuor
columnæ ex ophite lapide, pro miraculo fuere, quorum
nulla prorsus vestigia cernimus. Et Pompei amphithea-
trum ampla magnitudine & mole : quippe tam profusi
sumptus fuit, ut hominum XL. millia commodè sedibus
acciperent. Nec non amphitheatrum Tauri summa im-
penſa extructum : nec minus castrense, quod in Exquiliis
fuit : & Neronis, cuius ne imago quidem extat. Cæsaris
verò theatrum iuxta Capitolium, cuius tantum semiruta
vestigia videmus, tanti splendoris fuit, ut urbem atque im-
perium honestaret. Quatæ autem admirationis fuisse am-
phitheatrum, urbe media credimus mirificum opus à Ve-
spasiano fundatum, cum ipsius ferè demoliti, nunc ruinas
solidissima structura demiremur ? In quo extruendo om-
nes imperatores, regesque magnificentia antecessit, qui-
bus monumentis, illud decus maiestatis & imperii quo
vrbs Romana floruit, facile est coniectari. Quid de theatro
lapideo, iuxta quod ædem equestris Fortunæ fuisse me-
morant, cuius ne vestigium quidem relictum est ? Circum
verò maximum, celebratissimum trium stadiorum longi-
tudine à Tarquinio Prisco locum spectaculis designatum,
vbi Junonis & Dianæ templā erexit, ut mox à Cæsare di-
ctatore mirifico opere instauratum videmus illiusque ad-
huc vestigia extare : vbi Veneris ædes, quam Fabius ex
multatitia pecunia faciendam curavit, Libertique & Libe-
ræ, Juuentutis & Cereris : quas Aul. Posthumius dictator
voverat, atque Herculis phænum, Solisque & Mercurii,
Bellonæ & Floræ ædes fuere : ibique Lupercal, & circum
Flaminium vidimus aliquando, quorum vix semiruta ve-
stigia licet inspicere. Atque hic circus Flaminius est,
quondam prata Flaminia, iuxta quem Apollinis ædes in-
ter ipsum & solitorium forum, in qua senatus haberi consue-
rat, ac Jovis Statoris templum, licet alterum in Porticu
Metelli, & tertium in radice Palatii fuisse legamus, quod
à Romulo in pugna cum Tatius & Sabinis votum esse
dictitant. Fuit quoque Neronis circus in Vaticano &
circus Floræ iuxta ipsum templum & intimus, quem iux-
ta urbis murum fuisse, Varro significat : cuius licet inter-
moreua memoria sit, tamen singulos ibi proximos, & myr-
terum,

retum, à qu
est illius ara
quoque non
do spectacu
frequentia,
beri, vel to
bi concion
possent, e
sueſſe : id qu
theatrum lo
verus illa G
puli in di
confusa pop
ribus in ſana
bant, præto
interdum p

Qui fuerit n

*PERSVA
ma, du*

*Mandar
per hac ver
conci fac
ximos digi
quo argum
Quod tam
pe in fami
obicitur, i
ris lve si qu
deformice
tenti, non
cis vſurpar
minæ cau
ſiſſe venin
perint : ſi*

retum, à quo sacellum Veneris Myrteæ, quæ Muria dicta ¹ *Venus.*
 est illius aram sub Auentino antiquissimam legimus. Hoc ² *Murita.*
 quoque non in postremis fuerit, prioribus seculis non modo ³ *Theatra non*
 spectaculis & ludis publicis, veteres theatra habuisse ⁴ *modo ludis*
 frequentia, sed quum conciones, aut populi concilium ha- ⁵ *et spectacu-*
 beri, vel toti plebi aliquid exhiberi vellent, id in theatro, v- ⁶ *lis seruiebant*
 bi concionantem exaudire, & quo conuenire frequentius
 possent, ex alto suggestu sedentibus cunctis, facere con-
 fueſſe: idque Græcis præcipuo in more fuisse: licet Athenis *Græcorum*
 theatrum locus legitimæ concionis non esset: quo malo *theatra.*
 vetus illa Græcia concidit, in quorum theatris concilio po-
 puli indicto, ubi rudes & ignaui promiscue confederant,
 confusa populari & militari turba, variis & dissonis clamo-
 ribus insanæ concionis, bella suscipiebant, ciues proſcribe-
 bant, prætores eligebant, præmiaque benemeritis ciuibz,
 interdum pœnas circumductis vtnulis, inferebant.

*Qui fuerit medius unguis, & infamis digitus, quibusq; digitis
 quæ fuerint qualitates, & nomina.*

CAPUT XXVI.

PERSVASUM habent plerique, in versu Iuuenalis deci-
 mæ, dum inquit:

—quum Fortuna ipse minaci

Mandaret laqueum, mediumq; ostenderet unguem.

*Iuuenalis
 locus Satyr.*

per hæc verba id notari, quod vulgò omnes consumeliis
 conciti faciunt, ubi interiecto pollice inter medios, pro-
 ximos digitos, obscœnum in modum, probum iniiciunt:
 quo argumento illum fastidire & despiciere ostendunt.
 Quod tamen longesecus in veteri vsu fuisse apparet: quip- *Medius*
 pe infamis digiti obiectu qui medius est, ipsum in quem *digitus infam-*
 obicitur, infamem notari duxerunt. Fuit enim prisci mo- *ti.*
 ris vt si quos floccipenderent, aut insigni contumelia vel
 deformi conuicio afficerent, id obiectu medii digiti pro-
 tenti, non autem compressi, denotarent: quod est à Græ-
 cis vsurpatum, vt contractis reliquis digitis, medium igno-
 minia causa protenderent, quod *σκιμαλίστην* dixere, *σκιμαλίστην*.
αλίστην enim, prætentare est digito, an gallinæ oua conce-
 perint: sicut *αλίστην*, ubi quempiam floccifacere osten- *αλίστην*.
 dunt.

H h 5

GENIALIVM DIERV

101

Vox igno-
minioſa a-
pud diner-
jos,

Pollex.

ἀνὴρ.
Pollicem
premere.
vixunquē
iungere.
Pollicem
vertere.
Pedū digiti.
Hallucis.
Pyrhopol-
lex pedis.

dant. Quare ab Athenienſibus medius catapygos, quaſi cī-
pædus & ſcortum, adnominatur, quod infamiam incute-
ret, & conuicium faceret. Apud Græcos ſycophanta aut ho-
didocos, quaſi obſeſſor viarum & latro, vel propodium, cō-
uicium cēſebatur maximum: ſicut Perſis, muliere virum
ignauioſem appellare, nulla inſignior contumelia fuit. A-
pud Ægyptios, aſini nomen obiectare, magnum eſt inge-
rere probum, quod Typhonis hoſtis Oſiridis colorem fer-
ret. Quare quum Perſarū regem Ochum ſummi de decoris
loco, Ægyptiū alium appellarent, intantum exarſit, vt di-
ceret. *Faciā ut hic Aſinus veſtrum bouem depaſcatur*: qui
haud multo poſt, ingenti coacta manu, occupata Ægypto,
Apim immolauit. In quo annotare ſuccurrit. q̄ tradit He-
rodorus, q̄ quum Scytharum equitatus, quo præcipue va-
lent, in Ægyptioſ irrueret, rugitu aſinorum & multorum
inſolito (quippe cum apud Scythas nulli ſint, Ægyptiis ve-
to frequētes) adeo equos Scytharum fuiſſe conſternatos, vt
protinus fugam fecerint, Ægyptiſq; inſignem victoriam
dederint. Id quoque Martiale non inſcite oſtenſum eſt:

Rideto multum qui de Sextile cinadum

Dixerit, & digitum porrigito medium.

Velut eo argumento virum improbiſſimæ nequitix deſi-
gnare. Ex quinque enim digitis, quos ſacros Mineræ
religio ſanxit, cuique ſuum nomen inditum fuit, & quali-
tas, neque ab re nominati ſunt. Pollex enim primus, quiſ
aliis maior, & longe princeps eſt, quodque reliquis ante-
ſtat, & propè dominatur, diſtus: quippe cuius adiumento
reliqui reguntur; itaque non immerito iſ apud Græcos
ἀνὴρ, quaſi altera dicebatur manus, cum in vna quaque
re locius & adiutor ſit. Hunc premere antiqui iubent,
quum alicui bene precantur & propitii ſunt, bonum omen
& efficaces præces futuras interpretari: verumque vero pol-
licem iungere, vehementius laudare eſt: vertere autem
pollicem, male precari. Cumque pollex monocondylus
ſit, reliqui ſuere dicondylis, id eſt, duplicis commiſſuræ: vbi
vero in digito non erat flexus, phalanx dicebatur. In pe-
dibus autem, pollicis ſcandenti proximum, à ſaliendo hal-
luci dixere nomen. Reliqui in pedibus digiti, monocampi,
hoc eſt, vnius flexus ſuere. In qua quidem re memoriæ
proditum eſt: Pyrrhi pollicem dextri pedis diuinam vim
habuiſſe

habuisse, ut splene laborantibus præsentissimo remedio succurreret: qui etiam in pyra cum reliquo corpore absumi nequiuir: sicut de Lamisco proditur, qui apud Lucanos *Lamisci tertius digitus* regnauit, cui tertius digitus pedis lupinus erat. Et de Artaxerxes, qui manu altera longior, Macrochir nomen tulit. *pedis lupinus*. Proximus verò à pollice, indicis nomen habet, qui etiam *salutaris* vocabatur: quo ori admoto, silentium indicimus: *Artaxerxes. Macrochir.* scilicet nil sanctius ad salutem, oris silentio æstimantes. *Index.* deo sacellum Angeronæ, quæ dea præsul silentii, obsigna- *Angerona.* to ore effingitur, ac inter antiquissimas religiones Romæ celebratur. Hoc digito saluari M. Septimium, qui ex fa- *Qui digitis* bro ferrario imperium tenuit, tantum valuisse dicunt, ut *valuerunt.* currus ex aduerso nirentes repulerit, & fortissimum quemque colliserit. Tiberius quoque articulis ita firmis fuisse fertur, ut recens malum saluari digito cerebraret. Quod de Claudio 11. Cæsare traditur, qui digitis ita validis fuit, ut ictu digitorum aut pugno sæpe equi dentes excussisset. Contrà verò Augustus illo persæpe laborauit, ita ut vix cornei circuli supplemento, scripturæ adquereret. Hoc etiam indicamus, quare indicis nomen tulit: exprobramus & minas inferimus. Tertius, qui medius & reliquis maior est, famosus habetur, petulans & libidinofus, cuius obiectu (ut modò significauimus) probum obiectamus, alteri usque famam lædimus & detestamur: & quia deses & ignauus in medio situs, nulli rei adiumento est, idcirco despectissimus habitus. Qui etiam verpus dicebatur: namque Iudæis vsque eo euiluit, ut inferanea exulcerata, & putrescentia viscera, illo recondere & fouerent. Fuitque adnotatum apud veteres Græcorum, ut qui medio digito, tantumquam per indicem aliquem ostenderent, arguerentur infamie. Quare verbum Diogenis proditur, multos per digitum insanire, quod medio digito se philosophantes peregrinis demonstrarent. Cumque reliquos auro gemmisque insignirent, hunc præsci Romani nudum & honore destitutum reliquere, veluti infami contumelia notaretur. Galli verò & Britanni medio tantum annulos adiciunt, illum præcipuo honore excolentes. Proditumque est, annulū ē sinistra in longissimum dextræ transferri, sæpe singultus & grauedines leuare. Græcis verò medius, non famosi nomen habet, sed medici. Digitis enim apud illos hæc indita nomina fuisse, *Medicus.*

A'vriçç,

GENIALIVM DIERVM

Α'ντ'ιχρ. δ'αυκός, ιατρὸς, δ'αυκτωλ'ι'α'ς, α'οιτ'ης, ac si dicas, polles, index, medicus, annularis, auricularis. Apud Pollucem hæc fuere nomina : Micros, hoc est, parvus, deinde paramesos qui sequitur, postea mesos, deinde lichanos, demum antichir aut megas. Romani verò proximum minimo annularem seu medicum nuncupant. Illo enim quum veniam poscimus à diis, locum Nemeleos (quæ dea vltix malorum fuit, faulrix verò bonorum) post autem dextram obsignamus. Ipsa enim, Rhamnusia dicta, tibi locum venerationis habet. Rhamnes enim à Marathone haud plus sexaginta stadiis abest, vbi Nemesis phanum memoratur præcipuum ab Adrasco ædificatum, cuius simulacrum, altera manu fraxineum ramum, altera phialam gestat: quem locum, qui eam venerantur, attingunt, quum in ipsa aure memoriæ locus foret. Eundemque minimo proximum in sponfalibus annulo exornamus, quia tenuissimam vebam inde ad cordis ima penetrare arbitrantur. Hunc Egyptii tanquam sacrum, multis odoribus delibutum habere assueuerant, habuisseque hoc proprium ferunt, vt complicatus, senarium, qui perfectissimus est, numerum designaret. Minimum verò, quia omnibus minor, minus officii habet, quodque eius ope minus indigemus, propterea dici autumant: cui etiam articulari nomen est, quod illius ope aurium sordes quæque in his incommoda sunt, adimimus & leuamus: tarditateque aurium, aut si quid in eis putridi fuerit vel purulenti, succurrimus. Fuitque literis proditum, crebro scabere aprem dextram minimo, furoris signum esse, eiusque tinnitum crebriorem, morbum corpori adactum præmonstrare. Si quem tamen dimicatione vel pugnae veteres laceſcebant, minimo prouocante inuitabant. Est quoque animaduertere, quòd, qui minimo gestatur annulus, archates dicitur: quo verò index ornatur, coriannos. Latini autem leuis materiæ annulum, qui minimo gestatur, æstium nuncupant. In auctionibus & locationibus attollere digitum se emptorem & conductorem, in certamine & pugna, deditionem: manum verò protendere, pacem peti significabant: quibus in vsu erat, ritu prisco, vt qui forensia stipendia auspicabatur, brachium extra togam exercere non auderet.

Libri quarti Genialium dierum Finis.

ALE-

*Annularis
Nemesis.*

*Nemeleos
simulacrum.*

*Minimus
seu auricularis.*

*Minimo aures
dextræ
scabere.*

*Minimo
prouocare.*

Achates.

Coriannos.

Annulus

æstius.

Digitum

collere.

Manum

protendere.

AL
AB
RISPE
G

LXXXI

studiosi iun
veneramus
benigne fu
adibus, po
gratulare
quòd nobis
ti nisse, ac
omni doct
stræ ornam
inter nos.
diem, cum
indeque n
pensè rog
cepit ipse
uiuio, sed
& petulan
scilicet fen
in Borem

ALEXANDRI
AB ALEXANDRO IV-
RISPERITI NEAPOLITANI,
GENIALIVM DIERVM

LIBER QVINTVS.

*Locus ex Martiale, apud Gabrielem Altiliū in conuiuiū
familiari inuicem discussus.*

C A P V T. I.

D Gabrielem Altiliū, virum modestis-
simū doctissimūque, cum quo mihi à
prima adolſcentia idrima familiaritas fuit,
quod is tunc ad pontificatū euectus
fuerat, nos & aliquot bonarū artium
studiosi iuuenes summo loco nati, Neapoli congratulatum
veneramus: ad quem ut venimus, excepti ab eo comiter &
benignè fuimus. Cumque complexi hominem in primis
adibus, post mutuam salutationem, lætis precationibus ei
gratularemur, cumque honorem sibi à diis fortunari: &
quòd nobis diu in optatis fuerat, id nunc magnæ voluptati-
nis, ac benè locatum in homine morum honestate &
omni doctrina conspicuo, sperareque illud sibi & vrbi no-
stræ ornamento cessurū, profiteremur: post mutuos
inter nos, mira suauitate editos sermones ad multam
diem, cum aduersperaceret, & cœnæ tempus appeteret,
indeque nos digredi volentes vniuersi assurgeremus, im-
pensè rogauit, inuitauitque nos diu recusantes, atque ex-
cepit ipse admodum placidus & mitis, non grandi con-
uiuio, sed cœnula non iniucunda, minimeque sumptuosa
& petulanti, verum admodum eleganti & frugi: olerum
scilicet ferculo, thyrsis viridibus minusculis, teneris tunc
in florem erumpentibus leuiter igni admotis, & pisculis
multo

GENIALIVM DIERV

multo pipere & nuce conditis, cum præcoci vna & primis
pomis ex Lucano suo, quæ ad se delata, secundas nobis
mensas ipse præparat. Cumque miti castoque in nos pro-
cedente sermone, variato lusu, ad finem cœnula ventum
foret, quempiam qui ibi assistebat, raræ indolis puerum
forma & specie liberali, literulis satis aspersum, ad se adu-
cauit, ac vnumquemque nostrum per vices dicere iussit,
quod quisque vellet sibi ab ipso cani epigramma. Cumque
nonnullis enunciatis versibus, quos miris modulis & con-
centu admodum suavi, perquam festiui ter ad lyram ille
decantaret, à quodam nostrate in eo cœtu seruata eius vi-
ce, hoc epigramma prolatum fuit.

*Martialis lo-
cus enuclea-
tus.*

*Quod non argentum, quod non tibi misimus aurum,
Hoc facimus causa, Stella diserte tua.
Quisquis magna dedit, voluit sibi magna remitti:
Facilibus nostris exoneratus eris.*

Quos versus quum admodum concinniter suauiterque
ille fuisset modulatus, Quid est, Altilius inquit, quod hic
autor dicit, quod qui multas opes liberaliter largitus est,
experat ipsi tantundem sibi reddi, ab eo quem munere
affecit, equidem ignoro: cum satis constet, quod is qui
ingenuè liberalis est, non id appetit, vt beneficium pro
beneficio sceneretur. Siquidem munificentiæ & liberali-
tas, quæ magni animi est, avaritiæ & appetentiæ, quæ
semper pusilli fuit, dispar longè & diuersa existit. Qui er-
gò munificus & liberalis est, & sponte largitur, is profecto
ita liberalis est, vt quod dedit beneficium, non meretur:
& quando quisque magno & erecto animo est, vt ingen-
tia largiatur, ita magni putat fuisse, multò plura & maio-
ra si posset largiri, neque beneficii collati vnquam po-
nitere. Alioqui qui opis emolumentive causa largitur,
virtutis nomen amittit, ingentiaque eum animi bona fer-
dare necesse est. Neque enim (vt Cicero inquit) si ob tu-
am causam cuiquam commodos, beneficium id putan-
dum non est, sed forneratio. Contrà verò avari & cupidi
est, si quod forte munus erogauit, tantundem aut multò
plura postulare, & velut datæ mercis premium ferre, quæ
si, vt videtis, repugnantia sunt, quo nunc modò in vnum
coëant, & in eodem subiecto sint, non sanè intelligo. Cum
ergò

*Liberalis
hominis na-
tura.*

*Avaritia
contra.*

ergò autor h
magni & lib
elle cupid
lis dantis, &
videretur; q
vir quispiam
maximè pu
sed cupidi &
mare design
tentem, eius
præpostero
reddi postula
cium dando
stolidè largi
re. Nunquan
fuisse certè si
cupidum po
præterum in
omni profu
mi potius, q
ad me conu
rogauit,
ficus & libe
cium faciat
necium ac
cepit, ad tan
nobis equio
referat, qui
appetentiæ
tura præter
quidem ad
cium manet
mini ingent
& illatam
iubente nat
alio officio
eadem me
remunerat
nec vocare
dedit non in

ergo autor hic dicat, quod qui magna dedit, quod officium magni & liberalis est, magna sibi postulet remitti, quod esse cupidi & avari satis constat, equidem eundem licet dantis, & avari reposcentis, animum in vnum ponere videtur: quod esse minimè potest, nec decet. Cumque vir quispiam baud sanè ineruditus, qui sermoni aderat, se maxime putare diceret, poetam non ingenui & liberalis, sed cupidi & turpis animi vim naturamque hoc epigramma designasse, quod vñ compertum esset, alieni appetentem, eius ingenui esse, vt si quid benigna manu dedit, præpostero more & turbato gentium iure, maiora sibi reddi postulet, & ideo contra officium facit, qui ita beneficium dando sceneratur: istumque, quicumque est, qui tam stolidè largitur, avari potius quàm liberalis officium ferre. Nunquam, inquit Altilius, tam rustica musa Martialem fuisse certè scio, vt quum liberalem exprimere ostendat, cupidum potius & appetentem designasse credatur, cum præsertim indefinito vtatur verbo: absolumque, & ab omni prorsus candore alienum videri poterat, turpis animi potius, quàm verè ingenui, vim exprimere voluisse. Et ad me conuersus, quid censerem in hac re, potissimè interrogauit. Tunc ego me arbitrari dixi, quod is qui munificus & liberalis est, licet ingenuè largiatur, & libenter officium faciat: tamen natura ita esse comparatum, vt qui beneficium accipit, eo consilio & animo sit, vt illi, à quo accepit, ad tantumdem sponte obligatus maneat, eumque pari obsequio deuinciat, vt similem, si occasio detur, gratiam referat, qui de se benemeritus fuit: idque fit, non animi appetentia aut lucrispe suadente, sed quod ita homini natura præscripsit, vt ampla precia beneficiis demus. Si quidem ad promerendum nulla efficacior vis, quam officium manet. Atque ita hoc perspicuum est, fixum homini ingenitumque fuisse, vt sicut se à vi & iniuria tutari, & illatam contumeliam vlcisci, ac talionem reddere, iubente natura impellimur, ita collatum nobis officium, alio officio pensare & conferre cogamur. Nec tantum eadem mensura, sed multo maiori, si potest, beneficium remunerari, & benè cumulatam gratiam referre decet, nec vocare ad calculos expensorum & acceptorum. Ideo non immerito gratias, vnam auersam, dualque non aspici-

*Qui benefi-
ci accipis.*

*Gratitudo
naturaliter
hominis inspi-
ta.*

GENIALIVM DIERVVM

Oratio tres
Gratiarum
ades.

Lex Athen.
& Macedo-
num in in-
gratos.
Demosthen.
dictum.
Persa. Ger-
mani.

aspicientes, veteres affixere, quia geminata gratia, & cum-
ulator ad nos redire debet: quarum nomina Pasichea,
Aglaia, & Euphrosyne. Apud Lacedæmonios traduntur
duæ, ab Homero una vxor Vulcani: illarumque ædes in
foro medio veteres posuere, vt gratia meriti cuius in
promptu foret, atque ad promerendum quisque esset faci-
lis & expeditus. Quod quidem ius naturæ est nullo iu-
re ciuili aut plebiscito. Itaque si quis eum qui de se bene-
meritus fuit, illiberali animo, alio officio non demeretur,
neque illud grate acceptum fert, quippe qui nihil adiu-
menti, nihil opis confert: is profecto tanquam violator hu-
mani iuris, ita de officio decedit, vt omni humana ope in-
dignus, ingrati, criminosi, & mali hominis suspicionem nō
enadat, simulque famæ iacturam facere certum sit. Quod
apud Athenienses & Macedones lege cauebatur, vt haud
secus aduersus malè meritos ingrati actio detur, ius iudi-
ciumque dicatur, ac si ære alieno, aut graui crimine nexi
forent: nam beneficii memoriam (authore Demosthene)
qui recipit, habere debet: qui verò dedit, statim obliuisci.
Persæ quoque illum, qui accepto beneficio, gratiam, quum
possit, nō refert, graui pœna prosequuntur, in eumque le-
ge agere licet, tanquam magno esset sceleris pollutus. Ger-
mani contra: nam collati beneficii merito nihil sibi debe-
ri putant, neque acceptis obligantur. Quum ergo autor
hic dicat, eum qui magna dedit, magna sibi velle remitti,
non cupidianimum pensare voluisse putandum est, sed li-
beralis potius & ingenui, quodque natura iubente cogi-
mur, vt eum, qui beneficia in nos contulit, alio officio
deuinciamus, certa stabilique sententia multo maiora,
& quàm maxima largiri: quæ obligatio ad *avridwga* dicta
est. Beneficium enim cui collarum est iad promerendum
naturæ illex obligat & deuincit. Est, inquit Altilius, ita vt di-
cis, possitque veritas carminis & mens auctoris, ex tuo sen-
su facile iudicari, promptaque & expedita defensio foret,
nisi aliud ex concentu verborum inquireret. Sed in hoc ego
anceps adhuc & dubius sum, quod poëta istud non natu-
ræ tribuit, sicut tu asseueras, vrea cogente, qui beneficiū
accepit, alio officio obstrictus maneat: sed hoc tribuit
voluntati dantis, illo scilicet, qui sponte largitur, quique
beneficium contulit, id postulante. Nanq; his vitur verbis:

Si

Siqui
Quod verbum
Conuincimur
tatem, quam
largitur, eo a
petat: prof
tem ingenu
tius, non a
dere voluit.
men si vera
mibi natura
maet, eum
officium acci
tenetur, q
voluit, ne iu
& ingeneli
deturpare, q
ziam mibi e
um accipit,
mibi natura
pterea libe
tiz debiti
queat: qua
contra offic
Tum Altili
est, quom o
multa daban
poeta hic cr
Quit pleb
itit

TRIUM
tem, v
zum, crea
ciuius & P
creari, q
essent, qui
classibus
norem lic

Si quis magna dedit, voluit sibi magna remitti.

Quod verbum cupidi & expetentis est, & propterea avari. Conuincimur ergo autorem potius benemerentis voluntatem, quam vim naturæ pensitare voluisse. Et quum is qui largitur, eo animo sit, ut ob gratiam meriti tantundem repetat: profecto appetentem & turpem animum, non autem ingenuum & liberale præferre videtur. Ergo avari potius, non autem prompte liberalis animum poeta expendere voluit. Tum ego, Est, inquam, quod dubitetur: sed tamen si vera & salubri ratione rem pensare volumus, qui mihi naturæ imperio ad dandum faciendumve deuinctus manet, eundem mihi velle obnoxium manere, quia me officium accipit, profecto non negauerim, ut dare facereque teneatur, quod natura imperat, quodque iura diuina & humana volunt, ne iubeat ingrati culpam, licet ego libenter dem, & ingenue liberalis sum. Neque propterea animum videor deturpare, quod in quem beneficium contuli, eundem obnoxium mihi esse volo. Igitur cum lege naturæ, qui beneficium accipit, debitor maneat, procul dubio me velle, quod mihi naturæ imperio debetur, non negauerim: neque propterea liberalis officium imminuo, aut deturpo. Nam gratiæ debitiō ita homini ingeniata est, ut diuelli nullo modo queat: quam dantem appetere velut pro merito, non est contra officium: nisi sit fortasse, quod tu secus arbitrere. Tum Altilius miti, ut erat, ingenio. Aut hoc, inquit: verum est, quomodo dixi, aut profecto sua tempora, in quibus, multa dabant, multa repetere volebant, festiuiter (ut solet) poeta hic criminatur.

Quot plebis tribuni à primordio urbis fuerint, quæ uis potestas, & qui consulari potestate, & qui tribuni ararum.

CAPUT II.

TRIBUNI plebis, qui post secessionem ad Sacrum montem, ut essent præsidio aduersus potentiam magistratum, creati sunt, bini à principio fuere, C. scilicet Licinius & P. Albinus, e plebe homines, comitiis curiatis creati, qui tres collegas sibi desumpserunt, ita ut quinque essent, qui plebis tribunatum gererent, singuli ex singulis classibus: cautumque fuit, ne cui patricio eum gerere honorem liceret. Cumque propter crebras patrum & plebis

Tribuni plebis bini ex tribus collegis.

GENIALIVM DIERV

*Tribuni de-
com.*

*Tribunorū
plebis pote-
stas.*

*Plebiscita
vnde dicta.
Potestas tri-
bunitia in-
solens.*

*Hanc com-
minuit Syl-
la.*

*Intercessio
tribunitia re-
licta.*

*Tribunus
plebis punie-
batur à reli-
qui tribunitis
& populo.*

contentiones, seditio glisceret magis indies, tribunorum-
que numerum augeri oporteret, qui munimentum essent
libertatis. à L. Trebonio rogatione promulgata, trigésimo
post exacto anno, cautum fuit, vt decem numero potestas
finiretur, binique ex singulis classibus fierent, qui iterum
ac tertio refici, & in sequentes annos à seipsis creari pote-
rant. Tametsi, ne eosdem tribunos populus videret, neve
collegam cooptare ius foret, præcipua lege exceptum su-
erit: qua lege cauebatur, vt essent sacrosancti, in hæc ver-
ba: *Plebs quos per se contra vim, auxilii ergo, decem creaueris,*
tribuni eius sunt, quodq; hi prohibuissent, quodque hi plebem
rogassent, ratum esto; sanctique sunt: neve plebem orbam tri-
bunitis reliquunt, & infra. Qui etiam eo potestatis vene-
re, vt comitia consulum prætorumve & aliorum magistra-
tuum habere, & ne quid fieret, inhibere, senatum dissolue-
re, reliquis tribunitis, & quibuscunque magistratibus diem
dicere, ærarii curam gerere, patricos cogere, multam ir-
rogare, atque senatus decreta approbare & improbare po-
terant: eoque quod tribuni plebis sanxissent, lege ab Hor-
tensio lata cautum fuit, vt omnes tenerentur. Hinc quæ
tribunitia plebis edita sunt, plebiscita dicuntur. Fuitque
tribunitia quodam iure, excelsa & insolens tribunitia po-
testas, adeo vt M. Vettium in capitis dimicationem ve-
nisse, & ultimo affectum supplicio fuisse, quod transeunti
tribuno non decederet de via, scriptum inueniamus, do-
nec Sylla rerum potens, cum reipulb. imperitaret, tribuni-
tiam potestatem ira fregit & comminuit, vt legem ferret,
ne cui qui tribunatum gessisset, ad alios honores pateret a-
ditus, velut indignus honore publico semper futurus.
Intercessionem tamen liberam tribuno nihilominus reli-
quit, quam postea Tiberius Gracchus in tribunatu colle-
gis abrogauit. Quæ quidem intercessio etiam prætori-
bus competebar: quippe intercedere etiam prætor præto-
ri poterat. Qui licet tantæ potestatis foret, vt etiam con-
sulem in carcerem ducere, dictatorique comminari, &
multam irrogare posset: si quid tamen scelesto consilio
contra commoda plebis gessisset, aut exorta offensione a-
pud collegas minus iuste intercessisset: poterat ei à reli-
quis tribunitis dies ad populum dici, iussuque populi aut
tribunorum in carcerem duci, eique tribunatus abrogari,
in exi-

in exilium agi, & senatu moueri Cn. enim Tremelio Cn. Tremelio
tribuno in crimen adducto, quod M. Æmylio Lepido
pontifici maximo conuicium fecisset, contumeliaque &
probris affecisset, à populo multa dicta fuit. Et L. Cor- L. Cotta.
tam tribunum plebis, quum æs alienum abnegaret, eo
quod in ius vocari, & magistratus imperio cogi non posset
collegæ illum coegere, comminatique sunt, nisi æs
solueret alienum, se creditoribus illum dedituros, si po-
stulassent: alique tribuni suffragio populi sæpè coerciti
fuerunt, penes quem coercitio tribunorum fuit. Sed tam- Tribunatus
etsi tribunatus, plebis foret magistratus, sequutis inde pl. magistra-
temporibus, à plebe ad senatum translatus fertur: ita ut utus transla-
senatores & patricii tribunatum gere amplissimum munus tus est ad se-
putarent. Quod post Syllæ tempora obseruatū inuenimus natores &
in tantum, ut extra urbem tribuno prouincias demandari, patricios.
illisque cum imperio præfuisse, exercitus ductasse, tascet- Tribuno
que & lictores habuisse legamus. Primusque Cotta legem rum potestas
tulit, ut tribunus gerere honores, & prouinciis præesse, ac audita.
magistratus extra urbem sortiri posset. A principio enim Lex C.
extra urbem ultra mille passus, tribuno nulla erat potestas Cotta.
aut imperium. Demum Cæsares tribunitiā potestatem
tam cupidè appetiuerunt, ut magni muneris loco, proque
regali potestate illis delata sit: quippe Augustus, ne regis Augustus
aut dictatoris nomen assumeret, tribunitiā potestatem, tribunus se-
velut sublime fastigium, & summa potentia subnixus to- preter tri-
ret, per septem & triginta annos perpetuam gessit. Quam ginta annis.
etiam Tiberius in quinquennium accepit: ipsamque Druso
conferri à populo pro summo decore habuit. Et dein-
ceps Otho, & sequuti Cæsares amplissimi imperii loco ap-
petuere, licet serò Vespasianus illam fuerit assequutus. A-
deoque processit tribunitiā potestas, ut actum aliquando
fuerit in senatu, ut non à consulibus, sed ab his, qui tribu-
nitiā gererent potestatem, annos & tempora dinumera-
rent. Postea verò à Nerone illi ordini in senato: tribunorum
facultas maximis edictis coercita fuit, cautumque seue-
rè, ne tribuni ius prætorum aut consulum præriperent,
neve quempiam ex Italia euocarent, cum quo lege agi
posset, neve quid intra domum pro potestate agerent,
neve illatam multam à tribunis quaestores aratui infra

*Tribuni
consulari
potestate.*

*Tribuni mi-
litum dicti.*

*Romani sine
consulibus
Consules de
plebe tan-
tandē
creati.*

*Tribuni mi-
litares 20.*

*Tribuni a-
rarii.*

*300. ex e-
questri ordi-
ne adiuncti
senatoribus.*

Aurelius

mensēs quatuor in publicas tabulas referrent. Sed præter hos plebis tribunos, fuere alii consulari potestate, anno CCCXIII. ab vrbe condita, iisdem auspiciis, quibus consules creati, tam ex plebe quàm patribus. Nam quum Canuleius legem ad populum ferre contenderet, vt ex plebe consules faceret, patresque, ne consularatus cum plebe promiscuus foret, vehementer obstitissent, eò res ducta est, vt tribuni militum consulari potestate fierent, tam ex plebe quàm patribus: idemque iuris, quod consules, haberent. Nam & sella curuli, & consulari prætexta, histioribus & fascibus consularibus insignes erant: ac primò tres patricii creati, mox cum defectiones populorum, & tot simul orientia bella tres obire non valerent, illorum numerus auctus fertur, vt modò quatuor, modò quinque, interdum sex, nonnunquam octo crearentur, tunc cum à Romanis Veii diutino & graui bello premebantur. Ad tantam enim belli molem, tribunorum auxerunt numerum, quot nunquam antea facti, per quod tempus tribus annis sine consulibus Rom. res fuit: sicut decemuiris legum ferendarum causa creatis, biennio defuere: donec desito tribunorum militum magistratu, & per ingentia certamina victo senatu, vt consules etiam de plebe fierent, ægrè nobilitas passa est. In qua re admirari succurrit, quòd Pomponius Iureconsult. de origine iuris, literis prodidit, tribunos militares consulari potestate ad vigesimum numerum auctos Romæ fuisse: quod nunquam fando auditum, & apud autores tacitum & prætermissum est, cum tot tribunorum imperia, ambiguis decretis, certissimo exitio reip. fuissent. Præter hos fuere ararii tribuni, ex tertio iudicum genere, quorum cognitio in pecuniariis & minoribus causis plerunque fuit. Quippe cum soli antea senatores iudicarent, ob eamque rem inuis plebi fierent, C. Gracchus rogatione promulgata, trecentos ex equestri ordine adiecit iudices, parem senatoribus numerum, vt metu communicati imperii, iudicii æqua lance pensitarent: iudicantque aliquandiu iudicia integrè & incorruptè. Victor deinde Sylla, sublati equestri ordinis iudiciis, solos senatores iuris cognitionem habere, & iudicia ferre iussit: qui annis decem licenter iudicia exercuerè per turpitudinem & fordes, donec ab Aurelio prætorè, alià rogatione iterum communi-

municata iudiciis, quæ le-
culatus erit:
binia fuit, nu-
stea diuus Iu-
cia ad duo tra-
nis & senato-
um, sustulit
se, facillè cre-
cum decurion-
est, quæ de m-
litare suffrag-
vringule tri-
rus sexcento
seniores &
fuit cum eo
le quadring-
que iudicac-
cit decurion-
dem viuer-
tribuni æri-
genti nunc
auri erant,
causis suspi-
na in seculi pra-
bantur. M-
collegio ad-
Porcia basili-
rent, sicut pe-
ris, sed min-
fuit, vt pub-
gerent, lon-
re: Tribuni
cula iustitiam
10. Hoc
aduersus re-
tribunis p-
nihil reliq-
am vim,
hominis

Sed præ-
 tate, anno
 nibus con-
 quum Ca-
 tex plebe
 plebe pro-
 ducta est, vt
 m ex plebe
 haberent.
 toribus &
 hō tres pa-
 , & tot si-
 lorum nu-
 quinque, in-
 tūm à Ro-
 Ad tan-
 numerum,
 ibus annis
 legum fe-
 deſto tri-
 certamina
 ægrē no-
 d Pompo-
 t, tribunos
 numerum
 tum, & a-
 tot tribu-
 izio reip-
 o iudicum
 ribus cau-
 res iudica-
 chus roga
 adiecit iu-
 mmunica-
 untque a-
 or deinde
 senatores
 qui annis
 em & for-
 erum cō-
 muni-

municata iudicia fuere senatus, equitibus, & tribunis æ-
 rariis: quæ lex iudiciaria dicta est, quo tempore Verres pe-
 culatus criminis causam dixit: quibus vetitum lege Ga-
 binia fuit, ne ex syngrapha ius dicere liceret. Quod po-
 stea diuus Iulius noua constitutione abrogauit: nam iudi-
 cia ad duo tantum genera redegit, equeſtris ſcilicet ordi-
 nis & senatorii. Tribunos verò ærarios, quod erat terti-
 um, ſuſtulit: quos deinde reſtitutos, & iura ſicut prius dixi-
 ſe, facile crediderim: ſiquidem Auguſtus Cæſar ad hæc iudi-
 cia ad duo tantum genera rede-
 git, quæ de minimis iudicaret. M. deinde Plautius, nobi-
 litate ſuffragante, tuliffe ad populum dicitur, & peruiffe,
 vt ſingulæ tribus quindenos crearent iudices, qui nume-
 rus ſexcentos viginti quinque expleuit: inter quos erant
 ſenatores & plebei, tribuni ærarii dicti. Quod compar-
 fuit cum eo quod Athenis ſtatutum comperimus, vt à mil-
 le quadringentis, furti aut ambitus & iniuriarum quando-
 que iudicatum ſit. Poſt quos C. Caligula quintam adie-
 cit decuriam, Galba ſextam adiecerere reſuſauit: quæ qui-
 dem viuſis erant diſcretæ nominibus. Nanque alii
 tribuni æris, alii ſelecti, nonnulli iudices, plerique non-
 genti nuncupati: quorum ſortitio fiebat, quoties iura di-
 ſturi erant, ne quid doli, aſtuſue admitteretur, neve iudi-
 cantis ſuſpicio, iudicii fidem eleuaret. Illorum enim nomi-
 na inſculpta tabellis, & in urnam conieſta, ſorte educo-
 bantur. Manſitque conſtitutum, ne quis ex nouis ciuibz
 collegio adnumeratus, inter decurias iudicaret: vtque in
 Porcia baſilica, quam Cato erexit, non è tribunali ius dice-
 rent, ſicut prætores, ſed è ſubſellis: quod non ſummi hono-
 ris, ſed minores eſſent magiſtratus: quibus etiam hoc cura
 fuit, vt publicam pecuniam ſignarent, Verba legis fue-
 gerent, ſontium que vincula ſeruarent. Verba legis fue-
 re: Tribuni ſunto, domi pecuniam publicam cuſtodiuſto, vin-
 cula ſontium ſeruanto. Res, argentum, aurum publicè ſignan-
 to. Hoc quoque meminiffe non pigebit, quod tametsi
 aduerſus reliquos magiſtratus, iure ſacroſanctæ poteſtatis,
 tribunis plebis intercedere liceat, ita vt vno intercedente,
 nihil reliqui decernere valeant; tamen aduerſus dictatori-
 am vim, aut Veſtales virgines, quæ velut ſacroſanctæ ab
 hominis tactu illæſæ manent, nulli tribunorum inter-

GENIALIVM DIERVM

cedere, verare aut prohibere, facultas est.

*Quonam modo per feciales imrentur fœdera, aut bella indicen-
rentur, & qui ab exteris seruatum est.*

CAPVT III.

Feciales, quos fœderibus sancendis, & rebus repetendis ac bellis indicendis, Romanos habuisse constat à Tullio Hostilio, seu Anco Martio, vt verò alii, à Numa Pompilio creatos fuisse liquet, qui ab antiqua gente Equiculis iura & verba solennia, quibus res repetuntur, & bella indicuntur, acceperunt. Horum collegium à principio viginti fuisse, quibus & patri patrato, vt nunquam linéo amictu vterentur, proprium fuit. Qui tametsi fœderibus sancendis, & bellis indicendis aut rebus repetendis, quæ præter ius, præterque fas ademptæ sunt, adhiberentur: tamen si qui legati populi Rom. qui iure gentium sancti sunt, à quouis populo aut natione violati forent, vt hi dederentur, qui iura gentium temerè violassent, per feciales cauebatur. Erat enim veteribus ius legatorum sanctum & inuiolabile, cum hominum præsidio munitum, tum diuino iure defensum; quod etiam inter bella & hostium tela incolume seruabatur. Fuit ergo proprium collegii fecialium, tam de bellis iustisque fœderibus, pactionibusq; & conditionibus populorum, regum, terrarum & nationum, quàm de illarum iniuriis, locis, fœderatisq; gentibus cognoscere, raptasq; & hostili modo deuasta, belli iure repetere: tum si hostes æqua postulerent, aut si præter legem fœderis se aliquid perperos querat, si sua sponte, aut læsi & laceßiti arma sumperint, si infida pax seruanda, si induciæ aut bella iustè indicta & pacta sint, si petita ex fœdere danda, si autores defectionis deposcendi, si contra fidem conuentionis & ius gentium venire liceat, animaduertere: belli pacisque iura exequi, & perperno iudicio æstimare. Quæ verba iuris fecialis sic habent: Belli, pacis fœderum, induciarum, oratorum, feciales iudicæ sunt. & infra. Sed tamen ea fœdera pactionesque, quæ cum sociis inire decet, feciales sancire, aut pacta concipere, haud aliter poterant, quàm si consulis aut prætoris autoritate, intercedente senatusconsulto iussuq; populi permisum foret. In iussu enim populi, aut citra senatus autoritatem, nihil sanciri posse, quod populum teneat, haud dubium est,

Feciales viginti.

Fecialium munera.

Legatorum ius sanctum.

Feciales nihil poterant nisi prætoris autoritate, aut senatusconsulto intercedente.

est. Fiebat enim verbenas priuilegiu benam ex dem filicem secum ferre carminibus nerat, enun simulas, cro, velatus, & v que obstitit vt si qui eo illum iupiter tereat. Quis, secundum portam per illam immo tunc ita esse mum fœdum ante meridi eas precat bat. Ap cis pactione pud Græc hostium si fungi quer abluissent, tamen lega am missi er si pacis arb dera pactionibus inita lumina aut ra extarent aut in æde lari inscrip Athenis, antiquo crata hab fœdera i

est. Fiebat enim senatusconsultum in hæc verba, vt priuas ^{fœderis per-} verbenas priuosque lapides prætorem poscerent: qui ver- ^{cutiendi ca-} benam ex arce, & sagmina (herbæ enim genus est) ac lapi- ^{remoniæ.} dem silicem ex templo Iouis Feretrii daret, facialesque ea secum ferrent: ac porca adhibita, vetere præstatione, priscis carminibus, ad præstitutam diem, in foro, seu vbi conue- nerat, enunciatis, facialis sceptrum manu tenens: pro Iouis simulacro, tanquam is fœderi adhiberetur, filo lanæ capite velatus, & verbena coronatus, Iouem, Martem, cæterosque obtestari deos, & dira obsecratione precari debebat, vt si quis eorum fœdera violasset, aut illa sciens falleret, ita illum Iupiter feriret, quemadmodum ipse porcam percu- teret. Quibus obtestationibus quam sanctissime prola- tis, secundum rem diuinam precationemque, lapide silice porcam percutiebat: mox aqua & igne in sacris adhibitis, illam immolabant: qua cæsa, iura pacis & fœdera conuen- ta, ista esse rite putauere, hanc fidem socialem & sanctissi- mum fœdus esse arbitrati, quo nihil sanctiusque fuit, idque ante meridiem & primo diluculo. Nam post meridiem *Tempus fœ-* eas precationes facere, aut fœdus percutere non lice- *deris percus-* bat. A principio tamen conditæ vrbis, in fœderibus pa- *tiendis.* cis pactionibusque pro verbena myrrus sumebatur. *A. Græcorum* apud Græcos nisi præconibus adhibitis, legatos minime *caremonia* hostium fines ingredi decebat, neque legationis munere in *suscipient-* fungi quenquam, ni prius infusa aqua ab eisdem, manus *dis legatis* abluissent, Iouique coronatis poculis propinassent. Hi *hostium.* tamen legati, qui cum patriis sacris, Olympum aut Pythi- am missi erant, sacri: qui vero fœdera percutiebant, qua si pacis arbitri & interpretes, *omodo pœgi-* *Quæ fœ-* dera pactionesque, postquam cum exteris & vltimis gen- *Post fœdera* tibus inita erant, Romani in templo Capitolini Iouis, co- *inita.* lumna aut æneis tabulis insculpta, vt perpetua monumen- ta extarent, nonnunquam in fastos & annales referebant, aut in æde Iouis Piscii in clypeo ligneo, corio bouis immo- lati inscripta. Græci in Iouis Olympii templo & in arce *Græci.* Athenis, tãquam in abdito quodam: plerunque tabulis ex *Athenienses.* antiquo ære, vt essent testata monumentis, sancta & sa- crata habuere: nonnunquam in Isthmo aut ludis Pythiis, fœdera ista, & leges dictas, pactionesque erectis titulis

GENIALIVM DIERV

Lacedaemo. perpetuo tempore duraturis publicabant. Athenienses
nit. Ro. con. plerunque intra urbem, Lacedaemonii in Amycleo socie-
stitutum. tatum & foederum tabulas fideli custodia seruabant. Eratq;
Romanis constitutum, vt nunquam cum hoste armato cō-
ditionem foederis acciperent, neque citra senatus aut po-
puli iussum, societates & foedera inirent, neque cum ali-
quibus pacato imperio vti, ni prius omnia diuina & huma-
na tradidissent, & praesidium accepissent, aut denique so-
cietate & foedere astricti essent. Feruntque Athenienses
nunquam nisi in veste pulla, & malis victos, pacem & foede-
ra inisse. Quare significabant, suorum clade admonitos,
& vltima ductos necessitate, post innumeras caedes, viri-
bus extenuatis, pacem petere. Carthaginenses & Siculi
foedera & inducias non per feciales, sed per tubicinem sa-
pe iniuerunt: Apud Graecos vero exterasque nationes, fœ-
derum percutiendorum multimoda species erant: nam
porco, ariete & tauro immolatis, pacis fœdus inire, & res
repetere solebant, qui belli tempore caduceatores dicti, in
pace vero legati. Ex quibus feriebant plerique foedera,
vel pane praefiso, & inuicem gustato, aut vini poculo epo-
to. Nonnulli agnum marem candidi velleris, agnam vero
pullam adhibebant: atque, ex vtriusque vertice pilis disse-
ctis, & vicissim distributis, manibusque aqua infusa, & vi-
no pateris, mox Soli & Telluri illis immolatis, leges pa-
cis & foedera inibant: quibus qui contrairer, turpissimo
facinore & inextinguibili scelere tenebatur. Fertur Ari-
stides, vtriusque fœdus cum omni Graecia firmaret, post
diras execrationes, accensos ferreos orbis in mare deie-
cisse, adiurans vt ita exstingerentur cum omni stirpe &
gente, qui contra fœdus irent, velut ignitum illud ferrum
aqua. Vel brachia circa humeros gladio feriendo, & per
vices elicito cruorem singendo, quod Medis Lydisque
sanctissimum fœderis vinculum, & iusiurandum esse puta-
batur, quasi mutuo cruore sacrarum. Id quod Carmani fre-
quentes facitauerunt, vt in epulis percussa faciei vena, pvo-
sque entem cruorem vino miscerent, inuicemque propinarent,
summum fœdus amicitiae, mutuum sanguinem gustasse
rati. Nasamonibus fidei danda haec lex erat, vt porrectum
vini populum de manu alterius alter sumat, inuicemque
hautiar: aut si poculum deesset, terrae cinerem lingerent. In
dis

Athen. quan-
do foedera
inibant.

Carthag.

Siculi per

tubicinem.

Fœderis per

cutiendi

mos, apud

exteros.

Caduceato-

res.

Legati.

Medi & Ly-

di.

Carmani.

Nasamonis.

Inds.

dis societas erat maxima de Tantali aqua potare, de qua si
vna bibissent, ea obtestatione tenebatur, ut eiusdem fati &
fortunæ fœdus inisse censereatur. Apud Arabes assuetum *Arabes.*
erat, ut acuta filice digitos manus expungerent: vestisque
vtriusque laneos floccos sanguine, qui inde fluxerat, deli-
buto, septem lapidibus delinirent, diroque carmine in
execrationem capitis illius, qui contraheret edito, paribus
votis fœdera percuterent. Scythis grandem calicem, mero *Scythæ.*
plenum, mutui sanguinis fuso cruore miscere, & postquam
gladium & sagittas eo perfuderant, illum inuicem epotare,
maximum erat concordiæ vinculum: quo epoto, diuini hu-
manique iuris fœdus æquis legibus ictum erat. Galli cum *Galli.*
quibus fide & iureiurando iunguntur, omnes collatis mili-
taribus signis adesse iubent. Britanni indictis coetibus, & Britanni.
sacris, conspirationem fidemque sanciebant, atque ita
communi consilio & vna mente, pia & æterna pax iura
censebatur. Neque omiserim Persas, apud quos inter *Persæ.*
vinum & epulas frequenti conuiuio, in quo vxores & filios,
ceterosque quos charos habent, tanquam fidei pignora ad-
hibebant, ibique inter sacra mensæ, velut apud hospitalis
deos, fœdera & pacta inibant, eam fidem socialem rati, &
mansuræ pacis pignus inuolabile. Qui etiam mos Ger- *Germani.*
manorum fuit, ut de pace & bello, deque fœderibus, socie-
tatibus, amicitiiis, sponsalibus & pactis, in conuiuiis inter
pocula decernant. Macroni, quæ gens Persicæ est, quum *Macroni.*
hastam more ipsorum barbaricam tradunt, aliamque mo-
re gentis, cum qua fœdere iunguntur, accipiunt, se maxi-
ma & firmissima pactione teneri, & paxi vinculo astringi
putabant. Ferunt nonnulli Clearchum Lacedæmonio-
rum ducem, cum barbaris quibusdam fœdus sanxisse, ut
cæso Ioui tauro, lupo, apro & ariete, Græci gladios, barba-
rilanceas in sanguine victimarum intingerent. Thraces *Thraces.*
quoque & Ægyptii e cornibus bouum vina libare, alterna *Ægyptii.*
vice, conciliati amoris & mansuræ fidei certissima pignora
censuere: quippe veteribus cornua bouum poculorum præ-
stabant vicem. Apud Armenios & Iberos præualuit *Armenii.*
mos, ut pollices manus, inuicem coniurantes necerent. *Iberi.*
Innox arctissimo nodo perstrictis, collectum sanguinem se-
ci isu percuterent, manantemque inde cruorem lambere.

GENIALIVM DIERV

rent. In qua quidem re, proditur Rhadamistus regis Leberia filius, dum simulat cum Mithridate. Armenia regis foedus inire, & ob id colligandi pollices forent, eorum ad terram callido astu decidere simulasse, quo Mithridatis pedes vinculo inuasis, ipsumque cum vxore & liberis captiuos duxit, & nece affecit. Aetoli, quia feroces & immanes: Parthi, qui libertatem tuentes, nemini seruire patiebantur, aut vinculo fidei astringi, nullam foederis legem pacisci assuerant. Si quid tamen vellent confederatum, licet aegre & difficulter, apud altaria complexi dextras, tanquam diis testibus & arbitris, postquam sacra libassent, pacta polliceri solebant, ita se aequissimo iure confociatos, & argenti foedus inire putantes. Idem ab Hyrcanis Medisque factitatum, ut dextras dextris iungentes, conuentiones & pacta sancirent. Fuitque literis proditum, ut si qui seilesti facinoris conscii, magni criminis admittendi coniurationem iniurent, quo magis consociato facinori nexi forent, post diras imprecationes execrationesque ii, qui clandestino scelere obstringebantur, poculum humani sanguinis admixto mero circumferrent, omnesque ad facinus adiurati, de poculo libarent: aut iugulato homine, post exhaustum sanguinem, diris imprecationibus & fucalica carmine, extra tangerent. Quod quidem maximum vinculum communi scelere pollutis, & dira execratio habebatur. Manetque constitutum apud Scythas, ut qui opis egeret, insigni calamitate pressus, immolato boue, & carnibus decoctis, super tergus victimae stratus humi expectet, donec quispiam opelaturus adueniat, carne delibata, dextro pede tergori apposito: quo prodeunte, eo adstringebatur foedere, quo nihil sanctius dici aut aestimari poterat. Quod si cui bellum indicendum foret, aut pia & iusta arma mouenda, mos Romanus erat, prius res repeti, mox bellum denunciari: quippe quum nullum putarent iustum bellum, nisi quod rebus petitis geratur, aut antea denunciatum foret, & solenni more indictum. Feacialibus enim prohibentibus, aut non probantibus, neque consuli, neque senatui aut populo arma in hostes sumere licebat. Sed tamen quum res repetuntur, obseruatum est, populi iussu ad fines illorum quatuor feaciales, quos oratores nuncupant, verbena coronati, res petitum irent, ac deos foederum viatores testes facerent. Ex quibus verbenarius

*Aetoli &
Parthi.*

*Hyrcani &
Medi.
Confederatio
ad scelus
aliquod par
randum.*

*Calamitate
pressi apud
Scythas.*

*Belli indicendi
mos apud
Roma.*

*Verbenarius
Clarigatio.*

rius gramen
que filo lana
quar clariga
impie inu
patria comp
non dare
fuere) pate
coronatus
cialibus, se
quem fecia
belli aut pe
pator patra
bellum a p
quas conlu
rigationem
su, feaciali
fines illoru
sentibus b
pium que
sonato, si
cogere li
das agere
menta su
ter agere.
ceum, bel
Druidis iu
tum consi
& pacis et
rum mod
esse, & at
fuit, vif
non dare
rent, eo n
ti. Corin
lum indi
cundata
quem ta
nulli fra
thagine
apud Li

rius gramen cum terra euulsam ferebat ex arce, legatulus
 que holoanæ capite velato, res sibi dari, clara voce posceret,
 quæ clarigatio dicta, his verbis: *Iouem ego te sem facio, si ego
 impiè iniusteque illas res dedier pop. Ro. mihiq; ex posco, tum
 patria compotem nunquam sinas esse.* Quæ si præstituta die
 non darentur, post dies tres & triginta (tot enim solennes
 fuere) pater patratus, qui fecialium princeps erat, pariter *Pater pa-*
 coronatus bellum indiceret. Non enim cuiunque ex fe- *tratus.*
 cialibus, sed soli patri patrato indicendi belli facultas erat:
 quem fecialis verbena caput & frontem cingens, indicendi
 belli aut percutiendi fœderis principem faciebat. Ibat enim
 pater patratus ad hostium fines, & verba solennia præfatus,
 bellum à pop. Rom. contra præscriptos hostes, ob legitimas
 quas censuerat causas, clara voce indicebat. Post quam cla-
 rigationem mos erat, ut de senatus consilio, & populi ius-
 su, fecialis hastam ferratam, aut sagmineam præfatus, ad *Hastæ præ-*
 fines illorum iaceret: & non minus tribus puberibus præ- *fectio.*
 sentibus bellum indiceret, & ita denunciari & iudici iustum
 primumque bellum putauere. Post quæ quasi classico per-
 sonato, sublati commercii, militi arma capere, & copias
 cogere licebat, ad hostes ducere, excursions facere, præ-
 das agere, fines populari, eosque ferro ignique vastare, fru-
 menta succidere, & diffidia incendere, atque omnia hostili-
 ter agere. Apud Carthaginenses hastam mittere vel cadu- *Carthagi-*
 ceum, belli pacisque signum fuit. Gallorum mos habuit, ut *nenses.*
 Druidis iubentibus, quum bellum indicendum foret, arma *Galli.*
 & pacis erat: & qui nouissimus accederet, nouis exem-
 plorum modis afficeretur. Tunc enim principium bellorum
 esse, & arma legitimè indicta putarunt. Græcis verò in usu
 fuit, ut feciales, post res repetitas, si ad constitutam diem *Græci.*
 non darentur, arietem in hostium agros statim immitte-
 rent, eo modo bellum indictum, & armis uti licere arbitra-
 ri. Corinthiis & plerisque gentibus per caduceatorem bel- *Corinthiis.*
 lum indicebatur, qui in pacis argumentum, caduceum cir-
 cundata effigie anguium inuicem connexorum deferbat:
 quem tamen non admisisse, aut finibus excedere iussisse, Indi-
 nulli fraudi fuit. Indis verò anchora erat pro caduceo, Car- *Syri.*
 thaginensibus tessera. Apud Syros signum dextræ, quod *Lingones.*
 apud Lingones erat hospitii symbolum. Persæ lactæcem *Persæ.*
 her-

GENIALIVM DIERVVM

Allenienses. herbam, velut caduceum & pacis symbolum ferebant. *Athenienses* Eresionem cum indumento pro caduceo habebant. A Lacedæmoniis per præcones sæpe bellum indictum est, apud quos mittere legatos cum lana, comminatio censebatur, nisi paritum fuisset, se mandata exequuturos. Præualuitque Græcorum mos, ut quoties procinctus acies congredi parant, ante prima signa staret vates laureos ferens ramos & corollas, cui pyrophoro dixere nomen, quoniam lampada præferret: quem violare, summum habeatur nefas, quod legati munereungeretur, utque in fœdere percutiendo hicetertia, hoc est, oleæ ramum cum vitta lanea legati ferant: quo prætenso, ab omni sauitia hostili & violenta incursione tuti erant. De sagminibus verò etiam apud Martianum Iureconf. de diuisione rerum, restatum inuenimus, cuius verba sunt: *Sagmina sunt herba, quas legati pop. Rom. ferre solent, ne quis eos violaret: sicut legati Græcorum ferunt, quæ vocantur hircæ: tamen si cerycium dici oportere nonnulli putent: quoniam enim legatorum ornatus erat: in iure iur. supplicare dicitur.* In qua quidem re scitu dignum est, olim Dario contra Scythas pugnaturus, ab illis caduceatorem missum cum aue, mure & rana, ac sagittis quinque, tacitis ambagibus, nullas opes contra Scythas præualere significantes. Illud quoque in iure fecialium quaesitum est, vtrum regibus contra quos sumuntur arma, an vero in regni finibus, aut aliquo eius præsidio bellum indici oporteret: & an si contra socios fœderatosque arma sumenda essent, amicitia prius renunciari necesse foret. Et placuit, siue coram, siue in præsidio, siue sodalitati & fœderibus renunciatum fuisset, siue non, quodcumque eorum factum esset, ritè id factum videri. Est tamen obseruatum, ut si qua contentio inter amicos intercederet, sodalitati prius & hospitio renunciaret: nam Germanicus Pisoni prius amicitiam, & Crispinus Badio hospitium remisit. Amas quoque animo præsumens Polycratis ruinam ex successu continuæ felicitatis, ut minus doleret, misit qui sodalitati & amicitia renunciaret. Eratque moris prisci, quoties dirimerent amicitias aut sodalitates, etiam domo interdiceret, isque finis gratiæ foret. Neque omiserim Tybarenos adeo iustos, ut non prius cum hoste cõgredian-

Lacedæmoniis.

Græci ubi congregiendum cum hoste.

Pyrophorus.

l. sanctum. ff. de rer. diuis.

Sagmina.

Mart. Iuris. consul.

Cerycium.

Aliud ius fecialium.

Sodalitati & hospitio renunciare.

Tybarenorum erga hostes iustitia.

diantur, quàm perfectiores haberent id, quod ausum, legatississet, aut populus mactari.

pleraque vultu mi

Q Vri à Spurius ribus vsurpato foret. Et duntaxat quæ colligo, in velut notissimis simplicibus pro Quinto nonnunquam à generantibus sobolis pro patris omne am tuerentur, quibus Spurius, finem moris, ut quoniam non exararet scilicet postea & Manius fœdum maneat edito essent, nonnulli, Septimius, Tullius, Romanis Romanorum tiorum aut vrantur aut Matte gen

diantur, quàm diem, locum, & decertandi horam, ex fide
per facies hosti renuntiarent. Quodque nonnulli prodi-
derunt id, q̃ mihi non probatur, & pro certo affirmare non
ausim, legatum populi Rom. si mandata minus vera attu-
lisset, aut parum integra fide fœdus percussisset, velut si
populus mandata dedisset, perinde teneri & fœdere coer-
ceri.

ceri.
 pleraque veterum prænomena unde deducta fuerint, & deno-
 minata, & de Nonis Caprotinis quæ tra-
 dantur.

C A P V T IV.

Quari à pluribus audio, vnde veterum illa prænominaz.
 Spurius, Sextus, Caius, Cneus, Titus, & pleraq; à vete-
 ribus vsurpata, deducta fuerint: quæque vis prænominum
 foret. Et dum priscos ritus; veterumque exempla cura co-
 gitationeque admitto, dumque antiquitatis monumenta
 colligo, inuenimus Romanos antiquissima prænominaz
 vel notissima, non integris dictionibus, sed succis &
 simplicibus literis notare, vt T. pro Tito, L. pro Lucio, Q. Prænominaz
 pro Quinto: modò duplici, vt Cn. Sp. pro Cneo, Spurio: non integris
 nonnunquam triplici, vt Sex. pro Sexto. Et Cneus quidem literis.
 à generando, Titos à tuendo denominari: alteros, tãquam Cneis.
 sobolis procreanda auspicia sortiti: alteros, quasi tuenda Titis.
 patriæ omen assequeuti forent. Vnde & Titulos quod patri Tituli.
 am tuerentur, vel quod insignia capitis ea ornata fer-
 rent, quibus Titulos dixere nomen, dictos autumant: sicut Spuriis.
 Spurius, sine patre genitos denominari. Fuit enim prisca Lucis.
 moris, vt quum sine patre certo aliquem notarent, illum Manis.
 non exarata dictione, sed per simplices diuisasque literas, Posthumis.
 scilicet per S. & P. sine patre significarent. Lucios quoque Sextis.
 & Manios ferunt, alteros quasi oriente luce, alteros quasi Decimis.
 mane editos: & Posthumos, quod post patris obitum editi Nonis.
 essent, nuncupari. Sexti verò, Quinti & decimi, tum No- Septimis.
 nii, Septimii & Octacilii, à numero genituræ indita no- Octacilis.
 mina fuere. Plerique à Tulio Hostilio Quintis, sicut Ser- Seruiliis.
 uiliis, Tullius, Geganios, Curianos & Cloelios, ex Alba Tullis.
 nis Romam aduocatos ferunt. Eratque proprium Quin- Geganis.
 riorum familiæ, vt viri æquæ ac feminz, nullo tempore Curianis.
 vrantur auro. Mamercos (quod nomen Oscum est) à Cloelis.
 Marte genitos dicunt: sicut Martios, quod Amyliorum Mamercis.
 præno-

GENIALIVM DIERV

*Martii.
Caius
Caia.*

*Quare prænomina in-
stituta.*

*Prænomina
ex Sabinis
nominib.
serui &
mancipia.
Manumissi.*

Adoptiui.

Additi.

prænomen fuit proprium, Caius verò & Caia, æquè viris ac foeminis prænomen frequenter fuere, maxime in soa-
lennibus nuptiarum vsurpata, videlicet Caia Cæcilia, quæ
Tanaquil dicta est, foelix sanctumque coniugium fortunaf-
que augurati. Quod etiam frequens prænomen Taren-
tinis feruit, quo brutum, terrenum & colonum hominem
designabant Siquidem *γαια* terra est, vnde *γαιος* & *γαια*
deducta volunt. Et tamen in veteribus monumentis C. li-
tera Caium denotaret, ea tamen inuersa hac figura C. Ca-
iam designauit. Illud tamen admonitu non inutile duxe-
rim, neminem Romanorum sine prænominis appellari:
idque ex eo institutum, quod quum inter Romulum & Ta-
tium societas & communicatio imperii inita esset, vt vna
consensio, vnus populus, vna mens atq; idem corpus sub-
lato discrimine notaretur, vt Romani Sabinorum, Sabini
Romanorū nomina suis nominib. præponerent, æquatò re
iure, gni & consociato imperio cautū fuit. Quare prænomi-
na veterum fuisse ex Sabinis nominibus deducta, multorū
opinio fuit. Quin etiam excellentes vires, & principali
dignitate insignes, solis prænominib. nominasse, magnifi-
centius honestiusque duxere, tanquam ob illorum am-
plitudinem vulgò noti & conspicui forent. Cumque man-
cipiis & seruis nullum cognomentum aut prænomen ve-
teres impartirent, soloque appellarent nomine: siquando
tamen manu emissi, libertatem meruissent, vt inter serui-
lem personam & liberam discrimen nominis foret, cum
illia ordo honos & locus accesserit, prænomina patrono-
rum, ac si disciplina & cultu Romano essent educati, sæ-
pissimè sibi arrogarunt: quare Marcipores, Lucipores. Pu-
bli-pores, à Marco, Lucio, & Publio, multi seruitute exēpti
nuncupati sunt. Nec modò libertorum hoc fuit pro-
prium, sed adoptiui filii & atrogati, adoptantium sæpè
nomina & prænomina, atque cognomen desumpserunt.
Inter quos erant Additi, qui tamen nomen, prænomen
ac tribum in præsentem habeant: illos tamen seruasse, &
sub alterius mancipio fuisse liquet. Fuere autem Addi-
ti, qui quum non essent soluendo, creditoribus addice-
bantur, mox precio persoluto, seu quauis causa, etiam
citra domini voluntatem seruitute exempti, & libertate
donati

donati sunt
ferè conditi
infames.
abscissi, q
ri, aut len
dunalia ad
ria à Q. M
quia leno
non censu
ingenuos
cognomen
goatio, ne
stitutum es
nomen ad
meota leg
tum comp
edicto cau
tribus, not
filios suos
viris tribu
è vita con
gam app
ludem lac
terum præ
mina incl
Ægei mo
cultu deco
prælii ima
manu gess
que vmbra
celebrare
inter soler
ea notatu
lis prænom
Marci præ
maguop
affectati
men M. l
generi &
set: sicut

donati sunt. Præter hos erant Abscissi & lenones æqua
 fere conditione ac serui: nullo cognomento aut ordine,
 infames. Nanque senatusconsulto prohibitum erat, ne
 abscissi, quibusque virilia exacta forent, utpote semiui-
 ri, aut lenones, quærendi iuris aut postulandi causa, tri-
 bunalia adirent. Idèd Vestilius leno in causa testamenta-
 ria à Q. Metello deiectus fuit, & à subsellio prohibitus,
 quia leno erat, quem pro libero propterea habendum
 non censuere. Est tamen literis proditum, ut nisi inter
 ingenuos, aut ex ingenuis oriundos, nullum gentilitatis
 cognomen foret, nam seruorum libertorumque nulla co-
 gnatio, nec gentilitas erat. Apud Athenienses verò con-
 stitutum est, ut nemo ex fœmina genitus matrem sibi
 nomen adsiceret: nam fœminis indere familiæ cogno-
 menta lege vetebatur. Id quod æquè à Romanis factita-
 tum comperimus. Tum, ne quis illas Athenias vocaret,
 edicto cautum fuit. E diuerso apud Lycios: nam ex ma-
 tribus, non patribus gentilitia fuere nomina, filiaque non
 filios suos habuere hæredes: plusq; honoris fœminis quam
 viris tributum est. Neque omittendum, Nonis, Iul. quibus
 è vita concessit Romulus, quas Caprotinas & vulgi fu-
 gam appellant, Romanos vrbe excedentes, ad Capræ pa-
 ludem sacra facere: dumque ad rem diuinam vadunt, ve-
 terum prænomena, ut CL. Martium, aliaque prisca no-
 mina inclamare: sicut in Oschophoriis Athenienses ob
 Ægei morrem, dolentium voces imitantur. Ancillaque
 cultu decoras, in matronali habitu cum occurrentibus,
 prælii imaginem effingere, quod olim cum Latinis Ro-
 mani gessere, vnde celebritatis causa & origo est, testas-
 que vmbra caprifici, epulas & alia lætitiæ inuitamenta
 celebrare. In quibus sacris hoc seruari meminimus, ut
 inter solennia de caprifici lacte apponatur. Illud præter-
 ea notatum est, Romanas mulieres siue cognomento, so-
 lis prænominibus adiecto nomine denominari. Quodque
 Marci prænomen velut perniciosum & infame, plerique
 magnopere deuitarunt, postquam M. Manlio crimine
 affectati regni turpi iudicio conuicti, ne cui gentili no-
 men M. Manlio foret, senatusconsulto cautum fuit quod
 generi & nomini suo inustam dedecoris notam attulif-
 set: sicut Claudia gens, propter gentilium flagitia, cum

Luci,

*Abscissi.**Lenones.**Gentilitatis**cognomine in-**genuum.**Fœmina non**indebens fa-**milia cogno-**menta.**Lyciis fœmi-**na magno in**honore.**Nonæ Cap-**rotina.**Oschopho-**ria.*

GENIALIVM DIERVM

Lucii prano Luciorum alter cædis, alter latrocinii damnatus foret, ad
men vitatū diluendam memoriam dedecoris, Lucii prænomen deu-
a Claudia tauit. Quodque Domitia gens cæteris prætermiſſis, Cn. &
gente. Lucii prænomen peculiare ſibi deſumpſit. Siquidem ex Æ
Cnei & Li- nobarbis (autore Tranquillo) continua ſerie tres Lucii, re-
cii prænomi- liqui vero, Cnei prænomina eadem ſerie vendicarunt.
na in honore
apud Domi-
tiam gentē.

*Quid ſit apud Iureconſultos heliocaminus, quid Zeta, &
vnde deductum nomen, & denominatum.*

CAPVT V.

IN circo Flaminio, dum poſt immodicos calores ſole oc-
ciduo deambularem, adiit ad nos contubernalis meus
quiſpiam, proficiens in iure ciuili. Sed nimis inepte glori-
oſus: & percontatus eſt, quid eſſet, quod Vlpianus de ſerui-
tutibus vrbānorum dixit: Quod ſi arbor à te compacta,
heliocamino meo ſolem adimeret, eo quod vmbra facit
in loco heliocamini, id contra ſeruitutem tibi facere, non
licere. Quid eſſet heliocaminus, percontabatur. Cum-
que de verbi ſignificatu ambigeretur, dixi heliocaminum
vaporarium quoddam ſolare, & aprium locum dici, ad
quem ſol hybernus accedens, ipſum evaporat, & calefacit,
deductū nomen *ἡλιος ἡγεῖται*, id eſt ſolis vaporario ſeu
æſtuario. Fuiſſeque moris priſci, vt iuxta zetam heliocami-
nus conſtruatur. Zeta enim locus erat vnus cubiculi ca-
pax, ſolem hybernū proſpectans, ita conſtruſta, vt per
heliocaminum vaporem acciperet. Erat enim cubiculum
hybernū frigori accommodatum, quod nunc ſole, nunc
igne æſtuaret. Quare Heliogabalus Indicos odores ad
vaporandas zetas accendere conſueuiſſe, autores tradunt.
Fuit ergo opinio Vlpiani, quod ſi heliocamino meo & va-
porario eiſmodi, ad quem ſol admitti debet, arbor per te
compacta officiat, ita quod ad eum admitti nequeat, id vel-
ut contra ſeruitutem factum, non rite factum videri.

*Quando primū interregnum cœptum fuerit, & quibus de
cauſis interreges Roma creari conſueuerint.*

CAPVT. VI.

Interreges
quando pri-
enum creati.

Quo tempore Romulus ad Capræ paludem huma-
nitatem exuiſſe fertur, ſatis conſtat, patres conſcri-
ptos

ſcriptos de re
ſinguli que
rent, vnus
tetreges cum
que dierum
ternos que
anno vno
tenuiſſe fe
eſſent, à pa
guli, qui ſa
functus que
regni curam
cum centur
ſcibus prode
peritarunt,
gni conſors
Numa Pom
tus eſt. Ma
tuna aut ca
rent, aut ſi
donec de
retur, inte
ra darent,
foret de m
bus, comie
ſtratus, au
te ablatis, d
ſet, interreg
haberent, i
interreges
admiſſa, à p
rielque per
ſtate euen
terrex, qui
Dicebat ve
creto, que
regem, o
prætor, ſe
proditus

scriptos de regni successore sollicitos, decem decuriis factis, singulisque in singulas decurias creatis, ut decem imperitarent, unusque cum insignis imperii & lictoribus esset, in-
 tet reges creauisse, quod imperium per orbem ire, & quin-
 que dierum spatio terminari iusserunt. Alii per ternos qua-
 ternosque dies, inter regni spatium per singulos iuisse, atque
 anno vno senatores, qui centum numero erant, imperium
 tenuisse ferunt. Plerique asserunt, cum ducenti senatores
 essent, a patribus fuisse constitutum, ut per quinos dies sin-
 guli, qui fasces & imperii insignia habebant, imperitarent:
 functusque imperio primus secundo, & reliquis deinceps,
 regni curam munusque traderet. Nonnulli putant, quod *150 patres.*
 cum centum & quinquaginta patres essent, singuli cum fa-
 scibus prodeuntes, sex noctis horas, & sex diei Quirino im-
 peritarunt, & sacrum fecerunt: tantundem Tatius, qui re-
 gni consors erat, annumque interuallum fuisse: donec
 Numa Pompilio, rege creato, Romulo regni successor da-
 tus est. Mansitque mos post exactos reges, ut si qua for-
 tuna aut casu, consules creari nequirent, vel vitio creati fo-
 rent, aut si qua turbulenta consilio & necessitas premeret,
 donec de consularu decerneretur, aut dictator Reipub. da-
 retur, interreges praeessent, qui populo, vice consulum, iu-
 ra darent. Quinetiam si contentio inter patres & plebem
 foret de magistratibus creandis, aut absentibus consuli-
 bus, comitia haberi non possent, vel vitio creatis magi-
 stratibus, auspicia renouari oporteret: vel consulibus mor-
 te ablatis, de comitiis & creandis consulibus contentio es-
 set, interreges creari compertum est, ut essent qui comitia
 haberent, magistratusque munia obirent. Qui quidem *Patres in-*
 interreges sine populi suffragio, ad concilium plebe non *terregem*
 admissa, a patribus tantum auspiciato creabantur. *Quo-*
 tiesque per interregem comitia fiebant, in patrum pote-
 state euentum comitiorum fuisse liquet: quippe nemo in-
 terrex, qui auctor comitiorum foret, nisi ex patribus erat.
 Dicebat verò consulem plerumque interrex, ex patrum de-
 creto, quem ipsi voluissent, quod officium prodendi inter-
 regem, oratoris fuisse autumant: poteratque non modò
 prator, sed consul aut dictator interrex fieri. Et si quando
 proditus interrex, munus pro quo dicebatur, exequine-

GENIALIVM DIERV

*Qui inter-
reges crea-
bantur.*

*Interregum
munus.*

*Interregum
potestas.*

*Interregem
temerè dice-
re nō licebat.*

*Cesarum
temporibus
nullum in-
terregnum
fuit.*

*Cesar. mor-
te sublatus
ad senatum
res Rom. per-
tinebat.*

quiret, exacto dierum quinque spatio, alius succedebat, qui vices susciperet, donec per singulos in orbem irent, ut modo tertius, nunc quintus, aut quartus, nonnunquam quartusdecimus, plerumque vigesimus proditus interrex, consules magistratūve faceret, aut comitia haberet. Quos quidem interreges, dum honori praeerant, consulum vicem gerere idemque iuris & potestatis habere, haud dubium est, donec absoluto Reipub. munere, interregū potestas finiretur. In quo id plerumque evenisse comperimus, ut proditus interrex, comitiis, quae ipse habuisset, consul crearetur: sicut de L. Posthumio Metello traditur: qui his comitiis, quibus interrex praeerat, cum Junio Bubulco consul factus est. Qui etiam tantae potestatis erant, ut legem ferre possent, senatum consulere, & consulis munia obire. Hoc quoque dicere haud piger, sine causa interregem dicere haud licere, sed quum turbulentae confusiones, aut tumultus comitia impedirent, & nisi ad quartum calend. Feb. creari non licuisset. Et si quando comitiorum causa interrex proditus esset, quod plerumque usu veniebat, nunquam ab eo, qui primus proderetur, sed qui secundo aut tertio, ac deinceps in orbem issent, vel comitia haberi, vel dictatorem dici, aut consulem vel tribunum creari. Fertur verò Sylla cum summus esset potentiae, consulibus morbo sublatis, per senatum interregem creari mandasse: scilicet qui non consulum comitia, exemplo veteri, indiceret, sed ut se dictatorem ad imaginem antiquitatis, in dictis comitiis crearet. Neque negaverim, Caesarum temporibus nullum interregnum fuisse, quum unius imperio occupata Republica senatus esset negligens & remissus, & vix ulla foret libertatis imago, nisi post Aurelium, quum de principe deligendo senatus opinione vaga duceretur, & cum militibus tumultuantibus non consentiret, per sex menses deligendo principi interregnum fuisse: donec Tacitus in imperio assumptus fuit, qui summi principis spem ostendit. Tamen post mortem sublatis Caesaribus, quoties de principe deligendo ambigebatur, ad senatum Romanum rem pertinuisse, multiplici exemplo probatum sit: quod Traianus facere destinaret, ut si quid ei evenisset humanitus, principem Reipublicae senatus daret.

Sacrificium

*Sacrificium La-
rat.*

Romanos
ciis, aut
suevisse, plan
Albano sacru
tinis populis
mons Albanu
pari dissiu
Latiali consti
quod Latini p
tempore, non
venirent, ibiq
calcos, nonnu
lum afferrent
gio statutum
teque sacrific
accelerat, &
partem acci
cri & public
fuit. Quas
multi putar
genera, statu
tiaz fuerunt
Saturnalia, L
em certam à
tinæ. Sement
quas consul p
indixit. Nun
riz, quæ Hor
dinandi caus
ges accipere
anniverfariu
poterat. I
admitti put
non suo tem
Caio Flami
non indixit

Sacrificium Latinarum quomodo in Albano fiebat, & quæ erat feria, quæve populus ad sacrum conuenirent.

CAPVT VII.

Romanos consules comitiis creatos, fortitis prouincis, aut extra sortem datis, Latinas ferias indicare cõsueuiffe, planè perspicuum est : Joui que Latiali in monte Albano sacrum facere, quod Latiar dixere, vbi carnem Latini populis dare mos erat, quæ visceratio dicta. Est enim mons Albanus, inter Albam & urbem Romam, tractu ferè pari disiunctus, vbi templum à Tarquinio Superbo Joui Latiali constructum ferunt, sacrumque institutum, ad quod Latini populi numero septem & sexaginta, statotempore, nonnunquam noctu ad lumina frequentes conuenirent, ibique nundinas haberent : vrque alii agnos, alii caseos, nonnulli lac, plerique molam, ad commune epulum afferrent, & vnà taurum immolarent, concordi suffragio statutum erat: tauro que immolato, & cæsa victima, ritetque sacrificio profecto, vt quisque populus qui ad sacrum accesserat, & quæque ciuitas carnem posceret, de tauro que partem acciperet, prisca moris erat. Principatus verò sacri & publici concilii caput, haud dubiè penes Romanos fuit. Quas quidem ferias conceptiuas, non statiuas esse *Feriarum* multi putarunt. Cum enim feriarum quatuor essent *quatuor* genera, statiuæ, conceptiuæ, imperatiuæ, aut nundinæ: Statiuæ fuerunt, quæ statis diebus ac mensibus seruantur, vt *Statina*. Saturnalia, Lupercalia, Agonalia : Conceptiuæ, quæ in di- *Conceptiuæ*, em certam à pontifice vel magistratu concepiuntur, vt Latina, *Imperatiuæ*. Sementina, Paganalia, vel Compitalia : Imperatiuæ, *Nundina*. quas consul prætorve aut pontifex maximus pro arbitrio indixit: Nundinæ verò semper paganorum habitæ sunt feriarum, quas Hortensius nefastas esse sanxit, vt rusticis qui nundinandi causa in urbem venerant, lites componere, & leges accipere facultas foret. Quod quidem sacrum, velut anniuersarium, sine piaculo nec prætermitti, nec supprimi poterat. Ideo si dilatum aut omissum foret, piaculum admitti putabatur: namque illud iterari, aut intermitteri, vel non suo tempore celebrari, prodigium erat. Propterea Caio Flaminio, quod secundo Punico bello, consul Latinas non indixisset, neque sacrum in Albano fecisset, sed lixæ

GENIALIVM DIERVM

*Cæremonia
Latinarum.
Calendaria
sacra.*

*Dies duo re
ligiosæ post
Latinas.*

*Veneris tem
plum apud
Latinos.
Concilium
Latinorum
in Albano
aut lucio Fe
rentino.
Anagnini.*

modò sine more, sine auspiciis ad exercitum profectus es
set, dirum fuit, & haud multo post publica clade expiatum:
siquidem ad Trasimenum, quum inconspicua audacia in ho
stes irruisset, depulsis & dissipatis copiis, totoque exercitu
profigato, & nefanda cæde afflicto, prætermissi sacri po
nas dedit. Quod si in eo sacro non omnes Latini carnera
accepissent, sed aliquid dilatum præteritumve fuisset, aut ne
glectæ cæremonia, intermissumve solenne esset, tanquam
non ritè exhibitum foret, denuò instaurari oportebat. Ea
verò, quæ non anniuersaria, sed calendaria dicuntur sacra,
si quo casu aut fortuna dilata, vel suo tempore ommissa fore
rent, & differri, & nouari, & repeti posse sine piaculo vete
res credidere. Has ergò Latinas Tarquinius à principio in
vnam diem indixit: post reges verò exactos, altera populi
iussu adiici cepta fuit. Demum restituta plebe, quæ ad
sacrum montem secesserat, in tres aut quatuor dies indi
ctas, à consule vel præfecto Latinarum fuisse: interiecto
deinde tempore, in decem dilatas, seruataque inuenimus.
Ultra quos, duo etiam post Latinas religiosi dies habiti, quo
tempore solenne ludicrum in Capitolio fieri, quadrigæque
concito cursu decertare, victorque certaminis in palmam
victoriæ, abstinthium bibere solebat: quibus diebus, si cum
Latinis & populo Romano, bellum inter eos aut dimicatio
foret, induciæ dabantur. Nanque indictis feriis, Latinos
populos inuicem arma sumere, aut acie decernere, vel a
gros hostili modo vastare, sine graui prodigio non licebat:
tunc enim odia offensionesque quiescebant. Cumque
post pugnam cum Veientibus ad Vesuuium, foedus dictum
fuerit cum Laurentibus, deinceps singulis annis, post decim
um Latinarum, denuò innouati seruatum est. Sed si
cut hoc sacrum in Albano, sic Veneris templum Lauini ce
lebre Latinis populis erat, ad quod conuenire, & annua sa
cra statò die facere assueant, quorum Ardeates (qui anti
stites templi erant) præcipuam gessere curam. Mansit
que in posterum, vt si quod nomini Latino impendèret
bellum, vitandæ iniuriæ causa, in Albano, aut ad lucum
Ferentinæ, quid factò opus foret, communi consilio de
cernerent. Anagnini autem concilium Hernicis populis in
circo, quem maritimum vocant, indicebant. Græcis verò
conuen-

conuentum Amphictyonum, ab Amphictyone Heleni filio inuentum, quod fuit sanctissimum Græciæ concilium, huius instar sacri tenuisse dicunt, ad quem duodecim florentes Græciæ vrbes, initio veris & autumnii conuenire, & Cereri sacrum facere, deque maximis rebus communi decreto decernere solebant: quod ad Thermopylas indicabatur, & pylæicum vocant. Fuere autem populi, qui ex citi sedibus illuc confluebant, Iones, Dorii, Perrhæbii, Boeotii, Magnetes, Achæi, Phræii, Melienses, Dolopes, Ænienes, Delphi & Phocenses. Prætor quos, Homoloctos populos huius sacri imaginem prætulisse tradunt. Dissecto enim in minimas partes boue immolato, fœdus iungunt, & sacrum faciunt. Nec defunt, qui Dianæ templum, quod est in Laconia finibus, huius figuram obtinere dicant. Illic enim Lacones & Messeni statuto sacrificio, quod in diem certam quotannis faciunt, crebra concilia indicunt, & aduersus maximos conatus, de summa rerum consultant. Lugduni quoque, vbi Arar Rhodano commiscetur communis ara finitimos concituit populos, numero sexaginta: ad quod sacrum singuli euocati, ingenti coacta manu, aduentabant, deque rebus magnis, iudicito concilio, decernebant. Concilium quoque Ætolorum, quod Panætolum vocant, magni nominis fuit, in quo nisi in Panætologico & Pyrrhiaco concilio, de bello vel pace, decerni nihil poterat. In Palladis Ionæ templo Pambœotia sacra, concurrente Bœotia tota, & concilia populorum, magno concursu ad omnes hostium motus frequentia fiunt. Et Panægyres Athenis quinto quoque anno, atque in Neptuni templo Heliconi, ab vniuersis Ionibus conuentus & sacrum fit, quod vocant Pannonia. Fuitque alter conuentus Amphictyonum in Troezena, templo Neptuni inuentus. clyto, quod ex septem ciuitatibus populi ad commune sacrum, pari vsu & commercio coibant. Hæ fuere, Athenæ, nunc conueniensium. Præsum, Epidaurus, Ægina, Nauplia, Orchomenus, & Mynius. Apud Cares autem Chrysaetæi Iouis templum, & Carum. inibus Caribus communis concilii locus erat: Et Sybari, & Crodematæ conueniunt. Et Dorii in Epiropio Apolline, ad quem conuenientes cum vxoribus & liberis sacrificant, ibique ex omnibus oppidis & vicis, siqua con-

Græci.
Amphictyones,

Lugduni.
ara.

Ætolorum
concilium.

Bœotorum.

Atheniensium.

Ionum conuentus.

Amphictyonum.

in Troezena.

Carum.

Sybaritarum.

GENIALIVM DIERV

Senonum

sultatio fieret, ciues & incolæ concilio adesse assuerant. Præ cæteris verò Senonum conuentus fertur immanissimus, quo omnes eiusdem sanguinis, statuto tempore in syluam religione sacram, conueniunt: cæsoque publicè homine, barbara feritate victimam faciunt, & de bellis

Conuentus in Olympiæ Britannorū

consultant. Præter quos fuit conuentus in Olympiæ Dianæ Alpheoniæ, iuxta Alpheum: sicut Elaphiæ & Daphniæ ac Laureæ, qui annis singulis, statò die celebrantur. Vni soli feruntur Britanni, qui quum variis factionibus laborent, ad propulsandum commune periculū, nullos aut paucissimos conuentus habent. Ita fit, vt cū vires consociatas nō teneant, dum singuli oppugnantur, vniuersi succumbant. In Albano autem, qui populi conuenirent, & carnem poscerent, hi fermè traduntur: Albeses, Albani, Esolani, Accienses, Abolani, Nuberani, Bolantii, Coreii, Ortenes, Latininienses, Longani, Manates, Macrales, Munienes, Olliculani, Octulani, Pedani, Pellerauripi, Querculani, Sicani, Sifolenses, Tolerenses, Corniculani, Ficulei, Vetuscameritii, Amerioli, Tutienes, Venatulani, Vicellenses. Præter hos fuere Ardeates, Violanenses, Buberani, Corni, Varietani, Gabini, Lauinenses, Lauiniatæ, Lauicani, Nomentani, Bouillani, Prænestini, Attriciani, Scaptemii: adde etiam Laurenenses, cū quibus & Romanis post decimum Latinarum, singulis annis fœdus renouatur, vt percepimus.

Qui populi in Albano conueniret ad sacra Latinarum.

Qui ludi Olympici. qui Pythii, qui Isthmii. & qui Nemei olim apud Græcos. & qui Circenses Romæ fuerunt.

CAPVT VIII.

Olympici ludi.

QVÆ victoribus præmia in ludis Olympicis fuerint, quibusve coronis donarentur, à nonnullis quæsitum est. Olympicos enim ludos propter Olympiæ Iouis delubrum, quod in Achaia fuit celebratissimum, dictos accepimus, qui iuxta Pisam & Elidem in campo, cui Olympia nomen, magno conuentu totius Græciæ, certamine gymnico & equestri, celebrari consueuerant: quod delubrum in agro Pisano ab Elide trecentis ferè stadiis aberat. Fisiæ autem pars erat Olympia. Quos ab Hercule institutos in Pelopis honorem, anno mundi quadringentesimo super quatuor

Olympicos ludos quis instituit.

quatuor milia
qui olympia v
lem stadium
fuisse mem
ex Ioue & Al
inter Idæos
Hercule, Po
Nonnulli ab
uentos prim
& eorum
præfeturam
gentini equi
Epiro primas
in sacris certa
Nylæi, quib
educati, quib
equas finibus
to cogitum
cut apud Ar
admittunt
quæstuosos
tanto equo
& manibus
spiceretur,
men Alcibiad
Olympia de
lure qua præ
Spartanorū
tulisse. Ad
velocissimū
pugilatū La
tur Theoge
mæ, vt mi
Demylis fili
vomere,
illum, pro
ludetur
aratro, vt
merem at
cit, & sæpe

quatuor millia, fama distulit: in quibus primus Coræbus, qui olympia vinceret, fuisse traditur. Ipsumque Hercule stadium illic metatum, quod maius quam reliqua fuisse memorant. Qui quidem Hercules non is fuit, qui ex Ioue & Alcmena natus fertur: sed qui in Creta genitus, inter Idæos Dactylos adnominatus est, certantibus ibidē Hercule, Pœneo, Epimede, Iasio & Ida fratribus Idæis. Nonnulli ab Iphito eius filio, & Lycurgo olympicos inuentos primum autumant. Plerique Oenomaum ludos & equorum cursus, apud Elidē edidisset volunt, quorū, præfecturam Elei longo tempore habuere, in quibus Agri gentini equi atque Ætnei, semper præceleres habiti, & ex Epiro primas in olympiacis meruere, atque ex Venetia, *Agri gentini & Aetnas equi.* in sacris certaminibus sæpe nobilitati sunt, præcipui vero Nysæi, quibus Persarum reges vtebantur, & apud Eleos educati, quibus non segnis equorum cura fuit, quippe, qui equas finibus eductas iniri faciant, quod esset experimento cognitum, miræ felicitatis prolem inde prouenire: sicut apud Argiuos ad lucum Agenoris, hircos pecudibus admittunt, ut fecundissimos habeant foetus, vberes *Hirci pecudibus admissi apud Argiuos.* quæstuosos. Laudaturque Atheas rex Scytharum, quod tanto equorum studio flagrarit, ut equum ipse pecteret, & manibus suis ornaret: qui quum à legatis Philippi conspiceretur, an ipse idem faceret, interrogauit. Fertur tamen Alcibiades, septem quadrigas miræ pernicitatis ad Olympia deduxisse, & victor fuisse, & Hecratites Thessalus equa prægnante olympia vicisse. Atque Archidami Spartanorum regis filia, inter foeminas victricem palmam tulisse. Ab Homero autem celebratur Clytoneus Phæacū velocissimus, in palæstra Euryalus, in saltu Anchialus, in pugilatu Laodamas, in lucta & pugillatu ita celebris famæ, ut mille & ducentas coronas tulerit. Et Glaucus Demyli filius, qui cum ipsum arantem pugno excussum vomerem, atatro indidisse conspiceret, pater admirans illum, produxit in Olympia: & quum arte aduersarii eluderetur pater clamauit. *τὸν αἶν' ἀποργαῖν*, id est, vulnus ab aratro, ut tam fortiter percuteret. sicut olim pugno vomerem aratro indiderat. quod illi audiens, & tunc vicit, & sæpe alias. Hosque ludos, qui varii & multipli-

Hirci pecudibus admissi apud Argiuos.

Athea equorum studium.

Qui Olympia vicerint

Odyss. 8.

Ludi Olympici varii.

GENIALIVM DIERVM

ces erant, (nam palæstra, pugnis, cursu & lucta certabatur) quinto quoque anno celebrari: quod tempus olympiadem dixerunt, unde Græci annorum curricula & tempora dinumerant. Atque in his decem præfectos, sorte ductos, diuindicare, celebris fama est, victoresque, quorum virtus præputa fuit, oleastro coronari vel calistephano, (oleæ enim generat) velut grande virtutis præmium ferrent, & præter coronam, victori statuam olympiæ dicari: tamen si olympiæ victorem coronis aureis, aut æneis, vulgo donati, quandoque proditum. Antea enim in sacris certaminibus, arboris ramus pro corona fuit. Sic Athenis panathenæa, quibus peplum Mineræ ferebatur, singulis lustris sunt fieri solita, in quibus solenni carmine per rubicinem & præconem ludicrum indicebatur, nudosque ad certandum ingredi athletas, neque congressurum quempiam, cū quo certaretur eligere, sed cum primo prodeunte congregiendum esse: Neque ad spectandum mulieres admitti, præter vnam Pherenicem, quæ mater, filia & soror olympionicarum fuit, & Cereris sacerdotes mulieres: neque barbaris pugnare licere, lege cauebatur. Sicut Milciadi certamen equestre & gymnicum Chersonitæ fecerunt, in quo nulli Lampacenopugnare permittitur. Proditumque memoriæ fuit, à prima olympiade vsque vigesimam sextam, Eleos Olympiaco semper certamini præfuisse, in quo licet prius athletæ subligacula ferrent, postea Lacedæmonii decertantium corpora nudari, mox oleo perfundi edocuere. Primus enim, qui nudare corpora in olympiis aggressus fuerit, Hacantus, Lacedæmonius fuisse traditur. Antea enim pudori ducebant, nudatis corporibus apparere in ludis. In his quoque institutum, vt qui largitione corruptis aduersariis, pugnarent, quiq; athletæ ad præscriptum tempus non venirent, multa plecterentur: vtque nefario scelere conuicti, aut crimine damnati, nec in certamen venirent, neque ante commissionem spectaculi, ad immolandum accederent: quippe athletarum parentes, & omnē stirpem citra labem esse voverunt. Sorte quoque duci ad pugnandum paria athletarum, & de loco inter se pugiles decernere, exemplis sæpe probatum est. Quæ sortitio fiebat, vt, calculis in vnam coniectis, binæ compares literæ inscriberentur: quique eductis sortibus pares sortiti erant, inui-

Græci annos
per olympia-
des nume-
rabant.

Præfecti de-
cem olym-
piorum.

Panathe-
næa.

Mulieres ad
spectacula o-
lympica non
admitte-
bantur.

Chersonitæ.

Elei certamini olym-
pico præfue-
re.

Quæ primus
nudauerit
corpus in
olympiis.

Instituta in
olympicis.

Sorte educa-
bantur ath-
letæ.

inui-
Cato Roma-
cula edidit
oleastro, luc-
exemplo A-
imaginem
bracio Ap-
propositis
quos in ag-
institutos,
cerdotes m-
morbo.
fima supra
certamina
lis reliquis
olympiis
quibus auri-
ditum (si li-
iudem voc-
seas ad vnu
absolutis
Apollinis
ue immol-
ter ludii, a
honorem c-
magna rel-
triumphar-
Apollinis e-
quibus con-
ta, specu-
cantu inuit-
iuxta Cori-
ni inelyto,
Acharæ, p-
certa seu
quos quid-
tum est.
qui olym-
quinq; uer-
Cypselus

inuicem committerentur : Horum imaginem ludorum *Imago olympi-*
Cato Romam transfuisse dicitur, cum in theatro, specta- *piorum Ro-*
cula edidisset, victoribusque non ex auro sicut olim, sed ex *mam à Ca-*
oleastro, sicut in olympicis, coronas proposuisset. Cuius *tone trans-*
exemplo Augustus post pugnam Actiacam, olympicorum *lata.*
imaginem & ludos illis æmulos, apud Actium in sinu Am-

bracio Apollini consecrauit, illorumque curam, multis
propositis coronis, Lacedæmoniis demandauit. Præter
quos in agro Leontino, olympicos ludos Herculi Palæstræ
institutos, Diodorus memorat, qui si intermitterentur, sa-

cerdotes muri fierent : & si sacra repeterent, liberarentur
morbo. Ferturque Sylla olympiade quinta & septuage-

sima supra centesimam athletas, & reliqua, ex olympiis
certamina, Romam traduxisse, & solum stadii cursum il-

lis reliquisse. Nero vero contra: namque agona musicum
olympii addidit, & primus præter assuetum celebrauit: in
quibus aurigauit, & coronam meruit. Fuitque literis pro-

ditum (si libet credere) ab immolato tauro deo, quem My-
iodem vocant, dum Olympiorum celebritas manet, mu-

scas ad vnum cæteruatim Pisas concedere, rursusque ludis
absolutis, eodem reuerti : sicut in Leucade apud Actium
Apollinis, vbi Panegyri celebritas futura erat, muscas, bo-

ue immolato, illius distentas cruore protinus euolare. Al-
teri ludi, à Pythone interempto pythii dicti, in Apollinis

honorem celebres fuere, à Diomede primum instituti,
magna religione sacri, in quibus victores lauro coronati

triumpharunt: qui apud Delphos in Phocide, vbi templum
Apollinis erat, magnopere culti concelebratique sunt: in
quibus comædiæ & tragædiæ, & alia fabularum argumen-

ta, spectatōribus exhiberi, atque ad spectandum tibia &
cantu inuitari solebant. Tercii Isthmii, in Isthmo Achæiæ

Isthmii ludi.
in iuxta Corinthum, in Megarensium sinu, delubro Neptu-
ni in clyto, inter Ionium, & Ægæum, à conuentu totius
Achæiæ, profusis sumptibus fiebant: qui in honorem Meli-
certæ seu Palæmonis, aut Fortunimarini dei, mansere:

quos quidem noctu à principio, mox die, celebrari institu-
tum est. Hos enim à Theseo, æmulatione Herculis, *Theseus Isth-*
qui olympia instituit, primum inuentos memorant, qui & *miorum in-*
quinquennales erant, tanta religione sacri, vt cum eos uenter,
Cypselus tyrannus Corinthius, intermisso more reliquis-

*Olympici
ludi in agro.
Leontino.*

*Sylla athle-
tas ex olym-
piis Romam
traduxit.*

*Nero in o-
lympiis.
Myiodes.*

*Pythii ludi.
Præmium
Victoria.*

Isthmii ludi.

Theseus Isth-

miorum in-

GENIALIVM DIERV

Isthmiorum festi, illorumque prope inter mortua memoria esset, ne tan-
religiosa ob- ta celebritas prætermitteretur, Corinthii aliquando eni-
servatio.

xius, ex omni seculorum memoria, solennes celebrarunt; quos tanto deinceps studio coluere, ut ne deleta quidem Achaia à Lucio Mummio, & tota Corinthus maximo bello conuulsa, ab eorum spectaculis desuerint. Cumque deserta Corintho, celebrandis ludis ciues superesse nequirent, Sicyoniis proximis incolis, ne celebritas intermitteretur, cultum curamque demandarunt. In quibus præcipuus honor spectaculi Atheniensibus datus: siquidem tantum spatii, quantum velum navis occuparet, ut cæteris præferrentur, subselliaque præcipua haberent, cum Corinthiis conuenisse dicuntur. Et quanuis in Isthmo vi-

*Pramia vi-
torum.*

ctores, apii coronam præmium ferrent, postea pinea coronari demum à Solone, vni qui Isthmia virisset, centum drachmas: qui vero olympia, quingentas ferret, cautum fuit. Præter quæ munera, hoc etiam victori tributum est, ut victor statua donetur, illique publice decernantur alimenta. Si autem ter olympia vicisset, statua, quas iconas vocat, similitudine membrorum expressa, dicarentur. Nonnunquam, ut cum quadrigis triumphantium more vectetur in patriam, aut pro ampliori munere, coronis virtusq; exornetur, reuersurique disiecta parte muri vrbes ineant: statuaq; in foro, & perpetua immunitate fruatur: adeo ut Græcis olympionice esse, maius censeretur munus, quam Romæ de hostibus triumphus. Quod Romanis etiam in usu fuit, ut athletas, qui sacris certaminibus coronam meruissent, vacatione munerum, curæ tutelæque & perpetua immunitate donarent. Quartos autem Nemeos, à Nemea sylva, in Archemori: honorem institutos ferunt. Hic enim

*Qui ter o-
lympia vi-
cisset.*

*Olympioni-
cos.*

Lycuigi filius, Opheltes dictus, cui à se serpente interem-
pto, in patris solatium ludi mansere, quos dicunt Nemeos, quorum non minor apparatus & celebritas erat. Tamen et si à Molorcho, qui Herculem suscepit hospitio, cuius filius à leone interemptus fuerat: eo enecato, primum institutos dicant, in quibus maiorum imagines, sicut in funebri pompa, longo ordine præsentari, atque eorum cursu, simul disco, castu, & palæstrâ dimicari, victoresque apio coronari solebant: ideo quod super hanc herbam reptantem puerum, à dracone interemptum ferant. Inde fuit

*Ludi Nemei
Cæremonia
& certami-
num gene-
ra.*

*Pramium
victoria.*

Græcis

Græcis apii coronam
pio coronas ap-
sepulchrales d-
equus, perno-
mam tulisse.
certamen, quo
cines & fidici-
Theseo instit-
bus dabantur
Rutilio Cos-
lexander vero
primus. Pe-
ceorum & co-
gladiatorum
rent. Et ce-
Ægina sacra
melea & Iola-
à Theseo in-
argenteam y-
sicut in certa-
vel tripas cu-
mine poetar-
meam dixer-
ur amplum p-
plicia fuere
singulis sieba-
bi ex argen-
theoxenion
nicum, in qu-
rii, quod illi-
tis millibus
quirocantur
cum. Etan-
herea, Musan-
mea. In quib-
in agoniibus
rem Androg-
victori puer-
ra quadam a-
bus muner-

Græcis apii corona funeralis, maiorumque sepulchris ex a-
 pio coronas apponi, illoque ornari & regi seruatum est, quæ Ariō equus
 sepulchrales dictæ. In quibus Nemeis memoratur Arion Citharædo-
 equus, pernitiæ eximie, excusso rectore Polynice, pal- rum certa-
 mam tulisse. Præter quos fuit Delphis citharædorum men-
 certamen, quod & Pythia dixere, ad quod citharædi, tibia-
 cines & fidicines concurrebant: & in Delo certamen à Certamen
 Theseo institutum, in quo nouo exemplo palmæ victori in Delo.
 bus dabantur. Romæ verò P. Cornelio Aruina, & C. M. Gallinaceo-
 Rutilio Coss. palmæ primum victoribus daricæptæ. A- rum & con-
 lexander verò Macedo è Persa arbore, coronas proposuit turnicū pu-
 primus. Pergami autem & Athenis fuit pugna gallina- gna.
 ceorum & cornicum, tanti decoris, vt ad illud tanquam Pictura cer-
 gladiatorum munus, effusissimo studio omnes conueni- tamen.
 rent. Et certamen picturæ Corinthi & Delphis. Et Æginea.
 Æginæ sacra certamina ab Aeaco inuenta, & Thebis He- Heraclea.
 raclea & Iolacea, Megaris verò Dioclea. Et obitaurum Iolacea.
 à Theseo interfectum, Marathonea, in quibus phialam Dioclea.
 argentæam victor accipiebat: in Deliacis autem bouem, Maratho-
 ficur in certamine dithyramborum poetis dabatur bos, nea.
 vel tripos cum inscripto epigrammate: & Sparta in certa- Deliac.
 mine poetarum, præmium ex farina & melle, quod syr- Dythyram-
 meam dixere. In Panathenæis verò, olei ceramum vel- bica.
 ut amplum precium, victor accipiebat. Ea quidem du- Certamen
 plicia fuere: nam magna quinto quoque anno, & minora poetarum.
 singulis fiebant. Apud Pellenem erat Apollinis agon, v- Panathenæ-
 bi ex argento proposita præmia certantibus fuere, quæ ca duplicia.
 theoxenion vocabant. Et apud Platæas certamen gym- Agon.
 nicum, in quo coronæ dabantur ex auro. Et ludii Eleuthe- Theoxenii.
 rii, quod illic Græcorum copie Mardonium, cum trece- Gyunicum
 tis millibus Persarum deleuissent: & apud Rhodios ludii, Eletherii
 qui vocantur Halia, atque certamen hirundinum, & corni- ludi.
 cum. Erantque festa Iouis dialia & pandia: sicut Iunonis Halia.
 herea, Musarum musea, Cereris demetria, Mercurii her- Dialia.
 mea. In quibus chlanæ vestes pelliceæ dabantur, quæ sæpe Pandia.
 in agonibus fuere præmia. Gymnica quoque in hono- Herea.
 rem Androgei, Minos statuisse fertur, in quibus præmium Musea.
 victori pueros proposuit. Apud Nemeam verò obscuro Demetria.
 ra quadam ambage, hipposelinum dabatur donum, qui Hermæa.
 bus munerebus, cum præfatione virtutum, victores do-
 naban-

GENIALIVM DIERV

nabantur. Præter quæ fuerunt Promethea, vt currentes in Palæstra, tædam ardentem gestarent, eamque defatigatus proximo, isque postea defessus alteri, & deinceps alius alii traderet, donec metam pertingerent. Ea quidem ara Promethei in Academia fuit, à qua ad urbem cum accensis eiusmodi facibus cursus erat. Estque animaduertsum, olympicum stadium in Hereis ludis, sexta parte dempta, mulieribus patere. Currebant enim collecta tunica, solutis comis, dextro exerto humero: in quibus victrici, oleæ corona erat præmium, & bonis portio Iunoni immolata. Ex his ergo ludis, cum Olympiaci & Isthmii quinquennales forent, & Nemei singula trieteride fierent, solennes reliqui annui mansere, quorum frequens lusus erat, iaculatio; iactus disci, stadii cursus, palæstra & saltus, quem pentathlon Græci vocant, Latini quinquertium, ipsosque athletas, quinquertiones. Cumque victoribus dabatur corona, vetus erat mos, vt non illos qui vincerent, sed illorum patriam, per præconem, coronari magna voce pronuntiarent, mox ipsi præconi, alter præco ante ludorum missionem, coronam daret. Athenis verò lex iubebat, vt si quis coronaretur à senatu, in senatu præconium fieret: si a populo, in concione. Proditum quoque memoriæ est, apud Nasamones à virginibus edi certamen quorannis ad Tritonidis paludem, quæ non cursu, sed pugnis & fustibus certabant: ex quibus si qua istu concia differt, falsa censebatur virgo: victrix verò, armata vectabatur curru. Sed quod Græci olympici fuere hoc nimirum Romæ (quantum opinione auguror) Circenses fuisse crediderim: quippe agonici Circenses apud Elidem, in honorem Iouis olympiaci, pariter inuenti institutique sunt. Inde Romam aduocatos putarim. In Elide enim iuxta fluminis ripam angusto tramite, altero latere vrgente flumine, altero positus gladius, vt ytrinque præfens exitium esset, bigarum cursu certabatur, dimicatione perniciofa adeo, vt intra præscriptum illas coercere necesse foret: vnde Circenses dicti. Plerunque vnus equi curru, qui celes, aliquando simplici biga, quæ synoris dicta est, pugna committebatur. Quibus postea accessere calpæ & apenæ, Calpæ currus trahebatur equa, apenæ mulas iugabat. Nero vero in olympiis non bigis, sed decemiugi curru auri-

*Mulsarum
in Hereis lu-
di cursus.*

*Pentathlon
Quinquertium.
Quinquertiones.*

*Virginib. apud Nasamones edebatur certamen.
Ludi circenses.*

*Circenses unde dicti.
Calpæ.
Apenæ.*

gasse & victrio curriculum que memor constituisse, venirent. armis donati coronari solent. Alpheum, Tenediarum palmam tunc caput, alii de assuetudine timetis, in quibus circuitu est. Domitiani centenos pæ Romæ cursu henerat, ætatebus infideli quam citat doctique quadrigæ gerent, vt spatia sine antea ligni moris, vt equis deficiente quæ neta quæ sea, miro Viridis ermi venetis colore caæther colore pæstantium victorian hinc inde

gasse & victor fuisse proditur. Milciades verò quadrigario curriculo, olympiacam palmam reportauit. Traditūque memorix est, Romæ quadrigas ex asinis immenso constituisse, adeo vt vnæ quadrigæ quadrigentis millibus venirent. Ibi quoque formæ certamen haberi, victorque armis donari, & ad templa vittatus deduci, myrtoque coronari solebat: sicut in Ceteris Eleusinæ festo prope Alpheum, speciei certamen erat: in quo animaduersum, Tenedias mulieres, omnium quot sunt in Asia, venustatis palmam tulisse. tametsi Hypepas tanquam venustatis præcipuæ, alii celebrarint, & Homerus formissimas in Hella de asseuerat. Romam deinde Circenses translati, postis metis, non autem gladiis, eximie culti celebratiq; sunt, in quibus septem fuere curricula solennia (nam septeno circuitu currebant aurigæ) & viginti quinque missus, quæ Domitianus ad quinta spatia corripuit: missus verò, ad centenos propagauit, vterque singulos quinos missus, sæpè Romani principes venationem dedere, aut Troiæ decursionem, vltimus verò, quod ex collatione populi fidebat, ærariis dictus. Equis enim mira velocitate currentibus insidentes, leuissimos cutrus ingenui pueri cursu quam citatissimo agitabant, qui præcipua arte, satis gnari doctique erant, examissum seruare normam, ne ipsi aut quadrigæ agitata, aliquo temporis puncto metas continerent, vtque per singulos missus, idem currus per quina spatia sine offensione circuiret. Quæ quidem metæ cum antea ligneæ fuissent, Claudius auratas instituit. Fuitque moris, vt ante commissionem Circensium, ministri cum equis desultoriis missus exituros nunciarent. In his quoque quatuor factiones pro anni temporibus, videlicet veneta quæ cærulea, prassiana quæ viridis dicta est, alba, & rosea, miro fauentium studio, coli celebrarique solitæ sunt. Viridis enim color veri dicatus erat, æstati roseus, hyemi venetus, albus autumnus. Nonnulli verò per elementa colores diuisere: quippe hyacinthus aeri dabatur, coccus ætheri, byssus terræ, purpura mari, Pannoque versicolore per singulas factiones certabatur, in quibus spectantium fauor & aura popularis, gratiaque & studium ad victoriam multum loci dedit. Nam tanto fauentis studio hinc inde certabatur, cum suos quisque clamore & plausu foueret.

Forma certamen.

*Certamen infesto Cere-
rio de speciei
venustate.
Circenses
Romam
translati.*

*Ritus circensium in-
dorum.*

*Meta in Cir-
censibus.
Factiones.
Circensium.*

GENIALIVM DIERV

foueret, vt magis studio & colore panni, ac fauore quo affecti erant, quàm vera virtutè niterentur: isque popularis fauor & gratia, non dubiam plerunque victoriam dedit: adeò vt non populus modò, sed & principes ingenti studio & gratia factionum contenderent, Siquidem Vitellius veneræ factioni ita addictus erat, vt eos per æqua & iniqua amplo fauore prosequeretur, adeò vt quosdam qui clarè maledixerant, occidi iuberet. Sicut prassinæ deditus erat Caligula, & Nero Cæsar. Caligula enim sesterium vicies agitatori Cythico contulit. Nero verò cum quereretur tractum prassinum agitorem, & ob id iurgaretur à magistro, de Hectore se loqui mentitus est. Fertur autem Verus Antoninus à venetæ factionis hominibus, quam odio execrabili prosequeretur, intoleranda probra & contumelias tulisse, quòd contra eos prassinæ studeret, illosque studio & commodis prosequeretur. Caracalla verò quum in aurigam, cui studebat, populus cauillatus esset exercitum immisit, & pœnas exegit. Ad has quatuor factiones, alias aurati purpureique panni Domitianum addidisse, Suetonius memorat. Eratque Circensium duo genera: Patricii qui per patres plebei, qui per plebem agebantur statò die, mense Nouembri, quos Claudius Imperator sæpè commisit & celebrauit. In quibus præter spectacula etiam deorum simulacra, nonnunquam Imperatorum ducum imagines habitu triumphali, ob studium fauoremque popularem erga principes, equestres aut pedestres, aliquando victorias cum palmis ferculaque & tenia, currusque elephantorum produci, & prælatæ pompa efferri solebant. Quare Germanici equestrè statuam ex eборе, Circensium prælatam comperimus. Et Antoninus defunctæ Faustine imaginem cunctis Circensibus præferri voluit. Quæ quidè imagines nonnunquam aureæ, vel argenteæ, plerunque erant gypseæ, aut ex eборе. In quod illud adnotatum fuit, vt loca per quæ pompa & deorum simulacra vectabantur, ne recondita sacra è cœnaculis despicerentur, oraculo moniti, velis cooperirent. Præualuitq; mos, vt prætor aliusve magistratus, qui ludis præerat, mappam aurigis mitteret & cursus signum daret, quod erat futurorum Circensium initium: id quod à Nerone certo euentu cœptum (vt Cæsiodorus ait)

Factionibus
quatuor duas
addita.
Circensium
duo genera,
imagines in
Circensibus
lata.

Munera il-
lius qui Cir-
censibus præ-
erat.
Cereales.
Circenses.

Circenses Cæ-
circo maxim
illas conting
que non in p
sacris certan
tempestiue
dantur: qu
premiu fau
artis increm
que viros, qu
certaretur, i
audet quàm
palma, aut p
enim minus
minibus, qu
uebatur. Lic
vni athleta
parem, plur
ceret & dec
riæ insignè
tere undum
melica Cor

Mira exemp

INGENS c
Inatura or
sunt, quod
cabili, toti
& inrequien
quod equid
suis interse
Ægyptiis
xerunt: A
Parmenid
Pythagora
elementa,

fiodorus ait) fluxit ad posteros. Post quos adnumerantur
 Circenses Cereales & seculares, atque alii nauales, ubi in
 circo maximo immisso euripo, naues metis appositis, ne
 illas contingerent, cursu præcipiti concurrebant. Illud uti-
 que non in postremis fuerit, quod tam in Circensibus quam
 sacris certaminibus, magna cura seruatum est, ut qui in-
 tempestiue surgunt, aut qui ante alios exeunt, colaphis ca-
 edantur: quodque qui coronam meruisset, tanquam ad su-
 premum fastigium ventum foret, nihil ultra de virium aut
 artis incremento speraret: utque non minus bonos fortessa-
 que viros, qui ad certamen prouocarent, neque cum quo
 certaretur, inuenirent, quum nemo luctari aut congregi
 audet, quàm eos qui fortiter pugnaissent, vicissent merita
 palma, aut posito constitutoque præmio donarent. Neque
 enim minus coronari pugiles, qui absque sudore in certa-
 minibus, quàm qui pugnando palmam assequuti sunt, ca-
 uebatur. Licet adnotatum quandoque exemplis legamus,
 ut si athleta eo fortitudinis processerit, ut non inueniret
 parem, plures vni obicerentur, cum quibus periculum fa-
 ceret & decertaret. Nam ut victor quis declaretur, & victo-
 riæ insigne ferat, æmulo opus esse dixerit. Neque præ-
 terea gymnica certamina Eleis præcipua fuisse, thy-
 melica Corinthiis, scenica Atheniensibus.

*Seculares.
Nauales.*

*Observatio-
nes aliquæ
in Circensibus.*

*Cum quo
nullus in
certamen
prodiere
vellet.
Unus duob.
commisus.*

*Mira exempla, quæ in montibus & lapidibus hodie visuntur
unde originem & causas duxerint.*

CAPVT IX.

INGENS cupiditas animos stimulauit illorum, qui rerum
 naturæ originem & causas diligenti æstimatione scrutati
 sunt, quod orbis huius, quæ incolimus immensi & inexpli-
 cabilis, totiusque naturæ rerum, cuius æternum vertiginē
 & irrequietum ambitum videmus, principium & origo sit:
 quod equidem immensæ quæstionis fuit. Thales ille Mile-
 sius inter septem præcipuè celebratus, cum quo sacerdotes
 Egyptii, & vates pindarus, ex humore omnia constare di-
 xerunt: Anaximenes ex aëre, Heraclius Ephesus, Stoici, &
 Parmenides ignem, Anaximander Milesius infinitatem,
 Pythagoras numeros, Empedocles Agrigentinus quatuor
 elementa, Plato Deum & hylen, unde elementa deriuatur.

Xeno-

GENIALIVM DIERV

Xenophanes aquam simul & terram, rerum originem principiumque duxerunt. Epicurus autem, Leucippus, & Democritus Abderites, ex atomis siue ex paruis minutisque corporibus temerè concurrentibus, in vnum confusis & condensatis, omnium elementorum vim atque substantiam rerumque formas & figuras oriri dicunt. Indi & Brachmanes præter quatuor elementa, quintam naturam, ex qua cælum & sidera constarent, effinxerant: hancque rerum machinam, & hunc terræ globum, quem incolimus, quandoque indigestum & confusum, nullo rerum discrimine aut ordine, olim vnum chaos extitisse: postea diuino consilio & delectu, siue ex paruis huiusmodi corporibus & sempiterna illa incursione atomorum, siue quia grauiora in profundum, leuia verò cœlesti labefactata motu & anticipi contentione distracta, natura volente, in altum euoluere, hanc rerum faciem, & hunc quem haurimus aërem istamque quam incolimus terram, mutuo licet contrario fultam nexu, ex illa illuione & turbulenta confusione emeruisse: & prout plus minusve illius densatæ materiæ, vel humoris fuere participes, ita montes & edita, nunc conualles & depressa, modò maria & flumina, fontesque & lacus, camposque ac diuersas rerum facies, & tanta naturæ miracula, summum illum artificem & rectorem Deum, omnium conditorem, tantæque molis fabricatorem, diuino magisterio, ex animato modo, effecisse: humoremque in vndas, leuiaque in aëra & ignes, quodque minus defecatum erat, in terras, diuina sorte distincta recessisse: donec ad certam istam solidamque peruenit speciem, aëremque quo fruimur, quemque incolimus & haurimus: in hisque forte euenisse, vt pleraque alterius speciei & formæ, in tantæ machinæ molitione, cum terra simul coaluerint, huiusque rei argumentum esse, quod terram mobilem & solubilem, paulatim confusam, longissimo æuo in lapides durescere, diuersarumque rerum species intra lapidum viscera vnum corpus effici: illasque simul in omni æternitate condensari, ac diuersas facies quotidie artificem naturam moliri videmus. Quare diuersi coloris marmora, in quibus misturas inexplicabiles in vno nunc corpore concretas inspicimus, quandoque distincta & separata, multiplici corporum fuisse facile crediderim, quæ

Quinta
essentia.

Chaos.

Elementariū
commistio.

Lapidum
diuersæ spe-
cies vnde
productæ.

quæ quidem res illius primæ originis & coaceruationis indubia argumenta præbet: siue quod nonnulli tradunt, cum diuersis cardinibus inductis aquis, vel mari sedib. suis excito, seu nimbis effusis, diluuium quondam inundasset mundus: postea cum fluctibus & mari omnia miscerentur, desitis in tempestatibus & terræ situ defæcato, post tot aquarum moles & agitationes fluctuum, solidas apparuisse terras: propterea in montibus, quamuis longè à mari, ea quæ in litoralibus vadis cernuntur: nunc inueniri: & quamuis mediterranea, specie tamen litorali apparere. In memoria mihi est, lapidem duri marmoris, non vnus coloris, vidisse in montibus Calabris, longo à mari recessu, in quo multiplices conchas marit congestas, & simul concretas cum ipso marmore, in vnum corpus coaluisse videre: quas quidem offeas & non lapideas esse, & quales in litoralibus vadis inspicimus, facile erat cernere, Quod si marmor in frustra dissectum reseccasset, etiam multiplices conchas singulis frustis quasi nat. uas considerare, & cum lapide vna discindi videres. Quod profecto multum præstat argumenti, dissimilia corpora, disiecta, prius, postea colluione rerum mista, & longo æuo, coaceruata coaluisse. Quod genus marmoris, in quo conchyliæ videantur plurima, in Thessalia & Hæmonia præcipuè apparere auctores memorant. atque in Ægypto falsudinem esudare Herodotus tradit, ita vt in collibus editioribus, ea quæ mari incito expuuntur, facile conspiciantur. Apud Megarenenses quoque & omnem Macedoniam, ex rupium præruptissimis faxis, lapides excuari nonnulli testati sunt. in quibus pleraque specie appareant litorali, multa quæ ædificia & magnas moles ex illis construi. Iouianus Pontanus ad hoc æui vir haud dubie clarus ingenio factisque, cumplerisque nobilibus, præsentem me, termocinabatur, se in promontorio Pausilipi iuxta Neapolim, vt tempestatibus, ingenti lapsu proruto montes vidisse in medio abscissi collis trabem ligneam, vndique latere montis duro lapide cinctam, cum montis dorso concreuisse, & in vnum corpus coaluisse: & hanc rem mirificam, quæ non minore miraculo fuit, quam conchyliæ in montibus, non creta vni tantum spectaculo fuisse. Sed ne quis hoc fictum commentum arbitretur, peruulgata resest, paucis ante

Concha in montibus.

Sal in montibus.

Trabs eum lapide concreta.

GENIALIVM DIERV

*Adamas
calatus in
marmore
reperitus.*

*Oleum in
lice conclu-
sum reparsi.*

*Caput Panis-
ci in saxo dif-
fuso inuentu.
Puluis Pu-
teolanus.
Sylvam in
mari rubro.*

*Virgulta a-
quis iriecta
lapidescere.*

nos seculis, dum Neapoli marmora ædificii causa discin-
decentur, adamantem mire splendidum, non natiua vena
aut rudi & informi, sed absoluta artificis manu confectum
& perpolitum, mira cælatura & arte, in medio marmoris
concretum, fabros inuenisse, eumque pro miraculo regi
dono datum, inter cubiculi arcana conspicuum fuisse, ho-
dieque inter illustria adnumerari. Præter quæ, mira pro-
fecto sunt, quæ à plerisque digna memoratu produntur.
Palamedes amicus meus, calcaris fornacis præcipuus ar-
tifex, ingenio gnauo & industrio, author alioqui grauis,
sæpè mihi retulit, sed dum marmora discinderet, in medio
silicis, quæ nisi vi malleorum dirumpi haud facillè poterat,
oleum quasi in vase conclusum inuenisse, odoris immensi
& aspectu iucundo, cui medica vis fuisse dicebatur: quo
effuso, manus sibi diu miro odore fragarunt. Quod
ego quo pacto, stante semper solida illa materia, illic co-
ngulari aut occidui potueri, non equidem scio. Nos
etiam apud autores legimus, si vera tradunt, in Chiorum
lapidicinis diffuso saxo, caput effictum Panisci apparuisse:
& ad Bætum Hispaniæ lapides nasci, quibus scissis, ex pu-
ro auro frusta & lapillos conspiciant: & ab Europo vsque
Elim, quicquid oræ maritimæ mari abluir, in saxa mu-
tati: aut quod de puluere. Puteolano traditur, qui
marinis aquis tactis, durefcit in saxum: & in mari rubro
sylvas viuere, oleamque & laurum, in quibus fungi ena-
scantur, qui mox sole tacti, conuertantur in pumicem. At-
que in Lucania, Cappadocia & Hierapoli Myssiæ, non
nullas esse aquas, quibus virgulta & ligna iniecta, breui
post lapidescunt. Quod si aquis hoc datum est, siue lege
fatorum, siue consilio Dei, qui reliqua mundi opera æter-
na constitutione molitur, vt arenas & glaream, aliasque
hoc genus species consolidet & indurescat: quanto pro-
babilius est, parentem rerum naturam, longissimo æuo
ea quæ disuncta fuerant, physica vi & ratione consolidas-
se potuisse, cum præsertim montes lapidesque adolescere
indies, exhaustaque effossionibus loca, sua virursus re-
pleri, aliaque attenuari & imminui. ac maria quæ sempi-
terna agitatione mouentur, alia recedere, pleraque inun-
dare, ac locorum facies mutari quotidie spectemus.

Quam

*Quam var-
gentes*

*Quam v-
fuerit
ram, per am-
mum sancti-
teres credi-
bilem præsti-
Ceteris tem-
cris, deæ pur-
sentibus nunc
lebant: aut p-
Homero: qu-
vt maxima o-
re apprehen-
solem & vlti-
re immola-
quo præsti-
theniensib-
nunquam e-
putabatur.
suum regis, a-
tum fuit.
per Mercuri-
indem, & C-
lunt. Per-
rare. Ag-
numina ven-
stringi, siue
parim, Jone
per cauem &
querum &
rem & Poll-
functos, qu-
bant, deier-
Armenii i-
dis deæ, qu-
religiosæ c-*

Quàm varium & multiplex iusiurandum apud diuersas gentes fuerit, & per quos deos iurare consueverint,

CAPVT X.

QUÀM varium & multiplex iusiurandum apud gentes fuerit, à nonnullis proditum memoriæ est. Per terram, per amnes, per fontes, per vndas fluentes, immanissimum sanctissimumque iusiurandum fuisse, Græcorum veteres credidere, apud eisdemque, qui sanctam & inuiolabilem præstant fidem, in Thesimophoræ hoc est, legiseræ Aliud. Cereris templum descendere, & quibusdam exhibitis sacris, deæ purpuram induere, incensisque, facibus, velut præsentibus numinibus, per quicquid est deorum, deierare solebant: aut per regium sceptrum, in quo iura dabant, teste Aliud. Homero: quod præpotens iusiurandum regibus visum ita, Iliad. 2. ut maxima obstricti fide tenerentur. Nonnunquam ver- Aliud. re apprehenso, & stricto in iugulum gladio, cælum, terras, solem & vltices furias aduocare & testes facere, mox vere immolato, & in mare deiecto, iusiurandum præbere: quo præstito, nihil præterea querendum homini erat. Atheniensibus ex solis Græcis per Isidem iurare licuit. Nonnunquam deorum aras tangere, sanctissimum iusiurandum putabatur. Apud Thebæos per Osiridem, Scythis per so- Athenienses. lium regis, aut per ventum & acinacem, solenne iuramen- Thebai. tum fuit. Apud Epidaurios per Semelem, apud Thraces Scythæ. per Mercurium, Massagetis per Tanaim & Mæotidem pa- Epidaurii. ludem, Cappadocibus per montem, quem pro deo co- Thraces. lunt. Persarum mos erat, per mithram, hoc est, solem iur- Massageta. rare. Egyptii allium, porrum & cepas, velut sanctissima Cappadoces. numina venerati sunt: quæ fallere, aut illorum periurio ad- Persæ. stringi, sine graui piaculo non licebat. Fertur Zeno per cap- Egyptii. parim, Jones per cramben, Lampon per anserem, Socrates Zeno. per canem & platanum, ne per deos iuraret, aliquando per Jones. quercum & hircum: Sophocles per Laperlas, hoc est, Casto- Lampon. rem & Pollucem deierare consueuisse. Æthiopes per de- Socrates. Sophocles. functos, quos colebant in vita, quorum corpora vitro serua- Æthiopes. bant, deierarunt, Lacones per Spartanos & Argiuos deos. Lacones. Armenii iusiurandum de rebus magnis in templo Anaiti- Armenii. dis deæ, quam maximi numinis instar habebant, ab ipsiq; religiose colebatur, præstare consueverant. Apud nonnullos

GENIALIVM DIERVVM

Alii.

Syracusani.

Græci plerique.

Pythagorei.

Aphri.

Pœni.

Orpheus.

Philosophi.

Indi.

Prienenses.

Augili.

Nasamonites.

Ægyptii.

Pœni.

Romani.

Per Iouem lapidem.

per obscenos & foetidos cibos : ab aliis per caput alterius, aut per mensam & fruges nonnunquam super defectis carnibus, aut militaribus armis. Apud Syracusanos, tactis cereis ignitis iurabatur. Græcorum plerique per Rhadamantum, Pythagorei per quaternionem : siquidem hunc numerum ad animæ integritatem spectare dicunt : in his fuere, mens, scientia, opinio, & sensus. Aphri per viros insignes, qui virtutibus enituere : Pœni per patrios deos, fidem iureiurando sacrarunt. Orpheus autem, si quis diuinam iusticiam attestari vellent, per numina octo iurare permisit Ignem, Aquam, Terram, Cælum, Lunam, Solem, Phænem, & Noctem. philosophi per Socratem, tanquam numen sanctissimum. Indi per aquam Sandracinam, quæ apud Magos è fonte manabat, maximum iusiurandum æstimauerunt, ita ut deierantes graui nexu & certissimo exitio tenerentur. Neque omiserim Prienensium spectatissimum iuramentum, qui cum ad internecionem ad locum qui dicitur Quercus, cum Milesiis graui bello decertassent, in eoque liberos & chara pignora amisissent, si quid sanctiore federe firmare vellent, per tenebras quæ apud Quercum, deierabant. Sicut Augilis quicirca Cyrenem sunt, & Nasamonibus, nisi per manes defunctorum, quos veluti deos colebant, iurare fas erat, illorum sepulchra contingentes : quod Ægyptiis quoque in more fuit, ut per defunctos, quos in fictilibus circa templa condiderant, maximum putarent iusiurandum : contra cuius religionem venire non licebat. Pœnorum mos traditur, ut aram & sacra tangentes, vel agnum læua, dextra silicem tenentes, deos hominesque contestentur, ut si illos sciens falleret, ita se Jupiter feriret, quemadmodum ipse agnum percuteret. Quin etiam vetus Romanis inoleuit mos, ut iuraturi per Iouem, modo ad deorum aras sacrificio perfecto, ignem, aram, atque exta tangerent : modo super cæcis hostiis iurarent : nonnunquam lapidem silicem tenentes, hæc ad verbum proferrent, Si sciens fallo, me, Jupiter, salua vrbe arceque, bonis eiciat, vri ego lapidem hunc eicio. Quibus enunciatis, lapidem manu emittebat : ideo per Iouem lapidem, solennissimum sanctissimumque iusiurandum veteribus fuisse proditum est, illudque intentioni cura seruari oportebat,

tebat. Quo
statur, ut
uentis ita
malo hoc f
ita felicia
omnibus
meis decia
ciebat : c
contraire
siurandum
re & sidera
cuius & des
siurandum,
est habitus
ctissim i iur
terram ten
bis se & cap
nas, quibus
aliquot ve
deierate l
ptum, c
Quod Til
acta sua iur
um, obstin
dicitur, ve
tus, colleg
rit. Caiu
concione,
tit, cui plus
stum. Et
gnite uen
rum, lacu
que luride
quem mul
sione facta
crimini
tra religi
nis, in lac
minis, i

*Fecialisium
iuramentū.*

tebat. Quod quidem in fœderibus publicis solennius præstabatur, ut fecialis, sumpto manibus lapide, pactis conuentis stare promitteret, in hæc verba: si rectè ac sine dolo malo hoc fœdus, atq; hoc iusiurandum facio, dii mihi cuncta felicia præstent: sin aliter aut facio, aut cogito, cæteris omnibus saluis, solus ego peream, ut lapis hic è manibus meis decideret. Postquam precationem, manu lapidem eiciebat: cui iuramento nullis opibus, nulloque negotio contraire fas erat. Præter quæ frequens Romanis fuit iusiurandum, per deos & deorum numina, perq; terram, mare & sidera: sicut per deum Fidium, quibus abinorum deus est, cuius ædes in Quirinali fuit, per parentes verò præstari iusiurandum, illoque iuramentis aduocare, liberalis sermo est habitus. Præ cæteris autem ex omni memoria, sanctissimū iusiurandum apud Romanos visum est, ut iurans, terram tenens, cælum deosque contestans, conceptis verbis se & caput suum ac stirpem & familiam, bona & fortunas, quibusdam additis precationibus, deuoueret. Post aliquot verò tempestates, per salutem & genium principis deietare longè præstantissimum iusiurandum haberi ceptum, cui nulla vi, nulloque imperio contraire fas erat. Quod Tiberius Cæsar de se præstari vetuit. Nam ne in acta sua iurarent, neve nomen suum testarentur aut genium, obstinatissimè restitit. Quod etiam de Nerone prodicitur, ut eum antea in acta principum iurarent magistratus, collegam suum Anæstium in sua acta iurare inhibuerit. Caius Caligula maximum iuramentum, nec pro concione, nec ad milites, nisi per nomen Drusillæ præstitit, cui plus nimio addictus erat: Claudius vero per Augustum. Est quoque omnium sermone celebratum, & magnis euentis periculisque expiatum, quòd in ara Palicorum, lacu seu cratere religioso, breui & profundo, semperque lucido, apud Siculos iuramentum præstabatur: ad quem multiplici scaturigine ebullientem, iurantes sponcione facta religiosè accedebant: & qui castè & sine labe criminis iurasset, illæsus & validus abibat: qui verò contra religionem, iusiurandi fidem abiurasset, reus criminis, in lacu demersus, læsæ conscientiæ, & peierati numinis, morte pœnas dabat: in quorum templo fama

*Per deum
Fidium.*

*Per parentes
sanctissimū
iusiurandū
apud Romanos.*

*Per salutem
& genium
principis.*

*C. Caligula
iuramentū.
Claudii.*

*Apud Siculos
in ara
Palicorum.*

GENIALIVM DIERV

fert : crateres quosdam incerta & cæca origine igneos globos perpetim euomere, & feruentem aquam tetri odoris inde æstare. Quod Aristoteles de fonte Acadino memorat prodidit, qui iuxta Palicos in Sicilia manat, in quor tabellas inscripto iuramento: si recte iuratum foret, super-natare, neque liquore perfundi asseuerat: si perperam, pro-tinus in profundum rapi, neque apparere vltra. Idem in Sardinia quasdam aquarum scaturigines facere: nam ubi periurium erat, quicumque in eis immersus, cæcitate admissum facinus luebat: qui integer ad iusiurandum accedebat, incolumi fama clarius cernebat. Iuxta Tyanam quoque fons Ioui sacer, frigidus ebullire traditur, qui quum cæteris foret innoxius, periuris solum postulas liuentes, & vomicas fecit clamitosas. Atque in Bithynia, iuxta Brie-ti templum, fons cæremoniis sacer, feruentis natura, ubi periuri velut vrente flamma necabantur, ita ut magno malo periurium lueretur. Tenet opinio, in Arca-dia apud aquam Stygem (quæ est petra manabat præsentif-simi veneni) ad Nonacrim, idem iusiurandum præstari, sub insigni documento (pretæ religionis: nanque in frau-de & perfidia deierantium, extremi discriminis erat. Sic-ut subterraneus specus ad Corinthum, qui Palæmonis dicitur, à nemine adiri fertur sine periurii pœna memo-rabili. Fuitque in vsu apud Athenienses, ut iusiurandum quod publice in fœderibus præstabatur, postquam per se-natum exhibitum erat quod sanctius foret, quæstores apud Argos verò, prætores confirmant: apud Mantineam, vates & belli duces: in Elide autem, opifices & legum periti, nequid repentino motu imperitæ multitudinis mutari, aut secus fieri dicique posset: Præ cæteris verò maximum vinculum iuramenti apud Samnites, vetusta religione fuisse traditum est, ut ara in medio constituta, ac cæsis victimis, omni aditu præsepto, iurans introducatur, & furiali car-mine inter stragem victimarum, dira execratione adstrin-gatur. Qui etiam Arcadibus mos erat, inter cædes victi-marum, solennem fidem & iusiurandum dare. Græcis ve-ro libantes diis in cædibus sacris iurare, magnum vinculum iuramenti existimatum est. Illud Iurique profuerit admo-nuisse, diu seruatum apud Romanos, ut neque viri per Ca-storem, neq; mulieres per Herculem, iusiurandum darent.

Pollu-

Acadinus
fons.

In Sardinia.

Fons iuxta
Tyanam.
Fons in Bi-
thynia.

Syex in Ar-
cadia.

In specu
Palæmonis
apud Corin-
thios.
Iuramenta
per quæsto-
res, prætores.
vates & bel-
li duces, a-
liisq; con-
firmata.

Samnites.
Arcades.
Græci.
Viri per Her-
culē fœmi-
na, verò per

Pollucem ve-
masculi per d-
cet Socrates.
Quodque q-
Phidium iur-
autem non
laboribus m-
tanquam su-
quoque lite-
licuisse ipe-
men dialis i-
zur: ideo sic
rare tenebat-
ita in leges i-
dem apud Ph-
to adiguntur
runt vero C-
ueri, quin yb-
aut scæuitæ
vano haben-
tibus verum
nyssit tyrann-
mines frustra
pidem & Ar-
damnososque
foret. Idque
neribus regi-
de iusiurand-
Quod de T-
una pend-
obliti, in
mutatis ord-
velut vana
fides nulla
fide sanctio-
sæque fiden-
humanam
vtilitatem
emplo pro-
cum Barca

Pollucem vero utriusque iurare non vetantur. Sæpius tamen masculi per deos, mulieres per deos iurare usurparunt: licet Socrates apud Platonem per Iunonem iurasse legatur. Quodque qui per Herculem aut Dionysium, vel Deum Phidium iuraturi sunt, sub diuo iurare cogantur: sub testō autem non decebat, quia cum obuiam eundo periculis, laboribus maximis fuerint exerciti, id umbra & sub testō, tanquam sub ignauo ocio illos appellare turpe erat, fuit quoque literis proditum, pontifici maximo per deos iurare licuisse per liberos vero non licuisse. Solutamen dialis iuramentum præstare perpetua lege vetabatur: ideo si quando in magistratu assumptus, per leges iurare tenebatur, alium qui vicem illius ageret, sufficere, & ita in leges iurare cogebatur. Subitamen reputatio, idem apud Phryges seruari, qui non modo nullo iuramento adiguntur, sed nec alios ad deicendum cogunt. Fertur vero Dio- Gallos & Pœnos nulla religione iusiurandi moueri, quin ubi visum fuerit, defœuiant, nullo rapinis modo aut fœuitiæ præfinito. Sicut Aphrodisium iuramentum pro vano haberi veteres voluerunt: namque veteri adagio amantibus verum ludificare permissum est. Fertur vero Dionysii tyranni verbum, sicut puerostalis, ita iuramentis homines frustrari oportere. Illud quoque uotatum est, Euripidem & Aristophanem taxasse Spartanos, velut infidos damnososque, quibus nec ara, nec fides, nec iusiurandum foret. Idque vero testimonio probari, quod corrupto muneribus rege Aristocrate, bello contra Messenios, læsa fide iusiurandi, primi Martiam virtutem venalem fecere, Quod de Theſſalis quoque poetæ tradunt, quibus ex fortuna pendet fides, cum bello Peloponesiaco fœdera & deos oblitī, in ipsa acie ab Atheniensibus ad Lacedæmonios mutatis ordinibus transfugerint. Quare Theſſala fides, velut vana & fluxa, in prouerbum venit. Parthis quoque fides nulla, nisi quantum expedit, quibus utilitas semper est fide sanctior: idem Aphris Syrisque. Soli tamen Arabes Persæque fidem seruare didicere. Tanti enim fidem fecere, ut Syri humanam societatem cum fide tolli crederent, contraque utilitatem fides illis semper antiquior fuit. Vno tamen exemplo proditur Amasis Persarum dux labefacta fide, qui cum Barcæis super occultam fossam fœdus feriret id ratum

Castorem iurabant. Cæremonia.

Pontifex Maxi. Flamen dialis non iurabat.

Phryges non iurabant.

Gallis & Pœnis nulla religio iusiurandi.

Venerum iusiurandi.

Spartani. perfidia taxati.

Theſſala fides.

Parthi.

Aphri.

Syri.

Arabes.

Persæ.

Amasis.

Barcæis.

GENIALIVM DIERV

*Zenocratis
fides.*

fore iuravit, quoad humus illa firma solidaque maneret. Mox resecta fouea foedus soluit, & iusturandum rupit. Præceteris traditur Zenocrati tanta fides habita, ut quum nullius iniurati testimonium admitteretur, soli Athenienses sine iuramenti religione assensere, eumque iniuratum, quod inueteratæ fidei esset, in fidem atque officium admittere.

Quid sit exedra, quid menianum: de quibus apud iureconsultos mentio frequens: & quid embamma.

CAPVT XI.

*l. si vero. ff.
de allegat.*

Exedra.

FVI in perpetua questione apud iurisperitos, qui inter patronos causarum longe præstantissimi habiti sunt, quid exedra & quid menianum esset: de quibus ab Vlpiano de his qui deiecerunt, mentio fit. Et quum homo quispiam insigniter impudens, asserreret fenestræ genus fuisse exedram, qualem in nostris ædibus hodie conspiciamus, idque improbiissime contenderet: alii aliter censentes, sedem esse putarunt, quæ viri maturo ingenio, studio & bonis artibus dediti, uti solitaere, idque Ciceronis autoritate significari, de natura deorum primo, ubi se in exedra sedentem disserere asseuerat. Cumque hic verbi significatus longe ab Vlpiani mente dissideret, animaduerti tandem, non sedem ab Vlpiano, sed cubiculum designari columnis fultum & epistylis pluribus, excisis spatiis, quibus prospectus in viam erat, aliquando sub'dio, nonnunquam sub templo: menianum vero dici, proiectum protentumque spatium ultra ædes tignis porrectis, nullo munimento fultum ab imo, ambulandi prospiciendive causa, à Caio Menio Crassi collega, vnde nomen mutuauit, inuentum. Cum. n. C. Menius Catone & Flacco consulibus domum venderet, ut ibi basilica extrueretur, ius vnius columnæ supra quam rectum proiiceret, & tigna immitteret, sibi exceptit, quo superiora latius paterent, & posterius prospectarent: cuius generis ædificia, inde meniana dicta, hodieque id nomen obtinuit: idque à Labeone de priuatis ædificiis aptissime notari, cuius verba fuere: Proiecta sunt ea, quæ ita prouehuntur, ut nunquam conquiescant. Eiusmodi sunt Meniana & subgrundia. Iterum quærebatur, quid esset embamma, de quo ab Vlpiano de vino & oleo legato, an aceto deceat,

*Embamma.
l. si quis vinum
§. si acrum.*

annume-

annumerari
catu solliciti
embamma
infusos, al
stomachum
târ alij ac
aceti lapori
to, embam
niam eius
de vino leg
continebit
bamma ve

*Quot virgines
fuer*

QVI d
illas a
mant, qu
Numa in
stæ antisti
cæremoni
dis Miner
fuisse legi
inextincti
pinio fuit.
consecrat
lumi ali
em, prodic
phos custo
rant, inuen
ma peregr
habent pe
rum maxi
re, & sacra
asserant
Anatim
in perpet
Minervæ

annumerari, eleganter quæritur. Cumque in verbi signifi-
 catu solliciti essent, neque id assequi viderentur posse, nos & oleo lega-
 embamma censuimus, contrarios sapores dici, acido vino
 infusos, asperrimi gustus, ad acuendum excitandumque
 stomachum, à verbo *ἐμμάτω*, quod est, intingō seu (ut pu-
 tāt alii) acetum coagulatum, quod vino dilutum aut aqua,
 aceti saporem facit. Est igitur Vlpiani opinio, aceto lega-
 to, embamma perinde legato accedere, sicut acetum, quo-
 niam eiusdem saporis & naturæ sunt. Verba vero Vlpiani
 de vino legato, hæc fuere. Si acetum quis legauerit, non
 continebitur legato acetum, quod vini numero fuit; em-
 bamma vero continebitur, quia aceti numero fuit.

*Quot virgines Vestales, quæve illarum disciplina & institutio
 fuerit, quæve afficiatur poena incesti damnata.*

CAPVT. XII.

QVI de Vestalibus virginibus memoriam reliquere,
 illas à Numa Pompilio primum lectas fuisse autu-
 mant, quod sacerdotium cum Albæ oriundum esset, idem
 Numa inde translato sacro, Romam aduocauit: vtque Ve-
 stæ antistites assidue forent, præcipua virginitate & alis
 caeremoniis sanctas fecit. Cuius instar sacri, in Polia-
 dis Mineræ templo multa religione inclyto, in Attica
 fuisse legimus: in quo virgines assidue degere, & lychnum
 inextincti luminis, ac Palladium existeret, multorum o-
 pinio fuit. Lychnum quoque in arce, Athenis Mineræ
 consecratum ferunt, quem semel oleo repletum, assidue
 lumini alimenta sufficere, ad insequentis anni eundem di-
 em, prodiderunt. Ignem quoque peruigilem apud Del-
 phos custodiri à mulieribus, quæ matrimonio solutæ e-
 rant, inuenimus: vbi si quando extinguebatur, ex Solis flam-
 ma peregrinum elici oportebat. Persæ quoque ignem
 habent peruigilem, sicut Chaldæi, Medi & Assyrii, vt deo-
 rum maximum, illique velut sacro numini hostias macta-
 re, & sacra facere, atque ex illo euenta rerum interpretari
 assuerant: apud quos Dianæ Ecbatanæ templum fuit, quam
 Anatic vocant, cuius sacerdotes procul à virili contagio
 in perpetua virginitate degunt. In Britannia quoque
 Mineræ numen colitur, in cuius templo perpetui ignes
 nunquam

*Vestales à
 Numa insti-
 tuta.*

*Virgines in
 Mineræ
 templo.*

*Lychnus
 Athenis.*

*Ignis perui-
 gil apud
 Delphos.*

*Persas.
 Chaldaeos.*

*Medos &
 Assyrios.*

*Diana
 Ecbatana*

*sacerdotes.
 Britanni.*

GENIALIVM DIERV

Vestales in templo Vestæ nunquam canescere in fauillas, sed in saxeos globos verti ferebantur. Hæ autem virgines in templo Vestæ, quod forma circulari fuit, inter Capitolium & Palatium morabantur assidue, ad quod ingredi interdum verabatur nemo: sub noctem vero adire, præ pudore masculino non licebat, foemina vero faserat. In quo nulla Vestæ effigies aut simulachrum deæ, cui immolarent, visebatur, quia Vestam nihil aliud quam animum & diuinum putarunt ignem, quæ diuina mens animo concipitur, oculis non videtur. Sicut Corinthiæ des Parcarum, Cereris, & Proserpinæ, nulla habere simulachra dicuntur. Tamen Vestam virginis ore tympanum gestantis, quod ventros contineat, nonnulli effinxere: cuius aditum ex fonte Camænarum Vestæ consecrato, ex Numæ legibus, vestales spargere assuebant. Quod quidem minime inauguratum fuit, nequando in eo senatus cogeretur: ideo non esse templum aliqui existimarunt: licet in atrio Vestæ, quod à templo seiunctum erat, quandoque haberi senatum videamus. Quibus virginibus, ne sacra intermitterent, stipendium de publico statuit. Eas enim quatuor à principio fuisse tradunt, quarum nomina Gegamia & Beremia, deinde Gamilia & Tarpeia, primum à Numa initiatæ, & post Numam à regibus ad sacerdotium additæ. Lapsis inde temporibus, quum populus in sex partes diuisus foret, ut pro eo sua quisque parte ministram haberet sacrorum, duas additas fuisse ferunt, donec aucto & propagato imperio, collegium Vestalium ad vigenarium numerum constitutum fuit: quibus quæ præsidebat, dicebatur maxima. Hæ ergo arbitrio decretoque pontificis max. ingenuas, & libero partu tre genitas, etiam nolentes & ab inuitis, ad sacerdotium cogi compertum est, eas præcipue, quibus summa integritas, pudor & virtus foret, nisi flaminis, pontificis, auguris, aut quindecimuiris sacris faciundis, tubicinisve sacrorum, vel septemviris epulorum, aut salii filia foret. Horum enim in filias, inuitas & detrectantes ad sacerdotium cogi non posse, neque cuius pater tres aut supra filios non haberet: neque illam cuius soror vestalis fuisset capta, pontificum decreto cauebatur: neque illas, quarum mater cum viro dissidium fecisset, neque in eodem coniugio maneret. Quarum si qua mortem oppeteret, in

Vestæ nulla effigies.

In Parcarum, Cereris & Proserpinæ adibunt nulla simulachra.

In Vestæ templo senatus cogi non licebat.

Quatuor primæ Vestales, deinde sex, tandem virginis.

Etiam inuitæ ad hoc sacerdotium cogebantur.

demor-

demortuæ locum aliam capi oportebat: sed nec minor sex neque decem annis maior capi poterat, quæve patrima, & matrima non esset, neque ea quæ aliquo oris aut sensus vitio laboraret. Quæ dum capitur à pontifice max. non suo nomine, sed Amata appellatur, omnem veteris denominationis sequuti. Siquidem quæ prima vestalis capta fuit, hoc nomine fertur nuncupata. Quibus quidem ad sacerdotium admissis, assidua insidens cura inerat ignis sacri & æterni, qui in penetralibus Vestæ, in fictilibus vasculis seruabatur, quasi cœlestis arcani custodiam & curam fidelem per vices agere, ignemque seruare. Quibus propter sanctitatem & continuam virginitatem tantus est honos habitus, vt velut sacrosanctæ, ab omni viro- rum contagio intactæ forent, aduersusque eas, aut decreta uisusque earum, nulli magistratui intercedendi facultas erat. Quibus hoc etiam tributum est, vt licet essent sub patris iure, postquam ad sacerdotium adscitæ sunt, sui iuris effectis, testandi manumittendique, etiam sine curatore, libera facultas foret. Ipsæ tamen intestati hæreditatem adire, aut bonis succedere, vel ipsi intestatis hæredes alii, qui esse nequibant, quod veteri scito apud Labæonem canebatur. Cumque soli Theratiæ vestali privilegio honoris, ius testimonii dicendi a populo datum esset, hinc effici colligique potest, reliquas testimonii ferendi ius non habere: eas tamen quum testimonium dicebant, iudicio foro adesse oportebat. Tum si qua dissidia & similitates, vel aliquæ exortæ offensiones fuissent, aut seditio intestina coorta inter ciues, vt Vestalibus intercedentibus & deprecatricibus, & quasi internunciis, pacis fœdera inirentur, illarum curæ mandabatur: hisque mediis & procurantibus offensarum culparumque venia impetrabatur. Testamentæ quoque & quæ secretioris consilii erant, quæve quis celari & in abdito esse, & suo tempore in lucem promi volebat, apud illas deponeretur, vt in fideli custodia essent. Quibus, postquam in sacerdotium adscitæ fuerunt, triginta annorum castitas præscripta fuit. Primò enim decennio quæ ad cultum & arcanas cærimonias, ritusque sacrorum spectarent, quæve vetustissimis carminibus & monumentis prodita erant, ediscebant: secundò verò, quæ didicere, opere complere & efficere: tertio autem decennio, sacra & instituta.

Amata nomen Vestalibus impositum.

Quæ Munus Vestalium. Honos Vestalium.

Theratia vestalis ius ferendi testimonii.

Alia vestalium munera.

Triginta annorum castitas vestalibus præscripta.

GENIALIVM DIERVM

*Honor Ve-
stalisbus ex-
hibitus.*

instituta, ritusque & caeremonias, quas didicissent, alias edocere oportebat. Tunc demum exacto circulo annorum triginta, velut emeritis stipendiis, liberum erat vel sacerdotio solui, & aliam vitam nancisci, vel si voler, alii nubere, & filios educere, aut sacrorum curam gere, & eodem cultu ornatuque esse, non vetabantur. Tantæque dignationis fuere, vt si extra atrium Vestæ prodire vellet, nisi præcedentibus fascibus, ob honorem sacerdotii, foras exire non liceret. Tum si vi morbi aut necessitate, templo excedebant, quo venerationis plus inesset, matronas & grandes natu matres, insignes morum verecundia & probitate, quæ eas comitarentur & custodirent, adhibebant: cui ad omnem occursum, etiam consules prætoresque de via decedeabant. Quod si dum foras vadunt, ad capitale quisquam supplicium traheretur, si obuiam fieret, ipsam tunc mortem oppetere, aut nouissimo exemplo affici non decebat. Tantoque cultu & honore ob sanctitatem sacerdotii habitæ sunt, vt seruitia fugitiua nondum vrbein egressa, in loco precationis retinerent, & seruitute eximerent. Ad se quoque fugientes, ab iniuria prohibere, atque à cuiusque magistratus imperio intercedere poterant: ab eisque quum sacrosanctæ forent, aut decreto iussuque earum, nulli magistratui, nec trib, plebis qui pariter sacrosanctus est, prouocare permittum tantumque illarum iussu populi triumphantem, ne cui tribuno intercedere liceret, ascenso simul curru, in Capitolium sequuta fuerit. Quod si quando Vestæ ignis (cuius præcipuam ducebant curam) extinctus foret, id inter non minima prodigia habitum, magna semper mercede expiatum fuit: quippe ex eo formido, & non mediocris terror, religioque senatui populoque incussa erat, illisque non procuratis, aut diis non propitiatis, à rebus agendis grauibisque negociis haud secus abstinebant, quam si dira & terra prodigia, aut portenta calamitosa prædicta forent. Ea verò Vestalis, cuius custodia fuerat, ob secordiam: sicut ob alia crimina à pontifice maximo, qui eas fidei custodia seruabat, flagro plebæbatur. In abdito enim conclaui & penitus abstruso loco, eam obrento linteo flagris plebæbat. Ignem verò extinctum ita suscitabat, vt vas æneum pellucidum trium

*Vestæ ignis
extinctus
prodigii loco
habitus.*

*Vestalis cu-
ius inauria
ignis extin-
ctus, flagris
cassa à ponti-
fice.*

nium ang
accensus i
aret, de
zdem feri
Mart. quib
sunt. Fu
penu Vef
ladium &
rii coleb
pontifici
uenes, v
& milita
ne adue
alii Troia
ritidæ de
ti, Lauin
conditam
repetisse
rent, aut
erant, vt
tum, quo
drangul
rent, cast
& mox in
libus, qui
que effigi
gulto stat
rum num
propriu
sanctum,
spicua m
ponerent
mento ar
Erat que
crorum a
præmon
ris habit
minibus
textatis a
pla, asque

trium angulorum, ad Solis iubar obiceret, ita ut vndique accensus in orbem coiret: illudque usque adeo diuerberaret, donec conceptum ignem arida materia, clibano in ædem ferret. Quem quidem nouum accendere calendæ Mart. quibus principium anni agebatur, quotannis solitæ sunt. Fuitque is ignis perpetuus in penetralibus sacris, & penus Vestæ, velut sanctiore recessu conditus: in quo Palladium & dii penates Troia aduecti, fatale pignus imperii colebantur, ad quod nulli hominum, nisi Vestalibus & pontificibus adire fas erat. Qui quidem dii fuere duo iuuenes, veteris artis & operæ paruis imagunculis sedentes, & militari more pila tenentes: tamen Palladium ab Ænea aduectum, nonnulli Apollinem & Neptunum ferant: alii Troiauum Palladem Romæ & Lauini, Luceræ & Stritidæ demonstrari tradunt qui ab Ænea in Italiam allati, Lauini mansere primum, mox ab Iulo in Albam à se conditam translatis, pristinam Lauinii sedem sua sponte reperisse dicunt. Quod si quando Vestales sacra diis liberent, aut Vestæ rem diuinam facerent, eocultu ornaturæ erant, ut licet vittatæ incederent, album tunc vestimentum, quod suffibulum vocant, oblongum prætextum quadrangulum in capite sumerent: illudque fibula subnecterent, castaque mola & sale tuso, ac in ollam fictilem misso, & mox in aquam injecto, sacra facerent, calicibusque fictilibus, qui cululli dicti sunt, Vestæ & diis libarent: Scirpeasque effigies triginta numero, quas Argeos vocant, ex virgulto statis diebus in Tiberim deiicerent, arasque deorum numinibus accenso foculo, dicarent. quibus hoc proprium ferunt, ut defectum capillum, tanquam sacrosanctum, vulgò atteri non sinerent: sed in loro arbore conspicuæ magnitudinis, quæ in Lucinæ ara colebatur, apponerent, cui ob id capillatæ nomen. Tunc si quando sacramento adigebatur, nisi per suam Vestam iurare licebat. Eratque Vestalium opus, annis singulis stata die regem sacrorum adire, utque vigilet, ne diuina intermitteret, præmonere præcauereque. Tantæque dignationis & pudoris habitæ sunt, ut his præsentibus tanquam arbitris numinibus, non factis modò, sed & verbis obscænis & prætextatis abstinerent: easque velut angusta & sancta templa, asque vnicum castitatis exemplar, religiose obseruarent.

Ignis Vestæ resuscitandæ ratio.

Palladii & dii penates in Vestalium custodia.

Vestalium ornatus in sacrificando. Suffibulum. Sacrificii modus. Scirpeæ effigies in Tiberim deiectæ. Loris capillatæ.

Vestalium iusiurandæ Munus aliud Vestalium. Idonæ.

GENIALIVM DIERVM

*ſpectaculis
admiſſe.*

*Veſtaliis in-
ceſti conui-
ſa pœna.*

*ſupratoris
pœna.*

*Veſtali in-
ceſti damna-
ta.*

*Qua abſo-
luta.*

*Innocentes
condemnata*

uarent: Et tamerſi tanti exempli & diſciplinæ forent, illas tamen athletarum ſpectaculis, & theatro interuiſſe quandoque legimus, ſcilicet remiſſo officii munere, de concilii ſententia. Si qua verò deteſtabili ſcelere polluta, omnium ſententiis pontificum inceſti conuiſta & damnata foret, in eam manus aut vim inferre nulli licuit: ſed poſtquam familiam in poteſtate habere, & ſacris abſtinere iuſſa fuerat, ſtata die ſub effoſa humo, ad portam Col- linam, in loco cui ſcelerato nomen, viam deſodiebant: virginis verò ſupratorum in comitio cædebant ad necem. In ea enim ſubterranea erat fouea, ad quam gradib. deſcenſus, & in imo leſtulus, lucerna ardens, panis ſimul & lac, item aqua, & in gutto oleum: virginem verò damnatam demptis vitis è uertice, feretro impoſitam, cultu miſerabili, maxima omnium horrore, eò deducebant: quo ubi deducta fuerat, vinclis ſoluta pontifex maximus, ſolenne præſatus carmen, capite velato, ad oſtium foueæ conſtituebat: & poſtquā introgreſſa fuerat, illo auerſo, & ſcalis ſublatis, deſuperque aggeſta humo, deſodiebant vi- uam, ita ut ab omni hominis tactu illaſa extingueretur. Qua die tanquam lugubri & ominoſa, conſternata vrbe, velut ſi repentinum incommodum accidiſſet iuſtitio in- dicto nihil publicæ magnæque rei agere licebat. Tanta vi- delicet cura, tantaque ſollicitudine priſci cauebant, ne qua in ſacerdotes & deo diratas virgines viſ fieret. Fuere autem Veſtales inceſti demnatæ inter alias, Popilia, Æmy- lia, Oppia, Fabia, Minutia, Sextilia, Opimia & Fleronia, inter quas Caparonia ſuſpendio ſupplicium præuenit: Fa- bia verò inceſti cauſam dixit, cum eis Catilina obicere- tur & quia ſoror Terentia Ciceronis erat, inducto crimi- ne abſoluta fuit. Cornelia Maximilia abſens & inaudita à Domitiano inceſti rea, quum eſſet abſoluta, non admiſſi forſan eriminis, prauo iudicio pœnas dedit. Cumque Ur- bina falſi criminis, virgis caſa & viua deſoſſa fuiſſet, reli- gio urbem peruaſit, immeritam pœnam luiſſe, quòd peſti- lenti contagio matronæ mortuos edebant partus, ipſæque vna interibant: ob id admiſſum plecti, & merita noxa puniri. Poſthumia verò ob mundiorem cultum; criminis inſimulata, cauſam dixit: mox ſine nox & innocens com- perta, de collegii ſententia omnium votis abſoluta fuit.

Ex qui

Ex quibus v

PRISCO
conſtat
ne & praua
tizq; agere
antiquitas
ſæpè quaſi
genera obli-
ſcendum
drupedibus
ſunt, quæ no-
ta veniunt.
dem in pote-
In augurum
auſpicia, ſu-
obſeruare
tione vaga-
autem, au-
augures ex-
do aduncu-
denda ad ſe-
debat enim
notabat. Ex
quod proſp-
niſtra in de-
quæ nobis
Ideo ſume-
niquæ euen-
enim quæ ſi-
Græci dex-
putant. Ex
prentione
cunt origi-
deunt, ſun-
ſylla didi-
men è cor-
bus micat

*Ex quibus veteres capere auspicia solerent, & auspicorum
qua prospera quæve piacularia sint.*

CAPUT XIII.

PRISCOS Romanorum adeo auspiciis deditos fuisse constar, ut post urbem conditam falsa illa superstitione & prava religione ducti, nihil bello vel pace, domi militæque agerent, nisi auspiciis. Sed inter auspicia, de quibus antiquitas fabulata est, quæ prospera, quæve piacularia sint sæpè quæsitum est. In primis receptum est auspiciorum quinque genera observari ab augurandi peritis: primum ex cælo, secundum ex avibus, tertium ex tripudiis, quartum ex quadrupedibus, ultimum ex diris. Ex his quædam oblativa sunt, quæ non poscuntur: quædam impetrativa, quæ optata veniunt. Oblativa, non semper auspiciis fructu: siquidem in potestate videntis sunt, an illa ad se pertinere velit. In augurum enim disciplina hoc traditur primum, nulla auspicia, siue boni, siue mali prænuncia, ad eum, qui illa observare negavit, pertinere: nam temerè iacta, & sine ratione vaga, divinationem non recipiunt. Ex impetrativis autem, auspicia vera sumi sæpè notatum est. Quotiesque augures ex arce augurium petunt, lituum tenent sine modo aduncum, quo cæli regiones & certa spatia, quibus videntenda ad se pertinere volebant, quæ templa dicta sunt: se debent enim augur velato capite, & lituo cæli regiones notabat. Ex cælo fit augurium, ut si lævum intonisset, quod prosperi euentus putarunt esse: idem si fulgur à sinistra in dextram emicisset, Hetrusca disciplina: quia quæ nobis læva sunt, à diis dextra ex parte demitti putant. Ideo fulmen in rebus omnibus letum auspiciis facit, bonique euentus est, si sinistra ex parte venit. In auspiciis enim quæ sinistra sunt, bene euentura putantur. Tamen si Græci dextra ex parte veniens augurium, auspiciis putent, Ex his tamen dira habentur fulmina, quæ per se prætritionem in occasum vergunt: quæ verò ex ortu ducunt originem, & in eandem partem cæli circumacta redeunt, summam portendunt felicitatem: quale ostentum Syllæ dictatori oblatum memorant: aut quoniam fulmen è cælo decidit, rursusque in sublimi crebris ignibus micat, quod fortunatum fuisse nemo dubitavit.

Ipsam

*Auspiciorum
quinque genera.*

*Cavemonia
dum ex arce
augurium
petebatur.
Templa.
Ex cælo.*

GENIALIVM DIERVM

*Fulmen co-
mitia impe-
diebat.*

*Manubie
Iouis cur
rubra.*

*Fulminadi-
urna Ioui,
nocturna
Plutoni tri-
buta.*

*Popyfma.
Fulminis
auertendi
ratio.*

*Ful. in polluti-
is lucis.*

*Bidental.
Tonitrus
impares, pa-
res, maturi-
ni, meridia-
ni, sereno
tempore e-
missi.*

*Fulgura
publica, pri-
uata.*

*Fulgura po-
stularia, pri-
uata.*

Ipsam tamen fulmen, quacunque ex parte venit comitia impedit. Jove enim tonante nihil cum populo agi posse liquet. Si tamen tonet in comitiis, vitium oblatum creandis magistratibus, atque ideo obnunciari oportere: si verò grandine simul & fulminet, calamitatem præsignari volunt. Propterea cum omnes dii manubias albas nigrasque habeant, solius Jovis rubras esse volunt. Et quanvis Hetrusci vates novem diis, fulminum iactus potestatesque tribuant, quorum undecim fuere genera, Romani tamen diurna Ioui, nocturna Sumano (quem Plutonem dicunt) tradiderunt. Fuitque memorie proditum, ea fulmina quæ solus Iupiter excutit, læta esse: quæ vero concilio deorum aduocato, averſa reputari. Ideo fulgetras adorare, & popylmatibus obſtrepere, concentum esse gentium Plinius notavit. Est autem popysma, sibilus tenuis ore emissus. Græci verò, ut vim tonitrus & speciem fulminantis cœli auerterent, pateris vina effundebant. Thracæ dum fulminat aut tonat, in cœlum sapittas intendunt, rati tonantem hostem esse dei, quem ipsi colerent. Paulo tamen Æmylio apud Amphipolim sacrificante, fulmen è cœlo emissum, quum sacra combussisset, regni mutationem portendit, quod mox consequutum est. Fuitque opinio haruspicum fulmina magnopere fieri in pollutis lucis, ideo reliquias fulminis cum sacrificio sepelire, dispersosque ignes in unum cogere, & quadam tacita prece, terræ condere solebant, quem locum bidental dixerunt. Nonnulli impares tonitrus boni ominis esse, & felicia protendere volunt: pares autem, diros eventus & calamitates: alii matutinos, ventum: imbrem verò, meridianos prædicere. Serena tamen tempestate tonuisse, hominesque aut ædes sacras de cœlo tactas esse, tristis eventus fuisse, & auspicii mali sæpe notatum est. Contra verò Homerus Iovem sereno intonuisse post effusas preces, felix omen & ratum auspiciū fecit. M. Crasso castra, quæ trans Euphratem metatus fuerat, bis fulmine icta, triste prodigium & infandas cædes attulere. Alii ex fulguribus quædam publica adnotarunt, alia privata: Publica, non ultra trigessimum portendere annum, nisi in deditione oppidi: privata, non ultra decimum augurium facere, nisi in sponsalibus, & natali die auspicata, ex quibus quædam postularia, alia pestifera.

sera, pleraque
liaria, hospiti
superuenient
enim tantat
illorum in
fulminis po
quit, pestife
tionem ad
genera feci
num superu
bonum aug
nec opinant
tuita sunt, &
tionem non
oscines, qua
peres volatu
enim cantu
Ex præpetit
quali & im
quum inge
dam dixer
tant: non
emittunt
per augures
difficiter
omen facit
volatu aug
lare videant
portendere
denda vide
aquilaram
iplosque a
Superbo es
sunt, porte
detra xille
minaram
rem Alex
lum è ma
cille, velu
regnum fi

fera, pleraque consilia dicta sunt, aut monitoria, vel auxi-
 liaria, hospitalia, vel regalia, nonnulla peremptalia quæ
 superuenientium fulgurum significationem perimunt. Ea
 enim tantam vim habent, ut quicquid alia portenderent,
 illorum interuentu tollatur. Quod verò interuentu
 fulminis portentum est, alterius significatione tolline-
 quit, pestifera mortem, postularia sacrificiorum emenda-
 tionem admonent. Pars multò maxima, tria fulminum
 genera fecit: consiliarium, quod post cogitatum nego-
 tium superuenit: autoritatis, quum post rem perfectam,
 bonum aut malum, quod futurum sit, prædicit status, ubi
 nec opinantibus nobis fulmen interuenit. Quæ verò for-
 tuita sunt, & in casu posita, nulla ratione subnixæ, diuina
 tionem non recipiunt. Ex auiibus verò augures quasdam
 oscines, quasdam præpetes notant: oscines cantu, præ-
 peres volatu augurium facere, & futura prædicere. Semper
 enim cantus oscinis, quum sinister est, secundissimus fuit. nes.
 Ex præpetibus autem, aquila, vulture & buteone, san-
 quali & immusulo, latantur, easque felicitis euentus esse, tes.
 quum ingentibus alis patulæ & porrectæ volant. Quas-
 dam dixere funebres, quæ omine averso aliquid fieri ve-
 rant: nonnullas superuaganeas, quæ ex summo acumine
 emittunt vocem: alia caduca auspicia, quum in templo
 per augures metato, aliquid excidit: pleraque cliuia, quæ
 difficulter eueniunt. Aquila si dextra ex parte venit, felix
 omen facit, & magnarum rerum auspicia: quas quidem
 volatu augurium facere, præcipue si stridentib. alis euo
 lare videant, omen futuri maximi boni, ac læta & magna
 portendere dixerunt. Vultures quoque Romulo, in con-
 denda urbe, præsens auspiciū fecere. Sed tamen vultures
 aquila, & aquilarum fœtus implumes occidisse, nidōsque euertisse, vulturis
 ipsosque à passu, pedibus & rostro abegisse, Tarquinio volatu.
 Superbo exilium, & regni amissionem, quæ mox sequuta
 sunt, portenderunt. Aquilam Tarquinio Prisco pileum
 detraxisse in sublimi, deinde capiti reposuisse, regnum o-
 minatam ferunt: sicut Aristander aquila augurio, victo-
 rem Alexandrum prædiuinauit. Rursus correptum iacu-
 lum è manu satellitum abstulisse, & in profundum deie-
 cisse, velut prodigiosum ostentum, Dionysio exilium, &
 regnum sibi abrogari, funestasque calamitates præmon-

GENIALIVM DIERVM

*Quæ gentes
auguria po-
rissimum
obseruauit.
Sinistrum
omen ex
vulturibus.*

*Ex vulturi-
bus, corui
& aquilis
congregatis.
Ex gruibus.
Ex ciconia.*

Ex accipitre

Ex miluo.

Ex falcone.

Ex buteone.

*Ex picio &
Luscinia.*

Ex ardeola.

*Ex hirundi-
nibus.*

strauit. Fuitque diu quæstionis an sanguis, & immu-
sylus inter aquilas censendi forent: quorum volatus, licet
æuo priore incognitus, secundissimos habere euentus cē-
sebatur. Cumque ex auibz omnia multi obseruarent,
præcipui fuere Cares: quibus rex Caras, ex auibz auspi-
cium dedit primus. Postea Arabes, Phryges, Cilices, Pi-
scides, Pamphili & Galli, auim cantus & volatus reli-
giosè obseruauerunt: ex quibus vera auspicia ominari sunt:
quibus obseruatis, haud secus quam ex oraculis euenta
rerum & negotiorum præsumplere. Sæpè tamen vultu-
rem in ædem Iouis, aut deorum volasse, prodigij loco, re-
ceprum est: idèò velut portentum, malique auspicii, pro-
curatum fuit: sit tamen vultures, corui & aquilæ in vnum
coirent, eædem haud dubium: & si grues volantes, à recto
flecterent cursu & retrocederent, infandam naui tempe-
statem, & mare procellosum, mox turbines & fluctus præ-
nunciarent. Ciconiam non vt grues, prodigium facere di-
cunt, sed in auguriis non dubiam ferre concordia signi-
ficationem proxima est accipitrum natura: præcipuè verò
genus, quod circum appellant, altero pede claudum, quod
fortunatum nuptiis & pecuariæ rei, opinari sunt. Contra
miluus diri maliqu ominis, semperq; infortunia præmon-
strare ereditur. Triorchon eorò, cui principatum dedere
augures, & falconem felicitis euentus, futurique maximè
boni spem habere, augurio expertissimo compertum est.
Est autem triorchon, quem buteonem antiquitas dixit,
quodq; tres testes habeat, triorchon dictus. Falconis ve-
ro augurium tam auspiciatissimum, Thuscis fuit, vt viso
augurio, Capuam in solio felicissimo condiderint. Dario
accipitrum viso, duo vulturum paria vellicantium, omen
fuit, quod è coniuratis sumpto supplicio, haud multò
post Persarum regno potiretur. Picus verò Martius &
Luscinia efficaci auspicio habentur, prosperaque semper
& felicia decreuerunt. Inter quæ ardeolas, quas leucos vo-
cant, quum ad austrum volant vel Septentrionem, magna
semper portendere voluerunt. solui enim pericula, & me-
tus exinaniri eorum aspectu multorum opinio fuit. Lusci-
nia, quæ in ore Stesichori infantis cecinit, talem illum fu-
turum designauit, quantus postea fuit. Contra hirundines
infausti ominis esse, & accipitem afferre fortunam, multi
prodi

prodiderun
parat, hiru
adem quoc
tes, suscepti
derunt. Pi
dentis dep
fuit: in v
fecit. Col
ratur. Ca
gnus nauti
denunciati
genera aqu
lix nunciu
vespertinos
uere. The
tur galloru
cir: Idque i
obstrepe
aliquid im
tus design
incendiar
fuit. Quæ
uus quocq
verò coru
vocem vel
clara voce
rò ab occas
vorasse, te
Syllam &
designauit
maliqu por
lantes obst
& Ciceron
præmonst
nix vel pic
Maximè
funesta &
magnas n
dore quæ
semper m

prodiderunt: nam Cyto regi, dum contra Scythas bellum parat, hirundinum visio inauspiciam fecit expeditionem. Eadem quoque Pyrrhi tabernaculo, & naui Antonii insidentes, suscepti belli infelicitatem, & funestas clades portenderunt. Picus quoque Martius in capite pratoris iura reddentis deprensus & occisus, futurum excidium auguratus fuit: in vexillis verò Sabinorum insidens, felix augurium fecit. Columba si comitata est, prosperos successus auguratur. Cæteris autem nullius auspicii credita est: sicut cygnus nautis, & his qui freto agi volunt, prosperos cursus denunciat: reliquis verò inauspicatus. Circum tamen de genere aquilarum, columbam discerpentem vnguibus, felix nuntium attulisse, Homerus voluit. Præposteros aut vespertinos gallorum cantus, optimi euentus multi notare. Themistocli pridie, quàm in Xerxem duceret, auditus gallorum cantus, victoriæ mox futuræ prænuntium fecit: Idque ideo quòd victus nequaquam canit: victor verò obstrepit & murmurat. Contra verò gallinarum: nam dirialiquid imminere, aut futurum incommodum, illarum cætus designauit. Inter reliquas verò inauspicatissima fertur incendiaria & piacularis, propter quam virbs sæpè lustrata fuit. Quæ autem hæc fuerit, maximæ quæstionis est. Coruus quoque inter aues inauspicatæ est garrulitatis: pessimam verò coruorum significationem, maximè quum glutunt vocem velut strangulati, Plinius notauit: si verò ab ortu clara voce occinuerint, præsentem felicitatem: contra verò ab occasu, exitium apportant. Coruus tamen pullos deuorasse, reliquiasque in nidum detulisse, dissidium inter Syllam & Marium, quo plurimo sanguine pugnatum est, designauit. Coruos quoque aurum corrosisse, velut dirum, maliq; portenti, procuratum fuit. Eadem quoque aues inuolantes obstrepentesq; Alexandro Babyloniam ingressuro, & Ciceroni imminens periculum, extremasque ærumnas præmonstrarunt. A dextra tamen coruus, & à sinistra cornix vel picus, spem nō ambiguam & ratum auspiciū facere. Maximè verò abominatus est bubo, tristis & dira auis, voce funesta & gemitu, qui formidolosa dirasq; necessitates, & magnas moles instare portendit: ipsum tamen cantu & stridore quetulo, dirum facere auspiciū putant: tacens, non semper malus fuit, quippe bubonis aspectus, Agrippæ ca-

*Ex picio
Marrio.*

*Ex columba.
Ex cygno.*

*Arist. circæ
inter accipi-
trum genera
recenjet.*

*Ex gallo-
rum cantu.*

*Ex gallina-
rum canes.*

Ex coruæ.

Ex bubone.

GENIALIVM DIERV

Ex noctua.

ptiuo, Iudæorum regnum portendisse fertur. Noctua quoque non semper infortunia facit: namque volans, insignem de hoste victoriam quandoque apportauit. Apud Athenienses enim noctuæ volatus, victoriæ semper fecit auspicium. Si tamen sereno canit, tempestatem: tempestate verò si occinuerit, serenum nunciare fertur. Eadem verò in hasta regis Pyrrhi insidens contra Argos euntis, fatum illa ei & discrimen extremum prædixit. Apes quoque suo examine, dira ostenta, sæpè & triste auspicium fecere. sicut ante pugnam Pharsalicam in ara insidentes, & in navibus conspectæ, dum per æquora ferrentur, Dioni & Pompeio Magno cladem perniciosam, & calamitosos casus prænotarunt. Et quum in castris Bruti examen conspiceretur, mutari castra aruspices iusserunt, ne quid diri portenderent. Nonnunquam felici euentu, sicut quum in castris Drusi via dependente insedere, quo tempore ad Arbalonem prosperrimè pugnatum fuit. Ipsas verò apicem arboris insedisse, oppugnationis futuræ, & terribissimi belli afferre signa, multi adnotarunt. Quæ verò apes in ora infantis Platonis aduolarunt, haud dubiam spem eius magnitudinis attulerunt. Aliter vesparum examen: nam calamitosum auspicium facere probatum est. Aues autem omnium generum circumuolasse, felicitatem magnæ fortunæ, diademaque regium mox futurum, Gordio ostenderunt. Ferunt in Alexandria descriptione, cum ob gypsi in opiam, moenia farina frumenti designarentur, aues omnis generis illam depascentes, omen fecisse, horreum vicinis gentibus quandoque futuram. Ex tripudiis verò esse auguria veteres fabulati sunt: ut si pulli non addixissent, vel se vitulus è sacrificantium manibus proripuisset, aut hostia profugisset, vel percussa mugitum dedisset, vel si inter sacrificandum, aliquid triste oculis aut auribus occurrisset, seu in extis caput iecinoris defuisset, quæ omnia fœdi euentus esse, nemo dubitauit. Flaminio sacrificanti, vitulus, qui multos cruore inspersit, omen magni ter-

Ex vespis.

Ex omnis

generis auium

circumuo-

latu.

Auguria ex

tripudiis.

De hoc plura

lib. 1. c. 29.

rentur, ita quod tripudium facerent solistimum, quæ secundissima traduntur auspicia: nam pascentes aues videre, felicitatem portendere, multi censuerunt. Lydi, Persæ, Iberi & Thraces non ex auibus, sed maxima auguria ex vino obser-

obseruunt
quinare, s
sentidque
bona verba
funderer
nitu & stre
tant, quos
mos educ
in Scythia
litione oc
scibus, qu
drogeni ex
ex somnis
danios reco
inter conch
stereus emi
gula auguri
Ex quadrip
auguria: v
pillibus su
ore, mag
præstanti
sos, prodig
tolum qua
troisse, & la
dem porte
genti clade
inter duas
manis dedi
se armis op
gaui.
tar quibus
ri euentus,
mnitibus
deduxere
puti sub
re. Iuuen
tum dirun
molus fui
nanque h

obseruarunt. Nam vinum effundere, aut vestes vino inquinare, felicitis baud dubie fortunæ signa esse, augurati sunt: idque attestante Homero, qui Vlysse discedente, & bona verba precante, Alcinoi uxorem humi facit vinum fundere: velut preces ratas diis habituris. Germani & hinnitus & fremitu equorum, monitus futurorum prædici putant, quos nullo opere contactos: candidi coloris plurimos educebant. In Cappadocia ex myrrhinis virgis, in Scythia ex salignis humi constrictis: alii ex vibrata fallitione oculi, quod augurium Palmicum: in Lycia ex piscibus, quos Ichthyomantes vocant: atque Enaries Androgeni ex tilia fronde varicinantur. Nasamones verò de ex lomniis ad sepulchra defunctorum. Fuitque apud Byzantios receptus mos, ut scombrorum regem videre, qui inter conchylia est miri aspectus, aut iunctum iumentum sterco emittere, fortunatissimos euentus faciat: quæ singula augurum disciplinis latius tradita & præcepta sunt. Ex quadrupedibus autem fuere, quæ pedestria dicuntur auguria: ut quæ à lupo serpente, equo, vulpe, ceterisque reptilibus fiunt. Lupum, si ad dextram commearit pleno ore, magnæ & prosperæ rei augurium facere, & nullum præstantius esse opinantur: contra, lupos in Capitolio visos, prodigii loco est habitum, cuius causa lustratum Capitolium quandoque videmus. Lupum quoque castra introisse, & laceratis obuiis intactum abiisse, exitium & cladem portendisse, euentus docuit, toto postea exercitu ingenti clade affecto. Rursus, quum cerua à lupo fugata, inter duas acies euassisset illas, insignem victoriam Romanis dedit. Lupos quoque in foro visos, incolumes euassisse: armis opprimi patriam, & magna rerum momenta designauit. Quum in Lybiam colonia duceretur, lupos metas quibus ager designabatur, mordicus dissipasse, velut diu euentus, effecit, quo minus deduceretur. Non sic Samnitibus deducuntibus coloniam, quò duce auspiciatam deduxere, quare Hirpini disti. Fuitque animaduersum, lupum subnigrum obuiam factum, grande discrimen asserere. Iuuenca si annicula, aut mula si gemellos peperit, ostentum dirum pestemque denunciare. Sicut leonis aspectus famolus fuit & inglorius, itineraque infesta facere creditur: Ex capra, nanque hostium pugnam sæpe portenderunt: caprae verò

*Ex vino.**Odyss. 13**Ex hinnitus**& fremitu**equorum.**Ex virgula**tis.**Ex oculis.**Ex piscibus.**Ex tilia fronde.**Ex lomniis.**Ex scombris.**Byzantiis.**Ex quadripedibus.**Ex lupo.**Ex iuuenca**annicula**aut mula**pariu.**Ex leonis aspectu.**Ex capra.*

GENIALIVM DIERV

Ex asino le- salutaris. Hæ enim Carano eximia felicitatis duces fuere.
nem occide- Asinum leonem occidisse, omen magni terroris fecisse,
re. necemque Alexandro portendisse, literis mandatum est.

Ex serpente, Serpentem per impluvium decidisse, auriter commeanti-
vulpe, cane, um interrupisse illæsum, vel scetam vulpem obuiam habu-

isse, aut canem alienas ædes introisse, formidolosos casus
& insignem calamitatem facere, periti adnotarunt. Ser-
pentem quoque exis solennibus depastum, diri ominis &
extremi exitii loco est habitum. Contra Syllæ inter sa-
crificandum serpens visus & elapsus, felicem victoriam de-
dit. Suburbana verò colubris plena, equosque illis depa-
stos, Cræso Lydorum regi ab externis regnum subigi,

Ex muri-
bis.

portenderunt. Mures quum candidi sunt, lætum auspici-
um faciunt, licet illorum occentu dirimi auspicia di-
cantur. Nanque occentus soricis auditus, Fabio Maxi-
mo dictaturam, & C. Flaminio magisterium equitum
deponendi causam dedit. Mures quoque in Argillæ fun-
damenti apparuisse pugnantes, ciues præferoces & mili-
tares haud dubio argumento præsignavit: ea enim vrbs ad
Strymonem bonis auspiciis condita, à muribus dicta est: si-
cut Coronæ ciuitas in Peloponeso ad Pamisi flumen, quod
cornix ænea in fundamentis apparuit, felix nomen tu-
lit. Siquid tamen mures arroserint, tristitia semper & dira
portenderunt. Carboni imperatori corrosis fasciis, qui-
bus in calceatu utebatur, exitium prædixerunt: aurumque
& clypeos corrosisse, Maricum portendere bellum. Le-
pus quoque occurrens in via, infortunatum iter præsigni-
git & ominosum, idem vulpes sceta, & canis prægnans.

Ex mustela.

Ex ariete.

Diris.

Mustela quoque, sicut picus à sinistra veniens, infausti o-
minis est. Feruntque arietem insolito colore natum, mi-
ram felicitatem prænotasse. Ex diris sunt offensiones
pedum voces exaudita, res oblata oculis, & alia id genus,
ex quibus certa captantur auspicia: limen offendisse, laci-
niam adhæsisse, vel prolapsam cecidisse, obsecnum osten-
tum esse, vulgo receptum est. C. Flaminius quo tempo-
re ad Trasimenum oppressus interiit, quum in equum in-
fluisset, equo prolapsus, repente corruit, diro & scædo e-
uentu, quo ad internecionem crudelem in modum casus,
occubuit. Neroni Cæsari Alexandriam profecturo, laci-
niam adhæsit. Diuus vero Augustus læuum sibi calceum

præpo-

præpostere
tari prope al-
lum, qua
præmonstra-
rem magno
principius,
tur veteres
ancipecti co-
Veios mig-
optime, vi-
lum profect-
omnem fec-
morabiles
ante ipsius
eur, nomini
digressu ab
amplius Ro-
profecturo
dit: contra
sepulchrum
Cassio pro-
præsignauit
restituta cla-
derent. Fen-
furam m-
nanque as-
cho, obuiam
mius videat
nus dixisse
sues comen-
dem id tre-
diu exen-

Quid in se

H I
ens
vberem

præpostere in dutum animaduertit, qua die seditione militari prope afflictus est. Et Pompeio Magno pullum amiculum, qua die ad Pharsaliam profligatus fuit, diras vastitates præmonstrauit. Voces quoque exceptæ, in vtranque partem magnopere augurium fecerunt: idcirco in rerum principis, quod bonum, felix, faustum que foret præfabantur veteres. Quum maximas clades vrbs perpeffa fuisset, & ancipiti contentione agerent patres, an relicto patrio solo Veios migrarent, vox cæturionis audita, Hæc manebimus optime, vrbs sedem stabilisse fertur. Aliter Crasso in bellum profecturo, qui Cauneas ficus venales clamabat, illud omnem fecit, quo spoliatus fama & fortunis omnibus, memorabiliclade profligatus interiit. Neroni rursus, paucis ante ipsius cædem diebus, de Mausoleo vox exaudita fertur, nomine eius ciens. Augusti quoque Cæsaris supremo digressu ab vrbe, vox temere emissa, augurium fecit, non amplius Romæ eum futurum: sicut Scipioni in Aphricam profecturo, promontorium Pulchri incolumē spem ostendit: contra Hannibali, quum ex Italia Aphricam peteret, sepulchrum disruptum auspiciū ferale: Bruto etiam & Cassio prodituris in aciem, obuuius Æthiops, calamitates præsignauit. Quare foedissime & cruento bello, atque in testina clade ita conflictati sunt, vt ambo vno prælio conciderent. Fertur quoque Hadrianus Cæsar ex Mauri occursum futuram mortem imaginatus. Non sic Ostauio Augusto: nanque asinus cui Nicontæ nomen, & asinarius cui Erycho, obuuiam facti, omen certæ victoriæ attulere. Ac ne nimius videar, neve diutius studiosos fatigemus, de his hactenus dixisse abunde fuerit. Illud quoque haud dubium, si ues comesse fecus, inter prodigia minime reputari: si quidem id frequens, neque propterea ominosum fuisse, aliudis exemplis probatum est.

Ex vocibus exceptis,

Ex Æthiopia occursum.

Quid senserit Hieronymus Porcarius de iniquo iudice, quibusque modis litigantes frustretur & deludat.

CAP. XIV.

HIERONYMUS Porcarius, diuini humanique iuris sciens, homo liberi animi & acris ingenti fuit, præterque vberem facundiam, mira in eo eruditio, & in maledicendo

M m 4 liber.

GENIALIVM DIERVM

Quatuor
modis iudi-
cia eludi.

libertas admisto sale, erat enim acri iudicio, & ad irriden-
dum contentiosus & audax, non infacetus, ita vt iocis vt
banis vnumquemque carperet, & ad vivum vsque laceffe-
ret. Is in confessu nobilium, dum apud eum pro famili-
ari consuetudine diuenterem, dicere solebat, quatuor mo-
dis iudicia eludi, veterum scitis traditum esse: odio, gratia,
precio, aut timore: præter quæ nihil esse, quod iudicum
animos flectat à verò, literis mandatum dicebat. Sed ta-
men si quis improbum aut perniciosum iudicem nactus
fuerit, qui iudicio & legibus abuti velit, innumeris fere
modis iudicia eludi & præuicari solere, contra ius, fal-
que. Quibus vero modis id fieret, memoriter ipse & expe-
dite diserebat. Neque enim solum iniquus iudex, inquit,
qui alteri parti pronior est, longis intervallis differendo iu-
diciu, clientem, pro quo ius stare videt, frustratur & deci-
pit, ita vt longa mora fatigatus, iudiciu relinquare coga-
tur, aut donec alius instructior fiat, expectet: vt alter inte-
rim dolo victus occumbat: sed etiam quum, non ex fide
bona, acta proponit & refert, quum quæ vnius partis cau-
sam agunt, diligenter enunciat: quæ vero contra, supprimit
& tacet, bonum ius alterius partis eludi atque obteri dice-
bat. Quinetiam multos vidisse asserbat, qui illum, cum
quo lis est, cui plus nimio fauet, quo pacto aduersarii telis se
opponat, instruere non verentur, quum quid in re quaque
consilii capiendum sit, alteri parti enuncient, ita vt ille pa-
rator factus, bonum alterius ius euertat, & conuincat:
quum alterius neque voces animis, nec querelas auribus
admittant: & quum miser ille timidus, imprudensque re-
sum, iudicis fidem implorando, frustra ipsius aures fatiga-
uerit: iudex interim seuerus & vehemens loquenti obstre-
pat, e siq; vel difficulter admittat, aut impotenti ore obiur-
get: vel si admittit ægre & perinuitus, dissimulato sermone
vultuque, cum rædio admittere cogatur. Quorum qui-
dem nequitia, & animi ad fallendum destinati, nulla ma-
iора (inquit) argumenta sunt, quam quum reconditus ille
sensus, & abstrusus animus, quam labem misero illi afferat,
non facile dignoscatur. Quinetiam persæpe euenire
dicebat, vt malus iudex, vt illum improuidum ad insidias
occat, & vana spe ludificetur, se dubitare, in quo nihil ve-
rendum

rendum sit, a-
nem anceps
quum ma-
undum peri-
diutius litig-
fatigatus, ca-
orumque i-
dicio termi-
ter inquirat
exploratis,
vero non d-
tium mora
discepratio-
pensã omni-
stans & hor-
obtestetur,
etatione &
decedere co-
it. Atque
quotidiani
mus. Po-
cebat, vt i-
gratiam, a-
conferant,
uerso sente-
certamine:
ter se & con-
tanta que i-
ceptione
gentur, flu-
vera iudici-
iniquus iud-
officina ne-
ius inuadat
qui quiden-
ni iuris di-
fici existit
prauis &
nique nih-

rendum sit, asseueret: si quod autem in causæ disceptationem anceps dubium ve fiat, illud dissimulanter omittat: ut quum maxime vicisse te credas, tunc tibi præcipue subeundum periculum sit. Nonnunquam euenire, ut quum diutius litigantem frustrari nequeat, precibus seu querelis fatigatus, causam in iudicio se producturum prædicat, aliorum que iudicum exploret vota, non ut causam æquo iudicio terminet, sed ut quo pacto inuadat ius alterius, solenter inquirat: illorum que votis, in illius miseri perniciem, exploratis, sine religione & fide ipsum perditum erat. Si vero non dubiam spem victoriæ viderit, iudiciorum & litium mora ita rem producat, ut quum finire nutu omnem disceptationem valeat, neutro inclinatis sententiis, suspensa omnia infectaque relinquat. Deum que ille contestans & hominum fidem, si quidem quem appellet, quem obtestetur, quem imploret, nullum habet, diuturna expectatione & ampliore sumptu vexatus: de suo iure tandem decedere cogatur: quo fœdius dici æstimari que nihil potuit. Atque vrinam non his artibus fœdissime vexatos, nec quotidianis damnis, tenore vno, opprimi miseros videre mus. Postremo morem pessimo exemplo inualuisse dicebat, ut iudices non iure nec iudicio, sed per factionem & gratiam, aut libidinem, perque inuidiam iudiciorum vota conferant, illic præsertim, vbi in orbem super iure controuerso sententiæ explorantur. In qua quidem re, tanto certamine hinc inde exardescunt studia, ut male dictis inter se & conuiciis, & plerunque manibus vix temperent, tantaque iudiciorum turpitudine fiat, ut nec iudicio, nec disceptatione, sed libidine, perque omnes cupiditates suffragentur, studiumque & gratiam aliquorum potius, quam vera iudicia inquirant. Ac mille modos referebat, quibus iniquus index, nō iudiciis, sed impuri latronis modo, velut officina nequitiae, per auariciam & sordes, bonum alterius ius inuadat, vanaque iudicia precio aut gratia nundinetur: qui quidem non legum periti, sed eueriores potius humani iuris dicendi sunt. Recte igitur Ilocrates nunquam effici existimauit posse, ut hi qui male instituti, aut moribus prauis & inciuiibus sunt, iustitiam assequantur. Denique nihil malo iudice peius, aduersus quem nec im-

Vbi sententia in orbem exploratur.

GENIALIVM DIERV

*Adagium
sceleratum
apud patro-
nos emissa-
rum.*

peria magistratum, nec leges valent: neque facile esse in-
uenire hominem, quem nec dona transuerfum agant. In-
ualuitque vetus adagium apud causarum patronos, omni-
dimicatione, contentione atque cura enitendum, vt iudi-
cem, quem quis nactus fuerit, partim gratia, partim precio
aut pactione, dando & pollicendo, propensorem sibi quo-
quo modo parent, quo incolumi amico, nihil amplius que-
rendum illi sit. Isto enim maxime effici modo, vt eum ad
voluntatem suam ille nutumque conuertat: & qui gratia
plus possunt, causa plus valuisse videantur, illique vel nun-
quam causa cadant, vel praterius fasque iudicata ferant, &
victores fiant. Sed iam latius processu & liberius, quia me-
morem piget tædetque. Male profecto humanis ingeniis
nostra vitia consulere, quum iudicia, quæ fidei tutelæque
nostræ credita sunt, non ad salutem, sed ad perniciem hu-
mani generis cæci cupiditate vertamus.

*Quæ in sermonibus quoridianis vulgata proueria apud Ro-
manos in v'su fuerint, & quæ apud externos
frequentiâ.*

CAPVT XV.

VULGATA apud maiores proueria, quæ magis fuerint
obuia, de quibus meminisse posuimus, præ multis &
fere innumeris, hæc plane accepimus: eaque licet breuib
conclusa sententiis, in sermone quotidiano vsurpata, aliud
dicere videantur, vt aliud sonent verba, aliud sentias, ta-
men sub alieno intellectu, obliquis orationibus, quin ma-
gna plerumque sensa & rerum documenta appareant, nulli
dubium fuit. Horum exemplorum plena vetustas est:
nam si quos' mutuo studio teneri, & consociatos sibi inui-
cem operas dare designabant, mutuum mulos scabere di-
cebant: quod scilicet ita opibus se inuarent, & alter alteri
præsidio esset, quemadmodum muli inuicem se confrin-
cantes scabunt. Contra vero, quum aliquis nihil profici-
cis, & frustra operando fatigatur, ingenti periculo, fructu
nullo, oleum simul & operam perdere aiebant. Sicut
Græcum adagium fuit, *ὅς τις ἔργον ἔχει*, hoc est, asini velle-
ra quæris, quasi ad id operam daret, vbi laborando nihil
proficeret: cui affine est, *ὅς τις ἐργον πίνει*, hoc est, caluum
vellis. Et quum quis lacescit ad pugnam, mox linquitur
animo,

*Mutuum
muli scabunt.
Oleum &
operam per-
dere.
Asini velle-
ra quære.
Caluum
vellere.*

animo, vt
fossa dixere.
Etis, & ex
diores & de
liare est, eq
animis mite
buit, vt q
conueniunt
eum amara
fragrantissi
autores me
tum, cui pro
tibiam & Al
ita dubius a
audet, & in
exitum vid
Etiant: de
saxo ferit: s
quoddicili
spites, quo
verò, quen
in vnam, q
loteros con
buit. Cotu
lorum, fabr
bus aptetur
tum & des
re ad Sagra
derent pro
tenere dice
dagio, iate
minuim re
Græco fuit
ἔχει & π
labra. Qu
um, quod
sperata vi
tum & tr
stea cer ti
cum qui

animo, ut cominus congredi non audeat, cantherium in
 fossa dixere. Sunt enim cantherii, equi testiculis defe- *Cantherium*
 ctis, & execti genitalibus: qui cum semine careant, langui- *in fossa.*
 diores & degeneres sunt: quare Scythiis & Sarmatis pecu-
 liare est, equos præferoces eunuchos facere, quo mollitis
 animis mitiores fiant. Græco quoque prouerbio incre-
 buit, ut quum aliqua ita essent dissociata, ut non facile
 conuentura putarentur, nihil esse cum fidibus graculo, vel
 cum amaracino sui, dicerent. Fuisse enim amaracinum *Nihil cum*
 fragrantissimi odoris vnguentum, ex amaraco dilutum, *fidibus gra-*
 autores memorant. Ad hunc sensum, In lente vnguen- *culo, vel a-*
 tum, cui proximè accedit, *in* *αὐτὸς αὐτὸν* hoc est, asinus ad *maracino*
 tibiam & Asinus ad lyras. Et quum quis diuersus agitur, & sui.
 ita dubius animi fluctuatur, ut nec abnuere, nec polliceri *In lente un-*
 audeat, & in quamuis partem declinet, præsens damnum aut *guentum.*
 exitium videat, se inter sacrum & saxum positum, vulgo ia- *Asinus ad*
 titant: deductum ab eo, qui in fœdere ineundo porcam *tibiam.*
 saxo ferit: sicut Græcum est adagium, Diomedeia anagci, *Asinus ad*
 quod scilicet ita astrictus maneat, velut apud Diomedem ho- *lyram.*
 spites, quorum visceribus equas depauisse dicitur. In eum *Inter sacrum*
 verò, quem diuersa trahunt curæ, & incertus quat, ut nunc *ex saxum*
 in vnam, nunc in alteram inclinet sententiam, Eumerabo. *fiare.*
 loteros cothornou. i. mutabilior cothurno, sermo percre. *Diomedeia*
 buit. Cothurnum n. calceamenti genus esse quatuor angu- *necessitas.*
 lorum, fabrefactum ita, ut vtrique pedi, & viris ac mulieri. *Mutabilior*
 bus aptetur comode, perspicue constat. Rursus si quid cer- *cothurno.*
 tum & destinatum esset, nec vana expectatione ferretur, hoc *Re ad Sagra*
 re ad Sagram gesta certius esse: contra verò, quum irrita ca- *gesta certius*
 derent promissa, & vana spe ducerentur, se auribus lupum *Auribus lu-*
 tenere dicebant. Huc pertinet quod quotidiano fertur a- *pum tenero.*
 dagio, inter os & offam multa incidere, cum aliquid disceri. *Inter os &*
 minis in recerta & ferè explorato futurum timemus. Sicut, offam.
 Græco fuit adagio vsurpatum, *Μὴ δὲ πάλαι πάλαι καλὸς καλὸς* Multa ca-
καλὸς καλὸς. i. Multa cadunt inter calicem, suprema que dum inter *calicem.*
 labra. Quod autem est de Sagra dictum, inde fluxit adagi- *Locri ad So-*
 um, quod quum decem Locrorum millia, ad Sagram in- *gram visio-*
 sperata victoria positi essent, aduersus Crotoniatarum cen- *tes.*
 tum & triginta millia, idque vix credibile videretur: po-
 stea certis autoribus, re comperta, in prouerbium cessit, ut
 cum quid certo certius significaret, re ad Sagram gesta ni-
 hil

GENIALIVM DIERV

hil certius dicerent. Cumque ingenti animi sollicitudine premitur quispiam, resque ita in angusto sunt, ut trepidum diffidentemque; animum gerat, omnisque moles negotiorum vno in loco inclinatura videatur, hic mihi aqua hæret, dicere solemus: tractum ab eo qui naufragium facit, qui aqua ori admota, penè submergitur. Et quum ex re quapiam totum pendet negocium, ubique tota moles periculi imminet, hic mihi proa & puppis est, vulgatus sermo fuit. Contrà vero, quum exoneratum animum curis, discussa sollicitudine gerimus, ut bona spe impleamur, securos in utranque autem dormire, pollicemur. Sicut rem saluam dicimus, saltante sene: tractum ab eo, quod cum Circenses Romæ fierent, & turbatis ludis aduentu Hannibalis, in omen magni terroris receptum esset, postea reuersi, quum saltantem in circo senem inuenissent, rem saluam dixerunt. Clitellas quoque boui admotas, quum munus viro inerti collatum viderent. Quisque de rebus quarum nescius est, diiudicat, tutorem supra crepidas iudicare dicunt. Non quo quoque genere proverbii in usu venit, ut qui tam ad imperandum, quam parendum iuxta paratus foret, qui; non segniter mandata exequitur, mulus Marianus diceretur. Nanquam Marius quæcunque militibus mandauit onera, ipse inter infimos obiuit inprimis. Quamuis furculas, quibus sarcinas viatores gerunt, quas Marius primus commentus fuit, mulos Marianos alii dictos velint. Quotiesque victoria sine labore quæsitæ foret alicui, a viro vicisse: contrà verò, ubi multo negotio victoria potiretur quispiam, viro vicisse dicimus. Quum enim puluere aspersus athleta esset, viro vicisse dicebatur. Solere enim athletas, & multarum palmarum pugiles, ad vires refouendas, puluere luctatorio inspergi, quò fortius dimicent, ferè perungatum est, quem ex Nilo præcipuum fuisse volunt. Pari exemplo, quum parum commodi affert victoria, & haud magno discrimine à victore victus abest, Cadmea victoria dicitur. Apud Græcos verò ἀδυναμία, hoc est, bellum sine lacrymis: Latinis autem, laureola in mustaceis. Bullam quoque dicebant, si quid haud multò post desitutum cernebant. Est enim in aquis spuma tumens, quæ ex crebra agitatione nascitur, punctoque temporis dissoluitur. Quare sermo Diogenis in eos

Aqua hæret.

Proa & puppis.
In utranque autem dormire.
Saltem senes.

Clitellas boui.

Sutor supra crepidas.

in eos, qui crebuit, ut tarenti addi que hortam loqui inhihi tra ubi quis cia est, qui dicebatur. mium & i serupulum scirpo quæ designabam que eius fid tenebris m caci, nulli πῦ, hoc e Contra, si q num habere bobus qui ad præcau bum Sici quod scen ad assem, fuissent, v prouerbio runt, olez terra euull tis coronat ducerent 2. h. d. g. s. s. pertiunt, al tim exube loca mere scire simul dicitur: ex am & pel ra fluxere potentes sanorum Crotone

in eos, qui ob coronas olympicas lasciuirent gaudio percrebuit, ut bullas accepisse diceret. Et calcaria sponte currenti addita, si quem suas sponte ad audendum agendumque hortamur. Oleum verò in ore gestare dixerunt, cui loqui inhibitu est, cuique verbum facere non licet. Contra ubi quis lingua immodicus, infinita licentia & audacia est, qui moderari linguam nesciat, Byzena temeritas dicebatur. Fuit enim Byzenus Nepruni filius, procax nimium & insolens. Et qui ingenio timido & diffidenti scrupulum facit, ubi faciendus minimè foret, nodum in scirpo quaerere, dicebant. Si quem verò probum virum designabant, qui nihil contra honestum moliretur, tutoque eius fidei crederentur omnia dignum esse cum quo in tenebris micent, asseriebant. Qui verò ingenio perspicaci, nulli occasione fraudis pater, *ῥέρον τῆς ψυχῆς ἐκ ἀλίσκου*, hoc est, Senex simia non capitur, proverbium fecit. Contra, si quis improbus ad nocendum paratus venit, scenum habere in cornu, dictus est. Erat enim prisci moris, bobus quicoruu peterent, sceni manipulos apponere, quò ad præcauendum homines paratiores forent. Quare verbum Scinii securæ fuit in Crassum, idèò conuiciis parcere, quòd scenum habere in cornu videret. Dicit quoque ius ad assem, quum etiam minima librato examine moderata fuissent, voluere, & qui se victum fatebatur, herbam do, proverbio iactabatur: quippe supplices, & qui pacem pedant, oleæ ramos, velamenta supplicium, aut gramen cum terra euulsam, victori offerebant, vel barbarico more sertis coronati occurrebant, quasi illos quibus porrigerent, ducerent meliores. Mittere autem noctuas Athenas *χλαῖκας εἰς Ἀθῆνας*, vetus adagium fuit, quum ea quæ illi superant, alicui damus. Quum enim Athenis noctuæ affatim exuberent, quilluc noctuas mitteret, nimirum ad ea loca merces ferret, ubi ille redundarent. Et cum quis nescite simulat quæ percaller, Cretes nescire pelagus, vulgò dicitur: ex illo traditum, quòd nemo Cretensis nauiculariam & pelagi commercia nescire. Quinetiam ex locis pluræ fluxerunt proverbia. Nam si qui opibus claros & præpotentes flocci faciunt, illis ne decimam quidem Syracusanorum esse: & quum loca & salubrem aërem celebrent, Crotona salubriora dicunt: scilicet quòd Syracusas distissimas,

*Calcaria
currenti ad-
dere.
Oleum in o-
re gestare.*

*Byzena te-
meritas.
Nodum in scir-
po quaerere.
Dignus cum
quo in tene-
bris micent.*

*Sceni habere
in cornu.*

*Dicere ius
ad assem.
Herbam
do.*

*Noctuas A-
thenas.
Cretes nescire
pelagus.
Ne decima
quidem Sy-
racusanorum
pars.*

*Crotona sa-
lubriora.*

distissimas.

GENIALIVM DIERVM

*Zenone con-
suetior,
Catone c. n.
stantior.
Aristide
iustior.
Non est eu-
iusque adipe
Corinibum
Deponte de-
iicere.
Ad triarios
rem venisse*

*Sero sapientie
Phryges.*

*Nē quicquā
sapere.
Corycaus.*

*Risus Sar-
donius.*

*Equus Seia-
nus.
Aurum
Tholosanū.*

tissimas, sicut Orchomenon in Bœotia, & Crotonem, com-
posita aeris temperie saluberrimam ferunt. Etiam à per-
sonis plura adagia fluxerunt: nam & Zenone continentior,
& Catone constantior, & Aristide iustior, crebrò vsurpa-
tum est. Eo pertinet, non esse hominis cuiusque Corin-
thum petere, quod præceptum in luxuriam ciuitas, ibique
illecebræ libidinum forent, quæ magno parabantur. Tum
si quem affectum, & negotiis inutilem ducebant, in quo
nihil adiumenti, nihil consilii foret, eum de ponte deiici
oportere monebant. Siquidem grandævus ætate, ad suffra-
gia, quæ comitiis dabantur, non admittebant. Quum ve-
rò veyementer laboratur, fortunæ que in extremo sunt, ita
ut nulla daretur spes melior, rem ad triarios venisse, in
prouerbiū venit. Quum enim triarii in vltimo essent
præsidio, vltra quos nihil opis sperabatur, quum abscissa
omni spe, ad vltimum ventum esset, rem ad triarios ve-
nisse dicebant. Si quid autem tardè cogitatum, aut salu-
bre consilium sero expensum fuisset, sero Phryges sapere,
sermo fuit, quod à Græcis fluxisse autumant: nam quum
decimo exacto anno post magnas elades Troiani Hele-
nam, simul & iure belli quæ sita, Græcis restituenda cen-
serent, sero Phryges sapere, prouerbiū deductum est.
Et qui in re quapiam parum sapere visus, damnum pati-
tur qui sibi sapiens prodesse nequit, ne quicquam sapere
dicitur: ad quam sententiam accedit Euripidis versus, *πα-
ρά σοφὸν ὁρᾷ καὶ τὸ σοφόν*, hoc est, odī sapientem, qui sibi
sapiens non est. Et qui astu & dolis nimium valet, Cory-
caus nuncupatur, ex eo deductum, quod ex Coryco latro-
nes prædæ assueti, audacis ingenii & summæ solertix for-
rent. In eos quoque qui præferrunt lætitiā, quum intus
angantur curis, qui que blanditiis velant odium, risus Sar-
donius dicitur: quod in Sardinia apiastro similis herba nas-
cuntur, cuius elus deducto ore, velut ridentes, homines
mortem oppetere cogit. Siquis verò obrutus malis, cum
fortuna fluctuat, ut nihil sibi prosperè cedat, illum e-
quum habere Seianum aut aurum Tholosanum asseuerat:
quod scilicet ita excidio & continuis cladibus premitur,
ut qui aurum Tholosanum haberet, aut Seiani equum. Si-
cut de segmentis Helenæ, & Eriphyles aut Hermionæ mo-
nili, auctores tradunt, quod si participes, ærumnarum con-
tinua

cinua mole
de Agare.
Quod &
bes Id etia
qui contin
cerent. Qu
vltierus da
erat, quod
sumptam
Iucundia
ram, suavi
medio affa
bula, qui n
conlat, qu
que fraes an
sit, acque in
consultorij
eulogata pr
quæ recen
exequat si
ab altis vb
dixisse sar
quum alicu
tum, eueni
pollicem pr
futuri boni
lemus, vel
mone quon
cere offensi
eounciatia
subebant. I
non sollicita
tribus seruau
memoriae

Qui pr

titius mole oppressi, in extremum venire discrimen: sicut
 de Agare, locastra: Semele, Argia & Eryphyle apparet.
 Quod & Græcis quoque vice prouerbii fuit, *καὶ τὸ αὐτὸν* *ἢ καὶ αὐτὸν* *μακρὰς ὁδοὺς*, mala ad se trahens, vt Cæcias, nu-
 bes Id etiam apud Eleos in prouerbium cecit. vt in eum, *Graviores*
 qui continuis premitur malis, grauiora Sambico pati, di-
 cerent. Quum vero quispiam iniqua contentione victus, *Sambico.*
 vltius damno premitur. Opprobrium victis adagium
 erat, quod à Brenno, quum se Romani auro redimerent,
 sumptam memorant. Tritum quoque prouerbium fuit, *Lucundi actio*
 lucundi acti labores, quum benè nauatam à nobis ope-
 ram, suauis memoria repetimus. Et quum inter loquendū
 medio affatu is superuenit, de quo sermo sit, lupum in fa-
 bula, qui minimè eos loqui sinat, esse dixerunt. Nam ferè
 constat, quem prior lupus viderit, proloqui nequisse. Cū-
 que fraes animo agitata, à bono honestoque in prauū tran-
 sit, atque in authoris redit perniciem. Malum consilium
 consultorū pessimum, in adagium venit. Ac mille modis
 euulgata prouertia fuere, quotidiano sermone vsurpata,
 quæ recensere superuacua disputationis foret. Quare ne
 exequar singula, quum non sit animus ea confectari, quæ
 ab aliis vberius explicata sunt & latius, de his hastenus
 dixisse satis habeam, Illud vtique antiqui moris erat, quod
 quum alicui precabantur benè, vt quicquid fuisset capi-
 tum, eueniret: ne quid diri aut infausti successum læderet,
 pollicem premere iuebant. Quotiesque in propinqua spe
 futuri boni, veniam à diis petimus, in sinum despuere so-
 lemus, velut ratas preces diis habituris. Cumque in ser-
 monem quotidiano quispiam malè audisset, aut verbo vo-
 cere offensus foret, dicto veniam poscere: in aduersis ve-
 enunciatis, meliora ominari atque inuidiam verbo ab esse
 iuebant. In mentione defunctorum, illorum memoriam
 non sollicitari: in sordibus & obscenis dictis, honorem au-
 ribus seruare & præfari honestatem, veteres consueffe,
 memoriæ & literis proditum est.

Qui primus legem theatralem Roma tulit, & quos
 leges plebem ab optimatibus postea distin-

xerins.

CAPUT XVI.

GENIALIVM DIERV

*Tarquinius
Priscus
edendis spe-
taculis stu-
diū Circus
maximus.*

*Loca in spe-
taculis pri-
us confusa,
discreta.
Senatorum
locus
Imperatoris
Optimatus.*

*Qui ludis
praesidebant.
Scena ludo-
rum.*

*Tragica
scena.
Comica.
Satyrica.
Histionum
locus.*

INTER eos qui à prima origine spectacula Romæ edi-
derunt, Tarquinius Priscus opulentius instructusque,
quam aliquis regum, ludos fecisse dicitur. Is enim in ludo-
rum apparatu, cultu ac magnificentia omnes antecessit.
Ab ipso enim Circus maximus spectaculis designatus lo-
cus fuit, qui postea ædificiorum magnitudine & aulico ap-
paratu, præcipuus semper exhibendis ludis, est habitus, in
quo munera ingenii apparatu mox exhibita fuere, diuisis
locis plebi per singulas curias. Cumque intercedentibus
aunis patribus equitibusque, ac plebi Romanæ confusa
loca fuissent, ubi spectarent, Corn. Scipione & T. Sem-
pronio consulibus, ludis Romanis per ædiles, curules dis-
creta loca senatoria à populo fuere: utq, suis cuiq; hono-
seruaretur, lege cautum fuit, ut optimatib. subsellia proxi-
ma darentur. Quo tempore præcipua loca in orchestra se-
natoribus data sunt, ubi in scena saltabatur, & chorus indu-
cebatur: prodium imperatori & consulibus, proscenia &
pulpita optimatibus nonnunquam principi. Siquidem Nero
è proscenio sæpe spectauit, aliquando è puluinari, quod
in prima fronte theatri, spectaculorum locus erat. Fertur
tamen Augustus Cæsar, legatos sociarum fœderatarumq;
gentium in orchestra confidere vetuisse, quum quosdam
libertini generis illic spectare deprehendisset. Post ali-
quot verò ætates, ut imperator vnâ cum sacerdotibus, in
sella imperatoria ludis præsideret, consuetudo inualuit.
Quæ quidem scena in fronte theatri, ab vno cornu ad
alterum, porrigebatur versatilis, plerumque ductilis, mul-
tis columnis & epistyllis fulta: quæ primò parietem non
habuit, sed frondibus olumbrabatur: postea tabulis pi-
ctis in parietis morem componi cœpta, quæ spectaculo-
rum sedes præcipuæ inde habitæ. Ea enim triplicis ge-
neris erat: namque tragica columnis & deorum signis
exornabatur, quibus & talibus pictis, partim ab amicis,
partim è Græcia commodatis. viebatur: comica ædifi-
ciorum figuram præfert: satyrica verò, montibus inum-
bratur & syluis. In ea enim histionum sedes erant, qui
ad edendas in scena operas locabantur. In orchestra au-
tem chori. reliqua verò loca popularia fuere, in quibus
omnis sexus & ætas, atque infimus ordo sine discrimine
spectabat: qui verò à sedibus exclusi fuerant, excuneati
dicti

dicti. Græci
theatro, ubi
starent. An-
ginta à con-
seua inquit
perior, quum
plurima sen-
iussit. Et qu
dignatio ef-
plebi sermo
eius rei aut
apud ordine
runt, ut grad
foret. Manfi
rò præstabili
uione omni
moræ est, te
erat, nunqu
virum senat
Cumque p
ordinibus
Cornelius
tur, quum
edicto statu
memorant
arbitrata est
prioris Scip
longo post
populus sol
L. Scriboni
manis, ut di
lusque diser
gata lege st
Julia theat
& subsellis
starent sen
Quorum
stat, ut qua
senatori bu
inter equit

dicti. Græci verò præter hæc buleuticum construxerunt in theatro, vbi seniores: sicut ephebicum, vbi iuuenes spectarent. Ante hanc verò legem, per annos quingentos sexaginta à condita vrbe, populus vna cum patribus promiscua iniquitate spectauit. Postea verò P. Aphricanus superior, quum consul esset cum T. Longo, ludis Romanis plurima senatorum subsellia, à populari consensu separari iussit. Et quum eo discrimine aliorum studium, aliorum indignatio esset, præbuisse eius rei nouitas, nō mediocrem plebi sermonem dicitur, adeo vt ipsum Aphricanū, lquod eius rei autōr fuisset poenituisset ferant: gratiāq; ingentem apud ordinem senatorium ædiles perpererunt, qui sanxerunt, vt gradus dignitatīq; cuiusq; & fortunæ discrimen foret. Mansitq; aliquandiu lex seruata, vsq; didicere, multo præstabilius esse, seruato gradu cuiusque, quam in colluuiōe omnium spectaculis interesse. Proditum tamen memorie est, tempore quo promiscuus spectaculorum usus erat, nunquam plebeium præ modestia & verecundia, ante virum senatorium aut consularem, spectare sustinuisse. Cumque post aliquot tempora, plebs cum patribus confusis ordinibus nihilominus spectaret, Sex. Ælius Pater & L. Cornelius Cethegus censores, ne turba patribus misceretur, quum tantum hominum confluere in theatrum, alio edicto statuere: quod non sine indignatione plebis factum memorant, quæ se despectui haberi, & contemptam esse arbitrata est, tametsi Ælium Patrem in censura collegam prioris Scipionis fuisse nonnulli tradant. Rursus quū haud longo post intervallo constitutione abrogata, senatus & populus solutissimo more spectarent, Atilius Serranus & L. Scribonius Libo ædiles curules, scenicis ludis & Romanis, vt diuisa loca plebiorum à Patribus essent, populūque discretus à senatoribus spectaret. quarta promulgata lege statuere. Spectauereque aliquandiu donec lege Julia theatri & Roscia, vti in quatuordecim ordinibus & subsellis proximioribus senatores atque equites spectarent semota plebe, optimatibus data facultas fuit. Quorum numerum à diuo Iulio adeo excreuit fuisse constat, vt quatuordecim ordines, & proxima subsellia, solis senatoribus non sufficerent: adeo vt Laberius Mimus inter equites sedere iussus, præ angustia recipi vix potuerit.

Chori.

Populi.

Excuneati.

Græci.

Seniorum.

Iuuenum.

Senatorum

subsellia à

popularibus

separata.

Ædiliū

sanctio de

dignitatē

cuiusque &

gradus

discrimine.

Ælii Pati

& L. Cern-

lii edictum.

Atilii Ser-

rani & L.

Scribonii

lex.

Senatoribus

& equitibus

14. subsellia

in spectacu-

lis.

GENIALIVM DIERVM

Othonis lex.

*Subselliorū
ornatus.*

tuerit. Quod & Syllæ temporibus iterum confusum fuisse crediderim. Nam gladiatorum munus dedit, & viris æque & mulieribus, locis promiscuis & indistinctis, in magna licentia spectandi, & sine vilo discrimine honorum. Cautum deinde lege Othonis fuit, quam tribunus tulit, ut magis fortunarum & pecuniæ, quam generis aut honorum ratio haberetur: & non modo patriciis, aut lequestribus ordinis, & senatoriis viris, sed summis honoribus functis, quibus quadringentorum festerium ipsi, patri, auoque census non fuisset, spectandi in quatuordecim subselliis, ius non esset, eaque loca honoris causa diuitibus solum constituta fuere. Quippe tenues & sordidæ inopiæ viros, quanuis claros illustresque, quibus quinquaginta festeriorum non esset census, mixtim cum ditioribus in quatuordecim sedere, minimè decere arbitratum est. Tantaque diuitiarum ratio fuit, ut duo primi ordines tribunitiis & plebeiis ditioribus, exclusis patriciis vacarent: idque non sine graui offensione nobilitatis. Quæ quidem subsellia ita compta habuere, ut crocum & vinum per singulos cuneos spargerent, illosque præcipuis odotibus diluerent, ac picturis exornarent, nonnunquam minio & chrysocola arenam circi sternerent, ita ut Hadrianus balsama & crocum, per gradus theatri, strauisse feratur. Primusque Claudius Pulcher fuisse traditur, qui scenam variis picturis signisque & tabulis ornavit: Trebonius auro, alii argento, plerique ebore, Q. Catulus velis carbasinis theatrum texit, Lentulus Spinther byssino velo. Nero Cæsar auriramenta pro arena stravit, vela stellata coloris cæli posuit, eorumque Pompeii theatrum in vnum diem auro operuit. C. verò Antonius & Muræna scenam fecere argenteam. Caius etiam princeps pegma ex argento duxit. Nonnunquam quilibet ludos dabant, ne populo Sol officeret, aula suspendebant, plerunque supparo vsi sunt, quod posterior ætas pro aulaeis accepit, quæ non modo in theatro, sed in cubiculis ferè singulis habuere, ut si quid pulueris caderet, exciperetur. Proditumque memoriæ est, Cn. Pompeium, ne populo ætus officeret, etiam aquæ decursum per subsellia duxisse: mox Diuum Cæsarem in ædilitate omniscenæ apparatu argenteo usum esse, qui etiam in munere gladiatorio, forum Romanum & viam

Sacram

Sacram, in cl
pud Lacedæ
regum erat
cuique licet
peregrinus
chimarum p
decoctio rib
xissent, cer
ribus tribu
haberetur.
sent, ne in q
Qui verò qu
gula aur lux
tro arceban
ferunt, ut qu
dinis nefari
idque adeo p
rum par eun
sedebant, q
res deicere
aduertissent
beis loca sp
citius operat
manos prin
bus, extera
inter senator
quo proditu
cum alios de
spectarent.
missos, sua
verò L. Flam
mitione lu
sederet, po
uocauit, & i
Massiliense
rum iuuen
sent mortu
impudicitia
que equite
bus attrito

Sacram, in clium vsque Capitolinum, linteis contexit. Apud Lacedæmonios verò in omni commissione ludorum, regum erant loca præcipua, quibus ut inter spectandum cuique liceret inniti, privilegium datum est. Athenis si peregrinus publicis ludis in theatro saltaret, mille drachmarum pœna mulctabatur. Quæ etiam Othonis lege decoratoribus, qui fortunæ naufragio, non suo vitio decorati essent, certus in theatro locus constitutus erat, sicut viatoribus. His quoque qui artem ludicram exercuissent, ne in quatuordecim sederent, eadem lege cauebatur. Qui verò quæstum sui corporis fecissent, quique utilitate ætuli, gula aut luxuria se autorassent, vel arte obligassent, à theatro arcebantur penitus. Quod Athenis quoque statutum ferunt, ut qui multis flagitiis dedecoratus, aut nota turpitudinis nefariæ insignis foret, à suggestis & ludis arceretur: idque adeò procaciter seruatum est, ut præfecti subselliorum par cuneos dispositi, è subseiliis, in quibus immeriti sedebant, quibus equester non fuisset census, vi spectatores deiicerent. C. tamen Gracchum accepimus, cum animaduertisset contra instituta maiori, passim patriciis & plebeiis loca spectaculorum, mercede locari nullo delectu, ac citis operariis & fabris illa fuisse demolitum. Solitoq; Romanos principes, ob multa in Remp. merita, Massiliensibus, exterarumque gentium legatis ab ultimis oris, locum inter senatores spectandi, pro insigni munere largiri. I quo proditur memoriæ de Germanis lapidè factum, quæ cum alios de Romanis benemeritos in senatorum subseiliis spectassent, ne inferiores officio viderentur, ipsos non admissos, sua sponte subseilia adisse, & vnà confedissee. Contra Massilienses verò L. Flaminium, Q. Fratrem, cum senatu motus in commissione ludorum humilis & despectus extrema in parte sederet, populus vniuersus ob fratris egregia facinorare, theatri non vocauit, & inter consularia subseilia dimisit. Iidem tamen Massilienses tam seueræ disciplinæ fuere, ut nullum aditum iuuentuti in scenam vel theatrum darent, quod essent morum corruptela, ne per obscenos motus iuuenes impudicitia lasciuiarent. Augustus verò Cæsar milites atque equites ita discreuit à populo, ut eis qui bellis civilibus attrito patrimonio, equestrem censum non haberent.

GENIALIVM DIERV M

si tamen ipsis aut parentibus antea fuissent, in quatuordecim spectare permitteret, edicto legis non obstante: qui etiam cuneum suum prætextatis & pædagogis assignauit: forminas quoque quæ promiscuæ antea assederant, nisi ex superiore loco spectare iussit, adeo ut summa theatri deinceps solis matronis paterent: licet ab athletarum spectaculis noua constitutione, omnem muliebrem sexum postea abdicaret. Virginibus verò Vestalibus contra prætoris tribunal locum dedit. Utque senatoribus, quoties quid spectandum publicè ederetur, primus subselliorum ordo vacaret, cavit edicto. Mox Tiberius spectantium immodestiam exilio multauit: & quum confusis nihilominus ordinibus, & sine discrimine personarum spectarent, Claudius Cæsar senatoribus loca restituit. Nero verò equitum subsellia sedibus plebeiorum, & inconditæ turbæ præposuit, ne equester ordo à plebe vulgari & fordidis hominibus indistinctus foret. Quod & Domitianus sequutis temporibus renouata lege theatri, penè oblitterata, iterum fecisse dicitur. Alexander autem Macedo militibus, qui secum militiam meruissent, post emerita stipendia, priores sedes in theatro, utque coronati spectarent, pro munere largitus fuit. Eratque constitutum Cæsarum temporibus, ut statio cohortis ludis assideret, ut theatralem licentiam cohiberent: & si quid turbarum aut maioris tumultus ingrueret, præsto forent. Quam Nero Cæsar dimouit, quo maior species libertatis foret, & plebs modestiæ experimentum sua sponte daret. Illud sine controuersia conuenit, adeo post temporum curricula degenerasse Romanos, & census æstimatone ferri solitos, ut non solum ad implendas equitis facultates, non minus millibus quadringentis opus esse ducerent, sed ad decurionatum nullos, nisi quibus centum millium nummum census fuisset, promouendos curarent. Qui quidem decurionatus, & domi & foris magistratus præcipuus fuit. Namque erat decurio cubiculariorum, & municipalis: tum ille qui decem equitum turmis præfectus militabat, decurio dictus est. Fuitque Pomponii opinio, eos etiam, qui in senatum & concilium publicum adsciti fuerant, cum coloniæ deducebantur, quasi principes coloniæ quæ pars decima colonorum erat, decurionum numero censi,

*Matrona ab
athletarum
spectaculis
reiecta.
Vestales.*

Nero.

Domitianus

Alexander.

*Cæsarum
constitutum*

*Romani de-
generarunt.*

Decurio.

Quid apud S

Hesterno o-
los vero
disceptatio, &
uola delegati
tu cœnaculi, &
plo illo erunt,
& succelloribus
ebus, ab altero
ru & vocem
nino cultui iles
interpretis est
lirus erat, quon
ceripostulabat
deatur, non loc
eodem se volu
tissimis verbi
bus temperat
debacchari,
qui ad hostium
arbitrium app
ne, qui hierosi
eum dici conu
quasi princeps
dixit, quod
caput, quod
iquis enim fac
ra & procurat
idem planè sig
moniti, prædi
censentur: n
dascalos, non
laces, aut nom
runt, aut the
los, qui augu
esset calix di
gem Aquiliani

Quid

*Quid apud Scauolam Iureconsultum sit hierosarchus,
& quid sit calix diatreus.*

CAPVT XVII.

Hesterno die inter duos Iurisperitos, vesanos an furiosos vero magis nomine censendos, nescio, clamosa disceptatio, & animosa contentio fuit, quid sibi veller Scauola delegatis annuis, qui censuit, quòd si testator ex reditu coenaculi, & horrei, hierosarcho & libertis, qui in templo illo erunt, decem annua reliquisset, non ipsi modo, sed & successoribus legatum videri. Quid esset Hierosarchus, ab altero exquirebatur. Cumque nugator ille vul-
tu & voce immodesta sacellum esse diceret, vel locum diuino cultui destinatum, & pleraque nugalia ex autoritate interpretis effunderet; alter qui non minus insipiens & delirus erat, quoniam modo successor sacello dari posset, edoceri postulabat, cum Iureconsultus hominem signare videatur, non locum. Ille autem cum insolentius & audacius eodem se volueret, & iam non disceptatione, sed petulantissimis verbis vociferarentur, tanto tumultu, vt vix manibus temperarent, tandem cum multum fuissent inuicem debacchati, sedato clamore, & contentione deposita, me qui ad hos tumultus fortè incideram, velut communem arbitrum appellarunt. Dixi ego falsa illos duci opinione, qui hierosarchum, locum dicerent, aut sacellum: sed hierosarchum dici conuenire, qui præpositus rebus sacris fuisset, sed
quasi princeps sacrorum, *ἱερόαρχος*, quod est sacrum, & *ἀρχή*, quod princeps, quasi sacrarum rerum & sacerdotii caput, quod pontificis maximi proprium esse conuenit: *ἱερέας* enim sacerdos vocatur, cuius diuinarum rerum cura & procuratio est. Eum Græci Archiera dicunt, quod idem planè significat. Quippe qui sacris præsumt caeremoniis, prædicationibusque deorum, multiplici nomine censentur: nanque hierophantas aliquos, alios hierodascalos, nonnullos hieronomos, plerosque hierophylaces, aut nomophylaces, qui frequentes erant, appellantur, aut stephephoros, qui flaminum, vel oronopos, qui augurum loco fuere. Etiam quæ siuere ex me, quis esset calix diatreus, vt explicarem, de quo Vlpianum legem Aquiliam interpretatum, mentionem facere aiebant.

GENIALIVM DIERVM

Diatretum.

dixi ego quantum comminisci potui, diatretum calicem dici (ut Suidas interpretatur) vas torno politum & detortum, cuius generis frequentia apud veteres fuisse: tamen si diatretum nonnulli diciputant, quod (autore Festo) per antiphrasim, malum diem significat. Qui sensus haud dubie absonus foret atque impertinens. Censuit verò Vlpianus, quod si calicem diatretum, hoc est, torno expolitum, artificii reficiendum, auraptandum dederim, si imperitia effraactus foret, damni iniuria teneri, qui suscepit: si verò quod rimas habebat vitiosas fuerit excusatus, artificem non teneri Aquilia, nisi periculo suo se facturum conuenisset: tunc enim ex locato agi oportere, Aquilia agi non posse.

In quo discretus ordo plebeius à patricio fuerit, & in quo patricius à senatorio, quodue discrimen in vestibus apud diuersas gentes.

CAPVT XVIII.

Rom. in duos ordines diuisi.

*Patriciorum artes.
Plebeiorum.
Aduenarum.*

*Quæstus Romanus communis temporis.
Hippodamius.*

Romulum vrbis autorem in duos ordines populum diuisisse, plebeium scilicet & senatorium, illorumque progeniem patricios seu optimates, exemplo Atheniensium, quos Eupatridas vocant: humiliores vero & inopem vulgum, plebeios nuncupasse: hisque ingenuas artes reliquisse, videlicet patriciis militiam & magistratus gerere, sacra facere, ius dicere, publica & vrbana negocia administrare: plebeiis autem militiam, & agrorum curam, pecorisque depascendi, reliquasque ingenuas artes demandasse, satis constat: mercaturam, sordidas pudendasque artes, ut prophanariam, & quæ manuales sunt, ad vsum mortalitatis aduenis, & his qui recens aduenerant, delegasse: Romanos verò seruile ministerium & laboriosa negocia exercere noluisse, quibus omnem quæstum sordidum interdixit: nam quæstus omnis patribus indecorus visus. Quod Theseum in Athenarum institutione, & Hippodamum Mileesium in constituendo optimo Reipublicæ statu, aliosque vrbium conditores fecisse, ut secreti ciuium ordines, & ingenua officia à seruilibus distincta forent, plerique literis adnotarunt. Hi enim Rempub. in triplicis status, qualis patrisve homines deuisere. Ion verò Athenas in quatuor distin-

distinxit ordines, opifices designauit. Theseus, & nobilissimus quæstum auerelatio studiorum illorum pauperum, Graeci, & cumberent, generosos, sunt, honesti, anteibant ceterarum diuisionum artifices locum. Quoniam multi in formis fuisse. Quibus pluribus, qui nobilitatem educati debebant: et lunæ. Quorumque postea deducuntur amplissimi calceis senatorum designantur, nim bulla, aut etiam ob signum, si cortice, & illorum quoniam vna cum praetoribus, lenni festo puellatruer viro, corpuellæ Hippodamius, quæque virgines cretheienses, um Delphi

distinxit ordines: cum ex ciuibus quosdam agricolas, alios *Athenienses*.
 opifices designauit, nonnullos sacris, reliquos vrbi præfec- *Thespienses*.
 cit. Thespienses autem in duo diuisi sunt genera, opifi-
 ces, & nobilitatem: qui adeo sordidas artes, & omnem
 quæstum auersati fuere, vt ministerium aliquod didicisse,
 vel aruo studuisse polluere nobilitatem crederent: itaque
 illorum paupertas maxime insignis fuit. Denique *Aegyptii*, *Nobiles qui*
Scythæ. *Græci*, *Scythæ*, *Persæ* & *Lydi* omnes qui artificio in-
 cumberent, pro ignobilibus ducebant: qui vero militiæ,
 generosos. *Scythis* quoque & *Thracibus*, qui in ocio de-
 gunt, honestissimi habentur, qui prudentia & autoritate
 anteibant cæteris. *Arabes* autem illorum politiam tri-
 sariam diuisere, ex quibus sacerdotes primi sunt, his ad-
 dunt artifices: secundum agricolæ, tertium milites tenent
 locum. Quam institutionem ab *Aegyptiis* oriundam,
 multi in formandis vrbibus & moribus instituendis sectati
 fuere. Quibus vero rebus patricii à plebe secerneban- *Patriciorum*
 tur, pluribus exemplis perspectum est: siquidem patricii, & à plebeis di-
 qui nobilitate præstant, quique honeste geniti & liberali *stinatio*.
 ter educati erant, bullam in pectore, lunulas in pedibus ha- *Lunule*.
 bebant: erant enim sibilæ eburnæ corniculantes, instar
 lunæ. Quod à Numa institutum ferunt, vt senatores, eo-
 rumque posterii nigris calceis lunas annecterent. Ab *Arcades*
 cadibus deductum, vt se pro selenos designarent, velut *proseleni*.
 amplissimum testimonium nobilitatis ferrent: quippe in
 calceis senatorum lunam adscripsisse, centenum nume-
 rum designauit, quo tunc senatores continebantur. Ea e- *Bulla Bullæ*
 nim bulla, aurea fuisse traditur, figuram cordis habens, qua *Laribus sus-*
 etiam ob signasse dicuntur veteres: cum plebei & liberti *pendebant*.
 ni scorteo loro munirentur: quam quidem pueri ingenui, *Puella pup-*
 & illorum qui equo meruissent, filii, ad pubertatem vsque *pas Veneri*,
 vna cum prætexta induebant: illamque exacta pueritia, so- *Et iuuenem*
 lenni festo Laribus suspendebant: sicut Romanæ puellæ, *Palladi offe-*
 puellare rudimentum, puppas Veneri Argiux: & matu- *rebant*.
 ræ viro, compositum capillum Palladi: Troezenæ vero *Sanitatis si-*
 puellæ Hippolyto crinem consecrabant. In Sicyonia *mulachræ*.
 quoque *Hydras*, hoc est, Sanitatis simulacrum fuit, cui *Atheniensi-*
 virgines crines refecare, & capillos dicare solebant: *Am adole-*
 thenienses quum ex ephebis excessissent, primitias crini- *scientes*.
 um Delphos deferrebant: & cum antiquiores eorum circa

GENIALIVM DIERVM

tempora, aut posteriorem crinem Apollini & fluminibus
 tōderent, æuo succedente Theseus anteriorem capillum
 Delphis dedicauit, vnde Theseis tonsura prodita est: cuius
 exemplo iuuenes, cum primum ex ephebis excessissent,
 anteriorem comam Phœbo & Æsculapio aut Libero ob-
 tulere primitias: postea Romani adolēcentes magnæ in-
 dolis, primæ lanuginis barbam diis consecrare vsurparunt.
 Et cum primo Romani ciues, sine tunicis, sola toga amicti
 forent, postea substrictas breuesque tunicas citra hume-
 rum desinētes habuere. Talares vero & manicatas (quas
 Græci chirodotas vocant) aut discinctas induere, pro flagi-
 tio fuit, quod erat barbaris proprium, talares ferre & ma-
 nicatas tunicas, Ideo Æmylianus Pauli filius, P. Sulpitio
 Gallo, quod tunicis manus totas operientibus vteretur: &
 Cicero Verri, quod cum talari tunica & pallio purpureo in-
 cederet, vt probum obiecit. Quæ quidem tunica to-
 ga tegebatur sæpius prætexta. Cato vero senior cum tu-
 nica sine manicis per hyemem incescit, & iunior, nudis pe-
 dibus, veste fusca & sine tunica, sola toga accinctus, ius in
 foro dixit. Idque ex vetere instituto vsurparunt, quod Ro-
 muli statutz & Camilli in Capitolio & rostris togatz sine
 tunicis erant. Aurelianus tamen Cæsar manicatas & albas
 tunicas ex prouinciis diuersis, congiarium populo dedisse
 fertur. Fuitque is corporis habitus, non munditiis cultus,
 sed virilis, in quo personæ decor, & multa maiestas inerat.
 Intra tunicam vero interula, quam subuculā dixere, carni
 proxima æque à viris & mulieribus nullo discrimine su-
 mebatur. Nam postquam binas tunicas Romani habere
 cœperunt, Varro ait, interiorem instituisse vocare subucu-
 lam, & indusum. Prætextam vero supra tunicam quisque
 honoratus & nobilis habebat, quam quidem pueri patricii
 aliquando purpuream induebant. Inde enim Prima com-
 mendatio ineuntis ætatis, & specimen virtutis haberi cœ-
 ptum. Libertinis autem & peregrinis, cum quibus nulla
 esset necessitudo, aut coniunctio sanguinis, prætexta vti o-
 lim nō licebat: post aliquot uero tempora, vt libertinorum
 filii illa vterentur, vsus obtinuit. Quam quidem purpuram
 magno honori patriciis fuisse accepimus. Erat enim pro
 maiestate in pueritia, maximeque patricium ordinem à
 plebe diuidebat: namq; patriciis Tyriæ muricis purpura da-
 batur,

*Barba pri-
ma diis ob-
lata.*

*Vestis Bar-
barorum.*

*Romuli &
Camilli fla-
ta tunica-
te.*

*Interula.
Subucula.
Indusia.*

Prætexta.

Purpura.

batur,
duerent
quitis in
Caton
tas à sen-
no enim
nulli era-
tempor
plebeici
mis, &
ratores
etas pe-
frindan-
ta, non n-
dem ver-
mus: in-
rator du-
centi æ-
gasse di-
villi gre-
crafta, si-
prætex-
puberta-
prætexta
quæ viri
multis si-
sexto ac-
decim, &
pubesce-
rus imp-
phus, &
desump-
ætas vid-
tricii su-
amicie
nis, præ-
mulier
scuo, ra-
urnum
vero ill-

batur, cum equester ordo & plebeius purpuram non induerent, cuius usum antiquissimum Plinius norauit. Sequitur inde temporibus, ad tantum fastigium devenit, ut Catoni Uticensi ludos in veste purpurea spectandi facultas à senatu, pro summo honoris gradu, tributa. *Tribunorum & plebeiorum vestes.* Tribuno enim plebis, vel plebeio homini purpuram induere, nulli erat fas. Hi enim penulis breui villo, præcipue pluvio tempore, aut lacerna utebantur: quippe vestis tribuni plebeiorumque penula plerunque fuit, sicut sagi, endromis, & cuculli. Erant enim frigoribus apti, quibus imperatores uti non decebat: tametsi legamus Caligulam depictas penulas sæpe induisse. Et plebeiam purpuram distinctam à patricia, in usu fuisse: erat enim fusca & obsoleta, non murice & cocco, sed herbarum succis infecta. *purpura plebeia.* Eadem vero penula senatores plerunque usos foris inuenimus: intra urbem vero non licuit, donec Alexander imperator dum ætati consultum voluit, ut senatores in grauefcenti ætate intra urbem penulis uterentur, legem promulgasse dicitur, quas supra tunicam induebant, quo essent villi grossioris: sicut endromis longiori villo, pinguis & crassa, in frigoribus à diuitibus usurpata. *Endromis.* Quam quidem prætextam ad virilem ætatem pueros deferre licuit: post pubertatem vero, in septimo & decimo ætatis aëno, dimissa *Toga quæ aetate sumebatur.* bat. prætexta, togam induebant, aliquando puram niuei candoris, quæ virilis dicta est. Eam tamen in quarto & vigesimo à multis sumptam comperimus, sæpius in decimo quinto, & sexto ac decimo. Quippe Augustus Octavius annorum sedecim, & Caius Cæsar in vnde vigesimo, Nero autem vix pubescens, togam virilem sumpsit ante tempus, quo maturus imperio videretur. Diuus quoque Antoninus philosophus, & ex Cæsaribus complures, in quinto decimo virilem desumpsere togam, tunc cum præceps & lubrica iuuenum togam videbatur. Quam supra prætextam non nunquam patricii sumebant, cum plebei sine prætexta, simplici toga amicirentur: quippe toga erat plebeiorum, & infimi ordinis, prætexta honestorum & nobilium. Quod etiam circa mulieres seruabatur: nam toga prisca seculis in usu promiscuo, tam virorum quam mulierum, nocturnumque ac diurnum indumentum fuit, sicut palliolum & penula: postea vero illam distinxere, quam scita solenni; die, amplissimo cultu

GENIALIVM DIERV M

*Bacchana-
libus toga
virili su-
mebatur.*

Toga arcta.

*Vela pro to-
gia.*

*Toga cum
purpura.*

Germani.

Cretenses.

Bithyni.

Pontici.

Argiui.

Pallium.

Toga rasa.

Lacerna.

Toga amphitheatrales.

Coccineæ.

Bæotice.

cultu & apparatu magnifico, probi adolescentes sumere solebant, præcipue Bacchanalibus festis mense Martio, quibus diebus sumere virilem togam in religione fuit, quæ signabatur liberioris vitæ pueris facultatem dari. Potentiores, & insignes nobilitate & honoribus, etiam purpuream cum frequenti comitatu, apud delubra deorum, inducebant, indeque in forum excepti, solenni officio deducebantur. Tenuiores etiam arctam inducere togam: nam propibus, veteres magnas & paruas habuerunt. Claudius tamen Cæsar toga virili, die, sine apparatu aut solenni officio, in Capitolium deduci voluit. Supra tunicam vero vela protogis induisse, animi fuit imbellis & enervati. Ea quidem toga cui purpura prætexebatur, illis tantum dari assuevit, quorum patres magistratus curules & insignes gesserant honores. Nanque hic primus iuventutis & bonæ indolis habitus est honos, omenque futuræ virtutis & magni nominis æstimabatur. Germani vero in primis experimentis frameæ & scuto adolescentes exornabant: illinc enim commendationem ineuntis adolescentiæ auspicabantur. Cretensibus militaris stola: Chilis patera: Bithynis & Ponticis, focci & pallium: Argiuis pueris deferre clypeum, insignem munus, & primum decus adolescentiæ cèlebatur. Eam vero togam extremam induebant Romani, sæpius rasam, nonnunquam pexam & villosam: nanque erat Romana gravitate digna, quam propriam habuere, sicut Græci pallium. Ideo qui Romani ciues esse desiderant, aut civitatis iura amiserant, quique relegati, quibusque aqua & igni interdictum foret, togam induere non poterant. Hi enim toga dimissa, pallium sumebant, quod Græcum fuisse satis constat. Togam vero rasam Phrygianam, primum Augusti temporibus usurpatam, Plinius assuevit: supra quam mul-
ti lacernas inducere sæpe, ludis festis in theatro, quæ amphitheatrales dictæ & militares erant: alix coccineæ: Bæotice vero albæ. Quam togam plerique laxiorem, brevior-
em nonnulli usurparunt. Legimus Catonem seniore præcurta toga & candida usum & nunquam centum drachmis maiore sumptu: Cæsarem laticlavo simbricato, laxiore cinctura: Augustum quaternis tunicis, togisque nec restrictis, nec fassis, cum thorace laneo, femoralibusque & tibi-

alibus

alibus incessisse: Mecœnatem molliori veste discinctum, quare Malacinus dictus: Marcum Antoninum, tunica ad coxam cincta, & villosa chlamyde: & Sex. Pompeium Magni filium, post naualem victoriam, cæruleam semper desumpsisse: Hortensium, cultiore habitu, & elaborato: Neronemque nullam vestem bis induisse, sæpiusque in ornatu tragico cum cothurnis produsse: & Caligulam cum deorum insigniis, aurea barba & fulmine, aut cum fuscina & caduceo, plerumque Veneris habitu, aut gemmatum, manuleatum & cycladatum, semperque triumphalia ornamenta gestasse: Vespasianumque, veste & habitu neglecto, & vix à gregario milite differente: sicut de Alexandro Macedone proditum est, cultu habituque paulùm à priuato abhorrente fuisse: & Hierone Syracusano, qui regi vix decoro habitu incessit. Sic diuus Senerus vili amiculo & exigua veste adoperitus, & à plebe vulgari nihil excellens. Et Tacitus simili cultu cum æqualibus. Nam in toga quæ priuatus utebatur, in imperio sæpe visus fuit. Contra, Hellogabalus nimis sumptuosa & magni census: is enim prius holosericam vestem induit, Galenus quoque cum chlamyde purpurea gemmatis fibulis, sæpius tunica aurata prodit. Fertur tamen Oct. Cæsar liberis senatorum, in quibus esset virtutis specimen, quò frequentius senatui assuescerent, sumpta virili toga, laticlauum protinus dedisse. Togam verò prætextam ædiles, quæstores, & qui magistratus & honores gerunt, veluti honoris ornamentum insignis, induere soliti sunt, quæ ex purpura fuisse traditur, nonnunquam bis tincta, & acrius coloratur, dibapha dicta, quam Lentulus Spinther in ædilitate primus induisse fertur, cuius valor denariis mille in libras taxabatur. Sed quod discriminis inter patricios & plebeios purpura faciebat, ut distinctum utrumque ordinem notaret, hoc nimirum inter patricios & senatores laticlauius, & tunica latiore purpura efficiebat. Is enim laticlauius & latiore tunica, insignia ordinis senatorii fuere, quæ ordinem senatorium à patricio discernebant, quibus amplissimus ordo notabatur: cum reliquis patriciis, qui ad senatum admissi non erant, illis vti non liceret. Quamuis post aliquot ætates, etiam equestri ordini laticlauium distinctum à senatorio tributum

*Mecœnas
Malacinus
appellatus.*

*Holoserica
vestis.*

*Prætexta
qui indu-
bansur.*

Dibapha.

*Distinctio
vestitus in-
ter patricios
& senato-
res.*

GENIALIVM DIERV

butum inueniamus, cuius vsus postea à Cæsaribus pro insigni decoro impetrari consuevit. In eo enim aureus clauus affigebatur, quem, quia frequens & promiscuus erat, Tacitus Cæsar interdixit, auroque clauatis vestib. vti prohibuit. Erat præterea toga prætexta, consularis & prætorialis, quam hi qui consulum præturamve gerebant, ferre solitauerunt: quam etiam in coloniis & municipiis, cuiusque magistratui deferre ius erat. Ipsa enim & laticlauus inter antiquissima censentur vrbs ornamenta: quippe à T. Hostilio, nonnulli à Balearibus inuentas primum autumant, quæ in omnem æuum postea mansere: sicut vestem papaueratam antiquissimam habere originem volunt. Etiam tunica palmata, & palmata toga triumphalis, & toga picta, quas consules, & hi qui deuictis hostibus triumpharunt, veluti augustas, atque illustri & excelso honori debitas accipiunt, præcipui cultus ornatusque fuere: in quibus decus totius imperii, ingentisque virtutis specimen noscebatur. Etenim palmata vestis in pace, consulibus: victoria verò parata, triumphantis indumentum erat: quæ quidem purpureæ auro intextæ erant: & nisi triumphalibus viris, atque ex Capitolio & Palatio haud aliter dari solitæ, eò quod essent Iouis tunicæ perquam similes: tametsi scutulatam, Phrygiatam, surculatam quoque, undulatam & clauatam, inter triumphales aliqui annotarint. Quam scutulatam Galli primum intexuerunt, sicut Phrygiatam Phryges. Fertur tamen Gordianus tunicam & togam pictam, primus ex Cæsaribus, dum priuatus ageret, propriam induisse: neque ex Capitolio (vt moris erat) publicam desumpsisse. Abolla autem externorum regum fertur, sicut Romanorum trabea: magni tamen splendoris, quæ rarenter Romanos vsos inuenimus: nam soli reges aut consules trabeati incescere, tametsi militarem, nonnulli senatorium amictum abollam fuisse dicant. Quam plerique philosophi desumpsere, licet Græcos milites & philosophos palliatos, nonnunquam chlamydatos legamus. Primus enim Romulus trabea vsus fuit, quæ triplicis generis erat. Nanque vnum consecratum, sola purpura intexebatur: aliud regium ex purpura, immixto albo, quam reges Consulesve inducant: tertia auguralis fuit, quæ ex purpura fiebat & cocco: quo genere augures vti assuerant, dum auguria captant.

Sæpius

Toga prætexta, consularis & prætorialis.

Vestis papauerata.

Palmata vestis.

Vestis triumphantis.

Abolla.
Trabea.

Philosophorum vestis.
Trabea triplicis generis.

Sæpius tan
ra disting
darumq:
re suba
ca partim
sis & Attr
drangula
plici ana
quandoc
regibus,
quæ xxi
banæ Re
rborum
tunica am
& regi vir
diademati
rat. Sextic
traditur.
bant: ap
nam præ
rea, Phr
diphther
neris. Sec
sules ac tr
vt cæteris
in mulier
tix mulie
ad talos d
quo capiti
capillum
meo & vi
damnata
meretric
iam tant
mulierib
pia: quoc
bus ame
stola ple
tricia: &
bant. Era

Sæpius tamen sub tegmine puniceo, alterno textu purpura distinguebatur. Neque sum ignarus Maurorum Numidarumq; regnum amictum, esse purpureum sagum. Quare Iuba rex sagulo vsus purpureo dicitur. Assyriorum tunica partim purpurea fuit, partim alba. Medis autem. Persis & Armenis regibus, ac Lydis, amictus purpureus quadrangulari figura, & Cidaris, quamuis Persici reges triplici anaxyride, & cultu duodecim millium talentorum quandoque vsi sint. Phœnicibus verò, Syris & Cilicibus regibus, chlamys cum crepidibus Romanis quoque læna quæ χλαῖνα dicta, regales cultus ornatusque fuisse. Taprobanae Rex sormate vestitur, Cyrus stola Medica, Nabathæorum Reges stola purpura, Cleomenes sæpius breui tunica amictus apparuit. Antigonus & Aristippus agresti & regi vix decoro habitu. Contra Demetrius non modò diademate, sed veste ex auro & purpura conspicuus erat. Sexticula verò non regia, sed imperatoria vestis fuisse traditur. Athenienses autem reges sæpè Creticum inducebant: apud quos ex provinciis vestes nomina sumpserunt: præter Tarentinidam fuit Sardonica, Sicula, Theraea, Phrygia & Cassiaca militibus propria, ac Deutoriga diphthera, pastoritia & byssacena, ac aliæ multiplicis generis. Sed quod discriminis inter viros senatores & consules ac triumphales, purpura & palmata vestis faciebat, ut cæteris præstarent: idem discriminis cultus vestitusque in mulieribus fuit. Etenim matronæ & spectatæ pudicitiae mulieres, nisi nigro capillo, & longè lateque fusa toga ad talos demissa, stolaque & flammeo, ac vittis & reticulo, quo capita velarent, utebantur: cum meretrices flauum capillum haberent, & togam subductiorem absque flammeo & vitta: quam togam virilem, quæ adulterii crimine damnatæ erant, dimissa stola, sumere cogeantur. Namq; meretrices prostabant cum toga & stolis pullis, quibus etiam ianthino & cocco uti inhibuitur est. Fuitque aliquado mulieribus vetitum, ne versicolori veste vterentur, lege Oppia: quod etiam à Nerone factum memorant, qui mulieribus amethystini & Tyrii vsus interdixit. Quæ quidem stola plebeis, quamuis honestis, non dabatur: siquidem patriciæ & grandes natu matres, illam honoris causa deferant. Erat enim ad imos pedes fluxa, quâ institi contexta ambibat,

*Sagum.**Assyrii.**Medi.**Persæ.**Armeni.**Lydi.**Phœnices.**Syri.**Cilices.**Romani.**Tabrobani.**Nabathæi.**Sexticula.**Vestes ex**provinciis**nominatae.**Discrimen**vestitus in**mulieribus.**Matronæ.**Meretrices.*

GENIALIVM DIERVM

Nova nupta ambibat. Rectam verò tunicam, & puram togam noua
Cyclas. nupta induebat: quam etiam tyronibus, dum militiæ ad-
Palla. scribuntur, tributam inuenimus. Cyclas quoque, palla &
Ricinus. ricinus, cum crocoto, honestarum vestes fuere virginum
Crocoton. & matronatum, licet citharædis quandoque palla in vsu
Syrma. fuit, quæ syрма dicta est: erat enim tragædorum. Cyclas
 verò rotunda, quam Alexander Romanus Imperator ma-
 tronis regiis dedit, quæ plus sex vnciis auri non haberet
 cum reticulo: & pallium auro aspersum cum inauribus, &
 monili baccato. Crocoton quoque rotunda & fimbria-
 ta, sed tantum locupletibus concessa. Vittasque & sup-
 parum, ac togam prætextam, solæ virgines deferebant,
 quæ nuptiis non dabantur. Erant enim insignia pudoris
 & verecundiæ, quibus mos erat, capillos aut humeris de-
 fluentes, aut reticulo collectos vnâ, alteram nuptialem,
 qua nubentes velabantur. Strophium verò, pectoralem
 fasciam, vel capitis ornatum, nonnulli cingulum fuisse au-
 tumant, & soleas purpureas puellarum calceos. Sed ta-
 men strophium, mitras & purpureas fasciolas, ancillarum
 fuisse amictus, multi testati sunt: id quæ à Cicerone Clo-
 dio obiectum, quod in strophio, mitra & purpurea fascio-
 la se ancillam mentitus, sacra Bonæ deæ polluisset. Fas-
 ciolas verò crurules, crurum pedumque velamenta, æquæ
 viris ac mulieribus communes aliqui volunt, quæ sæpè
 purpureæ, nonnunquam conchyliatæ erant. Fasciæ ve-
 rò pectorales dabantur pueris, quæ virides fuere. Sicyo-
 nia & focci, calcei mulieris delicatioris cultus & amato-
 rii. Erant enim veteribus calcei specie varia: nam & gal-
 licæ & solex & cothurni: tum mullei albi, hederacei, cerei
 & lintei, calceorum species sunt: qui cum antea com-
 munes viris æque ac mulieribus forent, sequuti Cæsares
 inter quos Aurelianus, illos viris ademere, & foeminarum
 calceis addidere, quas etiam ferunt compedes habuisse
 ex argento, cum ex auro vetarentur. Qui mullei, sicut
 veteribus monumentis extat, olim fuere calcei Albano-
 rum regum, deinde patriciorum facti, demum patriciis
 adempti, & mulieribus traditi: sicuti crepidas antea sena-
 tores, mox equites, demum milites habuere proprias. So-
 leas autem calceamenta dixere, quibus plantarum calces
 in fine

Virgines.

*Vittarum
duo genera.
Strophium.*

Ancilla:

*Fascio la-
crurul.*

Pueri.

*Calcei mu-
liebres.*

*Calceorum
species.*

Mullei.

*Crepida.
Solea.*

in fine teg-
 pud Achæ-
 nues. Ath-
 Græcis
 Scythicæ,
 Persæ eni-
 reant: A-
 leis Thel-
 sandalio:
 leas pedib-
 & Cato V-
 calceare cu-
 Lycurgus
 dum nudis
 & declina-
 debat. H-
 stes peron-
 cessit, vs au-
 fuit, vt pr-
 Diocletia-
 matis fibi-
 calceis ve-
 quum nu-
 zia verò, n-
 la verò, pi-
 Medica eu-
 vestis, reg-
 goniis, velu-
 quidem p-
 mus. Apoc-
 syrios, lon-
 nari, tradi-
 stola quad-
 tempore:
 capitis fu-
 tantum v-
 teris, vti
 crimen v-
 ac mulier-
 bus quen-

in fine teguntur, habenis iuncta, cæteris propè nudis. Apud Achæos autem calcei forminarum, fuere albi & re- *Iphicratides*
 nuës. Atheniensibus elaboratæ artis, iphicratides dicti: *Nymphides*.
 Græcis nymphides & arpides, multiplici figura: sicut *Arpides*.
 Scythicæ, Laconicæ, Persicæ, Amyclidæ & Alcibiadæ.
 Persæ enim calceo vtuntur alto & duplo, vt magni appa-
 reant: Assyrii paruo, Ægyptii papyraceo, Babylonii so- *Nabathæi*.
 leis Thebanis simillimo, Cretenses militari, Nabathæi *Indi*.
 sandalio: Indi ex arborum corticibus nonnunquam, so- *Nudo pede*
 leas pedibus addebant: Phocion verò nudo pede incescit, *qui incede-*
 & Cato Uticensis mira patientia, ita vt vix cruda hyeme *bant*.
 calcearetur: quod de Socrate & Aristodemolegimus.
 Lycurgus quoque pueris Spartæ pro calciamento, pe-
 dum nuditatem dedit, quo facilius accliuia ascenderent,
 & decliuia peragrent. Empedocles ferreo calceo ince-
 debat. Hispani è sparto, Ligures Cantabrico, Galli agre- *Hispani*.
 stes perone. Demetrius verò Antigoni, eo vanitatis pro- *Ligures*.
 cecit, vsaureo calceo calcearet. Augustus altiusculo vius *Antigonus*.
 fuit, vt procerior videretur. Caligula socco muliebri. *Galli*.
 Diocletianus & Heliogabalus gemmato, Carinus gem- *Imperatorum*.
 matis fibulis. Apud Ægyptios autem innuptas puellas *Puella in-*
 calceis vti non licet, vt euagandi licentia cohiberetur, *nupte apud*
 quum nudo pede, extra septa prodire nefas foret. Cuper *Ægyptios*.
 zia verò, non muliebres, sed tribicinum calcei erant. *Pal-Chopezia*.
 la verò picta cum amiculo purpureo. Apud Persas, stola *Persæ*
 Medica eum armillis & torque. Ægyptiis, sacra Iſidis *Reginarum*
 vestis, reginarum amictus ornatusque fuere, quibus infi- *amictus a-*
 gniis, velut verissimis notis, à vulgo secernebantur. Quæ *pud Ægy-*
 quidem pallam pueris, puellisq, quandoq, traditam legi- *prios*.
 mus. Apud Græcos verò, Arabes, Lydos, Phryges & As- *Mistral*.
 syrios, longa stola, mittis & mitellis matronas & viros or- *Mistella*.
 nari, traditum est: virorum apud eosdem, frequens vestis, *Theſſalis*.
 stola quadrata fuit, Theſſalis de missa chlamys erat omni *Calenrica*.
 tempore ab commodior: calantica autem, Romanis *Vnatantiem*
 capitis fuit ornatus, non vestis. Lycurgus iuuenibus vna *veste quis v-*
 tantum veste, eaque obsoleta, & nullo discrimine à cæ- *tebantur*.
 teris, vti toto anno permisit. Zeno quoque nullum dis-
 crimen vestis esse inter ciues, sed eosdem amictus viros
 ac mulieres ferre præcipiebat. Solon plus tribus vesti-
 bus quenquam vti, lege prohibuit. Apud reliquas verò
 gentes

GENIALIVM DIERVM

Galli nobiliores. gentes vestibus habitusque dissimiles fuere: nam Gallis nobilioribus tinctas gestare vestes, aut saga hirsuta virgata: hyeme crassiora, ætate subtiliora, longis villis, & brachis longis femoralibus, auro pictas, intonsas, & varii coloris, quas anaxyrides Græci vocant: tum collo torques & monilia, frequens mos fuisse traditur. Quas quidem brachas, non apud Gallos modò, sed Medos & Scythas aliosque barbaros in vsu comperimus. Tum endromides & cuculli frigore apti, Gallorum propria commenta sunt. Apud Vætones & Cantabros, mulieres monilia ferrea collo circumdare, & à fronte protensum umbraculum, quod attrahunt, quum velint, & retrahant. Alias protentas comas in altum erigere, illasq; baculo obuoluere: nonnullasincipit expilare, magni dedecoris putabatur. Gnidanorum vxoribus, qui iuxta Lotophagos sunt, multi æstimabatur, fimbrias pelliceas ferre plurimas quas munera adulterii sumebant, illaque præcipuæ dignationis erat, quæ pluribus fimbriis muniretur. Sicut Curetibus, qui Ætoliam incolunt, longas stolas puellares induere. Et Andrimachidarum vxoribus, utroque crure æneam armillam innectere. Arabibus Nabathæisque, tunicas cum subligaculis ferre. Indorum fuit ornatus in veste candida, & carbasis miræ tenuitatis, auro purpuraque distinctis: Medorum, oculis pictis incedere, colorato capillo, coma protensa circa collum monili, & armillis circa manus, capite velato, veste pellucida & fluida. Contra verò Persarum: nam crassiore utebantur, laxa & fluxa cinctura, nonnumquam stola Semiramidis. Quare Alexander Macedo vtrorumque inspecto habitu Persicam induit vestem, Medorum admistere recusauit. Sic Gratianus Cæsar, deuictis Germanis, Romanum neglexit cultum, amictu Alanorum atque equo pariter vsus. Assyriorum mos erat, duplici amiculo vestiri, altero lineo ad pedes demisso, altero laneo, quod superinduebant. Maurusiis crassam vestem, aut laceratam quæ induebant, pro tempore variare utebantur. Persæ amictum habent ætate purpureum, hyeme varium, Troglodytæ serpentum & piscium coria. Massagætæ ex arborum corticibus amictus intexebant. Scythicis ferè similes. Mardorum genti proprium fuit crassiorem vestem & non ultra genua induere, proq; capitis ornatu, fundam fronti

fronti ann
ris mira sp
piscium, f
lino, mnt
rati, vt fac
aurum ge
& vsu foru
lantur.
operti in
reliqua n
primum b
re acceper
colæ iunc
mani sago
cupletes v
etiam apu
corporis o
minudo fr
veste conf
rursus qu
occurisse
alba ami
ferens, au
rus. Crates
Socraticus
liorem iud
habitu, &
tis auro.
ficut Apol
conspicui
nui pallio
etiam cale
tunica & n
vilissima s
Homeric
num, pa
principe
proceflu
auro, ac g
losque in

fronti annectere. Indi quoque dissimiles habitus corporis mira specie variarunt. Namq; alii nudi agunt, nonnulli piscium, ferarum, aut auium pellib. amicti sunt, plerique lino, multi lana vestiuntur: alii in cultu corporis ita accurati, vt faciem colorib. pingant, candidam vestem induant, aurum gestent, lapillis ornentur. Maurileonum, pardorum & vrsorum tergoribus, alii serpentum & piscium coriis velantur. Scythiæ magna pars tergo vulpium & murium operiti incedunt, sicut Geloni hostium cutibus. Britanni reliqua nudi, ventrem & ceruicem ferro cingunt. Hispani primum breue sagulum, mox stolas & togas Romano more accipere, quare stolati, dicti & rogati. Gynesiæ colæ iunco ornantur amictu, Belgæ hirsuto sagulo, Germani sago cum fibula: aures desit fibula, spina conserta: locupletes verò, stricta veste singulos artus exprimentes. Quin etiam apud veteres sapientiæ professores, diuersi cultus corporis ornatusque fuere. Namq; Diogenes corpore seminudo fuit, veste humili & sordida: qui quum Rhodios veste conspicuos cerneret, illos dixit nimium insolentes: rursus quum Lacedæmoniis in veste sordida & inhonesta occurrisset, etiam hos insolentes nuncupauit. Pythagoras alba amictus veste, neque ex mortuo animali quippiam ferens, auream coronam gestabat, nonnunquam purpuratus. Crates manticam & sordidum palliolum, Aristippus Socraticus Milesiam chlamydem, al. quando amictum viliores induebat, cætera nudus. Aristoteles verò decorus habitu, & nitido vestitu fuit, longa coma, digitis redimitis auro. Hippas cultu visendus suis manibus elaborato, sicut Apollonius Tyaneus linteis, & Gorgias purpura conspicui erant. Heraclidea molliore veste: Zeno tenui pallio, Empedocles Agrigentinus præter purpuram, etiam calceamentis æreis incedebat. Demosthenes molli tunica & nimis accurata, Aristides trita lacerna. Socrates vilissima stola. Xenophon cum thorace & clypeo. Fuitque Homeri opinio, antiquissimos Græcorum, pelles leonum, pardorumque ouium & caprarum ac luporum à principe induisse. Postea impotentia muliebti eo vesania processum fuit, vt in aximos induta cultus, purpuraque & auro, ac gemmis redimitæ procederunt: armillas annulosque in digitis aureos, colloque monilia, & catenas circumfronti

Indi.

Mauri.

Geloni.

Britanni.

Hispani.

Gynesiæ.

Belgæ.

Germani.

Philosophorum vestes.

Corona aurea Pythagoræ.

Antiquorum vestitus ex animalium pellibus. Cultum Romanorum.

GENIALIVM DIERVM

Leſtica mulierum.

Viri uxoris nemino priuilegium.

Athenienſes

Syracuſani

Ephēſii.

Hermodorus

Paludamentum.

Chlamis.

Saga.

Lacerna.

Lema.

Seruatum ab ingenuis diſtinſio.

Nota fronti inuſta ſeruis & captiuis.

ca latera margaritis inſerta, in auribus vero vniones & cy-
lindros. ad offerationem luxus, Romanæ mulieres fer-
rent: ipſasque auro fulgentes iuncto vehiculo & carpentis,
feſtis profeſtiſque dieb. per urbem perque oppida vehi pro-
ditum ſit. Quod non modò Romanis, ſed & ſociorum La-
tini nominis, vxoribus decoris cauſa, tributum ſerunt:
quibus quidem vehiculis, niſi caſtæ & ſpectatæ probitatis
uiſſent, alias vti non decebat: à quibus viri, vna ſedentes,
deſcendere minimè cogi poterant, quaſi in tuto eſſent præ
ſidio, priuilegio vxoris. Quare Domitianus Cæſar nouo
ſtatuit edicto, vt probroſis ſcæminis leſticæ vſus adime-
retur. Fuitque apud Athenienſes ſeruatum, vt Atticæ ſcæ-
minæ Doridam vettem, quam prius induebant, ſimilimā
Corinthiæ, ne ſibulis neſterentur, in lineam commuta-
rent: & à Syracuſanis lege ſancitum, ne viri aut mulieres
maiori ſumptu ornarentur, nī prius ſe conſupratas, &
omni nequitia impudicas docerent. Quod prope cū Ephe-
ſis compar fuit, qui cū vitiis inquinatiſſimi eſſent, nemi-
nem frugi viuere paſſi ſunt: Hermodorumque, quod vir
probaſiſſimus eſſet, vrbe exegere: qui Romæ poſtea leges
decēvrales interpretatus, ſtatua in comitio à populo do-
natus fuit. Hoc quoque inter cætera notatum eſt, conſules
paludatos, nonnunquam trabeatos, paludatiſſictoribus,
ad bella ducere ſolitos. Namque erat paludamentum, ve-
ſtis Imperatorum, qua ſummi duces perſæpè vtebantur,
ornatus tamen militaris, quam chlamydem appellarunt.
Militesque ſagatos militiæ domique incedere conſueſſe.
Saga enim, chlamys & lacerna, militum veſtes fuere: adde-
etiam lēnam, quā ſupremam induebant, licet ſubſequentis
temporibus Antoninus Philoſophus Auguſtus, milites ſub
ſe ſtipendiariis, togatos eſſe iuſſerit, nec vnquam ſaga-
tos incedere paſſus ſit. Manſitque diu Romæ conſtitutum,
vt ſerui ingenuorum veſte non vterentur, quippe qui nec
colobia nec calceos habebant, quæ liberi dabantur. Cre-
pidis quoque aut mulleis vt ſeruos aut plebeios, erat lege
vetitum. Syracuſani verò: vt diſcrimen ingenuæ & ſerui-
lis perſonæ notaretur, ſeruis equi characterem inuſſerunt.
Samii quoque captiuos Athenienſes, nocturnæ figura: A-
thenienſes verò Samiōs bello captos, Samæ nauis ſigno
deformarunt. Nonnunquam ſeruis literas inuſſerunt,
qui

qui literati
alebant
crines ha
ſeruis nutr
distingue
heteroma
ab vrbe c
ac ſenes i
cinius è S
raſitare
dragēſim
bat. Prim
canus trad
erat inhibi
Fuitque a
ratores bar
primus pro
perator, cu
reus & Di
putamini
cum ram
leno Impe
aſperſere.
hoſtibus pi
qui etiam
tempora ſu
quam à fr
perentur, ſ
triſſe. Qui
barbam m
rent. Fergu
put crinotu
Contra Ly
comatos
tem raliſſe
ribiliores
ſarie noſe
fuit, vt cin
ſito capill
corporis p

qui literati dicti. Apud Lacedæmonios quoque ingenui *Literati* alebant comam: namque omnes comati erant, cum seruis *serui* crines habere non deceret. Idem in omni ferè Græcia, ubi *Comam qui* seruis nutrire comam nefas erat: qui etiam ab ingenuis *nutriebant.* distinguiebantur tunica: namque amphimafchalos liberis *Amphima-* hæteromafchalos seruitijs dabatur. Apud Romanos verò *scalos.* ab vrbe condita ad annum ccccliiii. iuuenes pariter *Heteroma-* ac senes intonsos fuisse liquet. Sed postquam Publius Ti- *chalos,* cinius è Sicilia tonsores adduxit Romam, inde iuuenes *Radenda* rasirarent barbam, capillumque tondere, ad annum qua *barba con-* dragesimum institutum mansit: post eum verò non lice- *suetudo.* bat. Primus enim, qui barbam quotidie rasiraret, Aphri- *quando ia-* canius traditur: deinde Augustus, quod seruis vilioribus *truducta,* erat inhibitu, qui intonsa barba & capilo hirtio fuere. *Ramenta* *aurea in ca-* *pillis.* Fuitque animaduersum, ante Hadrianum Cæsarem impe- *Qui caput* *tondebant.* ratores barbam sæpe rasirauisse. ipse enim ex Cæsaribus primus promissa barba incescit & capillo. Commodus Imperator, cum nulli tonsori crederet, sicut Alexander Phe- reus & Dionysius sibi ipse candente carbone, iuglandium putaminibus, barbam adurebat, qui etiam fucato capillo cum ramentis aureis incescit. Quod de Lucio Vero & Galieno Imperatoribus traditum est: qui auri scobem crinibus aspersere. Arabes, Abantes & Mysii, ne in confictu belli hostibus præda forent, anteriorem capillum rasirant: qui etiam puellarem capillum in rotundum tondebant tempora subradentes. Ferunt Curetas & Ætolos pariter quum à fronte essent capillati, & crinibus ab hostibus raperentur, frontem abrasisse, ab occipite cæsariem nutrisse. Quod de Alexandro Macedone proditum est, qui barbam militibus radi iussit, ne hostili prædæ ansam darent. Ferunt quoque Machlyes natiua consuetudine occiput crinitum gestare: sicut Aules anteriorem capitis partem. Contra Lycurgus Spartanos milites promisso capillo & *Coma cura* *apud quos.* comatos esse voluit, licet more Laconico barbam ad cutem rasiraret: illos propterea aut venustiores, aut visu terribiliores esse arbitratus: apud eos enim populares à cæsarie noscebantur. Quod Mauris & Britannis in more fuit, ut cincinnis ornati essent, rutilis comis, & tam composito capillo, ut in incessu vix se contingi paterentur, omni corporis parte abrafa, præter caput & labrum. Lycii

GENIALIVM DIERV

comam tanti fecerunt, vt ne crines tonderent. æra, pœnæ nomine, Mausolo regi Cariz soluere, non dubitarent. Argiui cum antea criniti essent, victi à Lacedæmoniis, amisissis Tyriis, deplorandæ calamitatis causa, capillos totonderunt, vouentes se non resumpturos, nisi Tyrias recepissent, sicut Sibari à Crotoniatis direpta, vniuersi Milesii capita ferunt, & ingentem luctu ediderunt. Maxies verò dextram capitis partem comatam gerunt, sinistram radunt. Lusitani autem comas tondere nefas ducunt, itaque illas diffundunt, vt fœminæ. Idem & Galli comati, quib. plurimus capillus erat, æquè maribus & fœminis, inde nomine imposito. Indi capillum pectunt sæpius, quàm tondent, barba semper intonsa. Agathyrsi cæruleo fucantur capillo Arabes quoque intonsi fuere, barba solum abrafa, Autores habeo. Scythas & Parthos, quò maiorem terrorem incuriant, quoque subita & improuisa formidine hostes magis afficiant, hirsutis crinibus fuisse. Idem apud Getmauos Cattoque, quib. rufus erat crinis, coactus in nodum: qui etiam duxere nefas barbam capillumque tondere, aut alio cultu esse, nisi hostis caput ex acie retulissent, Quamuis tradatur Parthorum esse, capillum effundere, Germanorum iungere, Scytharum spargere. Egyptiis verò flaua coma despectui erat, & lege cautum, ne quis eam ferret, quòd ea Typhonus fuisse dicebatur, sicut Agrigentini cæruleum colorem interdixerunt, quòd eo Phalaridis satellites vsi sunt. Apud Sueuos vsurpatum est, horrentem capillum ligare in summo, vt hostibus terrori sinr, vel retro flectere. Dacæ cum caput radant totum, in summo vertice circumcrescere sinunt. Contrà Riphæi: nam mulieres pariter & viri detonso sunt vertice, & capillo derafo, adeò vt glabri videantur: sicut Myconii omnes caluitio laborant, æquè vt in Cauno omnes lienosi. Non sic in Ægypto, vbi rarò caluitium fuit. Produunt autores Atheniensium vetustissimos, capillis colligendis cicadas aureas annectere, vt eo argumento autochthones, hoc est, primos & sine origine se probarent. Caius verò Cæsar comatos tanto despectui habuit, vt quoties occurrerent, occipitio raso deturparet. Capillum verò aut barbam inficere coloribus, imbellis fuisse & eneruati, exempla sunt. In cere imbelles. primis Philippi Macedonis, qui quum ex amicis Antipatri arbi-

Flaua coma
apud Ægy-
ptios con-
tempa.

Riphæi.

Myconii.

Athenien-
sium cicada
in comu-

Barbam aut
capillum inficere
coloribus.

in arbitrum d
am inficere, p
ut mendaciu
concionabatur
lo vidisset, pr
non inconue
qui cum in C
insigniter pe
de totius Gra
cillam conco
ta, quotidie d
cognitum, qu
pilli nigri: qui
proditur in M
centem in le
perfidia vind
cessisse, Rom
se. Manfitq
theſibus vt i
fumeabant, &
tyrtheſim in
natalitiis, q
bar, & calend
bas lacernas p
stare: nam in
neve quis pul
In ludis verò
nulas enim tu
conueirent.
tes penulati c
uari iussit. E
ludis algeret,
nus nouo vesti
nomen tulit.
giana dati ca
quoties inſig
populus affe
indici, clau
re. Et quo
publica, R

eri arbitrum delegisset, quem aduertisset barbam & capil-
 lum inficere, protinus gradu deiecit, & iudicare vetuit, vel-
 ut mendacem. Quod compar fuit cum eo qui Spartæ
 concionabatur, quem cum Archidamus rex fucato capil-
 lo vidisset, profari vetuit, & in medio affatu exigi iussit. Cui
 non inconuenit, quod de Gorgia Leontino proditum est,
 qui cum in Olympiis de communi Græcorum concordia
 insigniter peroraret, Melanthus eum ludibrio habuit, quod
 de totius Græciæ concordia agitaret, qui se vxorem, & an-
 cillam concordies habere nesciret: quæ ob zelotypiam ira-
 ta, quotidie dissidium peteret. In quo fuit experimentis
 cognitum, quod his qui è Sybari biberent, fucarentur ca-
 pilli nigri: qui verò è Crati, flauī & fluxi, sicut de Clitumno
 proditur in Meuania. Legimus tamen Hannibalem du-
 centem in Iteliam, crinibus sæpe mutatis, se à Gallorum
 perfidia vindicasse: & Pyrrhum coma coloribus fucata in-
 cessisse, Romanasque matronas rutilare capillos consue-
 sisse. Mansitque Romæ obseruatum in Saturnalibus, syn-
 thesibus vti, quibus diebus dimissa toga synthesium
 sumebant, quamuis Nero Cæsar citra dies Saturnalitiis
 synthesium induit discinctus & discalceatus. Diebus autem
 natalitiis, quibus natalem quisque suum annum celebra-
 bat, & calendis Ianuariis, nonnunquam ludis Romanis, al-
 bas lacernas prætextasque induros incedere, & ludos spe-
 ctare: nam in veste pulla ludis interesse Augustus inhibuit,
 neve quis pullatorum media cauea sederet, edito cauit.
 In ludis verò funebribus penulatis spectatores erant. Pe-
 nulas enim tunc populus sumebat, cum in æteris togati
 conuenirent, nisi in gladiatorio munere, ad quod frequen-
 tes penulati conuenere, quod Commodus Imperator ser-
 uari iussit. Ferunt primos Lacedæmonios, ne populus in
 ludis algeret, penulas sumpsisse. Antoninus verò Bassia-
 nus nouo vestis genere populum donauit, quare Caracallæ
 nomen tulit. Augusti verò tempore, toga rasa & Phry-
 giana dari cæptæ. Illud etiam admonendum existimo,
 quoties insigni calamitate vel clade, aut aliis belli casibus
 populus affectus esset, in magna consternatione, iustitium
 indicī, claudi ærarium & tabernas, ac iudicia tolli sole-
 re. Et quod per magnas calamitates fiebat in mœstitia
 publica, Romanos dimissis togis, positisque latyclauis &
 aureis

Capillorum
luxus.

Synthesis.

Lacerna al-
ba quando
sumebatur.
In veste pul-
la ludu in-
teresse non
licebat.

In calamita-
te publica lu-
cus indicia.

GENIALIVM DIERV

aureis annulis, saga sumere, vel ut in luctu & summa solitudine se esse denotarent. Si tamen consulares viri forent, licet ob calamitatem populus in sagis esse, ipsi tamen in togis erant, ne deformi retroque habitu tantam dignitatem fœdarent. Sed nec saga, donec latiore fortuna, aut illustri victoria, clades emendata foret, dimittebant. Quae victoria potiti, vel cum suis fugatisque hostibus, fœdissimum bellum finitum foret, exuto iustitio, in communis signum laetitiae, populus vniversus praetextas, reliqui verò magistratus, insignia & ornamenta sua, ac pristinum ornamentum cultumque sumebant. Illud quoque discrimen orationum personarumque est notatu dignum, quod apud Tapyras, Basteranos & Iberos, incultaque nationes circa Hyrcaniam seruari meminimus, vt viri atras vestes induant, crinesque longiores gerant: foeminae verò albis tunicis, ac breuibus tonsisq; comis incedere cogantur. Apud Parthos autem, Persasque equo vehi vel pedes ire, nobilitatem à vulgo distinguebat: nullus enim honestè genitus, pedibus incedebat: quod compar ferè cum Romanis fuit, quibus plebeiae pedibus incedunt matronae, nobiles leuicis vestiebantur: eisdemque Parthis qui principem locum habent, anaxyridem triplam induit, & manicatam tunicam: plebs verò erat in tunicis sine manicis. Apud Indos byssum induere, nisi nobilis, nemo poterat. Thracibus punctos esse in facie, nobiliores demonstrauit: non punctos, ignobiles & obscuros. Idem Britannis, Gelonis & Agathyrsis, apud quos qui caeruleo pinguntur, honoribus praestant: minus autem pingi, humilitatis signum erat. Indis quoque, Atheniensibus & Persis, in auribus ferre aurum, nobilitatem designauit. Ex Germanis viri clari illustresque, stricta ac fluitante vtuntur veste: ceteri sagis cum fibula. Apud Saeuos ingenui obliquant, crinem, & nodo substringunt, quum serui fluxa coma & crinibus incedant. In Libya primores sagis velantur, vulgus vero bestiarum pellibus amicti sunt. In Aegypto viri binis vtuntur vestibus, foeminae singulis: vniversis nisi lineas ferre vestes, non licebat. Nequere ferre alienum fuerit, quod circumpadanis populis vsuonisse tradunt, vt lugubres vestes longo tempore induerent, in testino mœrore affecti propter Phaethontis casum, quod de caelo præcipitatus, fulmine ictus, & in Eridanum deie-

ctus

Apud Tapyras, Basteranos & Iberos discrimen ordinum. Parthis. Persis.

Indi.
Thracas.
Britanni.
Gelon.
Agathyrsi.
Aurum in auribus.
Germanorum vestes.
Saeuorum.
Libyci.
Aegyptii.
Circumpadanorum lineas ob Phaethonis casum.

ctus foret. S
minas lugub
quum illud
fortunis indi
pullas vestes

Quinum
fu

Q Vastio
quod Ro
gionis fuisse
tunis, Ramo
constitutum
re arbitrati
tuor, mox q
sua est, done
natus consi
bellum, qu
à Sylla dict
uem quind
Hi ergo vel
gnationis ba
narum adse
gibus quoq
munus erat
reuerant, qu
Romulum il
traditur. Pr
truriae popu
senatus in d
scientia &
pene diuin
se ferebatu
Prodigia
ferit defe
cuncto: q
gura & of

Etus foret. Sicut in Daunia Aristoteles refert, mares & feminas lugubria vestire, quos post Troiæ euersionem, quum illuc delati sedes occupassent, ut orbatos se patria & fortunis iudicarent, in posterum candidis abstinuissse, & pullas vestes desumpsisse.

Qui numerus augurum, quæque potestas aut ius quondam fuerit, & quomodo auguria captarentur.

CAPVT XIX.

Questioni diu res fuit, qui numerus augurum olim apud Romanos fuerit, quod sacerdotium magnæ religionis fuisse constat. Et tamen si à principio, ut in trib. centuriis, Ramnensi, Titieni & Luceri, singuli essent augures constitutum foret, quorum numerum imparem esse decernitur, mox quinque numerum aucti fuerint, nulla controuersia est, donec, ut non ultra nouem collegium excederet, senatus consulto cautum fuit. Idque ante primum Punicum bellum, quo tempore Sora & Alba coloniz fuere. Demum à Sylla dictatore collegium propagatum fuit, ut ultra nouem quindecim crearentur, ita ut quatuor & viginti essent. Hi ergo velut interpretes internuntiiq; deorum, tantæ dignationis habiti sunt, ut eum qui aruspiciam fecerat, in senatum adscribi, & inter patres legi fas esse duceretur. Regibus quoque sicut iura dare & sapere, ita diuinare, regium munus erat. Itaque à primo ortu vrbis, iidem reges & augures erant, qui futura prædicerent, & iura darent. Denique Romulus hoc sacerdotio præditus, optimus augur fuisse traditur. Proditumq; est, Romæ optimarum filios sex, Hetruriz populis, ut augurandi artem ediscerent, ex decreto senatus in disciplinam tradi solitos, ut Romæ augurandi scientia & ars innotesceret. Quæ quidem incredibilis & pene diuina Fesulis pollebat, vbi domicilium augurum esse ferebatur, quod & veteri legè sancitum erat, in hæc verba: Prodigia & portenta ad Hetruscis aruspices, si senatus iusserit deferunto, Hetrurizque principes & disciplinam discunt: quibus diuis decreuerint, procuranto: iisdem fulgura & ostenta pianto, auspicijs seruanto, auguri parento:

Augurum numerus impar, Augures quatuor. Quinque. Nonem. Viginti quatuor. Augurum dignitas. Reges & augures iidem, Romulus augur. Ro. sex optimarum filios Hetruriz traditi. Augurum domicilium. Fesulis.

GENIALIVM DIERV M

*Singulis tri-
bubus sin-
guli augures
præfati.
Augurum
creatio.*

Et infra. Singulis quoque tribubus olim, singuli augures præficiantur, qui sacris caeremoniis prædictionibusque deorum præfent: publica priuataque auspicia curarent, sicut à Romulo constitutum fuit. Postea vero comitiis curiatis, quæ pontificis maximi dicuntur, non à populo vniuerso, sed à minore parte, & selectis, quibus sacerdotia mandare curerent, de concilii sententia eligebantur, namque ipsi nominabant, quos dignissimos iudicarent. Nonnunquam si quis augur decessisset, à duobus vnus nominari, & à toto deinde collegio expeti & cooptari poterat. Qui postquam ad sacerdotium admissi fuerant, mox inaugurantur, vt mos erat. captatisque auguriis in collegium admittebantur. Et tametsi præsentibus admitterentur soli, sæpius tamen absentium habitam rationem comperimus, quod lege Iulia cauebatur. Cumque sacerdotia semel collata, ob plurimas causas adimi solerent, solus auguratus perpetuus fuit: ideo semel collatus, quod vita suppetit, etiam magnis intercedentibus causis viuenti non adimitur. Quare Fabius Maximus proditur duobus & sexaginta annis, summa cum laude auguratum gessisse, ad vltimam senectam. Si quis tamen augur hulus pateretur, licet in sacerdotio foret, augurandi tamen ius non habebat. Exhulceratis quoque auibz auguria captari non licere (siquidem morbosæ aues auspicia nulla faciunt) sæpe relatum est. In augurum enim collegio illud præcipue seruatur, vt sicut quisque ætate præcedit, ita maxime primatum teneat: quippe inter augures maiores natu, etiam his qui cum imperio sunt, præferri solent. Horum ergo proprium fuit, ex auibz vaticinia obseruare, signaq; rerum futurarum, & à diis monita contemplari: si opportune euolassent, aut sedes idoneas acceperissent, obnunciare, de prodigiis, somniis, auguriis atque oraculis, portentis, extisque responsa dare. Tum obseruationes auspiciozum, procuraciones, expiationesque, vatium libros, portentorum explanationes, & monita deorum edicere, si quid ingruente fato casurum foret, & quod saluis auspiciis fieret. Quodve augurium lætum, quodve piacularè esset, quod minas cœlestes ingruentesque calamitates, aut fatale exitium afferret, præmonere & vaticinari, quæ lege augurali latius decreta & perscripta sunt, cuius verba adscripsit Interpres Iouis optimi maximi

*Auguratus
munus non
adimeba-
tur.*

*Augur qui
hulus ha-
beret.*

*Aues ex hul-
cerata.*

*Ætatis ra-
tio in augu-
rū collegio.*

*Augurum
munus.*

*Lex augu-
ralis.*

imi: Pub
disciplinam
salicta pub
populare
diuorum q
gura regio
agros, lib
nefasta, v
que non p
auspiciisq
inspicere
quibusque
quæ ad pu
piarentur,
gio auspici
um censer
tius interp
ret interpr
nitet: ad q
eorum præ
essent, or
bant. Tur
sponso ve
tur. Itaque
stratus vit
ruspicum
augures præ
tia creand
tiæque ex
est, baculu
quod insig
certa spaci
templadi
vt quod d
metiri po
ciis, non
vrbera at
sum term
so signo
quidè liti

ximi: Publici augures, signis & auspiciis postea vidento, disciplinam tenento, sacerdotesque vineta, virgetaque & salicta publica auguranto, quique agent rem duelli, quique populare auspicium præmonento, ollique obtemperato, diuorumque iras providento, hisque parento, cælique fulgura regionibus ratis denotanto, urbemque & templa & agros, liberata & effata habento: quæque augures iniusta, nefasta, vitiosa, dira dixerint, irrita insecta que sunt: quique non potuerit, capitale esto, & infra. Ipsique auguriis auspiciisque captandis interesse debent, eaque notare, ac inspicere & referre, & an egregie esset litatum, declarare: quibusque hostiis, & quibus sacris ac supplicationibus, & quæ ad puluinaria, tetra prodigia procurarentur aut expiarentur, enunciare. Sed tamen soli auguri sine collegio auspicia interpretari non licuit: totum enim collegium censere, & sententiam ferre decebat, si quid exquisitius interpretari vellent. si durior forte casus ambigux foret interpretationis, qui in dubium controuersiam que veniret: ad quos etiam de singulis prodigiis & portentis, quæ eorum prædictio foret, & an fœdo vel felici exitu euentura essent, omnes tanquam ad adytum aliquem consultum ibant. Tum si qui magistratus vitio creati forent, eorum responso vel admittebantur, vel magistratu abire cogeabantur. Itaque dictatores, consules, prætores, & reliqui magistratus vitio creati, ne quid diuini obstaret, ex responso aurspicum magistratu abire sæpe coacti sunt. Poterantque augures propter tetra prodigia, aut si quid officeret, comitia creandis magistratibus vel impedire, vel vitare. Quo-
 tiæque ex arce augurium petebant, lituum sine nodo, hoc est, baculum à summo inflexum, in parte qua robustior est, guris. quod in signe augurale fuit, tenebant: quo cæli regiones & certa spatia, quibus videnda ad se pertinere volebant, quæ templa dicta sunt, præfinirent, & certa finitione signarent, ut quod dextrum, quodve sinistrum esset, oculis & animo metiri possent: nam manu cæli spatia notare, saluis auspiciis, non licebat. Quo quidem lituo, augur prospectu in urbem atque agros captato, regiones ob oriente ad occasum terminabat, limite decumano, & cardine extransuer. so signo metato, quo oculi ferrent quam longissime. Qui quidē lituus etiā regium fuit in signe, in quo potestas diri-

*Non augur
 vnus, sed to-
 tum collegiū
 auspicia in-
 terpretaba-
 tur.*

*Augurium
 cum ex arce
 peteretur.
 Lituus au-
 guris.*

Templa.

*Lituum regiū
 in signe.*

GENIALIVM DIERVM

*Regiones in
cælo ab au-
guribus no-
tata.
Vestitus au-
guris & ca-
remonia in
auguriis ca-
piendis, vi-
de item cap.
xiii.*

*Græci.
Macedones.*

*Loca in qui-
bus auguria
observaban-
tur.*

*Magistri au-
gurum mu-
nus.*

Notandum.

mendarum litium esse noscebatur. Proditumque me-
moræ est, Romuli lituum ambas cuspides ab imo & à sum-
mo inflexas habuisse, præter formam litui auguralis. Ex
notatis vero regionibus, prima antica, posterior postica,
tum dextra & sinistra dictæ. Quævis Hetrusci vates
cælestium prodigiorum periti, cælum in duodecim partes
diuiserint, anticamque ad occidentem, quoniam omnis il-
luc inclinat motus, & posticam ad orientem: dexteras ad se-
ptentrionem, sinistras vero ad meridiem proclinare volue-
runt. Sedebat enim augur velato capite, & duplici toga
augurali, quæ lana dicta est, vel trabea amictu ex purpura
& cocco, cum captabat auspicia, & lituo cæli regiones
notabat, Ipseque casta victima, observatis notatisque si-
gnis, longum carmen præfatus, preces effundebat: quas si
forte non rite didicisset, ne quid præpostere diceretur, ali-
quo præeunte emittebat. Græcis vero augur, non trabea
amictus, sed toga candida velatus, poscit auguria. Mace-
donibus quoque vates in amictu candido, auream gerens
coronam, captata auguria, & vaticinatur. Post effusas ve-
ro preces, oculis in cælum fixis, sedere conuenit, momen-
tis omnibus paratum intentumque toto animo affixum,
facto ubique silentio, ne quid videretur audiretur ve, quod
auspicium dirimeret, quoad de cælo seruasset, captataque
auguria & signa missa forent: quibus missis ex aubus,
quæ oscines, quæ præpetes vel inferæ, & antacitæ vel stre-
pentes aduolarent, & si dextra vel sinistra, quæve admis-
sæ essent, & quæ arcuæ, quæve cliuæ, aut inebæ, quæ
vetarent. Tum si motus pronus vel obliquus, supinus an-
rectus, aut in latera referebat: conueniebatque extem-
plo augurem adire & augurium firmari: namque vnum vi-
disse auspicium, non erat satis. Adnotatumque exem-
plis est, non ubique & passim auguri captare auspicia lice-
re, quia nisi in præscriptis destinatisque locis, quibus Tes-
qua nomen, aut in arce, vel ad veteres curias, augures: pon-
tifices vero, nisi in postmurio, auspicia captare fas erat.
Sed sciendum, non omnibus auguribus, sed solo magistro
augurum, de cælo auspicari, licuisse: qui huic muneri
præfectus, magister à collegio eligebatur. Obserua-
tumque, ut si extra urbem, aut in pomerio, vel domo con-
ducta, seu quouis tabernaculo, quod cæperat, augur au-
spicetur,

spicetur, &
aut pomerio
pntur au-
sumi nec
uus auspic
auspicis
futuram
diei hora
die, non
tilem que
aut morbi
licit: eo
verabatur
bosis aub
& feralia
ceptum a
augurium
certum est
re oportet
se, duob
præbat,
nores, au
modum
rum, aug
captare n
magistrat
toris con
emplis co
quæ pro
esse & m
occultu
fini: vtq
nulloque
prati, &
aura fle
auspice
suo curs
semper
aut colu
aquilar

spicetur, & inter augurandum nōdum firmis signis, vebem
aut pomerium inauspicato transgressus foret, vt ritē ca-
prentur auspicia, primum omitti tabernaculum, & alterum
sumi neceſſe fore: denuoq; auspiciari oportere, ex quo no-
uus auspiciorum inſtauratur aſpectus. Et cū certa dies
auspiciis dicata eſſet, poſt mediam noctem ad mediam
futuram diem, auſpicari licere. Septima autem aut ſexta
diei hora, non decebat: nanque incipiente aut creſcente
die, non autem deſinente, iuſta auſpicia fuere. Poſt Sex-
tilem quoque meſem, quo tempore aues aut imbecillæ
aut morboſæ ſunt, vel pulli earum imperfecti, auſpicari nō
licuit: eo enim tempore à pontifice max. de cælo ſeruare
vetabatur. In quoid fuit conſtitutum, vt non modò mor-
boſis aui- bus ſed cuiuſq; funeri augur ad- mouere manus,
& feralia at- trectare, vetaretur. Si autem poſt augurium ſuſ-
ceptum, ad aquam venire contingeret, ne eius interuentu
augurium fruſtraretur, quod aquæ interceſſu interrumpi
certum eſt, ſuſis precibus aquam haurire, & vota promitte-
re oportebat. Poteratque idem & pontifex & augur eſ-
ſe, duobuſque ſimul ſacerdotiis præponi, cui etiam liſtor
præibat, ſicut pontifici max. Et tamen poſt ſuſceptos ho-
nores, auguratus conſerri ſoleret, tamen F. Maximus ad-
modum adoleſcens, priuſquam vllum gereret magiſtra-
rum, auguratum geſſiſſe dicitur. Quotiesque pro diuerſis
captarentur, illius præualere auſpicia, qui in ſummo eſſet
magiſtratu, certum eſt: ideo conſulis auſpicia, ſi cum præ-
toris confundantur, præponi, haud dubium eſſe. Fuitq; ex
emplis cognitum, apud augures optimis ſuſpiciis ea geri,
quæ pro reiſ. ſalute ſuſciperentur: quæ contra inauſpicata
eſſe & monſtrifica. Illud quoque dixiſſe non ab re ſeuerit,
occident ſoricis dirimi auſpicia, ſicut aquæ interuentu irrita
ſunt: vtque luminaria domus auguralis ſemper aperta ſint,
nulloque operculo claudantur. Quodque cū auſpicia ca-
prant, cælo non turbido, nec procelloſo, aut pluuiō, ſed
aura ſilenti & placida, vbi omnia pura & tranquilla ſunt,
auſpicentur, ne ventī ſtatuſ aut tempeſtas auium grefſus à
ſuo curſu diuertat. Eſtque obſeruatum, vt minora auſpicia
ſemper maioribus cedant, licet priora ſint. Si quidē cornicis
aut columbarum auſpicia, aquila ſuperueniente, irrita ſiūt:
aquilarum verò augurium, fulmine adueniēſe nullum eſt,

Auspicii

tempora.

Augur ſera-

lia non at-

trectabat.

Poſt augu-

rium obſer-

uata.

Pontifex &

augur ſimul

Maioris ma-

giſtratus au-

gurium noi-

noripraſe-

rebat.

Auspicia

pro Kep. opti-

ma.

Soricis occē-

tu auſpicia

dirempia.

Domus au-

guris aperta.

Aura ſilenti

& placida

auguria ca-

pianda.

Minora au-

ſpicia maio-

ribus cede-

bant.

GENIALIVM DIERV

Qui essent equi funales in Tranquillo, contra nonnullorum interpretationem probabilis opinio.

CAPVT XX.

Funales equi apud Suet.

Prætextati filii in equis triumphantium.

Vnde funales dicti.

ANceps quaestio fuit apud grammaticos, ambiguo sensu in utramque partem agitata, qui essent equi funales, qui in solenni triumphi apparatu, iuxta triumphantis currum incedebant. Nuper in cœtu patriciorum, in controversiam certamenque venit, quonam modo accipi conueniat, quod est in Tranquillo dictum, Tyberium, Aetiaco triumpho, Augusti currum fuisse comitarum, si nisteriore funali equo, cum Germanicus dexteriore veheretur: qui essent funales equi, quærebatur. Cumque varia & ferè populari opinione ferrentur, nobisque quum minimè probarentur, visum tandem est, funales dici equos qui funibus alligati, currum triumphantis traherent: quibus præeuntibus, summi Imperatores vectabantur triumphi die, in quibus ingenui pueri sedere, veteri more solebant. Prætextatos enim filios in equis triumphantium vehi & Cicero meminit, & multi prodidere. Quare Paulus Æmilius, deuicta Macedonia, filios duos impuberes: & Germanicus currum quinque liberis onustum, in triumpho duxit. M. quoque Antoninus Philosophus, & Verus, triumphi die mille puellas virgines, in equis triumphalibus vexere. Vel quod in his insiderent, qui funalia præferebant & faces, propterea funales dictos, veterum auctoritate probari: nam peruulgatum ferè est, faces & lumina, tam in apparatu triumphi, quàm iuxta triumphantem, deferri solere. Diuus enim Cæsar ad lumina quadringenta, in Capitolium triumphans ascendit, elephantis lychnos dextra sinistraque gestantibus. Quod eò constitutum ferunt, tum ut spectatior triumphi apparatus, & conspectior foret, tum ut lumina, si fortè tenebris obortis pompæ triumphali non sufficeret dies, ad arcendas tenebras præstò forent: ipseque triumphans, luminibus circà adhibitis, conspectior fieret. Propterea haud ab re visum, sicut in Cæsaris triumpho elephantos lychnos gestasse legimus, compari modo funalia & faces equos iuxta triumphantem ferre, dici probabiliter posse. Vnde funales equos à funalibus, quæ in equis triumphalibus præferebant, probe dici argumentamur. Ex quibus li-

cuit

cuit nobis:
quod falce
exemplum
Qui fuerit

ANtic
Avele
pane Rom
batum est
greffi cul
acere aut
quibus pra
rem à Laco
bus nullas
antea lecti
Labentib
strati pri
Cu. Man
inde citra
orbicula
appendeb
nibus in la
adeò vt no
dionum pu
rum, aut r
ccenitaban
ex quibus
poculis qu
ga colume
quæ rafa d
vero, quum
lectos aut
in quibus
to censu
nias cum
glecto, m
Graeci in

cuit nobis æstimare, vel quod funib. currum traherent, vel quod fasces iuxta triumphantem deferrent, sicut veteri exemplo probatum est, funales equos dici & æstimari.

Qui fuerit apud veteres cœnandi usus, quæve horaprandiis & cœna, quæq; singulis lectis cœnitabant, & quid apud exteros.

CAPVT XXI.

ANtiquis torum ex palustri vlu. & ex stramento, vel ex cespite fuisse, & longo tempore ex pulre, non pane Romanos visitasse. perspicuum exemplis & probatum est: postea quum annis intercedentibus ex illo agresti cultu desitū esset, mensas in quibus epularentur, ex acere aut fraxino quadratas, deinde orbicularas fecisse, in quibus pranderent & cœnarent, satis constat. Quem morem à Laconibus Romanos sumpsisse crediderim. quibus nullæ fuere mensæ, nisi ex robore. Romanis enim antea lecti erant Archaici & Bœotici, humiles & breues: Labentibus deinde moribus, tantæ luxuriæ factæ sunt, ut strati primum lecti, abaci, triclinia, & monopodia, quæ Cn. Manlius Asia deuicta, primum vexit in triumpho, deinde citreæ mensæ, quæ elephantinis pedib. sustinebantur orbicularæ, magno sumptu fierent, quarum precium auro appendebant, aut ex ebore vel testudine, sectis putaminibus in laminas, quod Carbilus Pollio instituit primus: adeo ut non modò mensas, sed lectos & repositoria testu-
dinum putamine vestirent. In cœnaculis enim domo-
rum, aut tricliniis, stratis tribus lectis, præci illi sedentes cœnitabant, in quibus tres fuisse mensas, Varro significat, ex quibus vna viuaria orbiculara, cylibantum dicta, à poculis quas *κύλικας* Greci vocant altera lapidea, oblonga columella suffulta. cui cartibulum: tertia, quadrata, quæ vasa detinebat, cui vrnarium dixerunt nomen. Persæ Persa.
verò, quum antea in vimineis toris discumberent, postea lectos auro fulgentes & gemmis magnificè construxere, in quibus vasa non minoris census adnquarunt, quos tanto censu ex cultos, ad regium apparatus in castris, Pausanias cum deuicto Mardonio ad Plataeas, vidisset, illo neglecto, modica mensa Laconicam cœnam fecisse dicitur. Græci in symposio Græciensi frequenter cœnitant.

*Torus & cœ-
bus primi
seculi.
Mense.*

*Tres lecti in
cœnaculis
& tricliniis.*

Apud

GENIALIVM DIERVM

*Romani.
Mensa ar-
gentea.*

*Prandium
& cœna in
propatulo.*

*Cœna ini-
tium.
Secunda
mensa.*

*Iberi.
Graci.*

*Attica bel-
laria.
Platonis bel-
laria.*

*Panes & pa-
nicea mensa.
Panis spe-
cies.*

Apud Romanos verò Heliogabalus, argenteas primus
mensas habuisse, dicitur: quibus in solenni epulo duæ tan-
tum mensæ adhibebantur, una carniū, altera pomorū,
namque veteribus cibus mundus erat & simplex, neque
operosis condituris aut appetentia exquisitus, sed sine
apparatu & sine impensa. Prandium enim & cœna in pro-
patulo fiebat, quia palam cœnare, dedecus non erat: se-
cretò verò cœnasse, probro & ignominia fuit. Id quod
Lacedæmoniis Lycurgi lege cauebatur: quod idè con-
stitutum ferunt, ne quis splendidius altero vesceretur.
Hiemeque ad focum, æstiuo anni tempore, in aprico cœ-
nitabant. Num verò & mel, initium cœnæ fecere: in se-
cundis mensis poma & mel, sicut ad principia contiuui, &
multi formes nuces dari assuevere. Apud maiores autem,
semen candidi papaueris cum melle & lactuca plerunque
mensas secundas fecit, deinde, ut vicia, ficus, pyrum, & alia
pomorum genera darentur bellaria, in usu fuit. Iberi
autem, ut in symplosis glandem in secundis mensis tri-
buant, magni putabatur, Græcis oua cum turdis & lepo-
riniis carnis ac mellitis placentis, secundæ mensæ fre-
quentius data sunt. quibus erat iste mos, ut in fine cœnæ
linguas igne torridas, post sermones digustandas darent.
Præcipua tamen bellaria traduntur fuisse Attica, lauta
atque eximia. Platonis vero bellaria fuere, ficus, cicer, fa-
ba, myrtili, bacæ, & ex fago glans prunis tosta. Fertur He-
liogabalus pro luxu affluentia, parasitos in secundis men-
sis, nouo genere edulii saginasse: nam cereas dapes, aut
ligna edulia velebunt, sæpè fistilia aut marmorea ex-
hibuit, quum per singulos missus tantum biberent, velut
vescerentur, & manus abluerent. Panem vero paniceasq;
mensas, non argenteis vasculis, sed vimineis canistris
Romani inferebant: Græci vero per promas, Quos ex
multiplici genere variarunt: nam & plebeius erat, & sili-
gineus, qui candore præstabat: & tritico, præcipuè Cam-
pano, quod (autore Varr.) cæteris præstaret sicut in Falerno
vinum, in Casinati oleum, in Tusculano acum, in Ta-
rentino mel, præferabatur cæteris. Erat & secundarius
panis, & ostrearius, artolagamus, speustitius, subcineri-
cius, & artopseus: inter quæ prisanam, velut saluberrimam,
magnoperè commendarunt, quæ à Græcis sumpta
origi-

origine, ad Romanos fluxit, postquam Alicam Romani inuenere, cuius Græci in expertes sunt. Græcis quoque multiplicia panum genera comperimus: nam & zymitas, hoc est, fermentatos, & obelias, & cribanitas & canchrydias & apiritas, pyrtiras & pyrinos, panes legimus. Placentarum quoque genera varia tarentinas, crassianas, si culas, clustras, plicias, guttatas, montianas, mustaceas, & spiras, quæ sunt ex caseo. Præditumque memoriæ est, antiquissimos Romanorum, cœnæ tantum panem adhibuisse, prædiorum verò carnibus vesci, non elixis, sed assis & veru decoctis, aut frictis, quibus Parthi abstinebant: & nisi venatu quæsitis, nulli vesci permissum. Et quum paucissimi conuiuæ erant, non minores tribus: quum plurimi, non ultra nouem in eadem mensa, eisdemque lectis cœnitabant: tamen vetus feratur adagium, Septem conuidium, nouem conuicium facere, quod scilicet obstrepen te multitudine tumultuantur potius. quàm in sobrio conuictu sint. Græcis quatuor aut quinque conuictores vnus mensis adhibere, satis erat. Carmanis verò separatæ singulis conuiuus sedes sunt, & suæ cuique in accubitu mensa. Fertur tamen L. Verus Imperator, præter exempla maiorum, cum duodecim solenni conuiuio, primus ac cubuisse. Homerus vsque ad decem probauit. In symposio autem Platonis octo conueniunt & viginti. In quibus mensis Romani liberos, cum pueris puellisque, adhibebant, qui ad fulcra lectorum, serui ad pedes: in ipsis autem lectis, cum viris cubantibus feminae sedentes, cœnitabant: à principio enim maiores nostri sedentes, epulabantur, Laconum more, adhibitis etiam principum liberis apud summos viros, cum cæteris id ætatis pueris nobilibus, qui propria & parciore mensa, in conspectu assinium, vesciebantur.

Mulier, quæ contra viri voluntatem, vel eo ignorante extraneorum conuiuia petierit, repudiari poterit iuxta l. consensu. C. de repud. conuiuia enim, Veneris præludia sunt. Accurs. in l. quod ait lex ff. ad l. Iul. de adul.

Apud Græcos verò feminas, in virili conuiuio accubere nisi propinquorum, non licebat, quibus cōsuetudo mansit, vt in primis epulis, breuioribus, poculis transigerent, in fine verò laxiora adhiberent: quare Græco more bibere est, capaci oribus

Placentariū
genera.

Cœna veterum Romanorum.

Conuictariū
numerus.
Adagium.

Græci.
Carmanis.

L. Verus numerum conuiuorum auxit.

Femina apud Græcos non accubebant cum viris.
Græcorum bibendi moribus.

GENIALIVM DIERYM

Scythiffare. bus poculis haurire, quibus lex data, vt in symposiis aut biberent, aut abierint. Sicut apud Scythas scythiffare, erat intemperantius bibere: Nonnulli Græco more bibere dicunt esse, quories deos aut amicos inter pocula appellarent, singulos nominatim toties haurire, & large merum bibere: vtque quum magistratus & honores dabant, vina pateris circumferrent: cumque alieui propinassent, nominatim designare, cui poculum darent: & primò deos, deinde amicos appellare: totiesque haurire affatim, & bona à diis precari. Et tamen si vino vim sapientiæ adhiberi, putarent, si quando tamen vinum aqua admiscerent, illud tepesfactis niuibus diluebant, nonnunquam marinam vino adhiberent, quo incorruptus foret. Romanis etiam corollas poculis accipere, festisque diebus coronatos & festis redimitos epulari, mos erat cum lemnicis: erant enim fesciæ coronatæ, quæ coronis addebantur, cautumque fuit, vt Hetruscis corollis lemnicis tantum aurei darentur, sumpta ab Ionibus consuetudine, qui in lautioribus culinis primi corollas inuenere: quod ab Indis vsurpatur, vt ad familiare conuiuium coronati accedant. Quinetiam vetusti moris erat, fercula exquisita & lautiora à ministris coronatis, cum cantu & tibicine, in cœnis solennib. afferri, poculisque coronatis bibere, summamque cœnarum lautitiam tripatina distinguere, vna murenorum, altera luporum, tertia myxionis piscis: & ne intepercerent, cum obsoniis, focos quoque transferri institutum, singulisque poculis singulos deos aut heroas, nonnuquã amicos aduocare, adstante cantorum turba, ac tota seruitio & famularatus quorum alter reliquias colligit, quæ è mensa cadunt, alter murmur compescit, alius sputa à pauiamento, & si quid immundi est, verrit: eoque processere deliciæ, declinatis corruptisque moribus, vt rotos apros vna mensa apponerent, quem primus Romanorum Seruilis Rufus apponuisse fertur. Deinde mutam venationem, & condimentorum varietatem apponi, vsurpatum. Quinetiam versatilia cœnationum laquearia Nero cõmentus fuit, vt quum fercula admitterentur, alia facies, cubiculi desineret, alia succederet. Ægyptiorum mos traditur, vt in familiaribus cœnis brassicam præsumant, inprimis, eo eduligenere ebrietatem discuti arbitrati, quam Cato oleribus præpo-

*Ferculorum
in cœnis so-
lemnibus af-
ferendi ratio.*

*Potandi ra-
tio.*

*Famulorum
munera in
conuiuiis so-
lemnibus.*

*Delicia cor-
ruptis mori-
bus.*

*Versatilia
laquearia
cœnationis
Ægyptii.*

lit cunctis,
Nonnulli nu-
tis prodest
madentes ol-
dapes, sal vel
cui Romani
eriam Ægy-
quorum & a-
pora iisdem
essent, intro-
adhibitis, ep-
carentur, val-
merent. Cre-
niserat, itaque
sedentes cœ-
sedem vesce-
rib. assidue
nant, in stran-
aut canum.
bens vt prius
Terentio V-
res, stantes
stramentis
nis cum mun-
dem vesceunt
cupant, nigri
regi, duplum
tum erat, n-
quem vellet
virorem lau-
ad lyram, qui
in celebri ep-
ditionib. vna
ferunt, Crete
Persæ tunc
quoque Spar-
batur, & ali-
constituta,
appositis, q-
& quam vi-

suit cunctis, ita ut maneam esse oporteret ieiunium. Nonnulli nuces, Lupinos, Citrum & Apium, quod venenis prodesse, velut antidotum, præcepere. Græci vino madenses oleo perungunt & sale, qui etiam ante reliquas dapes, sal velut amicitiæ symbolum hospitibus apponant: sicut Romani lactucas, quod ebrietatem disculerent. Quin etiam Ægyptiorum usus erat, ut in solenni epulo propinquorum & affinium, qui decessere, aromatibus referta corpora iisdem lineamentis & specie recentissima, ac si vivi essent, introducant, hisque præsentibus, & quasi conuiuiis aduocarentur, vasa haberent, in quibus ventrem leuarent aut vomerent. Cretensibus accubantes vesci, instar magni criminis erat, itaque stantes epulabantur: contra Lusitani: nam sedentes cenitabant: quod Alexander Macedo fecit, qui sedens vescabatur. Græci quoque in toris ex bouum tergoribus, assidentes ordine ludunt & vescuntur. Galli, dum cœnant, in stramentis assident: Galatæ in pollibus luporum, aut canum. Cato iunior post civile bellum, non accumbens ut prius, sed sedens, cibo parcior usus fuit. Contra de Terentio Varrone & Hannibale legitur, ut post afflictas res, stantes cenitarent. Apud Indos solus rex in lecto ex stramentis facto accubat, cæteri sedentes epulantur. Sparta nis cum munia erant conuiuia, pauperes cum ditioribus eodem vescuntur obsonio: festisq; diebus, quos Phiditia nuncupant, nigrum ius & panem igni duratum apponunt: utq; regi duplum obsoniorum, quam cæteris, detur, lege sanctum erat, non societatis gratia, sed ut possit obsonio, quem vellet honorare. Qui etiam assuerant excellentium virorum laudes, ignauorum fœda scelera, in epulis canere adlyram, quæ dicunt scolias. Idem apud Athenienses: nam in celebri epulo, quod syssitiam vocant, tenuiores cum ditioribus vni conueniunt, & qualem obsoniorum partem ferunt, Cretenses autem modi comestationes, andria dicunt. Persæ tithenidia, Græci *telia* Syngrammas. Fuere quoque Spartanis cœna copides, in quibus capra immolabatur, & alia æclon. Apud Indos ara, mensæ in modum constituta, pluribus accumbentibus circum, in eaq; carnibus appositis, quilibet conuiuiæ suæ sedē ad mensam vadit, & quam vult partem capit, atque in sedem reuersus, car-

*Alii.**Græci**Sal.**Romani.**Ægyptii.**Cretenses.**Lusitani.**Græci.**Galli.**Gallatæ.**Indi.**Spartani.**Phiditia.**Scolia**Encomia.**adlyram.**Sissitia.**Andria.**Tithenidia.**telia.**Grammas.**sia.**Copides.**Indi.*

GENIALIVM DIERVM

nibus & pane vescitur, qui etiam comestationes in propatulo, Laconico more faciebant. Neque alienum fuerit, quod apud Gymnosophistas traditur, ut paratis, instructisque mensis, antequam dapes apponantur, adolescentes singuli, qui ad epulum conveniunt, quid generi humano lucri fecerint: quodve sapienter dictum factumve fuerit illa luce: coram senioribus exprimere cogantur. Et qui de ses aut remissus, nihil frugi in medium affert, impransus manet, & foras extruditur: quibus disciplinis illos ad virtutem acuebant. Persarum mos erat, inter pocula de rebus seriis consultare: & post comestationes, si quid sanctiore fœdere concludi vellent, concubinas aduocare, & circumferre, tanquam ea adhiberent fœderi, quæ apud eos sancta & chata sunt. Idem Bactrianis, ut inter pocula de bellis consulenti, & si quid complacitum est, merum largius infundant: & Græcis, quibus vetustissimo iure usurpatur, ut postquam magnifice epulati fuerant, quasi refoto animo, de bellis decernant largioribus poculis: quæ si quando circumferebant, à dextris incipiebant. Thraces post intemperatissimas perpotationes, primo in vino & alea versari, mox ad illicitos concubitus accedere solebant. Si qui verò ea recordia fuere, ut post epulas nudas mulieres introducant, Dionysii prioris exemplo, aut alia, quam cibi obsonia, conuiuiis ministrent, fuit pro flagitio habitum velut scelus & nequitia singularis. Interque epulas & pocula primum libare diis dapes, & benè precari conuiuii & secundum precationem dapibus cum modestia vesci, prisci moris erat, haud aliter, quam si sacrum epulum esset, si quidem apud maiores, inter res sacras mensa habebatur: nam Pisdæ cœnantes, parentum manibus primitias reddunt. Romani & Græci in conuietu familiari, ciborum particulis & vino in ignem coniectis, libamina diis dabant, & primitias cœnarum Laribus, quibus sal cum pane & caseo pro pulmentario cessit. Utque primus calix Joui Olympio misceretur, secundus heroibus, tertius seruatori Joui. Equum vinum purum dabatur, obseruatum est, ut Jovem Sospitem aduocarent, ne tumultuos faceret. Quam verò aqua dilutum, Jovem appellare seruatorem. Persarum reges ante cibum de modestia disputant, ante sacrificiū de iustitia, ante bellum de fortitudine. Et post triam potationē

cum

Gymnosophistarum mos interrogandi adolescentes ante prandium vel cœnam.

Consultationes inter pocula.

Persa.

Bactrianis.

Græci.

Thraces.

Libatio epularum & poculorum.

Persarum reges.

cum modesti inter bella
Quum v
bantur, tr
nis. Rom
modo Aug
pius trinis
uabantur.
tiplici fere
Nero quod
medias nob
mitianus no
perditæ neq
ingentium
lois linteam
sicut Galen
la vna die c
nes & obson
tissimas epu
à fratre ex
piscium &
niua institi
ma prandia
dicem pau
lis apponer
deret. Heli
sicut Lucul
rum imper
pharmacum
lo aprigna
que immen
uit. Cui p
riistata, &
molex sing
tra, qui d
appoluisse
Augustus i
tis. Tibe
semel app
contentos

cum modestia epulati, bona à diis precabantur. Nonnulli inter bellaria honores diis, ac magnis heroibus dabant. Quum verò apparatu magnifico exquisitissimæ epulæ dabantur, trinis ferculis, sequentis mox temporibus etiam senis. Romani cœnam exhibuere: idque luxuria erat: quomodo Augustus conuiuia inisse fertur, quibus non amplius trinis ferculis, aut cum abundantissime, senis conuiuebantur. Iulius verò Cæsar in Ægypto conuiuia multiplici ferculo protaxit cum Cleopatra ad primam lucem. Nero quoque effusus in luxum & epulas, à medio die ad medias noctes, inter vina & scorta accubasse fertur. Domitianus non ultra Solis occasum, Et Heliogabalus tam perditæ nequitie & luxuriæ fuisse, ut viginti duo fercula ingentium obsoniorum vna cœna admiserit, nunquam lotis linteaminibus usus, sed nouis & recentibus semper, sicut Galenus, qui aureis linteaminibus strauit. Caligula vna die centies sestertio cœnauit, qui etiam ex auro panes & obsonia apposuit. Vitellius quoque inter apparatusissimæ epulas largissimo sumptu discubuit, qui vna cœna à fratre exceptus fuit, in qua duo millia leuissimorum piscium & septem anuum apposita traduntur. Titus conuiuia instituit iocunda magis quam profusa. Geta maxima prandia per singulas literas iubebat, ut pullum, perdicem pauonem, porcellum, piscem, & pernam vnus epulis apponeret, & sic per singula elementa apparatus diuideret. Heliogabalus æstiuæ conuiuia coloribus distinguit, sicut Lucullus per deos. Autor est Spartianus, Ælium Verum Imperatorem, omnium primum excogitasse pentapharmacum præcipui saporis, ex summe phasianæ, crustulæ, aprugnae siue pernae & pauone, instar Vitellianæ patinæ, quæ immenso constitit, quam clypeum Mineræ appellauit. Cui proxima fuit Æsopi patina CCCCC. sestertiis taxata, in qua aues vocales & canoras apposuit numeros sex singulas coemptas. Pertinax verò Imperator contra, qui dimidiatas lactucas & carduos in priuata cœna appoluisse fertur. Diuus quoque Cæsar, & Octavius Augustus in quotidianis cœnis cibi minimi fuisse & vulgaris. Tiberius diebus solennibus pridiana sæpe obsonia & semesa apposuit. Theodosius modico & castrensi cibo contentus fuit. Traianus etiam in vescendo frugalissimus

*Quor fercu-
la in appa-*

*rati magni-
fico.*

*August. con-
uiuia.*

Iulii.

Neroni.

Domitiani.

Heliogabali.

Caleni.

Caligula.

Vitellii.

Titii.

Geta.

*Æstiuæ con-
uiuia.*

*Heliogaba-
lus.*

Lucullus.

*Ælii penta-
pharmacū.*

*Æsopi pati-
na.*

Pertinacis.

Cæsaris.

Octauii.

Tiberii.

Theod. si.

Traiani.

tim pertinere dixit, secundum ad hilaritatem, tertium ad voluptatem, quartum ad insaniam. Vel, ut Ebulus poeta *Ebuli dicta*. Cyprius, qui bene sentientibus tria tantum propinari pocula putauit: Sanitati primum, Amori alterum, tertium Somno, quartum non utique nostrum, sed iniuriæ: ultimum verò *ἰππῶ* appellari voluit: nam postremo Græci Mercurio litabant, velut somni largitori, & bono dæmoni, cui gratis agebant *ἡ πόσις ἀγαθὴ δαίμων*. Persæ verò tribus libatio- *Persæ* nibus factis, à diis immortalibus bona precati, conuiuium dissoluebant. Tiberius verò biduum & duas noctes potu *Tiberius* continuasse fertur, & Traianus capacioribus scyphis, sed *Traianus*. citra ebrietatem bibisse. Bonofus autem bibit quantum *Bonofus*. nemo alius. Proditumque memoriæ est, Commodum Cæs- *Commodus*. sarem in æstuationibus ingens vini poculum haurire, cunctis acclamantibus Viue Cæsar. Inter cæteros proditur Zenocrates philosophus inuitante Dionysio, vini Choam ha- *Zenocrates*. buisse, & præmium tulisse: atque Ennius nimio hausto me- *Dionysius*. ro, articulare morbum contraxisse, quo extinctus fuit. *Ennius*. Apud Nabathæos verò plura duodenis exicasse pocula, e- *Nabathæi*. rat ignominiosum. Ipse vero Dionysius iunior, vsque adeo *Dionysius* vino marcidus fuit. vt ad nonaginta dies mero incaluerit. *iunior*. Socrates tamen fertur, nunquam vino haurior fuisse, sed *Socrates*. eodem statu semper. Accusaturque Mithridates tantæ bi- *Mithrida-* bacitatis, vt præmia plus haurientibus proponeret. Neque *tes*. subtrahendum, quod Leonides aduersus Byzantios vino- *Leonides*. lentissimos fecisse dicitur, qui cum obsidione premeretur, neque ciues pro mœnibus continere posset, quod passim ad cauponas cursitarent, vt illos in officio haberet, ad mœnia cauponas, & vinarias officinas disposuit: id quod apud Phigaleos bibacissimos pariter fecit. Inter omnes autem *Phigalis*. vinolentissimos Promachus Macedo memoratur, quatuor *Promachus*. ingurgitans cantharos, & ob id ab Alexandro corona donatus, qui triduo supervixit postea. Et Nouellius Tri- *Nouellius* congius raræ gloriæ inter bibacissimos. Prandia verò *Tricongius*. prisci antelucana habere, meridianum cibum cœnam di- *Prandii* cere solebant. Quod & Græcis vetustissimo in vsu fuit: *cœnatempus* namque Eumæum scribit Homerus matutina hora pran- *Odys. 14*. dium fecisse. Postea illo more desito, seruatum est, vt prandia in vsu non essent, sed qua hora cœna apparabatur, ea prandium fieret: quod tempus nona esse consuevit, sæ-

GENIALIVM DIERV

Vesperna.

Perſa.

Alexander.

Galba.

Cicero.

Tarentini.

Indi.

Perſe.

Numida.

Diogenes.

Loci ratio

in conuiuiis.

Græci.

Indi.

Perſa.

Ægyptii.

pe octaua: ante mediam verò diem pransum fuiſſe, vel antelucanam cœnam feciſſe, criminui datur. Idque erat diſſoluti & helluonis: ſiquidem poſt forenſia negocia tranſacta, apud priſcos fiebat prandium, cœnas, verò, quòd nocte plerunque fierent, vepernas dixere. Sed tamen prandium leue & modicum, cœna autem fuit copioſior: tametſi Ariſtoteles largè prandendum, & parce cœnandum putarit. Et licet Romanorum antiquiſſimos, noctu cœnaſſe nonnulli opinati fuerint, conſtat tamen, poſt multas ætates vſum inualuiſſe, vt poſt meridianis horis veſcerentur. Perſis quoque in meridie, ſemel tantum veſci conſuetudo fuit: qui erat Æthioppum mos, vt vnico cibo contenti eſſent diebus ſingulis, vt alerent corpus, non ſagina- rent: tametſi ab uſu poſtea Perſis inualuerit, vt à mace ad veſperam quicquid eſt temporis, vnico prandio concluderent. Fertur Alexander Macedo appetente nocte cœnaſſe, & primo diluculo prandio accubuiſſe, plerunque ad multam noctem cœnam protraxiſſe. Galba ante lucem veſcebatur: Cicero ante occaſum ſolis perrariſcubuit. Præ cæteris verò Tarentini uſurpatuot, matutinis ſe poculis ingurgitare, adeò vt temulepti in forum conueniant. Indi horam prandii aut cœnæ non nouerunt, ſed vt cuique libitum, comeſſabantur: qui etiam Perſarum & Numidarum mos, vt quacunque hora veſcerentur. Diogenes quoque nullam temporis horam prandio definiuit. Senatoribusque velut ætate venerabilibus, aut his qui prudentia & auctoritate anteirent, primi diſcubitus, & honoratior locus dari, ipſique ſublata menſa primi aſſurgere conſueuerant. Erat autem Romanis locus honoratior, qui ſummus in menſa fuit: nonnulli in medio diſcubuiſſe, honoratius putarunt. In imo verò conuiuii dominus cœnabat. Apud Græcos non modò loci dignitate viros, fama præcellentes, in conſilio vel menſa, ſed poculis maioribus, & carne opimiore honeſtabant. Indi, vt cuique in mentem venit, in quacunque parte lecti diſcumbere licet, non enim honorum perſonæ ratio in menſa habetur. Apud Perſas magna ratio menſæ, præſertim regiæ fuit, in qua præter matrem & regis coniugem, nemini intereſſe permittitur, tametſi matronas quandoque adhibitas legamus. Ægyptiis autem, ſi quis ad cœnam regiſ non vocatus accederet, capiti,

pitis luit pœnam. Post epulas vero, eruditae confabula-
 tiones, deinde fides & tibias, ac symphonias & cantus, illo-
 rum, qui maiorum laudes carmine decantabant, adhibe-
 re antiqui moris erat. Abydeni in hospitali mensa & *Abydeni.*
 festis epulis, postquam opipare epulati fuerant, infantes
 admittunt garrulos & festiuos, vt his obitrepen-
 garrientibusque, conuiuæ alacriores fiant. Romaniet-
 iam moriones, vt oris deformitate & stultitia oblectarent: *Moriones.*
 nonnunquam perulantes & improbos scurras, qui lasciuia *Romani.*
 licentia, & impudentissimis iocis derisui essent. Neque *Sybarita.*
 omittendum, quod de Sybaritis proditum est, apud quos
 omnium libidinum illecebræ fuere, vt ad festum conui-
 nium, & solenne epulum, non psaltrias modo & histrio-
 nes, sed equos composito saltatu ad symphoniarum cantum
 psallentes, introducant. Apud Galatas & Celtas ad men- *Galata.*
 sam, postquam vino incaluerant, exproocatione dimi- *Celta.*
 catur ad vulnera: sicut apud Samnites, inter epulas erat *Samnites.*
 mos digladiari: quod mox Campani odio in Samnites,
 detractis armis vendicarunt, vt pro cœnarum magnifi-
 centia, paria puguatorum destinarent. Idem factum
 memoratur ab Indis, qui quum post epulas aureas crate *Indi.*
 res circumtulissent, strenuitatis & fortium factorum pe-
 riculum facerent. Octavius vero, postquam fuerat dis- *Octavius.*
 cubitum, picturas inuertas conuiujs vendibat, vt aut *Vespasianus.*
 expleret desiderium, aut frustraretur, nonnunquam hi- *Tiberius.*
 striones, aut aretalogos admittebat. Vespasianus dica *Nero.*
 citati super cœnam, & iocis scurrilibus vsque ad ineptias, *Cato Vei-*
 vacabat. Tiberius ex lectione quotidiana, quæstiones *censis.*
 frequenti conuiuio proponebat. Nero Cæsar citharæ- *Pomponius.*
 dos aduocabat primi nominis. Cato Uticensis à cœna *Atticus.*
 deambulabat, Pomponius Atticus libellos lectitabat. *Alexander.*
 Quod Alexander Seuerus fecit, vt in mensa familiari, sæpe *Seuerus.*
 librum legeret: solitus vel legentes audire, vel alijs legen- *Hadrianus.*
 tibus vesci. Hadrianus comœdias, lectores & poetas ad- *Heliogaba-*
 mittebat. Heliogabalus fordes conuiuales post cœnam *lus.*
 proponebat, vt alius haberet decem camelos, alius mus- *Sylla.*
 cas, vel auri libras, aut decem oua, vrsos, glires & lactucas *Seuerus.*
 decem. Sylla quanuis ferox & impotens, in comessatio- *Alex.*
 nibus comis erat, & facilis. Fertur quoque idem Seue-
 rus Alexander, post epulas catulos cum porcellis & per-

GENIALIVM DIERVM

*Cleomenes.
Graci.*

Parthi.

Babylonii.

*Auspicia
omina in
conuiuio.*

*Lectione
cœna.
Temperan-
ti exempla.*

Ingluuias.

Siculi.

dices ad pugnam sæpe committere: & Cleomenes, sublati mensis, vinum crateris circumferre. A Gracis vero enigma & gryphos, post conuiuia, lusus proponebatur, cuius capuones soluenti præmium carnis portio, non soluenti pœna erat, vt falsû hauriret poculû. Parthis admittere concubinas post epulas, non improbat: vxores autê domi abditas, in virorum conspectum non adducunt. Babylonii autem, in conuiuio à principio, fœminarum modestus est habitus, paulatim deinde pudore prophanato, summa velermenta exiunt: & post epulas, vltimis amiculis reuelatis, pudibunda ostendunt, in omnem quelicentiam icorum & lasciuiarum, pudorem abiciunt. Fuitque veteri more seruatum, quod bibente aliquo ex conuiuio, mensam tolli non sinerent: nanque auspici mali & detestabilis putabatur. Quod si inter cœnandum ferculum à mensa reuocatum foret, nisi cœna continuaretur, nisiq; appositis epulis vescerentur, inter dira fuisse. Quinetiam per mensas deflare, aut prolapsum cibum è manu non reddi, ominosum erat: tametsi quorundam opinio fuerit, quæ è mensa decidit in communi conuietu, nec tollere, nec gustare, illarum heroum esse opinati. Quodque apud honoratos & doctos viros, nunquam fere sine lectione cœna ut. Et quum conuietus frequens in cœnam & prandium diuisus foret, plerique tanto temperamento & tenui conuietu fuerê, vt sola cœna contenti, nunquam ante Solis occasum, & nisi post decimam accumberent: inter quos memoratur Asinius Pollio, qui quum esset tota die negotiosus, ita post decimam animum relaxauit, vt nec legendis minimis literulis vacaret. Quidam noctu, alii media die, negotiis pausam fecere. Nonnulli autem tanta ingluvie, & ventre tam voraci fuere, & velut impuri belluones effusas perporationes, vt exquisita obsonia, quadrifariam diuiderent: in ientacula, prandia, cœnas, & commestationes, semper instructis paratisque mensis tanto apparatu, donec vino madidi & crapula distenti fierent. Quod quidem obscuris scæuentibus moribus, à nonnullis pessimo exemplo factitatum est. Antea vero non licuit, ne ingentia animi bona, ingluvie corporis fœdarent. Apud Siculos autem vsus erat, bis in die epulis saginari, & saturum fieri,

fieri, quibus templum Saturitatis dicatum erat: quare Sicu- *Saturitatis*
 læ mensæ, & Syracusanæ deliciæ, tanquam lautissimæ, in *templum*.
 proverbum venere, sicut apud Græcos Pharsali & Bœotii *Sicula men-*
 voracissimi habitii. Quare ab Atheniensibus fatui, rudes *ja*.
 & pingues dicti sunt, propter *adphazian*: quippe quum à *Syracusana*
 conuiuio crudi discederent, distenti rursus se ingurgita- *delicie*.
 bant. Quod & Plato improbavit, & Romani duxere ne- *pharsali*.
 fas, ut bis in die saturum fieri, vecordis esse ducerent. Hoc Bœotii.

quoque apud conuiuas seruatum legimus, ut in familiari
 conuiuio, aut epulis lautioribus aliquem attractum, aut
 pulla in veste discumbere, ducerent nefas: nam depulso
 languore animi, non in tristitia, conuiuio interesse decet:
 propterea Vatinio, quod in epulo Q. Aritiæ in veste ac-
 cubuerat, à Cicerone obiectum & crimini datum est: quip-
 pe bellos conuiuas, & conuictores faciles, in candida, non
 pulla veste accumbere decet, tamen si cœnatoria & trichi-
 naria conuiuio dari, antiqui moris fuerit. Ferturque Ha-
 drianus Cæsar semper aut toga summissa, aut pallio rectus,
 accubuisse. Et Saloninus imperator, milites epulari cum
 sagis iussisse, hyeme grauius, ætate tenuibus. Quo tem-
 pore seruatum est, ut milites cum imperatore cuncti dis-
 cumberent. Tum frequens hæc fuit obseruatio, quod si
 quis ad cœnam benigne inuitatus iret, alios pari affectu aut
 sanguine coniunctos, eisdem aduocare epulis non veraba-
 tur, veluti comites secum & vmbas duceret. Sua autem
 sponte conuiuio aliis parato, se intromittere non decebat.
 Si qui vero non accersiti & *auitugros* irent, in imam lecti
 spondam deduci iubebant. Tum si forsan minus tem-
 pestiue, neque ad horam constitutam, conuiuia accederet,
 illum nisi triclinio circuito, admitti non sinebant: & tunc
 epulari iussus, discumberebat. Reges tamen Spartano-
 rum sero prodeuntes, cœnæ parte multantur: quippe ad
 cœnam non euntibus, binæ chœnices farinæ, & vini sin-
 gulæ cotilæ mittuntur, duplæ vero præsentibus. Ideo e-
 phori Agidi regi Lacedæmoniensi, quum ad Phiditia non
 accederet, cœnæ partem petenti abnegarunt. Tum si
 quando inter epulas incendium quisquam nominaret,
 ne quid ea res diri portenderet, aquam sub mensam in-
 spergebant: à quibus obseruatum est, ut aliquo ex con-

Pulla veste
conuiuio in
teresse non
decebat.
Cœnatoria
& triclina-
ria conuiuio
data.
Hadrianus.
Saloninus.
Vmbas ad-
ducere ad
conuiuium.
Leges ali-
quot, conui-
uales.

GENIALIVM DIERVM

uiuorum numero è triclinio prodeunte, verri solum nullo modo sinerent, hoc infandum omen, & perniciosum portentum augurari. Si tamen ad lumina cœnarent, aut illa in triclinio essent, veteris instituti fuit, vt lumen in lychno non extinguerent, sed illud sua sponte emori sinerent. Quodq; mensam prisci nunquam vacuam tolli iubebant, semperque prandii partes superesse voluere: siue antiqui vicius parsimoniam, siue morem, quo aliquid reliquiarum in mensa superesse, felix omen erat, veteri instituto adnorantes. Legimus tamen, cœna peracta, reliquias & semesta obsonia, ministris astantibus diuidi & circumferri, antiqui moris & exempli fuisse.

Qua ipse dictu admirabilia, de umbrarum figuris, noctibus fere singulis Roma expertus fui.

CAPVT XXIII.

NOTA & vulgata res est, ædes quasdam Romæ, quas Nego incolui, euidentissimis ostentis ita infames, vt nemo illas incolere ausus fuerit, quin assiduus umbrarum illusio, & tetricis imaginibus, noctibus fere singulis inquietetur: in quibus præter nocturnos tumultus, quos medio fere noctis silentio audiebamus, & horrendos fremitus cum eiulatu, striduloque vocis sono, quibus lachrymari & tremere videbatur, speciem hominis squalida facie, vultu minaci, nigro corpore, & aspectu formidabili, nomen suum exprimentem, & opem implorantem, cernebamus. Sed ne quis hoc fabulosum aut commentitium putet, auctor est Nicolaus Tuba, vir multæ & expertæ fidei, qui quum rei explorandæ gratia, cum nonnullis doctis iuuenibus prima facie ad nos aduerrassent, cupido incessit animo, hæc quæ à me promebantur, vero testimonio experiri, & an vera essent intueri. Et ne quid inexpertum relinquerent, noctem peruigilem egere mecum, vt rem notam exploratamque haberent, neque eos opinio fefellit: nam quum accensis luminibus peruigiles starent, haud procul species hæc dira terribilique facie, & vultu tetro, representata est, quam ipsi tumultuari, & diris nos vocibus agitare videbant: cumque omnia clamore & tumultu streperent, post multa oculorum

lorum ludibria, tantum formidinis pavorisque intulit, ut
 territi & trepidi vix mente incolumi satis constarent. Et
 cum totæ ædes gemitu funesto miscerentur, singulisque
 cubiculis pestis illa importuna observaretur, dum propius
 accederemus, illam retro cedere & querula voce lumen ef-
 fugere cernebamus. Demum cum multum diuque rumul-
 tuata fuisset, haud multo post, ubi multum noctis processit,
 visso omnis illa dilapsa est. Sed præ cæteris, quæ ibi ex-
 quertus sum, non omitram miraculum ingens, quod mihi planè
 vigilantia, maiore aliquando trepidatione haud multo post
 obuenit: nam cum tenebris obortis, cubiculi fores obse-
 rassem firma sera, iaceremque in lectulo, nulla adhuc quie-
 te composita, lumine accenso, horribilem illam speciem
 foris iam tumultuari, & cubiculi forem manibus pulsare
 sentiebam. Nec multo post, simulacrum illud, opertis ada-
 ctisque foribus (vix credibile dictu) per commissuras & ri-
 mas, in cubiculum se intromisit: quod sub lectulo meo ia-
 cens, cum Marcus alumnus & cliens meus, utpote qui è cõ-
 spectu cñbatur, tetra & dira facie aspiceret, pauore subito
 consternatus, luctu & gemitu omnia opplebat, ipsamque
 intromissam, non sine formidine clamabat. Idque cum
 mihi, qui clausum cubiculi ostium aspicerem, vix credibile
 videretur, interim dirum illud simulacrum, quod sub le-
 ctulo iacebat meo, manum & brachium protendere, lu-
 menque, quod iuxta aderat, extinguere vidimus; quo ex-
 tincto, libellos meos, & quicquid rerum erat, querula voce
 miscere, ac omnia euertere non destitit. Mox cum ad tu-
 multum excitati socii eo se contulissent, lumenque intro-
 missuri obuersarentur vestibulo, interim ipsam opertum
 cubiculi ostium manu aperire, & foras effugere vidimus.
 Erat enim ipsius species, ut planè perspeximus, simulacro
 hominis nigerrimo non absimilis. Illud utique mirum fue-
 rit, dignumque memoratu figuram illam, dum nobiscum
 scilustaretur, quum fores cubiculi relasset, ab his qui lu-
 men intromisere, minimè conspectam: sed quum pri-
 mum cubiculi fores exiuit, elapsam ex ocu-
 lis, illico discessisse, & in auras
 euanuisse.

GENIALIVM DIERVM

Qui cultus domorum quondam fuisse, & quare maiorum imagines in postibus & arma in atriis & vestibulis haberent & quid de exteris.

CAPVT XXIV.

Vestibula domorum.

Soluitandi mos apud iustiores.

Imperator & salutaturi. Ostitariis ser.

Sportula clientibus salutis data. Vocatores.

Quibus pristini decoris memoria relicta fuit, hoc etiam literis adnotasse accepimus, amplas domos in primis gressibus vestibula habuisse, quæ spatia licet pars ædium forent, tamen illa pro ædibus fuisse, nemo ignorauit. Erat enim, locus vacuus, per quem de via ad fores patebat aditus, in quo præstolari qui salutarum venerant, aut si conuentu opus foret, tempus operiri solebant, quod quidem prima aut altera diei hora esse consuevit. Fuit enim apud maiores non modica laus illis, qui ex claris familiis erant, quàm plurimos clientes, non modò cateruas rogatorum, sed & tenuiores amicos habere, à quibus obseruarentur quotidie & colerentur, cumq; his ad forum deducerentur frequenti comitatu, nanque maximi decoris erat, amplos viros illustresque, etiam ab infima plebe, quotidie saluari, appeti, deduci, reduci & consuli, eisque decedi & assurgi. Fiebat enim salutaris more prisco dextram iungendo dextræ: quippe cùm referat Varro, omnem antiquorum honorem, dextrarum constituisse virtute, nonnunquam osculo, plerumque assurgendo, caputque denudando, quod apud nostros frequenter in vñ est: mansitque obseruatum, vt salutantes Imperatorem, antequam admitterentur, interiores aulici scrutarentur, sinumque præterarent, ne quis cum telo esset. Nonnunquam vt valentissimi serui catenis religati, pro ostio aditum custodirent, ne non vocati admitterentur. Laudaturque Vespasianus, M. Antonius & Alexander Seuerus Imperatores, quòd salutarerent patente cubiculo, ministris admissionalibus remotis. Apud Parthos verò regem adire vel salutare sine munere, nulli licitum erat. Quibus clientibus ab his, quos sectabantur, frequens sportula dabatur, quæ priuscentum quadrantes fuit: deinde rectam dari, institutum: quare vocatores principis dicti, qui ad cœnam conuiuas admittebant: quorum nonnulli mercede accepta, aliquos subdititios principum, sæpe cœnis aduocarunt. Quam Nero ad sportulas reuocauit, qui etiam plebi congiarium quædragenos nummos viritim dedit. Siquidem Imperatoris manus,

iunus, quod
quod verò mi
rulas ad cœ
oleum & por
rò talius ad c
viritim dedi
nos quoque
gustus Octau
um, Nero qu
gitus fuit. C
ris & pueris
nunquam pro
etiam congi
ordini panari
iunior nouo n
phano, blito
procinas, sicu
simos sextari
Cornelio Co
datum est. A
congiarium
ferebat, qua
ab vñ decimo
dragenos, no
tenos numm
præterit, sicu
miste, Tiberi
mille mensis
senatus & ep
foemina ac p
teret pro cali
drianus & re
sunt. Sed H
erocum, n
singulor aut
sepingenos
thicum prod
gulis promi
neas dedit q

munus, quod populo dabatur, congiarium dictum est: quod verò militibus, donatium. Mox Domitianus sportulas ad cœnas reduxit: in qua frequens obsonium, panis, oleum & porcina caro dari solita, absque vino: Divus verò Iulius ad conciliandum populi favorem, frumentum viritum dedit ternos modios, & totidem olei libras, trece nos quoque nummos singulis, & centenos pro mora. Augustus Octavius frumentum plebi gratuitum & menstruum, Nero quadragenos nummos viritum congiarium largitus fuit. C. verò Cæsar trece nos sesteritios & forensia, viris & pueris ac fœminis fascēs, purpuræ & conchylii, nonnunquam pro sportulis panaria cum obsonio. Domitianus etiam congiarium nummorum ccc. senatui, & equestri ordini panaria, plebi verò sportellas cum obsonio. Cato iunior nouo more tribuit sportulas: Græcis ex tritico, raphano, blito & apio: Romanis autem vini amphoras, carnes procinas, ficus, & lignorum fascēs. Quamuis apud antiquis fimos sextarii lactis darentur, vini nunquam, nisi quod à Cornelio Cerhego in consulatu mustum rutatum populo datum est. Ancus verò Martius rex, salis modia vi. millia congiarium populo erogasse fertur ex quo tantum quisque ferebat, quantum in singulorum capita descriptum erat, ab vndecimo ætatis anno. Augustus etiam tricenos & quadragenos nonnunquam singulis quinquagenos & ducentenos nummos largitus fuit, ac ne minores quidem pueros præterit, sicut Traianus infantes quoque ad sportulas admisit. Tiberius trece nos viritum dedit, & prandium mille mensis. Galba dedit populo congiarium & epulum senatui & equestri ordini, ac præter epulas forensia viris, fœminis ac pueris fascias purpuræ & conchylii, quibus veteres pro caligis utebantur. Et mox Nero Domitianus, Hadrianus & reliqui Cæsares munera populo sæpè largiti sunt. Sed Hadrianus nouo more aromata, balsama & crocum, nonnunquam duplex congiarium, ternis per singulos aureis diuisis. Commodus singulis denarios septingenos vicienos quinos. Aurelianus verò ad Parthicum proditurus bellum, quum bilibres coronas singulis promississet, & aureas populus expectaret, diligenter neas dedit nouo genere panis, quo deinceps vsi fuerunt.

*Congiarium
Donatiuum.*

*Congiaria
diuersa à di-
uersis Impe-
ratoribus
populo data.*

*Duplex con-
giarium.*

qui

GENIALIVM . DIERVM

*Congiarium
sumpto im-
perio.*

*Patroni.
Clientes.
Domestico-
rum salu-
tiones.*

*Populorum
& nationum
patroni.*

*Plebs per cli-
entelas diui-
sa.*

*Cauædium
& peristylia.
In foribus
& atriis.*

*Cereæ ima-
gines in ar-
maris.*

qui tamen populo vniuerso panem, oleum & suillam car-
nem postea diuisit, vinumque dare statuerat, nisi morte
præuentus fuisset. Fuitque obseruatum, vt principes as-
sumpto imperio, ad conciliandum fauorem, congiarium
darent populo, quod annum plerunque homines clarissi-
mi, & summis honoribus functi, pro officio & clientela ve-
lut stipendium capiebant. Erant ergo hi, quos isti se-
stabantur, illorum patroni & defensores: sui que officii
ducebant, in fidem illos & clientelam habere, tutelæque
suar duacere, & ope iuuare. Quin etiam non foris tantum,
sed intra domesticos Lares, libertos seruosque salutato-
res comperimus, quibus in die frequentes aderant: vt ma-
ne saluere, vesperi valere, domino aut patrono dice-
rent. Nec non populis & nationibus, ac bonis & fideli-
bus sociis, patronos publicè fuisse Romæ, homines hone-
stissimos summo loco natos, qui fortunarum propugnato-
res erant, & ciuitatem defensores non pœnitendi, quorum
studio & fide singula negocia in senatu facerent, &
promouerent: siquidem Syracusani in clientela Marcel-
lorum fuere, Lacedæmonii in Claudiorum, Pateolani
Brutorum, Neapolitani Liciniorum, Bononienses An-
toniorum. Allobroges patrono Fabio Sanga vti sunt. Ma-
rius Herennius, Cæsar quoque Græcorum patrocínio ple-
runque affuit. Plebs denique ipsa sub patriciorum equi-
tatumque Romanorum tutela per clientelas diuisa erat.
Quod à Romulo à primis originibus institutum ferunt,
vt plebei singulos patronos ex patribus legerent, quorum
consilio & autoritate niterentur. Præterque vestibula
fuere cauædium, & peristylia, ad quæ quisque suo iure non
vocatus admittebatur. In foribus verò & atriis domo-
rum, ara, focus & Lar familiaris erant. Namque focus e-
rat ara deorum penatium, quem instar numinis habebant:
in quibus non deorum modò simulacra, quos singulis ædi-
bus in larario colebant, sed imagines ac expressos vultus
illorum, qui familiæ decus fuere & ornamentum, ac prin-
cipum & patronorum, quos quisque colebat, habere as-
suerant. Quare L. Vitellius Vitellii pater, Narcisi &
Pallantis imagines inter lares coluisse fertur. Cereæ e-
nim imagines in atriis domorum singulis disponebantur
armariis, quas ita celebrabant colebantque, ac nisi illi, quo-
rum

rum vultus exprimebantur, viverent. Quas festis diebus, & in summa gratulatione & læticia, laureis fertis & floribus ornare, illorumque natales dies festa luce celebrare solebant. In luctu verò & gemitu familiarum, tanquam consocii doloris essent, & tacita mortis funestarentur, deformare: tantoque honore dignas putabant, ut illas cum singulis imaginum titulis, illorum præcipue, quorum dignitas maximæque res gestæ fuere, in exequiali pompa & apparatu funeris extra ædes producerent, & longa serie, velut familiarum decora, repræsentarent, illasque defunctorum exequias, & vna funus comitarentur. Ita tradito more, ut domino aut aliquo ex familia vita functo, illius imago tam circa limina domus, quam pro foribus locaretur, ut defuncti desiderium repræsentata illa species leniret, posterosque ad præclara facinora, domi forisque obeunda, invitaret. In eisdem quoque atriiis & foribus, ac circa domorum limina, hostium spolia, quos quisque vicisset, quorumque victor extitisset, etiam enses & Clypei, galeæque & currus, ac deuictarum nauium rostra, veluti auitæ gloriæ & fortium factorum ornamenta, affigi assuevere: quæ quanto vetustiora erant, tanto plus decoris & maiestatis habebant. Ideo nec vetustate consumpta reficiebantur, nec effracta refarciebantur. Hæc enim omnium ad se vertebant oculos, quo intuentium animos cogitatio subiret, ut pari ipsi exemplo ad magna facinora, magnasque res inuitarentur. Nec solum priuatas domos, sed porticus & deorum templa hostilibus spoliis, tanquam trophæis, exornare, vetusti moris erat: tantique exempli fuere, ut illa posteris non mediocris stimulatio fuerit, ne degeneres ipsi, ne veignauit tam claros triumphos turpibus factis dictisque fœdarent. Adeoque hæc propria familiarum ornamenta sunt habita, ut quamuis alienatis ædibus, nouo domino spolia & imagines refigere non liceret. Hæcque statuas, quibus splendor & vetustas familiarum notabatur, amouere, est habitum nefas. Belgarum verò fuit mos barbaricus, cæcorum hostium capita postibus, tanquam spolia affigere: qui etiam Galatarum, qui ultra Rhenum incolunt, vsus traditur, ut spolia hostium sanguine perfusa & trunca capita, foribus affigant. Gelonorum, hostium cutes, ut ex omnibus spectaculo sint, ac fortium factorum

*Imagines
familie in
exequialib.
populo ductæ.
Hostium
spolia in a-
triiis.*

*Deorum
templa spoliis
ornata.*

*Belgarum
mos.
Galatarum.*

Gelonorum.

GENIALIVM DIERV

insigne documentum, & hostibus pertimescendum fo-
ægyptiorū. ret. In *Ægypto* autem in vestibulis domorum alas vultu-
Pardalis im- rum proponere, indicium nobilitatis & vetustatis familiæ
munitatis censebatur. Apud Phryges pardalis pro foribus affixa (Ho-
signum. mero teste) signum immanitatis erat, ne hostium incur-
Pindari do- sibus pateret. Alexander verò captis Thebis, vt Pindari do-
mui ab Ale- mui parceret, illam inscribi iussit: In eisdem quoq; atriis
xandro pay- pinacothecæ non mediocri paratu dispositæ erant: in qui-
citum. bus tabulæ pictæ, cælaturum argentum, stragula vestis, si-
Pinacotheca gna & ornamenta reponebantur. Sicut Græcis fuere cheli
Atria in au- & cistæ phascoli & rhiscus, in quibus egregia suppellex &
gurata. muliebris mundus seruabatur. Quare atria plerunque
Senatus in inaurata fuere: namq; haud aliter in illis senatus cogi po-
atriis coge- terat, quam si inaurata templa fuissent. Non tamen
hatur. omnes, sed solas palatinas ædes inaugurari seruatum est,
vt habita in his senatus decreta, rata forent. Eas quidem æ-
des veluti augustissimas, vestibula regalia habere, cogni-
tum est, atriaque potentiora, peristylia amplissima, & con-
clauia insigni pavemento, tricliniaque & ampla prætoria,
ac cœnationes mira cælatura & arte, Nonnunquam xylistæ,
colles, nemora, hortos, piscinas, euripos, amnes. & aqua-
rum ductus, porticusque pavementatas, cultu & lazitate
conspicuas, sylvasque & ambulationes. Siquidem in his
publica concilia & iudicia, arbitriaque & conuentus fre-
quentes fieri consueuerant: inq; earundem palatarum
ædium vestibulo, & pro foribus regiæ, laurus semper & ci-
uica ex quercu, præcipuum insigne clementiæ Cæsarium,
affixæ visebantur. Quæ quidem atria in primo aditu do-
mus & proxima ianuis extruebantur, in quibus matres fami-
lias degere, & lanæ operam dare assuerant: quod aliter
à Græcis seruatum meminimus, quibus andronitis in
primis ædibus erat: gynæceum verò, vbi mulieres opera-
bantur. in conclauis & recessu intimo, præputore & mo-
destia locabatur. Ideo non extra, sed ab intus fores pulsa-
bantur, ne imparatos offenderent: quod etiam à Parthis
vsurpatur, vt gynæcei in secreto domus a viris semo-
tici haberent: quippe quum non modò vxorum, sed pel-
licum pudicitiam ita suspectam habeant, vt nisi capite
operto, & velato vehiculo, illas in publicum prodire si-
nant, neminique propius accedere liceat. Apud quos reges
quoque

Materfa-
militas in
atriis
Græci.
Andronitis.
Gynæceum.
Parthorum
zelotypia.

quoque in penetralibus regiaꝝ occlusi, sub specie maiestatis delitescunt. Sed tamen triumphales domos hoc amplius habuisse ferunt, ut fores de via aperiantur, non intus, sicut de Publicolæ familia proditum est. Præter quæ, potentiorum domos basilical habere ante vestibulum, magno ornamento duxere, in quibus esset tribunus, tanquā plus inesseret auctoritatis, quod iudicia publica ante, ædes darentur: nonnuquam scholasticæ exercitantes & declamationes in his fierent, quippe quum frequens ibi esset auditorii locus, licet Basilicas foro coniunctas, plerunque legamus, in quibus convenirent negotiatores, & merces exponerent. Communis tamen thalami descriptio sic erat ut primo poneretur loco septum, ubi ianua mox aula, inde porticus perestylus soli exposita, postea prodromus, ultimò domus, & in posticis ædium hortus. Cœnaculum verò supra ædes erat, scalis ferentibus in publicum, nonnunquam in ædes versis. A principio verò urbis tam simplex vitæ cultus fuit, ut rudicæmento constructas domos & scandulis robusteis aut stramenteis contextam urbem per annos cccc. usque ad Pyrrhi bellum legamus, qui modicus cultus Hispanis, Aquitanis & Lusitanis, atque Aegyptiis fuit, quibus in modici diuersorii debere, sepulchra verò magnificentissima extruere patrii moris erat: non sic Agrigentini & Megareses: nam iuxta Platonis verbum, ædificabant ut semper victori, epulabantur ut morituri. Indi quoque in cultu corporis accuratissimi erant: in sepulchris verò extuendis, parci & modici. Gallis domiciali pluteis & cratibus intexere mos erat: Britannis & Suevis, in tuguriis vna cum armentis stabulari: Liguribus montanis, speluncas & vastissimos specus incolere, aut cubilia modica & subobscura, Germani non cohærentibus ædificiis habitant, sed suam quisque domum spatio circumdat. Medi diuersoria habent magnis recessibus circumdata, & ne motibus manu confitis. Alii lateritias fecere domos, quas Euryalus & Hyperpius inuenere primi. Scythæ & Nomades, quia fusi per agros sunt, carris quocunque fors tulit, pro tecto & lare utuntur. Hyperboreis nemora, velluci, ac sparsa tuguria domus sunt: nam præaltas sylvas & rupes iniuas incolunt. Dardani foueas subfimo, & sordidas ædes, habent. Phryges olim & Troglodytæ

Reges conclusi apud Parthos. Basilica antepotentiorum domos. Scholastica exercitatio nes & declamationes. Thalami descriptio.

Cultus simplex à principio urbis.

Platonis dictum. Indi. Galli. Britanni. Sueni. Ligures. Germani.

Medi. Lateritia domus. Nomades. Hyperbores. Dardani. Phryges.

GENIALIVM DIERV

Troglodyta.

Baleares.

Alii.

Mardi.

Æthiopes.

Indi.

Massilienses.

In Meroe.

Cathromorita.

Ichthyophagi.

Chelono-

phagi.

Chaldaei.

Spitamæ.

Arabes.

Sabæi.

Odyss. 7.

Persæ.

Indorum

regia.

Lycurgi con-

stitutum.

Athenienses.

Augusti-

edictum.

Tyrri.

dyta sub effossis tumulis: Baleares in faxis concavis, eundem nulis ad corporis magnitudinem dimensis. Alii ex vltima palustri latibula intexerunt. Mardorum gens specus inodiunt montibus, in quos se, coniuges & liberos receperant, Æthiopes & Indorum magna pars subterraneas domos habent: Massilienses expaleis: Meroe ex palma: Cathromotiz ex ligno, Indi quoque, Ægyptii & Britanni ex arundinibus, Ichthyophagi ex ostreis marinis, aut ex piscium ossibus, testa contignant. Chelonophagi partim ex alga, partim ex testudinū testis, gens circa Nalamones & Troglodytas: & Chaldaei profugii ex sale: Spitamei ex ouorum putaminib. & pennis Contra verò Arabes & Sabæi: nam limina, postes, cellas, fulcimenta, parietes & domorum testa habent augustissima, ex ebore, auro & argento, atque sumptuoso lapide & smaragdo, luxu ingenti, laquearia verò citro & ebore extructa, qualem Alcinoi domum Homerus tradit, auro, argento, electro atque ebore fulgentem. Persæ quoque magnas gazas, & quicquid est auri, in domib. pœunt. Regum Indorum regia argenteis imaginib. tota distinguitur, eamque ex auro vites percurrunt, fultæ aureis columnis. Fuitque institutum Lycurgi apud Spartanos, vt domorum culmina securi, ianuas verò ferra discindant, ne quis insignius altero ædificaret. Quare Agesilai domus ab inopi & priuata haud dissimilis fuit, sicut Pompeii domus vsque ad tertium triumphum. Athenienses quum antea specus & abditos saltus incolerent, primi lateritias ædes calce & cæmentis construxere. Postea verò in tantum magnitudinis vrbis ædificia processere, vt tota ædificiis exurgens, in quatuor aut quinque contignationes, & multa tabulata, testa excitarent, maximaque domoe maximis domibus imponenter, vt orator Aristides professus fuit, ita vt Augusto Cæsari, ne vrbis ruinis laboraret, magna mole ædificiorum, ne quis supra septuaginta pedes sublimis ædificaret, inhibere necesse fuerit, licet ipse modicas ædes incolet, & toto modice instrato cubaret. Quod & Nero Cæsar post incensam vrbem, dimensis vicorum ordinibus & viarum spatiis, statuit, ne vltra præscriptum ædificia tollerentur. Quare Æmylius Porcina à L. Cassio accusatus, & pœna multatus fuit, quod villam nimis sublimem ædificasset. Pro-

duntque Ty domos aliqu terræ motu quæ relicta eant, sçpè cilia, ista etia notauit: Sp centones, instrument feditur, sçp xere autem villoribus pæ gnez machi vringuat, iunctas, seu periora ædi pneumatica res ferro vno quotab An gnata verò ligno, tum quæ in pom ædes vii all non affixum minum tran ronoque ope esse vestibul stram in is pagulo, apert phique non Unde hypo fuitque Pon prothya ei esse, tamen structuram esse Labeo itaque alie ad em ptio consuli de beo ait, Pr

duntque Tyrios adeo æditas maximis contignationibus
 domos aliquando struxisse, ut parum abfuerit, quin tota
 terræ motu corruerit. Sed quæ sint instrumenta domus, *Instrumenta domus:*
 quæ relicta domo instructa, ad nouum dominum tran- *Ulp. in l. quasitum §. acetum ff.*
 eant, sæpè quæsitum est: & præter imagines & affixa spo-
 lia, ista etiam Paulus Jureconsultus de instructo fundo ad-
 notauit: Specularia, pegmata, canales, harpagones, hamos,
 centones, siphones, scalas, perticas, spongiæque, quibus
 instrumentis domus contra vim ignis ad incertos casus de-
 fenditur, squalor abluitur, & immunditiæ purgantur. Di- *Centones.*
 xere autem centones, ex villis grossioribus sagula intexta
 villioribus pannis, quibus domorum testæ, tabulata, aut li-
 gneæ machinæ militares, aduersus incendia, si ignis maior
 vis ingruat, muniuntur. Siphones verò fistulas folliibus *Siphones.*
 iunctas, seu machinæ hydraulicas, quibus agitatis, ad su-
 periora ædium exhauriunt aquam, qui etiam organa
 pneumatica dicta. Harpagones ferreas manus, seu assa- *Harpagones.*
 res ferro vincto præfixos, quod igni furenti obuiam irent,
 quos ab Anacharse Scythia inuentos nonnulli volunt. Pe- *Pegmata.*
 gmata verò compactam machinam ex ære, marmore vel
 ligno, tum ornatus, tum commodi causa, instar illorum
 quæ in pompæ apparatu producuntur, quibus etiam intra
 ædes vi affuerant. Addit Paulus horologium æreum domi
 non affixum, & prothyrum, relicta domo instructa ad do-
 minum transire. Est autem prothyrum instar vestibuli, ple- *prothyram.*
 runque opertum, quod ante ædes & ostium sit: quod non
 esse vestibulum merito nonnulli putant: sed ligneam stru-
 cturam in isto vestibulo ante fores: qua obstante quasi re-
 pagulo, apertis ianuis, quæ intus sunt, non apparent. Sum-
 psitque nomen à *πύλος*, quod ante significat, *πύλος* autē ianua.
 Unde hypothyra, valuarum illa hians cauitas dicta. Cen *Hypothyra.*
 suitque Pomponiut Jureconsultus ex autoritate Labeonis,
 prothyra eiusmodi, si pro ædibus sint affixa, ædium partem
 esse, tamen si facile demi possint & reponi: sicut ligneam
 structuram, quæ æstate tolli, hyeme reponi solet, ædium
 esse Labeo putauit, quoniam perpetua causa parata forent:
 itaque alienata domo, prothyra eiusmodi vna cum domo,
 ad eam ptorem transire voluit. Verba verò Pomponii Jure-
 consulti de verborum significatione, hæc sunt: Idem La-
 beo ait, Prothyrum quod in ædibus fieri solet, ædium est.

GENIALIVM DIERVM

In extis inspiciendis, quæ prospera quæve dira sint, & quæ boni, quæve mali prænuncia.

CAPVT XXV.

QUæ augurum disciplinam obseruarunt, quippe illorum præscita perscrutati sunt. in fibris extisque inspiciendis, inter ea quæ dira aut secunda essent, multum interfuisse volunt: licet alii alio modo illa interpretari, & eorum euenta prædicere soleant. Et tametsi in extis contineri cor, cerebrum, pulmonem, stomachum, lienem, hepar, seu iecur, communi opinione receptum fuit, quas Græci *σπασα* dicunt, incredibili fabrica coniuncta, quorum ex habitu & colore, salubritatis & pestilentia signa ostenduntur: tamen nullum discrimen vehementius fuit, quam si caput iecinoris, vel ipsum iecur in extis defuisset, quod caput extorum dicitur, tunc omen exitii malorumque fuisse, funestumque & magni terroris, nisi in solitudine & metu, quia curas tunc perimere putarunt. Cumque hepar ex non puro sanguine sit, quia sanguis purus cogitur circa cor: tamen in hepate sedem vaticinii esse, & prælagium futurorum, periti aruspices opinati sunt. Quo mense Claudius Cæsar veneno interceptus fuit, sacrificanti iecinoris caput defuisse constat, quod & Caius principis euenisse memorant: quæ exta pestifera dicta fuere. Si verò in iecore extremum, quod fibra dicitur, ita locaretur, ut ab ima fibra iecinora intrinsecus replicata essent, aut si geminū iecur foret, per hæc læta & magna portendi argumentaque felicitatis esse, nemo dubitauit. Arctum iecoris caput, aut duplicatum, nimis lætum auspicium facere, sicut exta duplicata magnas facere accessiones, prolationemque finium triumphum portendi voluerunt. Et tametsi circa Briletum & Thernem in Thracia, & in Chersoneso iuxta Propontidem tradet Plinius, bina iecinora leporibus inesse, & si aliò transferantur, alterum interire: tamen id non esse prodigium, omnium opinione receptum est. Syllæ immolanti, iecur extrema sui parte, speciem laureæ coronæ præ se tulit, mirabili ostento felicitatis futuræ. Si verò liuidum esset, aut vitiosum, vel si in coquendo distabuit, aut sanies purulenta efflueret, caputve fibrarum postulas haberet, piaculare esse, & magna facere

Capite iecinoris non inuenio inter exta.

Sedes vaticinii in hepate.

Extæ pestifera.

Omen felicitatis ex inspecto iecinore.

Infelicitati.

ere infortun
gebantur vid
ret. Ex co
à principio
in extis cor
multiplices
spices, vt si
defuisset, ca
crederent.
lanti cor def
haud multo
occubuit.
morte sublat
Sed hepar de
foret, aut sol
ser, nimum p
crates diis sa
clarum in sub
bem ad Cor
Galba, fulg
sublimem q
que animad
facere: qui
quare Herm
genit fuit, m
est. Tame
sent sensu, co
moli fuisse:
lli de Lyfand
ter, meminen
ditum est, qu
apparet, vt p
minum repe
fortunam p
pud Actum
riz die, gen
quoque lac
ser, quæ cap
liari, societa
simo eueni

cere infortunia, constans opinio fuit. Idcirco denuò au-
gebantur victimæ, donec iterum cæsis hostiis litatum fo-
rer. Ex corde quoque, vnde sanguinis origo manat, licet
à principio auspicia sumere minimè solerent, posteaquam
in extis corda rimari cœperunt, quo tempore Pyrrhus post
multiplices clades Italia pulsus fuit, hoc obseruarunt haru-
spices, vt si cor silens iaceret, neque palpitaret, aut in extis
defuisset, calamitates portendi, & magnas fortunæ minas
crederent. Diuo Cæsari dum rerum potiretur, immo-
lanti cor defuisse dicitur, tristissimo euentu. Nanque
haud multò post, conspiratione coniunctissimorum casus
occubuit. Quod de Pertinace proditum est, vt qua die
morte sublatus fuit, sacrificanti non modò cor victimæ,
Sed hepar deesset. Si autem in summo corde pinguedo
foret, aut solito maius raptumve ab aquila aut a uibus fuisset,
nimium propitios deos ostenderunt. Dum Hermo-
crates diis sacrificaret, raptum cor victimæ & à coruo
clarum in sublime, felix auspiciu fecit, quo Cardiam vr-
bem ad Corinthum auspiciatissimè condidit. Sicut auo
Galbæ, fulgur procuranti, cum aquila exta rapuisset, & in
sublimem quercum detulisset, imperium portendit. Fuit-
que animaduersum, cor quibus prægrande esset, pauidos
facere: quibus exiguum, aspectu formidabili, & audaces:
quare Hermogenis summi rhetoris, & qui præcoccissimi in
genii fuit, mortui dissecto corpore, hispidum cor inuētum
est. Tamen si tradatur apud eruditos, eos qui hebeti es-
sent sensu, corde duro & spisso: qui verò ingenio valerent,
molli fuisse: id quod Plinius de Aristomene Messenio, & a-
lli de Lyandro, cuius defuncti cor pilosum inuentum es-
set, meminere. Fel quoque in extis augurium facere pro-
ditum est, quod sub hepate angusto ore, & fundo ampliore
apparet, vt purum illud clarumque reddat. Sitamen ge-
minum reperitur, licet prodigium sit, tamen magnæ spei
fortunam portendit. Quo enim tempore Augustus a-
pud Actium profligato Antonio victor fuit, eo ipso victo-
riæ die, geminum vel in extis inuenisse traditur. Arato
quoque sacrificanti, cum geminum fel haruspex inspexisset,
quæ capitali odio dissiderent, mox sincera fide conci-
liari, societatesque & fœdera iungi prædixit, quod veris-
simo euentu postea consequutum est. Fuitque disci-

*Cordis præ-
grandis vel
exigui indi-
cium.*

*Hermogenis,
& Aristome-
nis corda his-
pida.*

Ex felle.

GENIALIVM DIERV

Fel Neptune plina augurali traditum, vt fel Neptuneo perpetuo dicatum
dicatum. sit, velut humoris auctori. Quod si in extis prægrande fel
inueniretur, prodigii loco est habitum. Sed quamvis pro-
digiosum, magna semper & felicia portendit: fert tamen
Aristoteles in Naxo prægrande fel pecoribus innasci: circa
Chalcidem Eubææ, & in Ponto, pecori nullum esse: ceruo
quoque & damæ, equo, mulo & asino, camelo atque apro,
vsque defuisse. Sicut perdices in Paphlagonia bina corda
habere, & in Bisaltia lepores bina iecora. Et in agro Cre-
tensi pecora, circa Gnoson, splenem habere tradunt, circa
Gottynam non habere. Vel quod idem tradit in Seripho
insula, & in Acantho Macedoniæ, & apud Cyrenem ranae
non coaxare. Et in Emathia Macedoniæ sues vngulos
nasci: atque in Cappadocia mulas foetus parere, & in Eleo
agro mulos non educi, neque propterea ominosum aut

Ex pulmone prodigium videri. Pulmo vero sub corde est, spirandi of-
ficina: is incisus & geminus, tempus dirimere, & diem dis-
ferre traditur. Si vero simplex esset & solidus, continua-
re temporum curricula, nullasque cunctationes & moras
afferre opinati sunt. Si vero pulmonis fibra lateret, aut cum
corde & iecore coniunctus foret, vel si paruo distinguitur
intervallo, miseros casus portendere voluerunt. Lien ad-
uersus iecur, sinistra in parte est: siquidem ventriculo an-
nequitur in intestino, vt iecur purum reddat. Quod si in
dextram vergeret, ferale auspicium, & prædicere, quæ ma-
gno malo luuntur, haud dubium esse: qui tamen abundas,
homines decolores facit. Quare in terra Caria Caunios,
quod sub graui cælo degunt, mirum in modum lienosos
dicunt esse. Vnde verbum Stratonici citharædi, illic am-
bulare mortuos, quod omnes mirificè pallerent, facie ta-
bifica. In fordiciidiis sacris, quibus hostias quæ vterum fe-
runt, immolare præcipitur, si foetus biceps aut mancus in v-
tero esset, vel interaneis exulceratis appareret, exta eius-
modi imminentium malorum nuncia esse credicum est.

Fordicidia
sacra.

Dracones in
extis appa-
ruisse.

Extæ ab a-
quila rapta,

Dracones in extis apparuisse, lætum fecere auspicium,
contra Graccho sacrificanti, ad exta irrepisse ad eso iecino-
re, necem futurum & imminens fatum portenderunt, quæ
mox subsequuta sunt. Extæ quoque de sacrificantis manu
ab aquila fuisse rapta, tam efficaci auspicio fuisse, vt nullum
præsen-

presentius au-
vel viscera
stincta macu-
tinent, hians
& fatale exi-
contra Part
futuræ mag-
suum langu-
lu & uolum,
formicarum
tarunt. Peru-
crassorem &
verotenuior
tiam. Estq; i-
maris ablor-
Lacedæmon
putatio, vete-
maxime diu-
dicunt, illi
rimelitari
uina mens-
tum ex sui-
victima, ne-
extæ, quæ ni-
litant, tanqu-
cuntur, qui
multum fel-
sunt. Apud
fortunatos
derunt. Cun-
litatum era-
nunquam e-
men arietis
pituo vero
ri, aliquan-
mare proli-
fuerit me-
singulis vi-
fuisse. Ideo
mare, cora-

præsentius aut felicius fuerit. Si tamē è manu decidissent, *Extæ è manu lapsæ.*
 vel viscera cruore infecta essent, aut livida, nigrisque distincta maculis, vel si omentum & membrana viscera continens, hians foret, aut sanguine suffusa, indubiam necem & fatale exitum portenderunt: quale Crasso euenit, cum contra Parthos ducturus, lustraret exercitum, documento futuræ magnæ calamitatis. Præcisa vero hostiarum capita suum sanguinem aut exta labere, Pyrrho sacrificanti obitu luctuosum, & fædos euentus designarunt. Idem Cimoni, formicarum cateruas sanguinē victimæ corruptisse, adnotarunt. Ferunt tamen diuinandi periti, sanguinem victimæ crassiores & calidiorem, efficaciorē vim portendere: qui verotenuior esset & frigidior, maiorem habere intelligentiam. Estq; inter exempla, præcisum caput victimæ fluctu maris absorptum, atq; exta non comparuisse, Callicratidi Lacedæmonio interitum vitæ attulisse. Subit tamen illa reputatio, veteribus tradi monumētis, gallinaceorum fibras maxime diis gratas videri, sicut talparum Magi verissima dicunt, illisque haud secus quam solenni victimæ pulcherrime litari. Hæc enim sunt exta argutissima, in quibus diuina mens inesse creditur. Fuisseque Cyriorum inuentum ex suillis extis fieri diuinationem, quodq; nisi ex sana exta, neque litari, nec futura prænosci poterant. Ea vero exta, quæ nihil habent diuinationis, quæque expiantini non litant, tanquam sine numine, nulloque affatu diuino, mutæ dicuntur, quibus non esse litatum notabatur. Quæ autem multum felicitatis & fortunæ pollicentur, regalia dicta sunt. Apud magos vero, talparum exta & ranarum euentus fortunatos, nonnunquam magnos casus prædicere crediderunt. Cumque cætera viscera, detractis extis, postquam litatum erat, aræ imposita, igni darentur, ipsa tamen exta nunquam elixa, sed veru decocta, apponebantur: sola tamen arietis exta, aqua elixa sacris epulis apponuntur. Ne Neptuno vero & fluctibus quum sacra faciunt, mare ingressuri, aliquando ipsam hostiam, nonnunquam cruda exta in mare proiciunt, & vina infundunt. Illud vtiq; non ab re fuerit meminisse, quod periti rerum literis adnotarunt, singulis visceribus hominum suam vim & affectus innatos fuisse: Idcirco homines splene ridere, felle irasci, icore a mare, corde sapere & timere.

Extæ è manu lapsæ.

Capita hostiarum præcisa suum sanguinem labentia. Crassi aut tenuius sanguinis in victimis indicia.

Ex Gallinaceorum fibræ rimelitari. Hæc enim sunt exta argutissima, in quibus diuina mens inesse creditur. Fuisseque Cyriorum inuentum ex suillis extis fieri diuinationem, quodq; nisi ex sana exta, neque litari, nec futura prænosci poterant. Ea vero exta, quæ nihil habent diuinationis, quæque expiantini non litant, tanquam sine numine, nulloque affatu diuino, mutæ dicuntur, quibus non esse litatum notabatur. Quæ autem multum felicitatis & fortunæ pollicentur, regalia dicta sunt.

Extæ qua apponerentur. in victimis. Neptuno & fluctibus sacrificandi ratio.

Sua quibusque visceribus suis.

GENIALIVM DIERV

Consualia, equitia, & ludi Apollinares, quando à Romanis fierent, quodve modo Diti sacra fiant, & quo tempore.

CAPVT XXVI.

Consualia. Consus, atq; eius templū.

ROMULUM vrbis conditorem, pace cum finitimis parta, Neptuno equestri solennes fecisse ludos, Consualiaq; appellasse, in quib; Sabinas rapuit, autores memorant. Fuit enim Consus cōsiliū deus, cuius ara in circo maximo, vndiq; aggesta humo, abdita erat, quod arcanum esse cōsiliū putarunt, quam aram cum ludos celebrant, omnibus adire fas est, reliquo anni tempore non est licitum: in qua Romani sacrificiis igneis aliisque solennibus, festos agere dies assuebant: quæ Feriæ Publicæ dictæ sunt, in quib; sacris victima erat mulus, quoniā id genus quadrupedum, primū vehiculo iunctum fuisse credunt, eo quod Lunæ vehiculum traherent: equosque & asinos coronis fertisque exornare, & feriari, neque illos labori admittere mos erat, quod instituta nauigatione, quum omnium generum merces nauibus aduehantur, ocium quodammodo iumentis & remissio data sit: vel quod equos primum Neptunus domuerat, & equitandi artem inuenerat, quare Gippius dicebatur. Huic sextili mense die octauo post decimā, equestres ludos Romulum instituisse ferunt, quarto ab vrbe cōdita anno: qua die raptas Sabinas volunt: tamen si mense Martio primum Consualia instituta, eoq; tempore raptas Sabinas, nonnulli testati sint. Pleriq; diis Laribus, dū Romani ludos celebrant, Romulum Sabinas rapuisse dicunt. Erat ergo is ludus, vt equi & muli iuncti & soluti in circo maximo, magno spectatium studio currerent. Qui vero fuerit raptarum numerus, inter autores discrepat, quidē non vltra triginta fuisse tradunt, quæ curis nomina dedere: nonnulli quingentas, plerique septem & viginti, vt Valerius Antias: alii sexcentas & tres supra octuaginta. Præterque ludos Consuales Marti quoq; in Martio campo, idē Romulus ludos instituit, quos abjequorum cursu. Equitia nuncupauit, qui si quando alluione Tiberis inundasset campum, in Cælio monte, vbi Martialis campus erat, colebantur: sicut vi fluminis inundato circo maximo, extra portam Collinam, ad ædem Veneris Erycinæ, Apollinares celebrant. Erant n. ludi Apollinares ex prædicto Martianorum carminum, quibus Can-

neas

Victima in Consualibus.

Neptunus e quorum domitor.

Consualia quando celebrata.

Ludi formæ in Consualibus.

Sabinarum raptarum numerus.

Equitia.

Apollinares ludi.

ensis clades
causa institu
ponso Mart
præscripta e
uiri Apollin
que boue a
prætor pr
ni pro cuiu
Cum que a
prætor vrb
Quintiles,
haberi cept
spectatæ p
moniarum
que manib
re, sicut Di
annis duode
qui dies Cer
pes stipulis
ter: quaram
mota, etia
rio campo,
quod ibi T
ctus & Serra
enim inferi
mo statui de
carminis, al
sacra & ludo
singulis acco
stridie Vulc
reertum N
templum se
introirelici
lis Eumenio
ciunt. Co
rent, post
victimas d
pecudibus
Diti sacra

nensis clades scripta fuit, bello Punico secundo victoriæ
 causa instituti. Alii à Cornelio Sylla prætorē vr̄bis ex re-
 sponso Martianorum fratrum, à quibus fata Romanorum
 præscripta erant, inuentos dicunt fuisse, in quibus decem-
 uiri Apollini, boue aurata & duabus capris auratis, Latona
 que boue aurata, sacra Græco ritu facere assuerant, quos
 prætorē præfidente populum laureatum spectasse, Apolli-
 ni pro cuiusque copiis stipe data; Titus Liuius autor est.
 Cumque antea incerto die fierent, Publius Licinius Varus
 prætor vr̄bis legem tulit, vt dies ante tertium Nonas
 Quintiles, his ludis status foret: isque in perpetuum sacer
 haberi cæptus est. In quorum celebritate, matronas
 spectatæ pudicitia in propatulo epulari, omnique cære-
 moniarum genere festum diem agere, produnt, pueros-
 que manibus amplexos psallere, & hymnos Apollini canere,
 sicut Dianæ virgines. Quæ quidem Equitia singulis
 annis duodecim cal. Masas in circo maximo celebrarunt, Equitia
 qui dies Cereali bus incurtebat, in quibus post equos, vul-
 pes stipulis alligatæ, accensa flamma, curſitabant. Præ-
 terquam Consilium, quæ in circo fuit, ab accessu hominum se-
 mota, etiam ara Diris & Proserpinæ, in loco abdito, in Mar-
 tio campo, ad Tarentum colebatur, locum denominatum, quod
 ibi Tiberis ripa teneret, qui Rumon propterea dictus & Serra,
 ad quam rarus erat accessus hominum. Diis enim inferis aram
 non à terra sublimem, sed sub effossa humerorum ara-
 mo statui decere putabant: ad quam ex præcepto Sibyllini
 carminis, altero & quinquagesimo anno ab vr̄be condita,
 sacra & ludos institutos memorant, ad eamque terannis
 singulis accessum, placandis manibus, patere: videlicet pos-
 tridie Vulcanalia, & ante sextum Idus Nouembris, & ante
 tertium Nonas Octobris. Apud Eleos vero Plutonis
 templum semel tantum pateſcit, & quauis patens, nulli
 introire licitum est. Sicyonii quoque semel annis singu-
 lis Eumenidum prope Asopum diem agunt, & sacrum faciunt.
 Cumque humanis capitibus prius Ditem placarent, postea
 ab Hercule admoniti, hominum simulacra victimas dederunt.
 Obseruatumque fuit, vt sterilibus pecudibus & iuuentis,
 ac vino, melle, lacte & sanguine Diti sacra fiant: Quamquam
 Numæ legibus inferis diis cura.

Sup. lib. 3.

c. 12.

Apollinares
quo die cele-
brati.Equitia
quando ce-
lebrabatur.Ara Diris
& Proserpi-
ne.Deorum in-
ferorum ara-
sub terra.Sacræ & lu-
di ad aram
Diris & Pro-
serpine.Plutonis
templum.Eumenidæ
templum.Quibus vi-
ctimis Diti
sacrificaba-
tur & qua
cæremonia.

GENIALIVM DIERV

vina libare vetaretur, his verbis: Vino rogum ne respergito. Eas quidem aras, quæ plerunque geminæ fuerunt & pares, dum sacra faciunt, sicut reliquas inferorum, nigris vitis aut cæruleis ornant, & cupresso. Cumque pecudes immolant, spirantem cruorem in effossam terram mittunt: vinumque lac, & mel vna infundunt, visceraque cæcæ victimæ ter circum aras ducunt, igne accenso: hoc piaculari sacro inferos euocari arbitrari. Inualuitque mos, vt infernis diis facturi sacra, pares victimas easque sinistra immolent: & quum manes expiandi sunt, pocula libent, rogumque vino, aut sepulchrum conuersa manu inspergant, in quibus litasse piaculum erat: nigrasque hostias immolent, vinaque effundant, vasaque in ignem mittant, visceraque igni apposita oleo inspergant, quippe Diti sacra exhibentes, cui, omnia perdere, proprium est: lignaque sterilia è sepulchris eruta, atro igni apponant: neque oriente luce, vt superis, sed noctu, vel meridie, aut decrescere, hostiam immolare conuenit, capite ita constituto, vt terram, non cælum spectet. Cumque in deorum sacris, qui rem diuinam facit, corporis prius ablutione purgetur, inferis qui funebria exhibiturus est omissa ablutione, leui tantum spargitur ramo. Est tamen Fabii Seruiliani pontificis maximi disciplina traditum, vt atro die manibus parentare non liceret, ne infestimanes fierent: quia quum in his sacris Ianum & Iouem præfari necesse sit, quem atro die aduocare piaculare est, eo die solenni precatione vti, & inferis sacrum facere vetabatur. Hi tamen ludi ad Tarentum seculares dicti, qui non statò die, sed à prima origine, singulis centum annis, ex præcepto Sybillinorum carminum fiebant, quorum autor Valerius Publicola fuit, qui primus cæsis aris bobus, Diti maribus, Proserpinæ feminis, trinostio ludos ad Tarentum fecit. Proditur tamen decretum inter pontifices, vt si defuncto cadaueri iusta quispiam exhibere vult, & an humanum esset, in dubium veniret, satis haberent, si quibusdam sacris precationibusque exhibitis, glebam absenti cadaueri, aut terram iniicerent, terque iniecto puluere, à labere erroris cadauer, manesque expiandos ducerent: atque si opperto humo cadauere, os exceptum fuisset, donec purgetur, inhumatum videri. Est quoque notatum in æde

Libitinæ

Atque

*Manibus a-
tro die par-
tare nefas.
Ludi secula-
res.*

*Cadaueri-
bus inhum-
is iusta ex-
hibita.*

Libitinæ ca-
nos vendita-
menle, mor-
aram Epit-
parent abar-
litabant de-
corpore co-
crines sep-
uerent, &
parentatio-
emprorum
cine vehicu-
quantur, m-
inde purpu-
tur, exclusi-
& Mercurii
ciderant, ad
se defuncto-
illos, velut
ehillis ver-
buto, circ-
pertum el-
rentare, au-
functos hi-
patum defi-
mañant, &
sunt, nullos
illis vbi tun-
opinati.
tant, post
tur & coro-
ciur, vt
ret, centum
rent. De
coluissent
pro Delph-
rentarum
ginibus v-
tur, quo
puellæ de-

Libitinæ ea quæ humanis corporibus vsui sunt, Romanis *Romani.* nos venditare, qui nisi mense exacto & vesperi, ac Febr. mense, mortuis dare inferias solebant. Delphi vero apud *Delphi.* aram Epithymia Veneris manes euocabant, & defunctis parentabant: Græci autem paucis à morte diebus, feralia *Græci.* litabant defunctis, obsequia: obseruatumque ut reliquo corpore combusto, plerumque digitum membrumve aut crines seponerent, quibus tanquam cadaueri iusta persoluerent & parentarent. Exteris vero gentibus diuersa *Exteri.* parentatio fuit. Namque apud Platæenses manibus peremptorum ciuium dabantur inferiæ, ut præcedente tibi, cine vehicula multo lauro & myrto fusca, cum coronis sequantur, mox lactis, vini & olei libationes succedant: deinde purpuram indutus princeps, cuius ductu res geruntur, exclusis seruis mactato ante pyram tauro, ubi Iouem & Mercurium adorasset, Iouanes illorum qui pro patria ceciderant, ad cœnam aduocet: postea craterem merum libans, se defunctorum manibus propinare assueuer: hoc modo illos, velut claro præconio excitos, expiari opinati. Achillis vero manes in Sigæo, nisi nudos & vnguents delibutos circa sepulchrum decurrentes, nudos expiare compertum est. Apud Albanos, manibus defunctorum parentare, aut iusta persolvere, nulli permittitur, quod defunctos humana ope putabant non egere. Eshedones purpatum defuncti caput inaurant, illique quotannis hostias mactant, & iusta persolunt. Augilæ, qui ultra Cyrenem sunt, nullos deos, præter defunctorum manes, putabant: ab illis ubi tumulis incubuere, per somnia responsa accipere opinati. Egyptii dum manibus defunctorum parentant, post preces oppletitachrymis, tumulum amplexantur & coronant: quibus mos erat, in insula, quæ Abatos dicitur, ut si quod mersum in flumine cadauer non appareret, centum annis illi funus facerent, & ita manes expiarent. Delphi cum Pyrrhi tumulum nullo honore antea, coluissent, postea cum didicissent, illum contra Gallos pro Delphis adfuisse, Pyrrhi manibus in posterum parentarunt. Delii vero pueri, & puellæ, Hyperboreis virginibus vitafunctis, tonsis crinibus parentasse dicuntur, quos fufis inuolutos, supra illarum monumentum puellæ deponunt, pueri vero in sepulchris. Getarum lex *Getæ.* erat.

GENIALIVM DIERV M

Parentatio erat, manes viri defuncti non aliter nisi morte vxoris expi-
ad Therei se- ari. Ad Therei sepulchrum si qui parentant, aut immo-
pulchrum. lant, hordei loco calculi vtuntur. Romani verò floribus
Romani. ornare sepulchrum, & sacrificio atque epulo defunctis pa-
 rentare solent, nonnunquam thure & mero supplicare sine
 tibicine, quibus in acie cæsis, fuit tam ara, quàm annua pa-
 rentatio, constituta. Et tamen si mense february mortuis

Inferia mēse dare inferias consueffent, Decius tamen & Brutus, contra
Decembri. maiorum instituta, Decembri mense parentabant. Prodi-
 turque memoriæ Traianus Imperator, in ea domo qua A-
 lexander Macedo morte sublatus fuit, eius manibus paren-
 tasse, & sacrum fecisse. Maxima verò manium euocatio

Manium e- (Homeri testimonio) apud auernum traditur fuisse, in quo
uocatio apud cæsis victimis & carmine effuso, manes defunctorum ab
Auernum. inferis, per diras execrationes, eliciunt: mox tenuissima
 effigie, & hominis simulacro sub noctem apparente, & con-
 sponso excepto, super quo consulturi venerant, è conspe-
 ctu imago, in auras puncto temporis dilabitur. Notatum-
 que & illud, in deorum manium sacris & feralibus cœnis,

Apium in præter lentes & offas, apium apponi, quibus qui sacris inte-
manium sa- rerant, vescabantur. Neque solum spectacula & ludos, sed
cræ & fera- deorum sacrificia & manium parentationes, si quando mi-
libus cœnis. nus ritè exhibita, aut si non omnia iusta & solennia seruata
 essent, ex leuibus omiffis causis, aut plus iusto seruatis, se-
 cundo & tertio ac sæpius veteres instaurare, & reficere con-
 sueffent.

*Quæ sacra expiationis causa à Romanis seruabantur, &
 quibus ex causis fierent, quæ ve apud exteros.*

CAPVT XXVII.

Sacra solen- **I**Nter plurima sacra, quæ vetus religio habuit, quædam
niæ & stata. solennia & stata fuerunt, quæ eodem stylo modoque in-
Expiatio v- dici semper & seruari solita sunt, quorum ritus & cæremo-
niæ lapidibus nias transgredi aut omittere, nulli fas erat: siquidem si la-
pluisset. pidibus pluisset, Nouem diali semper sacro expiatur fu-
 it: hoc enim sacrum nouem dies colebatur, quod vel præ-
 tor vrbæ, vel pontifex maximus, ex senatus decreto, in-
 dicebat: idque vel cœlesti voce in Albano missa, vel hæ-
 ruspicum monitu. Si verò cœlestes minæ terroresve,
 aut

aut tetra renunciarentur prodigia, formidinesque vel si *Ubi ex caelo*
 terribilis species, aut quid nouum & inopinatum oblatum *offensa ap-*
 esset, ut cum duo visi soles, facesset de caelo colluxissent, *paruissent.*
 aut crinita sidera insigni novitate, vel igneus turbo atque
 insolita mundi facies fulsisset: strepitusve armotum de
 caelo auditus, & ingentibus procellis effusus imber foret,
 vel misto sanguine Tiberis fluxisset, rectaque publica, &
 desse deorum, de caelo tacta essent, aut alia terribilia
 monstra & prodigia, caelestes ostentantia minas, appare-
 rent: his auertendis terroribus, piacularibus sacrificiis fa-
 ctis ad placandas iras, vel feriae indicebantur, aut lectister-
 nia tribus stratis lectis, Ioui, Vulcano & Mineruae, (siqui-
 dem hi iactus fulminum possidebant) nonnunquam ludo-
 rum celebritates, decreto pontificum procurabantur. Fic. *Supplicatio*
 bant enim supplicationes cum solenni precatone, vrbes quibus
 tota, circa omnia delubra phanaque & puluinaria, in qui- *caremonis*
 bus honos diis dabatur: senatoresque & patricii cum coniu- *fierent.*
 gibus & liberis, plerumque coronati nonnunquam omnes
 tribus & ordines, praeeunte pontifice maximo, aliquando
 duumiris, praecedentibus pueris ingenuis & libertinis, ac
 virginibus patrimis & matrimis coronatis, vel lauream te-
 nentibus manu, voce modulata pronunciantibus carmen,
 praelata pompa, frequentes supplicare, & pacem deum ex-
 plicere solebant. Graeci vero si quando terribilis sup- *Graci.*
 plicabant, vetustum carmen inter vota precesque, caui iube-
 bant, hoc tenore: Beatorum antiquissima sanitas in omni
 tempore tecum sum. Quae quidem puluinaria, apparatusque *Puluinaria*
 eticae diuorum erant, in quibus numina pro maiestate, in *in lectister-*
 xta aras, sublimia extabant, quibus fasciculi ex verbenis *niis.*
 (struppi vocati) pro capitibus locabantur. Haec quoque sup- *Alia suppli-*
 plicationes, si quod iustum bellum in exteris nationes in- *cationum*
 dictum, aut si pro aris fociisque & deorum templis, ac solo *causa.*
 patrio pugnandum foret, ut ea res, populo Romano fociis-
 que ac nomini Latino, bene & feliciter eueniret, utque bo-
 nis auspiciis ac diis bene iuuantibus arma sumerent. Ac
 victoribus bello viris, ob res feliciter ductu eorum ge-
 stas, in quibus grates diis agebant, mulieresque eximios
 cultus, viri praetextas atque amplissima ornamenta sume-
 bant, à senatu maximi muneris loco saepe tributae sunt.
 modo

GENIALIVM DIERV

*Supplicatio
D. Julio de-
creta.*

C. Octavio.

Vitulari.

*Supplicatio
triumphi
prærogativa*

Ciceroni.

*Junoni.
Supplicatio-
nes ob levis-
simas cau-
sas.*

Neroni.

Græci.

modò plurium dierum, modò paucorum, prout magnificè gestas, & prosperi successus postulabant. Diuo Julio in expeditione Gallica, contra quos multiplici clade dimicatum est, ob claras pugnas, quindecim dierum supplicatio decreta fuit. Et D. Brutus ob profligatum Antonium bello Mutinensi (quod antea contigit nulli) quinquaginta dierum supplicationes meruit. Cicero quoque in senatu, C. Octavio ob res feliciter gestas, per omnia templa phanaque, pariter quinquaginta dierum supplicationes decrevit. In quibus grandes natu matres manibus amplexæ, & viri semotim coronati procedere, & cum bonis precationibus & faustis omnibus ad templa convenire, & diis gratias agere solebant. In his quoque præcipuè ciues lætari, quod vitulari dixeret, delubra patère, aras sacrificiis fumare, honoreque ac donis cumulari, nonnunquam vinum & thus publicè dari legimus. Fuitque supplicatio aliquando prærogativa triumphi: nam quibus ob res benè gestas supplicationes decretae sunt, haud multò post feliciter confectis bellis, à senatu speciosos triumphos datos comperimus. Observatumque, ut quoties obsecrationes, supplicationesque aut levisissima indicebantur, à iurgiis & litibus temperarent, vinculisque vincula demerent: & tametsi ob rei militaris facinora, aut partam victoriam, supplicatio decerni solet, duci absenti, vni tamen Ciceroni rogato & præsentì, quod remp. à coniuratorum manibus eriperat, & ciues conferuarat, supplicatio decreta fuit. Estque animaduersum, plerumque à matronis, quibus viri essent, Junoni supplicatum, primùm in Capitolio, deinde in mari proximo, vnde hausta aqua templum & simulachrum inspergebant. Post aliquot verò ætates, defluxis moribus, & collapsa disciplina militari, ob læuissimas sæpè causas & quæ ad remp. vix pertinerent, supplicationes decretas inuenimus: quippe Neroni ob recitationem carminum in theatro, vel ob fugas civium infandas, & ob publicas clades, quod scuitum esset in noxiorum bona, & leuibus de causis sæpè decrevit supplicationem senatus: nam quoties fugas aut cades iussisset Nero, toties diis gratias habitas, autores referunt. Fuitque ista vaga & popularis supplicatio. Græcis autem ob prosperos successus, & par-

& partam de hostibus victoriam, rarerent supplicatio, sæpius epulum per singulas tribus publicè dari, & ludi indicii solebant. Si cui tamen supplicatio pro insignibus factis dabatur, apud Athenienses seruatum est, vt vasa aurea & argentea in pompis efferrent, & sacra decernerent, quasi hoc magnificum laudationis munus foret. Si verò feminae, aut insoliti animalium partus, & alia monstra informia edita essent, iussu sætu exportari, & in mare vel flumen deiici, à ter nouenis virginibus carmen per urbem canebatur, donum deinde Junoniferebatur. Quod si bubo vel lupus cellam Iouis, aut Capitolium intrasset, propter id prodigium, tedæ aut victimæ, nonnunquam sulfuris & aquæ lustratione urbem, aut Capitolium expiarent & lustrarunt, quæ victima Amburbialis dicta. Licet singulo perfecto quinquennio, per censores urbem lustrari sue, oue & tauro, aut verre, tauro & ariete, qui circumducebantur, quæ Solitaurilia vocantur, inueniamus. In quo fuit constitutum, vt mense Februario, quo tempore vrbs lustratur, Februo (qui lustrationi præest) in primis licarent, & sacrum facerent: mox censor in magna ordinum frequentia deos, imperii præsides, solenni precatione aduocaret, vt rem Romanam, vrbes templa, fines, aquas, perpetuò seruarent incolumes, & prosperos successus darent, dubiisque conatibus adessent: malaque auerruncarent, vota que in sequens lustrum promitterent: circumque vrbs pomerium sereno cælo, pontifices, flamines, & omnes augures, sacrificuli & vates, Vestales virgines, galli sacerdotes, septemuir epulonum, quindecimuiris sacrorum, & salii, sequentibus patribus & omni plebe, Sabino ritu cum solenni precatione procederent. Cumque in precationis carmine, quàm lustrum conderent, antea rogaretur, vt dii immortales rem Romanam volentes propitii que propagarent, & amplio rem facerent: postea aucto propagatoque late imperio ad summum culmen, Scipio Æmilianus censor, in condendo lustrum, non vt ampliorem facerent, sed tantum vt rem Romanam seruarent incolumem, rogari iussit, tanquam ad vltimum amplitudinis prouecta esset. Manstitque diu mos, vt in omni precatione, quam pro populo facerent, pro senatu quoque & Quiritibus precarentur: neque fas esset,

Athenienses.

Vbi monstra edita essent.

Ob bubonem aut lupum cellam Iouis aut Capitol. ingressum. Amburbialis victima. Solitaurilia & eorundem ceremonie.

Quid in lustris condendis precabatur à diis.

Athenienses. Athenienses (vt refert Theopompus) quum vota diis effunderent, Chii & sibi prospera precabantur : & in Pangeyris, quas singulis quinquenniis fiebant, per præconem sibi & Plataensibus bona precari vsurparunt. Deinde Philippo subirati, propter continuas clades & belli mala, decreto sanxerunt, vt quoties sacerdotes prospera Atheniensium populo, focisque & exercitui precabantur, toties Philippum, liberos, terrestres naualesque copias, atque omnem Macedoniam, exitiali carmine & diris imprecationibus detestarentur. Nero tamen, dum Isthmi con-

Nero.

In lustris publicis luctu minutus.

Sulfur lu-
strationibus
adhibitum.

*Ambaruale
sacrum ad
tutandum
imperium.
Ostia quan-
do condita.*

aspicitur in præfationis carmine sibi tantum & populo Romano bona precatus fuit, dissimulata senatus mentio. Utque cum lustrum fieret, publicus luctus populo minueretur, quia in publica lætitia, illuivie & luctu scdari non decebat: sulphur quoque lustrationibus adhiberi plerique volunt: fuit enim religiosum, maximeque valuit procurantis religionibus, ad expiandas suffutu domos, quæ lustratio in rebus pluribus fiebat, ob incolumitatem: nam vitula præcedente aut agna coronata, messis, ager, fundus, terra, grex vel pecus, ter circumlustrabatur, prosequente agrestium, turba, cum fistula solennique psallatu & clamoribus, deum deamque cui sacra fiunt, inuocantes, uti morbos, vilitudinem, calamitates & intemperies prohiberet, frumentaque grandire & bene venire, sinerent, pastores pecoraque seruarent. Quod quidem ambaruale sacrum, etiam tutandis imperii finibus fiebat. Primus enim imperii finis, Festi locus, ad quantum sextumve lapidem ad vrbe notabatur: mox Lavini, vbi diis patriis Romani reges, pro salute vrbis sacrum facere assueant. Postea Anco regnante, vsque ad mare imperium prolatum, Ostiaque in ora Tiberis condita. Tempore deinde procedente, longe dilato auctoque imperio, post magnos progressus aliis in locis, vbi fines Romani imperii erant, pontifices vno simul tempore, velut in patrio solo, sacrum concelebant, & ambaruale victimam fecerunt: donec Romani imperii terminus a Gadibus ad mare rubrum & Oceanum, & ab Oriente ad Euphratem, quo Lucullus processit, & Ocurus, quo ductu Pompeii Magni Romana signa illata sūt, imperii terminus propagatus fuit: à meridiano verò ad tractum

tractum Libyæ, & à Septentrione ad Rhenum' & Istrum,
 qui quidem latius processerunt, quam Cyri imperium fu-
 isse traditur, cuius regnū terminos habuit ab oriente ma-
 re rubrum, à septentrione Pontum Euxinum: ab occiden-
 te Cyprum & Ægyptum, à meridie verò Æthiopiam. Si
 tamen ager lustrandus foret, ita lustrabatur, vt Junoni & *Agri lu-*
 Iano vino libarent prius, mox Martem parrem, vt sciens *strandis ratio*
 volensque propitius adesset sibi & familiæ, aduocarent, *Graci.*
 agrumque perfecto sacrificio lustrarent. Apud Græcos
 vrbs exemplo Epimenidis lustrabatur, vt binas oues nigri
 & candidi velleris, ex vrbe pagove, quo ire vellent, liberæ
 dimitterent, subsequutis custodibus, qui illas vbicunque
 accubissent, benefacienti deo immolarent. Gallis verò *Galli.*
 lustrandi vrbs vsus erat, vt hominem purioribus
 cibus anno saginarent, ac festo die vrbe tota circumductū
 extra pomerium educerent, eumque mox lapidibus obrue-
 rent. Si autem oues lustrarentur, obseruatum est, vt pa-
 stor summo diluculo, aqua illas inspargeret, & sulphure, *Ouium lu-*
 herbaque Sapina & lauro igne succensis, circum ouilia suf- *stranda-*
 fumigaret; cumque sacro carmine, milio & libo cum lacte *rum ratio.*
 & sapa Pali sacra faceret: quo suffitu, pecora expiari, &
 morbos depelli, ac diras tabes exterminari putarunt.
 Quod si exercitus lustrandus esset, is instructus præce-
 dente sue aut hirco, oue & tauro, in campo Martio lustra-
 batur, armatosque milites, pedites, equitesque lauro coro-
 natos, rem diuinam & lustrale sacrificiū facere oportebat *Exercitus.*
 sub diuo, vt fuit à Seruio institutum, qui hoc lustrationis
 genus inuenit ptimus, quem diem Armilustrum nuncu-
 pant: in quo id magnopere seruatur, vt qui hostias du-
 cunt, eligantur bonis nominibus, inde certa omina & fe- *Armilustrū*
 lices successus toto exercitu captantes. Mansitque consti-
 tutum, vt quum exercitus & castra lustrabantur, triticum
 militibus pro cuiusque contubernio daretur, & singulis
 drachmæ, muneraque & donatium, vota que in proxi-
 mum lustrum exoluenda duces promitterent, Macedo-
 nibus verò inter diuisam hostiam, priorem ad dextram, *Macedoneo.*
 posteriorem ad læuam viæ, aut discissæ canis viscera,
 armatas copias & exercitum traducere. instructo para-
 toque milite præcedere, & simulacrum pugnae edere,
 eumque cohorte regia, & omni belli apparatu, arma ab
 R r vltima

GENIALIVM DIERV

Xerxes.

*Classium ac
naualium
copiarum lu
strandis mos.*

*Regi lu
strandis.*

*Curiarum
ac populi
lustratio.*

*Tubulu
stria.*

*Somniorum,
curarum &
fascinanti
Athenienses
peristiarchi.
Sulfur in
sacris.
Verbena.
Laurus.*

ultima origine regum proferre, & sacrum piaculare face-
re, lustrandi mos fuit. Xerxes autē milite detrectante mili-
tiam, in duas partes dissecto, exercitum traduxit, & hac
victima execrabilis milites lustravit, & crimina expiavit.
Si verò classes naualesque copiae lustrarentur, disposita
classe in littore, aram quæ mari abluebatur, construere
conuenit: in qua sacerdotes victimas cæderent. mox cir-
cumstante exercitu, cæsam victimam, atque exta per clas-
sem in litore dispositam, nauiculis circumferrent, cum so-
lenni carmine & precatione, ducibus vnâ insidentibus in
scaphis, diuisæque hostiæ partem in mare cum visceri-
bus proicerent. partem verò flammis adolerent: eo mo-
do classem lustrari, & calamitates depelli opinari. Rogus
quoque militari modo lustrabatur, ut instructæ armatæ-
que acies, ter cunctis incensam pyram, ubi defunctos in
acie cremabant, arma quatientes cum luctu, & lamenta-
bili carmine, nunc strena & balteos, nunc galeas & critas,
sæpius enses & arma, spoliaque in ignem mitterent, &
cum tripudiis decurrerent: hostiisq; ad rogam immolatis,
inferias occisorum manibus darent. flammaque extincta,
occisorum cineres multo arenæ aggere cumularent,
quum tot vnæ singulis non sufficerent. Curias quoque
& populum purgari accepimus, ut excerptum vitulum ex
fordæ bouis immolatæ vtero (sicut in Fordiciis mos est)
per Vestalem natu grandiore, igni comburerent, exque
illius cinere, & equi sanguine, adustisque fabarum stipu-
lis, suffimen fieret, quo populus & curiæ Palilibus pur-
gantur: quod quidem in templo Vestæ præcipua cura ad
dubios casus, & incerta fortunæ seruabatur: hoc modo
ab infortunis populum vniuersum expiari putantes. Præ-
ter quæ Tubulustria veteres celebrarunt, diebus quibus
Martio mense tubæ sacrorum, in atrio Saturio lustraban-
tur. Somnia quoque meticulosa & curas, fluminis ablu-
tione purgari, & fascinationes salua ieiunia repelli, veteri
superstitione creditum est. Apud Athenienses & Lydos
sacrum piaculare fit, ut conciones, theatra & populum
minutis porcellis lustrant, per peristiarchos, & ita cala-
mitates auerterent & auerruncarent. Sed quod est de sul-
fure dictum, idem de lauro & verbena compertum est: si-
quidem verbena & laurus suffitionibus frequens fuit,
propter

propter religio-
nem piaculo
quo, igni, vet-
eres veteribus
fure purgari,
quod Homer-
pud quem V-
piari iussit: &
fundebatur,
esse conuenit,
gationibus con-
piantur, quæ vi-
cæde Orestem
runt. Inter reli-
piandi genus,
tos cerneret.
genibus obrep-
que sibi irata
suffitionibus
mouere con-
dubie proprie-
tacet, infelle
laurum comb-
rum, etiam in
& bitumen m-
as in lustratio-
tum est. Ma-
vris, populu
passi fuissent
exitu & grau-
sionem aliu
potenta nun-
senauum & pa-
nis genus pur-
stis, neque
prico, & pa-
ne irritum se-
cuncta mo-
rarò euenire
plicationem

propter religionem animo incussam, quod qui aliquo essent piaculo polluti, sæpius sulfure, nonnunquam aqua, uero, igni, verbera & lauro expiantur. Tres enim istæ species veteribus fuere vtu frequentes: aut enim teda & sulfure purgari, vel aqua ablui, vel aere ventilari solebant, *Tres purgandi species. Odys. 21.* quod Homeri testimonio à Græcis seruatum legimus: *ac circa finem.* apud quem Vlysses eadem porcorum, igne & sulfure expiari iussit: & Orestes aqua, quæ septem fluminibus confundebatur, ablutus, dimisit furorem: quam marinam esse conuenit, quum propter vim igneam, magnoperè purgationibus consentanea putaretur, namque mari sæpè expiantur, quæ violata sunt: Træzeni quoque, vrà materna cæde Orestem expiant, ex Hippocrene aquam adhibeant. Inter reliquas verò expiationes proditur rarum expiandi genus, vt qui deos sibi iratos, & nunquam propitiuos cerneret, linteatūs lucernam & laurum manu tenens, cui iratus. genibus obrepere debeat, & vocibus acclamare, numina que sibi irata palàm profiteri. Ipsam verò laurum, quum sufficionibus & magicæ adhibetur, accendere & igni ad mouere conuenit: quæ si admota sonantibus crepat, haud dubiè propitia numina designauit: si verò nullo murmure tacet, infelicitatem. Aliter in prophanis vñbus oleam aut laurum comburere, infandi auspicii erat: præterque laurum, etiam myrtum sufficionibus addiderunt. Oleumque & bitumen marina inpersum aqua admisto sulfure, atque æs, in lustrationibus expiationibusque adhiberi comperit. Maxime dabatur opera, ne quibus diebus vrbs, populūve excidium aut calamitatem insignem passi fuissent, lustrum quoquo modo fieret, quia fœdo exitu & graui strage omnia casura putabantur. Quod si bonum aliudve animal loquutum, aut hoc genus portenta nunciata forent, veteris instituti erat, sub diuo senatum & patrum concilium haberi, quod expiationis genus putarunt. Fiebat enim senatus, non in Rostris, neque in curia, vbihabebatur frequens: sed in loco aprico. & patenti cœlo, ab auguribus tamen inaugurato, ne irritum senatusconsultum fieret. Si verò terra ingenti concussa motu, aut vrbs agrive contremiscerent, quod raro euenire, & magna portendere dixerunt, sæpius supplicationem in triduum decreuere, dum uiris præeun-
bus:

GENIALIVM DIERVM

*Nomen dei
subiiceba-
tur in terra-
motus expia-
tione.*

*Atheniensiu
expiatio in
monstris e-
munciatis.*

bus: nonnunquam vtex vna familia omnes coronati sup-
plicarent, vel ferias Prator vrbanus, agris leuandis menti-
bus, indiceret, concione aduocata. Nomen verò dei, cui
sacrum fieret, suppresserat, vtque iurgis & litibus tempe-
rarent, admonebat. Fuitque animaduersum, nunquam vrbem
Romam tremuisse, quin alicuius futuri mali prænun-
cium esset: vtque semel motu terræ enunciato, pro quo fe-
riæ indictæ, conceptæ ve erant, alium terræ motum eadem
die nemo enunciaret, quòd fœdum & magni discriminis
foret. Cur autem dei nomen, cui sacrum fieret, suppresserant,
illud causæ traditur, quòd cum telluris motorem cer-
tum deum, qui eam vim haberet, veteres non dignoscerent,
illum qui huic rei præfesset, nuncupare pontificales veta-
runt libri: & ne accipiti æstimatione ferrentur, aliumq; pro
alio deum colerent, aut non offensum numen placarent,
satiùs duxerunt, dei nomen, cui sacra fierent, suppressere,
quàm illum frustra aut perperam nominare. Illud verò non
est ab re dixisse, quòd apud Athenienses seruatum legimus,
vt si qua enunciarentur monstra, quæ expiatione egerent,
Agys, id est, vestibulariis diis, in semitis viarum sacra exhi-
berent: quare Agyleus Apollo colebatur eximie: vt si id
bene & feliciter calurum esset prosperos successus darent,
& promissa firmarent atque admitterent: si verò moles ali-
qua instaret mali, aditu inhibito & obsepto, auerterent &
auerruncarent.

*Quæ affinis cum Sexto Tarquinio Superbi filio, & quæ
Collatino cum Bruto, & Lucretia cum vtro-
que fuerit.*

CAPVT XXVIII.

*Ouidii locus
in Fastis.*

Super Ouidii Nasonis versu de Fastis secundo, vbi Lu-
cretia Sextum Tarquinium; Superbi filium singulari
scelere & audacia, domi excepit, hostem pro hospite, quum
illius stuprandæ mala cum libido cepisset, dum inquit:

Comiter excipitur, sanguine iunctus erat.

Quo iure cognationis Lucretia Sexto Tarquinio iunge-
retur, & quid Junio Bruto, qui Tarquinium regno eiecit,
affinitatis cum Lucretia fuerit, apud studiosos, animo tunc
ocioso & remisso, inter circulares iocos, quærebat, su-
peruacua tunc forsitan disputatione. Cumque nonnulli
ob incertam cognationem Tarquinii, Collatini & Egerii,
anci-

accipiti æstim-
tatem, dum c
gimus, inue
perbi regis n
potem fuisse
quum Egerii
ipleque Eger
ambigitur,
eit, quin Coll
bo, & Sexto
patrem dicam
biè Collatinu
natus, maior
quinius Colla
du, quo Sexto
rat, eodem
Collatinus &
sint, prout ali
nus & Brutus
xtus Lucreti
Superbo non
Collatinus
manis progn
latini vxor,
ceofestatur,
necessitudin
sermone cele
tor & vindex
nimium diu
que oratione
rium abrogat
riumque seq
giole in liber
to, qui Tarq
qui conspirat
ducesque &
comperimus
quàm Iunius
nepos, vt ille

incipiti æstimatione ferrentur: nos in re obscura quæ vetustatem, dum cognationis gradum per omnia exempla colligimus, inuenimus Iunium Brutum Tarquinia, sorore Superbi regis natum, utpote ex sorore genitum, Superbo nepotem fuisse. Collatinus vero, cui Lucretia nupta fuit, quæ Egerii filius foret. siue (ut nonnulli tradunt) nepos: ipseque Egerius cum Tarquinii Prisci frater fuerit, nihil ambigitur, quid si Tarquinius Priscus Superbo auus extitit, quin Collatinus nepos Egerii, frater patruelis Superbo, & Sexto auunculus fiat. Quod si Egerium Collatino patrem dicamus fuisse, prout frequens opinio est, haud dubie Collatinus Superbo non frater, sed velut ex fratre auunculus foret, maior auunculus foret, inuicemque Sextus Tarquinius Collatino pronepos fieret: Lucretia verò eo gradu, quo Sextus Tarquinius Collatino sanguine iunctus erat, eodem affinitatis iure Sextum attingeret. Quod si Collatinus & Brutus ex duabus Tarquinii sororibus æditi sint, prout alii censent, nulla controuersia est, quin Collatinus & Brutus ex duabus Tarquinii sororibus æditi sint, prout alii censent, nulla controuersia est, quin Collatinus Egerii filius, & Superbus, velut ex duobus germanis prognati, fratres patrucles erunt, Lucretiaque Collatini vxor, nulla dubitatio foret, quin Sexto auuncula censeatur: interque Sextum & Lucretiam iura summæ necessitudinis forent. Hic est enim ille Brutus omnium sermone celebratus, qui legum & libertatis summus auctor & vindex, cum furere se simulasset, latentem animum nimium diu reconditum, suo tempore detexit: magnificæ oratione, non vecordis & dementis, auunculo imperium abrogauit: populusque Romanus auspiciū imperiumque sequutus suum, ex grauiferi iurisdictione & dominatu regis se in libertatem vendicauit. Sed quod de Iunio Bruto, qui Tarquinium regno eiecit, idem de Decio Bruto, ducesque & assertores Romanæ maiestatis fuere, factum comperimus. Siquidem hic propiore affinitate Cæsari, quàm Iunius Brutus Tarquinio, iunctus fuit: non enim nepos, ut ille, sed filius esse creditus est: nam quum Seruilia

Iunius Brutus Tarquinii Superbi nepos.

Collatini cum Superbo cognatio.

Collatini & Brutii cognatio.

Iunius Brutus, Decius Brutus, Iunia Bruti soror.

GENIALIVM DIERV M

foror Vticensis, materque Bruti fuerit, cum qua adolescens
Cæsar consuetudinem, non sine probro, habuisse fertur,
cumque eo tempore Brutus ex Seruilia natus foret, haud
dubie Cæsaris filius vulgò habitus est. Quod ipsum Cæsa-
rem die cædis suæ, quum undique infestis mucronibus ap-
pereretur, dixisse ferunt. Iunia vero tertia soror Bruti, Cas-
sio nupta fuit. Porcia autem Catonis filia, mulier non mu-
liebris spiritus, quum Bruto nupsisset, cum miris modis, &
super omnium amorum ardores amasse fertur, ex qua Bi-
bulum tulit. Quæ cum post afflictas fortunas Bruti necem
audisset, quum mori animo destinasset, idque fixum sta-
tumque haberet, & ne vim sibi afferret, vetita arma fuis-
sent: ea præsentia animi fuit, vt clauso cubiculi ostio, ne cu-
ius interuentus facinus moraretur, incenso carbone, & sibi
in fauces indito, memor generis & Romani nominis, ne-
cem sibi ipsa consciiuit: tantus vigor animi ingentique fu-
it, tantique spiritus mulier, admonitu patris, qui pariter
man^o sibi mortifero vulnere intulerat, fuisse credita est. In
quâ quidem re subit recordatio, veteribus literis & annali-
um monumentis extare, quòd tametsi apud varias gentes
vim sibi afferre, & necem suâ sponte consciscere, dignum
laude & magni fuerit habitum: apud Thebanos tamen, qui
mortem sibi consciiuit nulla fuit laude dignus: quin potius
id crimini dabatur & probro, eoque facinore pudendam
insemitiam, & imperitiam coarguebat suam, velut suicarni-
fex, immanisque naturæ foret. Athenienses verò, cum
mortem quisquam sibi manu consciiuisset, defuncto cada-
ueri manum, tanquam facinorosam, abscindunt: illamque
diuisam à corpore, inhumatam relinquunt: reliquum verò
cadauer humortegunt. Quod Platonis documentum fuit,
qui censuit, optimum quenque in fracto animo vim fortu-
næ & incursum calamitatum potius ferre, & nisi cum dies
promissus aduenerit, neminem in iussu Dei mortem sibi
consciscere, aut ante tempus fato iungi oportere: idque
magnificentius præclariorque videri.

Porcia Ca-
tonis filia.

Mortem sibi
consciscere
apud quos
contra pro-
bro daba-
tur.

Platonis sen-
tentia de
morte sibi
non consci-
scenda.

Libri quinti Genialium dierum Finis.

ALE-

AL
AB A
RISPER
GE

Lacini exteri
præstare

viui foret. siq
illi continge
dicolabore c
rorum viro
bus, rebusque
bat. Nonnun
ro prospectu
amicis se rec
bus, id quod
bat. Præsta
nimis insole
poribus cons
tura, ita faci
niis, appara
pipere cond
bixæ, cum i
succe, quib
hibebat: ad

ALEXANDRI
AB ALEXANDRO IV-
RISPERITI NEAPOLITANI,
GENIALIVM. DIERV

LIBER SEXTVS.

*Locus ex tertio Ciceronis de Officiis, quid venditor emptori
præstare teneatur, cum Sigismundo in in subur-
bano discussus.*

CAPVT. I.

VW Sigismundo Fulginare, viro docto, & Sigismun-
dus Fulgi-
hi à prima adolescentia consuetudo fuit. is nas.
quanquam multis rerum actionibus, pluri-
busque muneribus, apud pontifices magno
vsi foret, si quando tamen negotiis pausa fieret (quod vix
illi contingere poterat, vt in tanta mole rerum ab im-
modico labore conquiesceret) id quod oculi dabatur, lectioni cla-
rorum virorum, aut suorum temporum scribendis annali-
bus, rebusque vel pace vel bello gestis, perlibenter exhibe-
bat. Nonnunquam in suo prædiolo in monte Ianiculo, mi-
ro prospectu & collibus æmœno, vbi ædiculas habebat, cū
amicis se recipiebat, ibique lepidis iucundisque sermoni-
bus, id quod erat laxamenti, vna familiarissime confere-
bat. Præstabat nonnunquam nobis ipse cœnulam, vt non
nimis insolentem, sic profecto sobriam & modestam, ac tē-
poribus consentaneam: & vt erat ipse comis facilisque na-
tura, ita facilem nobis victum, non exquisitis valde obso-
litis, apparabat, siquidem asparagos altiles, acido vino, &
pipere conditos, cum iusculo tepidulo, ac ferculum cucur-
bitæ, cum immatura vva ibidem expressa, & decocta largo
succo, quibus perlibenter vescabatur, obsonia nobis ex-
hibebat: addebat etiam pirum pomumque persicum mi-

GENIALIVM DIERVm

ro odore fragrantia. Post cœnulam vero, si quando occu-
merat à negociis, ut animo vacaret, illius sermonibus &
congressu spectatque virtutis ac pacis, artibus & ingenio clari
viri diutius perfruebatur. Forte autem quum æstiuo an-
nitempore pomeridianis horis, eius rogatu accersituque
ad eum ventitaremus, eundem ad aquilam, perspicuo li-
quore & frigore manantem per roseta, arbusculasque vni-
que topiario opere dispositas, perque hortenſia abla-
queata, & lætissima vireta naſti sumus: aderant ibi com-
plures honesti adolescentes, Latinæ Græcæque eloquen-
tiæ professores, cum quibus de literarum studiis, perquam
libenter sermocinabatur, quos ipse minutis quæstioncu-
lis variaz eruditionis, diuersimode exercebat. Inter quos
adolescens quispiam indolis bonæ, libellum Ciceronis de
officiis tertium læsitabat, præterque multa ad edictum
ædilium pertinentia, quæ ex fide bonæ emptorem vendi-
tori præstare oportere censuit, hæc legebantur: Si pesti-
lentes ædes quis vendat, quæ salubres habeantur, aut in
quibus serpentes sint, teneri venditorem ex edicto ædili-
um, in quod dolo vendiderat, recipere emptorique preci-
um reddere: Idem: Si in annonæ caritate frumentum ali-
quo aduexerim, solusque ego sciam multos illuc frumenta
aduectos, ita ut illorum aduentu inopiam paulo post le-
uaturi sint, illa me etiam nota facere, neque subtrahendum,
ut taciturnitate mea capiantur, plurisque quam æquum
sit, frumentum ego vendam: omnia denique quæ vendi-
tor sciat, ne emptor ignoret, in distrahendis rebus ex bona
fide præstari oportere: & pleraque hoc genus periucun-
de læsitabat. Cumque hæc & multa & in hanc senten-
tiam ille legisset: Quoniam, inquit Sigismundus, istud ac-
cidat modo, ut venditor ea quæ diuersa & longè aliena
sunt in distrahendis mercibus, præstare teneatur, equidem
ignoro. nam ut in re quam distrahere quispiam vult, quid
morbi vitiique sit, emptori venditor palam facere debeat,
puto ad edictum ædilium pertinere, ut si seruus fur erro-
re sit, aut equus calce, vel bos cornu petere soleat, aut quod
nunc Cicero dixit, ædes pestilentes sint, habeanturque sa-
lubres, vel quid occulti vitii latentisque morbi sit, illud e-
nunciari debere, facile, inquit, assenserim: quæ vero ex-
trinsecus manent in casu posita, illa per venditorem præ-
dici

Ciceronis
locus.

dici, ad eaque edictum ædilium, legesve villas extendi, nequaquam, inquit, mihi quisquam persuadet. Ideo se mirari Ciceronem, qui tanquam aliquid morbi vitiique inesset in re vendita, perinde id quod postea euenturum, & in casu & fortuna situm esset, per venditorem prænunciari voluerit. Cumque ex his qui assistebant, quidam ætate grauis, & in literis satis proficiens, se arbitrari, respondisset, quod sicut quædam ad morbum, vitiumque, rei venditæ vix pertinent, sed tamen quouis modo profutura sunt, nosse ædiles, ne emptores capiantur, à venditoribus enunciari & palam fieri mandauerunt, ita hoc quoque iussisse: Sicut (inquit) vetus edictum ædilium fuit, ne veteranus seruus *Edictū veteris ædilium* pro nouitio veneat, etiam si nullo morbo vitioque affectus sit: vtque si mulus castratus sit, tamen si æque bonus, emptorem non latere voluerunt: ita si sciam, aliquos in summa frumenti inopia, paulo post annonæ caritatem leuaturus, illa à me prænosci debere, ne fraudis occasio detur, pariter censuerunt, atque ex æquo & bono iusserunt, vt quod proscribenti liquet, etiam si forte, euenturum sit, enunciari debeat, ne quod venditor sciat, emptor ignoret. Nunquam (inquit) Sigismundus, id mihi in mentem venire posset, neque quisquam mihi argumentis defenderet, vt edictum ædilium hoc comprehendere sentiam, vt euenta negotiorum, quæ temere & fortuito futura sunt, per venditorem prædici debeant, quæ si reticeantur, redhibitioni propterea locus sit, quum istud asserere, summæ mihi videatur improbitatis & inscitia. Cumque ex me *Alexandri* quid mihi probaretur, exquireret: respondi, magni referre, *enarratio* in re de qua agitur, quid morbi vitiique esset, enunciare, *loci Cicero-* an quæ casu futura sint, prædicere & diuinare. Quæ enim nimis infunt in re, quæ distrahitur, & ad ipsius pertinent notionem, quam venditor ante præsen sit, vt si quo morbo vitioque laboret, vel labe afficiatur, ex edicto ædilium nota facere iubemur emptori: quæ vero pendent à casu & fortuna, & diuersa sunt, nullis nos legibus, aut edictis cogi enunciare. Quid enim interest mea, si naus ex Asia veniens huc merces allatura, & paulo post arctissimam annonam leuatura sit, dummodo in re, de qua agitur, nihil dolo malo factum sit? Alioqui dicendum foret, an frumenti, olei, & vini, quod distrahere quispiam voler, an-

GENIALIVM DIERV

nona vel caritas eo anno futura sit, vel si cancri fidere, aut vastitate, seu alia frugum peste, aut ira demum, sata interitura, vel hostium strage, vel chasmate, ea res deperitura sit: quod (vt videris) non est in re, de qua agitur, sed in casu positum: & illa prædicere, profecto ridiculum foret. Nam quod edicto ædiliū cautum est, vt præstetur à venditore, ne quid in re proscripta vitii lateat, neve quid veri reticeatur, aut fictum quid, accersitum ve aliquid sit aliunde, & quod stetur pacti & conuenti formulæ, satis esse lege prospectum, ne quid vitii latentis supprimatur, quod ipse sciat, emptor ignoret. Alio qui ipsum redhibitorio iudicio teneri certum est, idque non adeo seuere & restricte iure ciuili traditum esse, sed parce & molliter: quippe si quid venditor dixit commendandæ suæ mercis causa: illud præstari ædiles non coegere, vt si seruum frugi, dicto audientem esse, venditor dixerit. Quæ enim commendandæ mercis causa in venditionibus dicuntur venditorem non obligat. Neque enim constituta auctione ita quis proscribit, fundum sterilem aut domum pestilentem vendo. At si dicat seruum literatum, artificem, nomenclatorem, arithmeticum, fabrum aut textorem, quo pluris veneat, id præstare procul dubio cogitur. Præterea in re modica decipi emptorem posse, etiam iure consulti voluere, non enim redhibitorio iudicio teneri dixerunt eum, qui pluris aliquanto rem distraxit, quam quanti æstimata sit: siquidem res bona fide vendita, propter minimam rem inempta fieri non debet. Sed vbi ita immenso mercatur quispiam, vt magnam pati iacturam necesse habeat, tunc redhibitioni locum fore, edicto ædiliū cautum fuisse. Quod si ita est, huic sententiæ conuenit, hocque argumento conuincimur, vt neque eum, qui nauem huc frumentum aduecturam, cuius aduentus annonæ caritatem & arctos commeatus laturus sit, neque eum qui frumenta diripi, agros vastari, vel annum aduersum frugibus, longe ante præsenferit, & minime enunciarit, redhibitorio iudicio teneri arbitror: cum hæc non insint in re, quæ proscribitur, sed in euentu fortunæ, Et q̃ nunc Cicero inquit, eum qui rem distrahit, debere etiam, quæ aliunde futura sunt, enunciare, vt si nauem huc frumentum aduecturam sciat, quo vilitas annonæ consequatur.

*Emptorem
in re modica
decipi posse.*

sequutura,
ri prædic
intelligi
institut
prætextu
societate
bus actio
sum sit,
num, qu
hoc datu
pius & in
erit, ne di
lamitate
hil faciat
delinqua
generis in
minima
verò dix
ens; quæ
tempera
aut inco
ne, fide,
ciuium i
proxima
res, vere
id tamen
ra, quàm
cimus, cu
re, vt san
ger, quæ
dō si quic
taret, vt
prædicet
ingenit
incredib

Quæ

sequutura, aut venditæ merces villiores futuræ sint, emptori prædicere, profectò eò pertinere crediderim, vt præcipi intelligamus, ab eo qui ex intimo artificio virum bonum instituit, & ita instituit, vt ne minima quidem in re, quouis prætextu, contra iura legesque, contraque humani generis societatem, aliquid admissurus sit: non eum qui de ciuilibus actionibus, quantumque moribus legibusque permisum sit, inquirat. *Quæstioni diu res fuit, quid virum bonum, quid ciuilem & politicum deceat. Viro enim bono hoc datur: vs ubique sanctus, ubique castus, honesti cultor, pius & integer sit, cuius ne erratum quidem minimum fuerit, ne dicam vitium: qui nullo malo perterritus, nulla calamitate victus fortunæ cedat, nihil exspectat, nihil dicat, nihil faciat in vita, nisi summa cum laude & dignitate, in nulla re delinquat, nullius rei pœniteat, seruetque fœdera humani generis ita inuiolata, in magnis minimisque vebus, vt ne minima quidem conscientia labe detineatur. Ciuilem verò dixere hominem, qui legum iudiciorumque metuens, quantum moribus legibusque tributum est, id tanto temperamento agit, vt quoad fieri possit, nihil perperam aut inconsultè admissurus sit: qui sua providentia, religione, fide, quantumque ratione provideri potuit, Reipub. & ciuium saluti consulat, legibus pareat, patriam tueatur, proximos amet, refrēner libidines & indomitas cupiditates, verecundiam seruet, neq; etiam si in aliquo delinquit, id tamen agit, vt ciuilia officia, humanique generis fœdera, quàm minimum lædat: quippe quum nos optimum dicimus, cui pauciora desunt. Quæ cum ita sint, non fuit ab re, vt sanctus iste homo, tam defæcato animo & tam integer, quem nos magis fingimus, quàm inuenimus, non modò si quid esset in re vitii, sed & si quid aliunde futurum putaret, vt nullam officii partem deserat, quanuis minimum prædicere teneatur. Hæc nos cum Sigismundo Fulginate, ingenii magni & spectatæ virtutis viro, flagrante diei æstu incredibili suauitate differebamus.*

*Vir bonus.**Ciuilis.*

Quæ maxima fuerint eracula quæ vè templa celebra in apud pleraq; gentes, in magna religione & cultu.

GENIALIVM DIERV

*Delphicum
oraculum.
Delphos.*

*Parnassus
bicollis.*

*Cytheron.
Sparticariū
nympharum
antrum.
Templi A-
pollinis locus
apud Del-
phos.*

*Ceremonia
Pythiae Del-
phici oraculi
consulendi.*

*Alexander
Pythiam co-
git vatici-
nari.*

Inter oracula, quæ apud Græcos Aphrosque præcipuo cultu fuerunt, ad quæ homines ventitabant. Delphicum in terris clarissimum fuisse, cultu & religione longè excellens, vno omnium testimonio traditum est: fuit enim Delphos totius orbis vmbilicus, commune humani generis oraculum, in monte Parnasso excelsio & prærupte alto sita ciuitas, nullis mœnibus, sed tantum abruptis rupibus saxisque munita, arduo & difficili ascensu, in quo Nyssa ciuitas Libero consecrata, Cyrrha verò ad montis radices iuxta mare. Erat autem Parnassus Phocidis mons in Bœotia in duos diuisos colles, Titorea & Hyampeum, quorum alter Libero, Apollini alter dicati fuere, Helicon verò Musis. In Cytheronis autem vertice Sparticarum nympharum antrum colebatur, qui mons iuxta Olympum situs erat, supra quem Olympi editissimus vertex, decem fere stadiis attollebatur. Qui eiusdem nominis mons & in Macedonia, & in Thessalia, Mysia, Cilicia, Elide, & Arcadia excelsus quidem, attollitur. Templum verò intra vrbis ambitum fuit, quod pariter non manu extracta, sed natia præcipitia munuere aditu difficili, & angusto: quippe quem ex quinque lapidibus tantum, velut mole obiecta, obstructum ferant, in medio autem exigua planities, & in ea hiatus, ex quo ventus & acer spiritus manans mentes vatium in vecordiam vertit. Eoque spiritu ex infimo specu edito, quasi diuino afflatu Phœbus in tripode stans, mente furibunda, statis diebus, quibus farilicet, consulentibus responsa canit: licet ferant Apollinem sex mensibus apud Lycios, sex apud Delum vaticinari, reliqua verò oracula aliquando Idibus, nonnunquam calendis, nunc die oriente, nunc desinente, responsa dabant: quæ à mulieribus tantum, quæ erant templi vates, vaticinantis in modum ferebantur. In quo id præcipuum fuit, vt qui oraculum consulit, breui admodum oratione quid velit exposcat, vtque nullum Latine edatur oraculum, neque eodid, priusquam ab imo, dum sacrificant, tota victima contremiscat: nec capitis commotionem satis esse, sed omnibus illam partibus quati oportere. In quo proditur memoria cum in fasto die Pythiam reluctantem & inuitam Alexander cogeret, illam vi coactam, quod esset inuicta respondisse: & pro omine acceptum veridico præfagio, futuræ

turæ magnitudinem
plo Apollinis
Draconis: in
interfectum
thius Apollo
thia dicta &
thios nuncup
mittebantur
vescuntur vo
cussa, quia se
pali dignitat
ex omnibus
Quare regu
bulque & mi
fuit: inter qu
mis garz fue
tate excellen
raculum.
florens habi
Templum v
responsa dar
à Pelagis co
culque voca
bis casibus
nes, religios
quereui Do
cipere: tol
viros respon
donæ vatici
betes æneas
tu edere ca
nentibus aq
luisse perhib
oraculo mor
sum, tanqu
oraculi sorte
re arbitratu
mis perit, &
infanda strag
quidem ten

turæ magnitudinis prænuncium fecit. In eo quidem tem-
 plo Apollinis simulacrum fuit humana effigie : in Delo
 Draconis: in Lycia verò Lupi. Quam urbem Python, ob *Python.*
 interfectum Pythonem, dictam comperimus: nam & Py- *Pythia festa.*
 thius Apollo, & Pythia festa, & ludi Pythii, & ipsa vates Py- *Pythii ludi.*
 thia dicta & Pitheum oraculi locus. Spartæ quoque Py- *Pythia.*
 thios nuncupant, qui Delphos ad consulendum oraculum *Pitheum.*
 mittebantur, qui publicè cum regibus cibaria habent, & Pythii Spar- *tanorum.*
 vescuntur vñæ. Huc ex omni orbe prava religione in-
 cussa, quia se hominum vanitas confundebat, viri princi-
 pali dignitate insignes, frequentes consultum ibant, eaque
 ex omnibus vera, & longè clarissima oracula habita sunt.
 Quare regum populorumque amplissimis donis, muneribus
 & multarum urbium thesauris refertum templum
 fuit: inter quos Agillinorum & Spinenfium non in postre- *Agillinorum*
 mis gazæ fuere. Quod quidem cuncta oracula, antiqui- *in Spinenfium*
 rate excelebat: Proximum hic fertur Dodonæi Jovis o- *in tem-*
 raculum. Dodona enim ampla in Epiro ciuitas, & satis gazæ in tem- *ple Apollinis*
 florens habita. Epirus autem Molossorum regnum erat. *Delphici.*
 Templum verò iuxta nemus Jovis sacrum, in quo arbores *Dodonæum*
 responsa dare dicebantur, omnibus circà populis sanctum, *oraculum.*
 à Pelagis constructum, & paludibus circumfusus, quer- *Epirus.*
 cusque vocales illic fuisse fama vulgavit, ad quas, ut in du-
 biis casibus responsa acciperent, capti superstitione homi-
 nes, religiosè accedebant. Fuitque proditum memoriæ,
 quercui Dodonææ famulantes, diuinandi facultatem ac-
 cipere: solisque Bœotiis, si quando consulto opus foret,
 viros responsa dare, primamque sagum & columbam Do-
 donææ vaticinatam: quotiesque oraculum edebatur, le-
 betes æneos ad numerum, siue casu, siue consultò tinni-
 tus edere canoros. In quo Deucalion & Pyrrha desi-
 nentibus aquis, post diluvium confedisse, & numen consu-
 luisse perhibentur. Subinde Alexander Epiri rex eodem
 oraculo monitus, ut urbem Pandosiam & amnem Acheru- *Oracula*
 sum, tanquam fatalia loca vitaret, in responsis habuit: *Apollinis*
 oraculi sortem, de his quæ in Thesprotis essent, intellige- *ambigua.*
 re arbitraturs: qui cum infestissimas gentes in Brutis ar-
 mis petis, & belli iure vastat, apud eiusdem nominis loca,
 infanda strage victus, oraculi fidem veram implevit. Quod
 quidem templum Philippus Macedo (velut immanis
 prædo)

GENIALIVM DIERV M

Templi A- prædo) sicut pleraque, omni rapinarum genere vastauit &
pollinis Del- incendit: vasaque, & quæ pretiosa erant, immisso exercitu
phici à Phi- diripuit. In eo quoque fons sacer visebatur, qui quum
lip. vastatū fascēs accensas extingueret, ad motas procul accendit.
Fons in tem- Tertium verò Dindymæi Apollinis oraculum antiquissim
plo. um & multi nominis habetur, quod Branchidarum nuncupant.

Oraculum Branchus enim Theſſalus fuit, Apollini dilectus
Apollinis & filius habitus, quem interfectum dolens, templo & diuinitate
Dindymæi. sacravit. Is autem Apollo Mileſius dictus. Est autem Milerus totius Joniæ caput. Templum verò ad
Branchus. decem & octo stadia ab vrbe, à litore autem viginti aberat,

maxima mole & profusis sumptibus extructum, 'auctumque amplissimis donis: quod Xerxes deorum hominumque contemptor, dum innumerabilib. copiis Græciæ bellum parat, nulla religione aut deum verecundia, sicut multa, incendiis & ruinis deformauit, templumque & aras euerit. Annis deinde intercedentibus, Mileſii oraculo moniti, vberiori impensa illud, omnium maximum & dignum tanto numine, restaurarunt, ita vt ob magnitudinem fastigio extruendo nullæ contignationes suffecerint. Quartum in vrbe Bruti, Latonæ oraculum inclytum diuitiis memorant.

Oraculum

Latone.

Bruti vrbs.

Urbs autem Bruti in Ægypto contra Nili ostium, quod Sebeniticum dicitur. Templum verò media in vrbe situm, omnibus circa populis sanctum, & cæremoniis sacrum erat, porticum habens decem passibus altam, in quo oraculum Cambyſi redditum est, in Ecbaranis illum decessurum, ambiguo nomine decepto. cum alteræ apud Syros, alteræ in Medis essent.

Delii sortes.

Delii quoque sortes & oracula, in dubia semper habitata sunt. Fuit autem Delos vna ex Cycladibus, cui nomen Ortygia: ædes verò mari imminebat, à quâ proximus in Eubœam traiectus erat: quinque enim passuum millibus ab Tanacra aberat. Tanacra autem in Eubœa vetustatraditur ciuitas. In quo quidem templo ipsum Apollinem natum & alitū fabulantur, tantæ religionis, vt ne Perſe quidem, cum innumerabilibus copiis bellum parant, & omnia belli iure vastant, violentas aut sacrilegas ad mouere manus ausi fuerint: in cuius ara nullum immolari animal proditum est: quare morbo & pestilenti contagione coacti Delii id decreto sanxerunt, ne homines defunctos ibi cremarent, nè sepeleirēt, neq; in Delo canes alerent, scilicet

Tanacra.

Templi A-

pollinis in

Delo honos.

vt ab omni moniti Ath genus in rentatque homo nali Rhenam ara hoc p cornib. an cut Thebi rib. contru nulli inter cēssisset Py & nearam sed frumen Quæ insul aonis Athe nauim mi supplicio a cetera rel ambiguo exposita: mi exmp nit anima absque vin licet ex cæ guinem ef tatorum alt rum fibris: culum Apo quo sex an & x. Eo eni co haud ab nio oracula rustate & fi diuinus va que illi ca dioque G eoque sol respōsa da gationē &

vt ab

vt ab omni cæde insula immunis foret. Cumque oraculo moniti Athenienses Delum expiarent. hoc expiationis genus inuenere, vt cadauera sepulchris condita, inde eruerent: atque edixere ne quis in Delo moreretur: neve quis homo nasceretur: sed morituri & parituræ mulieres, in Rhenam insulam, Delo proximam, transmigrarent. Cuius aræ hoc proditur mirum & monstrificum, vt ex dextris cornib. animalium. mira arte compactis erecta fuerit: sicut Thebis aram Apollinis Spodii, ex sacrificiorum cinerib. constructam ferunt, vnde cognomen tulit, quam nonnulli inter orbis miracula adnumerant: ad quam cum accessisset Pythagoras, ipsum ob religionem adorasse fertur & ne aram sanguine fœdaret, hostiam immolare noluit, sed frumento. hordeo & placenta sine igne sacrum fecit. Quæ insula tantæ sanctitudinis habita est, vt ad eam quotannis Athenienses tacti religione, variis mercib. onusta nauim mitterent, quo tempore quenquam vinciri, aut supplicio affici, religionis fuit, donec rediret nauis. Cumq; cætera responsa Apollinis, sub nubilo verborum & sensu ambiguo redderentur, sola Delii oracula nullo tegmento exposita atq; aperta fuere. Etiam in Attica, ara Iouis super mi exemplo haud dissimili traditur, ad quam nihil conuenit animarum immolari: sed variis libamentis & bellariis absque vino sacrificatur. In Paphiæ quoque Veneris ara, licet ex cæsis hostiis captentur auspicia, illic tamen sanguinem effundere nō decebat. Igne enim puro & precib. tantum altaria adolentur, in cuius sacris certissima hædorum fibris fides habita semper. In Patara quoq; Lyciæ, oraculum Apollinis & delubrum magnæ felicitatis fertur, in quo sex anni mensib. responsa dantur, quæ Lyciæ sortes dicuntur. Eo enim excellentiæ creuit, vt opibus ac fide Delphico haud absimile fuerit. Præter quæ, Amphiarai & Trophonii oracula, Græcis inclytæ religionis fuere: ea enim vetustate & fide præcipue habita sunt. Fuit enim Amphiarus diuinus vates, cui Oropii diuinos honores decreuere, ædæque illi candido marmore dedere: quem tanto cultu studioque Græcia honorauit, vt inter deos illum recipere in eoque solo ac sede, vbi humatus sepultusq; est, certissima responsa daret, quæ quidē in somnis edebantur. Nā post purgationē & sacrificia diis, quorum nomina in ara insculpta erant

In Delo nemo vel nascatur vel morietur. Ara Apollinis Spodii.

Rhena insula sanctissima.

Delii oracula aperta.

Ara Iouis in Attica.

Ara Paphiæ Veneris.

In Patara.

Lyciæ sortes.

Amphiarai & Trophonii oracula.

GENIALIVM DIERV

Fons in Am-
phiarai tem-
plo.

Ara Ardali.

Trophonii
& Amphiarai
templa.
Theba di-
uerſa.

Trophonii
Iouis ora-
cium.

erant maſtato ariete, pellem ſubſternebant, in qua incu-
bantes, ſomnia captabant, illorum ſignificatus & euenta
mox interpretati. Eratq; publica conſtitutione ſancitum,
vt in Amphiarai templo nullus Thebanus obdormiſceret,
aut vaticinaretur, Fons quoque in eo viſebatur, ad quem
qui accepto oraculo morbo leuabantur, argentum & an-
rum ſignatum mittere tenebantur. Apud Canopum quo-
que in templo Serapis, & in Phano Paſiphæes, & in Pergamo
Æſculapii, atque in Narbaca apud Hyrcanos, oracula pa-
riter ex ſomniis edebantur, & apud Troezenos Ardali
ara, in qua Somno & Muſis immolabatur: quique reſponſa
accipiunt, integrum diem à cibo, à vino autem triduum
abſtinere conuenit: à quibus edita ſors olim Mardonio
fuit, qua contra Spartanos in acie pugnans occubuit.
Quibus quidem oraculis populi omnes, cæca opinione
ducti, tantum fidei dedere, vt eorum reſponſis moniti, ſæ-
uientes tempeſtates & prælia viſaſſe credantur, Quod
quidem Amphiarai templum in Attica: Trophonii verò, à
pud Thebas Bœotix fuit, à Cadmo (vt dicitur) condiſas,
Bacchi & Herculis patriam, quas Alexander Macedo di-
ruit, ciuibz ſub corona venundatis, quæ *ἱερὰ πύλαι* dictæ
ſunt, quæ ciuitas iuxta Magnæſiam & Theſſaliam haud
longè à mari ſita eſt: vbi Trophonii oraculum multi no-
minis, qui quum à Bœotiis de Thebano bello conſulere-
tur, ibique res diuina fieret, gallos gallinaceos perpetim
ceciniſſe ferunt: quo concentu Thebanis inſignis victo-
ria prædicta fuit. Aliæ verò Thebæ in Ægypto fuere in
regione Thebaida *ἑκατόμυλον*, quas nonnulli Heliopo-
lim plerique Thebas dixere, quæ ciuitas à Buſiri condita,
ſtadiorum centum quadraginta ambitu ferebatur. Aliæ in
Theſſalia iuxta Amphiſum amnem, quæ Phrboticæ di-
ctæ. Et in Lycia aliæ Thebæ, patria Andromedes. Aliæ
iuxta Miletum in Jonia quoque, in Syria, in Attica, Cata-
onia, & in Italia apud Lucanos Thebæ fuiſſe traduntur.
Præter quod fuit Trophonii Iouis oraculum in Lebadia
Bœotix, in hiatu ſubterraneo, tetro & horrido, imo &
angulo reſſu, ad quem ſcalis deſcenſus erat: quo con-
ſulentes magnis difficultatibus deſcendere nudos aut in
reſte alba, & lineo vel purpureo amiculo, placentasque
Lemuribus offerre oportebat, ne quo periculo forent aut
noxæ,

noxæ, haur
periora nit
conſultum
afflicto &
duo fontes
ſuri ſi haur
ex cuius h
ſubiret. Si
terum quæ
Iphiſus vero
to viſebatur
vltra Cyren
Ammonia
vaſtis ſolitu
nudo ſolo:
immenſas a
& ſiti in feſt
ventus eas,
campos ve
vehit, & ſce
ti ſylua, ole
manantibz
haud plus q
vltra verò
Circa verò
mon hircin
colebatur.
aurato nau
que propiti
verbis, ſed
bantur. C
nit, vt illuc
per ingente
miraculo ſi
omnium ſe
rapiſ dictus
re alba not
cantharo
licebat.
iſti itio, ve

noxa, haustoque oraculo, per alium terræ hiarum ad superiora niti. In quo illud proditur mirum, eum qui post consultum oraculum inde digressus foret, animo semper afflicto & iacenti, nunquā ridere solitum esse: iuxta quod duo fontes visebantur, alter Lethæ, cuius aquam descensuri si baurirent, omnium daretur obliuio; alter Memoria, ex cuius haustu, omnium quæ vnquam vidisset, recordatio subiret. Sicut Tharhis duo vini genera nasci produntur, alterum quod somnum conciliaret, alterum quod fugaret. Ipsi vero statua non in templo, sed in tumulo nimis edito visebatur, quæ ferreis obeliscis suscepta erat. Fuit quoque ultra Cyrenem, in extremo sinu, apud Garamantes, Iouis Ammonii augustissimum & antiquissimum oraculum, in vastis solitudinibus, & campis torridis, siccitate sterili, ac nudo solo: ad quod sole exurente, æstu flagrantissimo, per immensas arenarum moles, vastamque planitiem calore & siti infestam, vix iter cuiquam tolerabile fuit, si quidem ventus eas, sicut fluctus, nunc huc, nunc illuc agitaret, & campos velut maria infestare solet: nubes enim pulueres vehit, & cæda tempestate vexat. Post quæ, nemus frequentis sylua, oleaque & proceris arboribus, fontibusque passim manantibus amœnum, in mediis arenis & situ arido, haud plus quadraginta stadiorum, oraculi septa claudebat, ultra vero late desertæ regio, vestigio humano inaccessa. Circa vero Ammonii passim loca incolunt. Ipse vero Ammon hircino capite & pelle amictus, multis cæremoniis colebatur. Hunc sacerdores, quum responsa petunt, aurato nauigio vestire, & patrium carmen canere: eoque propitiato, petentibus responsa dare solebant, quæ non verbis, sed nutu signisque subobscuris ab Ammone edebantur. Quod quidem ad tantæ maiestatis fastigium venit, ut illuc post Cambysem, Alexandrum Macedonem, per ingentes æstus, omni tractu sitiente, penetrasse, pro miraculo fuerit. In Ægypto quoque Apis oraculum omnium sermone celebratur: erat enim bos, qui & Serapis dictus, corpore niger, candida fronte, in tergo re alba nota insignis, duplicibus pilis, in cauda & lingua cantharo notatus, quem certos vitæ annos excedere non licebat. Hunc in lacum demersum Ægyptii, indistincto iussu itio, veste abscissa, & laceratis crinibus, defunctum plan-

*Ex Tropho-
nis antro re-
uerſi ſemper
tristes.*

Letha fons.

*Memoria
fons.*

*Tharſorum
vina.*

*Trophonis
ſtatua.*

*Iouis Am-
monii ora-
culum.*

Cæremoniæ.

*Ioui Am-
monio exhi-
bita atque
eiſus imago.*

*Apis oracu-
lum atq;
eiſus forma.*

GENIALIVM DIERVVM

*Responsa
Apu.*

Tenedii.

*Æthiopes.
Ptoembari.*

Persa.

*Templa di
uitiis & san
ctitate in-
clyta.*

*Templum in
Olympio.
Columna in
templo Iouis
Triphili.
Templi A-
creæ Veneris
& Eunoſti
mulieribus
adire nefas
Persæ Dia-
ne phanum*

plangebant, inuento vero, mirificè lætabantur. Responsa autem dare, non vt reliqua oracula solitus: sed si manu oblatum pabulum sumpſſet à consulentibus, secundos euentus, atque omnia prospera decernebat: si verò labaueret, indubio malo & memorandis cladibus, casura diuinabat. Ideo quum à Germano pabulum oblatum reuocasset funestum omen & indubiam necem, quæ paulo post sequuta est, prænuſciauit. A Tenediis vero seruatum est prægnantem vaccam enutrirî, cui veluti puerperæ famulantur. Apud Æthiopes gens est (Nubas vocant) & in Æthiopica Ptoembati, quibus regis vice, canis dominatur, quam mirificè obseruant, ex illius motu & nutu imperia, & quæ sint placita, augurantes Persis quoque (vt autor est, Aristophanes) aliquando gallus, regis vice, præfuit, & imperitauit. Sed præter hæc oracula, & quæ augustissima & sancta habita sunt, templa quoque diuitiis & sanctitate inclyta præcipua celebrantur: in Græcia, Olympii: in Arabia, Triphili: in Cydonia, Distæi: in Alexandria, Iouis Sinopitæ: in Lybia & Andro, Dionysii: in Epidauro, Æsculapii: in Isthmo & Tanero, Sumio Eubææ, atque Attica & Calabria, Neptuni: in Acarnania, Apollinis Actii: in Claro, Actio & Leucade, Lycia & Selencia, Apollinis: in Capdadocia, Bellonæ: in eademque, & Jonia atque Epheso, Dianæ in Halicarnasso, Minervæ: in Papho, Veneris: in Bosphoro, Apaturiæ: in Cypro, Acree Veneris: in Locris Propinæ: in Achaia & Catinâ, Cereris: in Samo, Argis, Metaponto, & Lucania, Junonis. Sed quod est de Olympio dictum, hoc templum in agro Pisano fuit, haud procul ab Elide, ante quod lucus agresti olea confusus, & stadium omnium maximum, iuxta quod Alpheus præterfluens ex Arcadia, mare ingreditur. In phano autem Iouis Triphili, columna ex solido auro multo æuo vetusta, cum titulis rerum gestarum sacra visebatur, quam ipsum Jouem statuiffe ferunt. Acree verò Veneris templum mulieribus, nec videre nec adire, fas est. Sicut Eunoſti phanum in Tanagra, adeo mulieribus interdictum fuit, vt si quo infortunio aut veritate Tanagrarum opprimerentur, diligenter inquirerent, nequa mulier consulto aut casu templo appropinquasset, Castabilis Persicæ Dianæ phanum tantæ fuit religionis

dicatæ vir-
tudis pedib-
us, super igne
Socratis, et
em insultat,
lo, vacatio m
r templo foo
uce morbo im
ta demisso, eu
lus in antro Cl
Melopidæ tem
udinis remedia
hi morbis le
ne leuarentur
rent, vt essent
plo iuuarent.
Ceteris, quàm A
adere non lic
ines perfici s
tæres, sed ne v
t Junonis, di
in orbis mira
vinti stadiis ab
fiunt, vt cine
neat, sicut a
liquis humect
horo miraculo
t. In Lybia Li
e inque bis in
sa omnium se
a altissima æde
n templa, a tot
t, nudo & pal
pno flore zatis
a templum præ
sa que inuicem
p in Achaia
nabile habuit
re æteris verop
copar Aristotel

latabantur. Respon-
a solitus: sed si mu-
insulentibus, secum
ernebat: si vero
dis claudibus, casu-
bulum oblatum
ecem, quæ paulo osti-
ediis vero seruati est
veluti puerperæ stu-
Nubas vocant: & A-
ce, canis domitur,
motu & nutu impia-
is quoque (vt aut est
egressa vice, præful-
ula, & quæ augu-
quoque diuitis & au-
ar: in Græcia, Omi-
a, Dictæ: in Ale-
andro, Dionysi in
& Tænero, Sotio
epruni in Acarnania,
Leucade, Lycia & e-
Bellonæ: in eadē
Halicarnasso, in
phoro, Apaturia in
ropinæ: in Achaia &
Metaponto, & La-
io dictum, hoc te-
culab Elide, æte-
radium omnium a-
terfluens ex Arca a,
ouis Triphili, eoi-
ta, cum titulus re-
in Jouem statuisse:
mulieribus, nec vi-
ni in Tanagra, & o-
io infortunio aut
o infortunio aut
gener inquirere,
lo appropinquasti,
ntæ fuit religio

villic dicatæ virgines (quod vix credi potest) super pru-
nas nudis pedibus, ambulent innoxæ: sicut in templo Fe-
roniæ, super ignem afflati numine incedeabant: & ad mon-
tem Soraetis, familiæ quas Hyrpas vocant, super incensam
struem insultabant impune, quibus perpetuo senatus con-
sulto, vacatio munerum data est. In Achaicæ autem Ce-
reris templo foos manat, cæremoniis sacer, in quem gra-
uiore morbo impliciti introspectantes, speculo in fon-
tem demisso, euenta valetudinis internoscant: sicut Tral-
libus in antro Charonio, & apud Ægyptios in Isidis, &
in Melopidæ semideæ templo in Bupasto, ab ægrotis va-
letudinis remedia in somnis præsciuntur. Fuitque mos,
vt hi qui morbis leuari meruissent, remedia, & qua cura-
tione leuarentur, in æde Æsculapii velut in albo propo-
nerent, vt essent sempiterno monumento, & ceteros ex-
emplo iuarent. Contrariæ verò religionis Catinensis
Cereris, quàm Achaicæ, sacrarium fuit: ad istud enim viris
accedere non licet, sacra verò per mulieres ministrari, &
virgines perfici solebant: cuius simulachrum non modò
tangere, sed ne videre quidem homini fas est. Samiæ au-
tem Junonis, dignum sua amplitudine templum, inter se-
ptem orbis miracula adnumeratur, quod ab vrbe haud plus
viginti stadiis aberat. Latiniæ Junonis ara miracula af-
fingunt, vt cineres in ara persilantibus ventis immobiles
maneant, sicut ara Veneris Paphiæ sub palustri cælo nul-
lis pluuiis huiectatur. Metapontinæ Junonis templum
hoc pro miraculo habuit, vt virgineis columnis fulcire-
tur. In Lybia Liberti patris templum & oppidum, ab vno
eodemque bis inueniri negant. Ephesiæ autem Dianæ
supra omnium seculorum memoriam, celebratissima &
augustissima ædes fuit, magnis effusionibus & profusissi-
ma impensa, à tota Asia constructa, septem stadiis ab vr-
be, nudo & palustri solo: in cuius festo annuo iuuenes
primo flore ætatis, & virgines cultu excellenti, procedere
ad templum prælata pompa, & festum diem agere, spon-
saliaque inuicem inire, consueant. Delubrum verò Ne-
ptuni in Achaia, Erechtheum cognominatum, hoc me-
morabile habuit, vt aqua in puteo stante austro fluctua-
ret, cæteris verò persilantibus ventis iaceret immota: cui
compar Aristoteles tradit de Pythopoli, vrbe ad Ascaniam
palu-

Fons in A-
chaia Cere-
ris templo.

Catinensis
Cereris sa-
crum.

Samia Ju-
nonis tem-
plum.

Lacinia Ju-
nonis ara.
Paphia Ve-
neris ara.

Metaponti-
na Junonis
templum.

Liberi pa-
tris.
Ephesia.
Diana.

Neptuni.

Putei apud
Pythopolim

GENIALIVM DIERV

paludem, cuius putei hyeme exsiccantur, æstate verò ad superficiem redundant: & apud Gades in Herculis templo puteum, inundante Oceano, exsiccari. Quod verò de Clario dicimus, est animaduertendum, in Clario Iouem, Neptunum & Plutonem, mundum fuisse sortitos, qui mox nugis innum eris orbem impleuere. Et Colophonii in Apollinis delubro vates, multa aqua epota, ex subiecta lacuna, spiritu diuino tactos, responsa dare: sicut apud Ligræos in Thracia, ex intimo adyto Libero consecrato, plurimo mero exhausto, veluti numine afflatos vaticinari. Fuitque animaduersum, in Clario Apollinis, non forminam, vt Delphis, sed certis è familiis sacerdotes, aut ex Mileto accitos, plerunque literarum ignaros hausta fontis aqua, vaticinia referre. Et in Andro, in templo Liberi patris manare fontem, qui Nonis Ianuarii vini saporem habeat: quòd si è conspectu templi auferatur, rursus in aquam transeat. Nec defuere qui crederent, apud Heleos in Bacchi festo, quod *Quæ* vocant, tres leberes in templo, sua sponte repleti vino. Et in Bisaltia templum Dionysii esse, in quo cum sacra persoluuntur, si grata deo sunt, mira lux effunditur: contra mira tenebræ. Atque in Ægyra, nisi sanguine tauri epoto, sacerdotem non vaticinari. Cui compar miraculum fertur, Hierapolis antrum esse, quod quum mortiferum exhalet, in eo intereunt omnia, nisi execta & quæ virilitatem amiserunt. Et apud Potnias Bæotiarum manare fontem: ex quo equæ indigenæ haurientes, concitentur in rabiem. Mirum quoque, quod circa Halicarnassum antistiti Mineræ euenire traditur, vt quoties Amphictiensibus, qui ea loca incolunt, aliquid aduersi casurum foret, grandis illi nascatur barba, quasi eo portento futuras illis calamitates responderet: sicut in terra Caria, mulieribus templo dicatis, pilos in genis aut mento innasci, futuræ diuinationis signum erat.

Qui fuerint legati consulum vel pratorum, quæ uel iurisdictio aut illorum potestas sit.

CAPVT III.

Singuli consules legati sibi adscribant.

Consules designatos, cum primum prouincias sortiti essent, legatos sibi nominare, velut comites expediti onis, & adiutores negotiorum, quorum ope consilioque niterentur, quique ipsorum vices gererent, quoties abesse contin-

tingeret, v
duo pariter
igna prud
entes nom
tionum que
et si nonnul
a mente re
pissimè, le
nisque ergo
uo consulto
electique hab
ebantur, quor
bant, vel bello
arcana consil
Consulib
legatos velu
ortebat: qu
nunquam
res vrbis, qui
llo viros
vs acceptos
orum que pr
cursu defen
am autoritas
do exercitu
curicopias,
bus, summan
factorum, a
aqua fide &
exercitui, &
e aut parum i
tes erant: soli
one perpende
is laborantib
is, ipsi superess
erat officiu
ss. prætorer
re, ne imper
munus est:
sagere: imp

contingeret, vulgo notatum est; qui sicut duo erant Coss. ipsi duo pariter fuere, quos vel præsentibus legebat senatus, magna prudentia viros, summis honoribus functos, vel absentes nominabat: quibus post Coss. totius provincie legionumque atque exercitus curatio mandata est. Tamen si nonnullos à consulibus nominatos, ut pari voto & una mente rempub. administrarent, ex decreto senatus sæpissimè, legationis munere functos, legamus. Unusquisque ergo Coss. suum legatum habebat, quo præci-

*Legatos consilio
puo consultore ac ministro consiliorum, in rebus gerendis, solum à consilio
delectuque habendo, totaque administranda provincia v-
tebantur, quorum consilio & autoritate, vel prælia suscipi-
stius.*

ebant, vel bello abstinebant; qui etiam decreta consulum, & arcana consilia sæpissimè exequabantur, cum fide & cura. Consulibusque functis consulatu, & finito magistratu, legatos velut legationis munere functos, honore abire oportebat: qui quidem plerumque ex plebe aut patribus, nonnunquam prætorii aut consulares fuere. Etiam prætores urbis, qui que antea consulatum gessissent, & magnos bello viros, functos honoribus & triumphis, homines fidos acceptosque legationis munere fungi comperimus: illorumque procuracione & cura, provincias ab hostili incurso defensas, & sæpe in officio retentas fuisse: quorum etiam autoritas, tam in administranda provincia, quam ducendo exercitu, acieque instruenda, & quando essent admoturi copias, tanti fuit, ut absentibus vel impeditis consulibus, summam imperii tenerent: consiliorum & fortium factorum, ac meritorum virtutis & ignavia cuiusque, qua cura, qua fide & diligentia, qua que disciplina militari, duces exercitui, & castris præfuisent, siquid fictum vanumque aut parum integra veritate afferrent, locupletissimi testes erant: soli denique gesta consulum, diligenti estimatione perpendere & pensitare debebant. Tum consuli- bus laborantibus, aut morbo implicitis, vel fato perfunctis, ipsi superesse, & munia obire poterant, nanque ipsorum erat officium, fiduciarium reip. operam dare post Coss. prætoremve, non tamen idem iuris & potestatis habere, ne imperatorias sibi partes vendicarent: siquidem legati munus est, omnia ad præscriptum imperiumque consulis agere: Imperatoris vero, summæ rei consulere, & libe-

*Quales le-
gati consuli
eligebantur.*

*Legatorum
consulii, offi-
cia & aucto-
ritas.*

*Legati mu-
nus.*

*Imperatoris
munus.*

GENIALIVM DIERV

rum teneri imperium, eo consultore & ministro: M. Claudius legatus, contra literas L. Cornelii Coss. de pugna aduersus Boios, ad senatum magnifice scriptas, priuatim de consulis negligentia pluribus per literas significauit, quæ illi mox exitio criminique fuerunt: namque illum criminando effecit, quò minus L. Cornelius de Boiis triumpharet: ipsiusque denegati triumphi, testimonium legati, præcipua causa fuit. Quamquam Cn. Manlius, contradicentibus decem legatis, in crimen adductus, acta per se causa in senatu, crimine absolutus, de Gallo græcis magnifice triumphauit. Quinetiam si quid per legatos in prouincia, absentibus COSS. & dum eorum vicem gerunt, fortiter ac dignum laude & triumpho gestum foret, poterat sine consule, solus legatus, suo iure & merito triumphare. De Parthis & Pacoro Ventidius M. Antoniilegatus, sine Antonio, licet nouo exemplo, triumphauit. Caius etiam Marius legatus Metelli consulis, ipsum criminando, effecit, ut posthabito Metello, de Iugurtha triumpharet: ante cuius currum, cum duobus filiis ductus est in triumpho. Quinetiam patrem filio legatum fuisse, & fratrem fratri, sæpius compertum est. Q. Fabium Maximum, Q. filio consuli, legatum aduersus Samnites ad Sueffulam obuiam prodisse: & cum experiri veller, an sciret consulem agere, iussu ab eo obsequium præstitisse, & equo descendisse, autores memorant: P. que Scipionem, cui Africano fuit cognomen, Scipioni fratri aduersus Antiochum consuli destinato, legatum venisse: tantumque autoritate effecisse, ut victo Antiocho, & pace Eumeni concessa, frater cuius legatus venerat, de Antiocho & omni Asia triumpharet, ob Asiamque à se victam, Asiatici cognomen reportarit. Illud quoque notatum est, quoties consuli prorogatum fuisset imperium, etiam legati munus ad id tempus diffundi sæpe, & prorogari. Animaduertendumque & illud, à primis originibus legatum proconsulis, sine equo ingredi consuevit, & siue morte obita, siue casu legatus in prouincia esse desisset, legationis munus solum consulem, sine senatu dedisse: ipsumque consulem, aut senatum, vnum pluresve legatos, imperatori impedito, qui vicem suam gereret, & rebus

Legatorum triumphus.

Legati munus prorogatum.

Legatus proconsulis.

Legati Imperatorum.

rebus gerendis sufficerent, sapius creauisse, comitesque expeditionis dedisse. C. Cæsari imperatori, cuius in remilitari præcipua virtus fuit, dum contra efferas gentes bellum parat, decem legatos consilii socios decreuit senatus, quibus adiutoribus & ministris magnas res gessisse fertur, Pomponius quoque bello piratico, contra tot prædones & communes hostes, omni genere rapinarum grassantes, quum solus superesse nequiret, quinque & viginti legatos accepit, tamen si aliquando solus ipse legati munus obiret.

Quæ etiam Fuluius consuli graui vulnere affecto, quum exercitui & castris præesse nequisset aduersus Hannibalem, ex patrum decreto, tres legati additi fuere. Quin-

*Legatorum
licitorum.*

etiam in expeditionem iturum consulem, plures & ultra sex legatos comites duxisse, compertum est: quibus lictores cum fascibus, pro muneris dignitate, publice dabantur, qui illis velut publico magistratui præcedebant. Sub-

sequutis postea temporibus, in tantum legatorum munus processit, & ad id fastigii deuenit, vt quoties laborantibus provinciis subsidia mittenda foret, aut si quid publici priuatique negotii maneret, vbi plurimum laboris & periculi impenderet, ea frequens senatus per legatos decerneret, illisque provinciæ administrandæ munus curamque delegaret, quæ libera dicta legatio est: nam soli sine consule aut prætoris, legati munere fungebantur. Quæ etiam

Libera legatio

legatio à senatu, vel populo sapissime dabatur his, qui honestam proficiscendi causam, aut prætextum fugæ per seio.

speciem honoris quærerent, quo honoratius exciperentur. Quin & scriptum legimus obseruatumque fuisse,

legatos legionum non in senatu modo, sed à ducibus exercituum, plerumque creati, qui singulis pluribusque legio-

*Legati legio-
num vbi
creantur.*

nibus præpositi, illarum administrationem curamque gererent: qui si quid per occasionem & licentiam dignum animaduersione admississent, poterat eis legationis munus abrogari, & de gradu deiici: quotiesque quaestor, cum

*Legati in
ordinem re-
dacti.*

legato consulis, concurrat, in eisdem actionibus & parcaus, quaestor tanquam plus ferat honoris, præponi solet.

Nec modo Coss. sed & prætorem legatos, in provincia vnum pluresve habere, quorum consilio niterentur, nisi prætores urbani forent, quibus nihil opus esse legatis censuerunt. Illud quoque proditum est, legatum,

qui

GENIALIVM DIERV

*Legatus in
Aphricam
missus.*

qui in Aphricam accederet, si quid operæ precium, aut dignum laude in provincia admisisset, haud multo post, inculpatæ vitæ testimonio, illam proconsulem administrasse. Tum si quando in acie vel castris, virgentibus hostibus, consulto opus foret, per legatum, qui summæ rerum præerat, & primas tenebat post COS. rem ad concilium deferri, ubi legati legionum, primores centurionum, quæstores tribuniq; & præfecti castrorum consultant, capita conferrebant: & quicquid opus erat factum, communi animo consilioque decernebant: & demum ut erant sententiæ, legati iudicio imperioque sanciebant. Ab exteris vero Agesilaus proditur tanti legati munus fecisse, ut quanvis imperator maximus legatorum tamen officia obire non dubitaret.

*Agesilaus
legatus.*

*Qui magni dii, qui communes, aut indigites dicti, quæ
ve deorum cognomen, & Lunonis Roma
templa fuerint.*

CAPVT IV.

*Magni dii.
Dii duode-
cim maiorũ
gentium.*

DEORUM quos præci coluere, nomina potestatesq; multiplices olim veteres statuisse, haud ambiguum est: nã quidam ex his magni, quos Græci θεῶν μεγάλων vocant, plerique Communes dicti sunt, inferioris notæ. Magni fuere Iupiter, Minerva, Mercurius, quos è Samnothracia in Italiam Æneas attulit. Alii maiorum gentium deos, duodecim statuer: hi fuere Iuno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana, Venus: virorum autem, Iupiter, Mars, Mercurius, Neptunus, Vulcanus, Apollo: qui etiam dii penates ab Ænea appellati: Magnique dicti, vel quod reliquos genere famaue præcellerent, vel quod infinitæ potestatis forent. M. Varro Cælum & Terram principes deorũ, Egyptii Serapim & Isis, in Latio Saturnum & Opim, pleriq; deos penates Magnos opinati sunt. Dixere autem penates: per quos spiramus: & corporis & animi vires possidemus. Hos dicunt esse Iouem in medio æthere, Iunonem in imo, in summo vero Minervam, alii Apollinem & Neptunum. Martem vero, Bellonam & Victoriæ, communes & vñtatores deos nuncupari, ea (ut dicunt) causa quod omnibus præsto sunt, & modo ab vno, nunc ab alio beneficia conferri, & passim ho-

*Magni vn-
de.
Penates qui.*

*Dii commu-
nes.*

mines

mines iuua
Lunam, P
quod hif
uantur: na
um deoru
Pæni, Sol
mina ven
rum præfi
gna hæc
quos supra
clost, quos
Saturnus, N
Sol, Neptu
Diana, Ven
numina, ap
Aquam, T
Lunam, e
natali die q
vim habere
num habere
cuique me
malum, E
Iunonem
des & opp
fuisse, mul
riores dixe
rumque,
cupati, H
atque in Lu
ram agere
Heros & A
summa int
improbi de
trinas feci
primus &
tii, qui di
vero mini
uir. Di
homines
Sol & Lun

mines iuuari putant. Nonnulli Matrem deum, Solem, Lunam, Plutonem & Martem, communes dixere deos, quod hi ferme ab omnibus frequenti cultu, curaque obseruantur: nam Persæ Ignem deum colunt: Scythæ præcipuum deorum Martem, cui equos immolant: Massagetae & Scythæ. Pæni, Solem & Lunam, alii Plutonem, velut præcipuum numina venerantur: licet Solem Persarum, Lunam Græcorum præsidem nonnulli credant. Varro autem, qui magna hæc inquisitione collegit, ex omni deorum turba, quos supra triginta millia fuisse autumant, quosdam se clusit, quos selectos nuncupauit: hi fuerunt, Ianus, Iupiter, Saturnus, Mercurius, Mars, Apollo, Genius, Vulcanus, Sol, Neptunus, Liber, Orcus, Iuno, Tellus, Ceres, Luna, Diana, Venus & Vesta: illosque selectos, velut visitatiora numina, appellauit. Geniales vero deos multi putant, Aquam, Terram, Ignem & Aerem: his addunt Solem & Lunam, ex quibus seminibus gignuntur omnia, quibus natali die quisque sacrum facit, quod gignendarum rerum vim haberent, qui Genius deorum filius, & parens hominum habetur. Tamen si binos Genios, ab ipso natali die cuique mortali, deorum munere datos, bonum scilicet & malum, Empedocles reputarit, Menander vnum. Alii Iunonem & Genium suum singulis dederunt, quasi præsidem & oppugnatores. Lares quoque inter deos receptos fuisse, multorum testimonio probatur, quos antiqui inferiores dixere deos, qui priuatarum ædium, triuorum, viarumque, atque vrbis curam agunt: ideo Præstitites nuncupati. Hos Ægyptii quatuor fuisse putant, quos simul atque in lucem editus fuisset homo, illius peruigilem curam agere opinantur: quorum nomina Dymon, Tychis, Platonis Heroes & Anachis. Fuitque Platonis opinio, homines quipsum summam integritate vixissent, post fata effici Lares: si vero improbi detestabilesque fuissent, Lemures. Ipse enim trinas fecit deorum species, ex quibus vnus est summus, primus & solus deus: alter medius, quos calicolas vocat: tertius, qui diis sunt minores, calicolis maiores. Dæmones vero ministros deorum, custodes autem hominum putauit. Diis nempe ruris & agricolarum, quos vitæ agrestium, homines & rustici coluerunt, hi fuerunt: Iupiter, Tellus, Sol & Luna, Ceres & Liber, Rubigus & Flora, Minerva &

GENIALIVM DIERV M

*Dii indige-
res.*

Venus, Lympha & Bonus euentus, qui morbos, vastitudinem, calamitatem, intemperiesque depellunt. Præter hos fuere dii Indigetes, qui ex hominibus in deorum nume- rum asciti, propter eximias belli pacisque artes, quod de ge- nere humano benemeriti essent, post mortem numinibus æquati, celebrem memoriam reliquerunt, vt Hercules & Æneas, quem vocant indigetem, Castor & Pollux, Æsculapius & Romulus: atque alii, qui dum vixere, functi laboribus, ob fortia facinora generi humano exhibita, tan- to honore habitique cultique sunt, vt ex hominibus in deorum cœtum adsciti, pro diis celebrarentur & colerentur, quos velut ascriptitios & novos incolas, post fata in cælum rece- ptos putauere. Fuit enim hæc consentiens observatio, præcipue apud Lacones, vt eximios præclarosque viros, qui pub. bene meo buiam cundo periculis, rempub. auxissent, ob egregia fa- rios in deo- cinora ciuibz & patriæ exhibita, vt gratiam meriti redde- rum catalo- rent, in deorum sedes receptos consecrarent & in cælum gum refere- tollerent, illisque diuinos honores & humano fastigio am- pliora decernerent: templaque, flamines, puluinar & aras & sedes immortalitatis exhiberent. Græci vero propter beneficia viuientes etiam cælo cōsecrare, & immortalitate donare consueuerunt, quam apotheosin dixerunt: sicut de Platone & Agefilao legimus, atque aliis, qui in cœtum cælestium recepti, in vita diuinos honores meruere: illis- que certamina, ludos & sacra anniuersaria dicarunt, tan- quam numinibus aut heroibus: illis præsertim, qui tyran- nos exegerunt, aut vindices libertatis fuerunt. Hi tan- quam mortale fastigium egressi, omnium consensu in con- cilium cælestium asciti, pro diis haberi & coli cepti sunt. Hinc etiam Romani Cæsares, quorum opera & virtute res Romana creuit, & imperii fines late propagati sunt, post funera immortalī memoria consecrarunt & in deos rece- perunt, qui ob æternam gloriam dii indigetes dicti nomi- nibus plerunque mutatis & nouis cooptratis: siquidem Ro- mulus, Quirinus, Iuno, Matuta: Leucothea, Albunea: Melicerta, Palæmon & Protumnus: Leda, Nemesis: Cir- ce, Marica: Nerisilia, Hora: Rhea, deorum mater: Idæa, Din- dymena: Philæna, Pessinuntia: & Cybeles, Berecynthia, di- ctæ sunt. Indiuero Iouem pluuialem, & Gangem flu- men, velut indigetes deos, carmine incondito venerantur:

Meroitæ

*Cæsares Ro-
mani in de-
os relati.
Nominis mu-
tatio, cui quæ-
dam deorum
numinum
refertur.*

*Indorum dii
indigetes.*

Meroitæ He-
deum terra
chillem: in
dem instar
bant equum
Vranum, Ma-
dranum, L
Is enim Plap-
ta, vocales
Paphon: q
populos est
stertem, Ad-
leneum, &
deas; & ge-
præsentissim
post funera
crationem
vt Imperat
rat, vita fun
rent, quod
tum mirifica
tignatione
gestu in sur
ra & auro, i
ster ordo, a
gesserant, p
carmine &
gestis hono
fumo aq
petiisset, r
lum petiiss
ducum, in
haberi. C
cuparunt
batur. F
saribus, ni
rum tamen
to imperie
puli in su
theosin m

Meroita Herculem, Pana, & Ism : Germani Tuistonem *Meroitarū*.
 deum terra editum, & Mannum filium : Astymphalissi, A- *Germanorū*
 chille : Persæ, Amanum & Anandatū, Veneti Diome. *Persarum*.
 dem ipstar numinis habent, cui etiam candidum immola. *Venetorum*
 bant equum. Sicut Ægyptii Isidem, Mauri lubam, Pœni *Ægyptiorū*
 Vranum, Macedones Gabyrum, Latini Faunum, Siculi A. *Maurorum*
 dranum, Lybici Psaphonem, ne omnes per censeam deos. *Pœnorum*
 Is enim Psaphon, quum despectissimus esset, & vltimæ po- *Macedonū*
 tæ, vocales aues edocuit hæc verba loqui, Magnus deus *Latinorum*
 Psaphon : quibus dimissis in lucos, audita voce, apud rudes *Siculorum*
 populos est pro deo habitus. Thracæ Zamolzin, Syri A. *Libycorum*
 startem, Adad & Agartin : Arabes Dyasarem, Horici Tibi. *Psaphon*.
 leneum, & Aphri Cælestum. Ægiolenses, Maceranas
 deas ; & gens iuxta Naucratis Ægypti, Theutum, velut
 præsentissima numina coluerunt, qui omnes ex hominibus
 post funera diuinitate dotati, dique indigeres post conse-
 crationem habitus sunt. Quam quidem sic fieri nouimus,
 vt Imperatore, qui referendus in deos & consecrandus le-
 rat, vita functo, pyram in tabernaculi formam constitue-
 rent, quod auro & ebore, signisque & tabulis pictis exorna-
 tum mirifice, alio de super breuiori, vsque ad tertiam con-
 tignationem erigebant, aquila cum omnium odorum ag-
 gestu in summo culmine locata : lectoque constrato purpu-
 ra & auro, in quo defuncti effigies iacebat : senatus, eque-
 ster ordo, ac viri triumphales, qui que amplissimos honores
 gesserant, procedentes lectum deferiebant in pyram, cum
 carmine & hymnis, omnibusque humanis diuinisque ag-
 gestis honoribus. Demum incensa pyra, quum vapore
 fumo aquila agitata, è summo culmine tabernaculi aera
 petiisset, religio incussa fuit, ipsius animam per inane cæ-
 lum petiisse, ipsumque, defæcato quod mortale erat & ca-
 ducum, in numero cælestium & concilio deorum, recipi &
 haberi. Quam consecrationem apotheosin Græci nun-
 cuparunt, qui deinceps inter diuos relatus pro deo cole-
 batur. Fuitque senatus consulto cautum, ne quis ex Cæ-
 saribus, nisi ex decreto patrum, inter deos referretur. Mi-
 rum tamen de Diocletiano proditur, qui sponte deposi-
 to imperio, nonum post annum primus sine imperio, po-
 puli iussu, patribus autoribus, cælestes honores & apo-
 theosin meruit. Et de Constantino Maximo, qui diuer-
 sarum

Cæremonia
 referendi a-
 liquem inter
 deos.

Senatus con-
 sultum.
 Diocletian.

Constantin

GENIALIVM DIERV

farum religionum assensu, ab ethnicis inter diuos relatus fuit, & à Christianis inter sanctos. Feruntque magnam illum Agefilaum, cum à Thasidis apotheosi honoratus, & inter diuos relatus fuisset viuens, illos interrogasse, ut si deos facendi potestatem haberent, prius se ipsos consecrarent, postea se deificarent. Contra Empedocles: nam tanto studio captus fuit, ut pro numine coleretur, ut in medium Ætæ incendium viuens se deiceret. Inter ceteros proditur Eutimus poeta, Locris oriundis, oraculi iussu viuens consecratus, & inter diuos relatus. Patros vero dixere deos, qui singulis urbibus præfunt, illarumque præfides & propugnatores sunt, ut Apollo & Minerua Athenis, Iliensibus & Gnosius, qui inde illam oriundam ferunt, licet Alalcomenii suam dicant: Thebis Bæotiis Liber & Hercules, Iuno Carthagini, quam humano cruore placabant, eademque Samo, Spartæ & Mycenis, atque Argis, ubi nata fertur: Venus Cypro & Papho, Apollo Rhodiis, Lemno Vulcanus, Naxos Liber: idemque Apollo Delphis, Tænariis Neptuno, Cyzicenis Pallas, quod ea urbs pro dote illi fuerat: Tebedis, Tenes deus: Alabandenſibus Alabandus: Cretensibus Diana, quam Britomartem vocant: Thespiensibus & Parianis Cupido, Romanis vero Mars: qui præcipuo honore insignes à suis ciuibus colebantur eximie: quanuis numen quod urbi præesset, palam facere nefas putarent, ne euocationes, quæ ad auertenda numina, quæ urbibus præfunt, fieri ab hostibus solent, ipsis aliquando inpotescerent. Eratenim vetus mos, ut in urbium obsidione, ubi ad vltimam dimicationem ventum esset, tutelares deos, sub quorum præsidio urbs foret, certo carmine & verbis conceptis in nouas sedes euocarent: templaque ampliora & solennes aras illis promitterent, nefas opinati, deos urbium præfides, urbe hostiliter direpta, velut mancipia, captiuos habere. Persis vero & Aegyptiis nullo patrios habere deos in usu fuit, quod euocationibus illos migrare ex oppidis, & sine tutela deferi timeret. Alii vincla & catenas annectebant diis. Nonnulli sponsores à diis petebant, ne euocarentur & abirent. Tyrii enim obsidione pressi, Herculis simulacrum, quod magnâ religione colunt, ne urbem desereret, aurea catena deuinxerunt. Neque solum insignes urbes conspicuæ magnitudinis sed

sed oppida pe
starentur iuc
Cruſtumenſ
ſes Viridia
ciam, Orticu
Sed tamen p
numen, Rom
habita est: qu
magnificent
rit, quod p
sacrum faci
præcipue M
runt, quare
brant pro co
nonis ædes c
matronæ my
& nomina fu
gina, & Op
Iterduca, C
Calendaris,
trem deū m
Adonis, Ve
Arabibus Al
Seythiis Ag
mita, Pand
nis Præpote
minus Apoll
pe apud Ath
sis, ubi in an
mios, ab ali
raculanis Th
fores faciunt
Oetocytros,
vigas tener
theniensibus
Vlios & Pæ
Obſophagus
nus, & Orius
Lacedæmon
patrem ead

Ageſilai di
ſum.

Empedoclis
mbiſio.

Eutimus.

Dii patrii.

Dei numen

cultum in

uius tutela

rat urbs.

urbis expu

natur, diis

tutelaribus

lia loca pro

nittebant.

erſe.

Egyptiis.

sed oppida penè deformata, & modici vici, ne hostili vastarentur iucursu, patrios deos coluisse feruntur: siquidem Crustumeni Deluentinum peculiarem habuerunt: Narnienses Viridianum, Asculani Ancariam. Volsinenses Nurtiam, Orticulani Valentiam, Sutrii quoque Norciam. Sed tamen si peculiariis Iuno Carthagini fuerit & præcipuè numen, Romæ tamen non minoris obseruantie cultusq; habita est: quippe quàm cordi Romanis, & quàm regali magnificentia culta celebrataque sit, illud argumento fuerit. quòd post initum consulatum Coss. Iunoni Sospiræ sacrum faciunt, quodque singulorum mensium Calend. præcipuè Mart. suo numini dicarunt, & sanctas habuerunt, quare matronalia dicta, quod matronæ illas celebrant pro coniugiis, & sacrum faciunt, quodque ea die Iunonis ædes colicæpta fuit: sicut April. mense Veneri matronæ myrto coronatæ lauant. Eius variaz potestates & nomina fuere: nam & Curetis, Lucina, Matrona, Regina, & Opigena, quòd parturientibus opem fert, Hera, Iterduca, Cinxia, Hippia: à Thuscis Cipra, à Laurentibus Calendaris, à Corinthiis Anetistos dicta est, quam & matrem deum nuncupant, alij Pelasgam: sicut Venus Cypris, Adonis, Verticorda, Aphrodite: ab Assyriis Melitta, ab Arabibus Alitra, à Græcis Pitho, ab Eleis Vtania, à Scythiis Aeginipasa, à Cypridis Barbara, etiam Calua. Armita, Pandemus. Apostropha, & Callipygos: à Thebanis Præpotens, à Persis Mitra quoque appellata est. Nec minus Apollinem nominibus variis vocatum ferunt: quippe apud Athamanas Titan, apud Ægyptios Osiris: à Persis, vbi in antro colitur, Mitra nuncupatur, à Lydis Lymnios, ab alijs Eleus: In Taurominio Archigetes, è Syracusanis Themites, à Græcis Tyreos, cui sacrum ante fores faciunt: apud Pachini incolas Libisinus, à Scythiis Oetoscynos, à Lesbii Myricæus, quod myrices hoc est, virgas teneret: apud Spartanoà Carnius dictus est, ab Atheniensibus Patrous & Alexicacos, à Milesiis & Delijs Vlios & Pæonicus. in Arcadia Epicurus, apud Eleos Obsophagus: ab alijs Lycius, Phœbus. Phaneus. Ilimenus, & Orius dicebatur. Obseruatumque apud Thraces. Lacedæmonios & Bæotios fuit. Apollinem & Liberum patrem eadem sacra habere, iisdemque honoribus coli

*Patrii dii
& tutelare.*

Matronalia.

Iunonis varia potestates.

Veneris diuersa nomina apud diversos.
Apollinis.

Apollo & Liber eiusdem sacris cultis.

Baccho

GENIARIVM DIERV

Bacchaico
reminadi
versa.

Minerva
diuersa co
nomina.

Mercurii
varia no
mina.
Cybelis no
mina.

Junonis ades
p ara di
versa Roma.

Baccho verò Siculi Morichum dixere nomen: Arabes, Oracula & Adoneum: alii Lyæum, Erebynthium, Sabazium: Lacedæmonii Scythidem & Milichium vocitarunt, cuius faciem multo intingere, & fucis ornare, vetus mos erat. Tradunt quoque Minervas diuersis cognominari nominibus: nam & Trigemina, Glaukopis & Sais ab Ægyptiis appellatur: à Milesiis Afisia, apud quos mirificum fuit templum: à Græcis Artemis, à Cretenſibus Dictynna, Phœbe & Diana: à Siculis Lyen, quia parturientium soluit dolores. Prima enim fertur Iouis filia: secunda, Nilotorta, quam Ægyptii Saleten dixerunt: tertia, quam Arcades Chorion nominant: quarta Pallantis, quæ partem interemit ipsam vitare conantem, cui pinnarum talaria affixerunt. Mercurium quoque multiplici ferunt vocatum nomine: nam Galli Theutatem, Ægyptii Thei appellantur: quos quinque numerari plerique autumant, sicut Vulcanos plures. Cybelem quoque alii Rheam dixerunt, alii Berecynthiam, plerique bonam deam Iſidem verò Phryges, Pessinuntiam matrem deum vocant: Attici Cecropiam Minervam, Cyprii Paphiam Venerem, Cretes Dictynnam Dianam, Siculi Stygiam Proserpinam, Eleusini vetustatem Cererem, alii Junonem, nonnulli Bellonam, plerique Hecaten. Prima vero Junonis ædes à Camillo dicata est in Auentino, quæ cæteris longè multumque præstitit, ad aquam simulacrum Junonis Veientanæ allatum memorant, quam Reginam nominatam volunt. Altera in Capitolio, iuxta quam sacri anseres pascebantur, quæ & Regina dicta est. Tertia in arce, cognomento Monetæ, in area in qua M. Manlii Capitolini domus fuit, quam à L. Furio dictatore vocam nonnulli memorant. Nam cum nouo motu tota vrbs contremisceret, quibus piamentis, cuiue deo sacrum fieret, non dignoscerent, ex arce vocem auditam ferunt, montem, vt sue plena sacrum Junoni & procuratio fierent: inde Monetæ nomen datum. Nouimus quoque in vico Jugatio aram Junonis Jugæ conspici, quæ coniugiis præesse dicebatur, sicut Cinxia & Gamelia Juno à nubentibus sanctè colebatur, cui sacrificantes obseruant, vt bilem à visceribus hostiæ dimoueant, illamque iuxta aram defodiant, loco abdito & aperto, vt signarent sine bili matrimonia esse oportere. In Exqui

Exquillis
olitorio a
Junonis
summo
belis, cui
Nam in
templum
Neque o
nia, apud
templum
co, virgin
molacere
tur, sicut
Dianæ ap
scuto sup
In Samo
uatis, Iun
diz Juno
vnum, ve
viduæ. S
vocentur
nonis no
ritur.
Ex quibus
im

EX mu
vnqu
sciplinar
merus fuit
Archita, &
spectande
tanquam
verò Eud
stare Gall
quini Su
gentesim
vulgant
tas per or

Exquillis quoque Lacinia Junonis templum, & in foro olitorio ara Iunonis templum fuit, & in foro olitorio ara Junonis Matutæ. Eadem in Palatio etiam Junonis Sospitæ, summo honore cultam, inuenimus, iuxta templum Cybelis, cuius aram Numæ legibus pellex tangere verabatur. Nam in colle Viminali, & in porticu Octauia, Iunonis templum & aram fuisse, vulgò proditum memoriæ est. Neque omittendum, noua religione & barbara cæremoni- *Sacra Iuno-*
nia, apud diuersas gentes, Innoni sacrum fieri: nam Lauini- *niæ diuina.*
templum Iunonis erat, & iuxta specus, vnde prodians draco, virginis manu pascēbatur. In Syria in phano antiquissimo sacerdotes, dum Iunoni sacrificant, inuicem digladiantur, sicut Corybantes in sacris Magnæ Dæ, & in templo Dianæ apud Atticam: apud Crotonem sacerdos breui scuto superstans, sacrum facit, & victimam Iunoni cedit. In Samo nisi habitu nubentis & nuptiarum solennibus seruatis, Iunoni sacrum facere non licet. In Stymphalo Arcadia Junoni triplex sacrum, ex tribus cognominibus fit: vnum, velut puellæ: alterum, vt Iouinuptæ: tertium, velut viduæ. Sami quoque, vt dicata Junoni templa, *Lyсандria* *Lyсандria.*
venerunt, senatus consulto cautum fuit: & Argis in ara Junonis nulli externo aut peregrino sacrum facere permittitur.

Ex quibus oppidis, quibusque regionibus, aut terrarum oris ingenio clari & præcipua doctrina viri plures euasere.

CAPVT V.

EX multis magis animis, amplissimisq; ingeniis quæ vnquam vidimus aut legimus, illorum qui studio disciplinarum exterarum nationes conquisiuerunt, in primis Homerus fuit, Orpheus, Eudoxus, Democritus, Pythagoras Archita, & Plato, clari sapientia: qui ad Gymnosophistas, spectandosque siderum motus, disciplinasque ediscendas, tanquam ad mercaturam bonarum artium profecti sunt. Is verò Eudoxus, summis perhibetur astrologus, quæ tēpe. *Eudoxus.*
state Galli Senones urbem peruastarunt. Pythagoras Tar- *Pythagoras.*
quinti Superbi tempore vixit Platone verò post quadrin- *Plato.*
gentesimum urbis annum, ad Dionysium venisse fama vulgavit. Archita autem dum discendi studio flagrat, mul- *Archita.*
tas per oras peregrinatus. captus a piratis, & venūdatus est.

Sic

GENERALIVM DIERVm

Thales.
Solon.
Lycurgus.

Sic Thales ille Milesius, cuius sunt multa & miranda inuenta, deinde Solon & Lycurgus, vt legem sanctionum, que, quas tulere, causas rationesque curiosius pensitarent, aliique illustres viri: nullum vitæ cultum aut paratum requirerentes, partim Ægyptios & Æthiopes, partim Syros, Arabes, Persas, Parthos, Hyrcanos & indos, omnes denique terrarum fibras, ac diuersi orbis vltimas oras rimando, nihil inexpertum reliquere, dum studia bonarum artium, & veri cognitionem vndique emendicaret, ita vt ex omnibus sapientissimis viris, quos vlla vnquam tulit ætas, in patrio solo paucissimos funeratos inuenias. Quibus exculti doctrinis, tantum processere, vt multa ingeniorum doctrinarumque monumenta posteris reliquerint: suasque non vrbes modò & oppida, sed regiones & gentes magnis nominibus nobilitarint. Præcipuè verò Milerus Ionix, & Thaletis astrologi, qui inter sapientes adnominatur, Anaximenis philosophi mathematicorum nobilissimi, qui horologium ostendit primus: Timothei musici, & Anaximandri physici, Hecatei historici, atque Eschinis oratoris, qui magno in precio fuere, aliisque scientissimis viris floruisse fertur. Ingenia quoque Asiatica sua laude fraudanda non sunt. Ex hac enim poeta Anacreon, Mymnermus, & Antimachus, claro præcouio celebrati, deinde Hipponax, & Sappho, atque Alcæus poetæ, qui lyricos inuenere. Præter hos, Xantheus, Hecatenus, Herodotus, Ephorus & Theopompus historici, aliique præcipua doctrina viri, illam sempiternæ laudi memorieque commendarunt. Fuit præterea Cartheia seu Iulis, parua circa Delon insula, clara ingenii virique: ex ea enim Simonides poeta qui scripsit multa præclare, & Bacchides, deinde Eristratus memendi arte clarus, cuius plura documenta sunt: atque Aristoteli Bionis æmulus ex Peripatetica disciplina, duxere originem. Nec minus ex Bithynia & Cyrenis, non dispari laude censendi. Ex illa enim Xenocrates philosophus, & Dionysius dialecticus, Hipparchus & Theodorus. Item Theophanes orator, in causis forensibus versatus egregiè, & Asclepiades medicus. Ex Cyrenis verò Callimachus, qui elegos scripsit primus, quo tempore Liuius poeta Romæ fabulam dedit. Aristippus aocræ

Ex Mileto
Ionie.

Ex Asia
viri docti.

Ex Cartheia
seu eulide.

Ex Bithynia

Ex Cyrenis.

leraticus
lo valuit,
disciplina
anda, Tyro
doctrinis ex
ros eduxere
empli illius
partim nau
præconio,
tes, concent
reuocari. D
moratur, & n
gulati quæ r
fortuna que
vitæque vari
dari.

Quo apparat
Roman

QUÆ
roq; or
post res felic
tercise veter
obseruatum
post multa fa
phum posce
mis traderen
da, testem qu
immeriti, Ro
vrbem senar
vrbem inire
oppida, qua
cum hostibu
ipsi fecissent
denique be
bunos milit
quo notior
tebat, vt m

Socraticus floruisse dicitur, cuius filia Areta tantum ingenio valuit, ut post Aristippum scholas cum laude rexit, & disciplinas docuerit. Præter quas vrbes, Tharsus, Alabanda, Tyrus, Gnidus, Rhodus, variis eruditionibus & doctrinis excelluere, præcipuosque & summo ingenio viros eduxere. Sed quod est de Simonide dictum, magni exempli illius casus fuere, bis monitu diuum, partim ruina, partim naufragio erepti. Asclepiadem verò publico fertur præconio, quod phreneticos & mente imminuta laborantes, concentu sonorum, mirabili expertimento ad sanitatē reuocarit. De Anacreonte inter mira exempla fatum memoratur, & memorabilis illa mors, acino vix passæ strangulati. quæ res infirmitatis humanæ nos commonefacit, fortunæque varietatis, atque imminentium calamitatum, vitæque variis casibus expositæ magna nobis documenta dari.

Quo apparatu, & qua pompa, quantoque omnium studio olim Romani triumphos agerent. quis ordo seruari, & qua in triumpho ferri consueverant.

CAPVT VI.

QUÆ triumphantium pompa, & qui ordo fuerit, quæque omnium studio & apparatu, ducibus exercituum, post res feliciter gestas, triumphus deferri consueffet, inter cetera veterum monumentis traditum est. In primis fuit obseruatum, ut qui imperatores rebus bene gestis, post multa facinora militaria, domitis hostibus triumphum poscerent, pacatam provinciam successori in primis traderent, exercitumque victorem, & opimum præda, testemque virtutis & ignauitæ cuiusque, meritique & immeriti, Romam reducerent. Inque ædem Bellonæ extra urbem senatu euocato (neque enim triumphum petenti, urbem inire fas erat) de rebus à se gestis magnifice, quæ oppida, quasque provincias bello vicissent, aut quibus cum hostibus signis collatis conflixissent, quæque egregia ipsi fecissent, quotque hostium millia cecidissent, omnia denique belli decora, ordine differebant. ubi legatos, tribunos militum, centuriones, milites denique exercitus, quo notior restatiorque eorum virtus foret, adesse oportebat, ut meritæ illius virtutis, cui tantus honor debeba-

Alia vrbes.

doctus viris

clara.

Simmonides.

Asclepiades.

Anacreon-

is interitus.

Triumphū

petenti qua

præ facien-

da & obser-

uanda erant

GENIALIVM DIERV

tur, si quid veri vanique referretur, testes forent. Augustus verò Octavius in templo Martis Ultoris, quod in foro suo deposuit, senatum de bellis, deque triumphis, consuli, utque prouincias cum imperio petaturi, inde deducerentur, in eoque reuersi ex prouincia, triumphorum insignia deponerent, decreto sanciuir: tametsi in Martio campo, & in pratis Flaminis, non semel de triumpho actum inueniamus, Apud Argiuos ex militia reuersi duces, cum militum agmine totoque exercitu, in Charadro, extra urbem, concilium aduocabant: ibique de militaribus donis, quæ cuique deberentur, optimarum consensu decernebant, sæpius tamen absenti duci, quum de reb. gestis egregie, maximè cognitum esset, à senatu decretus triumphus fuit. Cumq; res bello gesta, triumpho dignæ viderentur, prout erant sententiæ, populi iussu, patribus autorib. triumphū decernebant: aut si senatus aduersaretur, per tribunos ad populum ferri posse, populumque, citra senatus autoritatem, triumphos sæpè decreuisse compertum est. Valerio & Horatio Coss. victis Sabinis & Volscis, quum triumphus negaretur, L. Icilius trib. ple. de illorum triumpho, ad populum tulit, qui primi ex seito plebis, nullo decernente senatu triumpharunt. Et M. Rutilio dictatori de plebe homini, deditis & victis hostibus, sine patrum autoritate, solo iussu populi triumphare licuit. Tametsi plures, quum Romæ aduersante senatu honos negaretur, in Albano honestos triumphos egisse legamus. Primusque M. Papyrius Masso, quum Romæ negaretur, in Albano, & alii illius exemplo triumpharunt, M. verò Antonio magnæ inuidiæ fuit, quod quum deberet Romæ, Alexandriæ de Parthis triumphauit. Et Domitio Enobarbo, quod deuictis Aruernis, nullo decernente senatu, elephanto vectus, velut triumphans totam Italianam peruagarit. Mansitque diu mos Romæ, de domitis nationibus & hostibus bello victis, triumphandi, ad Probum usque Imperatorem. Is enim vltimus Cæsarum triumphasse traditur: post quem obliterata virtute militari, quum vigor ille animi defuisset, & imperium deflexisset, nulli Cæsarum triumphasse leguntur: quamuis alii Bellisarium, qui sub Justiniano meruit coronam, postremum omnium triumphasse contendunt. Fuitque maximè cognitum, à condita vrbe ad

Vespa.

Argiu.

Absentibus decretus triumphus.

Triumphus à populo decretus sine senatus auctoritate.

Probus vltimus Cæsarum triumphum.

Bellisarium.

Vespasianum
vltimo or
entos trium
bus præual
bellatis, qu
que de Gall
manos trid
bus olim tri
Balbo, exte
butum legi
qui ductus in
manorum pr
rit. Fuluius
Thuseuli fuis
git, vt Tulsu
tus, triumph
ciuitate dona
na Græcus ho
Romæ duxit
Flaccus tanta
phi honorem
quia fratrem
quoque Cæsa
consternata
sicut Marius
conspicatus p
Septimius qu
valitudine la
creto triumph
obuiæ, flamm
piculis velati
phalegonlul
prætexta & la
res cum coniu
denique ordi
visendum que
quando sum
non modo à
ter obuiam i
ducere' obui

forent, augustinus, quod in omnibus triumphis, consuevit deducere horum insignia. Martio campum ad actum inuicem, cum milibus, extra urbem, donis, quod decernebantur, egrediens triumphus fuerat, pro tribus, triumphum per tribunos auctoritate, est, Valerius, triumphum, ad pro decernentem de plebe, honoris auctoritate, plures, quum, in Albano, que M. Papirius, et alii, in Alexandria, quod de uictis, hant, uictus, Manfitque, ostibus bello, erorem. In post quem, animi defuit, triumphasse, Justiniano, triumphasse condita urbe ad Vespasianum & Titum, deuictis debellatisque nationibus ab ultimo orbe, Romanos per tot secula viginti supra trecentos triumphos egisse: exque Samnitibus solum, hostibus praevalentibus multiplici tandem clade affectis & de bellatis, quatuor supra triginta triumphos inisse, plurisque de Gallis, quam de reliquo orbe terrarum, duces Romanos triumphasse. Et tamen si Romanis tantum ciuibus olim triumphus decerneretur, uni tamen Cornelio Balbo, externo & Gaditano, ob deuictos Caramantes, tributum legimus. Mirumque prodi de Ventidio Basio, qui ductus in triumpho, & multo post eo processit, ut Romanorum primus felicitate mira, de Parthis triumphauit. Fuluius postea Tusculanus, cum & ciuis & COS. Tusculi fuisset, & ad Romanos transisset, tam feliciter egit, ut Tusculum extra sortem velut provinciam assequutus, triumphum Romae de sua patria egerit, eo ipso anno ciuitate donatus, & COS. factus. M. quoque Perperna Graecus homo, postea consul, de Aristonico iustissimum Romae duxit triumphum. Proditus tamen est Fuluius Flaccus tantae moderationis fuisse, ut decretum sibi triumphum honorem, ob modestiam recusarit. Et M. Fabius, quia fratrem bello amiserat, triumpho cessisse. Tiberius quoque Caesar de Illyriis parta victoria, triumphare noluit, consternata tunc ciuitate, propter Valerianam cladem: sicut Marius, deuictis Theutonibus, triumphum distulit, conspicatus patriam, aduentantibus Cimbris, laborare. Septimius quoque Seuerus, deuictis Parthis, quum pedum ualitudine laboraret, triumphum recusauit. Igitur decreto triumpho, Romani magistratus & omnes tribus obuia, flaminesque purpura, & sacerdotes ac pontifices apiculis velati, laudantes gratantesque, atque uiri triumphales, consularesque, cunctaque nobilitas & senatus in praetexta & laticlauis, tum quomodo sexus & aetas, frequentes cum coniugibus & liberis, in laetitia publica, omnibus denique ordinibus effusus, cum gaudio ad excipiendum uisendumque prodibant. Apud Athenienses uero, quando summi duces rebus feliciter gestis urbem inirent, non modo a magistratibus & omnibus ordinibus frequenter obuiam itum est, sed eorum quoque imagines producere obuiam, & diem Victoriae consecrare mos erat.

GENIALIVM DIERV

*Quæ ante
triumphan-
tem fereban-
tur.*

*Tabella in
triumpho
prælaia.*

Inredienti deinde longo ordine, montium, fluminum, oppidorum & urbium species, quas bello peruicerat, & vi expugnarat, præcedebant. Urbes enim, montes & flumina regionesque, quas Imperatores bello domuissent, in triumpho duci, vetusti moris erat. Quare T. Quintius dictator, Præneste in deditionem accepta, signum Præneste duxit, triumphans, & M. Marcellus Syraculas, & Scipio Asiaticus centum triginta oppidorum simulacra, vno triumpho detulit, & C. Cæsar Massiliam, Nilum, Rhenum, Rhodanumque ex auro, & fatum ex ebore. Sæpe etiam præ multitudine oppidorum, effictas turres pro expugnatæ urbibus, captarum ciuitatum simulacra ferentes, in triumpho derulere. Fertur Sylla, quum omnes Asia & Græciæ vrbes bello domitas, in triumpho duxisset, nulla Romanorum oppida, aut ciuium imagines, ducere voluisse. Non sic Cæsar: nam imagines Scipionis, Petreii & Catonis, inter pompæ ferula repræsentauit. Inter quæ tabellas grandioribus literis inscriptas, cum titulis, in quibus naues captæ, vrbes tributo affectæ, seruæ, aut vestigales, in fidem acceptæ, oppidaque expugnata, gentes perdomitæ, & reges bello victi continebantur. Tum pægmata in tertium quartumque nidum, velut exertis ramis, surgentia, & simulacra bellorum, artificum manu elaborata præferebant: vbi captarum urbium præliorumque effictæ species erant, vbi acies victas & fugatas, perculos consternatosque hostes, castellorum excidia, exercitusque intra fusos, vrbes populari, ferro ignique vastari, ædificia incendi, mœnia disturbari, claustra reuelli, totasque imagines præliorum effictas, facile erat cernere. His succedebant spolia hostium, & captiua arma, tum currus spoliis onusti, militariaque signa ex domitis gentibus, non erecta, sed inuersa. Post hæc catapultæ, ballistæ, & tormentorum omne genus, vi expugnatum, ac belli apparatus, machinæque ad urbium excidia, rostraque nauium vi captarum, nauesque rostratæ bello victæ proferebantur: quare Lucullus longas & rostratas, decem vltra centum in triumpho duxit. Præterea falcati currus, clypei que insignes & scuta, quibus L. Papyrius dictator de Samnitibus triumphans, forum ornauit, tum læticæ aureæ æneæque vel argentea signa ex deuictis gentibus, quorum supra ducenta octoginta, & marmorea ferè

præ totidem
& Cephale
rel argente
spoliaque ci
bium dona
tis, pro vir
tur, quarum
culisse, con
gnatiquæ
massis quæ
per scriptum
mus Scipion
thaginensi, e
& valorum a
mylium, d
que & argen
Roman trib
lis signum au
lere, tum
priori inco
spectati sin
est. Vesp
visam arbor
primi ostend
umpho, quæ
um cum tess
miræ, nulla
Aurelianum
alces, & cam
tores memo
bello captos
socii dari er
est. Qui
quos tonitr
cerent in tri
post Italia
uos derulit
aduersus P
tum & vig
co, præter

ferè totidem, M. Fulvius in triumpho, quem de Ætolis & Cephalaria habuit, carpentis vexit. Currusque auri vel argentei, vasaque aurea & argentea omnis generis, spoliaque ciuitatum victpatarum, tum coronæ aureæ, & urbium dona, & populorum, quibus à focis & fœdere iunctis, pro virtute Dux donatus fuerat, suo ordine sequebantur, quarum nonnullos supra octingentas & duo millia detulisse, comperimus. Quodque auri vel argenti facti signati que ex manubiis & urbium spoliis, partim rudibus massis quæ situm foret, id omne deferri in triumpho, & per scriptum in tabulis, in ærarium est conditum, Legimus Scipionem, cui Africano fuit cognomen, bello Carthaginensi, ex præda argenti calati pondo numer. CCCC. & vasorum aureorum pondo ducenta millia: Paulumque æmylium, deuicta Macedonia, vasorum aureorum, auri que & argenti signati tantum detulisse, ut ex illo populus Roman. tributum pendere desierit. Quinetiam Herculis signum ante triumphantem, non raro in pompa vehi solere, tum si quid visendum & memorabile, atque æuopriore incognitum, in deuicta prouincia fuisset, vel ut rem spectatissimam nouo inuento, vnà afferri, compertum est. Vespasianus ludæa capta, balsamum nunquam aliàs visam arborem, & Pompeius victo Mithridate ebum, primi ostenderunt. Eundemque Pompeium tertio triumpho, quem de Asia & Ponto habuit, inter solennia, aluum cum tesseriis lusorium, è gemmis duabus, magnitudinis miræ, nulla gemmarum ad eam accedente, detulisse: & Aurelianum Cæsarem, præter alia spectatissima, tigrides, alces, & camelopardales in triumphipompa ostendisse, auctores memorant. Præter quæ, elephantos aut equos in bello captos, simul & obsides qui à fœderatis gentibus & focis dati erant, tanquam pacis pignora deduci, notatum est. Qui mos Syracusanis frequenter erat, ut captiuos e quos tonsis crinibus: victores autem lauro coronatos, ducerent in triumpho. Elephantos autem Curius Dentatus post Italia victum fugatumque Pyrrhum, quatuor captiuos detulit primus. L. quoque Cæcilius Metellus, rebus aduersus Pœnos feliciter gestis, primo Punico bello centum & viginti: & P. Cornelius Nasica triumpho Gallico, præter multa memoranda, equorum gregem bello

Herculis signum ante triumphantem prælatum.

Syracusani.

GENIALIVM DIERVM

captorum: & Scipio Asiaticus, deuictio Antiocho, vltra mil-
le & ducentos eburneos dentes: & Cneus Manlius deuicta
Asia, monopodia & abacos, ac triclinia arata, vellemque
stragulam detulere. Post hos tibicines multiplici sono,
classicum canentes, incedebant, quos longo ordine candi-
di boues, taurique auratis cornibus, infulusque & vittis or-
nati & auro, mox impolandi sequebantur. Hos comita-
bantur succincti adolescentes, aureas argenteasque pati-
nas tenentes. Quibus succedebant tribuni militum, cen-
turiones, praefecti, equitesque insignes ac pedites, victoris
exercitus, qui ob egregia facinora & nauatam in bello o-
peram, dona militaria meruissent. Necnon milites, quo-
rum spectatissima virtus in bello fuit, qui que ab Imperato-
re, ciuicis, muralibus, castrensisbusve coronis, torquibusque
aureis, phaleris aut armillis donati erant, insignes militari-
bus donis, spoliis armisque fulgentes praebant, sequenti-
bus mox legatis & tribunis legionum in equis. Tum re-
ges & captiui nobiles, & si qui bello capti insignes forent,
praecipue hostium duces, contra quos indictum fuisset bel-
lum, ex tanto fastigio deiecti, in vehiculis aut ferculis, ca-
teri vero cateruatim vincti catenis, in seruitii notam, pra-
cedebant. Quare Pompeius Magnus regum filios & ob-
sides, numero quatuor & triginta supra trecentos, praetulisse
fertur, inter quos Tigranem, Aristobulum, & Mithrida-
tis filios quinque, filias vero duas. Caius quoque Caesar
Aphricano triumpho, Iuba regis filium infantem, qui mox
clarus ingenio euasit, ante currum duxit. Et quum Ca-
tonis, Scipionis & Petrei, aliorumque imagines variis cas-
ibus affectas detulisset, Pompeii simulacrum deferri passus
non fuit. Quod si morte obita, minime duci valuissent,
illorum imagines & simulacra per saepe delata sunt. Cum
enim Scipio, deuicta Carthagine, Hasdrubalem, & Paulus
Aemilius Perseum & filios: Mariusque Iugurtham, regno
deturbatos, contra decus regium, duxissent captiuos in
triumpho: Augustus post bellum Aetiacum, Alexandri-
ae triumpho: quum Cleopatram ducere nequirit, ipsius
imaginem, quae manu sibi mortem consecuerat, exan-
guem detulit. In quo omnes gazas Ptolemaeorum con-
gestas, tanquam auri & pecuniarum inuexit, vt precia
pos-

Captiui in
triumphum
ducti.

Imagines
ducum, ho-
stium mor-
tuorum in
triumphum
ductae.

possessionum
litumque men-
co, aureum me-
um ex precio
Pompeium M
vero ex marg
ronasque ex g
xisse captiuo
trio more suc
munificentia
mylianus, exp
ne captiuos
genti & spoli
seiplos Num
labue nisi
umpha! pom
Capitolium
gues, qui sem
custodiam de
tuto: quare qu
triumpho A
cum filio, ian
& lachrymas
phum, qui T
phare nequit
adparatu pra
tanquam vid
tor fuit, in to
trum memo
dum in triu
decrepitus f
lum mentir
ceretur, ali
proclamant
veteres trad
fentis ornat
qui triumph
uerso mox
maximum,
trudorum &

possessionum venalium exinde duplicia statuerentur. Proditumque memoria est, Lucullum triumpho Mithridatico, aureum Mithridatis simulacrum sex pedum, & clypeum ex preciosis gemmis præter alia insignia detulisse, & Pompeium Magnum Pharnacis statuum argenteam, suam vero ex margaritis & signa aurea tria & alia myrrhina, coronasque ex gemmis & margaritis tres & triginta, adduxisse captiuosque belli iure victos ducinoluisse, sed patrio more succinctos ire iussit: quos exacta pompa, regalia munificentia liberos donatosque remisit. Scipio vero Æmylianus, expugnata Numantia, nec spolia, nec prædam, nec captiuos tulit: quippe quum, quicquid esset auri vel argenti & spoliorum ac preciosissimarum rerum, & demum seipsum Numantini cæde & incendio absumpserint, nullabue renisi victoria ipse potius fuerit. Id tamen in triumphali pompa seruatum meminimus, ut quum de foro in Capitolium flecteret triumphans, hostium captiuos insignes, qui semina discordiarum & belli autores fuissent, in custodiam detru di iuberet, ut exacta pompa neci darentur: quare quum Adiatorix Tetrarcha Galatarum, quod in triumpho Adriaco ductus, seruato more, iugulatus fuisset cum filio, insciente Augusto, nimium indoluisse Augustus, & lachrymas effudisse fertur. Hadrianus quoque triumphum, qui Traiano debebatur, quum morte obita triumphare nequisset, illi defuncto exhibuit: quippe triumphiadparatu præcedente, & omni præda, Traiani imaginem tanquam victoris insignis victoriae, cuius ipse dux & auctor fuit, in triumphali curru vexit. Et quia Romulus patrum memoria captis Veis, Veientium ducem senio affectum in triumpho captiuum duxit, inde ut inter solennia decrepiti senex, exoletus & excors, qui æmula facie illum mentiretur, puerili bulla ornatus, ante currum duceretur, aliquandiu mansit, præcone Sardonium senem proclamante: nam Veios, Sardoniorum fuisse coloniam, veteres tradidere. Imperatorique triumphanti, oleagineis sertis ornati, aureas coronas præferebant ministri, quæ his qui triumphum meritum procurassent, dari assuerant, vniuerso mox senatu, in albis prætextis, iuxta currum longe maximum, triumphis spectaculum exhibente. Tum citharæ & tibicinum solertissimi artifices, quos Lydii & tibicines.

Hosteum captiuorum insignes, in custodiam tradebantur.

Traianus mortuus triumphauit. Veientium ducis imago representata per senem decrepiti inter solennia.

Corona triphantis.

Citharæ & tibicines.

GENIALIVM DIERVM

Delirus.

*Ciceria &
Manduci
effigies.
Apparatus
magnificen-
tia.*

*Triumphā-
su ornatus.*

*Romulus si.
ne curru tri-
umphauit.
Quis pri-
mam in cur-
ris tri um-
phauit.*

vocant, canentes psallentesque ibant coronati. In quo-
rum medio quispiam pene delirus, qui inconditis iocis ine-
ptire videbatur, in talari veste, fimbriis aureis & armillis
ornatus, lasciuia gesticulatione vsque ad ineptias, risus
commouebat. Inter quos Ciceria effigiem argutam &
Manduci, magnis malis, ore hiantium cum crepitu dentium,
aut Petreia, quæ ebriam animum effingebat, nonnunquam
adhibuere. Tantaque erat apparatus magnificentia, vt
cum dies exponendis rebus suffectura non videretur, ple-
runque triduum, nonnunquam dies integros & noctes to-
tas in apparatu pompæ tributos legamus. Siquidem Æmy-
lius Paulus de rege Persæ, & Q. Flaminius de Macedonia
triduo triumpharunt. Iulius Cæsar quater eodem men-
se, & diuus Augustus tres egit triumphos continuo triduo,
Ipse vero triumphans, cui tantus honos dabatur, curru au-
rato sublimis, atque ornatu humano augustior, quatuor in-
signibus equis, cæteris altior & magnificentior vehēbatur,
præcedentibus lictoribus, coronatus in purpura, cum insi-
gniis imperii & magistratus quem gerebat: qui vt conspe-
ctior videretur, minio illini solebat, exemplo Assyriorum
& Medorum, apud quos inungi oculos, & faciem pingi, ex
Cyri instituto assuetum est. Persarum reges heliathē
cum adipe leonino, & Æthiopum proceres minio colo-
rantur, quo facie non inuenusta, sed pro imperii maiestate,
forma conspicui fiant. Scire tamen licet, Romulum cum
de Veientibus triumphauit, sine curru egisse triumphum.
Primumque Tarquinium Priscum, vt vero plures certio-
resque tradunt, Valerium Publicolam, quod Thuscis bel-
lo vicerat, quadriugo curru triumphasse: Gestamenque
triumphantium apud prius seculum bullam fuisse, reme-
diis inditis in ea, quæ contra inuidiam proficerent. Postea
Camillum, quod antea licuit nulli, in triumpho albentibus
equis urbem inisse tradunt. Procedente mox tempore
Pompeius Magnus triumpho Aphricano, & diuus Cæsar
Gallico, elephantis, & Marcus Antonius leonibus ad cur-
rum præter aliorum instituta, triumpharunt. Nero au-
tem Cæsar monstifico inuento, hermaphroditas equas por-
renti loco ad currum duxit: Heliogabalus maiore insania,
quaternis canibus, mox tigribus vectatus fuit. Aurelia-
nus etiam ceruis ad currum triumphauit. Inter ceteros
prodi-

proditur Se-
co ferocia
ad currum
retur triu-
lencia vide-
seruilia pr-
tor, quum
sed pedib-
tium ascen-
processit o-
dri. Ipsos
rio) mox la-
pactum era-
rea, corona
quod spect-
affari nun-
nam, non
eodem, qu-
bere tradu-
triumpha-
fragilitati
eodem vi-
ret & triu-
umpho in-
care soleb-
hostibus tr-
altera triu-
dum trium-
tium', ing-
macognat
veste cand-
sequeuti, co-
terim per v-
dio flores
yndique t-
vero capti-
banur, o-
uitii temp-
rum, qui
norum su-

proditur Sesostris Ægyptii rex, regno impotenti insolens, *Sesostris in-*
 eo ferociæ processisse ut sorte ductos reges, annis singulis *solentia.*
 ad currum iungeret, ut ea pompa, per omnium ora vecta-
 retur triumphans. Quod non abssimile à Tigranis info. *Tigranis in-*
 lentia videtur, cui tanta fuit secordia, ut reges & dynastæ *solentia.*
 seruilia præberent. Alexander tamen Seuerus impera-
 tor, quum de Persis triumpharet, non curru triumphali,
 sed pedibus, sequente curru quatuor elephantorū, pala-
 tium ascendit. Tarquinius vero Priscus aurea tunica
 processit ornatus, Pompeius chlamyde Magni Alexan-
 dri. Ipsos vero triumphantes myrtoprius (autore Masu- *Ex quibus*
 rio) mox lauro plexa, & ex laureto, quod à Liuiā Augusta *corona tri-*
 pactum erat, postquam Cæsares imperitarunt, deinde au- *umphales*
 rea, coronari institutum ferunt. Ex lauro autem ideo, vel *concinna-*
 quod spectatissima in monte Parnasso, vel quod fulmine *bantur.*
 afflari nunquam compertum sit. Quam quidem cor-
 nam, non ipsos triumphantes gestare, sed seruum in curru *Seruus in*
 eodem, qui supra illius verticem ipsam teneret, post se ha- *curru tri-*
 bere tradunt. Suspici licet, vel quod onere ferendo *umphali.*
 triumphantem fatigari minime volebat, vel ut humanæ
 fragilitatis memor foret, quum iuxta assidere seruum in
 eodem videret curru, ne per insolentiam nimis sibi place-
 ret & triumphatu superbiret. Quam quidem exacto tri-
 umpho in gremio Capitolini Iouis locare, vel templis di- *Corona post*
 care solebant, quod beneficio deorum immortalium de *triumphum*
 hostibus triumphare contigisset. Sunt tamen autores, in *Ioui Capi.*
 altera triumphantis manu laurum, in altera teneri sceptrū, *vel templis*
 dum triumphali vehitur curru. In equis vero triumphan- *dicata.*
 tium, ingenui pueri, aut virgines nondum adultæ, proxi- *Equis triū-*
 ma cognatione iunctæ, ad habenas cognati & affines, in *phantium.*
 veste candida, iuxta latera scribæ & ministri, qui ducem *insidentes.*
 sequuti, comites expeditionis fuerant, comitabantur. In-
 terim per vias effusi omnis sexus & ætatis, in communi gau-
 dio flores iacere, & passim diis libare, alii victimas cadere,
 vndique thuris & odorum copia exhalante. Post currum *Florum*
 vero captiui, seruitute exempti, & libertate donati, seque- *parso.*
 bantur, omnes capitibus rasīs & pileati, quasi effugisse fer- *Quicurrum*
 uitii tempestatem viderentur. Quare Titii Flamini cur- *sequēban-*
 rum, qui de Macedonia & Nabide triumphauit, Roma-
 norum supra duo millia captiuorum, qui bello capti ab-
 tur.

GENIALIVM DIERV

Hannibale diuenditi fuerant, quos per vniuersam Græciam conquisitos redemerat, liberi postliminio capitibus rasis sequuti sunt. Et Cneo Cornelio, quide Insulribus & Cenomanis triumphauit. turba Cremonensium Placentinorumque colonorum, ab eo obsidione & seruitute exempti, pileati post currum incessere. Proditum tamen memoriz est, Lucio Furio qui in prætura de Gallis triumphauit, nec captiuos præcessisse, nec spolia prælata, nec milites sequutos. M. que Acilium de Antiocho & Etolis, sine militibus triumphasse, & sine exercitu. Fuere tamen qui traderent, tribunos præfectosque legionum, centuriones & legatos, equis aut carpento insidentes, inter pedibus, in pompa triumphali currum prosequutos: nam Tiberium triumphantem legati legionum, cum triumphalibus ornamentis, sequuti fuere. Et Messalina post Claudii Cæsaris currum carpento uesta fuit. Et Aurelianus Cæsar Zenobiam vincam aureis catenis carpento duxit. Post hæc victrices legiones, militesque victoris exercitus armati, ac diuisi in turmas, pleni fortunarum gloriæque, cum iocorum lasciuiis, & carmine triumphali, ludibundi, & spoliis ornati, verba & inconditos versus in triumphantem, militari modo iactantes sequebantur. Quare Camillus Romulus, & parens patriæ, ac conditor vrbs: sicut Marius Cimbrico triumpho, tertius conditor appellatus est, & Cæsar inter militares iocos, à Nicomede subactus, & mæchus Gallus. Lapsana quoque se vixisse apud Dytrachium, milites in Cæsarem inter iocos cauillati fuere. M. vero Manlium in triumpho, quem de Gallogræcis habuit, milites inter iocos, velut nimis indulgentem, & ambitiosum taxauere. Dumque per urbem pompa & ransus ordo procedit, per vias, perque omnes aditus, & deorum templa patentia, passim tricliniis stratis, omnium generum, ætatum & ordinum effusa multitudo, inter vota precesque ad aras diis libabant, hostias mactabant, gratias diis agebant, conceptamque lætitiā, cantu & carmine, ac lætis acclamationibus significabant: donec cum omni apparatu, cumque his & militaribus iocis per mediam urbem & Velabrum, perque Sacram viam læti & o-uantes in Capitolium ascenderent: vbi tauros in pompa ductos in Iouis Optimi Maximi templo immolabant, quos prius-

*Ioci liberi &
acclamatio-
nes in triu-
phantem.*

*Sacrificia in
Capitolio.*

priusquam d
gumentis, tr
i arbitrati
lautum on
obsoniis, ac
dos & mura
atq; vnguē
re diuus Cæ
pho, præter
ginti millib
pulum rega
centum,
sex muræ
mille men
inuitati, mo
ior triumph
vtque locu
habitus est
fici causa,
tribus cons
notarum e
promiscuo
agmine tri
post triumph
narium, ex
peratori da
ri non dec
& bello vis
anus prim
vero Alexa
lud dono d
multiplici
elargiri.
centurion
rari & frum
aduersum
commissa
iniret, sæp
ob fortia l
benemerit

priusquam de nece hostium ducis, certissimis constaret argu-
 mentis, triumphantem minimè immolare debere, mul-
 ti arbitrati sunt. Epulum post hæc magnificentissimum, & *Epulum tri-*
 lautum omni apparatus genere, vberimis amplissimisque *umphale.*
 obsoniis, ac sumptu magnifico publicè dabatur, in quo tur-
 dos & murænas inter obsonia apparari, & vina præcipua,
 atque vnguëta minimo delibuta exhiberi, consuevant. *Qua. D. Caesaris*
 re diuus Cæsar merito celebratur: qui Africano triumphum *epulum.*
 pho, præter obsonia apparatusissima, vno die in duobus & vi-
 ginti millibus tricliniorum instructis, paratisque mensis e-
 pulum regali magnificentia, ac vini Phalerni amphoras
 centum, & Chii cados centum populo dedisse fertur, ubi *Tiberij.*
 sex murænarum millia vna cœna exhibuit. Tiberius quoque
 mille mensis prandium parauit. Ad illud etiam consules
 inuitati, mox ne venirent rogari solebant, scilicet ne quis ma-
 ior triumphante, honorem, qui illi debebatur, præriperet,
 utque locus honestissimus triumphanti, cui tantus honos
 habitus est, daretur, ut illum à cœna omnis ordo & ætas of-
 ficii causa, domum sine offensione reduceret, quæ præsen-
 tibus consulibus alteri tribui non decebat. Interdum verò
 notatum est, epulas, extructasque mensas ante domos, in *Epula legio-*
 promiscuo vsu rerum omnium, victricibus legionibus, quo *nibus victri-*
 agmine triumphantem sequebantur, exhibitas fuisse. Et *cib. antefo-*
 post triumphum, ut gratia esset cumulari, aurum coro- *res exhibita.*
 narium, ex victis bello gentibus ob concessam vitam, im- *Coronarium*
 peratori dari: quod quidem, nisi triumpho recepto, præsta- *aurum im-*
 ri non decebat, pro eo, quod pro corona triumphi, à sociis *peratori da-*
 & bello victis gentibus, quasi vestigal dabatur, quod Hadri- *tum post tri-*
 anus primò Italiæ remisit, & in prouinciis minuit. Deinde *umphum.*
 vero Alexander Seuerus, vnà cum negociatorio, populo il-
 lud dono dedit. Togas quoque & sagula, araque & dona *Munera*
 multiplicia, singulis militibus pro meritis à Imperatore *data mili-*
 elargiri. In quo id seruatum est, ut quod pediti, duplex *tibus. No-*
 centurioni, triplex equiti daretur, vnà cum stipendio mili- *tandum.*
 tati & frumento duplici: tribunis vero, multo magis, Anim-
 aduersumque & illud est, imperatorem, cui belli summa
 commissa fuit, decreto iam triumpho, antequam urbem
 iniret, sæpe tribunos, præfectos, equites, centurionesque
 ob fortia facinora militaribus donis in primis ornasse, &
 benemeritis præmia largitum esse: ipsosque cum donis,
 & in-

GENIALIVM DIERVM

*Donatruu-
phantis à se
naru & po-
pulo data.*

& insigniis militaribus in pompa triumphi præcedere triumphantem, nonnunquam sequi consueſſe. Præterque aſſuetos honores, vel locum in Circo ad ſpectandum, cum laurea & ſella curuli, inter viros triumphales, conſulareſque ſibi & poſteris, vel vt in veſte triumphali ludos ſpectaret, arcumque marmoreum, nonnunquam ſtatuum in foro, pedeſtrem aut equeſtrem, ampliore ſumptu, cum decretis & titulis honorem, in Comitio, in Roſtris, in Foro, in Palatio, in Capitolio, aut in cella Iouis (qui rariſſimus honor contigit) ſenatum & populum triumphanti, aliaque inſignia virtutum dona & honores dediffe.

Reſponſum Raphaeli Volaterrano, quare legum & cauſarum ſtudio intermiſſo, in his mitioribus ſtudiis oblectaremur.

CAPVT VII.

Quarebat aliquando ex me, dum Romæ agerem, Raphael Volaterranus, vir inſignis doctrinæ & virtutis, cui ad mores emendatiſſimos, granitas libero homine digna, non modicam acceſſionem faciebat, quid cauſæ foret, quod quum cauſarum patrociniis & foro uſq; à pueritia eſſem addiſtus, illis poſthabitis, & quaſi forenſibus negotiis prætermiſſis, in his ſtudiis mitioribus ita me oblectarem, vt cauſarum patrociniis bellum indixiſſe viderer. Cui hoc cauſæ referebam, quod leges quæ ad communem vtilitatē editæ, ſtudio & labore maximo quæſitæ & meditatæ nobis forent, neq; ab his qui iura darent, coli, neq; perinde, vt oporteret, præcipi viderem, doleremque iuri dicundo illos plerumque præſidere, qui eas vel turpiter ignorarent, vel per gratiam & ſordes facile corrumpi ſinerent: & quibus ſeruandarum legum præcipua imminet cura, hi maxime legum ſcita contemnerent: quibus rebus effici, vt torſcita & decreta veterum monumentis nobis tradita, maximifque ingeniis elaborata, & tam penſiculatè expenſa, vnus homūculus nequiſſimus audaciſſimusque, ignarus legum, iudiciorum & fori, qui magiſtratu præeſſet, non ſalubri temperamento, nec diſceptatione ac iudicio, ſed auſu temerario, & omni iure neglecto, ad ſuam libidinem perſeclur & nequitiam euerteret. Horum non minima exēpla dicebam

cebam fore ea, quæ dudum experti vidimus. Nuper cum Romæ custodias cognoscerem, operæ precium fuit videre, quæ rerum miracula, monstros & portentis similia, ac dictu fastidientia; quæve turpitudines ad aliquorum libidinem admitterentur contra ius fasque: siquidem sacerdotem quempiam in his nacti sumus, grauem & sanctum virum, vita & moribus ornatissimum, hominem profectò honestæ & magnæ laudis, diu tenebris & carcere maceratum, indignissimam fortunam subire coactum pro eo quod pecuniam sibi traditam, ab eo, qui illam furto subtraxerat, ut vero domino restitueretur, illius iussu mandatoque restituerat, suppresso autore, ipsumque quæstionibus subdi vidimus, & tormentis vexari, vitillum qui conscientia culpæ, & spe veniæ adductus, abstulisse confessus fuerat, palam faceret, delinquentisque delicta, quæ ille penitens culpæ dixerat, enunciaret: quo discrimine adactus pauper senior, confitentis peccatum & delinquentem enunciare coactus fuit: quod quidem scripto iure vetitum, sanctionibusque & decretis interdictum esse constat. Rursus alium immani scelere coopertum, hominem impurissimum turpissimumque, qui maximorum criminum reus, testibus, tabulis, testimoniis, & certissimis documentis conuictus fuerat, quæ nec ipse gloriabundus diffitebatur, qui que legum, iudiciorumque pœnis sæuissimè coercendus erat, ab eisdem ergastulis, sola præsentis temeritate, nullo negotio dimitti & liberari, aliasque audacias & turpitudines, ne dicam scelera indigna auditu profatuque, quæ vix credidi non modò enunciata, sed visa & comperta facere. Iason Matassalanus, & Ludouicus Matha, quum sacerdotalibus, quibus fungebantur, muneribus cedere nollent, quæstis occasionibus ad inimicorum libidinem, tetro carcere usque cōtenti fuere, donec illorum arbitrio, singulis ornamentis, fama, & fortunis omnibus exturbari, quoad illis liberet, excruciatifunt, non vero iudicio, sed præsentibus, sola temeritate & libidine: ne prosequar viros viræ inculpatissimæ, summa integritate & fide, falsis criminibus circumuentos ab impotentibus inimicis, miseros & laborantes, in quos grauiter crudeliterque consultum vidimus, vel ut afflictas soronas inuaderent, ipsosque deposses-

GENIALIVM DIERV

possessione & antiquissimis sedibus deturbarent, vt vt inuidorum libidini obtemperarent: aliaque in miseros edita exempla, nulla pietate in supplices & calamitosos, eosque innoxios turpibus iudiciis conflictari, & vsque premi ab his, qui gratia & opibus plus possunt pollent, que, alios vero autores manifesti facinoris, ne appellari quidem. Quæ quum viderem, patronisque contrarium potentiorum aut gratiam nihil præsidii esse, nihil opus frustra nos, in legum controuersis, & ediscendis tot casuum varietatibus, tam pensculatè, editi tantum laboris & vigiliarum suscipere, tantoque nos studio fatigari dicebam. quum ad ignauissimi impurissimi que cuiusque temeritatem, qui iuri dicundo præfideret, quem leges virum bonum esse volunt, non æquo inre, sed ad gratiam & libidinem iudicia ferri, decteraque legum tanto consilio edita, conuelli & labefactari viderem.

Quæ sit Bona dea, & quæ à veteribus illi sacra fierent, quidus Rubigalia, Floralia & Vinalia forent.

CAPVT VIII.

INTER eos quibus ista indagare curæ fuit, sæpè quæsitum est, quæ sit Bona dea, cuius numen tantoperè colli à Romanis legimus: cuiusque sacrum à principio originū inchoatum, dum imperium steter, incredibili cæremonia colebatur. Multi putauere Floram, Bonam deam esse, quæ Flauii seu Fauni quondam vxor, vino madens myrteis flagris à viro cæsa, postea cum facti pœniteret, & ipsius desiderio tabesceret, diuinis honoribus coli cœpta fuit: in cuius ædem licet florum omne genus importent, myrtum tamen inferre non decebat, in memoriam veteris mulctæ, sicut in Tenedo tibicinem adire. Tenis templum, aut Achillis mentionem facere, ob veteris ignominia memoriam, vetabatur. Et apud Rhodios præconem accedere ad Occidionis templum, interdictum erat. Quidam Græcorum ex Liberi matribus illam effinxere: alii Meteam, plerique Semelem, multi Proserpinam putant: Romani Dryada Fauni vxorem, cuius ne nomen puidem, viros intelligere, fas erat. Qui verò Bonam deam dicunt Fauni vxorem, illam tam illibata castitatis

Varia sententia, quæ esset Bonæ deæ.

stitatis f
egressa,
nomen
cra, qu
quid est
entra c
quoque
ris sacr
tur die
bus ma
Bonæ d
pant, se
obuolu
sacrum
cedere
nec inte
jabantu
ficus dor
Et licet
fuerint
mulier
tæ reli
per illa
ræ iux
Bonam
festis di
terque
solenni
cis dom
illis qua
te, Dum
luerent
deam c
enim ex
noctes
rico di
crum
andi, &
immol

stitatis fuisse opinati sunt, ut extra Gynæceum nunquam
 egressa, nec virum viderit unquam, nec à viro conspecta,
 nomenque fando nullibi auditum sit. Quæ quidem sa- *Ceremonia*
 cra, quum Maio mense pro salute populi, fierent, quic- *in sacris*
 quid esset masculum, domo exigebatur, ita ut non modò *Bona dea.*
 entra conspectum summouerentur viri, sed masculæ
 quoque picturæ tegerentur: quod compar Myfiæ Cere-
 ris sacrum obtinere dicunt, in quo quum septem opeten-
 tur dies, tertia à templo exactis viris, pulsissetiam cani-
 bus maribus, mulieres celebrabant. Cumque, in sacris
 Bonæ deæ vino libetur, illud non suo nomine nuncu-
 pant, sed lac dicunt esse, vini tamen amphoram in sacris *Mellaria:*
 obuolutam apponunt, quam dixere Mellariam, ad quod *Sacra Bona*
 sacrum nisi castas, quæque à viris abstinuissent, nullas ac- *dea quo in*
 cedere licebat, templumque deæ neque virum ingredi, *loco fiebant.*
 nec interesse permittitur: cuius limina purpureis vittis ve-
 jabantur: quæ non ubique & passim, sed in maximi ponti-
 ficis domo, in recessu intimo, nocte, non autem die fiebant.
 Et licet nocturna sacra prisco ritu mulieribus interdicta
 fuerint, in hoc tamen sacro, quum pro populo facerent,
 mulieres noctu interesse non verantur: quod quidem tan- *Religio.*
 tæ religionis est habitum, ut illud Vestales virgines obirer, & *Ædes Bonæ*
 per illas sacrum fieret. Cuius ædes alteræ in Auentino, alte- *dea.*
 ræ iuxta Iſidis templum fuere, ad nouam viam. Alii dixere
 Bonam deam, quam Græci* Gynæceam nuncupant, cuius *Gynæcea.*
 festis diebus palmitum tabernacula mulieres intexunt, in *Ceremonia.*
 terque solennia tabernacula mulieres intexunt, interque *Genesiam.*
 solennia draconem apponunt. Quod sacrum non pontifi- *vide Plu-*
 cis domo, sed in ædibus quisque suis celebrare assuebat aut *tar in Cas-*
 te, Dumque sacrum fit, cunctos mares domo exigunt, ne pol-
 luerentur, & piaculum fieret, quum ritu sacrorum, neque
 deam conspici, neque sacerdotes palam fieri, liceat. Vxor
 enim exornata, domo maribus exactis, nouem continuas
 noctes operata furiali incestu* cum aris crepitu & phana-
 tico discursu sacra per agit: aliis simili temulentia ad id sa- *Mœchandi*
 crum accitis mulieribus: unde occasio frequens inœch- *occasio in*
 andi, & facultas adulteris data est. In cuius sacrificiis canes *sacris*
 immolantur: quique huic supplicant, maledictis & probris Bona deos

deam incest-

GENTILIVM DIERV

incessunt, neminemque optant bonum inuenire, qui domi nascatur: quippe eam dixere Bonam deam, quæ ex corruptis generationes faciat, quare illam Gynæceiam quasi rerum genetricem, vocant. Quod sacrum Damium à more præpostero, ipsaque Damia, sacerdosque Damiatrix dicta. Cuius instar apud Siculos dicunt fuisse, apud quos sacrum Cereri, decem diebus, verbis, turpibus & obscœnis, celebrari produnt, magna verborum licentia, scilicet arbitratæ, ex obscœnitate verborum, & iocorum lasciuiæ, Cereris luctum mœroremque leuari, quem ex raptu filia conceperat. Nonnulli Opem dixere Bonam deam, quæ & Maia dicta est, quam nominibus variis, Faunam, & Fatuam, & Marrem deum, & Idæam Pessinuntiam, Cybelem, Rheam, & Phrygiam nuncupant, quia hominibus fauet, & opem libris præstat: Fatuamque dictam, quod infantes in lucem editos, fandi modos & verba edoceat: cui qui vota concipiunt, manu terram tangentes, velut parenti & genitrici supplicant. Cumque in omnibus sacris qui rem diuinam facit, velare caput solet, huic aperto capite & inuelato sacrificat. Quam deam Ægyptiis celebre numen fuisse asseuerant: cuius simulacrum sinistra scyphum tenet, dextra sitrum: hoc est, æneum crepitaculum, quod non spiritu, sed motu concussum personat: ab illisque Isis dicta, cui peruigilia excubiæque nocturnæ à puellis peraguntur. Cuius sacerdotes linea amicti stola, per vrbem lugentes vagabantur, mox lætis sacra perficiunt: in cuius festo, qui ex collegio sunt, sacerdotes, diuersas facies induunt ornatu vario: nam alius incinctus, bateo militem agit, alius venabulo venator incedit, alius longa stola foeminam mentitur, nonnulli cum fascibus procedunt, veluti magistratus. Post quæ mulieres candidis amictibus serra ferentes, cum speculis, & pectine ante simulacrum deæ famulantur, ipsamque, comentes cum lucernis & ampade sequuntur. Et quia Saturni & Vulcani vxor dicitur, ideo flamen Vulcanalis calend. Maiis illi rem diuinam facit, & prægnantem suam mactat Maiæ & Mercurio, cuius ferias Saturnalibus incurrere notatum est, festosque illi dies Opialia fuisse, quæ tertio die post Saturnalia aguntur: sicut Robigalia, Floralia, Vinalia, Agonalia, Carmentalia, Agetonalia, & Vertumnalia, Præter quæ fuerunt

Damium.

Cereris sacrum.

Ops.

Opis varia nomina.

Fatua.

Ceremonia. Opis simulacrum.

Ceremonia in sacris Isis dicitur.

Festorum quorundam nomina.

unt sacra p
alia, Palili
na, alia in
his qui C
quibus nu
ta reclusa
gnas addu
Antenod
campi fuit
quia de Ag
ferias fuit
ries: dicit
princeps g
dare dixer
patur: quor
mentalia v
cimo octa
teum aut f
men erat.
rubigo seg
sexto Cal
scrum fier
vt arbores
dinem fru
moniti faci
metuenda
to corpore
nisque inue
dicos iocos
cer, fabas &
capreas, ali
co patricio,
facibus, cu
dere, & tub
le scortum
esset, & di
ita hæred
voluit:
enses simi
Vertumn

uenire, quidam, quæ ex cor-
 uaciam quasi
 mium à mort
 Damiatrix di-
 iisse, apud quos
 bus & obsec-
 licentia, scilicet
 orum lasciuia,
 ex rapto filia
 deam, quæ
 unam, & Fa-
 tiam, Cybe-
 ia hominibus
 dictam, quod
 erba edoceat:
 ntes, velut pa-
 monibus sacris
 uic aperto ca-
 pytiis celebre
 sinistra scyphū
 culum, quod
 : ab illisque
 uræ à puellis
 stola, per v-
 efficiunt: in
 diuersas fa-
 nctus, balteo-
 r, alius longa
 cibis proced-
 andi disami-
 ante simula-
 m lucernis &
 ni vxor dici-
 rem diuinam
 & Mercurio,
 est, festoque
 Saturnalia a-
 onalia, Car-
 ter quæ fue-
 runt

runt sacra popularia, non certis familiis tributa, vt Fornalia, Palilia, Laralia. Fuit autem ædes Opis in Capitolio
 vna, alia in vico Lugario, Opis & Saturni. Notatumque, Opes ædes.
 his qui Ope indigerent, ad asylum Cereris panem dari,
 quibus nunquam templum clauderetur, sicut ædem Hor-
 tæ reclusam esse voluerunt, quum sit hortari, ad res ma-
 gnas adducere. Isidis verò ædes vna patricia, altera verò clusa.
 Antenodora dicta est, cuius templum in regione Martii Isidis ædes.
 campi fuit, proximum Tyberi, iuxta Septa & Ouile. Sed Agonalia.
 quia de Agonalibus loquor, sciendum Agonalia statuas
 ferias fuisse, quibus Jano v. Idus Ianuarias matatur a-
 rics: dictique Agonales dies, quod à principe ciuitatis Agonales
 princeps gregis immolabatur: quippe antiqui Age in ma- dies.
 ctare dixerunt, quod verbum in solennibus frequens vsur- Agein.
 patur: quorum autorem Numam Pompiliū ferunt. Car-
 mentalia verò à matribus familias annis singulis fiunt, de- Carmentia-
 cimo octauo Calendas Februarias, in quibus aliquid scor- lia.
 teum aut sua morte peremptum attulisse, magnum cri-
 men erat. Robigalia à Numa quoque instituta sunt, ne Robigalia
 rubigo segetes, neve vredo aut grandio inuaderet. Ideo
 sexto Calendas Maii agebantur, quo die Robigo deo sa-
 crum fieri docuit. Floralia à Flora sumpserunt nomen, cui Floralia.
 vt arbores affatim efflorescerent, ad iustamque magnitu-
 dinem fructus accederent, quarto Calendas Maii, oraculo
 moniti sacra constituerunt: namque hæc tempora frugibus
 metuenda sunt. In cuius festis diebus feminae, quæ vulga-
 to corpore quæstum faciunt, denudari, & pudendis obscæ- Caremonia
 nisque inelatis, per luxum & lasciuiam currere, & impu- in floralib.
 dicos iocos agere, seruatum est: quibus etiam ædiles ci-
 cer, fabas & misilia plebi spargere assuerant, leporesque &
 capreas, aliaque mitia animalia ludis admittere, quos in vi-
 co patricio, aut proximo celebrabant, nocturneque accensis
 facibus, cum multa obscenitate verborum per urbem va-
 dere, & tubæ sonitum conuenire. Fuit enim Flora nobi- Flora.
 le scortum, huius autor argumenti, quæ quum præpotens
 esset, & diuitiis afflueret, populum Romanum morte ob-
 ita heredem fecit, pecuniamque annuam ludis exhiberi
 voluit: quorum instar ludorum Anisteria apud Atheni-
 enses simili licentia fuere. Vertumnalia verò, dies festos Antisteria.
 Vertumno dicatos habuere Octobri mense, cuius sacel- Vertumna-
 lia.

GENIALIVM DIERV

Vinalia.

*Meditrina
sacra*

*Rustica vi-
nalia.*

*Lex apud
Tusculan-
nos*

*Laurentium
lex.*

*Græcorum.
Romani.*

Pithægia.

lum in vico Taurario erat, vertentibus se ad dextram sub
basilicæ angulo: qui deus mercaturæ & vettendarum
rerum habitus. Vinalia autem erant duplicia: altera vinis
de gustandis, duodecimo Calendas Martias, quum vina pu-
ra sunt, quo die Joui novum vinum libare mos est, quod
ex dolio haustum calpare eximebant. Altera, quibus Flam-
men dialis vindemiam auspicatus maturis vuis, vinum lea-
gete, & vindemiam fieri iubet: quibus diebus agnam Joui
immolant: interque cæsa & porrecta, vinum legit, quo-
tempore ex phano Veneris vinum affatim effundebant.
Fuitque veteri lege sancitum, ut Flamen Martialis diceret
diem veteri vino libando, medicaminis causa. Inde vsur-
patum verbum: NOVUM VETVS VINVM BIBO, NOVO
VETERI VINO MORBO MEDEOR. Unde Meditrinæ
nomen deæ, cuius sacra Meditrinalia, & dies Meditrina-
lis. Sicut ad primitias pomorum, noua esse dicebant ve-
tera, & alia exoptabant noua, omnis causa. Præter quæ
fuerunt rustica Vinalia, quod Veneri ædes tunc dicata
foret, eiusque tutelæ olitores addicerentur, quibus diebus
erant feriati, quæ dies tempestatibus leniendis solennis
habebatur. qua novum vinum in urbem ferre, & in cellis
vinariis condere assuerant. Apud Tusculanos lege cau-
tum erat, ne quis novum vinum, antequam Vinalia ca-
lentur, in urbem inueheret: Laurentibus, ne quis pomum
ex alieno legeret in arimum, quod humeris vectaretur:
Græcis, ante vernum æquinoctium, ne quis vitem incide-
rét, neque vnam ante æquinoctium autumnale gustaret:
Romanis vino & novis frugibus, antequam sacerdos pri-
mitias libasset, vesci non licuit. Græcis quoque in vsu erat,
in festo, cui Pithægia nomen, quo dolia relinquuntur, vinu
T affatim haurire, ad cuius potum non seruos modo, sed mer-
cenarios, clientes & rusticam turbam aduocabant.

Tantum & quantum comparativo nonnunquam coniugi:
ademque pro domo sæpe apud authores inueniri.

CAPVT. IX.

CUM à tumultuariis negotiis, ingenii vegetandi causa,
animum ad mansuetiores musas quandoque diuertere-
rem, incidimus forte ad id temporis, quum hæc commen-
taremur, in libellum Elegantiarum (quem sic inferi perlat
gram

grammatici cuiuspiam docti hominis & confidentis, qui *Taxatus*
 pleraque exquisitè, & non indifertè, ex autoribus adno- *Laur. Valla*
 tasse videbatur. In quibus ita scriptum legimus: Tan- *Elegantiarum*
 tùm & quantum, verbo & positiuo: tantò & quantò, com- *lib. 1. c. 18.*
 paratiuo iungi oportere, vt quantò es doctior, tantò es
 melior: quantum potes, tantùm elabora. Arguitque La-
 stantium velut parum difertè loquutum: Quantò frequen-
 ter impellitur, tantò firmiter roboratur. Sed quum non
 longè secus à probatissimis hæc obseruata legissemus, pro-
 festo id non vsque quaque verum putamus: ipsumque qui
 inter grammaticos principem locum facillè tenuit, quod
 citra calumniam dictum sit, incuriosè processisse. Esto e-
 nim quòd sic fuerit ab autoribus sæpè usurpatum, quin secus
 dici scribique possit citra reprehensionem, non negaue-
 rim: siquidem & tantùm cum quantò, & cum positiuo aut
 comparatiuo iungi non indifertè plerumque videmus. Fu-
 itque hæc oratio non erudita solum, sed suis numeris om-
 nibus absoluta. Titus Linius tertio ab vrbe condita: Quan-
 tùm iuniores patrum, plebi se magis insinuabant, eo acrius
 contra tribuni tendebant. Lucius Florus epitomarum
 secundo: Numantia, inquit, quantum Carthaginis, Capuz,
 Corinthi opibus inferior, ita virtutis nomine & honore
 pari omnibus. Idem de Cassiano bello: sed quantò est ef-
 ficacior fortuna quàm virtus, tantùm esse virtutem. Pli-
 nius Nepos epistolarum vltimo: Quantum ab huiusmodi
 cupiditatibus remotior eius animus esset, tantò impensius,
 &c. Tacitus historiarum 4. Tiberius, inquit, quantò in-
 tentus olim publicas ad curas, tantò occultior in luxus.
 Plinius quoque historiæ naturalis decimo septimo, mul- *Cap. 18.*
 tum superlatiue iunxit: Domus, inquit, multùm pulcherri-
 ma consensu omnium ætate ea in colle Viminali, C. A-
 quili fuit. Quinetiam dixit grammaticus noster, proxi-
 mè accedere ad vim comparatiuorum antè & post, vt tan-
 tò ego antè veni, non tantùm. Contra quod autoritas
 Plinii & aliorum obuia est, Naturalis histor. xviii. Quan-
 tùm igitur vniuersas terras ager Campanus antecedit,
 tantùm ipsum pars eius quæ Laboriæ dicitur. Cæsar com-
 ment. vi. Omni, inquit nobilitate Hedduorum interfe-
 cta, tantùm potentia antecesserunt: & aliis passim autori-
 bus probatissimis, in quibus liquet, tantùm cum quantò, &

GENIALIVM DIERVM

*In eundem
lib. 3. c. 7.*

comparatio & positio, non absque cultu Latini sermonis iungliceret. In eodem quoque libro scriptum fuit, *Ædem* singulari pro templo, plurali numero pro domo accipi oportere, nisi sacras adieceris: quod tamen secus dictum definitumque plerumque est. Q. Curtius lib. 5. Stabant, inquit, ad fores ædis eius, in qua rex vescebat: & alibi: Excubabant seruatis noctium vicibus, proximi foribus ædis. Cic. pro Cluentio: atque illo tempore, inquit, in æde T. Annii hominis honestissimi Scalenus accersitus ab Oppianico venit. Rursus ædes plurali pro templo T. Linius non semel ponit: Duumviri, inquit, creati fuere ædibus dedicandis. Suetonius in Claudio: Spectacula, inquit, edidit, cum prius ad superiores ædes supplicasset. Neque abnucri, quin frequēs habeat usus, ut ædes pluratio numero pro domo, pro templo verò singulari dici conveniat. Sed tamen quin altero etiam modo Latine dici possit, isque sermo citra reprehensionem probabilis sit, licet parcius circumspectiusque, antiqua dicta & veterum autoritas facit.

*Qua lege duodecim tab. utiliter & commode, quæve parum
consultè, & nimis seuerè scripta videbantur.*

CAPVT X.

Populus Romanus trecentos annos sine legibus vixit. Decemviri, quando primum creati. Leges xij tabularum Athenis Romæ aduersæ.

A Condita urbe ad annum ferè trecentessimū, populum tantum moribus vixisse, neque externas leges conquisisse, satis constat: trecentesimo demum exacto anno post finitimos superatos bello, quietis rebus, quum res publica legibus formanda videretur, decemviros legum ferendarum causa creaverunt: qui Athenas profecti ad iura statuenda, ut peregrina instituta, scita, moresque noscerent, Quamquam contextus hic dicat decemviros Athenas profectos, ut leges à Græcis civitatibus peterent, tamen hoc non ita simpliciter accipiendum est: nam historia veritas habet, tres tantum legatos ad Græciam, pro legibus petendis atque afferendis, missos, allatis autem legibus decemviros constitutos esse, qui easdem Romanas leges conficerent & publicarent. Vide Zaslum in Commentariis ad l. 2. §. exactis. ff. de orig. iur. diuino consilio leges duodecim tabulis, in æs incisas, in foro propoliuere, exceptas à Solone legibus, quas axibus ligneis continerentur, quibus boni equique iusta, prauis deli-

elictorumque
nendi norma
postea omni
uit. Quæ
iniquatæ esse
ditis, quæ ea
dem tamen
leges scriptas
phyri fuerit
ædi, Aiaci O
prodantur, Pa
otia: alii Oz
ergo Zephyri
placita imitat
cerbiores leg
atque iniuria
rum & pœnar
omnis anima
arbitrio & ele
lone scriptas
iuraque & iu
rando iura, si
scriptas prom
Zoroastes Ba
thaginesibus
culis, Ægyp
Thebanis Ph
in Thracia su
slea abrogati
cum Roman
iure scripto,
batis, pro leg
nis nullas de
lex edicta fuit
ras non nou
bique addit
Sed quæ pri
dem tabulis
quum ad ma
monumenta

delictorumque depulsio, tum iudiciorum ordo, & bene vi-
uendi norma, pœneque ac præmia constituta sunt: à quibus
postea omnis diuini humanique nostri iuris sanctio mana-
uit. Quæ quidem leges, quum longi temporis abusu an-
tiquatæ essent, & vetustate consensuissent, nouis postea e-
ditis, quæ eadem illa continerent, licet mutatis verbis, ea-
dem tamen scita, & constituta mansere. Primi enim qui
leges scriptas proposuere, æquandæ libertatis causa, Ze-
phyrii fuere Locri in Brutiis, à Zephyrio promontorio di-
cti, Aiæcis Oilei socii: licet alium in Bœotia Locri Opuntii
prodantur, Patrocli patria: alii Epicnemidii in eadem Bœ-
otia: alii Ozolæ e malo odore nuncupati, in Lybia. Hic
ergo Zephyrius Zeleucus, Spartanorum & Cretensium
placita imitatus, qui à Minoe vetustas leges acceperunt, a-
cerbiore leges conscripsit, pœnasque iure debitas, iuris
atque iniuriæ regulas scripto præfiniuit, vt metu iudicio-
rum & pœnarum à criminibus abstinerent. Antea enim
omnis animaduersio criminis, non scripto iure, sed iudicis
arbitrio e debatur. Postea Athenienses à Dracone & So-
lone scriptas leges, in Prytaneo ab eo fixas & propositas,
iuraque & iudicia acceperunt. Demum Romani mode-
rando iura, summis infimisque æquando, illorum exemplo
scriptas promulgarunt. Et sicut Cretensibus Minos, sic
Zoroastes Bactrianis & Persis leges dedit, Charonda Car-
thaginensibus, Zamolxis Scythis, Plato Magnesiis & Sic-
culis, Ægyptiis verò Minas, Trismegistus, & Bocorus,
Thebanis Philolaus, Andronodotus Chalcidensibus, qui
in Thracia sunt. Protagoras autem Thuriis, quibus po-
stea abrogatis & inductis, Metellus deuicta Creta, illas
cum Romanis commutauit. Lacedæmonii verò non
iure scripto, sed moribus tantum, vsu annorum compro-
batis, pro lege vsi sunt. Ideo Lycurgus leges scriptas Sparta-
nis nullas dedit, sed omnium consensu mores, tanquam si
lex edita fuisset, experiundo obseruarunt. Indi quoque lite-
ras non nouere, sed æquissimos mores, legis vice habuere:
Sed quæ prisca instituta, per conditores Romani iuris eis
dem tabulis verbū scripta fuerint, parum cōperta sunt,
quum ad manum non sint, nulliq; annales extent, nulla que
monumenta vetustatis: nisi quod pauca quæ ad morum di-

*Leges scriptæ
à quibus
primam
proposita.*

Zealeucus.

*Legum latio-
res diuersa-
rum gentium.*

*Lacedæmo-
nii iure scri-
pto non ut-
bantur.*

*Quæ olim in
xii. tabulis
scripta parū
comperimus.*

GENIALIVM DIERV

*Hermodor*⁹. scipinam & iudicia spectant , intercise autores produunt. Exstantque (vt multi asserunt) Hermodori Ephesi legum decemviralium primi interpretis scripta relata , cuius statua ob id fuit in comitio erecta. Ex quibus pleraque exploratè & fatis vtiliter, quædam duntè & inhumane, nonnulla re misse & leniter videntur constituta, quorum aliqua probanda, multa velut immitia & agrestia refellenda sunt, nisi fortè multo æuo intercisos, & reconditos illius

*Quadam ex
xij. tabulis
relata.*

sensus non tenemus. Ex his non alienum fuerit, aliqua, licet nimis peruetusta & obsoleta, annotasse: nam faciem carpere, & genas radere vnguibus, mulieres percommode vetabant: neque magicis artibus segetem ex alieno traducere, neque defunctorum corpora in vrbe vbi aut sepeliri vtiliter sanciuerunt, eiulatusque & flebiles questus quotidianasque lachrymas, & cantus lugubres in funeribus inhibere: sicut à Solone constitutum fuerat. Verba ex ea lege hæc sunt: Faciem ne carpito, nève alienam segetem pellexeris, mulieres genas ne radunto, nève lessum funeris ergo habento, in vrbe ne vriso, nève sepelito. Tum si quis in suo arborem parxit, à vicini fundo quinque saltem pedes abesse voluit, in hæc verba: Si quid in agro plantaueris, quinque pedes à vicino abesto. Si ficum aut oleam, pedes nouem abesto. Quod autem alienam segetem pellicere

*Carminè e-
uocabantur
fruges.*

*Sanctio de
patrib. erga
filios, & con-
tra.*

veneficiis lex vetuit, idèd cautum est, quod carminè euocari fruges, & aliò transferri veteres credidere: quod ne liceret, ad alterius iniuriam condere, etiam lege sanxerunt. Insuper filios sub patris iure esse, illosque victus necessitate causa patrio iure vendere, & precium quæstui esse, vsque ad tertiam auctionem, nève id fraudi ignominiaue esset, neque filiis quicquam in bonis esse, patribus viuentibus, voluere, nisi patrio iure emancipatione solutus foret, aut se iubente sponfam filius duxisset, quod antea à Numa Pompilio cautum fuerat, quem etiam pater occidere poterat. Sed quum è prisca illa seueritate postea desuissent, sequuti interpretes, ius naturæ sequuti cauerunt, vt liberi parentes alant, aut vinciantur. Quam emancipationem, seu cuius rei alienationem, secundum formulas antiqui iuris ita fieri iubebat vt non minus quinque testibus Romanis ciuibus, & libri pendè, qui libram ænæam tenebat, is qui mæcipium accipit, æs tenens, ita dicat: Hunc ego hominem

*Modus ven-
dendæ pueros
aut emanci-
pam.*

ex iu-

ex iure Quiri-
curit libran-
quasi per
um & ditio-
que igitur al-
solennitate
magistratu
ita vendice-
um ellesio:
tra vendice-
rem addicit.
ra, cessio rei
tur, vt in em-
neretur & li-
gato corpor-
aut à patre
trem alere, r-
am in alieno
lieno, qui qu-
fictos æris
interiura
goum iniur-
stari, nève q-
mal pro no-
tur. Quod
quippiam
de omni qu-
quoties de a-
in dubium
seruitutem
um eunti vi-
sedecim pe-
libertatem
liberi capite
aut liberum
nit editio,
rem, sed in-
tor asseru-
tem interi-
tur dari. R-

ex iure Quiritum meum esse aio: post quæ verba, ære per-
currit libram, atque illi æs dat, à quo mancipium accipit,
quasi per imaginariam venditionem precii loco, in ius su-
um & ditionem vendicaret de alterius manu. Quæcun-
que igitur alienatio duodecim tabulis, haud aliter, nisi hac
solennitate, fieri iure poterat, aut cessione, quæ fieret apud
magistratum pop. Rom. ut i cui iure res ceditur, rem tenēs,
ita vendicer: Hunc ego hominem ex iure Quiritum me-
um esse aio: mox prætor interroget eum, qui cedit an con-
tra vendicer: Quo negante aut tacente, ei qui vendicarat,
rem addicit. Idque legis actio dicitur, quia traditione pu-
ra, cessio rei mancipi non explicabatur. Quare vsurpa-
tio, cessio rei mancipi non explicabatur. *Legis actio.*
ut, in emptione rerum, quæ mancipi sunt, libra interpo-
neretur & libripens. Si tamen filius è muliere, quæ vul-
gato corpore quæstum fecit, & non iustis nuptiis editus, *Filius mere-*
aut à patre nullis foret artibus instructus, lege Solonis pa-
triciis aut ar-
trem alere, minime cogi poterat. Glandem quoque su-
am in alienum fundum procidentem, ut liceat tollere in a-
structus pa-
lieno, qui quæ iniuria alterius arbores cecidisset, in singulas trem alere
fictos æris viginti quinque pœnam, soluere coge-
bat. Tum non coge-
inter iura stillicidiorum & parietum, ne quis ædibusti-
tur.
gnum iniunctum eximere cogatur, sed duplum pro eo præ-
stari, neve quadrupes pauperiem alteri faxit, sed dari ani-
mal pro noxa, aut eius offerri æstimationem, lege caueba-
tur. *Destillicidiis*
Quod à Solone statutum erat, ut si canis morsu affecisset
quippiam, quatuor pedum capistro nexus dederetur, quod
de omni quoque pecore sancitum est. Iisdemque legibus
quociens de alicuius statu causa agitur, ut liber an servus sit,
in dubium veniat, dari vindicias secundum libertatem aut
servitutem cauebatur. Utque ad agrum meum per tu-
um eunti via mihi pateat, quæ in porrecto octo, in anfractu
sedecim pedum foret. Dari autem vindicias secundum
libertatem tunc dicebatur, quum prætor super assertione
liberi capitis aut servilis personæ, quem assertor servum
aut liberum dicit, de quo ambigitur, datis induciis decer-
nit edito, ne interim asserto vis inferri valeat per asserto-
rem, sed in libertate qua fungitur, maneat. Cum vero præ-
tor assertum in servitute, pro servo teneri, apud asserto-
rem interim iubet, vindiciæ secundum servitutem dicun-
tur dari. Furta quoque eadem lex usque adeo aversata est:
ex iu-

*Vindicia se-
cundum li-
bertatem.*

*De vindiciis
vide l. 2. §.
initium ff.
de orig. iur.*

*Vindicia se-
cundum ser-
vitutem.*

GENIALIVM DIERV

*Lex de furi-
bus l. si pi-
gnore §. fi-
nem. ff. de
fur.*

*Furta per
lancem &
licium con-
cepta.*

*Spartani
furta impu-
nia.*

Cardaces.

Scythæ.

Indi.

*Tauroscy-
thæ.*

*Solonia san-
ctio.*

*Draconia
lex.*

Lycii.

*Alexander
Seuerus.*

*Furta per
lancem &
licium.*

& tam seuera correctione plectit, ut furem manifestum in
seruitutem tradat illi, cui furto quid subtractum foret.
Furem vero nocte deprensam, quoquo modo: die vero, si
telo se defenderet, & demum cum clamore occidi permi-
serit, in hæc verba: Si nox furtum factum sit, si im aliquis
occidit, iure casus esto, Furta quoque per lancem & lici-
um concepta, velut manifesta, seueriori pœna puniuit. Et
diuerso Lycurgus Spartanis furta impunita esse voluit, quo
magis acuerentur ingenia, animoque essent vegero & so-
lerti, exemplo Germanorum & Aegyptiorum, qui furta
legibus inulta reliquere. Si tamen sacerdoti exhibita
fuisse, furi ablata rei pars lucro accedebat. Apud Per-
sas fuere Cardaces, quibus nullus erat rapinis modus. Nam
per occasionem & licentiam rapto viuere permittitur. Fer-
tur tamen Dionysius senior, quum scelus conuictos gra-
uius puniret, illos qui vestes furabantur, impune abire ius-
sisse. Contra vero apud Scythas, quibus nihil erat furto
grauius. Seuerissima enim plectebantur pœna, qui tur-
bato gentium iure, de possessione dominos euerterent. In-
di quoque à rapinis velut contra hominum societatem,
contraque diuinum humanumque ius magnopere absti-
nere, adeo ut si quis vestigal furatus esset, capite lueret:
tamen si Herodotus autor sit, Tauroscythas furandi licen-
tia sibi victum quaritare. Id quod Solon apud Athenas
sanctionibus magnopere vetuit, cauens ut si quis, quod
non posuisset, tolleretur, tanquam improbus pœnas daret.
Præceteris Draco legum lator, ut ab alieno omnes manum
abstinerent, furta tam morosissime pensitauit, ut eum qui
stercorandi causa stercus bubulum abstulisset aut olera, ca-
pitis supplicio afficeretur: censuræque furto teneri etiam, qui
iumentum aliorum, quam quo utendum acceperat, dedu-
ceret. In Lycia ferunt constitutum, ut si liber homo qui-
piam furatur, libertate amissa, seruus cogatur esse & man-
cipium. Alexander quoque Seuerus adeo vindex furto-
rum fuit, ut præter seuerissimas pœnas, nullum raptorem
aut furem salutationi admiserit, illosq; velut nequissimos, e
conspetu summouerit. Dixere autem furta per lancem
& licium, quod fures, qui in alienas penetraabant ædes, ple-
runque (ut est sagax furum solertia) licium ferebant, quo
furta alligarent, & lancem præ oculis, ne innotescerent.

Eadem

Eadem quæ
nocte fieri
postea C
lex definit
rent. Ve
iicito, qu
præsent
suprema
persoluto
rem trans
minium in
dundis ea
pacti & con
duplicem
formulas d
Nam in re
venditor se
tamen legi
tur dubia
quingent
tum diceb
cium stare
rebat,ur.
oe bienn
hilque de
legem inte
na translu
bulum sep
Frugem q
vel infame
capitale fu
na. Eum
capite pun
cim tabula
tum damna
uit, ded
nus. Qu
ruisset, de
parit ipse
seruus equ

Eadem quoque lex cætus nocturnos & coitiones, in vrbe nocte fieri, vetuit: quod lapsu mox temporis obliteratum, postea Gabinia lege innouatum fuit. Noctemque ira *Noctis definitio secundum legem.* lex definiuit, vt post solis occasum noctem esse decernerent. Verba legis hæc sunt: Ante meridiem causam conuicito, quum perorant ambo præsentēs: post meridiem præsentī litem addicito, si ambo præsentēs. Sol accusus suprema tempestas esto. Venditaque rei & tradita, nisi per soluto precio vel satisfacto, haud aliter rem ad emptorem transferri voluit. Furtiæque rei vsucapionem & dominium inhiuit. Quo etiam iure cauebatur, in rebus vendundis ea præstari oportere, quæ essent nuncupata, ita vt pacti & conuenti stetur formulæ: quæ qui inficiatus forte, duplicem subiret pœnam. Quod mox à iureconsultis, qui formulas de dolo malo inuenerunt, cautius statutum est, *Resicentia* Nam in re vendita siquid esset vitii, quod emptor ignoret, *in venditione* venditor sciat, reticentiam quoque mulctari iusserunt. Erat *ne mulctaretur* tamen lege constitutum, vt si quis peteret, quod inficiaretur dubia argumentorum fide, ambo, petitor, & reus æreos *Iuramentum per pecuniā depositam.* quingentos apud pontificem deponerent, quod iuramentum dicebatur: & demum re discussa, victor pro quo iudicium staret, nummos reciperet: victi vero, ad ærarium tenebatur. Et tamen si lege duodecim tabularum, vsucapione bienniali, fundi dominium transiret ad emptorem, nihilque de vrbaniſcaueretur prædiis, iureconsulti postea legem interpretati, idem placitum iuris æquitare, ad vrbana transtulere. Qua etiam lege cautum fuit, vt vestibulum sepulchri, sicut sepulchrum, vsucapere non liceret. Frugem quoque alterius aratro quæsitam nocte pauiſſe, vel infame carmen proposuisse, puberi duodecim tabulis capitale fuit: impuberi vero, prætoris arbitratu fuisse pœna. Eumque qui hostem conceitasset, aut opem tulisset, capite puniuit. Furti quoque noxalis actio, lege duodecim tabularum constituta erat, vt si seruus quadrupesve furtum damnumve admisit, vel fraude aut perfidia quid patrauit, dedendo seruum aut quadrupedem liberetur dominus. Quod si seruus equusve meus in stadio coronam meruisset, domino deberi cauebatur, his verbis: Qui coronam parit ipse, pecuniamve, eius virtutis ergo arguitur, quam seruus equive meruissent. Et hæc omnia sapientia pro-

GENIALIVM DIERVM

Leges xii. in pe singulari, eisdem tabulis sancita & sacrata fuero. Nec
bularum civ tantum circa corrigendos plectendosque mores, sed circa
ca ultimas ultimas voluntates, & bonorum successiones testamento
voluntates. debitas, & ad parentum bona admissionem, eisdem tabu-

Ephialtis
vogatio.

Solon.

Arabes.

Lycii.

Cantabri.
Germani.

Æthiopum
regni here-
ditas.

Libertorum
bona.

Tutores.

Thuriorum
lex.

Nam masculos æque ac fœminas
ad bona parentum pariter vocavit, eosque si e testamen-
to valido, siue nullo: nec solum natos, sed posthumos, inui-
tos & necessarios hæredes esse iussit, proque hæreditariis
portionibus legata distribui voluit. Quod olim Ephial-
tes Ephorus Lacedæmoniis lege prohibuit: nam rogati-
onem tulit nimis insolentem, vt liceret patri, filiis omis-
sis, extraneos scribere successores, hoc agens, vt filium quem
odio prosequeretur, ex hæredaret. Solon vero, nisi exta-
rent glii, quos testator voluit, scribi hæredes iussit, pro vo-
luntate. Apud Arabes lege cautur, vt fratres gentilium
hæreditatum successores, antecedant filios, quia: natu
grandiores sunt. Lycii populi filias. non filios, hæredes
nuncupant, & à matribus cognomena ferunt: qui etiam
apud Cantabros vetus erat mos, vt matribus omis-
sis, filias ex asse instituunt. Germanis vero de bonis testari non
licebat: sed si liberi extarent, ad intestati patris hæredita-
tem admittebantur: si minus, proximiores propinqui. Ap-
ud Æthiopes ad regni successionem, nō regis, sed fratrum
filii vocabantur. Proditum tamen memoriæ est, Metelli
filios Romæ à patris hæreditate exclusos, testamentum ta-
men irritum non fecisse, satius arbitrati, bonorum extorres
fieri, quam qualemcunque patris voluntatem non tueri.
Non sic Hortensius orator & Fulvius Flaccus. Nam sce-
lestissimos filios, & parricidii conuictos, quauis bonis se
abdicaturos iurassent, hæredes tamen bonorum relique-
re. Attilia vero Variola cum à patre octogenario hæ-
reditate exclusa esset, centumuirali tamen iudicio ad pa-
tris bona admissa fuit, pro eo quod vndecimo post die
nouercam ei superinduxerat, velut decrepitus pater ætate
desperet. Libertorum quoque hæreditatem, & tutelam
filiorum, si intestati decessissent, ad patronum pertinere.
Quibusque tutor datus non esset, proximos agnatos, vel-
ut fide & constantia singulari, ad tutelam & curam aduo-
cavit. Fuitque apud Thurios lege cautum, vt bonorum &
fortunarum pupilli, agnati proximi curam ægerent, i-
pius

pius vero
bus daretur
esset, ad
qua frau-
quæ tutela
re dicitur
multo pos-
diuus nunc
unt. Ap-
tutores du-
uns dentur
cedenti, p-
Agnatus
minuti eff-
bat. Pater
umque ad
rem à pup-
que patri
gnatorum
rum adm-
vxo re diu-
cognita, e-
ris culpa
culpa in-
texta à m-
ret quod
vero non
dicare iul-
lis data fo-
re. Ver-
triginta d-
Quod sic
venit, qui
straretur
esset affe-
fecerit, s-
gnum ce-
straretur
que illic
patroni

pius verò educatio, & morum institutio, maternis affinis daretur. Solonistamen lege cautum fuit, ne is tutor esset, ad quem post obitum, pupilli bona redundarent, ne qua fraus, neu quis dolus compositus pupillo exitio foret: quæ tutela fiduciaria dicta. Quippe fiduciam is habere dicitur, cui res aliqua mancipatur & creditur, ut haud multo post mancipanti reddat. Eos Lacedæmonii *ἀνδρες* nuncupant, qui alterius tutelam curamque suscipiunt. Apud Indos lege cautetur, ut patre defuncto, filiis tutores duo, qui illorum curam agerent, peregrini, non ciuns dentur. Atque si nemo suus hæres patri existeret decedenti, proximos agnatos hæres iussit esse, his verbis: Agnatus proximus familiam habeto. Si tamen capite minuti essent, illos ad bona decedentis lex non admittebat. Patronumque ad bona liberi tunc demum peculiumque admisit, si nemo suus foret. Suspectumque tutorem à pupilli tutela auereri, furiososque & prodigos, quique patrimonium profusis sumptibus debacchantur, in agnatorum tutela & cura esse voluit: quibus etiam bonorum administratio lege interdicta fuit. Viro quoque ab vxore diuertere, aut res suas sibi habere, nisi causa legitimè cognita, eisdem tabulis verabatur: quo diuortio nulla vxoris culpa subsequuto, dos integra repetebatur. Si verò culpa inesset, usque ad dimidium dotis in singulos liberos sexta à marito retinebatur. Inperdum si diuortium fieret quod melius æquius esset, apud virum manere: quod verò non esset melius æquius, id vxor post diuortium vendicare iuebatur. Quod si in confessum aut iudicatum lis data foret, triginta dies exoluendo debito præfixi fuere. Verba legis sunt: æris confessi, rebusque iudicatis, triginta dies iusti sunt, post deinde manus iniectio esto. Quod si clientem, aut eum qui in fidem patrociniūque venit, quisquam nequam & improbus, fraude aut dolo frustraretur, eum lex haud secus puniuit, ac si capitali iudicio esset affectus, in hæc verba: Patronus si clienti fraudem fecerit, sacer esto. Neque enim leui animaduersione dignum censuit eum, qui fidem labefactasset, quique frustraretur illum, qui in suam fidem & clientelam venit, seque illi commisit & credidit. Nam clientem qui tutelæ patroni se commisit, chariorem habere quàm propinquos affines.

*Solonis lex**Tutela fiduciaria.**ἀνδρες.**Tutores duo filiorum apud Indos.**Capite minuti ad hæreditatem non admissi.**Diuortium.**Solutio debiti.**De patrono erga clientem.*

GENIALIVM DIERV

*Perfariū &
Indorā lex.
Mendacii
detestatio, et
contra.*

*Mendacia
in iure secū
dum varias
species va-
riis modis
puniuntur.*

*Novum an-
tiquo abro-
gāt.*

*Quadam
inciviliter
& incuriosē
decreta.*

*Ex iure ma-
nu consertū.*

Affiduos.

affinesque, veteres voluere : id quod Persis & Indis magni criminis instar erat, quorum lege cauetur, vt qui clientem decepisset, qui que ter mendacio abusus fuisset, illi per omnem vitam silentium indiceretur, nulloque magistratu aut honore dignus haberetur. Artaxerxes quoque mirifice mendacium auersatus fuit, adeo vt mendacis hominis linguam triplici clauo affigi iusserit. Fertur Epaminondas tam seuerus veritatis cultor fuisse, vt ne ioco quidem quandoque mentitus sit. E diuerso Aegyptiis nullus mentiendi modus, summaque mentiendi impunitas erat. Eademque lex, vt ex duabus pluribusve sententiis decretivae, quoties ancipiti res contentione distrahitur, semper vt antiquo abroget nouum, vtque postremum quod populus iussisset, id ratum foret, sancitum voluit, & pleraque notatu & scitu digna : quae omnia perpenso iudicio & librato moderamine, à priscis legum conditionibus commodè constituta sunt : quorum argumento conicimus, quam examinato modo, prisci iuris interpretes, scita legum promulgarunt. Contra verò multa incuriosè & subrusticè, parum insolenter & inhumane, non probabili, nec recto iudicio, eadem lege decreta videntur & constituta, quae forsan aut segniter peruisa, aut negligenter animaduersa fuere : nam de qua re iudicio disceptabatur, in re praesenti & apud praetorem exhibita, ex lege duodecim tab. correptio manus fiebat, quod ex iure manu consertum dicitur : atque de ea nisi coram exhibita, minime decerni, aut iure agi lege poterat. Quodque si homo in iudicium citatur, & morbo aut senio affectus, ad ingrediendum innalibus foret, iumentum aut plaustrum lex dari iubeat, quo aeger ille forè spiritum exhalans, supremis annis sisteretur : videlicet nondum per patronos, & assertores, aut sponsores agenda constituta : cuius verba adscripti : Si in ius vocat, si morbus cuiusve vitium extitit, qui in ius vocabit, iumentum dato : si nolent, arcerem ne sternito. Id quod lege Elia postea fuit sublatum, cautumque vt locuples in iudicio clienti adesset, in hac verba : Affiduo vindex Affiduos esto. Dixere autem affiduum, qui pluribus affibus & fortunis locuples foret. Nec minus seuerè quam duriter : quòd si quis consultò aut casu, alterius membrum rupit aut secuit, è pacto talio poena erat. Tum quod simile

mon-

monstri est, num credito trimonium tenas, me bidinem, diu tatis immanudicatum fa vincito, au minore : si viuit, qui eu plus dato. ve seuerin Athenis Sole aut super eo chtheia dicta prater bona esset : sicut p Amnestiam re, qua veto ab Aegypti toris, nulla creditæ bon erat, vt defu essent, cred magno ded post aliquo vt si litem p publicis inte traditur. A foro sedere e corbem acci verò qui ere praefixa die morte affici sito, maxim lueret. Ne xisse conue ptis ductu veri ludifica vnà atq; hon

monstri est, & omnem exuperat secordiam : Si ob æs alienum creditori debitor addictus foret, post distractum patrimonium, re familiari destitutus, postque vincula & catenas, membra eius breuissimo laniatu, ad creditorum libidinem, diuidi iubebat, iniquissimo decreto sæuæ atrocitatis immanitatisque. Verba legis sunt: In ius ducito, nō iudicatum facit, aut se vi & iure vendicat. Statim ducito, vincito, aut neruo & compedibus quindecim pondo, nec minore: si volet, maiore vincito: si volet, suo viuio: nō suo viuio, qui eum victum habet, libras farris indies: si volet, plus dato. Tertiis nundinis parteis secanto, si plus minusve secuerint, sine fraude esto, & infrā. Hanc verò legem Athenis Solon antea abrogarat: nam corpus pro re addici, aut super eo scenerari sanctionibus vetuit, quæ lex Seisachtheia dicta, quasi oneris leuamen, qua antea cauit, ut præter bona debitoris, in tergum & corpus nulla vexatio esset: sicut post xxx. tyrannos, parta libertate, Athenienses Amnestiam, hoc est, malorum obliuionem, legem edidere, qua veterum admissorum impunitas dabatur. Idem ab Ægyptiis cautum affirmant, ut vltra res & bona debitoris, nulla in corpus animaduersio foret: nam pecuniæ creditæ bona, non corpus dixere obnoxium, quibus in vñ erat, ut defunctorum corpora vnguentis delibuta, ac si viuissent, creditori oppignorent, & super his scenerarentur, magno dedecore illorum, qui constituta die nō relinissent. post aliquot verò tempora ab Atheniensibus cautum fuit, ut si litein patet non persoluisse, filius exoluere, & vinclis publicis interim detineri cogeretur, sicut de Cimone & aliis traditur. Apud Bæotios qui æs alienum non dissoluit, in foro sedere cogitur, & circumstante plebe, in os & ora corbem accipere: qua nulla fuit ignominia maior. Indis verò qui creditum moratur, à creditore reus agitur: mox præfixa die, si non soluit, manu trunca & oculo effosso, morte afficitur. Apud Pisidas quoque de abiurato deposito, maximum erat iudicium, ut abiurans facinus morte lueret. Nec minus seuerè, quod falsum testimonium dixisse conuictum, de saxo lex deiici iubebat, quod ab Ægyptiis ductum facile crediderim, quib. omne periurium, & veri iudicatio, diis abiuratis, morte luebatur, quod deos vnà atq; homines offēdisset. Mox subsequētis legibus, mi-

*Lex crudelis
in debitores.*

Seisachtheia.

*Amnestias
lex.*

Ægyptii.

*Defunctorū
corpora op-
pignorata.
Atheniēses.*

Bæotii.

Indi.

*Depositi
abiuratum.
Falsi testi-
monii con-
uictus.
Periurii
conuicti.*

tior

GENIALIVM DIERV

Etior pœna periurio data est, quarum verba sunt : Periurii pœna diuina, exitium ; humana dedecus violati iusurandi esto. Apud Indos verò de periurio conuictus, manuum pedumque digitis & extremis membris decurtabatur. Iudicem quoq; aut arbitrum iure datum, conuictum ob rem iudicandam, pecuniam accipere, aut qui turpe iudicium nundinatur, non minore seueritate, capite puniuit : cuius rei causa post aliquot secula M. Cintius legem tulit ad populum, qua causidicis munera, ob patrocinia, largiri vetuit, sæpiusque legere petita postea Claudius iussit, vt sine patrono quisque vitæ rationē redderet. Contrà verò in eum, qui insigni contumelia quempiam affecisset, tam leuem multam dixit, vt illi qui summa turpitudine fœdatus erat, vltra viginti quinque æris multâ conuicians non deberet, vt tantulo impendio summa iniuria lueretur. Verba legis sunt: Si quis alteri iniuriam faxit, viginti quinque æris pœna sunt; Si quis tamen occentaussit, aut carmen condidisset, quod infamiam faceret, flagitiumque alteri, capitale sit. Solon verò seueriori disciplina coërcuit iniurias nam pro conuicio, popularem voluit actionem dari, ita vt cuius agendi facultas foret. Cumque masculorum progeniem, ad parentum bona, sine discrimine lex vocaret: illos qui per fœminini sexus necessitudinem pariter sunt coniuncti, ita oſos habuit, vt nec inter matrem & filiam ius succedendi daret. Et quum propter membrum ruptum fratrumve, talionem constituerit his verbis: Si quis membrum rupit, in eum talio esto: illi qui alterios fregit, cum ea corporis pars sanctior in homine sit, ob id admissum, nimium tenuiter pœnam dixit, cum propter oris dignitatem, seueriori pœna vindicandum foret. Decedentium quoque voluntates ita lex fouit, vt omne patrimonium, & quicquid in bonis esset, testatori legare permiserit, nihil apud hæredes, qui onus aditionis habet, ex defuncti substantia remanente. Verba legis sunt: Vti legasset suæ rei quisq;, ita ius esto. Et pleraq; hoc genus, quæ acerbissima, dura nimis & aggressiua visa sunt. Quod autem lex, si cliens morbo fontico impeditur, quod minus iusti valeat, iubet diem iudicii esse diffusum, ex bono & æquo factum crediderim. Siquidem sequuti Jurisconsulti legem xii. tabularum interpretati mor-

Iudicis cor-
rupti pœna.

Cintii lex.
Causidicis
munera non
landa.

Contra eos
qui contu-
melia aliq-
ue fecissent.
Carmen in
fame edi-
disse.
Solon.

Inter matrē
& filiam ius
succedendi
negatum.
Talionem.

De volun-
tate dece-
dentium.

morbo impe-
dum om-
mana ratio,
ductæ fue-
stabili ratio-
ti, abrogati-
tur, sequunt-
itaque effec-
nobis iura
Sacrum septi-
mum

SEPTIM
Primus vi-
mus: quo te-
gnificat, Pa-
& Cæspio: qu-
erat: qui Pa-
norum & ag-
sacrum fies-
est. Sicut
quum, nem-
loca incole-
citati castel-
Capitolii fa-
qui etiam T-
ptolinus ex-
mentra effo-
optimi ma-
fuere. Tria-
tur, medium
sinistram Ju-
per Sabini-
Romulum &
res, qui peru-
scebantur. I-
& innouata
pactionesq;
immunitat

morbo impedito, iudiciorum tempora dilabi voluere. Sed cum omnis illa decemviralis seueritas, ac tristis & inhumana ratio, tam lege Ebutia, quā aliis edictis, penitus inducā fuerint, postea sequuti iuris interpretes, miti & stabili ratione, easdem leges in defesso studio interpretati, abrogatis his quæ duriora, quæ verò æquiora videbantur, sequuti, propositas controuersias vberius explicarunt: itaque effecerunt, vt graui perpenſa iudicio, æquissima nobis iura sanctissimaque hodie tradantur.

Sacrum septimontium in quibus locis urbis fieret, quiv septem colles urbis fuit, quare in illis precipua dignationis loca forent.

CAPVT XI.

SEPTIMONTIUM festum agere Romanos, quod septimontium. *Septimontium.*
 Scimus vrbicollis additus foret, apud autores legimus: quo tempore in septem locis sacrum fieri, Varro significat, Palatio, Suburra, Velia, Fagurali, Cælio, Oppio & Cæspio: quo die per urbem vehiculis ferri, criminolum fiebat. *Sacrum in septem locis.*
 erat: qui Paganalia dictus, quod non populi, sed montis nomen & agrestium dies festus erat. Quod enim in palatio sacrum fiebat, Palatiar, sicut in Viminali, Fagural dictum *Palatiar. Fagural.*
 est. Sicut inter vrbis colles, Capitolinum fuisse præci- *Capitolinus*
 quum, nemo pubirat, qui Saturnius ab Arcadibus, qui ea loca incolebant, primo nuncupatus, portamque illic ex- *præci- nius & Tarnius dictus.*
 citati castellis Saturniam habuit, phanumque Saturni in Capitolii faucibus, quod ararium populi Romani fuit: qui etiam Tarpeius à Vestali oppressa armis, postea Capitolinus ex hominis capite inuecto, dum templi fundamenta effodiunt, denominatus est: In quo præter Jouis oprimi max. templum Junonis Reginae, & Mineræ ædes fuere. Tria enim sacella, paruo distincta spatio, viscebantur, medium Jouis tonantis, ad dextram Mineræ, ad sinistram Junonis. Quod quidem Jouis templum, semper Sabinis patuisse, traditum est ex fœdere, quod inter Romulum & Tatium istum fuit. Juxta quod sacri anseres, qui peruigiles excubitores erant, effluenti cibo patisciebantur. In eoque fœdera cum Carthagine osibes ista & innouata, & cum Attalo Pergami rege, æneis tabulis, pactionesque & privilegia, senatusconsulta, plebiscita, & immunitates vsq; ab exordio vrbis, cum exteris gentibus inita

Templa in Capitolina & iuxta.

Anseres in Capitolino iuxta Jouis tonantis templum.

GENIALIVM DIERVM

*Qua in Capis-
itolio seruabatur.
Alia templa
iuxta Capis-
itolium.*

Jouis simulacrum.

*Omnia deorum
simulacra in Capis-
itolio.*

Curia Calabra.

Casa Romuli.

Areopagus.

*Capitolium
exustum à
Sylla resti-
tutum.*

*Capitolinus
in Vitellii
seditione e-
uersus.*

*Capitolia
in aliis
locis.
Byrsa.*

inita seruabantur: quæ non modò in tabulis, sed in clypeis quoque quandoque scripta fuere. Siquidem fœdus Galiorum cum Romanis, in corio bouis rotundo instar clypei descriptum visebatur. Fidei quoque & Terminum templa iuxta erant: Martis verò & Junonis Monetæ in arce cuius solum, domus M. Manlii Capitolini perniciosi ciuis fuisse traditur: qui nouarum rerum cupiens, regnum appetere aggressus est, in quem fuit iusta animaduersione vindicatum. Quæ quidem arx Capitolio adhæsit, excubis valloque circumdata, in qua situm erat Jouis simulacrum ab ortu vrbs è cupresso, Mentis quoque & Veneris Ericynæ, atque Opis & Iuuentutis ædiculæ inibi fuere: atque omnia deorum simulacra in Capitolio fuisse produntur, inter quæ ara Jouis Pistoris, & Veneris Caluæ, quam sub tecto nominare religio non sinebat, ibique atrium publicum, & Curiam Calabram, quæ casæ Romuli proxima fuit, vbi minor pontifex festos enunciabat dies: ædemque Tonantis Jouis ab Augusto, nouamque aliam Custodi Joui conditam à Domitiano, autores memorant. Quæ curia & Romuli casa in memoriam vetustatis e culmo fuit & stramentis, quo mos veterum & humilis ille cultus notaretur: sicut Areopagus Athenis ad antiquitatis exemplar luto & palea tegebatur. Hunc montem auspicato conditum post incensam à Gallis urbem, quasi propugnaculum imperii, saxo quadrato cinctum fuisse memorant, quem Horatius Puluillus vnà cum templo dedicauit. Interiecto deinde quadringentorum & quindecim annorum spatium, incendio absumptum, Sylla restituit. Mox magnificis operibus & imaginibus, magni sumptus, exornatus mons fuit, præcipuè Jouis & Apollinis statua cubitorum triginta, à Lucullo ex Apollonio Ponti vrbe trās lata: quem deinde restitutum Quintus Catulus dedicauit, quod vnum suæ felicitati de fuisse Sylla testatus fuit. Sed quum rursus in Vitellii seditione, dissidentibus prætorianis à plebe, ciuili rabie esset reuersus, Vespasianus illum denuò restituere aggressus, non perfecit, morte præuentus: deum Domitianus in imperio restitutum consecrauit. Sed præter hoc fuit aliud Capitolium Capuæ, arx munitissima, aliud Beneuenti: sicut apud Carthaginenses, Byrsæ opus inuictum, latè prospectans, Æsculapio (vtferrunt) dicatum

Heatum, qu
Argos arce
Corinthia
iminet: a
nomen, lo
lagicum
culis mon
mo Cyath
arce fuit
rum Triu
me. Quam
cornu bou
pedes Cori
lippus appe
tur: Ægypt
lymis Mela
mons Cap
nemo dubi
rumant, ip
isse: aut
Palatia La
quod ibi p
Constat qu
que quadra
opportuna
toriz, & r
mole const
gustum ad
vir & vxor
animis red
tris magnæ
noctiluca,
extincta fu
uam: que
& Remus
ad capita b
erarium fu
& domun
rat. & ad S
quoque pr

dicatum, quod erat Carthagini instar Capitolii. Et apud Argos arces duæ, ex quibus Larissa egregie munita. Et Larissa. Corinthiaerocorinthus munitissimus vertex, qui vrbis im- Acrocorin-
 iminet: atque Athenis Munychia & Cecropia, cui πόλις thus.
 nomen, locus oatura magis, quam opere septus: nam Pe- Munychia.
 lasgicum (quæ Athenarum pars editior erat) incolere ora- Cecropia
 culis moniti verabantur. Suis autem Mnemonium, in Sa- Pelasgicum
 mo Cyathis & Amastris, iuxta Paphlagoniam Sefamis, pro Cyathis.
 arce fuit & munimento, apud Heduos Bibracte, Brutio- Amastris.
 rum Triurtes, Syracusis Acradina, Messenæ autem Ito- Bibracte.
 me. Quam Acrocorinthum Philippus si haberet, vtroque Acradina.
 cornu bouem tenere Demetrius dixit: sicut Græciæ cō- Ithome.
 pedes Corinthum, Chalcidem & Demetriadem, idem Phi-
 lippus appellauit. Arx verò Thebana, Cadmæa diceba- Cadmæa.
 tur: Ægypti regum Memphis, Babylonis Pteræ, Hieroso- Memphis.
 lymis Mesade, Massiliensibus Ephesium. Palatinus verò Pteræ.
 mons Capitolio proximus, quin Arcades habeat autores, Mesade.
 nemo dubitat, quem à Palantia vrbe Arcadiæ dictum au- Ephesium.
 tumant, ipsumque Aborigenes, & Reate profectus tenu- Palatinus.
 isse: aut à balatu pecorum, seu Pale pastorum dea, vel à mons unde
 Palatia Latini vxore, siue ab Hyperborea Palantis filia, vel dictus.
 quod ibi Pallas defunctus sit, nomen sortitum volunt. Victoria
 Constatque prima fundamenta vrbis ibi iacta, Romam aedes
 que quadratam Romulum fundasse, Palatinumque, ne Apollinis.
 opportunus iniuriæ foret, muniuisse. Postea ædem Vi- Musarum.
 storiarum, & templum Apollinis & Musarum, quod magna Viriplaca.
 mole construxit, cum bibliotheca Græca Latinaque Au- Febris.
 gustum addidisse: ibique sacellum deæ Viriplacæ, ad quod Martis ma-
 vir & vxor dissidentes conuenire, & in gratiam æquissimis gna-
 animis redire assuerant, ac Febris phanum, ædemq; Ma- Inunonis so-
 tris magnæ, quæ Berecynthia dicta est, ac templum Lunæ spita.
 noctilucæ, delubrumque Junonis sospitæ, haud longè post Vesta lucus.
 extructa fuisse. Etiam lucus Vestæ à Palatii radice, ad no-
 uam vsque viam deuexus fuit: & Lupereal, vbi Romulus
 & Remus aliti feruntur & educati. Regionemque Palatii
 ad capita bubula multos inibi nominasse, vbi postea sa-
 crarium fuit. Huicq; regioni Germalia, ad Sacriportum
 & domum Scauri, spectare, quam Clodius mercatus fue-
 rat, & ad Sacram vsque viam portendi Varro significat. Ibi
 quoque præclara domus Cn. Octauii, qui ex ea familia

GENIALIYM DIERV M

*Iouſtautoris
templum.
Domus in
Palatino.*

**Semoni*

Jaxo.

*Auentinus
mons unde
appellatus.
Templa &
ara in A-
uentino.*

*Scala Ge-
monia.*

*Latini Auē-
rinum primi
incoluerunt.
Auentinus
diu extra
urbem.*

*Calius collis
unde dictus.
Vibeno.

Coss. fuit primus : Crassique oratoris. Q. Catuli, atque C. Aquilii, & Lepidi. Templum quoque Iouis statoris in Palatii radice constructum à Romulo, quo tempore inter Romanos & Sabinos pugnatum est, multiaſſeuerant. Ibi- que Ciceronis domus, quæ iussu Clodii demolita, in porticum Libertatis translata fuit, fuisse fertur : cui postea & Valerio Maximo ædes impensa publica ædificatas fe- runt. Ac Vitrubii Vacii, qui author defectionis fuerat : quas dirutas vnâ cum bonis * Semoni ſancto conſecratas, r. Liuius autor est. De Auentino autem, quod ibi rex Alba- norum seu Aboriginum Auentinus, prælio ſuſus & ſepul- tus, monti nomen dedit : vel ab aduentu, quod commu- ne omnium Latinorum Dianæ templum ibi erat, ad quod finitimi frequentes ventitabant : ſive ab aduentu, quod o- lim paludibus diſcluſus mons erat, ratibusque aduecti illuc commeabant : an ab a uente æmne Sabinorum, qui loca te- nuere (vt Varro ſignificat) dictus ſit, incerta opinio eſt. Qui quidem collis modice altus, duodecim fere ſtadiorum ambitu eſſe ferebatur. In quo præter Dianæ templum, vbi boum cornua ſuſpenderant, Lauretum atque Junonis reginæ, & Mineræ templa fuere. Ibi que ædes Bonæ deæ, & Libertatis, quam ex mulſtatitia pecunia Gracchus faciendam locauit. Forumque piſtorium, & ſcalæ Ge- moniæ, ex quibus damnati dabantur præcipites : ara que Jo- ui Elicio, ad eliciendos fulgurum monitus, à Tullo Hoſtilio dicata : ac ædes Lunæ, Remoniumque, quem locum Re- mus ad inaugurandum templum cepit, & Armiluſtrum, v- bi Tarius, Romulo conſors regni, ſepultus erat : atque ara Veneris Myricæ, quam Murtiam vocant, fuiſſe traduntur. Illud planè conſtat, primos Latinos, capta vrbe Politorio ab Anco Martio, Auentinum incoluiſſe. Procedente mox tempore : cautum fuiſſe, vt in Saturnalibus ad illum vrbis collibus, quum cæteri intra pomerium ſint, ſolus ab vrbe diſcluſus intra mœnia longo tempore admiſſus non fuit : ſive quod plebs eo ſeceſſiſſet, ſive quod Remo auſpi- cante, illic aues non addixiſſent, velut ominoſum extra pomerium fuiſſe. Cælius verò à Cælio * Jubenko He- truſco, qui cum non parua manu Romulo contra Latinos ducenti ſuppetias tulit, quod ibi locum & ſedem habuere, dictus

dictus, co-
nomen,
verò Tu-
duxiſſet
retur, ibi
& propi-
Claudii
ratum,
domus
templa
dicebat
ſuperſu-
In eo qu-
Caracall-
Romæ a-
nam præ-
tus, Mar-
Claudia
quas Ma-
eos, quæ
Cærule
impenſa
pide ad
monte in
ductus d-
& Curti-
pideo op-
verò An-
Reliqua
rum hoc
partim e-
montem
in eo de-
ruit, qu-
pauit, E-
dignita-
ab eo p-
ab excu-
ſexticep-

dictus, cognominatusque est, cui quondam Querculano nomen, quod multiplici quercu septus muniretur. Quum verò Tullus Hostilius, Alba diruta, Albanos Roma traduxisset, Caelium vrbis addidit, quoque frequentius incole-
 retur, ibi sumpsit regiam, ex quo ad plana vrbis leni cliuo, & prope æquis descensus erat. In eo enim templum Diui Claudii Nerone demolitum, postea à Vespasiano, instauratum, magna mole constructum erat: sibi quæ Mamuræ domus & Tetricorum ædes, Fauni, Veneris & Cupidinis templa fuere, & Carnæ deæ sacellum, quæ vitalia fouere dicebatur. Campusque Martialis, in quo si quando Tiberis superfusus campum Martium inundaret, Equiritia fiebant. In eo quoque duæ aquæ ductus, alter Claudii in Palatium, Caracallæ alter in Capioliū hodie visuntur. Constat enim Romæ aquarum multiplices ductus fuisse temporibus variis nam præter Appiam, Cæruleam, & Curtiam, fuit Anio vetus, Martia, Tepula, Iulia, virgo Alstetina quæ Augusta, Claudia, & Annio nouus, quæ in urbem influunt: inter quas Martia præcipuo nitore fuit, ex Fucino lacu defluens, quam P. & Quintius Marti Romam primi deduxere. Cærulea verò & Curtia, à C. Cætere & Claudio magno impendio, substructionibus maximis, à quadragesimo lapide ad urbem ductæ fuere. Inter quas Claudia ex Cælio monte in Auentinum perenni manabat fonte: cuius aquæ ductus duos Caligula innovauit, qui ex fontibus Cæruleo & Curtio deducti, pro eo quod illos Claudius nouo lapideo opere absoluisset, Claudie dictæ sunt aquæ. Alter verò Anio nouus, in plurimos & vberes lacus diuisus fuit. Reliquæ à conditoribus, aut à locis denominantur, quarum hodie ductus sumptuosissimi operis licet inspicere, partim extantes, partim collapsos & deformatos. Hunc montem (autore Tranquillo) quum multæ insulæ in eo deflagrassent, Tiberius Cæsar precio exhibitio restituit, quem propterea Augustum ex suo nomine nuncupauit, Exquilias autem Seruius Tullius auxit: & ut loco dignitas foret, regiam ibi sumpsit: quas quod exculæ ab eo potissimè fuerint, Exquilias nuncupauit: tamen si ab excubiis regis dictas nonnulli credant: antea enim sexticeps erat, Cespium nomen tulit. Cic ex vrbis

*Quercula-
nus.*

*Templa, do-
mus, & sa-
cella in Ca-
lio.*

*Aquaductum
Romæ di-
uersi.*

*Claudia
aqua.*

Exquilias

GENIALIVM DIERV

Exquiliari collibus solis duplici iugo & aggere munitur, quum reli-
duo aggeres. qui singulis contenti sint : ex quibus alter Cespium nuncun-
 patur, alter Oppius : qui & lacum Fagulatam, hortos Me-
 cœnatis & Larium, & Querculanum, sacellumque & lu-
 cum Martis vñ complexus est. Malæ quoque Fortunæ
 & Junonis Lucinæ templa, cuius festa dies Calend. Marti-
 tiis colebatur à matronis, quòd parturientibus opem fer-
 ret, & lucem daret. Extra verò Exquilias locus fuit, cui
 Puticolæ nomen, vbi puteos in quos defunctorum publicè
 cadauera, in subiectam foueam mittebantur : fuisse prodi-
 tum est, exemplo Themistoclis, qui Melitæ templum iux-
 ta domum constituit, in quo damnatorum corpora, cum
 vestibus & laqueis condebantur. Quirinalis quoque &
 Viminalis quin inter septem numerentur, nulla contro-
 uersa est : sed Quirinalis à Quirini phano, qui ibi coleba-
 sue quòd à Curibus profecti loca tenuerunt, nuncupatur,
 qui Agonius, & porta, quæ illuc ferebant, Agonenfis, quæ
 etiam Collina dicta. Cumque in Quirinali diuersi ag-
 geres forent, singula sua nomina sortiti fuere : namque ex
 his vni Tricepsos ad ædem Quirini, contrà quàm sacellum
 Semonis * Sangi visebatur : alteri Salutari, ob Salutis ædem,
 tertio Mutiali, ad ædem Dei Fidii nomen erat, vt Varro in-
 quit. in eò quoque Numa Pompilius domum habuit,
 quæ ad Augusti tempora mansit incolumis, vbi & Primo-
 geniz Fortunæ templum, quæ Publica dicta est, ac Fidii
 Sabini dei, Salutis & Floræ, templa fuere. Habuitque
 circum multa memoria dignum, & vallem Quirinalem, v-
 bi Pomponii Attici domus, cui Tamphilinæ nomen, alias,
 que domos clarissimas. Viminalis verò, vel ab ara Jouis

*Quirinalis
 collis unde
 dictus.*

*Quirinalis
 aggeres, &
 nomina.
 * Jani.*

*Viminalis
 collis unde.*

*Porta Vimi-
 nalis.
 Salustiani
 horti.*

Viminei, vel quòd ibi viminum sylua esset, vel ab ara Jouis
 fertur : vbi campus Viminalis, lucus Putelinus, & tem-
 plum Junonis Lucinæ, Quæ quidem colles à Seruio Tullio
 post censum perfectum vrbis additi sunt. Hic enim adie-
 cto Exquilino & Viminali, quod intermediū spatii est, sta-
 diorum sex, à Collina porta ad Exquilinam, turribus mu-
 niuit, & muro sepfit, ne quando excursions illinc fierent,
 & hostium præsidium foret : in cuius medio porta Vimina-
 lis nomen habet. Habuitque hortos Salustianos, qui
 præter amœnitatem, profusissimi sumptus erant. Post ali-
 quot verò tempora, ædibus pulcherriimis magnæ molis or-
 natas

natus mons fu-
 Crassi domus
 scientissimi
 ius pleraque
 instructas, ali-
 eodem colle

*Qui flami-
 cium*

*N*uma Pom-
 ra inuen-
 dorē legisse fa-
 que insigni ve-
 dornasse, duo-
 rino alterum
 faciendi & vic-
 liquot vero te-
 dotia oportet
 omnes à diis
 sunt, quorum
 enim pomor-
 nalis, Vulcan-
 citi flamen,
 lem fuere.
 nalis à Furin-
 ere pomorum
 tutelæ Palati-
 quos nonnulli
 flamines trib-
 prærant, de-
 anur, & reliq-
 bis verò, min-
 quisque curi-
 ministri esse
 rum curiale
 singulis eni-
 sti ordinis, m-
 tra quinquas

natus mons fuit. Inter quas conspicuæ magnitudinis M. Crassi domus, nec minore sumptu C. Aquili equitis, iuris scientissimi, qui primus de dolo malo inuenit formulas, cuius pleraque extant egregiè constituta: nec non Q. Catuli instructas, aliasq; Romanorum ciuium ædes conspicuas, in eodem colle annotauere annales.

Qui flamines primi Roma fuerint, quodve flaminis officium, quibusue essent caeremoniis addicti.

CAPVT XII.

N Vma Pompilius sumus religionum cultor, inter cetera inuenta & constituta, flaminè Iouis assiduum sacerdotè legisse fertur, qui re & æstimatione magna fuit, eumque insigni veste, toga prætexta, & curuli sella, ac liſtore adornasse, duosq; illi flamines adsciuisse, vnum Marti, Quirino alterum, genere famaq; longe principes, quibus sacra faciendi & victimas immolandi datum munus erat. Post aliquot vero tempestates, aucta ciuitate, quàm augeri sacerdotia oporteret, quindecim flamines constituti fuere, qui omnes à diis quibus sacra faciebant, cognomenta sortiti sunt, quorum primus Dialis, vltimus Pomonalis. Pomona enim pomorum dea est. Martialis verò, Viminalis, Quirinalis, Vulcanalis, Carmentalis, Falacer & Palatualis, ac Peciti flamen, Martiani sodalis, & reliqui deinceps post Dialem fuere. Dialis enim, quod Iouis sacerdos foret, Furinalis à Furina, cuius etiam feriez Furinales, Falacer à Falacre pomorum deo. Palatualis verò, quia illi deæ, in cuius tutela Palatium erat, sacra faciebat, nomina cepere: post quos nonnulli sex Cæsaribus in deos relatis, post funera flamines tributuri, ex Cæsarum nominibus, quorum sacris præerant, denominantur: vt Martianus, Helianus, Antonianus, & reliqui. Erantque curiales flamines, maiores: plebis verò, minores: nam præter præscriptos, quum in sua quisque curia publica sacra faceret, singulisque curiis sui ministri essent, à quibus sacra populo dabantur, hi nimirum curiales flamines, eò quod curiis præessent, dicti sunt: Singulis curiis enim curiis bini præpositi erant sacerdotes, honesti ordinis, moribus & virtute præstantes, quorum nemo ciuili potestati sacra traquinquagesimum annum inferior ætate fuit: qui nisi à deo-

Flamen Iouis.

Flamines & eorum nomina. Dialis.

Furinalis. Falacer. Palatualis.

Fla. curiales. Fla. plebis.

Singulis curiis bini præpositi sacerdotes.

GENIALIVM DIERV M

*Exquiliariū
duo aggeres.*

collibus solis duplici iugo & aggere munitur, quum reli-
qui singulis contenti sint: ex quibus alter Cespius nuncu-
patur, alter Oppius: qui & lacum Fagulatē, hortos Me-
cœnatis & Larium, & Querculanum, sacellumque & lu-
cum Martis vnâ complexus est. Malæ quoque Fortunæ
& Junonis Lucinæ templa, cuius festa dies Calend. Mar-
tiis colebatur à matronis, quòd parturientibus opem fer-
ret, & lucem daret. Extra verò Exquiliās locus fuit, cui
Puticolæ nomen, vbi puteos in quos defunctorum publicè
cadauera, in subiectam foueam mittebantur: fuisse prodia-
tum est, exemplo Themistoclis, qui Melitæ templum iux-
ta domum constituit, in quo damnatorum corpora, cum

*Quirinalis
collis vnde
dictus.*

vestibus & laqueis condebantur. Quirinalis quoque &
Viminalis quin inter septem numerentur, nulla contro-
uersia est: sed Quirinalis à Quirini phano, qui ibi colebatur
sive quòd à Curibus profecti loca tenuerunt, nuncupatur,
qui Agonius, & porta, quæ illuc ferebant, Agonenſis, quæ
etiam Collina dicta. Cumque in Quirinali diuersi ag-
geres forent, singula sua nomina sortiti fuere: namque ex
his vni Triceps ad ædem Quirini, contrà quàm sacellum
Semonis* Sangi visebatur: alteri Salutarī, ob Salutis ædem,
tertio Mutiali, ad ædem Dei Fidii nomen erat, vt Varro in-
quit. in eò quoque Numa Pompilius domum habuit,
quæ ad Augusti tempora mansit incolumis, vbi & Primo-
geniæ Fortunæ templum, quæ Publica dicta est, ac Fidii
Sabini dei, Salutis & Floræ, templa fuere. Habuitque
circum multa memoria dignum, & vallem Quirinalem, v-
bi Pomponii Attici domus, cui Tamphilinæ nomen, alias,

*Viminalis
collis vnde.*

que domos clarissimas. Viminalis verò, vel ab ara Iouis
Viminei, vel quòd ibi viminum sylua esset, denominatus
fertur: vbi campus Viminalis, lucus Putelinus, & tem-
plum Junonis Lucinæ. Quæ quidem colles à Seruio Tullio
post censum perfectum vrbi additi sunt. Hic enim adie-
cto Exquilino & Viminali, quod intermedii spatii est, sta-
diorum sex, à Collina porta ad Exquilinam, turribus mu-
niuit, & muro sepſit, ne quando excursions illinc fierent,
& hostium præsidium foret: in cuius medio porta Vimina-
lis nomen habet. Habuitque hortos Salustianos, qui
præter amœnitatem, profusissimi sumptus erant. Post ali-
quot verò tempora, ædibus pulcherriimis magnæ molis or-
natus

*Porta Vimi-
nalis.
Salustiani
horti.*

urus mon-
Crassi dom-
cientissim-
ius pleraq-
instructas,
eodem co

Qui fla

Nvma
Nra inu-
dore legiss-
que insigni-
dornasse, d-
rino alteru-
faciendi &
liquor verò
dotia opo-
omnes à c-
sunt, quon-
enim pom-
nalis, Vule-
citi flamen
lem fuere.
nalis à Fur-
cre pomor-
tutela Pala-
quos nonn-
flamines tr-
præerant, d-
anus, & reli-
bis verò, m-
quisque cu-
ministriel-
rum curia-
singulis e-
sti ordinis
tra quinq-

ciare debebant: sum sacrorum cura & cæremoniæ ad eos spectauit & pertinuit. Quod sacerdotium non, sicut auguris, perpetuum erat: siquidem si sacra non rite fecisset, Fla. quibus aut neglectæ religionis flamen argui posset, seu aliquid de causis sa- aduersus constitutum faceret, flaminio abire oportebat. cerdotio ei- Sulpitius enim flamen, quod intersacrificandum, apex pro- cerentur. lapsus fuisset, sacerdotio deiectus fuit. Caius etiam Claudius, & Cornelius Cethegus, quod extra victimæ per- peram dederat, abire flaminio necessum habuit. Cum- *Flaminei* que flamen sacra diis dare & hostiam immolare vult fla- *pueri aut* mineum puerum aut puellam iuxta habebat, qui parati *puella minis-* intentique ministerio, & sacrificanti præsto forent, quæ- *sterio vie-* que exequenda, quæ patrii moris & ritus erant, sacris mi- *bantur.* nistrarent: quos non nisi ingenuos patrimos & matrimos *Flamen in* esse decebat. Cui ad sacra eunti, præco præcimitator *sacris.* dictus, præire & præmonere solebat populo, ut dum sacra fiunt, ab opere cessarent: qui si contumacius parerent, pi- gnoribus & multa plectebantur: neque enim flaminem aut regem sacrorum religiosis diebus aut feriatis, opus facientem videre fas erat. Quin etiam dum operabatur *Ornatus* sacris, eo corporis ornatus erat, ut fibulis æneis accinctus, *flaminis.* victimas caderet, & diis libaret. Ipseque uxorem, cui *Flaminica* Flaminicæ nomen, quoties tonitrua audisset, feriari neces- *uxor flami-* sum erat. Cui hoc est muneris loco datum, ut à viro diuer- *ni.* tere non liceret: namque ipse vnus vir uxoris, & Flaminica *Flamen vni-* viri vnus vxor eligebatur: sicut Ægyptii ad Tauri sacra, le- *cam dun-* mel maritum assumpserunt. Cumque ob sacerdotij dignita- *taxat uxo-* tem, in senatum venire, & sententiam dicere, antea flami- *rem duceba-* ni licuerit, idque post temporum curricula, eorum desidia obliteratum esset, L. Flaccus flamen rem longe intermis- sam reuocauit, eique & reliquis flaminibus, ut veteri iure usurpato, in senatum ingredi, & publico concilio interesse, togamque prætextam, & amplissimi ordinis ornamenta habere liceret, senatus consulto datum est, tametsi carba- *Carbasus* sum flaminis indumentum proprium fuisse, dicant. Ex eo *fla. indu-* enim quoties frequens senatus haberetur, flamini haud se- *mentum.* cus quam senatori in curiam veniendi, consultandi, suffra- *Fla. à belli* gandi, consensidique potestas data fuit. Et tametsi flami- *muneribus* nes sacerdotio addicti essent, non tamen à belli muneribus *non in totis* erant immunes, sæpiusque res à patribus tentata, & in *immunes.*

GENIALIVM DIERYM

utranque partem sermonibus agitata fuit, de superque lex lata fuisset, ut tam flamines quam reliqui sacerdotes militiz munere vacarent, nisi Gallorum imminente tumultu, quum respub. milite egeret, à militia minime auocandos decreuissent. Sæpe tamen flamines, ne ad bellum irent, religione inhibitos ferunt: quippe Cæcilius Metellus pontifex max. Aul. Posthumium consulem, quoniam flamen Martialis erat, ne ad bellum proficisceretur, neve stipendia faceret, inhibuit aliosque vetitos fuisse constat, ne cura belli, & rei militaris procuratio, illos à sacris euocaret. Nonnunquam vero Dialem flaminem, extra Italiam sortitum prouinciam inuenimus, asserentem, nullas religiones Diali, Martiali & Quirinali prouincias sortiri, vetuisse. Augustus tamen Octavius annuam absentiam & prouinciæ arum administrationem Diali concedi vetuit, ne à cura sacerorum nimium diu abesset. Qui quidem sicut inter flamines honore præcipuus, sic maximis caeremoniis astrictus erat: quippe soli flaminij inprimis iurare non licebat, nefas æstimantes, cui deorum sacra & caeremoniæ credita sunt, ipsi verbo asserenti fidem non habere: cui hoc munus impendebat, ut singulis Idibus, quas feriatas habebat, bouem Ioui immolaret: utque ad flaminium assumptus, è patrio iure immunis, confestum sui potens, fiat. Eidemque subdiuo vngi, vel line interula esse, aut equo vehi, noctemve vnā ab vrbe abesse, non licebat. Sitamen aduersa valetudo Dialem incessisset, pontificis maximi arbitrio, ultra bi noctium abesse, poterat, dum ne diebus publici sacrificij, nec sæpius quam bis eodem anno procul fiat. Dialemque coniuge defuncta, flaminio abire oportebat, quia sine coniuge esse, aut iterum coniugio copulari non decebat: nanque bis nupti, sacerdotio pelluntur. Quod ab Ægyptiis æque seruatum est, ut semel tantum sacerdoti, nubere fas sit, quum reliqui pro voluntate & facultatibus plures capiant. Frumentum quoque, farinam, & carnem crudam, canem, capram vel equum tangere vetabatur. Hederam Dialis si attigisset, vel annulum cum gemma, aut nodum habuisset, piaculum admitti putabatur: fabam tangere aut nominare, vel funebres tibias audire, Diali flaminij non licet: neque enim feralia atrectare fas erat. Capillum si tonderet, nisi æneis

*Fla. prouin-
ciis, aliquo-
ties præerāt.*

*Cæremonia
quibus fla-
men dialis
astrictus e-
rat.*

*Fla dialiorū
core defun-
cta, sacerdo-
tio cedere
cogebatur.
Sacerdotib.
emel tam-
um nubere
fas.*

cultis, vel
binis sumpt
tes capillu
nis domo e
sem videre
Mortuæ qu
dum: cui
licet: ali
villioribus
ornatu/son
vero diu se
serere aut c
constitutur
semper de
pus eradan
quoque et
lineam, cal
nibus vesca
aut si biber
notos: à
culari put
minibus, fl
nam & cor
ma sumer
batur, P
præcipuū
vetaretur
tis redimit
eunuchus
molpidi, A
minis eran
riori cubi
monias, a
petualege
ruto sacer
ptique ca
ad Argos
dere debe
cui mense
capillum

cultris, velut turpissimo facinore tenebatur. Quod à Sabinis sumptum crediderim, quibus æneo cultro sacerdotes capillum tondere præcipitur. Ignem ex Dialis flaminis domo efferri, nisi sacrorum causa, aut procinctam classem videre, paratasque ad bellum copias, piaculare est. Mortuæque pecudis corio flamini calceos fieri, nefandum: cuius sacerdoti ab vrbe tribus abesse noctibus non licet: aliisque cæremoniis Dialis astrictus erat, quibus à vilioribus sacerdotibus, reliquisque flaminibus, cultu & ornatu longe sanctior erat, atque conspectior. *Egyptiorum sacerdotum cæremonia.* *Egyptiorum* vero diu seruatus inoleuit mos, ut sacerdoti nec fabam ferere aut comesse, neque aspicere liceret: quibus erat constitutum, lege apud Memphim lata, ut si dis sacerdos semper derafo sint capite: utque tertia quaque die corpus eradant, & frigida abluant, ter die, noctu bis: piscium quoque etiam tactu abstineant, nedum esu: vestemque lineam, calceos papyraceos gerant: ouillis, nec suillis carnibus vescantur: falcibus non adhibeant: vino abstineant, aut si bibere libet, per parco vtantur: mare detestentur & notos: à quibus institutum est, Apidi potum dare ex peculiari puteo non ex Niliaqua. Apud Græcos vero flaminibus, Stephanophoris nomen fuit, quibus ferre coronam & comam promissam, proprium erat: qui etiam arma sumere, aut Phocensium agros inuadere lege vetabantur, Poliadis quoque Mineræ flamini, hoc dabatur præcipuum, ut caseum recentem tangere perpetua lege vetaretur. Phœbi vero, aureum sceptrum coronis & vitis redimitum ferre. Flamini autem Ephesæ Dianæ, qui eunuchus erat, Megabyzo nomen fuit, Cereris vero, Eumolpidi, Apud Hebræos Essai summi sacerdotes, loco flaminis erant, qui vino, coniugio & carnibus abstinent, & duriori cubili degunt. Sed præter Dialis præscriptas cæremonias, alia fuerunt vxori flaminis præstituta, quas perpetua lege seruare tenebatur, quum ex Romuli constituto sacerdotum vxores cum viris consecrentur, præscriptisque cæremoniis teneantur: namque Flaminica quum ad Argos vadit, neque comere caput, neque capillum petere debet: quotiesque tonitrua audisset, feriata erat. *Hebræorum sacerdotes.* *Flaminica dialis cæremonia.* *Vide Calium lib. 15. c. 8.* nisi post idus, nec ungues secare, nec capillum comere, neque virum tangere permissum, cui

GENIALIVM DIERVM

*Flaminica
amicus.*

*Flamen ali-
quando alios
etiam magi-
stratus simul
gererat.*

ius vnguium & capilli præsegmina, subtus arborem silicam
terra operiri necessum erat. Illi quoque fabis vesci, aut gra-
dus supra tres ascendere, minime licet: sola que Dialis vxor
sacrorum causa, sub viri potestate & jure est. Fuitque ami-
cus Flaminicæ purpureus, quadratus, fimbriatus, cui no-
men ricæ, quo velut palliolo utebatur. Plerique flamme-
um, vestem Flaminicæ propriam duxere, cui cælum fulmi-
neum color & Tutulum capitis ornatus, cui inerat vita
purpurea, quæ crinibus annectitur. Hoc quoque non in
postremis fuerit, quod si quis nocens ad flaminem accede-
ret, illo die ab omni pœna criminis tutus erat: qui si vinculis
nexus foret, eisdem solutus laxabatur. Ac licet sacerdoti, ut
rebus diuinis impensus vacaret, neve à sacris cultuque & reli-
gione deorum, aliarum rerum cura seiungeretur, magi-
stratus gerere non liceret: tamen & flaminem honores ges-
sisse, & consulatum vna & flaminium administrasse, ac tam
rebus diuinis quam humanis præfuisse, atque vtriusque
honoris ornamenta gestasse, apud multos tradita memoria
est.

*In quot cohortes, manipulos, centurias, decuriasq; phalanx di-
uidatur. Et qua illius descriptio fuerit.*

CAPVT XIII.

Phalanx.

*Macedonica
phalanx.*

*Orthiapha-
lanx.*

QVOD legio quondam apud Romanos fuit, id pha-
langem Græcis, Macedonibus & Dardanis, exteris
que nationibus valuisse, monumentis proditum est. Ea
enim in libero campo, & si quando expatiari licuit, magno
vsui fuit. Cum vero arctis faucibus & præruptis saxis,
aut inter viarum angusta premitur: non est ea vis pote-
ralque: quippe Macedonica phalanx immobilis, semper
ex stabili peditum agmine, nec partiri, nec diuidi fa-
cilis erat, quod in Romana legione longe secus: quoties-
que coniunctos seruat ordines, & suis turmis ita fertur
instructa, ut continente agmine vir viro, armis arma con-
iuncta forent, magno præsidio munita, ad victoriam ma-
xima momenta fecit: sicut Orthia phalanx, quæ in cor-
nua procedit, & in profunditatem ita instruebatur, ut nec
à tergo assiliri, nec à fronte occurrari, neque à lateribus
præ magnitudine circumueniri posset: quod etiam Macedo-
nica

tonicæ phal-
lypeos obli-
vius foret.
ta; robo-
que eius, pu-
instruendis
scribenda
armatorum
Syri: Per
exemplo P
draginta m
manus Imp
ex sedecim
bus consta-
Philippo p
quidem ex
nam tanti
parua man
pestatibus
descripser
rus magni
in posteru
langer;
tecti, obi
ad irrump
phalanx i
rursus mo
que distin
te sunt no
singulas d
dere: q
duos mili
cim. H
pareiti fu
millibus
in duas r
hominu
bitur,
ris conf
ea autem

rem silicam donicæ phalangierat proprium , prælongas hastas ante
 clypeos obicere , ita ut nisi in libero campo eius nullus
 videretur. Si verò laxatis ordinibus semel esset dissolu-
 ta , robore simul atque ordine dissipato , omnis vis virtus
 que eius , puncto temporis , dissoluuntur. Hanc , qui de
 instruendis aciebus memoriam reliquere , quique in ea de
 scribenda multum studii & operæ contriuerunt , ex nouem
 armatorum millibus : alii ex viginti quinque millibus , ut
 Syri : Persæ ex quadraginta millibus definiere. Cuius
 exemplo Perseus aduersus Amylium Paulum , ex qua-
 draginta millibus phalangem instruxit , Alexander Ro-
 manus Imperator ex triginta millibus , Macedones verò
 ex sedecim millibus , trecentis octoginta quatuor mili-
 tibus constare dixerunt , quos phalangitas vocant : sicut à Phalangita.
 Philippo primum , mox ab Alexandro descripta fuit , qua
 quidem externi duces , velut firmissimo robore , vti fuere :
 nam tanti momenti fuit , ut incredibile dictu sit , quàm
 parua manu quantas copias fuderit. Sequitis inde tem-
 pestatibus , Græcorum duces diuersas turmas legionesque
 describere , inter quas Macedonum robur , Sarissopho-
 rus magni æstimatur , quo velut firmissimo munimento
 in posterum vti sunt. Lacedæmoni iraras instruxere pha-
 langes , Germani densatis agminibus , scutis capita con-
 texti , obiectis parmis , phalangem ita composuerunt , ut
 ad irrumpendum magna momenta faceret. Ea verò Singularum
 phalanx ita descripta erat , ut in minimas partes diuidi , partium
 rursus momento temporis in vnum colligi posset : quo phalangis
 que distinctior esset , singulæ ipsius partes propria sorti nomina.
 tæ sunt nomina : siquidem hæc phalanx quadruplaris , in Quadrupla-
 singulas duplares diuiditur , quibus cornua nomen indi-
 dere : quarum singulæ octo millia centum nonaginta Duplares.
 duos milites habent , decurias verò quingentas duode- Cornua.
 cim. Hanc postea duplarem in duas simplices iterum Simplicis
 partiti fuere , quarum singulas ex hominibus quatuor
 millibus octoginta sex effecerunt. Item simplex ista
 in duas rursus diuiditur partes , quibus nomen Meros , quæ Meros.
 hominum duorum millium quadragintarium descri-
 bitur , quarum quælibet ex centum viginti octo decu-
 riis constat. Rursus Meros cohortem milliariam facit : Cohors mil-
 ea autem est hominum mille viginti quatuor , hoc est , liaria.
 centu-

Phalanx ex
 quor consta-
 bat apud di-
 uersas gena-
 tes.

Sarissopho-
 rus.

GENIALIVM DIERVm

Tribunus maior. centuriarum sexaginta quatuor, cuius præfectus Maior tribunus appellatur. Ista deinde milliaria in duas quingentarias, quarum singulae homines quingentos duodecim, centuras triginta duas habent, eiusque ductor tribunus minor: eandemque quingentariam in duos manipulos partiti sunt. Singuli vero manipuli homines recipiunt ducentos quinquaginta sex, decurias vero sedecim, cui ductor manipularius præerat, quam * & synagiam vocant. * *Synagia.* Rursus manipulum duas centurias facere volunt, quarum quælibet milites centum viginti octo: hoc est octo decurias capit. Nam duplicata centuria manipulum facit, cuius præfectus centurio ordinarius vocatur. *Centuria simplex.* Centuria duas quadruplares decurias facit, quarum singulae hominum sexaginta quatuor: quæ quadruplaris in duas duplares diuiditur, quarum ex triginta duobus militibus sunt singulae, duplarisque decuria in simpularem, quæ ex sedecim militibus scribi dicique consuevit. Hæ enim totius phalangis Mæcedonicæ, quam ex sedecim millibus præcæntis octoginta quatuor militibus, veteres effecerunt, percommoda descriptio fuit. In qua duo sunt cornua, duplaresque phalanges duæ, simpulares quatuor, partes octo, cohortes milliarie sedecim, quingentarie triginta duæ, manipuli sexaginta quatuor, centurie centum viginti octo, decurie quadruplares ducentæ quinquaginta sex, duplares sexcentæ duodecim, simpulares mille vigintiquatuor. Ex his ergo effici cogique potest, quid phalanx, quid cohors, manipulus, centuria ve sit, quantumque militum in disponendis aciebus, externa descriptione, vnaquæque capere assuevit. Qua quidem phalange Romanos duces, contra exteras gentes, aliquando vsos comperimus, illamque non vno militum numero descripsisse: nam contra Mithridatem & Archelaum Sylla, & Romani plerique duces, contra externos phalange vsi sunt. Postea vero manipulatim struere aciem cœpere, illamque in plures ordines, turmas, decurias, centuriasque, atque ordines diuidere. Galli vero & Celtiberi, atque exterarum nationes pleraque, non phalangem, sed cateruas habuere, hominum denum, aliquando senum millium. Sed quod est, de cohorte milliaria dictum vel quingentaria, licet animaduertere, illam dissimili modo Græcos variasse, qui pro tempore & locis, & prout

Rom. phalangi vsi.

Galli. Celtiberi.

Milliaria & quingentaria cohortis vna.

prout quisque facie descripti-
nibus cohortis
phorus ex quo
tis, quam facie
fecere cohortis
rum hominum
scedere, Nef
cohortes dispo-
nem ferret
uationis terræ
seruationis a
millium ro-
nis vero præ-
centis militi-
descriptam

*Ras sacra, R
quis*

R Es sacra
nis fuit
diuino cultu
deorum erg
figuom, locu
stuturo que c
consecratio
fit, cum tibi
vero pontifi
& concione
puli, iuxta di
agrum, sanc
fuit, plebsq
iam iussu
esser: in qu
dicitur De
sed ne priu
re, aut semp
priuatus rel
sententium

prout quisque commodum putauit, cohortes non vna facie describere: siquidem Polybius ex nonaginta hominibus cohortem fecit, Callisthenes ex septingentis, Euphorus ex quingentis, Gorgias ex quadringentis lectis viris, quam sacram nuncupauit. Samnites quadragenariam fecere cohortem, quæ Lintata dicta: Camertes sexcentorum hominum cohortem Romanis aliquando misere ex fœdere, Nestor verò apud Homerum, per singulas tribus cohortes disposuit, vt in conflictu præliorum alter alteri opem ferret & inuicem se iuuarent. Fuitque miræ obseruationis ferret & inuicem se iuuarent. Fuitque miræ obseruationis apud Græcos, vt prima cohors, tanquam firmissimum robur, ex quadringentis militibus fiat: à Romanis verò præter milliariam & quingentariam, etiam ex ducentis militibus, primùm Syllæ temporibus, cohortem descriptam fuisse, apud multos nota memoria est.

variatio apud Græcos.

Iliad. 8.

Res sacra, Religiosa & sancta, qua censerentur apud veteres. quibusq; sacrum aut sanctum facere lionis.

CAP. XIV.

Res sacras, religiosas & sanctas, in nullius semper boni. *Sacrū quid.*
 nis fuisse, veteri lege seruata est: erant enim sacra *rerum diuinis*
 diuino cultui mancipata. Ait enim Trebarius: Quicquid *& S. sacra.*
 deorum ergò habetur, sacrum est, siue ædes, siue ara, vel *Instit. eod.*
 signum, locus aut pecunia, siue quicquid aliud, more in *Consecra-*
 futuroque ciuiritatis, rite diis consecrarum foret. Ea verò *tianis care-*
 consecratio, vel à consule aut imperatore, accenso foculo *monia.*
 fit, cum tibicine, verbis priscis & solennibus, præeunte *Iniussu po-*
 verò pontifice maximo, præfante cermen, capite velato, *puli nihil*
 & concione aduocata, ac iussu populi. Iniuissu enim po- *cōsecrabant*
 puli, iuxta diuinas traditiones, consecrari ædem, terram, *Papyria lex.*
 agrum, sanciri nihil poterat. Postea latum ad populum
 fuit, plebsque sciuit, vt in templi consecratione, aræ, et
 iam iussu senatus, tribunorumque plebis maior pars inter-
 esset: in quod illud seruatum est, ne vna cella duobus diis
 dicetur. Demum lege Papyria, non modò templa & aras,
 sed ne priuata quidem ædes, sine iussu populi consecra-
 re, aut sempiterna religione obligare licuit: nam quod *Platonis*
 priuatus religionis ergò sacrauit, sacrum non esse, con- *sensentia.*
 sententium omnes. Fuitque Platonis sententia, vt deo

zum

GENIALIVM DIERVM

*Alia obser-
uationes.*

*Greci.
Cæremonia
in templi cõ-
secratione.*

*Sabina her-
ba in dedi-
cationibus
In dedican-
da ara vel
simulacro.
Athenienses*

*Consecratio
nis verba
articulata
exprimenda*

*Demosthe-
nes blasus.*

*Luctus re-
missus.*

rum delubra nemo priuatus constituat, satis arbitratus ad immolandum publica templa parere. Funestamque familiam, aut hominem funere pollutum, templum aramve dedicare, aut à lugentibus sacrificari, vel aliquid consecrari, vetabatur: namque in luctu diis supplicare, non sacrificare licebat, quum sine gemitu aut morsu animi sacris interesse deceat. Propterea in sacrificiis anniuerfariis, & adis dedicatione, publicum luctum minui perpetua lege cauebatur. Tum si quando exitiali bello & terribili strage dimicatum foret, ne propter luctus acerbitaltem & intestinum vrbs malum, sacra Cereris intermitterentur, legendi tempus ad certam fuit diem præfinitum: quod etiam Græcis in vsu erat, vt in annua Ceteris celebritate, funestos interesse aut vota exoluere, vetaretur. Templi verò consecratio fiebat, vt qui templum ædemve dedicaturus erat, postem tenens, accenso, foculo, & aduocato numine, cui templum ædive sacrantur, se ex prophano vsu & humano iure templum, cellam, mienfas, arulas, quæque eò pertinent, eximere, eaque conceptis verbis ipsi numini (nominat numen) diuina humanaque omnia consecrare dicareque affirmet: Sabina herba ad sacrum adhibita, sine qua templum ædemve, phana aut sacella, minimè dicari putarunt posse. Fuitque constitutum, vt in dedicanda ara vel simulacro, postem teneri non oporteret in æde verò necessum foret, in quo est animaduersum, si parum rectè tabernaculum captum esset, crimen speræ religionis admitti. Atheniensibus, verò, in ara consecranda, vel statua dedicanda, mulires in veste versico- lori ollas leguminum circumferunt, illasque gratias agentes erectioribus diuidunt. Notatumque & illud, consecrationis verba ritè concipi oportere, ne syllaba vel verba cadant, quare Matellum pontificem ædem dedicaturum, quum balbus esset, multum laborasse ferunt, vt verbum opifera ritè exprimere, & sine offensione posset: sicut Demosthenes linguæ impedimento offensus, adeò blasus erat, vt in exprimendo & literam multum laborasse dicant, pro qua & proferebat. Utique in consecratione adis, si quando luctu publico populus teneretur, dimissis sagis, candidas vestes induant. Cumque omnia sacra tanquam diis debita, violari nefas foret: hominem tamen

tamen sacrum putarunt, tam mani com facere dicunt cum suum d humo regit, quam in eed phanus. Sed des, defossa, dibus colend deorum pen- rantur. effi perator & rel & Apolloniua lege duod ceret, probe pulchra & lo habuerunt. aut Imperat auxissent, foro condi sepulchrum deinceps da esse credide Pius Augusti bem sepeliri Platonis etiã sterili sepul- tur, Cum ticeps foret non licebat posteros sep- tum, don- petiuere. bant maiora honoribus si mediocri quibus liter latitudinem sissimæ imp

tamen sacrum, & deo deuotum morte afficere, nefas non putarunt, tanquam illius anima diis deuota, amplius hu- *Homo sacer.* mani commercii non sit. Religiosum verò locum eum facere dicunt, qui defunctum cadauer aut cineres in locum suum deferret, quive mortuum in prædio locove suo humo regit. *In loco con-* Locus tamen ubi crematur corpus, prius *secrando.* quam iniecta gleba sit, non ideò religiosus manet, sed prophanus. Sed quum à prima origine, intra suas, quisque ædes, defossa cadauera haberent, vnde Lares in singulis ædibus colendi religio persuasit, in Larario, in quo præter deorum penatium, etiam insignium virorum, quas venerantur. *Sepeliendi* effictas imagines habebant: quare Seuerus Imperator & religione tactus, Christum, Abraham, Orpheum *locus apud* & Apollonium, velut deos intra ædes veneratus est: post *priscos Ro-* ea lege duodecim tabularum, ne intra urbem sepelire liceret. *manos.* *Imagines in* ceteri, probe cautum fuit. Iteque in agris quisque sua sepulchra & loculos, in quibus cineres suorum conderent, *Larario.* habuerunt. Cineres tamen illorum qui triumphassent, aut Imperatorum, summorumque ducum, qui Rempublici auxissent, virginumque vestalium, in urbem ferti & in foro condilicebat. Primumque Traianum Augustum *Quorum ci-* sepulchrum, in foro meruisse accepimus, quod & posteris *neres in ur-* deinceps datum est. A qua institutione postea desitum *be sepelire li-* esse crediderim: namque Hadrianus, & mox Antoninus *cebat.* Pius Augustus, ius antiquum renouans, ne cui intra urbem sepeliri liceret, editis decretisque sanciuere. Quæ Platonis etiam institutio fuit, vt in agro infæcundo & sterili sepulchra constituerentur. ne viuientibus officia-
tur. Cumque tota familia sepulchri patris familias par- *Sepulchra* ticeps foret (quippe extra sacra & legem inferri cadauer *familia.* non licebat) procedente mox tempore, ne in genus & posteros sepulchra descenderent, alia fuit lege sanctum, donec nouo postea edicto ad genus & familiam pertinere. Quæ quidem pro dignitate & opibus stabant maiora, si imperatoreâ aut summos duces amplis *Sepulchra.* honoribus functos, sepelire contingeret: minorâ verò, *pro dignita-* si mediocris fortunæ viros sepulchro condi curarent. In *te & opibus.* quibus literis adnotabant, quot pedes à fronte, quot in latitudinem sacer locus procederet. Sed quum profusissimæ impensæ, & magnæ moles sepulchrorum quotidie

GENIALIVM DIERVM

Lex de sepulchris fruendis.

Epodium & epitaphium

Demetrii sanctio. Sylla.

Lycurgi. Solonis.

Aegypti tria sepulchrorum genera.

Aethiopes.

Indi. Germani. Cyrus.

Romani. Megarenses.

Diogenis sepeliendi ratio.

Tyranni &

tidie fierent, sequutis inde temporibus, ne ampliori opere excitari sepulchrum, quam quod quinque diebus absolueretur, nec maiori lapide, quam qui laudes sepulti & titulos honorum acciperet, lege cautum fuit: quod Græci epodium siue epitaphium dixerent, id quod Plato legibus cauit, & Græci sanciuere, ne quis maioris operæ sepulchrum excitaret, quam quod decem homines triduo percerent: neve Hermas in Ceramico apponere, aut longe petito procæmio epigramma inscribere fas foret. Mox Demetrius rex nouis sepulchris modum statuit, sanxitque super defuncti cineres erigi columellam, quæ ultra cubitos tres non exararet. Quod Sylla lege promulgata constituit, qua funebres impensæ & ambitiosæ exequiarum, atque ad rogum munera, nec non conuiuiorum impendia, præscripto fine taxabantur: qui tamen in Metellæ coniugis funere legem suam transgressus, profusione maxima exequias dedit. Lycurgus verò defuncti nomen tumulo ascribi vetuit, nisi illius qui fortiter pro patria occubisset, & operâ in bello Reipub nauasset. Solon verò pœna coercuit illos, qui sepulchra delebant, aut in gentilia alienum inferrēt. Aegypti tria fuere sepulchrorum genera vnum præcipuum & maximi sumptus, quod argenti talento taxabatur: medium minarum viginti: humile verò ex leui materia, minimæ impensæ. Clariora fuere Aethiopibus: nam ditiorum monumenta ex auro fiunt, tenuiorum ex argento, inopes autem conduntur scissilibus, Indi & Germani operosa sepulchra, vt ingrata defunctis aspernati sunt: itaque humilicondebantur tumulo. Cyrus verò apud Xenophontem, non auro, nec argento condi, sed terræ corpus reddi voluit, velut matri. Singulosque singulis sepulchris condi, apud Romanos diu permansit, quod Atheniensibus vsurpatum est. Megarenses contra, nam tria aut quatuor defuncta corpora singulis condebant tumulis prona. Contra Diogenes Cynicus: nam corpus in faciem sepeliri censuit, inferiora aliquando conuertenda arbitrat. In publico tamen non fuisse ius sepulturæ, ex decreto pontificum cauebatur. Sed quum vis morbi Romæ passim per ignota capita vagaretur, Antoninus Philosophus Augustus, vt passim in vrbe liceret humari, cauit edicto, loco non definito. Si qui tamen tyranni malò de Republica

blica meriti morte in honore stitissent afflicti non decebat men Phocio tum cadauer autem de co fer, locum à quod Lycurgum sepulchrum cautum, vt quod non humaretur. Atheniensis foret. Ideo mulati pœna gerunt. Ciceronem in carcere mancipauit. vixisse contibus exponitibus obitum Clearchi ca foret, magnam diu signum tamen san sine piaculibet vsum cotheni magni Romanis, quos feruis vbi conderetabili er qui in sepulchris parentis tumulo indicat fopho ita ad discere deret: uit. Alexanur Agri gentet quos Augo quum

blica meriti, supplicio affecti essent, aut si quilaque & qui sibi mor-
 morte inhonesta, aut malo letho occubuissent, vel caelestem consci-
 sti essent afflati numine, illos condi sepulchro, aut huma-
 ri non decebat: itaque insepulti abiciebantur. Unius ta-
 men Phocionis publico iudicio damnari, quum insepul-
 tum cadauer iaceret, seruilis manus sepelisse fertur. Si
 autem de cœlo sepulchrum tactum, aut fulmine ictum es-
 set, locum à deo expei, & propterea consecrari putarunt,
 quod Lycurgo & Euripidi poëtæ contigisse ferunt, quo-
 rum sepulchra de cœlo tacta sunt. Eratque Græcis à lege *Græcorum*
 cautum, vt qui patrimonium prodegerat, sepulchro patrio *lex in proditi-*
 non humaretur, sed externo: neve quis ob proditionem *gos.*
reus. Athenis tumularetur, tanquam ob crimen famosus *Proditores.*
 foret. Ideò Phocionis aliorumque, qui proditionis in-
 mulati pœnas dederant, cadauera extra fines Atticos exe-
 gerunt. Cimon verò Milciadis filius, vt pater qui obie-
 rat in carcere, humaretur, captiuum se præstitit, & seruituti
 mancipauit. Apud Ægyptios, si quem prauis moribus *Ægyptii.*
 vixisse contingeret, eiectum cadauer in vastis solitudini-
 bus exponunt. Persæ damnatorum corpora feris & cani- *Persæ.*
 bus obiciunt. In quo illud traditur mirum, quod cum *Clearchi*
 Clearchi cadauer, ob crimen infimulati, canib. expositum *cadauer.*
 foret, magna vis venti exoriens, illud puluere textit, tan-
 quam diis significantibus immeritum pœnas dedisse. Ho- *Hostium se-*
 stium tamen sepulchra nobis religiosa non sunt: ideò vio- *pulchra.*
 lari sine piaculo possunt, lapidesque inde sublatis in quem
 liber vsus conuerrere, non est vitium. Atque licet A-
 thenis magna fuerit sepulchrorum cura, non minor tamen
 Romanis, qui publica monumenta, etiam pauperibus &
 seruis vbi conderentur, ædificarunt. Apud Græcos quoque
 detestabili crimine obnoxius erat, & capitis pœna dignus,
 qui insepultum cadauer reliquisset, adeò vt equos & ca-
 nes, parentis affectu Cimonem & Xantippum luxisse, &
 tumulo indidisse legamus. Anser quoque Lacydi philo-
 sopho ita adhæsisse fertur, vt nec domi, neque foris ab eo
 discederet: quem elatum funere, effusis lachrymis sepeli-
 uit. Alexander quoque Bucephalo duxit exequias, sic-
 ut Agrigentini equis sepulchra & pyramides erexere. In- *Pecudū se-*
 rer quos Augustus Octauius, & postea Hadrianus Cæsar *pulchra &*
 oquo tumulum fecisse traduntur, maximi sumptus, & car- *exequiæ.*

GENIALIVM DIERVM

Aegyptii.

*Atheniensium
tribuum
mos de his
qui bello ce-
cidérant.*

*Oratio su-
mbris.*

*Locus fulmi-
ne idus, veli
gius & sa-
cer sit.
Lex de non
violando a-
lienobuste.
Antiquitas
sanctitatem
augebas.
Sancta loca.*

men inscripisse. Commodus quoque Prasino equo mor-
tuo, sepulchrum in Vaticano fecit. Et Romani coruo de-
dere exequias, præcedente tibicine, duorum Æthiopum
humilis elato. Aegyptii vero, quum soles aut aliquod ani-
mal moritur, cuius superstitioni addicti sunt, sindone
contectum, & sale atque aromatibus delibutum animal
sepeliunt. Quare circa Myridis paludem, cornicis atque
ibidis sepulchra sumptuoso lapide visebantur. Tantaque
apud Græcos cura sepulturæ fuit, ut decem prætores quod
bello nauali apud Arginusas, vitæ pestis acti, de-
functos in acie non sepelissent, ab Atheniensibus capitis ac
ceræ, & ultimo supplicio affecti sint. Et Lacedæmonii
dum contra Messenios, ducunt ne milites qui bello ceci-
derant, insepulti manerent, tesseras in brachiis, in sculptis
nominibus habuere. Inoleuitque mos Athenis, ut singula
tribus singulas arcas, in quibus cadauera & dispersas
reliquias illorum, qui bello ceciderant, suæ cuiusque tribus,
inquisita colligerent, in expeditione vehiculis ferant. Vnus
autem torus contritus inanis ducebatur, illorum qui com-
missi non apparerent: & postquæ in publicis sepulchris
illa condidissent, ne essent inhonorati, insigni testimonio
pietatis in defunctos, solenni oratione de ipsorum laudi-
bus, quod pro patria mortem pugnando passi fuerant,
illos magnificis verbis atque honoribus extulerunt, tam-
et sic procuratio funeris, inter pudendas & minime in-
genuas artes haberetur. Si cuius tamen ossa cineresque
in alienum sepulchrum deferrentur, illa eruere loci domi-
nus, & sine pontificû decreto, alio transferri non poterat,
Est tamen lege cautum, ut locus fulmine idus, illico reli-
gius, & in nullius bonis fiat, quod eum deus consecrasse
videbatur: utque iuxta sepulchrum nouum, propiusve
sexaginta pedes, inuito domino ædes admouere non li-
ceat. Ideo inuiolabilia habita, quæ nec præscribi pote-
rant, nec vscupi, sicut nec publica. Et tam Romæna lege
quam Solonis, ne quis alienum bustum violaret aut dei-
ceret, grauissima fuit pena interdictum: quare sepulchra
violati actio constituta est. Notatumque & illud, sepulchra
& loca religiosa ipsa antiquitate sanctiora fieri, eoque
diruto, nihilo minus religiosum locum esse: quippe sepul-
chorum sanctitas in ipso solo manet. Sancta vero dicun-
tur

que loca, quæ
adiectis, in
statione aut
que muri &
cer, & tam
centur, nec
ita & sancta
duntur. C
rum, etiam
giller. Nec
quantumque
raritas erat, fa-
ola, quandoq
iusta penes &
centur, eod
sanctæ dican
oraculorum
bus dispuen
quas quiden
iure fungun
porauit: ubi
ex legum m
opinio Cleo
alluetam ciu
stanter vii. S
habentur, qu
celo seruatu
gereore, con
nundino pro
receptæ, in fo
Nam sacro la
pulum plebe
riatam feren
sæpe intercel
tumque men
bus sæpe cau
plicibus edu
Ægimetas c
sam daret, in
Indos, si qui

tur loca, quæ sacrata legibus, plebiscitisve sancita, pœnis
 adiectis, inuiolata manent: siquidem sanctiones aut obte-
 statione aut consecratione, vel pœnis consecrantur. Ita
 que muri & mœnia ciuitatum, quod illa transgredi non li-
 cet, & tam intra quàm extra pomerium, omnes ab his ar-
 centur, nec cuiquam ædificia illis admouere fas est, augu-
 sta & sancta dicta sunt: id eo illibata iuris sanctione defen-
 duntur. Capitale enim fuit, & seueriori pœna coerceri-
 tum, etiam lege Romuli, illi qui mœnia transgressus atti-
 gisset. Neque mœnia solum, sed ipsum pomerium,
 quantumque circa mœnia loci est, quod nec coli, neque a-
 rari fas erat, sanctum esse liquet. Tamen sacra & religi-
 osa, quandoque sancta dicta sunt. Leges quoque, quarum
 iussa pœnis & suppliciis ac religionibus in æternum coer-
 centur, eo quia non debent pœnæ sanctione corrumpi,
 sanctæ dicuntur: quas breues esse conuenit, velut monita
 oraculorum diuinitus missa, vt paucis iubeant, non pluri-
 bus disputent: suadeantque magis, quàm comminentur:
 quas quidem Plato iussit esse quàm paucissimas: nam si suo
 iure funguntur magistratus, nihil opus esse multiplici lege
 putauit: vbi verò horum improbitate aliò detorqueantur,
 ex legum multitudine perniciem afferri dicebat. Fuitque
 opinio Cleonis apud Thucydidem, satius esse malis legib.
 assuetam ciuitatem non faciliè mutari, quàm bonis incon-
 stanter vti. Sed tamen leges à populo latæ, aliter ratæ non
 habentur, quàm si patres autores fiant, postquam fuit de
 cœlo seruatum: nisi que ad populum prius latæ, scriba sug-
 gerente, consensu populi, non pet vim: iussuque senatus tri-
 nundino promulgatæ, & per præconem prolata, iuratæ &
 receptæ, in foro propositæ, ac si in ærariū conditæ fuissent.
 Nam sacrosanctum quid fieri minimè poterat, nisi per po-
 pulum plebemque sacratum esset. Ideo Coss. legem Cu-
 riatam ferentibus, quia à populo non recepta, sed à trib. pl.
 sæpè intercessum fuerat, pro lege habita non est. Prodi-
 tumque memoriæ fuit, malos mores optimis ferendis legi-
 bus sæpè causam dedisse: quia vbi perperam viuunt, multi-
 plicibus edundis legibus, magna datur occasio. Inde apud
 Æginetas cautum est, vt qui nouæ condendæ legis cau-
 sam daret, inuisus omnibus & execrabilis fieret. Sic apud
 Indos, si quis aliquid perniciosi inuenisset, nisi protinus
 remedio

*Mœnia san-
cta.*

*Pomerium
sanctum.
Sacra & re-
ligiosa, san-
cta.*

*Leges sanctæ.
Leges breues
esse cōuenit.
Platonis sen-
tentia de le-
gum pauci-
tate.*

*Cleonis opi-
nio.
Quas leges
ratas habe-
bant Roma-
ni.*

*Sacrosan-
ctum.*

*Nota legis
auctor ex-
ecrabilis apud
Æginetas.*

GENIALIVM DIERVM

*Legum ab-
rogatio.*

*Portæ cur
sancta non
essent.*

*Non cuius
Cæsari ius
proferendi
pomæria.*

*Templi am-
bitus conse-
cratio.*

Remedio succurreret, morte pleſtebatur. Quæ quidem leges, licet in æternum editæ, quum aut vsus coarguit aut rerum ſtatus facit inutiles, pro tempore mutari & induci, ac facile abrogari poſſunt. Portæ verò ciuitatis non, vt mœnia, ſanctæ ſunt: quia cùm per illas deſuncta ferantur corpora, ſacroſanctas minimè putarunt: quod enim funeſtum eſt, id ſacrum aut ſanctum fieri minimè poteſt. Tametsi alia feratur cauſa. Cùm enim vrbium conditores mœnia ſignarent, incincti ritu Gabino, id eſt, toga reiecta circa humeros, taurum ad dextram, interius vaccam æneo aratro iungebant, ſtidiūque tenentes incuruam, ita vt omnes glebæ in interiorem ruerent partem, perfecto ſacrificio mœnia ſignabant; vbi verò portæ futuræ erant, id loci minimè ſulcabant. ſed aratrum ſuſpendentes, portarum ſpacìa reliquere intacta. Ideò cùm mœnia ſignata ſolenni ſacrificio, ſancta ſint: portæ, quia ſignari illas vel ſulcari minimè decebat, ſanctæ minimè fuere. In quo id ſeruatum meminimus, vt fruges in ſubiectam foueam demittant, & ex vicina terra exaggerent, boueſque ſulcatis mœnibus immolent. Macedones verò, vbi primum vrbis mœnia futura erant, polentam inter ſolennia adhibere. Quod quidem aratrum non ædificandis modo vrbibus, ſed illis funditus euerendis inducebatur. quaſi ſegetes ibi mox futuras denotarent. Fuitque conſtitutum, vt nemo Cæſarum, niſi qui imperii fines propagaffet, non prouinciali, ſed Italico agro quaſito, nationeſque ſignis collatis & iuſto prælio perdomuiſſet, ius proferendi potuerit haberet. In qua re eſt animaduerſum. Syllam vltimū Romanorum, pomærium protuliſſe: & poſt Syllam Claudium Cæſarem terminos vrbis propagaffe. Si verò non pomærium, ſed templi ambitus & area conſecranda forent, eam conſecrationem fieri accepimus, vt ſerena luce omnè aream & ſpatium vittis coronique euincirent. Mox milites & veſtales virgines, cum pueris puelliſque patrimique & matrimis, ex quatuor fontibus aquam ſpargerent, boueque & tauro aream luſtrarent: Prætorq; præſides deos precatus, & magiſtratus vnà, ſacerdoteſque & ſenatus, cum equitibus & populo, ſaxum ingens fundamentis iniicerent, paſſimque auri & argenti ſtipes, & metallorum primitias nullis fornacibus euictas aggererent. In quo præcipuè cauendum,

endum. ne ſa-
ponant. Notæ
ſecratione
debilitate co-
indigni qui ſa-
tatem immu-
motus ſunt, q-
que ia vſu ſui
lo aut membra
inhibetur. Qu-
uinocultui ma-
transferri ac p-
religione, ſæpe

Loem Ciceroni
q-

CVM Pal-
Credum
tificum, quæ
in quoſcunq;
amicis conſer-
iorem inibi fo-
ſona Catonis
Cum ergo qui
couiam magni
Voconia lege
pud nonnullos
ſtratus homi-
ruſdem quo
ſpondiſſet, n-
tem legare lic-
hæredi ſaltem
gem abrogata
raque inducer-
idem Voconi-
contenderen-
tabularum at-
Quum enim

uendum, ne saxum, aurumve in aliud opus destinatum, apponant. Notatumque & illud, ut non solum funestis à consecratione & sacris arceantur, sed manci, qui in insigni debilitate corporis, aut membro non satis utiles sunt, velut lesi & funestis à consecratione re-motus fuit, quod sacra tractare nequisset. Quod Persis quoque in usu fuisse traditum est, quibus morbo affectum, oculo aut membro deficientem, dominari, vel sacris præesse inhibetur. Quodque res & loca deorum immortalium diuino cultui mancipata, iussu populi per pontifices mutari & transferri, ac prophana fieri posse, verbis conceptis, amota religione, sæpe compertum est.

Locus Ciceronis ex Catone maiore de lege Voconia quæ esset, & quæ Furia, & Falcidia, explanatur.

CAPVT XV.

CUM Palatini fori iudicia opperiremur, & tædio interdum ac mora offenderemur, in bibliothecam pontificum, quæ ibi fuit proxima, sæpe diuertebamus: ibique in quoscunque incideramus libellos, varia lectione cum amicis contrebamus. Cumque Ciceronis Catonem maiorem inibi fortè nacti essemus hæc verba, quæ ex persona Catonis Cicero memorat, in eo tunc pensitabamus: ne. Cum ergo quinque & sexaginta annos natus, legem Voconiam magna voce & bonis lateribus suasissem: Quid Voconia lege, quam tunc Cato suasisit, cautum fuisset apud nonnullos qui aderant, quærebantur. Et cum ex nostratibus homo quispiam, fori & iudiciorum non ignarus, idem quod Furia & Falcidia, Voconia lege cauere respondisset, ne scilicet testatori ex bonis suis ultra dodrantem legare liceret: utque quarta hæreditatis pars scripto hæredi saltem maneret incolumis: sæpiusque hanc legem abrogatam, noua constitutione excitatam esse & pleuraque induceret: dixi ego indubio errore labi illos, qui idem Voconia, quod Furia aut Falcidia, statutum fuisse contenderent: quippe Furia aut Falcidia, contra legis XII. tabularum antiquissima decreta, à principio lata fuere. Quum enim duodecim tabulis, quomodo volent, & cui, statui.

GENIALIVM DIERV

quantumque volet, de bonis disponendi, illaque siue inſtitutionis, siue legati iure relinquenti, data facultas foret: postea lege Falcidia & Furia, vt nisi ad dodrantem legare liceret, statutum fuit. Interiectis inde temporibus. Q. Volumnus Saxa trib. pl. tulit ad populum, ne quis haredem mulierem faceret, coercitaque eo plebiscito mulierum hareditates sunt. Mox lege Voconia, quam C. Voconius Aricinustrib. pleb. tulit, sancitum fuit, vt nō scēminas mōdō, sed ne quis census haredem, etiam vnicam relinqueret filiam. Quam legem Cato persuaſit: quo quidem plebiscito, ne liceret legare mulieribus vltra quadrantem, sub graui documento vetabatur: nam quum solidae hareditates, & magna patrimonialia mulieribus assidue legarentur, prorsus vt admirabile videatur, quantum mulierum opes hareditatibus accreuisſent: quum obuiam eundem putarunt, ne tam immodicę largitiones mulieribus fierent, quibus remerē abutebantur: cautum fuit lege Voconia, vt non vltra quadrantem, hoc est, quartam hareditatis partem, mulieribus ex quouis peculio obuenire posset. Lege autem Falcidia nō quadrantem, sicut in Voconia, sed ne vltra dodrantem in legatis cuius absumere potestas foret, cauebatur, vt saltem quarta pars hareditatis & bonorum, haredi scripto, qui in bona & nomen adscitus, maneret incolumis. Quod enim Voconia lex mulieribus tantum interdixit, ne vltra quadrantem legaretur, lex Falcidia ad omnium hareditatem extendit, cauens ne vltra dodrantem, hoc est, nouem vncias testatori in legatis absumere facultas foret. Post aliquot vero atates, quum multi adulteri prateritis liberis, integrum assen mœchis testamentō relinquerent: Domitianus Cæsar, salubri constitutione, probroſis forminis quæ mœcharentur, ius capiendi hareditates legataque ademitt, ne ve leſticis veſtarentur, inſubuit. Quod autem verbis legis cauebatur, ne quis census haredem etiam vnicam relinqueret filiam, census is dicebatur, qui multam pecuniam & vltra centum millia nummum in poſſeſſione haberet: nam cui multa eſſent pecuniæ, multi census æſtimabatur. Verba vero legis duodecim tab. quibus libera facultas disponendi testatori datur, hæc fuere: Vti legasſit ſux rei quisque, ita ius eſto.

Lex Voconia.

Falcidialex.

Domitiani
ſtatutum in
mœchas.

Census.

Quid

Quid responde
ſtatuſſent

DEMITR
vir mul
non minus
quum pluri
promoto
men ipse in
ſpiceret, cui
taret. Quo
& commoto
caque nau
pere didiciſ
ſorte & parab
erigeret. Lan
vt facerem
longe clariſſ
artibus ad p
pui pleraqu
tus fore id
proximo ſe
ribus & po
homines de
pinis aſſuer
rogatas, aut
ribus effece
que ignobil
merſos, vt ai
gratia polle
riſſeatus, qu
minium ſuff
que reſereb
gnitudine e
moriarene
& inprimis
doctus, n
parare po
duceret, cu

*Quid responderim Hieronymo Massaino, cui in eodem forem
statu semper quum ad honores admitterentur alii.*

CAPVT XVI.

DEMIRABATUR aliquando Hieronymus Massainus, *Hieronymus*
vir multæ eruditionis, & in studiis bonarum artium *Massainus*.

nō minus atque in rerum actionibus versatus abunde, cui,
quum plurimos fuitiles & ignauos, ad honores & sacerdotia
promotos, magnosque & opulentos quotidie videat, me ta-
men ipse in eadem fortuna, eodemque semper tenore
spiceret, cui mercedem laborum studiorumque deberi pa-
taret. Quotiesque in eos sermones venit, obiurgabundus
& commoto similis, meam segnitiam accusabat, increpi-
taque ignauia, tantis tuis (inquit) laboribus tam diu nihil fa-
pere didicisti? Cumque me non nimis laborante, & mea
sorte & parabili fortuna contentum respondissem, is vt me
erigeret, languentemque spem excitaret, consilium dedit,
vt facerem quod quempiam hominem, astu & insigni arte
longe clarissimum, fecisse comperit, qui quum nullis bonis
artibus ad pontificatum obrepere posset, dolia vini præci-
pui pleraque mercatus, ea pontifici dono dedit, suspica-
tus fore id quod euenit: quo maxime munere effecit, vt
proximo senatu multo ampliora tulerit: nanque & hono-
ribus & pontificio donatus postea. Aliosque referebat
homines despectissimos turpissimosque, qui prædæ, & rap-
pinis assueti, pecunias siue iure, siue iniuria calamitosæ ex-
rogatas, aut vi extortas, ad fiscum conferebant: quibus ar-
ribus effecere, vt clari perpotentesque euaderent. Alios-
que ignobiles & obscuros fortis infimæ, atque è cœno e-
mersos, vt aiunt, qui quum permodica re familiari essent, &
gratiapollerent, tantum valuisse, vt ad sacerdotia & pon-
tificatus, quum multi clari & disertī viri concurrerent, o-
mnium suffragatione cæteris prælati sint. Innumeros-
que referebat alios moribus perditissimis, qui sceleris ma-
gnitudine ex infima fortuna ad honores obrepere. Me-
moria teneo, quum pueris nobis quidam magna doctrina
& in primis honestus vir, non minus Græce quam Latine
doctus, nihil præsidii, nihil sibi opis ad degendam vitam
parare potuisset, vitamque admodum tenuem & anxiam
duceret, cum inuidos mores cerneret, ac probitati præclu-

fam

GENIALIVM DIERV

fam viam, & quid sibi faciundum esset, animo volueret, vt aliquod in posterum vitæ subsidium parare posset, eo vefania processit, vt coactus inopia, obsecratis & libero homine indignis artibus vacaret: (quibus vero artibus, non libet dicere: ita scdæ & pudendæ sunt) confecta que fuit sibi res ex sententia: namque haud multo post & sacerdotio & opibus auctus affluens & beatus tranquillissime vitam egit. Adeo despecta fortuna, vbi nullus honos virtuti est, extrema experiri aliquando cogit. Quibus ego exemplis admonitus, vehementer animo consternatus sum, nequando vt eiusmodi honores appeterem, subireni scelesti consilii & conscientia notam. Longe igitur multum que præstat, satiusque fuit, ut ingenio meo, vacuumque his molestiis, modico ciuilique cultu contentum esse: neque in ambitionem non necessariam incurrere, quam bona animi, si qua sibi homo, studio & labore, parauit, ea turpi quaestiu, pessimo exemplo, scdare.

Quibus ex causis ouare ducibus licebat, & in quibus ouatio differt à triumpho.

CAPVT XVII.

ROMANI duces, qui in hostes victricia tulere arma, si minus ea quæ gesserant, triumpho digna forent, vt tantum ferrent honoris, persæpe quum domum reuertissent, minorib. triumphis & ouatione honestati sunt, quam Græci vau nuncupant. Causæ vero ouandi, nec triumphandi, hæc ferme traduntur: Si non debellati hostes penitus, sed solum pericula depulsa sunt: fusi que & fugati, perculsi & confecti, aut à populationibus exerciti, non autem multis & magnis cladibus affecti forent. Si ignominia tantum acceptæ cladis eleuata, vel paululum laboris admissum, aut non in sua & sibi constituta, sed in aliena prouincia res gessissent. Qui enim alieno auspicio res gesserunt, de prouincia triumphos agere non poterant. Si nondum pacata prouincia, reliquæ bellorum superessent. Si bella non rite indicta, vel cum hoste non legitimo, sed pop. Rom. indigno, vt cū seruus, piratis & fugitiuis bellum fuisset, Vel si deditione facta, mediocri certamine, & incruento prælio pugnatum esset. Aut si ex prouincia exercitus non deportatus, nec successori

Ouandi cau

cessori tradi
re legitimo
Posthumus
quod hau
niit: inde i
non triumph
uantis qui
nam & vni
effusis, p
pta, signa
raque quib
ces bello cap
rus, valaqu
ex manubi
pidorum, q
milites don
nati essent
vero dux cu
na, sceptru
ta veste, ne
pura decor
textis iuxta
quente, sol
euntibus io
dabatur ius
urbem pedi
veherentur
toribus reb
uans urbem
no Veturu
sed alteri, v
sequerentur
quo vehere
secundo, M
le & Pœn
cum legio
inisse prod
to coronat
fugitiuis &
sulto senat

cessori traditus foret. His omnibus ouare, nec triumphare legitimo triumpho, permiffum est. Primus enim *Posthumius* Posthumius Tubertus traditur, qui bello Sabino victor, *Tubertus* quod haud multo negotio hostem fuderat, urbem ouans in- *mus ouans* niit: inde institutum, vt ob præmissas causas ouario detur, *verem in-* non triumphus. Pompa vero & apparatus idem fere o- *gressus.* uantis qui & triumphantis, sed tamen minor perhibetur: *Pompa &* nam & vniuerso senatu, & omnibus ordinibus obuiam *apparatus* effusis, paratu magno urbem inibat. Et oppida bello ca- *ouantis.* pta, signaque militaria, spoliaque & captiua arma, mune-
raque quibus donatus fuerat, præ se gerebat. Tum du-
ces bello capti, & obfides dati, bellorum machinæ, & cur-
rus, vasaque aurea & argentea, & quicquid pecuniarum
ex manubiis & prædæ exactum foret, etiam coronæ op-
pidorum, quibus à sociis honestatus fuerat. Tum si qui
milites donis militaribus torquibusque & armillis do-
nati essent, pulcherrimo comitatu præcedebant. Ipse
vero dux cui ouandi honos datur, myrtea insignis coro- *Myrtea co-*
na, sceptrum manu tenens, non triumphali picta vel aura- *rona ouan-*
ta veste, nec curru quadriugo, vt triumphantes, sed pur- *tis.*
pura decorus, ac in fidente equo: neque senatu sub præ- *Ouantes*
textis iuxta currum, triumphantis mores, sed eo suble- *initio sine*
quente, sola plebe & equestri ordine, aut equitibus præ- *exercitu &*
euntibus incedebat. Sed notandum, eos quibus ouandi *legionibus*
dabatur ius, priscis seculis sine exercitu aut legionibus *pedites urbē*
urbem pedibus iniuisse: lapsis postea temporibus, vt equo *ingrediebā-*
veherentur, morem præualuisse: exque duobus impera- *tur.*
toribus rebus bene gestis, alteri triumphum, alteri vt o-
uans urbem iniret, datum esse. Cum Lucretio Tricipiti-
no Veturius COS. de Volscis & Aquis triumphauit:
sed alteri, vt curru quadriugo triumphantem, legiones
sequerentur: Veturio vero, vt sine legionibus ouans e-
quo veheretur, à senatu datum fuit. Bello etiam Punico
secundo, Marcus Liuius & Claudius Nero de Hasdruba-
le & Pœnis triumpharunt: sed Livius curru triumphans
cum legionibus, Nero autem sine exercitu equo urbem
inisse proditur. Interdum vero ouantes lauro, non myr-
to coronatos inuenimus: siquidem Marcus Crassus de
fugitiuiis & Spartaco, quos collatis signis vicerat, ex con- *Laurea coro-*
sulio senatus, lauro coronatus ouasse traditur. Et Tibe- *na ouantiis.*

GENIALIVM DIERVM

rius Cæsar, quum de Vindelicis mœsta ciuitate propter repentinum incommodum triumphare pollet, non equo, sed curru cum triumphalibus ornamentis lauro ornatus, ouas ingressus est. Turmas quoque equitum non lauro, sed olea ornatas, cum militaribus iocis & versibus inconditis ouanti præcedere, non subsequi, vt in triumphis solet: neque ouantes candidos tauros aut boues mactare, vt erat triumphanti mos, sed coronatas oues ante se agere, illasque exacta pompa immolare compertum est: quare ouationem dixere. Neque clangentibus tubis, vt ille Martius triumphus solet, sed modulantibus tibiis deduci. Illud quoq; notatum perhibent, tam in maioribus, quam minoribus triumphis, nisi quibus præcipui honoris aut priuilegii prærogatiua indultum fuisset, vt equo vestarentur, omnes qui ouanti aut triumphanti prodirent obuiam, quique comites, pedibus & non equo incesse: quod longo post tempore obseruatum mansisse in triumphali pompa, multa documenta sunt.

Quæ erant tribuni militum in Romanis castris, quæ ue potestas & officium foret, aut iurisdictio.

CAP. XVIII.

Tribuni militum noui.

Singulorum legionum senarii Tribuni. Tribuni per quos eliguntur.

Tribus Rufi & Rutuli. Tribuni Suffecti. Tribuni comitiati.

TRIBV NOS militum qui castris & legionibus præerant, imperium in milites habere, exercituique & summæ rerum præesse, fere peruulgatum est. Qui tamen si à primis originibus terni ex singulis tribubus, Ramnensi, Titiensi, & Luceri crearentur: tamen militari lege, vt singulis quatuor legionibus seni ac deni tribuni præessent, sancitum erat. Qui licet à Coss. & summis ducibus, antea eligerentur, post aliquot ætates, vt militari suffragio & prærogatiua crearentur, militibus munus datum fuit. Lapsus mox temporibus, vt populi suffragio & tribuni rogatione fierent, lege cautum fuit: ex quibus qui à Coss. creabantur Rufuli, mox Rutuli, nuncupati, eo quod Rutilius Rufus C O S. de illorum imperio primus tulisset. Aliorum vero tribunorum militarium duo fuere genera: aut enim suffecti erant, aut comitiati. Suffecti militari suffragio in Castris: Comitiiati vero, populi iussu comitiis creabantur. Demum sequuti Cæsares, tribunos ipsi

ipsi deleger
specimen m
Cæsar viro
tate & viro
imberbis
ris, vt qu
ret gladium
lites iure m
sic habent
tribuni sum
cto, Harm
erat. Ille
citus curar
peruigiles
Res moliri
randum ad
niprius ap
qui etiam
sent, & ni
strorum p
affluerant
ad terrore
maceque
nus exequ
externos
uerus trib
anteire iu
to. Erat
tur obcrin
ni manum
si autem v
que reliq
bunis tam
& imperi
ducere, si
n, aut in f
negiret, q
tore, quo
equitum
instrui, a

ipsi delegere, homines insigni testimonio, in quibus esset
 specimen magnæ & expertæ virtutis. Quare Hadrianus
 Cæsar viros ætatis exactæ & summæ prudentiæ, doctos
 ætate & vsu, ad tribunatum euexit: vetuitque edicto, ne
 imberbis adolescensve, tribunus fieret. Fuitque prisce mo-
 ris, ut quum princeps ad tribunatum quempiam euehe-
 ret gladium illi in manum traderet: quo signabatur, in mi-
 lites iure militari habere imperium. Cuius edicti verba
 sic habent: Milites, quibus iussi erunt, parento, eorumque
 tribuni sunt: & infra. Huic Lacones & præsidii præfe-
 cto, Harmosten dixerunt nomen, qui magistratus semestris
 erat. Illorumque præcipuum munus, castrorum & exer-
 citus curam agere, ne sine munimento, sine custodiis sint.
 peruigiles excubias iubere, ne quid occulto speculatu ho-
 stes moliri possint: in primisque milites ad solenne iusi-
 randum adigeret: neque enim militi arma capere fas erat,
 nisi prius apud tribunum legitimū præstitisset iusiurandum:
 qui etiam in castris iura dabant, quoque in promptu es-
 sent, & nihil moraretur imperium, illorum statio in ca-
 strorum principiis erat, ubi tribunal habere, & iura dare
 assuerant, quibus non virgas, ut consuli aut prætori, sed
 ad terrorem audaciæ, vites lictores præferebant, contu-
 macesque milites Romani vel Latini nominis, iussa mi-
 nus exequentes, non virgis, sed vitibus per centuriones:
 externos vero sustibus plectebant. Alexander tamen Se-
 uerus tribunis, non lictores aut apparitores, sed milites
 anteire iussit, quatuor tribuno, sex duci, decem vero lega-
 to. Eratque militari lege cautum, ut si miles dum cædia-
 tur ob crimen, vitem frangeret, aut centurionis vel tribu-
 ni manum teneret, de gradu deiectus, militia amoveretur:
 si autem violentas manus inferret, capite lueret. Cum-
 que reliqui milites, passim ferreos haberent annulos, tri-
 bunis tamen, centurionibus & legatis, aut his quibus ordo
 & imperium erat, aurei dabantur: à quibus siue in hostes
 ducere, siue castra metari, siue in prima acie & fronte loca-
 ri, aut in subsidiis poni, vel in stationes & vigilias ire con-
 ueniret, tesseram milites petebant. Ipsi vero ab impera-
 tore, quod dari oportebat, signum assumebant, copiasque
 equitum & peditum, quoties dimicandum erat, ornari &
 instrui, atque in aciem educi iubebant. Milites quoque in
 conflictu

Tribuni à
 Cæsaribus
 creati.

Harmosten.
 Tribuni offi-
 cia.

Tribuni sta-
 tio.

Tribuni li-
 ctos.

Lex milita-
 ris.

GENIALIVM DIERV

conflictu præliorum, singulos & vniversos hortari & monere, atque incessantes animaduerrere, tribuni proprium munus erat. Missionem quoque militibus perfunctis militiis, si causam probarent, ex autoritate & iussu consulum dabant. Quod Fuluius cohortem legionis, in qua tribunus erat, sine iussu consulum missam faceret, Quintus Fuluius Flaccus censor illum ærarium fecit, & senatus movit. Siqui tamen post missionem, studio pugnae militare cuperent, nisi secundo sacramento adscripti essent, arma sumere, & merere aut in hostes tendere nequibant.

Tribuni militum officii Marcellus notauit tribunorum militum officium esse, milites in castris habere dicto audientes, & intendere imperio, ad exercitationes deducere, in stationes mittere, clauis portarum suscipere, ne occulta colloquia serant, neve quis autor noui consilii, cum hostibus moliri quid possit, statione, vigilas, munitionesque ne infrequentes sint, nonnunquam interdum, sapius noctu circuire, milites singulis momentis instructos paratosque habere, siue pabulum, siue frumentatum vadant, præsertim in prociectu hostes sint, exploratoque in hostes ducere. Cumque frumentum militibus admittitur, ne quid minus æquo impartiant, interesse, neve perniciose fame, aut inopia afficiantur, utque præparati commeatus abunde sufficiant alimentis, ne arma, viri, equi, aut pecunia desint, cum Imperatore multò ante præuidere (nam Romani duces rationem commerciorum præcipuam habuere semper) castris locum capere, valetudinarios inspicere, sanciorum curam agere, nomina militum memoriæ tenere. Quippe imperatorem aut tribunum ignorare milites, pudenda inscitia est. Neque aliud Othonem ad imperium euexit, quàm quod quengue militum, in agmine, in stationibus, in itinere nomine compellabat suo, ex hoc gratiam & studia hominum assequutus. Querelas quoque militum audire, illorumque delicta militari lege plectere, infidum damnosumque militem militis gradu deiicere, tribunorum potestatis est. Fertur tamen Aurelianus Cæsar, tam seueræ disciplinæ fuisse, ut tribuno per epistolam mandarit, ut militum manus contineret, ne quis pullum aut ouem raperet, aut vnam ex vineis, aut ex segete spicas: ut arma versa, calceamenta fortia, vestis noua, equus defricatus, & mu-

Tribuni militum officii
ex Marcello,

Aureliani disciplina in militiam
capacitatem.

& mulus cer
les in castris
salutatam
militum cer
gati imperi
vbi tribunu
namque cer
riores sunt.
curiones fec
cere fuerit.
faceret, inter
nus inter tri
postea artem
adtribunat
do in aliqu
bunum mil
lisse. Quod
mo poterat
cohorti præ
bunatus ve
suevit.

Qui ludi

INTER sp
Romani
Circenses di
Minervæ
quippe ver
censes Nep
canda num
lebrabant.
dis publici
fiat, popula
eque cum
virgente b
fas. Quun

& mulus centurionatus foret. Fuitq; antiqui moris, ut miles in castris ad centurionem, centurio ad tribunum, mane salutatim vadat, & ad edictum præsto sit. Ac licet tribunis militum centuriones subsint & decuriones, ipsi tamen legati imperio parent. Eratque militari lege cautum, ne quis ubi tribunus militum fuisset, postea ordinum ductor esset: namque centurio, decurio, & ordinis ductor tribuno inferiores sunt. Alexander verò Macedo tanti tribunos & decuriones fecit, ut neminem, nisi sexagenarium, ordines ducere siverit. Hoc quoque notatum est, eum qui præconium faceret, inter decuriones admitti non licere, & multò minus inter tribunos. Si tamen antea præconium fecisset, & postea artem desuisset, ad decurionatum admitti poterat, ad tribunatum non utique. Insuper observatum, ut si quando in aliquos iusta mouenda forent arma, senatum per tribunum militum, de bello indicendo, ad populum sæpè tulisse. Quodque veteri instituto ad tribunatum admitti nemo poterat, nisi prius alam duxisset: neq; alam ducere, nisi cohorti præfuisse: siquidem cohorti erat ala inferior: tribunatus verò legionum, post alam conferri darique consuevit.

Qui ad tribunatum admissi.

Qui ludi Scenici, qui Megalenses, qui Tauris, Compitalitii, Iuvenales & Honorarii fuerint.

CAPUT XIX.

INTER spectatissimos ludos, qui plurimi Romæ fuerunt, Romani ludi à regibus instituti primùm, qui & Magni, & Circenses dicti, præcipui semper habitusunt, Ioui, Junoni, & Mineræ celebres: nā singulis diis singuli erant dicati ludi: quippe venationes & munera Saturno, scenici Libero, Circenses Neptuno: aliiq; aliis numinibus dabantur, quos ad placanda numina, unā cum sacrificiis, cumq; cantu & tibia celebrabant, prætoris edicto id decernente in hæc verba: Ludi publicis, quod sine curriculo & sine corporis certatione fiat, popularem læticiam cantu, fidibus & tibis moderanto, eaque cum diuino honore iungunto: & infra. Quos etiam virgente bellorum tumultu prætermittere duxerunt nefas. Quum enim secundo Punico bello, externis hostibus

Unicuique deorū ludi.

Prætoris admodum de ludis.

Italia

GENIALIVM DIERVM

Italia affligeretur, & cuncta bello arderent, eosdem magnificè apparateque factos, & in plures dies instauratos, oleique congios in vicos datos fuisse comperimus. Postea confectis bellis, & rebus contra Samnites gestis, magnificè Romanos faciendos curasse, illosque coronatum populum spectasse, victoribusque palmas à Græcia translato more, atque epulum ludorum causâ ædiles dedisse. Titus Liuius autor est. Fuere quoque ludi magni, quos post pugnam ad Trasimenum votos inuenimus, æris trecentis triginta tribus millibus, bobus albis quadringentis, multisque hostiis & aliis diuitiis clari, quâ à Marco Acilio consule, in apparatu belli, contra Antiochum, iterum votos, & magno sumptu exolitos, ac dies decem continuos, celebratos esse tradunt. in quorum celebritate, præcipua, per singula puluinaria, mittebantur munera. Anno inde ab vrbe * ferè quadringentesimo, quum vis morbi ingens urbem peruassisset, & graui cælo vulgarentur morbi, tantaque tabes & vis mali ingrueret, vt nullum pestis suffugium foret, quum ope diuinâ luem minime leuari crederent, victis superstitione animis, scenici primum ludi, apparatu magnifico facti sunt, quos ludiones ex Hetruria, moribus non indecoris, versibus ridiculis, cum cantu & tibicine, adhibitis histrionibus, saltantes celebrarunt. Eosque ab ædilibus curulibus, secundo Punico bello per quadriduum instauratos, ac noctu luminibus accensis celebrari, missiliaque vari generis spargi, autores memorant: in quibus inter ludicra scenæ, comædiæ representari solebant, multis fabularum argumentis, & apparatu vario, quorum sex fuere genera: namque ex his alia stataria, alia motoria, aliz togatæ: nonnullæ palatiæ, pleræque prætextatæ, aut Atellanæ. Eratque constitutum, vt comædi cum soccis proscenia inirent, ætiores tragicæ cum cothurnis: planipedes exalceari: scenici certatores nudi, circa pudenda tantum velati. Utque ad ostentationem scenæ, in argumentum fabulæ pro personis quas gerebant, varios amictus induerent: quippe Agamemnon sceptrum ferebat, pellem bubulcus, Achilles arma, Telephus penulam & peram, ita vt pro fabulæ argumento congruens apparatus fieret per artifices scenicos, qui imitarentur affectus. Utque in scena

Ludi magni

f. anno 394.

Scenici ludi quando primum facti.

Comædiarum sex genera.

Decorio obseruatio in vestibus.

quinque tan
quinques p
agædia
que persona
& scena per
In veteri ve
communes
stremarum
stea ob mor
erant, pern
Ati sunt,
tribumou
foret, vt ad
stipendia fr
seruatus, v
choreis inc
ex Pessinu
paratus ma
ruot, qui p
Brutus cur
dicti: illos
ædiles ger
celebrare:
nes, magni
facta dicta
tronaque
tum est. C
uiuia & so
men fruga
ri: namq
tium cons
losque pra
textatque
Megale
pem coge
sto caueb
que iustit
fuit consti
vero Cere
crati, quo

quin-

quinque tantum seruarentur actus : nam scenico ludioni
 quinq̄ies prodeunti , vltra prodire non licuit : quod in
 agœdia quoque seruatum est, vt non plures quam quin-
 que personarum actus fierent , vtque finito argumento,
 & scena personis vacua , chorus & tibicen introducatur.
 In veteri vero comœdia seruatur , vt primarum partium
 communes actiones sint , aut gesta militiæ domique , po-
 stremarum vero, conuiuia, cantus, poriones, & lusus. Po-
 stea ob morum prauitatem , seu quia mali exempli ludi
 erant, perniciemque ciuibus afferebant , ita scenicos in se-
 cūti sunt , vt Scipio Nasica in censura , scenicos ludiones
 tribu mouisse , & ærarios fecisse dicatur , licet institutum
 foret, vt actores Atellanarum tribu non mouerentur , sed
 stipendia facerent & mererent : fuitque vetus mos diu
 seruatus , vt primitiæ spectaculorum à ludicris scenicorum
 choreis inciperent. Cumquem Ideam deorum matrem
 ex Pessinunte Romani aduocassent , præter munera & ap-
 paratus magnificentiam , ludos in honorem deæ institue-
 runt, qui præcipui inde habitus sunt : quos Marcus Iunius
 Brutus cum templo in Palatio dedicauit , qui etiam scenici
 dicti : illosque Megalenses appellarunt, illorumque curam
 ædiles gerere , ac veris initio, prælata diuitiarum pompa,
 celebrare: permittaque ludendi licentia, personatos iuue-
 nes, magistratuum priuatorumque munia & personas , &
 facta dictaque imitari & ante deæ simulacrum ludere, ma-
 tronasque spectatæ pudicitæ in his psallere, memoriæ da-
 tum est. Quibus diebus Romanæ consuetudinis erat, con-
 uiuia & sodalitates inuicem agere , & comedari, victu ta-
 men frugali & modesto, nec die tantum , sed noctu epula-
 ri : namque hi ludi præcipue casti, magno fauore spectan-
 tium conspicui erant, ad quos seruis adire non licebat : il-
 losque prætores & magistratus purpurati , in toga & præ-
 texta: atque in ornatu maximo celebrarunt: quare purpura
 Megalensis in vulgi proverbium venit. Quibus diebus sti-
 pem cogere, Idææ matris familiis proprium fuit, quod edi-
 cto cauebatur his verbis: Præter Idææ matris familias eius-
 que iustis diebus, ne quis stipem cogito: & infra. In quibus
 fuit constitutū , vt patricii Megalensibus moritarent, plebs
 vero Cerealiibus. Præter hoc: fuisse Taurii, diis inferis co-
 crati, quoniam origo fertur antiquissima: quæ enim regnante
 Superbo,

*Comœdia
antiqua ob-
seruationes.*

*Ludi Mega-
lenses.*

*Purpura
Megalensis.*

GENIALIVM DIERVM

Superbo, vis morbi & insanabilis pernicies, per omnes vrbis regiones & compita, peruagata esset, assiduusque funeribus exhausta ciuitas foret, atque ob esum carnum taurorum, pestifer annus grauidas mulieres ita affecisset, vt sisti pestilentia nequireret, in deorum inferorum placamenta, hos ludos concelebrarunt, qui Taurii dicti, quod ob taurinæ carnis morbum, inuenti primum concelebratique sunt, in quibus metas circumcurrere, velut in Circensibus seruatum est. Compitalitios verò Laribus, quos bis anno vernis æstiuisque floribus ornabant, dicatos plerique autumant, quorum origo ab vltima antiquitate fuisse proditur. Cùm enim Prisco Tarquinio regnante, in foro genitale repente apparuisset, quo in sinu admoto, mater Seruili Tullii Orestes, stupens miraculo, haud multò post Seruium Tullium enixa peperit, qui mox regno successit, & quod puerocaput arserit, Laris filius esse creditus est: inde Compitalitii ludi primum instituti inuentique fuere, quos per vicorum magistros fieri, & in compitis celebrari, ac per multum temporis desitos, quum solennia ludorum intermittere nefas esset, post L. Iulium, & C. Marium consules à L. Pisone reuocatos, & magno apparatu instauratos memorant, qui postea non per vicorum magistros, sed præfectos vicorum celebrari coëpti, & demum sublati collegiis, haud multò post discussi fuere. Tamen ab Atheniensibus primum institutos Compitalitios nonnulli credant, in quibus præmium victori hircus donabatur: post quos, Iuuenales, funebres & seculares, vario & solerti ingenio inde recepti paratique sunt: in iuuenalibus enim, licet iuuenum causa instituti forent, in hisque adolescentes per lusus & lasciuiam admitterentur, plerumque tamen anus, & grandæuas uatru matres, senesque ingrauescenti ætate, ludis admissos comperimus. Lusus erat, quem laudabant turmæ puerorum, primo ætatis flore, & iuuenes generosi spiritus, vt quis instratis hinc inde dispositis turmis, tanquam acie instructa, composito agmine, in iustæ modum pugnæ cursitarent, speciemque prælii modo in occursum eundo, nunc à tergo & in gyrum occursando, præberent, & campestre incurSIONEM facerent, specimenq; magnæ indolis, & commendationem ineuntis adolescentiæ præ se ferrent, ita vt qualis

Ludi Compitalitii.

Ludi Iuuenales.

qualis quisque
his quoque
bis morbu
inuentu
cas, facile
contrahere
ando, tela
quæ enoplia
incipiunt
rimis saltare
cur in Pana
in quibus pu
lexi, nuncin
ns, pyrrhich
i modi, & m
æ, inuentæ
niam, quæ n
na, quæ clac
nuentes J
nimi fluxer
nia alii gest
errent. Fun
liberi accip
rærant, de
ui venalem
ora, nonnun
parata, digla
uos in defun
institutos fer
ad sepulchra
& sanguinem
manum vido
conluerudio
diatores bust
morum & af
gladiarentur
virtutis: licet
darentque, &
cumberet, m
Athenienses

qualis quisque futurus esset, cuiusque spei, facile enteret.
 in his quoque pyrrhicham saltari accepimus, quæ integris
 urbis moribus, magno fauentium studio fiebat: quæ pri-
 mū inuenta fertur in Creta, nonnullā Laconib. ad res bel-
 licas; facile obeundas, ut armati leui flexu & saltu, nunc
 se contrahendo, nunc in altum exiliendo, nunc decli-
 nando, tela & plagas vitarent, disciplinamque ediscerent:
 quæ enoplia saltatio dicta est, quam Tranquillus Troiam
 nuncupauit: idque à Romulo institutum ferunt, ut cum
 armis saltarent milites saltatione, quam bellicrepam dixit
 Sicut in Panathenæis armatos pueros saltare voluerunt,
 in quibus pueri puellæque forma conspicui, manibus am-
 plexi, nunc in orbem, nunc in obliquum per diuersos fle-
 xus, pyrrhicham in theatro saltabant. Postea verò Gadita-
 ni modi, & mollissimæ saltationes, quum essent minus no-
 tæ, intentæ fuere, in plures diuisæ species: in chirono-
 miam, quæ manuum gestu, halma, quæ pedum: lasti-
 ma, quæ clacibus ad humeros iactis saltabantur: quorum
 inuentores Jones fuisse dicunt, vnde gestus quoque; panto-
 mimi fluxere: in quo id fuit constitutum, ut in chirono-
 mia alii gestus subiti, alii miserabiles, alii longi nomina
 ferrent. Funebres verò ludos, etiam inter ludicra scenæ ex-
 hiberi accipimus, & post ludos epulum datum: quib. qui
 præerant, designatores dicti: in quib. gladiatorum paria,
 qui venalem habent sanguinem, modò plura, nunc pauci-
 ora, nonnunquam familiæ lanistarum ad gladiaturâ com-
 paratæ, digladiari, vulneraq; & cædes accipere solebant:
 quos in defunctorum illustrium memoriam, ea de causâ
 institutos ferunt, quod, quum hostes bello victi, seruique
 ad sepulchra summorum ducum, olim sæue iugularentur,
 & sanguinem effunderent, idque posteris sæuum & inhu-
 manum videretur scelus, cautum fuit, ut sæua illa desita
 consuetudine, serui libertique, & damnati cepite, ac gla-
 diatores buftuarii: qui venalem habent sanguinem, vsu ar-
 morum & astu eruditi, conducti precio per lanistas, di-
 gladiarentur: in quibus in æmulationem certamenque
 virtutis: licet dimicatione perniciofa, vulnera acciperent
 darentque, & ferro decernerent: in quâ si quis forte suc-
 cumberet, mercedē lanista perdit gladiatoris, accipiebat.
 Athenienses verò fures & sicarios pecunia comparatos
 armis,

*Pyrrhicham.**Enoplia,
saltatio.**Saltatio in
panathenæis**Saltationes
molles.
Ludifane-
bres.**Designato-
res.**Athenienses*

GENIALIVM DIERVM

armis instruebant, quos, vt in scena dimicaret, inuicem
 committebant: apud quos vsus, obtinuit, vt imperatore
 vita functo, duodecim captiui ad sepulchrum iugulari,
 tumultentur vnà. Quæ munera licet summæ immunitatis
 forent, duces in bellum profecturi, Romæ plerunque po-
 pulo exhibuere: scilicet vt vulnera cernere assuescerent:
 cædesque & prælia non formidarent, quibus certa lex da-
 ta, vt multo grauioribus armis pugnare discant, vtque
 diutius in pugna simulachris armari assuescant, vt in pa-
 tientia laborum educati, in conflictu pugna minus labo-
 rarent, neque vt tyrones corporibus animisque defice-
 rent, Vtque lanistæ cum hastis & sudibus primo introdu-
 cantur, mox gladiis decernant, ad præliumque ince-
 dant tunicati. Vtque ante congressum multa fiant, quæ
 non ad vulnus, sed ad speciem gesticulationis, & motus
 agilitatem videantur: procedente mox pugna, vt nudi di-
 gladiantur, neque in vulnere ingemiscant, ne in iussi de-
 cumbant, neque postquam decubissent, ferrum accipere
 iussi, segnes & cunctahundi accipiant, aut retractent. Ad
 quod certamen insignes nobilitate & opibus, neque ob-
 securi generis homines plerunque prodire, nam & Nero
 Cæsar cccc. senatores, & dc. equites ad ferrum exhi-
 buit. Et Domitiani temporibus nobiles ad specimen vir-
 tutis ostendendum, in arenam prodire non dubitarunt,
 qui non virorum modo pugnas, sed fœminarum noctu
 commisit: donec cautum fuit, ne equites Romani ludo &
 arena polluerentur. Primus enim qui gladiatorum edidi
 munus, Junius Brutus, in honorem defuncti patris, fuisse
 traditur. Alii Appium Claudium & Fulvium Coss in
 foro boario gladiatores commississe primos, asseuerant. In
 quo præter apparatus magnificentiam, immanissimas fe-
 ras, hominesque, qui cum his concurrerent, ad pugnam
 exhibuit ad quos matronas admitti erat lege vetitum,
 ne immanitati aut feritati assuescerent: sicut ab athleta-
 rum spectaculis muliebrem sexum Augustus auocauit
 & dimouit. Non sic Ceterensibus, qui præcipuas & magno
 natu mulieres ad gladiatorium munus admittebant: &
 Spartæ nulla est tam nobilis mulier, quæ præcio conductæ
 sit, non ad scenam prodeat. Cumque antea gladiatorii
 ludii imperatorum munus forent, Claudius princeps, vt
 pecu-

*Quis pri-
 mus gladi-
 atorum mu-
 nus dederit.*

*Matronis
 luis inter-
 esse vetitum
 Ceterenses.*

Spartani.

ecunia qu
 ades & m
 postea edi
 facultati
 ferrum ex
 cautum fu
 nus quad
 atates T
 prosequi
 denogari
 vt in fine
 reris toga
 lis centu d
 te fierent
 tioneterm
 seculares f
 Capiotio
 quos licet
 quam, nec
 numeru
 Augustu
 lelebrau
 tersuere
 temporis
 Romæ pe
 trinotio
 crum Plu
 supplicati
 mine & h
 & matrim
 cum quib
 tutio ferte
 la, qui re
 recepisse
 celebrau
 Augustu
 ra ration
 natu pro
 Postrem

pecunia quæstorum fierent, cauit edicto: quos propter
cædes & immanitatem, quodque mali exempli essent,
postea edi prohibuit. Et quia nonnulli inopes & modicis
facultatibus, sordida mercede conductos gladiatores ad
ferrum exhibebant, Tiberio imperante, senatus consulto
cautum fuit, ne quis gladiatorum munus daret, cui mi-
nus quadringentis milibus census esset. Post aliquot verò
ætates Theodoricus Gothorum rex, ita gladiatores odio
prosequutus fuit, ut optantibus Romanis, non modò illos
denogari, sed nunquàm postea edi permiserit. Fuitq; in usu,
ut in funebribus essent spectatores penulati, quum in ex-
teris togati conuenirent. Seculares verò ludos, quòd singu-
lis centùm decem annis, vel quòd semel tantum hominis æta-
te fierent, dictos accepimus. Nā seculum veteres hac fini-
tione terminarunt. Alii nisi decurso trium ætatum spatio,
seculares fieri negauerunt, qui supra Tiberim, sæpius in
Capitolio, magna frequentia & fauore sunt edi soliti: ad
quos licet præco inuitaret ad ludos, quos nec vidisset quis-
quam, nec visurus esset, illos tamen citra hunc annorum
numerus, per sæpè celebratos comperimus: nam & Diuus
Augustus seculares fecit, & haud multò post Claudius ce-
lebrauit, quo intervallo sexaginta tres haud amplius in-
terfuere anni. Mox Domitianus illos instaurauit, habita-
temporis ratione, ex quo ab Augusto editi fuerant, quos
Romæ per omnia theatra fieri seruatum est, in quibus
trinoctio, terra caligine, bobus artis, ad Tarentum sa-
crum Plutoni & Proserpinæ, lectisternium, privilegia &
supplicationes, instar Cereris initiorum, fieri solebant, car-
mine & hymno in Capitolio à pueris puellisq; patrimis
& matrimis, in Apollinis & Dianæ laudem modulato,
cum quib. sæpè Circenses dabantur vnà. Quorum insti-
tutio fertur antiquissima. Cùm enim Valerius Publico-
la, qui reges eiecit, tres filios morbo laborantes ex voto
recepisset incolumes, voti reus, hqs instituit primus, &
celebrauit: quos antea præteritos vel intermissos, Diuus
Augustus magnifico apparatu celebrauit, quamuis non ve-
ra ratione dimensa. In quib. iuuenes, sine aliquo maiore
natu propinquorum, nocturno spectaculo interesse vetuit.
Postremò Domitianus septimos exhibuit, ad sua tempora

*Quibus gla-
diatorum
munus dare
permisissum.*

*Ludi secu-
lares*

*Secularium
ludorum
origo.*

GENIALIVM DIERV

ab ortu vrbis obseruatos. Et demum post curricula temporum, Philippus Imperator, millesimo vrbis anno ex omni seculorum memoria, apparatissimos seculares exercit: in quibus præter elephantos triginta, leones, tigres, alces atque hyænas & bebos, etiam gladiatorum paria mille, hippopotamum, & rhinocerotem, ferasque immatissimas venationi dedit. Præter quos fuere ludi theatrales & honorarii: qui æquè ac funebres statim non sunt: sed vt quisque ad honores, vt ædilitatem, præturam, vel consulatum euectus erat, ad conciliandum populi fauorem, maxima hos læticia coluit & celebrauit: in quibus elephantorum & leonum pugnas, aliarumque beluarum venationes frequenter exhibitas inuenimus. Primus enim Scæuola Pompeius iubatos trecentos quindecim, Cæsar quadringentos: donec senatusconsulto cautum fuit, ne Africanas in urbem inueherent. Contrà Cneus Aufidius tribunus plebis: nam Circensium causa importari iussit. Postea Augustus tigrim, & Domitius Ænobarbus centum vrsos Numidicos in ædilitate, & totidem venatores Æthiopes dedit. Hæc enim expectatio munerum, quantum studii & fauoris, ad conciliandum popularium animos attulit, quum magnifico sumptu exhibita fuissent, enarratu difficile est: siquidem qui illa amplè & largiter dedidissent, aut qui munificentia reliquos anteissent, facilimos aditus ad honores, consulatus & præturas, reliquosque magistratus proximis comitiis habuere: quorum cura & procuratio præcipua ædilium erat. Et qui illos obsecordiam prætermisisset, populare odium & offensam haud dubiè incurrit, & vultu fordidus & parum ciuilis est pro despectissimo habitus. Mamercus enim homini ditissimo, quod ædilitatem, ne sumptus in exhibendis ludis faceret, assequi non curasset, in consulatu repulsam tulit. In his enim res commentitias, fabellas & scenas representare, tum monstra & visu incognita, venationesque & pugnas populo dare assuerant: ad quas mulieres descendisse, & cum immanissimis feris sæpè depugnasse comperimus, tanto omnium studio, vt triginta & amplius dies, sepositis negotiis, Romani ludis impenderent: quos postea Augustus coarctauit, ne ludorum celebritas nimium diu actus

Ludi theatrales & honorarii.

Munera huiusmodi scenica ad honores viam parabant.

Actus forensis
que ludos in
nes ferè con
xisse ferunt
dos gymnasi
nympharum
forum, & ac
positis mod
ex melle, m
runque pop
quam quod
tū, eo in sole
deta, crine fi
sis velut insa
nistri quoque
rent, tanta
Varro, nisi a
nistra Mæn
na & Chiz
ctis operab
biz & can
purgatione
ticum purg
Quæ sacra p
nascient
genuorum
in omne fac
non in vrbe
re: maxime
maz, néve
dissimorum
rum causa &
ab Orpheo
Bacchi festi
spectatores
Babyloniis
exhausto
gesticulati
Heleos B

actus forenses & negotia moraretur. Theatrales quoque ludos in Liberi patris honorem inuentos fuisse, omnibus ferè consentiunt, quos ab Atheniensibus originem duxisse ferunt, qui primi Nouembri mense Bacchanalia & ludos gymnicos ac Liberales celebrarunt, tanta licentia, ut nympharum & heroum habitu bacchantes prodirent in forum, & ad sonum tibiarum cum lasciuia gesticatione compositis modis psallerent, vinumque cum bellariis, libaque ex melle, magna bibendi licentia circumferrent: quos plerunque populus coronatus spectauit. Quæ sacra præterquam quod per anum deliram & temulentiam inducerentur, eò insolentiarum processere, ut mulieres virique ornati hedera, crine fluxo, lymphatis animis debaccharerent, cum thyrsis velut insanientes & furore afflati obuios ferirent: ministri quoque phanatici non minore vesania ferulas gestarent, tanta temulentia & verborum licentia, ut Marcus Varro, nisi ab amentibus fieri potuisse negaret: quare ministræ Mænales dictæ, inter quos Sileni, Saryri, Bacchæ, Lenæ & Chiræ, Mimallones, Neiaes, Nymphæ & Tityri facris operabantur. In his quoque comestationes, thyrsi, tibiarum & cantus frequentes erant. Et quoniam ad animarum purgationem pertinere dicerent, etiam vanum, quatripticum purgatur, & ouum sphericali figura adhibebant. Quæ sacra procedente tempore, quum ex diurnis nocturnafierent (vnde Nyctileia appellata sunt) promiscuis ingenuorum & sceminarum stupris, cum strepitu & vlulatu in omne facinus & libidinem, perpetuo senatusconsulto, non in vrbe modò, sed per omnem Italiam coercita fueret: maximisque pœnis inhibitu, ne Bacchanalia Roma, neque in Italia fierent, quum in contubernio sordidissimorum patrarentur, essentque maximorum scelerum causa & seminarium. Apud Thraces Orgie Bacchi ab Orphea instituta, nisi à menstruosis fiebant. Euianes Bacchi festa celebrant, in quibus ludiones primò, mox spectatores, multo vino epoto, ad arma concurrunt. A Babylonis quoque festus dies Baccho plurimo mero exhausto colebatur, in quo noctem perennem lasciuie gesticationibus & largiori potu indulgebant. Apud Heleos Baccæ Dionysio psallentes, modulata voce, Hylei.

Bacchanalia per annu indicbantur.

Vannus.

Nyctileia.

Bacchanalia inhibita.

Orgia in Thracia. Euianes.

Babylonii.

GENIALIVM DIERV

precantur, vñ bouino pede ad se accedat. Lauini integer mensis Libero dicabatur, quibus diebus, obscenis verbis & spurcissimis vñ permixtum: quod Heliogabalus instituisse fertur, vt in vindemiarum festo multa impudica & obscena iactarentur in dominos: id quod nōstrates seruare etiamnum solenne habēt: donec per forum virile membrū plastro transueherent, cui matrona spectatz pudicitiz, velut sancto numini, coronam imponebat. Quod etiam Varro fieri consueſſe in reliqua Italia scribit, tanta turpitudine, vt per dies festos, Liberi membrum per agros plostellis, mox in urbem cum cantu & vlulatu ferrent. Ab Aegyptiis tantò abusu Bacchanalia fiebant, vt temeto ingurgitati, statuas cubitales per pagos circumferant, protenta mentula, magnitudine visenda, praeunte tibia & choro, cum Mercurii statua veretro porrecto: quas foeminae & magno natu matres, velut pompam triumphalem prae se agebant, tam fœdo spectaculo, vt nihil improbius aut nequius foret. Eadem quoque licentia Athenis vulgo vsurpatur Nouembri mense, quo Bacchanalia celebrabant, vt phanatica multitudo, Bacchanarum habitu per urbem procederet. Fuit praeterea quinquennale ludicrum, in quo tam versu, quàm prosa oratione Graecè Latineque, tum musica per citharædos & citharistas, tum gymniciis ludis certabatur: quos Nero Cæsar primus ad maiorem Graeci certaminis, e Graecia Romam deduxisse, Iouique Capitolino dicasse, atque singulis quinquenniis magno certamine animorum celebrasse fertur, iam intermissos ducentis annis à Lucii Mummii triumpho, qui primus hoc spectaculi genus in urbe praestitit. In quibus quantum quisque facundiae experimento, aut candore ingenii eniteret, facile apparebat. C. verò Caligula, horum instar miscellos Lugduni fecit, Graecæ Latinaeque facundiae experimento. In quo certamine lege fancitum erat, vt victoribus hoc praemii darent, vt ipsorum laudes tanquam obnoxi scriberent, & carmine celebrarēt. Postea à Domitiano triplex institutum ferunt Capitolino Ioui, Musicum, Equestre & Gymnicum, aliquanto plurium coronatorum: in quibus Papinius Statius victus fertur, victor autem & ter coronatus in certamine Albano, quod Domitianus pariter instituit. In quo poetae certatim Minervae psallebant hymnos. In eo verò Publius Mimographus

Aegyptii.

*Ludicrum
quinquennale.*

*Triplex ludicrum
quinquennale.*

phus palma
sepulchrum
rum certam
dunt. Eo
ticonfluxe
dit, in ea v
post mœre
iudices ex
hircus prae
immolare
men comico
fabulas, in c
men ambit
Elide quoq
bant, victor
Mausolo ag
sæpe decer
pulus omni
victoriam
rica dicta,
ro carmin
ristophan
poetae illau
citasset. C
scripsit car
mel tantum
quennale c
cum, illis æ
tur. Quo
quinquenn
certaminis
memoriae
mine poet
gramma c
ter hos ple
plebis libe
cessionem
ciatos pati
perdomit
quorum a

phus palmam tulisse dicitur. Athenis quoque ad Thesei
 sepulchrum celebres hi ludi mansere, in quibus tragædo-
 rum certamen magno conuentu totius Græciæ fuisse tra-
 gædo-
 rum certa-
 mon.
 dunt. Eo enim viri eloquentissimi ex omni Græciæ exci-
 ti confluxere, inter quos Æschylus primus tragædiam de-
 dit, in ea victor Sophocles, victus Æschylus, haud multo
 post mœrore victus occubuit. Quibus etiam ludis decem
 iudices ex singulis curiis præfuere. Fuitque in more, vt
 hircus præmium tragædo foret. Vtque lyrici iuencam
 hircus tra-
 gædi præmi-
 um.
 immolarent, tragædi hircum, poetæ taurum. Proditur ta-
 men comicus Menander, quum centum & octo scripsisset
 fabulas, in certamine comædorum, licet esset superior: ta-
 men ambitu & factione à Philemone victus renunciatus. In
 Elide quoque poetæ accepto themate, carminibus certa-
 mentum
 bant, victorque coronam ferebat donum: sicut Archelaus
 Elide.
 Mausolo agona proposuit, & ludos, in quibus doctissimi
 sæpe decertarunt, inter quos Theopompus Iſocratis disci-
 pulus omnium consensu, propter singularem vim ingenii,
 victoriam tulit. Vna tamen proditur Corinna, mulca ly-
 rica dicta, tanta eruditione claruisse, vt Thebiscum Pinda-
 ro carminibus certaret, & quinquies victrix foret. Et A-
 ristophanes quum certamini poetarum iudex præfideret,
 poetæ illaudato victoriam dedisse, quod sua, non aliena re-
 citasset. Eutimus quoque Locris oriundus, tam disertæ
 scripsit carmina, vt olympicis ludis semper victor fuerit, se-
 mel tantum vni posthabitus. Quinetiam Neapoli quin-
 quennale certamen fuisse tradunt, musicum & gymni-
 cum, illis æmulum, quæ in Græcia summa laude celebran-
 tur. Quod etiam noctibus magna luce ignium singulis
 Neapolim.
 quinquenniis Romæ fiebat, magnis oratorum & vatum
 certaminibus. Neque omiserim à quibusdam traditum
 memoriæ, Hesiodum carminibus cum Homero in certa-
 mine poetarum contendisse, victoremque Hesiodum epi-
 grammata cum tripode in Helicone posuisse. Erant præ-
 ludis plebeijs.
 ter hos plebeijs ludis spectatissimi, qui ex actis regibus pro
 plebis libertate primum dati sunt: quos nonnulli post se-
 cessionem ad sacrum montem institutos ferunt, ob conso-
 ciatos patrum plebisque animos, quos postea Lucius Sylla,
 perdomitis hostibus, magna plebis expectatione restituit:
 quorum ædiles plebis arbitri & moderatores erant: in
 quo-

GENIALIVM DIERVMI

quorum celebritate seruarum minimus, vt quoties instaurarentur, ab eis ludorum causa epulum daretur, quos ex variis causis non semel instauratos comperimus. Cereales verò quin in Cereris honorem magnificentissime fierent, nulla controuersia est: quos Circeses dictos nonnulli volunt: nam & deorum imagines in his longo ordine produci, & circum metas cursu contendere solebant, ouumque in cerealis pompæ apparatu numerabatur primum, in quibus peruigilia noctu fiebant, sicut sacris Iudis excubiæ: in his quoque ædiles plebis pro equorum cursu, plerumque gladiatorum certamen exhibuere. Cereriem ad quintum cal. April. annis singulis Romani, rem diuinam more patrio facere assueverant: quæ sacra, quod è Græcia translata essent, & per Græcos curata, Græca dicta sunt. Fuisse enim in Græcia sacra Eleusina Cereris spectatissima, autores memorant, quæ obscura luce fiebant, sacerdotesque facibus discurrentes, cursu phanatico sacra peragebant, à quibus velut sanctissimis & impollutis, impii consceleratique amoueantur voce præconis, ita vt templum velut omni religione sanctum, alicuius criminis aut noxæ conscio adire, non liceat. Quod si quis adisset non initiatus, capite luebat: ad quod Nero conscientia sceleris agitatus, ingredi veritus fuit. Non sic Antoninus Philoſophus Augustus; na fretus innocentia & vitæ integritate, sine discrimine adiuit. Cuius mysteria magno silentio incluta, velut arcanum quid sanctumque in vulgus efferre, non licebat. Quod sacrum à solis matronis fiebat annis singulis. Romanique in toga candida spectare ludos, mulieresque in veste alba pariter sacrum facere solebant: in quo id fuit obseruatum, vt tunc diis gratum esse censerent, si à lætis nec funere pollutis celebraretur. Utque in sacris Cereris ante noctem epuletur nemo, atque à vino in primis & Venere abstineant. Utque quinto quoque anno ex Sibyllinis carminibus, prodigiorum causa ieiunium fiat: inter quæ præcipuum fuit, vt sacris initiatos, calda abluerent primum, quod castitati prodesse ducerent. Apud Athenas in sacris Cereris, quæ dicuntur Adonia, mulieres simulachra defunctorum efferre, multaue funesta, & calamitosa, iusto comploratu & gemitu effingere traduntur, in cuius sacrificio Atticæ virgines inter solennia, reposita

Ludi Cereriales seu Circeses.

Sacra Græca.

Cereris mysteria.

Sacra Cereris apud Athenas.

ita cistis sa
Cereris sa
quippe pro
erat.
anni temp
bus doce
terram m
in Cereali
Prometh
fuere lud
quæstip
rianis ple
scellanei,
Palatio tri
victam arm
piloni, q
uasser.
uum (aut
les, quos
facere in
triplices f
gratiam
ximum:
& Apatur
nopodia, h
nore inue
fuit. Illu
multiplic
tuor curar
Circeses
bitu, in qu
bia caneb
di edebat
coronati
Diues, qu
liorum, in
tur. Fu
co sapè l
studio ter
perdomi

sita cistis sacra, capitibus quam occulte deferunt, quum
 Cereri sacrum quam occultissimis caeremoniis fieret:
 quippe profano homini Cereris mundum videre nefas
 erat. Apud Siculos verò Cereri & Proserpinæ diuerso *Siculi.*
 anni tempore sacrum fit: Proserpinæ enim maturis messi-
 bus docem festos agunt dies: Cereri verò, quum semen in *Græci.*
 terram mittitur: Græcis autem in tribus ludis, præterquam
 in Cerealiis, accensas faces gestare vetus mos habuit, in
 Prometheis, in Vulcaniis, in Panathenæicis. Præter hos *Martiales.*
 fuere ludi Martiales, Martidicati, & alii Piscatorii, ex *Piscatorii.*
 quæstus piscantium: Alii Castrenses, qui in castris præto- *Castrenses.*
 rianis plerumque cum venatione dabantur: nonnulli Mi- *Miscellanei.*
 scellanci, ex ludionum multiplici genere, alii Palatini, in *Palatini.*
 Palatio triduo celebrari soliti in Diui Iulii honorem, qui
 victam armis Rempub. in dominationem vertit. Alii Ca-
 piloni, quod Jupiter optimus Maximus suam sedem fer-
 uasset. Qui aliis solennibus additi, collegiumque no-
 rum (autore senatu) institutum fuit. Præcipui Augusta- *Augustales.*
 les, quos Tiberii tempore trib. pleb. in Augusti honorem
 facere instituesunt. Athenis verò & in omni Græcia mul- *Ludi multi-
plices in
Græcia.*
 tiplices fuere ludi, in quibus ad aucupandam popularem
 gratiam, Theophrastus fructum diuitiarum putauit ma-
 ximum: nam Panathenæa Dionysia, Sciophoria, Haloa, *Lacedamo-
nii.*
 & Apaturia celebra fuere. Apud Lacedæmonios Gym-
 nopodia, Hyacinthia & Chorii. Patavii, Cestici ab ante-
 nore inuenti, quos inter reliquos annumerasse non ab re
 fuit. Illud vtique verum est, quod quamuis ludorum
 multiplices species forent, tamen ædilitia largitione qua *Ludi qua-
tuor impen-
suis curati.*
 tuor curari impensus assuerant, Megalenses, Funebres,
 Circenses & Apollinæres, magno semper apparatu & ha-
 bitu, in quibus non tuba aut fistula, vt in aliis, sed sola ti-
 bia caneant. Quodque vetusto more, quoties festi lu-
 di edebantur, illos omnis ætas, sexus & ordo plerumque *Spectatores
coronati.*
 coronati spectabant: quare Lucius Crassus cognomento *Honor prin-
cipis.*
 Diues, quod corollas ex auro & argento, imitatione fo-
 liorum, in ludis populo dedisset, celebri memoria habe-
 tur. Fuitque prisca moris, vt populus in theatro vel cir-
 co sæpè ludicrum à principe postulet, cuius præcipuo
 studio teneretur: quotiesque princeps aut imperator, qui
 perdomitis hostibus triumphasset, vel popularis homo

GENIALIUM DIERVM

*Theatrum
ingredienti
quibus ho-
nor exhibi-
tus.*

*Cum ludi
minus bene
celebraren-
tur.*

plebi percharus, ad ludos & theatrum irer, quum primum in conspectum prodiret, communi omnium plausu, & fauore concionis, faustisque acclamationibus totis theatris exciperetur: nonnunquam vniuersus populus aduenienti principi assurgere, & lacernas deponere solebant, vt togati apparerent. Qui honor summis tantum ducibus, aut viris summa integritate & fide, ob merita in populum, dabatur. Contra vero deformatus ignominia, aut in sensus infestus, quando ludi remisse & leniter, aut non legitime celebrarentur, vel si quo infortunio aut casu repente constitissent, aut si tibicen conticuisset, vel inter solennia ludorum commisso spectaculo, ex subita latitia ad repentinum motum translati essent, aut si in enunciandis ludis versus ædilis errasset aut morbo, vel ante commissionem ludorum, siue dum eduntur, tumultus repens, aut aliquid triste auribus oculisve occurrisset, & ex variis causis, tanquam si nefario scelere polluti essent, eiusmodi admissa ludorum instauratione procurabantur & expiabantur. Cum enim pompa duceretur, quod obuius seruus loris medio circo vapularet, in fausto augurio ludos pollutos, pontifices putarunt. Et quum in cæremoniarum apparatu thesa procederet, quod equo consternato auriga habenas sinistra corripuisset, currumque perperam egisset & circumflexisset, velut omino sum, ludorum instauratione opus esse iudicarunt.

*Qui esset urbis prefectus, quod ve officium, quarumque rerum
cognitionem animaduersionemque haberet.*

CAPVT XX.

*Prefectus
urbis ad
quid crea-
tus.*

SOLITOS Romanos fuisse, quum reges & postea consules prætoresque Reip. causa abessent, ne quis repens tumultus fieret, neve vrbs sine imperio esset, aut hostium incursum pateret, præfectum creare, qui vrbi mœnibusque præsideret, ius redderet, & subitis mederetur, sæpe notatum est: qui si quid in vrbe turbatum esset, quum res postularet, iuuentutem armare, & per loca opportuna disponere: arma telaque in propugnaculis ingerere, castella communire, muros turreisque præsidio firmare, atq; omnia custo-

custodiis vi
portis statio
dam popu
aut nudat
lustrare, n
et si vrbi p
animadu
datos, &
Quam præ
triplici ex
mulus, a T
Lucretia, r
deinde con
aliquot ver
aspernatum
repudiant
meret, filiu
fecerit. Q
Augustus
officium,
cognition
tur: & Pi
magni mu
peri epist
per totam
gandi quo
mitas post
diendi, si
stasque fui
cura cogni
iam senatu
atque abse
tum fieri, n
rare, neq
centiam a
bis custod
foret, qu
præuider
vt quum
vrbi saluti

custodiis vigiliisque instructa habere, portas claudere, pro portis stationes dispositosque stationarios milites, ad tuendam populi quietem, tenere deberet. Et ne quid falleret, aut nudatum præsidis esset, animaduertere & oculis per-
 lustrare, nihil denique curæ aut laboris omittere. Qui tam-
 etsi vrbi præfectus foret, in suburbiiis æquæ cognitionem animaduersionemque habebat, illique exercitus deman-
 dados, & gerendi belli sæpe negotium datum esse liquet.
 Quam præfecturam à prima antiquitate Romæ fuisse, mul-
 tiplici exemplo apparet. Siquidem à Romulo primus Ro-
 mulius, à T. Hostilio Mumartius, & Sp. Lucretius pater
 Lucretiæ, regnante Superbo, vrbis præfecturam meruerunt:
 deinde consulibus eam curationem demandarunt. Post
 aliquot vero ætates, tanquam non ciuile munus, à multis
 aspernatum est, ita vt eam curationem, velut ignobilem,
 repudiantibus plurimis, Q. Seruilius vt altercationes diri-
 meret, filium substituerit, eumque extra sortem vrbi præ-
 fecerit. Quam sæpe intermissam fuisse crediderim: quippe
 Augustus vrbis præfecturam, tanquam nouum munus &
 officium, creauit. Demum in tantum processit, vt Nero
 cognitionibus præfecturæ vrbis, honoris initia auspicaretur:
 & Piso viginti annos præfecturam vrbis, velut instar
 magni muneris, gerere non dubitavit. Extatque diui Se-
 perti epist. ad Fabium Culleonem, qua cognitio criminum,
 per totam Italiam, ad præfectum vrbis delegatur. Rele-
 gandi quoque ad insulas, vel deportandi, quos delicti enor-
 mitas postulat, querelasque seruporum libertorumque au-
 diendi, si de patronis dominisve querantur, ius illi pote-
 stasque fuit: carniūque & fori boarii, piscarii, & suarii
 cura cognitioque ad eundem spectauit & pertinuit. Et-
 iam senatum per vrbis præfectum vocari & consuli posse,
 atque absentibus vel impeditis consulibus senatus consul-
 tum fieri, nulla controuersia est. Denique diligenter cu-
 rare, nequa pars vrbis labaret, neve per occasionem & li-
 centiam aliquid ples moliri posset: neve quid, circa vr-
 bis custodiam aut munus vigiliarum, segniter exequutum
 foret, quod ab homine impigro antè perspicere potuisset,
 præuidere, præcauereque debebat: tantique exempli fuit,
 vt quum fedissimo bello Respublica affligeretur, sæpe
 vrbi salutis fuisse & imperio, magna que attulisse præsidia,

*Origo præ-
 fectura.*

*Præfectura
 intermissa
 sæpe Cæroni-
 ana.*

*Munera
 alia Præ-
 fecti.*

comper-

GENIALIVM DIERV

Præfetti qui deligebantur. Compertum sit. Sed notandum, hunc præfectum, aut patriciæ gentis virum, aut senatorem, deligi consueſſe, idque exemplo Marci Meſſalæ oratoris, qui Auguſti tempore vrbis præfectus fuit, facile dignoſci, licet ſexto poſt die magiſtratu ſe abdicarit, non ingenuam & parum civilem poteſtatem eſſe, ratus. Et tamen ſi Lucium Piſonem & Coſ-

Lucii Piſonis & Coſſi præfectorum vinolentia. ſum præfectos vrbis vino indulgiſſe, & multum noctis conuiuiis exegiſſe legamus, adeò vt biduum & duas noctes cum Tiberio largiore potu indullerint, illos tamen ſatis grauiter & inoffenſè vrbis tutelam adminiſtraſſe, controuerſia non eſt. Procedente mox tempore, in tantum præfectura vrbis proceſſit, vt Sabino Veſpaſiani fratri ad præfecturam proceſſiſſe, magni muneris loco fuerit: & Pertinax Imperator ex præfectura vrbis, ad imperium prouectus ſit. Rurſus poſt aliquod interuallum tam infimæ ſortis habita eſt, vt Heliogabalus omnes lenones ad præfecturam vrbis prouehere deſtinarit. Qui verò profectus

Præfectura honos & pauld poſt utilitas. Latinarum erat, etiam non ſenator fieri poterat: quippe cum citra ætatem ſenatoriam, ſæpè annis iunior crearetur, ex nobilioribus: idcirco præfecto Latinarum, ſenatum hâgere non licuiſſe notatum eſt: inter quos Marcus Antoninus Philoſophus, qui poſtea imperitauit, annis iunior præfecturam vrbis geſſiſſe proditur. A Prienenſibus quoque in Neptuni Heliconii ſacro, quod cum Jonibus commune fuit, iuuenis ætate vix adulta præfectus creabatur, & rex. Ab Indiſ in ſex quinterniones vrbis præfectura diuiditur: namque alii peregrinos recipiunt, alii vitam & mores notant, nonnulli deſunctorum bona moresque inquirunt, alii vendendis mercibus præſunt, multi venditarum rerum exigunt decimas, ita vt omne ciuitatis regimen illi moderentur. Græcis verò vrbis præfectus *ἡδραρχος* dicebatur, ipſaque præfectura *ἡδραρχία*. Præter quem fuit prætoriarum cohortium præfectus, annonæque & vigilum, qui in numero magiſtratuum pop. Ro. non ſunt, ſed extra ordinem utilitatis cauſa creati. Ad præfectum enim vigilum de incendiariis, de furibus, de effraкторibus, de receptatoribus, cognitio pertinuit. Auguſtus verò Octauius quum plura orirentur incendia Romæ, ſeptem cohortes opportunis locis conſtituit, vt vnaquæque binas vrbis regiones tueretur, quas præfecto vigilum ſubiecit.

Præfectus Latinarum

Prienenſes. præfectus in ſacro Neptuni Heliconii. Indi.

Græci. ἡδραρχος

Præfectus vigilum.

Præ-

Præfectus
conuectus
rio. Præter
nuncupa
legionum
uiliſimis ac
tudini fui
poſtus m
ſiliis vnâ c
Et ſimiliſ
ad ocium
quum mul
bus ocio ſe
nus, qui ex
fectus, mox
rib. ſi ctitat
ſit, vnâ cur
ſit. Sed &
omnium p
tinuiſſe, i
habuiſſe:
tum eſt. A
à iudicib.
uatis iudic
pœnæ non
ratorem ap
lare non li
præfecto p
licuit. C. ta
ſertur, libe
ita vt ſine a
cita ſeruare
curatorum
raque de of
zum, qui p
brisque aff
renes, im
uerſionem
præfecto in
mia tutel

Præfectus verò annonæ ad leuandum frumenti inopiam, conuectis com meatibus, plerumque vibi præfuit & imperio. Præter quos fuit præfectus morum, quem censores nuncupant, vt haud multò post præfectus castrorum & legionum, ac præfectus palatii, temporibus. Cæsarum nouissimis additi: quæ dignitas proxima Cæsarum magnitudini fuit, cui præfecturæ Cleander à Commodò præpositus memoratur, qui propter morum insolentiam, cum filiis vnà crudeli supplicio ex carnificatus, pœnas dedit. Et similis sub Hadriano, qui deposita palatii præfectura, ad ocium transiit, moriensque inscripsit tumulo, quòd quum multos exegisset annos, septem tantum vixit, quibus ocio sederat. Celebratur quoque Opilius Macrinus, qui ex humili fortuna, per Caracallam palatio præfectus, mox ad imperium conscendit. Illud quoque à veteribus, factitatum nouimus, vt quatuordecim curatores vrbis, vnà cum præfecto tam vrbis quam vrbanis negotiis præfuerint. Sed & illud notatum, ad vrbis præfectum appellationes omnium potestatum, & illorum, qui in honore erant, pertinuisse, ipsarumque cognitionem animaduersionemque habuisse: quod quidem noua constitutione à posteris seruatum est. Antea enim ex constituto Neronis appellationes à iudicibus senatum siebant: cautumque fuit, vt qui à principis uocatis iudicibus ad senatum provocassent, tantum pecuniæ potestatis ad pœnæ nomine exoluere cogerentur, quantum qui Imperatorem appellassent. A senatu verò ad principem appellare non licere, oratione Diui Hadriani cavebatur: nec à præfecto prætorio, qui principis locum tenuit, appellare. C. tamen Caligula nimias appellationes inhibuisse fertur, liberamque iurisdictionem magistratibus dedisse, ita vt sine appellatione iudicatum exequerentur, & placita seruarent. Quinetiam illud quæsitum est, an tutorum curatorumque, qui nequiter & inofficiose in tutela curaque de officio decedentes, versati fuissent, aut filiorum, qui parentens, quos venerari decet, contumeliis probrisque affecissent, in eosque turpissimum facinus admitterentes, impias manus intulissent, cognitionem animaduersionemque præfectus haberet. Et placuit ab vrbis præfecto in tutores curatoresque, qui in euidenti calumnia tutelam curamque gessissent: aut in filios, qui paren-

*Præfectus
annonæ.*

*Præfectus
morum.*

*Præfectus
castrorum,
legionum &
palatii.*

*14. vrbis
curatores.*

*Appellatio-
nes omnium
potestatum
ad
vrbis præ-
fectum perti-
nere.*

*D. Hadria-
ni edictum.
Appellatio
nimia inhi-
bita.*

GENIALIVM DIERV

parentum dicto contumaces, & minus audientes forent
animaduerti cognosq; posse: quod quidem tam legib
& senatusconsultis, quam decretis editisque principum,
aliis super alia editis & promulgatis, sancitum est.

*Miraculum de homine, qui extrusus è carcere, rursusq; in
eum intrusus inferna se loca adiuisse enarrauit.*

CAPVT XXI.

IMTER fabulosa miracula, & puerilibus fabellis similia,
multas magnasq; res, quæ vix credi diciq; possunt, nul-
lum tam impudens mendacium creditum est, quàm quod
ad hosce annos in Pelignis euenisse dicunt, quod quò no-
uum commentum putaretur, & temerè vulgatū, id verum
postea fuisse, tam fama celebri vbique persuasit & vulga-
tum est. quàm multorū testimonio, qui rem gestam didi-
cere: non fictis sermonibus, sed certissimis experimentis
compertum est. Quo autem pacto se res habuerit, hoc tra-
ditur modo: In Pelignis oppidum vetustum est, cuius no-
men prætereo libens, licet obscura origine, haud tamen
ignobile. In eo dominus qui vrbi præerat, superbè auare-
que ciuib; imperitabat, ac trucib; dictis factisque in sub-
ditos seruilem in modum animaduertere solebat, eosque
licet imperata facerent, neque segniter mandata exequen-
rentur, ob leues plerunque causas, poenis & damno mul-
tabat. Fortè autem quum homo quispiam aliqui bon-
nus, sed tenui re familiari, inops atque despectus, ipsius
domini venaticum canem, cui miro studio tenebatur,
ita verberare affecisset, vt ob id periisse putaretur: quum id
dominus rescisset, vehementer offensus, eum truci & mi-
naci vultu graviter increpitum, in pessimum coniecit car-
cerem: ibique quum vinctus graui custodia teneretur,
post aliquot dies, hi quibus diligens ipsius cura mandata
erat, clauso iam carcere, & tam foribus quàm omni aditu
persepto, ne elabi posset, quum ad illum accederent, vt
solebant, in eodem intus, carcere nusquam inuenere: qui
diu conquisitus, quum non appareret, nullumque effu-
gii vestigium extaret, rem ad dominum detulere: quod
quum credi vix posset, ipseque mirum in modum obstu-
pesceret, post tres ferme dies, iisdem foribus pessulo fir-
matis, idem ipse qui modò carceri additus fuerat, im-
prudens omnibus, & nemine conscio, rursus in eod-
dem

dem intus carcere intrusus apparuit : custodesque, ut cibum afferrent, advocavit : quicum proprie accessissent, omnesque miraculo obstupescerent, eum vultu tetro, & horribili facie, luxatis vstisque, membris, aliter longe atque pridem fuerat, conspexere : quem quum interrogassent, unde elapsus, & rursus in eodem intrusus carcere foret, quibusque in locis fuisset, & unde tam fœdo & tetro cultu emerisset : ipse velut elinguis, quum nullum proferret verbum, sed attonito stupentique similis foret, ut ad dominum quantocyus admitteretur, postulavit : habere quod illi propere nunciaret, magnum, nec differendum. Cumque ad eum protinus admissus esset, rem mirificam & admirabilem, ac dictu audituque formidolosam, & vix credenda miracula dicere orsus fuit. Nam se ab inferis (si libet credere) remissum enarravit : siquidem quum diutius carceris squalorem ferre nequiret, seu desperatione victus, seu iudicium reformidans, inops consilii, malum dæmonem ut sibi præsto esset, seque ex tam tetro carcere relaxaret, aduocasse dixit. Nec multo post dæmonem fœdo aspectu & terribili facie, in eodem intus carcere aspexisse & secum pactum fuisse, ab eodemque & ferreis claustris, non sine graui pressura extrusum, in loca deinde inferna, & profundas vestitates, ac fundum telluris intimæ actum esse præcipitem, singulaque lustrasse : impiorumque supplicia, & sedes consceleratas, æternasque tenebras & ærumnas vidisse, ac loca fœda & formidolosam, regesque & summos duces in abrupto hiatu & profundo voraginis, densa merfos caligine affictari, & furiarum ardentibus facibus agitari : gemitusque & eiulatus, ac dies noctesque, ploratus mulierum & virorum audisse : pontificesque vidisse in fulis & trabeis, purpuro & auro distinctis, ac gemmis ornatos, aliasque miserabiles facies omnis generis hominum, ætatum & ordinum, in cultu vario affictas, & iacentes inter præaltas voragines : alios immenso limo haustos æternis suppliciis & nocte cruciari, ipsorumque damnata scelera sempiterno dolore puniri : inter quos plures quos noverat in vita, adnotavit, & præcipue intimum familiarem, quem dum in vita ageret, æqualem sodalemque habuerat, alloquutus dixit, ab eo probe agnitus, & miti satis sermone requisitus fuit, quid rerum ageretur, & quid reliqui spei

GENIALIVM DIERV

sibi foret. Ipseque quum prægravi seruitio & crudeli
dominatu vsque premi, respondisset, illum mandasse, vt
domino enunciarer caueret ne quid tale ageret in poste-
rum, néve graui tributo & iniquo vectigali subditos oppri-
meret, namque illi vacuam sedem, quam prope cernebat,
præstitutam esse prædixit. Et vt haud dubius promissi
foret, fidemque vt dicti haberet, meminisse (inquit) illum
debere secreti concilii & mutæ pactionis, quam dum v-
nà militarent, & in castris agerent, clam iniuissent, quo-
rum nemo particeps, aut conscius vnquam fuit: quod con-
siliū, quum memoriter illi enunciaisset, & non solum di-
cta conuentaque, sed & singula verba sponsonesque, qui-
bus vterque astrictus erat, recensuisset, ipsum dominum
ordine hæc audientem, animo serio & attentiore factum,
mirum in modum obstupuisse, ingensque animo formido
incussa fuit consideranti, quonam modo, quæ soli sibi cre-
dita, & nulli vnquam enunciata fuere, homo ille hebes &
tardus ingenio, quasi numine afflatus, explorata haberet,
eaque vultu interrito enunciarer. Adiciunt miraculo,
eundem interrogasse illum, cum quo tunc sermo erat ap-
ud inferos, qui nitido cultu vestituque apparato videba-
tur, nunquid aliquo cruciatu affligerentur, qui insigni ve-
ste & auro conspicui forent? Illumque respondisse perenni
incendio, interque maximos cruciatus, & sempiterno do-
lore vsque premi & affligari, idque totum quod auro &
purpura fulgeret, ignem atque incendium esse. Et quum
ipse id experiri volens, propius manum purpuræ admouis-
set admonitum ab eo fuisse, ne tangeret, & tamen efficere
nequisse, vt non ex caloris afflatu palmam sibi manus,
quam tunc ostendebat incendio & ipsi purpuræ admotam
deslagraret. Erat enim pustulis linentibus, & tetris bul-
ceribus, veluti tabe & igni sacro, malo que quod latius ser-
pere videbatur, fere consumpta. Referunt præterea qui
illum adiungere, cum postquam ad inferis emerisset, quasi mē-
te consternata, hebetique aurium oculorumque sensu af-
fectus foret, semper cogitandum in rarum prodisse ser-
monem, vixque sapius interrogatum colloquenti respon-
disse. Vultu verò tam retro, & aspectu tam deformi re-
uertisse, vt qui dudum à coniuge & liberis probe agnitus
foret, is postquā remeauit ab inferis, tam diro vultu, totius-
que

que facie con-
illum esse cr-
dinitatem &
affineq; ipsi
quimox con-
posteritati
Quot militu
milis

M L I T
M quibus
mine diuersi
congressus, q
gerentes sic
rent, aut acie
concurfus ex
tura, quæ eli
libero calu-
gius pelleret
primi agm
milites in p
nobilitati su
tralesque (sic
multo disci
milis est: na
Hispani, G
guram: pelta
re latioris &
rum pedum
nectebantur
& Gallis qua
erant enses o
tes quoque p
modum dup
taste appella
meridem di
pelta, Celeri
Marius parn
les & super

que facie corporis dissimilis effectus est, ut vix eundem illum esse crederent: sapiusque, obortis lachrymis, ob faciei dinitatem & speciem hominis scedissime mutatam, notos affinesque ipsum alloquutos fuisse, ægreque, ut ante obitum, qui mox consequutus est, res suas dispensaret, ac liberis & posteritati consuleret, vitæ spatium habuisse.

Quot militum ordines, cuiusve generis milites in Romana militia olim militare consueverant, & qui apud

exteros.

CAPVT XXII.

MILITUM ordines, quos Romani duces habuere, quibus res magnas gessere, hi fermè traduntur, nomine diversi: namque, Rorarii dicti, cum quibus primi erant congressus, qui leuibus muniti armis, parmam & gladium gerentes, sicut ros ante pluuiam, sic priusquam procurrent, aut acies admovent, hostem incessebant, & primos concursus excipiebant. Præmittebatur enim leuis armatura, quæ eliceret, & hostem gradu moueret, mox equitatum libero casu, & robora legionum immittebant, quæ longius pellerent & fugarent, qui etiam antesignani, eo quod primi agminis erant, dicti: sicut apud Persas homotimi milites in principiis erant, qui magnopere apud reges nobilitati sunt, inter quos peltati & cetrati, qui peltas cetrasque (scutorum enim genera sunt) deferebant, haud multo discrimine diuersas: pelta enim cetræ haud dissimilis est: namque erat cetra scutum ex lero, quo Aphri, Hispani, Galli & Persæ plerunque vsi sunt, in rhombi figuram: pelta verò, breue scutum instar lunæ: parma, figuræ latioris & circularis. Lusitanis verò scuta fuere duorum pedum laticudinis, quæ nec fibula, nec ansa, nec lora necessebantur. Numidica ex coriis sicut Græcis Oretanis & Gallis quandoque pro munimento fuit pelta: quæ erant enses obruta cuspide, scuta verò debilia. Hiphicrates quoque pro parma militibus peltam dedit, hastæque modum duplicauit, & gladios longiores fecit, quare peltastæ appellati. Thracibus & Belgis dabatur pelta, quam meridem dixere, Liguribus ænea parma, Sardis pugio cum pelta, Celtiberis leue scutum & rotundum. Caius verò Marius parmulas militibus iniecit, illas minus habiles & supervacuas arbitratus. Romani autem clypeos

Rorarii

Antesignani.

Homotimi.

Peltati.

Cetrati.

Cetra.

Pelta.

Parma.

Lusitanorum scuta.

Numidica.

Peltasta.

Merides.

Parma ænea.

GENIALIVM DIERV

*Clypei.
Scuta.*

*Scutum Ar-
golicum.*

*Decumana
scuta.*

Russati.

*Gentium
diuersi cly-
pei.*

*Principum
ac Ducum.*

pedibus, scuta equitibus dedere: quos quidem milites à prima origine clypeis vsos comperimus, postquam vero stipendiarii facti sunt, mutato armorum genere, scuta, maius tegumentum pro clypeis accipere, sicut Latini populi (quare scutata & cetrata cohortes dicta) quæ ex cratibus plerumque intexebant. Antea enim Romulus Argolico scuto utebatur. Post vero ictum cum Tatio socius, Romani, dimisso Argolico, Sabinorum accipere scuta, suaque Romulus cum Sabinis arma commutauit, quibus postea Romani vsi sunt. Samnitibus lata ad summum æquali fastigio fuere, in imo vero cuneata. Marissimissima, quæ decumana dicta sunt. Lucan quoque scuta ex vimine confecta, coriis tegebant. Græci frequenterrussatis, Carthaginenses albis, nonnunquam clypeis diuersa insignia ferentibus utebantur. Corinthi rubris, Alba vero ferre scuta Romanis erat ignominia loco: nam fortes utebantur pictis. Pœni ex auro sculptis imaginibus. Germani scuta lectissimis coloribus distinxere. Græci quoque diuersa insignia, & numina addidere: quippe Græcorum clypeis Neptunus inerat, Troianorum Minerua. Vlysses Delphinis insigne in scuto prætulit. Agamemnon Formidinem capite leonino cum epigrammate, Nicias scutum auro fulgebat & purpura. Lacedæmonii λ, Μεσηνii μ, literas describere. Alcibiades Cupidinem cum sagittis, Neocorus Aliarcus draconem, Demosthenes in scuto aureis literis Bonam Fortunam inscripsit: Legio ad Cordubam, Pompeii nomen. Persis vero, cratis erat in manulæua, gladius vel securis in dextris. Ferrus Alexander Macedo argyroaspidas ab argenteis clypeis, sicut Alexander Severus imperator chrysoaspidas ab aureis nuncupasse: id quod à Samnitibus fuit usurpatum, ut argenteis aureisque scutis ornarentur. Galatæ animalium formas æneas scuto effinxere, sicut Lacedæmonius quispiam in ingenti scuto muscam effictam habuit: & Hanno Carthaginensis argenteo clypeo, cum imagine Barchini Hasdrubalis, conspicuus erat: Cleomenes vero docuit Lacedæmonios clypeum, non ex annulo suspensum, sed brachio incertum habere, quo se firmiter protegerent. Philoxæmenes Achæis, cum antea scutis leuioribus, & ad protegendâ corpora minus habilibus uterentur

Hanno.

*Lacedæmo-
nii.*

Achai.

rur, pro scuto clypeum, pro hastili sarissam dedit: qui ta-
 men scutati pedites ferreas ocreas, in dextro crure indu- *Sarissa.*
 bant, ne crure effracto, neci expositi forent. Sarmatis ve-
 ro nulla scuta fuere: namque in conflietu praeliorum de- *Sarmata.*
 fendi scuto inhibentur: itaque ad vulnera expositi toto
 corpore patebant. Deinde pilani, qui pilis depugnabant, *Pilani.*
 d'cti. Fuit enim pilum hastile, habens & ferrum pedale, *Pilum.*
 & trigonum stylo peracuto, quod stupa colligatum emitt-
 tebant, interdum hastam habens & ium pedum, nec mi-
 noris proeminentiæ ferrea veruta: quo emissio, velut ad
 id dato signo, citato gradu in hostes ibant: mox strictis
 gladiis collato pede, comminus rem gerebant: quæ ab ho-
 stibus missa, Romani sæpe densatis scutis excipiebant:
 tamen si nonnunquam tanto ardore animorum ad arma
 concursum, in hostes itum est, ut ne morâ pilis emitten-
 dis fieret, illa abicerent. & strictis gladiis, comminus rem
 gererent: quæ quidem pila Romanis propria, & sua fuere
 arma, telum haud dubiè, quàm hasta, vehementius: sicut
 gesta Gallorum, sarissæ Macedonum, lancea Hispano- *Gessa.*
 rum, gladius Lacedæmoniorum, acinacis Medorum, fa- *Sarissa.*
 larica Saguntinorum, sagaris Persarum, romphæa Thra- *Lancea.*
 cum, framea Germanorum, & sparus rusticorum: Theu- *Gladius.*
 tonicorum verò, cateiæ. Erat enim hasta angusto & bre- *Acinacis.*
 ui ferro, romphæa autem ingentis longitudinis. Tamen si *Falarica.*
 Hispanum gladium admodum breuem, & sarissam præ- *Sagaris.*
 longam hastam ferro affixo legamus. Etiam fica Roma- *Romphæa.*
 nis frequens & peculiaris fuit: quippe Romani milites *Framea.*
 utroque latere ferebant sicas, dextra breuiorem, sinistra *Sparus.*
 longiorem. Proditumque memoriæ est, C. Marium no- *Cateia.*
 ua primum forma iacula fecisse: nam quum duplici telo *Sica.*
 antea munirentur, ipse alterum admisit, alterum su- *C. Marii*
 stulit, & loco illius clauum panxit, quò firmitus impia- *iacula.*
 gerent. Marcellus ad Nolam longiora pila militibus
 distribuit, quò ferirent vehementius: quum Carthagi-
 nenses breuioribus, & minus habilibus vterentur. Cleo-
 menes verò docuit, Lacedæmonios pro lancea sarissis *Lacedæmo-*
 uti, quas utraque manu torquere assuefecit. Galatæ pro ni- *Galata.*
 ensibus spathas gestabant oblongas, quas à dextro la- *Spatha.*
 tere catenis subnectebant. Post quos hastati, qui ha-
 stam gesta que ferebant, qui etiam in prima fronte positi,
 hastis

GENIALIVM DIERVM

Tyrones.

*Milites at-
que robustio-
res.*

Triarii.

Velites.

Sagittarii

*& Peligna
cohors additi
velitibus.*

Prætoriani.

Celeres

Flexumines.

Trosculi.

hastis præualidis ferro munitis militabant: erant enim ferè tyrones, tunc primum militiæ adscripti. Deinde principes ordines ducebant, milites robustiores ætate, & usu doctiores, ab hastatis per interualla diuisi. Tertiū vexillarii fuerē, qui si qua maior vis ingrueret, aut durior casus præcepere repelleret, compressis ordinibus, vno continente agmine totam aciem clauderent, laxatos languentesque ordines magnis viribus repararent. Tantique roboris erant, vt rebus abscissis & deploratis, sæpè debilitatam virtutem, & fractos restituerent animos. Præter hos velites, quod vestiti & nullis armis muniti, quod expeditiores forent, inter leuis armaturæ milites locabantur, quibus parmæ tripedales, breuiores quam equestres, & iacula quaternolongos pede ferro præfixo, data sunt, ex celeri cursu, quasi volantes, dicti. prompti ad excursiones, qui ad prosequendum inclinatam semel aciem, vagos effusosque prædatore excipiendum, infestasque populatones, & vastitatem inhibendum, tum ad subita belli & repentinas incursiones, mirum dictu est, quanto præsidio fuerint. Hi enim secundo Punico ardente bello, dum Romani ad Capuam sederent, vt contra equites, quibus hostis præualebat, repugnarent, à Fulvio Flacco proconsole primum inuenti institutique sunt. Quibus additi sequentibus bellis plerunque sagittariis & cohors Peligna velitaribus armis, quorum tela ad remittendum imperitis inhabilia traduntur. Rursus inter militum ordines alii descripti sunt, quibus prætorianis nomen, qui iuxta ducis prætorium excubantes, honore atque ordine præstabant. Hi enim præcipuo robore & virtute illustres equites, magna & firma præsidia fuere, quippe qui circa principis tabernaculum, & imperatoris latera militabant, quum nobilitate & honoribus anteirent. Hos antea Celeres à Romulo dictos ferunt: siquidem Romulus trecentos circa se, pacis bellique temporibus habuit expeditos, quos Celeres nuncupauit: qui postea Flexumines, demum Trosculi, quod oppidum Tuscorum Trosculum sine pedum opera viceperissent, dicti sunt, quos Numadissoluit, & antiquata militia missos fecit. Primus enim Tarquinius Superbus custodiam ferocissimorum circa se habuit, vt notu penes regiam excubarent, die autem illius latera cingerent.

gerent. O
reret, & in
& prætor
rei militari
fuit, qui
strametant
re: nam per
inextricab
Cæsar, ne
rent, extra
que in tan
spem imp
assumptum
imperii &
habebant
bant: vno
pe Afric
abeo non
Sequitur d
circa later
vrbe quo
latera con
Manus qu
natui pler
Firmiano
ciali fide
mam equ
am, velut
tum coh
spidas à g
rum rege
stodes, A
amantib
xander M
cubitore
runt, nob
proforib
ri ducent
vero ad c
tur, Pyth

gerent. Obseruatumque fuit, vt is summam militiæ ge- *Imperator*
reret, & imperatoris vice fungeretur, qui prætorica castra *quis.*

& prætorianos haberet: nanque omnis cura & procuratio
rei militaris, desito imperio veteri, penes prætorianos
fuit, qui quandoque quum Romæ iuxta pomerium ca-
strametantur, magnarum dissensionum causam præbue-
re: nam per celebra vrbis loca, super assumendo principe,
inextricabiles sæpe pugnas conferebant. Ideo Tiberius
Cæsar, ne per hospitia dispersi, populares tumultus fere-
rent, extra frequentia vrbis prætorianis loca dedit. Deni-
que in tantum viribus processero, vt quem vellent, ad
spem imperii impellerent, & in principem assumerent,
assumptumque mox deturbarent, essentque arbitri totius
imperii & moderatores, qui etiam speculatorum ordinem
habebant promptissimorum, qui circa ducis latera excu-
babant: vnde magni sæpe duces adiumenta sumptere: quip-
pe Africanus primus fortissimum quemque delegit, qui
ab eo non discederent, & cætero bellumunere vacarent.
Sequenti deinde consules, & demum Cæsares, cohortes
circa latera, veluti firma & valida præsidia habuerunt. In
vrbe quoque ex præfectura Rheatina delecti milites ad
latera consulum excubantes, sæpe reip. operam nauarunt.
Manus quoque equitum Rom. armata, præsidii causa se-
natui plerumque affuit. Cato quoque promptos circa se
Firmianos habuisse fertur. Fuitque moris populi Rom. so-
ciali fide & fœdere iunctis, quos reges appellauisset, tur- *Fœdere Ro-*
mam equitum Rom. honoris causa, & militarem custodi- *mani iuncti*
am, velut præsidium impartiri. Reges quoque Asiæ, mili-
tum cohortes & robora virorum habuere, quos Argyra-
spidas à genere armorum nuncuparunt. Lacedæmonio-
rum reges, generosissimos iuuenes trecentos habuere cu-
stodes. Athenienses sacram cohortem, quæ ex se inuicem
amantib. constabat: quæ etiam apud Thebanos fuit. Ale-
xander Macedo clypeatos, & Persarum mille satellites ex-
cubitores adsciuit. Macedonum quoque reges obserua-
runt, nobilium liberos habere, qui noctu seruatis vicibus,
pro foribus vbi rex quiescebat, excubarent. Alexander Epi-
ri ducentos Lucanorum exules habuit expeditos. Aratus
vero ad corporis custodiam, delectos milites accepisse fer-
tur, Pysistratus Corynephoros, Matius satel. i. es, quos *Corynephoros*

*Cohortes
circa latera
consulium
& Cæsari.*

Reges Asia.

*Argyraspi-
des.*

*Lacedæmo-
nii reges.*

Athenienses.

Thebani.

Macedones.

GENIALIVM DIERV

Præcipites. vocavit præcipites. Et Sulpitius tribunus, Marii tempore, manum equitum iuniorum custodes aduocavit. Cumque symbola in castris ab Antigonò de nece Eumenis darentur, Macedones mille milites expeditos ad ipsius custodiam dederunt. Dionysius præualidis servis latera muniuit, & effertis barbaris commisit custodiam, quos quum dimitti Plato suasisset, penè in discrimen vitæ & diffidium venit. Petreius beneficiariis & cetratis stipatus fuit. Apud Persas auræ immortalium, quæ ex decem millib. constabant, ad extremos servabantur casus, qui aureos torques, & manicatas tunicas habere distinctas auro, ex quibus mille selectis. Melophoris dixere nomen: donec Theodosio imperante, ab Ardaburio & nomen, & genus immortalium desiere: quorum instar ordo equitum apud Gallos fuit, quem Thymochresiam, Græci somatophylacas vocant. Cyrus custodes corporis eunuchos habuit, quò magis in officio essent, eos præter illecebras voluptatum firmissimum præsidium ratus. Indi verò reges, peruvigiles mulieres habere excubantes. Masinissa parum hominibus credens, salutem suam canibus vallavit. Iulius Cæsar, ommissis excubiis, custodes corporis nullos admisit. sarius arbitratus, semel mortì succumbere, quàm metu assiduo detineri. Augustus Calagurinatorum & Germanorum manum aduocavit: sicut Tiberius Germanos & Galba euocatos. Caius autem Caligula Barabos: Antoninus etiam Germanos equites acciuit. Traianus quoque sine stipatorib. aut militari custodia per diu vixit. Fuitque literis proditum, excubias militares & corporis custodes, non Cæsarijbus modò, sed Augustis mulieribus: ut matri & coniugi imperatoris, olim apparuisse. Secundi ordinis cohortium vrbanaurum milites ex Romanis frequenter adscripti sunt, ex quibus vexillares cohortes delegere. Tertii legionarii, qui legionibus adscripti militabant, qui tam ex civibus quàm Latini nominis, & fœdere iunctis ciuitatibus sacramento adsciti erant: quoque facilius dinoscerentur diuersa habuere insignia: namque aliis prætoriani, aliis legionarii, atque vrbanaurum cohortium milites utebantur insigniis. Præter quos fuere cataphracti, loricati equites, ferro muniti, & sulti grauioribus armis, qui stabili gradu congregi, & vim excipere sole-

solebant: quomodo ex ætate pedibus suis, ita acies, trepidam duntaxat enim manu, stibus & fortiter currunt & domantur ferreis munimentis, tiffuere ut eque Athenienses, ciliante thesaurum vero finis Ægypti aliis constabunt, uersis animis. Nonnunquam in equis acies prodigunt, sursum pediores quippe grauius prodibant, continuum banarios: nis, aut præ instructi vaque formidant, ignauis. Gnam quidam que lphicæ Fabiani: a est, pedestri phippi, quoniam castis locum adiecti, quoniam militum, ordinis m

solebant: quibus arma erant galea, clypeus, ocreæ, lorica, omnia ex ære, hasta & gladius: cassides vero & thoraces, peditibus similes. Hæc enim præ reliquis fortis & inuicta acies, tanto robore munimentoque fuisse traditur, ut trepidam diffidentemque aciem, plerumque repararit. Erat enim manus hæc validissima, præque cæteris terrori hostibus & formidini ab hisque gentes sæpius subactæ fuerunt & domitæ, quibus & equis operimenta fuere lintea, quæ ferreis laminis instar plumæ nectebantur, profecto munimentum contra omne telum insuperabile: quæ tantum fuere ut eas Hiphicrates cum æneis commutavit, illasque Atheniensibus dederit. Priscis vero seculis perpauca linteisthoracibus (Homero teste) depugnarunt. Maxima vero firmitatis celebratur thorax ille linteus Amasis regis Egyptii regis, cuius singula fila trecentis sexaginta aliis constabant, in quo ex auro & lana versicolore, digis. uersis animalium figuris inscriptæ eius venationes, erant. Nonnunquam equites galeis & clypeis ferro corruscantibus, in equis insidentes, pariter ferro & æreque munitis, in acies prodierunt: qui licet multimodis munirentur armis, suras tamen & femora nuda armis habebant, quo expeditiores pedibus forent, quos statarios vocatos ferunt, quippe graue agmen, qui nisi firma manu & lento gressu prodibant in aciem, Galli crupellarios vocarunt, quibus banarios: quod erat proprium Sarmatarum, ferreis laminis, aut præduro corio conferto muniri: qui quum turmis instructi vadunt, mirum dictu, quanti roboris quantæque formidinis sint. Illorum vero pedestri pugna nihil ignauius. Græcis quoque dissimiles equitum fuere species. nam quidam hippotoxotæ dicti, alii scenophori, plerique Iphicratenses summæ laudis, sicut apud Romanos Fabiani: alii Dimachæ grauioribus armis, qui quum opus est, pedestres fiunt acies: nonnulli hippagogi: multi amphippi, qui equis duobus merebant. Ultra quos in Romanis castris Accensi stipendia fecere, qui in demortuorum locum suffecti cooptatiue fuerant, quasi ad censum adiecti, qui & adscriptitii, quod suppletes numerum militum, legionibus adscribebantur. Fuitque nomen ordinis militaris, sicut principes, commentarienses,

Thorax

Amasis re-

Statarii.

Crupellarii.

Clibanarii.

Equitum Gra-

corum species.

Hippotoxota

Scenophori.

Iphicratenses

Fabiani.

Dimachæ.

Hippagogi.

Amphippi.

Accessenarii

Adscriptitii.

Principes.

Commentari-

GENIALIVM DIERVM

*Cornicula-
rii.*

Ferentarii.

Funditores.

Sagittarii.

Græci.

Calones.

Lixæ.

Calones vni-

de dicti.

Calæ.

vel Cornicularii, Inter levis vero armaturæ milites, fe-
rentarii non in postremis erant, funditores dicti, ex Balea-
ribus frequentes, qui saxis & sudibus, velut nimbo gran-
dinis, & omni genere telorum, quæ feruntur, non autem
geruntur, procul hostem missilibus arcent, & in fugam a-
gunt: nonnumquam ense congrediuntur cõminus, qui et-
iã in cornibus & hostẽ petere e minus solebant, quibus sin-
gulis tres fundæ è nervo vel iunco, aut setis simplici habena
fuere: interdum triplici scutali fundis, sicut ab Ægio.
Patris & Dymis funditores vñ sunt, cum scuto & iaculo
præusto, qui vna cum sagittariis & iaculatoribus incede-
bant: qui vsus apud Indos præcipuus erat, vt misso lapide,
extremos pueri capillos attingant impune. Hi inferioris
ordinis quam pedites, despectissimique inter milites habi-
ti sunt: quare huic inconditæ turbæ, ad populandum va-
standumque agros, magis quam iustæ pugnæ idonea, Cy-
rus servos præfecit, quas illos non militare, sed prædæ &
rapinis assuetos, serulia exercere duceret. Tamen sagit-
tariorum & funditorum plerunque delecta manus non te-
mere congressi, magna ad victoriã momenta fecere.
Qui quidem sagittarii cum thorace, tibialibus & pharetra,
ense accincti, nonnumquam sine pharetra cum hasta &
scuto præliabantur. Græcis vero, licet ex diversis provin-
ciis funditores & sagittarii stipendia fecerint, tamen Cir-
rei & Elymari præcipui habiti sunt. Fertur Scipio Aphri-
canus adversus Numantinos dimicaturus, omnibus centuriis
delectos sagittarios funditoresque miscuisse: qua descri-
ptione effecit, vt de Numantinis insignem victoriam tulerit.
Metellus quoq; ducens in Iugurtham, funditores & sa-
gittarios inter manipulos diuisit, ita vt parum abfuerit,
quin ingenti victoriã potiretur. Calones vero lixæque, li-
cet militiæ sacramento adigi non solerent, si quidem serui-
lia ministrabant militibus, illos tamen in aciem prodiiisse:
bonam fidelemq; operam reip. sæpè nauasse comperimus,
tunc quum accisis rebus, & re ex terminata, militumq; fra-
cta virtute, militiam militare coacti sunt, qui quod agne-
as calas vel vallum gestarent, dicti calones fuere. Calase-
nim antiqui dixerunt fustes, quos servi portabant in co-
mitatu dominorum, dum in expeditione vadunt, seu δὲ
τὸν καλὸν. Lixæ quoq; qui exercitum sequuti quæstus cau-
sa,

sa, aqua mili-
veluti seruo
& munera f
Canensem
sent, postea
scribere, no
stare iusser
Picentes ob
officio, viat
eos, quos d
litaribus vt
tum genus
quidem fer
quos legiti
timi, quod
litabant: E
æquo iure
munere fu
habiti sunt
rem Roma
genere co
no, qui ple
lacinia reu
tuarii vero
serimine e
raptim mil
pite censos
uasse comp
facultarum
referebant
litiã, & sac
quum vad
quandoqu
gnam, ser
fos, militi
mero octo
quos volo
studio mil
manis cast
ptos, milit

milites, fe-
li, ex Balea-
imbo gran-
non autem
in fugam a-
nus, qui et
quibus sin-
plici habe-
nt ab Ægio.
to & iaculo
bus incede-
nso lapide,
in inferiori-
lites habi-
landum va-
done; Cy-
d prædæ &
merci sagi-
tus non te-
nta fecere,
& pharetra,
um hâsta &
ssis provin-
amen Cir-
o Africa-
centuriis
qua descri-
riam tute-
tores & sa-
n abfuerit,
xasque, li-
dem ferui-
prodiffe:
uperimus,
umq; fra-
uod Agne-
Calase-
ant in co-
nt, seu dñi
æstus cau-
fa,

sa, aquâ militibus curabant. Sicut Brutarii, quorum opera
veluti feruorû magistratus utebantur, persæpe militarunt,
& munera fecerunt. Quî enim secundo Punico bello post
Canensem cladem Brutii ad Hannibalem primi defecis-
sent, postea deuicto Hannibale, eos Romani, neq; milites
scribere, neque pro sociis habuere, sed magistratibus præ-
stare iusserunt feruorum munia militiæ domique; sicut
Picentes ob initâ cum Hannibale societate, pro militari
officio, viatorum & tabellariorum operas præbuere. Super
eos, quos dixi, adnumerantur caligari, quibus caligis mi-
litaribus vti permissum; ramentis pro caligatis omne mili-
tium genus, à militari caliga, multi accipi contendunt: quæ
quidem ferreis clauis multiplicibus munitæ erant. Præter
quos legitimi, euocati, & tumultuarii milites fuere, Legi-
timi, quod militiæ sacramento iusto delectu adscripti mi-
litabant: Euocati, qui ex prouinciis sociisque ciuitatibus
æquo iure & fœdere iuncti, non Latini nominis, militiæ
munere fungebantur: qui non milites, sed pro militibus
habiti sunt. Milites enim nominis Latini, proxime mo-
rem Romanum instructi erant, lingua, moribus, armorum
genere congruentes, disciplina denique & cultu Roma-
no, qui plerunque Gabino ritu toga circumcincta, ita vt
lacinia reuocata, hominem cingeret, militarunt. Tumul-
tuarii vero dicti, qui repentinò aduentu hostiû, quâ in di-
scrimine extremo res foret, per trepidationem & metum
raptim militiæ adscribebantur. Etiam proletarios, & cæ-
pite census quandoque munera fecisse & reip. operam na-
uasse comperimus: erant enim hi tenuissimi, & modicârû
facultatum, qui non vltra mille quingenta æris in censu
referebant, domi ad prole excitandâ destinari, dimissa nîz
litiâ, & sacramento soluti, qui tēporibus reip. difficillimis,
quum vndiq; imperium fluctuaret, rebus abscissis milites
quandoque scripti sunt. Sicut quum post Cannensem pu-
gnam, seruitia, obæratos & mercenarios ac capitalia au-
los, militiæ sacramento adigere populus cœctus fuit, nu-
mero octo millium, qui in exemplū iusti militis militarûr.
quos volones dixere, quod spôte militiæ adsciti, libertatis
studio militiam meruissent. Fuitq; armaduersum, in Ro-
manis castris, nisi ingenuos & libertinos seruitute exem-
ptos, militiam meruisse neminem, præter quam secundo

*Brutarii.**Picentes.**Caligati.**Legitimi.**Euocati.**Milites no-
minis Lati-
ni.**Tumultua-
rii.**Proletarii.*

GENIALIVM DIERV

Punico bello , quo Hannibal Pœnus Italiam omni cla-
de belli peruastabat, quo pop. Rom. extremo discrimine
adactus , rem desuetam vsurpauit , primumque seruitia
sacramento adegit. Postea sociali bello ex libertinis duo-
decim cohortes bonam fidelemque operam , reip. nau-
runt. Mox Iulius Cæsar ex magna parte perdomitis ho-
stibus , quum ob bellorum clades in locum decedentium
nullos sufficere valeret , seruos commodatos militiæ ad-
scripsit. Augustus quoque Octavius bello Illyrico & Ger-
manico, cohortes libertorum legit, quos Voluntarios ap-
pellauit, illosque cum ingenuis commisceri , aut eodem
vti armorum genere vetuit. Hos quoque Romæ incen-
diorum causa , & si grauior tumultus oriretur , instru-
ctos paratosque habuit. Ipse enim seruos , quicuiuslibet
bellis stipendia fecerant, confectis bellis , dominis resti-
tuit. Lapsis inde temporibus , Antoninus Cæsar volun-
tarios, quos obsequentes latrones vocauit, & gladiatores,
contra hostes præpotentes militiæ armauit. Cleome-
nes quoque dux Lacedæmoniorum , seruitia ad nouem
millia libertate donasse , & militiæ adscripsisse fertur.
quum, bellis attriti, milite indigerent. Sed tamen capite
censos , propter inopiam & modicam rem familiarem,
diu sacramento adscribere non licuit : donec C. Marius
capite censos militiæ muneribus fungi , & militare coe-
git, qui in exemplum iusti militis militauerunt. Postremo
causarii dicti , quibus causæ ne mererent , legitimæ sup-
petebant : sicut beneficiarii , qui perfuncti militia , & da-
ta missione , post nauatam insigniter operam , muneris
vacatione donati , & militia missi fuere , tamen benefi-
ciarios , quod beneficio tribunorum ad militiam euecti
erant, nonnulli dictos credant. Tria enim fuere missio-
num genera , quibus milites exautorabantur : Honesti,
quum emeritis stipendiis , & fundis commodis missio-
num, vacationis munere donantur , quo tempore scuta,
gladios & arma dicabant Laribus : sicut gladiatores Her-
culi, quod diis quantibus, perfuncti militia , rudem ac-
cepissent : quod missionis tempus , militi quin quagenar-
io erat descriptum. Alii, nisi decennio stipendia meruis-
sent, missionem petere neminem putarunt posse. More
tamen Romano , militare sacramentum in vndecimum
diffun-

Voluntariis.

Causarii.

Beneficiarii.

*Tria missio-
nū genera.*

a fundebat
missio dabat
dii finem fac
etiam mili
uit, caute qu
ri non daret
decim mili
mittebantur
filius, ann
remisit. Ru
præstituto
militiæ num
quum sene
domos velle
validi, mi
quæ & prob
ue crimen,
tor, aut fugi
heste cong
ratus fuit:
nus militem
ademit, in
verò tempe
ribus, per
militiæ ad
militem mi
lares, qui in
ex quibus M
sianos milit
der Seuerus
alii Primari
manos, Vn
num nume
ranos, Ne
Persæ garo
tes, Piram
gypti & A
chus alam
nianos. I
lites Rom

difundebatur annuum : quo exacto , militia perfunctis
 missio dabatur. Deinde ut decimusextus annus stipen-
 dii finem faceret , Tiberio imperante cautum fuit , qui
 etiam militiae tempus ad vigesimum annum propaga-
 uit , cauitque , ut nisi post vigesimum annum , missio mili-
 ti non daretur : praetorianae vero cohortes , nisi annis se-
 decim militassent , ad penates & domesticos Lares non re-
 mittebantur. Apud Assyrios autem , Ninus Semiramidis
 filius , annis singulis copias sacramento solutas domum
 remisit. Rursus quos milites , militiae sacramento , nullo
 praestituto tempore , aegit : quos tamen ultra annum
 militiae nunquam adscripsit. Causaria vero missio dicitur , *Causaria*
 quum senecta , aut valetudine adversa vitiove corporis , *missio.*
 domos vellent aut res inuifere suas , vel viribus parum
 validi , minus idonei muneribus essent. Ignominiosa , *Ignominiosa*
 quae & probrosa dicitur , cum militi ob delictum & gra-
 ve crimen , quibus reus agitur , ut quia transfuga , deser-
 tor , aut fugitiuus arguitur , vel timide & diffidenter cum
 hoste congregetur , ignominia notatus , & militia exauto-
 ratus fuit : in qua re licet animaduertere , quod si tribu-
 nus militem exauroravit , hoc est , insignia militaria illi
 ademit , infamia quoque affectisse videbatur. Post aliquot
 vero tempestates , novis milites nominibus variis à Cæsa-
 ribus , penes quos fuit ius arbitriumque rerum omnium ,
 militiae adigecpere : nam praeter gregarios , qui vilissi-
 mi inter milites sunt , fuere legonarii , alarii & manipu-
 lares , qui in legionibus , aliis , vel manipulis militabant :
 ex quibus Nero Augustinianos , & diuus Claudius Daci-
 fianos milites legit. Probus vero Decimanos , Alexan-
 der Severus Ostensionales , Tiberius Vigefimanos , &
 alii Primanos , Secundanos , Quartanos , Quattadeci-
 manos , Vnde vigefimanos , Duodevigefimanos à legio-
 num numero , magnae & expertae virtutis. Apud Spar-
 tanos , Neodomadae omnium habentur fortissimi , quos *Neodoma-*
 Persae gardates dicunt. Antoninus Caesar lectos mili-
 tes , Pyramitem & Laconiencam crutiam appellavit. *lecti milites.*
 Aegyptii & Aethiopes , calasiries & hermothybies : Antio-
 chus alam mille equitum , Gençam : Dion vero , Dio-
 nianos. Illud tamen ad memoriam insigne est , mi-
 lites Romani nominis , à condita urbe , ad tribunos *Genca.*
 militari *Dioniani.*

GENIALIVM DIERV

*Nom. initio
nullis stipen
diis milita
bant.*

militares, & captam à Gallis urbem, per annos ferè trecentos quinquaginta, suo sumptu & impensa meruisse, ac stipendia fecisse. Parte enim anni sub pellibus militabant: parte verò, liberis, uxori & penatibus, sibi que ac familia, agrum colendo, & rei rusticæ navando operâ, necessaria parabant. Quo autem tempore Veij diutina obsidione & intestino malo obsessi fuere, quum hyemare oporteret in castris, Romani & utili & necessario exemplo docti militibus stipendium de publico statuere. Tunc primum collata stipe, æra militibus constituta sunt. Et deinceps reliqua militia, sumptu & ære publico meruere. Nonnulli, Anxure capto, sub tribunis militaribus, patres stipendium annuum militibus decreuisse memorans: quod quidem dehis assibus in dies singulos taxabatur. Postea Tiberio regnante, singulis denarii diurni dati, prætorianis verò bini. Scipio Africanus instituit, ut prætorianis sesquiplez stipendium daretur, hoc est, integrum & dimidiatum. Domitianus quartum stipendium, aureos ternos, militi tradidisse fertur. Apud Germanos epulæ & largi conuictus, militi pro stipendio fuere. Cyrus ternos obolos singulis nautis stipendium dedit, quibus Lysander vnum adiaci procuravit. Ægyptii calasirius & hermothybiis, quos præcipuos habebant milites, præter prædia dabant panis rostopondera definita, & carnis pabulæ minas singulis: vini verò sextarios quaternos. Mercenario milite pop. Ro. perarò adiutus fuit: solum enim Punico bello, Q. Fabio Maximo, & T. Sempronio Graccho Coss. ope externa adiutus bella gessit, & in Hispania, Celtiberi stipendiarii militis auxilio fultus, legiones duxit, quos latrones, quod mercede militarent, quasi servientes, nuncupavit antiquitas, qui plerumq; circa imperatoris latera excubabant. Galli gessata vocant milites mercenarios. Inter cæteros Cares mercede militasse, & auxilia conduxisse traduntur, ideo viliores habiti. Fertur tamen Prusias, conductis in Thracia mercenariis militibus, ità Byzantios obsedis, ut extra mœnia progredi nequirent. Parthi nec mercenarios, nec ordinarios habent exercitus, quibus nec certa imperia, nec duces erant. Sed postquam iussu regis ad bellum educati fuerant, confectis bellis, ad propria dilapsi, nullam mercedem stipendiorum perferunt, nisi prædam

*Calasiries.
Hermothy-
bii.*

*Milites mer-
cenarii.
Liu. lib. 4.
Decad. 3.*

*Galli.
Gessata.
Cares.
Prusias.
Parthi.*

nos ferē tre
meruisse, a
s militabant
e ac familia
, necessari
obfisione &
oporteret it
docti militi
mum collata
ceps reliqua
nulli, Anxu
endum an
quidem de
Tiberio re
is verō bini
quiplex sti
iatum. Do
militi tradi
mictus, mi
ingulis nau
adiici pro
quos præci
t panis costi
lis: vini ve
op. Ro. per
Fabio Ma
externa ad
stipendiarii
ones, quod
upauit can
cubabant.
ter ceteros
isse tradun
s, conductis
os obfedi
hi nec mer
quibus nec
n iussu regis
propria di
nt, nisi præ
dam

dam. Britanni non ære signato militant, sed aurum, ar
gentum, & alia metalla precium victoriæ ferunt. Scythis,
nisi capite hostis oblato, miles prædæ particeps fieri ne
quit. Chii autem, quum seruis mercenariis pro milite vte
rentur, bello subacti, seruis propriis victi, traditi, & in
exilium acti sunt, sicut Syracusis aliquando possessores à
clientibus exacti fuere. Fertur verò Cato senior cum Cel
tiberorum manum ducentis talentis, & nimis magno sti
pendio conduxisset, & ob id increpitus ab amicis foret,
quòd summam numquam exoluere valeret, respondisse:
si vicerimus, ex hostili præda illis satisfiet: si victi forsā
erimus, non habebunt unde petant. Fuit præterea memo
riæ literis proditum, apud tot dissonas gentes, linguis mo
ribusque differentes, varia etiam armorum specie & dissi
miliornatu milites in aciem prodire, & cum hostibus
congregi consueſſe, quem sibi quisque proprium & pecu
liarem fecit. Etenim Vascones recto capite, aut cum ga
lea pugnare nefas habent. Ætoli & Pelasgi dextro pede
nudo dimicant, & sinistro crure vestito armis. Albani &
Iberi ferarum tergoe caput amicti. Sacæ Scythica gens,
cristatis galeis in acutum desinentibus. Lacones pileati:
Persæ turrato pileo. Lusitani cristata galea & neruata cas
side, aut mitratis frontibus, & iaculo hamato: Paphla
gones hasta: Spartani breui pugione præliantur: Salen
tini exerto humero. Gallogræci nullo vestitu calceatuque
amicti, quippe qui nunquam nisi in pugna nudentur. Ba
leares discincti: Cares funda: Persæ, Parthi, Cydones, & Persæ.
Macæ sagittis: Thraces peltaticum iaculis & romphæa: Parthi.
Lacones gladio breuiori: Carthaginenses, breuib. spi
culis: Oretani iaculo, funda & gladio: Numidæ & Mas
siliæ effrenatis equis, & sine ephippiis, mirabili velocita
te, ita vt modo citato agmine fugiant modo insequantur,
miræ ad cauendum solertiæ, nonnunquam binos trahen
tes desultorios equos, ita vt inter pugnandum exfesso in
recentem, armati confestim transcendant: Quod com
par fuit cum Sueuis & Dardanis, qui pariter confestim
pugnant & cedunt: Samnites vibrare hastas antequam di
miserent, assuerant: quibus in prælio non vtuntur: Euboi
ci & Aphri hastis congregiuntur, quas vocant phalangas:
Cretenses Cydonio arcu & saltu: Andabatae nisi oblen
roccelo

Britanni.
Scythæ.
Chii.

Syracus.
Armorū mi
litarium at
que ornatum
apud varias
gentes dī.

versitas.
Vascones.

Ætoli.
Pelasgi.

Albani.
Iberi.

Sacæ.
Lacones.

Persæ.
Lusitani.

Paphlagon.
Spartani.

Salentini.
Gallogræci.

Baleares.
Cares.

Parthi.
Cydones.

Macæ.
Thraces.

Carthagin.
Oretani.

Numidæ.
Massiliæ.

Samnites.
Euboici.

Cretenses.
Andabatae.

GENIALIVM DIERV

ro cœlo, nouo & inusitato genere, clausis & conniuentibus oculis, aut in caligine & tenebris pugnant. Idem apud Arios, qui iuxta Sueuos incolunt, vt nisi atra nocte, præliariliceat, nigro scuto, corpore colore fucato, & oculis vinctis. Audtyles quoque Libyci populi, noctu pugnare discunt: die habent inducias. At non Parthi, quib. pugnare in tenebris, est lege vetitum. Lacones verò, vt in tenebris pugnare discerent, nunquam noctu præuio lumine incedebant. Contrà Athenienses: nam è cubiculo egredi noctu, nisi prælato lumine, Solonis lege vetabantur. Galli prælongis gladiis, & sine mucronibus, & vastis scutis supra vmbilicum, nudi dimicabant. Hispani breuioribus & acuminatis, leues agilitate corporum, & armorum habitu: nam linteis prætextis, cum purpura & candidissimis tunicis, præliantur. Egyptii scutis oblongis, ita vt vix hostem conspiciant, & magnis hastis. Achæi breuioribus, neque ad protegenda corpora habilibus, & hastilibus minoribus, quibus philopœmenes pro scuto clypeum, pro hastili sarissam dedit. Macedones graui armatura, breui gladiolo, & leuib. peltis. Medi & Thessali equitatu valent: Massagetæ equis & peditibus: Assyrii, Syri, Arabes, atque Asiatici ferè omnes, frequentius de curru præliantur: sicut Britanni, qui ingentibus gladiis sine mucrone, & breuib. cetris ictus exerpunt. Ipsæ etiam Arabes velocibus camelis comminus oblongo gladio, eminus arcu & sagitta: Bactriani bipennibus & leuib. scutis: Indi arcu tricubitali vel hasta, pelta, & lato gladio: Mauri leonum & elephantum pellibus visorumque amicti, bella gerunt. Circa Mœotim Laxamathæ viri pedibus, scæminæ equestri prælio, non ense, sed laqueo depugnant: Sicut Nomades, qui Persicè viuunt, hostem illaqueatum conficiunt. Ex Germanis Roxani scuto, thoracè & galea ex crudo bouis corio, reliqui immenso scuto armantur & hasta enormi. Ethiopes arcubus longis non minus quatuor cubitis, & sagittis longissimis. parthi missilibus telis aut sagittis assuescunt, ceteris cohortibus nunc occurrentes, nunc terga dantes, simulata fuga: quod apud Scythas & Germanos fortissimum pugnae genus censebatur, vt cedere loco, & rursus instare, pro consilio haberent: in quibus usus erat, cum forminis equabus præliari, quod

vesicas

Arii.

Audtyles.

Parthi.

Lacones.

Athenienses.

Galli.

Hispani.

Egyptii.

Achæi.

Macedones.

Medi.

Thessali.

Massagetae.

Assyrii.

Syri.

Arabes.

Britanni.

Bactriani.

Indi.

Mauri.

Laxamathæ.

Nomades.

Roxani.

Ethiopes.

Parthi.

vesicas eursu
er: sicut Ba
maribus in
Medi & A
& sagittis h
bus Persæ o
tram gladio
barbari, lon
spiculo arm
omittendur
vei, ialtituru
Parthos cate
tar vocant, se
Sarmatas, ad
gentes hosti
præcipue val
& ideo seren
sagittandi ha
Mothona. i
Scythi aut
sinistra pari
sablato disc

Quid sit lex
præ

VERVM
origina
dicio, leges
id pro lege
legib. erant
tunc penes
streuunt &
Hinc à Rom
à Seruio Tul
to senatu, le
tur: quas sin
nauit: unde
natis regibu

vesicas cursu leuarent: mares verò in aciem non producere: sicut Baſtriani feminas camelos, ad bella præparant, maribus in expeditione non videntur. Sed tamen Persæ, Medi & Assyrii effuso cursu procursando, eminus iaculis & sagittis hostem incesserent, haud longis inde temporibus Persæ optimates, thorace pectus, scuto sinistram, dextram gladio vel securi munierunt. Lydi quoque & plerique *Lydi.* barbari, longis bracciis & longis cristis, sed breui arcu & spiculo armantur. Quod autem de Cydonis loquor, non omittendum, nullos Græcorum præter Cretenses sagittis *Cretenses* vti, institutum patrium esse: nec solum Cydones, Persas, sagittandi *periti.* Parthos catervis sagittariorum valere, quos hippotoxo- *Hippotoxos* tas vocant, sed Æthiopes, Arabes, Indos, Scythas, Baſtras, Sarmatas, adde Ægyptios, & orientis populos, contra ingentes hostium copias, calamorum & sagittarum iactu præcipuè valuisse, quibus plerumque solem obumbrant, & ideo serenos exoptant dies. Præ cæteri, Magnesi artem *Magnesi.* sagittandi habuisse traduntur præcipuam, ubi oppidum Mothoon, in quo Philippus sagittæ iactu amisit oculum. Scythis autem adeo sagittarum studium fuit, ut dextra ac sinistra pariter iaculari, & vice alterna in hostes mittere, sublato discrimine, callerent.

Quid sit lex, quid plebiscitum, senatusve consultum, quid pratorum edicta, vel responsa prudentum.

CAPUT XXIII.

VERVM est quod proditur ab autoribus, à principio originum nullas apud Romanos ex scripto populi iur- *Nulla leges* dicio, leges latas fuisse: sed quo reges iudicium statuebant, *initio Ro. ex* id pro lege seruabatur. Arbitraria enim printipum pro *scripto populi* legibus erant: quippe condendarum legum ius arbitriumque *iudicia.* tunc penes reges erat, quæ delictorum pœnas, præmiaque constituebant, & querelas ciuium criminationesque admittunt. Hinc à Romulo leges curiatae, & reliquis regibus, præcipue *Leges curiatae* à Seruio Tullio, absque populi consilio, sed tantum consul- *ta.* to senatu, leges sacratae fuere, quibus etiam reges tenebatur. *Leges sacratae.* quas sine ordine latas Papyrius in vnum collegit, & acer- *ta.* uauit: unde eius Papyrianum dictum. Quum verò externi Papyri- *natis* natis regibus, cōsules & annui magistratus præessent, ius *num ius,* *pote-*

GENIALIVM DIERV

*Qua demum
leges rata
erant Ro-
manis.*

*Qua lex ab-
rogari pote-
rat & pro
infecta ha-
beri.*

*Trinundino
leges ferri.*

potestasque omnis legis condendae consuli. collata fuit: qui quoties ex usu erat, ex consulto senatus leges ad populum tulere, quae firmatae illibataeque manserunt. Neque consules modo, sed dictatores, praetores, aediles, censoresque ad populum iura dare, & legem ferre poterant, eaque promulgata & demum lata populi iussu, patribus autoribus, summos ac infimos astringebat, ut obedienter imperata facere oporteret. Quod si in lege ferenda populus aduersaretur, aut senatus illam non acciperet, quippe qui eam ferri aut promulgari non sinneret, nullius exempli, nullarumque virium esse censebatur. Ferebat enim praeco legem ad populum, ex autoritate & iussu dictatoris, consulis, praetorisve, subiiciente verba & praecedente scriba: qui quum illam promulgasset, id demum firmum erat, si in eo, quod lege cavebatur, populus autor fieret. Ipsaeque lata & promulgata, atque in aes incisae, & in ararium conditae, ita eius scitis omnes astringebat, ut eius firma maneret autoritas: aduersusque eam si quid factum foret, posset non iure factum videri. Multa quoque per legem lata, aduersus eum qui secus fecisset, impune abrogari quibat. Si quid tamen ea promulgata, addendum legi foret, detrahendumve, antequam in foro proposita, & in aes incisae fuisset, facile licebat: postea vero vetabatur. Si tamen non trinundino lex promulgaretur, aut Jove tonante, vel per vim & minas, seu per fulgura & tempestates, vel die ominofo & piaculari edita: si contra plebis tribunorumve intercessionem, aut denique contra auspicia feratur: si neque iurata per consules tribunosve esset, poterat haud dubie abrogari, & pro infecta haberi. Quare quum M. Iulius Drusus trib. pl. leges pro optimatibus tulisset, Philippus consul, qui ei infensus aderat, obtinuit a senatu, ut leges eius uno senatus consulto tollerentur, quia contra auspicia latae erant, propterea illis populum non teneri. Neque enim fas erat pro lege recipi, quod vitio, & non iusto imperio editum fuisset aut promulgatum: idque lege veteri cavebatur, his verbis: Legum iusta imperia sunt, hisque cives modesti & sine reculatione parento, & infra. Dictum est autem trinundino leges ferri, quod tribus nundinis proponi leges, demum promulgari deberent. Si quid tamen alicui ob gratiam, quod dignum aliquod operae praecium

ciū fecisset, contra ius publicum aut legem scriptam in *Legis abro-*
 dulgendum foret, nonnunquam senatu postulante, populi *gatio ad*
 iussu lex abrogabatur, ut ille legibus solueretur, exemplo *gratiam pri-*
 Lacedæmoniorum, & ius interim conuiebat, eademque *nati cuius-*
 post annum ferebatur denuo. Alexander verò *Seuerus Im-*
 perator, nullam sacrasse dicitur legem sine xx. iurisperi-
 torum, & quinquaginta disertissimorum consilio. Quod qui
 dem ius in legem, morem, & æquitatem veteres diuise. *Iuris diuiso.*
 runt: iusque ad res humanas, fas ad religionem pertinere *Fas.*
 voluerunt. Sed notandum, non solum leges editas consen- *Leges sacra-*
 su populi sacratas, sed & scita plebis, senatusconsultis edi- *ta.*
 ta magistratuum, ac iurisperorum auctoritates & respon- *Plebis scita.*
 sa, demum placita principum, & res iudicatas, vim legis
 habuisse: in quibus ciuile omne ius consistit. Animadu-
 sionis enim metu, magistratus dum audaciæ & facino-
 ribus obuiam eunt: his veluti legibus omnes alligarunt.
 Erant enim plebiscita, quæ rogatione tribunitia legis con- *plebiscitorū*
 dendæ causa plebs statuebat, quæ licet à plebe scita essent, *Et legum*
 illa tamen vim legis habere haud dubium est, Quotus e. *differeptia.*
 nim Hortensius, quum plebs in Janiculum secessisset, in
 Esculeto legem tulit, ut ea quæ plebs iussisset, omnes Qui-
 rites tenerent: quam L. Valerius, & M. Horatius antea tu-
 lerant, centuriatis comitiis. Magni tamen inter plebiscita
 legesque intererat, quod plebiscita, tribuno rogante, de
 his quæ ad plebem pertinent, leges verò, consule vel præ-
 tore, aut alio magistratum consulente, rogabantur. Qui
 tamen populus differt à plebe, quod in populo patricii, se- *Populi &*
 natores, cunctaque nobilitas insunt: in plebe verò patricii *plebs disse-*
 non insunt. Non tamen quicquid populus iussit, ratum esse *rentia.*
 decet: quia quod ius non esset, populus iubere non pote-
 rat. Senatus quoque consulta, tamen si ad populum non fe-
 rantur, si tamen ea tribuni probassent, & rata esse vellent,
 legis vim obtinere. Erat enim senatusconsultum, quod
 senatu iubente decernebatur sine lege. Hæc eoim illa sunt *Senatuscon-*
 decreta & consulta patrum, quæ iuris statuendi causa, *sultum.*
 nō ob priuatam utilitatem decreto amplissimi ordinis sta-
 tuuntur: quæ tunc rata erant, si trib. pl. ea censuissent: ali-
 ter poterat senatusconsultum, per intercessionem tribuni-
 tias, impediri. Fuitque diu obseruatum, in omnibus sena-
 tusconsultis, in quibus aliquem solui placebat, adicere,

GENIALIVM DIERV

*Prætorum
edicta.*

*Lex Corne-
lii.*

*Respon-
sa
prudentum.*

*Respondendi
iuris quando
primo datur.*

ut de ea re ad populum feratur. Quod postea adici desitum est. Præter quæ prætorum edicta, quæ iuris statuendi causa in albo proponuntur, legum i. e. habuere, ut quum doli metûsve causa, aut vi quid factum sit, vel clam, secretum nō habiturum promittat, quæ quidem edicta, vel civilis iuris declarandi, vel interpretandi, adiuuandi, supplendive causa à prætore proponebantur: quæ ius honorarium dictum est. Et quum prætores olim ob gratiâ plerumque varie ius dicerent, Cornelius legem talit, ut, nisi ex edictis suis perpetuis & scripto iure, prætores iura dare non possent. Fuitque constitutum ut non prætores modo, sed ædiles, censorsque de his, quæ cuiusque magistratus iurisdictionis sunt, quoties varia & commutabilis ratio aliquid noni decernendi causam daret, edicta proponerent, eaque circumspicte edita, velut iura legesque promulgatas, seruari mandarent, ita ut si quid contra factum esset, poterat in eum haud secus lege agi, quam si decreta legum labefactasset, aut præterisset. In quibus etiam seruatum cōperimus, tunc quum proponuntur aut eliduntur, in primis nomen Cæsaris cū honore præfari. Et tamen si annuâ dici legem edicta prætorū, quidā censuerint, constat tamen illorum constituta haud secus, quam si perpetua lex esset, sæpè valuisse. Estque memoriæ proditū, ut instar edictorum, prætoris interdictiones valeant. Nam si quod bono publico, ne fieret, interdixit, haud secus in eos animaduertit, qui admiseret aliquid contra vetitum, quam si quid fieri iussisset, & ob nequitiam paritum non fuisset. Responsa denique prudentum, pro legibus, sæpè habita & recepta sunt. Quum enim interpretandi iuris, & sententia ferendæ de his, quæ in controuersia veniunt, potestas his tributa esset, illorū responsa, librata moderatione edita, nimirum causa, vim obtinere, ac si leges sacratæ fuissent: quæ quidem tantæ autoritatis fuere, ut suppressa ratione illorū placita instar legis haberent. Ante verò Augusti tempora ius respondendi de iure controuerso, nulli datū fuit: sed qui studiorū suorum fiduciam habebant, consulentibus responsa dabant. Primus enim Augustus iureconsultis, velut legum ministris, de iure respondendi super his, quæ in dubium disceptationemque venirent, munus dedisse fertur: & ex illo traditum, ut respondendi interpretandique iura, pro beneficio, à principe peteretur facultas. Quare à Tiberio Cæsare

lare, Sabino loco, iustitibus
neris sui et
torii, ut de
respondisse
soleret: & id
sciens respon
sorum respo
pretata sunt
eum Charon
scita seruare
peritum iuris
Eiusmodi fue
uolæ, quam
luliani, alior
elaboratæ sen
prætorumque
coltas erat, p
sæpè dictum
lia, quæ nep
sultissimus.
Plurimum est
commendat
Tiphonius,
pheus, Afric
Hermogene
re, in eius foc
in omnes di
teris, ob mor
amplissimis
tamen ab He
tus fuit. Alp
cult, mor sub
sul efficit, &
Trebatius, h
aliquor libro
bus nouem m
ter poetæ ad
aus fuit Did
nuit. Papini

fare, Sabino iureconsulti interpretandi iuris, magni muneris *Verba sunt*
 loco, ius tributum fuit: & post eum reliqui Cælares, id mu- *Pomponij in*
 neris sui esse voluere, adeo ut cum ab Hadriano viri præ *l. 2. non lon-*
 torii, vt de iure respondere liceret, pro beneficio peterent, *ge a fin. ff. de*
 respondisse dicatur, hoc non peti a principe, sed præfari *origin. iur.*
 soleret: & ideo si quis sui fiduciam haberet, effectusque iuris
 sciens respondendi, se facultatem non negaturum. Quare
 illorum responsis leges nonnunquam editæ, sæpius inter- *iuris peritus*
 pretatæ sunt. Feruntque Mazacenos iuxta Cappadoces, *peculiaris ad*
 cum Charondæ legibus vterentur, ne sine interprete, legū *danda re-*
 scita seruarent, si quod dubium ius emergeret, aliquem *sponsa apud*
 peritum iuris elegerint, cuius responsis & dictis parerent. *Mazacenos.*
 Eiusmodi fuere tam Papiniani, Serui Sulpitii, pauli & Scæ- *iuris consul-*
 uolæ, quam Vlpiani, Trebatii, Tiberonis, Cassii, & Salui *ti quib. in-*
 Iuliani, aliorumque iureconsultorum magno studio cura; *terpretandi*
 elaboratæ sententiæ: quibus tam leges quàm plebiscita, *iuris datum.*
 prætorumque edicta, & senatusconsulta interpretandi fa-
 cultas erat, proque illorum responsis in iudicio & foro, ius
 sæpe dictum est. Hic n. Cassius nepos fuit Tiberonis ex fi-
 lia, quæ neptis erat Ser. Sulpitii, iuris scientissimus & con-
 sultissimus. Papinianus vero Scæuolæ discipulus, & vt in
 Plurimum est monumentis, sub Severo principe in summam
 commendationem venit. Vlpianus a Paulus, Pomponius,
 Triphonus, Merianus, Celsus, Proculus, Modestinus, Al-
 pheus, Africanus, Florentinus, Martianus, Callistratus,
 Hermogenes & Venuleius, sub Alexandro Severo florue-
 re, in eius societatem & iura familiaritatis affecti, Papinia-
 ni omnes discipuli. Vlpianum verò ipse Alexander præce-
 teris, ob morum probitatem, & singularem iuris scientiam,
 amplissimis honoribus honestauit, & re familiari auxit: qui
 tamen ab Heliogabalo, quod bonus vir esset, officio mo-
 tus fuit. Alphenus verò ab adolescentia consuetudinem exer-
 cuit, mox sub Sulpitio iuris scientissimus euasit, ita ut con-
 sul effici, & decedens, publico funere efferri meruerit.
 Trebatius, licet sub disciplina Ciceronis iuris peritissimus,
 aliquot libros de iure civili composuisset, & de religioni-
 bus nouem, tamen & versu heroico plurimum valuit & in-
 ter poetas adnumeratus est. Saluius autem Iulianus, pro-
 uas fuit Didio Iuliano, qui post Pertinacæ imperium te- *Caracalla*
 nuit. Papinianum verò Caracalla iussit interfici, q̃ fratris *insolentia.*
 necem,

GENIALIVM DIERVm

*Principum
placita.*

*Privata de-
creta prin-
cipum.*

*Responsio
principum
per libellos.
Egregium
Antiochi
edictum.*

necem, quem interfecerat, apud senatum excusare nolle, afferentem, non tam facile parricidium excusari posse, quam fieri. Fertur verò Caligula, qui hostis humani generis dictus est, omnia Iurisperitorum placita inducere, & præter se, nullum de iure respondere voluisse. Postremo principum placita, quæ constitutiones appellantur, pro legibus etiam recepta fuere: nam cum D. Cæsar, & sequenti principes summam imperii haberent, & soli iura darent, omne condendæ legis ius potestasque lege Hortensia, à populo ad principem translata fuit, ita ut quod principum decretis, communis iuris decernendi causa, statutum esset, etiam sine populi concilio, pro lege haberetur. Non tamen omnis Cæsaris voluntas lex putanda est, quia si quid princeps non publico decreto, ut inter exempla referatur, sed privati iuris causa statuisset, id non esse legem convenit: quippe privata decreta principis in exemplum non deducuntur. Divus autem Traianus vir omni laude dignus, cum privilegiis ab se editis, aut ob merita indultis, multos inniti, arguere, in exemplum trahi videret, veritus ne contra leges moreque maiorum, ad alias causas perferrentur, illaque in iudiciis & foro pro lege acciperent, diplomatibus libellisque nunquam ex scripto respondebat, ne perniciosum inde exemplum, & quasi seminarium mali oriretur: sed tantum verbo, quibus visum est, assensisse fertur, aut privilegia induxisse. Tamen si verus mos esset, principem scripto adire, & consulentibus per libellos respondere. Quod & Nero fecit, qui in iure dicundo, nisi scripto, & sequenti die postulatoribus respondit. Proditur tertius Antiochus tanti decreta legum fecisse, ut datis diplomatibus, edixit, ut si quid suo iussu contra leges & iura decretum foret, ne sibi parerent, impuneque adversarentur: cuius exemplo Agesilaus, non aliter promissa præstare voluit, quam si iusta essent. Marcus quoque Antonius orator è tot millibus orationum, nullam ex scripto edidit concionem: ut si quid parum laude dignum, & contra legum decreta in his compertum esset, posset à se dictum inficiari. Quod parum prospiciens L. Crassus orator, quum à M. Bruto increpatus esset apud iudices, quod ex duabus orationibus capita inter se contraria edidisset, respondit, orationes esse causarum & temporum, non autem hominum & patronorum.

Qui

*Qui primi d
ram, a*

*Quo ten
creavit
Patricio illos
Nam cum a
ptopugnator
criminatione
tur, ut quo c
um honoris, i
ret, quorum i
qui sicut trib.
gum Spartano
abuterentur,
Quia principi
nistrum regum
la gererent, i
Spartanorum
tana lege cau
prodire non
gi non assurg
modò magist
vocarent, ac d
sed regi, quid
nis copias edu
gravis armatu
rent. Adeoque
ut Archidam
rint multas, q
traxisset, qu
cognasset, ip
rem trudere, a
nia, Agide, &
processere, &
bellum indic
sent, magni
Spartam affe
præconem ed*

Qui primi de plebe ad dictaturam, consulatum, & praeturam, alioq; magistratus euecti fuerint, & de ephoris qua tradantur.

CAPUT XXIV.

Quo tempore in monte sacro magistratus sibi plebs creauit, quos sacrosanctos fecit, id cautum est, ne cui Patricio illos capere liceret. Quod non ab re sancitū fuit: Nam cum aduersus potentiam patriciorum, tribunum ptopugnatorem fautoremq; sibi plebs creasset, ut querelas criminationesque in patres acciperet, periniquum videbatur, ut in quo defensores sibi plebs adsciuerat, ad id fastigium honoris, illos qui sibi infensi infestique erant, aduocaret: quorum instar ephori apud Lacedaemonios habuere: *Ephori.* qui sicut trib. pl. Romae consularem potestatem, ita regum Spartanorum insolentiam reprimerent, ne imperio abuterentur, nimiaeque ferociae & audaciae assuescerent.

Lex Spartana.
Ephorum insolentia.
Quia principio quinq; ex amicorum numero fuisse, ut ministri regum auxilio allekti, scilicet quum reges fortis belula gererent, ipsi domi iura darent, primum a Theopompo Spartanorum rege instituti necessitatis causa, licet Spartanalege cautum fuerit, utrique regi cum exercitu foras prodire non licere. Paulatim eò licentiae processere, ut regi non assurgerent, & seorsum tribunal haberent, & non modò magistratus comprimerent, & inquisitionem vocarent, ac de vendendis emendisq; rebus cognoscerent, sed regi, quid facto opus erat, praescriberent. quibusque annis copiae educendae forent, quoq; tempore equitatus, aut grauis armatura, & peditum acies promouendae, enunciant. Adeoq; omnium rerum gerendarum censores erant, ut Archidamum Lacedaemoniorum regem graui affecerint multa, quòd cum vxore exigui corporis, nuptias contraxisset, quod liber ostantum, non reges, se genitum cogitasset, ipsumq; in disquisitionem vocare, & in carcerem trudere, atque morte afficere possent, sicut de Paulania, Agide, & aliis factitatum accepimus, Eoq; insolentiae processere, ut quum inissent magistratum scruiis primum bellum indicerent, quòd olim cum Mecenisi conspirassent, magnisque calamitatibus & multiplici incommodo Spartam affecissent: mox, ut singuli barbaram rascarent, per praconem edicerent, ut si qui minus dicto audientes forent,

GENIALIVM DIERV

*Sacellum
Timoris*

*Ephori gra-
du deieci.*

*Plebei ma-
gistratus,
& patricij
magistratus
cum plebei
communi-
cati.*

rent, internoscerent. Utque maiori formidini essent, iuxta
triclinium ubi tribunal habebant, Timoris sacellum ere-
xere. Utque occasionem regis criminandi scrutaretur, sin-
gulis nouenniis cœlum & sidera silenti nocte obseruauit,
ut si stellam ex cœli regione in aliam declinantem auran-
dantem vidissent, reges contra deos aliquid molitos cri-
minarentur, itaque efficiebant, ut regimini cedere, & ma-
gistratu abire cogerentur. Erat tamen ius regi, ut ab epho-
ris vocatus, primæ & alteri iussioni non pareret, contuma-
cia fraudi non esset: tertiæ nisi paruisset, imperio cogi po-
terat. Qui quidem ephori vnâ cum regibus, singulis men-
sibus, mutò iurabant, pro legibus Lycurgi imperatum ire &
regnum inconcussum tenere. Hos postea Cleomenes, quî
crudelē in modum dominarentur, sustulit, & restituta
regi potestate, illos de gradu deiecit, & dominium abroga-
uit. Si tamen reges dissentirent, variatis sententiis, illi quæ
videretur melior, standum erat: quod si in vnâ sententi-
am conuenirent, nulli ephorum contraire fas erat. Ergo
plebeios magistratû nullo patricio sumere licebat; idque vo-
lens trib. pl. rogatione promulgata statuit, plebsque sciuit,
ut plebei magistratus sine patribus, sed tantum admissa
plebe, tribuniis comitiis fierent. Cumque patricij magi-
stratus auspiciato fierent, solos plebeios inauspicatos esse,
& minoribus regi auspiciis, peruulgatum est. Et tamen si ad-
dictaturam, consulatum, præturam & censuram, nulli nisi
patricij antea admitterentur, tamen sequutis temporibus,
patricij magistratus cum plebe communicati fuere: Si-
quidem Sextius primus de plebe consultatus est, quod
deinde fuit Licinius lege cautum, quam C. Licinius & L.
Sextius trib. pl. promulgarunt, ut consulatus cum plebe
communis foret. Quintus quoque Publius Philo prætu-
ram, & Caius Licinius Stolo, de plebe homines, magistrati-
um equitum cum patribus, gessere. Quinetiam dictaturam,
in qua summus splendor & amplitudo erat, censuramque
cum plebe communicatam inuenimus: nam & Carus
Marrus Rutilius primus dictator & censor, deinde Q.
Pompeius, & Q. Metellus uterque ex plebe censores facti
sunt, quam legem Philo dictator tulisse ferunt. Omnes
denique patricij magistratus, etiam pontificatus, & sa-
cerdotia cum plebe communicata fuere. Nec modò ex
plebe

plebe cines, sed Latini nominis, & demum exterarum gē- *Extera gen-*
 tiū populi, ad magistratus & honores Romæ puecti fuerūt. *tes ad magi-*
 Tribunatum verò plebis lōgo tempore, nihil cum patrib. *stratus Rom.*
 cōsociatum habuisse comperimus, nisi cum finito decem *proneſta.*
 uirali imperio, nouos trib. pl. cooptari oporteret, Sp. Tar. *Tribunatus*
 peium & Aul. Æternium patricios & consulares in colle *plebis, à pa-*
 gium tribuni adſciuerunt. Et mox Minutius magister e- *tricius ca-*
 quitū, qui de Sp. Melio sumſit pœnas: & poſtea Appius Pul- *pius.*
 cher, vt Ptolemæo bellum indiceret, & deinde P. Clodius,
 vt trib. pl. fieret, à patrib. ad plebem tranſuere: donec poſt
 Syllæ tempora, tribunatus plebis paſſim à patriciis & ſum-
 mis honorib. fundis, appeti cœpit: qui provincias ſortiri,
 & imperium gerere, atque cum ſalcib. & liſtoribus, etiam
 extra urbem, incedere cœperunt. Tantique poſtea hono- *Honos tri-*
 ris habitus eſt, vt pop. Rom. Oſtauo Auguſto, & deinceps *bunitia po-*
 Cæſaribus, tribunatum plebis dediffe, pro magno fuerit *teſtatiſ.*
 munere exiſtimatū. Illud eſt tamen minimè præter-
 eundum, quod quum à trib. pleb. dies dici conſuli præto-
 rique poſſit, iſpe tamen iure ſacroſanctæ poteſtatis, ab o- *Trib. pl. po-*
 mnipotenti magiſtratus immunis erat. Si tamen poteſta- *teſtate abu-*
 te tradita abuteretur, aut ſi iura plebis minueret, vel vbi *tens.*
 intercedendum minimè fuiſſet, intercederet, ſeu ſi con-
 tra commoda plebis aliquid molitus eſſet, poterat ei dies
 dici, & à conſule vel tribunis reus agi, cunctiſque ſuffragan-
 tibus tribubus de gradu deiici, & pœnis coërcere. Tunc
 enim ſacroſanctus eſſe deſinebat & prophanus erat. Quod
 nouem trib. pl. cum Sp. Caſſio, ne magiſtratus, more ma-
 iorum ſubrogarentur, contra libertatem pop. Ro. coniura-
 rant, Publius Mutius trib. pl. non ſolum tribunatum ab-
 rogauit, ſed & pœnas debitas iure & lege inferri peruiſit.
 Et Tiberius Gracchus in tribunatu, Oſtauium collegam
 contra commoda plebis intercedentem, tribuum maiori *Legis verba*
 parte ſuffragante poteſtate priuauit. Verba verò legis, *de tribunis*
 quib. trib. pleb. ſacroſanctus ſit, aſcripſi: Tribunum inui- *ſacroſanctis.*
 tum, tanquam vnum è multis, nemo cogito agere, neque
 verberato, neque alteri vt verberet imperato, neque occidi-
 to, neque occidi iubeto. Si quis autem prohibitorum ho-
 rum quid fecerit, impius execrabilisque eſto, bonaque eius
 publicato ad ſacra Cereris, & qui aliquem hæc agentium
 occiderit, cordis expiatus eſto.

GENIALIVM DIERVM

Quas acies, quòsve exercitus, qui duces parua manu profiga-
runt, quòve flumina Xerxis exercitus epotavit.

CAPVT XXV.

Tres exerci-
tus parua
manu pro-
figati.

Tomyris ad-
uersus Assy-
rios.

Locrenses
aduersus
Crotoniatis

Brouerbiu.

Spartani
aduersus
Xerxem.

ACIES profigatas & exercitus parua manu cæsos ad-
interitum, ita vt vix pauci superfuerint, tres præci-
puos, autoribus memoratos ferunt, licet ex omni anti-
quitate si quis reputare volet, innumeras inueniet. Quum
enim Assyriorum rex Cyrus contra Scythas, cum valido
exercitu, occæpisset bellū facere, postquā eos ingēti clade
afflixit, cæso etiam vnicq regis filio, Tomyris regina Scy-
tharū dissimulans agritudinem animi, inter angustissimos
tramites Assyrios nacta, ita illos cecidit, vt parua manu ho-
stium ingentes copias fuderit, ducentaq; millia Persarum
vna acie trucidarit, tanta cæde, vt ne nuncius quidē luctuo-
sæ cladis superfuerit. Alterā quū inter Locrēses Epizephy-
rios & Crotoniatis sæuientib, odiis certaretur, tanto furo-
re animorum, quasi vecordia, ad pugnam fuisse procursum
ferunt, vt quindecim Locrorum millia aduersus Crotonia-
tarū centum viginti millia, sævè & atrociter pugna inire
nō dubitarint. Locrensesque tā parua manu, tot millia Cro-
toniatarū felicitate mira vno prælio attriuerint, ita prorsus
vt ex strage pauci vix fuga elapsi superfuisse dicantur, eaq;
ad Sargam Metaponti fluuium commissa pugna. ad poste-
ros celebrē memoriā nominis dederit, vulgo iactato pro-
uerbio *αλγιστος τῶν Δαρίων*. Tertiam cum duce Milciade
in campis Marathoniis, contra Artaphernē & Darym Darii
præfectos ab Atheniensib, vno prælio feliciter pugnatum
& debellatū est, in qua decē Atheniensū millia, Persarum
plus cētum decē millia, crudelē in modum afflixerunt, to-
to cæso exercitu. Fuit autē Marathon Atticæ ciuitas, ab A-
thenis haud plus decē millib, passuum distans. Iterū quum
annis intercedentib, cōtra Xerxē arma Græciæ inferētē,
qui bellū diis hominibusque indixerat, memorabilis Spar-
tanorum ad Thermopylas, & claustra illa, tam natura quā
munimento inexpugnabilia, pugna cōmissa fuit, trophæis
& monumentis celebrata: quorū tā insolens victoria pro-
ditur, vt decem hominum millia, duce Leonida, cōtra in-
numerabiles Persarum copias claustra tenere, & sexcenti
Spartani, quingentorum milliū castra inuaderenō dubi-
tarint: vbi tanta strage ad satietatem sæuitum est, vt diffi-
le di-

le dictu sit, Spartanorum Atheniensiumq; vel singulorum
 præcipuam virtutem, vel vniuersorum laudes dinumera-
 re: ad id verò cladis processum, vt quid funerum absumptū
 sit, illud argumento fuerit, quod cadauera passim strata
 prælio vel tempestate, corporaq; morbo & vastitate ene-
 cta, aliosque alia peste absumptos, mare & terra vix coepe-
 rit: quiq; modo terrestres naualesq; copias vltra decies cen-
 tena peditum, equitum verò octoginta millia armatorum,
 in expeditionem duxerat, cuique sexcenta millia frumen-
 ti modia diurna cibo, & tot flumina exhausta potui non
 suffecerint: is cum multa cæde & fuga à paucissimis cæsus
 & prostratus, inconsulti certaminis, & temerariæ expedi-
 tionis insignes pœnas dederit: ipseque tanti exercitus
 Imperator magnificus, tanta clade oppressus, inermi na-
 ue per stragem corporum armorumque, vix effugerit. In
 qua quidē re non minori miraculo proditur, tantas copias
 ab vno Pythio Bythyno epulo exceptas magnificē, fru-
 mentoq; veste ac viatico adiutas. Fuit illa quoque, memo-
 rabilis exempli clades, celebrata sermonibus, cum: ad Gr-
 anicum Annem, aut Arbelam, vel quum ad Amanicas Pylas
 in faucibus angustis, ab Alexandro signis collatis cum Da-
 nio pugnatum est, in qua prope ad internecionem dimica-
 tum fuit: vbi vltra centum millia Persarum peditum ferun-
 tur cæsa, equitum verò decem millia: ex Macedonib. verò
 non vltra triginta duo pedites, equites autem centū quin-
 quaginta occidisse. Ad Granicum verò barbarorum vigin-
 ti millia, equitum verò duo millia fœdum in modum oc-
 cubuere, quum ex Alexandri exercitu triginta quatuor
 fuisse desideratos, quidam monumētis testati sint. Roma-
 ni autem licet incredibili felicitate, sæpē hostium copias,
 ad extremū exitiū profligarint, tamen præcipuis cladib⁹
 & infanda strage maxime hostē affecere, vel quum M. Li-
 uius & Claudius Nero Hasdrubalem, suppetias Hannibali
 ferentem, ad Meraurū ingenti strage debellarunt, vbi par
 Cannensi cladi exitiū additū fuisse memorant: vel quum
 Fabius Æmylianus vix triginta millib. militum, ad Rhod-
 anum plus ducenta Gallorum millia, ingenti strage de-
 leuit: vel quum contra Antiochum haud minus feliciter
 pugnatum est, plus quinquaginta millib. hostium cæsis,
 viginti quatuor equitibus, & trecentis peditibus Roma-

*Pugna Ale-
xandri ad -
uersus Da-
nium apud
Granicum.*

*Romanorū
parua manū
victoria.*

GENIALIVM DIERV M

desideratis. Aut quum C. Marius Cimbros & Theuton-
nas, ad aquas Sextias, parua manu cecidit. Vel quum Syl-
la contra Mithridatem, ad Orchomenum & Cheroniam
ducens, illius copias fudit, & in intimas solitudines egit.
Aut quum contra Archelaum, non longe à Piræo commiso
prælio, ita eum deformauit, vt ex viginti hostium mil-
libus, vix decem superfuerint: ex Sylla verò exercitu vix
quatuordecim desiderari sint. Aut quum Pompeius eun-
dem Mithridatem, strage atrocissima perculit, quadra-
ginta millib. hostium cæsis, non plurib. viginti ex suis in-
terfectis. Vel quum Lucullus contra Tigrauem, bellum
magnis conatibus aggressus, multiplici eum clade affecit,
in quo Romanorum vix pars vigesima, copiis hostium ac-
cedere visa est: cuius pugna tanta Romanorum felicitas
fuisse traditur, vt vltra centum millia hostium promiscua
eade occisa, Romanorum verò non vltra centum vulne-
rati, occisi autem quinque dicantur. Tam paruo impen-
dio, tam insolens victoria stetit. Æli quoque Galli in
expeditione Arabica, memorabilis victoria inter illu-
stria adnumeratur, vt post excidia & vastationes agro-
rum, pluribus oppidis expugnatis, plus triginta hominum
millibus scæde cæsis & profligatis, non amplius septem ex
suis interfectis, illustri victoria potitus fuerit. Mirro Cæii
Cæsaris felicitatem, cuius longè lateque diffusa virtus
fuit, quoties belli casibus agiturus contra Aquitanos,
Heluetios, Aruernos, reliquosque Gallos & Germanos,
aliasque exterar & incultas moribus gentes, parua manu
innumeras hostium copias fudit? Quoties aduersus ma-
ximos conatus, inops ipse & imparatus presentissimo
animo resistit? quoties ad portas hostiliter legiones fu-
dit, quot prælia confecit, quam firmissima hostium præ-
sidia sæpè conuulsit & labefactauit, quas vrbes & gentes
vi & obsidione domuit, aut deditas in deditionem si-
demque recepit, ita vt an virtute animi & mentis magni-
tudine, an felicitate & fortuna plus valuerit, difficile
sit diiudicare? Sed post tot successus & felicitates vna
Romanorum clades, inter exempla memoratur insi-
gnis, quum Lucius Bebius in Hispaniam ducens, agmi-
ne inexplorato, per abditos saltus & inuias regiones, in
ipsas præcipitatus, circumuentus à Liguribus & op-
pressus

pressus est, oportueritque Massilienses tam luctuosam cladem, per nuncios Romanis significare. Altera post Canensem cladem, cum duce Caio Manilio & Quinto Cephione, & Cimbris & Teutonibus legionibus suis, plus octoginta Romanorum & sociorum millia, ad Rhodanum fœdè caesa & debellata fuere, ubi tantum cladis acceptum, ut vix decem superfuisset dicantur: qua clade pop. Rom. in tanto pauore & luctu fuit, ut velut vltima publicorum multorum passus, iustitio indicto, sicut in magna consternatione assolet, prætextas & laticlauios dimiserit, & sagæ sumplerit. Sed super omnem indignitatem fœdi exempli, & memoriæ est, quod de Valeriano Cæsare recentiore, memoria proditum est, qui quum optimus fuerit, infelix apparuit tum, postquam vis illa vigorque & virtus bellica, atque antiquum belli decus exoleuit, qui in expeditione in Persas, cum fœdissimo euentu pugnasset, à Sapore Persarum rege, occiso exercitu, captus, usque eo deformatus fuit, tantisque contumeliis obnoxius, ut post afflictas fortunas, nulla verecundia pristina maiestatis, contra decus imperii, regi Persarum equum ascensuro, humi prostratus, dorso gradum faceret: adeo Romani indignissimam fortunam & grauissimos casus, ac sortis humanæ varietatem, velut magna documenta mortalitatis, nonnunquam experti fuere. In qua quidem re proditur verbum Galeni filii vecordis & deliri, qui quo die de captiuitate patris rescivit, parum curans, verbum Catonis vsurpauit: Sciebam, inquit, me genuisse mortalem. Quæ autem flumina à tot millibus Persarum epota, Xerxi non suffecerint, hæc præcipuè traduntur: Scamander & Onochonus in Thessalia: Simois in Phrygia, qui ex Ido sub Illo decurrens, quandoque torrentior, ad Sigæum mare ingreditur: Chydorus in Bœotia, Lysus in Samothracia qui per Thasios fluit: Mænalia iuxta Hellepontum in Lyfimachia. Addit Herodotus lacum in sinu eodem triginta stadiorum, quem sola iumenta Persarum, quum aqua sub salisum saporem habeat, & potus infalubris homini sit, paucis diebus exsiccauere.

Quid variæ gentes de diis senserint, & quam impia & detestanda sacra apud exteras gentes fuerint.

CAPVT XXVI.

QUAM

*Flumina à
Xerxi exercitu
epota.*

GENIALIVM DIERV M

QUA Mimpia & falsa inter gentes olim de diis opinio fuerit, quamque multiformes deorum vanitates, & quam infandis sacris prisca deos coluerint, dictu referre difficile est: siquidem primi mortales nulla doctrinae schola, ratione aut lege, sed suo quisque ingenio, & prout impetus animi tulit, deos geniosque adoptando, numina colere coepisse, aut ligna delibrata corticibus, pro diis veneratos accepimus, inde à Romanis religio fluxit, ut singuli deorum simulacris hastas darent, tametsi antiquissimos Romanorum, centum septuaginta annos sine deorum imaginibus vixisse, nonnulli testati sunt. Indi quicquid colere coeperunt, præcipue maximas arbores, deos putaverunt, illasque pro numinibus venerati sunt, quas ferro violasse capitale fuit: ex quibus nonnulli, draconem quinq; iugerum, velut Liberi patris simulacrum, coluerunt: Persæ & Massagetæ Cælum, Jouem: Solem verò deum maximum dixerunt, equosque illi sacrauerunt, quibus interdictum erat, ne quem præter Solem colerent. Quicquid verò quernis arboribus nascebatur, è cælo missum putabant: iidem Soli, Lunæ, Telluri & Igni, Aquæ ac Ventis sacrum facere instituerunt: quos omnes deos, Ignem verò præcipuum duxerunt, quæ etiam magorum opinio fuit, cui Thales ad stipulatur, qui Ignem tam religiosè coluerunt, ut cremare corpora ducerent nefas, ne contagio cadaveris, deorum maximum violarent. Multos comperi persuasum habere. Martem perugilem deum esse, & præsentissimum numen: quare Neuri qui iuxta Borysthenem sunt, enses pro Martis simulacro adorabant. Sunt qui arbitrentur, visco, quod in querna arbore nascebatur, nullum præsentius numen aestimari. Hi fuerunt Druidæ, quorum vana superstitio inter mortales præcipua fuisse, traditur. Alii mari porrectu collem velut præsentem deum coluerunt, quod eo occlusa vallis æstu Oceani non inundaret. Cappadocibus quoque Mons deus habetur. Et Phryges Mæandro & Marsyæ sacrificant. Scythæ illi inhospitales, qui in intimas solitudines acti sunt, super sarmentorum fascibus vetustissimo collato acinaci, velut Martis simulacro, annuis hostiis litabant. Pœni Soli & Lunæ vniuersi sacrificant. Syri ocæcatis animis Pisces & Columbam deos sibi consecra-

runt.

Hæstæ.

Ligna delibrata.

Indorū dii.

Arbores.

Draco.

Cælum.

Jupiter.

Soli.

Luna.

Tellus.

Ignis.

Aqua.

Venti.

Mars.

Ensis.

Pisces.

Collis maris.

vis.

vis.

vis.

vis.

vis.

vis.

vis.

vis.

vis.

vis.

vis.

vis.

vis.

vis.

vis.

vis.

vis.

vis.

vis.

vis.

vis.

runt, Troglodytæ Testudines, Heliopolitani Bonæ, Men-
phitæ Vaccam, Lentopolitani Leonem, Capram & Hircū,
Mendesii, Thebani Aquilam, Lycopolitani Lupum, Baby-
lonii verò Cepum, ab his velut propitio numine petita ac-
cipere arbitantes. Cyrenaici Acorem, magnum deum
muscæarum æstimarunt. Arabes ad Memnonium, Cerco-
pithecum cœlo dicarunt, illius opem in rebus afflictis im-
plorantes. Micco Ægyptiorum superstitionem, & falsarum
opinionum ineptias, qui Apim præcipuo honore venera-
ri, solum responsa dare, & prosperose uentus, aut futuras
calamitates præmonstrare fabulati sunt: modò Isim & O-
siridem, modò Serapim, & quod dicere piget, crocodilos, à
quibus hominem deuorari, tanquam à deo expetitur, ma-
gni muneris habebatur loco, modò Ichneumones, Ibex &
fœda animalia, aliaque ludibria religionum, velut deorum
numina colentes, ita ut gentes aliquas, quæ Felem aure-
am, & alios qui Scarabæos pro diis haberent, circa Sicyo-
nem fuisse legamus. Germani Solem, Vulcanum & Lu-
nam, solos deos quos cernebant, opinati sunt: quæ Anaxi-
mandri opinio fuit, ut cœlestia sidera deos esse crederet.
Quinetiam Ægyptii Solis simulacrum, diplomatibus
consignatis adorant, quem Horum nuncupant, illudque
precibus & votis frequentant assidue. Arabes Jouem &
Bacchum, Æthiopes ex diis vnum mortalem, alterum im-
mortalem putant: nonnulli Pœnam & Beneficium, Assy-
rii & Persæ vnum bonorum largitorem, alterum malorum.
Fuere, qui crederent nullos deos esse, cæci & excordes, o-
mniaque agi fato, animasque cum corporibus interire vnà.
Ex his præter Diagoram & Theodorum Cyrenæum, Eue-
merum Pégeatem, Callimachum, ac Prodicum Cœum,
aliosque plures, qui & deos disti fuere, Gallaici, gens morib.
effera, cultu in humano & fero, neque more, neque iure
viuentes. Numidæ Ammonem in desertis arenis, magnis
honoribus frequentant. Celtiberi cuiuspiam deo, cuius etiam
nomen ignorabant, plena luna nocturnum sacrum fecere,
& ante cuiusque fores salibus indecoris pernoctare didi-
cerunt. Quod si illorum sacrificia scrutari, ac barbaros
externosque ritus eruere conamur: quàm impios cultus, &
quàm infanda sacra, apud tot efferas nationes vario gen-
tium ritu inueniemus? Scythotauri pro hostiis Dianæ ad-
uenas

Testudines.
Bos.
Vacca.
Leo.
Capra.
Hircus.
Aquila.
Lupus.
Cepus.
Acor.
Cercopitha-
eus.
Apis.
Isis.
Osiris.
Serapis.
Crocodili.
Ichneumo-
nes.
Ibex.
Felæ.
Scarabæi.
Sol.
Vulcanus.
Luna.
Sidera.
Horus.
Jupiter.
Bacchus.
Pœna.
Beneficium.
Ægei.
Ammon.
Deus igno-
tus.

Sacrificia.

GENIALIVM DIERV

Aduena im-
molati.

Virgo.

Puer.

Homines &
ossa huma-
na.

humana

hostia.

Infantes im-
molati.

Homines
discerpi.

Puella ad ne-
cē flagellata.

Pueri flagel-
lati.

Vini homi-
nes exusti.

Boii & Cel-
ta.

Trecenti ho-
mines vno
sacrificio.

Homines &
iugulari &
immolati.

Homines af-
fixi sudibus.

uenas immolabant, Laodiceæ Palladi virginem, Arcades Ioui Lycæo puerum. Pleriq; iuxta Borysthenem, vecordi animo, homines victimas dare, & sacrificiis deorum, humanis ossibus adolere solebant. Blemmæ, Cimbri, Galli, Druidæ & Germani, statis diebus, humanis litant hostiis, & cruore captiuorum adolent aras, tunc propitiari deum maximè arbitrati, quum per cruciatum homines excarnificarent, expœnis hominum diuinationem & auguria captantes. Fuitq; apud Phœnices & Carthaginenses nimium diu seruatum, vt infantes, principali honore insignes, sorte ductos, in regio ornatu, Saturno immolarent hostias: & quem fors morti destinarat, morti subtrahere non licebat: quare multorum ciuium largis fletibus deplorata funera fuere: à quibus sacris quum desuissent, postea victi ab Agathocle, deos propterea subiratos arbitantes, vt numè placarent, ducentos nobilium filios mactarunt ad aras: aded cæca mortalitas, sub nomine religionis, ad infandas cædes, agebatur præcept. Id quod à Rhodiis & Crætensisibus factitatum comperimus, vt hominem epulis grauatum, ac pueros impuberes, festis diebus Saturno mactarent. In Chio & Salamini mos multa secula viguit, vt Diomedi & Dionysio homines discerptos iugularent. Eiusdemque Dionysii templum in Arcadia fuit, in quo puellæ ad aram flagellabantur ad necem: sicut Spartæ in arca Mercurii, & Orthiæ Dianæ pueri. Quinetiam alii ingenti simulacro viminibus intexto, & viuis hominibus opperto, ac igne succenso, hominibusque fœdum in modum exanimatis, maximum holocaustum diis offerre putauerunt. Boiis & Celtis purgato captiui hostis capite, caluati auro calare, & eo poculo in solennib. libare, religiosissimum erat. Proditur Aristomenes Messenius, Ioui quem Ithometem appellant, trecentos simul homines, in quibus Theopompus fuit, vno sacrificio mactasse: & Lacedæmonios eo vesaniæ processisse, vt Marti humana victimam litarent. Galatæ & Massagetæ non aliter deos ritè consuli arbitrati sunt, quàm iugulato homine apud aras deorum: ex cuius casu, tum ex membrorum laniatu, & fluxu sanguinis futura diuinabant. Cimbri noxios homines seruatos, sudib. affixos, diis pro hostiis dabant. Galli præter Hefum & Theutatem Mercurium, quos humano cruore placabant, grauiorib. morbis

aut

aut periculis affecti, ad placandas deorum aras aut homines immolabant, aut immolatu-
 ros vouebant: ad cuius aram, etiam grandæuos ætate, pro victimis prosecabāt. Lusitanis verus mos erat, ex intestinis hominum exta prospicere, atque inde omnia & diuinationes captare, abscillisq; captiuorum dexteras pro munere diis offerre. Thraces *Dextra diis oblatæ*, quem maximum deum putant, non aliter fieri propitium æstimant, quam si ad aram facili lancearum *Homo lancea iectus.* ictu homo concideret, eam optimam & diis gratissimam victimam opinari. Germani quoque ritu barbarico, Mercurio humano cruore litare religiosissimum putant. Idem *Humanus cruor.* fecere Senones, qui cæso publicè homine, infanda sacra *Homo cæsus publicè* statis dieb. anni celebrabant, his portentis delicta expiari opinari. Persis quoque ad habendas diis gratias, viuentes *Vinientes iuuenes defossi.* eosque spirantes sub terra defodere assuetum fuit, quem morem Græcis inoleuisse accepimus, vt in anniuersaria *Vini homine* celebritate Baccho viuos homines sacrificent: quique ita *nes sacrifici* fesset immolatus, maximam inter suos probitatis laudem *cari.* ferat. Longum est exequi, qui Taurorum mores fuerint, *Tauri.* vt apud aram hominem sisterent, & post solennes preces, hominis caput claua ferirent, illudque cruci affigerent, truncumq; corpus ex ingenti rupe in præceps darent: quod cum Leucadiis commuue fuisse traditur, vt in Apollinis sacro auertendæ deorum iræ, hominem de montis specula deiicerent, & in mare præcitem agerent. Fitque apud Albanos vsurpatum, vt hominem sacris initiatum, quia sanctitate polleret, diu seruati, & opipare saginatum, apud aras sisterent, eumq; feriali carmine excantatum, quibusdã additis precationib. cum aliis hostiis immolarent. Tantaque animorum insipientia fuit, & tam præceps libidinis, *Coitus in periti vulgi,* vt omnes ferè mortales in templis coire, & *no. sacri.* fandis libidinibus immisceri, ac pudendis genitalibus sacrum facere, quod procreationis seminarius forent, nefas *Britanni* non putarent, ita vt Britanni longo tempore mos inoleuerit, coniuges & nurus nudas, & lutto herbarum delibuitas, ad templa ducera, & ita supplicare, ac captiuorum sanguine diis litare. Et Corinthi supra mille prostuturas, in templo Veneris assidue degere, & inflammata libidine *Veneris habitantes.* quæstui meretricio operam dare, & velut sacrorum ministras deæ famulari. Piger refert Romanos tunc rerum *Romani,* domi.

GENIALIVM DIERV

dominos, quibus fœdera, leges & sacra exteris dare nationibus imperium fuit, quanto in errore & quam terra caligione versatus fuit victor ille gentium Populus (& rotius dominator orbis, omni superstitioni obnoxius, Junones & Genios quotidie sibi asciscendo & noua numina adoptando: qui etiam extraordinaria sacra ex fatalibus libris facere coacti, Græcum & Græcam totidemque Gallos, in foro boario ad placandas deorum iras, sub terras viuos defodere veriti non fuerunt. Licuitque diu in sacris hominem interimere, & diis immolare, adeo vt Saturnum & Latialem Jouem humana placarent hostia, cuius simulacrum, dum sacrificant, humano sanguine proluebant: donec Cneo Cornelio Lentulo, & Publio Licinio Crasso consulibus, senatus consulto cautum fuit, ne nouam inducere religionem, neue hominem immolare, aut humano sanguine litare liceret. Ac præter notissimos deos homini vix initiato & nondum in lucem edito, turbas deorum, tanquam pedissequos & pædagogos, & tot vanitates præfere: Prosam, Postuertam, Egetiam, Fluoniam, Lucinam, Pilumnus, Picumnus, Edusam, Porinam, Maiam quæ Fatua dicta est, quos sibi deos finxit antiquitas: etiam Stabulinum, & Statanum ac Fabulinum, aliosque Magones, alios Ganiales, alios Indigeres, nonnullos patrios deos venerati. Adeo ignara superstitio hominum mentes deprauat, & nonnusquam sapientum animos transuersos agit. Quantum debemus CHRISTO Domino, regi & doctori nostro, quem verum Deum veneramur & scimus, quo præmonstrante explosa ferarum gentium doctrina, rituque immani & barbaro, veram religionem edocti, humanitatem & verum Deum colimus, eundisque erroribus, & insapiendis ineptiis, quas prisci colere, quid quenque deceat, & quibus sacris, quæque mente Deum colere oporteat, noscitur?

*Homines
vini defossi.*

*Homines
immolare
apud Romanos
quando
veritum.*

LIBRI SEPTI GENIALIVM.
DIERVM FINIS.

τῆς θεολογίας καὶ δόξης τῶν αἰώνων
τῶν αἰώνων, Α. Μ. Λ.

IND
CV
scitu maxi
diti ab
re

Meminer

ABTO
Abdo
cur

138 b
Abietis an
quid
Abietis Ca
leque b
Abietender
99 a

vngendi
Abolla quo
Aboriginu
nam Ro

341 b
Abraam a
tore inte
Abracata
modi

Abretano
si
Abrogari q
abrogat
quomod
Ab/cinder
causa v
Ab/cissi
quomod

INDEX RERVM AC VO-

CVM, NON QVIDEM OMNIUM, SED
scitu maxime dignatum, in sex Genialium dierum Alexan-
dri ab Alexandro libros, operosissime per Bart. Lau-
rentem congestus, fidelissimeque iuxta seriem
alphabeti digestus.

Meminerit Lector litera a, numeris adiecta, priorem folii
paginam, b posteriorem indicari.

A

- A**BTOS insula quæ 30 a Absentiū ratio ubi nulla 185 a
Abdomina à quibus & absentes adilitatem qui na-
cur epulis interdicta, & 186 b absentibus quan-
138 b do triumphus decerneretur
Abiectis armis plausum facere 329 b
quid 176 b Absinthio marino qui maximè
Abie & Calui Scythis qui qua-
le & que habiti 214 b 221 b uantur in sacris 213 a
Abluendorum infantium mos Absolutionis notula seu litera
99 a abluendi cadaveris, apud Romanos quæ 124 a
ungendi & vestiendi 128 a Absque mola salis & igne nul-
Abolla quorum vestes 286 b lum fieri sacrum 225 a abs-
Aboriginum rax quidam, ubi que philosopho ubi nullum
fiat sacrum 225 b
nam Roma casus & sepultus Abstinere vino quibus sit ma-
345 b xima mulcta 124 a
Abraam à quo ethnico Impera- Abydus quorum regia 127 b
tore inter Lares cultus 352 a Abydeni molles 214 b
Abracata conus in bello cuius- Academia Athenis quid 135 a
modi 32 b Acadinus fons quid miri præ-
Abretano Ioui quid immolare stare solitus 267 b
sit 141 b Acana quid 74 b
Abrogari quæ leges paterentur 37 b Acarnaces ut paruulos suos in-
abrogatio legum quando aut situant 97 b. ut annum
quomodo fieret 354 b meriantur 168 e
Abscindere aurem amicitia Acca Larentia quæ 42 a. ei cur
causa ubi frequens 42 a instituta sacra ibid.
Abscissi, Roma olim qui, & Accendendi ignis in sacrifici
quomodo habiti 256 b mores qui 225 b accensas
Ccc faces

I N D E X

- faces gestare, quibus in ludis*
familiare 365 a
Accensiquei 8 a. 373 a. *accensus*
quis, & quod eius officium 44 b
Accessus ad inferos proximus,
ubi olim creditus 130 b
Acii Sinceri laus 512
Accipitris officio Aegyptius quae
87 a. accipitrem necasse A-
gyptius quantum nefas 124 a.
accipitres qualia adferre c-
mina putentur 127 b
Accius poeta tragicus, quando
& unde natus 501 b
Accubandi in convivio mos 297 a
Accusatori subscriptores aut sug-
gestores in dicendo adesse 125 b
accusatori hore addicendum
praescriptae quot 209 b
Acerra quid 118 a
Acetabulum quot sit drach-
marum 90 a
Achaorum de imperatore suo
institutum quod 4 a. *Achai*
quot & quales summum ma-
gistratum gerentes habere so-
leant 117 b
Achaicus quis, quae de recogno-
minatus 69 a. *Achaicus co-*
nuentus ex quot confiterit ci-
uitatibus 173 b
Achates annulus quis 246 b
Acherfites unde dictus 70 b
Acherusius specus quis 130 b
Achilles cuius occisor 5 b. *A-*
chilles super morte Patrocli
quatus luctus 11 b. 128. b. *A-*
chillis templum non intrari
ab auiibus 70 b. *apud quos*
vel nominari vetitus 77 a
Achilles praepetores 109 a. *asy-*
lum 159 b. *quantia donis ab*
Agamemone donatus 229 a.
Achillem qui ut deum colat
326 b. Achilles mentionem
facere ubi capitale sit, 335 b
Acierum instruendarum alia
atque aliaratio, 182 b & de-
inceps. vulgaris apud Roma-
nos ordo, 190 b. *aciei dispo-*
nenda modi seu forma quales
ac quot, 290 b. *collapse ac*
dissipata instauranda ratio
193 b. aciem ex occasione ob-
lata prudens dux dirigit 190
b. catenis qui colligent 193 b
Acilii de Antiocho triumphus
quis 335 b
Acinaces quorum proprii, 370
a. acinacem qui & quomodo
pro deo colant 382 b
Acino una passa quis poeta ali-
quando strangulatus 329 a
Acor quis quorum deus 383 a
Acradina Syracusis quis 345 a
Acranus quorum deus 326
acrea Veneris templum quibus
adire vetitum 321 b
Acrocorinthus quid 345 a *Acro-*
corinthus qui haberet, quid
habere dictus *ibid.*
Acron dux a quo victus, 21 b.
Acronis error 126 a
Actuarii quomodo orationes
quantumvis precipitatas ex-
cipere soliti 106 b
Actus proprie quid sit 88 b. *act.*
quadrati duo quid 88 b. 89 b
actus in comœdiis & tragœdiis
quot tantum servare soliti 359

Actu-

Actus la
Caten
Adau
conie
Adad ju
326 b
Adagia
jump
liquor
catulo
gum
nos car
Adaxus
Adamas
marm
Aduliti q
255 b
Adespecta
Adiatori
quar
ius
Adicitia
Adipales
Adiecti p
Adminis
partit
Admyrt
Adrogan
Adolefec
leni
Adolece
gellat
Adoneta
Adonia q
Adoptio
nomi
Adorari
solent

ALPHABETICVS.

Acutis lapidibus cur forum à	Imperatores aut exegerint,	
Catone stratum 72 a	aut respuerint	95 a
Ad aurifodinas & lapidicinas	Adorea quid	227 a
condemnati 12 b	Ad palum exerceri	31 b
Adad sine Adadus quorū deus,	Ad pollinctum emere	132 a
326 a	Ad prepositionis vis	105 a
Adagia à ciuitatum moribus	Adrogum deferri solita	131 b
sumpta, 205 a. adagiorum a.	Adriaticum mare unde sic di-	
liquot paucis explicatorum	ctum	173 a
catalogus 277 & 278	Adsciti in imperium	170 b
Adagium sceleratum inter patro-	Adscripti qui. i bid. adscripti	
nos causarum quod 277 b	iii milites qui	372 a
Adampus πόνεμος quid 278 b	Ad triarios rē redisse quid 279 b	
Adamas perpolitus in medio	Aduena seu peregrini quam in-	
marmore ubi reperiunt 165 b	nisi quibusdam 203 a b. ad-	
Adulci quales serui dicerentur	uenas qui pro hostiū mactare	
255 b	soleant ibid. & 369	
Adespota qui dicti 159 a	Adulta Iuno quibus propitia	
Adiatorix quo in triumpho. &	precipue habita	60 b
quanto Augusti luctu occi-	Adultus Iupiter quibus potissi-	
sius 332 a	mum inuocari solitus, ibid.	
Adiutiles cœne qua 151 b	Adultera ubi pro supplicio com-	
Adipales cœne qua 347 b	nib. exponi solita, 179 a adul-	
Adiecti patres qui 205 b	terā ubi viro liceat punire,	
Administrationibus que regio	non uxori adulterum, 176 b	
partita 104 b	Adulterium periurio grauius,	
Admyrtum canere 97 b	176 b. adulteria qua potissi-	
Adrogum deferri solita 131 b	mum lege coercita, 275 b. &	
Adolescentia Maia qui immo-	dein. adulterii apud diuersos	
lent 99 a	quam diuersa pœna, 175 b	
Adolescentes ubi in sacris fla-	& dein. adulteria ubi vel	
gellarentur 226 a	impunita vel ignota, 176 a	
Adonetus quis deus 372 q	adulteria ut vindicent magi	
Adonia Athenis sacra que 264	176 a. adulterii suspectam	
Adonis que dea vocata 327 a	quomodo Hebraei experiri aut	
Adoptiones irrita qua 64 a	punire soleant 176 b	
Adoptui filii quorum ferrent	Adulteri quā grauius à Cæsa-	
nomina 355 b	re Tiberio puniri 176 a adul-	
Adorari reges ubi & quomodo	terorū Athenis pœna qua ib.	
solent 85 a adoratiorem qui	adulteri deprehēsi ignib con-	

INDEX

busi 76 b. *adulter viroque*
oculo priuatus ibid. adulte-
ris oportuna sacra que 336 a
Adulterina *Lyfmachi litera*
quomodo à pyrro deprehen-
sa 84 b
Adunci nati indicium 85 b
Ædeus cur Iouis filius habi-
tus 77 b
Æea quo signo militari vsa:
clon quid 297 a
Ædes deorū Roma quales 56 b
Herculis Roma quam varia
76 b. Iunonia Roma quot.
327
Ædium sacrarum cura penes
quos esse soleat 145 a. *ades*
sacras dicare quorum fuerit
150 a. ades sacras de calo
rangi, quid auspicii sit 272
b. ades quomodo & singula-
riter & pluraliter vsurpetur
338 b. ades siue sacella in Ca-
pitolino colle quot 344 a
Ædificia in publicum porrecta
demoliri quorū fuerit 145 a
adificiorū apud diuersos ra-
tio quam diuersa 305 a
Ædiliū potestas nimia coerci-
ta 185 a. *adiles plebis* 185 b.
adilibus nimia aduertenda
que 185 b. *primum creati*
qui quales & quot fuerint
ibi b. adiliū munus quod
186 a in Thessalia qui qua-
les ve fuerint ibid. b. an sue-
rim sacrosancti 187. *quibus*
potissimum incumbere sole-
rent 365 a
Ædilitas q. quando cœpta 185 b.
adilitas quibus interdicta
186. adilitatis honor quantus
ibid. adilitatis repulsam
passus, ac postea imperium ad
eptus quis 186 b. *adilitatem*
cum alio magistratu iungi
licuisse. 86 b
Ægira urbs ubi 173 b. *Ægi-*
rensis vaticinia qua tantum
sanguine potō edantur 322 b
Ægistrus quā mirē fabuletur
enutritus 110 b
Ægypto Phœos Iuno 141 b
Ægyptus quando primum & à
quo in prouinciam redacta
5 b. Ægyptus in quot prese-
cturas seu regiones partita
104 b. Ægyptus quid pra ce-
teris regionib. proprium ha-
buerit 106 b
Ægyptii & Athenienses quo mo-
do scenus inhibuerint 11 a
Ægyptii quomodo sacerdotes e-
ligere soliti 66 b
Ægyptii quorum animalium si-
gurus, affectus hominum indi-
carint 87 a. *Ægyptii cu-*
iusmodi in bellis vsi signis
177 b. Ægyptii vxorib. sub-
sunt 196 a. *Ægyptii princi-*
pes deorum qui 324 b
Ægyptiorum cum sororibus in-
cestus 38 b. *annus* 168. *dea*
326 a. luctus in morte regis
128 b. vota in morbis puero-
rum 164 b. *ridiculus in sa-*
crificio mos 226 a. *iudices*
152 b. lex de vino regibus
danda 137 b. *sacra* 92 a. &
141 b. eorum sacra Roma
vetina

vetita 88
rum (sum)
rum (sum)
quanta
Elia Cati
quanta
ta aliqu
& fruga
Æmyliari
Æmyliani
quanta
Æmyliorum
gia qua
Ænea regia
quod mil
rii in Lat
Æneus ian
olim mili
Æneobarbi
Æolius cat
178 a
Æquanim
ressera
Æquimeliu
Æquinoctia
Aer purus
Aerem
cipium q
Ætrarium
quid fue
rum mi
Roma in
& cur s
ctius ubi
cura à q
ta
Ætraria d
ubi quo
araria e
in oppia

ALPHABETICVS.

vetita 88 a. eorum litera duo
 rum sunt generum 109 a. ho-
 rum sacerdotum sanctitudo
 quanta 221 b
 Ælii Cati consulis abstinence
 quanta 139 a. Æliorum quā-
 ra aliquando Roma modestia
 & frugalitas ibid.
 Æmyliatribus unde dicta 26 b
 Æmyliani Scyptoris res gesta
 quanta 28 a
 Æmyliorum origo & etymolo-
 gia qua 14 b
 Ænea regia qua 127 b. Æneas
 quod militare signum vexe-
 rit in Latium 277 a
 Æneus taurus quorum fuerit
 olim militare signum 177 b
 Ænobarbi unde dicti 13 a
 Æolius canendi modus qualis
 178 a
 Æquanimitas cuius aliquando
 ressera 179 b
 Æquimelum quid 167 a
 Æquinoctiales hora qua 134
 Aer purus aut crassus ubi 214
 Aerem rerum omnium prin-
 cipium quis asserat 264 a
 Ærarium à Casare expoliatum,
 quid fuerit diues 55 b. ara-
 rium militare ibid. ararium
 Roma in cuius dei aede fuerit
 & cur 55 a. ararium san-
 ctius ubi & quod ibid. araria
 cura à quibus ad quos trans-
 ta 55 a
 Æraria diuersorum populorum
 ubi quondam fuerint ibi b
 araria extra urbem quibus
 in oppidis Romani habue-

rit
 ibid a
 Ære diruti qui 73 b. arefuso
 non signato, qui in commer-
 ciis utantur 217 b
 Ære innummi in Latio inuenti
 quis 218 a
 Æris quantus in Macedonia pro-
 uentus 204 b
 Æsgrane 218 a. are graui quo-
 modo uterentur Romani in
 emptionibus 218 a. are gra-
 ui qui ad quid uterentur,
 235 b
 Æschines orator cuius 328 b
 Æschylis quo in certamine, à
 quo, quantum cum morore vi-
 sus 364 a
 Æsculapii phanum extra ur-
 bem quare 57 b. Æsculapio
 quid immoletur 141. Æscu-
 lapio qua tantum animalia
 offerantur ibid b. Æscula-
 pius pro deo cultus 357
 Æsopi patina quanti constiter-
 rit 208 a
 Æstatem auream vouere quid
 sit 163 b
 Æstate quomodo prandere sole-
 rent. 138 b
 Æstius annulus quis 146 b
 Æs ubi seminetur & crescat
 ut frumentum 199 a
 Aetas admittendorum in senatū
 qua 211 b. consulum aut a-
 liorum magistratum qua
 tantum fuerit 120 a. fun-
 gendi magistratus, apud di-
 uersos alia atque alia 190 a
 militia adscribendorum olim
 qua 30 a. muneris publici

I Z D E X

prostituta qua	189 a	reitur	10 a
Æthiopia fortuitus occurfus		Ageronalia festa qua	336 b
quid quibus præsignari	276	Agessilaus obesum militem no-	
Æthiopes quid seu quantum Da-		tauit 75 a quam Lyncurgi le-	
rio tribui penderent	204 a	gem abregari 115 b qua de	
Æthiopes quomodo & quam		re accusetur 194 a. Agessilaus	
diuerse à reliquis nationibus		rex quam puerilitate cum fi-	
scribere soliti 109 a		lioto ludere solitus	16 b
Æthiopes		Agessilai apophthegmata	11 b.
quomodo puerorum indolem		326 b præ sententia & laus	
experiantur 97 b.		221 b. 364 a	
Æthiopes		Æthiopes quos Persæ vocent	46
quo pacto mori & sepeliri so-		Aggerum in Quirinali colle	
leant 15 b.		nomina qua	346 b
Æthiopes militaria, cuius sit colo-		Agis rex quo aliquando confu-	
ris 31 a.		gerit. 160 a, in Hilotes quid	
Æthiopes noxios ut		decreuerit	158 b
puniant 123 b.		Agidis regis ornatus militaris	
Æthiopes promiscuo concubitu miscen-		31 a. quantum in foenerato-	
tur 41 a.		res odium	1 b
Æthiopum quo-		Agillina, cuius olim regionis	
rundam celeritas	90 b	orbis & quo deinceps nomi-	
Æthiopia incendio quis se vult deus		ne dicta	163 b
habere tur, iniecerit 326 b.		Aglaia qua	248 b
Et		Agmina Germanorum in præ-	
na filii se quidā mēitus 71 a		lius qualia	350 a
Æthioli natura quales 114 b		Agna cui dea sacra	341 b
Ætoliorum consilium quale 359 a		Agon qualis aut quorum in sa-	
in prælio mos quis	360 b	crificatus vox, 225 a. Agon-	
Affectus mouere in iudicio		quid	337 a
Athenis prohibitum erat 123 a		Agonales dies qui	ibid.
Affinitas Sex. Tarquinii &		Agonalia quid. ibid.	(346 b
Collatini quanta	315 a	Agonensis porta Roma, qua	
Affixos iudicia homines, qui		Agones in sacris qui	125
quomodo diis immolarēt 369 b		Agonius collis Roma quis	346
Anfracta quid	179 a	Agoranomi Græci qui	286 b
Anfracta quid	179 a	Agradians porta ubi	221 a
rima ubi	21 b	Agrarii triumviri qui,	151 a
Agamemnonis præceptor quis,		Agricolarum dii qui, 315 a vo-	
100 a		ta,	165 b
Agaritis quorum numen	326 a	Agri-	
Agathoclis in epulis moderatio			
quanta	298 b		
Agma ala qua	8 b		
Ager Romanus ubi sermina-			

ALPHABETIGVS.

10 a	Agricultura quam fuerit olim	nomina	8 b
336 b	honestia	138 b	Alaudam quis quam legionem
115em no-	Agrigentini quales Platon	305	nuncupauit
10 ycurgi le-	a. quam studeant cen insa-		ibid.
b qua do	niant equis	353 a	Alba creta quorum pedes illi-
Aggeflaus	Agri male culti ac arati poena		nerentur
cum fi-	olim qua	138 b	152 b
16 b	Agrippe Herodi qua auis regnū		Alba vestis quibus gentibus sit
ra 11 b.	portenderit	274 a, b	vestis lugubris, 128 a.
ia & laus	Agrippe unde dicti	15 b. Scythis	alba
	qui quantique putentur,		in veste qui ludos spectarene
	20 b		364 b
20 b	Agrippina qualem in senatu a-		Albanorum in sepeliendo con-
20 b	liquando locum adepta, 20 a		suetudo quā ridicula, 115 a
20 b	Agrippina quot lictores tri-		Albanorum reges quo cognomi-
20 b	buti	45 b	ne appellati
20 b	Agrorum lustrandorum ratio		4 a
20 b	qua 31 a mettendorum alia		Albi quid praeseferant
20 b	atque aliaratio	74 b	86 a
20 b	Agydii qui	314 b	Albi lapillus qui quid notent,
20 b	Agyleus quis deus. & cur di-		233 b
20 b	ctus	ibid.	Albus sentis qui vterentur
20 b	Acaris alylum ubi	159 b	369 b
20 b	Aiax quid quod cum Heclore		Albis vestib. ubi tantum mu-
20 b	pugnasset, adeptus	229 a	lieres, nigris tantum viri v-
20 b	Alci dei ara ubi	85 b	terentur
20 b	αλκυονίδων Graci qui	238 b	291
20 b	αλκυονίδων qua dea cognomina		Albo gallo quis semper sacrifi-
20 b	ta	14 b	care soleret rex
20 b	αλκυονίδων vicisse quid	278 b	141 b
20 b	Alabandsi quam ridicule si-		Album pontificis & laicorum
20 b	mulacra fingant	213 b	78 b
20 b	Alabandus quorum deus	327 b	Album pratoris
20 b	Ala diis appita	213 b	325 b
20 b	Alalcomenii quam apud se deā		Albunea dea qua,
20 b	natam iactitent	326 b	Albus color cui tempore dicatus
20 b	Alano habito quis Imperatorū		263 a
20 b	primus vsus	228 b	Alcibiades quo in bellis naua-
20 b	Alarii qui	360 a	lib. vsus signo, 179 b. eius in
20 b	Alarum diuersa apud Gracos		clypeo insigne quale
20 b			169 b
20 b			Alcibiadi exiliū suum quo-
20 b			modo praesignatum,
20 b			238 a
20 b			Alceus poeta cuius, & quid pri-
20 b			mus inuenerit
20 b			328 b
20 b			Alces à quo quibus in ludis pu-
20 b			blicitus exhibitā
20 b			362 b
20 b			Alcmenon cuius discipulus 50 a
20 b			Alcmenon rinulus ubi
20 b			220 a
20 b			Ccc 4
20 b			Alca

I N D E X

Alca quibus & quando vetita
 162 b. *Alca* qui principes
 quam maxime delectati
 161 b
Alexander Epirota quale ha-
 buerit aliquando Dodona
 vaticium 319 a
Alexander Indum nauigans,
 qualibus nauium signis vsus
 179 a. *Alexander* Macedo
 per quos contextus vestib. v-
 sus 198. *Alexander* Orthia
 musco ad furorem accensus
 178 a. quid exercitii ocio-
 sis militibus imposuerit 32 a
 quos potissimum militia ad
 scriberet 30 b. quoto Februa-
 rii die & natus & mortuus
 est 233 a
Alexander Seuerus quam mul-
 ta introduxerit noua vesti-
 galia 204 b qua se oblecta-
 re solitus 161 b
Alexandri apophegmata 19 a
 in desertiores seueritas 73 a.
 contra Darium victoria in-
 audita 381 a. dies natalis
 quis 155 b. *Alexandri* ima-
 ginem in annulis qui olim
 rulerint 87 b. in annulo si-
 gnum quod & quale, ibid.
Alexandri praeceptor quis
 100 a. eius tabernaculum
 quomodo ornari solitum 18
 b. vestitus militaris quam
 fuerit insignis 31 a
Alexandri Seueri laus 11 b.
 modestia seu superbia in tri-
 umpho 333 a
Alexandri Seueri oblectatio per
 ocium singulare quoddam
 inuentum 167 b
Alexandria quot & quas ha-
 buerit regias 127 b. *Alexan-
 dria* & alibi qui triumphari-
 rum non Roma, quamquam
 Romani 329 b. *Alexandria*
 magnificencia quomodo ex
 auius praedicta 274 b. *Ale-
 xandriam* fascies Romani cur
 non ingrederentur 46 b
Alexandrina naues quo pro-
 prio utantur insigni 179 a.
Alexandrini natura quales
 214 a. *Alexandrinorum* ve-
 tus in conscribendis militib.
 mos 30 b
Alexandro *Alexandrio* quid Ro-
 ma aliquando monstri appa-
 ruerit 68 a
Alexandro qua aues interitum
 praesignarint 274 a. quid
 coacta Pythia responderit
 318 b
Alexicacos qui deus cognomi-
 natus 315 a. 77 a. 327 a
Alia atque alia fuisse legiona-
 riorum, praetorianorum, au-
 xiliarium vnius & eiusdem
 exercitus signa 277 a
Alia quibus ignota 296 a
Alenam segetem pellicere, qua
 lex quomodo vteretur 329 b
Alieni aris cognitio penes quos
 esse soleat 145 a. *alieni* aris
 solutio quomodo & quam ri-
 gide exigi solita 343 a
Alieno milite an & quomodo
 Romani vsi 9 a
Alienum canem ades intrasse
 quid

ALPHABETICVS.

quidam	quid portendat	275 b	cio oblectamenta	161 b.	A-
157 b	Aluta qua quibus sic vocetur		masi quale à militibus im-		
quas ha-		327 a	positum diadema	48 a	
. Alexā-	Allium intrando testari qui so-		Amastri arx qua	345 a	
lumpba-	leant	266 a	Amata qua virgo, suo nomine		
anquam	Allobroges cui Romano cogno-		tacito, vocari solet	270 a	
exandria	men dederint	68 b	Allobro-		
modo ex	ges in cuius fuerint clientela		infinuetur	86 a	
b. Ale-	303 b		Amatum non fuisse, ubi & qui-		
mani cur	Allocutionis templum ubi	83 b	bis dedecus sit	99 b	
46 b	148 b		Amazone quis in annulo profi-		
quo pro-	Allogii reus apud Gracos quis,		guo usus	87 b	
179 a.	196 a		Ambaruale sacrum ubi, & cur,		
a quales	Alopeciatribus	27 a	quando fieret	141 a. 312 b.	
um ve-	Alphenus cuius discipulus, &		181 a		
militia.	eius de supellestili sententia		Ambitio Athenis quid intule-		
30 b	29 a extorsore quantus eua-		rit, ibid quanta Romanos a-		
quid Ro-	ferit iuriconsultus	378 a	liquando inuaserit	ibid.	
i appa-	Altaria terrestrium & infero-		Ambitiosi quam soleant populo		
68 a	rum quàm diuersè fierent,		assentari	154 a	
teritum	221 b		Ambitus quam variis legibus		
quid	Altenius mons ubi, & quid ibi		recusus	153 a	
ordierit	miri fiat	82 a	Ambitus, seu a rea templi alicu-		
	Altitudo certa domorum ubi, à		ius, quibus caremonis conse-		
	quo, & cur praescripta	305 b	cretur	354 b	
nomi-	Alueum lusorium è gemmis		Ambrosiorum in praeliis aggredi-		
327 a	preciosissimis quis triumpho		endis mos	191 a	
regiona-	intulerit	331 a	Ambrosia qui in sacris ornen-		
m, au-	Amalthæa cuius Sibyllæ nomen		tur	213 a	
us, dem	149 b		Amburbialis víctima qua.		
277 a	Amanuenses qui	107 b	312 a		
296 a	Amanus quorum deus	326 a	Ambustus, cuius Romani co-		
e, que	Amare cui intestino addicatur		gnomen, & unde	14 b	
329 b	308 a		Ametridis (alii Amestridis) re-		
s quos	Amaricinum quid	278 a	gina quam sceleratum &		
ni aris	Amasis quomodo ab unoquoque		impium votum	166 a	
am ri-	vita rationem exigi iusserit.		Amici defunctorum se in rogam		
343 a	145 a. Amasis Persa in Bar-		iniicientes	131 a, amicorum	
omodo	ceos quantà perfidia	268 a	parandorum quantà iura		
9 a	Amasis regis cuiusmodi in o		fuerint Persis	98 b, amicos	
irasse					
quid					

INDEX

- Romani quos nominarent, 244 ab
 219 a
 Amictus Gabinus quis 22 b a
 amictus mortuorum laneos an li-
 neos esse oporteret 128 a. ami-
 ctus regum aliquot, qualis 286 b
 Ammon à quibus maxime cul-
 tus, 483 b. Ammonis effigies
 qualis 321 a
 Ammonii oraculum ubi &
 quam olim celebre 321 a. Am-
 moniorum oraculorum pe-
 tendorum caeremonia qua,
 320 b. & deinceps.
 Amnemonies in Grito qui, 206 a
 Amnestias, lex qua, 343 a
 Amœbeum carmen ubi potis-
 simè canis solitum, 60 b 61 a
 Amor erga uxorem insignis, 22 a
 amor & amicitia qui qua
 de causa ante praelium sacri-
 ficent, 191 b
 Amoti sine amouendi à sacris,
 qui 355 a
 Amphiaræus quis, & quibus
 post mortem honoribus cul-
 tus, 320 b. Amphiaræ tem-
 plum & oraculum quanti o-
 lim putatum, ibid.
 Amphictyonici conuentus po-
 puli qui & quos, 259 a
 Amphictyonum conuentus qua-
 lis aut unde ibid. Amphi-
 cyonum conuentus ex quib.
 cœsiceretur aut cœstaret, 173 b
 Amphycipellum quid 136 b
 Amphimachalos quorum tu-
 nica, 190 a
 Amphiippi qui 372 a
 Amphitheatra olim Roma qua-
 lia ac quantà, 244 ab
 Amphitheatrales togæ, 285
 Amphora vini una quæ aliquan-
 do habitus damnatus, 153 a
 Amphorarum diuersitas quæ, 89 b
 Ampliationis tabella quæ, 124 a
 Amygdala quibus quotidianus
 cibis & panis vice sint, 138 a
 Anacharsis in Athenienses di-
 cterium, 208 b
 Anachus deolus quis 315 a
 Anacreontis quam mira mors
 319 a
 ἀνακτορες qui dicti, 111 b
 ἀνακτορες thesauri qua, 60 b
 Analecta quid, 236 a
 Anandatus quorum deus, 326 a
 Anastasion quis apud Athenas
 mensis, 269 b
 Anatis dea qua, 369 a
 Anaximandri opinio de diis qua
 383 a
 Anaximenes quid primus ex-
 cogitauit, 235 a
 Anaxyrides quid, 235 a
 Arcaria qua, seu quorum dea,
 327 a
 Ancilla serpenti emixta, qui d
 portenderit, 111 a
 Ancillarum vestes quales, 287 b
 Anci Maritimi regis ubi, & quid
 ibi Cicero aliquando passus,
 127 a
 Ancon quid loci Carthagine o-
 lim esset, 122 a
 Ancora cuius olim regis in an-
 nulo insigne, 87 b. ancora pro
 caduceo qui vsus, 154 a. anco-
 ra imago in femore quibus
 natua fuerit, 87 b
 Any-

Anylia una
 Anyliu
 dendoru
 Anaramit
 primus
 Andria Cr
 Andrimac
 nupti
 Andronit
 furim.
 Andronodo
 m.
 Anemotis P
 rei domi
 Antre dea
 Anestiles qu
 appellat
 Angari.
 Angerona
 modo ef
 Angipor
 Anguilla
 a. angu
 olim cas
 guillas
 ferre sol
 Anguim
 quadam
 Animadu
 ues qu
 sio in m
 centum
 neret 3
 peccan
 Animadu
 lites.
 Animadu
 cinora
 Animal
 lare sa

ALPHABETICVS.

Ancylia unde ferri solita 43 b *que alia diuersis diis seu dea-*
Ancyliti mouendorū & con- *bus sacra quæ, 141 b anima-*
dendorū cōsuetudo quæ, 42 a *lia hostiis apta, 140 a*
Andramitis Lydorum rex quid *Animaliū figuræ qui olim pro*
primus fecerit 97 a *litteris vsi 109 a animalium*
Andria Cretensib. quid, 167 a *pellibus qui pro vestibus vsi,*
Andrimachidarum in locandis *289 a*
nuptui filiabus mos, 40 b *Animas mortales esse qui phi-*
Andronitis quæ domorum pars *losophi opinati, 383 a*
fuerint, 304 b *Aniensis* tribus quando ceteris
Andronodorus quorum legiſſa *tribus addita, 26 b*
ror, 319 a *Anio* vetus & nouus quales
Anemotis Pallas quæ, & cuius *Roma fluuioli, 346 a*
rei dominium habeat, 164 a *Anna* Perenna qualis nympſa,
Anetis dea 40 a 154 b
Anetisſos quæ dea, à quibus sic *Annales* maximi qui 65 a
appellata, 327 a *Annaria* lex quæ, 189 b
Anguri, 46 a *Annarus* rex quam fuerit lu-
Angerona qualis dea & quo- *xuriosus, 298 b*
modo effingi solita, 246 a *Annularis* seu medicus, 246 b
Angiportus patricius, 82 b *Annulus* nuptialis cui digito
Anguilla effigies quid noceat 87 *inseri solitus 87 a*
a. anguillarum tergore qui *Annulus* pronubus, 58 b
olim caſtigaretur 100 a. an- *Annulus* sponsæ quis dictus, &
guillas coronatas qui diis of- *qualis fuerit, ibid.*
ferre soliti, 42 a *Annulo* donari à rege apud Per-
Anguim in Syria mirabilis *ſas, quid 43 a. & 88 a*
quædam natura, 82 a *Annulo* ferreo ubi promiscue
Animaduersione dominorū in fer *utantur omnes, 88 a*
uos quales, 158 a. animaduersione *Annulo* quis digitus cur potis-
in malos tutores aut filios *num ornentur, 87 a*
contumaces ad quem perti- *Annuli* aurei quando è digitis
neret 367 a. animaduersione *olim deponendi fuerint, 87 a*
peccantem quare fiat, 121 a *Annuli* ſignatorii, ibi b
Animaduersionum ordo in mi- *Annulorum* ſpecies, 246 b
lites, 75 a *Annulorum* aureorum ius an
Animaduertere in reos aut ſa- *aliquando promiscuum Ro-*
ci moroſos quorū fuerit, 110 b *mæ fuerit 106 b*
Animalia ab Egyptiis immo- *Annulorum* aureorum promis-
lari solita quæ, 141 a *alia at-* *cuius vsus quādo cœperit, 87 a*
An-

INDEX

- Annulorum ius quibus initio
Roma concessum 106 a
Annulorum qua in castris dif-
ferentia 358 a
Annulorū sculptura varia 87 b
Annulis qualia diuerſe inſcul-
pta ſeu infixā habuerint ſi-
gna ibid.
Annulos aureos quibus militi-
bus geſtare conſeſſū 107 b
Annulos quos & qui initio ge-
ſtarent Romani 87 a
Annus à diuerſis gentibus quo
modo metiri aut diſtingui
ſoleat 167 b. cui dicatus 168
a. annus magnus quis, ibid.
Anni ſymbolum Aegyptiis
quale. ibid. annum verum
qui tandem reppererint 168 a
anni & tempora ut à tribu-
niſ pleb numerentur, non à
conſulibus; aliquando mo-
tam fuiſſe 250 a. anni quod
ſub tribunis ſine conſulibus
aſſi 251 b annorum aliquot
diuerſorum cata logus 168 a
b. annorum numerus unde
Athenis, unde Lacedemone
fieri ſolitus 153
Annona duplex quibus dari ſo-
lita 228 b. annona curape-
nes quos magiſtratus Roma
fuerit 186 a. annona preſe-
tus quid curaret 367 a
An omnis Caſarum voluntas,
lex habenda ſit 378 b
Anonymi pueri ubi ſint 99 a
An partus ancilla in qua uſus
fructus legatus eſt, in fructu
ſit habendus 15 b
An ſapienti uxor ducēda 194 b
Anſer cui propriè dicatus 142
b. anſerē mortuum quis phi-
loſophus quā luxerit 351 a
anſeres ſacri ubi quondam
Roma alerentur 344 a. an-
ſeribus qui vel uiuunt in
ſacris, vel non 141 b
Antaeus unde genitus 77 b. An-
taeres olim ubi fuerit 127 a
Antenor à cuius dee ades 337 a
Anteriorem capillū qui & cur
abradant 290 a
Anteſignanti qui dicti 369 a
anteſignantis cedentib. quo-
modo acies mutaretur 192 b
Anteſterion quis quib. ſit men-
ſis 169 b
Antheſiſtribus quando cate-
ris addita, & eius prerogati-
ua, 26 b
Antica regio auguribus que,
29 a
Antichir quid 245 b
Antidota contra uenerē 248 b
Antidota contra uenerē 281 b
Antigonus rex quomodo Roma
occiſus 126 a. Antigoni de
Pyrrho elogium 28 b. Anti-
goni regis inſolentia & dia-
dema 48 a. Antigoni regis
praeceptor quis 100 a
Antimachus poeta quis ac cu-
ias 328 b
Antiochia quorum regia 127 b
Antiochius cadus quanti capax
ibid.
Antiochus quo nomine alumi-
lium praecepuiſſe recte ſcri-
tum nominari 9 a. 374 a
Antio-

Antiochi a
b in exe
quanti
72 b
ra qua
perbia
Antiochia
Antiochia
ius uix
Antiochia
dianus
Antiochia
32 a
Antiochia
180 b
Antiochia
ratoris
Antiochia
centia
78 b. 3
Antiochia
Antiochia
more de
rit 329 b
omine, d
Antiochia
tis orati
diderit 3
diano pr
quod 179
ta oſtent
qualis 17
volucres
cladem
Antiochia
ta
Antiochia
Anus ubi
dicitur v
Antiochia

ALPHABETICVS.

<i>Antiochi apophthegma</i>	378	<i>Anyti ambitio quantus</i>	154 a
<i>b in exercitu ornando luxus</i>		<i>Aosis quale flumen</i>	174 a
<i>quantus</i>	107 b	<i>Apaturia Athenis quid</i>	369 a
<i>Antiochi Soteris tessera</i>	179 b	<i>Apelles quo habitu fortunam</i>	
<i>perbia inaudita</i>	71 a	<i>depinxerit</i>	20 b
<i>Antistheria quid</i>	337 a	<i>Apene quid</i>	161 b
<i>Antisthenes quā paruo contem-</i>		<i>Aperto capite esse an tecto, utrū</i>	
<i>pus vixerit</i>	139 b	<i>salubrius</i>	84 a
<i>Antistius quam de nihilo repu-</i>		<i>aperto capite</i>	
<i>diarii uxorem</i>	196 b	<i>semper incedere, quam salu-</i>	
<i>Antonini Caracalla exercitiū</i>		<i>bre</i>	32 a
<i>32 a</i>		<i>Apes cuius aliquando infantis</i>	
<i>Antonini Caesaris tessera qualis</i>		<i>ori insederint</i>	274 b.
<i>180 b</i>		<i>quem</i>	
<i>Antonini cognomine qui impe-</i>		<i>olim infantē melle aluerint.</i>	
<i>ratores vsti</i>	3 b	<i>110 a. quid praeignare augu-</i>	
<i>Antonini Philosophi laus, inno-</i>		<i>ribus dicantur</i>	274 b
<i>centia & integritas quanta</i>		<i>Aphester Gnidus quid</i>	206 a
<i>78 b. 364 b. eiusdē lex</i>	211 a	<i>Apheta quid dicti</i>	159 a
<i>Antonini Pii laus</i>	11 b	<i>Aphetor quid</i>	66 a
<i>Antoniū ubi aliquādo prater</i>		<i>Aphrica cui cognomon dederit,</i>	
<i>more de Parthis triumphar-</i>		<i>69 b</i>	
<i>it 329 b. qualis specie, quo</i>		<i>Aphricanus minor quis</i>	70 a
<i>omine, à quo victus</i>	162 b.	<i>Aphri discincti</i>	33 a.
<i>Antonius orator cur ex mul-</i>		<i>quales</i>	214 a
<i>tis orationibus suis nullā e-</i>		<i>Aphripastorū</i>	
<i>diderit 378 b. Antonii in A</i>		<i>quomodo & quā vota facere</i>	
<i>et iaco praelio signum nauale</i>		<i>soliti</i>	165 b
<i>quod 179 b. in triumpho quā</i>		<i>Aphricus vicus</i>	82 b
<i>ta ostentatio 332 b. tessera</i>		<i>Aphrodisium iuramentū qua-</i>	
<i>qualis 176 b. Antonio quā</i>		<i>le</i>	268 a
<i>volucres suam praeignarint</i>		<i>Aphrodite quā dea vocetur,</i>	
<i>cladem</i>	274 a	<i>327 a</i>	
<i>Antionorum familia unde or-</i>		<i>Aphrorum deus quis</i>	326 a
<i>ta</i>	12 b	<i>Aphrorum vestes militares cu-</i>	
<i>Antoniani sodales</i>	43 a	<i>ius essent coloris</i>	30 b
<i>Anus ubi & quo auctore lu-</i>		<i>Apis aut Serapis quid</i>	321.
<i>ctetur vulgo cum viris</i>	24 b	<i>quibus maxime cultus</i>	383 a
<i>Anymphi qui dicti</i>	211 b	<i>Apidis oracula qualis, &</i>	
		<i>quibus modis redderentur</i>	
		<i>321 a Apidi ex qua can-</i>	
		<i>tumaqua potus exhiberetur</i>	
		<i>349 a</i>	

Apium

INDEX

Apium herba qualis. 62 b. qui bus in sacris adhiberi solitum	Christo quomodo coluerit 352 a
310 b. apii corona quales. 161	Apophthegmata aliquot insi- gnia, 162 a, 28 b, 30 a, 101 b
b. apio in quib. ludus victor coronaretur, ibid. apio opus	Apostasis quid, 101 b
esse. ubi olim prouerbialiter dicerentur.	Apostasium quid, 159 a Apostropha dea qua 327 a
Apobate quid ludi sit, 162 b	Apotheosis quid, 325 b, 326 a.
Apocinus quid, 201 b	Apotheoseos caremonia seu rati- ones olim qua, 325 b
Apolecti Aetolis qui, 209 b. a.	Apparanda expeditionis tempus quid vocent, 206 a
polectum concilium Aetoli	Apparitiones spirituum noctur- nas nō esse omnino nugas, 301 b
quid vocent, 206 a	Apparitores qui & rex quapotis simū natione fierent, 44 b
Apodecta Athenis quid, 148 b	Appellationes a quo, ad quem, quomodo vel licite vel illicite ta fuerint, 367 a. appellatio- nes omnes ad quem magi- stratum pertinerent, ibid.
Apolides qui, 170 b	Appendices conuiuii qua, 101 b
Apollo culiciarius 21 a. Erythi- bius, ibid. Apollo & Liber	Appetito dea ubi olim culta, 21 a
apud quos eiusdem & sacri & Liber honorib. colebantur, 327 a.	Appia via quanta & quam ce- lebris, 145 b
Apollo & Minerva quibus gentibus patrii dii sint, 316 b	Appius Claudius solus cēsuram egit, 146 a quam confidens in iudicium venerit, tamen si reus, 125 a. Appii Claudii a- nimaduerso in loco cedentes 73 a. cur Cacus seu cecatus 75 b
Apollo quorum aliquando fuerit tessera, 179 b. ubi na- tus & alitus, 319 b	Appii Pulcher qua fortuna in- dicium populi aliquando o- ruaserit, 184 b
Apollinis Smynthei simulacrum 213 b cognomina quā es- sent diuersa, 327 b. simula- cra in diuersis templis quam diuersa, 319 a. statua Neapo- li erecta, 51 b. templa Roma ubi & quam multa, 57 a	Appii unde dicti, 14 a Appii Caci qualis cēsurā, 146 a 50 b
Apollini quā varie apud Gracos litari solitum. 149 b	Appuli qui & ubi sint, 169 b. Apri- lus Idus
Apollinares ludi cur, quando & a quo instituti, 396 a	
Apollonius Tyaneus qui a diis petere solitus, 224. b. Spar- tanis balnea interdixit, 325 b	
huic unde & quam precio- sus annulus, 88 a	
Apolloniū quis Imperator cum	

do coluerit
liquor infu-
30 a. 101 b
101 b
139 a
327 a
b, 326 a.
ie, seu rati-
325 b
nis tempus
uod, 180 a
um noctur-
egat, 301 b
qua potif-
ut, 44. b
ad quem,
vel illi
appellatio-
em magi-
et, ibid.
que, 101 b
lim culta,
quam ce-
145 b
is cefuram
confidens
it, tametfi
Claudita-
cedentes
eacutus
ortuna tu-
quando a-
184 b
14 a
ara, 146 a
50 b
69 b. Apri-
lis Idus

lis Idus & quamobrem festa
154 b
Aprimellarii qui, 163 a
Apros integros una mensa qui
apponerent, 6 b
Apuli cui venio sacrificare so-
liti, 164 a
Aqua à quibus adorata, 382 b
aqua mellita quibus diis aut
deabus libetur, 143 a. aqua
Mercurii Roma v i & quā
celebris, 210 a. aqua & igni
interdicere, 122 b
Aqua omnia constare, cuius phi-
losophi opinio, 114 b
Aqua aspersione quod olim in-
ter gentiles fieri putatum,
221 b
Aquaeductus quid sit, 88 b. a-
quaeductum cura penes quos
olim esset, 145 a. aquaeductus
Romae qui & quot, 95 a
Aqua & ignis quis olim in expi-
ando usus, 314 a
Aqua manaria quid, 28 b. aqua
principium rerum omnium
qui attribuunt, 264 a. aquā
in certaminibus qui quibus
aspergere soliti, 135 b. aqua-
rum inperiuros miracula ac-
vindictae que, 267 a. b. a-
quarum in sacris usus ac re-
ligio quanta, 223 b. aquas,
quibus hostia aspergerentur
humis posuisse piaculum, ibi-
dem.
Aquila aurea cui antelata, 48 b
aquila in summo sceptri, 48
b. religionis ultra, 177 a.
quando & quale omen ferat

273 a. aquile augurium qui
impediatur, 294 a. aquila
militaris signi apud Roma-
nos color quis, 177 a. aquila
seu fulminis nomina unde
quibusdam data, 70 b. aquila
signum quam nobile a-
pud Romanos, & un-
de illius allatum, 177 a. a-
quilam qui tanquam nu-
men adorant, 333 a. aequi-
la centum quibus in sacris
& pro quibus offeruntur,
164 a
Aquilii iurisperiti laus, & do-
mus eius Romae ubi, 346 b.
in si & de in.
Aquilii cur sic appellati, 13 a
Aquilina fistula qua, 222 b
Ara duodecim Ianodicata, 23 a
ara ex solis dextris animalium
cornibus constructa aqua, 320
ara ex solis sacrificiorum ci-
neribus constata qua, ibid. a-
ra maxima Herculis que &
ubi, 75 b. ara deorum apud
quos pro assylis essent, 159 b.
ara Herculis varia, 76 a. a-
ra miserorum quomodo or-
nentur, 309 b. ara infero-
rum raro accessu 309 a. ara-
rum diuersitas quanta 222 b
aras deorum tangere, quid
226 a
Arabia ad quid ab Alexandro
magno destinata, 127 b. Ara-
bica reip. diuisio qua, 384 a
Arabum abominandus quidam
mos, 41 a. deus quis, 326 a. in
adificando luxus, 105 b. pon-
tifices

INDEX.

tifices qui ornentur	66 b	primo datum	201 a
uxores	41 a	pœna in adul-	Archelai regis super Euripide
teros 176.	sepultura quam sit	luctus quantus	128 b
inhonesta	115 b	Archemoro qui ludi qua de cau	sa instituti
Aranea letiferi morsus ubi	81 a	Archis Thessalis qui	238 a
Ara Paphia Veneris quid miri	habeat	322 a	Archias (forsitan Architas) Ita
Arare à triumpho statim quis	non erubuerit	139 a	rentinus qui se oblectare so-
Aratri vel condendis vel ener-	tendis urbib. vsus quis	354 b	sa quam grauitur multatus
Aratus quam grande aliquan-	do votum fecerit, sed inhu-	manum, & quomodo perfol-	uerit 165. quoties fuerit im-
perator 4 a.	Arati satellites	quot	371 a
Arbores charis faciendis appo-	sita que	108 b.	arbores di-
uersa, diis diuersis sacra	qua	222 b.	infauista qua
222 b.	infauista qua	223 a.	lamigera
199 b	arbores	maximas qui pro diis vene-	rati
382 b	Arbitria principum quando fue-	runt leges	378 b
Arbuseula in Phasi contra adul-	terium medicina qua	176 b	Arbusta
68 b	Arades annum qui terminent	197 b	Arcadum pueri ut in
stituerentur	97 a	Arcano concilio qua gentes vsa	209 b
Arcarii qui	170 b	Arcera quid	109 b
Arceri à sacris qui soleant	112 a	Arces aliquot insignes seu oppi-	da instar arcium
345 a	Archagatho medico quid Roma	te rege	

ALPHABETICVS.

201 a	te tegetetur	344 b	funus quam sumptuosam-
Enripide	Arca cuius filia & quam do-	gnificentia	132 b
128 b	Et, & quid miri fecerit 329 a	Agroaspida (aut Argyraspida)	
qua de cau	Aretiam qua cuius regionis urbs	quid dicti	369 b
261 b	173 b	Argonem factiones quot	218 b
238 a	Argentum deliquatum ubi &	Aricie forum quid aliquando	
rchitas) Ta	quomodo è terra fodiatur.	passum	72 b
lectare so-	199 a. argentum & aurum	Arietis capite qui pro galea in	
161 b	quibus aliquando maxime	bellus vsi 32 b. arietis exia	
ni de cau-	inuisum ac vile 218 a. argen-	quomodo in sacrificiis co-	
mulclatus	tum nationibus denictis tri-	quantur 208 a. arietis in so-	
	buiti nomine impositum, non	lito colore nuspicium quale	
	aurum 243 a. ubi primo si-	275 b. arietem agris hostium	
66 b	gnatum 218 a. argenti celati	immittere, Grecis quid 254	
6b. cogno-	pondo quot semel in trium-	a. arietes ubi sint sacrosancti	
327 a	pho allata 331 a. argenti li-	212 a	
à Laco-	bras quot diuitib. transgredi	Arii qui & quomodo pugnent,	
73 a	non liceret 138 b. argento	375 b	
uid 238 a	& auro qui theatra ornaue-	Arimaspi qualibus utantur fi-	
putus quo	runt	stulus	222 b
aliquando	281 b	Arion equus quibus in ludis	
e discipu-	Argentatis rhedis vii quibus o-	quam mire victor euaserit,	
50 a	lim indultum	210 a	
21 & quot	Argenteam fuisse aquilam mili-	262 a	
diuersa	tarem Romanorum, & cur	Aristander quid quomodo A-	
ibid.	177 a	lexandro Magno diuinarit,	
109 b	Argentei nummi vsus quando	273	
ium ca-	primum Roma inualuerit,	Aristarum summarum decus-	
345 a	218 a	sione quid quidam tyrannus	
320 b	Argeos qua simulachra veteres	innuerit	111 b
ortendat	appellarunt	271 a	Aristides qua potissimum re glo-
	Arges quis cur dictus	70 b	riari solitus 139 a. cur in ex-
lluris a-	Argilla quib. auspiciis condita,		ilium actus 157 b. Aristi-
o fuerit	& unde sic vocata	275 b	dis sapientia in vitanda con-
166 b	Argileum	82 b	sentione 192 b. vestitus quis
uiti 206	Arginipasa qua quibus olim fua-		289 a. Aristide iustior, pro-
senten-	rit dea	327 a	uerb.
123 a	Argini natura quales	214 a	Aristippus Socraticus quando
ac quan	quam Philippo aliquando		floruerit
a & b	adulati 184 b. Arginorum		329 a
in cul-	moneta qualis 218 b. post	Aristo quis accuias	318 b
tege-		Aristobulus unde quis dictus	
		D dd	70 b

INDEX

- 70 b.
Aristocratis quid. 259 a
Aristodemus tyrannus quo astu oppressus, 112 a. *Aristodemi* in optimatum filios editum quod, 74 a
Aristogitonis nomen cur servis indi prohibitum, 171 a. *Aristogitonis* quam sanum fuerit *Atheni* nomen, 160 a
Aristomenes quos centenarios hominum uno sacrificio *Maeris*, 338 b. *Aristomenis* cor quale, 307 a
Aristophanis in poetico certamine iudicis, iudicium quam mirum, 364 a
Aristophanes, quam sepe casum dixerit, semper absolutus, 125 a
Aristoteles pro *Nicanore* cuiusmodi votum, 164 b. vestitus qualis, 189 a
Arithmetica ubi vulgo pueri docerentur, 101 a
Arma, militum membra, 18 b. armis legionibus in urbem ingredifas non erat, 181 a. *Arma* qua quibus vel concessa, vel vetita, 369 b
Armata dea qua, 367 a
Arma conciliata *Gallis*, & quomodo fierent, 254 a
Armatos in concilium venire, quibus peculiare, 208 b
Armenia in quot gubernationes diuisa,
Armenis seu *Narinis* trib. 26 a
Armilla quibus solis darentur, 228 a
Armilustrium, 313 a, 345 a
Armorum amissorum poena, 73 b
armorum apud diversos diuersitas quanta, 369 b. *armorum* concussio & crepitu quid significetur, 180 a. *armorum* seu ornatum militarium quanta diuersis varietas 375 a. *armorum* quanta esset militibus observatio, 18 a, b
Arnation *Acheis* quid, 206 a
Arniensis tribus quando in urbem recepta, 26 a
Arnophagon cuiusmodi apud *Athenas* iudicium, 152 b
Arnophoron quale quantumve *Athenis* concilium, 206 a
Aromata *Syraculis* qui, 160 b
Arpides calcei quales, 288 b
Arripere unde dictum, 42 a
Arrogationes in quibus comitiis fieri solita, 184 a
Arroso murium quid portendat, 275 b
Ars ludicra quando adhuc *Roma* probro fuerit, 135 b
Arfaces quis fuerit, 4 b. *Arfacus* cognomen qui reges vsurparint, ibid.
Artaba diuersitas qua, 89 b
Artaxata quorum regia, 127 b
Artaxerxes cur *Macrochir* vulgo cognominatus, 349 a. *Artaxerxes* (rectius legendum *Astapages*) quo contra *Cyrum* colore vestii usus, 30 b. *Artaxerxis* cum filiabus suis incestus matrimonialis, 38 b. in fin. in delinquentes milites poena qua. 74 b. pro salute uxoris

ALPHABETICVS.

313 a, 345 a u pena, 73 b d diuersos di- a, 369 b. ar- issa, & crepitu- ur, 180 a. armo- um militari- uersu varietate m quanta effe- uatio, 182 b quid, 206 a quando in ur- 16 a smodi apud um, 112 b e quantu uo- ium, 206 a is qui, 160 b les, 288 b tum, 42 a uius comitis 184 a quid porten- 275 b do adhuc Ro- t, 135 b t, 4 b. Ar/ra- ui reges usur- ibid. qua, 89 b regia, 127 b acrochir vul- us, 349 a. Ar- uis legendum ontra Cyrum us, 30 b. Arta- abus suis in- mialis, 38 b. uentes milites b, pro salute uxoris	uxoris votum, 165 a Artemisia regina quam Xerxi honorata, 219 b. Artemisia trophæum, 36 b Artemon quid sit, 41 b Arterii seruus quæ de causa quo- modo digne multatus, 159 a Artemis quæ quibus dea, 327 b Artib. diuersis quam varie di- uersi afficiantur, 215 a Artificio incumbere, quib. for- didum, 284 a Artini in Epidauro qui, 206 a Artes liberales quæ vocarentur apud Græcos olim, 97 a. ar- tium magistri quanto in ho- nore olim, 100 b. artium li- beralium doctores à quo ciui- tate donati, 201 b. artes pa- tricioꝝ ac plebeioꝝ quàm distinctæ, 263 b. artes sordi- dæ quæ, & quibus permis- sa, ibid. Artolaganeus quid, 295 b Artotepes panis, ibid. Aruales fratres, qui, quot, & vnde dicti, 42 a (13 b) Aruiua cur quidam nominati Arulam super aræ in sacris qui quomodo faciant, 222 b Arundinetum. 68 b arundinum fructu quæ gens vulgò victi- ret, 138 a. arundine quæ rex cum pueris equitare solitus, 161 b Arussex quomodo case hostia viscera rimaretur, 225 b Arx Capitolio adherens, quæ quanta vesuerit, 344 b Arymphæi quanta quib. in pre-	cio fuerint, 214 b Asarota quid, 236 a Asclepiades, medicus cuius, ac quantus, 328 b Ascoliasmus quid, 101 a Asculanorum dea quæ, 327 a Asiani molles, 214 b. asiano- rum in comportandis precio- sissimis quib. in militiam mos, 180 a Asiaticarum gentium fortissi- ma olim quæ, 174 a. Asiati- corum aliquot excellentium ingeniorum catalogus, 328 p Asiaticus quis Scipianum co- gnominatus, 69 b Asiarcha Trallianis qui, 238 a Asina unde quidam cognomi- natus, 15 a Asincli tribus quæ, 27 a Asinii Pollionis bibliotheca, te- perantia, 500 b, 109 a. asini- nus ad cæciam, seu lyra, quid 278 a. asinus atque asinari- us quibus nominibus, quàm cui victoriam pradiuinari 276 a. asinus cui deo proprie immolari solitus 145 a. a- sinus leonem occidens, quæ le Alexandro Magno omen, 275 b. asini & regis voca- bula quæ in ludo mereri soli- ta, 192 a. asini nomine voca- ti, quantum Egyptiis pro- brum 245 b. asini vellera querere, quid, 278. asinum quæ gens cur deo offerat, 142 a asini quando feriarentur, 308 b. quibus quæ de causa inuisi, 178 b. ubi nulli, ubi Ddd 2 multi
---	---	---

- multi 245 b
Asifia qua quibus dea 327 b
Asius canendi modus, qualis 178 a
Asparagi spinas in sacrificiis cremare, quibus nefas 226 a
Asparago ubi sponsa coronatur 58 b
Aspendiorum nummi quales, 218 b
Aster cur dictus Trobonius 14 a
Asthalus quid 161 a
Assari qua oporteret in sacris, qua elixari 226 b
Assentatio candidatorum quantitas 181 b
Asseres librarii & triunciales, 242 a
As quid sit 2 a. asses quot singulis cenis impendendi praefixi 138 b. asses sponsa jam cum viro congressa, quot ferendi 60 a. asses unciales & semiunciales, 242 a. assis moneta qualis ibid.
Assiduus quis dictus 342 b
Assueti prade & rapinis, inter milites qui haberentur 372 b
Assurgere cui quid 84 a
Assyrii qua non potissimum se lauant 235 b. Assyriorum reges qui aliquando vocati 4 b
Assyriorum regum tiara 47 b
Assyriorum regum thesauri ubi recondi consueuerint 55 b
 qui Persis dicti 46 a
Astari dea quorum 326 a
Astrorum natura qua 215 a
Astragali Graeci quid 161 a
Astragalizontes qui ibi.
- Astrologorum* aliquot insignium catalogus 90 a
Astusne an violentia in hoste magis laudetur 37 a
Astutia singularis tyrannorum aliquot exempla 111 b. & deinceps
Astyagi somnii quale & quod exutus sortitum 171 a
Astymphalissorum deus quis, 326 a
Astynomi Athenis qui 152 b
Asyla aliquot seruis ubi 159 b.
 apud Spartam ibid. asylum bestiarum omnium ubi, 212 b
 asylorum, aliquot recensio, 159 b. asylorum immunitas per quem seu quos sublata, 160 a
Atabulo qui sacrificarint 164 a
Ataulphi Gothorum regis succubia 3 b
Atellanarum actores quo priuilegio donati 26 a
Atheas rex quam fuerit equorum studiosus 260 a
Athenias prophetissa 149 b
Athens cui vento sacra facere consueuerint 174 a. eadem nunc qua olim, an alia & alia dicenda 114 a. in quot olim factiones diuisa, 108 a. in quot ordines distincta. 284 a. *Athemarum* aer purus 214 a. *Athenis* quoto cuiusque mensis die cui deo sacrificetur 140 b
Athenienses quam agre quenquam externum ciuitate donarent, 203 a. quomodo & quam

ALPHABETICVS

aliquot infirmitatibus
 violentia inest
 uetur
 gularis tyrannus
 exemplum
 niti quale
 ritum
 forum deus
 thenis qui
 ferus ubi
 iam ibid. aff
 omniū ubi
 aliquot recu
 forum immu
 seu quos sub
 sacrificari
 phorum reg
 auctores quop
 nam fuerit ego
 lus
 phetissa
 onto sacra fare
 ne 174 a. eade
 lim, an alia
 114 a. in qu
 nes diuifi
 lines distincte
 marum aer puer
 thenis quoto
 die cui deo sac
 140
 quam agre
 rnum ciuitate
 3 a. quomodo
 quae

quāpie mortuos sepelire soli
 ti 116 a germanas suas, v
 xores ducbāt 38 b urbanus
 46 b. Atheniensis moneta
 qualis 218 b. Atheniensium
 in bene meritos condemna
 tiones 257 b. dona qua 229 b
 inconsultando infelicitas pro
 pe fatalis 208 b. in faciendis
 votis caremonia 164 b lex
 de sepultura 116 a. in 1sth
 miis priuilegium quod 163 b
 in literas hostis deprehensas
 modestia 85 a in elocandis fi
 liabus mos 40 a. 60. b Athe
 niensium magistratus quis
 esse solitus 116 b. quibus mi
 nistris seu insignib. incedere
 solerent 46 a. Atheniensium
 natura qualis 215 a. odiū
 in Megarēse 33 b. 203. b. mī
 litare signum quale 177 b
 Atheniensium regū cogno
 mēsaque 4 b. senatus quā
 tus 205 b. Atheniensium
 summus magistratus quis
 143 othesaurus ubi recondi
 solitus 55 b. Atheniensium
 templum extra mēnia 57 b
 vota 164 b. Atheniensium
 tribuū nomina 27 a. Athe
 niensibus qui leges scriptas
 tradiderint 339 a
 Athonio quis quātusq; fuerit
 108 a. Athenionem vocare
 quid pra se firat 108 a
 a dīpīgen quid 245 a
 a dīoc. quid dicti 383 a
 Athleta victi, quo pacem modo
 petto ostendant 194 a. athle
 tarum paria lociq; quomodo
 per sortes disponerentur 260
 be athletarum quam varia
 species 136 b. athletarum
 statua quo habitu seu statu
 fieri solerent 213 b
 Athosis, cuius unius & uxor
 filia fuerit 39 b
 Atinium plebiscitum quid tri
 bunus plebis permetteret 6 b
 Atlantum mos in dandis nomi
 nibus quis 99 a
 Atomos qui rerū principia sta
 tuerit 264 b
 Atrebatēs & Bellouaci ut con
 cilium aduocarent 211 a
 Atri dies qui 61 a
 Atris vestibus ubi tantum vi
 ri utantur, albis tantum
 mulieres 291 b
 Atrium ab Asinio Pollione stru
 ctum, quod 127 a
 Atria qua pars domus essent,
 304 b. quid, & quam va
 ria 127 a. quomodo ornari
 & inaugurari solita 304 b
 Atriarum qui 170 b
 Atropheia Fortuna ades 20 a
 Attalida tribus qua 27 b
 Attalus quid nā germano Eu
 menis fuerit 41 a. quid pri
 mus instituerit 199 a. Atta
 li regia ubi 127 b. Attali re
 gis oblectamentum in octo,
 161 b
 Attēius quibus diris M. Craf
 sum deuouerit 105 b
 Attica siticulosa 89 a
 Atticum talentum quot argen
 ti libras valeret 242 b
 Ddd 3 Atti-

INDEX.

- Atrilius* quæ de causa velut par-
ricida in mare deiectus, 149 b
Auari natura qualis, 274 b
Auclum mos praliandi quis,
275 a
Auentini quis collis Roma suum
debeat nomen, 346 b
Auentinus diis intra urbem
non admissus, ibid. *Auenti-*
us etymologia, ibid. *Auenti-*
ni templa quæ, ibid. *Auenti-*
no monti quis nomen dederit,
ibid. *Auentinum* qui primi
incoluerint, ibid.
Auerno propria victima quæ,
141 b
Auerruncus deus quis, 21 a
Aues admirabiles, 199 a. cui in-
fanti alimentum aliquando
præstiterint, 110 a. *aves* qua-
tuor supra tribunal ubi &
curpendeant, 113 a
Ausidii Cassi animaduersione dy-
rissima in desertores, 73 a
Augili (alias *Augila* & *An-*
gyl) qui, & quomodo iura-
re soliti, 266 b. *Augilarum*
diis qui, 310 a
Augurale insigne quod, 293 a
Augurandi caremonia quæ, ibi.
augurandi ex arce mos augu-
rum qualis, 272 a. auguran-
di ius quis, licet augur. non
haberet, 292 b. *augurati* se-
mel vni datum, nunquam
eidem vno adimi potuisse, ibid.
Augurum munus quod, 65 b.
292 b. *augurum* numerus
initio & deinceps quantus,
302 a
Augurem qui semper adesse vo-
luerit senatui, 208 a. *augu-*
res quanta fuerint olim aspi-
rationis, 292 b. *auguri* tan-
gere veritum quid, 264 a
Auguria ex ausibus captandi
peritissima nationes quæ, 273
a. *auguria* quæ olim à Roma
nis curata, 102 b. *augurii* ex
arce petendi ratio quæ, 263 a.
auguris mentienti poena &
infortunium, 49 b
Augustale in castris tabernacu-
lum, quomodo & ubi fieri so-
litum, 18 b
Augustales ludi qui, 365 a
Augustales sacerdotesq;, 142 a
Augustarum nomen quæ mu-
lieres sortita, 3 a
Augustus Caesar per quos con-
fectis vestibus usus, 198 a
Augustus Caesar quid nummus
suis incudi iusserit, 219 b
Augustus quam infirmo fuerit
indice, 246 a
Augustus quanti senatores fe-
cerit, 207 b
Augustus quo ludi genere ma-
xime usus, 162 b
Augustus quos ut præceptor do-
cuerit, 100 a
Augustus quoties fuerit impe-
rator, 4 a
Augustus quoties Ianum clau-
serit, 22 b
Augusti idibus quid fieret, 155 b
Augusti in annulo signi quod,
87 b
Augusti in corpore quales essent
notæ, ibid.
Au-

ALPHAPETICVS.

Augusti in desertores stationum	Aureis columnis vites alicubi		
poena qua,	18 b sustentari,	305 b	
Augusti in Pollionem petulantia	Aurelia porta qua,	220 b	
sen mordacitas,	60 b Aureliani Caesaris quam seuera		
Augusti nomen quo die Octa-	in rapacitatem militarem		
nus adeptus,	154 b disciplina,	358 b. exercitum,	
Augusti porticus,	167 a 32 a. in triumpho insolentis		
Augusti praeceptor quis,	100 a qualis,	332 b (14 a	
Augusti scelus,	197 a Aureliciorū origo & etymologia,		
Augustiniani qui,	374 a Aurem digito minimo scabere		
Augusto qui dies maxime fue-	furoris signum,	246 b	
runt suspecti,	233 b Aureorum vasorum pondo quos		
Augusto quid à militibus ali-	in triumpho uno aliquando		
quando obiectum,	249 a lata,	331 a	
Auium aduersarum auguria	Aureos annulos gestandi ius qui-		
que 273 a. b. auium & pisci-	bus datum,	104 b	
um millia quot una coena	Aureum sceptrum cui sacerdoti		
cui apposita,	298 a. auium la-	ferri liceret,	349 a
niatio (actiua) quibus hone-	Aureus gallus lancea affixus,		
sta sepultura,	115 a. auium o-	cuius insigne,	178 b
mnis generis circumuolutus,	Aureumne an ferreus olim esset		
quid Gordiano portenderit,	annulus nuptialis,	87 a	
276 b auiū praeperum felices	Aureos quot drach. cōstet,	243 a	
que 273 a. auiū apud augures	Aurichalcum apud quos precio-		
qua, siue quot species,	ibid. sius auro,	217 b	
Aula, locus in Parthenio quis,	Auricularum indicio,	86 a	
212 b Auricularis digitus quis,	246 b		
Auletes qui rex cur dictus,	5 b Aurifera fluenta qua,	174 a	
Auletes cur Ptolemaeorum	Aurifodinis donati qui,	122 b	
quidam cognominatus,	ibid. Auri gestandi usus quando in-		
Aura captandi auspicii qualis	uauerit,	107 b. auri usum	
debeat esse,	294 a. auraseu	quis militibus interdixerit,	
tempestas nuptiis aduersa	quae uel indulerit,	ibid.	
qua,	57 b Auris ima cui dicata,	87 a. au-	
Auratis cornibus qua victima	rium indicia qua,	86 a	
procedant,	143 a Auro quādo signari ceptū,	87 b	
Aurea catena qui, cur, quem	Aurora lacerti qui,	85 b. Au-	
deum vinxerint,	326 b rora quid solitum litari,	143 a	
Aurei nummi Romā quando	Aurum in auribus ferre, quid,		
primum signati,	218 a 86 a, & 291 b. ubi pro-		
	Ddd 4 ueniat		

INDEX

- neniat seu nascatur in viti-
 bus 198 b. quis primus ve-
 stibus intexere docuerit, ib. a
 aurum Tholosanum habere
 quid 279 b
 Auspex quid 58 a
 auspicatorum comitorum mos
 quis 184 b
 auspiciatum semper & sacrifi-
 catum oportuisse antequam
 fieret senatus consultum 207
 b & deinceps
 Auspicii e pullis capiendi ritus,
 49 b tempora certa qua 294
 a. tristu signa in sacrificiis
 qua, 143 a. auspicia dira
 quando sint feliciora bonis
 ibi. b. auspicia ex animalibus
 diuersis diuersa 49 b. ex si-
 gnis militaribus qua & quo-
 modo capi soleant 177 ab. in
 consuetis sinistra qua, 300
 b. qua quibus cedant 194 a
 auspicia qui magistratus non
 habent 103 b auspiciorum
 aliquot annotatio 272 a au-
 spiciorum genera quot &
 qua ibid. auspiciis optimis qua
 gerantur 194 a. auspiciis qui
 praesent 65 b
 autochthones qui dicantur,
 290 b
 Autographum quid 108 b
 Auxiliarios qua cautiones sibi
 adfiscerent Romani 9 a
 Azauenici cognomen quis usur-
 parit 60 b
 B.
 Babilon cuius regia 127 b
 quantum singulis diebus
 aliquando tribui daret 204
 b. Babylonis porta aliquot
 quib. nominibus dicta 221 a
 Babylonicarum mulierum te-
 mulentia, impudentia, lasci-
 nia, impudicitia quanta 300
 b. Babylonii quam vase a
 Zopyro circumuenti 11 b Ba-
 byloniorum incestus infandi
 38 b. scriptura 109 a. Tribu-
 nal 113 a Babylonis quanta
 cura sint sceptrum 48 b
 Baccho quid sacrificaretur 142
 a. Bacchi cognomina 327 b
 Bacchanalia Aegyptiaca tur-
 pitudinis quanta 363 b. Bac-
 chanalia per totam Italiam
 quando interdicta 363 a. quo
 aliquando menserent, &
 quanta eorum licentia 285 b.
 263 b. Bacchanalium mi-
 nistre qua, ministrive qui
 363 a
 Baccharum apud Helos mores
 & orationes, ibid. in quibus
 festiuius ibid.
 Bacchi apud Babylonem festa
 qualia 363 b
 Bacchylides poeta cuius 328 b
 Baetrianorum legislator quis,
 339 a
 Baetriani qui & quam horri-
 di 62 a. Baetrianismus quid
 101 b
 Bagoe nympha quam descripse-
 rit artem 146 b
 Bagaii qui reges dicti 5 a
 Balbura cuius conuentus oppi-
 dum 173 b
 Balbutiei insignia quadam ex-
 empla

ALPHA PETICTS

empla & iucunda	351 b	dea	327 a	
Baleares cui Romano cognomen- tum dederint	69 a. quam oderint aurum & argentum	Barbata Venus ubi	213 a	
217 b. quomodo infantes e- ducent	97 b. quomodo prali- entur	Barchai ubi. & quanta illorum in defunctos crudelitas	113 a 180 b	
375 a. Bealearium in elocandis virginib. mos	40 b	Barchina factio	191 b	
Balneandi hora hyeme aut a state qua	235 a	Basilaeus quis magistratus A- thenis dictus	153 a	
Balnea Agryppa quot, ibid. Cu- mana quam sint celebra	67	Basilica aliquot Rome qua, 71 b		
a. patriciorum & plebeiorum distincta ubi	235 b. quando tantum paterent, ibid. a. vi- rorum ac mulierum etiam inter ethnics quosdam dis- cincta	Basilica domorum qua & quem in usum fierent	305 a	
135 a balneis qui impe- ratores plus satis dediti fue- runt	ibid.	Bassianus Imperator cur Cara- calla dictus	291 a. Bassian. Im- peratoris exercitium quod 32 a	
Balsamum quis in triumpho primus ostenderit	33 a	Basteraa quid	109 b	
Baltheos argenteos quibus olim ferre liceret	107 b	Bataui regem recens electum quomodo honorare soliti	48	
Bambinsa Tygrani quid fuerit:	56 a	a. Batauis quo in honore e- quester ordo fuerit	106 a. in fin. Batauorum satellitio quis Imperator maxime sisus & usus	171 b
Bambycratii quam execrentur aurū & alia metalla	217 b	Batrachium forum ubi,	72 a	
Barathrum quid loci Roma fue- rit	122 a	Baucalium quod vasis genus, 136 b		
Barbaradenda mos quando pri- mum Roma introductus	290	Beatus apud Scythas quis,	97 b	
a barbam apud aliquem po- nere. Longobardis quid	43 a	Bebius quanta clade a Lyguri- bus casus	381 b	
barbam primam qui quibus consecrēt	287 b	Bebus quis quibus in ludis dede- rit	362 b	
barbam ton- dere aut alere, quibus sit lu- ctus indicium	152 a	Belgarum in consultiatiopibus silentium & mos quis	208 b	
Barbarorū vestes quales	284 a	vestitus quis	289 a	
Barbata quibus cognominata		Belides cuius urbis porta	221 a	
		Belidum imagines ubi	167 a	
		Bellariorum aliquot apud vete- res descriptio	295 b	
		Bellicrepa saltatio qua	361 a	
		D d d s	Belli-	

INDEX

- Bellisarius at Roma trium-
 phavit, 329 b
 Bellona qua, 327 b. Bellona ades
 in urbem diu non admis-
 sa, 56 b. Bellona in aedem
 quando, senatus evocaretur,
 329 a. Bellona pro templo
 quid consul initio belli facere
 consueverit, 22 b. Bellona
 quam ridicule & immaniter
 sacrificari solitum, 141 b
 Bellouaci ut concilium aduo-
 carent, 211 a
 Bellum iniustum quod, 253 b. bel-
 li sine lachrymis, quid, 278
 b. bellum illaturis, non pro-
 pulsaturis, dies atros obserua-
 ris, 272 b. belli euentu incerto
 quid vouerent Romani, 163 a
 belli sumendi initium ex cu-
 ius dei dabatur ade, 22 b. bel-
 li indictio qui olim fieri soli-
 ta, 44 a, 253 b. othen unde
 quidam auspiciarentur, 191
 a. bellorum odiendi non sunt,
 203 b
 Benefactor unde quis aliquan-
 do cognominatus, 71 a
 Beneficiarii qui, 273 b. benefi-
 ciariorum satellitio quis ma-
 xime usus, 371 b
 Beneficiū accipiens quo debeat
 esse animo, 248 a
 Beneficium à quibus tanquam
 deus veneratum, 383 a. bene-
 ficii memoriam quis habere
 debeat, 248 b
 Bene meritis de republ. nemo
 indonatus, 229 a
 Bene precandi aut denunciandi in
 sacris mores olim qui, 312 a
 Bene sperantis Fortune ades, 20 a
 Bene valere, cuius aliquando
 fuerit tessera, 179 b
 Berecynthia dea qua, 325 b.
 327 b. Berecynthia seu Ma-
 gua matris ades ubi, 345 a
 Berenice quid Hierosolymis pro
 voto exoluendo fecerit, 165 a
 Berofus, quid primus inuenisse
 dicatur, 109 a. Berofus quid
 honoris apud Athenas exhi-
 bitum, 50 b
 Bes, quid, 2 a
 Bestia pauperiem seu damnum
 faciens, cui & quomodo mul-
 tanda, 340 a. bestia cum ha-
 minib. publice in pagna com-
 missa, 361 b. bestiarum pelli-
 bus vestiri, in Lybia quid se-
 gnet, 391 b. bestiarum simu-
 lachra, quibus Romani pro
 signis viderentur, qua, 177 a.
 bestiarum, 122 b. bestiis obici
 quorum poena, ibid.
 Betula virgis qui fasces consta-
 grent, 46 b
 Bibacitas quorundam quantā,
 299 a
 Bibendi ratio apud diuersos o-
 lim qua, ibid.
 Bibere vinū ubi capitale, 137 b
 Bibereus quomodo adulterum
 deprehensum punierit, 176 a
 Bibliotheca Attali qualium fu-
 erit chartarum, 108 b. bibli-
 otheca Philadelphi quam fu-
 erit insignis, 5 a, 108 b. biblio-
 theca Pollionis, 109 a. biblio-
 theca Pifistrati, ibid. biblio-
 theca

ALPHABETICVS.

- theca Ptolomai quando & à quo combusta.* *ibid.* *eriā ethnico inhabiles.* 222 a
Biblos quid olim veteres nuncuparint. *ibid.* *Bithyni Iouem qui vocent.* 92 a
Bibracla Heduis quid. 345 b *Bithynia quam excellentia protulerit ingenia.* 328 b. *Bithynorum regum cognomen-tum.* 4 b. *Bithynorum tri-bunal è conspectu solis.* 123 a
Bicariū quod vasis genus. 136 b *Bieumen in lustrando adhiberi quomodo soleter.* 314 a
Bicus quid vasis sit. *ibid.* *Blemmyarum immanitas in sa-crificiis qua.* 383 b
Bidental quid. 272 b *Blatium cuius regia.* 127 b
Biduū & duas noctes qui a-liguando potando continua-rint. 299 a *Boarium forum Roma cuius dei adem habuerit.* 73 b
Bifrons quis deus effectus. 22 b *Bobutinenſes quomodo fuerint ciues Romani.* 202 a
Bifrons Ianus quorum moneta incussus. 218 b *Bocorus quorū legislator.* 339 a
Bifrontiacie qui pugnant. 192 a *Bædromian quū quib. sit men-sis.* 166 b
Biga quorum nummorum nota. 242 a. *Bigati nummi qui* 218 a. 242 a *Bæotii scyphi quales.* 136 b
Bilis quibus potissimum in sa-crificio dimouenda. 327 b *Bæotii natura quales.* 214 b
Bima pecudes quam sint sacri-ficiis aptæ. 141 a *Bæotiorū conuentus ubi.* 257 a. *in contrahendis nuptiis mos.* 58 b
Bina corda quibus sint auibus. 307 b *Bogus rex à quo Roma occisus.* 126 a
Binii & bini summum magi-stratum gerentes apud quos olim essent. 217 b *Boiorū præcipua tribus quæ.* 27 a. *Boiorum vestitus militaris quo fuerit olim colore.* 31 a
Bini reges apud quos olim simul crearentur. *ibid.* & 258 b *Bombix Coa ut fiat.* 199 b. *Bō-bicum mira natiuitas.* 199 b
Bionis in lugentes dictionum fe-stiuum. 128 b *Bona damnatorum quem in v-sum conuerſi soliza.* 166 b
Bipennibus qui maxime tran-tur pugnando. 375 b *Bona dea quæ.* 327 b. 338 b. *quo alio nomine dicta.* 142 b.
Bis in bello errare non est venia dignum. 25 b *Bona dea sacra qualia.* 336 a. *templum quo fuerit in col-le.* 345 b
Bis nupta aut nupti. *sacerdotio Bona fortuna cuius aliquando* in

INDEX

- in clypeo insigne 269 b. bo-
na fortuna ades 20 a
Bona Porfene venalia procla-
mari in auctionibus seruo-
rum. quid 152 b
Boni viri officia qua 28 a
Bononia qualis fuerit colonia,
202 b. Bononienses in quo-
rum essent Roma clientela,
303 b
Bonus euentus dens quomodo
effingi solitus 213 b
Bonus maritus, quam praestet
magna in rep. viro 196 a
Boreas à quibus qua de causa
voto honoratus 164 a
Bos à quib. pro deo cultus 19 b.
Bos cuius lege cur immolari
prohibitus 141 a. fuluus cui
propria victima 142 b iuga-
lus an ad sacrificia utilis fu-
erit 141 a. bos quot centussi-
bus Roma semper aestimatus
122 a. 218 a. 242 a. bonis
imaginem qui nummis olim
incusserint 218 b. bouem ex
frumento fictum, qui cui
aliquando obtulerint 143 b.
bouem seruare qui diceren-
tur olim 157 b. boues ad sa-
era unde peti potissimum &
quomodo farciri soleant 140 b
preferoces ubi sponte à mu-
liere se offerri solent 143 a
boum aures & cornua qui-
bus in bello pro conis sint 32 b
boum cornibus vina libare
in fœderib. pangendis quid,
252. boum cornua cur quo
in templo suspendi solita 345 b
boum crudis coriis quomodo
quidam militia vsi 32 b
Brachia quorum vestis 288 b
Brachia cui dea sacra 85 a. in
fine brachia & manus iner-
mes tendere, militia quid pre-
seferat 193 b
Brachmanes qualibus utantur
chartis 106 a. Brachmanes
(aut Brachmana) quāto sint
Indis in precio 214 b. Brach-
manum in defunctos sepeli-
endos impietas quanta 115 a
in puerorum indole experien-
da mos quis 97 b. impudens
impudicitia in virgines pau-
peres, 40 a. Brachmanibus
quot passim licuerit habere
uxores 39 b
Branchidarum templum quod
316 b
Branchus quis, & quam Apol-
lini dilectus ibid.
Brassica à quo cunctis oleribus
praelata 296 b. brassica à
quorum precib. 296 b in fine
brassicam quicquid primo ap-
ponere soliti 296 b
Brasida sententia quaedam in-
signis 194 a
Breuiloquentia Laconum 84 b
Britanni an vlla habuerint o-
lim concilia 259 b cuius mo-
di vterentur adibus, 305 b.
quibus animalibus in epulis
vel sacrificiis abstineant 141 b
Britannorum impietas & li-
bido impudens in sacris qua
284 a mos quidam abomi-
nandus circa uxores, 41 a
quam

quam
a. ve
rit et
Britoma
nata
Britoma
Brixian
ta
Bronchi
Bruti ali
tio qu
Brutus p
lurves
rit Su
guine
Bruti cu
qua;
du an
b. 1
allis
Bru
la
Brutian
ia fa
Bruti na
Brutian
biri
Brutoru
quid
Bubonis
bubon
trans
312
Bubula
voca
Buccin
nis,
rib.
Buccin
can

ALPHABETICVS.

quam ridiculus vestitus 289	Bucephalo exequias quis ali-
a. ve stitus militaris quo fue-	quando curaric 353 a
rit colore 31 a	Bulla cur in pectore hareat 86
Britomartis qua dea cognomi-	a. bulla patriciorum quidef-
nata 141 a	set rei 284 a. quid & qui
Britomartus à quo victus 21 b	quando illa donarentur 99
Brixiana Cremona oppidi por-	b. bulla definitio qua, 278 b
ta 221 a	bullam esse quid, ibid. bul-
Bronchi unde dicti 13 b	lam in pectore qui gestarent,
Bruti alicuius animalis loquun-	284
tio quomodo expiatur 314 a	Bulentium in theatris quid,
Brutus primus consul quis qua-	281 a
lis ves fuerit 315 a. quam fue-	Bupalus cuiusmodi fecerit For-
rit Superbo propinquus san-	tuna simulachrum 20 a
guine, licet depulsor ibid.	Bupeciorum (si recte scriptum)
Bruti cum Lucretia affinitas	familia unde sic dicta 13 a
qua, 313 a. Bruti de usufru-	Buphonus quis 66 a
ctu ancilla, sententia qua 15	Buprestis quid 69 a
b. Bruti navis quo signo ab	Burri cur quidam dicti 13 a
aliis internosceretur, 179 a	Busiris quas Thebas condiderit
Bruti in Aegypto urbs qua-	320 b
lis, 319 b	Busirite cur non utantur tubis
Brutiati templi & oraculi quā-	178 b
ta fama ibid.	Busii alieni non violandi leges,
Bruti natura quales 214 a	313 b
Brutiarii 44 b. quales olim ha-	Buteus qui & eius augurium
biti 373 a	quale 13 b. 173 b. Buteonis
Brutorum familia proprium	cognomen unde quidam Ro-
quid 315 b	menactus 13 b
Bubonis auspicia qualia 274 a	Buxontinis cur ciuitas Rom. a-
bubone aut lupotemplum in-	liquando negata 202 a
tranti, quid fieri soletet,	Buzigia familia qua 66 a
312 a	Byblius, cuius aliquando fuerit
Bubulcorum familia unde sic	regia 127 a,
vocata 13 a	Byzantii à Turcis expugnandi
Buccina quomodo in pratoria-	prodigia qua 148 b
nis, & quomodo in consula-	Byzena temeritas quid 279
rib. castris uterentur. 178 a	Byzenix quis fuerit ibi.
Buccinatores quando in bellis	Byrsa Carthagini quid 344 b
canere soliti ibid.	Byssus ubi & quomodo proue-
	nias

INDEX

- niat.* 199^b *Cacinna mira quadam ars* 46 a
Byssum induere nobiles soli po- *Cacitate qua aqua perituros af-*
terant Indi, 291 b *ficias,* 267 b
C *Calibatus cur & ubi olim mul-*
Aballatio quid, & quibus *stus,* 145 b
imprecari solita, 165 a *Calii montis templa & domus.*
Cabita cuius conuentus urbs, 345 b
173 b *Cal montana via,* 83 b
Cacogamia iudicia qua, 165 b *Cali climata ingenia hominum*
Cacotechnos unde quis dictus, *variari,* 214 a
Lia *Calum & Solem qui maxime*
Cadauer patris ubi foenerator *coluerim,* 382 b
res à filiis olim exigerent 11 a *Caluus & Terra Varroni quid,*
cadaueri inhumato quo mo- 324 b
re iusta exhiberentur, 309 b *Care. cuius regionis urbs, & quo*
cadauera quomodo & cur *alio nomine dicta,* 173 b
quidam conuiuiis inferrent, *Caremonia denaria & tricena-*
297 a. *quomodo primum Ro-* *ria quales.* 163 a. *inaugurā-*
ma humarentur, 114 b. *quot* *di regna qua,* 47 b. *in maxi-*
diebus, priusquam sepeliren- *ma Hercules ara qua,* 76 a.
tur, asseruari solita, 128 a. *caremonia nuptiarum,* 58 b
cadaueribus humanis qua *Carica hora qua.* 234 b
gentes vescantur, 115 b *Casar dictator quib. in trium-*
Cadmea arx Thebarorū, 345 a *pho dictis impetitus,* 333 b
Cadmea victoria quid, 278 b *quid significet, & qua fami-*
Cadmus quas Thebas conde- *lia cur sic dicta,* 15 b. *Ce-*
rit, 320 b. *quid primus in-* *sar acerrimus castigatores*
uenerit, 109 a. *Cadmi asy-* *ditiosorum,* 73 a. *quibus no-*
lum ubi. 159 b *minibus praeceptas legiones*
Caduca auspicia qua, 273 a *appellari,* 8 b. *Casaris ad*
Caduci diuersarum nationum *Mundam Hispania necessi-*
quales, 264 a, b. *caduceum* *tas quantae,* 19 a. *Casaris di-*
effigie anguiū circumdatum *ctatoris superbia,* 86 b. *con-*
aferre, quid, 254 a, b *tra Pompeium tessera qua,*
Cadus quid, 89 b. 136 b *179 b. epulum triumphale*
Cadiscus quid, 136 b *quantum,* 334 a. *in trium-*
Caci cur cur quidam Roma cog- *pho ostentatio qua,* 332 b. *Ca-*
nominati, 13 b *saris nomen quis Imperator*
Cacili unde dicti, 14 b *recusari,* 3 b
Casares ex provinciis à se sub-
actis

ALPHAETICVS.

- adū cognominati, 70 a. Ca- Calamica quid, 288 a
sares adorari se qui volue- Calasiries (alias Calasirii) apud
rint, 85 a. mensibus à se no- Aegyptios qui, 30 a, 374 a
mina imposuerūt, 169 b. Ca- Calasirium institutores qui
sares aliquot inter deos relati, 30 b. in princ. stipendia qua,
325 b. an diadematibus vsi 374 b
sint & qui, 48 a. ex prouinciis Calata comitia, que quomodo
subactis cognominati qui, 70 fierent, quid tractarent, 183 b
b. in populum pecunias spar- 184 a (278 b
serunt, 95 b. qui quoties quo- Calcaria currenti addere, quid
tidie balnearentur, 235 a. non Calceamenta tantum candida
vsu satellitib. qui, 371 b. Ca- quos ferro oporteret, 66 a
sarum quis aliquādo scabel- Calceus praepostere indutus Au-
lum regis Persici factus, 383 a gusto quid portenderit, 275
Casones unde cognominati, 15 b. inf. calcei diuersarum gē-
Casorum in bellis filii quid olim rium quales, 187 b. calceorum
adipiscerentur, 229 a species quam varia, ibi. cal-
Caia quomodo unica litera scri- ceis senatorum lunam adscri-
bi solet, 255 b. Caia & Ca- pisse, quid notaret, 284 a
ius, quib. olim peculiaria no- Calculum ediscere soliti qui, 101
mina, ibid. Caius Gracchus a calculis nigris qui dies no-
à quo occisus, 38 a. Caius, tentur, 223 b. calculis senten-
Tarentinu quid, 255 b. Caii tiam qui ferrent, 208 a
& Caia nomine cur sponsus Calda ablueri, castitati prodes-
& sponsa omnis in sponsalib. se, 364 b. calda quomodo olim
nominaretur, 58 a lauaretur, 235 a
Calabra curia ubi, 24 b Calderini cum Perotto similtas
Calabria cui vento maxime sit quanta, ibid. b
obnoxia, 157 b Calende singula cui sacra, 156 a
Calabri qui, 50 b. eorum hospi- 327 a. calendu singulis quid
talitas, 204 a regibus Sparsa dari solitum,
Cale quid, 371 b 156 a
Calamaria fistula qui videntur, Calendaria sacra qua, 258 b
Calamis qui in praliis vsi, 376 a Calendaris qua dem à quibus co-
Calamitates quomodo calitus gnominata, 327 a
premonstrari solita, 148 a Calicibus duob. potare, Scythis
Calamitosi quomodo apud Scy- quid, 229 b. calicū diis pro-
thas opē implorent, seu fœdus pinādorū ordo quis, 297 b
ineant, 253 b. quomodo qd vo- Calida lauare, quibus à quo ve-
nere aut denotare soliti, 165 b titum seu dissuasum, 235 b
Caliga

I N D E X

Caliga militares quib. muniti	Calonum quis usus, & qua è-	
solite 32 a.	caligis nondum	tymologia 372 b
inuentis, quomodo crura tegi	Cacotechnos, qui inter Gracos	
soluit	47 a cognominatus	71 a
Caligati qui, 373 a.	caligatos	262 b
quos semper esse oportuerit	Calphurnia lex	153 b
33 a	Calphurni unde orti	12 b. 14 b
Caligula Caesar Batavis ad quid	Calphurnius fornix	83 b
usus 371 b. quam licentiam	Calua fortuna qua 20 a b.	Cal-
seruis contra dominos permi-	ua qua dea, cognominata,	
serit 159 b. qualis & ante	327 a. calua ubi vulgo &	
imperium, & in imperio fue-	mulieres sint, non solum viri	
rit 160 b. quas aues sibi ut	90 b	
deo mactari iusserit	142 a	
Caligula auaritia 204 b. ca-	Caluariam celare auro, & ex	
uillus 24 a. insania 71 a. in-	ea bibere, quibus religiosum	
solentia & despectio in Iu-	383 b	
risconsultos quantia, 378 b.	Calution natura qui laboreat,	
iuramentum maximū quod	296 b	
267 a. qua aliquando tessera	Caluum vellere, quid	278 b
179 b	Cambysis ararium ubi,	55 b.
Calistophanos quid	260 b	
Calistia semine qui vice panis	horrida in corruptum iudicē	
utantur	pœna qua 113 a. cum sorori-	
138 a	bus suis incestus 38 b somniū	
Callaici quam effera & impia	quale 171 b. quale ex Bru-	
gens	tiaco oraculo datum respon-	
383 a	sum	319 b
Callici qui & ubi sint	69 a	
Callectus quis unde cognomina-	Camertes quot, quis, quare ci-	
tus	uitate donavit	201 b
Callicratides in Iones disterium	ibid. Camelaria quid	147 b
festiuum	Camelarii qui	ibid.
160 b	Camelas qui in praliis vsurpēt,	
Callicyrii Cretibus qui	ibid.	
Callimachus cuius, ac quid	non camelos, 376 a. camelis	
scripserit primus, & quo tem-	qui militia videntur. 375 b.	
pore 328 b. Callimachi im-	camelos qui cui seu quibus	
pietas qua	immolare soliti	141 a
383 a	Camera, barbarum nauigium	
Callineos unde quis dictus 70 b	199 a	
Callipiges qua dea vocata,	Camilli quid	60 b
327 a	Camilli dictatura quàm fueris	
Calliyr Syracusanis qui 190 b	longa 10 a. triumpho quot	
	36 b.	

ALPHAPETICVS.

371 b
 ter Gracos
 71 a
 262 b
 153 b
 12 b. 14 b
 83 b
 ab. Cal-
 nominata,
 vulgo &
 olum viri
 o, & ex
 eligiosum
 laboreat,
 278 b
 55 b.
 m. iudicē
 m. forori-
 somniū
 e ex bru-
 respon-
 319 b
 quareci-
 201 b
 147 b
 ibid.
 v. iurpēt,
 camelus
 375 b.
 quibus
 141 a
 anigium
 60 b
 m fuerit
 phi quot
 36 b.

36 b. Camilli qui dicti. 223 b
 Camma callidum vindicandi
 mariti sui facinus. 58 a
 Campani natura quales. 214 a
 Campanis Romanas uxores du-
 cere aliquando pro munere
 concessum. 61 a. Campanorū
 ala, quot equitum fuerit, &
 quanti precii. 9 a
 Campus Martialis ubi. 346 a.
 Campus Martius unde di-
 ctus, & cuius olim fuerit.
 166 b. campus ridiculi quis
 & ubi. 57 a. campus scelera-
 tus quis. 61 b
 Canariū augurium quod 141 b
 Candaces qua regina nomina-
 ta. 5 a
 Candelabrum tot lychnorū, quot
 dies anni, ubi & unde defi-
 nitum. 32 a
 Candida Alexandri fascia Ly-
 simacho fortuito inposita quid
 veri portenderit. 47 a
 Candida in toga qui ludos spe-
 ctare soliti. 354 b
 Candidati cur sine toga ad co-
 mitia venire iussi. 153 b cā-
 didatorum corerctio. 154 b
 mos. 181 a. 182 b. supplica-
 tio ac humilitas quāta. 192 b
 Candys quorum regum diade-
 ma. 47 b
 Canendi studiū olim apud Ro-
 manos quantum. 101. b. ca-
 nendi tibia modus quam di-
 uersus apud diuersos. 18 a.
 178 a canere ad tibiam. quo-
 modo olim habitum. 97. a.
 Canere ad myrtum 97 b

Canem diuersa gentes quibus im-
 molarent. 142. b. Roma-
 ni cui immolent 412 a. ca-
 nes, cuius templum non in-
 gredi dicerentur. 76 a. quam
 varie à diuersis immolaren-
 tur. 142 b. quem in vsum &
 quā impium apud Hyrcana-
 nos nutrentur. 115 a. quib.
 in templis tanquam aditus
 fuerint. 6. b. ubi dominorum
 regis semetipso iniecerint
 131 a. mortuos qui quasi ho-
 mines luxerint ac sepelire-
 rint. 353 a. canibus obitere
 cadauera humana, ubi olim
 pecaliare. 115 a. canibus in trē
 umpho quis imperator vestitus
 332 b. qui pro satellitibus
 aliquando vsus. 371 b. ca-
 nibus regis cibum dare tribu-
 it nomine, qui olim coacti.
 204 b
 Canicula sidus quo animali pla-
 cari solitum. 142 b
 Canis cui dea immolaretur,
 336 a. in fine cui infanti ali-
 quando ubera prabuerit.
 110 a. cuius aliquando fue-
 rit militare signum. 177 b
 Canis è sacris eieci ratio. 76
 a. in talorū ludo quid. 161 a.
 canis pregnans itineranti ob-
 uia, quid portendat. 275 b.
 ubi aliquando loquutus. 48 a
 quibus gentibus ut rex aus
 deus praesit. 321
 Canum multitudo ubi per as-
 rem ferri visa. 142 b canum
 pellibus qui diis ut ornentur.
 142 b 142 b

E c

Cano.

I N D E X

Canopisa cuius urbis porta,
 221 a
Canisabrotum mira quaedam
amicitia lex 42 b. *Canis-*
abrotum mos in puerperio u-
xorum suorum. 98 *Can-*
saberi uxoris dotes dant,
 197 a
Canterius infossa, quid. 278 a
Cantherius quid, 68 b. 278 a
Cantica nuptialia apud Gracos
qualia, 59 b
Cansilena aliquot nuptiales ap-
ud Gracos, 60 b. & F. 12
Capatonis vestalis quomodo ex-
cursu seipsam occiderit, 271 b
Capena porta quam multiplices
aquarum decursus, 219 b
Caper nanigii nomen in libra,
 179 a
Capri galli castrati, 68 b. (179 a)
Capilli tondendi aut fucandi
mos quam diuersus diuersis,
 291 a. *capillis operiri cadane-*
ra cuius olim fuerit iudicium
 128 b. *capillorum luxus quæ-*
 291 a. *capillum compositum*
que Palladi miseret, 284 a
capillum pectere & barbam
Spartani quando potissimum
soliti, 179 b. *capillum delectum*
quis quibus qua de causa vo-
uerent, 174 b. *capillus vesta-*
lis quomodo aut ubi asser-
uaretur, 271 a
Capistro quis apud Macedones
cingi soleret, 33 a
Capisa bubula vicus quis 83 a
capisa hostiarum preciosa suum
tambere sanguinem quid, 308

a. *capisa hostium qui foribus*
seu postibus affigere consuevit,
 304 a. *capisa legi Iulia per*
multa, 175 b. *capita quibus*
in sacrificio velanda, 222 a
capita (cutis subdere Romanis
quid signet, 393 b
Capitales duumviri qui, 150 b
Capitalia militum criminum
 72 b
Capite aperto esse, salubre, 84 a
capite aperto seu operto qui-
bis sacrificetur, 94 a. *capite*
reuelato assurgere, 84 a. *capite*
censi qui, 373 a. *capite*
censis quis Imperator maxi-
me usus ibid. *capite minuti*
an ad hereditatem admitti-
rentur, 343 a. *capite nudo qui*
prelentiur, 375 b. *capite raso*
quos semper esse oporteat sacer-
dotes, 66 b. *capite velato an*
non velato sacrificantem esse
necessesse sit. 336 b
Capitis iudicium quomodo Ro-
ma ferretur, 125 a. *sanctitas*
& principatus, 84 a
Capitolia extra Romam plura,
 344 b.
Capitolini ludi qui 365 a *Cap-*
itolinus clius ubi, 82. b. *Ca-*
pitolinus collis quis antea &
unde dictus, 344 a *Capitolio*
que seruarentur, ibid. *Capito-*
solum à quibus quoties refi-
ciuntur, ibid.
Capitones unde appellati, 13 a
Capnomantes qui dicti, 225 b
Cappadoces libertatem à Roma-
nis deprecati, 104 b

ALPHABET ICVS

ut foribus
consuevit,
Italia per
ita quibus
122. a.
re Romanis
393 b
qui, 150 b
p. crimina,
72 b
subre, 84 a
aperto qui-
4 a. capis
84 a. ca-
a. capite
nre maxi-
te minuti
admitte-
tenuo qui
capite raso
preat sacer
velato an-
antem esse
336 b
modo Ro-
sanctitas
84 a
am plura,
65 a. Cae
i, 82. b. Ca
is antea &
Capitolio
ibid. Capi-
oties refi-
ibid.
ati, 13 a
i, 225 b
n a Roma-
104 b

natura quales, 214. a. Cappa
docta in praeuras seu sapa-
peas partita, 104. b. (26. a
Capparinum inuare solitus quis,
Capra quem infantem aliquan-
do lactasse dicatur, 110. b.
quibus d. dicata, 141. b. v-
bi sacrificiis inepta, ibid. ubi
sponte ad sacrificium prodeat
& syluis, 212. a. capra aspectus
quid portendat, 275. b. capra
quibus diis apte sacrificen-
tur, 142. a. capram qui ado-
rarint, 383. a.
Caprariis ubi in summo sint ho-
nore, 212. a. caprariorum fa-
milia quare sit appellata, 13. a
Capricornum qui nummis in-
cusserint, 218. b.
Caprifici lac quibus in sacris v-
sui fuerit, 256. a.
Caprihorum familia unde no-
men adepta, 13. a
Caprini oculi quale dese pra-
beant indicium, 85. b. capri-
nus pellibus quorum arcus or-
nari consuevit, 32. a.
Caprotina Nona qua, & quid
in his Romae fieri consuevit,
256. a. Caprotina quid, 232. a.
Capsa qui iugurtha reconditum
habuerit, 56. a.
Casarii qui qui, 170. b.
Capti quomodo in triumpho ve-
herentur aut ferrentur 331. b.
captis urbibus quid Romani
facere consuevit, 155. b.
Captivi à quibus & inter quos
lenissime habiti, 204. b. ca-
pisi equi quomodo in trium-

phis ducerentur, 331. a. capsi-
uorum ex cruciatu longo, quò
quomodo augurari solerent,
313. b. captiuorum sanguine
quilitarent, 384. a. captiuos
qui in sacris mactent, 383. b.
captiui quot cum Imperato-
re ingulato sepeliretur, 361. b.
captiui duodecim ad sepul-
chrum Imperatoris ingulati
tumulabantur, 361. b.
Capua quo auspicio cõdita, 273.
b. Capua distincta fora qua,
72. b.
Capus quid, 68. b.
Caput extertum quod, 306. b. ca-
put hostia qui abscindendo
excrentur & abiciant, 225.
b. caput in sacra velare, 94. a
quantia hominis pars, 84. a.
caput reuelare cui quid, ibid.
caput victima fluctu maris
absorberi quid, 308. a. capitis
velandi ritum Aeneas primus
inuenit, 94. a. capitis lauandi
observatio, 155. b.
Caracalla Imperator quam ty-
rannice Papinianum occido-
rit, 378. b. Caracalla cogno-
men unde, 291. a. Caracalla
Imp. exercitatio assidua qua
32. a. incestus quis, 39. a.
Caramanges Persis qui, 117. b.
Carano qua hostia quam feliciter
torem portenderint, 275. b.
Caras quid Caribus primus tra-
diderit, 273. b.
Carum mos in militibus sepe-
liendus, 116. a.
Carbasus cuius proprium indu-

I N D E X

- mentum, 343 a
 Carolus Roma primus ludimagister, 100 a
 Carbo quidam in adulterio deprehensus castratus, 176 a
 Carbone candente qui cur barba suam adurere soliti, 280 a
 incenso que sibi femina mortem consciuerit, 315 b. carbone mortuo sacrificare, quid pra se ferat, 225 b. carbone notare solitum quid, 124 a
 Carcerum diuersa apud diuersas gentes cognomina, 121 b. & deinceps.
 Cardaces qui, & quam furaces 340 b.
 Cardamo qui ut pane utantur, 138 b.
 Cardia urbs quo auspicio condita, 307 a
 Cares qualibus in bello bonus usus 32. b. quo fructuum genere potissimum abundens, 138 a. quot mensium statuans annum, 168 a. Caribus milites quomodo sepeliuntur, 516 a.
 Caricibus soli quis visitaris, 158 b.
 Carina via unde dicta, 83 a.
 Carina urbs ubi seu qua, 127 b.
 Carma soli quod olim oppidum dictum, ibid.
 Carmana virgines quomodo nubant, 40 b.
 Carmen infamia proponere, quam fueris olim periculosum, 343 b.
 Carmentia nympa cuius mater, 219 b. quid prima inuenisse feratur, 109 a. Carmentia qua sacrificans, 220 b.
 Carmentalia qua & quando fierent, 337 a.
 Carmentalia porta quo alio nomine dicta, 219 a.
 Carmentis phanum, & carmentalis porta ubi, 55 b.
 Carmina in triumphantes iaci consueua, qualia, 333 b.
 Carminis ipsius à Graeco in supplicando usitati, ipsissima verba qua, 310 b. & 311 a.
 Carnea dea quomodo sacrificaretur, 23 a. eius sacellum ubi & cui ipsa re praesit, 347 a.
 Carnes victimales quam varia coquerentur, 226 a. carnibus abstinentes qui, 221 a.
 carnib. olim abstinuisse subinde & ethnicos, ibid. carnibus ouillis non suillis, qui sacerdos uescerentur, 349 a.
 carnibus tantum, non pane que natio uesci solita, 130 a.
 carnibus uesci quomodo & quando Romani consueuissent, 296 a.
 Carnius mensis quis, 169 b. 224 a. Carnius qui deus dicitur, 327 a. 333 a.
 Carolus Gallus quomodo uisitaris regni Neapolitanum, 149 a.
 Charondas quas in quos praenas statuerit, 165 b. Charonda legibus qui uerentur, 37 a.
 Carpensum quid, 109 b.
 Carpicus quis, imperator cognomine

gnominar
 Carruca qui
 non nisi
 solitus.
 Carrus seu
 Carthagin
 sint peragi
 ginensium
 annulus m
 mos, 128 b.
 Carthago
 Carthagin
 magistra
 b. latitia
 46 b. sepeli
 Carthago qu
 mania tri
 a. Carth
 aduina do
 b. in q
 180 b. q
 pelire con
 obangina
 326 b
 Caribea inf
 excellenti
 Caribulum
 Caruilium cor
 dem dedica
 lius Augu
 reuerit,
 Casa Romu
 uesuerit
 Casaludae q
 Casalium
 Casium rece
 citum,
 Casia qua
 Casorides
 220 b

ALPHAPETICVS.

- gnominari nolueris. 70 b
Carruca quid, 109 b. **carrucus**
 non nisi mille quis proficisci
 solitus, 110 a
Carrus seu **carri** quid, 109 b
Carthagenensibus quam odiosi
 sint peregrini 203 b. **Cartha-**
ginensium in dando militibus
 annulos mos, 88 a in ludu
 mos, 128 b. **seueritas** in magi
 stratus males, quanta, 190 a
Carthagenensium summus
 magistratus quis dictus, 117
 b. **lascitia** reb. feliciter gestis
 46 b. **sepeliendi** mos, 114 b
Carthago quando primum Ro-
 manis tributaria facta, 22
 a. **Carthagine** cui **Gracum**
 edictum doceri vetitum, 109
 b. in quot factiones diuisa,
 180 b. **quomodo** mortuos se-
 pelire consuevit, 114 b. **Car-**
thaginis dea precipua qua,
 326 b
Carthia insula qua habueris
 excellentia ingenia, 328 b
Cartibulum quid, 295 b
Caruilius consul cui fortuna e-
 dem dedicari, 20 b. **Carui-**
lius **Ruga** quid primus Roma
 renarit, 196 b
Casa **Romuli** ubi & qualis, quo-
 ue fuerit recto, 344 b
Casualuades quid, 229 b
Casaliuum **Athenis** quid, ibid.
Casum recentem tangere cui li-
 citum, 34 a
Casiaca qualis vestis, 287 a
Casorides & **Casorite** quid,
 220 b
Cassii quam sine impiis in senes
 & quomodo eos conficiant,
 115 b
Cassii & **Bruti** occisorum **Ca-**
sarii affinitas qua, 315 a. **Cas-**
sii de regno affectato damnatis
 domus quid postmodum fa-
 ctu, 166 b. **Cassius** Iuriscon-
 sultus quis, 378 a
Cassii **Alexandri Magni** quo fu-
 isse ornatum, 32 b
Castimonia ethnicorum sacer-
 dotum, 22 b
Castitatis qualis ablucio condu-
 cat, 364 b
Castnienti **Veneri** quid immola-
 ri soleret, 141 b
Castor viris ad iurandum pro-
 hibitus, 267 b. **Castori** &
Polluci quadis sacra, 155 a
 qui vota facere soliti, 165 b.
Castoris & **Pollucis** ades ubi
 71 b
Castorium melos quale, 178 b
Castra mouendi signum, quo
 cantu fieri solitum, 178 a
Castrari adulteri ubi solerent,
 176 a
Castenses ludi qui, 365 a
Castrensis corona qualis, 228 a
Castris locandis quid precipue
 sit cauendum, 17 b. **castrorum**
 militarium apud Romanos
 forma qua, ibid. **castrorum**
 mutatio crebra, laudi an tri-
 butio danda ibid.
Catachormus quid sit, 47 b
Cataldus quorum episcopus &
 patronus, & quid prodigiis
 non ita pridem exhibueris,
 148 b. Eec 3 **Car-**

INDEX

- Catalogi qui dicti, 29 b
 Cataphracti qui, 371 b. Cata-
 phractorum arma qua &
 quor, ibid.
 Cateia quibus propria, & quid
 370 a
 Catena cur diu quibusdam in-
 iecta, 326 b
 Cartheorum virgines qua lege
 aut more nuptui dentur,
 40 b
 atiqui dicti, 14 a
 Cato censorius quoties accusa-
 tus & absolutus, 115 a. Ca-
 to quam fuerit assiduus in
 senatu, 207 b. quibus ludis
 maxime deditus fuerit, 161 b
 quam maxime possit, 153 b.
 quomodo humari voluerit,
 114 b. quomodo se oblectare
 solitus, 161 b. quos latrones
 habuerit, 371 a. senex quo-
 modo in ciuitatem venerit,
 202 a. Cato Uticensis quid
 contumelia Pompeio intule-
 rit, 125 b. Cato uxorem suam
 aliquandiu alteri mutuatus,
 41 a
 Catone constantiorem esse quid,
 276 b
 Catones quo habitum inceserint,
 284 b
 Catonis cautio aduersus defe-
 ctiones continuas Hispano-
 rum, 74 a. lex pro dorso ciuis
 Romae, 157 a. in scribis infi-
 deles severitas, 33 b. in seruis
 asperitas, 159 a. Catonis cen-
 sorii qualis censura, 99 a. in-
 nocentia, 125 a. & 145 b. de
 coercendo fenore laus, 11 b.
 de militibus nimio conductis
 dictum seu cauillus, 375 a
 Catonis de Scipione elogium,
 28 a. de sua uxore in signe tes-
 timonium, 99 b. Catonis effi-
 giem qui tyrannus in trium-
 pho duxerit, 371 b. in eundo
 pedibus dexteritas ac laborio-
 suas qua, 240 a. in docendo fi-
 lio suo studium quantum,
 100 a. in educandis infanti-
 bus diligentia qua, 99 b. in
 effeminatos Romanos scom-
 ma, 195 b
 Cattorum capillus qualis, 290
 b. in fereendis annulis mos
 quis, 88 b
 Catularia poria que aut unde sic
 dicta, 210 a
 Catuli porticus, 167 b
 Catuli recens editi, quibus coenis
 adhiberentur, 142 b. catulo-
 num & perdicum pugna quis
 Imperator oblectare se solitus,
 161 b. catulus lactens cui
 pro qua re mactari solitus,
 142 b
 Catum quid sones, 14 a
 Caua adium & perisyllia, 303 b
 Caucaasi quam Herculem vene-
 rentur, 77 a
 Caucius quis, & cur sic cogno-
 minatus, 69 b
 Caudex cur Appius dictus,
 14 a
 Caudis equinis qui super galeas
 militia vsi, 32 b
 Caupeas ficus venales clamant
 quale M. Crasso omentule-
 rit,

rit
 Cannorum
 cuius
 Causaria
 Causari
 Causas
 enas
 Causian
 bus
 Causici
 firantes
 mungant
 murena
 Cautio in
 admittit
 Cautiones
 32 a
 Causi
 erit,
 Cecropia
 Cecropia
 Cecropida
 Cecropis co
 si, ibid.
 mus rex
 Cedendi
 di arto
 cedendo
 qui ma
 cedentis
 clantis
 rat,
 Cedri succo
 Iernano
 noxiu
 Celeres
 370 b
 Celeris cog
 Celeris qui
 Celibria

ALPHA PETICVS.

ris 276 b
 Caunorum vestitus militaris, 30 b
 cuius esset coloris, 374 a
 Causaria missio qua, 373 b
 Causaris qui, 125 a
 Causas qui multis dixerint & enaserint, 96 a
 Causiani quos deplorent & qui- bus congaudeant, 343 b
 Causidici quomodo inter se con- spirantes, clientes inuicem e- myngant, 64 b
 Causidici munerari verita, 32 a
 Causio in Pontifice eligendo seu admittendo qua, 32 a
 Causiones aliquot militares, 345 a
 Caus seu Cades quid carceris fu- erit, 327 a
 Cecropia Athenis quid, 4 b
 Cecropia Minervae qua, 4 b
 Cecropida qui, 27 a
 Cecropis cognomine qui reges u- si, ibid. Cecrops quorum pri- mus rex, 193 a
 Cedendi vltro ac rursus instan- di arte qui vicerentur, 375 b
 cedendo seu fugam simulando qui maxime pugnent, 144 b
 cedentis aut pugnam detre- ctantis confessio, quid pra se fe- rat, 193 b
 Cedri succus quam efficax in con- seruando moritur, & quam noxius viuentibus, 144 b
 Celeres à Romulo qui dicti, 370 b
 Celeris cognomen unde, 13 a
 Celes quid, 262 b
 Celibaris quid, 58 b

Celosia quid, 229 b
 Celia qui Herculem cognomi- narint, 77 a
 Celtiberi quam cunco valeant, 192 a. quam ridicule deum suum ignotum colerent, 385 r.
 Celtiberarum puerperarum mos, 98 b. quomodo deflerent defunctos, 129 a
 Cenestella cognomen unde, 13 b
 Cenientes qui, & quid contra Romulum egerint, 21 b
 Censio hastaria, 74 b
 Censor quis filium suum reum capitis egerit & occiderit, 146 a. consorem bis eundem fieri non licuisse, 146 b. censores apud diuersas gentes qui qua- lesue fuerint, 145 b. a tribunic plebi in vincula coniecti qui, 146 b. in quos magistratus ius haberent, in quos non, 144 b. primi omnium creati qui, 144 a
 Censorum altero mortuo, an li- cuerit in eius locum sufficere alium, 146 a. censorum ma- nus quod, 144 a. 145 b. & deinceps origo, potestas, di- gnitas, officium, 144 a. & deinceps. auctoritas apud Athenienses, 144 b. potestas à quo primum imminuta, 145 a. censura quanti olim apud Siculos habita, 144 b. censura quot annorum pri- mo, & quot deinde per Ma- mercum Romulum fuerit, 144 a. censurā an solum patri- cii an vero & plebei adipisci soleant,

INDEX

- foliant, ibid. quis aliquando,*
vincit ac solus prater morem
gesserit, 146 a. censura elari
qui, 145 b.
Census quis quomodo diceretur
255 b. Census senatorius
quantus, 211 a
Centaurus navis insigne, 179 a
Centenaria coena, qua, 163 a
Censurma rerum venalium
quomodo à Tiberio relaxata
204 b
Centum aureorum dotem Mas-
siliensibus excedere non per-
mittebatur, 197 a
Centum boues, centum oves, cen-
tum sues quo in sacro simul
offerrentur, 164 b
Centumvires causa quorum
soleant exercitum esse, 152 a
centumvitalia iudicis qua-
lia, ibid.
Centumviri Carthagine soliti
esse, 152 b. Rama qui, quot, &
quomodo creati, 152 a
Censuria Pitamites & Laconi-
ca Antonino quid, 374 a cen-
turia quo constet, 350 b. cen-
turia simplicis quadruplarem
decuria quos, ibid. centuria
quos legionem iustam afficiat
9 a. centurias, peditum esse
non equitum, 72
Censuriata comitia qua, & quo-
modo indicerentur, 181 a.
centuriata diuitum suffra-
gia, 183 b. centuriatis comi-
tiis qui praesent, ibid.
Centurio cui absque medio sub-
sit, 9 a. centurio ordinarius
quis, 350 b centurio primus
quibus aliis nominibus di-
ctus, 8 a. centurioni duplex
dari. quod pediti simplex da-
retur, 334 a. centurionibus
quis quotidie, & praesentim
mane salutandus, 359 a
Cepas qui pro diis habuerint,
366 a
Cepus à quibus pro deo cultus,
383 a
Cera defunctos qui & cur ob-
linant, 115 a. ceram qui tri-
buti nomine darent, 159 b.
cera discolors in suffragiis,
182 b
Ceramicus Athenis quid 229 b
Ceramom quid carceris in Cypro
fuerit, 121 a
Ceraunia cuius regionis urbs,
173 b
Cerberus unde & cuius ope ab
inferis educus, 77 a. & ubi,
130 b
Cercetibus gravissima olim poe-
na qua, 124 b
Cercopithecum pro deo qui so-
lant, 383 b
Cercuria quid, 179 c
Cerea tabella quotuplices olim
& quales, 108 a
Cereales adiles qui, 186 a. ce-
reales ludi qui, & cui dica-
ti, 364 b
Cerearum imaginum olim a-
pud Romanos in magnatum
domibus ratio qua,
303 b
Cereas dapes quis aliquando ex-
hibuerit, 295 b
Cereos

Cereus mittere
mos unde
Cereris apud
335 a. Ce-
effigies
litis vj
quam di-
quam oli-
nis san-
offerre fas
quomodo
Cereris sa-
dictu fieri
Ceres quor-
erit,
Ceraminis
solita fieri
diuerjor-
lim celeb-
Ceratores
scenus pr-
inceps.
Cerya à lup-
dens, qua-
cui dea se-
aliquand-
110 b
Ceruleus co-
nijum, 29
venetus
catus,
Cerni in tr-
332 b
Cerycium q-
Cestium in
ris, & ga-
mos,
Cestius qu-
346 a
Cestius lud-

A LPHA PETICVS.

- Cereos mittendi in Saturnalibus iusti, 365 a
mos unde, 93 a
Cereris apud Athenas sacra qua quid, 13 a
335 a. Cereris & Alexandri Ceteri promontorium, 55 b
effigiebus quis pro insigni mi- Cetra, 369 a. cetras, ibid.
littæ usus, 177 b. Cereris Chocalemus unde quis dictus,
quam diuersa sacra, 322 a. 70 b
quam olim Græci & Roma- Chabria documentum excipien-
nis sancta, 364 b. Cerei quid do impesui commodum, quod,
offerre fas aut nefas, 199 b. 213 b
quomodo olim litatum, 94 b. Chalciacon Sparta quid, 160 a
Cereris sacrum cur obscænis Chalcidici pulli qui, 49 a
dictu fieri solitum, 336 b. Chalcidenses qua aliquando in
Ceres quomodo effingi consu- Italia occuparint loca, 32 a
erit, 213 a Chaldaicus annus quando,
Certaminis ineundi iudicia qui 168 a
solita fieri, 178 b. certaminum Chalcius, 242 a
diuersorum apud Græcos o- Chaldaei Babyloniorum, 214 a
lim celebritas quanta, 262 a Chamæpus quis dictus, 59 b
Certatores scenici quo habitu in Chaos qui statuerint, 264 b
scenæ prodirent, 359 b. & de- Charnes, 117 b
inceps. Charnius Isidis sacerdos, 66 a
Cervæ a lupis fugata libera eua- Charondas quorum legislator,
dens, quale faceret omen, 275. 329 a. quas in quos penas,
cui dea sacra, 141 b. quam statuerit, 134 a. Charonda le-
aliquando infantem aluerit, gibus qui vterentur, 245 b
110 b
Ceruleus color quibusdam in- Charonia & Sacra cuius urbis
uisus, 290 b. ceruleus seu porta, 221 a
venereus color cui tempore di- Charta ex quarum arborum
catu, 263 a corticibus olim fieri solita, 108
Cervus in triumpho quis uictus b. chartarum diuersa genera
332 b quot, ibid.
Cerycium quid, 254 b Chatramonita, 104 b
Cesiæ in tristando cum na- Cheloni quales, seu quorum
tis, & gaudento cum mortuis nummi, 218 b
mos, 96 b Chelidoniæ mulierum mos
Cestius quis mons quare dictus 59 a
346 a Cheromachæ factio, 180 b
Cestici ludæ unde & urbi insti- Chia ministra bacchanalium,
363 a

INDEX

- Chis* in quos factiones diuisi, 180
 b. quomodo à seruis mercenariu oppressi, 375 a
Chiliarchus Persis quid, 238 a
Chilon unde sic vocari, 13 a
Chiorum libertas olim qua, 204
 a. *Chiorum* monia nobilissima lapidia à *Cicerone* depicta, 25 a. moneta, 218 b. natura, 214 a
Chiodora tunica qua, 284 b
Chirographum quid, 108 b
Chironomia quod saltandi genus, 361 a
Chius in ludo talorum, quid, 161 b
Chlamyde Alexandri Magni quis in triumpho Romæ usus, 333 a, *Chlamys* quale vestimentum, 279 b
Chlana, cuiusmodi vestes, & quorum victorum premia, 13 b. in fin. 262 a, 276 a, 287 a
Choe quis *Aegyptii* sit mensis, 169 b
Cholargæa curia ubi, 25 a
Choenix quota modii pars, 89 b
Choreata qui dicti, 27 b
Chona qua *Athenis* cognominata, 70 b
Choragium thymelicum quid, 135 a
Chori & *tribicini* quis quandoque in scenici usus, 260 a. *chori*, quale ludorum genus quibus fuerit, 365 a
Chorios qua *Minerva* dicta, 327 b
Chreocopia lex qua, 11 a
Chrestus inter *Græcos* quis cognominatus, 71 a
Chris *Græcis* quid, 100 a
Christo quantum debeant mortales, 380 b. *Christum* cum *Orpheo* & *Apollonio* quis Imperator ethnicus inter *Lares* suos coluerit, 353 a
Chronius quis *Athenis* mensis, 169 b
Chrysaorei Iouis templum Caribus quid, 259 a
Chrysippicum incestuosus consensus, 38 b
Chrysus quis, 242 b
Chrysoaspide qui dicti, 309 b
Chrysostomos quis olim dictus, 71 a
Chydorus fluuius quis, & à quibus epotus, 89 b
Cibus, 89 b
Ciaxares quid primus egerit, 104 b
Cibaria anserum in *Capitolio* à quibus curari solita, 146 b
Cibi vulgares diuersarum nationum quis, 138 a. *cibus* puerorum apud *Persas*, 98 a. sponsi & sponsa apud diuorsos, 60 a
Cicadas qui cur capillis suis innectant, 290 a
Ciceria effigies quomodo in triumpho ferretur, 332 b
Cicero an aliquando aperuit liberarium ludum, 37 b. quando & unde Imperator dictus, 4 a. quomodo ciuitatem adeptus, 202 a. *Cicero* nes

nes unde
Ciceronis f
 domus
 mini ja
 ceronis
 ti, 156
 127 a
Ciceron
 a. *Cic*
 100 a.
 pfectu
 commiss
 ronis qu
 pradiuin
 ceroni q
 dempi
 b. *Cicer*
 ma vlti
 311 b.
 mibus
 250 b
Cicionia
 adferre
 quorum
 quid sig
 amin T
 tuon sec
Cicuriorn
Cicuta an
 blica si
Cicuta fo
 tur,
Cidaris q
 ma 47
 finius
Cilicet u
 Cilicet
 47 b
 Cimbri
 geans

ALPHABETICVS.

nes unde fit dicti, 12 b
 Ciceronis facietum dictum, 25 a
 domus quid post exilium do-
 mini facta, 167 a, 345 b. Ci-
 ceronis loci aliquot declara-
 ti, 15 62^a a, b, 80 a, 126 b,
 127 a, 135 b, 312 b, 355 a.
 Ciceronis lex de ambitu, 154
 a. Ciceronis praeceptor quis,
 100a. Ciceroni in exilium
 profecturo quam sit vulgo
 commiseratum, 125 a. Cice-
 ronis quae aues erumnas suas
 praediuinauerint, 174 a. Ci-
 ceroni quid ex publico pro a-
 dempta domo additum, 345
 b. Ciceroni quid honoris Ro-
 ma ultra omnes contigerit,
 311 b. Ciceroni quid pro o-
 mnibus consulibus negatum,
 250 b
 Ciconia cuiusmodi auspiciū
 adferre solita, 303 b. in scepero
 quorum regum insignae, &
 quid significarint, 48 b. ciconi-
 am in Thessalia occidisse quā-
 tum scelus, 124 a
 Cicuriorum nomen unde, 14 b
 Cicuta aut venenum, ubi pu-
 blica sit poena, 123 a
 Cicuta sorbitione qui castren-
 tur, 221 b
 Cidaris quorum regum diade-
 ma, 47 b. cidaris ac thiara af-
 finitas, 48 a
 Cilices natura quales, 214 a.
 Cilicū regis diadema quale,
 47 b
 Cimbri mortuos quomodo lu-
 geant, 129 a. quid pro ornatu

galea usurparint, 32 b. quo
 cantu seu pulsu militia vsq;
 177 b. quomodo armas in a-
 cie colligarent catenis, 193a
 Cimbriorum quanta in sacri-
 ficii impietas, 383 a. militare
 signum quod, 177 b. natura
 & vires quales, 204 b
 Cimiliarchium quod, 55 b
 Cimoo quomodo ridicula de causa
 Themistocli praelatus, 101 b.
 Cimonis erga patrem defunctum
 pietas qua, 116 a. 353 a
 Cinnatus triumphalis vir
 quam studiosus agris cultura,
 138 b. Cinnati cognomen,
 15 a
 Cincius quā legem tulerit, 153 a
 Cineres ex qua ara nullis omni-
 no ventis diffentur, 322 a. ci-
 neres quorum in urbem re-
 ferre, & in foro conderet li-
 cet, 116 a, & 352 a. cineres
 quoto à crematione die, & quis
 colligere soliti, 132 a. cineres
 eius qui triumphasset, à rogo
 in urbem ferri & condi licu-
 isse, 116 a
 Cingulum hominis cui deo sa-
 crum, 58 a. cingulum milita-
 re quibus apud Macedones ve-
 ritum, 33 a (160 a)
 Cinna seruos ad pileum vocans
 Cinxia cuius dea cognomen, 327
 a. Cinxia Iuno à quorū cole-
 retur, ibid. b
 Cipra quae dea à quibus cognō-
 minata, ibid. a
 Circo quae post apothecos in nomi-
 ne appellata, 324 b
 Circens-

INDEX

- Circenses ludii cui deo sacri*, 359
a quales & unde dicti, 262 b
circensium genera quot, 263
ritus qui, ib. 2
Circi ex aquilarum genera au-
spicium quale, 274 a
Circio vento cur Augustus vo-
tum fecerit & sacrum, 164 a
Circorum aliquot descriptio ac
magnitudo qua, 244 b
Circumcisio quibus gentibus fa-
miliaris, 97 a
Circus auius qualis, 273 b
Circus maximus à quo primum
designatus, 280 b
Circum in capitis vertice qui so-
lum nutriant, 290 b
Ciritha quorum regum regia,
 127 a
Cistarius quid, 109 b
Cistum quid, ibid
Cista cuius urbis porta, 221 b
Cistophori quorum nummi,
 218 b
Cithara qui militia utantur,
 218 b
Citharædorum certamen publi-
cum ubi & quale, 262 a. ci-
tharædi à conuiuio qui imp.
se oblectare solitus, 300 a
Ciuo Rom. artes indigna qua,
 201 b
Cinica corona unde fiat quan-
tique fuerit olim honoris,
 237 b
Ciuile ius penes quos solos olim
fuerit, 65 a
Ciuis Roman. quo tantum mo-
do ad mortem damnare soli-
mus, 124 b. *ciuus Rom. priui-*
legia qua & à quo sublata.
 157 a. & dein 201. b. *ciuium*
Roma. imagines qui primum
in triumpho duxerit, 330 b
ciuium aliquot Rom. turbu-
lentorum exempla, 167 a. ci-
uitas quam liberaliter sine
discrimine dari soleret, 202 b
sine suffragio quibus data, ac
postea cum suffragio, 201 b. ci-
uitatem, id est, ius ciuis Ro-
mani, an & quomodo quis a-
mitteret, 200 b. *quam par-*
te Romanis initio daret, 201 a
qui suam externis non com-
municarint, 203 a. b. *ciuitate*
donati, an & suffragiorum ius
habuerint, 202 a, b
Ciuitate Achaici (lege cum at-
tentione, deesse videtur unius
oppidi nomen) conuentus qui
& quot, 173 b
Ciuitatum aliquot exterarum
ac veterum porta quibus no-
minibus dicta, 221 a
Ciuitatum duarum an vnus &
idem possit esse ciuis, 200 b. *in*
sine.
Clades & victoria aliquot in-
credibiles quantæ, 380 b
Clandestina conciliabula cur
& inter ethnicos verita,
 185 b
Clamor dissonus aut equalis in
primo congressu, quid prae-
gnat,
Clamoribus ane sibilis in thea-
tro exploderentur, 165 a
Clarigatio quid, 254 a
Clarui Apollinis vates qua, 329 a
 Clarium

Clarum cu
 Clarota qui
 Classium
 quis
 Claua cap
 cio qui se
 affigant
 Claudiatr
 Claudia v
 trisus tr
 rin 270 a
 345 a.
 Claudius C
 ex suo vo
 Claudii
 Claudius
 hiera in
 Claudius
 vii solit
 Casari
 Claudii
 b. Cla
 faenerat
 Claudio
 Roman
 Clauis por
 cuius eff
 Clani à di
 ri, qui su
 99, 9, b. ci
 bid,
 Clazomen
 leopidus
 Claudius
 quomod
 367. a.
 Clamoris q
 ris,
 Clarchus
 nini h

ALPHABETICVS.

- Clarum** cuius fori nomē, 72. a.
Clarota quid nominis sit, 160 b
Classum lustrandarum mos
 quis, 313. b.
Claua caput hominis in sacrificio
 quis feriant, & postea cruci affigant,
 384. a.
Claudia tribus unde dicta, 26 a.
Claudia vestalis quomodo patri suo
 triumphum stabilierit, 270. a. **Claudia** aqua qua
 346. a.
Claudius Caesar quem mensē ex suo
 vocatis nomine, 169 b. **Claudii** somnium,
 171. a. **Claudius** Centimanus cuius
 litere inuentor dicatur, 14. a. **Claudius**
 quo maxime ludo vii solitus, 161 b. **Claudii**
 Caesaris tessera qua, 179. b. **Claudii**
 de bois trophai, 51 b. **Claudii** Imperatoris
 in fœneratores edictum, 11. b. **Claudiorum**
 familia unde Romam venerit,
 14. a.
Claues portarum castrensum in cuius
 essens custodia, 358. b. **Clauis**
 à dictatoribus pangi solitis, qui fuerint,
 & eorum oris, 20. 9. b. **clauis** figandi causa,
 ibid.
Claxomēna cuius regionis quale oppidum,
 173. b. **Cleander** quam perfecturam
 quousodo, sub quo gesseris, 367. a.
Cleantes quib. usus fueris chartis,
 109. a. **Clarchus** quam mira sen diuinitas
 huerit, 353. a. **Clearchus** quantus fastus,
 48. a. **Cleombrosus** ad quod assylum
 confugeris, 160. a. **Cleomenes** cur amico
 & quam leui de causa subitatus fuerit,
 140. a. **Cleonis** opinio de legibus qua,
 350. b. **Cleopatra** & Anthonius quante
 sibi affectu deuincti fuerint, 42. b. **Cleopatra**
 quomodo in triumpho ducta, 331. b.
Clepydris quos hora finitur, 234. b.
Clybarii Persis qui, 372. a. **Climacibus**
 variari hominum ingenia ac mores,
 214. a. **Clisthenes** quomodo diuiserit
 tribus Athenienses, 27. a. **Clitellas**
 domi ad mouere quid, 272. b. **clitella**
 in uersa quid olim Romanis signaris,
 255. b. **Clis** Roma precipui qui &
 quos, 82. a. **clisi** urbis qui
 ibid. **Clinia** auspici aqua, 273. a.
Cloaca quid sint, & quam multa
 Roma fuerint, 147. b. **Clodius** cur
 à patrib. ad plebem transferis,
 380. a. **Clodius** in censores sanctio,
 145. b. **Clodius** unde originem habuerint,
 14. a. **Clodia** statua ubi, & qualis,
 85. b. **Clodius** unde Romam translati,
 255. a. **Cluacina** Veneri templum ubi
 83. b. **Cluentiorum** origo qua,
 14. a. **Cline**

INDEX

- Oluere quid, 38.b.
 Clusum cuius regionis ciuitas, quo alio nomine dicta, 173. b.
 Clypeis qui vterentur, 369. b.
 clypeorum insignia seu pictura qua quibus olim fuerint, ibid. clypeus Minerva virgiliana patina, 298. a.
 Cn. Flauii scriba Appii facinus audax, 185. b. Cneus unde deductum, 255. a. Cnei Cornelii quam speciosus triumphus, 313. b.
 Coccolim iidem, qui & pastores, 138. a.
 Coclitis cognomen unde, 13. b.
 Coclibatus mulctatus, 145. a. 195. a.
 Coemeteria ubi & quomodo olim fieri solita, 116. b.
 Coemptio nuptialis quomodo fieret, 58. a.
 Cena exequiales, 132. b. Platonica, 138. b. ferales, 143. b. centenaria, 163. a.
 Coenaculariam exercere quid, 147. a.
 Canaculū quid sit, 147. a. 293. a.
 Canandis loca hyeme & estate quam diuersa, 295. b. coenandis tempus olim quod, 299. a. coenis panes tantum adhibere soliti qui, 296. a.
 Cærus occulti etiam inter ethnicos versiti, 185. b.
 Cogeonius Getis qd, 241. (185. a.)
 Cogi ad comitia qui nequirent,
 Cogitata peccata an & quomodo punienda, 80. b.
 Cognati adulterorum quomodo & à quo puniri soliti. 187. a.
 Cognomēta aliena sumere, quibus quando licuerit, 181. b.
 cognomina aliquot Romanorum quibus de causis quibusdam indita, 12. b. & 70. b. ex oppidis aut regionibus deuersis, quibus Roma obuenerint, 70. b. cognomina ex piscibus, 15. b. cognomina Herculis, 79. a. b.
 Cohors militaria qua, 8. a. 350. a. Polybio, Callistheni, Epheoro, Gorgia ex quorū cōstet, 351. a. cohors sacra apud Athenas qua & qualibus constaret, ibid. cohortis Fligna qualiatela, 370. b.
 Cohortes circa latera qui quomodo haberi soliti, 371. a. cohortes iegionis iusta quorū sint, 9. a. seu tata seu cetrata qua, 369. a. urbana quo à legionariis & pratorianis internoscerentur, 371. b. cohortium differentia, 8. a. b. militaria & quingentaria quanta variatio, 354. b. & deinceps.
 Coi quam impie senes è medio sustollere soliti, 115. a.
 Coire in templis publice in sacrificiis soliti qui, 382. a.
 Coitiones occultas facere non licere, 185. a.
 Coitus indiscretus apud quas olim nationes licitus, 41. a.
 Colabrismus quid, 101. b.
 Colan quidam urinator quamtus, 91. b.
 Colchi quorū pueros & virgines tribu-

tribu-
 164. a.
 Colus in ta-
 161. b.
 Collatini
 220. a.
 Collatini
 qua,
 Collega cum
 lebat,
 Collegium an
 aliqui au-
 293. a. col-
 Roma prin-
 Collem mari-
 me quaf-
 382. b.
 Colles Parn-
 b. Roma
 Collina por-
 mine di-
 tribus,
 Colonia à
 differant
 genera di-
 Colonides v-
 Colophon c-
 174. a. C-
 oracula e-
 Colorata b-
 imbelles,
 Color deo gr-
 lor uestim-
 diuersos
 b. & de in-
 seu clypeo-
 alii atque
 colorum
 iuxta Pl-
 Colubros al-
 se quid,

ALPHA PETIC TS

- eributi nomine penderent, *Columba cuius auspicii quomo*
 264 a *do sit, 274 b. cui dea sacra, 141*
Eolias in talorum ludo quid, b ubi, aliquando vaticina-
 161 b *ta, 319 a columbam qui pro*
Collatina porta cur sic dicta, dea venerari, 382 b. tabella-
 220 a *riorum vice fuisse. 49 b*
Collatini cum Superbo cognatio *Columella unde quidam nun*
 qua, 315 a *pati, 13 b*
Collega consulis quando fieri so *Columna laetitia, 71 b, colum*
 lebat, 117 b *na in defuncti memoriam eri*
Collegium augurum totum non *gi solita ubi. 132 b*
aliquis aut duo ut iudicaret, *Coma cura apud quos. 190 a*
 293 a. collegium sacerdotale *comadetonso & barba, luctus*
Roma primum quod, 42 a *indicia, 128 a. in ignem inie*
Collem marinum qui cur maxi *ctio, 131 a*
me quasi deum coluerint, *Comam alere aut tendere apud*
 382 b *quos quid indicet, 128 b. co*
Colles Parnasi qui & qua, 318 *mam alere qui milites soliti,*
 b, Roma quos, 219 a *178 a. qui nutriti, 290 a*
Collina porta Roma quo alio no *in altum protentas quomodo*
 mine dicta, 220 a. *Collina* *femina gerent. 298 b*
tribus, 25 b *Comati Gallicur dicti. 209 b*
Colonia à municipiis quomodo *comatos qui Imperator ma*
 differant, 202 a. *coloniarius* *xime oderit 291 a*
 genera diuersa, *ibid.* *Comedi ex victimis aut comburi*
Colonides via. 83 b *quid apud quos licebat, 226.*
Colophon cuius regionis urbs, *a, b.*
 174 a. *Cokophone quomodo* *Comere capita Spartani militi*
 oracula edantur. 312 b *bui quid.*
Colorare barbam aut capillum, *Cometis visis, quid fieri solitum,*
 imbelles, 260 b *311 a*
Color deo gratus, quis, 223 a co *Comi ni Galli quid aliquando*
lor vestium militarium apud *monstri horribili visum &*
diuerfos quam diuersus, 30 b *audistum 148 b*
 b, & deinceps. colores senatorum *Comica scena quomodo in thea*
 seu clypeorum quam fuerint *tris fieret, 280 b*
 alii atque alii, 369 b *Comitia Caesar cum populo quo*
 colorum hominis physionomia *modopartitus, 183 a. comi*
 iuxta Platonem, 86 a *tia censurata, 181 a. qui*
Colubros ab equis depasci. Cræ.
se quid, 275 b *hic*

INDEX.

- his praesent, 184 a. illegiti-
ma, 185 a. comitis primus re-
pudiati, secundis admitti,
183 a. comitis diuersa decer-
nentibus quid fieret, 183 a.
iis qui excluderentur, 85 a.
consularia quomodo & per
quos diuersis de causis indici
solita, ibid. & deinceps quam fa-
cile perturbarentur, 182 b.
intra urbem non habeban-
tur, 181 a. quibus diebus fieri
non licuerit, 184 b. quorum
auctoritate indicerentur, 185.
a. comitia ut dissoluerentur,
184 a. quocumque fulmine
impediti, 277 b. comitorum
auspicandorum mos, 184 a
Comitiales dies qui, 232 b
Comitiis tribuni qui, 184 b.
338 b
Comitis locus ubi, & eius ety-
mologia, 83 a. comitis calatis
quor tantum tribus interesse
solerent, 183 a, b. consularib.
quos interesse decebat, 183 a.
Comitorum genera quot, 171 a
comitorum princeps quis, 181 b
Comenticulum virga qualis
222 a, b.
Commentarienses qui dicti, 372
a. in fine.
Commercium sine pecunia quo-
modo fiat, 217 b
Commissum autem matrimonii
solennitatem adulterium an
sposita matrimonium fiat,
diluatur, 175 a, 176 b
Comodi superbia quanta, 70 b
Commodo Caesari quomodo
sit assenatum in mutandis me-
sum nominibus, 196 b
Commonitio peccantis quare
fiat, 121 a
Comorientium sodalitas apud
Egyptios, 42 b
communes dii qui, 324 b
communitas vxorum quam
execrabilis, & qui tametsi
philosophicam introduce-
rint, 179 b
Comedia in quibus ludis exhi-
beri solita, 359 b. comedia-
rum genera quot, ibid. co-
medorum insigne quod, ibi.
compedes Gracia quae & quos,
345 a.
comperendini dies qui, 232 a
compitalitii ludi quibus diebus cur-
ri quando instituti, 360 b
compluuiata vites, 68 b. com-
pluuium, ibid.
comus quis, 101 a
coëna saxa qui habitet, 305 b
concentus diuersorum instru-
mentorum quid notare sole-
at, 171 a
conceptiua feria qua, 258 a
concha in montib. unde, 265 a
conchylia in arboribus ubi in-
ueniantur, ibid.
concilium populi, 184 a. conci-
lia aliquot diuersarum nati-
onum quot cõsisterint perso-
nia, 206 a
conciliorum in diuersis regio-
nibus loca olim qua, 259 a
conciliatrices, 167 b
concinnare quid, 316 b
concinnator litium quid, ibid.
cõs.

Concio quomodo a tri-
ari solita,
uocandi,
fieri solitu-
è libello leg-
a. concio
varius
208 b
Cancellarii
maria ad ar-
cnet, 180
faure,
Concordia &
ubi,
Concumbere
bus qui pro-
297 b
Concubinar
nos quan-
nas in co-
uxores n-
Concubitus
Concussus &
quid indi-
Condiend
mos,
Conditio pa-
hoste arm-
252 b
Confarratio
nis seduo-
tum, 5 a.
matrimon-
Confessio fac-
qualis in-
221 b
Confessio r-
quid qu-

ALPHABETICVS

mutandum	Concio' quomodo à consule, quo-	tur,	124 a
196 b	modo à tribuno plebis aduo-	Confliktus aggrediendi aut mos	
antis quari	caris solita, 181 a. concionis ad-	aut caremonia que,	190 b
111 a	uocanda signum quo cantu	Confederations quibus mori-	
ulitas apud	fieri solitum, 178 a. concionem	bis apud diuerfos fierent, 212	
42 b	è libello legerelicuisse, 309	b, & deinceps.	
314 b	a. concionum habendarum	Congiarua diuersa quomodo & a	
rum quam	varius apud varios mos,	quibus data, 303 a, b. congi-	
qui tamen	208 b	arium quid,	303 a
introduxer	Canclamarì vasa, 8 b. concla-	Congii quot amphoram faciunt,	
179 b	mari ad arma, quid signifi-	89 b	
ludis exhi-	caret, 180 a. conclamatio in	Coni'a Cyro usi quales,	32 b
comœdia.	fauore,	132 a	
ibid. co-	Concordia & Saturni templa	Conidus centurio quam mirum	
quod, ibi.	ubi,	habuerit cassidis ornatum,	
na & quot,	82 b	ibid.	
	Concumbere in epulationi-	Coniectura aliquot certa ex so-	
	bis qui pro more habuerint,	mnis qua,	19 b
	297 b	Coniuges nudas ad templa duo	
	Concubinarum apud Persas ho-	cere soliti qui,	384 a
	nos quantus, ibid. concubi-	Coniugium inter diuersas na-	
	nas in conuiuia qui adducât,	tiones, an & quomodo ra-	
	uxores non item, 300 b	tum olim fuerit, 38 b. & dein.	
	Concubitus promiscuus, 41 a	coniugii inuendi rationes di-	
	Concussu & crepitu armorum	uersa apud diuerfos, 39 a, b	
	quid indicari solitum, 180 a	commoda,	194 b
	Condiendorum defunctorum	Conopios Epidauris qui,	206 a
	mos,	Conopides Hercules,	77 a
	Conditio pacis aut fœderis cum	Consciscere sibi mortē, qui lau-	
	hoste armato quibus vetita,	di, qui probro duxerint, 315 b	
	252 b	Conscripti patres qui,	205 b
	Confarratio, 59 b. confarratio-	Consecrandi caremonia,	351 a
	nis fœdus quam fuerit san-	Consecrare quid iniussu populi	
	ctum, 5 a. confarrationis iure	illicitum. ibid. consecratio ali-	
	matrimonia inire soliti qui,	cuius rei. quibus verbis, rici-	
	65 a	bis aut cautelis fieret, ibi.	
	Confessio facturi rem diuinam,	consecrationis verba quam	
	qualis inter ethnicos fuerit,	oportuerit articulate exprimi	
	221 b	351 a. consecrationi alicui in-	
	Confessio vel maximi sceleris	teresse qui verarentur, 355 a	
	apud quos veniam merere-	Consilii ara qualis, & ubi 509 a	
		fff	sedes.

I N D E X

- sedes, 86 a. consilio prauo pig-
nantis, etiam si feliciter, po-
na, 190 a. consilium san-
ctius, 209 b
Constantia exempla mira, 50 a
Constantinus Maximus quanto
et ab ethnicis et à Christia-
nis honore affectus, 326 a. b
Consualia qui fuerint ludi,
308 b. consualium ludi qua-
les, ibid.
Consuetudine mala delectari,
qui pro pessima re imprecari
soleant, 165 b
Consuetudo sepeliendi vulgatis-
sima olim qua, 11 b
Consul cui immediate subsit 9 a
consul et censor poterant et
pontifices esse, 64 a. consul qua
cautione seu periculo adiri so-
litus 45 a. consul se dictatorem
creans, 117 a
Consulares provincia qua, 104 a
Consulatus cum plebe quando
communicatus, 179 b. consu-
latus ad plebem deuolutio,
117 a. insignia, 118 a. quomo-
do dari solitus, 117 a. consula-
rium quis prius quam ciuita-
tem adeptus, 237 b
Consulis potestas, ius, dignitas,
honor, maiestas, qua, 45 a.
117 a. b. et deinceps, 118 b. con-
suli ante finitum, honorem co-
sularum abrogari licuisse, 5 a
consulius nec intra pomeri-
um non dabatur, 45 a
Consules sine magistratu alio
precedente creati, 117 a. à tri-
buno plebis in carcerem duci-
potuisse, 249 b. consulem unum
legitime creatum aliquando
legitimo creaturus aliquando
alterius nominandi ius ha-
buisse, 117 b. consules de plebe
quando creati, 251 b. extra
urbem et securibus usque cum
fascibus, 45 a. quos simul
creari soliti, 117 b. ubi, quo-
modo et quando vota emit-
tere soliti, 166 a. consulum al-
ter plebeius quando primum
admissus, 185 b. consulum vo-
ta post initum magistratum,
in Capitolio, 169 a. quomodo
sententiam rogabatur, 209 a.
consulum vter alteri prefer-
retur, aut vter fasces prius re-
ciperet, 18 a. quomodo eis im-
peria aliquando ultra annum
prorogaretur, 120 b. in capite
cuius Romani an et quomodo
ius ipsis fuerit, 118 a. consuli-
bus statim à creatione quid
agendum, ibid.
Consultandi inter pocula morum
qui babeant, 297 b
Consus quis seu cuius rei deus
308 b
Consuuius pater quis, 23 a
Conopios Hercules ubi, 77 a
Conops quid significet, 21 a
Contubernium quid sit, et ex
quo constet, 8 a
Contumelia à quibus ut dea
culti, 21 a
Conuentus clauastini veriti,
185 b. conuentus Hispania
olim qui et quot, 104 b, con-
uentum aliquot in diuersis
nationibus
conuentum
rum et
173 b
Conuertens
Ha, 20 b
Coniugia
verbu
instit
iuracrer
pena qua
Coniugium
metu q
296 a. co
plurimi
quot, 296
ueniens
ret.
Coniugium
res geb
le, 295
magnis
253 a.
auspicar
rundam
cur poss
b. eoru
76 b
Copaides
offerre so
Copia mag
qua.
Copaides den
Copaides
ambitu
153 a
Corallio q
bello ori
qui vna
66 a

ALPHAPETIEVS.

nationibus loca qua. 258 b.
conueniunt aliquot publico-
rum & celebrium descriptio.

173 b

Conuertens fortuna qua olim di-
sta, 20 b. eius ades, ibid.

Conuicia apud diuersos quibus
verbis fiant. 245 a. quomodo
instar iocorum in triumphā
res iacerentur. 333 b. conuicti
pœna qua. 343 b

Conuiuatum unius mensa nu-
merus apud diuersos quis.
296 a. conuiuia paucissimi &
plurimi in eadem mensa.
quot. 296 a. conuiuia ferius
ueniens quomodo plecti sole-
ret. 301 a

Conuiuandi caremonia seu mo-
res gentibus diuersis olim qua
les. 295 b. conuiuando quide
magnis rebus agere soleant.
253 a. conuiuia à quo cibo
auspicari solita. 138 b. quo-
rundam quam longa. 298 a.
cur post funus geri solita. 132
b. eorum mos in sacrificiis.
76 b

Copaidem coronatam qui diis
offerre soliti. 142 a

Copia magna à paruis deleta
qua. 380 b

Copides dena. 297 a

Coponius quam leui de causa
ambitu damnatus. 137 a.
153 a

Corallio qui galens & scuta in
bello ornent. 32 b. corallium
qui vates proprie ferre soliti.
66 a

Corbana quid. 56 b

Corbes, onerariarum nauium
insignia. 179 a

Corbulonis in cohortem hosti ce-
dentem pœna. 74 a

Corculorum cognomen quibus
datum. 14 a

Corculum unde Scipio dictus.
14 b

Corcyrium quid. 179 a

Cordile, alias Crocodile quid.
28 b

Cordis auspicia qualia. 307 a.
cor in extis dæsse, quid. 307 a
cordis parui aut grandis omi-
na. ibid. cordi qua potissimum
vires insint. 308 a

Cordus cur quis cognominatus
15 a

Coræbi sepulchrum. 72 b

Corianos quid. 246 b

Corinna quam fuerit insignis
poeta & quoties Pindarum
publice vicerit. 364 a

Corinthe quot meretrices in quo
templo proficere solerent, ibid.
Corinthiacâ moneta qualis,
218 b. Corinthiorum sepulch-
ra. 116 b. titulus. 27 b. Corin-
thus quam sit nobilitata me-
retriciu. 279 b

Coriis bouum qui pro nummis u-
si. 218 a. coriis piscium aut ser-
pentum qui pro vestibus ufi.
289 a. corio duro quis in pra-
liis munirentur. 272 a

Coriolani nomen unde. 62 b.
& 69 a

Cornelia Gracchorum mater
quam à viro amata. 28 a. Cor-
nelia

Eff 2

I N D E X

nelia tribus unde. 26 b
 Cornelius Gallus quorum pri-
 mus fuerit praes. 5 b
 Cornelius Sylla primus crema-
 sua Roma. 114 b. legum Ro-
 manarum euerfor. 157 b
 cornicines quando militia cane-
 re soliti. 178 a
 cornicularii qui. 372 b
 cornicis sepulchrum circa Myri-
 dis paludem quale. 353 b
 cornicum natura. 58 a. cornix à
 sinistra cuius omnis. 274 a.
 nuncii vice cui regi fue-
 rit. 46 b. quam olim felix nu-
 prias contrahitur auspiciis.
 57 b cornicis augurium quo a-
 lio augurio impediatur 294 a
 cornu dextrum qui praferant si-
 nistro, & contra. 192 b. cor-
 nu dextrum in quo differat à
 sinistro. 192 b. cornua & iu-
 ba simul canentes, quid in-
 nuere soleant. 178 a. cornuum
 canens quid innuere solitus
 178 a. cornua in praelio qua.
 350 a
 cornua Venus ubi. 141 b
 coræbi sepulchrum ubi, &
 quam illucire. 72 b. quid pri-
 mus in Olympia assequutus.
 260 a
 corolla coniuales à quibus pri-
 mum inuenta. 296 b
 corona cinica quo auspicio con-
 dita, & unde dicta. 275 b
 corona qua matrona donari
 solita. 297 b. corona à cali-
 gula excogitata. 228 a. à Ve-
 spasiano semptis decata. 223 a.

sponsarum ex quibus herbas
 fieri solita. 58 b. coronam tri-
 umphantis quis quomodo in
 curru triumphali teneret 333
 a corona triumphantium quo
 modo vel in curru, vel quo
 post triumphum ferrentur. i-
 bid. unde fieri soleant, ibid. co-
 ronarum militibus dari soli-
 tarum species quor. 227 b
 coronarium aurum cui quomo-
 do daretur, & à quo tandem
 sublatum. 334 a
 coronata qua uictima procedere
 soleant. 143 a. coronatas oves
 ante se agere qui solerent.
 357 b
 coronatos epulari quibus fami-
 liare. 296 b. coronatos incede-
 re ubi & quando & quibus
 vulgo licitum. 46 b
 corporum defunctorum cura
 varia apud antiquos. 124 b
 quo ritu olim cremarentur.
 127 b, & deinceps, quo conde-
 bantur. 119 a
 corpus prore an & quomodo ad-
 dici debeat. 243 a
 corpi quam sint crudeles. 214 b
 corticibus arborum qui pro ve-
 stimentis vsi. 288 b
 coruini nomen unde. 13 b
 coruncanus quomodo in ciui-
 tatem venerit. 202 a. corun-
 canis unde in ciuitatem vosa-
 ti. 203 a
 coruus, qualis supplicii locus
 apud Thesalos. 121 b. coruus
 quid portendat. 274 a. cor-
 uo Romani quomodo exe-
 quas

quias fecer-
 pullos suos
 midum re-
 274 a
 Corycaum e-
 Corynephori-
 lites. 371 a
 quibus ap-
 Corycaum qua-
 173 b
 Cosonius vi-
 Cosmi creten-
 218 a
 Cossi quid sin-
 cognomine
 Cossi vinolenti
 cottarum no-
 coturnus qu-
 cotra sibi q-
 corula quor-
 89 b
 coturnicum
 coturnam
 162 b
 cotyle quid v-
 zylam qu-
 86 b
 coninum qu-
 crassus ad
 proficisci cer-
 ticio excec-
 dines qu-
 gratiam
 crassus o-
 semel in
 b. crass-
 346 b.
 tia inui-
 salutari
 crasso

ALPHABETICVS.

quias fecerint. 353 b. coruum
pulos suos deuorare, & in
nidum reliquias ferre, quid.

274 a

Corycaum esse quid. 279 b

Corynephoricius tyranni satel-
lites. 371 a. corynephorici
quibus appellati. 160 b

Corytus qua cuius regionis urbs.

173 b

Cosconius vicus. 83 a

Cosmi cretensibus quid. 117 b.

238 a

Cossi quid sint, & cur quidam sic
cognominati. 13 a

Cossi vinolentia qua. 366 b

Cossarum nomen unde. 14 b

Cothurnus quid sit. 278 a

Cotrasibisi quid. 136 a

Cotula quos uncias contineat.

89 b

Coturnicum & gallinaceorum
certamine qui ludere soliti.

162 b

Cotyle quid vasis sit. 136 b. co-

tylam quos uncia faciant.

86 b

Couinum qui. 109 b

Crassus ad Parthicum bellum

proficiscens, quomodo ab At-

teio execratus. 265 b. crassus

diues qua ex re popularem

gratiam aucupatus. 365 a.

Crassus orator quam egregie

semel in iudicio confusus. 378

b. crassi domus Roma ubi.

346 b. ambitio & arrogan-

tia inuidiosa. 3 b. eiusdem re-

salutatio quam officiosa. 94 a.

Crasso quid auspicii fueris,

castra bis fulmine icti. 272 b

crater regio quibus daretur a-

pud Scythas bibere vinum.

229 b. crateri militare insi-

gne quale. 177 b. craterum or-

do in epulis quis. 298 b

Cerates Diogenis sectator arbiter

iurgiorum inter propinquos.

197 b (139 b

crateris pauperas quansa-

cratis fluitis potum quales facias

capillos. 191 b

creandorum regum ratio diuer-

sis nationibus quam varia.

238 b. & deinceps.

creatio pontificum a collegio ad

populum per quem & quando

translata. 64 b

Creditores quam olim sauiore

in debitores. 343 a

credita praestituta die non sol-

uentis, quam crudele apud

Indos supplicium. ibid.

cremendi cadavera Roma mos

unde & cur introductus. 114

b. cremandi corporis mortui

ritus ac caremonia qua. 130

a b cremare corpora cur qui-

busdam fueris nefas. 382 b.

cremari in funere soliti qui &

qui non soliti. 130 b

creophagorum in circumciden-

dis mulieribus mos. 97 a

Crepi quare dicti luperci.

212 a

crepida quales calcei. 287 b

creta notari, quid. 124 a

cretenses inter auxilia Romano-

rum mercede saepe militasse.

32 a. aliquando aqui-

Fff 3 lam

I N D E X

- lam gestasse. 177 a. Cretensium imprecationes 165 b. can-
 gus in bello. 178 b. mos in con-
 iungendus matrimonii iuue-
 num. 195 a. in bello usus. 31 b
 natura. 214 a. Cretensium
 pueri quid primum discere so-
 lit. 100 b
 Cretes nescire pelagus quid.
 279 a
 Creticus Roma quis est unde co-
 gnominaus. 162 a. 59 a
 Cretum dea precipua qua. 326 b.
 Cretum praefecti quot. 206 a
 Crimini rei quomodo fiebant.
 79 a. ante eius scriptum quo-
 modo punirentur. 330 a. cri-
 minum minorum militariū
 punitio cuiusmodi. 73 b
 Crinem nodo stringsere, Suevis
 quid sit. 291 b. crinium mu-
 randorum astutia ibid a cri-
 nium in luctu detondendorum
 mos quis. et apud quos. 128 b
 erinibus humi verrere quid.
 86 b
 Critologus quis olim diceretur.
 140 b
 Crobylon quid. 48 b
 Crocodili a quibus ut numina
 culti. 40 b. 92 a. 383 a. Cro-
 codilis effigies quid Aegypti
 praeseferat. 87 a
 Crocoton vestis genus. 40 a. 28 b
 Croesi regia ubi. 127 b. Croeso
 quid portanti antequam a Cy-
 ro caperetur oblatum. 110 b.
 149 b
 Crotus quid vas sit. 136 b
 Creton quorum philosophorum
 parens 50 b. crozone salubritas
 esse quid. 279 b
 Crotoniata quam miseranda
 clade a quibus ad internecio-
 nem cas. 380 a. quid aliquan-
 do contra Locenses voverint.
 165 a. Croconiatarum quam
 consulum esset concilium.
 206 a
 Cruci qui magistratus Cartha-
 gine affigerentur. 190 a. cru-
 cisci in sacrificiis canes ubi
 solerent. 142 b
 Cruentii et incruenti victorum
 quam diuersa premia. 37 a
 Cruorem murum lingere qui
 quatinus soliti. 152 b
 Crupellarii Gallis qui. 372 b
 Cruri virique armillam aeneam
 qua foemina innedant. 288 b
 Cruribus taurorum qui cui deo
 sacrificant. 340 b
 Crustumenorum deus quis. 327 a
 Crustumena tribus a quo nun-
 cupata. 26 a
 Crustuminiū urbs ubi. ibid.
 Chrysallo inclusa solis imagine
 quis pro signo militia usus.
 179 b
 Cubitorum differentia. 88 b
 Cubitus quot palmis seu digitis
 constet. ibid.
 Cuculli aut cucullus quorum
 vestis. 277 b. 285 a. et 288 h
 Cucurbita exaresceta quid usus
 praestent. 163 b. cucurbita la-
 nigera ubi. 199 b
 Cuique lunonem et Genium
 qui cur dederint. 325 a
 Cuiusmodi aliquando monstrum
 in Epi-

in Epiro
 Culm
 89 b
 Culicariu
 do culu
 Culmo qua
 tur.
 Culter sacri
 cultarii
 cultro eor
 militur.
 am summa
 Cultra dcor
 pietate co
 dierceps.
 Culullis ali
 Cum qua
 pyrami
 Cumanor
 214 b
 Cumei qu
 ant.
 Canditor
 14 b
 Cuneis in
 Cuneu Ro
 fieri.
 Cupedinis
 Cupria co
 Cupido cu
 gne. 369
 um abou
 Cupressus
 cui sac
 Curatres
 zi preci
 tores
 167 a
 Cur aus
 causis
 deris.

ALPHA PETI C V S.

- ne salubria 279 b
miseranda interuocatio aliquando uenerint
rum quam concilium ,
tus Cartha- 190 a. cyru-
scanes ubi 142 b
ti uictorum
nia. 37 a
ingere qui 112 b
f. 372 b
am aneam
ant. 288 b
quis cui deo 340 b
uis. 327 a
quonun- 26 a
ubi, ibid.
is imagine
litia usus.
88 b
seu digiti
ibid.
quorum
Ep. 288 b
quid usus
urbis la-
199 b
Genium
325 a
non sum
in Epi-
in Epiro captum. 134 b
Culeus quot amphorarum sit. 89 b
Culiciarius Apollo ubi aliquan-
do cultus. 21 a
Culmo qua templa curtegeven-
tur. 344 b
Culter sacrificii qualis. 225 b.
cultuarii in sacris qui, ibid a
cultro eodem ubi & aiti im-
moleitur. & de noxiis supplici-
um sumatur. 347 a
Cultus deorum quanta olim im-
pietate commissi. 183 b. &
deinceps.
Cululli (alias cululi) quid 271 a
Cuma quam uasre Aristodemi
tyrannide librata. 112 a
Cumanorum stoliditas quanta.
214 b
Cum ei quando adulteras puni-
ant. 176 a
Cunctator cur quidam dictus.
14 b
Cuneis in aciebus usi qui. 192 a
Cuneus Romanorum qui solitus
fieri. 193 b
Cupedinis forum. 71 b
Cupezia calcei tibicinum. 288 a
Cupido cum sagittis, cuius infi-
gne. 369 b. quorum praeipu-
um deus. 326 b
Cupressus arbor feralis. 133 a.
cui sacra. 222 b
Curatores viarum Athenis quā
tiprecii fuerint. 145 b. cura-
tores urbi quot praefuerint.
167 a
Cur author huius operis relictis
causis forensibus quieti se de-
derit. 334 b
Curetis quae dea. 327 a
Curia per se, quid sibi velit. 24
b. curia Athenarum quam
multiplices. 25 a curia in de-
curias diuisa. ibid. curia olim
Roma quot. 24 a. curia & cu-
riones Roma. 25 a. veteres u-
bi, ibid. earum genera duo. 24
b. eas lustrandi ratio. 313 b.
singulis quot praepositi flami-
nes. 347 a
Curia comitia qua, & quo-
modo indicerentur. 183 a
Curia leges unde lata. 376 a
Curia rii unde Romam vocati.
255 a
Curiones quarum curiarum pra-
positi appellati. 25 a. unde uo-
cati. 14 a. & 25 a. Curionis
theatrum quale. 244 a
Curiositas Aegyptiorum in di-
gnoscentis hostis puris quan-
ta. 141 a
Cuius Dentatus quam uili &
paruo uisitaris. 139 a
Currus nuptialis. 59 a
Curules magistratus duos eodem
anno habere non licebat,
189 b
Currum ex aduerso nitentem
quis uno digito repulerit. 246
a curru quis primum trium-
pharis. 332 b. curruum diuer-
sa aliquot species seu vocabu-
la qua. 109 b. curribus qua-
gentes in praeliis utantur.
375 b
Curandi circum altaria in sa-
crificiis caremonia qua. 226 b
Cursores aliquot insignes. 90 b
Fff 4 cursoris

INDEX

- cursoris nomen unde Papyrio*
obuenerit, 14 b. cursores ala-
ris pennis, 46 a. cursu qui va-
leant potissimum, 90 b
Custodes legum Tyberio quid,
237 a
Custodes seu latrones quot qui
principes olim habuerint,
271 a
Custodia quomodo in triumphis
traderentur ad necandum.
332 a
Cutes hostium qui quomodo tra-
flare consuevit, 304 a. pro veste
seu tegmine qui his usi, 31 a.
289 a
Cyathi L. Crassi oratoris preci-
osi, 136 a
Cyathis ars qua, 345 a
Cyathus quid seu quantum, 89 b
Cybele quo alio nomine dicta,
325 b. cybelem qui nummis
incusserint, 218 b. eius cogno-
minadiuersa, 327 a. Cybeli
porca sola immolari consue-
uit, 141 b. Cybelis sacerdotum
ornatus praefectum apud Sue-
uos, 68 a, b
Cybius aut cymbium quale po-
culi genus, 136 a
Cyborum quid, ibid.
Cyclos quorum vestis, 267 b
Cyclius modullus qualis & quo-
rum, 178 a
Cyclopes unde geniti, 77 b. cy-
clopes apud Romanos quis se-
cundum quosdam cognomi-
natus, 13 b
Cycnus qualium nauis auspi-
ciorum sit, 274, a
Cydonum laus, 32 a
Cylibantum quid, 29 b. &
295 a
Cyllarantium quid, 72 a
Cybalis qui militia utantur,
178 b
Cymbium vasis genus, 136 b
Cynasarges, 57 b. 77 a. 74 b
Cynofarges Athenis quid, 135 a
Cynofurci qui dicti, 27 b
Cypellum quid vasis sit, 136 b
Cyphela quid vasis sit, ibid.
Cypriarum virginum impudi-
citia, 40 a. cypriorum dea
praeputia qua, 326 b. cyprio-
rum principis prerogativa A-
thenis qua, 27 a
Cypris qua dea cognominata,
327 a
Cyprius vicus quis, & cur ac
unde dictus, 61 b. 82 b.
Cyrenensium mos in sacrificiis
Saturni, 93 a
Cyrenaorum lex de locustis, 124 a
Cyrus qualem hymnum quibus
diis milites suos in ipso praelii
aditu canere iuberet, 191 b.
quantia strage à Tomyni re-
gina occisus, 380 b. quo con-
tra Artaxerxem (lege, si vis
Astyagem) colore in bello v-
sus, 31 a. quomodo expositus
& educatus, 110 a. quomodo
litiae usus signo, 177 b. quo-
modo sepeliri voluerit, 332 b
quos, & quomodo tabella-
rios suos disponderet, 46 a. cy-
ri calamitas quo portento
praemonstrata, 148 a. consili-
um de optimo milite deligen-
do 30 b.

de 30 b. di-
b. 74 a. &
ercitium
imperium
nes. 312 a.
bernacul-
litum. 181
rio somni-
fortium.
aliquando
exiunt pe-
gatum.
cyprius vin-
cynacritum
infantibus
cythera Lac-
repremer-
cytheron m-
cyziceni ex-
ladi aliq-
b. eorum

D Atisiani
Dacor
tes animi
Dachylorum
dude xian Gy-
Danduchus
Damones Pl-
Damonum
230 a
duxit datus
Dama quor-
men.
Damiatrix
336 b
Damium
Damanda

ALPHABETICVS.

do. 30b. disciplina militaris 31
b. 74 a. & 191 a. b. 192 a. ex-
ercitium militare. 18 a. cyri
imperium quos habuerit fe-
nes. 312 a. cyri in castris ta-
bernaculum quomodo fieri so-
litum. 18 b. cyri quale de Da-
rio somnium, & quos euentus
fortitum. 171 a. cyri tessera
aliquando qualis. 179 b. cyro
exuium per quas aues presi-
gnatum. 274 a

cyrippus unde quis dictus. 70 b
cyrnaorim mos in educandis
infantibus quis. 98 b
cythera Laconia insula quo one-
re premeretur. 204 a
cytheron mons ubi. 318 b
cyziceni cuiusmodi bouem Pal-
ladi aliquando obtulerint. 143
b. eorum dea qua. 326 b

D.

Dacisiani claudio qui. 374 a
Dacorum in male pugnā-
tes animaduerso qualis. 74 a
Dactylorum quid. 136 b
Dadexei Gracis quid. 66 b
Daduchus quid. 66 a
Damonis Platoni quid. 325 a
Damonum varia apparitiones.
230 a
Daxudams quid. 246 b
Dama quorum apud Syros no-
men. 160 b
Damiatrix & Damia quid.
336 b
Damium sacrum quod. ibid.
Damnandi apud Romanos

quam varii modi. 122 a. b.
damnatorum consanguinei,
licet infantes, ubicum dam-
natis ipsi plecterentur. 123 a.
damnationis notula seu litera
qua. 124 a. damnatorum pœ-
na in decimum semper diem
dilata. 126 a. damnatorum
bona publicari solere. 166 a.
damnatus voti quis. 165 a
damnatorum corpora qui be-
stis obiciant, non sepeliant.
353 a

Darici stateres quorum nummi.
218 b

Darius quali in castris militari-
bus signor usus 179 a. quantia
clade ab Alexandro victus.
381 a Darii primifelicitas ac
soleria 171 b. Dario quo aie-
gurio regnum Persarum præ-
diuinatum. 171 b

Damii cur semper candido ve-
stiti abstineant. 292 a

Dauus & Geta quorum Athe-
nis nomina. 162 b

Dea nullam effigiem habentes
qua. 219 b. à quibus potissi-
mum iurando testarentur.
268 b

Deambulare à cœna quis potis-
simus solitus. 300 a

Debitorum quæpi crudeliter ex
qua lege tractarentur. 343 a

Decaduchus quid. 152 b
Decas quid carceris Sparta fue-
rit. 122 a

Decedere cui de via quid. 84 a
Decem ut figurentur. 91 b

Deditorum seruicium lenius erat
Fff §

seruici-

INDEX.

- servitium apud Romanos quod. 66 a
 quam captorum. 160 b
 December cui dea sacer. 169 b.
 Decembres idus cui rei sacra. 155 b
 Decem cohortes legionem iustam efficere. 8 b
 Decem iugi curru quis aliquando aurigarit, ac victor fuerit 292 b
 Decemmatrus 93 b. 155 a
 Decempeda. 74 b
 Decemviri Atheniensium qui. 152 b. quam diuersi diuersis temporibus creati. 149 b. 151 b. 338 b. decemviris creatis, quot annis Roma consulis caruerit. 250 b
 Decennali exilio aut quindecennali qui plederentur. 157 b
 Deixalos quid. 246 b
 Decima fructuum Herculi uo- uebatur. 165 a. decima praeda quomodo voueri soleat & ex- olui. 165 a. decima seminum ex agris, quibus olim daren- tur. 204 b
 Decimani qui. 374 a
 Decimi prenomen unde. 355 a
 Decimum quengue immolan- dum vouero, quibus olim pe- culiare. 166 a
 Decius Brutus cuius filius ob a- dulteram matrem habitus 315 a
 Decostoribus certa in theatris loca praestituta. 282 a
 Decori in scenis observatio qua- ra. 359 a
 Decretum Pontificium ratum 279 b.

diſti.
 Deſcand.
 nos conſu.
 Deicere de
 Deiotari th
 Delatores d
 dignetrat
 bus qua
 ibil
 Delia hab
 minari ſol
 Delos quo ali
 b. Deli qu
 moriatur
 naſcatur.
 Delica ora
 omnibus
 liaca ſort
 rentur.
 reuerent
 Delia non
 modopun
 Delos quam
 ſibus olim
 Delphica S
 ribus vis
 uſa qua
 phici cen
 qualis.
 Delphin cu
 ſigne. 36
 ſigno naſ
 phimus h
 rum nui
 218 b
 Delphis qu
 ti. 55 b
 ubi.

ALPHABETICVS.

- 661
a. 18 a unde eligi so-
ritu nomi-
5 a. decuria
plaris quot,
bus nomi-
b. decurias
n. pedum.
a continent.
- 72 b. decu-
habitu. i-
- ramus qui-
312 b
ud duos
193 b
105 a
rare illi ho-
foliti. 310 a.
ut urnam
tionis erat,
funus erigi
eorum cor-
ntur olim.
rentur. 123
remari soli-
tuomodo op-
3 a. manes
p. putarint.
in scitilibus
d. defunctus
iumpharit.
- vranni ali-
vrant. 71 a
nte finitum
qui & cur.
e ponte. qui
dicti
- dicti.
185 a
Deificandi aliquem apud Roma-
nos consuetudo que. 325 b
Deicere de ponte quid. 299 b
Deiotari thesaurus ubi recondi
solere. 55 b
Delatores à quibusdam quam
dignetractati. 237 a. de latore
bus qua premia constituta.
ibid.
Delectu habendo qui primi no-
minari soleant. 146 b
Delos quo alio nomine dicta. 519
b. Deli quomodo & cur neque
moriatur quisquam, neque
nascatur. 320 a
Delia oraacula quanto reliquis
omnibus apertiora. 320 a. De-
liaca sortes quanti olim habe-
rentur. 319 b. Deliaci templi
reuerentia quanta. ibid.
Delicta non consummata, quo-
modo punienda. 88 a. b
Delos quam sancte ab Athenien-
sibus olim habita. 320 a
Delphica Sibylla quibus tempo-
ribus vixerit. 149 a Delphica
vasa qua dicantur. 29 a Del-
phici templi situs seu locus
qualis. ibid.
Delphin cuius olim in clypeo in-
signe. 369 b. Delphini sub
signo nati quales. 90 a. Del-
phinus hominem vehens quo-
rum nummis olim incussus.
218 b
Delphis quorum thesauri credi-
ti. 55 b. Delphos urbs qua &
ubi. 318 b
- Delubra olim celebra qui. 321 b
Deluentinus quorum deus. 327 a
Delus ad quid à Gracis semper
usa. 55 b
Demadis iu Draconis leges quale
apophthegma. 124 b
Demaratus Corinthio electus,
Roma quid. 238 b
Demarch⁹ Neapoli quid. 238 a
Demetria cuius dea festa. 262 a
Demetrias quarum regia. 128 b
Demetrii curiositas in videndis
sacris visu illicitu. 155 b. erga
patris flagitia pudor. quid pa-
tri profuerit. 80 a. libido. 39
b. Demetrii Poliorcetes in ocio
studium seu oblectamentum.
161 b. Demetrii tessera 179
b. Demetrio quid hono-
ris desreuerint Athenienses.
169 b
Demiurgus quid. 117 b. 238 a.
Demiurgi Achaïs, & quot.
206 b
Demochares unde dictus. 70 b
Democrates Tarentinus quid.
238 a
Democratia quid. 239 a
Democriti ad imbres excitandos
documentum. 219 b
Demosthenes ad quod aliquando
asylum confugerit. 160 a cur
Arges à serpente cognomina-
tus. 70 b. quam fuerit blefus.
351 b. Demosthenes in clypeo
cuiusmodi in signe 369 b. ve-
stitus. 289 a
Demyli filius quomodo & quoties
olympia vicerit. 260 a
Denarius numerus quomodo
per

INDEX

- per dextram insinuetur. 92 b
 denarius nummus, 89 b. de-
 narium genera quam di-
 uersa. 241 b
 Denicales feria quæ. 132 a
 Dens in sternutando cui excus-
 sus. 102 a. dentati cuiusdam
 laus. 1 b. dentati cur quidam
 dicti. 14 a. dentes equi vno di-
 gito excutere solitus quis. 246
 a. dentes nascendo qui habuis-
 se ferantur. 14 a
 Deorum ara suarum arborum
 frondibus ornanda, non alie-
 narum. 224 b. cuiusque suæ vi-
 sima & sacra. 140 b. deo-
 rum deorum venomina, co-
 gnomina, potestas, differentia
 quæ. 324. 325. extra urbem
 templa quæ. 56 b. deorum i-
 maginibus naues insignita.
 179 a. deorum mater Rheæ
 325 a. iuxta Varroem mil-
 lia quot. 324 b. deorum no-
 mina, in quorum singulari
 tutela urbs esset, cur palam
 facere non liceret. 329 b om-
 nium simulacra Roma ubi
 fuerint. 344 b. deorum quæ
 habita in epulis ratio. 297 b.
 ridicula imagines ubi 92 a.
 deorum simulacris cur vin-
 cula adnexa. 212 b. & 326
 b. deorum species Platoni
 quot. 325 a
 Depesta quid. 136 b
 De ponte deicere. 278 b
 De pontani senes qui & cur sic
 dicti. 185 a
 Deposuim abiurantis poena,
 343 a
 De prepositionis natura. 216 a
 Deprecari quid sit. 215 b. & de-
 inceps.
 Deprensi extra ordinem à Scipi-
 one quomodo castigati. 32 b
 Derbices quam seueri vel crude-
 les potius fontibus plectendis.
 124 a. Derbicum in parentes
 pietas summa quæ & ea quam
 impia. 115 a
 Decreta, quam menstrosa dea.
 213 a
 Desertores quam seuerè à diuer-
 sis imperatoribus puniti. 73 a.
 deseruisse signum militare
 quantum scelus. 177 b. dese-
 rentis aciem. & militare vo-
 lentis ubi eadem ratio. 146 a
 Desides aut segnes ubi & quo-
 modo multari solent. 144 b
 Designatores in funebribus ludis
 qui dicerentur. 361 a
 Despectissimi inter milites quæ.
 372 b
 Desultoris equis duobus qui in
 praliis utantur. 375 a
 Deucalion & Pyrrha cessante
 diluuiio quod oraculum consa-
 luerint. 319 a
 De via decedere. 84 a
 Deum urbis nominare, nefas.
 92 b
 Deum quid. 2 a
 Deuorari à crocodilo, quibus
 magni muneris locohabitu.
 383 a
 Deuotio quæ dicta. 69 a. deuoti
 à principe diis, qui trahen-
 rentur. 166 a. deuouendi ra-
 tio &

tio & quæ
 Deutoraga
 Dextians quæ
 Dexteriore
 matiare
 Dextra ur-
 ptia inu-
 capitul-
 non misit
 & sinistra
 quæ
 Dux aut
 ibid dexte-
 effigies quæ
 dextra ef-
 nes quid
 signum fe-
 a. ad dex-
 locari,
 captiuon
 immole-
 xtris in
 quomodo
 pede nua
 pralient
 an sinist
 eius. 27
 nistro q
 192 b
 Diachrei,
 Diadema
 47 a. reg
 quale, q
 quorum
 demata
 quali
 Diadema
 causa co
 Dialia cui
 Diali fla

ALPHABETICVS.

216 a
 5 b. & de.
 em à Scipi-
 gati. 32 b
 ri vel crude
 pleñdū.
 imparenes
 & ea quam
 115 a
 nstrofa dea.
 re à diuer-
 niti. 73 a.
 militare
 7 b. deſe-
 militare no-
 tio. 146 a
 bi & quo-
 rent. 144 b
 ribus ludis
 361 a
 milites qui.
 bus qui in
 375 a
 on ceſſante
 um conſa-
 319 a
 84 a
 re, neſas.
 2 a
 o, quibus
 obhabitu.
 a. deuoti
 qui traſta-
 onendi tra-
 tio &

166 a
 287 a
 2 a
 27 b
 142 a
 221 a
 58 b.
 290 b.
 293 a.
 86 b.
 87 a
 321 b.
 254 a.
 86 b.
 383 b.
 253 b.
 375 a.
 192 b
 180 a
 47 a.
 64 b.
 47 b
 47 a.
 143 b.
 262 a
 262 a

Dialis flamen unde
 dictus, 347
 Diamantes quā tribus dicta,
 Diampareo cuius oppidi porta,
 Diana ades Roma viris cur
 in acceſſa, 167 b. Diane E-
 phesia flamen qualis, quoue
 nomine fuerit, 349 a. Diane
 nomen à quibus Minerva
 detur, 327 b. Diana Perſica
 quid offerri ſolitu, 142 a.
 Diana Perſica phanum quā
 olim religioſum putaretur,
 321 b. Diana quod animal
 dicatum, 142 a. Diana ſacra
 dies qua, 155 b. Diana ſacra
 nuptura apud Athenas obi-
 bant, 40 a
 Diarectum quid 283 a. Diare-
 ctus calix quis, ibid.
 Dianlus, 89 a. 162 a
 Dibapha purpura qua, 285 a
 Dicanda ara ſenſtatis mores
 Gracis qui, 351 a
 Dicē in ſenatu quam diu dice-
 re continuo licuerit, 209 a
 Dicere ius ad aſſem, quid, 279 a
 Dichalea, 242 b
 Dicondyli digiti qui, 245 b
 Dictator e plebe primus qui,
 239 a, 370 b. quanta apud
 quos fuerit poteſtatis, 239 b.
 quibus de cauſis crearetur,
 9 a. quomodo diceretur, à quib
 bus quo loco & tempore, 10 a,
 116 b, 239 b. dictatoris etymo-
 logia qua, 239.
 dictatoris inſtar qui quateſ-

INDEX

- ve fuerint apud externos 238 a.
 dictatoris qua quantave in o-
 mnes etiam consules potestas
 239 b
 Dictatorian & quatenus equo
 vehi liceret 240 a. dictatori
 multam irrogare quis potue-
 rit 249 b. dictatori quot lictor-
 es cum fascibus & securibus
 adesse soliti 45 a. dictato-
 rem à consule, ubicunque es-
 set, dici consueisse 9 b. à popu-
 lo, & à plebe dictum aliquan-
 do fuisse 239 b. dictatore
 creato, quorum magistratu-
 rum potestas esset. 5 b duo
 quando & qui simul fuerint
 10 a
 Dictatura unde Romam tra-
 ducta 238 a. dictatura Cæsa-
 ris & Sylla quales 230. dicta-
 tura tempus præstitum quod
 240 a. dictaturam quot men-
 sibus tantum genere licitum
 10 a
 Dictoria in Iulium triumphan-
 tem iacta quam scda 333 b
 Dicto veniam postulare quando
 veteres solebant. 280 a
 Dictynna qua quibus dea 327 a
 Didonis soror quomodo à Roma
 nis pro dea coli solita 154 b
 Didymus cur testiculus suspensus
 176 b
 Dies olim siue brevis, siue longa
 quot semper esset horarum
 234 b. & deinceps. diei initia
 apud diuersos quam diuersa
 231 b partes olim qua &
 quot 234 b diem dicere quid,
 & quomodo seu à quibus id
 fieret 125 a. dies atrii 61 a
 fausti & infausti qui 231 b
 manibus sacri 232 b. matri-
 monio contrahendo liciti seu
 illiciti qui 61 a. quibus sena-
 tum haberi non liceret, qui
 211 a. quot annum faciens
 Persis 168 a. Sigillariorum
 qui 111 a. dierum aliquot dif-
 ferentia 231 b. & deinceps. ob-
 seruatio à quibus impune con-
 rempta 34 a. atris & infaus-
 tis nec sacra facere licuisse i-
 bid. diebus singulis quis a-
 liquando nouis annulis usus
 88 a. dies eosdem eadem de
 causa huic latos illi tristes es-
 se 232 b. & 233. a eosdem di-
 uersorum annorum eisdem &
 faustos & infaustos fuisse 234
 a. dies octauus cultura agro-
 rum apud veteres impende-
 batur, nonus urbanis rebus
 138 b
 Diffarratio 59 b
 Differenda sententia notula iu-
 dicibus Romanis qua 124 a
 Differentia inter voces aliquot
 consignificatiuas 156 b. 337
 a
 Differentia vestitus patricii &
 Senatorii 286 a
 Difficultas quorundam princi-
 pum in saluando aut resalu-
 tando quanta 84 b
 Diffidii ara Roma ubi 346 b
 Digamia quibus olim vetita
 348 b
 Dignus medius cur dicatur in-
 famis

famis 348
 nulos qui
 246 digi
 149 b
 mi offici
 cui deo f
 pedis non
 totum qu
 quoniam
 Græcia no
 dignis qu
 did. digi
 44
 Digladiari à
 300 a.
 pugna cu
 tur
 Dignus qui
 cetur. qu
 Di à salu
 43 b. Ge
 nocentes
 nuptiaru
 qui quib
 ri vetiti
 Roma colip
 Roma eis
 rum gen
 382 b. Di
 lam non
 sua fuisse
 a
 Dimache qu
 Didymen
 319 b
 Didymena
 Diabolu
 Diocletianu
 Am 326

ALPHABETICVS.

à quibusd
 tri 61 a
 qui 231 b
 2 b. matri-
 do liciti seu
 quibus sena-
 liceret, qui
 num faciant
 gillariorum
 aliquot dif-
 & deinceps ob-
 impune con-
 us & infau-
 re licuisse i-
 ulis quis a-
 mnus usus
 in eadem de
 li tristes ef-
 eisdem di-
 eis & deinceps
 fuisse 274
 tura agro-
 es impende-
 banur rebus
 59 b
 notula iu-
 ua 124 a
 ces aliquot
 56 b. 337
 patricii &
 286 a
 lam princi-
 aut resalu-
 84 b
 i 346 b
 im vetita
 dicatur in-
 famis

- famis 345 a. digito medio an-
 nulos qui dent, qui non dent
 246 digitum atrollere quid
 149 b. digiti minimo proxi-
 mi officium quod 87 a. digiti
 cui deo sacri 85 a. digitorum
 pedis nomina qua 235 b. digi-
 torum quinque suum esse cui-
 que nomen 246 a. singulorum
 Græca nomina qua ibid. b.
 digitis qui maxime valuerint
 ibid. digitis micare qualis lu-
 dus 162 b
 Digladiari à conuiuio qui soliti
 300 a. digladiatorum seu a
 pugna cur Roma admittere-
 tur 361 a
 Dignus qui cum in tenebris mi-
 cetur, quid 259 a
 Di à salus nominari soliti qui
 43 b. Germanorum qui 383 a
 nocentes cur honorati 21 a
 nuptiarum præfules 60 a Di
 qui quibus in iurando testa-
 ri vetiti 267 b. & deinceps.
 Roma coli permissi 186 a
 Roma cietti qui 88 a. varia-
 rum gentium quam varii
 382 b. Diis duobus unam cel-
 lam non dicari 351 a singulis
 sua fuisse sacra 221
 a
 Dimache qui 372 a
 Dindymenum oraculum quale
 319 b
 Dindymena dea qua 326 b
 Diabolus 242 a
 Diocletianus quomodo deus fa-
 ctus 326 a. eius milites quales.
 384 a
 Diodori sententia optima quam
 agere præualuerit in senatu
 125 b
 Diæceses 238 a
 Diogenes Cynicus quomodo ser-
 uum fugituum castigares
 158 b. ubi & cur infaciem se-
 pulchri 116 b. 352 b. quantum
 lo contentus vixerit 579 a
 Diogenes in victores olympi-
 cos dictærium quod 279 a
 vestitus quis ibid.
 Diomedea necessitas, quid 278
 a Diomedearum auium na-
 tura qualis 6 b. Diomedes
 quorum deus 326 a
 Dion quem tyrannum profliga-
 rit 213 b
 Dionysia Athenis quid 365 a
 Dionysiaci in Bisaltia templi
 miraculum quod 322 b
 Dionysiarcho quid 238 a
 Dionysius à quo pulsus 33 b
 Dionysius dialecticus, cuius
 228 b. Dionysius ex quo ma-
 gistratu ad tyrannidem ve-
 nerit 79 b. qua cauillatione
 sibi monarchiam diuinari
 108 b. quam vafre Syracu-
 sarum tyrannidem adeptus
 212 a Dionysius quorum Ro-
 manomen 160 b
 Dionysius tyrannus quas mu-
 lieres uno tempore simul de-
 xerit 39 b quib. se ludis ob-
 lectare solitus 171 a. Diony-
 sii bibactis quanta 299 a
 de iuramentorum fide qua-
 lis sententia 268 a. effigies
 213 i. Dionysii tyranni can-
 delabrum

INDEX

- delabrum* quot *lychnorum*, 23 a. *satellites* quales, 271 b.
schola ubi & quis eius *praeceptor*, 38 a.
Diorigus *Athais* quid, 238 a.
Dioscuri quam *frugale* *prandiū* exhiberetur, 138 a.
Diphilum quid, 72 a.
Diplon cuius *urbis* *porta*, 221 a.
Dipondius quantum *appendere*, 242 a.
Dipylus cuius *urbis* *porta*, 221 a.
Dirinoxeni qui *dicti*, 203 b.
Discerpi homines ubi, & quibus *maclarentur*, 383 b.
Discincti, quomodo *olim* *habiti* 33 a. *discincti* *ressera*, 178 b.
Disciplina *militaris*, 19 a, 29 b.
puerorum apud *diuersos* *olim*, 96 a. & *deinceps*.
Discipulorum aliquot *insignia* *Papiniani* *catalogus*, 378 a.
Discrimen *vestium* esse quis *philosophus* *vetuerit*, 288 a.
Discorum *iactui* qua *olim* *virgines* *studerent*, 100 b.
Discus quid, 191 a.
Dispensatores qui, 170 b.
Disphendomena quā *horribile* *supplicium*, 124 a.
Dissectio *canis* in *sacrificio* *Bæotius* quid, 142 a.
Dissidii *coniugatorum* *sedandis* *magistratus* *peculiaris*, 197 b.
Dissidium *Marii* & *Sylla* quo *augurio* *prasignatum*, 274 a.
Dithyrambus cuius *dei* *hymnus*, 226 b.
Diti quibus *victimis* *sacrificetur*, 309 b. quomodo *votum* *fiat*, 166 a. b. *Diti* & *Proserpina* *ara* ubi *Roma* *suavit*, 309 a.
Diuerſa *anni* *principia* qua, 169 a.
Diuerſorum *ordinum* in *exercitu* *cur* *alia* *arque* *alia* *signa*, 371 b.
Diuidendi *regiones* *nominatolim* *diuerſa* qua, 104 a. b.
Diuidere *sententiam* in *senatu* quid, 208 a.
Diuinationes ex *cruciatu* & *laminatu* *hominum* *longo* qui quomodo *captarent*, 383 b.
Diuites qua *lege* *generosis* *praelati*, 281 b.
Diuitia *maxima* *olim* *habita* qua, 139 a. *diuitiarum* *deus* quo *habitu* *pingi* *soleat*, 213 a.
ratio *quanta*, 281 b.
Diuortia qua *cautela* à quibus *permissa*, 199 b. 342 a. *diuortii* *causa* *olim* qua, 196 a. *diuortii* *faciendi* *ipsissima* *verba* qua, 196 b.
Dirarum *imprecationes*, 165 b.
Docti *ciuitate* *donati*, 201 b.
Doctorem & *illustrum* *virorum* *ludi*, 161 b.
Documenta *militaria* *praecipua* qua, 32 b.
Dodona *urbis* qua, & cuius *modi* *habuerit* *oracula*, 319.
Dodonai *pontifices* *illis* *semper* *pedibus*, 66 a.
Dodonais *prophetissa*, 149 b.
Dodonaeum *oraculum* *sen* *templum*

ALPHABETICVS.

plum quis diripuerit. 319 a, b
Dodrans quid sit. 2 a
Dolichus. 162 a
Dolium nebulas humanas emittens, ubi. 219 b
Dolor quid sit. 217 a
Domandorum equorum ars cui ascribatur. 308 bi
Domesticis laribus qui immolari solitum. 142 a, b
Domisua qui mortuos suos sepelirent. 116 a
Domibus qui nullis utantur. 305 a, b.
Domicilium plebis, Appio decem uiro quid loci fuerit. 122 a
Dominorum in seruos potestas. 158 b. in seruos crudelitas. quando & quomodo coercita. 158 a
Domitius Enobarbus cuiusmodi erexerit trophæa. 37 a
Domitianus cui mensi suum in dederit nomen. 169 b. cuius dea filius dici voluerit 214 a qua calumnia Pmoposianum & Flauium Sabinum occiderit. 160 b. quo maxime ludoelectatus. 161 b. geminari castra prohibuit. 19 b. Domitiani in theatri in hiantes profusus. 95. b. Domitiani licet tyranni. pium quoddam statutum. 355 b. os quale. 86 a. Vesana superbia. 71 b
Domitii Enobarbi quam stultitia superbia. 329 b
Domitii Neronis proteruita in adilitate quanta. 146 b
Domus tribunorum plebis cur

semper pateret. 8 a. domus aliquot Roma spectris quam infames. 67 a, b & deinceps. domorum apud diuersos figura seu structura qua. 105 a & deinceps. domus Athenis quid carceris fuerit. 122 a. domus aliquot magnorum virorum publicata. 166 b. domus aliquot magnorum virorum quam fuerint humiles. 305 b. domus in Palatino qua. 345 a
Donna olim amplissima qua 227 a. & deinceps. dona uxori data. ubi & cur sponso vetitum. 58 b
Donab sepulchrum. 72 b
Donatium quid. 303 a
Dorien sum tribus quibus a Callysthenē nominibus dicta. 27 a, b 160 b
Doricus canendi modus qualis. 178 a
Dormientium in stationibus a. nimaduersio olim qua. 18 b. dormire in utramque aurem quid. 278 b. dormituriētibz regibus Siculis cithara & auib. cantus adhibebantur. 170 b
Doryxeni qui dicti. 204 a
Dos uxoriam olim quanta. 179 a dotes dandi aut recipiendi consuetudo diuersis gentibus qua 197 a doris uxoriam a benandantia & quomodo uir haberet ius. ibid.
Doso quis cur dictus. 70 b

G g 2

Dora-

I D E X.

- Dotata cognomen qua cur na-
 ta, 197 a
 Dotata ex publico illustrium vi-
 rorum filia, ibid.
 Drachma quot obolis aut scriu-
 pula constet, 89 b. 241 b.
 Drachma pars uncia quata,
 ibid. drachma quot Isthmi-
 aco, quot Olympico victori
 darentur, 261 b. drachma-
 rum genera quam diuersa,
 241 b. drachmas quot in qui-
 lini Athenis tributii nomine
 darent, quot inquilina 203 a
 Dracopalmes, 68 b. Draco cu-
 ius olim in clipeo signum,
 369 b. Draco curuus in se re-
 flexus, animi symbolum, 168
 a. Draco quinque iugerum à
 quibus pro deo cultus, 49 b.
 482 b. Draconis effigie qui
 què deum colant, 319 a. Dra-
 conem in exis apparuisse
 quid, 307 b
 Dracon quales ediderit leges,
 124 b. quomodo & cur occi-
 sus, ibid. Dracon & Selon
 legulatores, 339. Draconis
 in furea lex quam seuerà,
 340 b
 Draconarii milites qui, 177 b
 Draconeti narratio mira de mon-
 stromarino, 133 b
 Druidae natura quales, 214 b.
 Druidarum animaduersio
 grauissima in fontes, 124 b.
 crudelitas quanta, 363 a. su-
 perstitio omnium pene super-
 stitiosissima, 282 b. Druidis
 inisim anni quod, 168 b
 grauissimum supplicium quod,
 124 b. qua secta in aliis reli-
 gionibus adaequantur, 214 b
 Drusilla matri quid Tiberius
 negarit, 45 b
 Drusorum cognomen unde, 13 b
 Ducum summorum locus, 18 b
 Ducibus summis qua daren-
 tur, 22 a. Ducum Romano-
 rum temeritas & in scitia vi
 puniretur, 190 a. Ducis præ-
 uo consilio pugnantis poena,
 190 b. Duces hostium mor-
 tui quomodo in triumphis fer-
 rentur, 331 b
 Duci in triumpho solita qua,
 330 a. ductum in triumpho
 aliquantopost etiam trium-
 phasse, 330 a
 Ducti ad inferos & reducti mi-
 rum quoddam exemplum,
 168 a
 Ductor ordinis primi, & ductor
 popularium, 8 a. ductores or-
 dinum quanti ab Alexan-
 dro assumati, 369 a
 Ductus literarum à summo ad
 imum, & à dextra in laeuam
 facere soliti qui, 109 a (189 a
 Duillii de pronocatione lex qua
 Duillii ubi & qualis, 188 b.
 Duobus equis merentes, quomodo
 nomina dicti, 372 a
 Duo cum uno aliquando in cer-
 taminibus commissi, 264 a.
 Duodecim fascies consulum quo-
 modo per vices unus tantum
 consul haberet, non simul u-
 ser, que, 118 a
 Duo

Duodecim h
 omnis diu
 Duodecim
 ta aliquot
 Duodeviginti
 Dupla regi S
 tur obijoni
 Duplaru det
 350. b. a
 pariti
 Duplex puni
 111 a
 Duplicita e
 dant,
 Duum viriq
 diuersitate
 b. & de
 munus qu
 Dux & re
 quomodo
 dux prui
 ex tempo
 190. b
 Dux synna qu
 Dynast sine
 deus.
 Dyerota qui
 Dyma, cu
 nentus ci
 Dymon quis
 Dynastes Pa
 238. a
 Dynos quid,
 E Admne
 olim, an
 da,
 Eantidia tr
 27. a
 Eburnum à

ALPHABETICVS

- Duodecim** horis quomodo dies
omnis diuideretur, 234.b
- Duodecim** tabularū fragmen-
ta aliquot, 319.b. 342.a
- Duodeuigesimali** qui, 374.a
- Dupla** regi Spariano cur daren-
tur obsonia, 297.a
- Duplaris** decuria quot constet,
350. b. duplaris phalangis
partes, ibid.
- Duplex** puniendi peccati causa
121.a
- Duplicata** exta quid porten-
dant, 306.b
- Duum** viri quot & quam varii
diuersis temporib; creati, 148.
b. & deinc. duumuiro-
rum munus quod, 150.a.
- Dux** & rex inter Germanos
quomodo quis fuerit, 239.a
dux prudens quomodo aciem
ex tempore dirigere debeat,
190.b
- Dutynna** qua dea, 334.b
- Dysar** siue Dyasares quoruū
deus, 329.b
- Dyeroia** quid, 170.a
- Dyma**, cuius regionis seu con-
uentus ciuitas, 173.b
- Dymon** quis deus, 325.b
- Dynastes** Paphlagonibus, quid
238.a
- Dynos** quid, 136.b
- E.
- E** Ademne Roma nunc qua
olim, an alia & alia discen-
da, 4.a
- Eantidis** tribus prerogatiuam,
27.a
- Ebenum** à quibus tributū no-
mine datum, 243.a. ebenum
in triumpho quis primus o-
stenderit, 331.b
- Ebrietas** quadam mira ac noua
barbararum gentium, 137.b
ebrietas quo edulio discuti
putetur, 296.b. ebrii quam o-
lim exesi, 137. b. ebrius prin-
ceps quomodo Athenis plebs
solitus, ibid.
- Ebuli** sententia de peculorum
ordine lepida, 40.b
- Ebulum** rex quam nequiter co-
lebs uiuere, 40.b
- Ebutia** lex in ambitiosis, 153.b
- Ecbatana** durarum esse urbium
nomen, 319. b. Ecbatana
quorum regia, 127.b
- Eccelo** auguria quomodo sumā-
tur, 242.a
- Echus** Elidensibus quid, 167.b
- Ede** ignis do mine, cui deo in sa-
cificiis proloqueretur, 225.b
- Edendi** in conuiuio apud Indos
mos quis, 298.b
- Edictum** adiliū ad mercato-
res proprie spectans, quod,
317.a. edicta pratorum quam
uim & quando habere, 377.b
- Edusa** à quib; sacrificetur, 99.a
Edusa, 384.b
- Effigies** Iani quomodo fieri soli-
ta, 232
- Effigies** scirpea quod singula an-
nis in Tiberim deicerentur
271.a
- Effaminati** natura populi ef-
fossos sumulos qui habitant,
352.b
- Ggg 2 Effra-

INDEX

- Effraharis equis qui maxime pu-* *Eligendorum ex certo genere re-*
gnens. 371 b *gum consuetudo olim qua,*
Effundere vinum aut vestes in- 318 b
quinare, quibus latum sit o-
men. 275 a *Eliani (imo forse Aliani) sodales*
Egeria. 38 b. *Egeria qua mulie* 43 a
res immolent. 98 b *Elymos quid, & unde fiat.* 222 b
Egnatia nymphe ara quid miri 269 a
pra ceteris habere fabuletur. *embamma quid.* *ibid.*
226 a *Emere ad pollinendum quid.* 131 a
Egylca qui disti. 27 b *in fine.*
ἐγυπτακα Thebe qua. 320 b *Emeritorum atas.* 75 a
Elea seu Ilea urbs ubi. 50 a *Emissarius palmes.* 68 b
Elegia Propertii quando reperia,
& quomodo deprauata. 52 b. *Empedocles quam insaniens ve-*
elegos qui primus scripserit. *haberetur deus.* 326 b. *Empe-*
283 b *doclis vestitus quis.* 288 a
Elementa quatuor cum sole &
luna quales dii habiti. 324 b *Emporici natura quales.* 214
elementorum commissionem *b. Emporicianorum regio ubi,*
qui olim statuerint. 294 b *ibid.*
Elephantos in triumpho vesti *Emptiones & venditiones quo-*
qui. 332 b. *elephantini libris* *modo sine pecunia fiant.* 217 a.
qua decreta mandarentur. *emptorem quatenus decipere*
208 b. *elephantinos dentes* *liceat.* 317 b. *emptori quid*
243 a. *elephantos in ludis à* *venditor prestare seneatur.*
populo honoratos fuisse. 95 *316 b*
b. quis primus in triumpho *Encomion.* 36 a. *Encomia canere*
duxerit. 321 a. *elephantorum* *in conuiuiis quibus peculiare.*
pugnati qui quando ederent. *297 a*
36 b. *elephantum qui cuius* *Encoryle quid.* 136 b. 162 b
legionis vexillo inscripserit. *Endromis quorum vestis.* 285 a
177 b *288 b*
Eleus quis deus dictus. 327 a *Ennius qua in urbe natus.* 50 b
Eleusa cuius regia. 127 a *quomodo Sybillas alicubi sit i-*
Eleusina & Leana sacra quam *mitatus.* 150 b. *articulare mor-*
impia & ridicula. 85 b *adularum* *bum bibendo contraxit.*
Elicio Ioni quid, cur, à quo dica- *299 b*
tum. 345 b *Enoplia saltatio.* 361 a
Enses qui pro cuius dei simulacre
adorarint. 382 a
Enyaterius modulus qualis.
178 a

Eph.

Epaminonda
 anelatus.
 ris studiis
 a. reus &
 paminu
 vigilem a
 ra. 18 b.
 38 a
 in totum quid.
 in totum quid.
 Ephamio a
 Ephum
 181 a
 Ephorum la
 Ephorides
 Ephesia Dian
 olim habit
 milegiatur
 bustum.
 Ephesium
 345 a
 Ephesus qua
 pidum.
 Ephesus qua
 si.
 Ephialtes qu
 nens. 139
 de cestam
 341 b
 Ephori quae
 nios fuerit
 a. Ephor
 gistratus
 186 b. Ep
 379 a. in
 lamnia in
 bunal q
 runt imp
 quis iust
 ru histo

ALPHABET ICVS

generari olim qua,	Epaminondas cur Themistocli antelatus. 101 b. quam fue- rit studiosus paupertatis. 138 a. reus & absolutus. 190 a. E- paminonda in dormientem vigilem animaduersione seue- ra. 18 b. eius praeceptor quis. 38 a	Epicharis libertina in zommentis quantapatientia. 5 b Epicharmus cuius discipulus. 50 a. cur ab Hierone multatus. 99 b
ani sodales 43 a fiat. 222 b 269 a ibid. quid. 131 a.	Epictetus quid. 43 b Epicharmus de qua. 160 a Epharmiota serui. 160 b Epheticum in theatro quid. 281 a	Epimenides Locri ubi. 329 a Epicuri imago. 87 b. summa laus a summa frugalitate. 138 a. Epicureis singulorum mensi- um festi dies. 156 a. Epicurus quando natus : & suis quam charus discipulis, ibid. ubi docere solitus. 167 b. cuius dei sit cognomen Epicurus. 327 a
Enierit ut b. Empe- r. 288 a uales. 214 regio ubi,	Ephesia Diana templum quanti- olium habitum, & quam pri- uilegiatum, & qua nocte com- bustum. 159 b. 322. 323 a Ephesium Massiliensibus quid. 345 a	Epidauriorum inhospitalitas. 204 a Epidoropia quid. 29 b Epicion quid. 36 b Epodium quid. 352 b Epiphanes quorum regis cogno- men. 5 a
iones quo- dant. 217 a. us decipere ptori quid teneantur.	Ephefus, quale cuius regionis op- pidum. 177 a Ephelia quam fuerint nequiritio- si. 289 b	Epiporoma. 33 b Eporedium quid. 109 b Epirosarum coniugia. 38 b
ria canere peculiare.	Ephialtes quam pauper & absti- nens. 139 b. Ephialtes rogatio de testamentis quam iniqua. 341 b	Epirus quorum sit. 319 a Epitaphium quid. 352 b Epithalamium hymnus quis. 60 b Epicus poeta quid primus inter Latinos inaeperit. 139 b
b. 162 b fia. 285 a	Ephori quales apud Lacedamo- nios fuerint magistratus. 379 a. Ephori Spartani cui ma- gistratus Romano assimilati. 186 b. Ephorum insolentia. 379 a. in reges Spartanos ca- lumnia inaudita, ibid. tri- bunal qui aliquando feda- rint impune. 214 a. Ephoros quis iustulerit. 379 b. Epho- rus historicus, cuius. 328 b	Epizeli Athenienses monstrum & miraculum. 31 b Epizeli Theba qua. 310 b Epulones qui & unde dicti. 151 b. epulari in templis licuisse. 226 b. epulandi mos diuersis quis. 295 a. epulis transactus quid apud diuersos fieri soli- tum. 300 a. epulum trium- phale quale. 333 b
asus. 50 b dicubis si ticularem contraxit.		Egg 3
361 a simulacre 382 a quali.		Equo
Ep-		

INDEX

- E**qua leporem enixa quando, & quid portenderit. 110 b. quem infantem aluerit. ibid. equa pragnante quis aliquando Olympia uicerit. 260 a. equa hermaphroditis in triumpho quis uictus. 332 b. quibus qui cur praelii uentur. 375 b. equina iuba pro cristis usurpata. 32 b. equas qua gens solum diis immolet. 142 a. equas suas finibus suis educatas Elei iniri faciunt. 260 a
- E**ques a censoribus quomodo notari seu muldari solitus. 144 a. equester ordo Roma quis, & quando coeptus, & quantus. 106 a. equestris Fortuna templum. 20 a. equestris ordinis diuiso qua. 106. equestribus statuis quis donati. 129 b
- E**qui aliquot a Caesaribus honorifice sumulati. 353 a. equi cataphractorum cuiusmodi laminis quasi plumis regebantur. 372 a. equi figurati qui seruus inurant. 288 b. olim celeritate nobiles qui & ubi. 260 a. quando ferientur. 308 b. equini capitis pelle cum auribus & iubis qui militia praegalea usi. 32 a
- E**quitandi studium Persis quantum. 101 a. equitandi artem quis inuenerit. 309 b. equitatu qua natio valeat, non pedisatus. 372 a. qui valeant. 215 b. & 375 a
- E**quites Augustani a quo primum instituti. 104 b. equites in pediatum mutabiles quando liberi. 327 a. equites antelarii senatoribus. 106 b. de generantur. 106 b. quando se pedibus in prelio misceant. 193 b. equitibus cur in bellis duofuerint equi. 194 a. quid praeter arma comportandum. 194 a. equiti triplex primum cedere, ubi pediti simplex. 334 a
- E**quitia (id est torneamenta) ubi Roma fierent. 346 a. & 308 b. cui & a quo instituta. 308 b. Equitiorum familia unde sic appellata. 13 a
- E**quitis Romani censum quantum esse oporteret. 106 a. equitum in bellis exercitatio quocantu fieret. 178 a. ornatus in ouatione. 357 b. quanta & Graeci & Romani differentia. 372 a. equitum Romanorum honor quantum & dignatio. 106 b
- E**quis castratis qui maxime uantur. 278 a. equis iriuphantium qui quales uel insiderent. 333 a. equo descendere honoris causa i quibus quos oporteret. 45 b. equo vehi, Persis quid. 291 b. equorum cadauera qui quasi hominum sepeliuerint. 353 b. equorum dea. 156 b. nutritio i quibus pro sanctissima imprecatione habita. 165 b. equos & iumenta tendere, apud quos quid

quid indic
qui cui de
qui nuntio
b. equum
tribus que
26 a. equu
b. quibus
quum Tib
stendit v
Erasistratus
Eristothius
127 a
Erebo quem
tum.
Erechium
ubi, &
322 a
Eremodiciu
quid.
Erganis A
lare quos
Erichre qu
Eroticus ci
216 b
Eruditi pu
qualis.
Erythiba q
Erythibius
21 a
Erythraen si
ois regem
Eulius cui
Elic Sen
ademeri
Eulionum
in desun
115 a.
370 a
Eulidum q
Eulii Hec

ALPHAPETICVS.

quid indicet. 128 b.	equum	Eteobutades qui.	66 a
qui cui deo immolarent. 142 a	Etherica ala qua.		8 b
qui nummis incusserint. 218	Iduæ quid.		366 b
b. equum vendere quis ex qua	Iduæ quid.		ibid.
tribus quem mutuo coegerit.	Euagoras quam agere, ciuitate		
262. equus O Eober dictus. 155	Atheniensis donatus. 203 a		
b. quibus diis sacer. 192 a. e-	Euclea. 40 a		(70 b)
quis Tiberii quid monstro-	Eunemos unde quis dictus.		
stendere visus. 31 a	Eucratidis rex. quid. & quam du-		
Erasistratus quis ac cuius. 318 b	ra à filio passus. 61 b. & dein-		
Erebinthius qui deus dictus	ceps.		
327 a	Eudemus unde quis dictus. 20 b		
Erebo quomodo immolari soli-	Eudoxi annus quid. 168 b. Eu-		
tum. 142 a	doxus quis quandoque fueris.		
Erechtheum Neptuni delubrum	329 a		
ubi, & quid habeat miri,	Euelpidis Fortuna templum. 20 a		
322 a	Euemeri Tegeasus impietas que.		
Eremodicium iudicium. 217 a	383 a		
eripos. quid. ibid.	Euergetes quotus Ptolemaeorum.		
Erganis Æthiopum regis singu-	5 a. Euergetes quid sonet. &		
lare quoddam facinus. 66 b	unde quis ita dictus. 70 b		
Erichthea qui dicti. 159 a	Euiantes cuiusmodi Baccho festa		
Erotica cuius dea hymnus.	celebensis. 363 b		
216 b	Eumenidibus quid & quomodo		
Eruditio puerorum apud Persas	licaretur. 143 a. Eumenidibus		
qualis. 98 a	ubi sacrum fiat. 309 a		
Erythra quid. 21 a	Eumenis signa miliaria. 177 b		
Erythrius Apollo ubi cultus.	regia. 127 b. Eumenis satel-		
21 a	lites seu custodes quot dati.		
Erythra sibylla. 149 b	371 a		
et reges unde dictum. 121 b	Eumolpidas publicis conciliis ali-		
Esculus cui sacra. 222 b.	quando prefuisse. 206 a		
Elia Sencia lex quid patrono	Eumolpis cuius dea flamen ap-		
ademerit. 158 b	pellaretur. 349 a		
Essedonum quam abominandum	Eundem honorem bis ambire an		
in defunctorum corpora mos.	& quomodo liceret. 189 a		
115 a. superstitio qua.	Euni Syri ars & audacia mira		
370 a	71 a		
Essedum quid. 105 b	Eunosti phanum quibus ingredi		
Essai Hebraei qui.	349 a		
	utitur. 321 b		
	Ggg 4		
	Eunus		

INDEX

- Eunuchos facere quis primus in-**
sistuerit. 97 a. **Eunuchus qui**
rex curpro satellitibus uti-
rentur. 371 b. **Eunuchum esse**
cuius oportet dea flaminem
345 a
Euocati milites qui. 375 a
Euocatio manium ubi potissi-
imum fieri solita. 310 b
Euocationes deorum quorum fi-
erent. 92 b
Eupator, cuius Mithridatis co-
gnomen. 5 a
Euphrosyne qua. 248 b
Euribiadis superbia inrepesti-
ua. 192 b
Euripides in ludo talorum quid
161 b. Euripides tragicus
quomodo ab archelao regelu-
atus sit. 128 b. **Euripidis in**
sibi non sapientem sententia.
270 b
Europi regis oblectamentum in
ocio quale. 161 b
Eustationus quale seu quorum
Syracusis nomen. 160 b
Eutimius poeta quomodo viuus
descriptus. 326 b. **quoties O**
lympia vicerit. 364 a
Eutychus quidam nomine suo
quid Augusto ominum tulerit.
176 a
Exactio tributorum quo per irri-
sionem Athenis nomine dicta.
122 a (128 a
Exarchus Longobardis quid.
Excellentium aliquot ac de florū
virorum catalogus. 328 a
Exclusi comitibus Roma qui.
185 a
Excubia in cuius dea sacris fa-
rent. 336 b
Exsubiarum ante vallum ratio
qua. 18 a. **excubia quo capitis**
militia indicio soleant. 178 a
excubitores Alexander quo
semper haberet. 371 a
Excuneati qui dicti. 281 a. **in**
princ.
Execratio seuissima Lacedæmo-
nus qua. 165 b
Exedra quid sit. 268 b
Exempla aliquot strictæ discipli-
næ militaris. 18 a. **parentum**
coram pueris olim qua. 99 b
singularis seuiria Tarquinii
et Thrasylbuli. 111 b. **crudeli-**
um iudiciorum seu questio-
num. 335 a
Exequiarum pompa ut fieret.
127 b. exequiales, cæna qua.
132 b
Exercitia militaria diuersa. 31
b. iuuentutis Rom. 162 a. **pue-**
ritia Rom. 192 a. **diuersarum**
nationum quam diuersa. 215
a. b
Exercitus an crebra mutatione
castrorum exercendus. 18 a.
exercitus unius castra diuer-
sa à quo vetita. 19 b. **exer-**
citus lustratio quomodo et
quibus tantum animalibus
fieret. 141 b. **exercitus in aere**
ubi et quando visus. 148 b.
exercitus educendi indicia
quomodo fierent. 178 a. **ex-**
ercitus amissi pena aduer-
sus ducem. 190 a. **exercitus**
lustrandi mos quis. 312 a. **ex-**
ercitus

exercitus ma-
nem capi.
Exerit de x
19. a. exer
lientur.
Exilio plecti
plex. 157
pena. ibi
bantur pri
pud Athen
Exonia ungi
diprohibet
Expeditionib
inepti olim
ditionis a
180 a
Expiandi m
310 b. et
purgandi
quot.
Expositorum
pla mira
Expurgari g
bi perpetu
Exquiliarius
pitæ eius
et domus
quis præ
auxerit.
Exquilina
addita.
83 b. ex
has dicta
Extra crud
se Sparta
solemnia
quid. 2
pia, qu
ci. 308

ALPHABETICVS.

e sacri fa.
336 b
alluatio
quo caput
me. 178 a
nder quoe
371 a
281 a. in
acedamo.
165 b
268 b
la discipli-
parentum
na. 99 b
Targunii
b. crudeli-
qua fia-
315 a
ut fieret.
gena qua.
uerfa. 31
62 a. pue-
uerfarum
uerfa. 215
mutuatioue
lus. 18 a.
ira diuer-
b. exer-
omodo &
imalibus
tus in aere
us. 148 b.
i indicia
78 a. ex-
aduer-
exercitus
312 a. ex-
ercitus

ercitus magni ad internecio-
nem casti. 380 b. & deinc.
Exertis dextris incedere, quid.
19. a. exerto humero qui pra-
liantur. 375 a
Exilio plectendi genus quotu-
plex. 157 a. exilium qualis
pœna. ibi. exilio saepe plecten-
bantur praestantissimi ciues a-
pud Athenienses. ibid.
Exotica unguenta ubi olim ven-
di prohibita. 140 a. b
Expeditionibus apti, seu praeliis
inepti olim qui. 32 a. expe-
ditionis apparanda tempus.
180 a
Expiandi mores quam diuersi.
310 b. & deinc. expiandi seu
purgandi species precipua &
quor. 311 a. b. 3. a
Expositorum quorundam exem-
pla miranda. 110 b
Expurgari quis quomodo diuisi-
bi perpetuo iratus posset. 314 a
Exquiliarum etymologia, & ca-
pita eius quor. 346 a. templa
& domus qua. ibid. exquilias
quis precipue incoluerit &
auxerit. ibid.
Exquilina trib. à quo reliquis
addita. 25 b. exquilina via.
83 b. exquilina porta qua a-
lias dicta. 219 b
Extra cruda in manus obtulisse
Spartanis quid. 86 a. extra
solennia depasci à serpente.
quid. 275 b. abaliquis ra-
pta, quam sine augurio feli-
ci. 308 a. quomodo specia-

cialiter coquerentur. ibid. ex-
ta hominum qui quomodo in
sacrificiis rimarentur. 383 b.
& deinceps.
Exteri in imperium adsciti. 203
a exteros etiam Roma trium-
phasse. 330 a. in senatum ad-
missi. 207 a. Roma ad ma-
gistratum promissi, ibid. &
365 b
Externi milites an & quomodo à
Romanis militia admissi. 30
b. externorum militum qua-
ta apud quosdam existimatio.
ibid.
Extis singulis suam inesse vim
338 a. extorum inspiciendo-
rum ratio olim qua. 309 b. &
deinc. extorum nomine qua in-
testina contineantur. 306 b
Extra ordinem de republ. dicere
quibus liceret. 208 a
Extremos pueri capillos qui ia-
culatores lapide, tangerent ex
industria impune. 371 b
Exul quando ciuitatem admi-
sisse censetur. 200 b. in fin.
Eav quid Graci vocent. 356 b
Eum & Colompegs uideis quid
278 a

F.

Faba alba aut nigra in iu-
dicio ferendo Gracis quid.
124 a. fabam quibus nec
serere, nec esse, nec aspicere
liceret. 349 a. fabas iacere
aut assumere, quibus festis so-
litum. 143 a fabis qui in ius-
fragando uerentur. 208 a

Ggg 5

Fabia

I N D E X

- Fabia* lex. 153 b. *Fabius* fornix, 94
83 b. *Fabius* unde cognomen
Maximi adeptus. 15 b. *Fabius* *Falcones* cur quidam dicti. 31 b
Rullus qua potestimum re *Falconis* auguria olim qualia.
Maximi nomen adeptus, ibid. 273 b
Fabii *Gurgitis* quam fuerit *Falsum* testimonium dicitur sup-
insignis censura. 145 b *Fabii* plicium quod. 343 a
unde appellati. 12 b *Fama* dea ubi culta. 21 a
Fabricii abstinentia quanta. *Fame* & si ubi vulgo mori se-
107 b nas cogantur 115 b
Fabulino qui sacrificent. 99 b *Familia* libertatis vindex ac p-
Fabulinus deus qua. 384 b trona qua. 189 a
Fax nuptialis quando faceret de- *Familiaritatis* intima apud di-
rum omen. 59 b. *faces* nuptia- ueros iudicia qua. 42 b
les è qua tantum arbore, & à *Familiarum* aliquot, ex quibus
quibus accendi tantum soli- solus reges eligerentur nomina
ra. 60 b qua. 296 b
Facies duas eadem cepuice pro *Famulorum* in conuiuiis celebri-
minentes, quorum multis olim bus munera qua. 296 b
incusserint. 218 b. *faciem* car- *Fannia* lex. 138 b
pere qua lex quibus veter. *Far* ad sacrificium impurum quod,
339 b 140 b
Fazio omnis forensis in quas tri- *Farina* frumētis cuius urbis mæ-
bus à *Fabio* *Rullo* coacta 15 b xia designata. 274 b
faciones aliquot diuersarum *Farris* hemina aut quartarius
nationum quales. 180 a. b *fa-* quatum & quorum donum,
ciones *Circensium* quot & 218 a
quales. 263 a. *faciones* *Fari* quo tempore vel liceat vel
Græcorum potissima qua. non liceat. 232 b
180 a
Fagi coreicem quibusdam reli- *Fas* ad quid pertineat. 377 a
giosum esse. 223 a. *fagus* v- *Fasces* dictatoris quot. 240 a
bi aliquando vaticinata. etiam *Vestalibus* præferri so-
319 a lidos. 270 b. *fasces* & *liſſo-*
Fagutal ubi, & quid. 83 a. res consulum quot. 118 a *fa-*
34 b *fasces* *lictorum* ex quibus vir-
Falacer quis vel *Deus*, vel dei- gis fierent. 46 b. *fasces* per vi-
flamen dictus. 347 b ces modo apud hunc, modo
Falarica quorum propria. 370 a apud illum *COS.* fuisse.
Falcidia legis sententia de testa- 118 a. è lauro quando magi-
stratus anteferrentur. 46 a.
fascium

ALPHABETICVS.

- fascium summissi.* *ibid.* februo cur & quando potissimum
fascia candida diadema regi *312*
um olim erat. 47 a. *fasciarum* *Feciales* quid ex *Feretrii* *louis* e-
usus ante caligas quas, s-
bid.
Fascinationes quomodo olim re-
pelliputarentur. *313 b*
Fasciola crurules *que.* *287*
Fasianos quos *Imperator* sibi tan-
quam deo mactari edixerit.
142 a
Fastidies qui & unde dicantur.
232 a
Fatentes crimina sua sponte ubi
absolui solerent. *114 a*
Fato omnia agi, qui *philosophia*-
ti. *123 b*
Fatua dea *que,* & unde dicta. *Felis* morientis in *Egypto* quan-
336 b. 384 b *ius* *luctus.* *128 b.* *feles* a qui-
Fauia tribus incerta origo &
infelicitas. *26 a* *bus* ut *dii* *culta.* *383 a.* *feles*
Fauiani qui dicti. *212 a* *aut* *alia* *bestia* pro *dii* *culta,*
Faunalia quando agerentur. *353 b* *quam* *magnifice* ab *Egyptiis*
155 b *sepelirentur.*
Fauni uxor quam fuerit *casta.* *Felicitas* seu *victoria,* cuius ali-
336 a. *Fauno* quid immolare. *quando* *fuerint* *tessera.* *179 b*
tur. *142 a. 212 b.* *Faunus* *felicitatis* *portenta* aliquot *mi-*
qualis *deus.* *326 a* *ra.* *110 a.* *infelicitatis,* *ibi.* &
Fausinianae puella. *46 b* *deinceps.*
Febris fanum quotuplex. *27 a.* *Femora* & *sura* equitum cur av-
febris fanum ubi. *21 b 86 b.* *mus* *carerent.* *372 a*
345 a *Fenestra* porta nomen unde
Februarius cui deo dicatus. *169* *220 b*
a. 82 b. 245 a. *quibus* *infelix*
ac *suspectus.* *233 a.* *Febru-* *Ferales* arbores. *133 a.* *ferales* ce-
arii *idibus* quid soleant fieri. *modi* *festi,* *aut* unde dicta. *43*
154 b *b.* *feralibus* *coenis* quid apponi
Februata *Iunoni* quando, quo. *Ferarum* *tergore* qui *caput* in
modo & a quibus *sacrum* *praelis* *regant.* *375 a*
fas. *212 a* *Ferculorum* *canis* *solennibus* in-
ferendo.

INDEX

- ferendorum caremonia qua. 290 b. ferculorum in epulis magicis numerus seu multitudo qua. 298 a
 Ferentarii qui. 372 b
 Ferentina porta unde dicta. 220 a
 Feretrii Iovis templum. 21 b.
 Feretrius Iupiter unde cognominatus. 22 a
 Feretrum cadaueris ferre soliti qui. 122 b
 Feria laibus dicata qua. 154 b
 fariarum genera quot. 256 a
 Ferina caro quibus quotidianus cibis. 138 a
 Feronia quorum dea. 206 b
 Ferreo calceo quis usus. 188 a.
 ferreos annulos quibus passim ferre permitteretur. 107 b
 Ferri in triumphis solita qua. 330 b. & deinceps.
 Ferro qui ventrem tantum & ceruicem militia tegant catenati. 289 a
 Ferula qui olim plebentur. 67 b
 Fescennini versus unde & qui appellati. 60 b
 Festa magnalientia apud diuerfos qua. 93 a. b. festi dies quis. 232 a. in fi. festorum aliquot catalogus. 336 b. & a festos dies ut exigerent pueri. 138 a. festum Fortis Fortuna quando celebraretur. 20 a
 Fesula quam olim celebres fuerint auguratus. 292 a
 Fibra quid. 306 b. fibra gallinaceorum quales. 308 a
 Fibulas aureas quibus solum habere permittum. 107 b
 Fictilia aut marmorea adulteria quis aliquando exhibuerit. 295 b. fictilia quam diis gratia. 226 b
 Fictitiis victimis quando vtiliceret. 143 b
 Fictibus qui maxime victimas. 138 a. ficus optima cuius res. 295 b
 Fidei danda in foederibus barbarici mores qui. 252 b. & deinceps. Fidei & Termini templa ubi. 92 a. sacrum quomodo fieret. 92. fidei seruande tenacissimi olim populi qui. 268 a. fidei templum ubi. 344 b
 Fidenae cuius olim regionis oppidum. 173 b
 Fidenatus cognomine quis cur Roma dictus. 62 b. & 69 a
 Fides quibus vel nulla vel parua. 268 a. fides quomodo cui detur. 86 b
 Fidibus qui militia vsu. 178 b. fidibus sonare quanto olim in pretio. 101
 Fidis Sabini dei templum ubi. 346 b. Fidius quis seu quorum deus. 207 a
 Fiduciaria tutela qua. 342 a
 Figura membri virilis a quibus Roma qua ratione culta. 155 b. figura alia atque alia sceptris insculpta. 48 b. figura castrorum alia atque alia 17 a. figuris animalium qui pro literis vterentur. 109 a
 Fila.

Flamines qui
 flammis d
 Filiabus c
 parentes q
 die quid b
 bitum 197
 rum quid
 172 b filia
 ratem succ
 b ad festu
 de, aut
 169 b
 Filicia pae
 Filii in patre
 pinas 62 a
 uilia pati
 diimpium
 166 a. fi
 effertur ubi
 lios desu
 luxerint
 uoperunt
 10 b. fili
 obnoxius
 proprios
 98 a
 Filo qui sac
 quando v
 lum puni
 pileos solit
 Fimbrias pe
 decorum
 Fines imper
 311 b
 Firmatio m
 uerlos qu
 Fistularii sp
 fistulis qu
 Flagris qui
 inter sac

ALPHABETICTS

Flamines qui primum, & unde
flaminis dicti. 347 b

Filiabus coram castè segerant
parentes 99 b. filiabus Aristi-
dis quid honoris publice exhi-
bitum 197 a filia regis sacro-
rum quid haberent privilegii
172 b filia quibus in heredi-
tatem succedant, non filii 341
b ad Vesta sacerdotium cogen-
da, aut non cogenda qua
269 b

Filicide pœna qua 123 b

Filii in patrem execranda im-
pietas 62 a. ingenui ubi ser-
uilia pati 98 a filii immolan-
di impium votum frustratum
166 a. filii parentes mortuos
efferrè ubi solerent 128 a. fi-
lios defunctos qui patres non
luxerint 133 a filius patre vi-
uo pecunia cur non credenda
10 b. filius patrem alere non
obnoxius, quis 304 a. filios
propriis Phryges vendunt
98 a

Filo qui sacerdotes quomodo &
quando virentur 327 b fi-
lum puniceum qui ferre pro
pileo soliti ibid.

Fimbrias pelliceas gestare quib.
decorum 288 b

Fines imperii Romani olim qui
311 b

Firmatio matrimonii apud di-
uerfos quomodo fiat 40 b

Fistularum species aliquot 222 b
fistulis qui militia vsq. 178 b

Flagris qui vel in se, vel in alios
inter sacrificandum sauiant

226 a
Flamen Iouis seu Dialis à quo
primum institutus, & quan-
ta auctoritatis fuerit 334. no-
centibus quandiu sit asylum
349 b. flameni an senatus &
militia muneribus vacares
248 a. flamen Vulcanalis
cui dea quo die sacrum face-
ret 336 b. curiales qui 347 a
in Casareum honorem insti-
tuti, qui & quam diuersi-
bid. qui & unde crearen-
tur ibid. fluminibus quibus
& quandiu provincia de-
mandata 348 b. his tactu no-
minatu, audiui illicita qua i-
bid.

Flaminica qua, & eius munus
quod 348 a. flaminica amictus
ac officia qua 349 a
Flamini diebus festis visu nefas
quid esset 348 a. cui omnino
iurare interdictum 268 a. ne-
que sine uxore esse licitum, ne-
que mortua una aliam duce-
re 348 a

Flaminii contra Gallos votum
165 a. Flaminii de Gallis tro-
phaum 36 b. Flaminii specia-
lus triumphus 320 b. 333 a. la-
minio qui qua de causa pri-
uati 334 b. 347 b. flaminium
non fuisse perpetuum, sed ad-
mi ob demeritum potuisse 347
a. Flaminiorum familia pro-
prium quid 347 b

Flaminis ætymologia qua ibid.
flaminis prodendi causa di-
statorum aliquando creatum
fuisse

INDEX

fuisse,	30.a	tiopro galeis usa	32.a
Flaminium infigne quale	247	Fluuiolorum seu riuulorum vr	
flaminum munus quod,	ib.	bi Roma catalogus	346.a
Flamma ex cuius equi ore egre-		Focarius	68.b
di visa	31.a	Focarii qui	170.b
Flammenum sponsa cuius esset		Focus olim quid	303.b
coloris	59.a	Fœcunditatis mira exemplum	
Flua coma quibus accepta, qui-			59.a
bus contempta	290.b	Fœderata in Hispania ciuita-	
Flacci unde dicti	13.b	tes quot, 203. a. fœderata in	
Flexumines qui	370.b	Sicilia vrbes qua 205. b. fœ-	
Flora qua qualisve fuerit &		derati quibus donis ornaren-	
meretrix & dea 337. a. Flora		tur. 239. b. fœderis percutien-	
quo alio nomine dicta, &		di mores ac tempus	252. a
quomodo ei vino licetur 142.		fœderum monumenta ubi	
b. Flora & Salutis templum		aut quomodo custodirentur,	
ubi 349. b. Floralia qua &		ibid.	
unde dicta & cur ac quando		Fœdissima animalia qui pro diis	
fierent	337. a	coluerint	383. a
Florentinus quid nomine supel-		Fœmina quibus gentibus domi-	
lectilis comprehendat	28. b.	netur non vir 239. a. comitiis	
& deinceps.		non intererat 124. b. fœmina	
Florum in triumphis sparsio qua		qua à quibus arcerentur lu-	
	333. a	dis 260. b. quot tantum ve-	
Fluuiibus qua natio parētes suos		stibus vterentur in Ægypto,	
operiendo sepeliat	115. b. flu-	quot viri 291. b. ubi hono-	
uibus seu Neptuno quid nau-		rationes quam viri	256. a
ra obicere soliti	308. a	Fœminarum apud Germanos	
Flumentana porta aqua	220. b	& Spartanos autoritas quan-	
Fluminibus qui mortuos san-		ta 120. b. item apud Celtas	
quam sepulchro iniicerent,		& Gallos ibid. de venu-	
	115. b	state publicum certamen v-	
Fluonia Iunoni à quibus immo-		bi 362. b. fœminarum hæ-	
lezur	98. b	reditates quomodo coercita	
Flusus pater quis	22. a	355. b. earum intercursum in-	
Fluuii aliquot sacri 223. b. flu-		teste acies apud Trogloditas	
uii auriferi qui 174. b. fluuii		dirimuntur 210. b. fœmina-	
à Xerxis exercitus epoti qui		rum ordo quomodo olim dis-	
& quot	382. a	cretus, 307. a. pugnas quis	
Fluuiatilis canis pelle qua na-		notu commiserit 361. b. fœ-	
		mina-	

minarum
 mina tant
 Fœminis cit
 picis cert
 cognomen
 qui princ
 lio admisi
 cur nomi
 ribus unde
 fierent a
 quid equit
 fœminis pr
 lictis qu
 fœmina vi
 143. b. fœm
 Almas poti
 culini
 Fœneratorum
 fa crudeli
 olim qua
 quam fuit
 Fœni manip
 signum 17
 na gerere,
 Fœnus quib
 & quibus
 modo pan
 ibid.
 Fœcia vulpes
 tendat a
 lium quor
 cristina pu
 a. fœsus bi
 a. fœsus q
 Fœlie palm
 vjor pro ch
 Fœliculorum
 Fœlium lud
 rum se
 Fœns uno qu

ALPHABETICVS.

34. a	minarum Romanarum no-	porem habens, ubi	322 b
ulorum vr	mina tantum quot	15 b	Fontanili porta qua
346. a	Fœminas etiam inter se Olym-	Fontes obliuionis & memoria	220 b
68. b	pici certasse 260 a non dare	ubi 321 b. fontis cuiusdam	
170. b	cognomenta familiis	266 a	miranatura 319 b fontis oleo
303. b	qui principes publicis conci-	manantis miraculum	18 b.
exemplum	liis admiserint 210 b fœminis	fontium aliquot periuros vl-	
	cur nomina citius quam ma-	ciscantium miracula 267 a. b	
nia ciuita-	ribus inderentur	102 a	Fora aliquot apud exteros qui
federata in	fœminis auri ornamenta,		cognominata
05. b. fœ-	quodequitibus anuli	107 a	Forcaneus palmes
is ornaren-	fœminis probrosis legata &		Fordicidia quo alio nomine dicta
percussio-	lecticas quis ademerit	355 b	142 a. fordicidis quales tantū
252. a	fœmine victima ubi illicita		victima caderentur
menta ubi	143 b. fœminini generis vi-		Fore amandum aut amaturum,
odirentur,	ctimas potiores esse quam mas-		an Latine dicatur
	culini	ibid.	12 a
qui pro diis	Fœneratorum aliquot libidino-		Fores lani quot 22 a fores virga
383. a	sa crudelitas 11 a fœnerator		liciorum percuti quid indica-
ibus domi-	olim quanto grauius alicubi		ret
a. comitiis	quam fur damnatus	ibid.	Forma domorum Roma qualis
b. fœmina	Fœni manipulus quorum olim		304 b. & deinceps. forme certa-
erentur lu-	signum 177 a. fœnum in cor-		men publicum inter mulieres
antum ve-	nu gerere, quid	279 a	ubi
n. Egypto,	Fœnus quibus gentibus ignotum		Formica cui aliquando criticis
ubi hono-	& quibus exosum 11 a. quo-		grana dormienti ingesserint
i 256. a	modo paulatim abrogatum		110 b. formicas sanguinem
Germanos	ibid.		victima auferre quid
itas quan-	Fœta vulpes occurrentes quid por-		Fornacalia cuiusmodi vel festa
quid Celtas	tendas 275 b. fœtus anima		vel sacra
de venu-	lium queto à partu die ad sa-		Fornacarius quis
tamen v-	crificia puri haberentur	141	Fornicata via
arum ha-	a. fœtus biceps aut mancus in		Fornix Calphurnius & Fabius
o coercita	auspiciis quid	397 b	ubi
ercutus in-	Folii palmatum scribas olim		Fororum Atheniensium cogno-
rogoditas	vos pro chartis	108 b	mina 72 b. fororum Romæ
p. fœmina-	Folliculorum ludus	161 b	Fortuna qua & quot
o olim dis-	Follium ludus qualis & quo-		Fortuna mascula 19 b. fortis
ignas quis	rum sit	162 a	Fortuna ades ubi
361. b. fœ-	Fons uno quotannis die vini sa-		20
mina.			

fortes-

fortu-

INDEX

- fortunamala* quibus causis olim culta 20. *fortuna cultores* seu despectores, qui facti *fortune cultus* apud exteros ibid. *fortuna dea* quam diuer-
sasuerint cognomen 20 & *templa ibid.* quam varia si-
mulachra ibid. *fortuna mala* templum ubi 20 b. 346 b
fortune Primogenia emplii ubi ibid. *fortuna simula-*
chrum in cubiculo Impera-
toris 20 b. *fortuna templa*
Roma ubi 57 a. *fortunarum*
strium incerti nominis tem-
plum ubi 20 b
Forum Romanum ubi & quod
 7 b
Fossarum pro castris latitudo &
altitudo quanta 19 a
Foveas qui quomodo habuerint
 23 b
Framae & scutum, ubi adole-
scuntium ornatus 235 b. *fra-*
mea quibus propria 370 a
Fratres ubi precedant filios in
hereditate 341 b. *fratris si-*
liam ducere Roma licitum
fuisse 39 a
Fregella vicus 82 b
Fremius equorum à quibus ob-
seruaretur. 275 b
Frigida qui tantum lauent, 235
 a. 226 a
Fritillas quid 161 a
Frons cui deo sacra 85 b. *frontis*
indicia quam diuersa 85 b
fronti quorum nota inuri so-
lita 158 a
Fronticius (forte rectus Fron-
ditius) unde quis cognomina-
tus 15 b
Frontones cur quidam nuncu-
pati 13 a
Fructuum decima Herculi vo-
uebatur 105 a
Frugalitas Roma olim qua 138
 a. 133 a. *frugalitatis aliquot*
in regibus exempla 298 a. b
frugalitas exempla inter Gra-
ecos olim quanta 139 a
Frugem alienam noctu pauisse,
qua lege fuerit capitalis 341 a
fruges enocari & alio tradu-
ci quomodo solerent 339 b
fruges quomodo olim teri seu
pinxi solita 138 a. *frugi cog-*
nomen quis unde adeptus 15
 2. *frugum primitia cui offer-*
rentur 142 b
Frumentum prouiso quorum ma-
gistratum cura incumbere
 18 a
Fucato capillo quis Imperator
incedere solitus 290 a. *fuca-*
tum capillum qui maxime
oderint 291 a
Fugato aut fugienti hosti qua
gens ex natura non instat 193
 a. *fugientem exercitum qui*
potissimum insequerentur ib.
fugientes temere ex praelio quo
modo & à suis reprimerentur
 193 b
Fugitiui serui ubi & quomodo
seruitute eximerentur 159 b
Fugularis lacus ubi 346 b
Fulcimenta virum quoru pluri-
cia 68 a. b

Fulge.

ALPHABETIGVS.

<p><i>ognomina.</i> 15 b <i>m nuncu-</i> 13 a <i>merculi vo-</i> 105 a <i>m qua</i> 138 <i>utis aliquot</i> 298 a. b <i>a inter Gra</i> 139 a <i>tu pauisse,</i> <i>bitale</i> 341 a <i>lio tradu-</i> 339 b <i>im veri seu</i> <i>frugi cog-</i> <i>adepius</i> 15 <i>e cui offer-</i> 142 b <i>orum ma-</i> <i>nucumberit</i></p> <p><i>Imperator</i> o a fuca- i maxime 291 a <i>hosti qua</i> <i>instat</i> 193 <i>ritum qui</i> <i>erentur ib.</i> <i>pralio quo</i> <i>merentur</i> 193 b <i>quomodo</i> <i>ur</i> 159 b 346 b <i>quotupli-</i> 682 a, b</p> <p><i>Fulge-</i></p>	<p><i>Fulgetras adorare quid.</i> 272 b <i>Fulguritarum ars à quo descri-</i> <i>pta.</i> 149 b <i>Fulgurum species diuersa, ibid.</i> <i>fulmina dira aut felicia qua</i> 272 a. fulmine iustos non cre- mari in funere. 133 b. fulmi- ne iusta quam sint religiosa. 353 b. fulmine quorum sepul- chra tacta. 153 a. fulminis a- uertendi ratio Græcis qua. 282 b. fulminum generatrix qua. 273 a. fulminum ia- ctus qui dii possidere crediti. 311 a <i>Fului Flacci laus à modestia,</i> 330 a <i>Fulvio quid à Catone obiectum</i> 229 a <i>Fumus in die militia quid indi-</i> cetur. 179 a <i>Fanales equi qui</i> 294 b <i>Funda qui maxime pugnant.</i> 375 a. fundis quot & quali- bus Baleares utantur. 372 b <i>Funditores qui.</i> ibid. <i>Funebres aues qua.</i> 273 a. ludi quales. 132 b. funebres tui- ca regum Iudorum & Ægy- ptiorum. 132 a. funebres lau- datio unde initium habue- rit. 131 b <i>Funeralis lex qua.</i> 110 a <i>Funeris illustris efferendi ritus,</i> 129 a. 131 a. funera nocturnon interditi efferbantur. 130 a <i>Funere perfecto fieri solita qua</i> & quam diuersa. 132 b. & deinceps. <i>Fungi qui quomodo in pumicem</i></p>	<p><i>conuertantur.</i> 265 b <i>Fungos in cariosis nauibus natos</i> <i>viuas aues fieri.</i> 199 a <i>Funus efferendi ritus olim qui,</i> 129 a, b <i>Fuo quid olim verbi fuerit.</i> 12 a <i>Furcam gestare soliti qui.</i> 158 a <i>furca qui quomodo plecteren-</i> <i>tur.</i> 123 a. furciferi qui & quomodo dicti. 158 a <i>Fur diurnus aut nocturnus</i> quomodo tractari solitus. 240 b. fures cui imperatori maxime inuisi. 340 b. fures & scarios qui quando inuicem committerent. 361 a in fine. fures quam sint odiosi Scythis. 340 b. fures ubi & cui fur- ta offerant. 320 b <i>Furiarum templum.</i> 130 b <i>Furia lege quid statutum.</i> 355 a <i>Furie de Gallis triumphus qua-</i> <i>lis.</i> 333 b <i>Furialis flamen à quadea co-</i> <i>gnominatus.</i> 147 a <i>Furiorum etymologia.</i> 14 a <i>Furtū leuius quam scelus. qui-</i> <i>bus fuerit.</i> 11 a. furta militū quomodo aliquando punita. 74 b. furtum vel minimum. ubi capitale. 124 b. furti per lancem & licium. qua. 340 b. quā seuerē xii tabulis pu- nirentur. 340 a. quibus vel licita vel impunita. ibid. fur- to seu rapto qui viuunt. ibid. <i>Furum dea qua.</i> 165 b <i>Fustibus inter se decernētes pu-</i> <i>ella ubi & cui dea sacrifi-</i> <i>cent.</i> 142 a. fustibus qui per H h h cen-</p>
---	---	---

INDEX

censuriones castigarentur, cui regi diademata imposita
 353 a
 Erisos in via torquere cur qui-
 di feminis uenerint, 198 a
 Fecinus Deus, 40 a
 G.
Gabii à Tarquinio quam
 nequiter oppressi, 111 b
 Gabii Mithridatis regia, 126 b
 Gabini quam mire aliquando
 victoria hostium positi, 22 b
 Gabinus quem Ptolemaem in
 regnum reduxerit, 5 b
 Gabilus porta que, 220 a
 Gabrielis Avili laus, 247 a
 Gabyrus quorum Deus, 326 a
 Gades quib. & qua vulgo dea-
 bus templa discant, 21 a
 Gaditani equites, 100 b. Gadi-
 tanorum modorum & salta-
 tionum species quam varia,
 361 a (164 a)
 Gagneo qui sacrificare soliti
 yuio: unde dictum, 255 b
 Galata quid pro ornatu gala-
 rum usurparint, 32 b Gala-
 tarum ridiculus in funere
 mos, 131 b: suba in praelio in-
 eundum, 178 b. qualibus u-
 rantur iudis, 178 b. natura
 quales, 214 a. in clypeis insi-
 gnia qua, 369 b
 Galba unde quidam dicti, 13 a
 Galba Imperatoris in fortu-
 nam fraus quomodo vindi-
 cata, 21 a. Galba quomodo
 imperium praedixit, 307 a
 Galbula avis qua, ibid.
 Galbarum insignia apud di-
 versos diuersa, 32 a. Galen

Galenus Caesar qua aliquando
 fecerit vota, 163 a. quales
 nummos euderit, 218 b
 Galeni vestitus quales, 286 a
 in patrem capiti scama, 382 a
 Galeria tribus quando in urbe
 recepta, 26 b. Galeria tribus
 prerogativa, ibid.
 Galera cuius olim proprium
 fuerit, in signo, 64 b. galero
 albo qui flamen solus viret-
 tur, 347 a
 Gallia & Britannia in quor o-
 lim provincias diuisa, 104 b
 Gallia quam à Circo vento
 afflata aliquando sit, 164 b.
 Gallia in quor factiones di-
 uisa, 180 b
 Galli qualibus militia vestibus
 uti, 31 a. quam sumptuosa or-
 narint galeas suas & scuta,
 32 b. mutuam in funere pecu-
 niam cur darent, 130 b.
 deum matri quomodo secundo
 membra sua immolent, 140
 b. quid potissimum diis vo-
 uere soleant, 165 a. ut praelio
 ineant 191 a. quam honores
 faminas, 210 b. natura qua-
 les, 214 a. Galli comati, 290
 b. Galli quomodo homines
 in sacris maculare & excruci-
 are soliti, 383 b
 Gallica mulieres iudices, 210 b
 Gallinacei quam habeant nobi-
 les fibras, 208 a. sacris inser-
 dicta & epulis, 141 b
 Gallinarum canes quid mali

praferre
 Gallinacei
 fuerint
 quibus d
 linacori
 pugna p
 262 a. G
 do Persu
 Gallonatur
 Galligraci
 m.
 Gallorum p
 strensi qu
 Gallorum
 atque lex
 sepultura
 quis. 131
 uolunt q
 165 a. fu
 180 b. m
 endu. 18
 278 a. in
 namenta
 criu impie
 Gallus noct
 141 p. g
 mis incu
 praepositi
 uinent,
 Gallos omni
 fuisse & r
 Gamelia 14
 tur.
 Gamphas
 peregrina
 Ganges qua
 174 a. G

ALPHAPETICVS.

- praferre putetur, 274 a
 Gallinacei pro conis apud quos
 fuerint, 32 b. Gallinaceus
 quibus diis facer, 141 b. Gal-
 linaceorum & coturnicum
 pugna publica olim ubi fieret
 262 a. Galinaceum aliquan-
 do Persi ut regem praefuisse,
 321 b
 Gallis natura insitū quid, 214 a
 Gallograci quam mire praelien-
 tur, 375 a
 Gallorum plerique pro vallo ca-
 strens quid habuerint, 19 a.
 Gallorum in pingues odium
 atque lex, 96 b. immanis in
 sepultura magnatum mos
 quis, 131 a. contra Romanos
 votum quale, & econuerso,
 165 a. factiones duae praecipue,
 180 b. mos in dotibus constitu-
 endis, 187 a. vestes quales,
 278 a. in pugna arma seu or-
 namenta quae, 375 b. in sa-
 cris impietas quanta, 383 b
 Gallus nocti & laribus facer,
 141 9. gallos duos qui num-
 mis incudat, 218 b. gallorum
 praeposteri cantus quid pradi-
 carent, 274 a
 Gallos omnium sapissime victos
 fuisse & rebellasse, 330 a
 Gamelia Iuno à quibus colere-
 tur, 327 a
 Gamphasantes, qui & quanto
 peregrinos odio prosequantur,
 203 b
 Ganges quam clarum flumen,
 174 a. Ganger flumen à qui-
 bus ut deus cultus, 321 b
 Ganymedis lacus ubi, 384 b
 Garamantes ferarū ritu in ve-
 nere ruunt, 41 a Garamanti-
 ci nomē quae recūsant, 69 b
 Gardates Persis habitique, 374 a
 Garsus piscium non squammato-
 rum ad quod utilis, 221 b
 Gaster quod vasis genus, 136 b
 Gasterium quid, ibid.
 Gaza cuius fuerit ararium, 85.
 b. Gaze Persice quid sonet,
 ibid. Gaza quid monstri ali-
 quando visum, 110 a, 134 a.
 quid, 255 b
 Gegania familia propriū quid,
 14 a.
 Geganiū unde vocati, 14 b. vnde
 de Romam deducti, 255 a
 quid quid, 255 b
 Gelonorum truculentia & or-
 natus militaris, 31 a
 Gemea ala quae, 9 a
 Geminū fel in extis quid, 307 a
 Geminus pater quis dictus, 23 a
 Gemma annuli immensis pretiū
 87 a gemmatū usus in annu-
 lis quae & unde, 87 b. gemmis
 signare quando desitum, 87 b
 gemmiferi fluiui qui, 174 a
 Gemonia scala cuiusmodi, po-
 natum locus, 122 a
 Genca (si recte scripsum) Antio-
 cho cuiusmodi ala, 384 a
 Genarum indicia quae, 8 b ge-
 nas radere quae lex quibus vs-
 ter, 326 b
 Geniales dii qui, 325 b, 384 b
 genialis lectus quomodo & cui
 ornari solitus, 60 b
 H h h 2 Ge-

I N D E X

Genitalibus membris, sacrificacatum ut diis olim fuisse, 384 a
 Geniti lex serva aut illegitimo coniugio, Athenis quales, 238 a
 Genus quis putatur, & an duo sint, 325 a
 Genus cuique suus & sua luno, 325 a
 Gentium diuersarum pericia diuersa, 25 a. gentium maiorum dea qua, 324 b. gentes varie quam variis utantur militia & instrumentis & ornamento, 375 a
 Genium hominis religio qua, 86 a. genus alterum alteri imponere in senatu, quam vitiosum, 209 a
 Gentii tribuni pl. lex, 11 a. Gentii in totam legionem animaduersio qua, 74 a
 Geometria ubi vulgo pueros doceretur, 100 b. Geometria celebres qui, 215 a
 Georgius Trapezuntius quid miri aliquando videris, 134 a
 Germalia ubi, 345 a
 Germanici de Germania victis tropaeum, 36 b. Germanici nomen quibus mensibus inditum, 169 b. Germanico quid ab Apide praediuinatum, 321 a
 Germani pro vallo quid usurpare soliti, 19 a. quo reges suos honore afficere soliti, 48 a. quo in honore sacerdotes habuerint, 66 b. pyras mortuorum quomodo extruere soliti, 130

a. quibus ludis & quam chare ludere soleant, 162 b. quomodo adulteros punire soliti, 176 a. quomodo in praelium ruant, 191 a. quam fiores olim hospitales, 204 a. quod signum nummis incusserint, 218 b. quomodo lauents, 235 a. ex cuiusmodi rebus auspicia sumant, 275 a. furibus non infensi, 340 b. Germanis fœnus olim ignotum fuisse, 11 a. non fuisse templa, & quid pro templis fueris, 223 a. Germanis satellitibus qui Caesares vsq, 371 b
 Germanorum nobilibus plures uxores licite, 41 a. in sponsalibus insignis mos, 58 b. militum scuta amittentium punizio, 93 a. mos infantibus recens natis, 96 b. in educandis pueris mos, 98 a. 99. b. seruitus qualis, 158. b. ludus quam obstinatus, 162 b. in bellis insignia cuiusmodi, 177 b. matrimoniale ius quod, 189 a. in praelio aggrediundo mores qui, 191 a. Germanorum acies ut instruere, 192 a. in conflictu disciplina qualis, 193 a. in dandis doris mos quis, 197 a. scuta qualia, ibid. consuetudines, 209 b. & 209. a. in sententiis recipiendus aut resiciendus mos quis, 208 b. nuntia qualis, 214 b. Germanorum legati quid assiguan-

ALPHABETICVS.

de Roma in theatro fecerint.

282 a. Germanorum vestitus.

289 a. in edificando mos quis.

305 a. dii qui. 326 a. Germa-

norum & Indorum sepulchra

qualia. 352. b Germanorum

stipendia olim qua. 374

b. in sacrificiis truculentia

quanta. 383 b

Gerri qui, & quam crudeliter in

funere regis esse soleant. 131 a

Gerusia curia quorum fuerit.

24 b

Gessa quibus propria. 370 a

Gessata Gallus qui. 374 b

Gestamen triumphantis quale

quid fuerit. 332 b

Gestis ad Sagram certius, quid.

278 a

Gestuum chironomia quanta di-

uersitas. 361 b

Geta Caesaris mirus in apparant-

diu fercuti mo. 298 a. Geta

quam crudeliter manes viro-

rum expient. 310 a. b

Getulici unde dicti. 69 b

Gilippi peculatus quomodo pro-

ditus. 218 b

Gingrina tibia qua. 178 b

Gladiatoria munera exhibere

quorum fuerit ab initio. 54 b.

gladiatorius ludus quando

exhiberi solitus, & quibus ei

interesse vetitum. 132 b gla-

diatores in quibus potissimum

ludis exhiberentur. 361 a. b.

gladiatorium munus quis

primus Roma ediderit. 261

b. gladiaturam qui ali-

quando prohibueris, & qui

buis tantum exhiberi permis-

sum. 362 a

Gladio breuiori qui pugnent 371

b gladios & lanceas in san-

guine hostia tingere quid. 353

a. gladius Hispanus qualis.

370 a. gladius quibus olim

proprius. ibid.

Glandium usus quibus fruman-

si loco fuerint. 138 a. glandem

secundis mensis exhibere qui-

buis fuerit magnum. 195 b.

glans ex aliena arbore in alie-

num fundum cadens, cuius

sit. 340 a

Glastum quid sit. 312

Glaucoptis dea qua. 327 b

Glauco quidam Demylis filius,

quomodo Olympia viceris.

260 a

glaucoptis dea qua. 327 b

Glives epuli cur interdicti, & a

quibus. 119 b

Gnidius senatus capitum quot.

206 a

Gnidurgu quid, 179 a

Gnosos cuius aliquando regia.

127 b

Gonatus quid & unde dictus.

70 b

Gordiani cuiusdam relatio de

spectru. 67 b

Gordii qualem eligere soliti re-

gem. 238 b

Gordium multa aues circumuo-

lantes quid portenderint. 110 b

Gorgias Leontinus quam falso in

Olympis irrisus. 291 a

Gorgonius mulieris Sparsana co-

libro

INDEX

lebre apophthegma.	196 a	qua.	369 b
Corpias mensis quis.	169 b	Gracina capitis postulata, viri	
Corzini qua efficiant adulteros		sui iudicio absoluta.	197 b
pena.	176 b	Grandaeui atate ad comitiorum	
Gracchi & Scipionis simulas ac		suffragia non admittebantur.	
familiaritas 28 a. Gracchorū		279 a	
alter ubi & quomodo occisus.		Gracostasis ubi Roma olim fue-	
33 b. Gracchi lex pro inco-		ris.	24 b
lunitate ciuis Romani qua.		Gracus sermo quam Roma inui-	
158 a. Gracchi in detecto		seus.	211 a
de gradus plebiscitum quid.		Graminea corona & unde dari	
189 b		solita.	227 b
Graculo quid esse cum fidibus sit.		Grammateus.	66 a
278 a		Grammatica Syrii quid.	297 a
Gradius quis deus cognomina-		Grammaticum cuius & quod	
tu.	6 b	poculi genus.	136 b
Graca litera ubi & cur olim di-		Grammatophoros qui.	49 a
sci vetita 109 b. Gracarum		Graphion quid.	108 b
literarum inuentor quis. ibi.		Gratia quot. & quomodo pingi	
Graca fides prouerb.	214 a.	solite 248 a. b. gratiarum a-	
Graca sacra Roma qua dicta.		des ubi.	ibid.
364 b		Gratitudinem naturaliter ho-	
Graci verecundiores ceteris na-		mini insitum esse.	248 a
tionibus erga cognatas. 38 b		Gratum balneum quis Roma	
Gracorum expiabili nexu co-		exhibuerit.	135 a
pulatorum mos. 43 a. mos au-		Grauedines quomodo leuari pu-	
dico fausto nuncio. 46 b. mos		rentur.	249 a
in nuptiis 58 a. b. & 59 b pue-		Gregarii qui habiti.	374 a
rorum institutio. 97 a in con-		Gregario militi quid in castris	
flendu defunctis antiquissima		habere vetitum.	33 a
consuetudo qua. 116 a poena		Grex idem, apud iurisperitos	
in sacrilegos. 123 b. in su-		quis dicatur.	113 b
nerre ducis aut regis mos quis		Grues volantes à quibus rabel-	
131 a. Gracorum aliquot ab-		larius superata. 46 a grues 9	
simientia. 139 a initium an-		recto flectere cursu, nautic	
ni quod. 169 b. mos in vo-		quid.	273 b
uando quis. 194 b. natura		Grypi Persis quid.	85 b
214 a. Gracorum more bibe-		Gurges cur quidam dictus.	14 b
re quid. 296 a. in obsidione		Gutturium quid.	26 b
Troia insignia Gracerum		Gyala quid.	136 b
		Gygis	

Gygis canes
178 a
Gylippi cultus
sordidus.
Gymnasia quae
cultus. 10
Herculis
77 a. A
qua & quae
Gymnasium
pau virgines
mensa quae
sepelire solent
Gymneta quae
160 b
Gymnicorum
mum val
Gymnopodia
365 b
Gymnosophi
neribus
Gymnoph
sint & quae
tur. 211 a
Ethiopia
pauentur
starum i
quid quae
Gymnaceum
erit Gr
Gymnacia d
336 b
Gyspho quae
lita illis
H Abon
stium
redicti
Habeo eg
269 b

ALPHABETICVS.

Gygii canendi modus qualis. Habere pauca, & nullius indigere cuius precario fuis. 124
 178 a
Gylippi cultus militaris quam
 sordidus. 31 a
Gymnasia quam olim à Græcis
 culta. 100 b. gymnasium
 Herculi apud Athenas. quid
 77 a. Athenis celeberrima
 qua & quot. 135 a
Gymnasium in elocandis nu-
 pui virginibus mos 40 b. **G**y-
 mnasia quam impie impios
 sepelire soliti. 125 b
Gymneta quale Argiui nomen
 160 b
Gymnicocertamine qui potissi-
 mum valeant. 215 a
Gymnopodia Spartani quid.
 365 b
Gymnosophistarum mos in fu-
 neribus defunctorum. 99 a.
Gymnosophista quam sobrii
 sint & quibus solum vescan-
 tur. 212 a. **G**ymnosophista in
 Æthiopia quales antiquis
 putantur. 214 b. **G**ymnophi-
 starum in conuiuiis consue-
 tudo qua. 297 b
Gynaceum qua domus pars fu-
 erit Græcis. 304 b
Gynæcia dea qua. 142 b.
 336 b
Gypso qua gentes corpora sua mi-
 litia illinant. 312 a
H.
Habentibus patrem super-
 stitem. qui magistratus in-
 serdi. 187 b
Habere equum Scianum quid.
 262 b
Habere pauca, & nullius indi-
 gere cuius precario fuis. 124
 b.
Habitus rex quam misere & mis-
 rabiliiter educatus. 110 b
Habitudo corporis militum. 250
Habitus sepeliendorum olim
 qualis. 116 a
Hacantus quid primum in O-
 lympis introduxerit. 260 b
Hadrianus quo vocabulo legio-
 nem summam imperatoris. 8
 b. **H**adriani Caesaris apo-
 thetisma de Iureconsultis.
 378 a
Hæredes qui quomodo ferens.
 341 b. & deinceps.
Hæreditatum ius apud diuersos
 quam diuersum. 341 b. hære-
 ditates mulieribus quis pro
 plebiscito ademerit. 355 b
Hære aquis quid. 278 b
Hala unde quidam dicit. 11 a
Halia qui apud Rhodium ludis.
 262 a
Halicarnassus quorum regia.
 127 b
Hallucius quid. 245 b
Halma quid. 162 a. 361 b
Halos Athenis quis. 365 a
Halteres quid. 162 a
Hammonis responsum de sacris
 Græcorum insignis. 166 b.
Hammonis imago. 213 a
Hannibal cur saepe mutaret ca-
 pillos. 291 a
Hannibali ab urbe reditus cu-
 ius de in occasionem dederit. 57
Hannibali superbia. 64 b
Hannibalis nomen seruus inde
 H h h 4 cu

INDEX

- cui fuerit capitale. 109 b. Hebes quales rali. 85 b. hebetes
Hannibalis cum Gallis itum qua regio producat. 215
foedus quale fuerit. 210 b Hebrai ubi publicas pecunias de-
Hannonis factio. 180 b. Hanno ponere soliti. 56 a. Hebraorum
nus in clypeo insigne. 1369 b pontificis ornatus. 66 b He-
Harmeniorum (forte Armeni- brais grauiissima multa seu
orum) uirgines nuptura, pœna quæ. 124 a. Hebreis ini-
quam foede se gerant ante u- rium anni quod. 168 b
ptias. 40 a Hebrus quam inclytum flumen
Harmodii nomen quam sit A. 174 a
ibenus sanctum. 160 b. & Hecates sacra qualia. 226 b He-
171 a cate quæ dea. 327
Harmosta qui disti. 238 a Hecateus cuius fuerit. 328 b
Harmostes Spartani quid. 358 a Hecatombas uouere quando so-
Harmosyni Spartani qui 197 litum & quid sit. & quomodo
Harpagones quid. 306 b fiat. 164 a. Hecatore præceptor
Harpastum quid. 162 a quis 100 a
Harpocratem in germis prosi- Hedera quæ pro diademate usus.
gnis aliquos usurpasse. 87 b 48 a. cui sacra. 222 b. quibus
Harpocrates cuiusmodi deus & inuisa. 221. hidera qui in sa-
unde natus. 89 cris omnibus coronentur. i-
Hastdrubal quo die perierit. 10 bid. Hedera tactus cui illici-
Hasta cruenta quæ, & quando rus. 348 b
proponi solita. 152 a. hasta pu Hedui natura quales. 252 a. He-
blica quæ. ibid. hasta salutis dui quid primi ex peregrinis
quæ. ibid. hasta qui maximi Roma habuerint. 207 a
preliantur. 375 a Heduiorum summo magistratui
Hasta pura quæ. 228 b. hasta in quid non liceat. 6 b. Heduo-
fines hostium projectio, quid rum mos erga paruulos suos.
pra se ferret. 254 a 98 a. Heduiorum in sententiis
Hastam dare vel adimere. 74 b dicendus mores qui. 208 b
hastam mittere ad caduceum Geleorum tribus quot. 27 b
quid signet. 254 a Helicon quibus sacer. 318
Hastas inuicem permutare, Ma Heliocaminus quid. 316 b
eroris quid. 273 a. hastas qui Heliogabalus quam contemserie
pro diu coluerint. 382 b senatum. 207 a. Heliogä-
Hastati in qua aciei parte locan- balus quid ridiculi primus
di. 190 b. hastatos qui seque- fecerit. 210 b. Heliogaba-
rentur. 191 b. hastati qui. lus cui Imperatori fuerit
370 a deus. 224 a. Heliogabalus
quo-

ALPHABETICVS.

b. hebetes
 115
 cunias de-
 Hebraeorum
 66 b He-
 mulsa seu
 Hebraeis ini-
 168 b
 um flumen
 226 b He-
 317
 328 b
 uando so-
 quomodo
 praeceptor
 100 a
 aterus.
 b. quibus
 qui in sa-
 untur. i.
 cui illici-
 348 b
 25 a. He-
 peregrinus
 207 a
 agistratus
 b. Hedu-
 ulos suos.
 sententia
 208 b
 27 b
 318
 316 b
 ntemserit
 Helioga-
 ti primus
 eliogaba-
 vi fuerit
 liogabalus
 quo-
 modo inquinari pratorii
 praefecturam. 141 a. Helioga-
 balus quam turpia festa sua
 sacra instituerit. 363 b
 Heliogabali in theatris profusio.
 95 b. Heliogabali profusus in
 annulis usus. 88 a. Helioga-
 bali in secundis mensis luxus
 quis. 295 b. Heliogabali in
 triumpho petulantia quantia.
 332 b
 Heliopolis seu Theba Aegyptia à
 quo condita. 320 b. Heliopoli-
 tani Aegyptiis qui qualesque
 aestimantur. 214 b
 Heliotrapeza cuius carceris no-
 men. 122 a
 Hellenes quorum reges dicti. 4 b
 Helota quale Lacedaemoniis no-
 men. 160 b
 Helota qui. 86 b. Helote à Spar-
 tans qui habiti. 203 b. He-
 lota quam seruitute astricti.
 158 b
 Hemina quota sextarii pars.
 80 a
 Hemina quot drachmis constet
 seu cyathis. ibid.
 Hepar cuius rei sedes. 308 a
 Heptaphonos qua porticus dicta.
 167 b
 Hera quarum Roma nomen.
 160 b. Hera qua dea cognō-
 minata. 327 a
 Heraci qui dicti. 27 b
 Heracleotici scyphi. 136 b
 Heracleum quod poculi genus.
 136 b
 Heraclitus quem sepeliendi mo-
 rem docuerit. 114 b. Hera-
 clitus quo se ludi genere recre-
 are solebat. 161 b
 Herbam do. quid signet. 124 a.
 herbam dare quid. 279 a
 Herbis quibusdam quosdam e-
 masculatos fuisse. 221 b
 Hercita qua. 170 b
 Hercules Conopius ubi cultus.
 212. Hercules quam fuerit
 fecundus. 59 a. Hercules qui-
 bus gentibus inuisus. 77 a.
 Hercules quam diuerse à di-
 uersis cognominatus. 76 b.
 Hercules à quibus gentibus
 maxime dilectus & cultus.
 77 a. Hercules quot putati.
 77 b. Hercules basilicus in
 talis quid. 161 b. Hercules In-
 uictus cuius aliquando fuit
 tessera. 179 b. Hercules Gal-
 licus quis. 213 a. Hercules
 quis quos ludos Pelopi institu-
 erit. 257 b & de ipe.
 Herculis templum Rome ubi.
 57 a. Herculis sacra infanda
 76 b. Herculi in Coa quam
 inepte sacrificetur. 76 b. Her-
 culi quam impie à diuersis na-
 tionibus olim immolatum. i-
 bid. Herculis cognomen qui
 vulgo meruerint. 67 b. Her-
 culi & Cereri quotidie qui-
 bus immoletur. 142. Hercu-
 li decimam vouere quam o-
 lim sanctum fuerit. 165 a
 Hercules imago cuius milita-
 re signum. 79 b. 179 b. Her-
 culis signum ante triumphan-
 tem praelatum. 331 a. Hercu-
 lis sacerdos in Tyro. 366 b
 Hhh 5 Hercules

INDEX

- Herculi qui potissimum vota facere soleant.* 165 a
Hermes quibus dea festa. 262 a
Hermes festa qua. 93 a. 262
Hermen Aegyptii quem vocant menssem. 168 b
Hermionensibus quid praeferrem vulgarem veritatem sit 130 a
Hermocrates quo auspicio urbem Cardiam condiderit. 307 a
Hermodorus cur Epheso exactus, & quid deinde Roma meritus. 289 b. 339 b
Hermogenis discessu cor quale inuentum. 307 a
Hermolai Barbarilauis. 112 b.
Hermothybis Aegyptii qui. 374 a
Hermothybium aut Hermothybiorum stipendia qua. ibid.
Hermunduri quomodo uovere aut deuovere quid soliti. 164 a
Hermus quas regiones alluat, & cui flumini mixtus in quod mare influat. 174 a
Herodes quam superbe causam apud Hyrcanum resu dixerit. 125 a
Herodotus historicus cuius. 328
Herouibus qua animalia immolentur. 141 a
Herophyla cuius Sibylla nomen. 149 b
Heros cuius dei nomen. 325 a
Herosfratus qua nocte Ephesina Diana templum combusserit. 233 a
Hesiodus cui poetae quo in certamine praelatus. 364 a
Hesperum qui nummis incutiant. 299 b
Hesus quorum deus. 383 b
Heteromachalos quorum tunica. 290 a
Hetruria conuentus ubi namolim & quando seu quoties cogis solitus. 173 b
Hetrusca disciplina quomodo Romani filios suos instituerant. 292 a
Hiatibus horrentium animalium qui pro cristis in bello usus. 32 b
Hiberoru diuissio olim qua. 27 b
Hiberorum & albanorum galae cuiusmodi. 32 b. *Hiberorum mirus quidam amicitiamos.* 42 b
Hicetaria quid. 254 b
Hicetus Arginus quam in adulteros legem tulerit. 275 b
Hieropolitani atri miraculum. 322 b
Hieratica charta qualis. 108 b
Hierax cur quis cognominatus. 70 b
Hiero ex quanta miseria ad quantam dignitatem peruenit. 110 a. *Hieronis canes quid miri fecerint.* 132 a
Hierodida scali quis. 283 a
Hierononii qui. 283 b
Hieronimi Massiani laus. 356 a
Hieronimi Porcarii laus. 265 a
Hieronimi tyranni flagitia. 50 a
Hiero-

Hierophanta
rentur. 22
qui.
Hierophylus
Hierosiarth
Hilaria qui
Hinnitus
guriu
275 a
Hippocri
Hipparchi
Hipparchia
Hipparchus
nus. & a
a. Hipparch
fuerit ex
328
Hippia qua
Hippias cui
tyrannus
171 a
Hippicum
quid sit.
Hippia dens
sui quid p
Hippia (omn
Hippia ph
quantis.
Hippius qui
308 a
Hippoclid
Hippodrom
Hippolyto q
284 a
Hippolytus
Hippone de
libus vo
Hipponax
Hippopot
quibus

ALPHABET ICVS

uo in certa 364 a m inuasi- 299 b 383 b rum tunc 290 a ubi nam o- quoties co- 173 b quomodo insistue- 292 a animali- bello vsi.	Hierophanta quomodo castra- rentur. 221 b. Hierophanta qui. 283 b Hierophylaces qui. 383 a Hierosianchus quid. ibid. Hilaria qui dies dictus. 234 a Hinnitus equorum qui in au- guris maxime obseruent. 275 a Hippagori qui. 372 a Hipparchi qui. 75 a. 238 a Hipparchia ala qua. 8 b Hipparchus quam se uis tyran- nus. & a quibus occisus. 171 a. Hipparchus Bithynus quam fuerit excellenti ingenio vir. 328 Hippia que dea vocata. 327 a Hippias cuius filius, & quantus tyrannus & quomodo cecus. 171 a Hippicum quor stadia faciant & quid sit. 89 a Hippia dens sternutando excus- sus quid portenderis. 102 a Hippia somnium quale. 171 a Hippia philosophi paupertas quanta. 139 a Hippius quis deus cognominatus. 308 a Hippoclidis desultatio. 101 b Hippodromia forum quod. 72 b Hippolyto que crimem consecrent. 284 a Hippolytus quis. 66 a Hippona dea quibus pro anima- libus vota fieri solita. 165 Hipponax poeta cuius. 328 b Hippopotamum quis Roma in quibus ludis dederit. 362 b	Hippopotamus in imo sceptri quid significet. 48 b Hippocelino quis victores donare soleant. 262 a Hippothonus Iupiter ubi cultus. 21 a Hippotonos quis deus dictus. 77 b Hippotoxota qui. 372 a. 376 a Hercinis cornibus qui pro criste vsi. 32 b Hirci cur petudibus miscantur. 260 a Hircum qui cui offerant. 141 b. hircum qui adorant. 383 a Hircus ubi ad sacra ineptus. 141. hircus, nauigii nomen. 179 a. hircus quorum poeta- rum & premium & victi- ma. 364 a Hirpie familia quales. & earum priuilegia qua. 322 a Hirpini unde dicti. 275 a Hirundines quibus nuncii vice fuerint. 46 a. hirundinum & cornicum certamen publicum ubi. 262 a. hirundines cuius ominis sint. 274 a Hispania in quor & quas pro- uincias diuisa. 104 a. Hispania oppida Latio donata quor. 203 a. Hispania uniuersa ius Latii unde tributum. ibid. Hispanorum natiua proprietas qualis. 214 a. Hispano- rum in praelis agilitas quor- um. 345 b Hispidum cor quibus uliquando fuerit. 307 a Herculi
---	---	--

I N D E X

- Historia antiquorum fabulosa.*
 110 a
Histriones quam chari Augu-
sto. 26 b. à quo Roma pulsi.
 335 a
Histrionum species diuersa. 131
 a. *Histriones quo studio ab*
Augusto culti. 135 b. histri-
onem quis praefectum preto-
rio creauit. 241 a. histri-
onum sedes in theatris qua.
 280 b
Histris vicus ubi, & quid ali-
quando passus. 83 a
Hoedidocos quid signet, & quid
conuicij praefereat. 245 b
Hoedina charis dicta olim libli.
 109 a
Hoedus cui deo offeratur. 142 a
Holographum quid. 108 b
Holoserica veste quis primus u-
sus. 286 a
Homerus qualis rummi nomen,
 218 b. *Homerus à quo ali-*
quando poeta uictus. 364 a
Homeri praeceptor quis. 100 a
Homeri locus de rerum com-
mutatione excussus. 219 a
Homicida apud Memphis quo-
modo traheretur. 123 b
Homicidii inter Romanos initio
pœna que 122 a. homicidia in-
ter Germanos qui luerentur
olim. 122 b. homicidii expiatio
qua. 123 b
Homo marinus. 133 b
Hominem occidens, modio legu-
minis ubi absolui solitus. 125
 a. *hominem deuotum quo-*
modo occidere licuerit impu-
 ns. 166. *hominem sacrum*
cur facilius occidere licu-
erit, quam non sacrum.
 251 a. *hominem saginare ad*
sacra & inde mactare soliti
qui. 384 a
Homines seniores ubi macten-
tur & edantur ut boues. 115
 a *immolari & deuoueri quo-*
modo soleant. 166 a. qui quo-
modo vel dii vel daemones fi-
ant. 335 a. b. homines im-
molare diis qui soliti. 383 b.
 & *deinceps uiui in simula-*
chro ingenti pro victimis exu-
sti. 383 b. de rupibus aut spe-
culis sacrificij causa qui pra-
cipitarint. 384 a. homines im-
molare quando Roma ueti-
tum. 384 b. homines uiui
Roma sacrificij causa defossi.
 384 b
Homini plus in aqua quam hu-
mi degenti miraculum. 91
 a. *hominis ciuilibus officia qua.*
 318 a
Homo cuiusmodi lancearum scito
à Thracibus mactari solitus.
 384 a
Homoloiti quomodo foedus iun-
gant. 269 a
Homoloide cuius oppidi porta.
 221 a
Homotini Persis qui. 369 a
Honesti missio qua. 373 b
Honestas puerorum apud Persas
quanta. 95 a
Honorarij ludi qui. 362 b. hono-
varium ius quod. 377 b
Honores & dignitates quam in-
 dignis

ALPHABETICVS.

nem sacrum
 cidere licu-
 non sacrum.
 saginare ad
 actare soliti
 384 a
 bi macten-
 de boues. 115
 ueneri quo-
 a. qui quo-
 demones fi-
 omnes im-
 liti. 383 b.
 in simula-
 uictim exu-
 pu aut spe-
 qui pra-
 mines im-
 ona veti-
 mines uiui
 uffa de foffi.
 quam hu-
 culum. 91
 officia qua.
 earum idu
 ri solitum.
 edus iun-
 idi porta.
 369 a
 373 b
 bud Persu
 95 a
 62 b. hono-
 377 b
 quam in-
 digna

digne quidam assequantur
 365 a. b. honore summis uiris
 in theatro quales exhiberen-
 tur
 ibid.

Honoris templum ubi 57 a. ho-
 nori quomodo sacrificetur 94 a
 honoris & op is sacra ut fieret
 94 a honoris & op is sacra ut
 fierent
 ibid.

Hoplitae quod ludi genus 162 a
 Hora quorum dea, & qui uota
 illifacere soliti 165 b. hora
 cuius dea cognomen 325 a
 Hora sponsalibus accommo-
 qua 58 a. hora accusanti &
 reo praescripta quot 209 a
 hora diei & uigiliarum quot
 234 b

Hora templum ubi 23 b
 Horarum discrimina quomodo
 in castris fieri aut cani solita
 178 a. Horarum genera quot
 234 b. horae non semper e-
 quales fuisse
 ibid.

Horatius unde Cocles dictus
 13 a
 Horda quid 234 b
 Hordales dies qui
 ibid.

Hordeacea fistula qui in sacris
 uiantur 222 b
 Hordeum pro frumento quibus
 aliquando poena nomine da-
 tum 73 a
 Horicorum (si recte scriptum)
 deus quis 326 a
 Hormis modulus qualis, &
 quando à Gracis uti solitus
 178 a
 Horologii inuentor primus quis
 28 b. horologii curia penes quos

Roma esse soleat 146 b
 horologia olim qualia fuerint
 234 b
 Hortae ades cur semper reclusa
 327 a
 Hortari quid
 ibid.
 Hortensii quare sic vocati 12 b
 Hortum colere cuius regis dele-
 stamentum fuerit 161 b
 Horus qui Aegyptius deus 383
 Hosii hostier
 66 a
 Hospitales nationes qua 204 a
 Hospites quam fuerint inuisi
 Spartani & aliis quibusdam
 203 b
 Hospiti quot tantum diebus a-
 pud Indos conuersari liceret
 ibid.

Hospitibus quis equos pauperie
 278 a
 Hospitii symbolum Lingonibus
 quale 254 a
 Hospitio aut amicitia renunci-
 andi mos olim quis 254 b
 Hospitum insignium aut legato-
 rum peregre uenientium tracta-
 tio cui magistratui commissa
 54 a

Hostia uetustiori aut iuniori
 quando litari soliti 143 b hostia
 qua cautela caderetur 225 a
 Hostia solida qua 141 a. hostia
 cuius deo sua. 222. b. hostia
 diis ingrata. quales ibid. hostia
 maiores aut minores quo mo-
 do ornantur 223 b
 Hostiarum genera quot 140 a
 Hostilia curia ubi quondam Ro-
 ma fuerit 24 a
 Hostilibus laribus cur aliquan-
 do

INDEX

do immolatum	142 b	Hyannus quis quibus in ludis ex-	
Hofilium deuotio in bello quid		hibuerit.	362 b
in se haberet	164 b	Hyatarum tribus ubi fuerit &	
Hofibus in fugam uerfus quid a-		à quo dicta	27 a
gendum.	153 a	Hybernorum pueri ut educuntur	
Hofium folia in qua domus	97 b.	Hyberni quam crudelis	
parte feruarentur.	304 a	pietate parentes mortuos pro-	
Hofius parricida quomodo ple-		fequantur.	115 a
xas.	112 b	Hydropota mulieres ubi	137 a
Hulceratas aues aufpicii inuti-		Hyeme quomodo olim pranderis	
les effe.	192 b	folitum.	138 b
Hulceroso auguri quid vetitum.		Hylea tribus qua.	27 b
ibid.		Hymnorum fpecies aliquot	226 b
humana corpora ubi pro uallo		Hyperparum pulchritudo quanta	
ufurpata.	19 a	163 a	
humana uictimam quando olim		Hyperboles ultimus Athenis o-	
immolari folita & defuta cui		ftacifmum pertulit	158 a
facrificent	76 b. 213 b. 214	Hyperboreorum quam deteftan-	
b. 283 a.		dus in fenio confectas mos	115
humana vox quo ex fimulachro		a. Hyperborei qualibus utan-	
aliquando edita	20 a	tur domibus	308 a
humandis corporibus neceffaria,		Hyperbrea quid.	135 a
in quo templo uendi soleant.		Hypingos cuius dea hymnus	
310 a		226 b	
humani fanguinis poculo qua-		Hypocaufta quid fint	148 a
lia fœdera iniri folita.	252 b	Hypocles Cumæus quas colonias	
& deinceps humano cruore		deduxerit.	52 b
qui cui licent	383 b.	Hyperchemia quid.	226 b
& deinceps humano fanguine cuius		Hypothyra quid.	306 a
dei fimulachrum abluï foli-		Hyrcanorum quam execranda	
tum.	384 b	in fepeliendis defunctis con-	
humo tradere cadauera, aut		fuerudo.	115 a
cremare, capitale ubi fit.	115 a	Hysteria quale feftum.	141 b
hunnorum fœdus quoddam n. i-			
rabile	42 b		
hyacinthia Spartani quid	365 a		
hyacinthino cono quis in bello			
ufus	32 b		
hyacintho quis coronentur in fa-			
eris.	223 a		

I Aculea Martii qualia. 370 a
Iaculatores apud Indos pra-
ftantiffimi. 372 b
Iacul-

Iaculis & r-
mum pug-
Iaculum
telluris ad-
deret
Ialemos qui
Iani templum
22 a Iani
cuiusmodi
templa qua-
mina diu-
noplex in
Iani temp-
& belli in
Ianus conij-
gnofceret
Ianus fpon-
lita 56 b
feria diu-
Ianus talis p-
Ianus aritid-
rum 154
Februarium
rit 168 b
Iacer
Ianus quod
rit 23 a.
initium
effe soleat
frons cui-
343 b
Iapyges qui
Iapygi ven-
Iafenis Ma-
fuppliciu-
Iar & digi-
Iberorum in
Iberorum

ALPHABETICTS

in ludu- 161 b	Iaculus & rompha qui potissi- mum pugnent 375 a	insepeliendis defunctis quam crudelis ac mirus mos 115 a
bi fuerit & 27 a	Iaculum ab aquila è manu sa- tellitis ablatum quid porten- deret 273 a	Ibes Iberis quid 238 a
ut educuntur nam crudeli mortis pro- 115 a	Ialernos quid 129 a	Ibes seu Ibides à quibus ut dii colerentur 382 a
ubi 137 a	Iani templum quoties clausum 22 a Iani templum ubi & cuiusmodi fuerit 22 b. Iani templa quot 22 b. Iani no- mina diuersa 23 a Iani quo- suplex in foro statua, ibidem Iani templum cur & pacis & belli index fuerit 23 b	Ibida sepulchrum in Ægypto quale 340 a. 153 b
138 b	Ianuam pontificis quo insigni di- gnosceatur 46 a	Ibim occidisse in Ægypto, quan- tum peccatum 124 a
27 b	Ianus sponsi quomodo ornari so- lita 56 b Ianna cur & à quo ferra diuidi iussa 305 b	Ibi ubi tanquam deus culta 92 a
140 a	Ianualis porta qua 220 a	Icades Epicureis quid 156 a
141 a	Ianuarius idibus quid fieri soli rum 154 b. Ianuarius & Februarius quis anno additae- rit 168 b. Ianuarius cui dea sacer 169 b	Ichneumones à quibus ut dii culti 383 a
142 a	Ianus quod aras Roma habue- rit 23 a. Ianus quomodo & initium precatationis & finis esse soleat 224 a. Ianus bi- frons cuius nummi signum 343 b	Icta seu iacta fulmine, quanti haberentur 383 a
143 a	Iapyges qui & ubi sint 50 b	Ichyomantes qui 275 a
144 a	Iapygi vento qui vota faciant 164 a	Ichyophagorum natura qua 60 b. Ichthyophagorum sepeliendi mortuos consuetu- do qua qua
145 a	Iasonis Masassalani immeriti supplicium quod 315	Idaea dea qua 375 a. 336 b
146 a	Iat & digitus 449 a	Idem Platonis quid 113 b
147 a	Iberorum in pingues lex 96 b	Idem propterea quid dicendum 113 a
148 a	Iberorum (alias Hiberorum)	idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
149 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
150 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
151 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
152 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
153 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
154 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
155 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
156 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
157 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
158 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
159 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
160 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
161 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
162 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
163 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
164 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
165 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
166 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
167 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
168 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
169 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
170 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
171 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
172 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
173 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
174 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
175 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
176 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
177 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
178 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
179 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
180 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
181 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
182 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
183 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
184 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
185 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
186 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
187 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
188 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
189 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
190 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
191 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
192 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
193 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
194 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
195 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
196 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
197 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
198 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
199 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b
200 a		Idem diuersis legibus prohibe- ri 136 b

INDEX.

iecori qua propria vis infis 252 b
 308 a
 Ieiunio qui inter ethnicos va- 284 a
 carent 221 b. ieiunium quo-
 modo Roma aliquando indi-
 ceretur 365 b
 Iepsus quid 283 a
 Ignavium muliere dici, quan-
 tum Persis conuicium 246 b
 Ignis sacer quas aliquando for-
 minas praebat 3 b quibus o-
 lim praeferris solitus 48 a ignis
 & aqua cur sponso & sponsa
 in limine domus tangenda
 98 a ignem manu excipere
 quid 86 a. igni omnia conste-
 re, cuius assertio 115 b ignis
 ubi frequens damnatorum
 poena 124 b ignis nouus quor-
 zannis in aris Vestalibus ca-
 lend. Mart. accendebatur
 169 a. ignibus quis adulte-
 ros punire solitus 176 b ignis
 sacrificii ex quibus lignis fi-
 ri vetitus 225 b. ignis quod
 ex fumo vel ex flamma omen
 praebet. ibid. igni qui rerum
 omnium principium adscri-
 bant 264 a. ignis in templis
 assidui qualis olim ratio 269
 a. ignis peruigil quibus olim
 genitibus in sacris esset. ibid.
 ignis Veste extinctus, quomodo
 resuscitari soleat 280
 b. & deinceps. ignem deum qui
 praecipue colant 325 a.
 & 382 b
 Ignita tunica supplicium cuius-
 modi 125 b ignito ferro quis
 quomodo in fodere faciendo

ALPHABETICVS

124 b
 qui 124 a
 uo modo po-
 nota qui
 76 a
 374 a
 a. ignotum
 363 a
 180 a
 254 b
 bi possissimi
 a. cuius in
 227 b
 sacrificare
 naves quo-
 ia honoratis
 127 b
 occidendi
 habeant
 iniun nu-
 303 a
 61 a
 atrem ale-
 340 a
 rum forti
 ia in quos
 109 b illy-
 Epidau-
 204 a
 1b
 quo vetita
 qud Egi-
 es princi-
 quomodo
 n defuncti
 solita qua
 eorum quo
 112 b. &
 deinceps,
 ubi nulla 223 a. imaginum
 olim in domibus Romanor.
 quanta cura, 303 b. imagines
 in funus producta, 304. b
 imaginem Christi, & Abra-
 ha quis ethnicus inter Lares
 habuerint, 352. a. imagines in
 circensibus deferri quomodo
 & qua solerent, 363 b
 126 a. & Iupiter quis, 219 b
 126 b. & quis dictus, 90 b
 Immolandi initium a quo ani-
 malium genere factum, 141 a
 immolantes ubi victima soli
 vescerentur, 226 b. immola-
 re quora sacrificii pars, 225 a
 immolans ubi nil de sacrificio
 gustaret, 226 b
 Immunes a tributis inter Gra-
 cos olim qui, 204 a
 Immissus an ex aquilino gene-
 re sit, 272 a
 Impares hostie quibus mactari
 solita, 143 b
 Imperatiua feria qua, 258 a
 Imperator quis aliquando dice-
 retur, 371 a
 Imperatores unde Caesares &
 Augusti dicti, 3 a. Imperatores
 oppressare publ. qui dicti, 4 a
 qui quibus mensibus sua in-
 diderint nomina, 169 b.
 Imperatores etiam externi
 facti, 203 a. senatum honore
 prosecuti qui, 207 a cum ple-
 be balneari soliti qui, 235 a
 Imperatorum nomine qui libe-
 ra republica vocati, 3. b. Im-
 peratorum & ducum alii at-
 que alii ornatus in bello, 31 a
 Imperatorum capita qui or-
 narentur, 85 a. eorundem fu-
 nus ut curaretur 119 b. 130
 a. Imperatorum imagines pro
 quare in bellis uti solita, 177
 b. Imperatorum imagines
 quando nummis incudi coe-
 pit, 218 b. Imperatorum in
 theatri locus quis, 280 b.
 Imperatorum aliquot vesti-
 tus quis 285 b. & deinceps.
 Imperatorum aliquot frugalitas,
 298 a & deinceps.
 Imperii Romani fines olim qui,
 312 b
 Imperium stabile quod, 111. b
 Impetiginosis templa ingredi ve-
 litum, 222 a
 Impetus inferendi aut excipien-
 di consilium seu ratio qua
 191 a. impetum excipientis
 pictura, 213 b
 Impransum manere apud quos
 quem oporteat, 207 b
 Imprecatio pessima apud Getas
 qua, 165 b. imprecationes di-
 ra quo fieri solita modo, ibid.
 Impressiones impronise quomo-
 do fierent, 193 a
 Impuberes pueros qui quando
 cui mactarent, 383 b
 Impudicitia dea cur & a qui-
 bus culta, 212 a
 Inarculum veteres quam vir-
 gam dixerint, 172 b
 Inarime quid a terremoto pas-
 sa, 52 a
 Incendiaria auis qua fuit, & cu-
 iusmo-

I D E X.

- iusmodi auguriū ferat, 274 b
 Incendiorum curam qui habe-
 rent, 366 b
 Incendia muta ndorum castroru
 cur instituta, 19 a. incensio
 machinarum valli, quibus
 & ubi pro vallo fuerit, 19 a
 Incestus matris & filii apud
 quos olim laudatus, 4 b in-
 cestus diuersa species quibus
 gentib. quotidiana, 38 6. ince-
 stus cum matre ac filia ubi li-
 citus, 38 b. incestum facere
 quid dicatur, 176 a
 Incisas in as, & in are literas,
 an & quomodo indifferenter
 dicatur, 105 b
 Incruenta Aegyptiorum sacra,
 92 a
 Incruenta quorum deorum sa-
 cra, 91 b
 Inde finita edendi tempora qui-
 bus, 299 a
 Index digitus quis, 269 a
 Indi natura aequales, 214 a, ut si
 bi sponsas parent, 40 b. Indo-
 rum regum pompa, 48 a.
 quot in tribus singulos populos
 diuiserent, 27 b. quam sint
 abstemii, 137 b. Indi vates.
 66 a. ut pueros suos institu-
 ant, 97 b. ut in bellum prodi-
 rent, 177 b
 Indigetes dii qui, 325 b. 384 b
 Indigetes Indorum qui, 320 a
 Indis grauissima in fontes poena
 qualis, 124 a
 Indoru in funere alicuius con-
 suetudo qua, 96 a, 115 a, 132 a
 in elocandis filiis. mos, 40 a
 Indorum regum cognomenta
 qua, 4. b. Indorum regum sca-
 ptra vnde fiant, 47 b. Indoru
 rei memoria, non scripto ab
 ipsis teneri, 109 b. Indorum in-
 hospitalitas 203. Indorum
 sapientes ut moriantur, 115
 b. vestitus qua varius, 298 a
 Indusia vestis, 284 b
 Inebriandi absque potu modus
 quoniam, & qui hoc vterentur,
 137 b.
 Infames dies qui, 61 a. infamis
 digitus quis, 324 5 a
 Infans pene editus, in matris
 alium reuersus ubi, & quid
 iii a
 Infantes apud quos non nisi lacte
 materno alantur, 109 b. in-
 fantes lacte alendi ubi deponi
 Roma soliti, 71 b. infantes no-
 bilissimi, à quibus Saturno
 immolarentur, 383 b. infan-
 tibus ubi vena capitis lana
 inuratur, 97 b
 Infelicitatis portenta aliquos
 miranda, 110 b, & deinceps
 Inferi quando placentur, 212 a
 inferis sacrificandi mores &
 tempora qua, 309 b. inferoru
 deorum ara quomodo aut ubi
 statuerentur, 309 a. infero-
 rum hostia quales, 122. b.
 ad inferos descensus ubi pro-
 nus, 130 a b
 Inferni ostia, 130 b
 Infinitati quis rerum omnium
 principium assignet, 264 a
 Insula sacerdotis, qualis, 224 a
 Ingenia diuersarum gentium
 qualia

ALPHABETICVS.

qualia.	214 a	rum aliquot dignitatum. 65b
Ingeniosos quale solum producat.	215 a	Insomnia diuersorum quos exitus sortita. 171 b. & deinceps
Inguineus summa exempla.		insomnia fere contrarios euentus sortiri. 172 a
300 b		Insolentia magnatum quorundam singularis. 84 b
Ingrati dedecus quantum. 248b.		Insentes cognati reorum maiestatis etiam puniebantur.
ingrati ubi maxime odiosi.		123 a
ibid.		Instauratio ludorum quoties & quam ridicule opus esse putaretur. 365 b
Inhospitalitas aliquot nationum.	203 b	Instratum quid sit. 156 a
Inhumatum cadaver, quod putandum.	309b	Instrumenta castigadorum puerorum olim qua. 100 a. instrumentorum aliquot domesticorum catalogus. 306 a
Iniice iniice, Aphris quid signet		Insues quoveftium colore militaria vsu. 312. Insues cuiusmodi militia vsu signis. 177 b
180 a		Insula ab omni sede immunis qua. 320 a
Inici in pyram corporis mortui solita qua.	130 b	Insularii qui. 170 b
Inimici non omnino tollendi.		Insulas aliquando regna nunciari.
180 b		52 a
Initium anni quoties olim variatum.	169 a	Intercalandi mos olim apud diuerfos quis. 168 b
Iniuratio nemini militare licitum fuisse.	558 a	Intercepti alienalis, quis. 216 b
Iniuges boues cui immolarentur.	141 b	Intercessio quibus potissimum competeret. 249 b
In lente unguentum quid. 278 a		Intercisidies quis. 323 a
Ino qua post apetheosin dicta.		Interdicere igni & aqua. 122 b.
315 a		interdictorum pratoris auctoritas quanta. 377 b
Inpropositionis energia. 105 b		Inter os & offam multa cadere, quid. 278 a
Insani cur quidam cognomina ti.	14 b	Interpres tabularum xij. primis quis, & quid nactus. 319 b
Insanire per digitum, quid. 246 a		112 a Inter-
In sinum despuere quid. 280 a		
Insepulti qui abicerentur. 353 a		
Insigne Iouis contra Titanas, quod.	177 a	
Insignia alia atque alia bene de rebus meritis concessa. 210 a		
insignia nummorum apud Romanos olim qua. 208 a.		
insignia peculiaria diuersa-		

cognomina
um regum sca
47 b. Indori
pon scripto ab
b. Indorum in
3. Indorum
riantur. 115
varius, 298 a
284 b
potis modus
uiterentur
1 a. infamis
3245 a
in matris
ubi, & quid
non nisi laet
109 b. in
ubi deponi
b. infantes no
bus Saturno
383 b. infan
capitis lana
97 b
enta aliquos
b. & deince.
itur, 212 a
di mores &
b. inferor
modo aut ubi
9 a. infero
s, 1221. b.
us ubi pro
130 a b
130 b
m omnium
et, 164 a
aliu. 224 a
n gentium
qualia

INDEX

- Interpretandi iuris ius aut fa-
cultas quorum esset. 377 b
- Interrex à quibus & quando
crearetur. 257 b. eorum mu-
nus ac potestas. 257 b
- Interregnum quot dies duraret
ibid.
- Inter sacrum & saxum, quid.
878 a
- Interula quale vestimentum.
284 b
- Inuenio quid & quomodo signi-
ficet. 34 a
- Inuenciores literarum qui. 109 a
- Inuita ad Vesta sacerdotium qua
cogi potuerint. 269 b
- Inuitamenta ad liberos procre-
andos in Perside & alibi quā-
ra. 195 a. b.
- Inuiti ad senatum venire qui
vel cogerentur, vel non coge-
rentur. 207 b
- Inuium qua festa qui vocarunt.
211 a
- Iocus lepidus in Demetrium li-
bidinosum. 39 b. ioci in tri-
umphis quomodo iaci soleant
133 b
- Iocinoris caput desiderari in ex-
itu, quid. 306 b
- Iolcuius olim regia. 127 b
- Iolai templum quam mira san-
ctitatis habitum. 77 b
- Ionum in psallendo & saltando
peritia. 101 a. Iones quam sint
seruituti dediti. 190 b. Ioni-
cus canendi modus qualis.
168 a. Iones quam primi lu-
cum adinuenerint. 139 b. si-
dem molles. 214 b
- Iones à Varrone quot numerati.
77 b
- Iouiani Pontani laus, habitatio,
patria. 1 a
- Iouis Feretrii templum. 21 b. Io-
uis filium quis se fecerit. 48
a. eius sacerdos in Meroe. 66
b. Iouis filii qui dicti. 77 b
- Iouis Puluerii templum. 92 a.
- Ioui quibus potissimum ani-
malibus litetur. 140 b. Iouis
seruatoris ara. 160 a. Iouis in-
uocandiritus. 166 a. Iouis se-
mulachrum apud Aegyptios
212 a. Iouis Labradai simula-
chrum. 213 a
- Ioulus quid sonet. 15 a
- Iphicratenes equites qui. 372 a
- Iphicratis disciplina. 31 b
- Ippotrophi quid. 165 b
- Iraceacuius urbis porta. 221 a
- Iracundi qua sint colore. 86 a
- Irasci, cui intestino tribuatur.
308 a
- Ire in sententiam aliorum, quos
senatores oporteres. 207 a
- Irrisiois sedes ubi. 85 b
- Irus quos ex se fontes emittat.
174
- Isauria cui cognomen dederit.
69 b
- Isiaci sacerdotes quomodo vesti-
rentur. 66 a
- Ischias cuius nomen
ibid.
- Isidem iurare quibus solis inter
Gracos permixtum. 266 a. Isidi
quod animal sacrum. 141 b.
- propria victima qua. 142 b.
- Isidis apud Suenos figura qua
213 a. Isidis quando à Ro-
manis

manis exacti
cerdotum n
nia qua.
augurando
47 b. temp
a. Isidi dea
336 a. Isidi
cultu.
Ismenia The
quosdam ti
812. quam
de Perfarum
85 a
Ismenus quid
Isocrati dictum
fauit acq
277 a
Isomeria hor
Isbmiti ludi q
Isbmiorum
britas & Is
Isiri ac Nila
ter gazas s
224 a
Italina natura q
Italici belli or
Ite missa est. v
deriposse.
Iter quid sit.
Ilerauca cui
327 a
Ithome ars qu
Ithomei Iou
hominum
Itai.
Iuba in deseri
Iuba regia ubi
rum deus
Iuba equina
ornatu ga

ALPHABETICVS.

- manis exacta. 88 a. Isidis sacra Iubenus (alii Vibenus) cui
cerdotum religio ac caremo-
nia quæ. 549 a. Isidis sacris in-
augurandorum caremonia
47 b. templa Rome quot. 337
a. Isidis dea quæ. 326 a. 327.
336 a. Isidis à quibus maxime
cultæ. 383 a
Ismenias Thebanus quomodo
quosdam iibia sua sanare
81 a. quam vafre in adoran-
do Persarum rege se gesserit.
85 a
Ismenus quis deus dictus. 327 b
Isocratis dictum de iustitia dif-
ficulter acquirenda, quid.
277 a
Isomerina hora quæ. 234 a
Isthmii ludi quales 261 a
Isthmiorum quantia olim cele-
britas & studium. ibid.
Istri ac Nili aquas qui reges in-
ter gazas suas recondent.
224 a
Itali natura quales. 214 a
Italici belli origo. 201 b
Ite, missa est, unde deductum vi-
deri possit. 227 b
Iter quid sit. 38 b
Iterduca cuius dea cognomen.
327 a
Ithome ars quæ. 345 a
Ithometi Ioui quot centenarii
hominum uno sacrificio ma-
ficiati. 383 b
Iuba in desertores pœna. 73 a.
Iuba regia vbi. 127 b. Iuba quo-
rum deus. 326 a
Iuba equine fuerint quibus pro
ornatu galeæ. 32 b
Iubenus (alii Vibenus) cui
monti nomen dederit. 345 b
Iucundi labores acti, adagium.
280 a
Iudeorum pontifex quam ab A-
lexandro honoratus. 66 b. Iu-
deorum & Ægyptiorum sa-
cra quando ex urbe exacta. 88
a. & 189 a
Iudicandi ad mortem indicta
causa Roma vsus quis. 113 b.
iudicandi noxios ad mortem
consuetudo olim quæ. 125 b.
Iudicia in quot ordines diuisa. 95
b. iudicia mulierum inter
quos admissa. 210 b. iudicia o-
lim Rome quam varia. 251 a
iudicia quot modis eludan-
tur. 276 b
Iudicis corrupti pœna. 113 b.
iudicis mali mores. 276 b
Iudicium de haustu aquæ ex a-
lienis fundis legato discutitur
188 b. iudicium iuramentum
ante sententiam desinitiuam.
126 a. iudicium de nocente
quo pacto fiebat. ibid.
Iudicium imagines quomodo the-
bani effingerent. 113 a iudi-
cium in iudiciis qualis olim
fuerint iuramenta. 126 a
Iuga Exquiliarum quæ & quot
346 a. b. Iuga Iunonis ara &
tutela quæ. 327 b
Iugalis Iuno unde dicta. 58 b.
Iugam cur Iunonem cognomi-
narint. 82 b
Iugarius vicus unde dictus, ibi-
dem.
Iugerit quid. 88 b. Iugeri mini-
lii 3 ma

I N D E X

- unapars qua.* 89 a. *iugera agri*
quor cuique olim Roma fue-
runt. 139 a
Iugulanda victima ars que.
 225 a
Iugulati hominis exhausto san-
guine exta tangere, quid.
 253 b
Iugum. 68 b. 89 a
Iuli seu Iulii unde dicti. 15 a
Iulie leges quam varia. 175 b
Iuliani Caesaris religioni qui.
 221 a
Iuliani Saluius & Didius qui.
 364 a
Iulii Caesaris prodigalitas. 107 b.
somnia aliquot. 171 b
Iulii & Augusti curia. 146 b. *Iu-*
lii ibid. quid feret. 155 a. *Iulii*
unde in ciuitatem adsciti 203
Iulis insula qua. 318 b
Iulius quo ornatu solus ipse in
bellis uteretur. 31 a. *Iulius*
Caesar cui pedem suum oscu-
landum prabuisset. 86 b. *qui-*
bz idibus occisus. 164 b
Iulus cuius deo hymnus. 226 b
Iumenta gregarius militibus in
castris vetita. 33 a. *iumentum*
aliorum quam quorvendum
acceperit, ducens, an fur sit.
 340 b. *iumentum iunctum*
omittere stercus, auspicium
quale. 275 a
Iuncoo amictu qui ornatur. 189 a
Iunianus Marius quam fuerit
insignis somniorum coniectior.
 16 b
Iunsi laus quibus fesse, & quo
alio nomine dicta. 155 a. *Iu-*
nus mensis Mercurio sacer-
 169 b
Iuniores an in senatu sententiam
rogarentur. 208 a
Iuno unde iugalis dicta. 58 b.
Iuno Veientana. 66 a. *qua qui-*
busdam dea putetur. 327 b.
ubi nata, & praeipue culta,
 320 b. *quam Romanis culta.*
 327 a
Iunoni quod pecus sacrum. 141 b.
Iunoni quam diuerse ac impie
sacrificetur. 327 b. & de inc.
Iunonis vlna quales 85 b. *Iuno-*
nu quam sint varia nomina
ac potestates. 327 a. *Iunonis*
Regina & Minerva templa
Roma ubi. 345 b
Iupiter Latialis dici voluit Ca-
ius princeps. 71 a. *Iupiter in-*
uentor. 75 b. *Iupiter Pappa*
Bithinus dictus. 91 a. *Iupiter*
prodigialis. 140 b. *Iupiter mi-*
litaris. 164 a. *Iupiter prada-*
tor. 165 a. *Iupiter belli socius*
refferat militaris. 179 b. *Iupi-*
ter Xenius. 204 a. *eiusdem*
forma. ibid.
Iuramenta diuersa apud diuer-
fos. 32 b. *iuramenta iudicum*
sacratissima olim qua. 126 a
iuramenta magistratuum
qualia. 189 b. *iuramenta*
quibus gentibus nullius sint
religionis. 268 a. *iuramentis*
homines ita frustrari oportere.
vi pueros talis, Dionysii
impia sententia. ibid.
Iuramenti cognoscendi ius pe-
nes quem magistratum fuerit
 134 a

144 a. in
 veteres for
 266 a.
 30 qui mil
 358 a
 Iuramentum
 tare quat
 iurament
 iurament
 penitiam
 141 a
 Iurandi per
 quam olim
 a. iuran
 quis.
 Iurari a mil
 a. iurare
 mine qu
 rent, ibid
 neque co
 cogatur
 mini neg
 Ius ciuitat
 103 a. Ius
 202 a. iur
 mo datu
 qui non
 ueris ea
 ter dici.
 Iuris cons
 gnium d
 Iuris dictio
 103 b
 Iuris iuran
 ordo. 33
 gnition
 145 a.
 verba
 diuer
 Iuris pra

ALPHABETICVS.

- curio iur-
sententiam
208 a
Fla. 58 b.
a. qua qui-
ur. 327 b.
cipueculis
anisculis.
- rum. 14 b.
se acimpe
b. & de iur.
85 b. iura-
tia nomina
a. iuronis
que templa
345 b
voluit Ca-
lupiter in-
piter Pappa
a. Iupiter
lupiter mi-
ter prada-
belli socius
9 b. Iupi-
a. eiusdem
ibid.
ad diuer-
a iudicium
id. 126 a
istratum
iuramenta
ullius sint
iuramentis
ari oportet
Dionysii
ibid.
di ius pe-
um fuerit
134 a
- 144 a. iuramentorum apud
veteres forma hquam varia.
266 a. & deinceps iuramen-
to quis milites adigere solet.
358 a
Iuramentum legitimum mili-
tare quando ceptum. 33 a.
iuramentum pontificis. 65 b
iuramentum per depositam
pecuniam quomodo fiat.
341 a
Iurandi per res seu creaturas
quam olim diuersi modi. 266
a. iurandi mos apud Siculos
quis. 267 a
Iurari à militibus olim solita. 33
a. iurare totius exercitus no-
mine quomodo veteres sole-
rent. ibid. b. iurare qua gens
neque cogat quengquam neque
cogatur. 228 a. iurare cui fla-
mini nefas. 348 b
Ius ciuitatis late propagatum.
103 a. Ius Latii quibus datum.
202 a. ius Quiritum cui pri-
mo datum. ibid. iure scripto
qui non vsi. 339 a. iuribus di-
uersis eadem & educi & in-
terdici. 236 b
Iurisconsultorum aliquot infi-
gnium catalogus. 378 a
Iurisdicatio proconsulis qua.
103 b
Iurisiurandi militaris forma &
ordo. 33 a. b. iurisiurandi co-
gnitio ad censors pertinebat.
145 a. iurisiurandi modus ac
verba apud diuersos quam
diuersa. 266 a
Iuris primaria diuisio qua.
- 377 a. ius ad quid pertineas
ibid.
Ius iurandum consulis. cum ma-
gistratu defungeretur. 120 a
ius iurandum à quibus &
quam seuerè iudicari soli-
tum. 145 a
Ius necis consuli ubi & ubi non
esset. 45 a
Iustitia effigies qualis. 213 a. iu-
stitiam solam inter vota pere-
re soliti. 224 b
Iustus quis Græcorum cognomi-
natus. 68 b
Iuuenales ludi qui & quomodo
fierent. 360 b
Iuuenalis Satyri loca discutim-
iur. 291 b. 24 b. 95 a. 136 a.
200 a. 245 a
Iuuenca cui propria uictima. 142
a. quorum poetarum uictima.
374 a
Iuuenula partus gemellorum. o-
minis qualis. 275 a
Iuuenes forma conspicui apud
Cretenses. ut ad matrimoni-
um cogerentur. 195 a. iuuenes
ante prandium ubi & quo-
modo quid boni fecerint. exa-
minarentur. 297 b. iuuenes
vino defodere sacrificii ergo
quibus peculiare. 384 a.
Iuuentus Romana in quibus se
causis primum exerceres. 152
a. iuuentus adicula ubi. 344.
b. iuuenum dea qua. 165 b.
- K.
Anglia.
K. Anglia.
Iii 4
- 204 a
245 b
xirycion

INDEX

xyrycion quid.	254 b	Lacedamonii quomodo educunt
xindalimos quid.	162 b	infantes seu pueros. 97 a. no-
xleinos quid.	66 b	ctu fontes pledebant. 123 b
xmitti vicisse, quid.	278 b	eorum lex de reis. 125 b. pre-
xorax qualis supplicii locus. 121 b		lium iniuri. 178 b. in quo-
xrair dicon Gracis quid.	212	rum essent Roma clientela.
x seu Sper se posita quid in iudi-		503 b
cii signarent.	124 a	Lacedemoniorum luctus rege
xyboi quid.	161 a	mortuo. 128 b. Lacedemo-
xychoi qua Gracis loca dicta. 152 b		niorum militum iuramen-
xylices Gracis quid.	295 a	rum. 33 b. Lacedemoniorum

L

L abarum quid. & quomodo		
ado pro vexillo usurpatum.		
178 a		
apro & proferre solitus Demosthe-		
nes.	351 b	
Lacedemoniorum quondam		
insigne in clypeis.	368 b	
L & v quid in iudiciis significa-		
rent.	124 a	
Labdalum quid.	55 b	
Labeones quare sic cognominati.		
13 a		
Labeonis de supellestili iudici-		
um.	29 a	
Laberio Mimo quid aliquando		
in theatro acciderit.	281 a	
laboremus, cuius aliquando res		
seva.	179 b	
Laboriosi voca cui faciant.		
365 b		
Labradai Iouis sceptrum.	48 b	
Lac cui offerri solitum.	141 b	
Lacanas solas viros payere, & eis		
dominari. 96 b. 169 a. Laca-		
narum quanta ad scenas pro-		
cluiuas.	361 b	
Lacedamonii quomodo educunt		
infantes seu pueros. 97 a. no-		
ctu fontes pledebant. 123 b		
eorum lex de reis. 125 b. pre-		
lium iniuri. 178 b. in quo-		
rum essent Roma clientela.		
503 b		
Lacedemoniorum luctus rege		
mortuo. 128 b. Lacedemo-		
niorum militum iuramen-		
rum. 33 b. Lacedemoniorum		
conciones. 208 b. luctus quan-		
diu duraret. 133 a. calenda		
quam celebres. 156 a. confi-		
dentia nimia contra Tegea-		
tas ut frustrata. 193 b. Laca-		
demoniorum & Atheniensiu-		
um perniciis unde. 203. b.		
Lacedemoniorum senatus.		
206 a. in clypeis insigne quale		
369 b in approbandis senten-		
tiis confusio qua. 208 b. peri-		
tia militaris & ordo. 9 a. tro-		
phaum.	37 a	
Lacerna quale & quorum vesti-		
mentum. 285 a. 289 b. Lacer-		
na alba usus quis & quando		
esset.	291 a	
Lacinie Iunonis templum ubi.		
327 b		
Laciniam adhesisse, quid. 275 b		
Lacones quam paucus Artaxerxi		
& Philippo responderint. 84		
b. Lacones comati.	179 a	
Laconicarum nutricum com-		
mendatio.	99 b	
Laconica centuria.	374 b	
Laconista qui dicti.	70 b	
Laconum & Messeniorum con-		
uentus ubi.	259 a	
Laeta-		

Laetacem he
quid.
Laetaria cal
71 b
Laetio quib
a. laetio qui
vterentur
Laetissima qu
nus.
Laetium qui
nus.
Laetium un
Lacus seu cal
Sicilia mir
fiadurum
iumentis e
Lacidi philo
quidam ar
Lada cur fori
Lana qualis
Lenati alib
dam dicti
Lafrigones
Latari quib
132 b
Laum fulm
tro.
Lagus quora
Lamachi in
tum. 75 b
tas qua.
Lamentation
ibenis iust
Lamia cur q
Lamia m
prope dem
Lami unde
14 b
Lami (cui q
buerit.

ALPHABETICVS.

Lactacem herbam ferre, Persis	Lamyru cur quis cognomina-
quid.	252 a ius. 70 b
Lactaria columna qua & ubi.	Lanceam habere genituius no-
71 b	tis, quibus olim familiare.
Lactis quibus in sacris usus. 143	87 b. lancea quibus propria
a. lacte qui ut quotidiano cibo	37 b
utrentur.	138 a Lanea vestes: quibus sacris in-
Lactissima quale saltationis ge-	nise. 223 b
nus.	361 a Laneumne an lineum oportuerit
Lactucas qui cur primum appo-	esset ortui vestitum. 128 a
nant.	297 a Lanificium mulieribus olim
Lactucini unde dicti.	12 b quam fuerit decorum. 198 a
Lacus seu calicis Palicorum in	Lanigera arbores ubi. 199 b
Sicilia mirum. 267 a. lacus	Lanista quos committerent vel
stadiorum xxx. à cuius unius	quomodo. 361 a
iumentis epotus.	82 a Laos aphisis quis quibus diceret.
Lacidi philosopho quam fuerit	277 b
quidam anser charus.	353 a Luperca quid. 266 a
Lada cursoris miraculum.	90 b Lapidare delinquentes ubi con-
Lana qualis vestis. 289 b 293 a	suetudo vulgaris. 123 b
Lanati (alibi Lanates) unde qui	Lapidei pontes quando primum
dam dicti.	13 b Roma structi. 64 a
Lastrigones unde.	77 b Lapidis auriferi ubi. 265 b
Lazari quibus epulis non liceret.	Lapideus populus ubi, & quis sid
132 b	dictus. 213 b
Leuon fulmen cur felicius dex-	Lapidibus qui quos obruant. 122
tro.	271 a b. lapidibus qui passim dam-
Lagus quorum rex.	5 a natos occidant. 124 a
Lamachi in bis peccantes di-	Lapidicinis damnati qui. 122 b
ctum. 75 b. Lamachipaupe-	Lapidum diuersa species unde
tas qua.	139 a quotidie producantur. 264 b.
Lamentationes funebres quis A-	lapidum aliquot miracula
thenis susulerit.	133 a 265 b. lapidum iaciendorum
Lamia cur quidam dicti.	14 b certi ac periti Indi. 377 b
Lamia meretrix quem regem	Lapis in Caisio quasi lana in-
prope dementarit.	39 b texus, quid miri pra commu-
Lamii unde ortum habuerint.	nibus lapillis habeat. 132 a. la-
14 b	pis niger fabrefactus cuius dei
Lamiscus quid, & quid miri ha-	figura. 213 a
buerit.	246 a Lapparus cognomenum un-
	de.

INDEX

- do. 13 a
- Laquearia coenationum versa. 82 a
- Laserculus costilibus qui pro
tilia, qualia Nero commen-
chartis vsi. 109 a
- cia. 296 b
- Laqueis mulieres ex equis pu-
gnantes non gladiis. 375 b
- Laralia cuiusmodi sacra. 337 a
- Lar deus, cui aliquando ressera.
176 b
- Larces Tolumnius quorum rex,
& à quo victus. 21 b
- Larentalia quid. 43 a
- Larentia Acea unde sacra insi-
tuta. 42 a
- Lares quam ridicula ornarentur
& quid illis immolaretur.
142 a. in qua domorum parte
custodiuntur. 302 b. cuius-
modi numina sint, & qui a-
liis dicti. 325 a. Lares quomo-
do Platoni ferent. 325 a
- Largisorem bonorum & malo-
rum alium atque alium esse
qui tenerent. 383 a
- Laribus quomodo olim sacrifica-
rum. 93 b. quod animal dica-
rum. 141 b. quid ex conuiu-
ciis. 297. laribus qua dica-
rentur arma. 373 b
- Larium cultus unde coeperit.
116 a. larium numerus Æ-
gyptiis quis. 325 a. larium in
larario cultus unde. 352 a.
- 338 b
- Larissus arx. 345 a
- Larua fora qua. 72 a
- Lasani quid. 136 a
- Laserpitii pondo quot C. Caesar
ex arario rapuerit. 55 b
- Lasthenis velocitas quanta. 90 b
- Laravia. 82 a
- Lateres aureos quot C. Caesar ex
arario sustulerit. 54 b
- Lateritias domus qui primi in-
uenerat. 305 a. b.
- Latiar cuiusmodi sacrum. 258 a
- Latitlauius equitum qualis. 107
- a. Latitlauius quorum peculi-
aris vestis. 210 a
- Latitius habere, quid praese-
rat. 202 b
- Latina litera unde inuenta. 109
- a. Latina scriba ubi, quomo-
do & à quibus agerentur.
258 a. b
- Latinarum feriarum dies quot.
28 b
- Latine tantum in senatu loqui
licuisse. 211 a. Latine ubi nul-
lum edi oraculi liceret. 318 b
- Latinis principes deorum qui.
324 b
- Latino sermone vii, quibus pro
munere impartitur. 109 b
- Latinorum acies ut instrueretur.
191. Latinorum concilia ubi
olim haberi solita. 258 b. La-
tinorum deus quis. 326 a
- Latro suffragium à quo solum
daretur. 202 a
- Latomia quid carceris fuerit.
121 b
- Latrocinia honesta ubi habeantur
214 b. latrocinio natura
dediti qui. ibid.
- Latrones qui milites olim dicti.
374 b
- Latrunculorum ludus quis. 161 a

LAUAN-

ALPHABETICVS.

82 a Lauandi in balneis hora presti- Leane in tormentis patientia
 qui pro stituta qui ac modus quis. qua, & quis ei inde honor.
 109 a 225 a. lauandi mos. Scythus 50 a
 C. Caesar ex quis. 235 b Lebetes aenei ubi sponte numero-
 54 b Lauaria munera. 54 a (131 b sum sonum edant. 319 b. lebe-
 qui primi in Laudatio funebri apud Gracos res quot quo in festo bina sua
 305 a. b. Laudationes reorum unde seu sponte repleverunt. 322 b
 rum. 258 a quando sublata. 125 b Locastria quid meretricula.
 qualis. 107 229 b
 rum peculi- quomodo caneritur. 210 b Lecca cognomen unde. 13 b
 210 a Lauerna qui vota facerent. 56 b Lecta hostia qua. 140 b
 id praefese. 220 b Lectica usus quibus vetitus. 289
 202 b Lauernalis porta qua. ibid b. lecticarum muliebrium v-
 uentia. 109 sus & priuilegium. ibid.
 ubi quomo- Lauicana porta qua. ibid. Lecti in coenaculis seu tricliniis
 agerentur. Lecti in coenaculis seu tricliniis quot. 295 a. lecti in funere de-
 dies quot. fundi strati qui. 129 b
 natu loqui Lecti sternia quando & quomodo
 ne ubi nul- ferrent. 46 a. laureata litera 311 a
 teret. 318 b que ibid. laureatam seu vit- 60 b
 eorum qui tatam esse nauem quid indi-
 quibus pro caret. ibid. laureati fasces Ledapost deificationem quo vo-
 m. 109 b quando COSS. prelati. ibid. cabulo dicta. 325 a
 strueretur. Legati quomodo distribuuntur
 concilia ubi Legatarii qui dicti. 3 a (2 b
 258 b. la- 34 a. 105 b. 156 a. b. 215 b.
 336 a 338 a Legati externi quam ciuilitero-
 quo solum lim e publico tractarentur. 54
 202 a a. Persarum quomodo Athe-
 ris fuerit. nis excepti. 194 a. consulum
 ubi habeant- qui & unde creantur. 322
 inio natura b. & deinceps. absque Impe-
 ibid. ratore qui triumpharint. 323
 olim disti. b. cur aliquando in ordi-
 quis. 161 a nem redacti. 324 a. quot vni
 LANAN- Imperatori aliquando conces-
 si. 324 a. legati in Aphricam
 priuilegium quid. 324 b. le-
 gali legionum ubi crearen-
 tur. ibid. legati munus exteris
 quibusdam quanti habitum.
 ibid. Legatis

I N D E X

- Legatio libera qua. 324
 Legatis audiendis quis potissimum mensis destinatus 211 a
 legatis etiam lictores fuisse. 324
 Legato seorsim absque consule triumphum aliquando concessum fuisse. 323 b
 Legatorum ius quale. 251 b legatorum officium & auctoritas qua. 323 a
 Legatos suscipiendi ceremonia Gracis qua. 252 a
 Legatum filio patrem fuisse. 323
 Legatus militia cui absque medio subfit. 9 a
 Legendi à conuiuii studio qui maxime tenerentur. 300 a
 Leges aliquot theatrales. 281.
 consuales 301. de primitiis non inuehendis in urbem. 337 b. proferuis contra dominos. 158 b. leges quam nihili olim Trallibus habitis. & quam leui multa occisi. 124 a. leges constituendarum Vestalium qua. 299 a. leges contra luxum quam diuerse. 139 b de publicandis proscriptorum bonis, quales & unde lata. 166 b. leges diuerse de danda aut adimenda aut neganda ciuitate Roman. 201 a. infeneratores. 10 b. 11 a. protergo aut capite ciuis Roman. 157 b. leges qua demum ratae fierent. 276 b. quam multa contra ambitum à diuersis lata. 153 a. quomodo à iudicibus iniquis aut in doctis opprimantur. 234 b. & deinceps. quomodo & unde initio fierent. 376. b. leges sanctas quam deceat esse breues. 354 a. leges scriptas qui primi proposuerint. 339 a. sepulchrales qua & quam varie. 352 b. leges Spartanorum quales. 39 a
 Legibus malis constanter uti melius esse quam bonis inconstanter. 254 a
 Legio ex quot cohortibus fiat. 8 a. legio iusta. 9 a. legio tota per quem securi percussa. 74 a. legio & phalanx an idem sint. 349 b
 Legionarii à pratorianis & aliis quomodo inserti essent. 371 b. legionarii qui. 374 a
 Legionem non semper eiusdem numeri esse. 8 b. legiones singulas suam aquilam habuisse inter Romanos. 177 a
 Legionibus singulis quot praefissent tribuni militares. 9 a. legionibus victricibus quomodo epulum exhiberetur. 334 a
 Legionis etymologia. 8 b. legio num diuersa nomina. ibid legiois educenda signum cantu fieri solitum. 178 a
 Legis actio quid. 340 a
 Legis XII. tabularum decreta aliquot. qualia sint. 339 b. & deinceps.
 Legislatores aliquot diuersorum qui. 339 a
 Legum vim qua dicta seu respon-

sa habeant
 Legitima nu
 tui mil
 Legum bonar
 dicit qua
 legum qui
 Lemni cur
 77 a Lem
 319 b
 Lemni qui
 Lemni arib
 11
 Lemuralia q
 mense fieri
 mualibus
 quibus soli
 Lemures quor
 iici soliti
 quomodo
 fiant
 Lemuria fo
 do agi soli
 Lenam festi
 Lenitas seuer
 Lenas loni
 196 b
 Lenonib. ali
 orbis com
 Lenitia oppi
 Lentiginos
 222 a
 Lentuli vna
 Leo enffer. ci
 lo fuerit si
 dam dorm
 tergens u
 nummis
 leonem q
 382 b. in f

ALPHABETICVS.

ur. 214 b. & lo & unde i b. leges an. esse breues. as qui primi a. sepulchra- varie. 352 rum quales.	sa habeant 377 a	Leones centum quo in sacro & pro quibus offerrentur 164 a
	Legitima nuptia qua 61 a. legi- timi milites qui 120 b	leonib. in triumpho qui ve- ctus 332 b
	Legum bonarum occasio seu in- dicia que 314 a	Leonis aspectus quid portendat 275 a
	λεωνες qui 46 a	Leontini quomodo à Phalaride retenti 74 a
	Lemniscus Venerem non colant 77 a Lemniorum deus quis 329 b	Leonum pellibus qui pro cenis usq. 32 leonum pugnas qui quando exhiberent 361 b
inter utime- tonis incon- 254 a bus fiat. 8 a. egio tota per ss. 74 a. le- idem sint.	Lemnisci quid 266 b	Lepidi unde nuncupati 142
	Lemonia tribus à quo nuncupa- ta 29 a	Leporem & currum qui num- mus incusserint 218 b
	Lemuralia quod diebus quo ve- mense fieri solita 143 a	Leporibus ubi insini iecora bina quibus solitum 306 b
	Lemuralibus quid offerri & quibus solitum ibid.	Leporum effigies Ægyptiis quid 87 a
	Lemures quomodo è domibus e- iici soliti 145 a. Lemures qui quomodo iuxta Platonem fiant 325 a	Lepra cuius regionis urbs 174 a
	Lemuria (forte Remuria) quan- do agi solita 61 a	Leprai quomodo adulteros pra- niant 176 b
	Lenaum festum 76 b	Leptis quam diues olim esset 204 b
	Lenitas seu veritatem vincit 125 a	Lepus ab equa editus aliquan- do quid portenderit 110 b. le- pus cui genti in epula aut sa- crificiis interdictus 141 b. le- pus occurrens quid portendat 227 b
	Lenos Ionibus mensis quis 196 b	
	Lenonib. aliquando praefectura urbis commissa 366 b	
	Lenotia oppidum 173 b	
	Lentiginosi quam olim inuisi 222 a	Lesbiorum foeditas venerea qua non dicenda 39 a
	Lentuli unde sit vocati 12 b	Lethe Persis quid carceris esset 121 b. Lethe amnis ubi & qualis 130 b. Lethe fons ubi 321 a
	Leo ensifer, cuius olim in annu- lo fuerit signum 67 b	Leucothea quo alio nomine di- cta 32 a
	leo cui- dam dormienti sudorem de- tergens 116 b. leonem qui nummis incusserint 218 b.	Leufrica pugna 192 a in fin.
	leonem qui pro deo colerent 382 b. in fine.	Leucus anis 263 a
		Leniores poena Romanis qua impo-

INDEX.

- imposita. 126 b
 leges de cohibenda luxuria 139 b
 Lex Camilli de maritandis ordi-
 nibus 145 a. lex contra ambi-
 tum prima qua 193 a. lex cu-
 riata 64 a. lex de mortuis in
 urbe non sepeliendis 116 a. fu-
 neralis 130 a. lex de maritan-
 dis ordinibus. 195 a. de regen-
 dis ciuitatibus 201 b. lex Pu-
 pia 211 a. lex Gracorum in
 tyrannos 80 b. lex in calibes
 195 a. in pratores 377 b. lex
 Italia de adulteris quomodo
 in quo casu intelligenda 175
 a. lex Pompeia de quaestura.
 54 b. lex quadam crude-
 lis & illex in Co insula 115 a.
 lex quomodo unius alicuius
 ob gratiam aliquando ad
 tempus abrogaretur. 367.
 lex de vestibus mulieribus pu-
 blice dandis, unde lata.
 31 a
 Libare, quota sacrificii pars 225
 a. libandi in conuiuiis mos
 quis. 297 b
 Libellus repudii olim quis 196 b
 Liber quid, seu qua cortici arbo-
 rum pars 108 b
 Libri lintei. 166 b
 libera seruonubens, quomodo o-
 lim habitasse. 237 b
 libera in Sicilia urbes qua
 102 b. in Hispania quot
 203 a
 liberalis causa Roma ut expe-
 ditior esset, quid prospectum
 204 b
 liberalitas quorundam princi-
 pum erga publicos artium pro-
 fessores. 100 b
 liberalis hominis natura. 247
 b.
 liberi qui parentes non alant,
 quomodo tractandi. 339 b
 libero quid praecipue immolare-
 tur. 141 b
 liberorum & parentum voca-
 bulo qui comprehendantur
 23 b
 liberos habere quid dicantur 242
 liberos quatuor aut plures ha-
 bentis, priuilegium 195 b libe-
 ros solum & libertinos mili-
 tare consueisse. 373 a. b.
 libertas seu licentia Saturnalio-
 rum 93 a. Indorum & Tapro-
 banitarum 158 a. quibus ciui-
 tatibus seu gentibus vel data
 vel adempta 202 b. libertas
 minor seu media qua. 202 a.
 minima qua ibid. a
 libertate donati quomodo trium-
 phantem sequi solerent. 331 a.
 libertatem in lusu deponere soli-
 ti qui 192 b. libertatem emo-
 bant serui à dominis, pecuniis
 furtis & rapinis partis. 205
 a. libertatem accipiens quo-
 modo simul & prænomen re-
 ciperet. 255. b. libertatem
 ubi quis furando amitteret.
 340 b
 libertates atrium unde structū
 117 a. libertatis porticus ex
 domo Ciceronis facta 345. li-
 bertatis templum à quo & ex
 qua pecunia structum. 345 b.
 libertarium species tres. 200 b
 libertia-

libertatum
 ier Graco
 Liberti in fu-
 berti ingi
 seruute
 liberti leu
 modo pun
 Libertinus a
 tum
 Libertini q
 habere cap
 iuni pro ci
 quid à Cl
 Libertini qu
 iniquari
 Libertorum
 rum annu
 & condit
 dea 100
 ad quem
 Libertus inf
 dius amb
 Libitina ad
 emporium
 libitinenfis
 Libo quam
 per frau
 Libra Itali
 denarius c
 quet chry
 Libralis affi
 ret
 Libs cuius
 libycorum
 libycum He
 libysinus
 327 a

ALPHABETICVS.

artium pro-
100 b
natur. 247

non alant,
di. 339 b
e immolare.
141 b

ntum voca-
ebantur

cantur 244
et plures ha-
bent 195 b libe-
rinos mili-
373 a. b.

Saturnalis.
& Tapro-
nibus ciui-
vel data
b. libertas
ua. 202 a.

a
modo trium
rent. 331 a.
ponere soli-
tatem em-
is, pecuniis
artis. 205
piens quo-
nomen re-
libertatem
amitteret.

ode structū
porticus ex
ita 341. li-
quo & ex
um. 345 b.
es. 200 b
liberia-

libertatum diuersitas, & in-
ter Gracos quanta 204 a
Liberti in funere heri 129 b li-
berti ingrati quomodo noua
seruitute afficerentur 159 a
liberti leuiter peccantes, quo-
modo punirentur ib.

Libertinas ducere quibus veri-
tum 236 b
Libertini quando ius suffragii
habere ceperint 25 b. Liber-
tini pro ciuibz se gerentes,
quid à Claudio passi 159 a
Libertinus quis primus senatum
inquinarit, & quis purgari

207 a
Libertorum in signe 99 b. libertor-
um annulo donatorum ius
& conditio 80 a, libertorum
des 200 b. libertorum bona
ad quem quomodo pertineret
341 b

Libertus inter senatores duos me-
dius ambulans colapho casus
207 b
Libitina ades quarum rerum
emporium 310 a
Libitinenfis porta qua 220 b
Libo quam nequiter à Tiberio
per fraudem circumuentus

159 a
Libra Italica quot uncis seu
denarius constet 90 a. libra
quot chrysius constet 242 b
Libralis assis quantum appende-
ret 242 a

Libs cuius olim regia 127 a
Libycorum deus quis 326 a
Libycus Hercules quis 77 b
Libyssinus quis quibus deus
327 a

Licentia magistratuum quibus
legibus & quoties obuiatum
388 b

Licere principi quodcumque li-
buisse, Caracalla dictum
39 a 246 b

Lichanos quid 246 b
Lichas quid sit 38 b

Licinia & Eburia lex 153 b Li-
cinia & Muria, leges, cuius
belli occasio fuerint 201 b

Licinii qui & unde dicti 13 a
Licinii in Alabandaos scomma
213 b

Licium migni non obnoxium ad
quid olim præcipue usurpa-
tum 132 a

Lictores qui primus habuerit
44 b. unde dicti ibid. Lictores
res utrum singuli per se an
bini seu terni magistratum
præcederent 45 a lictores cum
bacillis tantum quibus & v-
bi honoris causa permissi 45
b. in urbe quibus tantum per-
missi ibid. lictores prætoris
quot 240 a

Lictorum munera qua 44 b.
45 b

Lienis (alias lyenis) locus &
omnia qua 207 b

Lienosi natura qui seu quales
ibid. lienosi qui populi natu-
ra sint 407 b

Ligitat quomodo oraculo ede-
rent 322 b

Ligna aris imposita cui nam vl-
tro arserint 226 a. ligna deli-

brata

INDEX

- brata seu decorticata, qui pro
diis honorarint 382 b. ligna
magni omina qua 225 b
ligna quibus in aquis lapide-
scant 265 b. ligna edulia
295 b
Ligures puerpera quam fortes
98 b. Ligures natura quales
215 a. Ligurum quotuplex
diuiso ibid.
Limen offendisset, quid 275 b
Limi qui & unde dicti 13 a
Lindi quam ridicule Herculi
sacrificant 72 b
Lineas tantum vestes qua natio
gerat 291 b
Lingonibus ciuitatem quis de-
derit 203 a
Lingua qui milites multarentur
75 a. lingua hostiarum
quibus apud Gracos daren-
tur 225 b. linguas iostasa qui
bus cur in caena sine apponere
mos sit 205 b. lingua menda-
cis vepunica 342 b
Linteaminibus qualibus in con-
uiuio quida vterentur 298 a
Linteata cohors. Samnitib. quid
351 a
Linteus libri 166 b. 108 b
Linteus quid olim inscriberetur
108 b
Linteorum thoracum quis olim
usus 372 b
Linteum sarissa oppositum,
quid quibus militia indica-
ret 178 b
Litare, quota sacrificii pars
225 a
Litera aurea 46 a litera char-
rism
- etq; Phœnicum quales 109 a
literarum diuersarum inuen-
tores diuersi qui, ibid. lite-
ras aut epistolas qui pyris
mortuorum iniicerent 131 b
Literati serui qui 289 b
Literis instituendi ordo apud Ro-
manos 100 a. literis primum
vsi qui 109 a. Literis qui cur
inuenerentur 158 a
Literis publicis per quos dies su-
persederentur 311 6
Liturgi Atheniensium 45 a
Lituus cuspidem incurua, quibus
sceptri vice fuerit 48 b lituus
quorum peculiare insignium
64 b lituus quibus in bello
peculiaris 378 a. lituus angis-
tum qualis 293 a
Liuus & Claudii censorum qua-
ta simultas 26 a. Linius po-
ta quando floruerit 328 a
Lixa equitib. interuagari prohi-
biti 32 b cum virgo ubi ma-
gistratum praeire soliti 46 a
Lixa qui decernerentur 372 b
Loca gentiliorum sepulchrorum
Romanorum 116 b. loca sena-
tus vocandi qua 207 b. lo-
ca populi & patrum in spe-
ctaculis discreta 280 a. loca
gurandi certa fuisse, non for-
uita 293 b
Locandi domus ratio alia atque
alia & qua 147 a. b
Locari ad dextram, quid 86 b
Locationis leges penes quos esse
soleant. 146 a
Lochia Alexandria promontio-
rium 127 b
Locis

Locis conuicti
Locrenses nat
Locrensis mon
Locrenses
dicula voc
Locrensum
Locrensum a
alios vnu
Locri Epizeph
Criminatio
Lorum
victoria qu
tia, 403. L
citas ac dis
Locum honora
Qui dant
Locustarum
ta vis, &
disse, quia
a. Locusta
dianus es
longus vnu
Lombardor
prima lan
Locutiones b
expian
Lora in sinu
44 b
Loricarum teg
diuersos d
Lorum quor
Latio antiqu
tur non a
Loricibus qu
dus qui
tur,
Loto qui pro
Latometra q
ibid.

ALPHABETICVS.

- L**oci in cōiuiui ratio qua, 299 b
Locrenses natura quales, 214 b
Locrensis moneta qualis, 218 b
Locrenses quam impia & ridicula vota diu facere soliti, 166 a
Locrensum mos in nuptiis, 58 b
Locrensum aduersus Crotoniatas votum quale, 165 a
Locri Epizephiri quanta clade Crotoniatas affligerint, 380 b
Locrorum insperata ad Sagrā victoria quanta, 278 a. nuptia, 403. Locrorum multiplicitas ac differentia qua, 359 a
Locus honoratior in mensa quis & cui dari soleret, 299 b
Locustarum in Cyrenaica quantitas, & villas eorum occidisse, quantum peccatum, 124 a. Locusta quorum sint quotidianus cibus, 28 a
Longus viscus, 82 b
Longobardorum mos in barba prima lanugine ponenda, 43 a
Locationes brutorum quemodo expiarentur, 314 a
Lora in sinu qui cur gustarent, 44 b
Loricarū tegmina quam apud diuersos diuersa, 32 a
Lorum quorum in signe, 99 b
Lotio antiquo qui balneis utantur non aqua, 235 b
Lotionibus quot ac quam assiduus qui sacerdos uterentur, 349 a
Loto qui pro pane utantur, 138 a
Lotometra qui panes conficiant, ibid.
Lotophagorum sepultura qua, 115 b
Lorus capillata qua, 271 a
Lucaniquomodo pueros educarent, 67 a. eorum hospitales, 204 a
Lucensib. cuiusmodi fuerit eius ciuitatis, 203 a
Lucernas quis rex in ocio pro voluptate fabricaret, 161 b
Lucii Crassi magnanimitas, 181 b. Lucii Parthenopai laus, 213 b. Lucii prænomen qua familia cur semper vitaret, 256 b
Lucina quod hominis membrum sacrum, 85 b. Lucina qua dea, 327 a. 384 b. Lucina lunonustemplum ac festum, 346 b
Lucipores qui, 255 b
Lucius unde dictum, 161 a
Lucos & nemora Germanis fuisse pro templis, 223 a
Lucretia cum stupratore suo cognatio quanta, 315 a
Lucretius quo sub rege praefectus urbis, 366 a
Luctuosos diis supplicare, non sacrificare debere, 351 b
Luctus apud Spartam publicus de rege mortuo quis, 128 a. luctus indicia apud diuersas nationes qua, 128 a. in publica calamitate, 291 a. luctus publicus ut tolleretur, 133 b. cur luctro condendo vetitus, 312 b. quib. in sacrificiis omitteretur, 351 b. luctus

INDEX.

- eius quibus non deberetur. 365. b.
 132. b. & 133. b. luctus tempo-
 re ornatus omnis abiecienda-
 tur. 133. a. luctus patrius ve-
 minueretur. 133. b. luctus
 summi indicia & exempla.
 131. a. luctus tempus quot olim
 dierum esset aut mensum.
 232. b. & deinceps.
 Luculli laus ob facinus expulsum.
 11. a. quo ornatus solus ipse in
 bello usus. 31a. Lucullus qua-
 lem aliquando nauem Romā
 miserit. 46. a. quā potissi-
 mū re adeo ditatus fuerit. 165. a.
 Lucumoni, qui. 173. a.
 Lucus Herculi apud Athenas
 quam celebris. & a quo in-
 census. 77. a. lucus Vesta ubi.
 345. a.
 Ludibriis verborum cui deo sa-
 crificetur. 76. b.
 Ludicra sub conuiuiis aut post
 exhiberi solita quae. 300. a.
 289. b. ludicrū quinquennale
 triplex qui instituerit. 363. b.
 Ludiones quomodo à populo ho-
 norati. 95. b.
 Ludi funebres ubi & quibus so-
 leant exhiberi. 152. a. b. ludi
 Apollinares ubi extra urbem
 fieri soleant. 57. a. ludima-
 gister Roma primus qui.
 100. a. ludi per adiles eandē
 qui. 187. a. ludi ab adilibus
 potissimum curari soliti qui.
 365. a. ludi in Gracia quam
 variis. 365. a. ludi magni qui.
 & quando instituti. 359. b.
 ludi quam lenibus de cau-
 sis pollui crederentur. 365. b.
 Ludorum aliquot publicorum
 inter Gracos ratio quae. 259. b.
 & deinceps, ludorum aliquos
 puerilium apud Gracos cata-
 logus. 165. b. ludorum dif-
 ferentia & cura Romanis o-
 lim quanta. 359. a. ludorum
 lusoriorum species variæ. 161.
 a. & deinceps ludorum iibia
 unde fierent. 222. b. ludorum
 vouendorum consuetudo. 163.
 a. ludos singulis diis suos fuisse.
 359.
 Ludouicus Mitha quam prae-
 aequum in carcere excrucia-
 tus. 335.
 Ludus literarius Ciceronis. 37. b.
 & deinceps ludus saltatorius
 ubi publice olim fuerit. 101a.
 Lugduni quid Imperatores Ro-
 manifestarent. 243. b. Lugdu-
 num Gallis olim quid. 259. a.
 Lugēdi mos apud diuersos quam
 diuersus. 127. 128. & deinceps
 lugendi tempora cur praefini-
 ta. 251. b. (129. b.
 Lugubrium vestium labor quid
 Lumen in naui praeioria quid
 innuere soleret. 179. b.
 Luminaria quot & quomodo
 Scipio nauibus distribuere
 ibidem luminaria) rectius
 liminaria) domus augusta-
 lis semper patere oportuisse.
 294. b.
 Lumine qui non utantur noctū.
 375. b.
 Luna quod animal sacrum. 141.
 b. luna & soli quid Athenis li-
 baretur,

ALPHABETICVS

- B**avetur. 143. a. luna sacrificia-
sonibus quid felicitatis ob-
singat. 195. b. luna noctiluca
templum ubi. 345. a. luna ades
quo fuerit in colle. 345. b. a. qui
bus culta. 381. b.
- L**unaris annus quis. 168 a
lanam in calceis adscribere quid
notaret. 284 a
- L**unule qua fibule dicerentur
28. a. lunulas in pedibus qui
ferrent. 384. a
- L**upa quoties infantes aliquando
aluerit. 110. a.
- L**upa quid. 329 b
- L**upanarium aliquot cognomina
ibid.
- L**upercal ubi. 345 b
- L**upercalibus quid immolaretur
143. b. Lupercalium origo, ca-
remonia, licentia qua. 211. b.
- L**upercorum impudentia, licen-
tia nequitia quantia. 212. a
- L**upiarium urbs ubi sita. 50. b.
- L**upi rostrum in foribus villa-
rum cur. 60. a. lupi effigie qui
quem colant. 319. a.
- L**upinum quis habuerit tertium
pedis digitum. 246 a
- L**uporum omnia qualia. 275. a
- L**upum auribus tenere, quid. 278
a. lupum qui ut deum vene-
rati. 383 a
- L**upus in fabula, quid. 280. a.
- L**ucronis lex in ambitiosos. 154. a
- L**uscinia in cuius infantis ore a-
liquando cecinerit. 237. a. lu-
scinia augurium quale. ibid.
- L**usitania qualis provincia, &
eius conventus quot. 104 b
- L**usitani quibus venantur in bel-
logaleis. 32. b. Lusitanorum
poena in parricidas. 122. b.
124. a. Lusitani destinatos
morti quomodo occidant. 124. a
- L**usitanos comam alere ut for-
minas. 290. b. Lusitanorum
in praelis arma & ornamenta
qua. 375 a
- L**usorium opus à quo imperatore
descriptum. 162. b.
- L**ustranda urbis Roma tempus
& caremonia qua. 312. a.
Instrandis res diuersas caremo-
nia olim qua. 912. a. b.
- L**ustratio eorum qui funeri inter-
fuerant, quomodo fieri solita
132. a. lustrationes quare aut
quomodo fierent. 31. a. 313.
- L**ustricus dies quis. 99 a
- L**ustris condendis quid precatis
soliti. 312. a.
- L**ustrum quibus diebus fieri pro-
hibitum. 314 a
- L**uxuria cohibenda leges. 139. b.
- L**uxus quando primum Romano
inuasit, quando Graciam
129. b. luxu qui praesent. 215.
a. luxus vestium apud Roma-
nos. 289. b. mensarum Roma
295. a. Perfarum. ibid.
- L**ycus cuius dei nomen. 327. a.
- L**ycabas quid. 167. b.
- L**ycium Athenis quid. 135.
- L**ychni cognomen unde quis ha-
buerit. 70. b.
- L**ichnus inextinctus in quibus
olim templis servaretur. 269. a
- L**yciacus conuentus ex quibus o-
lim constaret urbis. 174. b.

INDEX

- Lycia* sortes qua, 320 a
Lycii comam quanti fecerint, 290 a. b.
Lyciorum in luctu mos, 126 b
Lycium peripateticorum, 166 b
Lycius deus quis dictus, 327 a
Lycopolita cur non utantur tu-
 bis, 178 b
Lycurgi diuisio militaris, 8 a. sa-
 crificia 92 a. de sepeliendi
 more sententia. 115 a. eius lex
 quedam à quo & cur abroga-
 ta, 325 b. ambitio quæta 154
 a. in seruis immanitas, 158 b.
 disciplina militaris, 194 a.
 lex in calibes. 195 a. lex de do-
 tibus mulierum. 197 a. *Ly-*
curgi edictum, quomodo in
 conciliis sententiæ dicerentur.
 208 b. eius leges. 339 a
Lydia oppida clarissima qua.
 174 a
Lydi quos ludos qua de causa in-
 uenerint. 161. b. *Lydi* qui o-
 lim dicti, & ubi. 174 a. na-
 sura quales. 114. b. quid
 primi excogitasse dicerentur.
 218. a.
Lydis quid à *Cyro* imperatum.
 74. a.
Lydius ornatus quis. 74 a. *Ly-*
dus canendi modus qualis.
 178 a
Lydorum in elocandis nuptum
 filiabus consuetudo. 40 b
Lyenis (alibi *Lienis*) defectus
 quibus potissimum proficit. 90
 b. *Lyen* qua quibus sit dea.
 327.
Lymios quis sit deus. 34 a
Lymires pisces ad quid praser
 morem accommodi. 49 b
*Lymirino*rum in dignoscendis
 filii ex promiscuo concubitu
 mos. 41 a
Lyra quanto olim in precio esset.
 101 b
Lyrice musca qua mulier dicta.
 364 a. *Lyrice*orum vatum vi-
 scima qua. ibid.
Lyfandri a templis. 328 a
Lyfandri corpilorum. 307 b
Lyfias cuius discipulus & cu-
 ias. 50. a. *Lyfias* Pythagoreus
 cuius aliquando preceptor.
 38 a
Lyfimacho quid candida *Ale-*
xandris fascia portenderit. 47.
 a. canes eius quale quid ali-
 quando fecerint. 151 a
Lyfus fluvius à quibus aliquan-
 do ebibitus. 382 a
 M.
Macedonia cui Romano co-
 mognomen dederit. 69. a. in
 quot olim provincias diuisa.
 104. b.
Macedonica phalangis descriptio
 exquisita & usus. 354 b
Macedonum lex quadam mi-
 litaris. 33. a. eius triumphum
 erigere vetitum. 37. a. *Mace-*
donum coniugia. 38. b. deus.
 326. a. regia. ibid. pœniam
 maiestatis reos & sacrile-
 gos. 123. a. dissentiendi mos.
 208. b.
Macedonum regum diadema. 47
 b. munera. 4107 b
Macella unde dicta sint. 166 b
 Macellus qui
 affectus
 deris
Macerana qui
Machylus qui
 tia.
Macra flum
Malrianoru
 prium ha
Maribii E
 sine ac
 uni.
Macrobii qui
Maciari viri
 ubi
Maandro fl
 crificatu
Manandes
Menala fl
 pœum
 potius.
Menali m
 lum.
Meones ubi
Magi Persi
Indorum
 giosè vi
 nuncup
 liti.
Magia vo
 doceret
Magides qui
Magister p
 magiste
 minari
Magistratu
 ve effe
 stratu
 magis
 eunt.

ALPHABETICVS

Macellus quidam cur supplicio
 affectus, & cui rei nomen de-
 derit. *ibid.*
Macerana quorum dea. 326 a
Machyles qualia habeant occipi-
 tia. 290 a
Macra flumen. 123 a
Mafricanorum familia quid pro-
 prium habuerit. 87 b
Macrobius Aethiopes quam miro
 fonte ac quam iucunde la-
 uent. 235 b
Macrochir quis cur dictus. 246 a
Maetari uxorem ad sepulturam
 viri, ubi lex esset. 131 a
Maandro fluuiio aliquando sa-
 crificatum fuisse. 282 b
Manandes qua. 363 a
Menala fluuius (si recte scri-
 ptum) à quibus aliquando es-
 potus. 382 a
Manali montes quorum asy-
 lum. 212 b
Meones ubi & qui. 174 a
Magi Persis qui. 117 b. 214 b.
 Indorum quam rigide ac reli-
 giose viuant. 225 b. quid
 nuncupandis votis addere so-
 liti. 164 b
Magia ubi. & quos olim pueros
 doceretur. 100 b
Magides quid. 29 b
Magister populi olim quos. 38 a.
 magister equitum à quo no-
 minari solitus. 239 b
Magistratu fungentes defuncti
 vefferrentur. 129 a. magi-
 stratu fungendi atas. 140 a.
 magistratui in provinciam
 eundi. quid à sociis exhibitum
 oporteret. 175 b. magistratum
 eundem quoto demum anno
 eidem gerere liceret. 189 a.
 ultra prescriptum tempus ge-
 rentes, quomodo à diuersis
 gentibus diuerse puniti. 190 a
 magistratu fungentes apud
 Athenienses vino abstine-
 bant. 190 a
Magistratus Romani regibus ex-
 ternis quomodo praelati. 49
 b. magistratus finito honore
 ubi insignia deponere soliti.
 71 b. magistratus omnes cum
 plebe communicati. 170 b.
 magistratus summi apud di-
 uersos nomina diuersa. 238 a
Magistratum inter se mutuus
 honor & cessio qualis. 46 a.
 magistratum Romanorum
 ordo. 79 a. apud diuersos di-
 uersa nomina qua. 117 b. ma-
 gistratum violentia quibus
 legibus & quoties compressa.
 188 b.
Magistri militiae apud Persas. 30
 a. magistri puerorum quales
 esse debeant. 66 a. 99 b & de-
 inc. magistro augurum quid
 soli licuerit. 293 b
Magnatum aliquot Rom. fruga-
 litas & modestia. 139 a
Magnetarches quid. 218 a
Magni cognomen unde Pompeio
 obuenerit. 15 a
Magni dii qui. & cur sic dicti.
 324 b
Magonis nomen seruic inders
 quis uenerit. 160 b
Magophonia qua dies dicta
 K k a 3 234 b

INDEX

- 234 b
Magorum commentum in nu-
ptiis inuendis. 60 a. *sepultu-*
rus. 115 a. *mira quadam com-*
menta ad impediendum ad-
ulterium. 176 b
Maia quo alio nomine dicta. 99
c. Maia & Mercurio quid
quo mense immoletur. 105 a.
Maia dea qua. 336 b. 384 b.
 350 a.
Maiales qui. 68 b
Maiestatus res quam odopunire-
tur. 175 b
Maii idibus quid fieri solitum.
 154 b. *Maii dies aliquot*
quibus vel leui, vel tristes.
 232 b
Maiores & minores uisima.
 143 a
Maiores natu inter augures et-
iam consilubus in eorum col-
legio praeferi. 292 b
Maiorum gentium dii qui. 324 b.
Maius cui deo dicatus. 169 b
Maiacinus quis quae de causa di-
ctus. 286 a
Mala Fortuna templum ubi.
 20 b.
Male tractationis actio vxpri.
Maleficia maritica poena. 122 b.
Maledica sacra quorum. 76 b
Maledici qui nuncupari. 13 b
Malleo qui uisimas cadant.
 225 b
Malum consilium consilioripef-
simum. 180 a
Malus nauis an nauis pars di-
cendus. 41 b. *malus apud Ae-*
gyptios crocodili typo expri-
mitur. 87 b
Mamerci unde orti. 14 b. *Ma-*
mercorum etymologia & ori-
go. 255 b
Mamercio homini diuissimo cur
negatus consulatus. 362 b
Mamularum cognomen unde
 13 b
Mamurra domus ubi. 346 b
Mamurrius faber quid artifice-
os effinxerit. 43 b
Mancipes qui sint. 107 a
Mancia qua de causa quibus
adesse sacri non decebat. 76 a
quomodo diuersis poenis &
quibus affici soleant. 158 a.
mancipio agra quomodo libe-
ra fiant. 159 a. *mancia aut*
pueros vendendi mos. 339 b
Manducii effigies quomodo in tri-
umpho ferretur. 332 b
Manes quale in Phrygia nomen.
 160 b. *manes quomodo expi-*
entur. 309 b. *manes ad cie-*
nam vocari soliti. 300 a
Manes seruus fugitiuus quam
leuiter, imo nihil à Diogene
plexus. 258 b
Manibus seu Diis quomodo vota
fierent. 165 b. *in fin. & de in.*
manibus parentare quo tem-
pore & cur illicitum. 309 b.
manibus quibus cur non pater-
rent. 310 a. *manibus trium-*
phantis quid deberetur. 331 a
Manicata tunicam ferre Par-
this quid. 201 b
Mania dea quomodo sacrificia-
tum sit olim. 93 a
Manius papyrius primus, rex
sacro-

ALPHABETICVS.

87 b	sacrorum.	172 b	posse.	104. a.
14 b. Ma-	Manii unde dicti.	255 a	Manus fidei sacra que, manus in	
ogia & ori-	Manili unde oris.	14 b	cælum tendere quid, manum	
255 b	Manipulares quis.	177. 374. a.	osculatio. 76 b. manuum com-	
255 b	Manipuli legionis iusta quot.	9.	plicatis digitis effectio quid si-	
362 b	a. manipuli cetera quot.	350 b	gner. 87. a. manum occidentie	
men unde	Manipulus fœni quomodo olim		seipsum abscissam à cadavere	
	pro signo militari ferri solitus.		quidam proiciebant. 115. b.	
346 b	177 a		manus pe. fori ad mouenda in	
id artific-	Manipulus leuis ex quot militi-		in voto. 166. a. manus expedi-	
43 b	bis constet, & cur sic dictus.	7	re, atque efferre quid indica-	
107 a	b. manipulus quot hominibus		ret. 180. a. manus Imperatoris	
usa quibus	constet.	350 b	prorentari à militibus quid	
cebat. 76 a	Manium in sacris qualia sumi		signet. ibid. manum labris ad-	
pœnis &	solaant auspicia.	143 b	mouere, quid iuuat. 224. a.	
158 a.	Manlii Capitolini domus quid		manibus aram tenere in pre-	
modo libe-	post dominum occisum facta		cando qui cogerentur. 225.	
incipia aut	166 b. 344 b. Manlii rei ac		b. manum protendere quid.	
os. 339 b	dammari nemo ex cognatis		246 b	
modo in tri-	miserus.	125 a	Maracanda quarum regia. 127 b	
332 b	Manlius Imperiosus cur dictator		Marathonii primi diuinos hono-	
gia nomen.	factus.	9 b	res Herculi dedere. 75 b	
modo expi-	Manlius qua de causa senatu mo-		Marathon ciuitas ubi. 380 b	
nes ad cœ-	tus.	99 b	Marcelli Imperatoris animaduer-	
300 a	mannus cuius filius, quorumue		sio in milites fugaces. 74. b.	
uus quam	deus.	326 a	theatrum quale, & unde stru-	
à Diogene	Manantes qui semper adesse senatui		ctum. 127. a. 244. a. (14. a.	
258 b	voluerint.	108 a	Marcellorum familia unde orta,	
modo voca-	Mantua cuius olim regionis ha-		M Crassus diris execratus. 165 b.	
b. & de in.	buerit principatum.	173 b	Marcipores qui sepe unde dicti.	
e quo tem-	Manubia Æmilia quam optime,		235 b.	
mi. 309. b.	145. a. manubia deorum cuius		Marci pranomen cui familia in-	
non paven-	sent coloris, & cur louis tan-		terdictum. 166. b. quibus in-	
struim-	rum rubra.	272 b	uium ac infans. 256. a.	
etur. 351 a	Manumissi in quas tribus distri-		Marcomanni quomodo regem e-	
ferre Pav-	buiti. 52. b. manumissis plena		ligere soliti. 138. b.	
201 b	libertas quando data. 203.		Maradonio quid olim Troezeni	
sacrifica-	manumissio quomodo fieri solita.		prediuiatum. 320 b	
93 a	200 a		Mare & nautas qui sacerdotes	
mus. rex	Manumissi apud proconsulem		detestentur. 349 a	
sacro-			Maues	

I N D E X

Mares Romani quor habuerint nomina. 15 b. *mares quibus sacri interesse non deceret.* 336 a
Marica cuius dea cognomen. 325 a
Maricci cuiusdam insigne faci nus. 71 a
Mariani muli qui. 278 b
Marii cuiusdam somnium ve rum. 17 a. *de lugurtha ac Cimbris trophea.* 36 b. *cada uer à Sylla effusum.* & in *A nienum missum.* 114 b. *Marii lex.* 153 b. 201 b. *Marii satel lites qui dicti.* 371 b
Marinos homines non esse fabu losos. 133 b. & *deinceps mari na aqua qui cur vinum dilu ant.* 296 b. *marina aqua ad quid potissimum conducatur.* 314 a
Martandorum ordinum lex. 145 a. 195 a
Martii ubi puerperarum instar decumbant. & *quare.* 98 b
Martii erga uxorem officium. 195 b. *marti mores, uxore le gem esse.* ibid.
Martitis fuisse in uxores aliquod repudii ius, nullum uxorisbus in viros. 166 a
Martius ferus & malus Sparta coercitus. 195. *martius ubi det uxori dotem, non ab ea re cipiat.* 197 a. *martius uxoris privilegiotutus.* 289 b
Marius quid plebi restituerit 117 a. *Marius quo solum si gno militia primus usus, ibid.*
Marius quomodo ciuitatem pa tus. 292 a
Marmaritidem herbam qui cui rei admiscere soliti. 164 b
Marmorea edulia. 295 b
Marmor concha concreta ubi visa. 265 a
Marrhes rex quid miri habue rit. 46 b
Mars cuius dei uxorem stupra rit, Mars quale numen. 382 b
Marsorum pernecitas qualis. 90 b.
Marsia aliquando sacrificatum fuisse. 3. b. *Marsya pellis ubi olim suspensa videri soleat.* 72 b
Martiales ludi qui. 365 a
Martialis apertus, ac minime in uoluitus. 175 a. *Martialis locus discussus.* 71 b. 274 b. 238 a. 235 b. 247 b
Martis quam diuersa animalia diuersa gentes immolent. 141 b. *Marti quod animal dica tum.* 142 a
Martii idibus quid fieri solitum. 154 b
Martii unde (si recte scriptum) dicti, & quibus id pronomini peculiare. 215 b
Martia ades cur extra urbem fu erit. 56 b. *ubi Roma.* 344 b
Martius Coriolanus quid pri mum Roma passus. 125 a
Martius mensis quam varie à diuersis olim habitus. 168 b
169 a. b. cui dea sacer. 169 b
Mascula progenies ubi in here ditatem succedit, non femi na.

ALPHABETICTS

na.	343 b	ciderit, & quomodo plexus.	
Masculina picturas in quibus sa-	122 b	Matres familia in qua domus	
cris abscondi oporteret. 336 a		parte agerent. 304 b	
Masculini generis victima ubi		Matri liberorum trium qua sus-	
meliores quā feminini, & v-		erint privilegia. 195 a	
bi rursus contra. 143 b		Matribus ipsis suos infantes a-	
Masiniſſe satellites, canes. 371 b		lendos esse. 69 b	
Massa cur quidam nuncupati.		Matrimonia quoto cognationis	
14 b		gradu apud diuerſos licue-	
Massa ylorum regia ubi olim fu-		runt. 30 b	
erint. & qua. 127 a		Matrimonii ineundi tempus a-	
Massageta quo vestium colore		pud Persas quod sit. 61 b. ma-	
militia vsi 30 b. cui solum deo		trimonii commoda qua quan-	
sacrificenti. 142 a		ta. 194 b	
Massagetarum in senes immani-		Matris deum effigies quales. 213 a	
tas quanta. 115 a		Matrona qua dicta dea. 327 a	
Massiliensium in morte alicuius		Matrona qualis (vau! turpitu-	
consuetudo. 119 a. 133 a. lex in		dinem) membro virili coro-	
seruo malos. 159 a. senatus		nam Roma quibus in sacris	
quot constititeris personis. 206		publice imponderet. 363 b	
a. seueritas ac honestas.		Matrona cuiusdam somniatrici	
282 a		mirum. 17 a	
Massurius Sabinus quid de Ar-		Matrona (si diis placet) pudica	
ualibus referat. 42 a		quid Veneri in sinum offerre	
Mater Augusti pregnantem quam		soleant. 155 b. matrona quo	
mirum habueris somnium.		beneficio funebrem laudatio-	
171 b		nem adeptæ. 196 a	
Mater cuiusmodi fluuius. 374 a		Matronalia festa qua. 169 b. &	
Mater deum qua sit. 327 a		361	
Mater ubi naturalibus filii ni-		Matronarum auro quando inops	
hil conferat aut officiat. 138 a		ararium subleuatum. 196 a	
Matribus misceri somniantes.		Matronæ in semitis viros cede-	
171 a		re de via oportuisse. 197 a.	
Materia & species Iuriconsultis		matronis quibus ludis inter-	
quid. 114 a. materia domo-		esse prohibitum. 232. b.	
rum initio apud Romanos &		281. b.	
alibi qua. 305 a		Matrum stirpem ubi soboles se-	
Mathematicorum nobilissimus		quatur non patrum. 256 a	
quis. 328 b		Matuta & mater deum. 141. b.	
Matrem Roma quis primus oc-			

I N D E X

- cuius dea cognomen. 315 a
Maturna facellum ubi Roma. 71.
 b. *Maturna* Iunonis ara ubi.
 318 a
Matutina coniterua quid prefe-
 rant. 202 b
Marucino tempore qui cur im-
 molent. 224 a
maurorum singulis quot permis-
 sa uxores. 30 b
Maurorum vestes. 289. a. deus.
 316 a
Mausolo quid Lycii pro non con-
 dendo capillo darent. 290 b
Mausolo quos ludos quis insitue-
 rit. 363 b
Machlyes quam ridicule pi-
 los vel alane, vel ronderant.
 290. a.
Maxima apud Romanos olim
 multa que. 122 a
Maximi cognomen quot *Rorra*
 habuerint. 15 a
Maximini Imperatoris exerciti-
 um. 32 a. *Maximini* insolentia.
 86 b
Maximus pontifex quis. 65 a
Mazacenorum in legibus du-
 bus interpretandis mos quis.
 308 a
Mechiris quis quibus sit mensis
 169.
Mecænatis in annulo signum 87
 b. *seffera*. 179. b. *futilitas* in
 repudianda & reconcilianda
 uxore. 196. b. *vestitus*. 286. a.
horti Rome. 346 b
Medi molles. 214 b
Medastini quis. 170 b
Medaticus Capua quid. 214 a
Medici à quo ciuitate donati.
 201 b.
Medicina celebres qui. 215 a
Medicus digitus quis. 246 a
Medii dii qui. 325 a
Medimnus quot modis confect.
 89 b
Medio digito aliquid indican-
 tes, quibus insanire putari.
 246 a
Meditritina qua dea. 327 b
Miditritinalia & dies *meditritina-*
los qui. ibid.
Medix quid. 328 a
Medorum & *Persarum* reges
 plures habebant uxores. 412
Medorum regum diadema qua-
 le. 47 a. *Medorum* vestitus
 qualis. 288 b
Megabyzus quis cuius dea flu-
 men. 662. 3492
Megaleses ludi qui. cui & quo
 dicati. 360
Megalobyzus cuius nomen. 68 a.
megalotheoi qui. 324.
Megareses quam innisi *Athe-*
nis. 33. b. 203. b. *Megareses*
 quo dicto à Platone incusari.
 305. a.
Megaresium curia quomodo à
 M. Antonio irrisa. 25. a.
Megaresium tribus quot. 27 b.
 mos in condendis corporibus.
 116. a.
Megasthenis in Italia colonia.
 51 b.
Megistanes quorum fuerit sum-
 mus magistratus. 117. b. *Me-*
gistanes *Perses* quid. 238. a.

Megistados
Melcui offer
 conium
 cur. 138
 num cuius
Melanthis
 apposite
 291 a
Maletus si
 rando qua
Melitta qui
 alius nomi
 215 a
Melici pulli
Meli domus
 quomodo
 melicorum
Melissa cuius
 Melissa
 quod
 224 b
Melina via.
 Athenis
Melitta qua
 tur dea.
 324.
Mollavia qui
Mellid rep
 quid sit.
 dos oblin
Melophori P
Membra ho
 84. a.
 qua. 343
 ri quam
 agros &
 363.
Membrum
 quo culu
 ma ven
 ri solitus

ALPHABETICVS.

leato donati.	Megulia dos quanta.	197 a	virile quo in festo perforatus	
ui. 215 a	Melcui offerri solitum.	141 b. in	plaustrum veheretur.	365 b
ui. 246 a	conuiuiis quando exhiberi-		Memmiorum origo qua.	14 a
325 a	sur. 138 b. 295 b. melopoi-		Memnonis statua quam mira.	
adiu confat.	num cuius.	295 b		113 b
id indicam-	Melanthus qua de re quam		Memoria Othoni Imperatori	
nire putari.	apposita Horgium irriserit.		quanta fuerit.	358 a
	291 a		Memoria sedes. 86 b. locus.	246
327 b	Malerius stupiditas in nume-		b. fons.	321 b
medicina-	rando quanta.	102 a	Memoria signum apud Aegyptios	
ibid.	Melicerta quis deus, & quibus		quale quid.	87 a
328 a	aliis nominibus dictus. 261 a.		Memphis Aegypti regibus quid.	
farum reges	215 a			345 a
uxoret. 412	Melici pulli qui.	49 a	Menander à quo poeta quare a.	
adema qua-	Melii domus post necem domini		liquando superatus.	364 a
um vestitus	quomodo dicta.	167 a	Mendacium qui maxime auer-	
ius de flu-	melichroton quid.	137 a	sati.	342 b
664. 349 a	Melissa cuius nomen.	66. a	Menelaus ex qua apud Lacede-	
cui & a quo	Melissa nympha inuentum		monem tribu 27 b. Menelai	
360	quod. & cultus quantus.		praeceptor quis.	100 a
nomen. 68 a.	224 b		Menianum quid.	68 b
324.	Melina via. 83 a. melita templum		Menidita cuius urbis porta.	
nissi Atbe-	Athenus quale.	346 b		221 a
Megareses	Melitta qua quibus sc appelle-		Menur rex cur à Thebanis exe-	
re incusari.	tur dea.	327 a	cratus.	139 b
	Mellaria quid.	336 a	Mensa & cibis primi seculi Ro-	
quomodo à	Mellis reperior Cyrenensibus		ma quales 295 a. mensa apud	
6. 25. a.	quid sit. 93 a. melle quis defun-		maiores inter res sacras habe-	
a quis. 27 b.	ctos oblinant.	115 a	batur. 297 b. mensa apud Ro-	
corporibus.	Melophori Persis qui.	471 b	dos in conuiuiis quomodo assi-	
	Membra hominis religiosa qua.		deatur.	297 b
alia colonia.	84. a. membri rupti poena		Mensalis luno ubi culta.	25 a
fuerit sum-	qua. 343 b. membrum Libe-		Mensarii quinquaginti qui.	151 a
117. b. Me-	ri quam eurpizer olim per		Mensarum species quam diuer-	
id. 238. a.	agros & urbes uetaretur.		sa. 29 b. mensarum in coena-	
28-	363.		culis numerus quis, ac nomi-	
	Membrum virile quo mense,		na qua.	285 a
	quo cultu, à matronis Ro-		Mensas vacuas tolli non licuisse.	
	ma venerari, & quo defer-		Menses cui dicati quot annum	
	ri solitum. 155. b. membrum		consti-	

INDEX

- constituant. 168 a. *mensis* quibusdam gentibus suspecti. 232 b
- Menses* singuli quorum *Casar* nominibus dicti. 169 b. *menses* singulos sua habere numina. *ibid.*
- Mensis* secundis apud *Gracos* quid exhiberetur. 295 a. *mensis* argenteis quis primus *Roma* usus. 295 b. *mensis* singulis seculi quot cœnare soliti. 296 a. *mensis* vniis quot *conuiuius* *Græcis* adhibere satis. *ibid.* *mensis* mille quis aliquando prænsum. 334 a
- Mensium* dies quot apud *Indos* 168 a. *mensium* diuersorum diuersa apud diuersos nomina. 169 b
- Menstruatio* templa adire ubi veritum. 212 a
- Mensura* annum qui fecerint. 167 b
- Mensurarum* aliquot nomina. 79 b. *mensurarum* castigatio quorum muneris fuerit. 186 b
- Mensiendi* quibus modus nullus. 342 b
- Mentina* tribus quando instituta. 26 b
- Mentis* adicula ubi. 344 b
- Mentula* porrecta statuas quibus in festis publice per vicos ferrent. 303 b
- Mentum* tangere & *genus* apud *Gracos* quid. 86 a
- Mercari* quomodo solitum pecunia non signata. 217 b
- Mercatores* an ad magistratum admittendi. 190 a
- Mercatorum* deus ac festus dies quis. 154 b
- Mercatus* frequens quora semper die haberi solitus. 138 b
- Mercenario* mi. ite quomodo aus quando *Romani* vsi. 374 b
- Mercenariorum* utilitas. *ibid.*
- Mercimonia* apud diuersos quare diuersè fiant. 217 b. *deinceps.*
- Mercis* commendanda causa que dicantur. an obligent. 317 b
- Mercurii* quam ridicula apud *Gracos* imago ipsis tamen gloriosa. 213. a. *Mercurii* cognomina quam sint varia. 327 b
- Mercurio* qui dies *Athenis* sacri. 156 a
- Mercuriorum* numerus quis. 327.
- Mercurium* non ex omni ligno fieri. cuius sententia. 213
- Mercurius* *trismegistus* unde dictus. 67 a. quibus potissimum præsiti. 154 b
- Meretrices* quis qua de causa proficiuerit *Athenis* primus. 176 a. quomodo incederent. 287 a. in cuius dea festo nudas per urbem cursitare religiosum. 337 a. quot assidue in cuius dea templo famularentur & fornicarentur. 384 a.
- Meretricibus* quando prostare liceret. 255 a
- Meretricum* vocabula aliquot diuersa.

diuersa
Meridiano t
lent 22 a
trua quid
Meridie ver
meridies q
litus
Meris quale
Mercesum
taum au
Minu regin
antur
Merita reg
quomodo p
roitarum
roitiis quia
238 b
Meros cuius
pars. & q
Mesa Varia
admissa
Mese Ind
346 a
Mesapii qui
Mesius mens
Mesis digita
Messala un
sala præs
Messalini
pho uicta
Messeniorum
pris quod
Messius cuius
filia
Mete in circ
Metagethion
casur me
Metallus dan
Metanderan
qua

ALPHARETICVS.

magistratum 190 a ne festus dies 154 b quotasemper 138b quomodo aus vusi. 374 b litis, ibid. uerfos quam 17 b. diuin-	diuersa 229 b Meridiano tempore qui immo- lent 224 a. meridiana toni- trua quid indicent 272 b Meridie versus qui orient 224 a meridies quomodo notari so- litus 234 b Meris quale sit scutum 369 a Meroensium sacerdotum quan- ta oim autoritas 66 b Meroes regina Candaces cur vo- centur 5 a Meroita regem delinquentem quomodo puniant 123 b Me- roitarum dii qui 326 a. Me- roitis quis qualisue imperet 238 b Meroscinius phalangis altera pars, & quot contineat 350 a Mesa Varia a quo in senatum admissa 210 b Mesade Indaeorum regibus quid 346 a Mesapii qui & ubi sint 50 b Mesus mensis quis 169 b Mesos digitus quis 246 b Messala unde dictus 69 b Mes- sala praefectura 366 b Messalini quomodo in trium- pho uicta 333 b Messeniorum olim insigne in cly- pris quod 566 b Mestris cuius & uxor fuerit & filia 39 a Meta in circensibus quales 263 a Metagezion quis apud quos di- casur mensis 169 b Metalli damnare quid 122 b Metanderum castrorum ratio qua 17 b	Metapontina lunonis templi co- lumna virginea 322 a Metapontinorum votum 163 b Metella Sylla uxor quam sum- ptuose funerata 352 b Metelli de Sertorio victo tro- pheum quale 36 b Metelli pontificis quantus labor in prolatione dictionis, Opifera 352 b Metellorum aliquot in patrem suum pietas quanta 341 b Metellus cur diadematus dictus 47 a. Metellus quidam quam leui de causa uxorem occide- rit 137 a. Metellus quas leges Cretibus ademerit, & quales doderit 139 a Metia tribus unde dicta 26 a Metia porta qua 220 b Meticulosa somnia & cura quo modo auersantur 313 b Metis Suffetii quam horrida poe- na 122 a Metius Pomposianus qua ca- lumnia a quo occisus 160 b Metresa quid dicatur 89 b Metretes quis unde cognomina- tus 70 b Mezentii quantia in uinos im- manitas 124 b Micotrapeza quid 29 b Micros digitus quis 246 b Mida quale Phrygiibus nomen 160 b Mida regis fortunata 110 a Mida in refferis quid 161 b Migrare ex veteribus domibus in nouas qua mense Romani so.
---	---	---

INDEX

solens. 234 b
 milciades ex qua fuerit Atheniensium tribu. 27. a. milciades de Persis ingens victoria. 229. a. & 380. b.
 miles cui immediate subest. 9. a. miles obesus & prapinguus notatus. 74 b
 mileti factiones quot. 180. b.
 milesus Ionia ciuitas. 319. b. excedentium ingeniorum parens. 329. b.
 miliaria siathmi quot. 89. a.
 milichius quis quibus deus 327. b.
 militare sacramentum in quor duraret annos. 373. b.
 militares multa 72 b nota. 73 b
 militaris disciplina severitas 74. a.
 miliaria dona 227. a. ornamenta. 230 a
 militaria signa que fuerint apud Romanos. 177. a. quomodo seu qualia ex se auspicia praeberesolita. 77. a. in qua aciei parte locari solita. 192. b.
 militarium animaduersionum gradus. 7. a. militaru poena uena solutio. 75. a. militaris lex quomodo inobedientes castigandi. 358. a.
 milite in duas partes dissecto quis exercitum lustrari. 313. b.
 militemus cuius aliquando ressera. 179. b.
 milites quoto azaris anno conscribi. 19. b. olim quantum oneris praeter arma secum fer-

re soliti. 33. a. & 194. a. milites Iulii Caesaris splendidi. 107. b. milites Spartani comati omnes, Leonida impexi. 179. a. Romani ubi periculum suam tempore pugna deponerent. 180. b. milites Alexandri cur barbam raderelussi. 290. a. milites quot tribunis, quot duci, quot legato anteire decreti. 358. a. milites Romani initio quot annos suis expensis meruisse. 374.
 militia ordo. 9. a. militiai donei qui. 26. b. militia uiracula que & quot. 30. a. militia Romana uetus quondam constitutum. 32. b. militia apti nec tamen militare uolentes à quibus multarentur. 145. b. & deinceps militia exaurorati, quales haberentur. 374. a. & 375. b.
 militibus praeter modum audacibus uena soluebatur. 75. a. militibus ubi uinum interdicitum. 137. in nauali bello quid praeter solitum faciendum. 114. a. militibus quis quotidie, mane praesertim, quomodo saluandus. 359 a
 militum aetas apud Persas. 30. a. capitalia crimina. 72. b. disciplina alia sub aliis ducibus. 167. b. militum bello peremptorum sepeliendorum quantacura fuerit Atheniensibus. 116 a eorum laus funebres 131. a militum ordines ac species 191 b
 mili-

militum m
 castris cui
 militum
 369. a. mi
 urfa.
 militum ubi
 det.
 mille passus. 8
 unum au
 244. b. m
 rum quis i
 liberit.
 militia adolese
 iano public
 militia deor
 militia cent
 decem mil
 militia coho
 pedites cor
 militia
 350. b.
 militia uig
 militia uig
 clinius qua
 sus.
 milites eand
 se quis q
 196 b
 miluina ribi
 milum qual
 strater
 dimallonn
 sus.
 dmi in luctu
 minarum se
 ac ualores
 minas quib
 minerna quo
 ornada.
 elypeis 172

ALPHABETICVS.

militum nomina ignorare in Minerva templum Roma ubi.
 castris cui dedecorosum. 358 b. 82. b. oracula. 85. b. Minerva
 militum ordines olim quot & Æsculapii sacra. 92. a. Mi-
 369. a. militum vocabula di- nerua sacrum. 93. b. quibus
 uersa. 374. a. animalibus Athenienjes an-
 militum ubi potissimum abun- nua solennia facere solerent.
 det. 138. 141. eique quod animal sa-
 mille passus. 89. a. mille sestertii crutu ibid. & 142. Minerva
 unum autem computari. effigie qui pro signa militaria
 244. b. mille paria gladiatorum quis in quibus ludis ex-
 hibuerit. 326 b. uersa. 327. b.
 millia adolescentum quot à Tra- Minervarum numerus quis
 iano publice erudita. 100. b. 327. b.
 millia deorum quot. 325. a. minima Romanis multa qua
 122. a.
 millia centum & decem ubi à Minimo provocare, quid. 246. b.
 decem millibus casa. 380. b. minimus digitus cur sic dictus
 ibid.
 miliaria cohors quot equites & Minimus pontifex quis. 65. a.
 pedites contineat. 81. a. 50. a. Minio qui corpora sua militia in-
 miliaria cohortis partes qua ficiant. 31. a. minio cur statera
 350. b. deorum illi solita. 213. b.
 miliaria vasa que. 163 a. minio arena circi strata. 28 b
 millibus viginti ac duobus tri- minio in triumphis illi solutus
 clinis quis aliquando epula- quis. 332. b.
 tus. 334. a. Ministri flaminum qui aut qua
 millies eandem uxorem duxif- 340. a.
 se quis quo coniugio dictus Minnervius poeta cuius. 328. b.
 196 b. Minorum gentium patres, qui
 miluina tibia que. 178 b. 204. b.
 miluus qualia omina pramon- Minos cur filius Iouis putatus 77
 straret. 273. b. b. Minos regia. 127 b. quorum
 mimallonum in quibus festi u- legislator. 339 a
 sus. 363 a. Minuendi ludus legiimi causa
 129. a. extraordinaria qua. 133. b.
 mini in ludu. 241 a. Minutia porta qua. 220 a
 minarum seu minarum species Minutius pro deo cultus ibid.
 ac valores diuersi. 339. a. Minya quam leui pœna Tralli-
 minas quibus leges tulerit. 326. b. quorum in bus occidi potuerint. 124. a.
 minerva quorum dea, & unde Mira quadam de venatu Herc-
 clypeis insigne. 365. b. culo;

INDEX

cultus 77 a. de notis congeni-	Miserabiliter criminofum ut
tis 87 b. de urinatores 91 a	uere, quam cito occide, ma-
de adulteris 176 a de lapidi-	iori difciplina eſſe 73 a
buis 265 a de aquarum in per-	Mifericordia ubi ara ſtatuta
ſuos vindicta 297 a	21 a
Mirabilia quadam de regum	Miffionem dare qui qua cautio-
diuerſorum educatione pri-	ne poterant. 358. b. miſſionum
ma 110 a. b. alia mirabilia	genera quot. 373 b. miſ-
199 a	ſio quibus & quando dare-
Miracula aliquot ex ſomniis	tur 374 a
vero comperia 16 b. & dein.	Miſſus circenſum quot 263 a
miracula vitium in Germa-	Miſſum populum ut faceret a-
nia 189 b	pud Græcos ſacerdos functus
Miraculorum orbis unum The-	myſterio 227
bis ara Apollinis Spodii 320 a	Mithras quis dictus 66 a
Miraculum fortitudinis in uno	Mithridates quorum rex 4 b
manu digito 246 a. homi-	Mithridates Pompeii quotus fu-
nis ex carcere in tartarum	eris Mithridatum 5 a
ducti & reducti quale 367 b	Mithridates Armenus quam
Miri quiddam de Alexandro	perſide à quo captus 253 b
Macedonum rege 33 a miri	Mithridatis theſauri ubi adſer-
quiddam de caſſide centuri-	uati 56 a. Mithridatu v-
onis cuiuſdam 32 b. miri	xores qua ſeipſas interfecerint.
quiddam de cornice 46 b. mi-	47 a
ri quiddam de oleaſtro 72 b	Mitra aurea quorum regum in
Mirum quid de Pruſſa regis ſc.	ſigne 48 a. Mitra quibus ſic
lio 14 b. mirum quid de Gal-	& dei & dea nomen 327 a
ba 21 a. mirum quid de Nu-	244 b
menio & Neoptolemo 36 a.	M. litera omē in ſortibus 208 b
37 b. mirum quid de colum-	Mna quid, & quot ſiclis appen-
bis 46 a. mirum quid de Cap-	dere 241 b
padocib. 104 b. mirum quid	Mnemon unde quis cognomina-
de canum erga dominos a.	tus 70 b. Mnemonis regia
more 131 a. mirum quid de	ubi 127 b
muſcu 261 a	Mnemonium alii Mnemonium
Myricæus quis cur ſic cognomi-	Suſis quid 345 a
natus deus 332 b	Mnemofyne quomodo licetur
Miſcellanei ludique 365 a	aus quid 143 a
Miſcellos quis Lugduni publice	Mneus bos ubi cultus 49 b
exhibuerit 363 b	Mne

Mnota, in
 minati
 Modestini
 matio.
 Modi contri-
 rum olim
 Modiolus qu
 b. qua va
 Modus quot
 ſuſſertit
 Modus agros
 prius olim
 Machandi o
 ſimum ſac
 Machai à te
 tyrannus
 355 b
 Machus dep
 cidebatu
 Machia Rom
 lia comp
 Machia ſeu n
 modo ſint
 354 a. m
 ratio ſeu
 qua.
 Mola ſalſa q
 ri ſolita.
 ſarte que
 lerent.
 Molatum vſ
 cognitum.
 Mollior vita
 ſus putet
 Molonem
 ſenatu R
 Moſſorum
 ſa
 Monadibus
 104 b

ALPHABETICVS.

- M**nota, in Creta qui vulgo nominati, 160 b
Modestini de supellestili existimatio, 29 a
Modi contrahendarum nuptiarum olim quot, 57 b. & de inc.
Modiolus quota modii pars, 89 b. qua vasis species, 136 b
Modius quot chœnices contineat seu sestertia, 89 b
Modus agrorum cuius præscriptus olim quis, 139 b
Mœchandi occasio in quib. potissimum sacris fuerit, 336 a
Mœchas à testamentis quis, licet tyrannus, bene exclusit, 355 b
Mæchus deprehensus impune occidebatur, 176 b
Mœnia Roma quot passuum millia comprehenderent, 219 b
Mœnia seu muri ciuitatis quomodo sint sancti, 220 b, 354 a. mœnium signandorum ratio seu caremonia, olim qua, 354 b
Mola salsa quid & quomodo fieri solita, 140 b. mola salsa & farre qua in sacris aspergi solebant, 227 a
Molarum usus quandiu Roma cognitus, 138 a
Mollior vita cultus à quo reperitus putetur, 139 b
Molonem Grace declamasse in senatu Romano, 225 a
Molossorum reges Pyrrhida dicti, 5 a
Monadibus qua natio diuisa, 104 b
Moneta percussa millia quot à Casare depeculata, 55 b moneta officina, 166 b. qualis moneta Homeri tempore, 217 b. aurea moneta à quo primū in Perside percussa, 218 a. monetarum aliquot diuersis gentibus peculiarium descriptio, 218 b. moneta etymologia qua 327 b. quam diu Roma nulla, 343 a
Moneta aluno, eiu. que ades, 327 b
Monetaria Rom. Imperatorum olim ubi, 243 b
Monilia ferrea qua mulieres gestare collo soleant, 288 b
Monocampi digiti qui, 245 b
Monocondylus digitus quis, ibidem.
Monogamos quos esse oportuerit sacerdotes, 348 b
Mons à quibus pro deo habitus, 382 b
Monstra quomodo expiarentur, 312 a apud Athenas, 314 b
Monstrum marini Theodoro Gaze visi descriptio, 134 a
Monstrum visis, quid fieri suetum, 311 a
Monstrofa in bello visiones, 312
Monstrofi unde gigni putati, 77 b monstrofi aut defectuosi partus quomodo ablegati, 98 a
Monumenta pauperum & seruorum qualia, 353 a
Monymata regina ut se interfecit, 47 b
Mores unde primum corrupti, 139 b. mores pessimi quid tantum

INDEX

- dem pariane boni 354 a
 Morichus deus, 327 b
 Morientis spiritum qui olim ex-
 cipere solitus, 127 b
 Morionem quis rex per octium
 pro delectamento agere sole-
 bat, 161 b. morionis in trium-
 pho & alibi usus qui, 300 a,
 332 b
 Morituros aut morientes sedere
 ubi oporteat, non iacere, 28 a
 Mortalem deum unum, & alie-
 rum immortalem qui colant,
 383 a
 Morse mulctare qua tantum ra-
 tione licuerit ciuem Romā-
 num, 125 a
 Morti deo qui templa dicant-
 rint,
 Mortis genus eligere ubi reis per-
 missum 123 b. morti destinati
 ubi absque morse plectantur,
 124 b. mortui supplicium le-
 nibus de causis quidam infe-
 runt 1240. morsus sententiam
 qua litera notaret in iudicio,
 item mortis & absolutiois
 symbola per literas ibid. mor-
 tis autorem sibi neminem esse
 debere 311 b
 Mortui in Ægypto num huma-
 ri censuerint, 114 b. noctu
 non interdum efferebantur,
 130 a. mortui in Ægypto qua
 oratione ante sepulchrum aut
 commendari aut vituperari
 soleant, 131 b. ubi ambulare
 dicantur 307 b. mortui infe-
 rris dandi seu parentandi te-
 pora qua, 310 b
 Moreno cui triumphus exhibi-
 tus, 33 a. mortuos qui letitia
 prosequantur, 96 a
 Morum degeneratio, 153 b. mor-
 rum praefectus qui, 367 a
 Moschus Animolus quam fua-
 rit frugalis, 138 b
 Moses & Hebraei adorantes occi-
 dentem spectabant, 224 a
 Mossynacci quomodo regem delin-
 quentem mulctant, 137 b
 Moschona urbs qua, & quid ibi
 philippus Macedo, 376 b
 ut quorum olim in clypeu insi-
 gne, 369 b
 Mugile qui Athenis plecteretur,
 176 a
 Mugilus boum inter immolan-
 dum quid praesignet, 143 a
 Mugonia porta qua alias dicta,
 219 a. Mugonia unde dicta,
 220 b.
 Mula partus incerta naturae, quid
 aliquando portenderit, 100 b
 Mula cum curru, quibus olim
 nummi incussa, 218 b. mula
 partus quid portendas,
 275 a. ubi vulgo pariat, apud
 Rom. fuisse summam, 122 a
 Mulctarum militarium differen-
 tia qua, 72 b. mulctarum
 differentia, 122
 Muli & equi quot à quibus. tri-
 bus nomine dati, 143 a. muli
 ubi nulli educuntur, 307 b
 Muliebris fortuna phanum ubi
 & cur adificatum, 20 a
 muliebris veste ubi sponsum
 indui oportens, 58 b. mulie-
 bres

bres veste
 sui inuau
 vestitus
 librium
 aliquot
 Mulieres an
 fra equi
 quania p
 admisse 2
 modo cum
 166 a. n
 publice de
 quid in ch
 cere in p
 Thorcia
 causa odii
 nudas epu
 lo 297 b.
 Germani
 quando
 nere lau
 mulieres
 suo se con
 fer sum d
 eris proced
 Spartan a
 53 a. eade
 196 a. m
 nibus qui
 ubi circ
 ubi cum h
 ubi ex equ
 pulibus 37
 auctoritas
 b. & de in
 aliterum ol
 panes fac
 apud Ger
 opus quod
 Mulieribus

ALPHABETICTS

bres vestes cur quidam in lu-
 stru induant 128 b. muliebris
 vestitus discrimen 287 a. mu-
 liebrium calceorum species
 aliquæ ibid. b
 Mulieres an apud ethnicos ca-
 strasequi solita 19 a. an &
 quando primum in senatum
 admisse 210 a. b. an & qua-
 modo cum viris cœnarent
 266 a. mulieres cum feris
 publicè depugnasse 362 b.
 quid in charorum funere ini-
 cere in pyrâ solite 103 b. in
 Thracia quam viris quade
 causa odiosa 77 a. mulieres
 nudas epulis introducere quâ-
 le 197 b. mulieres quadam
 Germanis ut dea culta 210 b
 quando & cur primum in fu-
 nere laude profecuta 132 a
 mulieres quibus in sacris mu-
 zio se conuitiis incesse 76 b
 seorsum à viris quibus in sa-
 cris procederent 31 b. mulieres
 Spartana quomodo incedant
 33 a. eadem viris imperant
 196 a. mulieres consis esse cri-
 nibus quid sibi velit 128 a. b
 ubi circumcidantur 97 a
 ubi cum hircis coeant 212 a
 ubi ex equis pugnent , viri
 pedibus 375 b. ubi maioris
 auctoritas quam viri 165
 b. & deinceps. 210 b
 mulierum olim munus solarum
 panes facere 138 a. auctoritas
 apud Germanos in bello 191 a
 opus quod 198 b
 Mulieribus augustis etiam cu-

stodes siue satellites fuisse 371 b
 capita in sacrificiis velanda
 esse. 222 a. etiam lictores ha-
 bere permittum 45 b. mulie-
 ribus per quem deum iurare
 interdictum. 267.
 b. mulieribus qui reges pro-
 custodibus vsi 371 b. mulieri-
 bus qui se abstineant in Ægyp-
 to 222. b mulieribus Ro. an pro
 nomen & nomen fuerit 15 b.
 256 a. mulieribus sem-
 pla interdita qua 321 b
 Mulieris à monstro marino stu-
 prae prodigium 134 b. mu-
 lieris ebrum regem occidentis
 Mpramium apud Indos 137 b
 ulierum cadauera singula de-
 nis virorum in rogis addi so-
 lita 133 b. mulierum in cos-
 mitionis ratio nulla 185. a. mu-
 lierum opus olim 198 a. mu-
 lierum in heredis ludis cursus
 ac certamen 262 b mulieris
 in incesu differentia olim
 291 b
 Mulio quis in triumpho ductus,
 post de Parthis triumpharis
 330 a
 Mullei quales calcei 287 b
 Mulspocillum quansi olim ha-
 bitum 137 b
 Multitudo quomodo olim puni-
 ri soliti per decimationem
 73 a
 Mulus Marianus, quid 278 b
 mulus quorum factorum vi-
 tima 380 b
 Mumartius sub Tullo Hosti-
 lio

INDEX

- lio quam praefecturam gessit. 366. a.
Mundanus annis quis. 168. b.
Mundus pharum Dei sanctissimum Diogeni. 92. a. mundus parere quando putatus. 232 b.
mundus uniuersus quomodo & ubi per tres Saturni filios diuisus. 322. b.
Muneris publici aetas. 189. muneris administrati ratio quando redderetur. 189b.
munera militibus dari solita. 224a. b. munerat triumphantis qualia & quibus exhiberi solita. 314. a. b.
Municipes qui qua de causa aliquando dicti. 202. a.
Municipii ius quibus daretur, ibid.
Munychia Athenis quid. 345. a.
Munychionis (id est Ianuarii) vndeigesimo die quid Athenis fieri solitum. 155. a. Munychionis nomen datur Athenis mensi. 169. b.
Murenarum cognominatio unde. 15. b. Murenarum militia quot in una caena apposita. 334. a.
Muralis corona quomodo fiat. 227 b.
murali quis primus donatus. 218. b.
Murani cognomen quibus regibus inditum. 4. b.
Mures quomodo Aegyptiis aliti quando subsidium eulerint. 212. b.
murem qui nummis incusserint. 218 b. mures candidi quid portendant. 275. b.
murium corii qui se vestiant. 289. a.
Murus ciuitatum adificia priuata cur non admonenda. 354. a.
Murtia unde Venus dicta. 245. a.
Murtia qua dea vocata. 345. a.
Mus qui Boeoticè vocetur. 21. a.
Musca Sempronius adulterum ut punierit. 176 b.
Musca cui aliquando pro insigni fuerit. 369. b.
Muscalyrica, Corinna. 364. a.
Musca cuius templum non ingreditur. 76. b. musca quo ex quibus locis ad tempus cedere ac reuerti credita. 261 a. musca cui aliquando pro insigni fuerit. 269. b.
Musca quarum festa. 262. a.
Muscum Alexandria regia una. 127. b.
Musica studium apud veteres Graecos quantum. 97. a. musica à quibus vituperata. 101. b. quibus inuisa, quibus grata. ibid.
Musica honos olim quantus, ibid.
Mustela omen quale. 275b.
Muta exta qua. 308. a.
Mutabilior cothurno, quid. 278. a.
Mutatio castrorum qui olim iudicari solita. 18. b.
Muti qui cuius in templo qua causa fierent, 77. a.
Muti aqua à quibus dies dicta. 231. b.

Mutia-

Mutialis aggre
Mutina quali
Mutinino q
mulieres.
Mutationis po
220. a.
Mutuandi ux
pud quosol
Mutuum mul
277. b.
Mutuum sang
tum qui qu
251. b.
Mybarum ves
fuerint col
Myodes deus q
Myrtermis.
Myriarum in
b.
Myrias Chor
iusmodi
bid.
Myrica qui
223. a.
Myrrham S
rani.
Myricae A
Myrrhinia v
nentur.
Myrica cor
317. a.
Myrica Vene
Myri due
plum, qu
23. a. ad m
b. myrtum
myrtum
ri solitan
cuius ten
licuerit.

ALPHA BETICVS.

- se vestiant*
adificia pri-
admouenda.
dicta. 245.
dea vocata.
ectur. 21. a
adulterum
176 b
o pro insigni
369. b.
a. 364. a.
non ingre-
musca quo ex
mpus cedere
261. a. mus-
o pro insigni
269. b.
a. 262. a.
a regia una.
und veteres
97. a. mus-
berata. 101.
quibus gra-
ibid.
quantus, i-
275 b
308. a
o. quid. 278.
qui olim iu-
18. b.
templo qua
77. a.
et dies dicta.
Mutia-
- Mutialis agger Romae ubi. 346 b*
Mutina qualis colonia. 202. b.
Mutinino quomodo sacrificent
mulieres. 76. b
Mutionis porta qua & ubi.
220. a.
Mutuandi uxores ad tempus a-
pud quos olim ius. 412
Mutuum mulos scabere, quid.
277. b.
Mutuum sanguinem vino mix-
tum qui quando bibere soliti.
253. b.
Mybarum vestes militares cuius
fuerint coloris. 31. a.
Myodes deus qui. 261. a.
Myrnermis. 328. b.
Myriaram imperator quis. 55.
b.
Mynias Chryse filius ubi & cu-
iusmodi habuerit araria. 2.
bid.
Myrica qui vtiuntur in sacris.
223 a.
Myrrham Sabai cur non offe-
rant. 225. a.
Myriceus Apollo. 327. a.
Myrrhinis virgines qui vatici-
nentur. 275. a.
Myrtea corona cui daretur,
357. a.
Myrtea Veneris ara qua. 346. a.
Myrti duae ante Romuli tem-
plum, quid portendere solita.
23. a. ad myrtum canere. 97.
b. myrtus cui sacra. 222. b.
myrtum suffitionibus adhibe-
ri solita esse. 314. a. myrtum
cuius templo cur inferre non
licuerit. 335. b.
- Myria administrationes. 104. b.*
Myri quibus caeremoniis vouere
quid soleant. 164. b. Myso-
rum galea quo sint ornati.
32. b.
Mysteriorum magnorum & par-
uorum solennis dies apud A-
thenienses. 155. b. mysteria Ce-
teris qualia. 364. b.
N.
Nabatheorum mos quidam
N circa uxores abominan-
dus. 11. a. eorumdem mos erga
filios. 98. a.
Nania cuiusmodi sit cautio.
119. a.
Nania templum cur extra ur-
bem fuerit. 57. a.
Naiadum in quibus festu repra-
sentatio. 363. a.
Nanciscor quid significet. 34. b.
Nandi quantum Roman. olim
studium. 31. b.
Nepatia cuius regia. 127. b.
Napesinis quid fuerit ius ciuita-
tis. 202. a.
Narestotius populi quis rex ali-
quando absciderit. 124. b.
Narniensem deus quis. 327. a.
Narnalorum pontifex quam ri-
diculo sit ornatus. 66. b.
Nasamones quo morituros modo
statuere soliti. 115. b.
Nasi indicia qua. 85. b. nasi mu-
tilato quibus gentibus summi
supplicii loco habita. 124. b.
nasoplethuntur adulteri apud
Egyptios. 176. a.
Nasica cur quidam dicti. 13. b.
Nasica cognomen unde. 14. b.
quid

I N D E X

- quid à rusticis tribubus pas-
sus. 25. b. Nasica laus. 69. b.
quam oderit scenicos. 360. a.
- Nasones unde quidam Roma co-
gnominati. 13. a.
- Nasuti & nasum habere qui di-
cantur. 85. b.
- Natales quorundam dies quibus
maxime felices. 233. a.
- Natalis urbis Roma dies qui.
92. b.
- Natalitia festa quomodo serua-
rentur. 92. b.
- Natare qui olim discerens.
97. a.
- Naticum dentibus. 14. a. nati sub
Delphino. 90. a. nati sub pisci-
bus. 90. a.
- Nationum aliquot singulares
patroni Romae olim. 303. b.
- Natos recens qui deplorent.
96. b.
- Natura opera dicta admirabi-
lia. 199. a. natura diuersis ge-
neribus propria quae. 214. a.
- Naturalis annus quid. 168. b.
- Nauales diuini. 150. b. na-
uales ludi quomodo fierent.
264. a.
- Naualis praelii signa seu indicia
quo fieri soleat modo. 179. a.
- naualis certamine qui singula
viter praesent. 215. a. naualis
corona qualis. 128. a.
- Nauis Thesei quanto tempore
Athens conseruata. 113. a.
- nauium insulis ornare in con-
fictis quid. 177. b. naues sin-
gula quas seu quorum deorum
imagines insculptas gererent.
179. a. nauium insignia & no-
mina. ibi. naues lustrandi ra-
tio. 313. b.
- Nauigium mira artis. 179. a.
- Nautia quibus diis vota facere
potissimum soleant. 16. 5b.
- nautarum sub Cyro stipendi-
um quod. 374. b.
- Nautiorum cognomen unde
14. b.
- Naulum pro traiectu ad inferos
quantum fuerit. 130. a.
- Neapolitani regni excidium quo-
modo olim praedictum. 148. b.
- Neapolitani in quorum fue-
rint clientela Roma. 303. b.
- Neapoli cuiusmodi aliquando
esse soleat publicum certamen.
364. a.
- Necessitatis templum ubi. 23.
b.
- Necis potestas penes quem solum
Roma fuerint. 119. a.
- Necti ob scenus quando prohibi-
tum. 11. a.
- Ne decima quidem Syracusa-
norum pars, quid indicaret.
278. a.
- Nefasti dies qui. 233. a.
- Negligentes in re querenda, ubi
& quomodo multari soleant.
144. b.
- Nemei ludi qui & quomodo in-
stituti. 261. b.
- Nemeos locus quis. 87. a. Ne-
meos simulachrum quale.
& Nemesis qualis dea. 246.
b. Nemesis cuius dea nomen.
325. a.
- Nepori Aliarci quod olim in
clypeis

olipeis in
Nesodem
Neomonia
Neoptolem
Neoptolem
Neoptole
lum qua
Nepotes vn
nati,
Neptuno ex
sacrum
qui dies
Neptun
um insig
Neptun
307. b. N
lim insig
Nequam
abigun
Nequicig
tur,
Neris ubi
hinc au
Nero prae
men dea
signific
vocati
culis pr
quid in
tuerit.
vocari
b. quale
aliquan
gratiam
scia au
quo ba
inservie
ludis.
templu
rum aa

ALPHABETICVS

signia & no
 ustrandi ra-
 313. b.
 is. 179. a.
 vota facere
 ut. 16. 5b.
 ro stipendi-
 374b
 men unde
 u ad inferos
 130 a
 idium quo-
 um. 148. b.
 uorum fue-
 a. 303. b.
 aliquando
 certamen.
 m ubi. 23.
 quem solum
 119. a.
 do prohibi-
 11. a.
 Syracusa
 indicaret.
 233. a.
 rendi; ubi
 cri soleant.
 uo modo in-
 261. b.
 37. a. Ne-
 um quale,
 dea. 246.
 dea nomen.
 d olim in
 clypeis
 elipsis insigne, 369 b
 Neodemada qui habiss, 374 a
 Neomenia qua sint, 159 a
 Neoptolemi felices victoria, 374
 Neoptolemi cuius filius, 5 a
 Neoptolemi militare vexil-
 lum quale, 177 b
 Nepotes unde quidam cognomi-
 nati, 14 b
 Neptuno ex quibus animalibus
 sacrum fiat, 140 b. Neptuno
 qui dies Athenis sacri, 156 a.
 Neptunus quatuorundam nau-
 um insigne, 179 a.
 Neptuno cur fel dicatur, 307 b. Neptunus quorum o-
 lim insigne, 369 b
 Nequam homines probos a se
 abigunt, 299 b
 Nequitquam sapere quis dica-
 tur, 179 b
 Nereis ubi non ita multus ab-
 hinc annis visa, 154 a
 Nero praeipua legioni quod no-
 men dederit 8 b. Nero quid
 significet & qui hoc nomine
 vocati, 14 a. Nero quos vehi-
 culis proficisci solitus, 110 a.
 quid in libertos ingratos sta-
 tuerit. 159 a. quem mensura
 vocari Neronem iusserit, 169
 b. qualem militibus dederit
 aliquando resseram, 109 b.
 gratiam popularem quo bene-
 ficia aucupatus, 204 b.
 quo habitu nummis se includi
 iusserit, 218 b. quam deditus
 ludis, 261 a quod sacrum seu
 templum conscientia sceler-
 um adire non ausus, 364 b
 Neroni mors quomodo praesigna-
 ta, 275 b. quomodo & quibus
 de causis supplicationes de-
 cerni solerent, 311 b
 Neronis in populum spectaculis
 inbiantem liberalitas, 95b.
 edilitas, 146 b. & 186 a. sta-
 tuum, 189 a. in triumpho
 iactantia quantia, 332 b. in
 iure dicundo mos, 378 b
 Nerilia post dei ficationem quo
 vocabulo dicta, 321 b
 Nerua quid in seruis dominorum
 delatores statuerit, 159 a
 Nervarum cognomen unde
 15 b
 Nestoridia quod poculi genus.
 136 b
 Nesytos tribus que, 27 a
 Neusiaporea, 220 b
 Neuius poeta quando & ubi
 natus, 50 b
 Neutri quis, & quid pro diis co-
 lant, 382 b
 Nicanor unde quis dictus,
 70 b
 Nicia ad Syracusas strage-
 ma, 19 a. in condendis mor-
 tuis cura 116 a quam fue-
 rit assiduus in senatu, 207 b
 Nicolai Perotti laus simul &
 viruperatio, 255 b. & deinc.
 Nicomedum cognomen quorum
 fuerit,
 Nicenia asini nomen Augusto
 quid pradiuinariis, 276 a
 Nidarion quid, 48 b
 Nigri quid pra se ferant, 86 a
 Nigrorum cognomen unde, 13 a
 Nigrum

Nigrum albo qui preferant.

234.b.

Nihil esse cum amaracino sui, quid. 278. a

Nili qua Aegyptiis quam sancta. 214. a.

Niliacus pulvis ad quid olim potissimum conducere. 298 b

Nimia aedificia Roma quid Augustum timere fecerint. 303 b.

Nimias appellationes quis inhibuerit. 367 a

Ninibus repescit qui vinum diluerent. 266. b. nives rubra ubi.

299. a. Nobiles qui habentur. 284. a.

Nobiles in Perside quare vulgo innotescat. 261. b

Nobilem puerorum in signum quod 99. b. *nobilem ambitum in consulatu adipiscendo.* 117. a.

nobilem a plebe inter barbaros quale discrimen, ibid.

nobilem apud Germanos quantum respectus. 209. a. *nobilem filii quos uno sacrificio ubi mactati.* 183 b

Nocte tantum coniugia iniuri solita. 59. b. *noctis quod animal sacrum.* 141. *noctis definitio qua.* 341. a. *noctes qui diebus preferant.* 231. b.

Noctu, non interdum, ubi cur iudicia darentur. 123. b. *noctu supplicium sumere de sonibus ubi iussu, ubi veritum.* 123. b. *noctu an interdum sumera offerri soleant.* 130. a. *noctu tantum qui pugnant.* 175. b. *noctu pugnare quibus lege*

veritum.

Noctua quorum fuerit in signum. 177. b. *diuersor auspicio*

274. b. noctuam cum facie Minerva qui nummis incu-

serint. 216. b. *noctua sub tectis latentes qua fuerint.* 218. b.

noctuas mittere Athenas, quid. 279. a. *noctuam qui seru-*

uis inurant. 286. b. *Nocturne vigilia quomodo a Paulo Emilio ordinata.* 18. a.

nocturna balnea. 235. a. *nocturna sacra.* 336. & 363. a.

Nocturni triumviri qui. 151. a. *nocturni coctus qua lege veri-*

ti. 341. a. *Nodus Herculanus cui cingulo innecti solitus.* 59. a. *nodum in scirpo quarere quid.* 276. a.

Nolani quo iure fuerint ciues Romani. 202 a

Nomadum uxores communes. 176. a.

Nomen dei in quibus expiationibus subiceretur. 314. b.

Nomenclator quis. 84. a. *Nomenclatore qui candidati v-*

terentur. 181. a. *Nominibus quemque suis vene-*

rari quam olim solenne. 82. a. *nominum pueris indendorum*

varia apud diuersos consue-

tudo. 99. a. *quibus mutari nomina solita.* 107. a. *nomina donatorum ciuitate, quo-*

modo mutarentur. 201. b. *nemini eorum qui inter deos*

referrentur, mutandi ratio. 325. b.

Nome-

Nemophylac

Nona Mai

inuifal

omniun

Non esse cui

thum qu

Nonii annu

87. b. Non

Norciagor

Nuaginitu

riorum a

quanto fu

nota seru

les. 158. a.

rum fron

Nona via.

cui offer

nupta v

tiquum

na legis

testabili

November

b. Nou

triorégi

Novemur

Novendia

b.

Novercan

39. a.

Novocom

nati, &

ti.

Novissim

ignomin

Nox in qu

olim di

quom

Nubaru

ridicu

Nubere

ALPHABETICVS.

37. *erit infigne.*
usficiorum
um facie
omni incul-
ua subiectis
nt. 218. b.
Athenas,
am qui ser-
 186. b.
quomodo à
inata. 18. a.
 31. a. *no-*
 363. a.
qui. 151. a.
a lege veri-
 341. a.
ui cingulo
a. nodum
uid. 276. a.
 202. 2
ommunes.
xpiationi-
 314. b.
a. No-
ndidati v-
 181. a.
sua vene-
enne. 82. a.
ndendorum
os consue-
us mutari
a. nomi-
late, quo-
 201. b.
inter deos
andratio.
 283. a.
Nona Maii dies quibus maximè
inuifa. 223. a. *nona mensium*
omnium quales. 233. b.
Non esse cuiusvis adire Corin-
thum. quid. 234. b.
Nonii annulus quam preciosus
 87. b. *Nonii unde dicti.* 255. a.
Norcia quorum dea. 327. a.
Nota genitiua. 87. b. *nota nota-*
riorum apud Romanos olim
quanto fuerint in vfu. 109. b.
nota seruis inuri solita qua-
les. 158. a. 289. b. *notis quo-*
rum frons signaretur. 158. a.
Noua via. 83. b. *nouum vinum*
cui offerendum. 142. b. *noua*
nupta vestis. 287. b. *nouo an-*
ziquum abrogari. 342. b. *no-*
ua legis author, quam sit de-
testabilis. 354. 2
November cui dea dicatus. 169.
 b. *Novembres menses Deme-*
trio regi appellati. 155b
Nonemviri Athenis qui. 153. a.
Nonendiale sacrum quod. 310.
 b.
Nouercam qui duxerit Roma.
 39. a.
Novocomenses à quo ciuitate do-
nati, & à quo rursum priua-
ti. 201. b.
Novissimum sententiam dicere
ignominiosum. 205. b.
Nox in quot horas aut vigilas
olim diuisa. 234. b. *nox media*
quomodo notaretur. *ibid.*
Nubarum rex seu deus quam
ridiculus. 321. b.
Nubere multis viris sœminam
olim ubi decuerit. 41. b. *nu-*
bere semel tantum in vita
quibus concessum. 348. b. *nu-*
bentibus qua dea precipue co-
leretur. 324. b.
Nubiles virginis ubi in forum
productæ auctionentur. 39. b.
Nuces spargere. 59 b. *nucibus lu-*
dere soliti. 162. a. *nuces ocula-*
ta. 162. b.
Nudati maxime preliantes, qui
 37. a. *nudum uidisse hominem*
capitale Persis. 88. b. *nudos*
parentes conspiciere nefas pu-
tatum Romanis. 101. a. *nudos*
certare in Olympicis qui pri-
imum docuerint. 260. *nudis*
pedibus incedere ubi vitio-
sum. ubi conuetum. 288. a.
nudi qui quomodo pugnent.
 375. b. *nudas ad templum du-*
cere mulieres qui solent. 384. a.
Nulla ubi deorum templa. 92. b.
nullius indigere & pauca ha-
bere quis precaretur. 225. a.
nullos esse deos qui olim sint o-
pinati. 383. a.
Numa quot filios, & quibus no-
minibus habuerit. 14. b. *Nu-*
ma sacrificia. 91. b. *eius regia*
ubi olim Roma fuerit, quan-
doque perierit. 126. b. *cutus-*
modi sacrificia instituerit.
 140. b. *quomodo annum di-*
stinxerit. 168. b. *Numa Pom-*
pili domus quousque Romæ
durauerit. 370. b.
Numantia à quo deleta. 28. a.
Numantia cui cognomen dede-
rit. 70. a.
 Num-

INDEX

- Numatius Plancus cuius alit
quando discipulus. 13. b
- Numenius quantus uno loco, non
uno tempore, victorū potitus.
37. a.
- Numerandi studium olim qua-
e. 101. a.
- Numerare gestu manus. 23. a.
- Numerus militum Persis quo-
modo iniri soleat. 31. a. b. nu-
merus apud diuersas gentes
quantulus tantum fuerit.
101. a. numerus quis principi-
um rerum cunctarum tribu-
at. 264. b.
- Numidarum tabernacula. 18. b
- vestimenta militaria. 30. b.
- Numidarum singulis quot es-
sent uxores. 39. b. Numi-
darum regum sceptra. 47.
b. Numida natura quales.
214. a.
- Numidia cui Romano cognomen
dedit. 69. a.
- Numina in sacris precipua que.
224. a.
- Numarii iudices. 95. b.
- Nummorum aliquot nomina.
80. b. & 118. a. nummi in suf-
fragatores distributi. 180. b.
- nummi aurei & argentei in-
uentores qui. 298 a
- Nuncium latum ferentes coro-
nati veniebant. 46. b.
- Nundina dea que. 99. b.
- Nundina quot die haberentur.
138. a. nundina quomodo o-
lim balnearetur. 237. a. nun-
dina quales aut quorum feria.
258. a.
- Nuptia tribus modis contrah-
bantur. 58. a. nuptia unde di-
cta 58. b. nuptia legitima 61 a
- Nuptialis annulus qualis. & v-
tra manus ferretur. 87. a.
- Nuptiarum alia atque alia apud
alios ceremonia. 9. b. & 57.
b. nuptiarum inter ethnicos
ceremonia que. 57. b. & de in-
ceps.
- Nurtia quorum dea. 327. a.
- Nutrices esse que debeant par-
uulorum. 98 b
- Nutu & signis ubi oracula red-
disolite. 323. b.
- Nyctagretum herba. 164. b.
- Nyctileia sacra que. 363. a.
- Nyctilopu quid. 164. b.
- Nymphades cuius urbi porta.
221. a.
- Nympharum in quibus ludis re-
presentario. 363. a.
- Nymphides calcei quales. 288. a.
- Nysa in Parnasso cui dicata.
318. b.

O.

- O** Nauis pratoria Bruti in se-
gno. 179 a
- Obedientia militaris memora-
bile exemplum. 33. a.
- Obeliscus quibus aliquando
nummi incussus. 242. a.
- Obesus miles quomodo multa
retur. 74. b. obesi, probrosi a-
pud Gallos & Iberos. 96. b.
- Oblationes infauste que. 143. a.
- oblationes modice & pie Ioui
gratias. 166 b
- oblatina

oblatina
Oblongi oc-
85. b.
Obnubere
Oboli Grae-
quor scilicet
lus quot
89. b. &
241. a.
Obnuare
mia que
Obsequen-
imperato-
Obsequen-
ubi & v-
Obseruand-
169. a.
Obseruati-
le in Ci-
Obsidione
habita-
dionali
228. a.
Obsignati-
Obsonia ff-
sonia es-
298. a.
Obophaga
Obfasciati
quid.
Obumbra-
pralian
Occensus
diti.
Occidant
in sepul-
occiden-
224. a.
Occidere
pitale.

ALPHABETICVS.

- oblatina auspicia qua. 272.
Oblongi oculi indicium quod. 335b
 85.b.
Obnubere quid. 58.b.
Oboli Gracis quis. 242. a. oboli
 quos siculum faciant. ibid. obo-
 lus quot contineat siliquas.
 89.b. & 242.a. unde dictus.
 242. a.
Obrutiare alieno pœna & infa-
 mia qua. 343 a
Obsequentes latrones qui à quo
 imperatore dicti. 373b
Obsequenti Fortuna templum
 ubi & unde institutum. 20 a
Obseruanda initio anni qua.
 169.a.
Observationes aliquot seu caute-
 le in Circensibus qua. 264. a.
Obsidionalis corona quanti olim
 habita. 227. b. obsi-
 dionali quis primus donatus.
 228. a.
Obisgamia iudicia qua. 195. a.
Obsonia sponsi qua. 60. a. ob-
 sonia ex auro quis fecerit.
 298. a.
Obsophagus deus quis. 327. a.
Obtestari per Solis iubar, Persis
 quid. 86. a.
Obumbrare solem sagittis in
 praliando qui soleant. 376. a.
Occensus merium quid porten-
 dat. 275. b
Occidentem versus qui mortuos
 in sepulchro statuans. 116. a.
 occidentem versus qui orent.
 224. a.
Occidere bouem quam olim ca-
 pitale. 14. a.
Occidionis templum cui adire
 veritum. 335b
Occipit quibus natura crimi-
 num. 290. a.
Ocellata nuxes qua. 162b
Ochi regu auaritia quanta. 195
 b. Ochi quo consilio ab Æ-
 gyptiis affectus. 245. b.
Ociosi quomodo olim mulctati.
 144. b. ocium quibus sit hone-
 stum. 287. a.
Ocrestes quam prodigiose Ser-
 tullium genuisse dicatur.
 360. b.
Ostacili unde dicti. 255 a
Ostia cuiusque mensis dies cui
 Athenis sacra. 156 a
Ostauis tropæum. 36. b.
Ostauis matris somnium. 171. b.
Ostobri mense quid Athenis
 fieri solitum. 155. b. Osto-
 bribus Idibus quid Roma,
 ibid. Ostober cui datus.
 169. b.
Ostogenarii à quo in militiam
 coacti. 30. b.
Oculorum religio & indicia
 qua. 85. b. Oculi effigies Æ-
 gyptiis quid. 87. a. oculos
 & os morientis claudere,
 quis solitus. 127. b. oculis
 clausis qui pugnent. 375. b.
 oculis pictis qui incedant.
 288. b.
Odoratorum imbrum in thea-
 tris sparsio. 95. b. odoramenta
 in pyris defunctorum iniici
 solita. 130. b. odorum ac pē-
 cturarum in scenis profusio.
 281. b. in triumphis vela ac-
 censio.

INDEX

- censo vel sparsio que. 333. a.
 Oenandrum cuius sit conuentus
 oppidum. 173. b.
 Oeoseyros qui deus. 327. a.
 Offendo quid seu quomodo signet.
 34. b.
 Offensiones pedum quid porten-
 dant. 102. b. & 275. b.
 Offerre terram & aquam quid
 194. a.
 Officis aut muneris nomine sa-
 lutare. 84. a.
 Ogmios Hercules quis. 213. a.
 Ogmios quis quibus deus. 77. a.
 Onomeli quid. 137. a.
 Olea ara quam olim cultus. 72. a.
 Olea cuius sacra. 222. a. olea coro-
 na cuius rei premium. 262. b.
 olea ramum offerre. 274. a. o-
 leam aut laurum comburere.
 324. a. olea qua turme coro-
 narentur. 317. b.
 Oleastrum arma peperisse. 72. b.
 Oleastro qui coronentur. 260. b.
 Olena Tigrani aliquando quid
 56. a.
 Oleum in silice dissecto ubi re-
 pertum. 265. b. oleum & oleam
 perdere quid. 277. b. oleum in
 ore gestare, quid. 179. a. oleum
 optimum cuius. 295. b. oleum
 in lustrationibus quomodo
 adhiberetur. 314. a.
 Olitorium forum. 71. b.
 Ollus lexho datus est quando &
 ubi proclamaretur. 128. a.
 Olympias regina fratri nupta.
 28. b. Olympia campus ubi
 sit. 259. b. Olympias quid &
 quot consui annis. 260. b.
 Olympici ludi qui & ubi. 259.
 & deinceps eorum varietas.
 260. b. Olympii victoris pre-
 mium. ibid.
 Olympii Iouis imago qualis. 21. a.
 Olympionice esse, quanto olim
 fuerit honori. 261. b.
 Olympiorum imaginem qui Ro-
 mam transfulerint. 261. a. O-
 lympicum templum ubi. 321. b.
 Olympus mons quam altus &
 res dicti. 318. b.
 Omarii Iouis templum Sybaritis
 olim quid. 259. a.
 Omnis boni indicia ex pullis.
 49. a. mali expulsi, ibid. omi-
 nis observatio ex sternuati-
 one. 102. a. expedum offensi-
 one. 102. b. omen belli unde
 Germani sumere soleant. 191.
 a. omnium ex volucris pe-
 ritissimi. 273. b. ex icore. 306.
 Onesta qui dicti. 27. a. (b).
 Oneraria nauis lumina quot.
 176. b.
 Onochorus fluuius à quibus ali-
 quando epotus. 382. a.
 Onomadeus quis, & quam pru-
 denter inimicos tulerit. 180. b.
 Onospros aulon quid. 278. a.
 Onoupoconzate in quid. 279. b.
 Opalia festa qua. 336. b.
 Operimenta lintea equorum
 quam apud Romanos essent
 impenetrabilia. 372. a.
 Operanea sacra qua. 142. a.
 Operto capite qui sacra facerent.
 85. a.
 Opheltis quis dictus. 261. b.
 Ophen-

Ophentina
 26 a
 Ophiusa
 124
 Opi quomo
 Opiui vou
 Opifera vox
 lus fuerit
 Opigena qu
 327 a
 Opilius na
 cerum p
 176 b qu
 sm ad
 376 a
 Opima spol
 lata fue
 de dicti
 Opinione
 anni
 princip
 nianes
 diuerse
 382 b
 Opus dea
 mulach
 316 b
 adicul
 Opius de
 Opistho c
 Opistogra
 Opisthoro
 108 b
 Opiet cu
 15 a
 Oppidula
 gulu f
 Opprobri
 Opi dea q
 vocum

ALPHABETICVS.

- Ophentina* trihus unde dicta *Optima* mater cuius aliquan-
 26 a do tesserā 179 b
Ophiura herba natura qua *Optimates* qui dicti 182 b. *opti-*
 124 *matum* in thetēris loca que
Opi quomodo sacrificetur 64 a 298 b
Opi ut voueatur 165 a *Optimi* egnomine quis aliquan-
Opifera vox, cui quam diffici- do honestatus & grauius 81.
 176 b quibus honoribus sen- a. *optimi* quique viri quid
Opigena qua dea cur sic dicta olim Athenis passi 157 b
 327 a *Optimum* militem instar equi
Opilius Macrinus quanti adul- ē longinquo petendum quis rex
 terum pœnis afficere soleret censuerit 30 b. *optimus* vir
 176 b quibus honoribus sen- quis aliquando Roma habi-
 sim ad imperium venerit tus 69 b. *optimus* maximus
 376 a quis dictus 224 a. *optimus*
Optima spolia quoties Roma re- quis dicendus 318 a
 lata fuerint 21 b. qua & un *Opuntii* loci ubi 339 b
 de dicta 22 a *Opuntiorum* pontifices quos &
Opiniones varia de longitudine quam diuersa curent 66 a
 anni 167 b. & deinceps de *Ora* maritima in saxa mutabi-
 principis rerum 264 b. *opi-* lis, ubi & qua 265 b
 niones gentium de diis quam *Oracal* quis quibus sit deus
 diuersa & ridicula & impia 327 b
 382 b. & deinceps. *Oraculorum* umper in somniatio
Opus dea templum ubi 72 b. si- 171 b. *oraculi* Delphici con-
 mulachrum 336 b. cognomina sulendi & dandi ritus qui
 336 b. ades quos & ubi 337 a 318 b. *oraculorum* omnium
 adicula ubi 344 b clarissima olim habita qua
Opus de quid 109 a ibid. *oracula* ex somniis ubi
Opistho coma quid ibid. olim capereantur 320 b
Opistographa charta quid 108 a *Oreana* quid sit 16 b
Opisthoronicus morbus quid *Orandum* a diis quid 224 b
 108 b *Orata* unde quidam dicti 15 b
Opiter cur quis cognominatus *Orationes* funebres 131 b. *oratio-*
 15 a nes premeditatas ē libellis re-
Oppidulis etiam & viculis sin- citare libuisse 209 a. *oratio-*
 gulis suos fuisse deos 327 a nes non hominum esse & pa-
Opprobrium victis quid 280 a tronorum, sed causarum &
Ops dea qua & quomodo illi
 votum fieret 365 b. 324 a

INDEX

temporum	378 b	Orphei quos	77 b
Orca & fritillus	161 a	Orpheum quis quomodo cum	
Orchestra quorum in theatris		Christo coluerit	352 a
olim sedes	270 b	Orchia phalangis	usus quis
Orctini qui	170 b		349 b
Ordicalia festa qua	142 a	Orthius modulus qualis &	
Ordinus primi ductor, quibus		quibus in bello usurpatus	
aliis nominibus dictus	8 a		178 a
ordinem deserentis poena	32 b	Orygia cuius insula nomen	
ordines populi Romani quot			319 b
283 b. ordinib. in praelio dis-		Oschophoria Athenis quid	155
solutis quid agendum	193 b	Os Plutonium	130 b
Ordo ex quot militibus constet		Oscines aues quomodo augurii	
7 b. ordo magistratum in re		facere	273 a
militari qualis	9 a. ordo insti-	Osculari amicos inter se, ubi &	
tueri in literis apud Roma-		quomodo usurpatum	85 a
nos 100 a. ordo equester quan-		osculandi quotidianus usus,	
ti olim fuerit precii	109 b. or-	quando & a quo sublatum	
do ciborum in mensa quis		137 a. osculum mulieribus	
138 b. ordo rogandi senatus		quam & cur simulatè dare-	
quis.	209 a	zunt	137 a
Orestes qua potissimum re a fu-		Osi qui dicti	66 a
rore liberatus	314 a	Osiris quale gesserit insigne	
Organum quid	41 b organa		177 b
pneumatica qua	306 a	Osiridis effigies	213 a
Ordia qua cuius festa	1363 b	Osiridem qui iurando testentur	
Orientem versus mortuos in se-		266 a. Osiris Aegypti quis, &	
pelendo qui statuerent	116 a.	quomodo effingi solitus	312 b.
orientem versus qui orient		Osiris quis quibus sit deus	
	224 a	327 a. Osiris a quibus maxi-	
Originarii qui	170 b	me cultus	383 a
Origines rerum in qua diuerfos		Ositer quis dictus	66 a
qua	264 b	Ossibus piscium qui pro domorū	
Oris lapsi poena qua	343 b	materia videntur	305
Orius quis deus dictus	327 a	a. ossibus humanis qui, quomo-	
Ornamenta imperii unde sum-		do in sacris usi	383 a
perint Romani	173 b	Ostensionales qui dicti	364 a
Ornatus flamma quis	148 a	Ostenta è caelo, quomodo expia-	
Orenoli qui	283 a	rentur	311 a
Orpheum a quib. dispersus	77 a		

Osia

Osia infern
Osia urbs q
dita
Ostraca ad
Ostracismo
cismi fini
Ostrearius p
Ostreus mari
struerent
Orho prapici
drii nom
dcula qu
Orthonem qu
ria ptores
Otiis quid
Orticulano
Qua & me
folere
Quandi ca
qui primi
a ouansi
357 a ou
procedere
317 a
Quatio quib
b. ouatio
pompa
Quas quom
a. oues cob
& post m
357 b. ou
re quis in
Oucula vi
nauu
Ouidis locu
34 a
Ouisia quia
Ouisi peco

ALPHAPETICVS.

77 b	Ostia inferni que & ubi	130 b	habita.	140 b
omodo cum	Ostia urbs quando & ubi con-	312 b	Ouiuiorum cognomen unde	13 a
352 a	dita		Quis cui immolaretur	141 b
usui quis	Ostracā ad quid excogitata	157 a	ouis quanti Roma vulgo a-	
ualis & à	Ostracismo quid	157 b.	stimaretur	122 a. 218 b. 242 a
usurpatus	Ostracis finis in quo factus	148 a	Ouorum putaminibus qui do-	
le nomen	Ostrearius panis	295 b	mos faciant	305 b. ouis in
is quid 155	Ostreus marinis qui domos con-	305 b	quorum ludorum pompam	
130 b	struerent		meraretur primum	364 b
lo auguriū	Otho præcipua legioni quod de-		Oulamos	8 a
273 a	derit nomen 8b. Othoniū ri-		Ozola quo moneta signo utantur	
se, ubi &	dicula quadam lex	281 b	218 b Ozola qui & unde	
m 85 a	Othonem qua res sola ad impe-		dicti.	
pus usus,	ria prouexerit	358 b	P	
sublatue	Otiū quid	246 b	Pacis signa seu indicia diser-	14 a
pulueribus	Otricularum dea qua	317 a	Pacem petentes, quid offerre so-	
latē dare-	Oua & mel initio cominui dari		leant	279 a
117 a	solere	138 b. 295 b.	Pactolus quale flumen	174 a
66 a	Ouandi causa qua	365 b ouans	Pactorum faciendorum inter	
insigne	qui primus urbem inierit	357.	ethnicos rationes olim qua	
	a ouantis ornatus & sacra		251 & deinc.	
	357 a ouanti an equis obuiā		Pacuius quando & ubi natus	50 b
	procedere, seu comitari hceret		Radus quam nobile flumen	174 a
	357 a		Raan & proodia cuius olim dei	
213 a	Ouatio quibus concederetur	35	hymni	226 b
stentur	b. ouationis etymologia &		Padonimus quid	100 b
is, quis, &	pompa	357 b	Paonum mos in defunctos	115 b
us 312 b.	Oues quomodo lustrarentur	35	Paonius quis deus cognomi-	
us sit deus	a. oues coronatas ante se agere		eus	317 a
us maxi-	& post mactare qui soleant		Pati cur quidam cognomina-	
383 a	357 b. ouem aut pulum rape-		13 apatos habere oculos, laudē	
66 a	re quis imperator uenerit.	58 b	ac uitio dandum	13 a
o domoriū	Ouicula unde quidam cognomi		Pagana quadam lex	198 a
305	natus	14 b	Paganalia festia qua	258 a. &
ui, quomo	Ouidii locus quidam excussus		344 a	
383 a	34 a		Palamon quid dei sit & quibus	
364 a	Ouilis quid loci Roma sit	83 b	aliis nominibus dictus	261 a
do expia-	Ouilis pecoris hostia quāti olim		Pal-	
311 a				
Ostia				

INDEX

Palamonis apud Corinthum spe-	rum precipua dea	326 b																
cus qualis	267 b	Pallium quibus peculiare	285 b															
Palæstra qui se quam maximè	Pallor deus qualis	21 a.	Pal-															
exercere soliti	100. & 162 b	lorus phana cui intra urbes nō																
Palæstra qui valerent	215 a	essent	57 b															
Palæstras qui nummis incute-	rent	218 b	Palma vel palmus quot digitis	88														
Palam cibum capere cur olim &	Palma quibus victoribus daren-	tur	262 a.	Palmata vestis	286 b													
quā in usu fueris	138, 295 b	quorum	286 b	Palmicum augurium quod	275 a													
Palamedes quem ludum repere-	rit	161 a	Palmulis qui tanquam pane	passim victitenti	138 a													
Palatia ludus	33 b	Palmyrensum regina imperato-	ris nomina consecuta	4 a	Paludamentum quale Romanis	militibus publice daretur	30 b.	paludamentum qualis	& quorum vestis aut infi-	gne	118-289, 64 b							
Palatina tribus unde instituta	est	25 b	Paludibus qui sepelirentur	115 a	Pallus quid	31 b												
Palatini ludi qui	375 a	Pallisci ara Siculis quid	169 a	Pambæotica sacra qua	259 a	Pamenothus quis quibus men-	sis	266 b	Pamphilorum tribus qua	27 b	Pamphylis quem venenum cole-	rent	164 a					
Palatinus mons unde dictus &	quam varia eius etymologia	345 a	Pallidibus qui sepelirentur	115 a	Pallus quid	31 b	Pallisci ara Siculis quid	169 a	Pambæotica sacra qua	259 a	Pamenothus quis quibus men-	sis	266 b	Pamphilorum tribus qua	27 b	Pamphylis quem venenum cole-	rent	164 a
Palatualis flamen à qua dea co-	gnominatus	346 b	Pallidibus qui sepelirentur	115 a	Pallus quid	31 b	Pallisci ara Siculis quid	169 a	Pambæotica sacra qua	259 a	Pamenothus quis quibus men-	sis	266 b	Pamphilorum tribus qua	27 b	Pamphylis quem venenum cole-	rent	164 a
Pale quod ludi genus	162 a	Pallidibus qui sepelirentur	115 a	Pallus quid	31 b	Pallisci ara Siculis quid	169 a	Pambæotica sacra qua	259 a	Pamenothus quis quibus men-	sis	266 b	Pamphilorum tribus qua	27 b	Pamphylis quem venenum cole-	rent	164 a	
Pales quorum dea	92 b	Pallidibus qui sepelirentur	115 a	Pallus quid	31 b	Pallisci ara Siculis quid	169 a	Pambæotica sacra qua	259 a	Pamenothus quis quibus men-	sis	266 b	Pamphilorum tribus qua	27 b	Pamphylis quem venenum cole-	rent	164 a	
Pali unde sacra fiant	313 a	Pallidibus qui sepelirentur	115 a	Pallus quid	31 b	Pallisci ara Siculis quid	169 a	Pambæotica sacra qua	259 a	Pamenothus quis quibus men-	sis	266 b	Pamphilorum tribus qua	27 b	Pamphylis quem venenum cole-	rent	164 a	
Palibroti qui aliquando disci-	ti	4 b	Pallidibus qui sepelirentur	115 a	Pallus quid	31 b	Pallisci ara Siculis quid	169 a	Pambæotica sacra qua	259 a	Pamenothus quis quibus men-	sis	266 b	Pamphilorum tribus qua	27 b	Pamphylis quem venenum cole-	rent	164 a
Palilia quomodo seruentur	92 b	Pallidibus qui sepelirentur	115 a	Pallus quid	31 b	Pallisci ara Siculis quid	169 a	Pambæotica sacra qua	259 a	Pamenothus quis quibus men-	sis	266 b	Pamphilorum tribus qua	27 b	Pamphylis quem venenum cole-	rent	164 a	
Palla quorum vestis	287 b	Pallidibus qui sepelirentur	115 a	Pallus quid	31 b	Pallisci ara Siculis quid	169 a	Pambæotica sacra qua	259 a	Pamenothus quis quibus men-	sis	266 b	Pamphilorum tribus qua	27 b	Pamphylis quem venenum cole-	rent	164 a	
Palladium forum	71 b	Pallidibus qui sepelirentur	115 a	Pallus quid	31 b	Pallisci ara Siculis quid	169 a	Pambæotica sacra qua	259 a	Pamenothus quis quibus men-	sis	266 b	Pamphilorum tribus qua	27 b	Pamphylis quem venenum cole-	rent	164 a	
Palladium quid, & à quibus	custodire solitum	271 a	Pallidibus qui sepelirentur	115 a	Pallus quid	31 b	Pallisci ara Siculis quid	169 a	Pambæotica sacra qua	259 a	Pamenothus quis quibus men-	sis	266 b	Pamphilorum tribus qua	27 b	Pamphylis quem venenum cole-	rent	164 a
Pallantis Claudiorum liberti	quanta superbia	84 b	Pallidibus qui sepelirentur	115 a	Pallus quid	31 b	Pallisci ara Siculis quid	169 a	Pambæotica sacra qua	259 a	Pamenothus quis quibus men-	sis	266 b	Pamphilorum tribus qua	27 b	Pamphylis quem venenum cole-	rent	164 a
Pallantis filia ipsum interemit	327 b	Pallidibus qui sepelirentur	115 a	Pallus quid	31 b	Pallisci ara Siculis quid	169 a	Pambæotica sacra qua	259 a	Pamenothus quis quibus men-	sis	266 b	Pamphilorum tribus qua	27 b	Pamphylis quem venenum cole-	rent	164 a	
Palladis sacerdos	66 b	Pallidibus qui sepelirentur	115 a	Pallus quid	31 b	Pallisci ara Siculis quid	169 a	Pambæotica sacra qua	259 a	Pamenothus quis quibus men-	sis	266 b	Pamphilorum tribus qua	27 b	Pamphylis quem venenum cole-	rent	164 a	
Pallademotis	164 a.	Pallas qua-																

Pancra-

ALPHABETICVS.

Pancratium quid, 136 b. 162 a
Pandana porta unde & quo a-
 lio uomine dicta, 55 b. 219 a
Pandemus cuius dea cognomen
 327 a
Pandia cuius dei festa, 262 a
Pandosia, regia Enotriorum re-
 gum, 137 b. Pandosium &
 Acherusium quis oraculo vi-
 tare iussus, 319 a
Pandoborum reges quomodo hu-
 marentur, 115 b
Panegyres Athenis quid, 259 a
Panem gladio diuisum, quibus
 olim gustare solenne, 58 a pa-
 nes sanguinis guttis ex se emi-
 sisse quid aliquando portende-
 rit, 111 a. panis loco quam va-
 riis rebus variis utantur, &
 & quarum opus panem face-
 oe, 138 a. panum genera quam
 & Gracii & Germanis, 266 a
Panentius Athenis mensis quis,
 169 b
Panemorthus mensis Aegyptius.
 ibid.
Panes & panicea mensa quali-
 bus canistris inferrentur,
 296.
Pani quod animal dicatum,
 141. b
Panionia sacra qua, 259 a
Panisci caput in diffisso saxo
 quomodo inuentum, 265 b
Panium cuius cognomen, 72 a
Pannonia in quot & quas pro-
 uincias diuisa, 104 b
Panos statua qualis, 212 a
Pansa unde qua dicti sunt, 13. a
Panshei sacerdotes, 66 b

Pantomini à quibus Roma eia-
 ti, & à quibus restituti, 135 a
Papauerum deussione quid qui
 dam tyrannus innuerit, 111.
 b. papauerata vestis 286 b
 papaueris candidi semine cum
 melle & lactuca quando ap-
 poneretur,
Papeus Scyrtice quid, 92 a
Paphia Venus qua, 327. b. eius
 simulachrum, 213 a
Paphlagonia in quot & quales
 partes diuisa, 104 b
Paphlagonum reges qui dicti,
 4 b
Papia lex à quo abrogata, 237 b
Papiliones ex vermibus nasci,
 & ex semine papilionum ver-
 mes, 199 b
Papia lex à quo abrogata, 237 b
 & ex semine papilionum ver-
 mes, 199 b
Papinianus cuius discipulus &
 quid supellestilis nomine com-
 prehendar, 29 a. quis quanti-
 ue fuerit, 378 a. quum inno-
 centius à quo imperatore occi-
 sisus, 378. a in fin.
Pappas Bythinis Iupiter dictus,
 92 a
Papyraceos calceos qui gerant,
 349 a
Papyria tribus unde dicta, 26 a
 Papyria tribus cum Pollia tri-
 bu similes quantas ibi, b.
Papyrianum ius quod, 376 a
Papyri flore ubi coronantur dii,
 213 a
Papyrii foenatoris nequitia inau-
 dita, 10 a. Papyricum ety-
 mologia, 141 a. Papyrius
 Mmm rex

326 b
 uliare 285 b
 21 a. Pal-
 tra urbes nō
 57 b
 quot digitis
 88 b
 ribus daren-
 nata vestis
 286 b
 ium quod
 quam pane
 138 a
 a imperato-
 rita 4 a
 lo Romanis
 daretur
 tum qualis
 is aut infi-
 289, 64 b
 entur 112 a
 31 b
 quid 169 a
 na 259 a
 ribus men-
 266 b
 qua 27 b
 mium cole-
 164 a
 deus 165 b
 us 212 a
 259 a
 93 b
 quid 260
 plicia sue-
 135 b
 Panera-

INDEX

rex sacrificulus primus omnium factus,	172. b	paris uictima quibus diis offerretur.	143. b
papyrus ubi nascatur, & quomodo temperetur ad inscribendum.	108. b	paria aliquot magistratum se inuicem respicientium quibendunt.	240. b
par impar Roma qui luderent,	162. b	parianorum deus precipuus quibus	326. b
parabison forum,	72. a	paris quomodo educatus	110. b
paradromides,	125. a	paritura mulieres quoe ex Delo commigrarent	320
paralus filius quam à Pericle defletus,	133. a	parma qualis colonia	202. b
paramesos digitus quis,	58. a	parma quid	369. a
paranymphus quis,	58. a	parmenides quis ac cuius	50. a
parapatus quorum rex & qui cognominatus,	4. b	parna assus mons qualis	318. b
parapanga quot stadiis confect,	89. a	parochus	59. a
parasitos ut saginauerit Helio gabalus,	295. b	paracenis modulus qualis	178. a
parasiades unde quis dictus,	70. b	parona quid	379. a
parasilmos, qua quorum pena,	176. a	patricii quaestores qui & quos	54. a
pardalis proforibus affixis, phrygibus quid,	304. b	parricide quam horribiliter in Aegypto plecterentur	122. b
pardorum pelles quomodo in bellis usurpata.	32. a	parricidii pena qua	ibid.
parentalia quomodo seruentur,	143. a	parricium seu parricidii quaestus quis.	45. b
parentandimos quam diuersus.	309. 310.	partes sacrificii qua & quos	225. a
parentum & liberorum appellationse qui contineantur,	23. b	parthenope cuius filia, & cui urbi nomen dederit	51. b
paventum exempla coram filiis.	99. b	parthenope quam misere parorum nostrorum memoria afflicta	148. b
patres defunctos comedere, ubi summa pietas	115. a	parthiorum regum abominandus quidam mos,	4. b
patrum manes qui primitiis carum imperitiant	297. b	parthorum sepultura quam execranda	115. a
patere qua significes	34. a	parthorum adulterium punirent	176. b
		qualibus in bello sympania usi	178. b
		parthorum reges quid in uotis emittendis adhibere soliti	194. b
		parcium	

ALPHABETICVS

diu offerre- 143. b
 stratum se-
 nitium qua
 acipius quis 326. b
 atum 110. b
 quo ex Delo 320
 202. b
 369. a
 cuius 50. a
 318. b
 59. a
 quali. 178. a
 379. a
 qui & quos
 reibiliter in-
 cur 121. b
 ibid.
 diu quater 45. b
 qua & quos
 dia, & cui
 lerit 51. b
 a misere pa-
 nia memoria 148. b
 o abominan-
 4. b. par-
 ra quam ex-
 nam seuerè
 ium 176. b
 lo tympani
 rorum reges
 titandis ad-
 194. b
 partium
 partium domus ordo seu dispo-
 sitio qualis 304. b. & deinc.
 partium phalangis catalogus 350. a
 partium recens editi cur à roma-
 nis 99. a
 partibus deformibus aut mon-
 strosus quid fieret 98 a. 312. a
 parua Fortuna ades à quodica-
 ra 19. b
 pascentes aues videre quid por-
 tenderet 274. b
 pasithea qua 248. b
 passus proprie quid sit 88. b
 pastophorum quid 66. a
 pastorum deus quis 265. b
 paratiou factio Athenis 180. a
 patarem oraculum & templi
 quale 220. a
 pater à filio execrabiliiter subla-
 tus 62. a
 patris qui filium occidisset poena
 122. b. patri filium uouere
 seu deuouere quondam licuit
 se 165. a. pater quando mun-
 dus dicatur 232. a. pater pa-
 tratus quis. & quod eius mu-
 nus 254. a. patris quanta o-
 lim in filios potestas 329. b
 patre, cuius regionis Vrbs 173. b
 patres ubi filiolos suos antequam
 septennies sint non videant
 98. a. patres plurimorum libe-
 rorum quam honorati olim
 195. b. patres initio quot in se-
 natum lecti 200. b. patres
 conscripti ibid.
 patrii dii qui 326. 384. b. patrios
 deos qui non haberent 326. b
 patriciatus ordine donati 210.
 patrici quomodo ad plebem tra-
 fire licuerit 211. b
 patricii qui dicti 205. 283. b
 patricii ad plebem qui quomodo
 & cur transierint 380. a
 patricius vicus 82. b
 patroclicadaver quorum capil-
 lis & cur operum 128. b
 patronorum ius in clientes 158. b
 & dein patroni clientem de-
 stituentis poena qua. 342. a
 patrou deus qui dictus 327. a
 patuius pater quis 32. a
 pauca habere & nullius indige-
 re precatio Apol. Tyantis 225.
 b paucitatem legum qui phi-
 lophus probaris. 354. a
 pauli Æmylii institutum mili-
 tare. 18. a. filii 70. a. magnifi-
 centia superbiaue. 79. b. ma-
 nubia opime 145. a. in popul.
 Rom. beneficia ibid. lex. 147.
 b lux 153. b. in uxorem suam
 repudiatam disterium 196. b
 quantum ex Macedonia au-
 ri Romam attulerit 331. a
 pauli de suellestite sententia
 29. a. pauli Basilica ubi, &
 quanti taxata 71. b.
 paulus Coriethus 107. a
 pauonis surrepti quas quidam
 poenas dederit. 74. b. pauones
 quis inter Romanos sibi ut deo
 immolari iusserit. 142. a
 paupertas dea sacellum ubi
 21 a phana extra vrbes 57. b.
 laus 119. a. quando primum
 Roma probro haberi coepta
 139. b
 pausanias quam mire aliquando
 de Lydis victoria positus 23. b

INDEX

- quomodo morte multatus cum quod 177 a. *pedicatus*
 161 a. *pausonia insolentia* qui valeant & equitatu 375 b
 166 a *frugalitas qua* 295 *Pedum osculatio* 86 b. *pedum*
Pauscape quolim plecterentur offensio quid *porstenderes*
 158 a 102 a
Pecunii qui 50 b *Pediorum factio* *Athenis* 180.
pectus cui deo sacrum 85 b *Pegastum qui nummus incute-*
pectudum sepulchra quam quib. *rent* 218 b
olim religiosa 353 a *Pegmata, quid* 306 a. *pegmata*
Peculium castrense 107 a *quantum in triumphu ferri so-*
Pecunia quomodo in populum à *leant* 330 b
Caesaribus sparsa 95 b. *pecu-* *Pesum rhygia* *Deioraro quid*
niam mortuo in loculis qui ad 55 b
darent 155. a. *pecuniam lu-* *Pelargus cur quis dictus* 78 b
dere quibus tantum ludu li- *Belauga qua dea cognominata*
cuere 162. a. *pecuniam suã* 327 a. *pelasgicum qua pars*
pugna tempore ubi depone- *Athenarum dicta* 349 a
rent milites 180 *pecunia vn-* *pelata qui dicti* 160 b
de dicta, & à quo primum *pelias quomodo educatus* 110 b
facta 218 a. *pecunia Atheni-* *peligna cohors qua* 370 b
ensis nomina aliquot ac si- *pellena cuius regionis urbs* 173 b
gna *ib.* *pelles hordina bibli quondam di-*
Pecuniosi qua lege nobilib. pra- *cta* 109 a
lati 181 b *Pellex cui dea aram sangere*
Pedallii qui 224 b *vetabatur* 200. 328 a
Pedamen quid 68 a *pellibus ferarum qui pro vesti-*
Pedacii senatores qui 106 a *bus utantur* 289 a. *qui ma-*
 207 b *xime in praliis utantur.* 375.
Pedatio quid 68 a a. b.
Pedes cui deo sacri 85 b. *pedes* *pellices velut pignora charissi-*
ire Persis quid 191 b. 291 b *ma qui in militiam secum*
pedibus nudis esse & coma- *ferant* 180 b
sonsa sacrificantem oportuisse *pellici quid in sacris* *verissimum*
 223. a 214 b
Pedestri certamine qui potissi- *pelopidas quoties imperatorem*
imum valeant 215 a. *Pede-* *gesserit* 41. *pelopidas quam*
stria anguria qua 275 a *pauper & abstinens fueris*
pedibribus qua secum ferenda 139 a
 164 a. *peditum in bello can-* *peloponessi factiones qua* 180 b
ens seu instrumentum musi-

peloria

peloria festi
pelis de cel
plasia
duodeci
pelis qu

pelasta qu
penates ab
furiis &
 271 a. p.
penes qui
cerentur

penna va
bua, qu
rini,

penstrati
opus, no
pentapha
excoqui
serit,
pentastola
 162 a. 2

penulus qu
 210 a. p.
 286 a. p.
penitus
populum

corum
quid,
quand
per disces
rentia
quam

surari
perdicum
 161 b.
praefori
 b. *per*
bin,

perduelli
 150 b

ALPHABETICTS

peloria festa qua. 93 a peregrinatio magnorum aliquos
 pelta è celo cui in manus dela- virorum, qualis. 328 a. &
 pfa fabuletur. 43 b. peltarum deinceps.
 duodecim custodes qui. 41. b. peregrinos urbem Romanam
 pelta quid. 369 a. peltasi qui usurpantes qui securi percuf-
 369 b feris. 201 b. peregrinis nomi-
 peltasta qui dicitur ibid. na Romana quis interdixit.
 penates ab Aenea aduecti, quid 201. 203 b. peregrini quam
 fuerit & ubi custodirentur, odiosi quibusdam. 203. a. b
 271. a. penates dii qui. 324 b peremptalia fulgura qua. 272. a
 penesta qui vulgo Thessalus di- perennna unde dicta. 154. b. per-
 cerentur. 160 b enna: cur & quando sacra fi-
 penne variis distincta colori- erent. ibid.
 bus, quibus pro cristis fue- perfecta hostia quando dicere-
 rint. 32 b tur. 225 b
 pensat tractare ubi sit virorum perfidia qui populi maxime de-
 opus, non mulierum. 198 a diti. 268 a
 pentapharmacum quis primus perfricasse faciem qui diceren-
 excogitavit, & unde consti- tur. 86 a
 terit. 298 a pergamenarum chartarum usus
 pentathlon seu pēstathlus quid, & appellatio. 108 b
 162 a. 262 b pergame thesauros suos quis
 penulis quibus uti permissum rex recondere. 57 b. per-
 210 a. penula quorum vestis gamas cuius olim fuerit re-
 286 a penula quando sume- gia. 127 b
 rentur. 291 a periander (si recte scriptum) qua
 populum quo Imperatores Gra- de causa lapidatus. 55 a. pe-
 corum donarentur, quale & riandri laus simul & tyran-
 quid. 36 a peplum Minerva nis qua. 111. b
 quando fertur. 260 b pericles è qua fuerit curia 25 a.
 per discessionem quomodo sen- periclis trophæa. 36 b. de trophæis
 tentia ferretur. 208 a. per sententia. 37 a. cognomen
 quam diversas res à diversis 71 a. institutum. 113. b. de filiis
 iurari solitum. 266 a morre luctus 133 a. lex & con-
 perdicum & carulorum pugna, tra suam ipsius legem cona-
 161 b. perdicum Bæoticarum tus. 203 a
 præscripta in aere metra. 212 peripaterici ubi philosopha-
 b. perdicibus alicui esse corda rentur. 167 a
 bina. 307 b periuri quomodo olim quasi di-
 perduellionis dum dicere quid uinitus deprehenderentur &
 150 b. Mem 3 puni

INDEX.

pluvientius	267. a	peruigilia in quibus ludis fieret	
Periurii pena	343. a	364. b.	
Perisicofus cuius quis	227. b	Perusia cuius regionis urbs	
Perpenna quomodo prius consul.		173. b.	
quam cuius Roma fuerit.	217.	Pes quot palmis seu digitis con-	
perpenna consul externus.		stet	88 b
de quo Rome triumphavit		Pescennii severitas in milites	
330. a		74 b	
Persepolis regia quorum	117. b	Pescennii frugalitas quantia	
Perse quomodo urbes in curias		107. b	
diuiserint 27. b. patris per		Pessinuntia dea qua	325. b
cussorem nocturnum putabant		Pestifera extra cetera fulgura.	272. b
122. b. an unquam Roma ser		306. b	
uierint	160. b	Pestilentia quomodo aliquando	
Persearum tribus. 27. b. mos in		Roma sedata 9. b. pestilentia	
bellum profecti 31. a. Per-		sedanda causa dictatorum cre	
sarum regum mos 32. a. 341.		ari solitum	ib.
a. eorundem diadema 48. b		Petalismus quid quibus esset	
Persearum incestus cum soro-		157. b	
ribus quotidianus. 38 b. fora		Petaminarii qui sint.	90. a. in
duplicita 72. b. Persearum deus		sine	
praeceptorum 92. a. ergo parum		Petauri ludus quis	162. a. Per
los suos mos. 98a. Persearum		taurista quid	ibid.
pueri qui dicerentur. 100. b		Petere militia. ut liceat defun	
sepeliendi mos 115. b. eorum		ctos sepeliret. quid pra se ferret	
militis abstemii 137. b. serui		193. b.	
ut tractarentur 158. a. insi-		Petitii lex in ambitum qua	153.
gnia militaria 177. b. natura		a. Petitii cuiusdam quam	
214. b. vestitus. 288. b. arma.		verum de Pompeio somnium	
369. strage: apud Maratho-		171. b.	
nem	380. b	Petorium quid	109. b
Perseas captiuos quia Imperator		Petreia effigies in triumpho	332.
nummi iniecerit	218. b	Petreii simulachrum in trium-	
Perseas. ebrios de rebus maxi-		pho ductum 336. b. 331. b. sa-	
mis consulare	208. b	tellites	371. b.
Perseis nulla templa 92. a. Perseis		phaeacenses rei naualis persei	
charissimum quid. 180. a		198. a.	
Pertinax Caesaris tessera qua		Phacasi qui dicti	66. a
179. b. quam modice cenaret		Phannius propheta	104. b
298. a			

Pha-

Phaethon in
cipit actus
Phaenicol
Phalangia
310. a. phal
langum n
fuisse ann
phalang
ibid.
Phalaridis in
qua. 48.
maduersio
Phalerina tr
ribus gaudi
Phaliscus qui
Phaenalia qu
qua.
Phaenones cui
Phanionas
46. a
Phara oppi
Pharones q
Phaetia qu
Phaetia flum
darent un
Pherecydes
nisse put
Phiditia qu
Phidialphi
5. a. b. Phi
dictus
Philisphi cor
rario Cic
Phileta qua
Philius Epi
frugali
Philipamen
torem g
philippeis
11 b

ALPHABETICVS.

Phaethon in quem fluvium praecipitatus	291. b	philippi Macedonis tabernaculum ubi & quomodo fieres	215. b. equitatus forissimus
Phaia color qualis	129. b	Philippo qua dies quam maxima fausta.	213. a. philippus Caesar quam solennes ediderit ludos.
Phalangis descriptio ac partes	350. b	philippus ubi alzerum oculum sagitta perdidit.	376. a
350. aphalangite qui ibid. phalangum non eundem semper fuisse numerum	350. b	phalaridis in Zeno nem tyrannis qua.	48. b. Phalaris an maduerio in Leontinos.
phalanx ex quot constaret ibid.		74. a	Philalera tribus quando vestibus addita
Phalaridis in Zeno nem tyrannis qua.	48. b.	Phalaris an maduerio in Leontinos.	74. a
Phalaris an maduerio in Leontinos.	74. a	Philalera tribus quando vestibus addita	26. a
Phalarina tribus quando vestibus addita	26. a	Phaliscus quid	101. b
Phaliscus quid	101. b	Phana aliquot sanctissima olim qua.	321. b
Phana aliquot sanctissima olim qua.	321. b	Phaneus cuius dei nomen.	327. a
Phaneus cuius dei nomen.	327. a	Phaniones quos Graci vocent	46. a
Phaniones quos Graci vocent	46. a	Phara oppidum ubi	173. b
Phara oppidum ubi	173. b	Pharones qui dicti	5. a
Pharones qui dicti	5. a	Phaselita qui sine	142. a
Phaselita qui sine	142. a	Phasidis fluvii arbores quales darent unguentum	40. a
Phasidis fluvii arbores quales darent unguentum	40. a	Pherecydes quid primus invenisse putetur	199. a
Pherecydes quid primus invenisse putetur	199. a	Phiditia qua quorum festa.	297. a
Phiditia qua quorum festa.	297. a	Philadelphus unde quis dictus	70. b
Philadelphus unde quis dictus	70. b	Philippi contentio de ludo literario Ciceronis	37. b
Philippi contentio de ludo literario Ciceronis	37. b	Philena qua alias dicta	323. b
Philena qua alias dicta	323. b	philinus Epicureus quam fuerit frugali	138. a
philinus Epicureus quam fuerit frugali	138. a	philippones quoties imperatorem gesserit	3. a
philippones quoties imperatorem gesserit	3. a	philippeis incussa signa qua	21. b
philippeis incussa signa qua	21. b	phoca quale oppidum	174. a

INDEX.

Phocione quam acerbos habuerit physionomia ex oculis, 85. b
 milisia deletum, 306. Phoci phytos unde quis cognomina-
 onis ira, mors. sepultura pau- sus. 70. b
 persas, magnanimitas, 203. b. phryii qui, 249. b
 353. a. 4. a. 139. b. 181. b. piacularis porta unde dicta,
 Phœbades ubi & quomodo re- 220. a. piacularis auspi-
 sponsa darent, 318. b. cium quod, 274. a. piacula-
 Phœbe cuius dea nomen, 327. b. re sacrum quomodo à Lydie
 Phœbo qui dies sacri, 156. a. Phœ fieri solitum, 313. b
 bus cuius dei nomen, 327. a. picea arbor qualis, 133. a
 Phœnicopteros quis Rom. sibi ut picientes quomodo propter fœdus
 deo mactari iusseris, 142. a. cum Hannibale multatis,
 Phœnicum regum habitus, 40. a 373. a
 Phœnicum virgines quam pici Martii auspicium quale
 impudice doctem mererentur, 274. a
 ibid. Phœnicum sacerdos qui pica scuta qui vestarent, 369. b
 splendide incedere solitus, pictoris nomen Fabio unde, 14. b
 64. a. & b. Phœniceis quali- pictura celebres qui, 215. a. pict-
 bus olim & litteris & chartis stura certamen publicum
 vsi, 109. a. ubi, 262. a. picturas inuersas
 Photinus cuius occidendi auctor qui imper. quomodo vendita-
 5. b. res. 300. a
 Phrenæ Græci quid vocent, picum qui cui offerrent, 142. a
 306. b. picumno à quibus sacrificetur,
 Phrenetici quomodo vocum con- 99. a
 tentia respiciant, 18. a. picumnus, 384. b
 Phrygum reges maximi, 47. b. picus à sinistra, eius augurii,
 mos in sepeliendis sacerdotib. 274. a
 115. b. in reliquis, 116. a. pietas, cuius aliquando tessera
 quam odiant fures, 124. a. militari, 179. a
 natura qualis, 214. b. pila ludus quis. & quorum sue-
 Phrygia dea quomodo sacrificat- rit. 161. b
 retur, 141. b. pilani qui, 190. b. 370. a
 Phrygiata vestis unde inuenta. pilatum & effigierum humana-
 286. b. rum in compitis suspensio un-
 phrygiones qui dicti, 198. a. de, 93. b. pilarum differentia
 phrygius canendi modus qualis, qua. 161. b
 178. a. pileati qui pugnent, 375. a
 phibitoria Thab. a. qua 320. b. pilentum quid 109. b
 phylæus quo magistratus
 126. a.

pileum

pileum in h
 significat
 pui de ra
 situm ab
 Piloſa qu
 307.
 pilum qui
 190. b. 37
 pilum qui
 pilumno à
 tur, 99
 pinarii unde
 piniana po
 pinarius qu
 dro honor
 pectra q
 tum.
 pendentiſſus
 pinea qui
 tur,
 pingentiſſi
 97. b. pi
 nori,
 pingues ad
 pinus cui ſa
 pyra quib
 138. a
 piſani quom
 tatis,
 piſcatoriſ
 piſcium ſub
 20. b. pi
 qui. 492
 bus cont
 132. a. pi
 ſtienti,
 cuiſetia
 paſim
 bus qui
 piſcium

ALPHABETICVS

Pileum in hasta proponi, quid significaret, 180 a. **pileum** capiti detractum, ac rursus impositum ab aquila quid, 273. a. **Pilosa** qui habuerint corda, 307. **pilum** quid, & quib. proprium 190 b. 370 a. **pilumni** qui & unde dicti, 13 a. **pilumno** à quibus immolare cur, 99 **pilumnus**, 384 b. **pinarii** unde orti, 14 b. & 75 a. **pinciana** porta qua, 220. a. **pindarus** quomodo ab Alexandro honoratus, 304 b. à qua poetria quoties publice videtur, 364 a. **pindensis** ubi & quid sit, 62 a. **pinica** qui victores coronarentur, 261 b. **pingendi** ars quam olim celebrius 97 b. **pingi**, qui ducant honores, 281 b. **pingues** ad militiam inepti, 30 a. **pinus** cui sacra, 222 b. **pyra** quibus frumenti loco sint, 138 a. **pisani** quod haberent in civitatibus, 202 a. **piscatori** ludii qui, 365 a. **piscium** sub signo nati, quales, 20 b. **pisces** auspiciis utiles qui, 49 a. non squamosi, quibus census interditi, & cur, 132 a. **piscibus** qui ut pane videlicet, 138 a. quales qui cui (etiam si neget Hen. Agrippa) immolarent, 242 a. **piscibus** qui augurentur, 275 a. **piscibus** etiam tangendi qui abstinere, 349 a. **pisces** que pro diu colant, 382 b. **piscius** Iupiter, 252 a. **pisida** que afficerent adulteros ignominia, 176 a. **pisistratus** cuius esset curia, 25 a. quā astute tyrannidem arripuerit, 112 a. **pisistrati** statutum quoddam pium, 229 a. **pisones** unde dicti, 12 b. 138 a. **pisonis** cuiusdam vinolentia 366 b. **pistores** quandiu Roma nulli, 138 a. unde dicti, ibid. **pistoris** Iouis ara qua, 344. b. **pistorium** forum Roma ubi, 41. b. **pistrino** qui plebarentur, 158. a. **piraci** qui dicti, 27. b. **pitantes** centuria Antonio qua, 364 a. **pitaneæ** cohors, 8. b. **pithecos** geron omne, aliscerati, pro-verb. 379 a. **pishecusa** insula quando & qui facta, 12. a. b. **pitheo** qua quibus vocetur dea, 327. **pithegia** quale festum, 337. b. **pittaci** cognomen quale, 71. a. **pittacus** remulentos qui multaveret, 137. b. **pituita** quomodo sissi putaretur, 97. b. **pitrocampa** quid, 69 a. **pitrys** ibid. **pium** unde quis cognominatus, 13. b. **placentarum** aliquot genera, 296. a.

pla-

INDEX

- placentia qualis colonia 202. b
 Placentinorum quod ius ciuitatis
 ibid. a
 Placita principum quando pro
 legibus haberi cepta. 379. b.
 Plagiolos quid, & unde fiat
 221.
 Planci unde vocati 13. b
 Plancipedes qui in scenam pro
 dirent 559. b
 Plataenses in parentationibus
 mancipia non admittere
 76. a. Placensium principi
 verita qua 278. a
 Platina laus ac studium 134. a
 Plato quam leuem delictis ori
 bus poenam statuerit 122. b
 quantus athleta. 135. b. quo
 rum legislator 339. b. quo e
 pore vixerit 328. a
 Platonis physiognomia ex colori
 bus 86. a. de multa constitu
 tum 122. b. videnda opinio
 176. bellaria 295. b. caena 138.
 b. sententia de principis re
 rum 364. a. magnitudo quo
 modo pronuntiata 274. b
 opinio de laribus & lemuri
 bus 325. a. pia quadam senten
 tia 315. b
 Plaustrum quid 109. b
 Plauti & Ploti unde dicti. 13. b
 Plautus ubi & quomodo Sibyl
 las imitatus 150. a
 Plebe qui non comprehendantur.
 377.
 Plebei qui dicti 283. b. plebei
 patriciorum patrocinio ni
 sebantur 302. b. plebei lud
 quales. 346. a. plebei magi
 stratus quibus illiciti 379. b
 plebei. censores primi qui
 379. b.
 Plebeius consul primus qui 12.
 a. plebeius quomodo a cenfore
 notaretur 144. b
 Plebiscita diuersa 189. b. plebi
 scita quos teneant 206. a. ple
 biscitorum & legum differ
 entia 377. a. plebiscita qua sens
 quid ibid.
 Plebs quando consulari exclusa
 117. a. & quando rursum po
 rita ibid. quomodo per clien
 telas diuisa 303. b.
 Plebendi fontes Spartianus mo
 res qui 123. b.
 Plethrum quid 89. a
 Plotii sceneratoris immanitas ac
 nequitia quantia 11. a
 Plumbeus libris quid inscribere
 tur 108. b
 Plumbum in ripa positum, quid
 41. b. plumbo resoluti qui ne
 carentur. 121. b
 Pluralitas uxorum quibus genti
 bus familiaris 39. a. b
 Plutarchi locus excutitur. 47. a
 Plutis effigies 113. a
 Plutis factio 180. b
 Plutoni propria victima qua
 142. b. qua tonitrua tributa
 272. b. Plutonis templum
 ubi, & cuiusmodi 23. b
 309. a
 Plutonium quid, & ubi 130. b
 Pluuiia lapidea quomodo expia
 retur. 310. b
 Pluuiia excitanda modus 219.
 Pluuius Iupiter quis 16.

Notu

ALPHABETICVS.

primi qui	Poculorum ordo quis	298. b.	Pollinctores qui	150. b.	pollinſtu
qui 12.	Podismus quis	101. a.	ra quid.	132. b.	ad pollinſtum
à cenſore	Pœcile Athenis quid	167. b.	emere	ibid. a.	in fine
144. b.	pœna fontis quoto poſt latam		Pollionis apopſmegma	61. a.	
.b. plebi-	ſententiam die ſumi ſolita		Pollionis bibliotheca	qualis	
06. a. ple-	126. a. Pœna à quibus ut		108. a.		
m differē-	deus culta	382. b.	Pomeixatya dei, quid	222. a.	
a qua ſeu	Pœna militares mitiores	73. b.	Polluere ludos qua & quam va-		
ibid.	alia atque alia in delinquen-		rid olim putarentur.	365. b.	
tu excluſa	res ſtatuta 121. b. dua ceter		pollus hiſtorio quam fueris excel-		
urſum po-	rima & inaudita in fontes		lens	15. a.	
per elien-	124. a. b.		Polluta loca fulminibus fere tã		
305. b.	Pœnorum mos in pituita pueris		gi	272. b.	
ianu mo-	ſiſtenda 97. b. pœnirubram		pollux utriuſque ſexui adiuran-		
123. b.	veſtem tabernaculo ducit pro		dum communis	268. a.	
89. a.	tendunt. 178. b. Pœnorum		Polycrates unde dictus 70. b. Po-		
antus ac	deus quis	326. a.	lycratis quis qua de cauſa a-		
11. a.	Pœtarum certamen ſeu ludicriũ		micitia renunciarit.	254. b.	
inſcribere-	quis inſtituerit. 363. b. & de		polyhiſtor unde quis dictus. 70. b.		
108. b.	inceps. pœtarum victima qua		romæti proferendi qui ſolitus		
um, quid	364. b.		haberent	354. b.	
to qui no-	Pœtico in certamine premium		pœmerium ſanctũ quod ibid. a.		
121. b.	victoris quale	262. a.	pomona dea qua	346. b.	
ibus genti	Polemarchus apud Ætolos un-		Pomonalis flamen quis.	ibid.	
39. a. b.	de dictus	153. a.	pomoriũ deus & dea qui	ibid.	
etur. 47. a.	Polemarchos Athenis qualis fue-		pompa in funere olim qua. 129. b.		
113. a.	rit magiſtratus	ibid.	pompa triumphalis quor ali-		
180. b.	por telem Epidauri quem vocent		quandodies duraret	332. b.	
ima qua	204. a.		pompejus de regio diademate ſa-		
tributa	Polis Corinthiaci Pegaſum num-		xatus, 47. a. pompeii con-		
templum	mus ſuis incudebant	218. b.	tra Caſarem teſſera qualis		
23. b.	Politia optima qua	239. a.	179. b. pompeii curia cuius		
bi 130. b.	Pollex quid & unde dictus 245. b.		morte infamis. 24. b. pompeii		
do expia-	Polliatribus quando cæſeris ad-		erga poſſidonium reuerentia		
310. b.	dita	26. a.	& modeſtia quanta 45. b. pō		
219.	pollicem premere, iungere, ver-		peiiſſons & os quale	85. b.	
ib-	rere quid	245. b. 280. a.	pompeii in triumpho ſuper-		
	pollicibus artiſſime expreſſum		bia.	332. a.	
	ſanguinem inuicem coniuran-		pompeii lex in ambitioſos. 153.		
	tes lambere quid.	258. a.			

pom-

INDEX

Pompeii in annulo signum, 87. *b. Pompeii modestia*, 3. *b.*
45. b. pompeii nomen cui legi-
onis fuerit in clypeis in signe
369 b. pompeii theatrum qua-
lis, 244 b. Pompeii Magni tri-
umphus, 35. b. pompeii trophea
37 a. pompeio elades quomodo
pranotata, 274. b. pompeio
quid pra omnibus Roma conti-
gerit, 35. b. pompeius Magnus
a quo & per quos fraudulen-
ter occisus, 5 b. pompeius quā
leui de causa affectatis regni su-
spetus, 47 a. Pompeius qualin-
re à Cesare de imperitii taxa-
tus, 91 a. pompeius qui appel-
larit praecipuam legionem, 8 b.
pompeius quid contra legem à
se latam fecerit, 125 b
Pompiliana curia, 24 b
pomponii Attici domus ubi,
346 b. pomponii de supel-
lectile sententia, 28 b
pomponiorum nomen unde 14 b
pomponius Laesus quid (si diis
placet) aliquando inuenerit,
116. b
pomprina tribus quando cap-
ta, 20. b
poderum aliquot nomina, 89 b
pondo quid, 243 a
pons olim sacer habitus quis,
64 a
posita trib. unde dicta, 26 a (5 a
positorum regum nomina quae,
ponsefex maximus quis, 63 a.
quibus praestas, 65 b. ponti-
fices admissendi cautio, 64 b

pontificatus quibus cum magi-
stratibus simul esse poterat
64 a
pontifices an immunes fuerint
à contributione pecuniaria,
65 a. pontifices initio creati
soliti, qui, 164 b. pontifices mi-
nores qui dicti, 65 a
pontifices initio creati soliti
pontificis maximi munus, 63 b
pontificis in signe, 64 b pon-
tifici ad videndum illicita
quae, 65. b. pontifici maximo
iurare quomodo licuerit,
268 a
pontificum numerus apud Ro-
manos olim quantus, 63 a
pontificis honor quantus,
64 a
pope in sacris quis, 225 a
populi Lanatus forte factus, 13 b.
& 14 a
populisma quid, 272 a
popularia sacra quae, 337 a
populus comitiarum princeps, 181 b
populi concilium quod diceretur
184 a. populi auctoritas apud
Lacedaemonios, 806 b. populi
prerogativa, potissima quae,
ibid. populi purgandi seu li-
standi mos quis, 313 b. populo
qui comprehendantur, 277 a
populorum in Albano conuenire,
solitorum catalogus, 259 b
populus alter lapideus Roma,
113 b. populus cui sacra
222 b. populus Rom. in quo
eurmas diuisus, 181 a
porca cui immolari solita 141 a

por-

Porcaus tribus
Porcia Catul
interem
Porcia lex
Porciorum n
Porcia un
ti
porcus ex om
re sacra
65 b. porcu
142 a
Porcius qui
Pornopion ap
Porcia hostia
226 a
Porrum a qu
ium
Porcia castror
ant, & qu
Roma qu
um cur sa
poriarum
mina aliq
Portentia mir
b. & infel
deine.
Porticus cons
ria quae i
quam vas
porticum
mina quae
Porticus quos R
sa
Portorianom
porticus in
Porticus in po
Portummo d
261 a. R
335 a

ALPHABETICVS.

Porcalis tribus qua	27 a	Porus rex quale gesseris militia	
Porcia Catonis filia ut seipsam		signum	177 b
interemerit	315 b	Possideo, quis sit mensis	169 b
Portia lex & Sempronia	157 a	Possidonius quanta à Pompeio	
Porciorum nomen unde	13 a.	reuerentia affectus	45 b
Portii unde in ciuitatem alle		Postem teneri in dedicando, ubi	
sti	203 a	necessarium, & ubi non ne-	
Porcus ex omni scrofatum nume		cessarium	351 b
ro sacerdotibus debebatur		Posthumi qui & unde dicti	15
65 b. porcus quibus diis sacer		a. 255 a	
142 a		Postica regio augurib. qua	293 b
Pordico quis	342 a	Postliminii ius	100 b
Pornopion Apollo ubi cultus	21 a	Postueta dea 21 a. 384. b. Post-	
Portici hostia quando diceretur		uerta à quibus immolaretur	
226 a		98 b	
Portum à quibus numen habi-		Postularia fulgura qua	273 a
tum	366 a	Porandi ratio in conuiuii soleni	
Porta castrorum quot esse debe-		bis qua	896 b
ant, & qua 17 b. porta urbis		potina	384. b
Roma quot 219 a. porta urbi-		Potina dea qui sacrificent	99 a
um cur sancte non sint 354 b.		Potitii qui, & qua sacra eue-	
portarum apud exteros cogno-		rent 75 b. Potitiorum genus	
mina aliquos propria qua		qui extinxerit	ibid.
221 a		Potinsensis fontis in Baetia mi-	
Portenta mira felicitatis	110 a.	taculum	322 b
b. & infelicitatis	ibid. &	Potores insignes	299 a
deinc.		Potus ueterum quis esset	137 a
Porticus censuarum seu millia-		Pracensoria tibia qua	178 b
ria qua 163 a porticus Rom.		Pracidanea porca qua	141 a
quam varie fuerint	167 a	Praciscator quid	348 a.
porticum apud diuersos no-		Pracincti quales olim habuit	
mina qua	ibid.	33 a	
Portii quot Roma in isio conten-		Pracipites, cuius satellites dicti	
ta	219 a	371 b	
Portorianona statueri quibus		Pracipui quibusdam dii qui	
potestas fuerit	145 a	324 b	
Portuensis porta	220 b	Praco & accensus unde fieri	
Portumnus deo qui ludis faciens		conseruerint 44 b. pracensis	
261 a. Portumnus qui deus		officium ibidem pracones in	
325 a			

nam-

I N D E X.

- vendendis captiuis quid pro-
clament 152. b. praconis er-
ror male renunciantis morte
multatus 182. b. praconum
honor apud Athenienses 206 a
pracones à quibus honoribus
prohiberentur. 359. a
præda decima ut reuocetur
105. a
predator lupiter ibid.
predicare in contractibus vendi-
torem qua oporteat, qua non
præfatio in sacris olim qua 222. a
Præfecti & reges bini apud La-
cedæmonios 117. b. præfecti ex
quibus fierent 366. b. præfe-
cti in Olympiis quot & quo-
modo 260. b. præfecti vi-
gilum cura qua. 150 b. præ-
fecti urbis officia qua. 365. b
præfectorum & Roma & ali-
is quanta diuersitas ibid. &
366. &
præfectura prætoria à quo & qui
bus traderetur 241. a. præfe-
ctura urbis intermissa quo-
ties & reuocata 366. a. præfe-
ctura origo qua ibid. præfe-
cturam urbis qui sub quibus
regibus gesserint. ibid.
præfectus castrorum cui sine me-
dio substit 9. a. urbis ad quid
crearetur 165. b. præfectus
urbis sub Romano quis. 366.
a. præfectus Latinarum quis,
ibid. b.
præfice quid olim in luctu face-
rent 129. a. 130. b.
prægnantibus Romani quibus
ut deabus sacrificarent 98. b
prægnans sus quam sit sacri-
ficiis apia 142. a. prægnantes
victima quibus sanium sa-
cris mactari solita. 307. b
prægnans seu quibus quod die
mactetur 336. b
præliandi instrumentis seu orna-
mentis quam diuersis diuersi
utantur 375. a, & dein.
præmia victoribus in ludis dari
solita qua 260. b. 291. a
prænestini quod debuerint ius ci-
uitatis Rom. 202. a
prænomen quare instituta 255.
a. prænomen Romana unde,
& quomodo scribi solita,
ibid.
præpetes aues quomodo auspiciū
faciant 273. a
præpotens qua quibus dea voca-
ta 327. a
præses Egypti primus quis. 5. b
præsident finis honore, qua
cautione ex prouincia disce-
dere oportuerit. 189. b
præsidiales prouincie qua 104. a
præsidio decessisse, capitale sem-
per fuit 73. a. præsidum li-
centia in spectaculis edendis
quomodo & à quo repressa
189. a
præstanda in vendendis rebus
qua. 341. a
præstiti qui dii dicti 325. a
præsul inter Salios quis appella-
tus 42. b
prætextatus cui cognomen da-
tum 14. a. prætexta & bulla
dona -

donaban
99 b. p
rit uel
prætoris q
ti, & il
numeru
prætores
79. b. p
digenit
prætoru in
17. b
prætoriana
na cederi
prætoriales
b
prætoriani
prætoriano
qua
prætoru in
urbe li
prætoris m
res fuisse
prætura A
præter m
præstandi
introduc
di seu co
296. 2. 9
lim q uo
præstinus e
sumulat
Præstina fac
qui Imper
diti
Præcia milit
preciosarum
profusio
prehendere
tere tribu

ALPHABETICVS

donabantur pueri Romani presbyterorum aliquot Roma in-
 99 b. pratexia quorum fus- digna supplicia qua. 335. a
 rit vestis 284. b
 pratores quando primum crea- priami regia qua & ubi 127. b
 ti, & illorum vis, potestas, priapo quod animal imoletur
 numerus, officium 77. b. 78. a 142. a. priapum & Venerem
 pratores bini ubi imperitaret. quis cui dederit pro tessera
 79. b. pratores legatis non in- 179. b.
 digentes qui 324. b
 pratorum in castris porta qua primani milites 374. a
 17. b primas post consulem seu impe-
 pratoris navi quot Scipio lumi- ratorem in castris quis habe-
 na dederit 169. b ret. 314. b
 pratoriales prouincia qua 204. b primipilus quis diceretur &
 b quot ex vexillis constet 84.
 pratoriani milites qui 370. b primitia rerum Larib. dabantur
 pratorianorum auctoritas & vis 142. b
 qua ibid. primogenia Fortuna templum
 pratorum in castris porta 17. b. in ubi. 20 b
 urbe liatores 45. a princeps reipubl. optimus quis
 pratoris munus etiam apud exte- aut quomodo legi solitus 209. a
 res fuisse 79. b principalis via in castris qua
 pratura Aemilii pauli quam 18. a
 prater morem splendida ibi. principatum summorum quam
 prandendi in propatulo mos cur diuersa apud diuersos voca-
 introductus 295. b pranden- bula 238. a
 di seu cenandi gestus varii princeps deorum secundum a-
 296. 297. prandii tempus o- lios & alios qui 324. b. prin-
 lim q uod 299. a cipes milites qui & quem in
 prasinus equus quam religiose acie locum teneans 191.
 cumlatus 353. b 370 b
 prassina factioni in Circensibus principia rerum secundum di-
 qui Imperatores maxime de- uersos qe. 264. a
 diti 263. b principis imago apud Thebanos
 precia milicia olim maxima qua 123. a.
 227. b principium anni olim quod
 preciosarum rerum in theatris 198. b. & de inc.
 profuso 65. b principum aliquot insigniū pra-
 prehendere & in carcereum mit- ceptores insignes qui 100. a
 zere tribuni plebis esse. 6. a prisciani de talento paruo &
 magne-

I N D E X

Prona qui
 352. b.
 pronubi se
 proemio v
 reorato
 proprii li
 prope
 111.
 propheta lo
 sobrie vi
 Prophecia
 pud veter
 propinatio
 fieres
 Proptores
 Propria diu
 370. a.
 Propudi um
 cabulur
 propul sare
 die licen
 Proqua na
 protram si
 cufferini
 prora &
 proa dea,
 profa à qui
 tur,
 Profa oratio
 109. a.
 Proferibere
 ribus soli
 proscripta
 publicata
 proselita
 proserpina p
 142. b
 profectione
 proferre f
 & unde

ALPHABETICVS

Prona qui corpora sepeliunt, **Prostita** quantum ueſtigalis Ca-
 352. b. **ligula** darent, 204. b
pronubi ſeu pronuba qua, 58. a **Protagoras** quorum legiſlator,
Proemio uti aut affectus mouet, 339. a.
re orator ubi ueritus, 123. a **proteruia** quod ſacrum, 142. a
proptertii locus diſcuſſus, 52. b **prothyrum** quid, 306. a
propercius falſo nauta puta- **Prouinciarius** diuiſio ac diſſe-
 tus, 52. b **rentia** olim qua. 104. b. **inter**
propheta Iouis in Creta, quam **conſules** quomodo partiſi ſo-
ſobrie uixerint, 321. b **leant.** 118. a. **quam** diu a pre-
Prophetiſſa aliquot inſignes a. **ſidibus** obtineri decreta per
puſ ueteres, 149. b **Iul. Caſarem.** 189. b **proſim-**
propinatio in ſacris quomodo **cia** prima omnium facta,
 fieret, 225. a 202. b
propratores qui, 104. a **prouocationes** à quo tyranno in-
Propria diuerſis olim arma qua **hibita,** 189. a. **prouocationis**
 370. a. **iniqua** multa qua, 189. b
propudum ubi ſit conuicii vo- **prytanes** qui, 117. b
cabulum, 245. b **Prytaneum,** 25. a
propuſare iniuriam nullo non **ſallendi & ſaltandi** ſtudium,
 die licere, 234. a **quib.** probro obiectum, 101. b
Proquaſtores qui, 104. a **ſammerychus** quo diſpoſuerit
proram nauis qui nummis in- **exercitum** modo, 192. b
 cuſſerint, 233. b. 218. a. 243. b. **phaſphon** quorum & quàm ri-
prora & puppis quid, 278. a **diculus** deus, 326. a
proſa dea, 21. a. 384. b **ſylli** quomodo puerorum indo-
proſa à quibus olim immolare- **lem** experiantur, 98. b
 tur, 98. b **Piera** Babylonis quid, 345. a
proſa orationis inuentor quis, **Πτεροſόπος,** quos Graci vo-
 109. a. cent,
proſcribere qua ratione cenſo- **ptiſana** quã ſit ſalubris, 295. b
 ribus ſoli non liceret, 145. a **proembarorum** rex ſeu **Deus**
proſcripſorum bona qua lege- **quam** ridiculus, nempe ca-
 publicata, 164. a **nis,** 321. b
proſeliſa qui fuerint, 284. a **ptolomai** qui reges dicti, 5. a. **pro-**
proſerpina propria uictima qua **loma** orum origo, ſucceſſio &
 142. b **interitus.** 5. a. **ptolomaeus** La-
proſodion quid, 226. b **gis,** ſeu **Lagi** filius, quis ſa-
proſpera Fortuna templum ubi **ctus** ſit, 5. a. **Ptolemaeorum**
 & unde dictum, 20. a

Nnn vlti.

ALPHABETICVS.

ultimus quis. & quem occi- Puellatoria tibia qua 178. b
deris. 5. b. Peolomai cum foro- Pueri apud Persas quid discan
ribus suis incestus. 38. b. Pto Pueri apud Persas quid discan
loma bibliotheca quot volu- 98. a. pueri grandiusculi a-
minum fuerit 198. b
Publica loca locare quorum olim
fuerit. 145. a. publica feria
qua 308. b
Publicani quanto in. precio fue-
runt. & qui dissi 107. a
Publica tribus acceptatio 26. b
Publicola quid primus Roma
faciit. 131. b. Publicole pro-
ciue promouante lex. 183. b. lex
de promocatione 189. a. quam
duxerit senatum 205. b
Publicum hospitium. quid car-
ceris à quibusdam dictum
122. a
Publicus seu Publicius vicus
unde dictus 83. b
Publipozes unde dicti 255. b
Publius Mimographus quo in
certamine victor fuerit. 36. 3b
& deince.
Pudicitie patricia facellu. 71. b
pudicitia statua à quo solum
tangilicita 82. a. pudicitia
rum plebeia & patricia ara
ubi ibid.
Pudori deo ara statua ubi 2. a
pudoris sedes qua. 85. b. pudor
in balneando apud Romanos
olim quantus 101. a
Puella marina cui non ita mul-
tis ab hinc annis visa. 134. a
Puella quomodo olim doceren-
tur. 100. a. puella ubi & quo-
modo radamur. 290. a. puella
ad cuius dei aram flagella-
rentur ad necem 383. b

num Ro
Pagnare ex
ducia q
Pulchrorum
fuerit
Pulla veste
cur illic
Pullarii me
pullarius
Pulla veste
stura 3
interesse l
Pulorum è
spicia. 49
corum q
ibid.
Pulla ami
portenda
Pullus vni
Pulmonis le
omnia q
Puls. unde
tarini
138. a. pul
du Rom
Pulsare qu
Pulsare in
Pulsuerit lo
92. a
Pulsuerit
265. b
Pulsuaria
rum qu
Pulsus suff
do & a q
Pulsos esse
quid sit
Pulmones v
quibus n

I N D E X.

178. b
id discan
id discan
diusculi o-
ducantur
eorum sem
tallarentur
minores nō
ueri nouem
lum perni-
90. b
canu ubi
ent. 96. a.
morianatur
literarum
vespente-
100. a
161. b
id diuersos
a. & deine.
olim quod
138. b
ad scripserit
uarii variē
8. a. pueros
putat ma
quies mille
alii erudi-
p. in fenatū
quando esse
210. b
ecumbenti-
b. puerperii
Gracorum
99. b
eo mactant
ximē pra-
375. a
quis pri-
mum
- num Roma tradiderit. 30. a
Pugnare extra ordinem iniussu
ducis quam stricte inhibitzum
33. a
Pulchrorum familia qua Roma
fuerit 14. a
Pulla veste, censuuii interesse
cur illicitum 301. a
Pullarii mentientis poena. 49. b
pullarius quis ibid. a
Pullus vestibus qua natio mili-
taria 31. a. pullis vestibus
interesse ludii illicitum. 291. a
Pullorum ē caue a emissorum au-
spicia. 49. a. Pullorum Meli-
corum quantus olim honor
ibid.
Pullū amiculum Pompeio quid
portenderit. 176. a
Pullus unde Fabius dictus. 14. b
Pulmonis locus & minus, &
omnia qua 370. b
Puls. unde Romani olim victi-
tarint, quomodo fieri solita
138. a. pulte non pane, quam-
diu Romani vixerint. 295. a
Pultrare quid significet. 156. b
Pulvere inspergi qui soliti 298.
Puluerii Iouis templum, quale
92. a
Pulueris Puteolani natura
265. b
Puluarina in lectiſterniis deo-
rum quid. 311. a
Punctis suffragandi mos quan-
do & a quo introductus 182. a
Punctos esse in facie, Thracibus
quid sit 291. b
Puniceas vestes militia habere
quibus nationibus proprium
30. b. Puniceum paludamen-
tum Atheniensium. 179. la
Puniendi aut occidendi facino-
rosos Roma modi quā di-
uersi a 116. b. puniendorum de
lictorum ratio diuersa. 80. b.
121. a.
Punitio multitudinis 3. a
Pupa à quibus cui dea offerri so-
lita. 57 a. pupas Veneri qua
mitterent. 284. a
Pupilla tribus vnde dicta. 6. a.
Pupinnia seu Pupinia tribus un-
de dicta. ibid.
Pura an impura sine anizpalia
quomodo exploraret. 140. a. b
puta hostia qua ibid.
Purpureum velum in navi. 179
b. purpuram induere quib. li-
citum 184. b. purpura Mega-
lensis qua. 360. a
Pustulus seu vomiceis qua aqua
periueros ladat. 267. b
Puteolani quomodo ciuitas ad-
empta. 202. a. Puteolani pul-
ueris natura quā mira. 265
b. Puteolani in quorum Ro-
man clientela 303. b
Puteorum aliquot miracula qua
322. a
Puticula quid loci Roma & ubi
fuerit 346. b
Pygme quod ludi genus 162. a
Pyloros in Amphidionib. quid
173. b.
Pylaeicus conuentus quis 259. a
Pyra pro mortuo extruenda ra-
tio 130. b
pyra quibus frumenti loco fue-
rit. 138. a
Non 2 Pyra-

I N D E X

- Pyraici cuius urbis porta. 221. a
Pyramides equis qui erigant
353. a
Pyranenū inuentum unde. 116. a
Pyrensiū tribus quot. 27. b
Pyrophorus quis 254. b
Pyrrhi Epirota qua ex re gloria
singularis. 17. b. Pyrrhi in an-
nulo signum. 87. b. apothē-
gma quoddam insigne. 101. b
regia. 12. b. pollex dextri pe-
da quam habuerit virtutem
245. b. & deince.
Pyrrhica saltatio 361. a
Pyrrhida qui reges dicti. 5. a
Pyrrhius cuius filius 5. a. quam
habuerit in re medicinam
142. a. quid precari à diis so-
litus 224. b. Pyrrho exitium
à quibus anibus presignatum
274. a
Pyssianectia Athenis quid 167. b
Pythagoras unde ortus, & eius
peregrinatio. 46. b. Pythago-
ra sacrificia qualia. 91. a. di
scipuli aliquot praclari. 48. b
eorum silentium. 109. b.
Pythagoras qua aliquando a-
nimalia immolarie 141. a
eius vestitus. 289. quam re-
ligiose aram spodii honorarit.
320. a quo tempore floruerit.
328. a
Pythagorei quomodo suos sepe
lirent. 114. b
Pytheum quid 319. a
Pythia in fausto die ab Alexan-
dro vaticinari coacta, quid
dixerit. 318. b. Pythya, vates
& festa ibid.
- Pythii Spartani qui. 39. a. Py-
thii Iudi qui 261. a. 319. a. Py-
thii Bythinia diuitie incre-
dibiles quanta 381. a
Pyikon qua urbs cur dicta. 39. a
- Q
- Quadi ex quorum duntaxat
genere regem eligere so-
liti. 338.
Quadrans quot continent un-
cias. 2. a
Quadragesima & quinque annis
maiores emeriti. 75. a
Quadrantal. quod sextarius ha-
beat. 89. b
Quadranti quod signum incu-
sum. 218. a
Quadrata stola quorum vestis
288. a
Quadratam initio Romam fa-
ctam esse. 219. a. 45. a. qua-
dratas fuisse aras 222. b
Quadrato agmine qui praelum
ineant 192. a
Quadrigas agere ubi sit puellare
studium 10. a. quadriga quo-
rum nummorum nota. 242. a
quadriga ex asinis quam olim
Roma chara 263. a
Quadrigati nummi. 218. a. &
242. a
Quadrigris Roma distentus quis
122. a
Quadringenta sesteria quas o-
lim habere oportuerit. 107. a
Quadringenti aliquando sena-
tores ad ferrū exhibiti. 361. b
Quadringenti leones aliquan-

ALPHABETICVS

do publicè exhibiti, 362. b

Quadrupes autè unius tantum
diei ubi in arbore nascatur,
169. a. quadrupedum auspici-
cia qualia, 275. a. b

Quadruplariis decuria quot con-
stet, 350. b. quadruplariis pha-
langis partes quæ aut quot,
ibid.

Quadruplatores quis, 216. a

Quadruplatores qui & unde
dicti, 236. b

Questiores, qui 54. b

Questionum exercendarum cau-
sa dictator creatus, 6. b. que-
stio de crea & adium vsu le-
gato non inutilis, 16. b. que-

stiones aliquot incunda de re-
rum indentiitate, 113. b. que-
stiones proponere conuiuii qui

Imperator solitus, 300. a

Quæstor parricis quis, 45. b.

54. b. quæstores initio quot &

quoties sensim multiplicati,

53. a. quomodo & à quibus

eligerentur, 53. b. urbani 53. b

eorum munus, 54. a. quæstores

principis candidati qui, 55. a.

quæstores prætorum vicarii,

79. a.

Quæstoria in castris porta quæ,

17. b. quæstorium munus an

legatorio muneri præstit,

324. a

Quæstorum genera diuersa, 53.

a. b. quæstorum officium, 53. b

Quæstura quando inuenta, 53. a

Catoni quæ studiose gesta, 52.

b. quam fuerit diuturnus

magistratus, 55. a. quæstura

functi, quid potissimum face-
re soleant, 152. b

Quæstura honor quantus, 45. b

quæsturam aditum fuisse ad

reli quas dignitates, 54. b

quæstura Atheniensium,

quantus honor, 55. a

Quæstus Romæ interdictus quis

293. b.

Quanto & tanto, Latine quo-

modo utenda sint, 328. a

Quantum seu quanti olim so-

nerari licitum, 11. a

Quarta Aprilis dies, Athenis

olim qualis, 232. b

Quartadecima Iunii dies Athe-

niensibus qualis, ibid.

Quartadecimani qui, 374. a

Quartani qui dicti, ibid.

Quarum arborum folia Veneri

resistere putentur 221. b.

Quater quotidie edentes, qui

olim habiti, 200. b

Quaternio Pythagoreis quid,

266. b

Quartum uiri cur creati, 151. a.

Quatuor anni partes quibus co-

loribus indicentur, 263. a

Quatuor modis iudicium omne

subuerti, 270. b

Quatuor mensibus annum qui

terminet, 167. b

Quatuor Sibyllæ præcipua quæ,

149. b.

Quatuor usque tantum qui o-

lim numerare soliti, 101. a

Quercus altissima Iouis signum,

213. a. quercus ubi responsa

seu oracula dedisse ferantur

319. a.

I N D E X

- Querculana porta qua 220. a
 Querculanus quis collis Roma
 distus 346. a
 Querno trunco qui victimas ca-
 dere assuerint. 225. b
 Quiescentium vbi 57. a. 220. a
 Quicunq. 2. a
 Quinda vbi, & quid Macedo-
 num regibus fuerit. 55. b
 Quindecim dierum supplicatio
 cui aliquando decreta 311. b
 cui quinquaginta ibid.
 Quindecimviri quando & cui
 creati. 149. b. quindecimviri
 apud exteros 152. b
 Quingenta arachna cui victori
 statua 263. b
 Quingentaria cohors ex quoe
 pedibus simul & equibus
 constet, & quanta 8. a
 Quingentaria quota milliaria
 pars 350. b
 Quingentaria manipuli quot
 ibid.
 Quinquagenarii à quibus olim
 non lugerentur. 132. b
 Quinquatria unde dicta. 93. b
 Quinquatrus minuscule qua
 155. a
 Quinque millibus consiliario-
 rum qua gens vitatur. 206. a
 quinque tantum lapidibus
 quam insigni structum olim
 templum 318. b.
 Quinquennalis bos quam cui sit
 insignis vltima 141. a
 quinquennales ut essent ma-
 gistratus, quis aliquando in-
 stituerit. 46. b. quinquennales
 ludique 262. b. quinquen-
 nale ludicrum quale 363. b
 quinquennale certamen Nea-
 poli olim quale 364. a
 Quinquersiones qui 162. a. &
 262. b.
 Quinquertii Latini quid 62. b
 Quinquenviri cur creati, & quā
 varii fuerint. 151. a. quinque-
 virorum cis Tiberim & ultra
 officium quid 151. a
 Quinta natura seu essentia
 264. b.
 Quinta decima Iulis 333. a
 Quintana statio qua 18. b
 Quinternionibus qua regio di-
 visa 104. b. quinternionibus
 quot praefectura apud Indos
 dividatur. 366. b
 Quintii unde, & familia eorū
 proprium quid ibid.
 Quintiliani qui dicti 212. a
 Quirtilis cui deo sacer. 169. b
 Quirtilius quas ob res dictator
 factus 9. b
 Quirius Cincinnatus cui ali-
 quando dictator factus. 10. b
 Quintus Tubero quam levis
 de causa praetura deiectus
 140. a. Quintipranomen unde
 225. a
 Quirinalia, cuiusmodi & quo-
 rum festa 140. b. Quirinalis
 porta unde dicta. 216. a. Qui-
 rinalis collis unde dictus
 346. b. Quirinalis montis a-
 des ac templa ibi.
 Quirinus post apotheosin dictus
 Romulus 32. b
 Quiritia Iuno qua 25. a
 Quiritium ius primum externo
 termo

termo dat
 Quota Ebr
 Viri nati
 Quotidian
 liscunt. 1
 diuor
 qui
 Quoties &
 rum con
 113. b.
 Quot at
 gistratus
 a. quanto
 mares pu
 quanto pos
 idem rui
 poterat.
 anno. q
 consul.
 Quot die
 rentur
 R Liter
 bus s
 14. a
 quis quā
 Radiorum
 qua
 ramus ole
 renatus
 litus
 Roma, cui
 gnum.
 conuen
 talpar
 omnia
 Randus

ALPHABETICVS

reuocatum 102. a Randusculana porta que ibid.
 Quota Februarii die qui magni Raphaelis Volaterrani laus
 Viri nati 233. a 334. b
 Quotidiana etiam miranda vi. Raphanis qui per obscena plebs
 lescunt. 199. a. b. quotidianus soleant. 176. a
 diuersarum gentium cibis Rapi qui imperator. yesci soli-
 quis 138. a rus. 139. a
 Quoties & quando unus tan- Ravana cuius oppidi porta. 121. a
 tum consul Rome creatus Raso semper capite qui sine
 119. b. 349. a
 Quoto etatis anno cuiquam ma- Rastrum aus vomerem furari
 gistratus gerere licuerit 120. ubi capitale 124. a
 a. quoto anno femina, quoto Rata leges Romanis qua 354. a
 mares puberes fiant 101. a Rates quibus nummis incussa
 quoto post consulatum anno 218. a.
 idem rursus consul fieri lege Ratio vite quomodo ab unoquo-
 poterat. 118. a. quoto demum que exigi solita. 145. a. admi-
 anno. qui consul fuisset, iterum nistrati muneris quomodo red-
 consul esse poterat. 189. a. di solita 189. b
 Quoto die pueri nomina inde- Re ad Sagram gesta certius,
 rentur 99. a quid 278. a
 Receptius servus quis 170. b
 Receptus canedi signum quo in-
 strumento fieri solitum sic
 178. a
 Recusare quid 216. a
 Redemptor casarum quis 16. b
 Redhibitioni in mercando qua-
 do locus sit. 317. b
 Rediculi dei templum ubi &
 cur sic dictum 57. a
 Reducis Fortuna ades 20. a
 Referendi alicuius inter deos ca-
 remonia olim qua 326. a
 Regalia exta qua 308. a
 Reges externi quomodo a magi-
 stratu Romano praerentur
 45. b. regum diuersorum dia-
 demata seu insignia 47. b.
 Rana cuius in annulo fuerit si-
 gnum. 87. b. rana ubi non
 coaxens. 307. b. ranarum &
 calparum exta qualia ferant
 omnia 308. a
 Randus quid 220. a

INDEX.

regum reges, *ibid.* reges de sacerdotibus ubi aliquando eligi consueverint. 66. b. regum aliquorum superbia aut modestia. 84. a. b. regum capita quo insigni ornantur. 85. a. regum pueri apud Aegyptios, 110. b. ubi & qua de causa occidantur, 123. a. quomodo ac ubi sepulti passim, 116. a. reges bini ubi, 117. b. reges supplicio affecti 101. a. rege Spartanorum defuncto caremonia 128. a. reges Aegyptii morientes ut vulgo luceantur, 128. b. quam temperantes vident, & qua bibendi ipsis mensura praescripta, 137. b. reges delinquentes in adia multati, 137. b. regem temulentum occidens mulier, quid praemii ferret. *ibidem* regi sacrorum proprium quid, 172. b. Spartanorum reges in expeditionibus primi, in recessu nouissimi 192. a. regum eligendorum diuersis populis mores qui. 238. b. reges quis curru suo praefecit inungere solitus, 333. regibus appellatis a senatu qua turma praesidii & honoris causa daretur, 371. a. Regia olim quot seu qua Roma fuerint, 126. b. apud exteras & diuersas gentes, 127. a. Persarum ubi potissimum esse solita, 127. b. Regia stirpe qui non sit, ubi nequid dominari finitur. 239. a. Regimen ciuitatis, tributorum exactio, 122. a. regiminum trium optimum quod, 259. a. Regina ubi regibus ipsis honoratior, 47. b. regina sacrorum qua & quid eius privilegium 172. b. Regina qua dea dicta, 327. b. reginarum Aegyptiacarum amictus qualis, 288. a. Regionum diuersitas, ingeniorum diuersitatem facit, 214. a. regionum ab auguribus in caelo notatarum nomina qua, 293. b. Regium nomen quibus olim maxime inuisum, 48. a. 239. a. qui in Gracia primum adepti, 239. a. Regni inauguratio quomodo fieri solita, 46. b. Rei. non instar reorum, in iudicium qui venerint, 125. a. quorum seu cuius solius iudicio Roma olim damnarentur, *ibid.* reorum fauor, 125. b. rei voti & dammati, 195. a. Reip. hostilia molientium paena olim qua, 123. a. Relegare in insulas quid, 122. b. relegatio olim Roma quam rara, 160. a. Religio quadam in membris hominis, 83. b. religionis praetextum orium sectantes & luxus, a Massiliensibus exacti, 245. a. religio aquila, militaris apud Romanos quanta, 177. a. Religiosa vestis qua acqualis, 223. b. religiosus quis quomodo

modo

modo fiat
 Reliquatores
 Reliquia ful
 Auri solita
 Remonium q
 345. b
 Remuria qu
 Remus & R
 345. a
 Renes cui de
 Reorū cognat
 plebs iuratur
 sordes, 225
 rante capit
 olim fieri so
 diendi pra
 quot,
 Reperio, qui
 composui
 Reputandū
 lata,
 Repotia,
 Repulsi can
 subinde len
 quam vel
 latum, ib
 uxore qui
 rit,
 Repulsa
 consulari
 Rerum ocul
 ficia qua
 Respiciens Fo
 habuerit,
 Respondendi
 quod davi
 incept
 Responso ex
 in senatu
 tur, 210.

ALPHABETICVS.

- modo fiat locus, 352. a
 Reliquatores qui dicti, 11. a
 Reliquia fulminis quomodo tra-
 dari solita, 272. b
 Remonium quis locus & ubi,
 345. b
 Remuria quādo agantur, 212. a
 Remus & Romulus ubi aliti,
 345. a
 Renes cui dea sacri 85. a
 Reorū cognati ubi cum ipsis reis
 plectantur, 123. a. habitus seu
 sordes, 225. a. reo non compa-
 rante capitis accersito, quid
 olim fieri solitum, 126. a. reo
 dicendi pro se hora prestituta
 quot, 209. a
 Reperio, quid significet, & unde
 compositum, 34. a
 Repetundarum lex à quo primū
 lata, 14. b
 Repotia, 60. a
 Repudii causa qua, & quam
 subinde leues, 196. a. à quibus
 quam vel punitum, vel agrè
 latum, ibid. repudium cum
 uxore quis Roma primus fece-
 rit, 196. b
 Repulsam adilitatis passum
 consulatum tamen adeptus,
 186. b
 Rerum oculis oblatarum au-
 spicia qualia, 171. b
 Respiciens Fortuna ubi templum
 habuerit, 20. b
 Respondendi de iure facultas, à
 quo dari solita, 377. b. & de-
 inceps
 Responsa exteris legatis Roma
 in senatu Latine reddebantur,
 210. b. responsa pruden-
 tum saepe pro legibus habitū
 fuisse, ibid.
 Responsis principum per libellos
 quomodo fieret, & à quo vi-
 tata, 398. a
 Resurrectionē mortuorum quis
 philosophus quasi per transen-
 nam aduerterit, 252. b
 Retentia in venditione quomo-
 do multanda, 341. a
 Reus non convictus nec pratoris
 iudicio condemnatus, an pu-
 niriposset, 125. b. reus quod pra-
 accusatore priuilegium ha-
 bere soleat, ibid non compa-
 rens in iudicio, 126. areus voti
 quis, 165. a
 Rex sacrificulus seu sacrorum
 quis & cur creatus, 172. a
 Rhadamanthus quid Assyrii
 primus attulerit, 109. a
 Rhadamiisti perfidia callida que
 253. b
 Rhamnensis Fortuna templum
 21. b
 Rhamula dea qua, 246. b
 Rhasurenna porta qua, 220
 Rhodiatarum urbs ubi sita, & cuius
 ius patria, 50. b
 Rhea dea qua, & quo alio nomi-
 ne dicta, 225. a. 327. a
 Rheda quod, 109. b
 Rheda insula qua, 220. a
 Reginis natura insitum quid,
 214. a
 Reginorum moneta qualis,
 218. b.
 Rhetorum stipendia, 100. b
 Rhinoceros quibus ludis exhibi-
 tus, 362. b
 Rho-

INDEX

- Rhodiorum mos in nuptiis. 99. b. Rhodistatua quot 213. b. Rhombi figuram qui in acie effingant 192. a. Rhomphaea quorum sine arma 370. a. Rhoxanorum galea. thoraces & scuta unde fieri solita 30. b. Rica quid 349. b. Ricinus quorum vestis. 287. b. Ridere quo potissimum intestino fiat 308. a. Ridica quid 68. b. Ridicula uxorem ad tempus mutatio inuicem maritorum 41. a. Ritus Sardouius quid 279. b. Riuis seu aqua ductus Roma quot 346. b. Robigalia festa unde & cur instituta 337. a. Robigus deus 21. a. Robigo quando sacrificetur. 317. a. Roborea frondes quam Druidis familiares 223. a. de Robore & saxo qui dicebantur. 121. b. nisi Rogatus nemo dicere in publico consensu lege Lycurgi permittabatur 208. b. Rogo funerali inferri solita quae 130. 131. b. rogis amicorum qui seipos iniecerint 131. a. rogii illustratio quomodo fieret 313. b. Roma aliquos mensibus magistratus non habuit. 154. a. initio tribus portis contenta 219. a. Romanus pop. in tres tribus diuisus 25. a. Romani in quor. ordines diuisi 284. b. Romani ludi qui & quibus alius nominibus dicti 359. a. Romanorum cautio in externo milite assumendo 30. b. pudicitia 39. a. 101. a. mos & cerimonia post editum infantem 99. a. princip. Romanorum ciuium prerogatiua in supplicio capitis. 124. b. in fin. frugalitatis 138. a. precipuus deus. 326. b. victoria & clades 381. a. b. & deinceps. Romam quot millia in triumpho uno semel pileata ducta 333. b. impietas. crudelitas & stultitia in sacrificiis 384. b. 338. a. Romanorum ciuem in triumphum ducere non licebat. 36. a. Romani uxores suas inuicem usufrarias dabant. 41. a. Romani regis cultus 48. a. Romani pueri quas literas primum docerentur. 100. a. quomodo notios plederent. 121. b. quomodo funera curarent. 129. a. Romanula porta quae 220. a. Romiliatribus ex quibus instituta 25. b. Romphi quid 68. b. Romulaporta quae 220. a. Romuli nomen cur non usurparint reges seu imperatores Romani. 4. b. Romuli templum ubi & an unquam apertum 23. a. nutrix. 42. a. abstinentia a vino. 137. a. ex

vulere

vulturibus
273. a.
Romulus &
expositus
mulus q
dinariet
die mort
quo nom
quorege
ferit
Rorarii mil
Rostii his tri
Rofeu color
Roftra quid
appellata
Roftrata na
pio dede
coronari
rit
Roma ubi
rum poe
Roxani qu
re soliti
Rubedofac
se tuler
quid, ib
pre se fe
Rubigali
Rubor aur
Rubra vej
naculo d
178. b. &
pris seu
Rudarior
Rudimen
Ruffi una
Rufuli in

ALPHABETICVS

- vulturibus auguribus quid 173. a
 Romulus & Remus quomodo 245. b
 expositi & alii. 110. a. Ro-
 mulus quomodo annum or-
 dinariis 168. b. quo
 die mortuus 256. a. post mortē
 quo nomine dictus 325. a. sub
 quo rege profectus Roma ges-
 serit 366. a
 Rorarii milites 8. a. 369.
 Roscii histrionis excellentia 15. a
 Roscius color cui tempore dicatus 263. a
 Rostra quid, & ubi, & unde sic
 appellata 24. a
 Rostrata naui quot lumina Sci-
 pio dederit 179. b. rostratam
 coronam primus quis accepe-
 rit 128. a
 Rota ubi & olim frequens noxio-
 rum poena 124. b
 Roxani qui, & quomodo pugna
 re soliti 375. b.
 Rubedofaciei Syllana quid pra-
 se eulerit. 86. a. rubere genas
 quid, ibid. Rubicundis quid
 pra se ferant. ibid.
 Rubigalibus quid solitum offerri 142. a
 Ruber aurium quid pra se ferat. 86. a
 Rubra vestis apud Poenos taber-
 naculo ducis praefensa, quid, 178. b. & 179. b. & 179. a. ru-
 bris scutis qui uteretur 369. a
 Rudariorum aras qua 29. b
 Rudimenta tyronum 31. b
 Ruffi unde quidam dicti. 15. a
 Rufuli tribuni qui 357. b
 Rugiensium asinarum quomodo equi-
 tatus Scytharum aliquando
 fugatus 245. b
 Rullus unde dictus 14. b
 Rumina quid offeratur. 142. 4. b
 Rumina sacris vinum inferre,
 qualesse ibid.
 Ruminales hostia qua 141. a
 Rumen quis locus dictus. 309. a
 Russatus vestes militia gerere
 quibus gentibus peculiare, 30
 b. russata scuta qui ferrent.
 369. b
 Rustica vinalia qua 337. b
 Rustica tribus quid peculiare
 habuerint 25. b
 Rutilii unde sibi nomen hoc a-
 cepit 13. a. Rutilius consul
 quid instituerit 30. a
 Rutuli tribuni qui. 357. b
 S.
 Sabates lacus cui tribuni no-
 men dederit 26. a
 Sabathena tribus quando reli-
 quis addita ibid.
 Sabathus Aethiops quomodo son-
 tes plere solitus 124. b
 Sabbaprophetissa 149. b.
 Sabina herba quam in dedica-
 tionibus necessaria 351. b
 Sabinarum privilegium Rome
 198. a. quando, quot & qui-
 bus ludis rapta 308. b
 Sabazius quis deus vocatus
 327. b
 Sacra dies unde dictus 232. b
 Sacra quomodo pro sponsa cer-
 tene. 40. a. qualibus galeis
 utantur 32. b. 375. a
 Sacciperium quid sit 60. a
 Saccus-

I N D E X

Saecularii qui,	170. b	grataqua	366. b
Sacraefesta qua,	93. a	Sine vino.	142. b
Sacerdos Hercules in Tyro quam		Sacra via ubi & unde dicta.	
honoratus, 56. b. sacerdotes in		83. a	
Meroe omnes propter supersti-		Sacramento militari non adscri-	
tionem sublatis, 66. e. philoso-		ptis, quid. n. bello vetustum,	
phis ubi eligi consueverint, 66. b		33. a	
in Phrygia quam mirè sepulsi		Sacrarum literarum scriptores	
115. b		apud Egyptios qui, 347. a	
Sacerdotii Saliorum dignitas,		Sacratus homo, & res sacrata,	
44. a. sacerdotii estimatio,		quam essent dissimili privile-	
65. a. sacerdotiis duobus eidem		gio, 352. a. sacratae leges qua-	
simul praesse licuisse, 194. a		les, 377. a	
sacerdotio triplici qui usi,		Sacres qui dicti,	141. a
65. b		Sacri hominis alii apud alios,	
Sacerdos Roma confessionem pe-		214. b	
nitentes furis quomodo prode-		Sacrificans, quo more circum-	
re coactus 335. a. sacerdotes esse		agat se orbem,	222. a
non poterant his nupti, 348. b		Sacrificia capite aperto, 94. a	
sacerdotum capilli quibus		sacrificio interdiceret, quanta	
santum cultus tonderentur,		Gallis poena, 124. b. sacrificia	
348. b		aliquot diuersorum diuersa	
Sacerdotii apud Germanos au-		140. b. & deinceps sacrificium	
thoritas, 66. b. sacerdotum Io-		à Numa constitutum 140. b.	
uis insolens ac superbum im-		sacrificium triumphantis,	
perium in rege, ib. dignitas		333. b. sacrificia abominanda	
quanta, ibid. sacerdotum co-		& crudelia olim qua, 383. b	
mitia propria qua, 184. a		Sacrificuli quidam unde & cur	
castitas apud ethnicos quan-		eiectioni	123. a
ta, 221. a. b. quorundam quæ		Sacrificulus rex, 127. 125. a	
ridiculus sacrificandi mos,		Sacrilegiorum poena qua, 124. b	
336. b		Sacripotus ubi,	345. a
Sacra Apollinis, 15. a. sacra sine		Sacrus qui praesent, 65. b. sacris	
sanguine quorum deorum,		interesse aut praesse qui prohi-	
91. b. ex herbis, 92. a. ex qui-		biti, 355. a	
bis in votis concipiendis, 146. b.		Sacrorum Isidis inauguratio, 47. b	
sacra è cenaculis despiciere		sacrorum faciendorum mos,	
quomodo vetaretur, 263. b		221. b. sacrorum ethnicorum	
sacra Iunonis quam varia,		quantum olim surpitu &	
328. a. sacra diis maximè		impe-	

impietas
 sacrosanctum
 187. a. 2.
 quomodo
 sacrosanctum
 380. a
 Sacrum in p
 solitum qu
 351. a. a
 quod fieret
 Sacra cibus
 Saguales v
 Sagu vii in L
 Sagares quib
 Sagaria quid
 Sagitta in vit
 Sagittandi ex
 rissimi qui
 sagittariorum
 tia ac uti
 372. b
 Sagittarius q
 cillus
 Sagittas in ci
 gium tribu
 a. sagittar
 buldam tu
 Sagmina qua
 Sageididi Di
 Sagu vel sag
 285. a. sagu
 rum amictu
 Saguntinorum
 nem porten
 Sau qua quib
 Saitani quomo
 lirent
 Salapia ubi sit
 Salomni sacro

ALPHABETICVS

impietas 328. & deinc. *Sale emptamancia* 161. a. *sa-*
sacro sancti magistratus 39. b. *lem qui cur primo apponerent*
 187. a. 249. b. *sacro sanctum* 297. a. *salem cibis qui non*
quomodo quid fieret. 354. a. *adhiberent.*
sacro sancti tribuni plebis *Salentini qui sint.* 30. b.
 380. a. *Salernitanus cur ciuitas adem-*
Sacrum inpruatis adibus fieri *pta* 202. b.
solitum quod 336. a. *sacrum* *Saletes, qua Minerva dicta.*
 351. a. *à matronis tantum* 327. b.
quod fieret. 394. b. *Saliaris* [sacerdotii dignitas &
Sadraca cuius olim regia 127. b. *astimatio quanta* 44. a.
Saga quales vestes 289. b. *Salignis virgis qui diuinarent*
Sagus vti in Lybya, quid. 291. b. 275. a.
Sagares quibus proprii 380. a. *Salinator quis cur cognomina-*
Sagaria quid 147. a. *tus.* 14. a.
Sagitta in vite 68. b. *Saliorum curia.* 24. b. *Salii qui,*
Sagittandi exercitium, & peri- *quot, unde inuenti.* 45. b. *Sal-*
ritissimi qui 376. a. *liorum insigne, ibid. eripudis*
sagittariorum arma, usus, peri- *& carmina, ibid. sacra & fe-*
tia ac utilitas qua 370. b. *stides* 44. a.
 372. b. *Salina ieiuna ad quid utilis*
Sagittarius quorum nummi in- 313. b.
cussus 218. b. *Salsus haurire poculum, cuius*
Sagittas in cistam mitti antere *esset poena* 300. b.
gium tribunal. Persis quid 31. *Saltandi species varia* 101. a.
 a. *sagittarum quantum qui* *Saltationes qui olim [dicerent*
busdam nationibus studium 101. a. *saltare apud quos olim*
 376. a. *in precio maximo esset. ibid.*
Sagmina quales herba 254. b. *saltandi in templis & circa*
Sagogidae Dioniso quid. 237. a. *aras mores qui* 226. a. *salsa-*
Sagum vel sagus quorum vestis *tio à Suetoni Troia nomine*
 285. a. *sagum purpureum quo* *dicta* 261. a.
 rum amictus 287. a. *Salus & vale supremum ve*
Saguntinorum ante sui deletio- *conclamaretur.* 132. a.
nem portentum quod III. *Salustiani horti quales & ubi*
Sais qua quibus dea 327. b. 346. b.
Saitani quomodo reges suos sepe- *Salusandi consuetudines qua*
lirent 115. b. 84. a. 302. b.
Salapia ubi sita 50. b. *Salutaris porta qua* 220. a. *sa-*
Salomni sacro adhibeatur. 1404. *lutaris digitus quis* 146. a.
 SA-

ALPHABETICVS

lerent 129. a.	Sarmasatum	de Saxo & robore qui deiscere
regmina in bellis	372. a	tur. 121. a
sarmenra ubi sponse sua ignem		scaum quid sonet. 13. b. Scau cu-
sepe ad aras conciperent 226. a		ius urbis porta 221. a.
Sarmenta ubi sponse sua ignem		Scauola nomen unde 13. b. quo lu-
Saron quid 236. a		dendi genere seobleclariis
Sarracum quid 109. a		161. b
Satellitibus qui olim vel reges		Scala annularia vicus ubi 85. a
vel tyranni vti 371. a. b		Scala Gemonia ubi & quid 121.
sacrorum familia Thebana pro-		b. 122. a. 145. b
prinm quid 87. b		Samander à quibus opus 382. a
Satrapeis qua regio diuisa 104. b		Scaphium quid 136. a
Satrapes in Cappadocia quid		Scaptia tribus unde dicta. 25. b
238. a		Scaptia urbs ubi ibid.
Saturio in atrio quomodo tuba		Scarabæos pro diis cultos esse
lustrarentur 93. b		385. a
Saturnalia qui olim seruaren-		Scaurorum cognome unde. 13. b
tur. 93. a. 138. b		Scauri theatrum quam capax
Saturniades Rome 55. b. tem-		244. a
pla cur nusquam in Ægypto		Scelerata castra qua' dicta 61. b
intra urbes essent. 57. b. Sa-		scelerata porta 51. b. 219. a
turni & Mania sacrum 93.		sceleratus campus ubi, & sca-
a. Saturno quomodo ante &		leratus vicus ibid.
post Herculem sacrificaretur.		scelere diuitias & honores po-
73. a. Saturni effigies 212. b.		rius quam virtute adipisci
ale ac oculi cur quatuor pu-		256. a
tati 213. b		Scenarum in theatris diuersitas
Saurnia porta unde dicta. 55. b		qua 280. b
219. a		Scenici quales olim Roma, qua-
Saturnus & Ops qui quibus pu-		les in Gracia habiti 135. b
tati 32. a		Scenici ludi cui deo dicati 359. a.
Saturum huius die fieri, vecor-		b. quando primum & cur fa-
du esse 301. a		sti. ibid.
Satyrica scena quomodo fieret		scenophori Gracii qui 372. a
2800.		Scipis cuius regia. 127. b
Satyrorum in quibus festis fieret		Sceptra diuersorum regum qua-
representatio 363. a		lia fuerint. 47. b. 48. a. quâti
Sauromata sub uxorum impo-		apud Babylonios habita 48. a
riorant 195. quid tantum		
diis parui offerens 142.		

Schm.

Sa latem pro
102. b
Salutis ad
rinomen
Sambico gra
280. a
Sambulo v
acciderit
Samae (sire)
figuram q
rent.
Samona quia
Samb Polytra
Samia lunon
culorum s
312. a
Sannites leg
darent no
sa seu col
32. b. Sann
nuptum
quor triu
dederint
Sanam esse q
308. a
Sannazari A
sancta loca.
ibid.
sanniones d
sur.
sannior fena
effes
Sannitatem
augeri
Sandaliniss
unde &
Sandalium q
Sandoniche
chem) qu
sam gerer
sannox quod

I N D E X.

qui delictuē 121. a	Sa luteri precari in sternuando 101. b	quomodo à Dario punitus 123. b
b. Scacu- 221. a	Salutis ades ubi 200. a. cui agge- ri nomen dederit. 246. b	Sandracotti qui dicti. 4. b. San- dracotto quid miri obrigis 110. b
13. b quo lu- eobleclarius	Sambico grauiora pari, quid 280. a	Sanguine leges scripta 124. b
tu ubi 85. a & quid 121.	Sambulos ubi, & quid illi miri- acciderit 77. a	sanguinis victimarum terribis aut crassi omnia qua. 308. a
poius 382. a 136. a	Samea (si recte scriptum) nauis figuram qui captiuis inure- rent. 289. b	sanguinem quibus arie infer- re non licuerit 310. a
dicta. 26. b ibid.	Samena quid 179. a	Sanitatis simulachro quid qua offerre solita 284. a
cultos esse 322. a	Samī Polycratii regia 117. b	Sarqualis an ex aquilarum ge- nere sit 273. a
unde. 13. b um capax	Samie lunonis templum mira- culorum septem unum esse 322. a	Sanguinis porta qua Sapere & timere cui potissimum intestino asseribantur 308. a
dicta 61. b 1. b. 219. a	samnites legionis praecepta, quod darent nomen 8. b. quo orna- tu seu colore militiae usi. 31. a	Sapientum paucos in sua patria sepultos esse. 328. b
ubi, & sce- ibid.	32. b. Samnitum in elocandis nuptum filiabus iemes. 40. a	Saporis arrogantia quanta. 84. b
honores po- te adipisci	quot triumphorum occasione dederint 330. a	& in Imperatorem Ro. contra- melsa. 382. b
diuersitas 280. b	Sanam esse oportuisse victimam 308. a	Sapphus imaginem qui nummis incusserint. 218. b. Sapphopoe- tria cuius 328. b
oma. qua- bi 135. b	Sanazarii Aethiopis laus 51. a	Sappinia cuius 328. b
enti 359. a. & cur fa- ibid.	sancta loca. 354. a. sancta leges ibid.	Sappinia quorum praeceptum tri- bus 27. a
372. a 127. b	sanctiones quomodo consecren- tur. ibid.	Sarapus quis cur dictus 71. a
regum qua- 8. a. quāti ubis 48. a	sanctior senatus quis & quibus esset 209. b	Sarda Cræsi regia 127. b
Schm.	Sanctitatem antiquitate sensim augeri	Sardu cuius olim regionis metro poli 174. a
	Sandalarius Apollo & vicus unde & ubi dictus 83. a	Sardarum regum honos 47. b
	Sandalium quid ibid.	Sardonichis gemma proprietatis 87. b
	Sandonichem (forte sardon- chem) quis cur annulo inclu- sam gereret 87. b	sarissophorus quid 350. a
	sandox quod male iudicarat,	Sarisse quid. 370. a. sarissas vitra que manu torquere quis docu- erit ibid.
		Sarmata quo pugna genere va- lorens

INDEX

- Scioenus* quot stadia contineat 90. a
Scillis, quantum urinator. 90. b
Scipio Æmilianus vii laudetur 28. a. veneno sublatu. 28. b
 eius laus 70. a
Scipio quid sit, & unde id cognominis quibusdam datum 15. a. infamia notatus. 96. a
 quo se oblectare solitus 96. a
Scipio Nasica repulsam à rusticis tribubus tulit. 25. b
Scipioni Asiatici accusatio & liberatio. 27. b
Scipionis de Mario varicinium 28. b. animaduersio in milites extra ordinem deprehensus. 32. b. *Scipionis* imaginem quis tyrannus in triumpho duxerit 350. b. 331. b
Scironi qui sacrificant 164. a
Scirophoria Athenis quid. 365. a
Scira suffragiorum qui & quot custodirent. 181. a
Sciola quid 297. a
Scomborum regem videre, omen quale 275. a
Scommata in triumphantes torqueri solita 331. a
Scorpiones leiferi ubi 82. a
Scortia ex castris ubi & unde exacta 19. a. scortorum nomina varia. 229. b
Scorinus unde quis dictus. 70. b
Scriba olim Roma qui 53. b. scribarum apud Macedones dignitas quanta, 53. b. scribis non licuisset fieri adiles 189. a
Scribendi seu literas ducendi modus quam diuersus. 109. a. re-
- liqua vide scilicet in dicta littera
Scrofa cognomen unde 15. a
Scrupulum quot pedes faciant 89. a. scrupulus quod siliquis contineat 241. b
Scurris usus quis 300. a
Scuti amissi poena. 33. b. *scuta* quibus darentur. 369. a. *scutorum* diuersitas. 369. a. b. *scutis* qui nullis in praeliis videntur. 370. a. *scutis* quantis & hastis Ægyptii praeliarentur. 375. b
Scutula quot uncias contineat 89. b.
Scutula vestis quorum inuentum 286. b
Scutum amittens quæ poena dignus 75. a. execrabilis inter Germanos. 222. a
Scythus quod vasis genus. 136. b
Scytharum mos in amicis parandis. 98. b. in sepeliendis cadaveribus. 113. b. quam mirum caducentorem Dario miserint 137. b. quam mire inebrientur. 138. b. *Scytharum* in aduenas odium 203. b
 virtutes & vitia communia 214. b. *Scythis* maximum iumentum quod 266. a. domos stabiles nullas esse. 305. a
Scytharum precipuus deus 325. a
Scythissare quid 296. b
Scythites quis quibus deus 327. b
Schythauri aduenis infens 203. b

Secu-

Secularium
 remonia.
 306.
 Seculum Ga
 Secundarius
 qua & q
 Secundarin
 Secures pest
 bus amoi
 ibid. etian
 bem ante
 in urbe q
 22. 45. a. f
 quibus re
 fuerint. 4
 ta quid si
 securim q
 rent.
 Sedendo ali
 dere quot
 sedentes
 297. a
 Sedus singu
 ubi fuerit
 Sedigii qui
 Seditionis sig
 Segorei quo
 pui locar
 Scianus equ
 Seisachthe
 ca vox for
 Sepiasas, ci
 220. a
 Selecti diu
 Seleuci in an
 vincti for
 mirrobri
 Solistemer
 71. a
 Semel mili

ALPHABETICVS.

licet in dicta
nde 15. a
pedes faciant
quod siliquis
241. b
300. a
33. b. sentia
369. a. seu
369. a. b. seu
praliu vici-
utis quantis
is praliaren-
375. b
as contineat
um inuen-
286. b
na poena di-
pabilis inser
221. a
enu. 136. b
amicu pa-
peliendu ca-
quam miru
rio miserint
de inebrien-
tharum in
203. b
communia
aximum in-
266. a. do-
esse. 305. a
cipuus deus
296. b
ibus deus
is infensi
secu-

Secularium ludorum autor, ca-
remonia. celebritas & origo
306. b. 309. b. 362. a
Seculum Gallis quid 268. 6
Secundarum mensarum initia
qua & apparatus 295. b
Secundarius panis qualis ibid.
Secures post exactos reges à fasci-
bus amota 44. b. à quibus
ibid. etiam pratore extra ur-
bem antelatas esse 45. a
in urbe quibus tantum prala
22. 45. a. securis lous. 48. b
quibus regibus loco sceptri
fuerint. 48. b. fascibus alliga-
ta quid sibi voluerint. 121. b
securum qui nummis incute-
rent. 218. a
Sedendo aliorum opinionioni acce-
dere quomodo liberet. 209. b
sedentes qui epularentur
297. a
Sedes singula singulis conuiuiis
ubi fuerint 296. a
Sedigiti qui nuncupati 13
Seditionis signum 180. a
Segorgii quomodo filias suas nu-
ptui locarent. 40. b
Sesanus equus 276. b.
Seisachtheia lex qua & quid
ea vox sonet 11a. 343. a
Seplasia cuius oppidi platea
2201. a
Selecti dii qui 325. a
Seleuci in annulo signum 87. b
vini osor. 137. b. Seleuco quid
miri obitigii Pella 226. a
Soluitemeritas & calamitas
71. a
Semel militia adscriptum, an &

quomodo delere permissum-
30. a. semel tantum qui quo-
tidie viderentur. 269. b
Semestris puer ubi locutus. 148. 2
Semidei qui dicti. 77. b
Semimares aut monstrosi parues
quomodo tractarentur. 312. a
Semiobolus 242. a
Semiramis exposita 110. eius cō-
tra viros pro uxoris lex.
195. b
Semis quid. 2. 2
Semiuncia ex quo siliquis con-
stet 89. a
Semodum quid faciat ibidem
Semonis Sangi ades & sacellum
345. b. & 346. b.
Sempronia lex & Porcia. 157. a.
Sempronia in maritum inuidia
& scelus 28. a.
Semuncia 89. a
Sempronius quam dilexerit ux-
orem. 18. a. quam leni de cau-
sa repudiavit. 132. b. 196. b
Sempronius Musca quo moechi
affecerit supplicio. 276. b
Senaculum, basilica in qua se-
niores assidebant. 71. b. sena-
culum (alibi senatulum)
mulierum quis constitueris
270. b. 219. b.
Senatores & yronum magistri à
quo facti 30. a. pedarii. 106. a
mortui ut efferrentur. 129. a
à censore quomodo notaren-
tur. 144. a. initio creati quot
205. b. electi non statim suffra-
gabantur. 207. a. senator sex-
agenarius onere rei publica ex-
emptus 207. b. senatores.

INDEX

pauperes, quomodo à quibusdam imperatoribus habiti 211. a

Senatorius census 211. a. senatorius ordo per Appium Claudium inquinatus 207. a

Senatores qui & à quibus fierent: 107. a. quomodo & à quibus domum ducerentur 211. a. quot Roma simul aliquando ad ferrum exhibiti 361. b

senatores sub Iulio Augusto Cesare quot 205. b. senatoris in theatro locus quis. 280. b

ius 299. b. insignia 210. a. officium quod 206. b. honos quatuor ac despectus.

Senatum quibus diebus haberi non licuerit. 184. b. & 211. a.

à Bruto quantum & à quibus amplius 106. a. in prodigiis curandis ubi & quomodo haberetur. 314. a. senatus auctoritas quantal 205. b. senatus cogendi aut conuocandi ius. 207. b. senatus diuersarum gentium ex quot constarent personis ibid. & deinceps.

senatus princeps qui legeretur 209. a. senatus quoties per menses singulos haberetur. 211. b. 207. a.

senatusconsultum in senatore 10. b. in candidatis. 134. a

senatusconsultum quomodo fieret. 208. a. quomodo vel summi vel publicari solitum 209. b. 210. b. quid & quomodo demum ratum fieret 277. a

senatus sacellum ubi 21. a

Senes à quibus apud Romanos militia adscripti 30. b. quam miserè tractarentur à quibusdam populis 115. a. ubi vulgo precipitarentur ex altissimis rupibus in mare. ibid. senes depotari. 185. a. senem saltare quid 278. b

Senio in talu quid 161. a

Seniorum apud Germanos respectus quis 209. a

Senum miserabilis conditio apud barbaros quosdam. 115. a. b

senus decrepiti figura ad quid in triumphis ferretur. 332. a

Senonibus urbem inuasuris quid miri Roma factum 148. b

Senonum conuentum quam effes aliquando immanis. 266. b.

Senones hominem publice casum quomodo sacrificarent 384. a

Sententia in noxios quomodo ferretur. 126. a. sententia dicenda ius non omnibus in senatu fuisse. 207. a. sententiam rogandi aut ferendi apud diuersos mos quis. 208. b. & deinceps.

sententia in urbem ferenda mos quis 277. a

Sepelire viuos cum mortuis amicitia causa. quibus vulgare. 42. b. 43. a. sepeliendi mos olim quis & quam diuersus 114. b. 352. a. sepelire in urbe aut domi aut iuxta templa. ubi licitum vel vitium 116. a. sepeliri sine pompa qui ethnici voluerint. 129. a. sepeliri in urbibus. quales

ges quanda
sepeliri q
353. a
Septa quid lo
Septem conui
uicium fa
September q
168. b. cu
Septemmatru
Septemuri ep
Septima ciui
olim sacr
Septimana po
Septimi unde
Septimius Ca
digito val
Septimontiu
sum quor
344. a
Septanx qui
Sepulchra al
Sepulchra in
mod. orna
pulchra q
cur aspern
chra huff
353. a
Sepulchrales
olim vulg
pulchrales
Sepulchri lic
tem in ip
sepulchra
honori ha
sepulchru
inferrentur
quot cond
pulchroru
rentia ap
ibid. b. ra

ALPHABETICVS.

- ges quando veterint 352. a
 sepeliri quos non deceret
 353. a
 Septa quid loci esset 38. b
 Septem conuiuium, nouem con-
 uicium faciunt 296. a
 September quibus initium anni
 168. b. cui deo sacer 169. b
 Septemmatrus 93. b. 155. a
 Septem uiri epulonum qui 161. b
 Septima cuiusq; mensis dies cui
 olim sacra 156. a
 Septimiana porta qua 210. b
 Septimi unde dicti 255. a
 Septimius Caesar quantum uno
 digito ualuerit 246. b
 Septimontium sacrum seu fe-
 stum quomodo & ubi fieret
 344. a
 Septuaginta quid 2. a
 Sepulchra aliquot insignia 72.
 Sepulchra in parentando quo-
 mod. ornarentur 310. b. se-
 pulchra operosa qua gentes
 cur aspernata 352. b. sepul-
 chra hostium an religiosa
 313. a
 Sepulchrales canes qui, & ubi
 olim uulgo habiti 115. a. se-
 pulchrales corona qua 261. a
 Sepulchri licet diruti sanctita-
 tem in ipso solo manere 353. b
 Sepulchris fulmine tactus quid
 honoris haberetur 353. a
 Sepulchris qui cibi quando
 inferrentur 145. b. singulis
 quot conderentur 352. b. se-
 pulchrorum genera & diffe-
 rentia apud Aegyptios quot
 ibid. b. ratio qua, ibid. se-
 pulchrorum ubi maior cura
 quam domorum 303. a. se-
 pulcrum dirutum Flanniba-
 li quale omen 276. a. sepul-
 chrum Roma in foro quis pri-
 mus adeptus 352. a
 Sepulura ubi extra, ubi intra
 urbes 116. a. b. intra urbem,
 ubi pro honore 229. a. sepul-
 tura necessaria ubi vende-
 rentur, 310. a. sepultura a-
 pud Aethiopes sumptuosa 352.
 b. sepulcrarum Gracis cura
 qua 353. b. sepulcrum indigni
 ibid.
 Serapis phana in Aegypto cur
 non nisi extra urbes fuerint
 75. b
 Serapis Roma ex actus 88. a, A-
 thenis sacer, ibid. & 92. a. ubi
 pingeretur 213. a. & 321. a. Se-
 rapis & Isis 324. serapis a qui-
 bus cultus 383. a
 Sereno conuissit quid 273. b
 Seres quam uident exteros
 203. b
 Sergia tribus nomen unde 26. b
 Sergiorum origo qua 14. a
 Seribus unde proveniat sericum
 199. b
 Serorum mercimonia 203. b
 seri i panni usus quando pri-
 mum emergerit ibid.
 Seriphii quomodo plebant son-
 tes aut damnatos 124. a
 Sero sapere Phryges, quid
 199. b.
 Serpens ab ancilla editus 111.
 a, serpens quando latravit
 148. a

INDEX.

- per impluvium delapsus 275. b
serpentis auguria ibid.
Serra quis esset in orbe locus 209. a
Serram qui nummis incusserint 218. b
Serrana familia proprium quid 13. a
Serrana fistula quales 222. b
Serrani unde dicti 13. a
Serrati quorum nummi 218. b
Sertorii in cohortem unam qualis aliquando animadversio 74. a
Serrare bonum Græcis qui dicebantur 257. b
Servi adscripti qui 200. b. è quibus sacri eieci 76. a. b. in Saturnalibus velut liberi agebant 93. a. capti ad regum imperatorumque statuas cõfugientes 159. b. servi frugiles 109. b. liberi nequam 160. b. quomodo libertate donarentur 290. b. in cœnis domitorum ubi sederent 296. a. iniussu vincti, quo præter solitum modo relaxarentur 58. b. quando à Lycurgo puniti 158. b. quando primum militibus adscripti 373. b. à quo civitate donati 220. a. servi Germanorum ut tractentur 158. b. vilioribus barbam radere inhiberi 290. a. quomodo à dominis plecterentur 158. a. quomodo per furtiva liberi fierent 205. a. trans mare advecti quo signo venum proponerentur 152. b. ubi cum dominis mortui concremarentur 131. a. servi ubi nulli 158. a. servi ut in quaestionum deducantur ratio 134. a
Seri Tullii in quo delubro quale simulacrum 20. b. natalis dies 155. b. prodigiosa conceptio 360. b
Servilia apud diversas gentes nomina que 164. b. Servilia cuius adultera, & cuius mater 315. a. b
Servilii lex 157. a. Servilii unde Romam translati 255. a. serviliorum superstitio 243. b
Servilius cur falso tribunus plebis putatus 6. b
Servitus ubi durissima, ubi nulla 158. a. lentior dediti quam captis 160. b
Servius Tullius cui Fortuna ad dem dicarit 19. b. quam nefarie à filia tractatus 61. b
Sesum senatus quam turbulenter 20. b
Servorum dies festus 155. b. nomina propria 160. b. diversae species 170. b. servus unicuique fuisse nomen 255. b. quas vestes gerere, ubi & comam nutrire vetitum 289. b. servus militibus Augustus usus 373. b
Sesamis arx ubi 345. a
Sesostri trophæa 37. a. petulantia 333. a
Sesquipies quot cubitos facias 88. b
Sestertia modii quot 89. b. sestertiorum

Horii genus
ibid. b. (se)
Seta hostiarum
dicebantur
Sem, cuius (m)
Severi Imper
cientia 32.
nos 73. a
Abraham
Severi septim
Sexta fortuna.
Sextagenarii a
bendi 30. a
toris privi
genarii an
res
Sextarius
Sextentorum
quis vocat
equites a
361. b. (ex)
rum frum
suo exerc
Sexta Febru
Sextans quia
sextarius vi
Arabicus
Sextiprænom
Sextipræmon
Sexticula quo
Sextile cui de
Sexticium q
Sextula quot
Sextum quan
sexuum div
ersa
Seia Fortuna
Si (alii s)

ALPHABETICVS

Horii genera 242. a.	sestertius	porus quales faciat capillos. 291. a
ibid. b.	sestertium Romanum	Sibarum erga Herculem cultus
243. a	quis.	77. a
Seta hostiarum qua primum in-	Sibylla quis cognominatus. 15. b	
iiicerentur igni 225. a	Sibylla arcana euulgare veti-	
Seu, cuiusmodi sit dictio 56. a	tum 149. a. Sibylla libri com-	
Seueri Imperatoris laborum pa-	busti ibid. b. Sibyllarum no-	
tientia 32. a. lenitas in crimi-	mina. patria ibid. Sibyllina	
nos. 73. a. erga Christum &	carmina ibid. Sibyllini libri	
Abraham religio 352. a	& Martiani. 166. b. Sibylla	
Seueri septimii tessera qua 179. b	imago. 218. b	
Sexa fortune templum 20. a	Sica quibus peculiare 370. a	
Sexagenarii an militia adscri-	Siciliam quis à fœnore liberaris	
bendi 30. a. sexagenarii sena-	11. b.	
toris priuilegium 207. b. sexa-	Siciliquus quot scrupulis constet	
genarii an liceat ducere uxo-	89. a.	
res 236. b	Sicinii scomma 279. a. sicinina	
Sexatrus 93. b. 155. a	Dentatus quos donis honestatus	
Sexcentorum hominum capita	228. b	
quis vouerit. 165. a. sexcenti	Sicis duabus qui quomodo mu-	
equites ad ferrum exhibiti	nirentur 370. a	
361. b. sexcenta millia modio-	Sicli sexaginta quot obolos pa-	
rur frumenti quotidie Xer-	riant. 241. b	
xis exercitus vix suffocasse	siculorum regum honos, diade-	
381. a	ma 43. b. cantibus indormi-	
Sexta Februarii qualis 233. a	entes 178. b. Siculorum na-	
Sextans quid 2. a	tura 214. b. mensa. 301. a	
sextarius vulgaris, Italicus, &	dii 326. a. sacra 565. a	
Arabicus 89. b. & 90. a	Sidere pro diis culta 382. b	
Sextiprenomen unde 255. a	Sigillaria quid 120. b	
Sextiseptem mons Roma quis. 346. a	Siginii qui & ubi 101. a	
Sexticula quorum vestis. 287. a	Sigismundi Fulgin. laus 316. a	
Sextilis cui deo dicatus. 169. b	Signa militaria seu vexilla ubi	
Sextricium quid dictum. 122. a	in pace conderentur 55. a	
Sextula quot pedum sit 89. a	signa Ægyptiorum sensum	
Sexuiri quando creati. 151. b.	effingentia 87. a. signa in an-	
sexuum diuersorum balnea di-	nulis regum. ibid. b. in	
ersa 235. a	militia Rom. 177. a. aliarum	
Seia Fortune templum 57. a	gentium. ibid. a. & b. signo	
Si (aliàs Sy) baritana aqua		

I D E X.

aquila ante Rom. quis usus i- sinistra ex vulturibus lomnia
bid. signa hostium in triumphis
lata. 330. b. & deinc. sinistra ad sidere. quid Cyro. 86.
Sileni in quibus festis repre- b. sinistram attigisse. 87. a. si
sentur. 363. a. nistri cornu in praelis prae-
Silentii deus. 88. a. quorum esset gatus. 192. a. sinistra capitis
rudimentum. 100. b. silentii pars rafa 290. b.
indicendi signum in militia sino cum negatione 7. a.
178. a. silentiū senatus 209. b. sinoris quid 262. b.
Silicernium quid 132. b. sinoris quam vafre ab ea cuius
silique quot drachmam. 89. b. virum occiderat. cultus 58a b
quot obolum faciant 241. b. Siphax quando & à quo victus
silones unde dicti 13. a. 20. a.
Silus quid significet ibid. siphismus quid 101. a.
simi qui & unde dicti ibid. simi siphones quid 306. a.
nasi indicium 85. b. sirpeae effigies à quibus & cur &
Simia culta pro deo 92. a. simia quando in Tiberim deiceren-
salus 174. a. senex difficile tur. 155. a. (48
capitur 279. a. sirpus pro scepro à quo usus
Simois à quibus aliquando epo Si sachtia lex qua 11. a. 34. a
tus. 382. a. sistrum in bellis usus 168. a. sistrum
Simoniadis inuentum 109. a. feli- quid 336. b.
citas 129. a. quis ac cuias 318. b. silymbrio ubi sponsa coronentur
Simularum decuria, & simplaris 58. b.
phalangis partes 350. a. siticines 129. a.
simplum aut simpusium. 125. a. sitones ubi, & eorum dominium
Simulacra ethnicorum 212. b. quale 239. a.
& 213. a. deorum 212. b. apud situla quid 182. a.
Persas. 123. a. simulachris ha- situli qui dicti 255. a.
ste affixa 382. & & adloci seu & adloci, quid
Sinciput radere. 200. a. expilare 245. a.
288. b. sinerdis quid à fratre perpeffus
Sindorum mos sepeliendi 116. a. 171. b.
sindonibus qui quomodo pro Smilacis hedera conceptus quis
chartis vsu 109. a. sobrius vicus 82. b. (223. a.
sine patre esse, duabus literis in- sobrius filiam ducere an licitum
nuebatur. 255. a. sine pulvere sit 39. a.
vincere 278. b. sociant Galli, qui & soldani
si ngulus quo putaretur lenari 42. b.
246. a. societatis intima mira quadam
iura

iura 42. b.
Romania
socrus
41. a. abissi
leatus
dum docu
natus 213
266. b. ei
res uno
289. a.
Socrum gene
pud Roto.
Soldanates
41. a.
Soldanorum
Solanus annu
ria
Soldani, al.
qui
Solea purpura
287. b. f.
Solennia vo
sacra
Solidus integ
Soli templum
crum 142
177. b. f.
rium 17
213. a. sol
& luna
382. b.
Solitaurum
erent
Solonis insti
sam aditi
cians non
123. a. de
lamentum
131. a. 13
157. b. a.

ALPHABETICVS

iura 42. s. b. & deinc. socios **aduersus adulteria** 176. a. de
Romani quos putarent 239. a. **repudius** 186 b
socrati s. uxorem alteri concessit **Solonis aliquot leges** 19 b. 41 a.
41 a. **abstinentes** 139. b. quo de 76 b. 89. a. 141. a. 197 a. 203 a
lectatus 151. a. a. quid precand- **Solutioni** quos dies praestitue-
rum docuerit 224 b. quando **rentur** 342 a
natus 233 a. a. quibus iuratus **Somatophylaces** Gracis qui 71 b
266 b. eius vestitus. ac vxor **Somniorum descriptio** 16 b. ra-
res uno tempore 39 b. 278 a. **tio** 171. a. **vanitas**. 172. a. ad
289 a. **sepulchra diuinatio** 273. a.
Socrum genere nequaquam a- **purgatio** 313 b. **sonnia in tem-**
pud Rom. copulari licuisse 39 a **plis** 320 b
Sodalitates Ideae matris, & alia **sonno ubi immolaretur** 320 b.
41 a. **Somnum fugantia** & concilian-
Sogdianorum regia qua 127 b **tia vna** qua 321. a.
Solaris annus quis 168 a. **sola.** **Sontes in Aethiopia** quam prae-
ria 234 b **morem** vulgarem puniretur.
Solduni. al. soldutii apud Gallos 123. b.
qui 42 b **Sophocles** per quid iuraret. 166 a
Solea purpureae quarum calcei **quem poetam** vicerit 364 a
287 b. **solea** quid ibid. **Soricum occisus** 275 b. & 294 a
Solennia vota 164 b. **solemnia** **Sororum incestus** apud quas ge-
facra 310 b. **tes** licitus 38. b.
Solidus integer quis 241 b **Sortes diuinastoria** 21 b. **conui-**
Solis templum 82 b. **quod** gisa- **uales** 300 a
rum 142 a. **signum militare** **Sortiendi de ordine** dicendi per
177. b. **solis imago** apud Da- **literas consuetudo** 208 b. in-
rium 179. a. **diuersae effigies** **ter athletas** de collega & loco.
213 a. **soles duo visi** 311 a. **sol** 260. a.
& **luna** qui 325 a. **eius honor** **Sortitio de loco inter duces** in mi-
382 b **littia** 192 b. **tribunorum in-**
Solitaurilia qua, & quomodo fi- **iure dicendo** 251. a.
erent 312 a **Sospita lunonis ades ubi** 328. a.
Solonis institutum de viro spon- **Sossidis versutia** qua, & quomo-
sam adituro 60 a. **cur parri-** **do deprehensa ac plexa** 112 a.
cidas non puniendos statuat **Soter unde quis dictus** 70. b.
123 a. **de oratione funebri** & **Spado in vite** quid 62 b
lamentationibus institutum **Spartanorum de classi** praefecto
131 a. 133. a. **in exilium actus** **institui** 4 a **trib.** 27. b. **vestes**
157. b. **annum mensus** 168. a. **mil.** 30. b. **uxores** 39 b. **quos in**
recens

INDEX.

- vicens natis infantibus 96.98
 a. virgines, 100. b. caemeteria
 116. a. reges mortui. 128. a. b.
 pugna apparatus 179. a. facti-
 ones. 180. b. mulieres sole vi-
 rospariunt. 196. a. inhospita
 203. b. regum potestas
 238. b. Spartanorum perfidia
 268. a. victoria. 381. a.
 Sparus quibus proprius. 370. a.
 Spata Galatorum quales ibid.
 Species hominum aut animali-
 um diis tribui viduit Lycu-
 rus. 92. a. species aliquot lu-
 xus. 139. b.
 Spectaculis & Vestales interfui-
 se. 271. b. spectaculis dediti
 Romani. 280. b. & deinceps
 spectaculorum primitia. 359. b
 Spectare aut caelum aut terram
 qua hostia deberent. 225. a.
 Spectri apparitio. 67. & 230. a.
 Spei templa Roma quot & ubi
 59. a.
 Spenticus quid. 595 a
 Sphæra ludus quis 162 b
 Sphæristerium quid sit 146 b.
 Sphæromachia quid. 162 b
 Sphinx quid 229 b
 Sphingis imago 177 b
 Spicus ex segete carpere quis mi-
 litibus interdixerit 338 b
 Spicea corona alba 42 a.
 Spiculus brevibus qui pugnans
 375 a.
 Spira unde fiant 296. a.
 Spirituum illusiones 230 a.
 Spithama quid sit 88. b.
 Spithamas quales construerent
 domos 305 b
 Splen quibus deficiat 90 b. sple-
 ne laborantes 141 a. splenem
 pecoribus alicubi non esse 307
 b. spleni quæ vi tribuatur
 308 a
 Spodii Apollinis ara quam mira
 330 a
 Spolia opima 21 b. voveri solita
 & exolui 165 a. spoliis hos-
 libus templa vel priuata ades
 ornata. 304 a
 Sponsa 58, 59 a. 60 a & b. 133. a.
 197. a
 sponsalium etymologia 58 a ac-
 commodata hora 56 a. diri-
 mendorum formula 198 b
 sponsiones à diis quibusdā quales
 & cur exacta 326 b.
 Sponsus 58 a. 59 b. 60 b
 Sportula saluantium quæ 302 b
 sp. Melii domus, Equimeliū
 dicta 167 a
 Spuri cur dicantur 255 a
 Squamosi tantum pisces quibus
 coenis & cur inferrentur 132 a
 Stabilinus quis deus 384 a
 Stadium quid 89. 162. a
 Stagnis qui mortuos ut sepul-
 chro immittant 115 b
 Standone an sedendo sententia
 dicerentur 209 a
 Stanneos nummos qui percusse-
 rint 212 a
 Stantes prandere coacti milites
 qui 19 a
 Stantes qui epulentur 297 a
 Stasimon quid 226 b
 stata sacrificia quæ 210 b
 statano qui immolarent 99 a
 Statanus quis Deus 384 b
 Sta-

Statarii qu
 Statery
 Statim
 Statini Kom
 Statio castro
 rum in
 Statina feri
 Statius poe
 aut vice
 361 b
 Statarii Ton
 Statuarii ce
 Statuarum
 rindo ol
 Statuta Ai
 a. statu
 289 b
 Statumen
 Stella ma
 ne illia
 60 a
 Stellatima
 bem rec
 Stephanop
 349 a
 Stepphor
 Sternutan
 faciant
 Steschori
 161 a
 Steschoro
 letuler
 Stichus q
 Roma n
 Stigmata
 rentur
 Stillicidi
 Stipem c
 dies lic

ALPHABETICVS.

Statarii qui	372 a	Stipendiaria in Hispania ciui-	
Seater	89, 242 b.	tates	203 a
Statimius quot parafrangas con-		Stipendia magistris tributa	106
tineat	89 a	a-militibus	208 a, & 374
Statii Roma qui fere dicti	160.	Stipes olim quales	242 a
Statio castrensis	18 a, tribuno-	Stipis in populum spargende mos	
rum in castris	358 a.	quis	95 b
Statina feria	258 a	stipite perforari à summo ad i-	
Statius poeta quibus in ludis		num, noxiarum poena	125 b.
aut vicerit, aut victus sit		stipite qui hostias mactarent	
	363 b	Stoa quid	167 (225 b.
Statoris Iouis templū ubi	346 b	Stoics	ibid.
Statuarii celebres qui	215 a	Stola longa	288 a
Statuarum diuersis in locis mul-		Stolones qui dicti	12 b
titudo olim quanta	213 b.	Strabones unde quidam ceppo-	
Statuta Augusti theatralia	282	minati	13 a
a. statuta aliquot de vestitu		Stragula quid sit	156 a. b.
	289 b	Stratagem qua regio diuisa	104 b
Statumen quid	68 b	Stratonis discipulus quis rex fu-	
Stella marina vulpino sangui-		erit	5 a
ne illius, ad quid magi vsi		Srenia sacellum ubi	83 b
	60 a	Strictis vestibus uti, Germanis	
Stellatina tribus quando in vr-		quid signat	291 b
bem recepta	26 a	Strigosiorem equum habentis	
Stephanophori Gracis qui	66 a	multa	73 b
	349 a	Strobilus quid	101 b
Stephephori qu.	283 a	Strophium quid vestis fuerit	287 b
Sternutamenta quid augurii		Strupi quid	311 b
faciant	102 a	Struthiocameli pennu qui mili-	
Stesschorius in taxillis quid		litia vsi	32. a.
	161 a	Studia puerorum	6 a, & deinc.
Stesschoro infanti qua auis qua-		post conuiuium	300 b, & deinc.
letulerit augurium	273 b	erga equos	165. 353 a. b
Stichus quales seu quorum olim		Stultis ubi diiudicaret olim sen-	
Roma nomen	160 b	rentias sapientum	208 b
Stigmata foeminis cur inure-		Stuprator Vestalium quomodo	
rentur à viris	77 a	punitur	271 b
Stillicidiorum lex qua	340 a	Stygia Proserpina qua	327 b
Stipem cogere quibus per quos		Sygis in Arcadia qualis aqua	
dies liceret	360 a	267 b	

INDEX

- Sua qualiacunque sint, proferre honestius esse quam aliena* 364. a.
- Suadela quibus potissimum praefertur* 56 b.
- Sualis tribus quae* 27. a.
- Suaniatio uxoris coram filia, quem senatus mouerit* 99. b.
- Subcollari honoris causa* 48. a.
- Subditi pontifici qui* 95 b.
- Subitaria legiones quae* 180. a.
- Publicii pontis cura cui olim Roma incumbere* 64. a.
- Subscriptores qui essent* 125. b.
- Subsellia in theatris discreta* 281. a.
- Substitutio pontifici qui fieret subucula qualis vestis* 284. b.
- Subulci omnibus ubi templa ingredi veritum* 222. a.
- Suburravia* 83. a.
- Suburrana tribus quando et a quo instituta* 25. b.
- Succedendi ius inter matrem et filiam quae lex non admittat* 343. b.
- Successio regni apud Aethiopes quam insolita* 341. b.
- Successus magnos ex magna calamitate qui olim adepti* 110. a.
- Succassanus ager cui vico nomen dederit* 83. a.
- Sudorem militarem quam probavit Cyrus* 31. b.
- Sus foederibus et sponsalibus adhibetur* 142. a.
- Sus quibus vel accepti vel iniusti* 141. b.
- Suetonii locus discussus* 1. b.
- Suetonii locus discussus* 2. b.
- Suesui quomodo capillum gerant* 291. b.
- Suillum pecus immolandi initium Roma fuit* 141. a.
- Sufes vel Suffes Carthaginenses* 117. b.
- Suffes vel Suffes Carthaginenses* 238. a.
- Suffecti tribuni qui* 357. b.
- Suffibulum qualis et quarum vestis* 271. a.
- Suffimine quo populus olim creatus purgari* 132. a.
- Suffisio quid expiationis esset* 132. a.
- Sufficere victimam qui solent* 225. a.
- Suffragandi rationes quam diuersae* 182. a.
- Suffragandi ius* 207. b.
- Suffragatoribus cur aliquando nummi decreti* 184. b.
- Suffragia in iudicio equalia pro reo faciunt* 125. b.
- Suffragia plebis* 182. et 183. a.
- Suffragii latio a quo daretur* 201. b.
- Suffragandi mos* 202. a.
- Suibus qui semper abstinere* 13. a.
- Suillorum familia unde sic dicta* 13. a.
- Suillum pecus primum omnium sacrificiis adhibitum* 141. a.
- Sulfur cur lustrationibus adhiberi solitum* 312. b.
- Sulfuris in sacris usus qui* 353. b.
- Sulpicii tribuni plebis lex* 11. a.
- Servus ob proditum dominum plexus* 152. a.
- Quam leni de causa uxorem repudiavit* 196. b.
- Qua de causa sacerdotio priuatus* 348. a.
- Summa*

ALPHABETICVS.

semper quis, & quæ illi con-	271. b.	brosum	245. b.
trua addita	271. b.	Syginorum virgines	40 b
Summenium (rectius summæ-	229. b.	Syllæ trophaum	16. b. in annulo
nium) quid	229. b.	signum.	87. b. quid ei Roma
sumptuaria lege	140. a.	obuenerit.	114. b. quid sulpitii
supellex quid	28. a. b.	seruofecerit.	159. a. quæ usus
superbo Tarquinio quid omnis	273. a.	refferat.	179. b. quos ciuitate
vultures attulerint.	273. a.	donarit.	201. a. b. quot creant
supercilia	85. b.	senatores.	206. b. dictaturam
Superorum ara & hostia.	212. b.	arripuit.	239. b. sylæ serpens
Superstites quomodo una litera	124. a.	27. b. quid sua felicitati de-	
notarentur & qua	124. a.	sit.	344. b. quam suam ipsius
superstitiones inter ethnicos	382. b.	legem infregerit.	352. b.
superuacaneæ aures quæ.	273. b.	syllarum appellatio unde.	15 a
Supparo quæ naues pro insigni	179. a. in fi.	sylæ in mare rubro	265 b
soleant uti	179. a. in fi.	sylvanus deus	96. a. 141. 165. b.
Supplicationes apud Græcos	311.	sylvii qui reges dicti	4. a.
b. & deinceps obfuitiles causas		Synagia	350. b.
decretis ibid quando, cur &		συνοδικοντες qui dicti.	42.
quomodo fereant.	ibid.	Syndorum sepultura	116 a
Supplicia noxiorum quam diuer-		syngrapha quid.	108. b.
sa 111. 2. & deinceps de regibus		Synthesibus qui uterentur	291 a
sumpta 122. a. unde dicta i-		syracusane delicia	301. a. syra-
bid in Ægypto 123. b. postero-		cusanis Hercules quàm sha-	
rum Rom.	125. b.	rus 77. a. natura quales	214 in
Supplicum gestus.	86. a.	quorū fuerit clientela	303. b.
Supremum Salus & Vale	132. a.	Syri quàm coluerint fortunam	
surarum cognomen unde	13. a.	21. b. eorum regum cultus.	47
Suras cur Romani inermes in		b. natura quales	214. a. iam
præliis seruarent	372 a	masculi iā femine tributum	
susa quorum ætærium ac regia		dant 204. b. eorum deus	316 a
55. b. 127. b.		syriorum diademata	47. b.
Sutor ultra crepidas, quid	278 b	Syrmo quorum vestis	287. b.
Sutrinis quod ius ciuitatis	202	syrra quid	262 b
a. sutrinorum dea	327 a	Syssitia quid	297 a
sybaris quorum olim regia	127 a		
Sybaritana aqua potus quales			
faciat capillos	391. a.		
Sybaritarum illecebra	300. a.		
sycophanta, nomen quam pro-			

T Litera quid tribuni pleb.
vellent. 6. b. numerum
significat 23. a. T seu A senten-
tiis ferendis 123. a.

Pa.

INDEX

- Tabella in triumphis quales pra-
ferrentur 310 b
Tabellaria lex 182 a
Tabellarii publici à quo quade
causa instituti 204 b (46 a)
Tabellariorum nomina diuersa
Tabernaculorū castrēsum ma-
teria 18 b, tabernacula sua
milites abiturū incēdunt 18 b
Tabula publica in templo serua-
bantur 56 a. tabella cerea
108 b. sententiam tabellis
ferre 124 a. tabula duodecim
339 b
Tacita senatus consulta 209 b
Tacitus Caesar mensi nomen in-
dixit 107 a, pro dominis edixit
159 b
Taciturnitas in sacris 222 a
Tapocos quid sit Graecis 109
Tanarus quem deum precipue
coluerint 326 b
Tagus celebre flumen 174 a
Tattheorum in elocandis filia-
bus consuetudo 40 b
Talentum 242 a, 242 b, 243 a
Talionis lex rigida 342 b, talio
qua in re liceat 343 a
Talorum ludus 161 a, 162 b
Talparum fibra quales 308 a
Tampiliiana cuius domus Ro-
ma dicta 346 b
Tanacra urbs 319 b
Tanaro Laconia inferni ostia
130 b
Tanaquilis lana, colus & fu-
sum 198 a, solertia 220 b ca-
stitas 58 a, 255 b
Tangere flamines qua veraven-
tur 348 b
Tansalis aqua quam sit Indis re-
ligiosa 253 a
Tantum & quantum 338 a
Taprobanis nulli serui 158. a.
Tapyrae mutuare quando vo-
lunt uxores 41 a
Tarantati qui 81 a
Tarantula quid ibid.
Tavas cuius filius & quorum
nammi incussus 218 a
Tarentinorum praesul & sum-
mus patronus 148 b, Taren-
tini molles 214 b, Tarentina
moneta 218 a
Tarentum quorum philosopho-
rum mater 50 a, locus in urbe
Roma 309 a
Tarpeia rupes 121 b, Tarpeius
mons 344 a
Targintii Prisci sceptrum 48 b
Tarq. Superbifaculum 111 b pro-
digium 148 a, Tarquiniorum
ager 166 b, Tarquini ciuitas
173 b Tarquin. Prisci auguri-
um 273 a
Tauri quidam unde cognomina-
ti.
Tauri cum regibus vini sepulsi
43 a, cui dea sacer taurus 141
a, cui immoletur 142 b. eius
caro in salubris 160 b
Taurii ludi qui ibid. a
Taurina porta unde dicta 219 b
Taxilia quorum regia 127 b
Taxiles qui reges vocati 4 b.
Taxillorum ludus qualis 161 a
Taxillorum impudentia in vir-
gines 40 a, in condendis cada-
ueribus humanis mos 155 a
Teda ligni sudor quam efficax
114 b

114. b
tegarum su
cedimon
ria
Telephus H
tus
Telia Gra
Telluris ten
tio 166 a
Temenitida
221 a
Tementia
300. b
Temperati
lari
Templa in
bus dica
a, sine
223. cla
inceps
sibile 32
Tempus a
nis 180.
tus quon
hora 23
idonea
numere
& caena
Temulenti
gandos
quid del
Tementica
221. a
Tementia m
pulchritu
Tementioru
77. a in
Tementioru
Tentis temp
fas 33

ALPHABETICVS

Indiue.	114.b	326.a
251.a	Tegatum superbia 192.b, de La-	Tepocan quid Graci vocens
338.a	cedamoniis inasperata victo-	109.a
158. a.	ria 193.b	Ter aduersus patronum peccans
ando vo.	Telephus Herculis filius exposi-	libertus apud Massilienses
41a	tus 110.b	reuocabatur in seruitutem.
81a	Telia Gracis quid 297.a	quarto peccans liber abibae
ibid.	Telluris templum 83. a, inuoca-	159.a, ter sex in iactu taxillo-
quorum	tio 166.a, cultus 382.b	rum quanta victoria 161.b,
218.2	Temenitida cuius oppidi porta	ter solum in vita lauare, ubi
Et sum-	221.a	statutum 235.b, ter Olym-
p. Taren-	Tementia summa exempla	pia vincentius quantis olim
arentina	300.b	fuerit honor 261.b
218.a	Tempegati quid solitum immo-	Terentii locus quidam elucidat-
philosopho-	lari 142.a	tus 10.b
us in urbe	Templa in castris 18.b, auguri-	Terentina tribus incerta origi-
309.a	bis dicata 42.b, 262. Et 293.	nus 26.a
Tarpeius	a, sine testo 92.a, ubi nulla	Terminalia festa qua 29.a
344.a	223. clarissima 318. b, Et de-	Termini sacrum, Et templum
um 48.b	inceps, inuentu quod impos-	91.b, 92, 344.b
111.b pro-	fibile 322.a, publica 351.b	Terra sacrum 92. b, vptum ab
minium	Tempus apparande expeditionis	Artaxerxe oblatum 163.a
ti ciuitas	180. 2. conuocandi sena-	simalachrum 231.a, b, 291.b
i auguri-	tus quod 207. b, temporales	terra velut matri corpus ex-
273.a	horæ 234. a, tempora sacrificiis	anime reddendum esse 353.a
nomina.	idonea 224. a, Graci unde	Terra motus 314. malipranun-
ui sepulti	numerent 260.b, prandendi	cus quomodo expiandus :
urui 141	Et cenandi 299.a	Et an deus quis ei prae-
b. eius	Temulentos duplici poena casti-	314.b
180.b	gandos censebas Pittacus si-	Tessera frumentaria 95. b, iso-
ibid. a	quid deliquissent 137.b	ria 161.a, militares 178. a, Et
sta 219.b	Teneatua cuius urbis porta	179. b, tessera alia atque alia
127.b	221.a	significatio ibid. 180.a, tesse-
4.b.	Tenedia mulieres quam olim	ram in castris unde alii Et a-
is 161.2	pulchritudine nobiles 263.a	lii peterent 358.a
in vir-	Tenediorum in Achillem odium	Testiculis aliquando suspensa
dis cada-	77.a, in adulteros lex 176.a	qua de causa quia 176.b
is 155.a	Tenediorum deus 316.a	Testamentorum genera quos
m efficit	Tenis templum quibus adire ne-	184. a, testamentum milita-
114.b	fas 333.b, Tenes deum qui	re ibid. testamenta quibus
		cuso.

INDEX

- custodienda tradi Romæ soli-
 ra 270. ex duodecim tabulis
 lex quam aqua 341. b
 Testium vetus mos 2. b. testan-
 di de bonis ratio apud Germa-
 nos nulla 341. b
 Testatori Solonis lege quid per-
 missum 341. b. qua lege ni-
 mium permissum 343. b. quid
 quæ leges vel concedant vel
 negent 355. b
 Testudinibus qui vix pane vi-
 dentur 138. a. testudo num-
 mis incussa 218. b. testudi-
 num in laminas seclorum
 mensis qui usus 295. a. puta-
 minibus quæ vestita, ibid.
 testudinum testis domus con-
 structa 305. b. ut dii honora-
 ra 382. a
 Tetracina quorū numerus 212. b
 Tetracomus quid 101. a
 Tetragonus lapis quorū deus 213
 Tetrapolitani conuentus oppida
 quæ 178. a. 1104. b
 Terrarchis quæ regio diuisa
 Tetricorum domus vbi 146. a
 Tetricus à quo victus 36. a
 Teucri qualib. videntur in bello
 cristis 31. b
 Tlittera quod symbolū esset 124.
 Thala & Capia quid lugurtha
 fuerint 55. b. in fine.
 Thalassio quid sit 59. a
 Thalassius quis fuerit ibid.
 Thales quomodo mortuos sepeliri
 iussit 14. b. vbi sepulchrum
 habere voluerit 72. b. quo-
 modo annū distinxerit 168. a
 Thalesis canillatio seu tergi-
 versatio de non ducenda uxore
 194. b. Thales astrologus
 quis cuiusue fuerit 328. b.
 Thargelion mensis qualis 233. a
 Thasi quali vinolibarent 143.
 Thasiorū vina 143. & 321. b
 Theatralium origo 361. b. Thea-
 trales ludi 362. b
 Theatra Roma 43. b. 180. 182.
 theatru qui arcentur ibid.
 Thebanorum annus 168 signum
 militare 187. b. sinistrum
 cornu 192. a. in fin. aer cras-
 sus 242. a. natura ibid. b
 Thebis Bæotius dii patrii 326. b
 Thebarum diuersitas 320. b
 Themistocles Atheniensis 26. a
 quibus post habitus 101. eius
 exilium 157. in vitanda lire
 dexteritas 192. b. à Spart. co-
 rona donatus 128. victoriam
 de Xerxeactus 274. a
 Themites quis deus 327. a
 Thestheca 79. b
 Theste quale quid 109. b
 Theodoricus Gothus 16. b
 Theodori cuiusdam constantia
 50. b. Theodor. Gaza 134. a
 Theod. Cyrenaus 383. a
 Theodosius Imperator 162. a
 Theophrastus orator 328. b
 Thephrastii sententia de viperino
 morju 81. a. fructus diuitia-
 rum 365. a
 Theopompus in pralio palmam
 tulit 264. a. historicus 328. a
 in sacrificio maculatus 383. b
 Theoxemon, qui 262. a
 Therani 132. b
 Theratin Vestalis 270. a
 Ther-

Thermatun
 rudo.
 Thermop
 Therycia q
 Theauri a
 55. b. The
 Theus ton
 Theus 6. b
 privilegi
 Thestopho
 Thestobes
 Thesthenis
 prapipum
 Thestrosus
 Thestala fid
 Thestalonum
 4. b. in fa
 quarepe
 Thetes qui
 Thetis pe
 Theutates
 Theutones
 videntur
 Theutis q
 Thyas ciuit
 Thytis me
 Timoleon
 Thraces e
 Amasis
 Thracia
 Roman
 Thracum m
 mulieres
 xorum m
 41. a. in C
 gaudent
 dolent m
 ros insit
 numeru
 b. mortu

ALPHABETICVS

Thermarium cura 186. b. multi-
rudo. 235. a
Thermopyla 380. b.
Therycia quid 136. b
Thesauri diuerforum populorū
55. b. Thesauri locus. 121. b
Thesens tonsura qua 284. b.
Thesens 6. b. eius sepulchrū quod
privilegium habuerit. 160. a
Thesmophora quid sonet. 266. a
Thesmotheta. Athenis 153. a
Thespiensium ordines. 284. a
Thespius deus 326. b
Thesprosius ager ubi sit 51. a
Thessala fides quid 268. a
Thessalorum regum cognomen
4. b. in factiones diuisi. 180. b
quare praesent 215. b
Thetes qui dicti 160. b.
Theridi pedes argentei 85. b
Theutates quis deus. 32. 7. 385. b
Theutones quibusmodi galeis
utantur 32. b
Theutus quorum deus 336. a
Thyas cuius nomen 66. a
Thiatii mensis 169. b.
Timoleon syracus. quis. 209. b
Thoraces equorum. 372. a. regis
Amasis ibid.
Thracia in quot prouincias à
Romanis partita 104. b
Thracum militaris color. 31. a
mulieres uti nubant. 39. a. v.
xorum multitudine gaudent
41. a. in Orpheum amor. 77. a
gaudent recens natis, con-
dolent mortuis. 96. a. ut pue-
ros instituāt. 97. a. *Thracum*
numerus. 101. a. *sapientes.* 115
b. mortuos ut efferant. 229. a
eorum nullus in funeribus lu-
etur. 133. b. *eorum deus quis*
326. a
Thrasyluli milesi vastrum ac
tyrannicum consilium 111. b
Thucidides cuius fuerit progenē
ei 27. a
Thure & Libis magis gaudet Iu-
piter quam hecatombis. 166. b
thus tributi nomine datum
243. a
Thuriorum deus. 27. a. *lex de*
matrimonii 264. a. *cui ven-*
to vota perfoluerint. ibid.
Thuscirvici appellatio unde. 82. a
Thuscorum origo, & etymologia
173. a. Thuscorum ciuitates
excellentes 173. b
Thusculanus quis de sua ipsius
patria urbe triūphauit. 330. a
Thya cuiusmodi festum 322. a
Thybis. mensis 169. b
Thymele quid. 135. a. *Thymelice*
qui ibid.
Thymocresia Gallis quid 171. b
Thymuchi massiliensibus. 206. a
Thymnos deis immolari. 142. a
Thyosci Gracis qui 173. a
Thyra quid 306. a
Tiara quale regum diadema 47. a
Tibareni qui & ubi 98. b
Tiberii Imp. lex de senore. 11. a
Tib. Græchus quomodo occi-
sus. 28. a. *Tiberii preceptor*
100. a. quid contra luxum ten-
tarit. 120. a. *in legem cauil-*
lato. 159. b. *statua asyli vice*
160. a. ius asyli restitutum
ibidem & b. Tiber. Ca-
sar an meritis nomen indide-
rit

INDEX

- tit 169. b. quam oderit. Gra. Timere à somno, quid porten-
 cismum 211. a. quam grates dat 172. a
 habuerit delatores 237. a. quā Timoleontis dies natalis, quibus
 neper se iuraretur, resisteris & festa & fausta 233. a
 357. a. Timolus seu Tmolus quos &
 Tibia in quorum funere usur. quales ex se fontes emittat
 par solita. 129. a. tibia Phry- 374. a
 gia. 1778. a. tibiaturum genera Timonium Alexandria 127. b
 diuersa 178. a. b. tibia sacro- Timor deus quis. 21. a. timoris
 rum 212. b. templum extra urbes. 57. b. fa-
 Tibicines quomodo viperarum cellum. 379. b
 moribus medeantur 80. b Timotheus ex fortunato quam
 & deinceps quomodo aliquando infortunatus 21. a. Timothei
 Roma expulsi, & eo reducti tibicinis in docendo mos quis
 154. b. tibicinum festus dies 97. b. quo cantu Alexandri
 quis. 154. b. militia quando veluti furem ad arma
 canerent. 174. b. concitare solebat 178. a
 Tibris in bello vsi qui 178. quam Tinnitum aurium quid presen-
 parte, & quando tantum tiatur 87. a
 Indi vterentur ibid. tibus Tinninabula & tympana mi-
 qui praesent, 215. a. solis quis litia qui vsurpent 177. b
 quando vterentur 257. b Tyrtam poetam cur Spartani,
 Tibulinus deus quis 328. a alioqui inhospitales, ciuitate
 Tibure fuisse ararium pop. Ro- donarint. 303. b
 mani, & cur 55. a. in fine. rñs rñds quid quibus sit deus. 327
 Tiburtes, quo iure ciuitatem a. Titan quis dies cui dictus
 adepti 402. a 233. a
 Tigranes quorum regum cog- Ticia qua 43. a
 nomenium. 5. a. quot fuerint Titiensis tribus quo alio nomine,
 ibid quomodo suum diadema & unde dicta 25. b
 ante pedes Pompeii proiecerit. Titiis sodales unde dicti 43. a
 47. a. Tigranis insolentia 333. a Tituli unde dicti 255. a
 Tigris in triumpho quis ve- Titus unde dictus ibid.
 ritus. 332. b Tityri in quibus ludu represen-
 Tigrides in triumpho quis eule- rarentur 363. a
 rie 331. a Tityrus unde genitus 17. b
 Tilia frondibus quid ominentur Toga Gabina 22. b. quorum ve-
 275. a stis. 285. a; quando sumere-
 Timent Phalax quid. 272. b tur ab adolescentibus ibid.
 102. a

togatus
 286. b.
 Togatus
 nator.
 207. a.
 Tolus cui
 Temyris q
 & Pers
 Toparchia
 Topiaris
 170. a
 Tonando.
 cui facie
 Tandari
 pana. 1
 mos qui
 a. tonda
 ubi &
 pecul
 Tonitru
 Tormen
 126. a.
 desina
 exempl
 Torquati
 Torquib
 exteri
 Torus a
 ciuitas
 Tot, qu
 169. b.
 Trahen
 286. b.
 su.
 Trabis
 concre
 Traduce
 Tragelin
 mensis
 Tragica

ALPHABETICVS.

- Togatum** diuersitas ibid. & 280.b
286.b
Togati serui Heliogabalo dicti se-
natores per contemptum-
107.a
Tolus cuius regia 126.b
Tomyris quantia strage Cyrum
& Persas occiderit 380.b
Toparchis qua regio diuisa 104
Topiaris qui & unde dicti
170.a
Tonando, quid ridiculi Thra-
ces facere solerent 272.b
Tonderi apud Indos maxima
pœna. 124.a. tondendi capilli
mos quando introductus. 290
a. tondendi in luctu mos ibid.
ubi & mulieribus & viris
peculiare 290.b
Tonitrua 272.b
Tormenta inaudita noxiarum
126.a. tormentorum in morte
destinatos horribilia aliquot
exempla ibid.
Torquati cognomen unde. 13.b
Torquibus quib. Romani, quib.
exteri donarentur. 228.a
Tortus aut uinctus, an unquã
cinitate adipiscerentur. 201.b
Tot, quis Egyptiis sit mensis
169.b
Trabea quam fueris diuersa
286.b. Trabea quorum ve-
stis. 118.b. 286.b
Trabsin monte cum lapidibus
concreta 265.a
Traduces quid 68.b
Tragelinus, cuius apud quos sit
mensis nomen 169.b
Tragica scena, quomodo fieret
280.b
Tragœdi primum quod. 364.a
Tragœdiam primus quis dederit
ibid.
Tragœdorum in signe. 359.b. tra-
gœdorum certamen 364.a
Traiani magnificentia 100.b
quas regiones in provincias
redegerit. 104.b. ex Hispano
Imperator. 103.a. Traiani a-
pophthegma. 241.a. quæ in
domo manib. Alexandri M.
parentari. 310. b. modestia,
laus & prudentia. 378. b
Tralliani quam leuem in homi-
cidas quosdam pœnam statu-
erint 124.a
Tralliensium sacerdotum honor
quantus 66.b
Tranquilli locus. 162.b. vide se-
præ Suetonii locus
Transfugari pœna 73.b. trās
fuge qui tractarentur aut in
acie vocarentur 123.b
Transitorium forum quod 71. b
Transuersionis mos 155.a
Trapeza quid 29.b. trapezæ
qua Græcis loca dicta 152. b
Trapezophora quid 29.b
Trapezuntius quid monstri in
mari viderit 134.a
Traspedices qui dicti 27. b
Trausorum mos in condolendo
natus & conlatando morem
96.a
Trecentos ex ordine equestris
dices senatoribus quis adie-
cerit, quis ademerit 250.b
trecentos leones qui publice
exhibuerit. 362.b

INDEX.

- Trenalis minervae simulachrum** 213. a
quale 213. a
Tresuirii inter sacerdotes adsciti 151. b. **tresliberos habentis,** & **privilegium** 195. a
Trensviri qualicantus seu ululatus 181. b
praelium ineant. 181. b
Triarii qui. 70. 191. b. 256. a
quos sequantur, & **quales fue-**
rint. 191. b. **ad triarios rem re-**
diffe 279. b
Triasra cuius urbu porta. 211. a
Triatrus 93. b. 155. a
Triballi quomodo copias suas di-
uidere soleant. 192. a
Tribubus singulis augures pra-
fectos fuisse 292. a
Tribunal apud Bithinios ubi
status solitum 123. a
Tribunatus militari qui admis-
serentur. 59. a. **tribunatus ple-**
bis quomodo auctus, & **apa-**
tribus appetitus 250. a
Tribuni ararii. 97. a. & 250. b
tribuni comitiati. 184. b. **tri-**
buni militares quos simul fa-
cerint. 200. **tribuni militum**
quam haberent potestatem,
& unde crearentur. 357. 358.
& deince.
Tribuni pleb. quando primum
creati. 5. b. **quando senatores**
effecti. 6. b. **initio quor.** 249. a
qui multati. 250. a. **quando**
consulari potestate creati, &
quor ibid. b. aduersum quos
nihil possent. 251. a. **quomodo**
castigarentur 380. a
Tribuni plebis imperium extra
urbem 6. a. officium 95.
- Tribuni qui dicti.** 8. a. **tribuni**
singularum legionum quos
357. b
Tribunitia potestas in solens, &
a Sylla comminuta 249. b
grata Caesaribus quibus data
250. a. honor eius quantus
380. a.
Tribuno plebis quam diu abesse
urbo liceret. 6. a. **intra curiam**
frequenti senatu adesse illicitum
6. b. tribuno plebis quan-
do & ubi licetores concessi. 45. a
Tribunorum militarium gene-
ra. 357. b. **officia.** 30. a. 357.
& deince.
Tribunorum pleb. auctoritas. 5. b
deince. an ulla contra dictato-
rem potestas. 6. a. **tribunorum**
pleb. Gradilium potestas in ce-
soribus. 146. b. **tribunorum pl.**
potestas initio qua & ultra
quor passus extra urbem non
esset 250. a
Tribunum pl. neminem patre
superstite esse posse. 6. b
Tribunus militaris cui imme-
diata subsit. 6. a. **tribunus pl.**
quomodo & a quibus corrige-
retur. 249. b
Tribus qua olim dicta 8. a. **in**
quor curias diuisa. 25. b. **Ro-**
mana quor, ibid. urbana id.
Latini pop. xxxv. ib. qua Au-
gusto addicta 26. a. **Athenien-**
ses. 27. a. **Thuriorum, ib. He-**
berorum. 27. b. **Indorum. ib.**
Tribus mensib. qui annum me-
tiantur. 167. b

Tribu-

Tributa com
Tributim (se
mitia fieri
Tributo dan
rari
Tricennalia
Triceplos Ro
Tribulca
Tricliniorum
quis instr
Tridentem q
cuiant
Triennales lu
Triens quid
cur olim in
trienti qu
a quib. pr
Trigeminap
mina dea
Trigilia por
Triginta iu
ti 152. b
ditioni pr
ta annor
triginta a
b. in fin.
Trigon quia
Trigona por
a
Trimundino
376. b
Triobolus
Triorchos cu
spica, &
Tripatina a
Triorchu qu
Triphili lo
qualis
Triplex lun
triplex a

ALPHABETICVS

Tributa comitia qua	184.a	quid velis	71.b
Tributum seu vicatim qua co-		Tripodes quid	29.b
mitia fieri solita	ibid.	Tripudium animum	49. a.
Tributo dando quis Romam libe-		pudum qualia fiant auspicia	
rarit	145.a		274.b
Tricennalia vota	163.a	Trismegisti laus	67. a.
Triceps Roma quid	346.b	leges tulerit	338.a
Trichalcā	242. a	Tritia cuius regionis urbs	137.
Tricliniorum millia xxij uno die		Triticum optimum quod	295.b
quis instructa habuerit	334.a	Tritionis cuiusdam seu hominis	
Tridentem qui nummis suis in-		marini apparitio	134.b
cuitiane	218.b	Triuertex Brutii quid	345.a
Triennales ludi qui	262.b	Triumphalis porta	220.b.
Triens quid	2.a.	in os sepeliendi	
cur olim ingeri solitus	130.a	Triumphalium virorum primi-	
Trienti qua signo incussa	213.b	phalis statua	229.a
ā quib. pro deo cultus	243.b	legia	ibid.b
Trigemina porta	220. b.	Triumphandi leges	35. a.
Trigemina dea	327.b	incept, causa exiles abrogata	
Trigillia porta qua	220.b	35. a; quibus in locis tractata	
Triginta iudices Aegyptii crea-		solita	329.a.b
ti	152.b.	Triumphantes utram ire pedi-	
Triginta dies expeditioni prestaturi	180.a.	bus, an veli consueverint	
Triginta annorum castitas	270.a		36.a
Triginta dies ludis impensis	362.	Triumphantes aliquos insolentes	
b, in fin.			33.b
Trigon quid loci sit	184.a	Triumphanti ipsi proximè prala-	
Trigona porta unde dicta	219.	tum quid	131.b.
a		quis coronam	
Trinundino leges ferri, quid		supra caput sustentaret	333. a.
	376.b	senatus quid exhibere solitus	
Triobolus	242.a		334.a
Triorchos cuiusmodi praebeat au-		Triumphantis equis qui vehe-	
spicia, & quid sit	273. b	rentur	294. b.
Tripatina antiquorum	296.b	triumphantis	
Triorchus quid	13.b	ornatus quis	332.a
Triphili Iouis columna aurea		Triumphare de ciue Romano	
qualis	321.b	quando primum & cui per-	
Triplex Iunoni sacrum	328.a	missum	36.a.
striplex apud marcialem forum		triumphare pro-	
		consules quomodo & an pos-	
		tuerint	103.b
		Triumphus quanti olim habitus	

INDEX

34. b. quam exili causa indu-
ctus 35. a, quibus etsi meritis
cur negatus ibid. b, aliquan-
do à populo non senatu decre-
tus 326. b. per qua facta impe-
tetur 329. a, à quibus recu-
satus 317. b, 336. a
Triumphus parogatus 311. b, ce-
remonia ac pompa 330. a, b
Triumphus Gracorum 39. a, Ro-
manorum 330. a
Triumvirorum diuersitas 150
b, triumuii capitales ibid.
quomodo ius dare soliti 151. a
Tros in quot principatus diui-
sa 140. b
Trogilorum porta, ubi 221. a
Trogolitarum abominandus in
elocandis virginibus mos 40.
b, pernicitas 89. b, quam ridi-
cule mortuos sepelire soliti 115.
b, quid vulgo bibant 137. a
Treiam quid saltationis Suetri-
nius uocaret 361. a
Troianorum insigne, aquila 177.
quod in chelys 369. b
Tromentina tribus quando in
urbem recepta 26. a
Trophæum quid, quam diuer-
sum quibus quo loco statutum
36. a, trophæum Fabii ad Rho-
danum, ibid. qui reges,
etsi meritis, non ponant
37. a
Trophonius templum ac oraculum
320. b, trophonius antrum
egressi, quales semper essent
321. a
Trossuli qui dicti 387. b
Trulla quid sit 136. a, & deinceps
tryphon, cuius regis cognomen
5. a
Tuba in funere adhibita 126. a
qualis, à quo inuenta, quomo-
do fieri solita, quare quibus-
dam inhibita 178. a, & b
Tubarum lustratio 127. a, 313. b
tubarum quid indicaret can-
tus 178. a
Tubero qua suppellectilis appella-
tione comprehendat 29. a
tuberorum laus à frugalitate &
modestia 139. a
Tubulus strium quid 93. b, tubu-
lustria 313. b
Tuditanorum cognomen 13. b
de 13. b
Tudites quid sint ibid.
tuiston quorum deus 326. a
tullia in patrem flagitium quan-
tum 61. b
tullianum quid loci fuerit 122. a
tullii hostilii turma 25. a
tullii unde Romam translata
255. a
tulliola (credat qui uult) corpus
ubi inuentum 116. b
tumultus indicium 180
tumultuaria manus qua ibid.
tumultuarii milites qui 373. a
tunica rubra symbolum mili-
tia 178. a, tunica regum in
funere cremandorum 132. a
tunicam sine manicis gestare
Parthis quid 291. b
turdici belli portenta horribilia
qua 148. b
turdicani Hispanie qua vene-
ratione habiti 214. b
turma quot equites contineat
7. b, tur-

7 b. tur-
mus quot
quandam
immortali
quid
Turpido
olim festi
a. b.
Turtur ma-
litare signi-
Tutani qu
vota illi
Tutela fidei
342. a.
Tutelares di-
di non er
euocaren
Tutelarior
unde cre
Tutor quid
populi c
post obit
rent. 34
& ex qu
ibid.
Tutulum
349. b.
Tybrenor
stes in sti
Tybius qui
Tyche deus
Tympana P
tympani-
tur.
Typhoni cu
prii imm
Tyrannidis
insigne
Tyrannoru
qualiter

ALPHABETICVS

7 b. turma quadrata 8 a. tur-
mis quot populus Rom. ali-
quando distinctus 181 a. turma
immortalium apud Persas
quid 371. b.
Turpizudo nequissima in quibus
olim festis exerceretur. 363.
a. b.
Turris marina quorum sit mi-
litare signum 177. b.
Tutanus quorum deus, & qui
vota illi faciant 165. b.
Tutela fiduciaria qua diceretur
342. a.
Tutelares dii urbium nominan-
di non erant 92. b. quomodo
euocarentur 326. b.
Tutelarum magistratus quis, &
unde creatus 78. b.
Tutor quis esse non poterat eius
populi cuius bona ad ipsum
post obitum illius redunda-
rent. 342. a. tutores quomodo
& ex quibus constituerentur
ibid.
Tutulum, qualis sit ornatus
349. b.
Tybarenorum quanta erga ho-
stes iustitia 254. b. in fine
Tybius quid nominis sit 160. b.
Tychis deus quis 323. a.
Tympaena Parthorum 178. b.
tympanis qui in sacris utan-
tur. 222. b.
Typhoni cuiusmodi boues Egy-
pti immolent. 141. a.
Tyranidis specimen quoddam
insigne 367. b.
Tyrannorum filii apud Græcos
qualiter tractarentur. 80. b.

factus in audietus 84 a. b. ty-
rannorum aliquot callida fa-
cta 112. a.
Tyreos quis quibus sit deus 327 a.
Tyriorum sacerdotes quanto in
honore fuerit 66. b. in consul-
tationibus mos 208. b.
Tyrones inter quos, & in qua a-
cie parte locarentur 190 b. ty-
rones qui 370 b.
Tyronum ætas 29. b., institutio
31. b. congressus 190. b.
Tyrunculorum custos ac magi-
ster 30. a.
Tyrrhenum mare unde id nomi-
nis adeptum. 173. a.
Tyrrhenus cuius filius, & cui
regioni nomen dederit ibid.
Tyrtæus poeta cur à Lacedæmo-
niis ciuitate donatus. 203.
tychis euripos qua 20. b.

V.

Vacatio militia & immu-
nitas quibus daretur
228. b.
Vacca à quibus pro dea culia 49.
382. b. cur Veneri immolare-
tur. 141. b. vacca prægnans à
quibus insit puerpera obser-
uaretur 322. b.
Vaccæ quam persequantur fu-
res 124. a.
Vacciprata 167. a.
Vale supremum ut conclamare-
tur 132. a.
Valentia qua seu quorum dea
327. a.
Valeria de promotione lex qua
189. a.

INDEX

- Valerianus** qui appellatur sum-
 mam legionem 8 b. **Valeria**
 nus **Casar** quam miseranda
 seruitutis afflatus. 382 a. b
Valeriorum etymologia 15. a.
Valgorum cognomen unde 13. b.
Valerius Soranus cur occisus
 92. b
Valerudinis remedia quomodo &
 ubi ex diuinatione capi ren-
 tur. 522. a.
Valla notatus 156. a. **quantus**
 grammaticus 338. a.
Vallum castronse 18. b. & deinc.
 valli crassitudo. 19. a.
Vanni qui quibus in sacris usus
 363 a
Vari unde quidam dicti. 13 b.
Varro quomodo appellatur praci-
 quam appellationem 8. b
Varroni principes deorum qui
 324. b. **quantus** olim habitus
 bonos 109 a. **Varroni** de Bac-
 chanalibus illustre apophthe-
 gma 363. a.
Vasa conclamari. 18. b. **vasa**,
 quibus vina conuiuuiis infer-
 rentur qua. 298. b. in conui-
 uiis ventri lenando idonea
 287. a.
Vasorum in praelis mos qui
 375. a
Vasorum vinariorum species a-
 liquor 135. b.
Vatiarum cognomen unde. 13. b.
Vaticana porta qua 210 b
Vaticinandi mos inter sibyllas o.
 lim quis 150. a.
Vaticinii sedes cui in se intestino
 306. b.
Vatinii unde dicti. 13. b.
Vbii quo senatu praelium inirent
 181. b.
Vedigal furari. capitale. 124. a.
 nouum instituendi mos. 145. a.
 per quos institueretur. 187. a.
 noua inuenta **vedigalia**
 204. b.
Vedigales inter Gracos qui. 204
 a.
Vesturam facere 147. b.
Vehiculorum genera quam di-
 uersa 109. b.
Veientes qui 21. b.
Veii quale in regione oppidum
 173. b.
Veiovis templum. 21. a. **simula-**
 chrum ac templum. 212. b.
 quis deus putatus ibid. **Veiovis**
 quid immolaretur. 142. a.
Velandi capitis ritum **Ennas**
 primus inuenit 94. a.
Velina tribus qua & unde dicta
 262.
Velites qui & unde dicti. 370 b.
Velum aut signum deponere in
 praelio manuali, quid innuat.
 77. b.
Vena quibus militibus soluere-
 tur. 76. b. de quo digito ad cor
 pertineat. 87 a
Venalem qui sanguinem habere
 dicti. 132, 161. b.
Venationum ludi cui sacri
 345. a.
Venatu qui prestans. 215. a.
Vendendi captiuos aut res ca-
 ptas mos. 152. b. hominis
 340. a.
Venditor emptori predicare qua
 debebat

debeat qu
 Venesci in
 biliter
 Venenatus h
 regipro
 161 a.
 Veneno sub
 nenum q
 mensa
 Venerem in c
 u nominat
 nem repr
 Veneres quos
 Venerem in
 Veneri in Att
 ficaretur.
 immolare
 quod ani
 quid ridi
 num, Ro
 rent.
 yneris Her
 templa ex
 figies qua
 113. a. cog
 e. Venaria
 adicula
 Veneta fact
 qui Imp
 163.
 quis
 Venox qui c
 Venti a qu
 164. a
 Vendidit in
 tidit Bass
 330. a
 Venui qui
 164. a
 burgu

ALPHABETICVS.

13. b. **V**enebeat qua non debeat. 316. b. **Ventrem** leuare in conuiuiis
 ubi minime dedecet. 297. a. **Venus** Verticorda. 57. a. in Lem-
 no coli cur uerita. 77. a. Cor-
 nuta. 141. b. **Venus** in talis
 quid 161. a. **Venus** genitrix,
 cuius tessera 179. b. ubi pre-
 cipue culta 329. b
Veneno sublati 28. b. contrave-
 nenum qua presumenda in
 mensa 297. a **Ver** sacrum quomodo voueatur
 & quid se comprehendat
 163. b.
Venerem in carminibus saluari-
 is nominari nefas. 43. b. **Ve-**
nerem reprimenda qua. 12. b
Veneres quot 77. b. **Verba** localia cum accusatio
 quomodo construantur. 105. a
Venerem iussurandum. 268. a **Verbena** in sacris usus quis. 112.
 b. 313. a.
Veneri in Attide quomodo sacri-
 ficaretur. 76. b. **quam** diu se
 immolaretur 14. b **Verbenarius.** 254. a
quod animal dicatum ibid.
 quid ridiculi, ea tamen dig-
 num, Roma matrona offer-
 rent. 155. b **Verberare** quid sit 156. b
Veneris Hericina (alias Erycina)
 templa extra urbem 56. b. ef-
 figies quam varia ac ridicula
 113. a. cognomina multa 327.
 b. **Veneris** Erycina & Calve
 adicula & ara. 344. b **Vergobretus** Heduis quid. 238.
 a.
Veneta factioni in Circensibus
 quis Imperator maxime dedi-
 tus. 263. b. **Venerorum** deus
 quis 326. a **Vermiculi** sericum neptes, qua
 mere nascantur, neant, acin-
 tereant. 199. b.
Venox qui cur appellatus. 15. a **Verna** quis, & unde dicti 163
Venti a quibus ut dii culti,
 164. a **Veronica** Mithridatis uxor ut
 seipsam interfecerit. 47. a
Ventidii triumphus. 323. b. **Ven-**
tidii Bassi fortuna ac virtus
 330. a **Verpus** digitus quis 246. a
Ventis qui ut dii vota fecerint
 164. a ubi & quando, a qui-
 bus & cur ara extruda. 194. b **Verrem** quis cui mactarent. 142.
 a.
Verruca quid sit. 146.
Verrucosus quis cognominatus
 ibid.
Versura seu vorura quando ve-
 tita. 168. a
Vertens annus 168. a
Verticorda qua dea, & cur sic
 dicta. 17. a. 327. a
Vertina quando & cur epulis
 interdita. 134. b

INDEX.

- Verummalia* quæ & quando age-
 rentur. 337. a
Verummi ades ubi 82. a
Vernex ubi & cur idib. Ianuarii
 immolaretur 154. b
Vesparum examen quid porten-
 dat. 274. b
Vespasiani infœneratores edictū
 11. b. in milites seueritas. vi.
 ni qui caperentur 74. a. quæ
 regiones in provincias redege-
 rit. 104. b. quo maxime tem-
 pore affabilis. 161. b. *Vespasia-*
ni avaritia. 204. b. dicaci-
 tas 300. a
Resper, noctis an decipars. 234. b
Veserna quid 299. b
Vesta quomodo aut quid libare-
 er. 142. b. *Vesta* templū. 269.
 b. quid esse credita. ibid. b
Vestales initio quæ & quot. 269.
 b. unde vel instituta, vel Ro-
 mam translata ibd. de scelere
 conuicta. quomodo aut ubi oc-
 ciderentur. 271. b. incesti
 damnata quæ ib.
Vestali etiam fauces præferri. & à
 consulibus de via cedi 270. b
Vestalibus lictores fuisse. 45. b
 quotò religionis sue annu-
 bere. 270. b. per quid tantum
 iurare licitum 271. a
Vestalis ignis quot annu nouus
 accendebatur Cal. Mart. 169.
 a. *Vestalis* ignem *Vesta* extin-
 gui sinentis pœna ibid.
Vestaliū honos ac dignitas. 169. a
 officium cura ac religio. 270. a
Veste quam vili Epaminondas
 virescit. 139. a
Vestes militares 30. b. de inc. ve.
 stes diis vota. 163. a. *vestes* se-
 natoria 210. a. *vestes* sacrifi-
 cantium 225. a. è regionibus
 ubi nomen habebant. 287. a
Vestibula domorum quid. 302.
Vestibularius diis ubi sacrificia-
 retur. 341. b
Vestibus qualibus Romani vsi
 284. b. quot vti Solon permi-
 serit 287. a
Vestimenta regum diuersorum
 287. a. vestimentorum ali-
 quot nomina quæ ibid.
Vestitus auguris. 293. *Cesarum*
 aliquot. 285. a. foeminis inter-
 dictus quis. 287. a. *vestitus*
 virilis ac muliebris discriminē
 291. b
Vestium induendarum exuen-
 darum uer religio. 155. b. *ve-*
 stium furta quis tyrannus
 non puniret 340. b
Vetulonia cuius olim regionis
 ciuitas. & quid Roma dede-
 rit. 173. b
Vesuria tribus priuilegium. 26.
 b. 182. a
Veturio a foeneratore quid inten-
 ratum 11. a
Vetusta Ceres quæ 327. b
Vexilla militaria diuersarum
 gentium 177. b. *vexilla* sin-
 gula singulis turmis, manipu-
 lis, cohortibus fuisse ibidem
Vexillares cohortes ex quibus
 legerentur ib.
Vexillum ex quot hominib. fiat
 8. a.
Via proprie quid sit 88. b
Via

Via vrbis R
 pud Ath
 a. lapid
 mam
Viarum cu
 & 186
Via res ve
 deo voi
 plient
Vicari con
 ibid vic
 ibid.
Vicarius se
Vicennalia
Vicesimari
Vicorum R
 & und
Visti quid
 Sparte
Vitima sp
 141. a
 143. a. j
 b. una
 diis offe
Vitimari
Vitimari
 uerfe
 22. a
Vitoria i
 data 3
 Casari
 qua
Vitoria a
 & cla
 catalog
 cepi vi
 norum
 deince
Vitoria
Vitoria

ALPHABETICVS

- Via* urbis Roma 82. b. sacra a-
 pud Athenas & Mylasas. 83.
 a. lapidibus strata extra Ro-
 mam 145. b.
Viarum curas penes quos. 145 b
 & 186 b.
Viatores regii 44. b. viatores cui
 deo vota nuncupent & sup-
 plicent 165. b.
Vicarii consulum. 79. a. praetorū.
 ibid. vicarius dictatoris quis.
 ibid.
Vicarius seruus quis 170. b.
Vicennalia vota 163. a.
Vicesimarium aurum quod 55 b
Vicorum Roma cognomina qua
 & unde. 82. a. b.
Victi quā fuerint Athenis &
 Sparta contempti 203. b
Victimae fictitiae. 43. b. tempestivae
 141. a. maiores & minores
 143. a. faemininae potiores 143
 b. una an duobus seu incertis
 diis offerenda 143 b.
Victimarius qui 225. a.
Victimarium carnes quam di-
 uerse à diuersis torrerentur
 226. a.
Victoria iucruentia maxime lau-
 data 37. a. tessera militaris
 Caesaris. 179. victoria tacita
 qua 194. a.
Victoria ades 345. a. victimarū
 & cladum maximarum
 catalogus. 380. b. 381. b. deinceps
 victoria & clades Roma-
 norum maxima qua 381 b. &
 deinceps.
Victoriati quales nummi. 218. a.
Victorino quid olim publice ho-
- noris* habitum 109. a.
Victorum in Olympiis celebrium
 catalogus 260 a
Victricis in Herai primum
 quale 262. b.
Victum, quo in certamine lau-
 dem victori scribere oporteres
 363. b.
Victus hominum diuersus 138. a
 tenuis, iucundissimus ibid.
Vicus Athenarum praeprimus
 quis 83. a.
Vidua intra quos à mariti mor-
 te dies nubere vetitur. 133. a.
 198. a. cuius matrimonium
 non deuotandum 145 a
Vigesima prima cuiusque mensis
 dies, qualis 232. b.
Vigesimani qui & unde dicti
 374. a.
Vigesimarum vestigal quis su-
 stulerit 204. b.
Vigiliarum castrensiū vires
 18. a. vigilia quo cantu mili-
 tia indicerentur. 178. a. vigi-
 lia noctis. 234. b. vigiliarum
 hora 234. b.
Vigilum praefecti officium quod
 366. b.
Viginti iuratus, qualis fuerit
 magistratus. 152. a.
Viminalis porta Roma. 219 b.
 346. b. Viminalis collis Roma.
 346. b. Viminalis templa ac a-
 dificia. 346. b.
Viminea toros qui aureis com-
 mutarint 295 a
Vina diis libanda, qua. 143. a.
Vinalia qua & quorū duples
 337. b.

Vin-

I N D E X

- Vinctum in sacris ubi nihil esse minus letales ubi* 81. a
decere, ubi oporteret. 223. b. *Vipsana porticus* 17. a
vinctum per quos dies vincula adimerentur 311. b. *Vir bonus quis habendus.* 318. a
Vincula suis nexi Lacedaemonii 193. b. *vincula simulacris annexa* 212. b. *vincula forisium qui servaret* 251. a.
Vindelici quomodo Romam onans ingressus 357. b. *Virginem vinam qui cui dea mactarent.* 383. a
Vindicia secundum libertatem aut servitutem quomodo darentur. 340. a.
Vindicta qualis virgula, & vnde sic dicta 200. a.
Vino municipia qui mercarentur 91. b. *Vini abstinentia apud Persas.* 98. b. *apud Hebraeos.* 124. a. *Vini usus mulieribus interdictus.* 137. a. *Vini certa mensura utebantur Aegyptii reges.* 137. b. *Vino cui deo fiat sacrum.* 141. b. *Vinum quando lac vocetur.* 142. b. 336. a. *litari aut non litari solitum* 142. b. *Vino madentes Persae de rebus feris consulant.* 208. b. *qui abstineant.* 190. a. 220. a. 349. a. *Vinum optimum.* 295. b. *Vini diluendi ratio.* 296. b. *Vino madentes Graeci quomodo perungunt.* 297. a. *Vini bibendi caremonia.* 297. b. *Vino curas reprimere Cato.* 298. b. *Vini conuiuio exhibendi ratio ibid.*
Violentia phanum ubi. 23. b.
Vipera solo halitus letales aut
- qualis.* 263. a.
minis aut derent. 325.
vent. 325.
Viriatu Lu phan
Viridianus
Viridomarus
Viridis color
176.
amputa
Virilis Forti
bus frequ
Viriplaca
345. a.
Virium ph
habere
Virtutes
natura
Virtus a
Viscata F
Visceratio
ri solita
218. a.
Visceribus
est.
Viscum qua
382. b.
Visionem
visiones
habuer
Vita sua
qui qu
Vitellius
men re

quale

ALPHABETICVS

- quale. 289. b. seorsum à fe-
 minis quibus in sacris proce-
 derent. 311. b. quomodo dii fe-
 rent. 325. a. viri inaccessa sa-
 cra 336. a.
 Viriati Lusitani arrogantis tro-
 phæa 37. a.
 Viridianus quis seu quorum de-
 us 327. a.
 Viridomarus quorum dux, &
 à quo victus, 21. b.
 Viridis color cui tempore dictus
 263. a.
 Virilia adulteris ubi execaren-
 tur. 176. a. qui & quare sibi
 amputarent. 221. b.
 Virilis Fortuna templum à qui-
 bus frequentaretur 20. a.
 Viriplaca facellum. 197. b. ades
 345. a.
 Virium plus quam ingenii qui
 habere dicti 212. b.
 Virtutes gentium diuersarum
 naturalis qua 214. a.
 Virtutis ades ubi 220. a.
 Viscata Fortuna templum. 20. a.
 Viscerationes post funus exhibe-
 ri solite. 132. a. visceratio quid
 258. a.
 Visceribus quibusque sua vis in-
 est. 308. a. in fine
 Viscus quantum nomen. 514. b.
 382. b.
 Visiones monstrosa in bello. 21. a.
 visiones aliquot quales in bello
 habuerint successus 171. a.
 Vita sua rationem ubi reddere
 quisque compelleretur. 144. b.
 Vitellius recusatus Casari no-
 men resumis. 3. b. præcipua le-
 gioni quod indiderit nomen 8.
 b. quid omino si expertus 64. a.
 quam mirum Vienna ei ob-
 venerit prodigium. 111. a.
 quanta cæna exceptus. 298. a.
 Vitæ aut centurionis manum
 inter cadendum tenentis præ-
 na qua. 358. a.
 Vites in Germania aurum pro-
 ferre. 198. b. vitibus Romani
 milites cadebantur 205. a. vi-
 tes quibus præferrentur à li-
 floribus 358. a.
 Vitia regibus cognomina dederat
 70. b. diuersarum regionum
 naturalia 214. a. b.
 Vitibus hedera ubi præferatur.
 223. a.
 Vitigineis columnis quod tem-
 plum sustentaretur 322. a.
 Vitilicigatores qui dicti 226. b.
 Vitilium folia contra quid re-
 medio sint 221. b.
 Vitrea Fortuna 20. b.
 Vitro qui mortuos adseruarent
 115. b.
 Vitruuius cuius basilica archi-
 tectus. 69. a. Vitruuii Vaccis-
 dibus quid factum 167. b.
 Vitta quarum & quoduplices
 sint. 287. b.
 Vittati cognomen 13. b.
 Vittatus quis dictus 472.
 Vitula quam fuerint laudata in
 sacrificiis 140. b.
 Vitulari quid 311. b.
 Vitulina dea ubi coleretur. 21. a.
 vitulus ex fonda boue casus,
 quando & pro quo offerretur.
 313. b.

Vina

I N D E X

Vina sepulta Vestales	271. b.	Voces signominioſa	245. b. zemer ⁸
Viri mortui in funere cur ſe-		auditarum omnia	267. a.
quantur. 130 a. viuos mortui		Voconſa lex qua, & quam dura	
qui cruciati 124 b. viuos de-		in mulieres	355 b.
fodere 166 a. vini diu aſcripti		Volaterra, vrbs	173. b.
qui	325 b.	Volones qui diſti	373. a.
Vlios qui deus diſtus	329 a.	Volſcinia tribus origo	263
Vlra quid	88. b.	Volſinienſes virgines 40. b. Vol-	
Vlra bibliotheca	209. b.	ſinienſium dea	327. a.
Vlpiani honor, & deſpectio 378 a		Volturna dea	173. b.
Vlpium forum	71. b.	Volucres quadrupedes 199. a. vo-	
Vlro ardentia ligna aris impoſi-		lucrum auſpicia	273 b.
ta, ſcilicet	266 a.	Voluntarios milites quos qui nū-	
Vlyſſes qua cui deo litare ſoliſus		cuparint	373 b.
140 b. Vlyſſis in clypeo inſigne		Volupia ſacellum vbi	211 b.
269 b.		Vomere in conuiuiis vbi receptū	
Vmbilicus orbis Delphos	318 b.		297 a.
Vmbraculis vti 210 a. umbra-		Vomerem furari vbi capitale	
culum à fronte protendere			124. a.
288 b.		Vopſiſi	15 a.
Vmbrarum apparitiones non eſ-		Votorum conceptio penes quos	
ſe omnino fabuloſas.	67. a.	74. 163. b. voti faciendi aut	
148 b.		exoluendi ratio ibid. a. vota	
Vmbrarum diuiſio qua.	234.	diuerſa, ibid. irrevocabilia	
Vmbriſca cur quinquenniali exi-		163. b. ſolemnia 164. b. Egi-	
lio mulſata	158 b.	priorum propueru egrotis, ibi.	
Vna tantum veſte qui utebantur		Græcorum ibid. Perſarum &	
288. a.		Ponti ibid. vota mutua ſeu	
Vncia aſſis quor 2. a. uncia pars		reciproca 165. a. voti rei, ibid.	
quota ſextula. 89. a. uncia		voti damnatus & voti reus	
quota ſcrupulis conſtet. ibid.		165. b. voti concipiendi care-	
Vnde vigefimani qui	374 a.	monia. 166. a. extremorum	
Vnguenterarii à quibus aliquan-		caſuum	ibid. b.
do abiecti	140 a.	Vox de Maſſoleo audita 4. a. Ne-	
Vniones in auribus ferre, quid &		roni quid portenderit 276. a.	
qua ſolent	86 a. 289 b.	vox inſerta Gallos aduen-	
Vnius dei eſſe hoſtiam unam		tare dicentiu, vbi audita	
222 b.			148. b.
Vnnguli ſues vbi	307. a.	Vrania quomodo Athenis ſacri-	
Vocatores principis qui	302. a.	ficaretur. 148. a. qua habita	
		dea	

ALPHABETICVS.

5. b. semper	dea	317. a	quor	201.
267. a.	Vranus quorum deus	316. a	Vnam ex vineis legere quis mil-	
quam dura	Vrbana tribus	25. b	litibus non concesserit	358.
355. b	Urbanopratoriquot tantum dies		Vulcani ades , magistratus con-	
173. b.	urbe abesse liceret	79. b	cilium 6. b. in urbem non ad-	
373. a.	Vrbes Persica 27. b. urbis deum		missa 56. b. ubi educatus &	
262	nominare nefas 92. b. vrbes		præcipue cultus 77. a. Vulcan-	
40. b. Pol.	quomodo in triumpho ducen-		no quomodo sacrificaretur	
327. a.	rentur 130. b. vrbes sine magi-		142. a. quid voueri & quomo-	
173. b	stratib. ob seditiones 154. a. ur-		do exolui soleat 164. b. Vul-	
199. a. vo-	bium lustrandarum caremo-		cani uxor 248. quorum præ-	
273. b	nia	313. a	cipius deus	346. b
vos qui nu-	Vrbicus vicus	82. b. 83. a	Vulgu ubi abstemium & reges	
373. b	Vrbinates quod ius ciuitatis ad-		cenopota	137. a
211. b	epti	202. a	Vulpinæ pellis cassidis loco	32. b
bi receptu	Vrinandi artifices summi olim		vulpis effugies apud Ægy-	
capitale	habiti. qui	235. b	ptios 87. a. vulpem foetam ob-	
152	Vrinatores aliquot insignes 90.		uiam habere 275. b. vulpium	
enes quos	b. & dein.		qui pellibus se tegant 289. a	
ciendiant	Vrna cuius dimidium 89. b. vr-		vulpes stipulis alligata accen-	
l. a. vora	na quot Italicam , & quot		sa flamma. in ludu currere co-	
vocabilia	Atticam faciant amphoram		acta	309. a
b. Egi-	89. b		Vulsinsenses quid aliquando for-	
grotu. ibi.	Vrnarium quid 29. b. quot am-		ditatis in filiabus suis passi 40.	
farum &	phora faciant 89. b. urnariu		b. Vulsinium cuius regionis	
putum seu	qua mens adicta	295. a	urbs	173. a
ret. ibid.	Vrsinis pellibus qui super galeas		Vulturibus defunctos homines	
uoti reus	aut loricas vsi 32. a. vrsa quæ		obiicere 115. a. ex xulturib. au-	
andi care-	infantem aluisse feratur 100.		guria 273. b. vulturum alas	
remorum	a. vrsos centum quis aliquan-		in vestibulis habere	304. b
ibid. b.	do publice ad venandum de-		Vulturibus in talorum ludo quid	
4. a. Ne-	derit	302. b	191. b	
276. a.	Vsura a quo Sparta extermina-		Vulua epulis interdicta	139. b
advena	ta 11. a. odibilior quam fur-		Vxoris sororem mortua ducere	
auditis	rum	11. a	licuisse Rom. 32. a. uxores	
nis sacri-	Vsufuctus legatio quomodo iux-		ubi emanant 39. b. plures	
ta habita	ta Manilium & Scauolam in-		uni permissa , ibid. binas	
den	telligenda	15. b	vxam domum insolere ve-	
	Vtica quorum regia	127. a	titam ibid. uxorem suam	
	Vticensium senatus , caput		alicuius mutata 41. uxor	
			pondi-	

INDEX

pontificis ut sit pudica 656.
 uxor ut maritum luceat 128
 b, ubi cum marito defuncto
 cremetur 131. a, uxores à vi-
 ris defleri nefas 133. a, necata
 ob vinum potum 177. a, qua
 marito mortuo commori so-
 lita 151. a, uxoris aliena cor-
 ruptor ut puniatur in Attide
 176. a, ubi uxores sine com-
 munes, ibid. uxoris in ma-
 ritum officium 195. b, privi-
 legia & honores, ibid. actio
 contra virum, ibid. uxori-
 bus vim inferentes qui, ibid.
 uxorum imperio ubi subsint
 viri, ibid. uxores plures ha-
 bentes alius praelati ibid. u-
 xori nulla repudiandi viri po-
 testas 196. a, repudiatam quis
 reperierit, ibid. b, uxorum
 delicta ubi & quomodo iudi-
 centur 196. b

X

Xanthius historicus cuius
 328. b

Xenarchus à bibacitate Metre-
 retes dictus 70. b

Xenios Iupiter qui 204. a

Xenophantis acie in Egyptios
 scoma 226. a

Xenophantis de rerum princi-
 pii opinio qua 264. b

Xenophon quo vestitus usus 289.
 a

Xerxes in Babylonios poena 74. a

visio 171. a, statura & forma
 praestantia 238. b, lustrandi

exercituum ratio 313. b, impie-

tas 319. b, natalis dies 333. a

elades ad Thermopylas à
 Spartanis accepta 380. b

Xistarchus quid 135. a

Xystos quid ibid.

Xystici qui dicuntur ibid.

Y

Y Pocatistai quid sit 148. a

Z

Z In sortibus qualis habitus
 litera

Zama cuius olim regia 124. b

Zamolxis quorum deus 326,
 384. a

Zamolxis quorū legislator 339. a

Ze, quem olim numerum signi-
 ficaret 23. a

Zeleucus Locrensis auersatus

vinū 127. b, quomodo adul-

teros puniret 176. b, quas

scripseris leges 339. a

Zelotypia Parthorum quanta

204. b

Zeno 50. & 388. a

Zenobia regina imperatoris no-

men adepta 4. a, à quo victa

36. a, qualibus in triumpho

cathenis vincula veheretur

333. a

Zenocrati quanta fides habita

268. b, quid bibendo meri-

tus 299. a, qui ac cuius

328. b

Zenodotium urbs à quo suba-

da 3. b

Zenones complures fuisse 50. a,

b, Zenoni constantia aduer-

sus

suu Ph

opinio 17

266 a

esse 279

289. a

Zephyrii Lo

runt

Zoroaster leg

Zeta quid lo

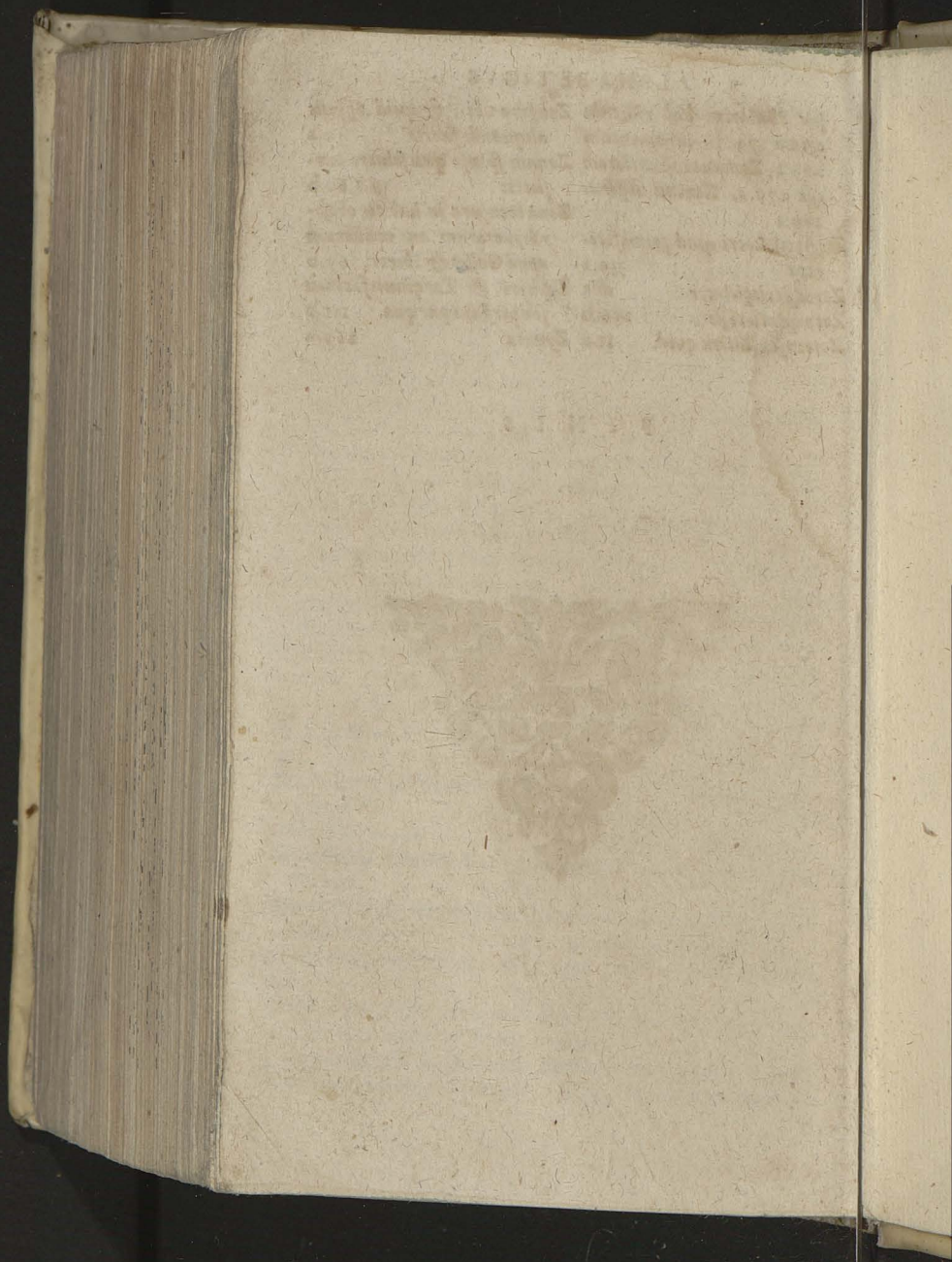
Zetia seu Z

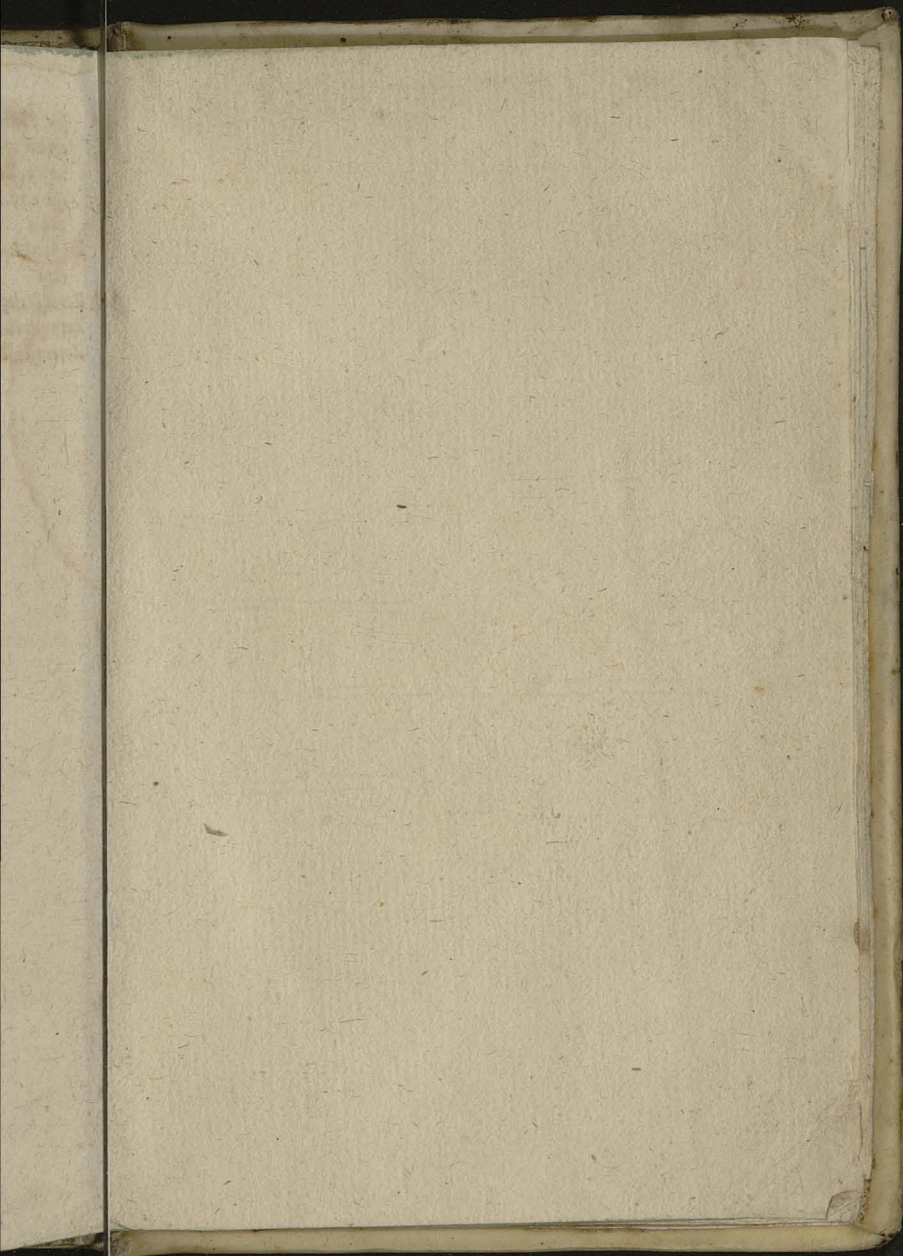
ALPHABETICVS

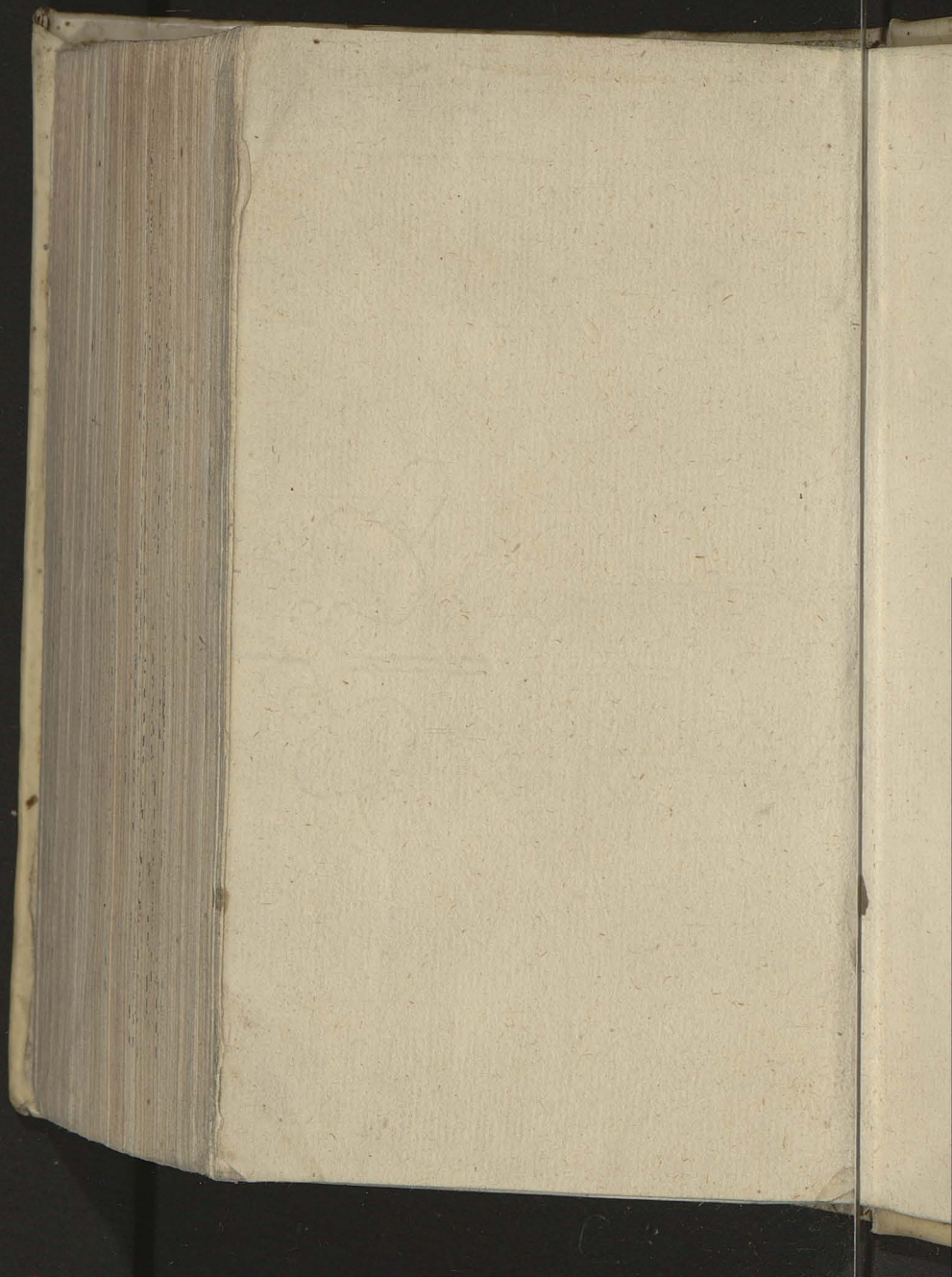
<i>sus Phalarim</i> <i>ibid.</i> <i>ridicula</i>	<i>Zeugma</i> <i>ubi</i> , & <i>quid</i> <i>Assyrie</i>
<i>opinio</i> 176. b, <i>iuramentum</i>	<i>aliquando</i> <i>fuerit</i> 56. a
266 a, <i>Zenone</i> <i>constantiore</i>	<i>Zonam</i> <i>sponsa</i> <i>quis</i> <i>soluere</i> <i>com-</i>
<i>esse</i> 279. a, <i>Zenonis</i> <i>vestitus</i>	<i>suerit</i> 59. a, 60. b
289. a	<i>Zona</i> <i>mensura</i> <i>in</i> <i>habitu</i> <i>obeso-</i>
<i>Zephyrii</i> <i>Locri</i> <i>quid</i> <i>primifec-</i>	<i>rii</i> <i>puerorum</i> <i>aut</i> <i>mulierum</i>
<i>runt</i> 339. a	<i>apud</i> <i>Gallos</i> & <i>Iberos</i> 69. b
<i>Zoroastes</i> <i>legislator</i>	<i>ib. a</i> <i>Zophyri</i> & <i>Tarquini</i> <i>facinus</i>
<i>Zeta</i> <i>quid</i> <i>loci</i> <i>sit</i> 256. b	<i>semper</i> <i>perfidia</i> , <i>par</i> <i>qua</i> 111. b
<i>Zetere</i> <i>sem</i> <i>Zititi</i> <i>quid</i> 11. a	<i>Zymita</i> 269. a

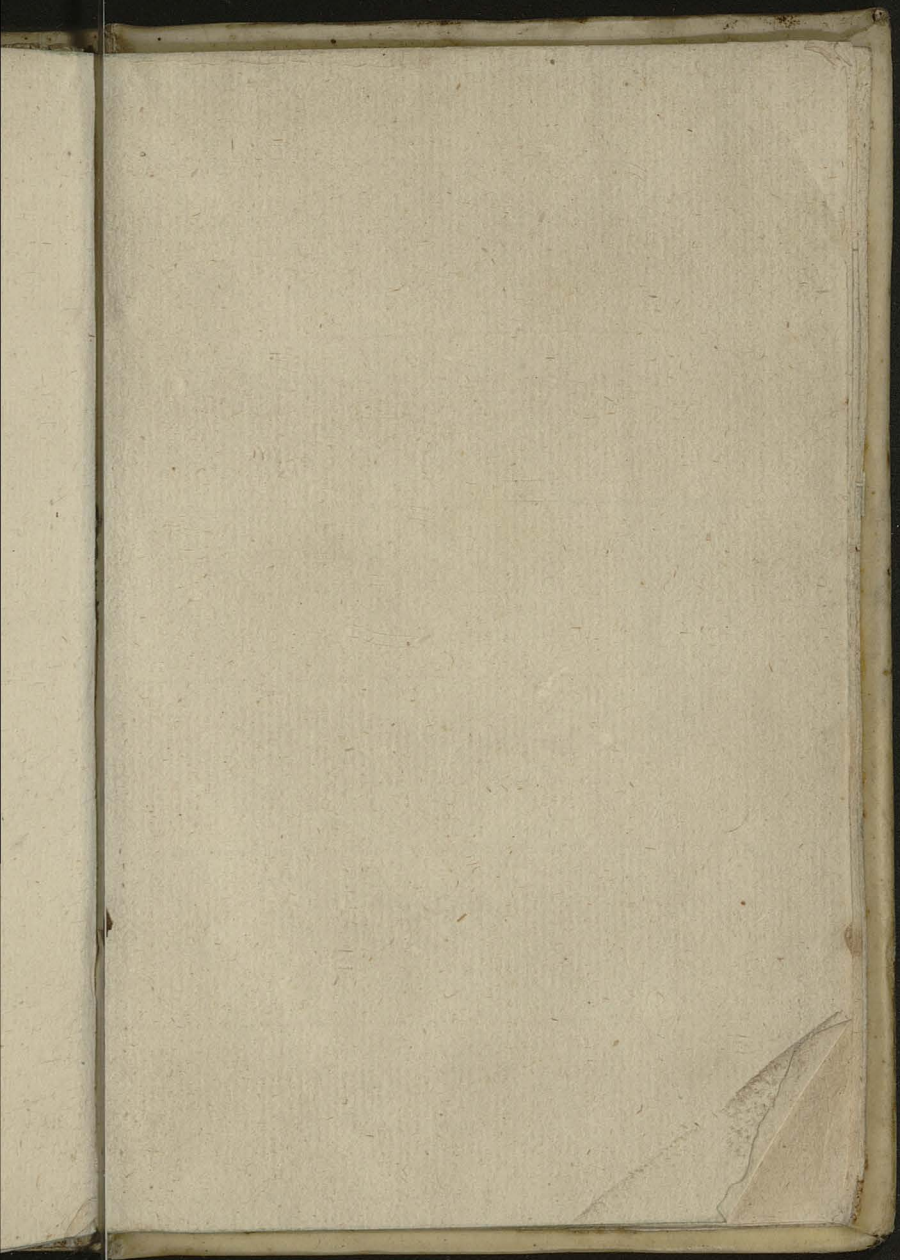
F I N I S.

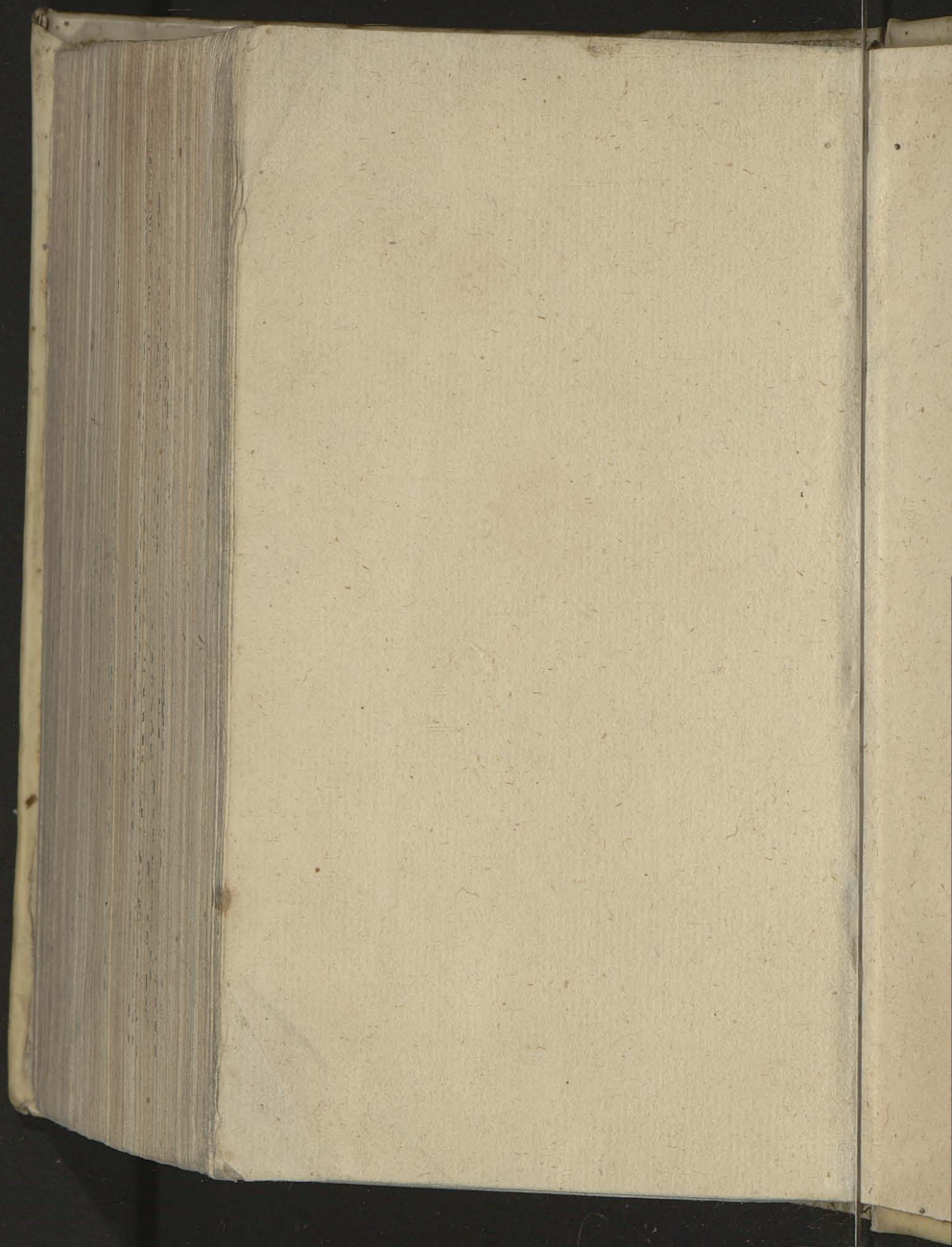

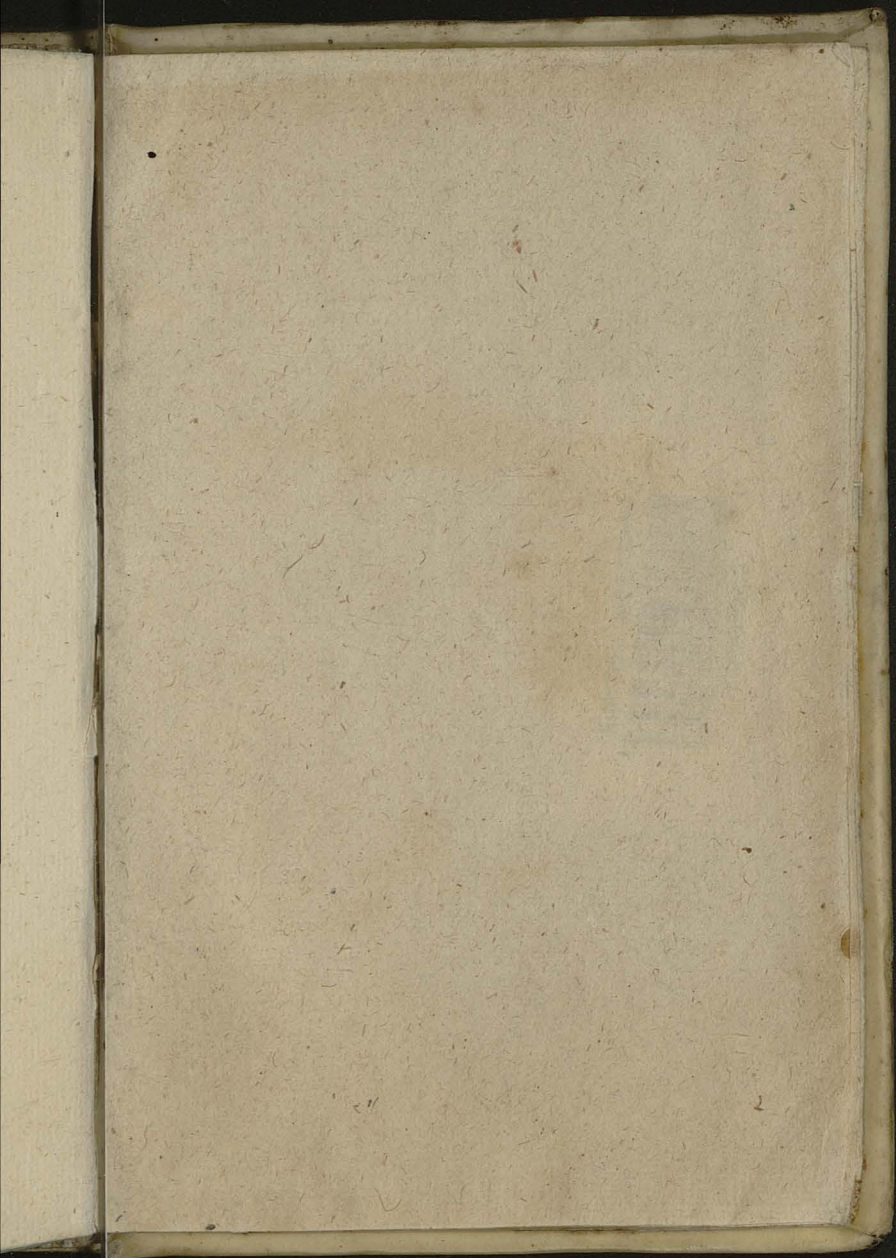

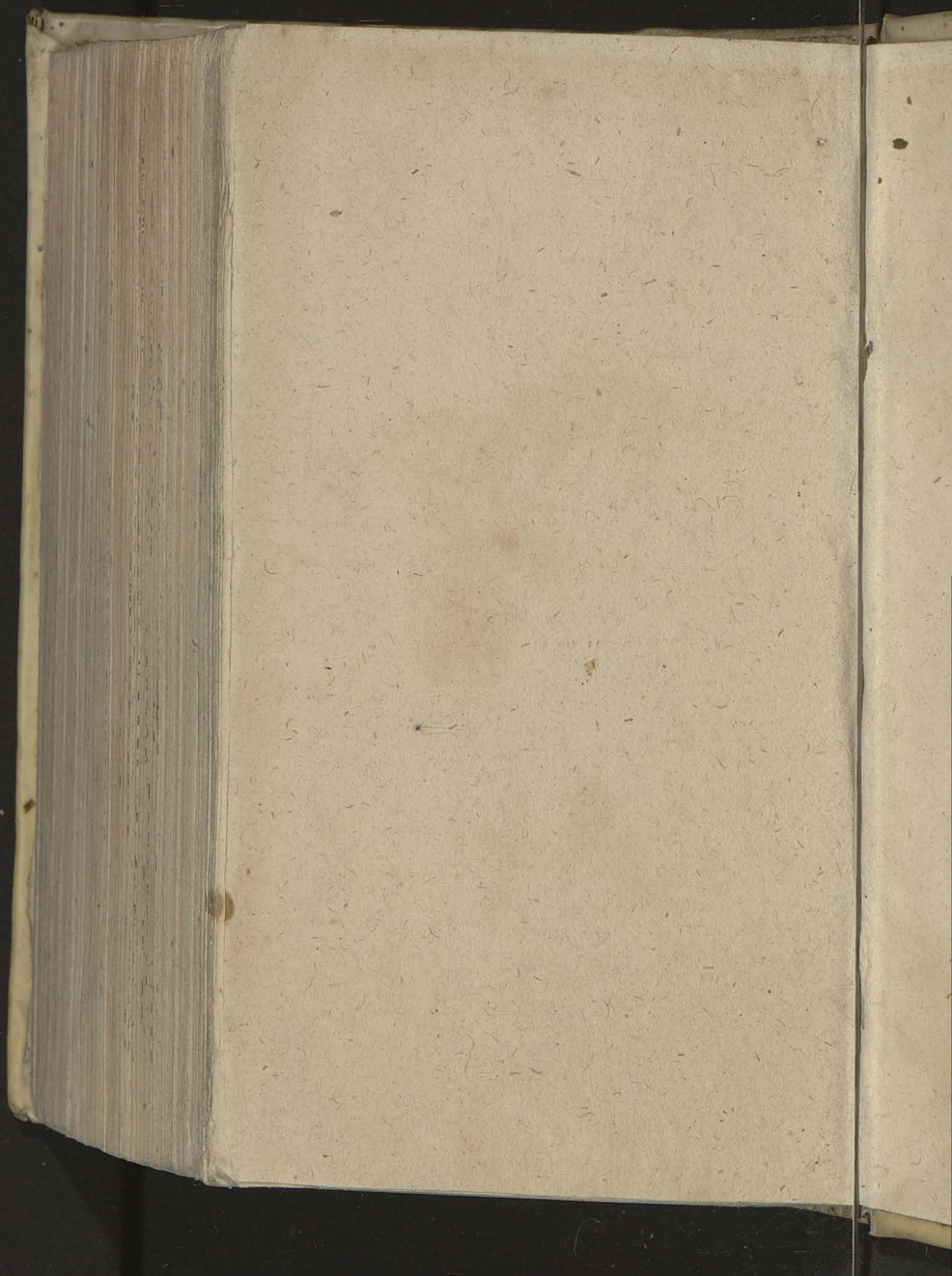

Biblioteka Jagiellońska

star0030221

Th
ins
on
ca
Al

Veteru
Mores &
instituti
ones Ale
xandriae
Alexandro

H.
Histor. Lat.
No. 7.